† ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΑΡΔΙΚΙΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΛΙΜΗΣ

(1910 – 1973)

ΑΚΑΤΑΒΛΗΤΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2020

Φωτογραφία ἐξωφύλλου:
Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος.

Ἠλεκτρονικὴ σελιδοποίηση:
Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης
Φυλῆς Ἀττικῆς.

Α΄ Ἔκδοση: 2020

© Ἐπίσκοπος Γαρδικίου Κλήμης.
Ἔκδοση «Γενικοῦ Ταμείου Ἐκκλησίας
Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος».
Κάνιγγος 32 (γ΄ ὄροφος), 106 82 Ἀθήνα
Τηλ.: 2103828280
Fax: 2103847365
e-mail: ecclesiagoc@gmail.com

Ἀφιέρωσις

Στοὺς *ἁγίους Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίσθηκαν ὅπως ἠδυνήθησαν καὶ συνέβαλαν καθοριστικῶς στὴν ἐγκαθίδρυσιν, ὀργάνωσιν καὶ συνέχισιν τῆς Ἱεραρχίας μας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἱερᾶς Παρακαταθήκης ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς, τὸ παρὸν ἔργον ἀφιεροῦται!*

Ὁ πονήσας
† Ἐ.Γ.Κ.

Ὁ Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος
(Ἅγια Θεοφάνεια στὸν Πειραιᾶ ἔτους 1965).

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες 12
Εἰσαγωγὴ 13
Εὐχαριστίες 20

ΙΕ. Ἡ δύσκολη καὶ ἔνδοξη περίοδος ἕως τῆς Κοιμήσεως τοῦ Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου 23
ΙΕ.1. Γιὰ τὸ Μυστήριο τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως 23
ΙΕ.2. Δεινοπαθήματα Ὀρθοδόξων ἀπὸ Λατίνους 30
ΙΕ.3. Φροντίδα γιὰ ὀργανωμένη Φιλανθρωπία 32
ΙΕ.4. Μαρτυρίες γιὰ τὸν φοβερὸ διωγμὸ τοῦ 1951 34
ΙΕ.5. Παγῖδες τοῦ Πονηροῦ κατὰ τοῦ ἐναρέτου Ἀγωνιστοῦ 42
ΙΕ.6. Ἐπικοινωνία μὲ τὸν Μεγάλο Ἐξόριστο 43
ΙΕ.7. Ἀναφορὰ σὲ παράλληλες ἐποχὲς διωγμοῦ τῶν Ὀρθοδόξων 46
ΙΕ.8. Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως ἔργου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου 49
ΙΕ.9. Προβληματισμοὶ καὶ ἀντιξοότητες ἐκκλησιαστικῆς καὶ προσωπικῆς φύσεως 56
ΙΕ.10. Δύο ἐπιστολὲς πρὸς τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης γιὰ τὸ θέμα τῆς διαδοχῆς 61
ΙΕ.11. Οἱ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ στὸν Βόλο τοῦ 1955 64
ΙΕ.12. Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ποιμαντικὴ διακονία 66
ΙΕ.13. Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου 68

ΙΣΤ. Ἡ προσπάθεια γιὰ ἐξεύρεση ἐκκλησιαστικῆς καλύψεως 74
ΙΣΤ.1. Ἡ προσωρινὴ μορφὴ διοικήσεως τοῦ ἱ. Ἀγῶνος 74
ΙΣΤ.2. Προσπάθεια προσεταιρισμοῦ τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου 76
ΙΣΤ.3. Κρούσεις πρὸς τὴν Ἀμερικὴ καὶ ἐλπίδα βοηθείας ἀπὸ Σέρβους 79
ΙΣΤ.4. Κατεύθυνση πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων 85
ΙΣΤ.5. Ὑπεράσπιση τῆς μνήμης τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ 92
ΙΣΤ.6. Καθορισμὸς πορείας πολυμετώπου Ἀγῶνος 97
ΙΣΤ.7. Ἄρθρο περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου 104
ΙΣΤ.8. Τὸ Β΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο τοῦ 1957 105
ΙΣΤ.9. Συμβολὴ στὴν ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν ἐθνικὴ φιλόσοφο Ὑπατία 113
ΙΣΤ.10. Σημαντικὲς καὶ ἐλπιδοφόρες προσπάθειες καὶ ἐπαφὲς 117
ΙΣΤ.11. Ἑρμηνεία δυσνοήτου χωρίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης 123

ΙΣΤ.12. Σημαντικὴ ἐπιστολὴ πρὸς Νεοημερολογίτη ἐπίσκοπο 125
ΙΣΤ.13. Ἐνέργειες τοῦ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου ὑπὲρ τοῦ Πατρίου 127
ΙΣΤ.14. Προτάσεις σοβαρὲς γιὰ κατὰ Θεὸν λύση 129
ΙΣΤ.15. Τὸ Β΄ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων 135
ΙΣΤ.16. Συντονισμὸς ἐνεργειῶν πρὸς τρεῖς κύριες κατευθύνσεις 140
ΙΣΤ.17. Τὸ ἔκτακτο Γ΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο 147
ΙΣΤ.18. Ἡ Εἰσήγηση γιὰ τὴν μέλλουσα Πανορθόδοξη Σύνοδο 150
ΙΣΤ.19. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καὶ συνάντηση μὲ Φαναριῶτες 157
ΙΣΤ.20. Μία διωκτικὴ δικαστικὴ δοκιμασία 160
ΙΣΤ.21. Τὸ Συνέδριο στὴν Θεσσαλονίκη τοῦ 1960 163
ΙΣΤ.22. Μέριμνα γιὰ τὴν διασφάλιση τῆς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς 165
ΙΣΤ.23. Εὐλογίες καὶ δοκιμασίες τοῦ Ποιμένος καὶ Πνευματικοῦ Πατρὸς 167

ΙΖ. Ἀπόκτηση ἀρχιερωσύνης καὶ σύσταση Ἱερᾶς Συνόδου 178
ΙΖ.1. Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου στὸ Ντητρόϊτ τῶν Η.Π.Α. 179
ΙΖ.2. Ἡ ἔλευση τοῦ νεοχειροτονηθέντος Ἀρχιερέως στὴν Ἑλλάδα 186
ΙΖ.3. Ὁ νεοχειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος διώκεται 190
ΙΖ.4. Ἀντιπροσωπία Γνησίων Ὀρθοδόξων στὴν Α΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου 196
ΙΖ.5. Περὶ τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς 208
ΙΖ.6. Ἀντίθεση στὶς Οἰκουμενιστικὲς ἐξελίξεις 215
ΙΖ.7. Χειροτονίες Ἐπισκόπων τὸ 1962 καὶ ἀνάδειξη τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου 218
ΙΖ.8. Ἡ διαμορφωθεῖσα κατάσταση ἀμέσως μετὰ τὶς χειροτονίες 235
ΙΖ.9. Γιὰ τὸ ἀνεπίτρεπτο τοῦ γάμου τῶν Ἱερωμένων μετὰ τὴν χειροτονία τους 248
ΙΖ.10. Ἐπίθεση κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λεοντίου καὶ ἀπολογία αὐτοῦ 252

ΙΗ. Ἡ ἀρχιερατικὴ διακονία καὶ δράση τοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου 260
ΙΗ.1. Ἔναρξη ἀρχιερατικῆς διακονίας 260
ΙΗ.2. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ 1963 264
ΙΗ.3. Σημαντικὸ ἄρθρο γιὰ τὸ φρικτὸ ἔγκλημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σχίσματος 266
ΙΗ.4. Ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν φιλανθρωπία

καὶ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος 273
ΙΗ.5. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ 1963 277
ΙΗ.6. Ἐντατικὸ λειτουργικὸ καὶ ἁγιαστικὸ ἔργο 285
ΙΗ.7. Σημαντικὰ Ὑπομνήματα πρὸς πολιτικοὺς
καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντες 293
ΙΗ.8. Ποιμαντική, συγγραφικὴ καὶ φιλομόναχη δραστηριότητα 298
ΙΗ.9. Κοίμηση τοῦ Προεδρεύντος Ταλαντίου Ἀκακίου
καὶ ἐσπευσμένη ἐκλογὴ νέου Ἀρχιεπισκόπου 308

ΙΘ. Ἀγώνας γιὰ διασφάλιση τοῦ μέλλοντος
στὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μας 323
ΙΘ.1. Ἐσωτερικοὶ τριγμοὶ στὴν ἔναρξη τῆς νέας περιόδου 323
ΙΘ.2. Σημαντικὲς διεργασίες καὶ ἐνέργειες 331
ΙΘ.3. Συνέχιση προσπαθειῶν γιὰ ἐξεύρεση λύσεως 345
ΙΘ.4. Ἀλληλογραφία μὲ τὸν Ἀστορίας Πέτρο καὶ ἕτερα πρόσωπα 359
ΙΘ.5. Ἀπόπειρα συντάξεως καὶ ἐγκρίσεως Κανονισμοῦ Διοικήσεως 370
ΙΘ.6. Συνοδικὲς παρεμβάσεις ἔναντι πολιτειακῶν
καὶ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων 389

Κ. Ὕστατη ὑπὲρ Πίστεως προσπάθεια 403
Κ.1. Ἐξακολούθηση Μαρτυρίας Πίστεως 403
Κ.2. Ἕνα κείμενο γιὰ σοβαρὸ κοινωνικὸ πρόβλημα 416
Κ.3. Τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ 419
Κ.4. Συμφωνίες τῆς Ἱ. Συνόδου μὲ τὶς διοικήσεις τῶν λαϊκῶν 425
Κ.5. Τελευταῖες δραστηριότητες 439
Κ.6. Κύκνειον Ἆσμα: «Πνευματικὴ Διαθήκη» 445
Κ.7. Τὸ πλῆγμα τῆς ἀσθενείας 480

ΚΑ. Χρόνια ἀσθένεια καὶ κοίμηση 483
ΚΑ.1. Ἡ ἀσθένεια ὡς δοκιμασία ὑπομονῆς 483
ΚΑ.2. Πρῶτος χρόνος τῆς ἀσθένειας 485
ΚΑ.3. Πλησμονὴ ὑπομονῆς καὶ παρηγορίας 502
ΚΑ.4. Ἐπίμοχθη συνέχεια 516
ΚΑ.5. Ἀντίδραση στὴν ἐπιθετικότητα τῶν Καινοτόμων 535
ΚΑ.6. Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Κυπριανοῦ Φυλῆς 539
ΚΑ.7. Ἐσωτερικὴ διάσταση στὸ Πάτριο 542
ΚΑ.8. Ἐπίσκεψη ἀντιπροσωπίας στὴν Ἀμερικὴ 552
ΚΑ.9. Ἀποκατάσταση Ματθαιϊκῶν καὶ νέα δεινὰ 554
ΚΑ.10. Ἡ μακαρία Κοίμηση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου 582
ΚΑ.11. Τὰ μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου 594

Ἐπίλογος 601
Πηγὲς καὶ Βοηθήματα 615
Πίνακας Ὀνομάτων καὶ Θεμάτων 623

Συντομογραφίες

ἄ.χ.: ἄνευ χρονολογίας (ἐκδόσεως, γιὰ ἔντυπο).
ΑΒ: «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» (περιοδικὸ ὁμωνύμων θρησκευτικῶν ἐκδόσεων Σωτ. Σχοινᾶ στὸν Βόλο).
ἀρ.φ.: ἀριθμὸς φύλλου (περιοδικοῦ ἤ ἐφημερίδος).
Ἀρχ/πος: Ἀρχιεπίσκοπος.
Ἀρχιμ.: Ἀρχιμανδρίτης.
Βλ.: βλέπε.
Γ.Ο.Χ.: Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί.
ἑ. : καὶ ἑξῆς.
ἔκδ.: ἔκδοση.
ΔΣ: Διοικητικὸ Συμβούλιο.
ν.ἡ.: νέου ἡμερολογίου.
π.: πατέρας (γιὰ Κληρικούς).
π.Χρ.Ν.: πατέρας Χρυσόστομος Νασλίμης.
π.ἡ.: παλαιοῦ (ἤ πατρίου) ἡμερολογίου.
ΠΘΕΟΚ: Πανελλήνιος Θρησκευτικὴ καὶ Ἐθνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινωνία.
PG: Ἑλληνικὴ Πατρολογία τοῦ Migne.
ΡΟΕΔ: Ρωσικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς.
σ.: συγγραφέας.
Σεβ.: Σεβασμιώτατος (προσφώνηση Ἀρχιερέως).
σελ.: σελίδα ἤ σελίδες.
σ.σ.: σύνολο σελίδων.
στλ.: στήλη.
Τόμος Α΄ παρόντος ἔργου: Ἐπισκόπου Γαρδικίου Κλήμεντος, *Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης (1910-1973) - Ἀκατάβλητος Ἀγωνιστὴς Πίστεως καὶ Ὑπομονῆς,* Ἀθήνα 2019, σ.σ. 500.
ΦΕΚ: Φῦλλο Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.
ΦΟ: Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας (ἐπίσημο δελτίο τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος).

Εἰσαγωγὴ

ΜΕΤΑ τὴν ἔκδοση τοῦ Τόμου Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου πρὸ ἔτους καὶ τὴν εὐμενῆ ὑποδοχή του στὸν χῶρο μας καὶ εὐρύτερα, βρισκόμαστε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ὁλοκληρώνουμε τὸ μνημειῶδες ἔργο μας, μὲ τὸν παρόντα Τόμο Β΄. Ἐκφράζουμε γιὰ τὴν δωρεὰ αὐτὴ τὴν εὐχαριστία μας στὸν Θεὸ τῶν ὅλων, διότι ἕνα κυριολεκτικὸ *ὅραμα ζωῆς* ἐκπληρώνεται.

Ἡ βιογράφηση τοῦ σχεδὸν πλήρως ἀγνώστου μέχρι τώρα Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη († 1973) ἦταν ἔργο μακροχρόνιο καὶ δύσκολο. Καὶ δὲν θὰ ἐπιτελεῖτο, ἂν δὲν συνέτρεχαν ἀρκετοὶ παράγοντες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔδωσαν τὰ ἀπαραίτητα ἐναύσματα, τὸ ἀναγκαῖο δυσεύρετο ὑλικό, τὴν φιλάδελφη βοήθεια, τὴν φιλάνθρωπη κατανόηση καὶ συμπαράσταση καὶ τὴν συγκινητικὴ ἐνίσχυση καὶ κάλυψη.

Ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς ἐπισταμένης ἐρεύνης γιὰ ἐξεύρεση ὑλικοῦ, μᾶς χαρίσθηκε σχεδὸν μέχρι τελευταίας στιγμῆς σπουδαῖο καὶ ἀνεκτιμήτου ἀξίας ἀρχειακὸ ὑλικό, βάσει τοῦ ὁποίου ἤμασταν σὲ θέση νὰ σχηματίσουμε τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερη, πληρέστερη καὶ ἀντικειμενικότερη γνώση τοῦ Βιογραφουμένου μας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὅλου πλαισίου τῆς ἐποχῆς καὶ ἰδίως τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ ἔζησε καὶ ἔδρασε.

Τὰ ὅσα γράψαμε στὴν Εἰσαγωγὴ τοῦ Τόμου Α΄ ὡς πρὸς τὴν αἰτία γιὰ τὴν ἐνασχόλησή μας αὐτὴ καὶ τὸν τρόπο ἐργασίας μας στὴν ἐκπόνηση τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος, ὅπως καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὶς προτροπές μας στὸν ἀγαπητὸ ἀναγνώστη γιὰ τὸν τρόπο μελέτης καὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν γραφομένων, ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸν παρόντα Τόμο Β΄ καὶ δὲν θὰ ἐπαναλάβουμε κάτι ἐπ᾽ αὐτῶν.

Μόνον, κάνουμε ταπεινὰ ἔκκληση γιὰ προσεκτικὴ καὶ πλήρη μελέτη, στὴν σειρὰ ἐκθέσεως τοῦ ὑλικοῦ, καὶ ὄχι πρόχειρη, βεβιασμένη καὶ ἀποσπασματική, ἡ ὁποία νὰ περιλαμβάνει ὁπωσδήποτε καὶ τὶς ὑποσημειώσεις, καὶ μάλιστα τὶς ἐκτενεῖς. Καὶ τοῦτο, διότι σὲ αὐτὲς δὲν παρέχεται μόνον ἡ γνωστοποίηση τῶν πηγῶν,

γιὰ τὸ ἀξιόπιστο τῶν γραφομένων, ἀλλὰ συνήθως περιέχονται σημαντικὰ στοιχεῖα πληροφοριακά, συμπληρωματικά, ἐπεξηγηματικά, ὅπως καὶ ἀξιολογικά, τὰ ὁποῖα φωτίζουν πολύπλευρα τὸ κύριο μέρος τοῦ κειμένου, ἡ δὲ ἀγνόησή τους στερεῖ τὸν ἀναγνώστη ἀπὸ οὐσιῶδες μέρος τοῦ ὑλικοῦ τοῦ ὅλου ἔργου.

Προσπαθήσαμε νὰ ἀποτυπώσουμε τὴν ἐξιστόρηση καὶ τὰ συμπεράσματά μας, βάσει τῶν σοβαρῶν καὶ ἀξιοπίστων στοιχείων ποὺ ἐτέθησαν στὴν διάθεσή μας, ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀμερόληπτα, ἀναλυτικά, συνθετικὰ καὶ διακριτικά.

Ἡ παρουσίαση τῆς δράσεως, τῶν ἔργων καὶ γραπτῶν, τῶν ἀγώνων καὶ περιπετειῶν τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως Χρυσοστόμου τῆς Μαγνησίας, μᾶς ἔδωσε τὴν δυνατότητα νὰ εἰσδύσουμε καὶ στὰ συμβάντα τῆς καθοριστικῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς στὰ πράγματα τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, ὅπως καὶ σὲ εὐρύτερα ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα. Ἡ ἐνασχόλησις αὐτὴ μᾶς ὁδήγησε στὴν **γιὰ πρώτη φορὰ** ἐκτενῆ ἐξιστόρηση, καὶ μάλιστα κάποτε ἐν λεπτομερείᾳ, ὅσων συνέβησαν στὸν χῶρο μας κατὰ τὴν πάρα πολὺ κρίσιμη πρώτη 25ετία τοῦ δευτέρου μισοῦ τοῦ παρελθόντος Κ΄ αἰῶνος (1950-1975).

Καὶ συγκεκριμένα, τῆς περιόδου ἀρχικῶς μέχρι τῆς Κοιμήσεως τοῦ Πρωθιεράρχου καὶ Ἡγέτου ἡμῶν Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου († 1955), ὥστε νὰ φωτίζονται ἀρκούντως οὐσιώδεις πτυχὲς τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς ἱερᾶς διακονίας του.

Κατόπιν, γίνεται ἀναλυτικὴ ἀναφορὰ στὴν ἀπὸ κάθε ἄποψη πάρα πολὺ σημαντικὴ πενταετία τῆς πορείας μας χωρὶς Ἀρχιερέα (1955-1960), ὅταν καταβάλαμε πολλὲς καὶ συνεχεῖς προσπάθειες γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ θέματός μας. Δίδεται ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν παρουσίαση τῆς περιόδου αὐτῆς, διότι ἡ μὴ καλὴ γνώση της καθιστᾶ **σχεδὸν ἀδύνατη** τὴν κατανόηση τῆς συνεχείας ἐντὸς τῶν ὀρθῶν πλαισίων της.

Ἡ ἐνασχόληση μὲ τὸ πάρα πολὺ σημαντικὸ θέμα τῆς ἀποκτήσεως Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐν συνεχείᾳ, κατὰ τὴν ἑπόμενη διετία (1960-1962) εἶναι κατανοητὸν ἀκόμη καὶ στὸν πλέον ἀδαῆ ὅτι ἀξίζει μεγίστης προσοχῆς, ἂν θέλουμε νὰ εἴμαστε δίκαιοι καὶ ἀληθεῖς. Πρόκειται γιὰ ζήτημα θεμελι-

ώδους σημασίας καὶ ἡ ἄγνοια ἤ ἡ ἐθελοτυφλία κατόπιν τούτου μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι καθίστανται ἀνέντιμες καὶ κολάσιμες. Τότε ἦταν ποὺ καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας ἀναδείχθηκε στὴν Ἀρχιερωσύνη, ὡς Ἐπίσκοπος Μαγνησίας, ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸ Ἀρχιεπίσκοπο Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς.

Ἡ ἔναρξη κατόπιν τῆς νέας περιόδου ἐκκλησιαστικῆς διακονίας καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, (1962-1963) ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη αἴγλη καὶ σημασία ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων.

Μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου (Δεκ. 1963) ξέσπασε μία πολὺ σοβαρὴ κρίση, ἐξ αἰτίας τῆς βεβιασμένης ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αὐξεντίου, χωρὶς τὴν συμμετοχὴ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος εἶχε προτείνει ἕτερο τρόπο ἀναδείξεως τοῦ Πρώτου, σύμφωνο μὲ τὰ ἀρχαιοπαράδοτα δεδομένα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ προσιδίαζε πλήρως στὴν κατάσταση τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁπότε κρινόταν αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὴν ἑπομένη διετία (1964-1965) κατεβλήθη πάρα πολὺ ἔντονος ἀγώνας, τῇ συμβολῇ τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθοῦν τουλάχιστον οἱ βασικὲς ἀρχὲς ὁμαλῆς καὶ ἀξιοκρατικῆς διοικήσεως στὴν Ἐκκλησία μας. Τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἦταν τὰ ἀναμενόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ὀλίγα φάνηκαν νὰ ἐπιτυγχάνονται, ἐξανεμίσθηκαν στὴν πράξη ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ὑποτίθεται ὅτι ἐτάχθησαν στὴν ἡγεσία τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος.

Παράλληλα, ὁ χαρισματοῦχος Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ ξεχωριστὸς Καλὸς Ποιμήν, ἔπρεπε νὰ ἀνταποκριθεῖ σὲ πλῆθος καθηκόντων, ἄν καὶ τέθηκε μᾶλλον σὲ περιορισμό. Κυρίως δὲ **ἀγωνίσθηκε νὰ διατηρήσει τὴν πολὺ εὔθραστη Ἐκκλησιαστικὴ Ἑνότητα,** σὲ ἐποχὴ ποὺ ἤδη διεφάνη ξεκάθαρα ὅτι ἡ διασάλευσή της ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ δὲν ἐνεφοροῦντο ἀπὸ τὴν αὐτὴ λεπτὴ καὶ εὐαίσθητη ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση, ἐπρόκειτο νὰ συμβεῖ μὲ τὴν μεγαλύτερη εὐκολία στὰ κατοπινὰ χρόνια.

Ἡ συμβολὴ γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν πορεία τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων ἀπὸ μέρους τοῦ Εὐεργέτου μας Ρώσου Ἀρχιεπισκόπου Λεοντίου (Φιλίπποβιτς), ὅπως καὶ τοῦ ἐξ Ἀμερικῆς Ἐπισκόπου Ἀστορίας Πέτρου (Ἀστυφίδη), ἦταν ἀξιοπρόσεκτη καὶ συγκινητική, γι’ αὐτὸ καὶ παρουσιάζεται ἐπίσης γιὰ πρώτη φορὰ ἐκτενῶς.

Ὁ δὲ νέος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς Μητροπολίτης Φιλάρετος (1964-1985), ἦταν εὐμενῶς διακείμενος στὴν ὑπόθεση τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας καὶ αὐτὸς ἦταν ἄλλωστε, ὁ μεγάλος ὄντως σύγχρονος Ἅγιος καὶ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱερὰ Σύνοδο προέβη στὴν ἐπισημοποίηση τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Κανονικότητός μας, ὥστε καμμία ἀντίρρηση νὰ μὴν ἐγείρεται γιὰ τὸ ἐπικυρωθὲν αὐτὸ ζήτημα.

Ἐν τούτοις, ὁ ἀδυσώπητος ἀγώνας τοῦ μαρτυρικοῦ Ἱεράρχου Μαγνησίας Χρυσοστόμου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπερέβαινε τὶς ἀντοχές του. Ἡ ἀπαιτητικὴ διακονία του καὶ οἱ συνεχεῖς ἀπογοητεύσεις καὶ πιέσεις ἀπὸ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἀκαταστασία σὲ καίριους τομεῖς στὸν χῶρο μας, ὥστε νὰ μὴν ἐξασφαλίζεται ἕνα μέλλον μὲ ἐλπίδες χρηστές, τὸν ἔκαμψαν. Παρὰ τὴν ὑπερβολικὴ βία ποὺ ἀσκοῦσε στὸν ἑαυτό του χάριν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης καὶ προόδου στὴν Ἐκκλησία μας καὶ τῆς καλῆς μαρτυρίας της πρὸς τὰ ἔξω, καθὼς καὶ τῆς οὐσιαστικῆς οἰκοδομῆς καὶ καλλιεργείας τοῦ κατὰ Θεὸν Ποιμνίου μας λόγῳ τε καὶ γραφίδι, ἡ ἐπισφαλὴς ὑγεία του τελικὰ τὸν «πρόδωσε»...

Ἔπεσε μαχόμενος στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ Ἀγῶνος, ἀφοῦ πρόλαβε νὰ μᾶς κληροδοτήσει καὶ τὴν θαυμάσια «Πνευματικὴ Διαθήκη» του, ἡ ὁποία παρουσιάζεται καὶ ἀναλύεται τὸ κατὰ δύναμιν. Ἡ βαριὰ ἀσθένεια, ἕνεκα συμφορήσεως καὶ παραλύσεως ποὺ τὸν βρῆκε, τὸν ἀνάγκασε νὰ ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ δράση (1966). Σὲ ὥριμη καὶ δημιουργικὴ πνευματικὰ ἡλικία, μόλις 56 ἐτῶν, ἔμεινε κατάκοιτος, ἐκινεῖτο μὲ ἀναπηρικὸ ἁμαξίδιο, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἀσκήσει τὰ καθήκοντά του ἀνεμπόδιστα, ἀλλὰ μὲ λογικὴ καὶ κρίση ἀνέπαφη, μὲ ἐπίγνωση ἀδούλωτη, μὲ φρόνημα ὑπομονετικό, μὲ διάθεση ἀγωνιστικὴ καὶ ἀκατάβλητη. Οἱ ἀγῶνες μιᾶς ζωῆς, γεμάτης ἐνέργεια καὶ προσφορά, διεκόπησαν ἀπότομα. Μεταφέρθηκαν ὅμως σὲ ἄλλο ἐπίπεδο, θείᾳ παραχωρήσει: σὲ αὐτὸ τῆς μαρτυρικῆς καρτερίας, τῆς ἀφώνου διδασκαλίας, τῆς ἡσυχίου παραφυλακῆς καὶ νήψεως, τῆς ὑπαρξιακῆς καὶ ἀνέκφραστης βιώσεως τοῦ Εὐαγγελικοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ τοῦτο, ἕως τῆς ὁσιακῆς τελευτῆς του, τὸ Ἰούλιο τοῦ 1973, ὅταν ἤδη εἶχαν συμβεῖ πολλὰ καὶ σοβαρὰ γεγονότα στὸν χῶρο τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, τὰ ὁποῖα δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴν παρουσιασθοῦν γιὰ πρώτη καὶ πάλι φορὰ μὲ πληρότητα καὶ νὰ μὴν ἀξιολογηθοῦν δεόντως. Ἐκτὸς ἀπὸ θετικὰ ἐπιτεύγματα εἴχαμε καὶ ἀρνητικὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα προκαθόρισαν τὴν ὄχι καλὴ συνέχεια. Ὅλη ἡ κατοπινὴ ταλαιπωρία καὶ δεινὴ κρίση στὸν χῶρο μας, ἔχει τὶς ἀπαρχές της σὲ ὅσα θλιβερὰ ἕως τραγικὰ συνέβησαν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ’60 καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ ’70. Καὶ αὐτὸ ἐξάγεται βάσει τῶν στοιχείων ποὺ παρατίθενται.

Καθ’ ὅλη αὐτὴ τὴν περίοδο, ἐνῶ ἡ ἐπίσημη στάση τῶν Καινοτόμων Νεοημερολογιτῶν ἦταν σαφῶς ἐχθρικὴ καὶ διωκτικὴ ἔναντι τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικὸ νὰ κατανοήσουμε, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὶς πηγές, ὅτι οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι -παρὰ τὸ ὅτι ἦταν σὲ ἄμυνα καὶ ἠγωνίζοντο γιὰ τὸ δίκαιο καὶ τὴν ἀλήθεια, δὲν ἐκτρέποντο, ἀλλὰ διεκρίνοντο γιὰ τὴν εἰρηνικὴ ἕως καὶ ἑνωτική τους διάθεση, ἐντὸς βεβαίως τῶν Κανονικῶν πλαισίων. Ἡ ἀντίθεσή τους στὴν ἔξαρση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Οἰκουμενιστοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, δὲν τοὺς ἐμπόδιζε νὰ ἀπευθύνουν προτάσεις ὑπὲρ διορθώσεως τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ ὅσων δεινῶν προέκυψαν ἐξ αὐτῆς, καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ ἐπηρεάσουν θετικὰ ἐπισήμους ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτειακοὺς παράγοντες, ὥστε νὰ προκύψουν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας. Αὐτὰ τὰ ἐξαιρετικῆς σημασίας καὶ βαρύτητος στοιχεῖα, ἄγνωστα ἐν πολλοῖς σὲ Νεοημερολογῖτες καὶ Παλαιοημερολογῖτες, παρουσιάζονται μὲ σαφῆ τεκμηρίωση, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐποχῆς τους, ὥστε νὰ ἐξαχθοῦν καὶ τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα, διότι ὑπάρχει μεγάλη παραπληροφόρηση καὶ προκατάληψη σὲ ἀμφότερες τὶς πλευρές. Τοῦτο διήρκεσε μέχρι καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ ’70, καὶ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλη εὐθύνη τῶν Καινοτόμων, οἱ ὁποῖοι παρέμεναν ἀνάλγητοι καὶ ἀσυγκίνητοι, χωρὶς καμμία διάθεση παραδοχῆς τοῦ λάθους τους, προκειμένου νὰ ἐπέλθει κατὰ Θεὸν προσέγγιση.

Μόνον ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ ’70 καὶ ἑξῆς, καὶ λόγῳ κυρίως ὅσων προέκυψαν στὸν χῶρο τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τὴν

γενομένη τότε μονομερῶς καὶ βεβιασμένως τακτοποίηση τῆς ἀντικανότητος τῶν Ματθαιϊκῶν, ὡς πρὸς τὴν χειροτονία τους, ἀπὸ τὴν Ρωσικὴ Διασπορά, παρατηρήθηκε μία ἀναγκαστικὴ ἀνάλογη προσαρμογὴ στὴν ἐπίσημη δομὴ καὶ ὁμολογία τῆς Κανονικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον. Τότε ὅμως ἦταν ποὺ τὴν ταλάνιζαν δεινῶς ἐσωτερικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ξέσπασαν ἀπὸ κακοδιαχείριση σὲ καίριους τομεῖς, ὥστε νὰ μὴν τῆς ἐπιτρέψουν νὰ λειτουργήσει κατὰ τρόπο σύμφωνο μὲ τὴν παράδοση καὶ ἀποστολή της, γιὰ τὶς ἑπόμενες τουλάχιστον δεκαετίες, ὅπως τὴν ὁραματίσθηκε ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος, ἤ καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας ἅγιος Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης.

Τὸ μεγαλύτερο μέρος ὅσων παραθέτουμε, βεβαιώνουμε ὅτι δὲν γνωρίζαμε ἐκ προοιμίου, ὥστε νὰ ἐπιλέξουμε αὐτὴν τὴν ενασχόληση διότι εἴχαμε ἰδιαίτερους λόγους νὰ κάνουμε αὐτό. Τὰ γνωρίσαμε στὴν πορεία, βάσει τοῦ ὑλικοῦ ποὺ μᾶς γνωστοποιήθηκε. Δὲν εἴχαμε προειλημμένα συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα ἁπλῶς θελήσαμε νὰ ἐπικυρώσουμε βάσει ἐπιλεκτικῶν στοιχείων. Τὰ συμπεράσματά μας καὶ οἱ κρίσεις μας δὲν βασίζονται σὲ προσωπικές μας προτιμήσεις ἤ σὲ πρόχειρη συναισθηματικὴ φόρτιση καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἰδιοτελῆ βλέψη. Ἐκθέτουμε καὶ ἀξιολογοῦμε τὰ πράγματα, βάσει τῶν δεδομένων μας. Ἔχουμε ἐπίγνωση τῆς σοβαρότητος τῆς ἐργασίας μας καὶ τῆς φοβερῆς εὐθύνης μας ἔναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γιὰ τὴν παρουσίαση ἄνευ παραποιήσεων τῆς ἀληθείας καὶ μόνον αὐτῆς. Δὲν ἦταν στὴν πρόθεσή μας νὰ ἀδικήσουμε κάποιους ἤ νὰ ἀμνηστεύσουμε ἄλλους. Σὲ περίπτωση ποὺ μᾶς ὑποδειχθοῦν σημαντικὰ στοιχεῖα ἐπὶ γραφομένων μας, τὰ ὁποῖα ἀλλάζουν σοβαρὰ τὰ συμπεράσματά μας, εὐχαρίστως νὰ προβοῦμε σὲ διορθωτικὲς τακτοποιήσεις.

Βέβαια, εἶναι γνωστὸν ὅτι οὐδεὶς ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς δύναται νὰ εἶναι κατὰ πάντα ἀντικειμενικὸς καὶ ἀπροσωπόληπτος, διότι περιγράφει τὰ ἔργα καὶ τὶς δραστηριότητες προσώπων, χωρὶς νὰ εἶναι καρδιογνώστης. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαρνηθεῖ ἐντελῶς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, νὰ «ἀδειάσει» κυριολεκτικῶς ὡς πρὸς τὶς ἀρχὲς καὶ τὴν συγκρότησή του, δηλαδὴ ὡς πρὸς τὴν ὀπτική του, σχετικὰ μὲ τὴν κατανόηση, παρουσίαση καὶ

ἀξιολόγηση τῶν δεδομένων του. Ἐν τούτοις ὅμως, ὅσο πιὸ ἀπροκατάλητος εἶναι, ὅσο πιὸ καλὸς γνώστης τοῦ ἀντικειμένου του, τόσο περισσότερο προσπαθεῖ νὰ ἐξεύρει *ἑρμηνευτικὲς κλεῖδες,* οἱ ὁποῖες τὸν βοηθοῦν νὰ ἀποσαφηνίσει συμπεριφορές, ἔχοντας βεβαίως ὑπ' ὄψιν του καὶ τὰ ἀποτελέσματά τους.

Τὸ ὀγκῶδες αὐτὸ ἔργο ἦταν πάρα πολὺ ἐπίπονο καὶ ἀπαιτητικὸ στὴν σύνταξή του, ἀλλὰ ἡ προσωπική μας ἔγνοια καὶ ἀγωνία παρέμεινε ἀδιάπτωτη ἕως τῆς ὁλοκληρώσεώς του. Ἡ εὐνόητη ἐκκλησιαστική, ἱστορική, ἐπιμορφωτική, ποιμαντική, πνευματικὴ καὶ ἐποικοδομητικὴ σημασία καὶ ἀξία του εἶναι πέραν καὶ ἀπὸ προφανής, ὅπως θὰ διαπιστώσει ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης.

Ἐλπίζουμε ὅτι τὸ εἰλικρινὲς καὶ γνήσιο ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὴν ἀλήθεια, ὁ ὑπερβολικὸς κόπος καὶ πόνος μας, θὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ δὲν θὰ παρεξηγηθοῦν ἤ παρερμηνευθοῦν.

Ὅ,τι καλὸ προκύψει καὶ ἐξαχθεῖ, ἡ δόξα γι' αὐτὸ θὰ ἀνήκει στὸν Ἀρχηγὸ καὶ Τελειωτὴ Ἰησοῦ, στὴν Κεφαλὴ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ὅ,τι ἐλλιπὲς ἤ ἡμαρτημένο, ἄν ὑπάρχει τέτοιο παρὰ τὴν θέλησή μας, θὰ ὀφείλεται στὴν δική μας ἀτέλεια καὶ ἀνεπάρκεια.

Ἡ διάπυρη εὐχή μας εἶναι νὰ προσθέσουμε μέσῳ τοῦ δίτομου ἔργου μας γιὰ τὴν ἐξέχουσα μορφὴ τοῦ Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἕνα μικρὸ ἔστω λιθαράκι στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ψυχῶν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. Εἴθε ὁ σκοπός μας, ὁ ἁγνὸς καὶ ἀνιδιοτελής, νὰ στεφθεῖ μὲ ἐπιτυχία, ὁ δὲ Κύριος τοῦ ἔργου νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν προσφορά μας ὑπὲρ ἑνὸς ἀξίου δούλου Του ὅπως τὸ δίλεπτο τῆς χήρας καὶ νὰ μᾶς κατατάξει μὲ τοὺς *καλοὺς Οἰκονόμους* τῆς ποικίλης Χάριτος Αὐτοῦ, πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου Ὀνόματός Του!

† Γ.Κλ.
Ὀκτώβριος 2020

Εὐχαριστίες

Ἐκφράζουμε καὶ γραπτῶς τὶς θερμὲς εὐχαριστίες μας σὲ ὅσους συνέβαλαν στὴν συλλογὴ τοῦ ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖο μᾶς κοινοποίησαν, καὶ ἐν γένει σὲ ὅσους μᾶς βοήθησαν ποικιλότροπα στὴν τελικὴ διαμόρφωση, ἔκδοση καὶ κυκλοφόρηση τοῦ ἔργου μας αὐτοῦ.

Καὶ πρῶτα τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ τὴν διοίκηση τοῦ Γενικοῦ Ταμείου αὐτῆς, ὑπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπό μας κ. Καλλίνικο, γιὰ τὴν ἔγκριση καὶ ἀποδοχὴ τῆς ἐκδόσεως.

Τὸν ἀγαπητὸ Ἀδελφὸ καὶ Συλλειτουργὸ Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Φώτιο, τὸν ἀγαπητὸ ἐν Χριστῷ συνεργὸ κ. Νικόλαο Μάννη, ἐκπαιδευτικό, ἱεροψάλτη καὶ συγγραφέα, καὶ τὸν ἀγαπητὸ κατὰ σάρκα ἀδελφὸ κ. Χρῆστο Παπαδόπουλο, φιλόλογο καὶ ἱεροψάλτη, γιὰ τὸν ὑπομονετικὸ ἔλεγχο τῶν δοκιμίων τοῦ παρόντος ἔργου ἀνὰ Κεφάλαιο καὶ γιὰ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις τους καὶ διορθώσεις ἀβλεπτημάτων. Τοὺς δύο πρώτους μάλιστα καὶ γιὰ τὴν κοινοποίηση σπουδαίου ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ.

Τὸν γηραιὸ σεβαστὸ Πρωτοπρεσβύτερο π. Γεώργιο Κεπάπογλου καὶ τὴν σεβαστὴ Ἡγουμένη Μαγδαληνὴ καὶ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου, γιὰ τὴν γνωστοποίηση πολὺ σημαντικοῦ ἀρχειακοῦ καὶ φωτογραφικοῦ ὑλικοῦ, ὅπως καὶ ἐντύπων, φυλλαδίων καὶ βιβλίων. Τὸν π. Γεώργιο εἰδικῶς καὶ γιὰ τὶς προφορικὲς διηγήσεις του, ἐφ᾽ ὅσον διετέλεσε ἀπὸ τὴν νεότητά του Πνευματικὸ τέκνο τοῦ Βιογραφουμένου μας καὶ ἀργότερα, ὡς Κληρικὸς πλέον, συνεργάτης του κατὰ τὴν δύσκολη περίοδο τῆς ἀσθενείας του (1966-1973). Ἐπίσης, εὐχαριστίες καὶ στὸν υἱὸ τοῦ π. Γεωργίου Ἰωάννη, γιὰ τὴν συμβολή του στὴν ἐξεύρεση καὶ γνωστοποίηση ἰδιαιτέρας σημασίας ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ χάρις στὴν ἐρευνητική του φροντίδα.

Τοὺς Ἁγιορεῖτες ἐκείνους Πατέρες καὶ Ἀδελφοὺς γιὰ τὴν γνωστοποίηση ὑλικοῦ ἔχοντος ἄμεση ἢ ἔμμεση σχέση μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς συγγραφῆς μας.

Τὸν παλαίμαχο κ. Ἐπαμεινῶνδα Ἀθ. Πριμάλη γιὰ τὴν γνωστοποίηση καὶ παραχώρηση σπανίου ἀρχειακοῦ ὑλικοῦ, ὅπως καὶ ἐντύπων καὶ φυλλαδίων, ἀλλὰ καὶ προφορικῶν διηγήσεων.

Τοὺς ἐκ Βόλου κ.κ. Χρῆστο Μπαρμπάτσιαλο, ὀδοντίατρο, καὶ Σπυρίδωνα Χεικάρα, συντ. φιλόλογο, οἱ ὁποῖοι διετέλεσαν Πνευματικὰ τέκνα τοῦ Βιογραφουμένου μας, γιὰ τὶς πολὺ ἐνδιαφέρουσες διηγήσεις καὶ μαρτυρίες τους.

Τέλος, τοὺς Κληρικούς, Μοναχοὺς καὶ Λαϊκοὺς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι μᾶς βοήθησαν καὶ διευκόλυναν στὴν συγγραφή, ἑτοιμασία καὶ ἔκδοση τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Σὲ ὅλους εὐχόμεθα εὐγνωμόνως τὴν θεία Ἀντιμισθία καὶ τὶς ἅγιες Εὐχὲς τοῦ μακαριστοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως!

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ὁμιλῶν στοὺς πιστούς. Διακρίνεται καὶ ὁ Ἀρχιμ. Ἐφραὶμ Καραγιάννης. Ἑορτὴ Ἁγίων Θεοφανείων στὸν Βόλο ἔτους 1949 ἢ 1950.

ΙΕ. Ἡ δύσκολη καὶ ἔνδοξη περίοδος ἕως τῆς Κοιμήσεως τοῦ Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου

ΜΕΤΑ τὴν παρουσίαση τῶν ἀπόψεων τοῦ Βιογραφουμένου μας Χρυσοστόμου Νασλίμη στὸ τελευταῖο Κεφάλαιο (ΙΔ΄) τοῦ Τόμου Α΄ γιὰ τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία, ἐπανερχόμαστε σὺν Θεῷ στὴν σειρὰ τῆς ἱστορικῆς μας διηγήσεως. Πρὶν ὅμως νὰ εἰσέλθουμε στὴν παρακολούθηση ὅσων σημαντικῶν συνέβησαν μέχρι τῆς Κοιμήσεως τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου († 1955), θὰ παρουσιάσουμε ἕνα ἀπολογητικὸ κείμενο τοῦ συγγραφέως μας (π.Χρ.Ν.) γραμμένο περὶ τὰ τέλη τοῦ 1949.

ΙΕ.1. Γιὰ τὸ Μυστήριο τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως

Στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἐγράφη περὶ τούτου: *«Οἱ Εὐαγγελισταὶ ὀργιάζουν εἰς βάρος τῶν Ὀρθοδόξων· φαίνεται δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας μόνον τοὺς Παλαιοημερολογίτας θεωρεῖ ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω διαδίδουν ἐλευθέρως τὰς αἱρετικάς των δοξασίας μὲ ἰδιαιτέραν προτίμησιν τὰ ἐπαρχιακὰ κέντρα. Κατ᾽ αὐτὰς πληροφορούμεθα ὅτι εἰς τὸν Βόλον ὁ κ. Μεταλληνός, ἐξέχων Ἕλλην προτεστάντης, ἐκυκλοφόρησε φυλλάδιον γέμον αἱρετικῶν δογμάτων καὶ ὑπόπτων στοιχείων. Καυχώμεθα δικαίως, διότι ὁ τολμήσας νικηφόρως νὰ ἀνταπεξέλθῃ διὰ τῆς γραφίδος ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Γ.Ο.Χ. καὶ εἶναι διακεκριμένον αὐτῆς στέλεχος. Τὴν ἀπάντησιν τὴν ἔδωσεν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης. Τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν φιλοξενεῖ εἰς τὰς στήλας του τὸ περιοδικόν μας. Συνιστᾶ δὲ τὴν μελέτην της εἰς ὅλους τοὺς ἀναγνώστας, διότι πρόκειται περὶ λίθου κατὰ κεφαλῆς τῶν αἱρετικῶν»* [1].

Ὁ συγγραφέας μας, τοῦ ὁποίου τὴν εὐαισθησία σὲ ἀντιαιρετικὰ καὶ ἀπολογητικὰ θέματα εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ δι-

---

1. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 76/12.12.1949, σελ. 8.

απιστώσουμε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σὲ πολλὰ σημεῖα τοῦ Τόμου Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου, καταπιάσθηκε γιὰ ἄλλη μία φορὰ στὴν ἀντιμετώπιση ἑτεροδιδασκαλίας. Αὐτὴ τὴν φορὰ ἀποσκοποῦσε στὴν ἀναίρεση τῶν προτεσταντικῶν πλανῶν σχετικὰ μὲ τὸ Μυστήριο τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Ὁ συγγραφέας μας ἀποδεικνύεται καὶ πάλι δεινὸς ὑπερασπιστὴς τῆς Ὀρθοδόξου ἀληθείας καὶ πίστεως, καθὼς καὶ ὁ καλὸς καὶ διακριτικὸς Ποιμένας καὶ Πνευματικός.

Τὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο: *«Ἀπάντησις εἰς τὸν Προτεστάντην κ. Μεταλληνὸν εἰς τὸ ζήτημα τῆς Ἐξομολογήσεως»* δημοσιεύθηκε σὲ τρεῖς συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», πιθανῶς ὡς ἀναδημοσίευση ἀπὸ τοπικὸ ἔντυπο τοῦ Βόλου, ὅπου θὰ εἶχε πρωτοδημοσιευθεῖ. Στὴν πρώτη συνέχεια[2] καὶ μὲ ὑπότιτλο: *«ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν»,* ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης πληροφορεῖ ὅτι περιῆλθε στὰ χέρια του φυλλάδιο τιτλοφορούμενο: *«Ἔρευνα περὶ ἐξομολογήσεως καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν»,* συνταχθὲν τότε πρόσφατα ἀπὸ κάποιον Κων. Μεταλληνό, ἀνήκοντα στὴν προτεσταντικὴ αἵρεση τῶν λεγομένων «Εὐαγγελιστῶν». Τὸ διῆλθε ἐπιμελῶς καὶ συνέκρινε τὶς ὑπάρχουσες σὲ αὐτὸ μαρτυρίες ἀπὸ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίες πρὸς τὶς ἰδικές του.

Εἶναι φανερό, μᾶς λέγει ὁ π.Χρ.Ν., ὅτι ὁ σ. τοῦ φυλλαδίου ἐπιχειρεῖ ὡς προτεστάντης νὰ παραστήσει τὸ ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς τελούμενο Μυστήριο τῆς Ἐξομολογήσεως τῶν ἁμαρτιῶν *«ὡς νεώτερον ἐπινόημα καὶ θέσπισμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι πλάνη νὰ νομίζωμεν ὅτι μόνον κατόπιν ἐξομολογήσεως ἐνώπιον ἱερέως, τεταγμένου ἐπὶ τῶν μετανοούντων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δίδεται»*[3]. Ἀρκεῖ κατ' αὐτὸν ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ ἀπευθυνθεῖ ἀπ' εὐθείας στὸν Θεὸ μὲ ἐξομολογητικὴ προσευχὴ καὶ νὰ ἔχει τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ εὔσπλαγχνος Θεὸς θὰ τοῦ δώσει τὴν ἄφεση.

Μυστηριακὴ ἐξομολογητικὴ πράξη, ὑποστηρίζει ὁ «Εὐαγγελιστὴς» προτεστάντης, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τῶν πρώτων αἰώ-

---

2. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 75/20.11.1949, σελ. 3, 6.

3. Αὐτόθι, σελ. 3.

νων δὲν τελοῦσε. Οὔτε ἀναγνωριζόταν τέτοιο ἰδιαίτερο δικαίωμα στοὺς Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους νὰ δεσμεύουν καὶ νὰ λύνουν τὶς ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ. Τὰ χωρία *«ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ»* (Ματθ. ιη΄ 18) καὶ *«λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται»* (Ἰωάν. κ΄ 23), τὰ προσαρμόζει μὲ ἄστοχους συλλογισμοὺς ὡς ἀποκλειστικὸ δικαίωμα μόνον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ὄχι τῶν διαδόχων τους, διότι κάτι τέτοιο δῆθεν δὲν ἀναφέρεται ρητῶς στὶς εὐαγγελικὲς περικοπές. Τὴν δὲ ἀπ' εὐθείας ἐξομολόγηση στὸν Θεὸ χωρὶς τὴν ἐπέμβαση Κληρικοῦ καὶ τὴν ἀνάγκη μυστηριακῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, τὴν βασίζει σὲ διάφορα Ἁγιογραφικὰ χωρία, τὴν ἔννοια καὶ σημασία τῶν ὁποίων ἐκμαιεύει μὲ αὐθαίρετο καὶ προτεσταντίζοντα τρόπο: *«εἶπα· ἐξαγορεύσω κατ᾽ ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ· καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου»* (Ψαλμ. λα΄ 5), καὶ *«ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας»* (Α΄ Ἰωάν. α΄ 9). Ἡ τέτοιου εἴδους ἐξομολόγηση θεωρεῖται ἀπὸ αὐτὸν συντελεστικὴ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Κάθε ἄλλη ἐξομολόγηση σὲ ἄλλο πρόσωπο ἢ πρόσωπα χαρακτηρίζει ὡς «ψυχολογικὴ ἀνάγκη», τελείως ἄσχετη καὶ μὴ ἀναγκαία γιὰ τὴν ἄφεση ἁμαρτιῶν, διότι ἡ ἄφεση ἁμαρτιῶν εἶναι ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ[4].

Ὁ προτεστάντης Μεταλληνός, συνεχίζει στὸ ἀπολογητικὸ κείμενό του ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), τὴν ἐξομολόγηση ἀπὸ ψυχολογικὴ ἀνάγκη ἢ γιὰ παρηγορητικοὺς λόγους καὶ γιὰ ἀνακούφιση, σύμφωνα μὲ τὸ *«ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα»* (Ἰακ. ε΄ 16), δὲν τὴν θεωρεῖ ὑποχρεωτική, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν, σὲ ὁποιοδήποτε πρόσωπο ἐμπιστοσύνης ἢ ἐκτιμήσεως. Ὁμολογεῖ ἐπίσης ὅτι στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία οἱ ἐξομολογήσεις γίνονταν δημοσίως, ἀλλὰ τοῦτο ἔπαυσε γιὰ τὴν ἀποφυγὴ σκανδαλισμοῦ.

Ὁ ἀπολογητής μας (π.Χρ.Ν.) βεβαιώνει ὅτι δὲν θὰ χρειαζόταν

4. Αὐτόθι, σελ. 6.

ἐνασχόληση μὲ τὸν προτεστάντη τοῦτο, διότι οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὴ τὴν αἵρεση δὲν δέχονται οὔτε Μυστήρια, οὔτε Ἱερωσύνη καὶ μυστηριακὸ Λειτουργό, οὔτε Ἀποστολικὴ Διαδοχή. Οἱ θέσεις τους γενικὰ περὶ Ἐκκλησίας, Θείας Χάριτος, δικαιώσεως καὶ περὶ ζητημάτων Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ Ὁμολογίας εἶναι πλήρως ἀσυμβίβαστες πρὸς αὐτὲς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἐν λόγῳ κατήγορος τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως προκειμένου νὰ στηρίξει τὶς πλάνες του ἐπικαλεῖται καὶ μαρτυρίες Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων μέχρι καὶ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ δίδεται καὶ ἡ παροῦσα σύντομη ἀπάντηση [5].

Ἔτσι, σπεύδει νὰ τονίσει ὅτι εἶναι ἀλήθεια πὼς ὅλοι οἱ μέχρι τοῦ Δ΄ αἰ. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλοῦντες περὶ Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως ἀναφέρουν τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν στὸν φιλάνθρωπο καὶ φιλεύσπλαγχνο Θεό, πρὸς τὸν Ὁποῖον ἀπευθυνόμενος κάθε ἁμαρτωλὸς λαμβάνει δικαίωση. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ Πατέρες δὲν ἀναφέρουν ὡς ἰδιαίτερη ἐπιβεβλημένη μυστηριακὴ πράξη ἐπιτελούμενη ἀπὸ Ἱερέα, μήπως αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μετανοοῦντες λάμβαναν ἄφεση ἀπὸ τὸν Θεὸ χωρὶς καμμία μεσολάβηση τῆς Ἐκκλησίας; Τοῦτο ὅμως, ὡς γνωστὸ στὴν καθημερινὴ πράξη δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ ἀναφέρουν. Διότι, ὅλες σχεδὸν οἱ ἐκκλησιαστικὲς συνάξεις καὶ προσευχὲς πρὸς τὸν Θεό, ὅπως μαρτυροῦν καὶ οἱ ἀρχαῖες Λειτουργίες, ἀπέβλεπαν κυρίως στὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Οἱ δὲ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, ὡς μεσίτες μεταξὺ λαοῦ καὶ Θεοῦ καὶ ἀναφερόμενοι καὶ ὄντες Προεστοὶ τῆς Ἐκκλησίας, μεταξὺ ἄλλων ἔκριναν καὶ κανόνιζαν τὰ πεπραγμένα ἑνὸς ἑκάστου [5].

Ἡ ἐξομολόγηση λοιπὸν πρὸς τοὺς Προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀπέκλειε, ἀλλὰ μᾶλλον συνιστοῦσε καὶ ἐπέβαλλε καὶ τὴν ἀπ' εὐθείας ἐπικοινωνία καὶ ἐξομολόγηση τοῦ ἁμαρτάνοντος πρὸς τὸν Θεόν. Ἄλλωστε καὶ τὰ ἐπιβαλλόμενα ἐπιτίμια, προσευχές, νηστεῖες, ἀγαθοεργίες κ.λπ., ἀπέβλεπαν στὴν συμφιλίωση τοῦ ἁμαρτωλοῦ μὲ τὸν Θεό, *«συνευδοκούσης καὶ ὑποβοηθούσης καὶ τῆς Ἐκκλησίας»* [6].

5. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 76/12.12.1949, σελ. 3.

6. Αὐτόθι, σελ. 6.

Ἡ ἀπ' εὐθείας ἐξομολόγηση πρὸς τὸν Θεό, συνεχίζει ὁ ἐμβριθὴς ἀπολογητὴς καὶ ἔμπειρος Πνευματικὸς π. Χρυσόστομος, δὲν δύναται νὰ γίνει πάντοτε μὲ πλήρη συναίσθηση τῆς ἐνοχῆς τῶν πεπραγμένων. Διότι ἡ συνείδηση, ἡ πληροφοροῦσα τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς, πολλὲς φορὲς στρεβλώνεται ἢ διαπλάθεται κακῶς γιὰ διαφόρους λόγους, καὶ δὲν παρουσιάζει τὴν πρέπουσα εὐθιξία, τὸ δὲ κάτοπτρό της δὲν ἀντανακλᾶ τὴν πραγματικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς. Πάρα πολλὰ παραδείγματα ἀνθρώπων καθημερινὰ ἀποδεικνύουν τοῦτο, διότι ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ θρηνοῦν γιὰ τὶς θανάσιμες ἁμαρτίες τους, αὐτοὶ δὲν αἰσθάνονται ἀνάγκη μετανοίας καὶ μάλιστα δὲν παύουν νὰ δικαιολογοῦνται[6].

Ἡ ἐξομολόγηση λοιπὸν ἀπ' εὐθείας στὸν Θεὸ δὲν ἐπιφέρει *ἀλλοίωση* στὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Διότι αὐτὴ ἐπέρχεται μόνον *«ὑπὸ τὴν μυστηριακὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐπέμβασιν καὶ διαφώτισιν»*[6], ἐφ' ὅσον ὁ Πνευματικὸς πατέρας θὰ φροντίσει νὰ ἀφυπνίσει τὴν συνείδηση τοῦ ἐξομολογουμένου καὶ νὰ διερευνήσει μὲ ἰδιάζοντα τρόπο ὅλες τὶς πτυχές της, εἰσερχόμενος σὲ ὅλους τοὺς ἐσωτερικούς της θαλάμους, *«διὰ νὰ φανερώσῃ τραύματα ψυχικὰ οὐ μόνον φανερά, ἀλλὰ καὶ λανθάνοντα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον (ἀλλὰ καὶ ποὺ διαφεύγουν σὲ μικρὸ ἢ σὲ μεγάλο βαθμό), καὶ θὰ κατορθώσῃ οὐ μόνον ταῦτα νὰ θεραπεύσῃ δι' ἀναλόγου πνευματικῆς ἰατρείας, ἀλλὰ καὶ μελλοντικὰ ἀπειλούμενα τοιαῦτα νὰ προλάβῃ, δίδων καταλλήλους συμβουλὰς διὰ μίαν εἰς τὸ μέλλον χριστιανοπρεπῆ πολιτείαν»*[6].

Εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ἀρθρογράφος μας (π.Χρ.Ν.) δὲν ἐκφράζεται σὰν ἕνας ἁπλὸς θεωρητικὸς ἀπολογητὴς καὶ δὲν ἐκθέτει ἀπόψεις καὶ ἐπιχειρήματα ἀπὸ συγγράμματα ἢ παρατηρήσεις ἄλλων, παρὰ καταθέτει τὴν ἐφαρμοσμένη ποιμαντική του πείρα, ὡς ἐπιμελὴς καὶ διακριτικὸς Πνευματικὸς πατέρας, πρᾶγμα μαρτυρούμενο ἀπὸ ὅσους τὸν γνώρισαν καὶ διετέλεσαν πνευματικά του τέκνα.

Ἕνας ἐξ αὐτῶν μᾶς βεβαίωσε, ὅτι στὴν ἐξομολόγηση ὁ π. Χρ.Ν. ἦταν μᾶλλον τῆς ἀκριβείας, λεπτολόγος, καὶ μὲ ἐπιμονὴ στὰ οὐσιώδη, ἀνάλογα μὲ τὴν κατάσταση τοῦ εὑρισκομένου ἐνώπιόν του, ἐνέπνεε δὲ σεβασμὸ καὶ συστολή. Φαινόταν νὰ

ἐπιδιώκει τὸ ἀπόλυτο, μὲ στόχο νὰ ἐξασφαλίσει τὸ σχετικό. Πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς ψυχῆς κάθε ἐξομολογουμένου δὲν ὑπολόγιζε κόπο καὶ χρόνο, ἀλλὰ ἀφιερωνόταν ὁλόψυχα στὴν διακονία τοῦ ἔχοντος ἀνάγκη καὶ ζητοῦντος τὴν πνευματική του βοήθεια καὶ συνδρομή [7].

Ἐπανερχόμενοι στὴν συνέχεια τοῦ ἀπολογητικοῦ κειμένου ποὺ ἐξετάζουμε, ὑπάρχει βεβαίωση ἀπὸ τὸν συγγραφέα μας ὅτι ὁ προτεστάντης Μεταλληνὸς ἀναδιφῶντας τὶς δέλτους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ μὴ ἀνακαλύπτοντας γνώμη ἢ πράξη Πατέρων μὲ συνηγορία ὑπὲρ τῆς αἱρετικῆς ἀπόψεώς του, βρῆκε τελικὰ καὶ παρουσίασε ἕνα ἀτυχὲς περιστατικὸ ἐπὶ Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως (Ε΄ αἰ.), ὁ ὁποῖος τὴν Ἐξομολόγηση ἐνώπιον τοῦ Πρεσβυτέρου ἄφησε στὴν θέληση καὶ τὴν κρίση τῶν Χριστιανῶν, ἐξ αἰτίας ἑνὸς σκανδάλου μὲ δράστη κάποιον Διάκονο. Τὸ περιστατικὸ περιγράφουν οἱ ἱστορικοὶ Σωκράτης (τόμ. Ε΄, κεφ. ΙΘ΄) καὶ Σωζομενὸς (τόμ. Ζ΄, κεφ. ΙΣΤ΄). Ἐπειδὴ ἕνας Διάκονος προέβη σὲ ἀτίμωση κάποιας γυναικός, εὑρισκομένης στὴν τάξη τῶν μετανοούντων, δημιουργήθηκε μεγάλος σάλος μεταξὺ τοῦ λαοῦ ἐναντίον τοῦ Κλήρου, ὥστε ὁ Νεκτάριος σὲ ἀμηχανία διατελῶν, μὲ τὴν συμβουλὴ ἑνὸς Πρεσβυτέρου ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ἀναγκάσθηκε *«περιελεῖν (νὰ ἀποσύρει) τὸν ἐπὶ τῆς μετανοίας πρεσβύτερον, συγχωρῆσαι δὲ ἕκαστον τῷ ἰδίῳ συνειδότι τῶν μυστηρίων μετέχειν»* [6]. Ὅμως, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος διὰ τοῦ μέτρου τούτου τῆς ἀνάγκης πρὸς κατευνασμὸν τῶν ἐξημμένων πνευμάτων τοῦ λαοῦ δὲν σημαίνει ὅτι προέβη σὲ κατάργηση τῆς Ἐξομολογήσεως ὡς μυστηριακῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ὅτι οἰκονόμησε τὴν περίσταση, διότι ἡ ἐκτροπὴ τοῦ Διακόνου ἐκείνου προξένησε διασυρμὸ τοῦ Κλήρου.

Σὲ ὅλες τὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες καὶ μάλιστα τῆς Δύσεως, ἡ μυστηριακὴ Ἐξομολόγηση διετηρεῖτο, ἐκτὸς τοῦ σχίσματος

7. Διήγηση στὸν γράφοντα τοῦ κ. Σπ. Χεικάρα, ἐκ Βόλου, κατοίκου Κάντζας Ἀττικῆς, συνταξιούχου φιλολόγου (Κυρ. Δ΄ Νηστειῶν 2016). Κατὰ τὸν π. Γεώργιο Κεπάπογλου, ὁ π.Χρ.Ν. σὰν Πνευματικὸς κατέβαλε προσπάθεια ἐκμαιεύσεως τῶν κρυφίων ἐντὸς τοῦ ἐξομολογουμένου, στοὺς δὲ νέους ἐπέμενε στὰ θέματα ἠθικῆς καθαρότητος.

τῶν Νοβατιανῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδέχοντο τὴν μετάνοια ὅσων περιέπιπταν σὲ θανάσιμο ἁμάρτημα. Ἡ κατόπιν εἰσηγήσεως Ἀλεξανδρινοῦ Ἱερέως πράξη τοῦ Νεκταρίου παύσεως τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας Πρεσβυτέρου, ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἔτυχε ἐγκρίσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπικρίσεως, ὅπως συνέβη ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ Σωκράτη [6].

Τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τελοῦσε διὰ μυστηριακῆς πράξεως τὴν Ἐξομολόγηση κατὰ τοὺς τέσσερεις πρώτους αἰῶνες καὶ οἱ ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ ἐτίθεντο ὑπὸ τὴν κρίση της, ἐπέβαλλε δὲ διὰ τῶν ἐντεταλμένων της τὰ ἀνάλογα ἐπιτίμια, μαρτυροῦν οἱ λεγόμενες «Κανονικὲς Ἐπιστολὲς» Πατέρων, οἱ ὁποῖοι ἤκμασαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (Ἁγίων Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου Νύσσης, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου) [8].

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος δέχονται στοὺς Ἱερεῖς τὸ δικαίωμα ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ ὅτι ἀνέκαθεν ἐδέχοντο τὴν ἐξομολόγηση τῶν μετανοούντων καὶ τὴν ἐξέταση τῶν λογισμῶν [9].

Τὸ ὅτι στοὺς Ἐπισκόπους ἰδίως ἀνῆκε ἀπ᾽ ἀρχῆς τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν καὶ ἀνακρίνουν τὰ παραπτώματα, καὶ τοῦτο δὲν ἀμφισβητήθηκε ποτὲ ἀπὸ κανέναν, πιστοποιεῖται ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, τοὺς ὁποίους θέσπισαν οἱ κατὰ τοὺς αἰῶνες ἐκείνους συγκροτηθεῖσες Οἰκουμενικὲς καὶ Τοπικὲς Σύνοδοι [10].

Ἀπὸ ὅλα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω καταπίπτει ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ προτεστάντου Μεταλληνοῦ ὡς ψευδὴς καὶ ἀναπόδεικτος καὶ ἀποδεικνύεται περίτρανα *«ὅτι πᾶσα ἁμαρτία ἀνακρινομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐτύγχανεν ἀναλόγου ἐπιτιμήσεως καὶ ὅτι κατὰ*

---

8. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 77/1.1.1950, σελ. 2.

9. Βλ. Ἱ. Χρυσοστόμου, *Περὶ Ἱερωσύνης Λόγος Τρίτος, § ε΄,* PG τ. 48, στλ. 643· Μ. Βασιλείου, *Κεφάλαια τῶν ὅρων κατὰ ἐπιτομήν, ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις ΣΠΗ΄ καὶ ΣΠΘ΄,* PG τ. 31, στλ. 1284-1285.

10. Βλ. σχετικοὺς Ἱ. Κανόνες Α΄ καὶ Β΄ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ Τοπικῶν Ἀγκύρας, Νεοκαισαρείας, Λαοδικείας καὶ Γάγγρας. Ὁ συγγραφέας μας παραθέτει μάλιστα τὴν ἐκτενῆ ἀναφορὰ ὅλων τῶν σχετικῶν Κανόνων ἀνὰ Σύνοδο.

τὸν ἰδιότυπον τρόπον διὰ τῆς μυστηριακῆς πράξεως καθίστατο συγγνωστὴ καὶ ἀφέσιμος. Τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι σήμερον ἐκ παραδόσεως τηρεῖ, αἱ δὲ συγχωρητικαὶ εὐχαί, αἵτινες ἀναγινώσκονται ἐπὶ μετανοούντων καὶ ἐξομολογουμένων, εἶναι συντεταγμέναι ὑπὸ Πατέρων ἀκμασάντων πρὸ τῆς λήξεως τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνος (Χρυσοστόμου, Βασιλείου Μ. κ.λπ.). Οὐδεὶς βεβαίως τολμᾶ ν᾽ ἀμφισβητήσῃ τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τοῦ Θεοῦ νὰ συγχωρῇ τὸν μετανοοῦντα ἁμαρτωλὸν ἀπ᾽ εὐθείας, διὰ μιᾶς ἱκετηρίου προσευχῆς, δι᾽ ἑνὸς στεναγμοῦ καὶ δι᾽ ἑνὸς δακρύου, διότι "τῷ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε;" (Ρωμ. θ΄ 19). Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία θεόθεν ἐτάχθη ὡς εὔδιος τῶν χειμαζομένων λιμήν, ὡς θεραπευτήριον πάσης ψυχικῆς νόσου, καὶ ὡς ταμειοῦχος πάσης θείας Χάριτος καὶ δωρεᾶς, διὰ τοῦτο καὶ ἡ μετάνοια μετὰ τῆς ἐξομολογήσεως μόνον διὰ μυστηριακῆς τελετῆς φέρει τὴν σφραγῖδα τῆς κανονικότητος καὶ τῆς ἐγκυρότητος, δι᾽ αὐτῆς δὲ καὶ μόνης ὁ μετανοῶν οὐ μόνον τὴν ποθητὴν ἐσωτερικὴν γαλήνην καὶ ἀνακούφισιν ἐπιτυγχάνει, οὐ μόνον κατ᾽ ἀπόλυτον βεβαιότητα τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν λαμβάνει, ἀλλά, διὰ τῶν συμβουλῶν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἐφεξῆς ζωὴν ἀπὸ νέας πτώσεις καὶ ἠθικὰς παρεκτροπὰς διασφαλίζει»[11].

Μὲ αὐτὸ τὸν ὡραῖο τρόπο, ἐκκλησιολογικὸ καὶ πνευματικό, κατακλείει ὁ συγγραφέας μας τὴν ἐνδιαφέρουσα καὶ περιεκτικὴ αὐτὴ σύντομη ἀπολογητικὴ μελέτη, παρέχων ἀκόμη ἕνα σημαντικὸ δεῖγμα τῆς πλουσίας γνώσεως, τοῦ ὑγιοῦς φρονήματος καὶ μάλιστα τῆς ποιμαντικῆς του πείρας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντιαιρετικῆς καὶ ἀπολογητικῆς του εὐαισθησίας καὶ προθυμίας.

ΙΕ.2. Δεινοπαθήματα Ὀρθοδόξων ἀπὸ Λατίνους

Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1950 καὶ ἐνῶ στὸν ὁρίζοντα σωρεύονταν τὰ ἄγρια νέφη ἐπαπειλουμένου φοβεροῦ διωγμοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, ὁ ἀκάματος Ἀγωνιστὴς π. Χρυσόστομος Νασλίμης, παρὰ τὸν φόρτο τῶν ποιμαντικῶν του καθηκόντων, ἔβρισκε εὐκαιρία καὶ γιὰ παρεμβάσεις μέσῳ τῆς ἱκανῆς γραφίδος του, πρὸς κατάθεσιν μαρτυρί-

11. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 77/1.1.1950, σελ. 2-3.

ας καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ φρονήματος τοῦ διωκομένου Ποιμνίου.

Ἔτσι, σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο: *«Δεινοπαθήματα Ὀρθοδόξων ὑπὸ Λατίνων»*[12] καὶ ὑπότιτλο: *«Καὶ πῦλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν...»,* παρατηρεῖ ὅτι κάθε ἀναγνώστης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας θαυμάζει γιὰ τὰ κατὰ καιροὺς δεινοπαθήματα τῶν Ὀρθοδόξων ἀπὸ μέρους τῶν κακοδόξων. Διότι οἱ τελευταῖοι δὲν ἄφησαν τρόπο κολακείας ἢ βίας, τὸν ὁποῖον νὰ μὴν θέσουν σὲ χρήση, προκειμένου νὰ παρασαλεύσουν τὸ ὑγιὲς φρόνημα τῶν Ὀρθοδόξων. Γράφει ἐπὶ λέξει:

«Τὰ γεγονότα κατὰ περιόδους ἀντιγράφονται πιστῶς. Ἡ Ὀρθοδοξία διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπάλαισε μὲ συστήματα αἱρετικῶν πολλὰ καὶ ποικίλας διῆλθε κρισιμότητας περιστάσεων δυσκόλων, ἀντίκρυσε [ἀντέκρουσε;] διεφθαρμένους κοσμικοὺς ἄρχοντας, συνεταιριζομένους μετὰ αἱρεσιαρχῶν εἰς τὴν διάπραξιν ὠμοτήτων ἐναντίον τῶν Ὀρθοδόξων, εἰς τὴν σκληρότητα καὶ θηριωδίαν τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ οἱ Εἰδωλολάτραι ὑστεροῦντο. Ἀλλ' ὁ θρίαμβος τῆς Ὀρθοδοξίας πάντοτε διέλαμπε καὶ ἡ ὑγιαίνουσα διδασκαλία κατίσχυε τῆς πλάνης. Ἐδίδετο δὲ εὐκαιρία κατάλληλος διὰ τοὺς ποθοῦντας τὸν στέφανον τῆς ἀθλήσεως, ἵνα ἀποδυθῶσιν εἰς ἀγῶνας καὶ παλαίσματα ὑπὲρ τῆς πατρώας εὐσεβείας»[13].

Ἐν συνεχείᾳ δὲ παραθέτει ἀπόσπασμα μὲ ἀξιοσημείωτα γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν τὸν ΙΗ΄ αἰ. εἰς βάρος τῶν Ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς Παπικούς, ἀπὸ τὸν Δ΄ τόμο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν (σελ. 101 ἑ.). Ἤτοι, τοὺς διωγμοὺς τῶν Ὀρθοδόξων ἐπὶ αὐτοκρατορίας τῆς Μαρίας Θηρεσίας στὴν Οὐγγαρία καὶ Γερμανία μὲ δράστες κυρίους τοὺς Λατίνους κληρικούς, παραθέτοντας χαρακτηριστικὰ παραδείγματα.

Οἱ Ὀρθόδοξοι τότε δὲν ἐπιτρεπόταν οὔτε Ναὸ νὰ κτίσουν ἢ ἐπιδιωρθώσουν, οὔτε εὐκτήριο οἶκο νὰ ἔχουν γιὰ κατ' ἰδίαν προσευχή, οὔτε ἐπιτρεπόταν σὲ περιοδεύοντα Ὀρθόδοξο Ἱερέα νὰ ἱεροπρακτήσει γι' αὐτοὺς ἐπὶ ποινῇ φυλακίσεως, οὔτε ἐκκλησιαστικὰ βιβλία νὰ ἔχουν, οὔτε καὶ αὐτὴ τὴν Σύνοψη γιὰ κατ' ἰδίαν προσευχή, οὔτε σὲ περίπτωση καταδίκης σὲ θάνατο ἐπιτρεπόταν νὰ δεχθεῖ ὁ καταδικασθεὶς Ὀρθόδοξος ὁμόδοξο

12. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 89/14.8.1950, σελ. 2-3.

13. Αὐτόθι, σελ. 2.

Κληρικὸ τῆς Ἐκκλησίας του γιὰ Ἐξομολόγηση καὶ Θεία Κοινωνία· παρὰ μὲ κάθε τρόπο οἱ Λατῖνοι κληρικοὶ ἔσπευδαν σὲ ὄργιο προσηλυτισμοῦ, ἕως σημείου ἁρπαγῆς παιδιῶν Ὀρθοδόξων γιὰ νὰ τὰ μεταστρέψουν στὸ δόγμα τους· διερχομένους δὲ ταξιδιῶτες Ὀρθοδόξους ἐξ Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι συνέβαινε νὰ πεθάνουν ἐντὸς τῶν ὁρίων τους, δὲν ἐπέτρεπαν τὸν ἐνταφιασμό τους κατὰ τὴν Ὀρθόδοξη τάξη, ἀλλ' ἢ διεκδικοῦσαν νὰ κάνουν δική τους τελετή, ἢ ἔρριπταν τὸ πτῶμα ἀτίμως πρὸς καταισχύνην ὡς «σχισματικοῦ» καὶ μὴ ἀνήκοντος στὴν «Καθολικὴ Ἐκκλησία»!...

Κατακλείει δὲ ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) συμπερασματικῶς, συνδέοντας ἐκεῖνα τὰ φρικώδη γεγονότα μὲ τὴν ἐνεστῶσα τότε κατάσταση στὴν χώρα μας:

«Τὰ ἀνωτέρω ἀνεδημοσιεύσαμεν πρὸς παρηγορίαν τῶν ἀλωβήτως τηρούντων τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Παραδόσεις, κατὰ τῶν ὁποίων ἡ λατινίζουσα Κρατοῦσα Ἐκκλησία συνέστησε τοὺς ἀπὸ 25ετίας διωγμοὺς ὑπὸ ποικίλας μεθόδους. Ἡ βαθεῖα πίστις εἰς τὰς θεοπνεύστους διδασκαλίας τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἥτις ἐχαλύβδωνε τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἴσθημα τῶν προγόνων ἡμῶν, ἂς χαρακτηρίζῃ καὶ ἡμᾶς σήμερον, ἵνα ἐπὶ τὰ ἴχνη ἐκείνων βαδίζοντες φανῶμεν ἀνώτεροι πάσης βίας καὶ κολακείας καὶ καταστῶμεν μιμηταὶ τῶν ἐνδόξων κατορθωμάτων αὐτῶν»[14].

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἦλθε στὴν κατάλληλη στιγμή, ὁ ἐνισχυτικὸς καὶ παρηγορητικὸς σκοπός του ἦταν ἐμφανὴς καὶ ἡ εὐχὴ καὶ προτροπή του ἐπίκαιρη, διότι δὲν ἄργησε νὰ ἐκπληρωθεῖ πρὸς ἀνάδειξιν νέων ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως.

ΙΕ.3. Φροντίδα γιὰ ὀργανωμένη Φιλανθρωπία

Ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁμολογιακοῦ καὶ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος δὲν σημαίνει καθόλου ὅτι ὁδήγησε τὸν Βιογραφούμενό μας Ἀρχιμ. Χρυσόστομο σὲ κάποια σκληρότητα ἢ ἀναλγησία. Ἡ ἀποφασιστικότητα καὶ ἡ δυναμικότητα ποὺ τὸν χαρακτήριζαν ἦταν εὐαγγελικὰ τροφοδοτημένες μὲ εὐσπλαγχνία καὶ ἀγάπη. Ὁ ἀγώνας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἦταν μέσα του πάντοτε συν-

14. Αὐτόθι, σελ. 3.

δεδεμένος μὲ τὴν συγκατάβαση καὶ τὴν φιλανθρωπία. Εἶχε μία γλυκύτητα καὶ ἐγγενῆ καλωσύνη, παρὰ τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀκέραιον τοῦ ἤθους του. Μεγάλωσε καὶ πέρασε στὴν ζωή του μὲ στερήσεις καὶ γνώριζε καλὰ τὸν πόνο καὶ τὴν ἀνέχεια. Ἤθελε νὰ φανεῖ χρήσιμος καὶ νὰ συμβάλλει ὅσο μποροῦσε στὴν ἀνακούφιση τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου γύρω του, σὲ δύσκολη ἐποχὴ πτωχείας καὶ δυσχερειῶν.

Τὸν περιέβαλε κύκλος πνευματικῶν του τέκνων προθύμων νὰ συμπαρασταθοῦν στὰ θεοφιλῆ καὶ κοινωφελῆ ὁράματα τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς καὶ καλοῦ Ποιμένος. Ἂν καὶ ἦταν φανερὸν ὅτι πλησίαζε σύντομα νέο κῦμα σκληροῦ διωγμοῦ κατὰ τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1950, οἱ ἀνάγκες καὶ οἱ ἐλλείψεις τῶν εὐάλωτων ὁμάδων ἀνθρώπων ἦταν πέρα καὶ ἀπὸ ἐμφανεῖς.

Ἔτσι, κατόπιν πρωτοβουλίας καὶ προτροπῆς του συνεστήθη Φιλόπτωχος Ἀδελφότητα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία «Ἱερὸς Πολύκαρπος». Ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ἀποστολικοῦ Πατρὸς Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Σμύρνης, ἑορταζομένου τὴν 23η Φεβρουαρίου, ἐνέπνευσε προφανῶς τὰ ἱδρυτικὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος, ὥστε νὰ ἀφιερώσουν εἰς αὐτὸν τὴν ἐναρξαμένη μὲ ἀγαθὲς ἐλπίδες προσπάθεια.

Ἡ Ἀδελφότητα, ὑπὸ τὴν ἀνύστακτη ἐπίβλεψη καὶ καθοδήγηση τοῦ π. Χρυσοστόμου, συστάθηκε νομικὰ ὡς Σωματεῖο, τὸ ὁποῖο ἀναγνωρίσθηκε ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Βόλου καὶ τὴν Νομαρχία Μαγνησίας, γιὰ τὴν ἀπόλυτη διαφάνεια στὶς δραστηριότητές της. Τὸ ἔργο της ἦταν πλούσιο στὴν ἐνίσχυση εὐρύτερα τῶν ἀναξιοπαθούντων ἀπόρων καὶ ἀσθενῶν. Τοῦτο μάλιστα περιγράφεται ἁδρομερῶς σὲ εἰδικὸ ἀφιερωματικὸ δημοσίευμα στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας:

«...[Ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης] ἠλέησεν ἀπόρους καὶ ἐνδεεῖς, ἠγόρασε φάρμακα ἀσθενῶν, ἐβοήθησε χρηματικῶς τὴν ἀποστολὴν ἄλλων ἀσθενῶν εἰς Ἀθήνας πρὸς θεραπείαν καὶ ἐγχείρησιν, ἐνέδυσε ὀρφανά, ἐπεσκέφθησαν τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ αὐτῆς Συμβουλίου τοὺς ἐν Νοσοκομείοις καὶ Κλινικαῖς ἀσθενεῖς, τοὺς γέροντας ἐν τοῖς Γηροκομείοις, τοὺς ἐν φυλακαῖς κρατουμένους, καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ πράξεων ἐπαρηγόρησαν τούτους

καὶ προσέφερον δῶρα καὶ πασχαλινὰ αὐγὰ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα. Διὰ τακτικῶν δὲ βοηθημάτων, κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα, βοηθεῖ τὰς ἀπόρους καὶ ἀναξιοπαθούσας οἰκογενείας τοῦ Παραρτήματος, εἰς πάντα δὲ αἰτοῦντα ἔκτακτον βοήθημα, προθύμως προσφέρει καὶ ἀνακουφίζει τοῦτον καὶ ἱκανοποιεῖ κατὰ δύναμιν τὴν αἴτησίν του» [15].

Ἡ εὔστοχη καὶ λιτὴ αὐτὴ περιγραφὴ φανερώνει τὴν πλούσια δραστηριότητα τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Συλλόγου, «ψυχὴ» τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ π. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος βεβαίως καὶ προσωπικῶς καὶ κατ᾽ ἰδίαν δὲν ἔπαυε τὸ ἀθόρυβο ἔργο τῆς ἐλεημοσύνης σὲ κάθε ἕναν ἀναγκεμένο ποὺ τὸν πλησίαζε.

Φιλανθρωπικὸς Σύλλογος Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων μὲ δική του συνδρομὴ καὶ ἔμπνευση δημιουργήθηκε καὶ ἄλλος, μὲ τὴν προσωνυμία τῆς «Ἁγίας Ταβιθᾶς», ὁ ὁποῖος ἀπέβλεπε προφανῶς σὲ πιὸ ἐξειδικευμένη βοήθεια καὶ συμπαράσταση μεταξὺ τῶν γυναικῶν.

Ἔργο φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης ἐπιτελέσθηκε ἀπὸ τοὺς Συλλόγους αὐτοὺς καθ᾽ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς δράσεως τοῦ Βιογραφουμένου μας, τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ὁποίων εἶναι βεβαίως γραμμένα στὸ Βιβλίο τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ στὶς καρδιὲς τῶν ποικιλοτρόπως εὐεργετηθέντων ἀνθρώπων.

ΙΕ.4. Μαρτυρίες γιὰ τὸν φοβερὸ διωγμὸ τοῦ 1951

Ὅπως ἀναφέραμε, ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 1950 ὑπῆρξε προετοιμασία ἀπὸ μέρους τῆς Κρατούσης ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, γιὰ νὰ ἐξαπολυθεῖ ἀπὸ τὴν Πολιτεία διωγμὸς κατὰ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου, οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦντο αἰσχρῶς ὡς προπαγάνδα «πιὸ ἐπικίνδυνη καὶ ἀπὸ τὸν Κομμουνισμό», μὲ ἐπίκληση μάλιστα καὶ τῶν ἀποκαλυφθεισῶν καὶ πάλι τότε ἀτασθαλιῶν, ἀταξιῶν καὶ παρανομιῶν στὴν Γυναικεία Μονὴ Πευκοβουνογιατρίσσης Κερατέας, ποὺ ἀποτελοῦσε προπύργιο τῶν ἀντικανονικῶν «Ματθαιϊκῶν» καὶ βεβαίως ἡ κανονικὴ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο καμμία εὐθύνη δὲν ἔφερε γιὰ ὅσα ἄτοπα συνέβαιναν ἐντὸς αὐτῆς.

15. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 256/17.3.1957, σελ. 7.

Θεοφάνεια Γνησίων Ὀρθοδόξων ὑπὸ τὸν Σεβ. πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, 1950 ἤ 1951.

Παρὰ τὶς διαβεβαιώσεις καὶ τὶς ἀπολογητικὲς ἔναντι τῆς Πολιτείας ἐκκλήσεις, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας περὶ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, ἡ τότε Κυβέρνηση προέβη στὴν ἔκδοση τῆς κατάπτυστης πράξεως 45 τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς 3.1.1951, μὲ ἀπόφαση ἀπανθρώπου καὶ ἐξοντωτικοῦ διωγμοῦ κατὰ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν [16].

Στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο (ΙΔ΄, τελευταῖο τοῦ τόμου Α΄) ἀναφερθήκαμε στὰ ἀποτρόπαια ἀποτελέσματα τοῦ φρικτοῦ ἐκείνου διωγμοῦ, βάσει κειμένων-μαρτυριῶν τοῦ Βιογραφουμένου μας Χρυσοστόμου Νασλίμη ὡς Ἀρχιμανδρίτου καὶ ὡς Ἐπισκόπου [17].

---

16. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα, Μάρτιος 2015, σελ. 52-53. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου στὸ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆς,* Ἀθῆναι 1961, σελ. 193-194, ὅπου καὶ ἐκτενὴς περιγραφὴ τοῦ ἐκσπάσαντος διωγμοῦ (σελ. 206 ἑ.). Σημειωτέον, ὅτι ἀρχὰς τοῦ 1950, στὴν Τελετὴ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων, προσεχώρησε στὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ὁ ἀπὸ ἐτῶν ἀποκομμένος Σεβ. Ἐπίσκοπος Κυκλάδων Γερμανὸς Βαρυκόπουλος, πρὸς χαρὰν τοῦ Ποιμνίου (Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 78/9.1.1950).

17. Βλ. σελ. 474-484 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου.

Ἐνταῦθα, παραθέτουμε ἕτερο ἀπόσπασμα κειμένου του, ὅπου περιγράφει μὲ συντομία καὶ λιτότητα αὐτὰ ποὺ ὁ ἴδιος ἐκ πείρας γνώρισε καὶ βίωσε, ὡς ἐπιφανὲς μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῶν διωκομένων:

Οἱ ἀπηνεῖς διῶκτες Νεοημερολογῖτες *«ἐξώθησαν τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν εἰς βανδαλισμοὺς καὶ καταδιώξεις, περὶ τῶν ὁποίων ἡ Ἱστορία θὰ βάψῃ μελανοὺς τοὺς χρωστῆρας της. Ἱεροὶ Ναοὶ καὶ ἅγια ἐβεβηλώθησαν· θυσιαστήρια κατεσκάφησαν· ἱερωμένοι καὶ μοναχοὶ δίκην κοινῶν κακοποιῶν δημοσίᾳ ἐπομπεύθησαν καὶ ὑπεβλήθησαν εἰς παντοειδεῖς διασυρμοὺς καὶ ἀποσχηματισμούς. Μυστήρια ἐγκύρως τετελεσμένα διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐμυκτηρίσθησαν καὶ ὡς μὴ γενόμενα ἐμπαικτικῶς ἐπανελήφθησαν· καθαιρέσεις ἀθώων κληρικῶν ἄδικοι καὶ αὐθαίρετοι ὑπὸ ἱεροδικαστῶν παρανόμων καὶ ἀκρίτων ἐν παρωδίᾳ συνοδικῇ ἀπεφασίσθησαν· συλλήψεις, δίκαι καὶ καταδίκαι, κατὰ παραγγελίαν καὶ οὐχὶ κατὰ δικαιοσύνην, ἐγένοντο καὶ ἐξετελέσθησαν...»* [18].

Μάλιστα, ὡς γνωστόν, ὁ μὲν Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος συνελήφθη τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1951 καὶ ἐξωρίσθηκε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης, ὅπου παρέμεινε ἐπὶ 17 συνεχόμενους μῆνες, ὁ Κυκλάδων Γερμανὸς ἐκοιμήθη (Μάρτιος 1951) καὶ ἐτάφη ἄνευ Κληρικοῦ (!), οἱ δύο ἕτεροι Ἀρχιερεῖς Διαυλείας Πολύκαρπος καὶ Χριστιανουπόλεως Χριστοφόρος ἐκρύπτοντο, καὶ ἡ κατάσταση ἦταν δραματική.

Γράφει δὲ συμπερασματικῶς σὲ ἄλλο κείμενό του ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.):

«Ἔπρεπε τὸ κακὸν νὰ κορυφωθῇ μέχρι σημείου, ὥστε νὰ προκληθῇ ἡ διαμαρτυρία καὶ τῶν ψυχροτέρων εἰς τὰ περὶ θρησκείας, ἔπρεπε τὰ διαπραχθέντα ὄργια νὰ διεγείρουν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τῶν μᾶλλον ἀδιαφόρων ἐπὶ τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμβαινόντων, ἔπρεπε ἀκόμη καὶ τῶν ξένων νὰ προκληθῇ τὸ φιλοπερίεργον ἐνδιαφέρον, ὥστε ἐπὶ τῶν γεγονότων νὰ ἀσχοληθῇ καὶ ὁ διεθνὴς

---

18. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας,* Ἀθῆναι 1963, σελ. 12.

τύπος· καὶ νὰ εὕρουν πρόσφορον καὶ κατάλληλον εὐκαιρίαν οἱ ἐπιζητοῦντες εὐκαιρίαν νὰ ἐμφανίσωσι τὴν Ἑλλάδα στερουμένην δημοκρατικῶν καὶ φιλελευθέρων ἀρχῶν, ἐφ' ὅσον ἐν αὐτῇ ἀσκεῖται τρομοκρατία ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, διὰ νὰ μετριασθῇ κάπως ἡ πίεσις τοῦ διωγμοῦ, χωρὶς βεβαίως καὶ τελείως νὰ παύσῃ» [19].

***

Θέλουμε ἐδῶ νὰ παραθέσουμε πιὸ συγκεκριμένα, χάριν τῆς ἱστορίας, ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος κατὰ τὰ μέσα Φεβρουαρίου 1951 ἐνῶ βρισκόταν σὲ φιλικὴ οἰκία στὴν Σταμάτα Ἀττικῆς, δέχθηκε ἐπίσκεψη ἀπὸ ἀστυνομικὰ ὄργανα ποὺ τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν μετέφεραν στὸν Διοικητὴ στὴν Κηφισιὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὸ Τμῆμα Μεταγωγῶν Πειραιῶς, μὲ πρόθεση νὰ ἐξορισθεῖ πάραυτα στὴν Ἀμοργό.

Κατόπιν ὅμως ἀναστολῆς μὲ Ὑπουργικὴ παρέμβαση, μεταφέρθηκε μὲ συνοδεία ἀστυνομικῶν στὸ Παγκράτι, στὴν οἰκία τῆς ἀδελφῆς τοῦ διώκτου ἀρχιεπισκόπου τῶν Νεοημερολογιτῶν Σπυρίδωνος Βλάχου, παρόντος ἐκεῖ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ὁ ὁποῖος συνόδευσε κατόπιν τὸν δέσμιο τῆς Ὀρθοδοξίας στὸ Ὀρφανοτροφεῖο στὴν Βουλιαγμένη. Στὴν συζήτηση ποὺ διεξήχθη, ὁ Σπυρίδων προσπάθησε νὰ πείσει τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης *«νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας»,* ὥστε στὴν ἡλικία ποὺ βρισκόταν (81 ἐτῶν τότε) νὰ *ἀποκατασταθεῖ* στὶς συνειδήσεις ὅλων, ἀφοῦ τόσα τοῦ ὀφείλουν Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος γιὰ τὴν δράση του. Ὁ δὲ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης παραμένοντας σταθερὸς στὴν θέση του, τόνισε ὅτι γιὰ ἐπίτευξη ἑνότητος χρειαζόταν καλὴ διάθεση ἑκατέρωθεν.

Καὶ ἀφοῦ παρέμεινε δύο ἑβδομάδες σὲ περιορισμό, ἀφέθηκε προσωρινὰ ἐλεύθερος γιὰ λόγους ὑγείας καὶ γιὰ νὰ συσκεφθεῖ μὲ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς (Κυκλάδων, Διαυλείας,

---

19. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, *Ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀρθοδόξῳ ἑορτολογικῇ λατρείᾳ,* Εἰσήγησις εἰς τὸ Β΄ Πανελλαδικὸν Συνέδριον, Ἀθῆναι, 27.10.1958, κείμενο δακτυλογραφημένο, σελ. 22 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως).

Χριστιανουπόλεως) περὶ τοῦ πρακτέου, ἐνῶ ἡ Πολιτεία διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν Μπακοπούλου δήλωνε ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὑπαναχωρήσουν στὰ διωκτικὰ μέτρα τους. Καὶ ἐνῶ ὑποτίθεται ὅτι διετηροῦντο ἐλπίδες γιὰ συνεννοήσεις, ἡ Πολιτεία πράγματι συνέχισε τοὺς διωγμοὺς μὲ κρατήσεις καὶ κακώσεις Κληρικῶν, ὅπως τοῦ π. Ἀγαθαγγέλου Διαμαντοπούλου καὶ τοῦ π. Γεωργίου Φύτρου.

Ὁ τότε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας μέσῳ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου του ἐξέφρασε τὴν πλήρη συμπάθειά του πρὸς τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο γιὰ τὰ παθήματά του, μὲ βεβαίωση τῆς συναισθήσεως ***«ὅτι εἶναι πάντοτε ὁ Διάκος του!»***· ὁ δὲ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης τὸν εὐχαρίστησε εὐγενῶς γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του [19α].

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ οἱ Νεοημερολογῖτες ἀπέβλεπαν οὐσιαστικὰ στὴν ἀπορρόφηση τῶν Ἀρχιερέων καὶ τὴν ἀπαγόρευση ὑπάρξεως Παλαιοημερολογιτῶν Κληρικῶν, μὲ ἐξυπηρέτηση τοῦ λαοῦ τοῦ Πατρίου ἀπὸ κληρικοὺς τῆς ἐπισήμου ἐκκλησίας,

---

19α. Οἱ πληροφορίες σὲ ἀναλυτικὸ δημοσίευμα μὲ τίτλο: *«Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν διατυπώνει πρὸς τὸ "Ἐμπρὸς" τὰς ἀπόψεις του»,* στὴν ἡμερήσια ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς «Ἐμπρός», τῆς 2.3.1951, σελ. 1, 3, 5 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Σχετικὰ μὲ τὴν ἀναφορὰ στὸν πατριάρχη Ἀθηναγόρα, ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει πράγματι Διάκονος τοῦ εὐκλεοῦς Ἱεράρχου Χρυσοστόμου ὅταν ἦταν Μητροπολίτης Πελαγονίας, εἶναι εὐκαιρία νὰ διευκρινίσουμε τὸ ἑξῆς σημαντικό: Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1952 ὁ Ἀθηναγόρας μεταβίβασε μέσῳ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Βενιζέλου πρόσκληση πρὸς τὸν ἐξόριστο Ἱεράρχη νὰ μεταβεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ νὰ ἀναλάβει ἕναν ἀπὸ τοὺς πρώτους Μητροπολιτικοὺς θρόνους. Τοῦτο φυσικὰ σήμαινε ὅτι θὰ ἐγκατέλειπε τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα. Οἱ δὲ Παλαιοημερολογῖτες τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀποκτοῦσαν τὴν ἐλευθερία νὰ λειτουργοῦν στοὺς Ναούς τους, ὄχι ὅμως μὲ τοὺς δικούς τους ἱερεῖς, ἀλλὰ τοὺς ὁριζομένους ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα ἐκκλησία. Ὁ Βενιζέλος ἐνημέρωσε περὶ τούτου τὸν μητροπολίτη Μυτιλήνης Ἰάκωβο, ὁ ὁποῖος μετέβη στὴν Μονὴ Ὑψηλοῦ, ἀπέχουσα 93 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Μυτιλήνη, καὶ γνωστοποίησε τὴν πρόταση στὸν Ὁμολογητὴ Ἱεράρχη. ***«Ὁ ἐξόριστος ἀρχηγὸς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἀπέρριψε τὴν πρότασιν καὶ ἐδήλωσεν, ὅτι οὗτος δὲν πρόκειται νὰ δώσῃ παράδειγμα ὑποχωρήσεως καὶ συμβιβασμοῦ»*** (Ἐφημερ. «Ἑλληνικὴ Ἡμέρα», 22.4.1952). Μόνον ἐθελοτυφλοῦντες ἀδυνατοῦν νὰ κατανοήσουν τὸ μεγαλεῖο τῆς ἡρωϊκῆς αὐτῆς Μορφῆς.

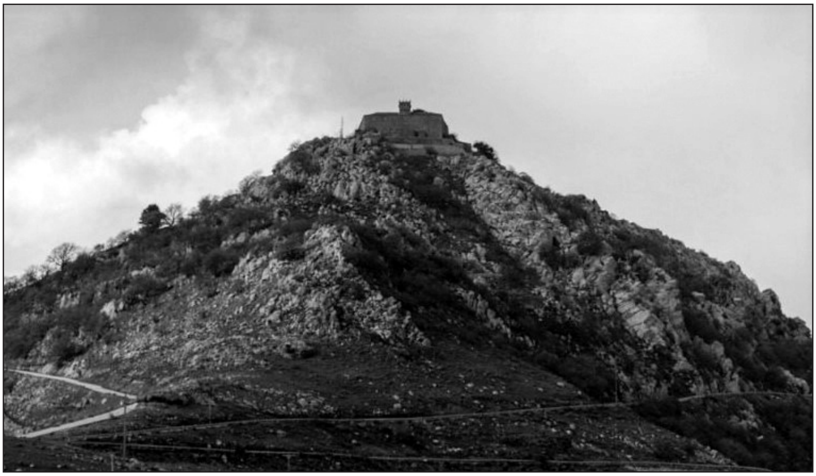

Ἡ Μονὴ Ὑψηλοῦ στὴν Μυτιλήνη, τόπος ἐξορίας τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου (1951-1952).

καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν γινόταν βεβαίως δεκτόν, ὁ διωγμὸς ἐντάθηκε· ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐκφράσει τὴν λύπη του γιὰ τὴν ἀδικία καὶ ἀναλγησία τῶν κρατούντων, συνελήφθη καὶ πάλι καὶ ἐξορίσθηκε στὴν ἀπρόσιτη Μονὴ Ὑψηλοῦ στὴν Μυτιλήνη. Ὁ δὲ λαὸς τοῦ Πατρίου ἐπέδειξε ἡρωϊσμὸ καὶ ἐκπληκτικὴ ἀντοχὴ καὶ αὐτοθυσία. Πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ ἐξορία τοῦ σεπτοῦ Ποιμενάρχου, **οἱ πιστοὶ προσέφεραν ὅ,τι ἱερὸ οἰκογενειακὸ καὶ προσωπικὸ κειμήλιο εἶχαν, ἀκόμη καὶ τὶς βέρες καὶ τὰ δακτυλίδια τους, ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἕνας δὲ πιστὸς ἀπὸ τὴν Καλλιθέα (κ. Τσάκωνας) ἔστειλε ἐπιστολὴ ἐκφράζοντας τὴν διάθεση καὶ ἑτοιμότητά του νὰ πωλήσει ἀκόμη καὶ τὸ σπίτι ποὺ διέμενε γιὰ τὸν ἱερὸ αὐτὸ σκοπό![19α]...**

***

Ἕνα χαρακτηριστικὸ κείμενο-μαρτυρία γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ διωγμοῦ καὶ στὸν Βόλο σχετικὰ μὲ τὴν θυσιαστικὴ διακονία τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) παραθέτουμε εὐθὺς ἀμέσως, προερχόμενο ἀπὸ πνευματικό του τέκνο:

«Σὲ πολὺ νεαρὴ ἡλικία μπῆκε στὴν ζωή μου ὁ ἄνθρωπος ποὺ σφράγισε τὴν ζωή μου, ὁ παπᾶ Χρυσόστομος Νασλίμης... Τὰ χρόνια (τότε) εἶναι πάρα πολὺ δύσκολα μὲ τὸν διωγμὸ τῶν ΓΟΧ, κλείσιμο τῆς Ἐκκλησίας (Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Βόλου),

ἐξορίες, ἀπίστευτη τρομοκρατία, φανατισμὸς σὲ σημεῖο ποὺ ἐπικοινωνούσαμε μὲ νοήματα. Θυμᾶμαι πολὺ καλὰ ὅτι κάθε βδομάδα περίπου, περὶ τὸ μεσονύκτιο νὰ ἔρχεται ὁ παπᾶ-Χρυσόστομος νὰ μᾶς μεταλάβει στὸ σπίτι μας μὲ συνοδεία δύο ἀνδρῶν, τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν θυμᾶμαι καὶ μὲ αὐστηρὲς συστάσεις νὰ μὴν ποῦμε πουθενὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτό. Θυμᾶμαι καλὰ τὴν θύελλα συναισθημάτων ποὺ δημιουργήθηκαν στὴν παιδική μου ψυχὴ γιὰ τὴν ἀδικία ποὺ ζούσαμε. Δὲν μποροῦσα νὰ γνωρίζω τοὺς λόγους ποὺ φτάσαμε ἐκεῖ ἀλλὰ ἐμπιστεύομαι τὴν οἰκογένειά μου, τὴν νονά μου (Μαρία Βασοπούλου, μετέπειτα Γερόντισσα Μακρῖνα Μονῆς Ὁδηγητρίας Πορταριᾶς Πηλίου) καὶ τὸν παπᾶ Χρυσόστομο καὶ εἶχα συμπεράνει ὅτι αὐτοὶ ἔχουν δίκαιο. Ὅταν ἔφευγε ἀπὸ τὸ σπίτι μας ὁ παπᾶ-Χρυσόστομος τὰ μεσάνυχτα, μὲ ἀγκάλιαζε καὶ μοῦ ψιθύριζε νὰ ἔχω ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ μὲ φιλοῦσε στὸ μέτωπο μὲ δακρυσμένα μάτια. Ἀπὸ τότε αἰσθάνομαι εὐτυχὴς ποὺ ἔζησα αὐτὰ τὰ γεγονότα»[20].

Ἐφ’ ὅσον οἱ Ναοὶ εἶχαν σφραγισθεῖ καὶ ἐπικρατοῦσε ὁ φόβος καὶ ὁ κατατρεγμός, οἱ δὲ Ἱερεῖς συνελαμβάνοντο καὶ ἐξετοπίζοντο, ὁ π. Χρυσόστομος διατελοῦσε προφανῶς κρυπτόμενος καὶ ἦταν ἰδιαίτερα προσεκτικὸς στὶς κινήσεις καὶ μετακινήσεις του· ἔπρεπε νὰ παραμένει πλησίον τοῦ Ποιμνίου του καὶ νὰ τὸ ἐξυπηρετεῖ στὶς ἀνάγκες του, καὶ μάλιστα νὰ τὸ παρηγορεῖ καὶ ἐνισχύει στὶς τόσο δύσκολες ἐκεῖνες ἡμέρες καὶ νύκτες τῆς μεγάλης θλίψεως καὶ δοκιμασίας. Γνωρίζουμε ἀπὸ μαρτυρίες πιστῶν ὅτι μετέβαινε συνήθως νύκτα στὶς οἰκίες τῶν πιστῶν, μεταμφιεσμένος, γιὰ τὴν τέλεση καὶ τὴν παροχὴ τῶν θείων Μυστηρίων. Μάλιστα, τελοῦσε Βαπτίσεις στὸ ἰσόγειο τῆς οἰκίας Ζωγράφου στὸν Βόλο, δίπλα στὸν σφραγισμένο Ναὸ τῆς Κοιμήσεως, μεταμεσονύκτιες ὧρες, μὲ αὐστηρὰ μέτρα ἀσφαλείας καὶ μύριες προφυλάξεις, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς συλλήψεως καὶ ἱεροσυλίας ἀπὸ ἀστυνομικὴ ἔφοδο.

Ὁ π. Χρυσόστομος ἦταν ἄφοβος καὶ τολμηρός. Γι’ αὐτὸ καὶ ριψοκινδύνευε χάριν τοῦ Ποιμνίου ὄχι μόνον στὸν Βόλο καὶ

---

20. Γραπτὴ μαρτυρία πρὸς τὸν γράφοντα τοῦ κ. Χρήστου Μπαρμπάτσιαλου, ὀδοντιάτρου ἐκ Βόλου (25.1/7.2.2016).

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης τελεῖ Μυστήριο Βαπτίσεως.

τὴν Μαγνησία, ἀλλὰ καὶ στὴν Λάρισα καὶ τὰ πέριξ (Ἀμπελῶνα, Τύρναβο, Βερδικοῦσσα Ἐλασσόνος) καὶ σὲ ἄλλα μέρη. Μαρτυρίες γιὰ κακοπάθειες στὰ χέρια τῶν διωκτῶν, ὅποτε συνελαμβάνετο, ὑπάρχουν, μὲ ἔνδειξη ὅτι τὸν ἐκτόπιζαν ἐξόριστο[21]. Ὅμως αὐτὸς ὡς ἀσυμβίβαστος καὶ θαρραλέος κατώρθωνε καὶ διέφευγε. Ὡς ἑτοιμόλογος μάλιστα σὲ διάφορες δύσκολες περιστάσεις, ὅταν τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ἔσπευδαν νὰ τὸν συλλάβουν, τοὺς ἔδιδε ἐντυπωσιακὲς σὲ ἐφευρετικότητα ἀπαντήσεις ἢ καὶ «προσταγὲς» ὥστε νὰ ἀποπροσανατολίζει ἢ καὶ νὰ φοβίζει τοὺς διῶκτες! Τὸν ἐσόφιζε προφανῶς ἡ Χάρη τοῦ Παναγίου Πνεύματος μὲ δύναμη Ὁμολογίας, ὥστε νὰ καταισχύνει τοὺς διῶκτες καὶ νὰ παραμένει στὴν στήριξη τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἐπικίνδυνη ἐκείνη περίοδο.

---

21. Ὁ π.Χρ.Ν. ὑπηρετῶν ἐφημεριακὰ στὰ χρόνια τοῦ διωγμοῦ ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Θεσσαλίας στὰ Παραρτήματα τῶν Ἐπαρχιῶν Λαρίσης καὶ Ἐλασσόνος, *«πολλάκις συνελαμβάνετο καὶ ὑπὸ συνοδείαν Ἀστυνομικῶν Ὀργάνων ἀπεστέλλετο εἰς ἐξορίαν»* (Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 341). Ὁπότε, ἐτιμήθη καὶ διὰ ὁμολογιακῶν εὐσήμων στὸν ὑπὲρ Πίστεως καλὸν Ἀγῶνα του.

ΙΕ.5. Παγῖδες τοῦ Πονηροῦ κατὰ τοῦ ἐναρέτου Ἀγωνιστοῦ

Δὲν ὑπῆρχαν ὅμως μόνον οἱ ἀνοικτὲς καὶ φανερὲς ἐπιβουλὲς ἐναντίον τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια. Ὑπῆρχαν καὶ οἱ κρυφές, οἱ ὁποῖες ἦταν καὶ πιὸ ἐπικίνδυνες. Μία τέτοια συνέβη στὸν Ἀμπελῶνα Λαρίσης στὰ χρόνια τοῦ διωγμοῦ. Σὲ ἐπίσκεψή του στὴν ἐκεῖ Ἐνορία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, μεταξὺ τῶν πιστῶν ποὺ ζήτησαν Ἐξομολόγηση ἦταν καὶ μία γυναίκα. Αὐτὴ ὅμως ἦταν βαλτὴ ἀπὸ τοὺς διῶκτες, προκειμένου νὰ τὸν ρίψει σὲ παγῖδα γιὰ νὰ ἐπιβουλευθεῖ τὴν ἠθική του καθαρότητα, ὥστε νὰ ἐκπέσει ἕνας τέτοιος στύλος τῆς Πίστεως καὶ νὰ ἀχρηστευθεῖ ἢ πάντως νὰ ἔχει τρωτὰ σημεῖα, εὔκολα ἐκμεταλλεύσιμα ἀπὸ ὅποιον θὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐλέγχει. Ὅμως, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ «ἡ παγὶς συνετρίβη» καὶ ὁ ἄξιος Λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου καὶ Ὁμολογητὴς π. Χρυσόστομος ἐρρύσθη ἀπὸ τὸν κίνδυνο καὶ τὴν ἐπιβουλή[22].

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ φέρει εἰς μνήμην καὶ ἄλλο παρόμοιο, τὸ ὁποῖο συνέβη μία τουλάχιστον δεκαετία νωρίτερα, ὅταν ὁ Βιογραφούμενός μας ὡς νέος Ἀρχιμανδρίτης ὑπηρετοῦσε ἀκόμη ὡς Γραμματεὺς τῆς Συνόδου στὰ Γραφεῖα στὴν Ἀθήνα, ἀσκῶν παράλληλα μεταξὺ πολλῶν ἄλλων διακονιῶν καὶ ἐφημεριακὰ καθήκοντα. Τότε, ἐκλήθη σὲ μία οἰκία γιὰ νὰ τελέσει ἱερὸ Εὐχέλαιο. Μετέβη πράγματι καὶ τὸν ὑποδέχθηκε μία εὐειδὴς σχετικὰ νέα γυναίκα, μάλιστα ὄχι εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένη. Ὁ π. Χρυσόστομος ἑτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὸ ἱερὸ Μυστήριο καὶ ἀνέμενε. Ἦταν φανερό, πρὸς ἀνησυχίαν του, ὅτι δὲν βρισκόταν ἄλλος μέσα στὸ σπίτι. Ἡ γυναίκα ἐπανῆλθε, ἀλλὰ αὐτὴ τὴν φορὰ ἐμφανίσθηκε ἀκόμη πιὸ προκλητικὴ καὶ ὁ νεαρὸς π. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος διατελοῦσε προφανῶς σὲ πνευματικὴ ἐγρήγορση, **πρόλαβε νὰ τῆς πεῖ ὅτι αὐτὸ ποὺ κάνει εἶναι ἀπρεπὲς καὶ νὰ γνωρίζει ὅτι δὲν τὸ διαπράττει σὲ αὐτὸν ὡς Κληρικό, ἀλλὰ στὸν ἴδιο τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, τὸν ἀοράτως Παρόντα, γι' αὐτὸ καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ αἰσχύνεται καὶ ὀφείλει νὰ μετανοήσει!** Λέγοντας

22. Διήγησις πρὸς τὸν γράφοντα Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

αὐτὰ καὶ βλέποντας τὴν στιγμιαία ἀμηχανία τῆς ἀναίσχυντης ἐκείνης γυναίκας, πρόλαβε νὰ μαζέψει ἀμέσως τὰ ἁγιαστικά του καὶ νὰ ἐξέλθει ἀπὸ τὸ σπίτι ἀβλαβής, δοξάζοντας τὸν Κύριό μας ποὺ τὸν σόφισε νὰ πεῖ καὶ νὰ πράξει τὰ δέοντα, ὥστε νὰ διαφυλαχθεῖ ἀπὸ μία τόσο ἐπικίνδυνη παγίδα τοῦ πονηροῦ![23]

Κατόπιν τούτων, ἦταν ἀκόμη πιὸ προσεκτικός, ἂν καὶ δὲν διέφυγε ἐντελῶς κατηγορίες ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἠθική του ἀκεραιότητα ἐν σχέσει μὲ ἀφιερωμένο πρόσωπο τοῦ περιβάλλοντός του, ἀπὸ κακοτρόπους ἀνθρώπους, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ ἄλλη εὐκαιρία παρακάτω.

Ὅμως, φρόντισε νὰ παραγγείλει ἁγιογραφημένη Εἰκόνα τοῦ Δικαίου Ἰωσὴφ τοῦ Παγκάλου, τὴν ὁποίαν εἶχε τοποθετημένη στὴν οἰκία του στὸν Βόλο, στὸ προσκέφαλό του, καὶ συχνὰ τὴν ἔβλεπε καὶ συνεκινεῖτο, κλαίγοντας καὶ εὐχαριστῶντας τὸν Θεὸ ποὺ τὸν λύτρωσε ἀπὸ πειρασμοὺς τῆς σαρκός, αὐτὸν ποὺ δικαίως χαρακτηρίσθηκε ὡς ***«προσωποποίησις τῆς ἁγνότητος καὶ ὑπόδειγμα ἀρετῆς»***[24]**.**

ΙΕ.6. Ἐπικοινωνία μὲ τὸν Μεγάλο Ἐξόριστο

Ὁ Βιογραφούμενός μας π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὡς χαρακτηριζόμενος ἀπὸ ὑψηλὸ αἴσθημα εὐθύνης καὶ ἀπὸ γνήσιο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, ἔσπευδε νὰ ἐπικοινωνεῖ γραπτῶς μὲ τὸν Μέγα Ὁμολογητὴ τῆς Ὀρθοδοξίας Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, διατελοῦντα τότε ἐξόριστο στὴν δυσπρόσιτη Ἱερὰ Μονὴ Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης. Καὶ τοῦτο, διότι ἐκζητοῦσε πατρικὲς εὐχές, ἐνημέρωνε περὶ ὅσων συνέβαιναν καὶ ἔθετε ἐρωτήματα.

---

23. Διήγησις πρὸς τὸν γράφοντα Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

24. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ ἀειμνήστου ἁγίου Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου,* στὸ Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, *365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα,* ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 9. Ὅσοι γνώρισαν καὶ ἔζησαν ἀπὸ κοντὰ τὸν π.Χρ.Ν. βεβαιώνουν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ὑπόδειγμα ἐγκρατείας καὶ ἠθικῆς καθαρότητος, γιὰ Κληρικὸ μὲ Μοναχικὸ φρόνημα καὶ βίωμα, ἰδιαίτερα προσεκτικὸ καὶ ἐπίμονο στὴν διαφύλαξη τῆς ἁγνότητος αὐτοῦ καὶ τῶν γύρω του σὲ βαθμὸ καὶ σημεῖο σχολαστικὸ καὶ λεπτομερῆ.

Δύο χαρακτηριστικὲς ἐπιστολὲς τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ἔχουμε ὑπ᾽ ὄψιν μας ἀπὸ ἐκείνη τὴν περίοδο πρὸς τὸν τότε Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη. Στὴν πρώτη, μὲ ἡμερομηνία 2/15.6.1951, ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑψηλοῦ, γράφει ὁ Ὑψηλὸς Δεσμώτης τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν ἀκούραστο Ἀγωνιστὴ π. Χρυσόστομο:

«Ἀγαπητέ μοι Ἀρχιμανδρίτα κ. Χρυσόστομε·

Τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 Μαΐου ἀδελφικὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας περισπουδάστου πανοσιολογιότητος ἔλαβον χθὲς τὸ ἑσπέρας. Τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἀνέγνων μετὰ προσοχῆς καὶ μεγάλου ἀδελφικοῦ ἐνδιαφέροντος. Εἶδον μὲ λύπην καὶ συγκίνησιν καὶ τὰς ἰδικάς Σας δοκιμασίας καὶ περιπετείας ἅς, συνεπείᾳ τοῦ καθ᾽ ἡμῶν κινηθέντος ἀγρίου καὶ ἀμειλίκτου διωγμοῦ, μεθ᾽ ὑπομονῆς ὑπέστητε καὶ ὑμεῖς διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ὁ διωγμὸς οὗτος εἶνε πρωτοφανὴς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἱστορίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρησις τῶν Χριστιανῶν μας εἶνε καὶ αὕτη πρωτοφανὴς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοὺς μὲν διώκτας, ἐκκλησιαστικούς τε καὶ πολιτικούς, ἡ ἱστορία θὰ καυτηριάσῃ μὲ τὰ δριμύτερα καυστήρια, τοὺς δὲ διωκομένους καὶ ὑπομένοντας τὰ πάντα διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν, θὰ στέψῃ μὲ τὸν ἐπίζηλον φωτοστέφανον τοῦ Ὁμολογητοῦ ἐν ὥρᾳ Κρίσεως. Ἄς δοξάζωμεν τὸν Θεόν, τὸν εὐδοκήσαντα νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν τιμητικὸν κλῆρον νὰ ἀγρυπνῶμεν καὶ φυλακὰς νὰ φυλάσσωμεν περὶ τοὺς προμαχῶνας τῆς Ὀρθοδοξίας, καυτηριάζοντες καὶ στηλιτεύοντες τὰς καταχθονίους ἐπιβουλὰς τῶν πολεμίων καὶ λυμεώνων τοῦ ὑγιοῦς καὶ ἀκραιφνοῦς πνεύματος αὐτῆς...

»Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξοικονόμησιν τῆς δι᾽ ἁγνῶν καὶ εὐσεβῶν γυναικῶν Μεταλήψεως τῶν Τιμίων Δώρων εἰς μελλοθανάτους ἀσθενεῖς, οὕς δὲν δύνασθε προσωπικῶς νὰ ἐπισκεφθῆτε καὶ κοινωνήσητε, ταύτην ἐγκρίνομεν καὶ ἡμεῖς, προτιμῶντες ἐκ δύο κακῶν τὸ μὴ χεῖρον. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ὁ Κύριος, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ὁποίου ἀγωνιζόμεθα, ἐν τῷ ἀπείρῳ ἐλέει τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς ἀμέτρου συγκαταβάσεως πρὸς ἡμᾶς θὰ εὐδοκήσῃ νὰ κολοβώσῃ τὰς ἡμέρας τῶν θλίψεων καὶ δοκιμασιῶν, ἐπιβραβεύων μὲν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τὸν θρίαμβον, ἡμῶν δὲ τὴν ἀπελευθέρω-

σιν, διατελῶ μετ᾽ ἀγάπης καὶ εὐχῶν»[25].

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητο τὸ ὑψηλὸ καὶ ἀπτόητο φρόνημα τοῦ Ἁγίου Πατρός, ὁ ὁποῖος δὲν κάμπτεται πρὸ τῶν δεινῶν τῆς ἐξορίας, ἀλλὰ σπεύδει νὰ παρηγορήσει καὶ ἐγκαρδιώσει τοὺς διωκομένους εὐσυνειδήτους καὶ γενναίους Κληρικούς του, ὅπως καὶ τὸ ἀνυποχώρητο Ποίμνιό του· καὶ ἐπίσης τὸ μέτρο τῆς ποιμαντικῆς οἰκονομίας καὶ διακρίσεώς του, τὸ ὁποῖο λόγῳ τοῦ διωγμοῦ ὑπερβαίνει τὸ στενὸ γράμμα τοῦ νόμου πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ σωστικοῦ ἔργου ὑπὲρ ἀθανάτων ψυχῶν.

Στὴν δεύτερη ἐπιστολὴ μὲ ἡμερομηνία 24.7.1951, διαβάζουμε:

«Ἀγαπητέ μοι Χρυσόστομε, τὴν ἀπὸ 23 Ἰουνίου ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας φίλης πανοσιολογιότητος ἐδεξάμην χθὲς καὶ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀνέγνων. Σᾶς συγχαίρω διὰ τὴν ἀνύστακτον ὑμῶν ἐπαγρύπνησιν καὶ περιφρούρησιν τῶν ἱερῶν Παραδόσεων καὶ τῶν Πατρώων τῆς Ὀρθοδοξίας θεσμῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν σθεναρὰν ἄμυναν ὑμῶν κατὰ τῶν ἀγρίων διωκτῶν, οἵτινες πρὸς κέντρα λακτίζουν, κηρύξαντες ἐν διωγμῷ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἐπίσης, εἶσθε ἄξιος συγχαρητηρίων, διότι, παρ᾽ ὅλον τὸν περιορισμόν Σας καὶ τὸν ἄγριον διωγμόν, δὲν ἀμελεῖτε καὶ τὰ ἱερατικά Σας καθήκοντα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου Σας. Εἰς τὴν ὑγείαν μου εἶμαι θαυμάσια, χάρις τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ, οὗ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ εἰρήνη σὺν τῇ ἐμῇ εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη μεθ᾽ ὑμῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν Σας. Διαβιβάζω τὰς εὐχάς μου εἰς ὅλους τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς. Τῆς Ὑμετέρας φίλης

25. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Νὰ σημειώσουμε ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν Μέγα Βασίλειο ἡ ἐξορία ἁγίου Ποιμένος σὲ χρόνια διωγμοῦ θεωρεῖται *«ἐρημία τῆς Ἐκκλησίας»*, πρόξενη μεγάλης λύπης στοὺς πολλούς, ἀλλὰ καὶ μακαρισμοῦ γιὰ τοὺς πάσχοντας μετὰ μακροθυμίας καὶ γενναιότητος (βλ. Ἐπιστολὴ ΡΠΒ΄: *«Πρὸς τὸν Πρεσβύτερον Παυλῖνον»*).

καὶ περισπουδάστου πανοσιολογιότητος διάπυρος εὐχέτης, † ὁ π. Φλωρίνης Χρυσόστομος» [25].

Τὰ δύο αὐτὰ σύντομα ἱστορικὰ κείμενα-μαρτυρίες, ἐντυπωσιακὰ γιὰ τὸν παλμό, τὴν εὐγένεια, τὸ ἐνδιαφέρον, τὴν ἀποφασιστικότητα, τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὸ ἄρωμα ποὺ ἀποπνέουν, ἀποδεικνύουν τόσο τὴν μεγαλοσύνη τοῦ Γράφοντος, ὅσο καὶ τὴν ἀξιοσύνη τοῦ ἀποδέκτου, τοῦ ὁποίου τὶς πρὸς τὸν ἱερὸ Δεσμώτη ἐπιστολὲς δὲν ἔχουμε δυστυχῶς ὑπ᾽ ὄψιν μας.

ΙΕ.7. Ἀναφορὰ σὲ παράλληλες ἐποχὲς διωγμοῦ τῶν Ὀρθοδόξων

Ἀρχὰς τοῦ 1952, ἐν μέσῳ τοῦ φοβεροῦ διωγμοῦ, ἐκοιμήθη ἡ θετὴ μητέρα τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἐλευθερία Μοναχή, ἡ κατὰ κόσμον κυρία Ἀσπασία, στὸν Βόλο [26].

Μεταξὺ δὲ τῶν πνευματικῶν τέκνων του συμπεριλαμβάνονταν καὶ Μοναχές, ὅπως καὶ ἡ ἐκ Τήνου διωχθεῖσα μετὰ τῆς Συνοδίας της χάριν τῆς προσηλώσεως στὴν Ἑορτολογικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας Εὐπραξία (Φιλιππίδου) Μοναχή. Αὐτή, διαμένουσα μὲ ἄλλες Ἀδελφὲς στὸν Πειραιᾶ δεχόταν τὴν ἐπίσκεψη καὶ ἐνίσχυση τοῦ π. Χρυσοστόμου, ἀκόμη καὶ στὰ δύσκολα χρόνια τοῦ διωγμοῦ. Ἡ ὁμολογήτρια καὶ ἀγωνίστρια αὐτὴ Μοναχὴ ἐκοιμήθη τὸ ἔτος 1961 [27].

Παρὰ δὲ τὶς δυσκολίες καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ διωγμοῦ, ὁ π. Χρυσόστομος ἔβρισκε χρόνο νὰ συγγράφει πρὸς κοινὸν ὄφελος καὶ μάλιστα νὰ ἀποκαλύπτει τὶς διωκτικὲς διαθέσεις καὶ τὶς ὑπάρχουσες διαχρονικὰ ὁμοιότητες τῶν ἐκτρεπομένων στὴν πίστη, μέσα ἀπὸ τὸ χρυσωρυχεῖο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ Παραδόσεως.

Ἔτσι, διὰ τοῦ ἄρθρου του *«Χρόνοι Παράλληλοι»* [28] βεβαιώνει ὅτι *«ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι οἱ καιροὶ κατὰ διαστήματα ἀντιγράφουσιν ἀλλήλους»*. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται στὶς

---

26. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 121/28.1.1952, σελ. 7.

27. Βλ. Περιοδ. «Τὰ Πάτρια», ἔτος Δ΄, ἀρ.τ. 13/Ἰανουάριος-Μάρτιος 1979, σελ. 76-80.

28. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 134/28.7.1952, σελ. 2-3.

ἐσωτερικὲς ἐκκλησιαστικὲς ταραχὲς ἐξ αἰτίας τῆς ἐμφανίσεως τῶν κατὰ καιροὺς αἱρέσεων, ὁπότε παρουσιάζεται καταπληκτικὴ ὁμοιότητα τόσον ὡς πρὸς τὴν ἀγριότητα καὶ ἀπανθρωπία τῶν αἱρετικῶν μὲ σκοπὸ τὴν ἐπιβολὴ τῶν κακοδοξιῶν τους, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὴν καρτερικότητα τῶν πασχόντων καὶ τῶν ὑπὲρ Ἀληθείας καὶ Δικαιοσύνης διωκομένων Ὀρθοδόξων. Οἱ αἱρετικοὶ ἔφθαναν σὲ τέτοιο σημεῖο κακουργίας, ὅταν μάλιστα εἶχαν σύμμαχο καὶ τὴν κοσμικὴ ἐξουσία, ὥστε νὰ διαπράττουν ἀκόμη καὶ φόνους ἢ νὰ καλοῦν κάποτε σὲ σύμπραξη ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτρες!

Γίνεται δὲ μνεία Ἀναφορᾶς, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς Βασιλεῖς Θεοδόσιον τὸν Β΄ καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν Γ΄ κατὰ τοῦ αἱρετικοῦ Θεοτοκομάχου Νεστορίου Κωνσταντινουπόλεως, μία ὁμάδα Ζηλωτῶν Μοναχῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς *«Ἀββᾶν Θαλάσσιον, ἀναγνώστην καὶ μονάζοντα»* καὶ *«Βασίλειον, διάκονον καὶ ἀρχιμανδρίτην»,* καὶ ἡ ὁποία διασώθηκε στὴν Πατερικὴ Γραμματεία[29].

Στὴν Ἀναφορά τους οἱ ὑπογράψαντες Πατέρες ὁμολογοῦν ἐμμονὴ ἀπαρασάλευτη στὴν πατροπαράδοτη διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἀποδοκιμάζοντες κάθε ἐκτροπὴ στὴν πίστη, καὶ διεκτραγωδοῦν τὰ δεινὰ ποὺ ὑπέστησαν ἀπὸ τὸν αἱρετικὸ Νεστόριο ὅσοι δὲν θέλησαν νὰ γίνουν κοινωνοὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν φρονημάτων του.

Ἱερεῖς ἐξεβλήθησαν καὶ ἐπαύθησαν, μέχρι καὶ λαϊκοὶ ἐσύρθησαν σὲ δικαστήρια καὶ κακοποιήθησαν, ὅσοι ἤλεγξαν τὸν αἱρετικὸ πατριάρχη κτυπήθηκαν, διαπομπεύθηκαν καὶ ἐξορίσθηκαν, ἀλλὰ καὶ φόνοι ἔμελλαν νὰ γίνουν ἂν δὲν βοηθοῦσε ὁ Θεὸς νὰ ἀποσοβηθοῦν. Ἄλλους πάλι συνέλαβαν καὶ παντοιοτρόπως βασάνισαν καὶ ἐκάκωσαν. Καὶ μάλιστα, ταῦτα πράττονται μὲ τὴν βοήθεια τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, *«καὶ συνεπῶς ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἀνεχομένη καὶ ἐνίοτε συμπράττουσα δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐκείνου (τοῦ Νεστορίου) ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑπεύθυνος».*

Κατακλείει δὲ συμπερασματικῶς ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.): *«Ταῦτα ἀναγινώσκοντες εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, καὶ*

---

29. Βλ. PG τ. 91, στλ. 1471-1480.

πλεῖστα ἄλλα ὅμοια καὶ θλιβερώτερα τούτων, ἄς παρηγορώμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον διανύοντες τὴν περίοδον τῶν νεωτέρων διωγμῶν ἕνεκεν ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης, ἅμα δὲ εὐσεβείας καὶ Ὀρθοδοξίας. Ἀνέκαθεν ἴδιον τῶν κακοδόξων γνώρισμα ὑπῆρξεν ἡ βία καὶ τὸ ξίφος τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Εἰς αὐτοὺς ἡ πειθὼ τῆς διδασκαλίας δὲν ὑπάρχει· ὁ σεβασμὸς τῆς αὐτεξουσιότητος τοῦ ἀνθρώπου δὲν τηρεῖται, ἡ ἐλευθερία τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, τοῦ λόγου, τῆς σκέψεως καὶ τῆς πράξεως δεσμεύεται· καὶ μόνον αἱ ἀπειλαὶ καὶ αἱ βιαιοπραγίαι πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς κακοδοξίας των πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ἐφαρμόζονται. Μακάριοι ὅθεν οἱ ἕως τέλους ἐμμένοντες ἐν οἷς ἔμαθον, ἐδιδάχθησαν καὶ ἐπιστώθησαν, διότι ἡ ἀξιομισθία τῶν ἔργων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν, θ' ἀποβῇ ἀνάλογος πρὸς τὰς δυσκολίας τῶν περιστάσεων, καθ' ἅς ταῦτα ἠσκήθησαν καὶ ἐξεδηλώθησαν»[28].

***

Ἕτερο ἄρθρο του *«Περὶ τοῦ Ἁγίου Βασιλέως Ἰωάννου Δουκὸς τοῦ Βατάτζη»*[30] ἀποκαθιστᾶ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια γιὰ τὸν ἔνδοξο τοῦτο Βασιλέα τοῦ Βυζαντίου τοῦ ΙΓ΄ αἰ., ἀλλὰ καὶ Ἅγιο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔναντι ἀνοικείων τινῶν ποὺ ἐγράφησαν κατ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐσφαλμένες πηγές. Ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) ἀναφέρεται σὲ δύο περιστατικὰ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Βασιλείας του, ἕνα στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἕνα στὴν Δύση, κατὰ τὰ ὁποῖα διεξήχθησαν συζητήσεις μὲ τοὺς Παπικοὺς γιὰ τὸ θέμα τῆς Ἑνώσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως-ἐπιστροφῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως στοὺς Ἀνατολικούς, ἡ ὁποία εἶχε καταληφθεῖ τὸ 1204 ἀπὸ τοὺς Λατίνους κατὰ τὴν πρώτη Ἅλωση τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους. Οἱ συζητήσεις ἀπέβλεπαν σὲ κατὰ Θεὸν ἕνωση μὲ ἀποβολὴ τῶν Λατινικῶν ἐκτροπῶν καὶ γιὰ τὸν λόγο

---

30. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 170/14.12.1953, σελ. 3. Νὰ τονίσουμε ὅτι ὁ π.Χρ.Ν. ὡς σοβαρὸς καὶ ἐμβριθὴς ἐρευνητὴς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς παραδεδομένης καὶ ἀκριβοῦς πίστεως, καμμία ἀναφορὰ δὲν κάνει οὔτε στὸ παρὸν κείμενο οὔτε κάπου ἀλλοῦ στὸ ἔργο του σὲ θρυλικὲς διηγήσεις δῆθεν προφητικῶν μεγαλοϊδεατισμῶν, οἱ ὁποῖες στηρίζονται σὲ ἀπόκρυφες πηγές, μὴ παραδεκτὲς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἄλλωστε, εἴδαμε στὴν κριτικὴ τοῦ Μακράκη νὰ ψέγει πρωτίστως τὶς «προφητολογικὲς» πλάνες του (βλ. σελ. 198-201 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου).

τοῦτο ἀπέτυχαν, προσκρούσαντες στὴν ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν Παπικῶν. Ἄρα ὁ Ἅγιος Βασιλεὺς Ἰωάννης Δούκας Βατάτζης, ὁ τιμηθεὶς μάλιστα καὶ μὲ θεοσημεῖες καὶ ἀφθαρσία Λειψάνου γιὰ τὴν μεγάλη του ἀρετή, δὲν ἦταν παπολάτρης ἢ ἀσυνείδητος, τυχοδιώκτης ἢ φιλόδοξος, ἀλλὰ μεγάλως ἐδόξασε τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

ΙΕ.8. Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως ἔργου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου

Σὲ χειρόγραφη ἐπιστολή του τῆς 13/26.10.1952, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.) καὶ ἐν πρώτοις τὸν εὐχαριστεῖ γιὰ τὴν ἐπιμέλεια καὶ ἐπίβλεψη τῆς ἐκτυπώσεως τῆς Πραγματείας του, τὴν ὁποίαν δὲν κατονομάζει[31]. Ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ σεπτοῦ Πρωθιεράρχου αὐτὸ τὸ ὁποῖο φέρει ὡς τόπο ἐκδόσεως τὸν Βόλο καὶ ἔτος ἐκδόσεως τὸ 1952, εἶναι τὸ σύγγραμμα *«Κρίσεις ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας»*[32], 86 σελίδων, σχήματος 14×20 ἐκ.. Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης εἶχε ἤδη ἀνακληθεῖ ἀπὸ τὴν 17μηνη ἐξορία στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης μόλις τὸν Ἰούλιο τοῦ 1952 μὲ παρέμβαση Βουλευτῶν. Ἐνόσῳ δὲ ἦταν στὴν ἐξορία, συνέγραψε τὴν ὡς ἄνω Πραγματεία, τῆς ὁποίας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του προώθησε τὴν ἐκτύπωση, ἀναθέτοντας ὡς φαίνεται τὴν ἐπιμέλεια αὐτῆς στὸν ἔμπειρο περὶ τὰ ἐκδοτικὰ π. Χρυσόστομο στὸν Βόλο.

Ἡ Πραγματεία, ὅπως ἀναφέρεται στὸν Πρόλογο (σελ. 3-5),

---

31. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

32. Ὁ συγγραφέας ἐπιγράφεται: *«Ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἁγίου πρ. Φλωρίνης κ.κ. Χρυσοστόμου Καβουρίδου»*. Νὰ σημειώσουμε ὅτι καὶ ἕτερο ἔργο τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης μὲ τίτλο: *«Διαλέξεις περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως καὶ περὶ τῆς θείας ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων»* (πρόκειται γιὰ διαλέξεις τοῦ ἔτους 1932), ἐξεδόθη στὸν Βόλο τὸ ἑπόμενο ἔτος 1953, 214 σελίδων, μὲ ἐπιμέλεια καὶ πάλι τοῦ π.Χρ.Ν., ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει εὐχαριστῶν ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης σὲ ἰδιόχειρη κάρτα του τῆς 28.8.1953 πρὸς αὐτὸν (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

ἐγράφη περὶ τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1952, ἕνα ἔτος καὶ πλέον ἀπὸ τῆς μεταβάσεώς του στὸν τόπο τοῦ περιορισμοῦ καὶ ἐξορίας του. Καὶ ἀποτελεῖ μία ἐλεύθερη κατάθεση τοῦ τὶ αἰσθάνεται ἡ ψυχή του ἐξ αἰτίας τῆς τότε ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ σοβαρῆς κρίσεως τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀπόψεως· καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ ἐντοπισθοῦν τὰ αἴτια τῆς κρίσεως αὐτῆς καὶ νὰ ἐξευρεθοῦν τρόποι γιὰ διόρθωση. Διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ἁγνοῦ Ἱεράρχου καὶ θερμοῦ πατριώτου Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ποθοῦσε νὰ δεῖ τὸν γαλουχηθέντα στὰ ζωογόνα νάματα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἰδεολογίας Ὀρθόδοξο Ἕλληνα νὰ ὑπερέχει στὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτῆρα καὶ νὰ μεγαλουργεῖ στὴν ἔσω σοφία, τὴν πατρώα πίστη καὶ τὴν ἠθικὴ ἀνωτερότητα.

Στὴν Εἰσαγωγὴ τοῦ ἔργου (σελ. 10) βεβαιώνει μάλιστα, ὅτι ἡ αὐστηρότητα τῆς κρίσεώς του γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς ἰθύνοντες αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ στὴν ὀδύνη καὶ πικρία του γιὰ τὴν ἄδικη ἐξορία του, ἡ ὁποία ἄλλωστε μεταβάλλεται σὲ γλυκύτητα ἀπὸ τὴν συναίσθηση ὅτι ἀξιώθηκε νὰ πάσχει γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὀρθὴ πρὸς Αὐτὸν πίστη καὶ λατρεία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς.

Ἡ κριτική του ἐπὶ τῆς οἰκτρᾶς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως βασίσθηκε σὲ σχετικὸ ἄρθρο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σὲ νομικὸ περιοδικό, σὲ αὐτὸ δὲ ποὺ ἐπέμενε ἦταν φυσικὰ ὁ ἐξαπολυθεὶς ἄγριος διωγμὸς ἀπὸ μέρους τῆς Καινοτόμου ἐκκλησίας καὶ τοῦ προκαθημένου αὐτῆς Σπυρίδωνος Βλάχου μὲ τὴν συνδρομὴ τῆς Πολιτείας. Κατόπιν προβαίνει σὲ ἀναφορὰ τῶν ριζικῶν αἰτιῶν τῆς ἠθικῆς ἀσθενείας τῆς κοινωνίας, ὅπως τοῦ κινηματογράφου, θεάτρου, τύπου, χαρτοπαιγνίων, ἐλλείψεως ἀξιοκρατίας στὴν ἐπιλογὴ λειτουργῶν Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας· καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπανέρχεται στὴν κριτική του ἐπὶ τοῦ διώκτου ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος, γνησίου διαδόχου τῶν Μελετίου Μεταξάκη καὶ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, τὸν ὁποῖον ψέγει γιὰ ἀθέτηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων, προκειμένου κατὰ τὴν λανθασμένη γνώμη του νὰ ὑπηρετήσει τὰ ἐθνικά. Καὶ ἀναπτύσσει τὰ δεινὰ ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν Ἡμερολογιακὴ

Καινοτομία στὸν Ἐκκλησιαστικὸ βίο, τὴν ὁποία κακῶς καὶ παραπλανητικῶς ἀποκαλοῦν δῆθεν διόρθωση· σὲ ἐκτενῆ δὲ ἐπιστολή του ἀπὸ 1.4.1951 πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα καὶ Ἐκκλησίες, ὅπως καὶ τὴν Καινοτόμο τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν παραθέτει στὴν ἐν λόγῳ Πραγματεία του αὐτούσια (σελ. 73-80), διεκτραγωδεῖ τὰ δεινὰ ἀπὸ τὸν διωγμὸ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Ἀπὸ αὐτὴν παραθέτουμε χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα:

«Ὁ νέος οὗτος Ἀρχιεπίσκοπος [ἀπὸ Ἰωαννίνων Σπυρίδων Βλάχος], ἅμα ὡς ἐγκαθιδρύθη εἰς τὸν Θρόνον, ἀντὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς ὅλας τὰς ἀντορθοδόξους προπαγάνδας, τὰς δρώσας ἐλευθέρως, καὶ λυμαινομένας τὸ ὀρθόδοξον ποίμνιον, συνεκέντρωσεν ὅλα τὰ πυρὰ κατὰ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, καθ᾽ ὧν ἐκήρυξεν ἄγριον καὶ ἀμείλικτον διωγμόν, παρόμοιον πρὸς τοὺς διωγμοὺς τοῦ Νέρωνος καὶ Διοκλητιανοῦ, ἐγκολάπτων οὕτω μίαν μελανὴν καὶ ἀνεξίτηλον κηλῖδα εἰς τὸ τηλαυγὲς κάτοπτρον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν ἰδεολογίας. Οὕτω τῇ εἰσηγήσει τῆς Δ. Συνόδου ἔλαβον χώρα συλλήψεις Ἀρχιερέων δι᾽ ἀστυνομικῶν ὀργάνων, καὶ ἐξορίαι αὐτῶν ὑπὸ συνοδείαν χωροφυλάκων, συλλήψεις Ἱερέων καὶ ἀποσχηματισμοὶ αὐτῶν διὰ τῆς βίας, ἀποβολὴ τοῦ τετιμημένου ράσου καὶ ὑπὸ τὴν βίαν καὶ ἀπειλὴν τῶν χωροφυλάκων ξύρισμα τῆς ἱερατικῆς γενειάδος πρὸς χλεύην καὶ σαρκασμὸν τῶν ἀπίστων καὶ πρὸς θλῖψιν καὶ δακέθυμον ὀδύνην τῶν πιστῶν, κλείσιμον καὶ σφράγισμα τῶν Παλαιοημερολογιτικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἀπαγόρευσις τῶν πιστῶν ὑπὸ κουστωδίας Ἀστυνομικῶν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτάς, ὅπως ἐκτελέσωσι τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα αὐτῶν. Βρέφη Παλαιοημερολογιτῶν, ἐλλείψει Ἱερέων, ἀποθνήσκουσιν ἀβάπτιστα. Νεκροὶ Παλαιοημερολογῖται κηδεύονται καὶ θάπτονται ἄνευ Ἱερέων. Τὰ γεννώμενα τέκνα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν θεωρούμενα ὡς νόθα, δὲν καταγράφονται εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ Κράτους. Τὰ Μυστήρια τῶν Βαπτίσεων καὶ τῶν Γάμων τῶν Παλαιοημερολογιτῶν δὲν ἀναγνωρίζονται, καὶ ἐπαναλαμβάνονται ὑπὸ τῶν Νεοημερολογιτῶν ἱερέων ἀποφάσει συνοδικῇ.

»Καὶ ταῦτα πάντα τὰ βανδαλιστικὰ καὶ μισάνθρωπα μέτρα, τὰ ὑπενθυμίζοντα τοὺς ἀπαισίους χρόνους τῆς μεσαιωνικῆς μι-

σαλλοδοξίας, ἐφαρμόζονται ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ δὴ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῶν φώτων καὶ τῆς ἐλευθερίας, κατὰ τῆς μᾶλλον Ἐθνικόφρονος καὶ θρησκευούσης μερίδος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἐμμονὴ αὐτῶν εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Παραδόσεις καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους θεσμοὺς ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς καινοτόμου καὶ ρηξικελεύθου Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας ὡς ἔγκλημα καθοσιώσεως» (σελ. 77-78).

Κατόπιν τούτων, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης σπεύδει νὰ συστήσει στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ ἐγείρει φωνὴ διαμαρτυρίας, ὅπως ἔπραξε καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας [Χριστοφόρος], ἀνεξαρτήτως τῆς γνώμης του περὶ τοῦ Ἡμερολογίου, γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτὰ αἴσχη, καὶ νὰ ὑποδείξει στὸν Ἀθηνῶν καὶ στὴν Σύνοδό του νὰ μὴν φέρεται τόσον ἐνάντια στὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε νὰ διακυβεύει καὶ νὰ ἐκθέτει στὰ ὄμματα ἡμετέρων καὶ ξένων τὴν τιμὴ καὶ ἰδεολογία τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Μάλιστα, ἀποκαλύπτει ὅτι ἔστειλε ἐμπεριστατωμένη ἐπιστολὴ στὸν ἀρχιεπίσκοπο Σπυρίδωνα, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ πεισθεῖ, ὅτι μὲ τὰ μέτρα τυραννίας καὶ βίας πρὸς στραγγαλισμὸν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν, «πρὸς κέντρα λακτίζουν». Παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν ἀντὶ τῆς βίας, ὡς πρὸς τὴν λύση τοῦ σοβαροῦ καὶ ἀκανθώδους αὐτοῦ θέματος, νὰ βαδίσει τὴν Κανονικὴ ὁδὸ τῆς συγκλήσεως μιᾶς ἔστω Μεγάλης Τοπικῆς Συνόδου, μὲ συμμετοχὴ τῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος, Κύπρου καὶ Σινᾶ, ὥστε νὰ ὑπάρξει λύση τοῦ ζητήματος πρὸς τερματισμὸν τοῦ διχασμοῦ. Αὐτὸς ὅμως ἀπέρριψε τὴν πρόταση. Γι' αὐτὸ καὶ παρακαλεῖται τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ τοῦ θέσει αὐτὴ τὴν πρόταση καὶ νὰ προβεῖ στὴν σύγκληση μιᾶς τοιαύτης Συνόδου (σελ. 79).

Ὅπως λοιπὸν βλέπουμε, ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἀκόμη καὶ στὶς πιὸ κρίσιμες καὶ ὀδυνηρὲς στιγμὲς τοῦ Ἀγῶνος του, προσωπικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς, προέτεινε ἐκκλησιαστικὴ λύση, τὴν ὁποίαν οἱ διῶκτες καὶ ὑπεύθυνοι τῆς ἀταξίας καὶ ἐκτροπῆς δὲν ἐδέχοντο. Ἂν τὴν ἐδέχοντο, τὰ πράγματα πιθανὸν νὰ λάμβαναν διαφορετικὴ τροπή.

***

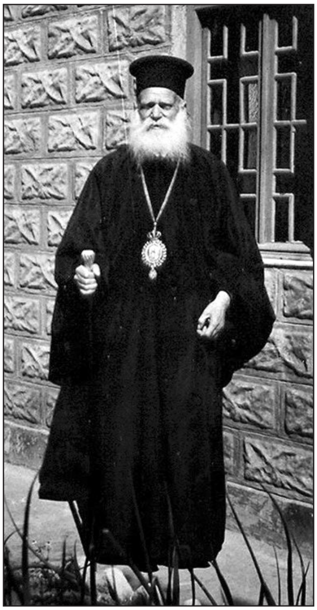

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θεωροῦμε ἀναγκαῖο νὰ ἀναφέρουμε τὸ πολὺ σημαντικὸ πρόσθετο στοιχεῖο, ὅτι ὑπῆρξε καὶ *Ἐπιστολὴ-Ὑπόμνημα* τῶν Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, Χριστιανουπόλεως Χριστοφόρου καὶ Διαυλείας Πολυκάρπου πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Ἐσωτερικῶν τῆς περιόδου μεταξὺ τῶν μηνῶν Ἰουλίου - Ὀκτωβρίου τοῦ 1952 μὲ ἔκφραση ἐπιθυμίας γιὰ εἰρήνευση στὴν Ἐκκλησία[32α]. Σύμφωνα μὲ τὴν γνώμη τους, αὐτὴ θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθεῖ μὲ τὴν ἐπάνοδο τῆς Ἐκκλησίας στὸ Πατροπαράδοτο Ἐκκλησιαστικὸ Ἑορτολόγιο. Ἂν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, τότε νὰ γίνει ἀναγνώριση τῆς ἐπιδικίας τοῦ θέματος ἐνώπιον Μεγάλης Συνόδου, ἀνάκληση τῶν καθαιρέσεων γιὰ λόγους Ἡμερολογιακοὺς καὶ ἀναγνώριση τῶν γενομένων χειροτονιῶν, ὅπως καὶ ἐπαναλειτουργία τῶν Ναῶν τοῦ Πατρίου. Τονίζετο δὲ ὅτι ὅσο οἱ Νεοημερολογῖτες παρέμεναν στὴν Καινοτομία τους δὲν ἦταν δυνατὸν στοὺς Παλαιοημερολογῖτες νὰ τοὺς μνημονεύουν γιὰ λόγους συνειδήσεως, διότι δὲν εἶναι «ἁπλοὶ χρονολάτραι». Ἂν καθ' ὑπόθεσιν ἔπραττε τοῦτο ὁ Κλῆρος τῆς Παρατάξεώς τους, τότε οἱ πιστοὶ θὰ διέρρεαν πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς Μονῆς τῆς Κερατέας, ὅπου ἐπικρατοῦν ἡ ὁδὸς τῶν ἀκροτήτων καὶ οἱ ἀντικανονικὲς ἐπισκοπικὲς χειροτονίες. Ἐὰν γινόταν ἄρση τῶν καθαιρέσεων, ὅπως καὶ τῶν ἐναντίον τους κρατικῶν διοικητικῶν μέτρων, μὲ ἀναγνώριση τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ Συνταγματικοῦ δικαιώματός τους νὰ θρησκεύουν κατὰ τὶς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς τους στοὺς δικούς τους Ναούς, τότε δήλωναν ὅτι γιὰ τὴν διεκπεραίωση τῶν θρησκευτικῶν τους ὑποθέσεων, τὴν συγκρότηση τῶν διοικητικῶν στελεχῶν καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν θὰ συνεμορφοῦντο

32α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὅπου διασώζεται ἡ δακτυλογραφημένη ἐπιστολὴ ἄνευ πλήρους χρονολογικῆς ἐνδείξεως.

πρὸς τοὺς σχετικοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας. Καὶ μάλιστα, γινόταν πρόταση γιὰ διορισμὸ *Μεγάλης Ἐπιτροπῆς* μὲ ἐκπροσώπους τοῦ Κράτους, τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας καὶ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἀρχιερέων, γιὰ ἐξεύρεση τοῦ καλυτέρου Ἐκκλησιαστικῶς καὶ Ἐθνικῶς τρόπου διευθετήσεως τοῦ σοβαροῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος[32β].

***

Μὴ γνωρίζοντες αὐτὰ πολλοὶ φανατικοὶ στὸν χῶρο τῆς Καινοτομίας, φιλο-οικουμενιστικῆς ἢ ἀκόμη καὶ ἀντι-οικουμενιστικῆς (!) ἀποχρώσεως καὶ κατευθύνσεως, δὲν παύουν νὰ καταφέρονται κατὰ τῶν ἡρωϊκῶν Προμάχων τῆς Πίστεως τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, χωρὶς νὰ ἀναλογίζονται οὔτε τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν καὶ τοῦ μαρτυρίου τους, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸ εὖρος τῆς μετριοπαθείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν τους προτάσεων γιὰ κατὰ Θεὸν λύση στὸ πρόβλημα, οἱ ὁποῖες ἔπιπταν προφανῶς εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων.

Γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε ὅμως στὴν ἀπὸ 13/26.10.1952 ἐπιστολὴ τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τὸν Βιογραφούμενό μας (π.Χρ.Ν.), ὑπάρχει καὶ ἡ βεβαίωση ὅτι ὁ τρόπος δράσεως καὶ κινήσεων (τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Πατρίου) θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, οἱ ὁποῖες εἶχαν προκηρυχθεῖ γιὰ τὶς 16 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου (1952). Ὁ Πρώην Φλωρίνης γράφει ὅτι λόγῳ ὑπερτάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔπασχε, διαμένει σὲ οἰκία στὴν Σταμάτα Ἀττικῆς ἐφησυχάζων, κατὰ σύσταση τοῦ θεράποντος ἰατροῦ του, πρὸς ἀποφυγὴν στενοχωριῶν. Ὡς πρὸς τὴν προαναφερθεῖσα Πραγματεία του, δίδει ὁδηγία νὰ μὴν γνωστοποιηθεῖ ἡ ἔκδοση πρὸ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ περιεχόμενό της ἴσως ἐξελαμβάνετο ὡς μεροληπτικό, ἐφ᾽ ὅσον καταφερόταν ἀνοικτὰ ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Σοφ. Βενιζέλου τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέ-

32β. Ὁ βασικὸς πυρῆνας σκέψεως τοῦ κειμένου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν καὶ πότε κατατέθηκε πρὸς τὸν ἀποδέκτη του καὶ ποιὰ ἦταν ἡ συνέχεια, παρέμενε σὲ ἰσχὺ σὲ παρόμοιες Ἀναφορὲς τῶν ταγῶν τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τοὺς Πολιτικοὺς καὶ Ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντες γιὰ τὴν ἑπομένη τουλάχιστον 20ετία, ὅπως θὰ δοῦμε στὰ ἐν συνεχείᾳ Κεφάλαια.

ρων γιὰ τὰ βάρβαρα καὶ ἀναχρονιστικὰ μέτρα τοῦ διωγμοῦ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων· καθὼς καὶ τῆς (συγ)κυβερνήσεως Πλαστήρα, ἡ ὁποία τὰ ἀνεχόταν μοιρολατρικά, ἐνῶ ἐφάρμοζε μέτρα ἐπιεικείας καὶ εἰρηνεύσεως παρέχουσα ἀμνηστία σὲ ἀνθρώπους ποὺ διέπραξαν ἐγκλήματα κατὰ τοῦ Κράτους!

Λίγες ὅμως μόλις ἡμέρες μετὰ τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολή, οἱ ἐξελίξεις ἔτρεχαν· λόγῳ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐντὸς ἡγετικῶν στελεχῶν σὲ λαϊκοὺς τῶν τοῦ Πατρίου, ὁδηγήθηκαν οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς σὲ ἔκδοση Ἀνακοινώσεως στὶς 6.11.1952 περὶ παραιτήσεώς τους ἀπὸ τὴν ποιμαντορία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, δέκα ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμερομηνία τῶν ἐκλογῶν! Δὲν διαθέτουμε στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα νὰ μᾶς διαφωτίζουν γιὰ τὶς βαθύτερες αἰτίες τῆς ἀκραίας αὐτῆς ἐνεργείας. Ἐν τέλει, οἱ ἐκλογὲς τῆς 16ης Νοεμβρίου ἔφεραν στὴν Κυβέρνηση τὸν Στρατάρχη Παπάγο, μὲ ἧττα τῶν Σοφ. Βενιζέλου καὶ Πλαστήρα, ὁ δὲ Πρώην Φλωρίνης γιὰ νὰ πεισθεῖ νὰ ἀναλάβει καὶ πάλι τὴν ἡγεσία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἦταν ἀνάγκη νὰ παραιτηθεῖ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς ΠΘΕΟΚ, προσκείμενο σὲ συγκεκριμένο πολιτικὸ κόμμα, καὶ νὰ ἀναλάβει ἄλλο, μὲ διαφορετκὴ κομματικὴ προτίμηση[33].

Οἱ δύο ὅμως ἕτεροι Ἀρχιερεῖς Διαυλείας Πολύκαρπος καὶ Χριστιανουπόλεως Χριστοφόρος δὲν ἐπανέκαμψαν, ἀλλ' ἔμειναν ὁριστικὰ στὴν Καινοτομία, ὅπου «ἀποκαταστάθηκαν» σὲ Μητροπόλεις τῶν Νεοημερολογιτῶν, προδώσαντες διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, γιὰ τὴν προάσπιση τοῦ ὁποίου ὑποτίθεται ὅτι ἀνεδείχθησαν στὴν Ἀρχιερωσύνη.

Ὅπως φαίνεται οἱ κομματισμοί, ἀλλὰ καὶ πάθη καὶ μικρότητες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στελεχῶν τοῦ Ἀγῶνος σὲ μία τόσο κρίσιμη στιγμή, εἶχαν ἄκρως θλιβερὰ ἀποτελέσματα[33α]. Ἄνθρωποι

33. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 58.

33α. Ἀνεγράφη σὲ μεταγενέστερο κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη), ὅτι γνωστὸς Κληρικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ Πατρίου ἔφθασε στὸ ἀπρεπέστατο σημεῖο γιὰ κάποιο θέμα προφανῶς διαφωνίας, νὰ χειροδικήσει πολὺ ἄσχημα ἐναντίον τοῦ Διαυλείας Πολυκάρπου (κοινῶς τὸν «ξυλοφόρτωσε»), ὥστε νὰ τὸν ἀναγκάσει νὰ ἀπομακρυνθεῖ τοῦ χώρου μὲ τὶς χειρότερες τῶν ἐντυπώσεων! Κατόπιν τούτου, τὸ ὅτι ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης δέχθηκε τελικὰ νὰ συνεχίσει τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα **Μόνος-Μονώτατος** εἶναι καὶ θεωρεῖται Θαῦμα Θεοῦ!...

κατώτεροι τῶν περιστάσεων κηλιδώνουν ἱεροὺς Ἀγῶνες, ὅταν λησμονοῦντες τὴν θέση καὶ τὰ ὅριά τους, προβαίνουν σὲ ἀνεπίτρεπτες ὑπερβάσεις καὶ γκρεμίζουν ὅ,τι μὲ αἷμα καὶ ἱδρῶτα οἰκοδομήθηκε ἐπὶ δεκαετίες!...

Φυσικὰ τοῦτο δὲν ἀμνηστεύει τοὺς ριψάσπιδες κυρίως ἐκ τοῦ Κλήρου καὶ δὴ τοῦ ἀνωτέρου. Ἄν πιστεύουν στὴν ἱερότητα τοῦ Ἀγῶνος τὸν ὁποῖον διεξάγουν, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τοὺς ἔθεσε φύλακες ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, δὲν κάμπτονται κάτω καὶ ἀπὸ τὶς πλέον ἀντίξοες συνθῆκες. Αὐτὸ ἄλλωστε συνέβη τόσο μὲ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, ὅσο καὶ μὲ τὸν Βιογραφούμενό μας π. Χρυσόστομο Νασλίμη, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν πιστοὶ *«ἄχρι θανάτου»,* προκειμένου νὰ λάβουν τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

ΙΕ.9. Προβληματισμοὶ καὶ ἀντιξοότητες ἐκκλησιαστικῆς καὶ προσωπικῆς φύσεως

Ὁ Ἀρχιμ/της π. Χρυσόστομος Νασλίμης συνέχισε καὶ τὸ ἑπόμενο ἔτος 1953 τὴν ἐφημεριακὴ διακονία του στὸν Βόλο, ὅταν μετὰ τὰ σκληρὰ μέτρα τῶν διωγμῶν, ποὺ εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν ἀπώλεια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου, ὁ Ναὸς τῆς Κοιμήσεως ἔμεινε ὁ μόνος λειτουργῶν καὶ ἐκπροσωπῶν τὴν κανονικὴ Ἀρχὴ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων στὴν πόλη. Ὁ φόβος ὅμως νέων ἐξάρσεων τοῦ διωγμοῦ συνέχισε νὰ ὑπάρχει, διότι δυσμενεῖς διακρίσεις, κατασταλτικὰ μέτρα καὶ θλιβεροὶ περιορισμοὶ ἐξακολούθησαν νὰ παρατηροῦνται ὅλα τὰ ἑπόμενα ἔτη κατὰ τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ κατάσταση ἀπαιτοῦσε ἐγρήγορση καὶ ἑτοιμότητα δράσεως γιὰ ἐξεύρεση λύσεων σὲ περίπτωση εὐθείας ἐπιβουλῆς γιὰ ἀποστέρηση Ναῶν καὶ περιουσιακῶν στοιχείων.

Ὁ Ἡγέτης τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ἔμεινε καὶ πάλι μόνος ὡς Ἀρχιερεύς, διάγων τὸ 83ο ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ὑπῆρχε ἔντονη ἡ ἀνησυχία γιὰ τὸ μέλλον, παρὰ τὴν ἐμπιστοσύνη στὴν Θεία Πρόνοια.

Κάποια κινητικότητα παρετηρεῖτο στὴν προσπάθεια ἐξευρέσεως ἑτέρου Ἐπισκόπου, ὥστε νὰ ὑπάρχει ἡ πιθανότητα συμπράξεως γιὰ ἐξασφάλιση διαδόχου καταστάσεως. Πρὸς τὸν

σκοπὸ τοῦτο κατῆλθε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὁ Μοναχὸς π. Ἀντώνιος (Μουστάκας) Καυσοκαλυβίτης, προκειμένου νὰ συμβάλλει στὴν ἐξεύρεση λύσεως.

Μία προσπάθεια ἀπέβλεπε σὲ ἐπαφὲς μὲ τὸν μητροπολίτη Κορυτσᾶς Εὐλόγιο (Κουρίλα) Λαυριώτη[34], ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 1939 ἐφησύχαζε πλέον στὴν Ἑλλάδα, λόγῳ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως στὴν Ἀλβανία, καὶ εἶχε ἐκφρασθεῖ θετικῶς σχετικὰ μὲ τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο.

Μία ἄλλη, ἀφοροῦσε στὴν πιθανότητα ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος νὰ δεχθεῖ τὴν σύμπραξη μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Μπροῦκλιν Ἀμερικῆς Ἀρσένιο (Σάλτα), ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 1950 εἶχε ἀποτελέσει μέλος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπάρξει ἐπίσημη διακοινωνία σὲ ἀρχιερατικὸ ἐπίπεδο[35].

---

34. Ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας γεννήθηκε τὸ 1880, διετέλεσε Μοναχὸς στὴν Μονὴ Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὄρους, σπούδασε καὶ ἔλαβε τὸν τίτλο τοῦ διδάκτορος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ 1937 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ χειροτονήθηκε στὸ Ἐλβασὰν τῆς Ἀλβανίας μὲ τίτλο Κορυτσᾶς, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ 1939 διέμενε πλέον στὴν Ἑλλάδα λόγῳ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως στὴν Ἀλβανία, ἀσχολούμενος κυρίως μὲ τὴν συγγραφὴ (βλ. *Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία,* τ. 7, στρατηγικὲς ἐκδόσεις, Ἀθήνα 2012, σελ. 366-367· Κοσμᾶ Κωνσταντίνου, *Εὐλόγιος Κουρίλας Μητροπολίτης Κορυτσᾶς: Ἐθνικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ δράση,* (Μεταπτυχιακὴ μελέτη), Θεσσαλονίκη 2016· Φωτίου Γ. Οἰκονόμου, *Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ συμβολή της εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Βορείου Ἠπείρου,* ἔκδ. Νέα Θέσις, Ἀθήνα 1988, σελ. 24-34). Εἶχε ἐκφρασθεῖ ὑπὲρ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου καὶ ὑπῆρξε προσέγγιση μὲ στελέχη τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων κατὰ τὰ ἔτη 1953-1956, μὲ ἐλπίδα προσεταιρισμοῦ του, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, μετὰ εἰδικῶς τὴν Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου.

35. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 79/30.1.1950, σελ. 2. Ὁ Ἀρσένιος Σάλτας χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος στὴν Ἀμερικὴ τὸ 1934 ἀπὸ τὸν Χριστοφόρο Κοντογιώργη, ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε ἐπίσης στὴν Ἀμερικὴ νωρίτερα τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἀπὸ ἐπισκόπους ἀμφιβόλου προελεύσεως καὶ κανονικότητος, προκειμένου νὰ ὑπηρετήσουν καὶ καλύψουν τὶς λεγόμενες «ἀνεξάρτητες» Κοινότητες/Ἐνορίες στὴν Ἀμερική, ποὺ δὲν δέχθηκαν νὰ ὑπαχθοῦν στὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ ὑπὸ τὸν τότε Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρα· πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς διατήρησαν μάλιστα τὸ Πάτριο Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιο. Ὁπότε, περὶ τὸ 1950 φάνηκε νὰ συνασπίζονται καὶ «διασταυρώνονται» στὴν Ἀμερικὴ δύο ξεχωριστὲς

Ἀπὸ μέρους τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης ὑπῆρξε ἐπιφυλακτικότητα τόσο σχετικὰ μὲ τὴν κανονικότητα τοῦ Μπροῦκλιν Ἀρσενίου, ὅσο καὶ σχετικὰ μὲ τὸ ὁμολογιακό του φρόνημα, διότι ὁ Ἀρσένιος δὲν ἐφημίζετο γιὰ τὴν παραδοσιακὴ ἐμφάνιση καὶ τὶς πρακτικές του, καὶ ἐπίσης ἐπεδίωκε νὰ σχετισθεῖ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, προκειμένου νὰ λάβει ἐπικύρωση τῆς χειροτονίας του, ὅπως καὶ τὸν τίτλο τοῦ Ἐξάρχου Ἀλεξανδρείας γιὰ τὴν Ἀμερική!

Ὁ προβληματισμὸς αὐτὸς διαφαίνεται σὲ ἐπιστολὴ ἐκ Βόλου τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα τῆς 17.12.1953[36]· ἡ διστακτικότητα τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης ἀφοροῦσε καὶ στὴν προέλευση τοῦ Μπροῦκλιν Ἀρσενίου, ὥστε νὰ μὴν ἐπιθυμεῖ σύμπραξη μαζί του γιὰ χειροτονία Ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ στὴν γενικότερη στάση καὶ ἐλπίδα του, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἀκόμη πρὸ τοῦ διωγμοῦ: **ζοῦσε μὲ τὴν προσμονὴ ἐπιλύσεως τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος *«διὰ κοινῶς συμπεφωνημένου τρόπου»* καὶ δὲν ἤθελε νὰ προσθέσει περαιτέρω ἐμπόδια στὴν πραγμάτωση αὐτοῦ τοῦ ὁράματος, ποὺ δὲν τὸν ἐγκατέλειψε ποτέ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος καὶ βασικὸς λόγος, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὴν ἐνδελεχῆ μελέτη τῶν διατιθεμένων πηγῶν, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης, πέ-**

πραγματικότητες, οἱ ὁποῖες προφανῶς δὲν συνέπιπταν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ δὲν «συμπνευματίζονταν» ἱκανῶς (βλ. Anastasios Hudson, *Metropolitan Petros of Astoria – A Microcosm of the Old Calendar Movement in America,* 2004, p. 28-30). Τοῦτο βέβαια δὲν ἦταν γνωστὸ στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὑπῆρχε μία ἐνστικτώδης ἐπιφύλαξη. Ἡ ἀναγνώριση τῶν ἀνεξαρτήτων αὐτῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, ἤ κατ' ἀκρίβειαν τουλάχιστον γιὰ τὸν Ἀρσένιο ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας (τὸ 1947 τοῦ Χριστοφόρου, περὶ τὸ 1953 τοῦ Ἀρσενίου) ἀπεδείκνυε ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀποστολικὴ διαδοχή τους δὲν ἦταν ἐντελῶς μετέωρη, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπεδήλωνε καὶ τὴν ἀστάθεια καὶ ἀποξένωση αὐτῶν ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος. Ὅπως ὅμως ἐξάγεται ἀπὸ ἐπιστολὲς τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης τῶν ἐτῶν 1953-1954, σύμφωνα μὲ ὑπεύθυνη πληροφόρηση ποὺ λάμβανε καὶ ἀπὸ Ἀμερική, ὁ Ἀρσένιος χαρακτηρίζεται διπλοπρόσωπος μὲ στάση «ἑρμαφρόδιτη» καὶ ἄρα θεωρεῖται ἀναξιόπιστος καὶ μὴ ἐκκλησιαστικὰ κοινωνικός. Ὅπως ἀποδείχθηκε, τὸ ἀσύμπτωτον αὐτοῦ μετὰ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μείνει τελικὰ ἀπαρατήρητο.

36. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

ραν ἀπὸ πρακτικὲς καὶ ἄλλες δυσκολίες, δὲν προέβη σὲ ἐπισκοπικὴ χειροτονία πρὸ τῆς Κοιμήσεώς του. Ὡς γνωστόν, ἄλλωστε, οἱ ἐλπίδες του γιὰ διαδοχὴ εἶχαν ἐναποτεθεῖ στὸν Διαυλείας Πολύκαρπο, ἀλλὰ αὐτὸς ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν ἀπαράδεκτη συμπεριφορὰ τινῶν ἐκ τοῦ Πατρίου, γι' αὐτὸ καὶ (ὁ πρώην Φλωρίνης) δὲν ἔβλεπε τὸν λόγο νὰ διακινδυνεύσει νέο «πείραμα» καὶ μάλιστα μὲ ὑπερβάσεις ποὺ δὲν ἦταν ἀνεκτὲς στὴν ἄκρως εὐαίσθητη Κανονική του συνείδηση.

Στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴ [36] ὁ συντάκτης μας (π.Χρ.Ν.) θίγει καὶ τὸ θέμα ἀδίκου καταφορᾶς ἐναντίον του ἀπὸ μέρους λαϊκῶν τινων, συνεργατῶν τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», εἰς ἀντίδρασιν παρατηρήσεων ποὺ τοὺς ἀπηύθυνε γιὰ διάφορες ἀδυναμίες καὶ ἀπροσεξίες στὴν ὕλη κάποιων τευχῶν. Ὅμως, οἱ γενικὲς καὶ ὄχι εἰδικὲς καὶ ὀνομαστικὲς παρατηρήσεις του ξεσήκωσαν σφοδρὴ καὶ ἀπρεπῆ διαμαρτυρία ἐναντίον του, ἡ ὁποία τὸν ἐξέπληξε· κατηγορήθηκε σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι διάγει ἐν ἀναπαύσει καὶ ὅτι ἔχει πλούσιες ἀπολαβές! Ὥστε, νὰ ἀναγκασθεῖ νὰ γράψει στὸν πνευματικό του ἀδελφὸ π. Ἀντώνιο:

«Μὲ ἀδικοῦν, διότι εἰς τὸ Παρ/μα τοῦ Βόλου εὑρισκόμενος κατ' ἐντολὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προϊσταμένης Ἀρχῆς, φροντίζω ν' ἀγωνίζωμαι εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν Χριστιανῶν Βόλου καὶ περιχώρων ἀντιμετωπίζων ὅλους τοὺς κινδύνους τῶν περιστάσεων. Ἀναπαύσεις, ὡς γράφουν, δὲν ἔχω, ἀλλὰ καθημερινοὺς κόπους πολλάκις καὶ πέραν τοῦ μεσονυκτίου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς πλουσίας ἀπολαυάς μου, δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ, λαϊκὸς ὤν εἶχα δύο σπίτια, χειροτονηθεὶς ὅμως Κληρικὸς δὲν ἔχω τίποτε, ἐκτὸς τῶν βιβλίων μου καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν ἐκ κληρονομίας τῆς οἰκογενείας μου, καθ' ὅν χρόνον πολλοὶ ἄλλοι συνάδελφοί μου, ἄλλοτε μηδὲν ἔχοντες, σήμερον κατέχουν ἀκίνητον καὶ κινητὴν περιουσίαν ἀξιόλογον» [36].

Γνωρίζουμε, ὅπως εἴδαμε καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις νωρίτερα, ὅτι οἱ κατήγοροί του αὐτοὶ δὲν ἦταν οὔτε οἱ πρῶτοι, οὔτε δυστυχῶς οἱ τελευταῖοι, ὅπως ἐπίσης θὰ δοῦμε στὴν συνέχεια. Καὶ ὁ τίμιος Ἀγωνιστὴς καὶ γενναῖος τῆς Ἀληθείας καὶ τοῦ καθήκοντος πρόμαχος, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἐκφράζει κατὰ καιροὺς σὲ πρόσωπα τῆς ἐμπιστοσύνης του τὸ δίκαιο παράπονό

του γιὰ τὶς ἐναντίον του ἀδικίες.

Γιὰ παράδειγμα, μία ἄλλη πρόχειρη κατηγορία ἐναντίον του, ἡ ὁποία κατὰ καιροὺς ἐπανήρχετο στὸ προσκήνιο ἀπὸ πρόσωπα στρεφόμενα γιὰ διαφόρους λόγους, ἐκκλησιαστικοὺς ἢ προσωπικούς, κατ' αὐτοῦ, ἦταν σχετικὰ μὲ τὴν καταγωγή του. Ὅτι δηλαδὴ δὲν ἦταν δῆθεν ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ ἐπρόκειτο γιὰ «ἑβραιόπουλο»[37]! Ἂν καὶ ἡ καταγωγὴ οὐδεμία κατηγορία σημαίνει γιὰ ἕναν ἔντιμο, καὶ μάλιστα πιστὸ καὶ δὴ Κληρικό, ὅμως ὅσοι ἐπεκαλοῦντο αὐτὴν ἐναντίον τοῦ Βιογραφουμένου μας τὸ ἔκαναν γιὰ νὰ μειώσουν τὸ κῦρος του, νὰ ἐνσπείρουν ἀμφιβολίες γιὰ τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ἐπιδιώξεις του, καὶ γενικὰ γιὰ νὰ συμβάλουν στὴν ὅποια ζημία καὶ ἐξόντωσή του. Κάποιοι ἄνθρωποι, δυστυχῶς, ἀκόμη καὶ ἐντὸς Ἐκκλησίας, δίνουν «τόπον τῷ διαβόλῳ» καὶ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ διαβάλλουν ὅσους δὲν ἐπιθυμοῦν ἢ ὅσους φθονοῦν, ὥστε νὰ τοὺς πλήξουν παντοιοτρόπως. Ὅμως, ἂς τοὺς καταργήσει ὁ Κύριος!

Ἐπίσης, θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη πρὸς τὸν Πνευματικό του Ἀρχιμ. π. Ἀκάκιο Παππᾶ τὸν Γέροντα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου Παιανίας, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 6.6.1954[37α], κατηγορίες ἐναντίον του ὑπῆρξαν καὶ ἀπὸ κύκλους Μονῶν τοῦ Πατρίου, ὅτι δῆθεν ἐπηρέαζε πρόσωπα νὰ μὴν ἔχουν πνευματικὲς σχέσεις μὲ αὐτές. Ὅμως τοῦτο ἀπορρίπτεται ὡς ψευδές, τονίζεται δὲ ὅτι κατηγορίες κατὰ τῶν Μονῶν προέρχονται συνήθως ὄχι ἔξωθεν, ἀλλὰ ἀπὸ πρόσωπα ποὺ δραπετεύουν ἀπὸ αὐτὲς καὶ κατόπιν προβαίνουν σὲ καταγγελίες ἐναντίον τους ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τῶν Νεοημερολογιτῶν! Στὴν αὐτὴν ἐπιστολὴ γίνεται ἀναφορὰ καὶ στὴν ἐξ ἀνάγκης, γιὰ λόγους σοβαρούς, μετάθεση τοῦ π. Ἐφραὶμ

---

37. Μαρτυρία Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἐναντίον τοῦ Βιογραφουμένου μας γινόταν ἐπίκληση καὶ τοῦ κάπως ἀσυνήθιστου ἐπωνύμου του, τὸ ὁποῖο παραποιοῦσαν οἱ κατήγοροι σὲ «Νασλίμ»· ὅμως, τὸ ἐπώνυμο Νασλίμης δὲν εἶναι ἄγνωστο καὶ δύναται νὰ ἀπαντηθεῖ σὲ ὀνομαστικοὺς τηλεφωνικοὺς καταλόγους, γιὰ παράδειγμα. Χρήση πάντως αὐτῆς τῆς κατηγορίας ἔκανε μὲ πλάγιο τρόπο καὶ ὁ γνωστὸς Ματθαιϊκὸς Εὐγένιος Τόμπρος.

37α. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου (Παππᾶ).

Καραγιάννη ἀπὸ τὸν Βόλο στὴν Ἀμερική, μὲ προτροπὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Διότι αὐτὸς εἶχε δυστυχῶς κινητοποιήσει ἐναντίον του (τοῦ π.Χρ.Ν.) συκοφάντες, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν κατόρθωσαν νὰ τὸν βλάψουν καὶ κάποιοι ἕνεκα ντροπῆς κατέφυγαν στὸ Νέο Ἡμερολόγιο. Περὶ δὲ τῶν Γυναικείων Μονῶν ποὺ ἵδρυσαν κατὰ βάσιν οἱ Ζηλωτὲς Ἁγιορεῖτες Πατέρες ὁ π. Χρυσόστομος ἐκφράζεται ἀρνητικὰ ἐξ αἰτίας κυρίως προβλημάτων ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν φυγὴ Μοναζουσῶν ἀπὸ ὅλες σχεδὸν ἐξ αὐτῶν, ὥστε νὰ κατηγοροῦν πλέον τὶς Μονὲς μὲ ἄσχημο τρόπο· οἱ δὲ Προϊστάμενοι ἢ Ὑπεύθυνοι τούτων δροῦν συνήθως ἀνεξέλεγκτα χωρὶς νὰ δίδουν ἀναφορὰ σὲ κανέναν, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ προσωπικὲς ἰδιοκτησίες (τότε ἀκόμη ἔτσι ὅπως φαίνεται ὑφίσταντο). Καὶ ἔθετε τὸ ἐπιτακτικὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ ποιὰ πρόνοια ὑπάρχει γιὰ τὸ μέλλον ὅσων ψυχῶν συγκεντρώθηκαν σὲ αὐτὲς ἀπὸ τοὺς Ἱδρυτὲς-Γέροντες; Ὡς πρὸς τὰ ὅσα γράφει περὶ βασικοῦ κατηγόρου του στὸν Βόλο, καὶ περὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεώς του ἕως ἀφορισμοῦ του, θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ οἰκεῖο τόπο παρακατιόντες.

ΙΕ.10. Δύο ἐπιστολὲς πρὸς τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης γιὰ τὸ θέμα τῆς διαδοχῆς

Ἀρχὰς Ὀκτωβρίου τοῦ 1954, ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ. Ν.) ἀπέστειλε δύο ἐπιστολὲς πρὸς τόν, ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ, Πανιερώτατον Μητροπολίτην ἅγιον πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομον.

Στὴν πρώτη, μὲ ἡμερομηνία 2.10.1954, ἐκφράζει τὸν θαυμασμό του γιὰ τὴν δύναμη καὶ ἀντοχὴ τοῦ σεπτοῦ Πρωθιεράρχου, ὁ ὁποῖος συγκρατεῖ παρὰ τὴν ἡλικία του (84 ἐτῶν), *«τὸ τεράστιον βάρος τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ εἰς τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ μέρος»*[38]. Καὶ συνεχίζει: *«Ἡ ἀντοχὴ καὶ ἡ ὑπομονή Σας ἀπεδείχθη θαυμαστὴ καὶ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς»*. Ὅμως, θυμίζει μὲ σεβασμό, ὅτι συνιστᾶται πρόσληψη ἱκανῶν βοηθῶν, γιὰ νὰ ἐπωμισθοῦν μέρος τοῦ φορτίου, καὶ τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθεῖ διὰ τῆς χειροτονίας δύο τουλάχιστον Ἀρχιερέων. Ἡ εὐκαιρία δινόταν διὰ τῆς παρουσίας στὴν Ἀθήνα τότε τοῦ ἐξ Ἀμερικῆς Ἐπισκόπου Μπροῦκλιν Ἀρσε-

38. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

νίου, καὶ πρὸς τοῦτο συντρέχουν λόγοι πολλοί, τοὺς ὁποίους ἐπιγραμματικὰ ἀναφέρει. Καταβάλλει δὲ προσπάθεια νὰ δώσει μία ἑρμηνεία ψυχολογικῆς φύσεως, ὅπως γράφει, σχετικὰ μὲ τὴν διστακτικότητα τοῦ Πρωθιεράρχου ὡς πρὸς τὴν χειροτονία, ἀφοῦ πιστεύει ἀκράδαντα στὴν κανονικὴ ἐκκλησιαστικὴ ὑπόσταση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἤ κάμπτεται ἀπὸ τὴν ἐπίπλαστη κανονικοφάνεια καὶ νομιμοφάνεια τῶν Καινοτόμων, ποὺ χαίρουν τῆς ὑποστηρίξεως τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ μὲ αὐτοὺς συνδέονται καὶ ἐπικοινωνοῦν οἱ λοιπὲς τοπικὲς Ἐκκλησίες. Σπεύδει δὲ νὰ τονίσει, ἐν κατακλεῖδι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἐκτέθησαν ἀπὸ ἁγνὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, καὶ ὄχι ἀπὸ ἐπιδίωξη ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν[38].

Μὴ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν πιθανὴ ἀπάντηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς, γνωρίζουμε καὶ τὴν ἀπὸ 9.10.1954 νέα ἐπιστολὴ τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος ἐπικαλεῖται τὴν πατρικὴ ἀνοχὴ τοῦ Πρωθιεράρχου, γιὰ νὰ δώσει τέλος *«εἰς μίαν ὀχληρὰν δι' ἀμφοτέρους ὑπόθεσιν»*[39].

Ὑπάρχει βεβαίωση σχετικὰ μὲ τὸν Μπροῦκλιν Ἀρσένιο, ὅτι ἐπαμφοτερίζει ὡς πρὸς τὴν τοποθέτησή του, ἀλλὰ τὸ ὅτι γίνεται ἀποδεκτὸς ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ του. Ὡς πρὸς τὴν συνεργασία μαζί του, θὰ πρέπει βεβαίως νὰ ὑπάρξει συνεννόηση καὶ ἐξέταση τοῦ φρονήματός του, καὶ σὲ περίπτωση διαπιστώσεως ὅτι ἐπικαλεῖται προφάσεις μὴ ἀποδεκτές, νὰ διακο-

39. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος ὑπάρχει ἡ πεποίθηση ὅτι διακατείχετο ἀπὸ ἀγωνία γιὰ τὴν ἐξασφάλιση διαδόχου καταστάσεως καὶ ἐπίσης συμπαθοῦσε ἰδιαίτερα τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη γιὰ τὰ ἔκδηλα χαρίσματά του. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ διασωθεῖσα ρήση τοῦ Ἀρχιμ. Γαβριὴλ Λίβερη, ὁ ὁποῖος ἐπιστρέφων τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὴν Βόρειο Ἑλλάδα, ὅπου ἐφημέρευε, ἔλεγε: *«Ἔχει προσκαλέσει ὁ Ποιμενάρχης μας ἐκλεκτὸν λόγιον Ἁγιορείτην δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν [ἐννοεῖται προφανῶς ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας]. Ἀλλὰ δὲν παίρνει ἀπάντησιν. Εἶναι μόνον ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης τοῦ Βόλου, ἀλλὰ νέος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ ἕνας. Δὲν ἔχει ἀνθρώπους ν' ἀναγνωρίσουν τὴν μεγάλην ἀξίαν του»* (βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, Χορτοκόπι Ἐλευθερουπόλεως, δακτυλογραφημένο κείμενο, ἄ.χ., σελ. 6).

πεῖ κάθε σχέση μαζί του. Ὁ Ἀρσένιος ὅμως ἀπὸ λανθασμένη στάθμιση τῶν περιστάσεων, περιεπλάκη σὲ προβλήματα ἐσωτερικῆς διαστάσεως τῶν Ἀλεξανδρινῶν μεταξύ τους καὶ ὑπέστη πειρασμούς[39α].

Αὐτὸ ποὺ ἀπομένει, τονίζει ὁ ἐπιστολογράφος (π.Χρ.Ν.) εἶναι ἡ εὐχὴ νὰ διατηρεῖ τὸν Πανιερώτατον ὁ Θεὸς μακρόβιον, γιὰ νὰ μὴν στερηθοῦμε ἐκκλησιαστικοῦ Ποιμένος πρὶν νὰ ἀπολαύσουμε τὴν ποθητὴ ἕνωση ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ, ὅπως ἀκόμη ζωηρῶς τότε ἀνεμένετο καὶ ἐπιστεύετο. ***«Ἂς μὴ γινώμεθα λοιπὸν ὀχληροὶ εἰς τὴν Πανιερότητά Σας, καὶ ἂς ἐμπιστευθῶμεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν πρὸς τὸν θεῖον Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας, Ὅστις καὶ πρὶν γενέσθαι γινώσκει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος προσώπων καὶ πραγμάτων, ἅτινα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ προωρίσθησαν πρὸς πραγμάτωσιν τῶν προαιωνίων βουλῶν Του»[39].***

Ἡ τελευταία αὐτὴ φράση, θυμίζουσα Μαξιμιανὴ ὁρολογία καὶ σκέψη, ἀποδεικνύει ὄχι μόνο Πατερικὸ καταρτισμό, ἀλλὰ -πιστεύουμε- καὶ Πατερικὸ φρόνημα μὴ ἐπιμονῆς ἐκ σεβασμοῦ ἐνώπιον τοῦ κατὰ Θεὸν Πατρὸς καὶ Ποιμένος, ἀπὸ ἐμπιστοσύνη στὴν Θεία Πρόνοια, ἀπὸ γνήσιο Ἐκκλησιαστικὸ Φρόνημα, καὶ ἀπὸ συναίσθηση ὅτι δὲν «σώζουν» τὴν Ἐκκλησία οἱ προσπάθειες τῶν ἀνθρώπων ἀκόμη καὶ οἱ πιὸ ἁγνές, ἀλλὰ ἡ θεία Βουλὴ ποὺ πραγματώνει τὰ προαιώνια σχέδιά Της γιὰ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· τοῦτο δὲ ἐπιτελεῖται μέσα ἀπὸ δοκιμασίες καὶ πειρασμούς, γιὰ νὰ φανεῖ καὶ δοξασθεῖ ἡ δύναμη καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἡ ἀνθρώπινη ἀξία, προνοητικότητα καὶ λογική.

39α. Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος ἔκανε δεκτὸ τὸν Ἀρσένιο μόνος του, προσωπικῶς, καὶ τὸν κατέστησε Ἔξαρχό του στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ ἡ Σύνοδός του, μετὰ τῆς ὁποίας βρισκόταν σὲ διάσταση, δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πράξη ἐκείνη καὶ διεμήνυσε τοῦτο στὶς ἑλληνικὲς ἀρχές, ὥστε νὰ προβοῦν σὲ ἀπέλασή του ὡς ἐπικινδύνου ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς πλευρᾶς. Ὁ Ἀρσένιος δὲν ἄκουσε τὴν συμβουλὴ τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου νὰ μὴν ἐκτεθεῖ σὲ βλαπτικὲς ἐνέργειες καὶ ἔτσι ὑπέστη τὰ ἐπίχειρα τῆς ἀνυπακοῆς του (Περὶ τούτου ὑπάρχει χειρόγραφη ἐπιστολὴ τοῦ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Σιδέρη τῆς 6/19.10.1954).

ΙΕ.11. Οἱ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ στὸν Βόλο τοῦ 1955

Τὸ ἔτος 1955 ἦταν χρονιὰ δοκιμασιῶν. Ὁ Δῆμος Παγασῶν, ὁ ὁποῖος τὸ 1954 μετονομάσθηκε σὲ Δῆμο Βόλου, ἐπλήγη ἀπὸ δύο καταστροφικοὺς σεισμοὺς τὴν 19η καὶ 21η Ἀπριλίου τοῦ 1955, οἱ ὁποῖοι κατέρριψαν τὸ ¼ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἄλλαξαν κυριολεκτικῶς τὴν φυσιογνωμία.

Στὴν φοβερὴ ἐκείνη μάστιγα ἔγινε σχετικὴ ἀναφορὰ στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», μὲ προτροπὴ βοηθείας τῶν δεινῶς πληγέντων, ὅπου καὶ ἐγράφετο:

«Ἀφίχθη ἐκ Βόλου ὁ πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης καὶ Ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος Μαγνησίας κ. Χρυσόστομος Νασλίμης. Οὗτος μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν γλαφυρὰν παραστατικότητα διεζωγράφισεν εἰς τὸν Ἅγιον Πρόεδρον [πρ.Φλ.Χρ.] τὴν εἰκόνα τῆς καταστροφῆς. Ὁ πατὴρ Χρυσόστομος ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀδελφῶν διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πληγέντων καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ τοῦ Παραρτήματος. Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ ἔκκλησις τοῦ π. Χρυσοστόμου θὰ διεγείρῃ τὰ εὐσπλαχνικώτερα αἰσθήματα ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον, ὥστε νὰ ἀνακουφισθοῦν οἱ ἐν Βόλῳ ἀδελφοί μας» [40].

Ὅπως φαίνεται, ἐπλήγη καὶ ὁ Ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος χρειάσθηκε ἐπείγουσα ἀνακατασκευή. Πρὸς τοῦτο, τὸ Γενικὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο τῆς Ἐκκλησίας μας κατέθεσε χρηματικὸ ποσὸ στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ διετάχθη ἡ ἐπὶ ἑξάμηνο δισκοφορία στοὺς Ναοὺς τῆς ἐπικρατείας ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων [40].

Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος συνέστησε τὰ πνευματικὰ ἀντίδοτα ἱκεσιῶν καὶ λιτανειῶν, γιὰ νὰ πνεύσει ἡ συγχωροῦσα Χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ταλαιπώρου γῆς, τῆς βαρυνομένης ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων [40]. Μόλις δὲ πληροφορήθηκε περὶ τοῦ σεισμοῦ, πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξη τοῦ π. Χρυσοστόμου στὴν Ἀθήνα, εἶχε σπεύσει νὰ ἀποστείλει παραμυθητικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ 12/25.4.1955 [41]. Μέσῳ αὐτῆς ἐνημερώνει ὅτι προσπάθησε νὰ ἐπικοινωνήσει τηλεφωνικὰ γιὰ νὰ ἐκφράσει

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 206/25.4.1955, σελ. 8.

41. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

συμπόνοια καὶ συμπάθεια, *«ἐπὶ τῇ πληξάσῃ ἅπασαν τὴν πόλιν ὑμῶν δεινῇ συμφορᾷ»*· ἐφ' ὅσον ὅμως τοῦτο δὲν κατέστη δυνατόν, τὸ πράττει γραπτῶς. Ζητεῖ δὲ νὰ ἀποσταλεῖ περιληπτικὴ ἔκθεση σχετικὰ μὲ τὶς ζημιὲς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ γιὰ τὴν λήψη τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων τῆς δυνατῆς ἀρωγῆς. Καὶ συνεχίζει: *«Ἐπὶ τούτοις, διετάξαμεν ὅπως γίνῃ εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν Παράκλησις πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεόν, ὅπως ἵλεως γένηται εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ πληγέντας καὶ ἐπουλώσῃ τὰ φοβερὰ πλήγματα αὐτῶν διὰ τοῦ βαλσάμου τῆς οὐρανίου βοηθείας καὶ παρηγορίας Αὐτοῦ»* [41].

Σὲ ἐπιστολή του ἐκ Βόλου πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, μὲ ἡμερομηνία 18.5.1955, ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) γράφει μεταξὺ ἄλλων: *«Ἡ ἐδῶ κατάστασις εἶναι ἡ ἰδία. Ἀθλιότης ἀπερίγραπτος. Ἡ ἐπισκευὴ τοῦ Ναοῦ συνεχίζεται. Αἱ σεισμικαὶ δονήσεις ἐξακολουθοῦν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς καταστροφῆς»* [42].

Νέα ἔκκληση βοηθείας ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν Βόλου πραγματοποιήθηκε διὰ τῶν στηλῶν τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», ὅπου μάλιστα διαβεβαιώνεται, ὅτι χάρις στὴν ἄγρυπνη φροντίδα τοῦ δραστηρίου Ἐφημερίου Βόλου Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ τῆς ὑποδειγματικῆς αὐτοθυσίας τῶν ἀδελφῶν τοῦ Παραρτήματος τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Βόλου, ὁ Ναὸς ἀναστηλώθηκε [43]. Μὲ ὑπενθύμιση, ὅτι σειρὰ μερίμνης καὶ προνοίας ἔχουν οἱ ἔμψυχοι ναοί, οἱ ἄνθρωποι, οἱ πληγέντες καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς σεισμούς.

Φωτογραφία τοῦ ἀναστηλωμένου σεμνοῦ καὶ ταπεινοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Βόλου, μὲ εὔσημη ὑποσημείωση στὸν ἀκαταπόνητο π. Χρυσόστομο Νασλίμη, ὡς φροντίζοντα γιὰ τὴν ἐπούλωση τῶν πληγῶν ἀπὸ τὸ κτύπημα τοῦ σει-

---

42. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ἐπισυνάπτεται γλαφυρὰ διήγηση περὶ τοῦ θαύματος ρεύσεως αἱματώδους ὑγροῦ ἀπὸ τὰ δένδρα τοῦ τόπου Μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου Ὁσιομάρτυρος Νικολάου τοῦ Νέου κατὰ τὴν μνήμη αὐτοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο (9η Μαΐου) στὰ Βούνενα Λαρίσης. Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης μετέβαινε ἐκεῖ γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τοῦ Ἁγίου ὅποτε τοῦ ἦταν δυνατόν.

43. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 210/20.6.1955, σελ. 8.

σμοῦ, ὑπάρχει σὲ ἄλλο τεῦχος τοῦ ἐν λόγῳ Περιοδικοῦ [44].

Ἡ δοκιμασία ἐκείνη ἀνέδειξε πράγματι τὴν ὀργανωτικὴ πρόνοια τοῦ Βιογραφουμένου μας καὶ μάλιστα τὴν φιλάνθρωπη ποιμαντικὴ δραστηριότητά του σὲ μία ἀπρόσμενη θεομηνία, μὲ κύριο σκοπὸ τὴν ἀπρόσκοπτη συνέχιση λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ὅπου ἐφημέρευε· ἀλλὰ καὶ τὴν ποικιλότροπη ἀνακούφιση καὶ συμπατάσταση, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τῶν πληγέντων ἀπὸ τὸ Ποίμνιό του ὅπως καὶ εὐρύτερα. Ἡ συνδρομὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου δὲν ἔχει, ὡς γνωστόν, ὅρια καὶ στεγανά, ἀλλὰ περιλαμβάνει κάθε ἄνθρωπο ἀδιακρίτως, ἀντιπροσωπεύοντα τὸν Πάσχοντα στὸ πρόσωπό του Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό [45].

ΙΕ.12. Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ποιμαντικὴ διακονία

Ἡ ποιμαντικὴ φροντίδα τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη εἶχε σταθεροὺς ἄξονες, γι' αὐτὸ καὶ παρὰ τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀντιξοότητες, ἦταν καρποφόρος. Γράφει πνευματικό του τέκνο:

«Διαπίστωσα αὐτὰ τὰ χρόνια δίπλα του, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος τὸ ἐπαναλάμβανε συχνά, ὅτι βάδιζε πάνω σὲ δύο ἄξονες, δηλαδὴ τὴν Ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἀγάπη γιὰ ἀρετὴ καὶ προκοπὴ στὸ Ποίμνιό του. Ἦταν τότε πολὺ αὐστηρὸς στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ καὶ στὸ Ποίμνιό του. Δὲν ξεχνῶ ποὺ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1955, ἔκανε μιὰ ἰδιαίτερη προσπάθεια νὰ εὐπρεπισθεῖ τὸ ἔνδυμα τῶν πιστῶν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Καὶ ἕνα ἀπόγευμα Κυριακῆς ποὺ ἐπικρατοῦσε καύσωνας, πῆγα στὸν Ἑσπερινὸ μὲ κοντομάνικο πουκάμισο. Βγαίνοντας νὰ θυμιάσει μὲ εἶδε, ἔρχεται δίπλα μου καὶ αὐστηρὰ μοῦ λέει νὰ πάω ἀμέσως νὰ φορέσω μακρὺ μανίκι. Ὁ κόσμος τὸ ἄκουσε καὶ δυστυχῶς ἔγιναν ἀρνητικὰ σχόλια, ὅμως ἐγὼ αἰσθάνθηκα περήφανος γιὰ τὸν παπα-Χρυσόστομό μου! Γιατὶ γνώριζα ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἦταν ἄκακος, δίκαιος καὶ εἰλικρινής» [46].

44. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 214/30.8.1955, σελ. 5. Ἀναφορὰ στὴν Πανήγυρη τοῦ ἐπισκευασθέντος ριζικῶς ἐξ αἰτίας τῶν ζημιῶν ἀπὸ τὸν σεισμὸ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο ὑπὸ τὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη, γίνεται στὴν τοπικὴ ἐφημερίδα τοῦ Βόλου «Ταχυδρόμος» τῆς 28.8.1955.

45. Πρβλ. Ματθ. κε΄ 40.

46. Γραπτὴ μαρτυρία πρὸς τὸν γράφοντα τοῦ κ. Χρήστου Μπαρμπάτσιαλου, ὀδοντιάτρου ἐκ Βόλου (25.1/7.2.2016).

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης (δεύτερος μπροστὰ) σὲ Ἁγιορειτικὴ Πανήγυρη μαζὶ μὲ Ζηλωτὲς Πατέρες, Σκήτη Ἰβήρων, Μάϊος 1951.

Ἄλλο πνευματικό του τέκνο, τὸ ὁποῖο ἐπίσης δέχθηκε κάποτε παρατηρήσεις ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τὸν π. Χρυσόστομο γιὰ τὸν τρόπο ἀναγνώσεώς του στὸ Ἀναλόγιο, βεβαιώνει ὅτι ὁ Βιογραφούμενός μας ἔκανε κάποτε ἔντονες ἢ καὶ ἀπότομες παρατηρήσεις, γιὰ τὴν ἐπικράτηση τάξεως καὶ ἡσυχίας στὸν Ναὸ καὶ γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερη διαξαγωγὴ τῆς θείας Λατρείας. Ἀλλὰ τοῦτο παρεξηγεῖτο ἀπὸ κάποιους, τοὺς ὁποίους δυσαρεστοῦσε. Τὸν ἀποκαλοῦσαν αὐστηρὸ ἢ καὶ ἐγωϊστή, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἴσχυε. Οἱ παρατηρήσεις του, καὶ οἱ αὐστηρὲς καὶ πονετικὲς ἀκόμη, δὲν γίνονταν ἀπὸ πάθος ἢ περιφρόνηση, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸν Οἶκο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Λατρεία Του. Ἦταν μᾶλλον τελειομανὴς καὶ ἔδιδε τὴν ἐντύπωση τοῦ αὐστηροῦ, ἐνῶ ἦταν ταπεινὸς καὶ μετριόφρων. Ἡ δυναμικότητα καὶ τὸ νευρῶδες τοῦ χαρακτῆρος του δημιουργοῦσαν ἀρνητικὴ ἐντύπωση σὲ κάποιους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προξενοῦνται δυσαρέσκειες. Ὅμως ἦταν ἀπαιτητικός, γιὰ νὰ ἀποδοθεῖ στὸν Θεὸ τὸ καλύτερο, καὶ πάντως ὄχι ὑπεροπτικὸς ἢ ἀλαζονικὸς ὅπως νόμιζαν ὁρισμένοι· διότι στολιζόταν ἐμφανῶς, παράλληλα, ἀπὸ

χάρη καὶ γλυκύτητα, ἐνδιαφερόμενος ἔκδηλα μὲ εἰλικρινῆ καὶ ἄδολη ἀγάπη γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ποιμνίου του[47].

ΙΕ.13. Κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου

Τελικά, ἡ εὐχὴ γιὰ μακροημέρευση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ἀπὸ τὸν Βιογραφούμενό μας, ἡ ὁποία ἐκφράσθηκε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1954, εἰσακούσθηκε μέχρι τὸν Σεπτέμβριο τοῦ ἑπομένου ἔτους 1955. Ἤδη ὁ κλεινὸς Ἱεράρχης σήκωνε τὸ βάρος τῆς ἡλικίας τῶν 85 ἐτῶν καὶ ἦταν πλέον ὥριμος καρπός, γιὰ νὰ συλλεγεῖ ἀπὸ τὸν Ἐπουράνιο Γεωργό. Τοῦτο συνέβη ξημερώνοντας ἡ 7η Σεπτεμβρίου (π.ἡ.) στὴν οἰκία ὅπου διέμενε στὴν Κυψέλη Ἀθηνῶν, ἀφοῦ εἶχε προετοιμασθεῖ καταλλήλως καὶ εἶχε τέλος ὁσιακό.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία του τελέσθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στὴν Κυψέλη, ὅπου ὁ μεταστὰς Πρωθιεράρχης συνήθως χοροστατοῦσε ἢ λειτουργοῦσε. Δεκάδες Κληρικοὶ καὶ χιλιάδες πιστοῦ λαοῦ προσέτρεξαν στὸ γεγονός, μὲ δάκρυα λύπης ἀνάμικτα μὲ τὴν πληροφορία τῆς παρὰ Θεοῦ δικαίας ἀνταποδώσεως τοῦ στεφάνου τῆς νίκης στὸν Ὁμολογητὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ δὲ ταφή του πραγματοποιήθηκε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων Ἀττικῆς[48].

Κατὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ὁ κύριος Λόγος ἐκ τῶν Ἐπικηδείων, ἐκ μέρους τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ἀνετέθη νὰ ἐκφωνηθεῖ στὸν γλαφυρὸ ρήτορα π. Χρυσόστομο Νασλίμη. Τὸ κείμενο ἐκεῖνο ἦταν ἕνα ἐκπληκτικὸ ξεχείλισμα ψυχῆς, μὲ εὐφράδεια καὶ πλοκὴ θαυμαστὴ καὶ δύναμη ἀπαράμιλλη. Μέσῳ αὐτοῦ εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἀοίδιμος Πρωθιεράρχης βρῆκε ὄντως τὸν κατάλληλο ἐγκωμιαστή, ἀντάξιο τοῦ πνευματικοῦ μεγέθους τῆς μοναδικῆς

---

47. Προφορικὴ μαρτυρία πρὸς τὸν γράφοντα τοῦ κ. Σπυρίδωνος Χεικάρα, συντ. φιλολόγου ἐκ Βόλου, κατοίκου Κάντζας Ἀττικῆς (Κυριακὴ Δ΄ Νηστειῶν 2016).

48. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα, Μάρτιος 2015, σελ. 59-60.

προσωπικότητός του. Τὸ κείμενο, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος καὶ ἐκφραστικότητός του, παραθέτουμε αὐτούσιο[49]:

«Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ᾽ ἄρτι· ναί, λέγει τὸ Πνεῦμα,
ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν,
τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ᾽ αὐτῶν»
(Ἀποκ. 15, 13)

Θεοφιλὴς Ὁμήγυρι,

Καὶ πάντα μὲν τὰ αἰφνίδια καὶ ἀπροσδόκητα γεγονότα παρέχουσιν ἡμῖν αἰτίαν, ἵνα πολλὰ διδαχθῶμεν τὰ ὠφέλιμα περὶ τῆς ματαιότητος καὶ ἀσταθείας τῶν τῆς παρούσης ζωῆς πραγμάτων· τοῦ θανάτου δὲ ὁ σμερδαλέος κεραυνὸς εἴπερ τι καὶ ἄλλο, ἐκτὸς τῶν μερικῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πληγέντος τραυμάτων, δημιουργεῖ καὶ πολλὰ ἄλλα γενικωτέρας σημασίας ἀτυχήματα καὶ ἀφήνει κενὰ ὄντως δυσαναπλήρωτα.

Τὰς ὀδυνηρὰς συνεπείας ἑνὸς τοιούτου ἀπροσδοκήτου ἀτυχήματος ἐμβρόντητοι αἰθανόμεθα σήμερον καὶ ἡμεῖς. Τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ Πνευματικοῦ ἡμῶν Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου διὰ παντὸς τρόπου τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς μεταδοθέν, συνήγαγεν ἡμᾶς σήμερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ Ναῷ, ἵνα τὸ τελευταῖον κατασπαζόμενοι τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Σκῆνος, δεχθῶμεν ἐν νεκρικῇ σιγῇ τὰς θεοπειθεῖς αὐτοῦ πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

Εἰς ἐμὲ δέ, «τὸν ἐλάχιστον ἐν ἀδελφοῖς καὶ μικρότερον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου», ἔλαχεν ὁ ἄχαρις κλῆρος, ἵνα ἀπευθύνω, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἐν Κυρίῳ Συλλειτουργῶν, τὸν ὕστατον υἱϊκὸν χαιρετισμὸν καὶ προπέμψω τὸν κοινὸν Πατέρα εἰς τάφον, ἐν συνοχῇ αἱμασσούσης καρδίας, ἐπιστέφων τὴν ἱεραρχικὴν αὐτοῦ κορυφὴν δι᾽ ὀλίγων καὶ ἁπλῶν τινων ἀποχαιρετιστηρίων ρημάτων, ἅτινα ὡς ἄνθη εὐτελῆ ἐκ τοῦ πενιχροῦ τῆς διανοίας μου ἀγροῦ θὰ συλλέξω.

Ἀλλὰ τίς ἡ θέα αὕτη; Μήπως ἀπατῶμαι; Μήπως εἰς παραίσθησιν περιῆλθον; Μήπως ὅραμα βλέπω καὶ φενάκην ἀντικρύζω; Μήπως ἐξέστην; Εἶναι πράγματι Ἐκεῖνος, καὶ ὄντως ὁ τέως εὔλαλος καὶ ἡδύλαλος νῦν ἄλαλος; Ὁ ἀεικίνητος, ἀκίνητος; Ὁ

49. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 215-216/12.9.1955, σελ. 12-14, καὶ Περιοδ. *«Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος»,* τ. 3/Φθινόπωρο-Χειμώνας 2015, σελ. 16-22.

ἀήττητος, πεπτωκώς; Ὁ περιφρονητὴς τοῦ θανάτου, νεκρός; Ὁ πυρίπνους, ἄπνους;

Ἀμφιβάλλων εἰς ἑαυτὸν ἐρωτῶ καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐνταῦθα ἐν ἱερᾷ ὁμηγύρει συναχθέντας· ἄρα νεκρὸς ὁ ἀείποτε ἐν Κυρίῳ ζῶν, κἄν πολλάκις τοῦ σώματος ὁ θάνατος αὐτὸν ἀπειλῶν, ἀλλὰ νὰ ἐγγίσῃ αὐτὸν μὴ τολμῶν;

Τὴν θλιβερὰν καὶ ὀδύνης ἀνάμεστον εἴδησιν λαβὼν ἔσπευσα ἀσθμαίνων, ἱδρῶτι κρύῳ καὶ ἀκατασχέτῳ περιρρεόμενος, καὶ διὰ νυκτὸς ταξιδεύων ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ Βόλου, τὴν τέως τόσον αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς θείας παιδαγωγικῆς ῥάβδου μαστιχθεῖσαν, ἐγκαταλείψας ἐκεῖ τὰ ἐρείπια καὶ τὴν πολυστένακτον συμφορὰν τῶν ἀδελφῶν, ἵνα ἐνταῦθα ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντικρύσω τὴν νέαν συμφοράν, τὴν ἐκείνης δεινοτέραν, τὴν ὄχι μίαν πόλιν, ἀλλ' ὁλόκληρον τὴν πάτριον γῆν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεπανορθώτως πλήξασαν.

Τίς λοιπὸν οὗτος ὁ βέλει θανάτου τρωθείς; Τίς ὁ ἀρχιερατικῇ στολῇ περικοσμούμενος καὶ σιγῇ νεκρικῇ ἀναισθητῶν; Τίς ὁ ἀγγελοειδὴς τὴν μορφὴν κἄν τὴν νέκρωσιν τῆς σαρκὸς φέρων;

Τίς ὁ τοσαύτῃ αἴγλῃ ἱερᾷ λαμπρυνόμενος καὶ πάλλευκος ψυχῇ τε καὶ σώματι ἐμφανιζόμενος; Συμμαρτυρεῖτε πάντες ὅτι εἶνε Ἐκεῖνος;

Ἄφετέ με λοιπὸν νὰ τιμήσω τὸν νεκρὸν υἱοπρεπῶς ἐν βαθείᾳ τῶν γονάτων κλίσει ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ ἐν σιγῇ μᾶλλον ἤ ἐν λόγοις.

Προτιμοτέρα γὰρ πολλάκις σιγή, πολλὰ ἀλαλήτως κραυγάζουσα, ἤ λόγοι βροντώδεις τὸν ἀέρα πλήττοντες, πλὴν μηδὲν ἤ ἐλάχιστα πρεπωδῶς καὶ κατ' ἀξίαν φθεγγόμενοι.

Πῶς νὰ τολμήσω τὸ ἐπιχείρημα; Παραλύει μου ἡ γλῶσσα, συσπῶνται τὰ χείλη, κλονοῦνται οἱ πόδες, τρέμουσιν αἱ χεῖρες, συστρέφονται τὰ σπλάγχνα, θολοῦται ὁ νοῦς, ὅταν ἀτενίσω τὸν Πατέρα νεκρόν, ὅταν συναισθανθῶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρφανούς, τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀκέφαλον, τὸ ποίμνιον ἀποίμαντον, τὴν ὁλκάδα ἀκυβέρνητον, τὸ στράτευμα ἀστρατήγητον. Ποῖαι ἄραγε ἐν προκειμένῳ αἱ κρίσεις τοῦ Θεοῦ; Ἄβυσσος πολλή! Ποῖον τὸ μέλλον ἡμῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας; Τί τάχ' ἔστ' αὔριον; Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ὁ ἱερὸς τῆς πατρώας εὐσεβείας ἀγὼν θέλει συνεχίσει τὴν σταθερὰν καὶ ἀμετάτρεπτον πορείαν του μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ ἀκαταβλήτου ἐγκαρδιώσεως;

Πλὴν ταῦτα οὐ τῆς παρούσης ὥρας. «Καιρὸς παντὶ πράγμα-

τι», λέγει ἡ Γραφή.

Δὲν προτίθεμαι νὰ ἐκθέσω τὰ τῆς περιφανοῦς οἰκογενειακῆς καταγωγῆς τοῦ σήμερον εἰς Κύριον ἐκδημήσαντος, οὔτε τὰ τῆς ἀμφιλαφοῦς καὶ πολυμεροῦς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ μορφώσεως, οὔτε τὴν κατὰ κόσμον ὑπερβάλλουσαν δόξαν καὶ τιμήν, ἧς παγκοίνως ἀπήλαυε μεθ' ὅλων τῶν οἰκείων του, διότι τοῦτο ἴσως θ' ἀπετέλει κοινοτοπίαν ἐξεζητημένην καὶ τετριμμένον σύνηθες ἐπικήδειον καὶ ἐπιτάφιον ἐγκώμιον.

Πλὴν ἂν ταῦτα ὡς δευτερευούσης ὅλως σημασίας σιγῇ ἀντιπαρέλθω, τὸ καθῆκον ὅμως μοὶ ἐπιβάλλει νὰ διακηρύξω, ὅτι ἡ ζωή του ὁλόκληρος τὸν ἀπέδειξεν ἐν τοῖς ὑστέροις τούτοις χαλεποῖς χρόνοις ὡς τὸν κατάλοιπον ὄντως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ὅτι ἡ δύουσα βιοτή του θὰ ἐγείρῃ στήλην φωτοδότιδα καθοδηγοῦσαν τὰς ἐπερχομένας γενεὰς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀκραιφνοῦς ἀγάπης. Καὶ πράγματι. Τί πλέον σήμερον ν' ἀναμνησθῶμεν;

Τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἀκέραιον, τὸν ἄκακον, τὸν στερέμνιον καὶ ἀμετάθετον, τὸν ἐν πειρασμοῖς ἀδαμάντινον, τὸν φιλάγαθον, τὸν εἰλικρινῆ, τὸν δίκαιον, τὸν ἀνιδιοτελῆ, τὸν ἀνώτερον φροντίδων κοσμικῶν καὶ χαμαιζήλων παθῶν, τὸν ἀνεξίκακον, τὸν ἔμπλεων ἀγάπης οὐ μόνον πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ φίλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ διώκτας αὐτοῦ καὶ ψευδαδέλφους ὑστεροβούλους καὶ συκοφάντας, ἢ τὸν Πατέρα τὸν στοργικόν, τὸν Ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας τὸν καλόν, τὸν ἀείποτε ὑπὲρ τοῦ θεολέκτου ποιμνίου του θυσιαζόμενον, τὸν ἐν ταῖς Γραφαῖς τρανὸν ἐξηγητήν, τὸν ἐν τοῖς Κανόσι ἀκριβῆ ἑρμηνευτήν, τὸν ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς Παραδόσεσι καὶ ὀρθοδόξοις ἤθεσιν ἐπιμελέστατον τηρητήν, τὸν ὑπὲρ Ὀρθοδοξίας καὶ Ὀρθοπραξίας πολλὰ διδάξαντα καὶ ποιήσαντα;

Ναί. Οὗτος εἴπερ τις καὶ ἄλλος ὁμόσχημός τε καὶ ὁμότιτλος ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ποιμνίου του «ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως», ἐν δικαστηρίοις καὶ φυλακαῖς καὶ πικραῖς ἐξορίαις πολλάκις, ἐν πτωχείᾳ καὶ στερήσει, ἐν ὕβρει, μυκτηρισμῷ καὶ χλεύει, ἐκ τῶν ἔσω καὶ τῶν ἔξω, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως δεινοπαθῶν καὶ θέατρον ἀνθρώποις καὶ ἀγγέλοις γενόμενος, συχνάκις τὰ δηλητηριώδη βέλη ἐκ τῶν νώτων καὶ ἐξ

οἰκείων δεχόμενος, τὰ ὡς εἰκὸς ὀδυνηρότερον τραυματίζοντα.

Τίνος ἄλλου συγχρόνου Ποιμενάρχου ἡ πολυμερὴς δρᾶσις ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τοσαύτην καὶ τοιαύτην ἔκτασιν; Τίνος ἄλλου ἥρωος ἐθνικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ οἱ πολυετεῖς ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι, αἱ μέχρις ἐσχάτων ἐξικνούμεναι, ἔχουσι σήμερον τὸν ἐφάμιλλον καὶ ἰσοστάσιον;

Ὄντως· οὐ μόνον τῶν Ἀποστόλων, διὰ τῆς Ἀρχιερωσύνης, τῶν θρόνων διάδοχος, ἀλλὰ καὶ τῶν τρόπων ἐκείνων μέτοχος καὶ κατὰ πάντα μιμητὴς ἐγένετο, τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ περιφέρων, ἀείποτε εἰς κινδύνους καὶ εἰς θάνατον διὰ Ἰησοῦν παραδιδόμενος, καὶ στεφανίτης μάρτυς τῇ προαιρέσει καὶ θεῖος τῆς πίστεως Ὁμολογητής, καὶ τρανόφθογγος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀπολογητὴς ἀναδεικνύμενος.

Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ Ἴμβρος, ἐπιβεβαιοῖ τὸ Μοναστήριον, διακηρύττει ἡ Φλώρινα, διαλαλοῦν αἱ Ἀθῆναι, σύμπασα ἡ Ἀττικὴ γῆ, καὶ ἅπασαι αἱ μεγαλοπόλεις τῆς Ἑλλάδος, αἵτινες ηὐτύχησαν νὰ δεχθῶσι τὰς Ποιμαντικὰς εὐλογίας του, ν' ἀπολαύσωσι τῆς εὐφραδοῦς γλυκορρημοσύνης τῶν κατ' ἰδίαν καὶ ἐπ' Ἐκκλησίαις λόγων του, καὶ νὰ ἐντρυφήσωσιν εἰς τὰ πάμπολλα βαθυστόχαστα συγγράμματά του.

Καὶ ἤδη ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ γήρατος καμφθεὶς καὶ νόσῳ δυσιάτῳ τρυχωθεὶς ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν καὶ συνέστειλε τὰς τηλαυγεῖς ἀκτῖνας εἷς ἐκκλησιαστικὸς ἀστὴρ τὰ πρώτιστα ἐν τῷ νοητῷ τῆς πατρώας εὐσεβείας στερεώματι φέρων, οὐχὶ βεβαίως ἵνα παντελῶς ἐκλείψῃ, ἀλλ' ἵνα λαμπρότερον εἰς ἀνωτέρους οὐρανίους ὁρίζοντας ἀνατείλῃ.

Κλίνωμεν οὖν γόνυ πρὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου Λειψάνου καὶ μετ' εὐλαβείας ἀτενίζοντες πρὸς αὐτὸ εἴπωμεν.

Σεπτὲ Νεκρέ,

Ἆρον τὸ ὕστατον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς Σου καὶ ἰδὲ τὰ τέκνα Σου.

«Ἥκασί σοι ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ θαλάσσης καὶ ἑώας», ἵνα προπέμψωσί Σε εἰς τὸν αἰώνιον ἐν Οὐρανοῖς ἐν Κυρίῳ σαββατισμὸν θρηνοῦντα τὴν στέρησίν Σου.

Δὸς οὖν ἡμῖν τοῖς τέκνοις Σου τὰς ὑστάτας πατρικὰς εὐλογίας Σου, δὸς τελευταῖον λόγον συμβουλῆς καὶ νουθεσίας, εἰπὲ ἡμῖν

ποῦ καταλείπεις ἡμᾶς ὀρφανοὺς καὶ ἀποιμάντους, ποῖος ὁ Σὸς τοῦ θρόνου καὶ τῆς ποιμαντορίας διάδοχος;

Ἀλλ᾽ ἄς μὴ ταράσσωμεν τὴν γαλήνην τοῦ ὕπνου Σου, Σεπτὲ Νεκρέ. Πλήν, τῷ οὐρανίῳ νῦν Ἀρχιποίμενι σήμερον ἐμφανιζόμενος, καὶ τῆς θεαρέστου πολιτείας Σου τὴν δικαίαν ἀντιμισθίαν κομιζόμενος καὶ τῇ Ἀρχιερατικῇ Σου μεσιτείᾳ χρώμενος, αἴτησαι τὰ δέοντα καὶ σωτήρια ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀπορφανισθέντων τέκνων Σου, ἅτινα ὑπόσχονταί Σοι, ὅτι θέλουσι συνεχίσει μετὰ τῆς αὐτῆς ὡς μέχρι τοῦδε ὑπομονῆς, ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως τὸν ἱερὸν τῆς εὐσεβείας ἀγῶνα, ὑπὲρ οὗ καὶ Σὺ μέχρι θανάτου ἐκακοπάθησας.

Ἄρωμεν ἤδη, εὐσεβὴς ὁμήγυρι, χεῖρας ἱκέτιδας καὶ εὐχηθῶμεν, ὅπως ὁ νεκρῶν καὶ ζώντων Κυριεύων δεχθῇ τὴν ψυχὴν τοῦ πολύτλαντος τούτου τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ λατρείας Στυλοβάτου καὶ τάξῃ αὐτὴν ἔνθα οἱ ἀπ᾽ αἰώνων δίκαιοι ἀναπαύονται, εἰς ἡμᾶς δὲ νὰ πέμψῃ ἄνωθεν τὴν ἀμετάπτωτον ὑπομονὴν καὶ τὴν φερέλπιδα ἐγκαρδίωσιν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν ἀντάξιον τοῦ κενωθέντος θρόνου διάδοχον, «ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ», ἵνα ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τούτου, συνεχίσωμεν τὸν ὑπὲρ τῆς πατρώας πίστεως καὶ λατρείας Ἀγῶνα, εἰς τὰς ἀδαμαντίνους ἐπάλξεις τοῦ ὁποίου εὐόρκως καὶ ἡρωϊκῶς ὁ σεπτὸς οὗτος Νεκρὸς μέχρι τελευταίας πνοῆς κατ᾽ ἐναντίων μαχόμενος ἔπεσεν.

Αἰωνία Σου εἴη ἡ μνήμη καὶ ἄληστος, Σεπτὲ Νεκρέ![49]

Ἡ κοίμηση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου σήμανε τὸ τέλος μιᾶς ἐνδόξου ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς ἄλλης. Οἱ συνεχιστές του, ἐν οἷς καὶ ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ἔπρεπε καὶ τὴν Παρακαταθήκη νὰ διαφυλάξουν ἀλώβητη, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ πορεία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων νὰ διασφαλίσουν ἄνευ πλέον ἐπισκοπικῆς καλύψεως, μέχρις ὅτου μὲ ἀπερίγραπτες θυσίες καὶ κόπους, νὰ πληρώσουν τὸ σημαντικὸ αὐτὸ κενό, προκειμένου νὰ ἀρχίσει νέα ἔνδοξη πορεία ἀγώνων, ὅπως καὶ ἐμποδίων καὶ ἀπογοητεύσεων, καὶ τοῦτο προφανῶς γιὰ νὰ βεβαιώνουν ἅπαντες μετὰ τοῦ θείου Παύλου: *«ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς»* (Β´ Κορ. α´ 9).

ΙΣΤ. Ἡ προσπάθεια γιὰ ἐξεύρεση ἐκκλησιαστικῆς καλύψεως

ΙΣΤ.1. Ἡ προσωρινὴ μορφὴ διοικήσεως τοῦ ἱ. Ἀγῶνος

ἈΜΕΣΩΣ μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ σεπτοῦ Πρωθιεράρχου Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων περιῆλθε σὲ «συλλογικὴ ἡγεσία κληρικῶν», ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ τὶς ἀρχαιρεσίες ποὺ διεξήχθησαν στὰ Γραφεῖα στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸ Α΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν 16/29.9.1955. Σὲ αὐτὸ παρέστησαν 66 Ἱερεῖς ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς χώρας καὶ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐξελέγη ἑπταμελὴς διοικοῦσα Ἐπιτροπή, μὲ σκοπὸ τὴν ρύθμιση ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, σὲ συνεργασία μάλιστα μὲ τὸ Συμβούλιο τῇ ΠΘΕΟΚ, *«μέχρις ἐπισήμου ἀναδείξεως τοῦ ἀναμενομένου Ἱεράρχου»*[1].

Ἡ συλλογικὴ αὐτὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἡγεσία θεωρήθηκε ἀνώτατο ὄργανο καὶ τονίσθηκε ἡ ὀφειλόμενη ὑπακοὴ πρὸς αὐτήν, σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σύνθεση αὐτῆς προέβλεπε ὡς Πρόεδρο τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ τὸν Γέροντα καὶ Μέλη κατὰ σειρὰν ἐκλογῆς τοὺς Ἀρχ/τες Παντελεήμονα Τσαλούπη, Χρυσόστομο Νασλίμη, Παρθένιο Σκουρλῆ, Μερκούριο Καλοσκάμη καὶ Αὐξέντιο Πάστρα, καὶ τὸν Αἰδ. π. Κωνσταντῖνο Παπαντωνίου ὡς Γραμματέα[1]. Ἐπίσης, ἐξελέγησαν καὶ πέντε ἕτερα Μέλη, ἀπαρτίζοντα μαζὶ μὲ τὰ προηγούμενα τὴν μεγάλη δωδεκαμελῆ Ἐπιτροπή, γιὰ νὰ ἐπιλαμβάνεται γενικωτέρων

---

1. Βλ. Πρακτικὸν 2/16-29.9.1955 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου)· ἐπίσης, *ΦΟ,* ἀρ.φ. 218/3.10.1955, σελ. 1, 6-7· στὸ αὐτὸ φύλλο γίνεται ἀναφορὰ καὶ στὴν Πανήγυρη τοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Βόλο, προεξάρχοντος τοῦ *«δραστηρίου»* καὶ *«ἐξαιρέτου»* Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ ὁποίου τὸ Παράρτημα εἶναι *«πλῆρες δράσεως»* (σελ. 8), μὲ ἀναφορὰ καὶ σὲ φιλανθρωπικὴ ἀγορὰ στὸν Ναὸ χάρις στὶς προσπάθειες τοῦ Προέδρου κ. Δ. Παυλῆ καὶ τῆς *«ἐκλεκτῆς Μυροφόρου»* Δέσποινας Μαυροπαπαδοπούλου. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ θὰ ἀναφερθοῦν καὶ παρακάτω.

ζητημάτων. Τὰ λοιπὰ Μέλη ἦταν οἱ Ἀρχ/τες Λογγῖνος Χατζηστεφάνου, Γερμανὸς Ἀθανασίου, Ματθαῖος Λαγγῆς, Καλλιόπιος Γιαννακουλόπουλος καὶ ὁ Ἱερομ. Γρηγόριος Παπαβλάχος[2].

Στὸ ὑπ' ἀριθ. 132 τῆς 18.9.1955 ἔγγραφο τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς π. Κων. Παπαντωνίου πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, ἀνακοινώνεται πρὸς αὐτὸν ἡ ἐκλογή του στὴν ἑπταμελῆ Ἐπιτροπὴ καὶ τοῦ τίθεται τὸ ἐρώτημα ἄν τὴν ἀποδέχεται, μὲ ὑποχρέωση παρουσίας του στὰ Γραφεῖα στὴν Ἀθήνα· σὲ διαφορετικὴ περίπτωση θὰ πρέπει νὰ συγκαταλεχθεῖ σὰν Μέλος τῆς Δωδεκαμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θὰ συνέρχεται μία φορὰ τὸν μῆνα καὶ μόνον ἐκτάκτως συχνότερα[3].

Ὁ δὲ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἀπήντησε διὰ χειρογράφου ἐπιστολῆς τῆς 25.9.1955, ὅπου δηλώνει ὅτι ἡ συμμετοχή του σὲ Ἐκκλησιαστικὲς Ἐπιτροπὲς καθίσταται δύσκολη λόγῳ τῶν ἐφημεριακῶν καθηκόντων του στὴν Μαγνησία· εὐχαριστεῖ ὅσους τὸν ψήφισαν καὶ βεβαιώνει ὅτι θὰ συνεχίσει νὰ προσφέρει τὶς «ἀσθενεῖς δυνάμεις» του ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος· θὰ διατηρεῖ ἀλληλογραφία καὶ μόνον ὅταν παρίσταται ἀπόλυτη ἀνάγκη, θὰ σπεύδει στὴν Ἀθήνα γιὰ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων καὶ λήψη ἀποφάσεων· ἐπίσης, ἐνημερώνει ὅτι μεταβαίνει στὸ Ἅγιον Ὄρος γιὰ ὑποθέσεις του, ὅπου θὰ συναντηθεῖ μὲ τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα, τὸν ὁποῖον θὰ προτρέψει νὰ κατέλθει στὴν Ἀθήνα[4].

Ὁ π. Κων. Παπαντωνίου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 146/2.10.1955 ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο πληροφορεῖ, ὅτι ἡ ἀπάντησή του ἐλήφθη καὶ ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειά της. Τὴν θέση του στὴν ἑπταμελῆ Ἐπιτροπὴ καταλαμβάνει ὁ Ἀρχιμ. Λογγῖνος Χατζηστεφάνου καὶ αὐτὸς παραμένει Μέλος τῆς Μεγάλης Ἐπιτροπῆς[5]. Ὡς πρὸς τὴν κατάσταση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κορυτσᾶς Εὐλόγιος παρέδωσε γιὰ προώθηση

2. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 218/3.10.1955, σελ. 7.

3. Ἀρχεῖα Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Χρυσοστόμου Νασλίμη.

4. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

5. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου· περὶ τῆς ἀντικαταστάσεως βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 218/3.10.1955, σελ. 7.

Ὁ π. Χρ. Νασλίμης μὲ ἄλλους Κληρικοὺς στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας.

ἐργασία του στὸν Μοναχὸ Βίκτωρα Ματθαίου, γνωστὸ ἐκδότη τοῦ Μεγάλου Συναξαριστοῦ, καὶ ἀναμένεται ἡ Ὁμολογία του, ὥστε νὰ ἀποτελέσει τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ ἀειμνήστου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου. Καὶ συνεχίζει μὲ τὰ ἑξῆς ἐνθαρρυντικά: *«Τὸ εὐτυχές, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, εἶνε ὅτι ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς εὑρίσκεται ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ.* ***Ἡ ἀπώλεια τοῦ Ἁγίου Προέδρου ἐγένετο [αἰτία] νὰ συσπειρωθοῦν ἅπαντες εἰς ἓν σῶμα καὶ μία ψυχή, διότι ὁ ἐχθρὸς καραδοκεῖ διὰ νὰ κτυπήσῃ ἀλύπητα.*** *Ἡμεῖς ὅμως ἀναμένομεν. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, ὥστε δι᾽ Αὐτοῦ νὰ ἀμυνθῶμεν ἐναντίον τοῦ ἀδυσωπήτου ἐχθροῦ τῆς Ὀρθοδοξίας. Τοῦ Σπυρίδωνος [Βλάχου] καὶ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ»*[5].

ΙΣΤ.2. Προσπάθεια προσεταιρισμοῦ τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου

Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Κορυτσᾶς Εὐλόγιο εἶχε ἀρχίσει ζῶντος ἀκόμη τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὅπως ἄλλωστε προαναφέρθηκε, στὴν προσπάθεια νὰ πεισθεῖ νὰ ἀναλάβει τὴν διαποίμανση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων. Ἡ ἀναφερόμενη ἐργασία του ποὺ παρέδωσε στὸν π.

Βίκτωρα γιὰ ἔκδοση, ἦταν τὸ ὀγκῶδες βιβλίο «Κῶδιξ Ὀρθοδοξίας» μὲ συγκέντρωση ὁμολογιακῶν κειμένων ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κορυτσᾶς Εὐλόγιο ἀπέστειλε ἡ Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ τὴν 16/29.8.1955, τρεῖς δηλαδὴ ἑβδομάδες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδημία τοῦ πρώην Φλωρίνης, ὅπου ἐκφράζεται εὐχαριστία γιὰ ἐμπεριστατωμένα δημοσιεύματά του ὑπὲρ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου· ἐπίσης, τοῦ ὑποβάλλεται παράκληση νὰ προβεῖ σὲ ἐκτύπωση βιβλίου ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐν τέλει νὰ λάβει τὴν γενναία ἀπόφαση νὰ ὑψώσει τὴν σημαία τῶν ἱερῶν Παραδόσεων, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐνθουσιάσει τοὺς ἀγωνιζομένους ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τούτων καὶ θὰ ἀποθαρρύνει τοὺς χλιαροὺς στὴν πίστη καὶ τοὺς ἀντιδίκους[6].

Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουμε, ἡ ἐπιμονὴ γιὰ προσέλκυση τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου διήρκεσε μέχρι καὶ τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1956, ὁπότε κατόπιν ἐπῆλθε ἀπογοήτευση ἀπὸ τὴν ἀναβλητικότητά του.

Ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) σὲ ἐπιστολή του τῆς 23.3.1956, ἀπευθυνόμενος στὸν Γραμματέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς π. Κων. Παπαντωνίου, γράφει σχετικά: *«Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κορυτσᾶς φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραμελήσωμεν καὶ πάσῃ θυσίᾳ νὰ φροντίσωμεν νὰ ἐκδοθῇ τὸ συντομώτερον τὸ βιβλίον του»*[7].

6. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ προσέγγιση τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου ἦταν εὔλογη, διότι αὐτὸς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1954-1955) δημοσίευσε κείμενα ὑπὲρ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου καὶ κατὰ τῶν Καινοτόμων καὶ δὴ κατὰ τοῦ πρωΐμου Οἰκουμενισμοῦ, μὲ ἀξιοπρόσεκτη δυναμικότητα καὶ παρρησία. Βλ. ἐνδεικτικά: Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, «*Τὸ Ἡμερολόγιον εἶναι διορθωμένον παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου»,* στὸ Περιοδ. «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» (ΑΒ) Βόλου, ἔτος ΙΘ΄, τ. 3, ἀριθ. 213-214/Μάϊος-Ἰούνιος 1954, σελ. 141-145· ἐπίσης, τοῦ Αὐτοῦ, *«Προσέξατε τὴν Ὀρθοδοξίαν - Ἡ παγὶς τῶν αἱρετικῶν», ΑΒ,* ἀρ. 215-216/Ἰούλιος-Αὔγουστος 1954, σελ. 205-209· τοῦ Αὐτοῦ, *«Ἡ χίμαιρα τοῦ Ἔβανστον - Ἡ παγιδευθεῖσα Ὀρθοδοξία καὶ ἡ χαλκευθεῖσα Ψευδένωσις τῶν Ἐκκλησιῶν», ΑΒ,* ἀρ. 217-218/Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 1954, σελ. 265-271, ὡς καὶ ἕτερα σὲ ἐν συνεχείᾳ τεύχη τοῦ ἐν λόγῳ Περιοδικοῦ καὶ κατὰ τὸ ἑπόμενο ἔτος 1955.

7. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

Ὁ Κορυτσᾶς Εὐλόγιος Κουρίλας.

Ὁ δὲ π. Κων/νος ἀπήντησε μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 433/31.3.1956 ἐπιστολή του, ὅπου βεβαιώνει ὅτι *«ἡ μετὰ τοῦ Ἁγίου Κορυτσᾶς ἐπαφὴ συνεχίζεται, παρ' ὅλον ὅτι* ***αἱ ἐπὶ τῆς ἐξόδου του ἐλπίδες ἡμῶν μετριάζονται. Πάντες δὲν παύομεν ὀχλοῦντες τοῦτον καὶ διευκολύνοντες τὸ σωτήριον τοῦτο διάβημα· καὶ ἐπ' αὐτοῦ βεβαίως ἀναμένομεν»*** [8].

Καὶ πάλι μετ' ὀλίγον ὁ π. Χρυσόστομος γράφει ἀπὸ τὸν Βόλο ἐπιστολὴ τὴν 6.4.1956 μὲ προτροπὴ γιὰ διευκόλυνση τῆς ὅσο τὸ δυνατὸν ταχυτέρας ἐξόδου τοῦ Κορυτσᾶς [9], ἀλλὰ ἡ ὑπ' ἀριθ. 446/9.4.1956 ἀπάντηση εἶναι ἀκόμη πιὸ ἀπογοητευτική: ***«αἱ ἐλπίδες ἡμῶν καθ' ἑκάστην σβέννυνται»*** [10]. Γράφεται, ὅτι πρὸ δύο ἡμερῶν τὸν ἐπισκέφθηκε Ἐπιτροπὴ Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοῦ πρότεινε νὰ περιοδεύσει τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, προφανῶς γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, μὲ ἔξοδα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων. Ἡ πληροφορία αὐτὴ εἶναι σημαντική, ἀποδεικνύουσα τὴν ζωηρὰ ἐλπίδα γιὰ εὐρύτερη ἐπίλυση τοῦ ζητήματος. Ὅμως, γίνεται ἡ παρατήρηση ὅτι ὁ Κορυτσᾶς δὲν ἐπιδεικνύει τὴν ἀνάλογη σοβαρότητα, μετὰ μάλιστα τὴν ἐκλογὴ ὡς Προκαθημένου τῶν Νεοημερολογιτῶν τοῦ ἀπὸ Λαρίσης Δωροθέου Κοτταρᾶ, θεωρουμένου ὡς πιὸ μετριοπαθοῦς καὶ συνετοῦ ἀπὸ τὸν ἀποβιώσαντα διώκτη Σπυρίδωνα Βλάχο. Γι' αὐτὸ καὶ συμπεραίνεται ἐμπιστευτικῶς: ***«Τὸ καθ' ἡμᾶς ὁ Ἅγιος Κορυτσᾶς ἢ παίζει ἢ φοβεῖται ἢ δι' ἡμῶν ἀσκεῖ πίεσιν ἐπὶ τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας»*** [10].

---

8. Αὐτόθι.

9. Αὐτόθι.

10. Αὐτόθι. Νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα ἄποψη στὸν Κλῆρο τοῦ Πατρίου, χωρὶς ὅμως πλήρη συμφωνία, ἦταν ὅτι ὁ Κορυτσᾶς ἂν ἀποκηρύξει τὴν Σχισματικὴ Ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου καὶ ταχθεῖ μὲ τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους, γίνεται δεκτὸς νὰ ἀναλάβει τὴν ἡγεσία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος (Βλ. Πρακτικὰ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς 6/5.10.1955, 31/3.3.1956, 34/28.3. 1956, καὶ ἔκφραση διαφωνίας σὲ Συνεδρίαση τῆς 23.11.1955 – Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

Σὲ νεώτερη δὲ ἐπιστολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπ' ἀριθ. 826/22.7.1956 πρὸς τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη γράφεται χαρακτηριστικά: ***«Ὁ Ἅγιος Κορυτσᾶς διπλωματικώτατα ἑλίσσεται, ὥστε οὔτε νὰ ἐξέρχεται, οὔτε νὰ ἀπέρχεται»***[11].

ΙΣΤ.3. Κρούσεις πρὸς τὴν Ἀμερικὴ καὶ ἐλπίδα βοηθείας ἀπὸ Σέρβους

Ἡ ἐπιμονὴ γιὰ τὸ θέμα τοῦ Κορυτσᾶς ἦταν εὔλογη, ἐφ' ὅσον

---

11. Ὁ Κορυτσᾶς Εὐλόγιος μετέβη σὲ Συνεδρίαση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς στὰ Γραφεῖα τὸν Ἰούνιο τοῦ 1956 καὶ ἐνημέρωσε γιὰ τὴν συνάντησή του μὲ τὸν νέο ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Δωρόθεο Κοτταρᾶ, βεβαιώσας ὅτι θὰ ἀναλάβει τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τὸν Δεκαπενταύγουστο! (Βλ. Πρακτικὸν 46/27.6.1956). Ὅμως, τέτοιο πρᾶγμα δὲν συνέβη. Ἡ ἀναβλητικότητά του συνεχίσθηκε καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπογοητευμένη ἀπὸ τὴν στάση του ἀποφάσισε νὰ μὴν γίνει δεκτὸς ὁ Κορυτσᾶς ὡς κεφαλὴ *«μὲ τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον»* (Πρακτικὸν 62/17.10.1956). Ἡ τελευταία φράση δὲν ἐξηγεῖται, ἀλλὰ ἀφήνει νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι ἡ ἀνάληψη τῆς ἡγεσίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀπὸ αὐτὸν θὰ γινόταν προφανῶς μὲ συγκατάθεση Πολιτείας καὶ Καινοτόμου Ἐκκλησίας, κατόπιν σχετικῆς συμφωνίας, πρᾶγμα ἀπαράδεκτο γιὰ τὴν συνείδηση τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Γιὰ τὸν Κορυτσᾶς Εὐλόγιο ἐγράφη μεταγενέστερα τὸ ἑξῆς συμπερασματικό: *«Ἕτερος Ἱεράρχης, κρυπτόμενος ὄπισθεν τοῦ ὄγκου τῆς ἐπιστημονικῆς του φλυαρίας, μόλις ἐκινήθη πρὸς τὴν Δ/νσιν τῶν γραφείων μας καὶ εἶδε διανοιγομένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἐπαπειλοῦντος συνεπείας, ἤρχισε τοὺς συνφασονισμοὺς [προχειρότητες, ἀφέλειες] καὶ "ἐτρύπωσεν" εἰς τὰ ἄδυτα τῆς σιγουριᾶς του!»* (Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 321/14.9.1959, σελ. 6). Ὁ Κορυτσᾶς Εὐλόγιος ἀπὸ μέρους του, σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα τῆς 2/15.12.1956, παραπονεῖται γιὰ μὴ κατανόηση τῶν δυσχερειῶν τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου ποὺ ἐπωμίσθηκε καὶ τῆς ἐκτυπώσεώς του ἀπὸ μέρους τῶν ἰθυνόντων τοῦ Πατρίου, τὸ ὁποῖο ἤθελε νὰ ἔχει μαζί του σὲ περιοδεία του στὰ Πατριαρχεῖα. Προφανῶς, εἶχε δικό του πρόγραμμα δράσεως, βάσει προσεγμένων κινήσεων ποὺ ὅμως οἱ τότε περιστάσεις καὶ ἀνάγκες δὲν εὐνοοῦσαν. Ὅπως φαίνεται καὶ σὲ ἄλλη ἐπιστολή του τῆς 17/30.3.1957 πρὸς Ζηλωτὴ Ἱερομόναχο, αὐτὸς ἀνέμενε πρῶτα ἡ ἔκδοση τοῦ ὀγκώδους συγγράμματός του (Κώδικας Ὀρθοδοξίας) νὰ προλειάνει τὸ ἔδαφος καὶ νὰ δημιουργήσει τὸ κατάλληλο κλῖμα, καὶ κατόπιν νὰ προβεῖ στὸ διάβημά του ὑπὲρ τοῦ Πατρίου. Εἶναι ἐμφανὲς ὅτι κινεῖτο σὲ ἄλλα πλαίσια, τὰ ὁποῖα δὲν συνέπιπταν μὲ τοὺς Ἀγῶνες καὶ τὶς Ἀγωνίες τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων (Ἐκ τοῦ Ἀρχείου Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα, ποὺ μᾶς γνωστοποίησε ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς Ν.Μ.).

ἡ περίπτωσή του ἦταν ἡ πιὸ προσιτὴ καὶ φαινομενικὰ συμφέρουσα, ἄν καὶ αὐτὸς εἶχε χειροτονηθεῖ στὴν ἀρχιερωσύνη τὸ 1937 στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο, καὶ ἐπίσης ἦταν ἤδη περασμένης ἡλικίας (76 ἐτῶν) καὶ μόνος. Ἡ ἐπείγουσα ὅμως περίσταση καὶ ἡ πίεση ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καλύψεως, ὠθοῦσε σὲ ἐξεύρεση λύσεως ἀνάγκης.

Νὰ θυμίσουμε ἐδῶ, ὅτι ἡ σχέση μὲ τοὺς Ματθαιϊκοὺς ἦταν τότε ἰδιαίτερα τεταμένη, διότι ἐκεῖνοι ὑπὸ τὴν ποδηγεσία τοῦ προβληματικοῦ καὶ ἐριστικοῦ πρωτοσυγκέλλου τους Εὐγενίου Τόμπρου εἶχαν ἐξωθήσει τὰ πράγματα στὰ ἄκρα, ὅπως ἀναφέρθηκε στὸ ΙΓ΄ Κεφάλαιο στὸν Τόμο Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου.

Καὶ ἐνῶ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1955 πραγματοποιεῖται συνεννόηση μὲ τὸν Κορυτσᾶς Εὐλόγιο, γίνονταν παράλληλα ἐνέργειες καὶ πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις καὶ ἐκρούοντο καὶ ἄλλες θύρες, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ποθουμένου. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διατηροῦσε ἐπικοινωνία μὲ Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς στὴν Ἀμερικὴ γιὰ συλλογὴ πληροφοριῶν, προκειμένου νὰ ἀπευθυνθεῖ καὶ σὲ ἄλλες ἐκκλησιαστικὲς ἀρχές. Μία κατεύθυνση ἀπέβλεπε στὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς, ἡ ὁποία ἕδρευε πλέον στὴν Νέα Ὑόρκη, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐγράφη ἐπιστολὴ καὶ ἀνεμένετο ἀπάντηση. Διερευνητικὴ προσπάθεια γινόταν καὶ πρὸς Ἀρχιερεῖς τῆς λεγομένης «Μετροπόλια», ὅπως τὸν Λεόντιο (Τουρκέβιτς) καὶ Ἰωάννη (Σαχοβσκόϊ), πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς προελεύσεώς τους καὶ περὶ τοῦ φρονήματός τους [12].

12. Βλ. ἐπιστολὴ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπ' ἀριθ. 267/27.12.1955 πρὸς Κων. Σιδέρη στὶς Η.Π.Α., προτρεπτικὴ στὸν ἀποδέκτη καὶ στοὺς π. Πέτρο Ἀστυφίδη καὶ π. Ἐφραὶμ Καραγιάννη νὰ προβοῦν στὶς δέουσες ἐνέργειες (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου). Σχετικὰ μὲ τὴν γραμμὴ καὶ τοποθέτηση τῆς ΡΟΕΔ ἔναντι τῆς «Μετροπόλια», ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν, βλ. Θωμᾶ Φιτζέραλδ, *Οἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἐκτὸς Ρωσίας Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες κατὰ τὴν χρονικὴ περίοδο 1921-1971,* (Διδακτορικὴ Διατριβή), Θεσσαλονίκη 1985, σ.σ. 263. Ἡ Διατριβὴ εἶναι γραμμένη ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀλλὰ περιέχει πολύτιμο ἱστορικὸ ὑλικὸ καὶ σημαντικὰ συμπεράσματα γιὰ τὰ θέματα ποὺ μᾶς ἀπασχολοῦν. Εἰς αὐτὴν περιγράφεται ὁ χωρισμὸς τῆς

Ἐπ' αὐτῶν, ἐλήφθησαν ἐπιστολὲς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ μὲ σχετικὴ πληροφόρηση. Ὁ εὑρισκόμενος τότε στὴν Ἀμερικὴ Ἀρχιμ. Ἐφραὶμ Καραγιάννης σὲ ἐπιστολή του τῆς 6.3.1956 πληροφορεῖ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ὅτι εἶχε συνάντηση μὲ τὸν Πρωθιεράρχη τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς Μητροπολίτη Ἀναστάσιο στὴν Νέα Ὑόρκη καὶ τοῦ ἐξέθεσε τὴν ἀνάγκη τῶν Ἑλλήνων Παλαιοημερολογιτῶν. Αὐτὸς ἀρκέσθηκε νὰ δηλώσει ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ δώσει ἀπάντηση ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπων, διότι αὐτὸ ἦταν θέμα ποὺ θὰ συζητοῦσε ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τους ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὅμως, ὁ π. Ἐφραὶμ παρατηρεῖ ὅτι ὅπως ἔμαθε, ὁ Μητροπολίτης Ἀναστάσιος διατηρεῖ καλὲς σχέσεις μὲ τὸν [τότε] Ἀμερικῆς Μιχαήλ, τὸν ὁποῖον γνωρίζει ἀπὸ Διάκονο, ὅταν ὁ τελευταῖος σπούδαζε στὴν προεπαναστατικὴ Ρωσία, ὁπότε καὶ δὲν ἀναμένεται νὰ πράξει κάτι γιὰ τὴν ἀνάγκη τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου. Κατόπιν, ὁ π. Ἐφραὶμ ἐνημερώνει καὶ γιὰ προσπάθειά του συναντήσεως μὲ τὸν Μητροπολίτη Λεόντιο τῆς «Μετροπόλια», ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατέστη δυνατὸν λόγῳ τῶν Συνοδικῶν ὑποχρεώσεών του.

Μετέβη ὅμως στὴν Σερβικὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα στὸ Λίμπερτβιλ τοῦ Ἰλλινόϊς, ὅπου εἶχε συνάντηση μὲ τὸν Ἐπίσκοπο τῶν Σέρβων στὴν Ἀμερικὴ καὶ τὸν Καναδᾶ Διονύσιο (Μιλιβόγιεβιτς)[13], ὁμιλοῦντα καλῶς τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Αὐτὸς ἔδει-

«Μετροπόλια» ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ τόσο τοῦ 1926 (σελ. 155 ἑ.), ὅσο καὶ τοῦ 1946 (σελ. 174 ἑ.), ὁ Οἰκουμενιστικὸς προσανατολισμὸς τῶν ἐπισήμων Δικαιοδοσιῶν ἐκτὸς τῆς ΡΟΕΔ (σελ. 200 ἑ.), **ἡ ὁποία ὁμολογεῖται ὅτι ἀκολούθησε στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '50 *«ἀπομονωτικὴ τακτική» («αὐτοεπίβλητη αὐτοαπομόνωση»)* γιὰ λόγους καὶ *«ἐκκλησιολογικῆς ὑφῆς»* (σελ. 204)· αὐτὴ μάλιστα ἡ τακτικὴ τῆς ΡΟΕΔ ἐντάθηκε μετὰ τὸ 1959 μὲ τὴν ἐκλογὴ ὡς ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς τοῦ γνωστοῦ Οἰκουμενιστοῦ Ἰακώβου (σελ. 209 ἑ.). Ἦταν λοιπὸν πλήρως κατανοητὴ ἡ στροφὴ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου πρὸς τὴν ΡΟΕΔ κατὰ τὴν δύσκολη ἐκείνη περίοδο γιὰ λήψη βοηθείας ὡς πρὸς τὸ θέμα χειροτονίας Ἀρχιερέων.** Σχετικὰ μὲ τοὺς ἀναφερομένους ἀρχιερεῖς τῆς «Μετροπόλια», ὁ μὲν Λεόντιος (Τουρκέβιτς) ἦταν ὁ διάδοχος τοῦ μητροπολίτου Θεοφίλου ἀπὸ τὸ 1950 στὴν κεφαλή της καὶ ὁ τότε ἐπίσκοπος Μπροῦκλιν Ἰωάννης (Σαχοβσκόϊ) προήρχετο ἀπὸ τὴν φιλελεύθερη «Παρισινὴ Δικαιοδοσία» τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς στὴν Εὐρώπη (ὁμάδες χωρισμένες ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ καὶ θεωρούμενες ἀπὸ αὐτὴν ὡς σχισματικές).

13. Ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος γεννήθηκε τὸ 1898 καὶ σπούδασε θεολογία

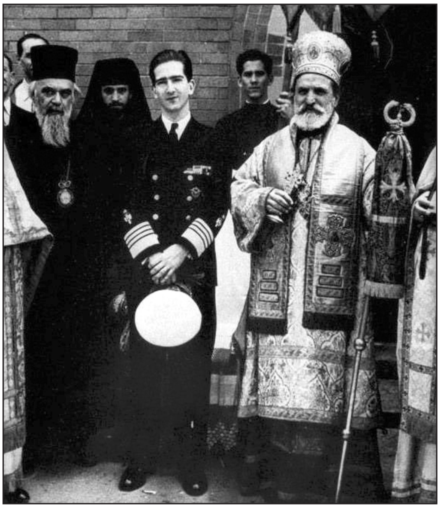

Ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος (μὲ τὰ ἄμφια) καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Νικόλαος στὴν Ἀμερική.

ξε κατανόηση καὶ ὑποσχέθηκε νὰ βοηθήσει στὸ θέμα χειροτονίας Ἐπισκόπων γιὰ τοὺς Ἕλληνες Παλαιοημερολογῖτες, ἐφ' ὅσον θὰ τοῦ ἔθεταν τὸ αἴτημά τους μὲ τρόπο ἐπίσημο γραπτῶς. Ὡς δεύτερος Ἐπίσκοπος θὰ μποροῦσε νὰ συμπράξει ὁ γνωστὸς Ἐπίσκοπος Ἀχρίδος καὶ Ζίτσης Νικόλαος (Βελιμίροβιτς)[14], ἐφ' ὅσον θὰ δεχόταν. Ὁ π. Ἐφραὶμ σπεύδει νὰ ἐκθειάσει τὸν Νικόλαο γιὰ τὴν εὐλάβειά του, διότι τὸν ἐνεθυμεῖτο ἀπὸ κοινὸ Προσκύνημα ποὺ ἔκαναν στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ ἔτος

στὴν Χάλκη, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἑλληνομάθειά του. Χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος στὸ Βελιγράδι ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Σερβίας Γαβριὴλ τὸ 1938 καὶ τὸ 1940 στάλθηκε στὴν Ἀμερικὴ γιὰ τοὺς Σέρβους μετανάστες. Τὸ 1963 ἦλθε σὲ σύγκρουση μὲ τὸν Πατριάρχη Σερβίας Γερμανό, τὸν ὁποῖον θεώρησε φιλοκαθεστωτικό, καὶ ἔκτοτε συνέχισε τὴν ἀνεξάρτητη πορεία τῶν λεγομένων «Ἐλευθέρων Σέρβων» στὴν διασπορά, μὴ ἀναγνωρίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴ διαίρεση στὴν Ἀμερική, στὴν ὁποίαν προέβη τὸ Πατριαρχεῖο, οὔτε τὰ ἐναντίον του ἐπιτίμια ἕνεκα κυρίως πολιτικῶν, διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν λόγων. Ἀπεβίωσε τὸ 1979 (βλ. τὴν πατριαρχικὴ ἄποψη γιὰ τὸν χωρισμὸ τοῦ 1963 στὸ Γεωργίου Νεκταρίου Λόη, *Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων Γερμανός. Βίος – Δράση (1958-1990),* [Διδακτορικὴ Διατριβή], Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 82-85).

14. Γιὰ τὸν εὐφήμως γνωστὸ Ἐπίσκοπο Νικόλαο Βελιμίροβιτς, τὸν τιμώμενο καὶ ὡς Ἅγιο, τοῦ ὁποίου τὰ πάμπολλα ἔργα μεταφράζονται καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, τὸν ἐπικληθέντα «Χρυσόστομο τῶν Σέρβων», ἔχουν ἤδη γραφθεῖ πάρα πολλὰ (βλ. ἐνδεικτικά, Πρωτοσυγκέλλου Ἀρτεμίου Ραντοσάβλιεβιτς, *Νέος Χρυσόστομος - Ἐπίσκοπος Νικόλαος [1986],* στὸ Περιοδ. *«Κοινωνία»* τῆς Π.Ε.Θ., ἔτος ΛΔ΄, τ. 1/Ἰανουάριος-Μάρτιος 1991, σελ. 4-32· ἐπίσης, *Ἅγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς – Μικρὸ Συναξάρι,* ἐκδ. «Ἐν πλῷ», Ἀθήνα 2007, σ.σ. 48). **Εἶναι ἐν πολλοῖς ἄγνωστον, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Νικόλαος ἦταν ὑποστηρικτὴς τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου καὶ ἤδη ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ '20 ἔβλεπε μὲ συμπάθεια τοὺς ἀγῶνες τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ὁποίους βοηθοῦσε ὡς Ἐπίσκοπος Ἀχρῖδος ἀκόμη καὶ διὰ**

1930, ὅπως καὶ ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις του στὸ Ἅγιον Ὄρος. Στὴν Ἀμερικὴ δίδασκε τότε στὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ τοῦ Ἁγίου Τύχωνος στὴν Πενσυλβάνια. Ὅλοι οἱ προαναφερόμενοι, κατὰ τὸν π. Ἐφραίμ, εἶναι κανονικοὶ Ἐπίσκοποι, παρ᾽ ὅλον ὅτι μεταξύ τους ἔχουν δικαιοδοσιακὲς διαφορὲς κυρίως γιὰ πολιτικὰ θέματα, γίνεται δὲ προτροπὴ νὰ ἐπωφεληθοῦν οἱ ἐν Ἑλλάδι τὴν περίσταση καὶ νὰ δράσουν χωρὶς καθυστέρηση[15].

Γιὰ τὸ θέμα τῆς ἐπισκέψεως στὸν Ἐπίσκοπο Διονύσιο τῶν Σέρβων ἔγραψε ἐπιστολή, ἄνευ ἡμερομηνίας δυστυχῶς, ἀλλὰ προφανῶς τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, καὶ ὁ ἐκ τῶν λαϊκῶν παρὼν εἰς αὐτὴν Κων. Σιδέρης. Καὶ αὐτὸς βεβαιώνει ὅτι ὁ ἑλληνομαθὴς σέρβος Ἐπίσκοπος τοὺς δέχθηκε μὲ εὐγένεια καὶ καλωσύνη καὶ μίλησαν ἐπὶ μία ὥρα. Τοὺς ἄκουσε μὲ προσοχή, τοὺς ἐπήνεσε γιὰ τὴν προσήλωσή τους στὰ Πάτρια καὶ βεβαίωσε γιὰ τὴν διάθεσή του νὰ τοὺς βοηθήσει στὸ θέμα χειροτονιῶν Ἐπισκόπων μὲ τὴν συμμετοχὴ τοῦ Σεβ. Ἀχρίδος Νικολάου. Σὲ ἐρώτηση ἂν θὰ ἐπικοινωνήσει γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο στὸ Βελιγράδι, ἐκεῖνος ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσει μὲ σαφήνεια. Ὡς πρὸς τὸν Νικόλαο Βελιμίροβιτς, τονίζεται ὅτι στὴν Προσυνοδικὴ Διάσκεψη τοῦ Ἁγίου Ὄρους στὴν Μονὴ Βατοπαιδίου τὸ ἔτος 1930, στὴν ὁποία συμμετεῖχε, αὐτὸς ἀπέφυγε τὴν συνιερουργία μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες ἀντιπροσώπους καὶ ζήτησε μὲ τὸ πρόσχημα τῆς διαφορᾶς γλώσσης τὸ Παρεκκλήσιο τῆς Παναγίας Παραμυθίας γιὰ τὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς συνοδίας του[16]. Ζητήθηκε δὲ πράγματι ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Διονύσιο νὰ στείλουν ἔγγραφο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ αἴτημά τους καὶ μάλιστα νὰ ὑποδείξουν τὰ πρὸς χειροτονίαν πρόσωπα,

---

παροχῆς Ἁγίου Μύρου (βλ. ἔργο *A Time to Choose – The Truth about the Free Serbian Orthodox Dioceses,* Monastery of the Holy Mother of God, Third Lake, Illinois, 1981, p. 70).

15. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

16. Περὶ τούτου ὑπάρχει μαρτυρία καὶ στὸ τεῦχος τῶν Μητροπολιτῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ - Ζακύνθου Χρυσοστόμου - Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, *Διασάφησις περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου,* Ἀθῆναι 1935, σελ. 6. Παρόμοια στάση μὲ αὐτὴ τῶν Σέρβων τήρησε τότε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας.

γιὰ νὰ ἐπιληφθοῦν τῆς ὑποθέσεως διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν. Στὴν αὐτὴ ἐπιστολὴ ὁ Κ. Σιδέρης ἀναφέρεται καὶ σὲ παραχώρηση Ἐνορίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς στὴν Κοινότητα Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου, γιὰ τέλεση Θείας Λειτουργίας ἀπὸ τὸν π. Ἐφραίμ, παρόντος καὶ τοῦ Ρώσου Ἐφημερίου, ὁ ὁποῖος ἐπήνεσε τοὺς Ἕλληνες Ἀδελφοὺς θέτοντας τὸν Ναό του στὴν διάθεσή τους [17]. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι κάποια μορφὴ ἀνεπισήμου κοινωνίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς μὲ τοὺς Ἕλληνες Γνησίους Ὀρθοδόξους ὑφίστατο ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Στὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ λαβοῦσα σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὶς ἐπιστολὲς αὐτὲς συνέταξε ἐπίσημο γράμμα ἀπὸ 16/29.3.1956, τὸ ὁποῖο ἀπέστειλε στὸν Σεβ. Ἐπίσκοπο τῶν ἐν Ἀμερικῇ Σέρβων Διονύσιο, μὲ ἀναφορὰ στοὺς ἀγῶνες ὅσων ἔμειναν πιστοὶ στὰ Πάτρια καὶ στοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑπέστησαν· ἐπίσης, ἐξηγεῖται ἡ ἀνάγκη χειροτονίας νέων Ἐπισκόπων ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τηροῦντας τὴν ἡμερολογιακὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, μὲ παράκληση ὅπως προβεῖ στὴν χειροτονία τῶν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκλεγέντων Ἀρχιμανδριτῶν Ἀκακίου Παππᾶ καὶ Χρυσοστόμου Νασλίμη, μὲ αἴτηση ὅτι, ἐφ' ὅσον δεχθεῖ νὰ συμπράξει ὁ Σεβ. Ἀχρίδος Νικόλαος, νὰ γίνει ὀνομαστικὴ πρόσκληση τῶν ὑποψηφίων, ὥστε νὰ προβοῦν στὶς ἀπαιτούμενες ἐνέργειες γιὰ τὴν ἔκδοση ταξιδιωτικῶν διαβατηρίων. Τὴν ἐπιστολὴ ὑπογράφουν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἰδιόχειρες ὑπογραφές, οἱ Ἀρχ/τες Ἀκάκιος Παππᾶς, Μερκούριος Καλοσκάμης, Παρθένιος Σκουρλῆς, Αὐξέντιος Πάστρας, Καλλιόπιος Γιαννακουλόπουλος (κάπως δυσανάγνωστη, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἐπώνυμο διακρίνεται), ὁ Ἱερομ. Γρηγόριος Παπαβλάχος καὶ ὁ Αἰδ. Κωνσταντῖνος Παπαντωνίου ὡς Γραμματεύς [18].

17. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

18. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Σύμφωνα μὲ τὸ Πρακτικὸν 32/14.3.1956 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, στὴν Ψηφοφορία ποὺ διεξήχθη γιὰ μετάβαση Κληρικῶν στὴν Ἀμερικὴ πρὸς χειροτονίαν ἀπὸ τοὺς Σέρβους, **ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἔλαβε 8 ψήφους, ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς 7 ψήφους καὶ κάποιοι ἄλλοι Κληρικοὶ ἀπὸ μία ψῆφο.** Ἄρα, ὁ Βιογραφούμενός μας ἦταν **ὁ πρῶτος πλειοψηφήσας στὸ θέμα αὐτό.** Στὴν Συνεδρίαση ἐκείνη γίνεται λόγος καὶ γιὰ κάποια «διατριβὴ» τῶν Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα, ἡ ὁποία ἐγκρίθηκε γιὰ νὰ ἐκδοθεῖ σὲ

Τὸ σημαντικὸ σὲ αὐτὸ τὸ γράμμα εἶναι τὸ ἄγνωστο μέχρι τώρα στοιχεῖο, ὅτι λόγῳ ἀνάγκης ἡ πρώτη διεξαχθεῖσα ψηφοφορία Κληρικῶν γιὰ ἀνάδειξη Ἐπισκόπων ἀφοροῦσε στὸν Μάρτιο τοῦ 1956 καὶ ἀνέδειξε τοὺς π. Ἀκάκιο Παππᾶ (τὸν Γέροντα) καὶ π. Χρυσόστομο Νασλίμη.

Ὁ Σεβ. Διονύσιος ἀπήντησε μὲ ἐπιστολή του ὑπ' ἀριθ. 17/26.4.1956 στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ὅπου βεβαιώνει ὅτι ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴ μὲ τὸ αἴτημα καὶ ὅτι προτίθετο νὰ βοηθήσει στὴν λύση τοῦ προβλήματός τους, διότι εἶναι γνώστης τοῦ λάθους τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως, ὅπως καὶ τῶν διωγμῶν ὅσων πιστῶν παρέμειναν σὲ αὐτό, μὲ εὐχὴ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐνισχύει. Ὅμως, ἀνακοινώνει μὲ λύπη ὅτι στὸ μεταξὺ ὁ Σεβ. Νικόλαος (Βελιμίροβιτς) ἐκοιμήθη [19], ἀφήνοντάς τον μόνο Σέρβο Ἐπίσκοπο ἐκτὸς Γιουγκοσλαβίας, καὶ ἐπίσης ἔλαβε ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ τὸν Πατριάρχη ἀπὸ τὸ Βελιγράδι, μὲ ἀπαγόρευση νὰ προβεῖ σὲ χειροτονίες Ἐπισκόπων γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ καὶ πρότεινε τὴν κατεύθυνση πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν Ρώσων Ἀρχιερέων εἴτε τοῦ Μητροπολίτου Λεοντίου τῆς «Μετροπόλια» εἴτε τοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι διακρατοῦν τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο, μὲ εὐχὲς νὰ παραμείνουν σταθεροὶ στὸν Ἀγῶνα τους [20].

ΙΣΤ.4. Κατεύθυνση πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων

Κατόπιν τούτου, καὶ ἐνῷ λιγόστευαν καὶ οἱ ἐλπίδες σχετικὰ μὲ προσέλευση τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου, ὑπῆρξε κρούση πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, ἔναντι τοῦ ὁποίου διετηρεῖτο ἀνέκαθεν σεβασμὸς καὶ εὐλάβεια ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου. Ὅπως γράφεται σὲ ἐπιστολὴ τῆς Διοικούσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 8/21.5.1956 πρὸς τὴν *«Ἁγίαν καὶ*

φυλλάδιο, χωρὶς ὅμως, δυστυχῶς, νὰ ἀναγράφεται κάποιο ἄλλο διαφωτιστικὸ στοιχεῖο περὶ αὐτῆς καὶ τοῦ περιεχομένου της.

19. Τοῦτο συνέβη τὴν 5/18.3.1956.

20. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Στὴν Συνεδρίαση 39/9.5.1956 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀνέγνωσε καὶ ἀπέδωσε στὰ ἑλληνικὰ τὸ ἀγγλικὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης.

Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων», ἀπεστάλησαν ἐκεῖ ὁ Καθηγητὴς Παν. Παναγιωτάκος, Κανονολόγος καὶ τέως Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καὶ ὁ Θεολόγος Διον. Μπατιστᾶτος, γιὰ νὰ ἐκθέσουν στὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν Κανονικὴ πρόταση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος γιὰ ἐξεύρεση τρόπου ὑπαγωγῆς στὴν Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότητα καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων. Τὴν ἐπιστολὴ ὑπογράφουν οἱ Ἀρχ/τες Ἀκάκιος Παππᾶς, Παντελεήμων Τσαλούπης, Παρθένιος Σκουρλῆς, Μερκούριος Καλοσκάμης, Ματθαῖος Λαγγῆς, Χρυσόστομος Νασλίμης, καὶ ὁ Αἰδ. Κων/νος Παπαντωνίου[21].

Τότε ἦταν μία δύσκολη ἐποχὴ γιὰ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, διότι μετὰ τὴν ἀποβίωση τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου τὸ προηγούμενο ἔτος 1955 ὑπῆρξαν περιπλοκές, ὥστε νὰ μὴν ἐκλέγεται νέος Πατριάρχης καὶ ἄρα δὲν ἦταν δυνατὸν χωρὶς Προκαθήμενο νὰ ὑπάρξει τοποθέτηση ἐπὶ ἑνὸς τόσο σοβαροῦ θέματος.

---

21. Βλ. Παρθενίας Μοναχῆς, *Ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Μερκούριος – Στὴν ὑπηρεσία τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἀγάπης,* Ἀφιέρωμα Σεβασμοῦ, ἐπιμελ. Δ.Μ. Μπατιστάτου, ἔκδ. «Μερκουρείου Ἱδρύματος», Πειραιεὺς 1989, σελ. 54. Ὁ ἐπιμελητὴς Διον. Μπατιστᾶτος, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχε στὴν ἀποστολὴ ἐκείνη, σημειώνει ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἔνταξη ὑπὸ μορφὴν Μετοχίων τῶν ὑπαρχόντων Ναῶν καὶ Ἱδρυμάτων τοῦ Πατρίου ἐν Ἑλλάδι στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, καὶ περὶ τούτου θὰ διεξαγόταν διερευνητικὴ συζήτηση ἀπὸ τοὺς δύο ἐξουσιοδοτημένους ἀπεσταλμένους (σελ. 55). Ἡ κατεύθυνση πρὸς Ἱεροσόλυμα πρέπει φυσικὰ νὰ κατανοηθεῖ ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς νοοτροπίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὡς γνωστὸν *«πιστευόταν ἀκόμη τότε πὼς οἱ τοπικὲς Ἐκκλησίες ποὺ ἔμειναν μὲ τὸ Πάτριο δὲν κατατάσσονταν στὴν ἴδια μοῖρα μὲ ὅσες δέχθηκαν τὸ Νέο, ἂν καὶ ἡ κοινωνία μὲ αὐτὲς καὶ ἡ ἀνοχή τους ἔναντι τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἦταν μεμπτὴ καὶ ἀξιοκατάκριτη»* (βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα, Μάρτιος 2015, σελ. 63). Ὑπῆρχε προφανῶς ἡ ἐλπίδα, ἢ καὶ ὁ ὅρος, ὅτι ἡ ὑπαγωγὴ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἑλλάδος στὰ Ἱεροσόλυμα θὰ σήμαινε τὴν διακοπὴ τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας τῶν Ἱεροσολύμων μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες. Ἡ ἐπικυρωτικὴ ἀπόφαση γιὰ στροφὴ στὰ Ἱεροσόλυμα εἶχε ληφθεῖ στὴν Συνεδρίαση 49/18.7.1956 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνῶ συμφωνία ἐπιβεβαιωτικὴ τοῦ Ἱερατείου τοῦ Πατρίου γιὰ τὴν ὑπαγωγὴ στὰ Ἱεροσόλυμα ὑπῆρξε στὶς Συνεδριάσεις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς 50/1.8.1956 καὶ 54/30.8.1956 (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

Περὶ τούτου, ὁ Γραμματέας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς π. Κων. Παπαντωνίου ἔγραψε στὴν ὑπ' ἀριθ. 826/22.7.1956 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο Νασλίμη ὅτι *«ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀγγέλλεται, ὅτι βραδύνει ἡ ἐκλογὴ Πατριάρχου καὶ ἑπομένως οὐδεμία ἐπ' αὐτοῦ πρόοδος»*[22].

Στὴν αὐτὴ ἐπιστολὴ γράφεται ὅτι ὑπεβλήθη αἴτηση ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ γιὰ ἀποστολὴ Ἐφημερίου στὴν Κοινότητα τοῦ Ντητρόϊτ καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἔκρινε ὡς πλέον ἁρμόδιο αὐτὸν (τὸν π.Χρ.Ν.) ὄχι μόνο γιὰ τὸν καταρτισμὸ καὶ τὸ ἦθος του, ἀλλὰ καὶ διότι δύναται νὰ χειρισθεῖ ἀποτελεσματικὰ καὶ τὸ πρόβλημα ἐξευρέσεως Ἀρχιερέως σύμφωνα μὲ ὅσα ἀποφασίσθηκαν στὴν Ἀθήνα.

Τὴν ἀπάντηση σὲ αὐτὴ τὴν νέα προτροπὴ δὲν ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας, ἀλλὰ εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἔτυχε καὶ αὐτὴ τῆς ἴδιας ἀντιμετωπίσεως ὅπως καὶ παλαιότερα. Ὁ Βιογραφούμενός μας δὲν ἐπιθυμοῦσε διορισμὸ στὸ ἐξωτερικό, ἀφοῦ κατὰ τὴν πάγια θέση του ὁ ἱερὸς Ἀγῶνας ἐδῶ ξεκίνησε καὶ ἐδῶ εἶναι ποὺ κρίνεται ἡ συνέχεια του. Ἐπιπρόσθετα, ἐπεκαλεῖτο ἤδη καὶ πρόβλημα ὑγείας ἐξ αἰτίας τῆς ἀσθενείας τοῦ σακχαροδιαβήτου ποὺ τὸν δυσκόλευε ἰδιαίτερα καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦταν πρόθυμος γιὰ μετάβαση καὶ παραμονὴ στὸ ἐξωτερικό.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν Ἱεροσολύμων ὑπάρχει μεταγενέστερο κείμενο, τὸ ὁποῖο ρίπτει περισσότερο φῶς[23]. Ἂν καὶ δὲν ὑπογράφει ὁ συντάκτης του, εἶναι φανερὸν ὅτι πρόκειται γιὰ τὸν Θεολόγο Διον. Μπατιστᾶτο, συνοδὸ τοῦ Καθηγητοῦ Π. Παναγιωτάκου στὸ προαναφερθὲν ταξίδι στὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ εἶχε πραγματοποιηθεῖ περὶ τὰ τέλη Μαΐου ἢ ἀρχὰς Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1956[24]. Τὸ ἄρθρο ἐγράφη ἐξ ἀφορμῆς δημοσιεύσεως νό-

22. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Πατριάρχης ἐν τέλει ἐξελέγη ὁ Βενέδικτος μόλις τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1957.

23. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 307/2.3.1959, σελ. 2-3: *«Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων».*

24. Ἀναφέρεται ὡς ἔτος πραγματοποιήσεως τοῦ ταξιδίου τὸ 1957, ἂν καὶ τὸ ταξίδι (πρῶτο) πραγματοποιήθηκε τὸ 1956, ἀφοῦ δὲν γίνεται μνεία σὲ αὐτὸ γιὰ συνάντηση μὲ τὸν μὴ ἐκλεγέντα ἀκόμη τότε (1956) Πατριάρχη Βενέδικτο. Σὲ μεταγενέστερο ὅμως κείμενο γίνεται ἀναφορὰ σὲ συνάντηση μὲ τὸν Πατριάρχη Βενέδικτο καὶ περὶ τῶν συζητηθέντων κατ' αὐτήν, πρᾶγμα ποὺ

μου ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰορδανίας περὶ τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, γιὰ τὴν κατοχύρωση τῶν πανάρχαιων δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, γίνεται μνεία ὅτι στὸ ταξίδι πρὸ δύο τότε ἐτῶν στοὺς Ἁγίους Τόπους, δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἀντιληφθοῦν αὐτοὶ ποὺ μετέβησαν τὶς δυσκολίες καὶ τοὺς κινδύνους τῶν Ἁγιοταφιτῶν, προκειμένου νὰ παραμείνουν ἄγρυπνοι φρουροὶ τῶν Προσκυνημάτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὰ κατανυκτικὰ σεμνώματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ μετάβαση ἐκείνη ἔγινε ἀπὸ ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ ἐπικοινωνία καὶ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότητα, ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο ὡς μὴ ἀποδεχθεῖσα τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ὥστε νὰ ἐπιτευχθεῖ μία σοβαρὴ λύση τοῦ ζητήματος στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ αἰτηθεῖσα γνώμη τοῦ διαπρεποῦς Κανονολόγου Π. Παναγιωτάκου ἦταν νὰ μὴν ζητηθεῖ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ διοικητικὴ ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διότι τοῦτο θὰ σήμαινε ἀπορρόφηση τῶν Παλαιοημερολογιτῶν· ἀλλὰ ἢ νὰ ἐπιδιώξουν χειροτονία Ἐπισκόπων ἀπὸ δικούς τους Κληρικούς, ἢ νὰ ἐνταχθοῦν σὲ μία ὁμόφρονα Ἐκκλησία. Βάσει τῆς Γνωμοδοτήσεως αὐτῆς ἀποφασίσθηκε κατὰ πλειοψηφίαν[25]

σημαίνει ὅτι ὑπῆρξε ἕτερο ταξίδι τὸ ἔτος 1957. Ἐν τέλει βεβαίως ὁ Ἱεροσολύμων Βενέδικτος, ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω, ἀπογοήτευσε πλήρως τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους διὰ τοῦ συλλειτούργου ποὺ τέλεσε μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες στὴν Ἀθήνα τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1959.

25. Ὑπὲρ τῆς κρούσεως στὰ Ἱεροσόλυμα ἦταν καὶ ὁ Ἀρχιμ. Λογγῖνος Χατζηστεφάνου. Ὁ τότε Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης σὲ μεταγενέτερο κείμενό του μὲ εἰδήσεις γιὰ τὴν χρονικὴ περίοδο 1950-1963 *(«Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου»,* [ἄ.χ.τ.], σ.σ. 23, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου), ἀναφέρει ὅτι ἡ κίνηση πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔγινε μὲ πρωτοβουλία τοῦ θεολόγου Διον. Μπατιστάτου χωρὶς τὴν συμφωνία ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ μᾶλλον πλειοψηφικῶς. Σημειωτέον ὅτι στὶς προαναφερθεῖσες στὴν ὑποσημ. 11 ἐπιστολὲς τοῦ Κορυτσᾶς Εὐλογίου γίνεται ἐπικριτικὴ μνεία στὴν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα κατεύθυνση, μὲ ἀναφορὰ ὅτι ἀπέβλεπε καὶ στὴν πιθανὴ εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία τοῦ θεολόγου Σταύρου Καραμήτσου, πρᾶγμα βεβαίως ποὺ δὲν ἐπιτεύχθηκε καὶ ὑπῆρχε σκέψη γιὰ ἀποστολή του στὸ Ἅγιον Ὄρος, προκειμένου νὰ γίνει πρῶτα Μοναχός. Αὐτὲς εἶναι οἱ μόνες γραπτὲς ἀναφορὲς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, περὶ τοῦ ὁποίου εἴχαμε ἀκούσει μόνον προφορικὲς διηγήσεις.

ἡ ἀποστολὴ τῆς διμελοῦς Ἐπιτροπῆς στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ βολιδοσκόπηση τῶν παραγόντων τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος.

Ἡ Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότητα δέχθηκε μὲ τιμὴ τὴν ἀποστολή, ἐκτιμῶσα καὶ τὸ κῦρος τοῦ Καθηγητοῦ Παναγιωτάκου, καὶ ὅρισε ἐπίσημο ξεναγὸ τὸν Μητροπολίτη Γάζης Στέφανο. Ἔγιναν ἀρκετὲς συναντήσεις γιὰ τὸ θέμα τῆς μεταβάσεως, παρουσίᾳ ἀκόμη καὶ διπλωματικῶν προσωπικοτήτων. Τὸ ζήτημα ἐντάξεως τῶν Ἑλλήνων Παλαιοημερολογιτῶν στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων προβλήθηκε καὶ ὡς ἐθνικὸ θέμα, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ καθεστῶτος τοῦ Παναγίου Τάφου. Προκλήθηκε θετικὴ ἐντύπωση καὶ Μέλη τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος εἶχαν συγκινηθεῖ μέχρι δακρύων.

Ἡ κίνηση ἐκείνη, σύμφωνα μὲ τὸν συντάκτη τοῦ ἄρθρου, αἰφνιδίασε τὴν Σύνοδο τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν τότε ἀρχιεπίσκοπο Δωρόθεο (Κοτταρᾶ), ὁ ὁποῖος εἶχε ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, ἀπὸ πλευρᾶς βεβαίως τῶν Καινοτόμων, καὶ δεχόταν κατ’ ἀρχὴν τὴν συζήτηση γιὰ τὴν λύση τοῦ θέματος μὲ βάση τὸ Μετοχιακὸ καθεστώς. Ὅμως ἡ ἀπρόσμενη ἐκδημία του τὸ θέρος τοῦ 1957 τερμάτισε τὴν ἀναπτυχθεῖσα δραστηριότητα. Ἐκείνη πάντως ἡ ἀποστολὴ στοὺς Ἁγίους Τόπους ἐξασφάλισε πολλοὺς χρησίμους φίλους γιὰ τοὺς Ἕλληνες Παλαιοημερολογῖτες μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Μάλιστα, ἐγράφετο ὅτι ἡ ἀνάκτηση σταθερῆς νομικῆς βάσεως ἀπαλλάσσει ἐν πολλοῖς τὸ Πατριαρχεῖο ἀπὸ τὸν κίνδυνο ἐξαραβισμοῦ, ἀναγνωριζόμενο ὡς Ἑλληνορθόδοξο, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀσκήσει ἀποφασιστικὸ ρόλο σὲ ἐκκρεμοῦντα θέματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τὸ Ἡμερολογιακό[23].

Ἄλλο κείμενο, τοῦ ἰδίου προφανῶς συντάκτου (Δ.Μπ.) εἶχε δημοσιευθεῖ προγενέστερα μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: *«Πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα»*[26], στὸ ὁποῖο ἐξαίρεται ἡ ἰδιαίτερη σημασία τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων γιὰ ὅλους τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ μάλιστα τοὺς Ἕλληνες στὴν καταγωγή· καὶ τονίζεται, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀποστολή του νὰ φρου-

---

26. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 258/15.4.1957, σελ. 1-2 (βρισκόμαστε σὲ ἐποχὴ ποὺ ἔχει ἤδη πρὸ μηνῶν ἐκλεγεῖ Πατριάρχης ὁ Βενέδικτος).

ρεῖ νὰ πάνσεπτα Προσκυνήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ὑλικὴ ἀνάμνηση τῆς ἐπιγείου παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου, ἀποτελεῖ καὶ *«Ἀκρόπολιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας»,* διότι εἶναι τὸ μόνο Ἑλληνικὸ Πατριαρχεῖο ποὺ δὲν δέχθηκε τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση· ὡς ἐκ τούτου δὲ *«θὰ δυνηθῇ νὰ δικαιώσῃ κάπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐνώπιον τῆς ὀψέποτε συγκληθησομένης Συνόδου».* Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, ἡ ἀποστολή του θεωρεῖται ὑψίστη καὶ τὰ Μέλη τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος ἔχουν μεγίστη εὐθύνη· γι' αὐτὸ καὶ ἐκτὸς ἀπὸ Φύλακες ἀρχαιολογικῶν χώρων θὰ πρέπει νὰ ἀνυψωθοῦν καὶ νὰ καταστοῦν *«οἱ φορεῖς ἑνὸς ἀγωνιστικοῦ πνεύματος, μιᾶς ὀρθοδόξου δραστηριότητος»*· ὀφείλουν νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι μετὰ τὴν θλιβερὴ ἀθλιότητα, στὴν ὁποία περιέπεσε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὰ Ἱεροσόλυμα καλοῦνται νὰ ἀναλάβουν πρωτοποριακὸ ρόλο στὴν οἰκουμενικὴ Ὀρθοδοξία. Προτείνει μάλιστα νὰ ἐξετάσει τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων μὲ σύνεση τὸ πρόβλημα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τῆς διασπορᾶς καὶ κυρίως τῶν Ἑλλήνων, διότι θὰ ἐνισχυθεῖ ἡ θέση του· τονίζεται ὅτι μεταξὺ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν καλλιεργεῖται μὲ ζῆλο τὸ μοναχικὸ ἰδεῶδες καὶ ἡ ἐπάνδρωση τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος δύναται νὰ γίνεται ἀπὸ αὐτούς· ἄλλωστε, πολλὰ μέλη της προήρχοντο τότε ἀπὸ κύκλους τοῦ Πατρίου τῆς Ἑλλάδος. Ἐκφράζεται δὲ ἡ εὐχὴ ὅσοι διατηροῦν ἀνοικτοὺς πνευματικοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἴδουν τὴν τεράστια σημασία τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ νὰ ἐνισχύσουν τὴν προτεινομένη προσπάθεια μὲ κατάλληλη ἑτοιμότητα καὶ ἀποφασιστικότητα[26].

Τὸ κείμενο τοῦτο ἀποτέλεσε προφανῶς τὴν προετοιμασία γιὰ τὸ ἐπιχειρηθὲν κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο δεύτερο ταξίδι στὰ Ἱεροσόλυμα ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Π. Παναγιωτάκου καὶ Δ. Μπατιστάτου, πρὸς συνάντησιν πλέον μὲ τὸν Πατριάρχη Βενέδικτο, ὁ ὁποῖος δεχόταν μὲν συζήτηση τοῦ θέματος, ὅμως δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ ἔλθει σὲ ρήξη μὲ τὴν Κρατοῦσα Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἂν καὶ τοῦ ἐτονίζετο τὸ ὑπέρτερο κῦρος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Τὸ θέμα ὑπαγωγῆς στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπως γνωρίζουμε, δὲν εἶχε σημαντικὴ ἐξέλιξη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διατήρηση καλῶν σχέ-

σεων καὶ διαθέσεων μεταξὺ ἐκπροσώπων τῶν δύο πλευρῶν. Ὅπως θὰ δοῦμε, ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Πατριάρχη Βενέδικτο ἀπεδείχθη ἐν τέλει ἀπογοητευτική. Οἱ Θεολόγοι Δ. Μπατιστᾶτος καὶ Σ. Καραμῆτσος τὸν Ἰούνιο τοῦ 1958 συναντήθηκαν μὲ τὸν παρεπιδημοῦντα στὴν Ἑλλάδα Μητροπολίτη Ναζαρὲτ Ἰσίδωρο καὶ ἔλαβαν ἀπὸ αὐτὸν τὴν βεβαίωση ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ προσχωρήσει στοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους, μὲ τὴν προϋπόθεση ἐξασφαλίσεως ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος, προκειμένου νὰ ἀναλάβει τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, διότι διαφορετικὰ θὰ ἀντιμετώπιζε ἀπέλαση ἀπὸ τὶς ἀρχές[26α]. Τὸ θέμα ὅμως αὐτὸ δὲν εἶχε κάποια συνέχεια.

Ὡς γνωστόν, ἐντυπωσιακὸ ἄνοιγμα ἔναντι τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τῆς Ἑλλάδος εἶχε κάνει ἀρχὰς τῆς δεκαετίας τοῦ '90 ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Διόδωρος († 2001), ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε Ἀντι-οικουμενιστικὴ τοποθέτηση ὅπως καὶ ἀναγνώριση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας, χωρὶς ὅμως συνέχεια καὶ διάρκεια στὴν γραμμὴ τοῦ Πατριαρχείου. Ἄλλωστε, οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι εἶχαν στὸ μεταξὺ ἀναπτύξει βαθύτερη συνείδηση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τους ταυτότητος, ὥστε νὰ μὴν φθάνει ἁπλῶς ἡ διακράτηση τῆς Ἡμερολογιακῆς Παραδόσεως ὡς πρὸς τὴν ἀποδεκτικότητα ἐπισήμων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ κύριο πρόβλημα εἶναι ἡ ἄμεση ἢ ἔμμεση συμμετοχὴ στὸν Οἰκουμενισμό, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θεωρεῖται καὶ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα ὡς μία σημαντικὴ παράμετρός του.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτή, μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἡ μὴ εὐόδωση τῶν ὡς ἄνω προσπαθειῶν ἦταν θεία Οἰκονομία, γιὰ τὴν διασφάλιση τοῦ Ὁμολογιακοῦ Ποιμνίου ἐντὸς ἀκριβεστέρων Ὀρθοδόξων ὁρίων. Τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων παρέμεινε κυρίως Φύλακας τῶν Προσκυνημάτων, κάτι βεβαίως θαυμαστὸ καὶ σεβαστό, ἀλλὰ λόγῳ τῶν δυσκόλων περιστάσεων καὶ προφανῶς ἐλλείψει τῶν καταλλήλων προσώπων, δὲν φάνηκε νὰ δύναται νὰ ἀνταποκριθεῖ σὲ Ὁμολογιακοὺς ὑπὲρ Πίστεως Ἀγῶνες, ἐκτὸς ἴσως κάποιων ἐξαιρέσεων, πέραν τῆς διατηρήσεως γιὰ λόγους τυπικοὺς τοῦ Πατρίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

26α. Βλ. Πρακτικὰ 35 καὶ 36 (Ἰουνίου 1958) τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

ΙΣΤ.5. Ὑπεράσπιση τῆς μνήμης τοῦ Δημητριάδος Γερμανοῦ

Ὁ Βιογραφούμενός μας π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἦταν ἄνθρωπος μὲ εὐγνωμοσύνη. Ἔτρεφε σεβασμὸ στὴν μνήμη τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν Μητροπολίτου Δημητριάδος Γερμανοῦ Μαυρομμάτη († 1944). Καὶ ὅταν ὁ κεκοιμημένος Ἀρχιερεὺς ὑπέστη ἐπίθεση στὰ τέλη τοῦ 1956 ἀπὸ τὸν καταγόμενο ἀπὸ τὴν Ζαγορὰ Πηλίου γνωστὸ ἱστορικό, πολιτικὸ καὶ νομικὸ Γιάννη Κορδάτο (1891-1961), ὀπαδὸ τοῦ Μαρξισμοῦ, ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς «Αὐγῆς», αὐτὸς δὲν ἔμεινε ἀδρανής, ἀλλὰ ἔσπευσε νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἀλήθεια. Ὅμως, τὸ «δημοκρατικὸ» ἀριστερὸ φύλλο δὲν δημοσίευσε τὴν ἐπιστολὴ διαμαρτυρίας, γι' αὐτὸ καὶ δημοσιεύθηκε ἐνυπόγραφο ἄρθρο σὲ δύο συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», μὲ τίτλο: *«Ἀπάντησις εἰς τὸν κ. Γ. Κορδάτον».*

Στὴν πρώτη συνέχεια[27], ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.) θέτει ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ Ψαλμικόν: *«ἐμίσησας, Κύριε, πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος»* (Ψαλμ. ε´ 7-8). Στὴν μακρὰ εἰσαγωγὴ τοῦ ἄρθρου τονίζει ὅτι οἱ ἀθεϊστές, οἱ ὁποῖοι εἶναι κοινωνικοὶ διαφθορεῖς, σκέπτονται καὶ ἐργάζονται μὲ χρήση μέσων ψεύδους, ἀπάτης καὶ παραποιήσεως τῆς ἀληθείας, προκειμένου νὰ ἐπιβάλλουν τὰ ὀλέθρια φρονήματά τους. Ἐναντίον δὲ τῆς Πίστεως βάλλουν μὲ κάθε τρόπο, ἐκμεταλλευόμενοι μὲ περισσῆ ἐμπάθεια κάθε ἄστοχο ἢ ἐπίμεμπτο ποὺ πληροφοροῦνται ὅτι διαπράχθηκε ἢ λέχθηκε ἀπὸ τοὺς θρησκευομένους. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι οἱ θρησκευόμενοι θὰ πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι συνεπεῖς στὰ λόγια καὶ στὰ ἔργα ὡς πρὸς τὰ ἐπιβαλλόμενα ἀπὸ τὴν πίστη, ἀλλὰ κάποτε ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία ὑπερισχύει. Ὅμως, στὴν πίστη ἔχουμε πάντοτε τὴν δυνατότητα τῆς μετανοίας καὶ συγχωρήσεως:

«Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἰς τοῦτο ἀποβλέπει», τονίζει ὁ συγγραφέας μας, *«πῶς τὸν ἔκπτωτον ἠθικῶς ἄνθρωπον ἀναβιβάσῃ εἰς ὕψος πνευματικῆς τελειότητος, ἀφομοιοῦσα αὐτὸν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν, κατ' εἰκόνα τοῦ ὁποίου ἐπλάσθη»*[27].

27. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 245/15.10.1956, σελ. 4-5.

Ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς μὲ τὸν Πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο καὶ ἄλλους Κληρικοὺς στὰ Θεοφάνεια τοῦ 1938.

Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ποὺ δίνει ὤθηση ἀνυψώσεως μέσῳ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καὶ πνευματικῶν ὑποστηριγμάτων καὶ βοηθημάτων. Ὅμως, ἕνας ἄνθρωπος στερημένος ὅλων αὐτῶν, ὄχι μόνο δὲν δύναται νὰ ἀνέλθει πνευματικῶς, ἀλλὰ μὴ δεχόμενος τὴν κρίση καὶ ἀνταπόδοση ἀπὸ μέρους Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, διαπράττει ἀσύστολα κάθε ἁμάρτημα. Καὶ μέχρις ἐπεμβάσεως τῆς ἐνδίκου μισθαποδοσίας (βλ. Ἑβρ. β΄ 2), εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀντίδραση κάθε ἑνὸς φοβουμένου καὶ ἀγαπῶντος τὸν Θεὸν ἔναντι τῆς ἀθεοφοβίας καὶ τοῦ ψεύδους, γιὰ νὰ μὴν παρασύρονται οἱ ἀστήρικτοι σὲ ὁδοὺς ἀπωλείας.

Δεῖγμα αὐτοῦ τοῦ καταντήματος ἀθεοφοβίας ἀποτελεῖ τὸ δημοσίευμα τοῦ Γ. Κορδάτου στὴν «Αὐγὴ» τῆς 26.8.1956 τιτλοφορούμενο: «Πῶς δὲν ἔγινα κληρικός. Τὸ τσοκολᾶτο τοῦ Δεσπότη». Σὲ αὐτό, ὁ συντάκτης του γράφει ὅτι ὅταν ἦταν 16 ἐτῶν, τὸ 1907, ἔμενε στὴν Ζαγορὰ Πηλίου καὶ μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο, οἱ μὲν γονεῖς του ἤθελαν νὰ τὸν στείλουν στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἤθελε νὰ πάει στὸ Γυμνάσιο. Τελικὰ ὅμως ἐπειδὴ οἱ γονεῖς του δὲν ἤθελαν νὰ φορέσει τὰ ράσα, ἀποφάσισαν νὰ τὸν κρα-

τήσουν στὸ χωριό. Τὸ 1907 λοιπὸν κατέβηκε στὸν Βόλο, στὸ σπίτι τοῦ θείου του, ὁ ὁποῖος ἦταν καπνέμπορος καὶ εἶχε φιλία μὲ τὸν Μητροπολίτη Δημητριάδος Γερμανὸ Μαυρομμάτη. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ἔτρωγε καθημερινὰ στοῦ θείου του. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἦλθε μὲ τὸν Διάκονό του, καὶ ὅταν βεβαιώθηκε ὅτι δὲν εἶναι κάποιος ἄλλος στὸ σπίτι, ἔδιωξε τὸν Διάκονο, ὅπως καὶ τὸν ἴδιο (τὸν Κορδάτο) νεαρὸ τότε ὄντα, ποὺ ἦταν ἐκεῖ, καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν θεία του νὰ τοῦ φτιάξει «τσοκολᾶτο», δηλαδὴ χτυπητὸ αὐγό, γιὰ νὰ ἔχει δῆθεν καλὴ φωνὴ στὴν ἀπόδοση τοῦ πρώτου ἐκτενοῦς Εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος στὴν Ἐκκλησία κατὰ τὴν Ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν. Καὶ τοῦτο ἦταν δῆθεν τὸ γεγονὸς ποὺ συντάραξε τὴν φωνὴ τῆς συνειδήσεως τοῦ νεαροῦ Κορδάτου καὶ ἀποφάσισε ὅτι ἔπρεπε «νὰ κτυπηθεῖ ἡ ψευτιά»! Γι' αὐτὸ καὶ ἔβαλε τὰ δυνατά του γιὰ νὰ πείσει τὸν πατέρα του νὰ τὸν στείλει στὸ Γυμνάσιο, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σπουδάσει, ὥστε «νὰ παίξει ρόλο μέσα στὴν κοινωνία». Ὅμως ἀποκαλύπτει στὸ ἄρθρο του τὸ πραγματικὸ πρόβλημά του μὲ τὸν Γερμανό: ἦταν ἐκεῖνος ποὺ δῆθεν μὲ τὶς «συκοφαντίες» του δημιούργησε τὰ «ἀθεϊστικὰ τοῦ Βόλου» καὶ «ὕστερα ἀπὸ δύο χρόνια ἔκλεισε τὸ Ἀνώτερο Παρθεναγωγεῖο καὶ παρ' ὀλίγο νὰ αἱματοκυλίσει τὸ Βόλο...».

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης τονίζει ὅτι ὁ Κορδάτος **ψεύδεται ἀσύστολα,** διότι ἀπὸ τὸ περίσσευμα τῆς καρδιᾶς του θέλει νὰ ἐκχύσει δηλητήριο ψυχοφθόρο, γιὰ νὰ ἐπηρεάσει ἀντιθρησκευτικὰ πολλοὺς ἀστηρίκτους· ὅμως ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς ἦταν ἤδη τότε (1956) ἀπὸ δωδεκαετίας κεκοιμημένος καὶ αὐτὸ ἦταν ἀνανδρία τοῦ συκοφάντου, ἀφοῦ ὁ συκοφαντούμενος δὲν μποροῦσε πλέον νὰ ἀμυνθεῖ καὶ νὰ τὸν διαψεύσει. Ἡ διάψευση ποὺ ἔστειλε ὁ Βιογραφούμενός μας στὴν «Αὐγὴ» δὲν δημοσιεύθηκε, ὅπως ἀναφέραμε, διότι σκοπὸς τῶν ἀθέων εἶναι νὰ πλήττουν μὲ κάθε τρόπο τὸν Κλῆρο γιὰ νὰ καταρρίπτουν στὴν κοινὴ συνείδηση τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ὑπόληψη πρὸς αὐτόν, ὥστε νὰ κτυποῦν συνακόλουθα καὶ τὴν πίστη.

Ὁ Κορδάτος λοιπὸν μυθολογεῖ γιὰ τὸν ἁπλούστατο λόγο, ὅτι τὸ Πάσχα τοῦ 1907 ὁ Δημητριάδος Γερμανὸς δὲν εἶχε ἀκόμη χειροτονηθεῖ Ἐπίσκοπος! Αὐτὸ ἔγινε μόλις στὶς 10 Αὐγούστου

τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ ἡ Ἐνθρόνισή του ἔγινε στὸν Βόλο στὶς 31 Αὐγούστου τοῦ 1907. Ἄρα αὐτὸ ποὺ ἔγραψε ὁ Κορδάτος ἦταν ἕνας μῦθος ποὺ ἐπινοήθηκε γιὰ νὰ δυσφημησθεῖ ὁ ἱερὸς Κλῆρος καὶ μάλιστα ὁ μισητὸς στοὺς δασκάλους τοῦ ἀθεϊσμοῦ Γερμανός, ὁ ὁποῖος μὲ σύσσωμο τὸν λαὸ τοῦ Βόλου τοὺς ἐκδίωξε ἀπὸ τὴν πόλη, ὅπου ἐγκατέστησαν τὴν ἕδρα τους μὲ τὴν ἵδρυση τοῦ Παρθεναγωγείου ἢ καλύτερα Παρθενοφθορείου τους[28].

Ὁ π. Χρυσόστομος βεβαιώνει ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ μὲ αὐτὰ ποὺ γράφει νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι ὁ Γερμανὸς ὑπῆρξε ἄμεμπτος καὶ ἀναμάρτητος, διότι ὡς ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς εἶχε πιθανῶς νὰ παρουσιάσει καὶ τὸ σκιερὸ μέρος τῆς ζωῆς του. Ὅμως τὸ γραφόμενο ἀπὸ τὸν Κορδάτο εἶναι ψεῦδος χονδροειδὲς ποὺ ἀδικεῖ τὴν νοημοσύνη τῶν ἀναγνωστῶν του. Πῶς εἶναι δυνατὸν ἕνας Μητροπολίτης μὲ τὸν Διάκονό του νὰ πηγαίνει σὲ οἰκία τέτοια ἡμέρα, ἀπρόσμενα, καὶ γιὰ ἕνα αὐγὸ χτυπητὸ νὰ διακυβεύει τὸ ἀρχιερατικό του κῦρος καὶ νὰ διακινδυνεύει νὰ ἀμαυρώσει τὴν ὑπόληψη, τιμὴ καὶ ἀξία του; Αὐτὸ εἶναι τόσο μικροπρεπὲς καὶ ἀνάξιο!

Ἀντίθετα, κάθε Μεγάλη Πέμπτη ἡ αὐλὴ τοῦ Γερμανοῦ πλημμύριζε ἀπὸ αὐγὰ καὶ ἀρνιά, δῶρα Πασχαλινὰ τῆς Ἐπαρχίας του, τὰ ὁποῖα ὁ Μακαριστὸς ἔσπευδε νὰ μοιράσει στὰ Φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα τῆς πόλεως (Ὀρφανοτροφεῖο, Νοσοκομεῖο, Ἄσυλο κ.λπ.). Ὁπότε, δίκαια ἀπευθύνεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα μας τὸ ἐρώτημα πρὸς τὸν κατήγορο: *«Δὲν νομίζετε κ. Κορδᾶτε, ὅτι ἕνα αὐγὸ μέσα εἰς χιλιάδας αὐγῶν θὰ ἠμποροῦσε νὰ περισσεύσῃ διὰ νὰ φάγῃ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ σπίτι του ὁ Γερμανὸς ἕνα τσοκολᾶτο τὴν Μ. Πέμπτην, καταπατῶν τὴν θρησκευτικήν του συνείδησιν, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῇ ἐλλείψει αὐγοῦ νὰ ἐξέλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν φιλικῆς οἰκίας καὶ ἐκεῖ νὰ ὑποβάλῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς πολλὰς προφυλακτικὰς διατυπώσεις, ἵνα μὴ καταστῇ ἀφορμὴ σκανδάλου;! Τόσον ἆραγε μικροπρεπὴς καὶ ἀναίσθητος, ἢ τόσον μωρὸς καὶ γελοῖος ἦτο ὥστε, ἅπαξ ἐτόλμησεν δι' ἕνα αὐγὸ νὰ ριψοκινδυνεύσῃ καὶ ἐκθέσῃ τὴν ἀρχιερατικήν του ἀξιοπρέπειαν, νὰ ἐπιχειρεῖ κατόπιν νὰ κρυφθῇ ὄπισθεν τοῦ δακτύλου του;!»*[29].

28. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 246/29.10.1956, σελ. 3.

29. Αὐτόθι, σελ. 4.

Ὅμως, συνεχίζει ὁ π. Χρυσόστομος ἀπευθυνόμενος στὸν ψευδολόγο, μὲ τέτοιου εἴδους μυθιστορήματα ἀδικεῖ τὴν ψυχή του, ὡς συκοφάντου καὶ ἱεροκατηγόρου, τὴν ἐπιστημονική του ἀξία, ἂν γράφει μὲ ἀκρισία καὶ ἀνειλικρίνεια τὰ ἱστορικά του ἔργα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναγνῶστες του, καὶ ἄρα ἡ εὐθύνη του εἶναι τεράστια καὶ ἀνυπολόγιστη. Καὶ μάλιστα, ὑποστηρίζει ὁ Κορδάτος ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος ποὺ περιγράφει ἔχασε καὶ τὴν ὑπάρχουσα μέσα του θεοσέβεια, ἀπὸ μία ἔστω, ἄς ὑποθέσουμε, ἀληθινὴ ἁμαρτία τοῦ Γερμανοῦ, ἀποδεικνύοντας καὶ πάλι τὴν ἀκρισία του, νὰ μὴ δύναται νὰ ξεχωρίσει σφαλλόμενα πρόσωπα ἀπὸ θεσμοὺς ἱερούς, νόμους ἀπὸ παραβάτες![29]

Ὁ Μακαριστὸς Γερμανός, συνεχίζει ὁ συγγραφέας μας, εἶχε ἐλαττώματα καὶ ἀδυναμίες ὡς ἄνθρωπος, δὲν ἦταν ἀναμάρτητος, ἀλλ' ὡς Ἀρχιερεὺς τῆς Μαγνησίας ἦταν μαχητικώτατος στὴν διεκδίκηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων, ὅπως στὸ «ψαλτικὸ ζήτημα», ὥστε χάρις στοὺς θαρραλέους ἀγῶνες του ἡ Ἐκκλησία ἀπέκτησε τὸ Κανονικό της δικαίωμα νὰ διορίζει τοὺς Ἱεροψάλτες, κάτι ποὺ προηγουμένως ἀσκοῦσαν αὐθαίρετα δημοτικοὶ καὶ κοινοτικοὶ προϊστάμενοι. Στὴν γενναιοψυχία καὶ ἀποφασιστικότητα τοῦ Γερμανοῦ ὀφείλεται καὶ ἡ συντριβή, ὅπως προαναφέρθηκε, τῆς φωλιᾶς τῶν ἀθεϊστῶν δασκάλων στὸν Βόλο τῆς λεγομένης «ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης». **Σὲ αὐτὸν ὀφείλεται ἐπίσης καὶ ἡ ἐνίσχυση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παρατάξεως ὅσων διακρατοῦν ἀλώβητους τοὺς θεσμοὺς τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων.** Ὅμως, συνεχίζει ἐπιλέγων, καταντήσαμε σὲ καιροὺς ποὺ οἱ ἠθικὲς ἀξίες περιφρονοῦνται, ἐνῶ ἀντίθετα τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀνηθικότητα τιμῶνται. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Γερμανὸς ἀντιμετώπισε πολλοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἠθικῆς, χωρὶς δυστυχῶς νὰ ἔχει τόσους καὶ τέτοιους συμπαραστάτες ποὺ ἀπαιτοῦσαν οἱ περιστάσεις. *«Τὸ ἔργον του, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐτίμησαν προσηκόντως, ὁ Θεὸς ὁπωσδήποτε θὰ τιμήσῃ· οἱ ἄνθρωποι πολλάκις ἄλλως κρίνουν καὶ ὁ Θεὸς ἄλλως. Εἶναι δὲ γεγραμμένον, ὅτι οἱ δίκαιοι ἐὰν "ἐν ὄψει ἀνθρώπων κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς [ὅμως] αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης" (Σοφ. Σολ. γ΄ 4)»*[29].

Εἶναι φανερὸ ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴν παρουσίαση, ὅτι ὁ συγγραφέας μας ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὀφειλόμενο χρέος ὑπερασπίσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου του Μακαριστοῦ Γερμανοῦ, βρῆκε εὐκαιρία νὰ ἀποτίσει ἐλάχιστο φόρο σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας στὴν μνήμη τῆς μεγάλης αὐτῆς προσωπικότητος, ἡ ὁποία παρὰ τὰ πιθανὰ λάθη της, εἶχε νὰ ἐπιδείξει ἀγῶνες Ὁμολογίας, τοὺς ὁποίους οἱ λοιποὶ ἀπέφυγαν. Τοῦτο εἶναι σαφῶς δεῖγμα μεγάλης καὶ γενναίας ψυχῆς, ἡ ὁποία γνωρίζει ὅταν τὸ καλεῖ ὁ καιρὸς νὰ θυσιάζεται στὸν βωμὸ θείων καὶ ἱερῶν ἀρχῶν καὶ θεσμίων!

Ὑπάρχουν διηγήσεις περὶ τῶν ἐφευρετικῶν μεθόδων ποὺ χρησιμοποιοῦσε ὁ Γερμανὸς ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης Δημητριάδος, προκειμένου νὰ ἐπαναφέρει στὴν εὐθεία ὁδὸ ἐκτρεπομένους ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν ἱερὸ Κλῆρο[30], γεγονὸς ἀποδεικτικὸ τῆς φωτίσεως, τῆς ἀνωτερότητος καὶ τοῦ ἀκεραίου ἤθους τῆς γεραρᾶς προσωπικότητος ἑνὸς σπανίου Ἱεράρχου «παλαιᾶς κοπῆς». Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖο ὅτι αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐξέλεξε γιὰ Ἀγῶνα προασπίσεως τῶν Πατρίων, ἔστω καὶ ἂν ἄνθρωποι ὑπηρετοῦντες σκοπιμότητες καὶ μὴ κατανοοῦντες τὸ μεγαλεῖο του, προσάπτουν εἰς αὐτὸν χαμηλὰ καὶ ἐμπαθῆ ἐλατήρια στὶς κινήσεις καὶ τοὺς ἀγῶνες του.

ΙΣΤ.6. Καθορισμὸς πορείας πολυμετώπου Ἀγῶνος

Ἐν τῷ μεταξύ, ἀνεγράφη ὅτι ἡ ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1955 ἐκλεγεῖσα Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ἔλαβε ἔγκριση ἀπὸ μέρους τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῶν Ἐνοριῶν κέντρου καὶ ἐπαρχίας μέσῳ ἐπιστολῶν, γιὰ ἀνανέωση τῆς θητείας της στὴν συλλογικὴ ἡγεσία κατὰ τὴν ἑπομένη χρονικὴ περίοδο ἄνευ ἀρχαιρεσιῶν[31].

30. Διήγηση Αἰδ. Πρωτ. Γεωργίου Κεπάπογλου στὸν γράφοντα (Ἰανουάριος 2016).

31. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 248/26.11.1956, σελ. 8. Ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἔγκριση δόθηκε ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Κλήρου πλὴν ἐλαχίστων. Εἶχε σταλεῖ προηγουμένως ἡ ὑπ' ἀριθ. 63/26.9.1956 ἐπιστολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸν ἱερὸ Κλῆρο μὲ ἐξήγηση γιὰ τὴν ἀνάγκη ἀποφυγῆς νέων ἀρχαιρεσιῶν, λόγῳ τῶν τότε ἐξαιρετικῶν καιρικῶν περιστάσεων (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ προέβη στὴν ὀργάνωση τῶν ἐσωτερικῶν ὑπηρεσιῶν, διὰ τῆς ἱδρύσεως ἁρμοδίων γραφείων, χάριν καλύτερης διεξαγωγῆς τῆς ἐργασίας, μὲ τὸν διορισμὸ ὑπευθύνων: Γραμματείας, Τύπου, Χριστιανικῆς μορφώσεως πιστῶν, Ἐνοριῶν καὶ Παραρτημάτων, Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας[32].

Ἀρχὰς τοῦ 1957 δημοσιεύθηκε Ἀνακοίνωση ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐψέγοντο τόσο οἱ Καινοτόμοι Νεοημερολογῖτες γιὰ τὴν ἐκτροπή τους, ὅσο καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς Παλαιοημερολογῖτες, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης παρέβησαν τοὺς ἱεροὺς Κανόνες. Καὶ τοῦτο ἦταν θλιβερὸ διότι ἡ Πολιτεία, ὅπως καὶ ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία, δὲν θέλησαν νὰ λύσουν τὸ σοβαρὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, ***«ἤ τουλάχιστον νὰ περιφρουρήσουν νομικῶς τὴν παράταξιν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ὥστε νὰ ἀποκλείσουν ἐπικινδύνους ἐκτροπὰς καὶ ἀκρότητας ἤ σκοπίμους ἐκμεταλλεύσεις»***[33]**.** Γι᾽ αὐτὸ καὶ διακηρύσσεται ἡ αἴτηση ἐπαναφορᾶς τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, ὥστε νὰ ἐπέλθει ἡ ἑνότητα τοῦ λαοῦ, ἡ θεώρηση ὡς ἁρμοδίας νὰ ἀποφανθεῖ περὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ καὶ νὰ δώσει λύση μιᾶς Πανορθοδόξου Συνόδου, ἡ καταδίκη ὄχι μόνο τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντικανονικῶν χειροτονιῶν τοῦ ἀποθανόντος Βρεσθένης Ματθαίου, ὡς δημιουργῶν ἐπιβλαβῶν ἀνωμαλιῶν καὶ σκανδαλισμῶν συνειδήσεων.

---

32. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 249/10.12.1956, σελ. 7.

33. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 252/21.1.1957, σελ. 5. Ἡ διοίκηση τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας μας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος δὲν ἔπαυε, ὅποτε τῆς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία, νὰ διεκδικεῖ νομικὴ κάλυψη ἀπὸ τὴν Πολιτεία, γιὰ νὰ ἔχει νομικὴ ὑπόσταση καὶ ἀναγνώριση, ὥστε νὰ προστατεύεται ἀπὸ ἐκτροπές, οἱ ὁποῖες κατὰ τὸ παρελθὸν οὔτε λίγες οὔτε ἀσήμαντες ὑπῆρξαν. Εἶναι δὲ τραγικὸ τὸ ὅτι ἐνῶ στὶς ἡμέρες μας τελικὰ πραγματοποιεῖται τὸ ἀπὸ μακροῦ πάγιο αἴτημά μας, αὐτὸ βρίσκει σφοδρὴ ἀντίδραση καὶ ἀπρόσμενη πολεμικὴ ὄχι πλέον ἀπὸ τοὺς ὑπεναντίους, ἀλλὰ ἀπὸ κάποια πείσμονα μέλη τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ποὺ φθάνουν μέχρις ἀποκοπῆς τους ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα, στηριζόμενα σὲ ἀναλήθειες καὶ σὲ παραπληροφόρηση ἀπὸ ἐξω-εκκλησιαστικοὺς παράγοντες (βλ. διαφωτιστικὸ τεῦχος Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Ὁ Νόμος 4301/2014 γιὰ τὴν Νομικὴ μορφὴ τῶν Θρησκευτικῶν Κοινοτήτων στὴν Ἑλλάδα,* Ἀθῆναι 2019, σ.σ. 90).

Στὰ μέσα Ἀπριλίου τοῦ 1957 προσῆλθε στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων σημαίνουσα κυβερνητικὴ προσωπικότης καὶ εἶχε συζήτηση μὲ Ἐπιτροπὴ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἐξεύρεση λύσεως στὸ ζήτημα τῆς διαστάσεως. Στὴν κυβερνητικὴ πρόταση γιὰ ἀποδοχὴ τοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, ἀντιτάχθηκε πλήρης ἄρνηση. Τελικὰ συμφωνήθηκε νὰ συσταθεῖ «διμερὴς Ἐπιτροπή», μὲ συμμετοχὴ καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, γιὰ ἐξέταση τοῦ ζητήματος ἐξευρέσεως πραγματικῆς καὶ ὄχι νόθου λύσεως[34]. Στὴν σύσταση τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἰκάζεται ὅτι ἦταν ἐνήμερος καὶ πιθανὸν σύμφωνος ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος τῶν Καινοτόμων Δωρόθεος.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ σὲ κείμενό της μὲ τίτλο: *«Γραμμὴ πορείας»*[35], προέβη στὴν παρουσίαση τοῦ Ἀγῶνος **ἐναντίον τριῶν μετώπων: πρῶτον, ἐναντίον τῆς Κρατούσης ἐκκλησίας,** ἡ ὁποία καινοτόμησε στὸ Ἡμερολόγιο καὶ συμπεριφέρεται ἐξουσιαστικά, μὲ σκοπὸ νὰ διαλύσει βίαια τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς ἐλέγχους τῆς παρανομίας της ἢ νὰ τοὺς καταστήσει ἀκίνδυνους μὲ χρήση περιέργων διπλωματικῶν ἐλιγμῶν· καὶ ἐνῶ οὔτε τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο ἐπαναφέρει γιὰ συμφωνία μὲ τὶς ὑπόλοιπες Ἐκκλησίες, οὔτε παραιτεῖται ἀπὸ τὰ διωκτικὰ μέτρα κατὰ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων μέχρι συγκλήσεως Μεγάλης Συνόδου, καὶ παρὰ τὸ ὅτι φάνηκε νὰ ἀποδέχεται τὶς προϋποθέσεις νομικῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, ἐν τέλει χρησιμοποίησε διερμηνέα τῶν βουλήσεών της Ὑπουργὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως ἀπαιτοῦσα τὸ μνημόσυνο τοῦ οἰκείου Νεοημερολογίτου ἐπισκόπου, πρᾶγμα ἀπαράδεκτο. Δὲν πρόκειται γιὰ λύση τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ γιὰ δυναστικὴ ἐπιβολὴ λανθασμένης ἀπόψεως.

Δεύτερον, ἐναντίον τῆς Πολιτείας, διότι οἱ πολιτικοὶ πρὸ τῶν ἐκλογῶν ὑπόσχονται πολλὰ ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας μας, προκειμένου νὰ κερδίσουν ψήφους. Καὶ ὅταν ἔλθουν στὴν ἐξουσία, συμπεριφέρονται ὡς πανίσχυροι ἐξουσι-

---

34. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 260/13.5.1957, σελ. 8.

35. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 261/27.5.1957, σελ. 1-2.

αστές, προβαίνοντες σὲ «διαφώτισή» μας νὰ συμμορφωθοῦμε, ἢ νὰ ἀποδεχθοῦμε τὸ ἀδύνατον τῆς «ἀναγνωρίσεώς» μας.

Καὶ τρίτον, ἐναντίον τῶν περὶ τὸν Εὐγένιο Τόμπρο, οἱ ὁποῖοι παρανόμησαν στὸ θέμα τῆς χειροτονίας καὶ ἀγωνίζονται νὰ ἀποδείξουν ὅτι καὶ ἄλλοτε συνέβησαν ἐξαιρέσεις, προβάλλοντας καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἑνότητος, ἀλλὰ αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατή, ἐνόσῳ ὑφίσταται ἡ παρανομία τους καὶ γενικῶς τὸ λανθασμένο πνεῦμα τους. Διακηρύσσεται δὲ ὅτι ἡ γραμμὴ τοῦ Ἀγῶνος συνίσταται στὰ ἑξῆς:

«Οὐδεμία συζήτησις περὶ μνημοσύνου Καινοτόμων Ἀρχιερέων. Οὐδεμία δικαιολογία διὰ τὰς πραξικοπηματικὰς καὶ ἀντικανονικὰς "χειροτονίας" [τῶν Ματθαιϊκῶν]... Βασικοὶ σκοποὶ τοῦ Ἀγῶνος μας ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου ἐν τῇ Λατρείᾳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ προώθησις τῆς ἀνάγκης τῆς συγκλήσεως μιᾶς Πανορθοδόξου Συνόδου..., ἡ νομιμοποίησις τοῦ κινήματός μας, ὥστε νὰ μὴ ταλαιπωροῦνται τὰ τέκνα μας, τῶν ὁποίων ἀρνοῦνται οἱ διῶκται μας τὴν νομικήν των καὶ κοινωνικὴν ὑπόστασιν. Τὸ πρόβλημα τῆς Ἡγεσίας θὰ λυθῇ κανονικῶς»[35].

Καὶ ἐνῶ δημοσιεύθηκε ἐν συνεχείᾳ εἴδηση ὅτι οἱ Νεοημερολογῖτες συνέστησαν δική τους Ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀρχιερεῖς τους ἐπὶ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ θέματος[36], ὑπῆρξε ταυτόχρονα ἔκκληση (ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ) στὸ Ποίμνιο τοῦ Πατρίου γιὰ ὑπομονὴ καὶ ψυχραιμία, ἐξ αἰτίας ἀνυπομονησίας γιὰ ἀπόκτηση ἀρχιερατικῆς ἡγεσίας· γι' αὐτὸ γινόταν ὑπενθύμιση τοῦ ἐμπεριστάτου καὶ τῆς διερχομένης κρίσεως, ὅπως συνέβη καὶ ἄλλοτε στὴν Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία· καὶ ὅτι ἡ λύση τοῦ προβλήματος δὲν συνίστατο ἁπλῶς στὴν ἀνάδειξη κάποιου Κληρικοῦ φέροντος αἴφνης ἀρχιερατικὰ ἄμφια, ἀλλὰ στὴν κανονικὴ καὶ ἀποστολικὴ χειροτονία καὶ ἐγκατάστασή του, κάτι τὸ ὁποῖον ἀνεμένετο συντόμως[37].

---

36. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 262/10.6.1957, σελ. 8.

37. Αὐτόθι. Σὲ μεταγενέστερο κείμενο, μὲ τίτλο: *«Παράλληλοι ἐποχαὶ»* (*ΦΟ,* ἀ.φ. 277/13.1.1958, σελ. 6), τὸ ὁποῖο ἐγράφη γιὰ ὅσους ἐξ αἰτίας ἐλλείψεως Ἀρχιερέως ἢ σπεύδουν νὰ συνθηκολογήσουν μὲ τὴν Καινοτομία ἢ τρέπονται σὲ ἀναγνώριση τῆς Ματθαιϊκῆς ἀντικανονικότητος, γίνεται ὑπενθύ-

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἐστάλη ἡ ὑπ' ἀριθ. 712/6.6.1957 ἐπιστολὴ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς π. Κων. Παπαντωνίου πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη. Σὲ αὐτὴν γνωστοποιεῖται ὅτι ἐλήφθη ἐμβριθὴς διατριβή του ἐπὶ δημοσιευμάτων τοῦ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μοναχοῦ Θεοκλήτου, ἐννοῶντας προφανῶς τὸν Διονυσιάτη. Ὁ ἐπιστολογράφος βεβαιώνει τὸν π. Χρυσόστομο ὅτι ὑπάρχει πλήρης συμφωνία ὡς πρὸς τὰ ἐκτιθέμενα στὸ κείμενό του, ὅσον ἀφορᾶ στὴν θλιβερὴ ἀσυνέπεια τῶν μνημονευτῶν Ἁγιορειτῶν, ὅμως κρίνεται φρόνιμο νὰ μὴν δημοσιευθεῖ τὸ κείμενο, διότι παρατηρεῖται κίνηση στὸ Ἅγιον Ὄρος εὐνοϊκὴ τῶν ἀπόψεών μας, ὥστε γιὰ λόγους συνετοῦς ἐπιφυλακτικότητος νὰ ὑπάρξει ἀναμονή, μήπως φωτίσει αὐτοὺς ὁ Κύριος στὴν ἐπιστροφή τους πρὸς τὴν Γνησία Ὀρθοδοξία[37α]. Ἐπίσης, στὴν αὐτὴ ἐπιστολὴ γίνεται μνεία γιὰ τὴν «ἀποστασία» τοῦ Ἀρχιμ. Ἐφραὶμ Καραγιάννη στὴν Ἀμερική, ὁ ὁποῖος ἐξέπεσε τότε προσχωρήσας στὸ Νέο Ἡμερολόγιο, ἀλλὰ κρίνεται ὀρθὸ νὰ μὴν ἀναγγελθεῖ δημοσίως, πρὸς ἀποφυγὴν δυσαρέστων συνεπειῶν στὸ Ποίμνιο[37β].

***

μιση τῶν περιπετειῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν Φραγκοκρατία (1204-1456). Τότε οἱ Λατῖνοι ἐξεδίωξαν τὸν Ὀρθόδοξο Μητροπολίτη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ διόρισαν Λατῖνο, καὶ ἐπίσης δέκα Ἐπισκοπὲς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὑπήχθησαν στοὺς Λατίνους. Ὅσοι Ὀρθόδοξοι δὲν ἤθελαν νὰ συμβιβασθοῦν ἔφευγαν. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἔμειναν, ἐπὶ δύο σχεδὸν αἰῶνες δὲν εἶχαν Ἀρχιερέα πλησίον τους (διότι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὅριζε μὲν Μητροπολῖτες, οἱ ὁποῖοι ἐξεδιώκοντο), ἐν τούτοις ὅμως διετήρησαν ἀκέραιο τὸ Ὀρθόδοξο φρόνημά τους.

37α. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ ρόλος τοῦ Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου καὶ τῶν λοιπῶν Μνημονευτῶν Ἁγιορειτῶν, καὶ τότε καὶ στὴν συνέχεια, ἦταν βλαπτικὸς στὴν Ὁμολογία τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας. Τὸ ἀναφερόμενο κείμενο τοῦ Βιογραφουμένου μας δὲν ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας, εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι θὰ συνέτεινε στὴν στηλίτευση τῆς ἀσυνεποῦς στάσεως τῶν Μνημονευτῶν, ἀποδεικνύοντας τὸν γνήσιο κατὰ Θεὸν ζῆλο του.

37β. Ὁ Ἀρχιμ. Ἐφραὶμ Καραγιάννης βρέθηκε στὴν Ἀμερικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ ὅπως εἴδαμε νωρίτερα προσπάθησε νὰ συμβάλει στὸ θέμα εὑρέσεως Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς πρὸς χειροτονίαν Ἀρχιερέων γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας. Παραδόξως, προσεχώρησε γιὰ κάποιο διάστημα ἐτῶν στὴν Καινοτομία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ τελικῶς ἐπανῆλθε

Τὸ θέρος τοῦ ἔτους ἐκείνου (1957) πενταμελὴς Ἐπιτροπή, ὑπὸ τὸν Ἀντιπρόεδρο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Παντελεήμονα Τσαλούπη, ἐπισκέφθηκε στὴν Κηφισιὰ τὸν παρεπιδημοῦντα Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο, φίλα προσκείμενο, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν[38]. Ὁ Χριστοφόρος δέχθηκε αὐτοὺς μὲ πατρικὸ ἐνδιαφέρον καὶ κατανόηση, ἀνεφέρθη μὲ εὐλάβεια στὸν Μακαριστὸ πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο, κατέκρινε τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία, ἐπήνεσε τοὺς ἐπισκέπτες του γιὰ τὴν στάση τους καὶ τόνισε τὴν ἀνάγκη συγκλήσεως Πανορθοδόξου Συνόδου πιθανῶς στὸ ἔδαφος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας[39].

Τὴν ἴδια ἐπίσης περίοδο, συνεστήθη καὶ ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Ἀθηνῶν ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν», ὁ ὁποῖος σὲ «Διάγγελμά» του μέσῳ τοῦ Προέδρου του Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ, τόνιζε ὅτι σκοπός του εἶναι ἡ νομικὴ περιφρούρηση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου μας, ὁ ὁποῖος ἕως τώρα ἐνῶ ἡγεῖται τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, δὲν εἶχε νομικὴ ὑπόσταση καὶ ἀγνοεῖτο ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Οἱ δὲ λαϊκοί, ὅσο καὶ ἂν μὲ ζῆλο ἀγωνίσθηκαν καὶ ἀγωνίζονται, ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως καὶ εὐλογίας τοῦ Κλήρου δὲν δύνανται νὰ εὐοδωθοῦν ὡς Ἐκκλησιαστικὴ κίνηση. Ἡ συμβολὴ τῆς ΠΘΕΟΚ ὡς νομικῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν λαϊκῶν ἐπαινεῖτο καὶ ζητεῖτο συσσωμάτωση ὅλων τῶν Ὀργανώσεων στὸν κοινὸ Ἀγῶνα, γινόταν δὲ καὶ ἐξαγγελία τοῦ Β΄ Πανελληνίου Ἱερατικοῦ Συνεδρίου γιὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριο στὴν Ἀθήνα[40].

αἰσίως στὴν Γνησία Ὀρθοδοξία, ἐφημερεύσας στὸ Τορόντο τοῦ Καναδᾶ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἕως τῆς κοιμήσεώς του († 1972) στὴν Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης Σταμάτας Ἀττικῆς, ὅπου καὶ ἐτάφη. Διεκρίθη ὡς κατανυκτικὸς Λειτουργὸς καὶ Μοναχὸς συνεπὴς διακρινόμενος γιὰ τὴν πνευματική του βία.

38. Βλ. σελ. 269 καὶ 357 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου.

39. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 265/22.7.1957, σελ. 6. Βλ. καὶ Περιοδ. *«Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος»,* τ. 5/Α΄ Ἑξάμηνον 2017, σελ. 24-25 (Νικολάου Μάννη, *«Σχέσεις τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας»).*

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 266/5.8.1957, σελ. 4. Ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμος κυκλοφόρησε Διάγγελμα τῆς 26.6.1957 πρὸς τὸν Ἱερὸ Κλῆρο περὶ τῶν σκοπῶν του, μὲ προτροπὴ ἐγγραφῆς εἰς αὐτὸν (Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ).

Σὲ ἕτερο δημοσίευμα ἐκθειαζόταν ἡ ἀνάγκη δημιουργίας τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» γιὰ τὴν νομικὴ ὑπόσταση τῶν Κληρικῶν μας, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν νοεῖται Ἐκκλησία· καὶ τονιζόταν ὅτι δὲν ὑποτιμᾶται οὔτε παραγνωρίζεται ἡ ἀξία καὶ ἀνάγκη λειτουργίας τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιακῶν Ὀργανώσεων τοῦ Ἀγῶνος, διότι ὅλοι διατηροῦν τὴν θέση τους καὶ εἶναι ἀπαραίτητοι στὸν κοινὸ σκοπό, κάθε ἄλλη δὲ παρερμηνεία εἶναι ἀφελὴς ἤ κακόβουλη[41].

Ὅμως, ἀπὸ τὸ περιεχόμενο Πρακτικοῦ συσκέψεως ἀντιπροσώπων Κοινοτήτων καὶ Παραρτημάτων νομῶν Καβάλας, Δράμας, Σερρῶν καὶ Ροδόπης τῆς 26.8.1957 στὴν Καβάλα, πληροφορούμαστε ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἀμφισβητήθηκε· θεωρήθηκε μάλιστα ἀπόπειρα ἐξουδετερώσεως δράσεως τῆς ΠΘΕΟΚ, ἀπομακρύνσεως τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἀπὸ τὴν διοίκηση, καὶ δῆθεν συλλογὴ τῆς περιουσίας στὰ χέρια τῶν Κληρικῶν (!), μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προκύψει πολεμική, ἕως σημείου νὰ συμφωνηθεῖ ἐν τέλει ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» νὰ μείνει ἀνενεργός, τὸ δὲ Καταστατικὸ τῆς ΠΘΕΟΚ νὰ τροποποιηθεῖ μὲ εἰσαγωγὴ ἄρθρων ποὺ νὰ ἀφοροῦν τὰ τοῦ Κλήρου· ἐπίσης, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διοικήσεως νὰ ψηφισθεῖ στὸ ἐπικείμενο Πανελλαδικὸ Συνέδριο τοῦ Ὀκτωβρίου[42].

Στὸ αὐτὸ Πρακτικὸ ἀναγράφεται ἀκόμη ὅτι σὲ Συνεδρίαση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐντὸς τοῦ 1957 συζητήθηκε τὸ ζήτημα ὑποψηφιότητος Ἀρχιερέων γιὰ χειροτονία τους στὸ ἐξωτερικό. Σὲ ψηφοφορία ποὺ ἔγινε ἐπιβεβαιώθηκε ἡ ὑποψηφιότητα τῶν Ἀρχιμ/τῶν Ἀκακίου Παππᾶ καὶ Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἐν τούτοις, παρατηρήθηκε κινητικότητα ἑτέρου ὑποψηφίου ποὺ μειοψήφισε πρὸς μετάβασίν του στὸ ἐξωτερικό, καὶ μάλιστα στὴν Γαλλία ἤ τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση (!), γιὰ πιθανὴ λήψη χειροτονίας. Τοῦτο ὅμως ἔγινε γνωστὸ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ κατεβλήθησαν προσπάθειες γιὰ ἀποσόβηση κάθε τέτοιας παρανόμου ἐνεργείας[43].

---

41. Αὐτόθι, σελ. 8.

42. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας* (καὶ ἐσωτερικὸς τίτλος: *Ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρώας Πίστεως Ἀγὼν τῶν Γ.Ο.Χ. Καβάλας, ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος αὐτῶν),* Καβάλα 2007, σελ. 148-149 (Πρακτικὸν 524/26.8.1957).

43. Αὐτόθι, σελ. 149-150.

ΙΣΤ.7. Ἄρθρο περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

Πρὶν ὅμως προχωρήσουμε στὰ τῆς παρουσιάσεως τοῦ ἱστορικοῦ Β΄ Πανελλαδικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου, θὰ ἀναφερθοῦμε μὲ συντομία σὲ ἕνα βραχὺ ἄρθρο τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε τότε μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: *«Πῶς ἐχειροτονήθη Ἀρχιερεὺς ὁ θεῖος Παῦλος»*[44], γιὰ νὰ διατηρήσουμε τὴν χρονολογική μας σειρὰ στὰ γεγονότα. Ἡ ἀναφορά μας ἀνωτέρω στὰ ἱστορικὰ συμβάντα τῆς περιόδου ἐκείνης ἔγινε γιὰ νὰ γνωστοποιηθεῖ καλῶς τὸ κλῖμα ποὺ ἐπικρατοῦσε, ὥστε νὰ γίνουν καλύτερα κατανοητὰ καὶ ὅσα ἐπακολούθησαν.

Στὸ ἐν λόγῳ ἄρθρο, γίνεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα μας ἀναφορὰ στὴν πληροφορία ἀπὸ τὸ ἱερὸ Βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅτι ἡ μετάδοση τῆς Ἀρχιερωσύνης διὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν στὴν κεφαλὴ τοῦ χειροτονουμένου ἀποτελοῦσε κατ᾽ ἀρχὴν ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τῶν Ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων. Μετὰ τὴν διασπορά τους στὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ὅπου ὁ κλῆρος ἔλαχε στὸν κάθε ἕναν, τὸ δικαίωμα χειροτονίας δόθηκε καὶ στοὺς Ἑβδομήκοντα Ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι περιήρχοντο κηρύττοντες παντοῦ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ ἀνὰ δύο, καὶ χειροτονοῦντες τὰ ἀναγκαῖα στελέχη στὶς συγκροτούμενες τοπικὲς Ἐκκλησίες.

Καὶ μάλιστα, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μὲ τὸν Ἀπόστολο Βαρνάβα ὅταν μὲ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπεστάλησαν στὴν διακονία τοῦ θείου κηρύγματος, δέχθηκαν χειροτονία στὴν Ἀντιόχεια καὶ κατεστάθησαν Ἀρχιερεῖς, διότι μόνον τοῦ θείου Βαπτίσματος ἦταν μέχρι τότε ἀξιωμένοι. Τὰ σχετικὰ πρὸς τοῦτο διαλαμβάνονται στὸ Κεφάλαιο ΙΓ΄ καὶ στοὺς στίχους 1-3 τῶν Πράξεων, ὅπου περιγράφεται ἡ ἐπίθεση τῶν χειρῶν *«λειτουργούντων τῷ Κυρίῳ»* ἀπὸ τοὺς Λούκιο Κηρυναῖο καὶ Μαναήν, ὅπως σχολιάζει σχετικὰ ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος στὴν ΚΖ΄ Ὁμιλία του στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Εἶναι φανερό, ὅτι **ἀπὸ τὰ ἀποστολικὰ χρόνια οἱ Ἀρχιερεῖς ἐχειροτονοῦντο ἀπὸ περισσοτέρους τοῦ ἑνὸς Ἀρχιερεῖς,** ὅπως δι-

44. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 266/5.8.1957, σελ. 6.

αλαμβάνουν καὶ οἱ Κανόνες καὶ οἱ Διαταγὲς τῶν Ἀποστόλων. **Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη στὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα *«οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου»* (Γαλ. α΄ 1), ἐν τούτοις γιὰ τὸ ἀναμφισβήτητο καὶ πληρέστερο τῶν ἀποστολικῶν του χαρισμάτων δέχθηκε καὶ τὴν εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίαν του ἀπὸ περισσοτέρους τοῦ ἑνὸς Ἀρχιερεῖς[44].**

Εἶναι κατανοητὸ ὅτι τὸ κείμενο αὐτὸ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πληροφοριακό του χαρακτῆρα, ἐντάσσεται στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς σχετικὰ μὲ τὴν ἀπόδειξη τῆς ἀπὸ κάθε ἀπόψεως ἀντικανονικότητος τῶν Ματθαιϊκῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἀπὸ ἕνα μόνον ἐπίσκοπο ἐγκαθίδρυση τῆς παρανόμου ἱεραρχίας τους, γεγονὸς ποὺ δὲν παύει νὰ ψέγεται μὲ κάθε τρόπο.

ΙΣΤ.8. Τὸ Β΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο τοῦ 1957

Τὸ προαγγελθὲν Συνέδριο συνῆλθε κατὰ τὸ διήμερο 10-11 Ὀκτωβρίου (23-24 ν.ἡ.), στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα (Νίκης 33). Παρέστησαν 92 Κληρικοὶ ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 150 ὅλης τῆς ἐπικρατείας, λόγῳ ἐπιδημίας γρίπης στὶς ἐπαρχίες, προερχόμενοι ἀπὸ ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ ἀντιπροσωπία Ζηλωτῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων[45].

Μετὰ τὴν καθορισμένη προσευχή, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Ἀκάκιος μίλησε γιὰ τὸν σκοπὸ συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου. Κατόπιν, τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπὸ τὸν Βόλο, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: *«Ἀρχαὶ καὶ σκοποὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος», «ὁμιλήσας συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως»* ἐπὶ δίωρον περίπου. *«Ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπολύτου ὁμοιομορφίας ἐν πάσαις ταῖς ἱεροτελεστίαις καὶ τὸ τὶ συμβολίζει μία ἑκάστη ἐξ αὐτῶν· κατέληξε δὲ εἰς ὁλόθερμον πρὸς τὸν Θεὸν εὐχὴν ὅπως ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου Του ἐπιβλέψῃ ὁ Κύριος καὶ φωτίσῃ τοὺς ἰθύνοντας τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἵνα οὗτοι διορθώσωσι τὸ κακῶς γι-*

---

45. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 272/28.10.1957, σελ. 4-7 (ἀναδημοσίευση: *ΦΟ,* ἀρ.φ. 928/Μάϊος-Ἰούνιος 2004, σελ. 8-9). Ἀναφορὰ στὸ Συνέδριο βλ. καὶ *ΑΒ,* ἔτους 1957, σελ. 459. Βλ. καὶ Πρακτικὸν 81/10-11.10.1957 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

νόμενον τῆς εἰσαγωγῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ παπικοῦ ἑορτολογίου· διότι, κατέληξεν εἰπών, ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται»[46].

Ὁ ἑπόμενος ὁμιλητὴς κ. Σταῦρος Καραμῆτσος, θεολόγος, ἀναφέρθηκε στὸν τρόπο περαιτέρω διεξαγωγῆς τοῦ Ἀγῶνος καὶ ἐπέμεινε στὸ ζήτημα τῶν ἀντικανονικῶν καὶ ἐκνόμων ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν τῆς Μονῆς Κερατέας (Ματθαιϊκῶν).

Γνῶμες ἐξέφρασαν καὶ ἕτεροι Κληρικοὶ γιὰ τὰ θέματα καλύτερης ὀργανώσεως καὶ παρουσίας, προφορικῶς καὶ γραπτῶς, ὅπως οἱ Αἰδ. π. Μιχαὴλ Σαββόπουλος Δράμας, π. Σάββας Παπαδόπουλος Θεσσαλονίκης καὶ π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος Λαρίσης.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀφοῦ λογοδότησε, ὑπέβαλε τὴν παραίτησή της καὶ ἀποφασίσθηκε ἡ ἐκλογὴ νέας κατὰ τὴν ἑπομένη.

Τὴν 11/24η Ὀκτωβρίου ἐξελέγη νέα Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη μὲ σειρὰ ἐπιτυχίας ἀπὸ τοὺς ἑξῆς Ἀρχ/τες: Ἀκάκιο Παππᾶ, Χρυσόστομο Κιούση, Χρυσόστομο Νασλίμη, Αὐξέντιο Πάστρα, Στέφανο Τσίκουρα, Παρθένιο Σκουρλῆ, Διονύσιο Καλάργυρο, Μερκούριο Καλοσκάμη, Γρηγόριο Παπαβλάχο, Λογγῖνο Χατζηστεφάνου, Γαβριὴλ Καλαμισάκη, Αἰδ. Κων/νο Παπαντωνίου καὶ Ἀρχιμ. Θεόφιλο Τσίρμπα.

Ἀκολούθησε ψηφοφορία γιὰ ἐκλογὴ Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Στὴν ἐπίσημη παρουσίαση γιὰ τὸ Συνέδριο δὲν γίνεται μνεία, γιὰ λόγους εὐνοήτους, περὶ τῶν διαδραματισθέντων σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογὴ ὑποψηφίων γιὰ τὴν Ἀρχιερωσύνη, τὰ ὁποῖα παραθέτουμε ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὰ ἐκτενῆ Πρακτικὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως καὶ ἀπὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ τότε Ἀρχιμανδρίτου καὶ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς π. Χρυσοστόμου Κιούση.

Λόγῳ λοιπὸν τοῦ ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὅπως προαναφέραμε, ἔγιναν κάποιες ἀπόπειρες ἢ καὶ ταξίδια στὸ ἐξωτερικὸ ἐνίων Κληρικῶν γιὰ πιθανὴ λήψη ἀρχιερωσύνης, ὑπῆρξε φόβος μὴ τυχὸν ἐμφανισθοῦν κάποιοι ὡς ἐπίσκοποι, μὲ συνακόλουθη ὑποβάθμιση τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία εὐτύχησε νὰ ἔχει Ποιμενάρχη ἕναν πρώην Φλω-

46. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 272/28.10.1957, σελ. 5-6.

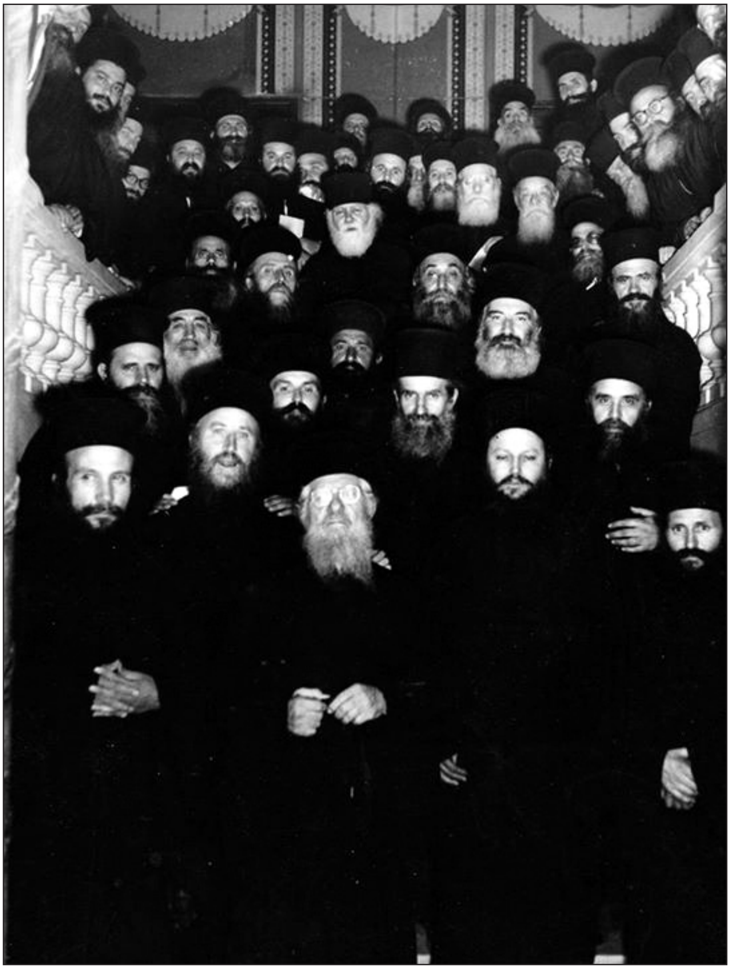

Ἱερατικὸ Συνέδριο τοῦ 1957.

ρίνης Χρυσόστομο, ἀλλὰ καὶ μὲ κίνδυνο διαμελισμοῦ τοῦ Ποιμνίου. Κυκλοφοροῦσαν διάφορες φῆμες καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἦταν μεγάλη.

Μετὰ τὴν ψηφοφορία τῆς νέας Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης στάθηκε στὸ μέσον τοῦ Ἱερατείου καὶ εἶπε: *«Ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ Πατέρες, ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι μεγάλη σπουδὴ καταβάλλεται ἀπό τινας Ἱερομονάχους νὰ ἐπισκοποιηθοῦν, διὰ νὰ ἀναλάβουν τὴν ποιμαντορίαν τῆς ὀρφανῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖοι ταξιδεύουν συχνὰ εἰς τὸ*

ἐξωτερικὸν ὡς ἐξουσιοδοτημένοι τάχα τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς Ἀρχιερεῖς ἀγνώστου κανονικότητος καὶ πίστεως. Τί θὰ ἐλέγατε ἐὰν κανεὶς ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του καὶ μᾶς ἐμφανισθῇ ὡς Ἐπίσκοπος ἐκμεταλλευόμενος τὴν ἀνάγκην μας διὰ τὸ μεγάλον κενὸν ποὺ κατέλιπε ὁ ἀποθανὼν Ἱεράρχης μας; Ζητοῦμεν τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὑπευθύνως τὴν ἐντολήν σας. Θὰ τὸν δεχθῶμεν; Ἠκούσθη τότε ὡς μία φωνὴ ἐκ συνθήματος ἐξ ὅλων: ΟΧΙ! ΧΡΥΣ.: Τότε τί προτείνετε; Ι. ΚΛΗΡΟΣ: Νὰ ψηφίσουμε τώρα αὐτοὺς ποὺ πρέπει. ΧΡΥΣ.: Πόσους νομίζετε ὅτι πρέπει; Ι. ΚΛΗΡΟΣ: Ὄχι περισσότερους ἀπὸ τρεῖς, γιατὶ πιθανὸν νὰ βλάψουν οἱ πολλοί· ἴσως δημιουργηθοῦν καὶ ἄλλες Παρατάξεις μετὰ τοὺς Ματθαιϊκούς!» [47].

Στὶς ἀρχαιρεσίες αὐτὲς ζητήθηκε νὰ εἶναι καὶ λαϊκοί, ἀλλὰ τοῦτο ἀπορρίφθηκε καὶ ἐξηγήθηκε ὅτι ἡ ἐκλογὴ ὑποψηφίων εἶναι κατ' ἀκρίβειαν ἔργο τῶν Ἐπισκόπων, λόγῳ ὅμως τῆς περιστάσεως οἱ Ἱερεῖς καταχρηστικῶς ὑποδεικνύουν ὑποψηφίους, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ ψῆφος τους ἔχει μᾶλλον συμβολικὴ σημασία, γιὰ νὰ θέσει ἐμπόδιο σὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὴν θέληση τοῦ Κλήρου καὶ μὴ διαθέτοντες τὰ κατάλληλα προσόντα, ἐπιζητοῦν μὲ δόλια μέσα νὰ ἀνέλθουν στὸ ὕπατο ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ π. Ἀντώνιος Μουστάκας ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀνέλαβε πρωτοβουλία καὶ κατασκεύασε μία πρόχειρη κάλπη, τὴν τοποθέτησε σὲ τραπέζι ἐνώπιον τῆς Εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ καὶ διένειμε στοὺς Κληρικοὺς μικρὰ τεμάχια χάρτου, γιὰ νὰ ἀναγράψουν τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους τῆς προτιμήσεώς τους. Κατόπιν προσευχῆς, διεξήχθη ἡ ψηφοφορία καὶ ἀπὸ τὴν καταμέτρηση τῶν ψήφων **βρέθηκαν πλειοψηφίσαντες οἱ Ἀρχ/τες α) Χρυσόστομος Νασλίμης (46 ψήφους), β) Ἀκάκιος Παππᾶς (42 ψήφους) καὶ γ) Χρυσόστομος Κιούσης (24 ψήφους)** [47α]**.**

Στὴν συνέχεια, συγχαρητήριες προσρήσεις καὶ εὐχὲς στοὺς

47. Βλ. Ἀρχιεπισκόπου Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου (Κιούση), *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 9-10.

47α. Βλ. Πρακτικὸν 81/10-11.10.1957 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐξαρθεῖ καὶ πάλι ἡ «πρωτιὰ» τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ὡς ὑποψηφίου γιὰ τὴν Ἀρχιερωσύνη, γεγονὸς τὸ ὁποῖο φανερώνει τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀξία του στὴν συνείδηση τοῦ Ἱερατείου.

ἐκλεγέντες ἀπηύθυναν ὁ Αἰδ. π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος ἀπὸ τὴν Λάρισα καὶ ὁ Αἰδ. π. Νικόλαος Ἀλεξανδρίδης ἀπὸ τὴν Μεσορόπη[48]. Ὁ δὲ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης λαβὼν τὸν λόγο εὐχαρίστησε τὸν ἱερὸ Κλῆρο καὶ μίλησε γιὰ τὴν ἀξία τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας αὐτῆς τὸ Συνέδριο ἔληξε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Συνέδρους μετέβησαν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων, ὅπου ἔψαλαν Τρισάγιο στὸν Τάφο τοῦ Ἱεράρχου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου.

Τὸ δὲ ἐκλεγὲν Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς νέας Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς συνῆλθε στὴν πρώτη του τακτικὴ Συνεδρίαση στὶς 17/30.10.1957 καὶ ὅρισε ἁρμοδιότητες σὲ ἐκλεγέντες Κληρικούς, μὲ Πρόεδρο καὶ πάλι τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ, ὁ δὲ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης παραιτήθηκε ἀπὸ μέλος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς παραμείνας μόνον στὴν Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπή.

Μετὰ τὴν συγκρότησή τους σὲ Σῶμα, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς μετέβησαν καὶ πάλι ἐπὶ τοῦ Τάφου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τέλεσιν Μνημοσύνου καὶ ἐκζήτησιν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, γιὰ τὴν αἴσια ἐκπλήρωση τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου. Ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος ἀπευθυνόμενος στὸν ἀείμνηστο Ἡγέτη ἐνώπιον τοῦ σεπτοῦ Μνήματός του, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Εἴμεθα ὑπερβέβαιοι, ὅτι ἡ ἁγία Σου ψυχὴ δὲν μνησικακεῖ δι᾽ ὅσα πικρὰ ποτήρια ἐποτίσθη ὑπὸ ἐχθρῶν καὶ φίλων καθ᾽ ὅλον τὸ εἰκοσαετὲς διάστημα τῆς διαποιμάνσεως τοῦ φιλοχρίστου Ποιμνίου τῶν Γ.Ο.Χ. καὶ τῆς Ἡγεσίας τοῦ ἱεροῦ τούτου Ἀγῶνος· διότι ὡς τύπος καὶ μιμητὴς τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ τοῦ θέντος τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων, καὶ συγχωροῦντος ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ τοὺς παρανομοῦντας ἐπὶ τοῦ ἁγίου Προσώπου Του καὶ σταυρώσαντας Αὐτόν. Τοιουτοτρόπως καὶ Σὺ ἔπαθες καὶ ἔπραξες. Ἡμεῖς δηλοῦμεν καὶ ὑποσχόμεθα ἐπὶ τοῦ σεπτοῦ τάφου Σου, ὅτι θὰ ἀκολουθήσωμεν πιστῶς τὸ παρά-

48. Βλ. Ἀρχιεπισκόπου Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου (Κιούση), *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 10.

δειγμά Σου καὶ εἴθε νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ πρεσβεία Σου. Αἰωνία Σου ἡ μνήμη!»[49].

Χαιρετισμὸς τῆς νεοεκλεγείσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸν ἱερὸ Κλῆρο ἀνὰ τὸ Πανελλήνιο ἀπευθύνθηκε μὲ σύντομο Ἐγκυκλιῶδες σημείωμα τῆς 19.10.1957, καλῶντας σὲ αἴτηση θείας βοηθείας καὶ ἀμέριστη συμβολὴ καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυση πάντων, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ της[50].

Τὸ Πανελλήνιο Συνέδριο ἦταν, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ τίτλος του, Ἱερατικὸ καὶ ὄχι Κληρικολαϊκό. Ὅμως, λαϊκοὶ Ἀδελφοί, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ Πρακτικὸ Συμβουλίου τῆς Ἐπαρχίας, μετέβησαν ἀξιοῦντες συμμετοχὴ καὶ ἐξέφρασαν ἐκ τῶν ὑστέρων πικρία καὶ ἀπογοήτευση γιὰ τὸν δῆθεν ἀποκλεισμό τους ἀπὸ τὶς ἐργασίες τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ψήφιση ὑποψηφίων Κληρικῶν γιὰ τὴν Ἀρχιερωσύνη[51].

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ἔγινε ἄμεση κινητοποίηση γιὰ μετάβαση στὴν Ἀμερικὴ τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς χειροτονίας. Πρὸς τοῦτο ἐστάλη ἐπιστολὴ τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Πέτρο Ἀστυφίδη στὴν Ἀστόρια τῆς Νέας Ὑόρκης, ὑπὸ ἡμερομηνία 18.10.1957, μὲ παράκληση νὰ ἀναλάβει τὴν πραγμάτωση τοῦ *«μεγάλου καὶ ἱεροῦ τούτου ἔργου παρὰ τοῖς ὁμοδόξοις ἐν Ἀμερικῇ Ρώσσοις Ἐπισκόποις»,* καὶ νὰ μεσολαβήσει σὲ κάποιο γνωστό του πρόσωπο, ὥστε νὰ τοῦ ἀποσταλεῖ (τοῦ π.Χρ.Ν.) σχετικὴ πρόσκληση γιὰ νὰ δυνηθεῖ νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀμερικὴ μαζὶ μὲ τὸν π. Ἀκάκιο[51α].

Ὁ δὲ Ἀρχιμ. Πέτρος διὰ τῆς ἀπὸ 19.11.1957 συντόμου ἀπαντήσεώς του πληροφόρησε τὸν π. Χρυσόστομο ὅτι μετὰ τὴν λήψη τῆς ἐπιστολῆς του ἔγραψε σχετικῶς πρὸς τὸν π. Ἀκάκιο καὶ παρέπεμψε σὲ ἐκεῖνον σὲ συνεννόηση γιὰ τὰ περαιτέρω[51α].

Στὸ μεταξύ, ὁ π. Ἀκάκιος εἶχε ἑτοιμάσει καὶ «Πιστοποιητικὸν» γιὰ τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη ὅτι τυγχάνει Ἀδελφὸς

49. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 272/28.10.1957, σελ. 6-7.

50. Αὐτόθι, σελ. 8.

51. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 153 (Πρακτικὸν 530/21.10.1957).

51α. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ.

τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του καὶ ἔχει ἄδεια γιὰ μετάβαση στὴν Ἀμερική, ὅπως καὶ στὴν Εὐρώπη, πρὸς παρακολούθησιν ἀνωτέρων θεολογικῶν σπουδῶν[51α].

Παρὰ τὶς σχετικὲς ἑτοιμασίες, τὸ ἀναμενόμενο ταξίδι δὲν πραγματοποιήθηκε τότε, διότι προφανῶς θὰ εἶχαν προκύψει ἀξεπέραστες δυσκολίες εἴτε ἀπὸ τὶς ἐνταῦθα ἀρχὲς εἴτε ἀπὸ τὴν ἐν Ἀμερικῇ κατάσταση.

Ἀντίθεση πάντως στὴν ψήφιση ὑποψηφίων γιὰ τὴν Ἀρχιερωσύνη ἐξέφρασαν τρεῖς λαϊκοὶ θεολόγοι, μὲ σημαντικὴ συνεισφορὰ τότε στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, οἱ Διον. Μπατιστᾶτος, Στ. Καραμῆτσος καὶ Παν. Βρεττᾶκος, μέσῳ Ὑπομνήματός τους τῆς 13/27.11.1957 πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή[52]. Ὑποστηρίζουν ὅτι αὐτὸ θεωρεῖται ἐκτροπὴ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ ὅτι γιὰ κάτι τέτοιο θὰ χρειαζόταν καὶ ἡ σύμπραξη τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, ὅπως εἶχε ζητηθεῖ ἀπὸ ὁρισμένα Παραρτήματα τῆς Μακεδονίας.

Ἡ ἔμφαση ὅμως στὸ ἐν λόγῳ κείμενο δίδεται στὶς προτάσεις γιὰ τὴν ἀκολουθητέα πορεία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, τὴν ὁποίαν οἱ συντάκτες θεωροῦν ὡς μία Ἐπισκοπὴ τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ διατελεῖ ἐν χηρείᾳ καὶ πρὸς τὸ παρὸν χειμάζεται. Ἡ ἔμφαση κατ' αὐτοὺς πρέπει νὰ δοθεῖ στὴν ἀξιοποίηση τοῦ ζήλου καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν πιστῶν μας, στὴν συστηματικὴ προσπάθεια προβολῆς «τοῦ κινήματός μας» καὶ στὴν ἐπίλυση τοῦ ζητήματος Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας σύμφωνα μὲ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρξει παράταση τῆς ἐκκρεμότητος. Ὡς λύση ἐπ' αὐτοῦ προτείνεται, σὲ περίπτωση μὴ διορθώσεως τῆς Καινοτομίας ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα Ἐκκλησία, ἡ μέσῳ Πανορθοδόξου Συνόδου ὁριστικὴ καὶ τελεσίδικη λύση τοῦ ζητήματος, μὲ ἀπόφαση ὅμως στηριγμένη στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἡ ἔνταξη σὲ ὁμόφρονα Ἐκκλησία τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τονίζεται ἐπίσης ὅτι χρειά-

52. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Πρόκειται γιὰ ἑπτασέλιδο δακτυλογραφημένο κείμενο. Τὸ Συνέδριο κατ' αὐτοὺς θεωρήθηκε ἀνεπιτυχές, ἐφ' ὅσον δὲν διατυπώθηκε συγκεκριμένο πρόγραμμα πορείας, ἀλλὰ καὶ δὲν συζητήθηκε τὸ νομικὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖο νὰ προσληφθεῖ ἀπὸ τὴν «κίνησίν» μας. (σελ. 1).

ζονται ἐπαφὲς μὲ διαλλακτικὰ στοιχεῖα τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας μήπως προσχωρήσουν Ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ συγκρότησή μας σὲ Νομικὸ Πρόσωπο γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἑνότητός μας πανελληνίως περὶ τὸν Κλῆρο μας καὶ τὴν ἐξασφάλιση ἑνιαίας γραμμῆς, καθὼς καὶ προστασίας τῶν πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν συμφερόντων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἐπίσης, γίνονται προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη διεξαγωγὴ τοῦ ἔργου διοικήσεως, μὲ ἀπολύτως ἀναγκαία τὴν σύσταση ὀργανωμένης Γραμματείας τοῦ Ἀγῶνος, ὥστε νὰ ἀποτελεῖ τὸν «νοῦ» ποὺ θὰ ἐξασφαλίζει τὴν εὔρυθμη λειτουργία ὅλων τῶν τομέων.

Ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὴν συνέχεια τῆς πορείας, οἱ προτάσεις αὐτὲς φαίνεται ὅτι ἐλήφθησαν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ἂν καὶ οἱ Κληρικοί, ὡς Ποιμένες ποὺ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ ἐξεύρουν ἄμεσες πρακτικὲς λύσεις, δὲν ἔπαυαν νὰ ἐργάζονται στὴν κατεύθυνση ἐντοπίσεως ὀρθοδόξου ἀρχῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ δὴ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς, γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ ποθουμένου, μὲ τὴν συνδρομὴ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ θεολόγου Στ. Καραμήτσου.

***

Ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) σὲ κείμενό του τῆς περιόδου ἐκείνης[53], δίδει ἑρμηνεία τοῦ μυστηριώδους ἀριθμοῦ τῶν 153 ἰχθύων, τοὺς ὁποίους ἔπιασαν οἱ Μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως περιγράφεται στὸ δέκατο Ἑωθινὸ Εὐαγγέλιο (Ἰωάν. κα´ 14). Τοῦτο πράττει διότι, ὅπως λέγει, κατὰ τὴν Ὁμιλία του στὸ Β´ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο ἔκανε ἀναφορὰ σὲ αὐτὸ τὸ θέμα, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παρόντες Κληρικοὺς δὲν ἀντιλήφθηκαν καλὰ τὸ νόημα καὶ ζήτησαν διασάφηση. Γι' αὐτὸ καὶ προβαίνει στὴν καταχώρηση αὐτούσιας τῆς ἑρμηνείας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δεινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως Θεοφάνους Ἀρχιεπισκόπου Ταυρομενίας, ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἑλληνικὴ Πατρολογία. Ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς σημαίνει καὶ προμήνυε *«τὸν ὅλον τῆς Ἐκκλησίας πληθυσμόν»,* μέσῳ ἀναγωγικῆς ἑρμηνείας τοῦ ἑκατὸ (πλήρωμα τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τὰ τέσσερα πέρατα τῆς οἰκουμένης), τοῦ πενήντα (πεντάδα αἰσθήσεων καὶ δεκάδα ἐντολῶν) καὶ τοῦ τρία (πίστη στὴν Ἁγία Τριάδα). Ἀλλὰ τοῦτο

53. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 273/11.11.1957, σελ. 5: *«Ὁ μυστηριώδης ἀριθμὸς 153».*

ἀποδεικνύεται καὶ μὲ τὴν ἱστορία τῆς Ρεβέκκας, γυναικὸς τοῦ Ἰσαάκ, ἡ ὁποία εἰκόνιζε τὴν Ἐκκλησία ποὺ συνάφθηκε στὸν Χριστὸ μὲ τὸ Βάπτισμα. Τὰ δὲ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματός της δίδουν ἄθροισμα τὸν ἀριθμὸ 153, καὶ ἔτσι **ἡ ἄγρα (ψαριὰ) τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων προήγγειλε τὸν πληθυσμὸ τῆς Ἐκκλησίας.**

ΙΣΤ.9. Συμβολὴ στὴν ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν ἐθνικὴ φιλόσοφο Ὑπατία

Λήγοντος τοῦ ἔτους 1957, ὁ πολυπράγμων Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) σπεύδει νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ ἕνα ἀκόμη θέμα, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας. Σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο: *«Ἡ Πάνσοφος Μεγαλομάρτυς Αἰκατερίνα - Ἀπάντησις εἰς τὸν θεολόγον κ. Χ. Ἐνισλείδην»*[54], προβαίνει σὲ ἀποσαφήνιση περὶ τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας στὴν ὕπαρξη καὶ τιμὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἔναντι τῆς ταυτίσεως αὐτῆς, στὴν ὁποία προέβη ὁ θεολόγος κ. Χ. Ἐνισλείδης, μὲ τὴν γνωστὴ ἐθνικὴ φιλόσοφο Ὑπατία, μία σύγχυση ὑποστηριζόμενη ἀπὸ κάποιους, γιὰ δικούς τους λόγους.

Ὁ συγγραφέας μας ἀναφέρει ὅτι ὁ ὑπ᾽ ὄψιν θεολόγος προέβη στὴν ἀμάρτυρη αὐτὴ ἄποψη σὲ ἄρθρο του στὸ Περιοδικὸ «Τρεῖς Ἱεράρχαι», ἀντλῶντας προφανῶς ἀπὸ θολερὲς πηγές[54], ὥστε νὰ ὑποστηρίζει πράγματα *«ἱστορικῶς αὐτόχρημα ἀνακριβῆ καὶ ἀνυπόστατα»,* ἤτοι τὴν ταύτιση τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης μὲ τὴν Ἀλεξανδρινὴ φιλόσοφο Ὑπατία, ἡ ὁποία ἦταν ἐθνικὴ καὶ φονεύθηκε ἀπὸ φανατικὸ ὄχλο θεωρουμένων Χριστιανῶν. Ὁ Ἐνισλείδης γράφει, ὅτι ἡ Ὑπατία ἦταν κρυπτοχριστιανή, διδάσκαλος καὶ πνευματικὴ ἀδελφὴ τοῦ Ἐπισκόπου Πτολεμαΐδος Συνεσίου, καὶ ἡ ὁποία *«μαρτύρησε»* στὴν Ἀλεξάνδρεια περὶ τὴν ἰδίαν ἐποχήν. Ὅμως, διευκρινίζει ὁ συγγραφέας μας, τὰ ἱστορικὰ δεδομένα διακρίνουν ζωηρότατα τὴν Χριστιανὴ Μεγαλομάρτυρα Αἰκατερίνα τὴν Πάνσοφο, ἀπὸ τὴν εἰδωλολάτρισσα φιλόσοφο Ὑπατία, ποὺ κατακρεουργήθηκε ἀπὸ ὄχλο χαρακτηριζόμενο ἀπὸ ἀδιάκριτο ζῆλο. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνα μαρτύρησε ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος, ἕναν καὶ πλέον αἰῶνα νωρίτερα ἀπὸ τὸ φόνο τῆς Ὑπατίας περὶ τὸ 416 μ.Χ.. Ὁ οἰκτρὸς θάνατος

54. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 276/25.12.1957, σελ. 15.

τῆς φιλοσόφου ἐπῆλθε ἀπὸ ὑπόνοια κάποιων θερμόαιμων, ὅτι αὐτὴ ἡ τόσης τιμῆς ἀπολαμβάνουσα φιλόσοφος καὶ διατελοῦσα σὲ καλὴ σχέση μὲ τὸν Ἔπαρχο Ὀρέστη, ἐμποδίζει τὴν συμφιλίωση τοῦ Ἐπάρχου μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τῆς πόλεως Ἅγιο Κύριλλο, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ἔπαρχος βρισκόταν σὲ προστριβές. Μαρτυρία σαφῆ γιὰ τὸν τρόπο τοῦ θανάτου της ὑπάρχει στὸν Ἐκκλησιαστικὸ Ἱστορικὸ Σωκράτη (Βιβλ. Ζ΄, Κεφ. ιε΄).

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, τονίζεται ἡ σύμφωνα καὶ μὲ τὴν μαρτυρία τοῦ Σωκράτους ἔλλειψη ἀναμίξεως, ἀμέσου ἢ ἐμμέσου, τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου στὸν φόνο τῆς Ὑπατίας, ὅπως καὶ ὅτι ἡ Ἁγία Αἰκατερίνα καλεῖτο προηγουμένως Δωροθέα ἢ Δαμιανή, καὶ μετονομάσθηκε Αἰκατερίνα, διότι τὸ ὄνομα αὐτὸ στὴν ἀραβικὴ σημαίνει τὴν σοφὴ ἢ πάνσοφη. Σύμφωνα μὲ ἄλλη ἑρμηνεία, τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ συριακὴ λέξη, ποὺ σημαίνει τὸν τριπλοῦν στέφανον ποὺ φέρει ἡ Ἁγία, τῆς παρθενίας, τῆς σοφίας καὶ τοῦ μαρτυρίου, ὅπως ἀναφέρει ἄλλωστε χαρακτηριστικὰ καὶ τὸ δίστιχο τοῦ Συναξαρίου τῆς μνήμης της τὴν 25η Νοεμβρίου: *«Αἰκατερίνα καὶ σοφὴ καὶ παρθένος, ἐκ δὲ ξίφους καὶ μάρτυς, ὢ καλὰ τρία!»* [54].

Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀναδημοσίευσε καὶ τὸ ἐν Βόλῳ θρησκευτικὸ Περιοδικὸ «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» τοῦ ἐκδότου Σωτ. Σχοινᾶ [55]. Ἐκεῖ, παρατίθεται καὶ ἡ ἀκόλουθη συνέχεια. Ὁ θεολόγος Χρ. Ἐνισλείδης ἐπιμένοντας ὅτι ἡ Ἁγία Αἰκατερίνα ταυτίζεται μὲ τὴν φιλόσοφο Ὑπατία ἔθεσε ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐν λόγῳ Περιοδικοῦ καὶ δι' αὐτοῦ στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη τευχίδιο μὲ ὁμιλία του [56], ὅπου *«διὰ πολλῶν ἱστορικῶς ἀβασίμων καὶ ἀπαραδέκτων, προσπαθεῖ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐσφαλμένην ἄποψίν του»* [57].

---

55. Βλ. *ΑΒ,* τ. 1 (ΚΓ΄), ἔτους 1958, σελ. 58-59.

56. Βλ. Χρήστου Μ. Ἐνισλείδου, *Αἰκατερίνα ἡ Ἁγία καὶ πάνυ ὡραία Ὑπατία,* Ἀθῆναι 1954, σελ. 16 (Πρόκειται γιὰ διάλεξή του τῆς 29.11.1953 στὰ Ἐκπαιδευτήρια Κ. Σεκλειζιώτη). Ὁ Χρ. Ἐνισλείδης (1895-1985) ἦταν ἐκπαιδευτικὸς-θεολόγος-συγγραφέας, καὶ δίδαξε στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο τῆς Κερατέας, στὰ Γρεβενὰ καὶ στὸ Ἀμερικανικὸ Κολλέγιο Θηλέων στὴν Ἀθήνα, ὅπου διετέλεσε καθηγητὴς καὶ γυμνασιάρχης.

57. Βλ. *ΑΒ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 59.

Ὁ δὲ συγγραφέας μας ἀφοῦ μελέτησε τὴν μονογραφία αὐτὴ ἀπήντησε ἀπ' εὐθείας στὸν κ. Ἐνισλείδη καὶ ἡ ἀπάντησή του δημοσιεύεται στὸ αὐτὸ ἐπίσης τεῦχος[58]. Σὲ αὐτὴν προβαίνει ἐξ ἀρχῆς σὲ ἔπαινο τοῦ Ἐνισλείδη γιὰ τὸν ἐρευνητικό του κόπο, ἀλλὰ θεωρεῖ ὅτι περιπίπτει σὲ συμπερασματικὸ *«παραδοξολόγημα»,* παρ' ὅλον ὅτι ἐντοπίζει ὁ ἴδιος ὅτι *«τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γεμᾶτα δυστυχῶς ἀπὸ παραδοξολογίας καὶ χρήζουν μιᾶς αὐστηρᾶς κριτικῆς μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ὀρθοδοξίας, μιᾶς ἱστορικῆς ἀληθείας ἀπὸ τῆς φανταστικῆς παραδοξολογίας»*· μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἂν ὑποστηρίζει τὴν παραδοξολογία του περὶ ταυτίσεως Ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ Ὑπατίας, τότε ὅσοι μαρτύρησαν μαζί της, δηλαδὴ οἱ 150 ρήτορες, ἡ σύζυγος Μαξεντίου, ὁ φρούραρχος Πορφύριος μὲ 200 στρατιῶτες, θὰ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν φανταστικὰ καὶ ἀνύπαρκτα πρόσωπα, καίτοι Ἀθλητὲς τοῦ Κυρίου, ὁ δὲ Ἅγιος Κύριλλος ὡς ὑπαίτιος φόνου τῆς Αἰκατερίνης-Ὑπατίας! Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει!

Ὁ Ἐνισλείδης παρασύρθηκε, βεβαιώνει ὁ συγγραφέας μας, ἀπὸ ἕνα 26σέλιδο βιβλιάριο τοῦ Β. Μυρσιλίδου, ὥστε νὰ ἀποδεχθεῖ τὶς πιθανολογίες καὶ εἰκοτολογίες ἐκείνου περὶ τοῦ θέματος τούτου[59]. Τὸ βιβλιάριο ὅμως ἐκεῖνο περιέχει ἱστορικῶς

58. Αὐτόθι, σελ. 59-60.

59. Ὑπάρχουν σύγχρονα δημοσιεύματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ θέμα αὐτὸ (βλ. *«Ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν Ὑπατία»* στὸν Ἱστότοπο τῆς *Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου),* καὶ μάλιστα ὁ μακαρίτης ἤδη π. Γεώργιος Μεταλληνὸς ἀνέπτυξε τὴν σχετικὴ προβληματολογία μὲ ἀναφορὰ στὴν θέση τοῦ Χρ. Ἐνισλείδη καὶ στὴν παραπομπή του στὸν Β. Μυρσιλίδη (βλ. βίντεο *«Ἡ σχέση τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης μὲ τὴ Φιλόσοφο Ὑπατία»,* διάλεξη ἔτους 2014 στὸν Ἱστότοπο τῆς *Πεμπτουσίας).* Ἡ σύγχυση ποὺ γίνεται ἀπὸ κάποιους δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθεῖ, οὐσιαστικὰ δὲ ἀποτελεῖ ἔνδειξη τοῦ σεβασμοῦ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὴν διαπρεπῆ φιλόσοφο Ὑπατία, ἕως σημείου νὰ φθάνουν κάποιοι στὴν ταύτισή της μὲ τὴν Ἁγία Αἰκατερίνη. Τὸ θέμα τῆς φιλοσόφου Ὑπατίας διατηρεῖται καὶ σήμερα στὴν ἐπικαιρότητα μὲ σκοπὸ νὰ κατηγορηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ ὡς σκοταδιστὲς ἢ καὶ διῶκτες ἀκόμη, σύμφωνα μὲ τοὺς Νεο-ειδωλολάτρες· ἐπίσης δὲ γιὰ νὰ κατηγορηθεῖ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ὡς δῆθεν ἠθικὸς αὐτουργὸς ἐγκλήματος. Ἀνασκευὴ αὐτῶν τῶν φληναφημάτων βλ. ἐνδεικτικὰ στὰ κείμενα: *«Ἡ φιλόσοφος Ὑπατία ἀπὸ τὶς πηγές»* στὸν Ἱστότοπο τῆς *Ὀρθοδόξου Ὁμάδος Δογματικῆς Ἔρευνας,* καὶ Δρ. Εἰρήνης Ἀρτέμη, *«Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ σχέσεις του μὲ τὸν Ἔπαρχο Ὀρέστη καὶ τὴ φιλόσοφο Ὑπατία»* στὸν Ἱστότοπο τῆς *Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου.*

ἀναπόδεικτα πράγματα, ὡς περὶ δῆθεν συνοδικῆς ἀποφάσεως στὴν Ἀλεξάνδρεια ποὺ «ἐξαγιάζει» τὴν Ὑπατία, καὶ ὅτι στὴν Λαοδίκεια πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ὑπῆρχε Ναὸς ὅπου ἑορταζόταν ἡ Ὑπατία τὴν 25η Νοεμβρίου. Ἐν τούτοις, γιὰ ὕπαρξη τέτοιου Ναοῦ στὴν Λαοδίκεια ὁ διαπρεπὴς ἐρευνητὴς τῶν ἑπτὰ Ἀστέρων-Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως Γ. Λαμπάκης[60] δὲν ἀναφέρει τίποτε. Ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξη κάποιων στιχουργημάτων ὡς δῆθεν ἀποτελούντων Ἀκολουθία τῆς Ὑπατίας, αὐτὰ τυγχάνουν νεωτέρας συνθέσεως ἀπὸ *«ρακοσυλλογὴ»* καὶ *«λογοκλοπὴ»* παρεμφερῶν παλαιοτέρων τοιούτων, ποὺ ἀφοροῦν ὅμως ἄλλα πρόσωπα καὶ πράγματα[58].

Ἐπίσης, ἀναφέρει κατακλείοντας ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ. Ν.), ὅτι ὑπάρχει καὶ ἡ παράδοση τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ καταγεγραμμένη, περὶ τῆς θαυμαστῆς εὑρέσεως τοῦ Λειψάνου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ μεταφορᾶς του στὴν ὁμώνυμη Ἱερὰ Μονή, τμήματα μάλιστα τοῦ ὁποίου προσφέρθηκαν σὲ διάφορα χριστιανικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν συλλογὴ ἐράνων γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Μονῆς. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ σῶμα τῆς Ὑπατίας ἀφοῦ κατακερματίσθηκε, καταναλώθηκε στὴν πυρά, σύμφωνα μὲ τὶς μαρτυρίες, τίθεται τὸ ἐρώτημα: τὸ ἱερὸ Λείψανο τῆς πολιούχου Ἁγίας τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ *«τίνος ἁγίας τυγχάνει;...»*[58].

Τέλος δέ, ἀνεφέρει ἐν ὑποσημειώσει ὁ συγγραφέας μας ὅτι πάμπολλες Ἁγιογραφικὲς καὶ Ἁγιολογικὲς διηγήσεις τῆς Πίστε-

---

60. Ὁ Γεώργιος Λαμπάκης (1854-1914), βυζαντινολόγος, ἦταν καὶ περιηγητὴς καὶ φωτογράφος. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα καὶ σπούδασε θεολογία, καὶ ἀργότερα Χριστιανικὴ ἀρχαιολογία στὸ Μόναχο, τὴν Λειψία, τὸ Βερολῖνο καὶ τὸ Ἐρλάνγκεν, ὅπου ἀναγορεύθηκε διδάκτωρ. Ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν μελέτη καὶ διάσωση τῶν Χριστιανικῶν Μνημείων καὶ τὴν προαγωγὴ τῶν σπουδῶν τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας. Τὸ 1884 ἵδρυσε τὴν Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μὲ σκοπό, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὴν σύσταση Μουσείου Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας. Διετέλεσε Γραμματέας τῆς Βασιλίσσης Ὄλγας ἀπὸ τὸ 1885, τὴν ὁποία βρῆκε ἀρωγὸ στὸ ἐρευνητικὸ ἔργο του. Κατὰ τὴν περίοδο 1891-1908 πραγματοποίησε σειρὰ περιηγήσεων στὴν Ἑλλάδα καὶ σὲ ἄλλα κέντρα τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ χριστιανικοῦ κόσμου, ὅπου κατέγραψε καὶ φωτογράφησε σημαντικὰ χριστιανικὰ μνημεῖα. Τὴν Μικρὰ Ἀσία, ὅπως καὶ τὴν Λαοδίκεια, περιόδευσε κατὰ τὰ ἔτη 1906-1907 (βλ. ἐνδεικτικὰ *«Λαμπάκης Γεώργιος, περιηγητὴς καὶ φωτογράφος»,* στὸ Ἱστολόγιο Aspromavro.net).

ώς μας ὀφείλονται σὲ Παραδόσεις. Μία ἐκκαθάριση ὅμως τῶν ὑποτιθεμένων παραδοξολογιῶν ἀπὸ τὰ θαυμάσια τὰ τελούμενα παρὰ τοῦ ἐνδοξαζομένου ἐν βουλῇ Ἁγίων Θεοῦ, *«εἶναι τόσον δύσκολος, βάσει τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς πίστεως, ὥστε καταντᾶ ἀδύνατος»*. Καὶ γίνεται μνεία στὴν προσπάθεια τοῦ Μ. Γαλανοῦ στοὺς «Βίους τῶν Ἁγίων»[61], ὅπου *«ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, διότι εἰς πολλὰς διηγήσεις ἀντὶ νὰ βγάλῃ τσίμπλες, ἔβγαλε μάτια!»*[58]... Μὲ ἐξυπονόηση ὅτι καὶ στὸ παρὸν θέμα, ὁ Ἐνισλείδης περιέπεσε στὸ αὐτὸ κρῖμα, ταυτίζοντας ἀνεπίτρεπτα τὴν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Αἰκατερίνα μὲ τὴν φιλόσοφο Ὑπατία[61α].

ΙΣΤ.10. Σημαντικὲς καὶ ἐλπιδοφόρες προσπάθειες καὶ ἐπαφὲς

Μὲ τὴν ἔναρξη τοῦ 1958, ἡ Ἐκκλησία μας εὐτύχησε νὰ ἀποκτήσει ἰδιόκτητα Γραφεῖα, αὐτὰ ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἐπίσημη ἕδρα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀκόμη καὶ σήμερα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κάνιγγος 32 (γ´ ὅροφος) στὴν Ἀθήνα. Τὰ ἐγκαίνια τῶν Γραφείων ἔγιναν στὶς 1/14.1.1958, παρόντος τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, μὲ Ἁγιασμὸ ποὺ τέλεσαν οἱ Ἀρχ/τες π. Χρυσόστομος Κιούσης καὶ π. Αὐξέντιος Πάστρας καὶ σχετικὲς ὁμιλίες τοῦ Ἀρχιμ. Θεοφίλου Τσίρμπα καὶ λαϊκοῦ συντάκτου τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας»[62].

Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὑπῆρξε δυνατότητα νὰ τελεσθεῖ ἡ Κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴν θάλασσα κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων, κάτι τὸ ὁποῖο εἶχε διακοπεῖ ἀπὸ τὸ 1951. Ὁ ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1957 διαδεχθεὶς τὸν Δωρόθεο Κοτταρᾶ ἀρχιεπίσκοπος Θεόκλητος, ἂν καὶ ἐκτόξευσε ἀπειλὴ κατὰ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν στὸν Ἐνθρονιστήριο λόγο του, τελικὰ δὲν

---

61. Τὸ ἔργο τοῦ Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου Μιχαὴλ Γαλανοῦ (1862-1948) *«Οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων»* πρωτοεκδόθηκε τὸ ἔτος 1906 μὲ ἐπανέκδοση τὸ 1939. Ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» τὸ ἐξέδωσε σὲ τρίτη ἔκδοση, τετράτομο, τὸ 1987.

61α. Ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ἀρκετὰ ἔτη ἀργότερα δύο «συνασπισμένοι ἀντίπαλοι» τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), ἕνας Κληρικὸς καὶ ἕνας λαϊκός, γιὰ λόγους τῆς προσωπικῆς ἐμπαθείας τους, θυμήθηκαν αὐτὰ τὰ ἀπολογητικὰ κείμενά του τὰ τόσο διαυγῆ καὶ σαφῆ στὶς ὀρθὲς θέσεις τους, προκειμένου νὰ τὸν κατηγορήσουν γιὰ δῆθεν ἀσέβεια καὶ ἀμφισβήτηση τῶν Ἁγίων!

62. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 277/13.1.1958, σελ. 8.

τὴν πραγματοποίησε οὔτε ἀντέδρασε στὴν χορήγηση ἀδείας ἀπὸ τὴν τότε Κυβέρνηση γιὰ τὴν τέλεση τῶν ἁγίων Θεοφανείων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας στὸν Ἅγιο Γεώργιο Κερατσινίου, μὲ ἀφετηρία τὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, καὶ τοῦτο σχολιάσθηκε θετικῶς στὴν περιγραφὴ τοῦ γεγονότος[63].

Λίγες ἡμέρες νωρίτερα, στὶς 23.12.1957/5.1.1958, σὲ διάλεξη ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ», ὅπου μίλησαν οἱ θεολόγοι τοῦ Πατρίου Παν. Βρεττᾶκος καὶ Διον. Μπατιστᾶτος, παρέστησαν καὶ ἐπώνυμοι, ὅπως ὁ μητροπολίτης πρώην Νευροκοπίου Γεώργιος, ὁ λογοτέχνης Κωστῆς Μπαστιᾶς, ὁ ἐκδότης Ἀλ. Παπαδημητρίου κ.ἄ.[64]

Τρεῖς μόλις μῆνες μετά, ἀνακοινώθηκε ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ πρώην Νευροκοπίου Γεωργίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγράφη: *«Εἶναι γεγονός, ὅτι ὑπῆρξε ἕνας συνήγορος τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος· δὲν εἶχεν ὅμως τὸ σθένος νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς διωκομένης Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ ἡγηθῇ τῆς κινήσεως ἡμῶν»*[65].

Ἀξιοσημείωτο τυγχάνει ὅτι κατόπιν ἐπιστολῆς ἐξ Ἀμερικῆς γιὰ ἀποστολὴ Κληρικοῦ πρὸς κάλυψιν Ἐνορίας, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφάσισε νὰ κάνει πρόταση περὶ τούτου καὶ πάλι στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, ὅπως καὶ κατὰ τὸ πρόσφατο παρελθόν, μὲ τὴν προτροπὴ νὰ *«ἀναλάβῃ τὸ ταξίδιον ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ, ἵνα χειροτονηθῇ Ἀρχιερεύς»*[65α]*!* Ἀλλὰ ὅπως ἔγινε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἡ πρόταση αὐτὴ δὲν πραγματοποιήθηκε.

Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν καιρό, τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1958, ἄρχισαν νὰ

---

63. Αὐτόθι, σελ. 2. Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος, κατὰ μαρτυρίαν τῶν θεολόγων Διον. Μπατιστάτου καὶ Στ. Καραμήτσου, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπισκέφθηκαν κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ διάστημα, δὲν ἐνεφορεῖτο ἀπὸ διωκτικὸ πνεῦμα (Πρακτικὸν 18/28.1.1958 Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

64. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 277/13.1.1958, σελ. 5.

65. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 283/7.4.1958, σελ. 8. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ γραφὲν σὲ μεταγενέστερο κείμενο (βλ. *ΦΟ,* 321/14.9.1959, σελ. 5-6), ὅτι σὲ πρόταση θεολόγου τοῦ Πατρίου νὰ διαδεχθεῖ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο στὴν ἡγεσία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ὁ πρώην Νευροκοπίου Γεώργιος ἀπήντησε εὐθέως καὶ ἀπεριφράστως: *«Ἔχετε δίκαιον καὶ καλῶς ἀγωνίζεσθε.* ***Πλὴν δὲν ἔχω διάθεσιν νὰ μαρτυρήσω!»*** (ὑπογράμμιση στὸ πρωτότυπο).

65α. Πρακτικὸν 19/15.2.1958 Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

ἐμφανίζονται δημοσιεύματα τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων σχετικὰ μὲ τὴν ἐπικειμένη Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου κατὰ τὸν Ὀκτώβριο, προκειμένου νὰ εὐαισθητοποιήσουν αὐτὴν νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ *«παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα»,* γιὰ λύση σύμφωνη πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Ἱ. Κανόνων· διότι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀγνοοῦνται χιλιάδες Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμμένουν στὰ Πάτρια καὶ διώκονται γι' αὐτό· καὶ ἐπίσης, ἡ Ἱεραρχία τῶν Καινοτόμων νὰ παραμένει δέσμια ἑνὸς παρανόμου Συνεδρίου τοῦ 1923, ἐπὶ Μελετίου Μεταξάκη, τὸ ὁποῖο τόσα δεινὰ ἐπέφερε μὲ τὴν φυγάδευση τῆς γαλήνης στὴν Ἐκκλησία, μέσῳ τῆς μονομεροῦς καὶ ἀντικανονικῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως[66].

Σὲ αὐτὸ τὸ μῆκος κύματος ἐγίνοντο συνεχεῖς ἀναφορὲς τοὺς ἑπόμενους μῆνες, ἕως ὅτου ἑτοιμάσθηκε καὶ κατατέθηκε εἰδικὸ *Ὑπόμνημα* πρὸς τὴν Σύνοδο τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας, στὸ ὁποῖο ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ σὲ προηγούμενο Κεφάλαιο[67], ἀλλὰ καὶ θὰ ἀναφερθοῦμε κατωτέρω.

Ἐκεῖνο τὸ διάστημα, ὁ γνωστὸς θεολόγος Σταῦρος Καραμῆτσος, μὲ ὁμάδα προσκυνητῶν, μετέβη στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ του *«ἐξέθεσεν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τὰς ἐντυπώσεις του, διαβιβάσας τὰς εὐχὰς τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος»*[68].

Σχετικὰ μὲ τὸ ταξίδι αὐτὸ ἔγραψε ὁ Στ. Καραμῆτσος πολὺ ἀργότερα: *«Ἀπετάνθημεν πρὸς πάντας τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν Ὀρθόδοξον Παράδοσιν νὰ μᾶς βοηθήσουν καὶ χειροτονήσουν Ποιμενάρχην... Δυστυχῶς διὰ λόγους σκοπιμότητος δὲν ἠθέλησαν νὰ μᾶς βοηθήσουν.* ***Ἠναγκάσθην νὰ μεταβῶ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔνθα συνηντήθην εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Ἁγίου Σάββα μὲ τὸν Ρῶσον***

66. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 283/7.4.1958, σελ. 8: *«Γεγονότα καὶ Κρίσεις: Ἡ σύγκλησις τῆς Ἱεραρχίας».*

67. Βλ. σελ. 469-471 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου.

68. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 284/21.4.1958, σελ. 8. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχε ἐξουσιοδοτήσει αὐτὸν γιὰ ἐπαφὲς μὲ διάφορες Ἐκκλησίες κατὰ τὸ ταξίδι ἐκεῖνο, χωρὶς βεβαίως δικαίωμα ἀποφάσεως (Πρακτικὸν 24/12.3.1958 - Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

Ὁ Ρῶσος Μοναχὸς Ἀντώνιος Σαββαΐτης.

Ἀσκητὴν Ἀντώνιον, ὅστις μοῦ ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ εἰς τοὺς Ρώσους Ἀρχιερεῖς νὰ χειροτονήσουν τοὺς νέους Ποιμενάρχας μας. Ὅπερ καὶ ἐγένετο» [69].

Ὁ Στ. Καραμῆτσος δημοσίευσε ἐπιστολὲς πρὸς αὐτὸν τοῦ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Σαββαΐτου, Ρώσου τὴν καταγωγήν, σεβαστοῦ ἀσκητοῦ ὑψηλῆς πνευματικότητος καὶ ζηλωτοῦ τῆς Πίστεως, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ἐπικοινωνία μὲ τοὺς παραδοσιακοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς. Ἡ πρώτη φέρει ἡμερομηνία 7.5.1958 καὶ ἀπαντᾶ σὲ γράμμα τοῦ Στ. Καραμήτσου, πληροφορῶντας περὶ τοῦ Ἐπισκόπου (τότε) Σικάγου Σεραφεὶμ (Ἰβάνωφ), ὅτι ἔχει ***«μεγάλον ζῆλον δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ θέλει νὰ κάμνῃ ὅ,τι ἠμπορεῖ διὰ νὰ σᾶς βοηθήσῃ»*** [70]. Εἰς αὐτὴν περιγράφονται οἱ προσπάθειές του νὰ ἐξεύρει καὶ ἕτερον Ἀρχιερέα τῆς Συνόδου του, χωρὶς ὅμως ἐπιτυχία· διότι ὁ Σεβ. Καναδᾶ Βιτάλιος ποὺ ἀποτάνθηκε ἐξέφρασε τὸν φόβο του λόγῳ μὴ ὑπάρξεως Συνοδικῆς ἀδείας πρὸς τοῦτο. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθυνόταν προτροπὴ νὰ ἐξευρεθεῖ Ἕλληνας Ἀρχιερέας, ὥστε αὐτὸς (ὁ Σεραφεὶμ) νὰ συμπράξει ὡς δεύτερος [70].

69. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Αἱ Χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπὸ Κανονικῆς Ἐπόψεως (Ἀπάντησις εἰς μίαν βδελυρὰν συκοφαντίαν),* Ἀθῆναι 1997, σελ. 19.

70. Αὐτόθι, σελ. 24 (πρωτότυπο χειρόγραφο), σελ. 25 (στοιχειοθετημένο κείμενο). Ὁ Σεραφεὶμ (Λεωνίδας) Ἰβάνωφ γεννήθηκε τὸ 1897 στὸ Κούρσκ τῆς Ρωσίας. Τὸ 1915 ἐγγράφηκε στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Μόσχας. Τὸ 1920, μέσῳ Κριμαίας, μετανάστευσε στὴν Γιουγκοσλαβία, ὅπου σπούδασε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου. Τὸ 1926 ἐκάρη Μοναχὸς στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐν συνεχείᾳ χειροτονήθηκε Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος στὴν Σερβικὴ Ἐκκλησία. Τὸ 1934 ἐντάχθηκε στὴν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰὼβ στὴν Λαντομίροβα τῆς Σλοβακίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς. Τὸ 1935 προήχθη σὲ Ἀρχιμανδρίτη. Τὸ 1946 χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος στὴν Γενεύη γιὰ

Τὶς ἑπόμενες ἡμέρες, ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος γράφει νέα ἐπιστολὴ γιὰ νὰ πληροφορήσει τὸν Στ. Καραμῆτσο περὶ τῆς προσπαθείας νὰ πεισθεῖ νὰ βοηθήσει καὶ ὁ ἐπισκεφθεὶς τότε τὴν Ρωσικὴ Μονὴ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανίας Ἀλέξανδρος, ὅπου ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς σοφὰ καὶ μᾶλλον προφητικά:

«Νὰ γίνεσθε ἕτοιμοι! Νὰ εὕρητε μεταξύ σας καλοὺς ὑποψηφίους, ἀληθινοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Μὴ τυχοδιώκτας, ὡς ὁ Πολύκαρπος καὶ ὁ Χριστοφόρος, διὰ νὰ μὴ σᾶς προδώσουν. Μηδὲ πολὺ φανατικοὺς διὰ νὰ μὴ χωρισθοῦν ἀναμεταξύ τους καὶ χωρίσουν καὶ σᾶς εἰς κόμματα. Καὶ νὰ μὴ λυπηθοῦν ὕστερον καὶ οἱ Ρῶσσοι, ὅτι ἐχειροτόνησαν τοὺς ἀναξίους» [71]**.**

Ἐπὶ τῆς συνεχείας τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς θὰ ἐπανέλθουμε κατωτέρω, ἀλλὰ ἐδῶ θέλουμε νὰ τονίσουμε δύο πράγματα: **πρῶτον,** ὅτι στὴν πραγματικότητα προσπάθειες καὶ πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν Ρώσων ἐγίνοντο συνεχῶς, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν συνδρομὴ λαϊκῶν θεολόγων, ὅπως τοῦ Στ. Καραμήτσου, καὶ **δεύτερον,** οἱ προσπάθειες αὐτὲς εἶχαν γίνει πιὸ ἐπίμονες ἤδη ἀπὸ τὸ προηγούμενο ἔτος 1957 καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὅπως εἴχαμε ἰδεῖ ἀνωτέρω.

Σὲ τοῦτο συντέλεσε ἡ προσχώρηση στοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους στὴν Ἑλλάδα ἑνὸς Ἕλληνος Κληρικοῦ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Ἰταλία, τοῦ π. Ἰγνατίου Μπέτση, ὁ ὁποῖος ἄρχισε νὰ ἀρθρογραφεῖ στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας»· ἐκεῖ παρουσίασε τὸ πρῶτο μᾶλλον κείμενο στὰ ἑλληνικὰ περὶ τοῦ ἀσκητικοῦ, παραδοσιακοῦ καὶ ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου (τότε) Δυτικῆς Εὐρώπης Ἰωάννου (Μαξίμοβιτς), ἐπιφανοῦς μέλους στὴν Ἱεραρχία τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς[72]. Τὸ κείμενο ἐκεῖνο δημιούργησε προφανῶς

τὸ Σαντιᾶγο τῆς Χιλῆς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο, Πρωθιεράρχη τῆς ΡΟΕΔ. Ὅμως, δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβεῖ στὴν Ἐπαρχία του. Ἐγκαταστάθηκε στὴν Μονὴ Ἁγίας Τριάδος Τζόρντανβιλ Νέας Ὑόρκης τῶν Η.Π.Α. καὶ θεωρήθηκε Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἀνατολικῆς Ἀμερικῆς. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1957 ἐκλέχθηκε Ἐπίσκοπος Σικάγου καὶ Ντητροῒτ. Τὸ 1959 προήχθη σὲ Ἀρχιεπίσκοπο. Ἐκοιμήθη τὸ ἔτος 1987, σὲ ἡλικία 90 ἐτῶν.

71. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Αἱ Χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπὸ Κανονικῆς Ἐπόψεως...,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 26, 27.

72. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 261/27.5.1957, σελ. 4-5: *«Ἕνας Ἅγιος στὸ Παρίσι – Γράμματα ἀπὸ τὴν Γαλλίαν (9.5.1957)»,* ὅπου ὁ π. Ἰγνάτιος Μπέτσης περι-

Ὁ Ἅγιος Ἀρχιεπ. Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς).

αἴσθηση καὶ ἔγιναν ἀπόπειρες εἴτε ἀλληλογραφίας μαζί του εἴτε ἐπισκέψεων πρὸς συνάντησίν του[73], μὲ παράκληση γιὰ παροχὴ βοηθείας στὴν ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας μας.

Διασώζονται μάλιστα δύο ἐπιστολὲς τοῦ Ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου, ἡ ὑπ' ἀριθ. 63/10.1.1958, στὰ ρωσικά, πρὸς κάποιον Νικόλαο Δουλγέρη, καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 69 τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, στὰ γαλλικά, πρὸς τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ὁδὸς Νίκης 33, Ἀθῆναι, Ἑλλάς». Εἰς αὐτὲς ὁ Ἅγιος Ἱεράρχης ἐκφράζει τὴν προσευχητική του συμπάθεια πρὸς τοὺς Ἀγωνιστὰς τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου στὴν Ἑλλάδα, τὸν ἔπαινο καὶ τὴν ἐνθάρρυνσή του, βεβαιώνοντας ὅτι κατὰ τὴν δύσκολη ἐκείνη περίοδο δὲν ἠδύνατο νὰ πράξει κάτι ὡς πρὸς τὸ θέμα τους, μὲ εὐχὴ γιὰ κατὰ Θεὸν λύση πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας[74].

γράφει μὲ θαυμασμὸ ὅτι στὸ ἀριστοκρατικώτερο προάστιο τῶν Παρισίων, στὶς Βερσαλλίες, συνάντησε τὴν πιὸ ἀσκητικὴ μορφὴ ὁλόκληρης τῆς Εὐρώπης (!), καὶ ὅτι θὰ χρειαζόταν πολλὲς σελίδες γιὰ νὰ περιγράψει τὸν *«Ἅγιον τοῦ Παρισιοῦ»,* ἀναφέροντας τελικὰ ἐλάχιστα μόνον στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἀσκητικότητα, πίστη, λειτουργικότητα καὶ παραδοσιακότητα τοῦ Ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου Μαξίμοβιτς.

73. Ἐπίσκεψη στὸν Ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο Ἰωάννη εἶχε πραγματοποιήσει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀρχιμ. Θεόφιλος Τσίρμπας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1957-1958, γιὰ νὰ τοῦ ἐκθέσει τὴν ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐπίσης, κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴ τοῦ 1958 ἐπίσκεψη στὸν Ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο Ἰωάννη πραγματοποίησαν μετὰ τὸ ταξίδι τους στὴν Γερμανία καὶ ὁ τότε Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης μετὰ τοῦ τότε Ἱερομ. Ἀκακίου Παππᾶ (τοῦ νεωτέρου), στοὺς ὁποίους ὁ Ἅγιος ἐξέφρασε προθυμία νὰ βοηθήσει μόνον ἐφ' ὅσον θὰ εἶχε τὴν συγκατάθεση τοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου, γι' αὐτὸ καὶ παρέπεμψε τοὺς Ἕλληνες Κληρικοὺς πρὸς τὰ ἐκεῖ (βλ. Ἀρχιεπισκόπου Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου [Κιούση], *«Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου»,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 13).

74. Βλ. αὐτὲς στὸ πρωτότυπό τους καὶ μεταφρασμένες στὴν ἐπίσημη Ἱστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος: *«Ἐνημέρωση>Ἄρθρα>Ἱστορικὰ>Ἱστορικὲς Ἐπιστολές».* Σημειωτέον, ὅτι ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ

ΙΣΤ.11. Ἑρμηνεία δυσνόητου χωρίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Πρὶν νὰ συνεχίσουμε τὴν ἐξιστόρησή μας, προβαίνουμε στὴν παρουσίαση στὸ σημεῖο αὐτὸ ἑνὸς ἑρμηνευτικῆς φύσεως ἄρθρου τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), τὸ ὁποῖο δημοσιεύθηκε κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο[75]. Φέρει τὸν δυσνόητο τίτλο: *«Ἡ κλίνη τοῦ Σολομῶντος καὶ οἱ κυκλοῦντες αὐτὴν ἑξήκοντα ἐξ Ἰσραὴλ ἰσχυροὶ ρομφαίας φέροντες ἀλληγορούμενον»*. Ὁ συγγραφέας μας γράφει ὅτι δέχθηκε ἀπροσδόκητα ἕνα ἐρώτημα ἀπὸ μία πιστὴ γεροντικῆς ἡλικίας, ἐπιμελῆ ἀναγνώστρια τῆς Ἁγίας Γραφῆς, σχετικὰ μὲ τὴν ἑρμηνεία τοῦ ὡς ἄνω στίχου, παρμένου ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Ἆσμα Ἀσμάτων (γ΄ 7-8) καὶ ζήτησε πίστωση χρόνου νὰ μελετήσει σχετικὰ ἑρμηνευτικὰ σχόλια Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, διότι τὸ βιβλίο αὐτὸ τῆς Γραφῆς εἶναι δυσνόητο, ὅπως καὶ τὸ βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως στὴν Καινὴ Διαθήκη, *«ἕνεκα τοῦ ἰδιοτύπου τῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων, καὶ τοῦ ἀλληγορικοῦ καὶ ἀναγωγικοῦ δυσκαταλήπτου νοήματος τῶν εἰκόνων καὶ παραστάσεων αὐτοῦ»*[75].

Τὸ χωρίο λέγει: *«Ἰδοὺ ἡ κλίνη τοῦ Σολομών, ἑξήκοντα δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραήλ. Πάντες κατέχοντες ρομφαίαν, δεδιδαγμένοι πόλεμον, ἀνὴρ ρομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρὸν αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί»*.

Ὁ Μακάριος Θεοδώρητος Κύρου ἑρμηνεύει, ὅτι στὸ Ἆσμα Ἀσμάτων ὡς *«Νυμφίος»* ἐκλαμβάνεται ὁ Σολομών, ὁ ὁποῖος ἑρμηνεύεται εἰρηνικός. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς καταγόμενος κατὰ σάρκα ἀπὸ τὸν Σολομῶντα, εἶναι Βασιλεὺς καὶ

Ρώσου Μοναχοῦ Ἀντωνίου Σαββαΐτου τῆς 25.12.1959 πρὸς τὸν Στ. Καραμῆτσο, πληροφορούμαστε ὅτι ὁ Ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης ἦταν πρόθυμος νὰ προβεῖ στὴν Γαλλία σὲ χειροτονίες Ἱερέων γιὰ τοὺς Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον θὰ ἐστέλλοντο πρὸς αὐτὸν γιὰ τὸν σκοπὸ τοῦτο (βλ. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Αἱ Χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπὸ Κανονικῆς Ἐπόψεως...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 28-29). Ἐν τέλει δέ, ὅταν πραγματοποιήθηκαν χειροτονίες Ἐπισκόπων γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας, ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω, ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τῆς ΡΟΕΔ, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἀνῆκε σὲ αὐτοὺς ποὺ τὶς ὑποστήριξαν ἔνθερμα, δικαιολογῶντας πλήρως τοὺς Ἀρχιερεῖς ποὺ τὶς ἐπιτέλεσαν.

75. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 286/19.5.1958, σελ. 3.

Ἄρχων τῆς Εἰρήνης καὶ χορηγὸς αὐτῆς. Ἡ *«κλίνη»* τοῦ Νυμφίου εἶναι οἱ Γραφές. Σὲ αὐτὲς σὰν νὰ συνανακλίνεται ἡ νύμφη (ψυχὴ) μὲ τὸν Νυμφίο Χριστό, δεχόμενη τὰ σπέρματα τῆς θείας διδασκαλίας καὶ ἔτσι συλλαμβάνει, κύει, ὠδίνει καὶ τίκτει τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια, κατὰ τὸν Προφήτη Ἡσαΐα (κστ΄ 17-18): *«Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν· πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς».*

Οἱ *«ἑξήκοντα δυνατοί»,* κατὰ τὸν Θεοδώρητο, νοοῦνται οἱ διαπρέψαντες Ἅγιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ ὁποῖοι ἐτελειώθησαν μὲ ἀρετὴ διὰ τοῦ ἀτελοῦς Νόμου, καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ καὶ ἔχοντες, ὡς δυνατοί, τὴν πολεμικὴ ἐμπειρία. Καὶ φυλάττουν τὴν *«κλίνην»* τὴν νύκτα, δηλαδὴ τὴν νύμφη ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν ἐχθρῶν μὲ λόγο ἐλεγκτικὸ (ρομφαία στὸν μηρὸ) καὶ μυστικὸ (ρομφαία στὴν θήκη)[76].

Ὁ δὲ Ὅσιος Νεῖλος ὁ Σοφὸς ὡς *«κλίνην»* λέγει ὅτι μποροῦμε νὰ ὑπονοήσουμε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποία προασπίζονται οἱ *«ἑξήκοντα δυνατοί»,* οἱ διδαγμένοι τὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου πόλεμο, φέροντες ρομφαία καὶ ἱστάμενοι τιμητικῶς γύρω ἀπὸ τὴν *«κλίνην»* ποὺ ἀνακλίνεται ὁ Νυμφίος Χριστός, ἐφ' ὅσον ὑπερμαχοῦν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν λόγο καὶ τὴν πράξη. Αὐτοὶ εἶναι *«ἑξήκοντα»,* δηλαδὴ τέλειοι καὶ βαδίζοντες *«ἑδραίως καὶ παγίως»,* μὲ σταθερότητα. Καὶ εἶναι *«ἰσχυροί»,* διότι ἀναδείχθηκαν τέτοιοι στὸν πόλεμο κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν αἱρετικῶν μὲ πίστη ὀρθὴ καὶ πολιτεία ἐνάρετη· καὶ ἐπίσης ἐναντίον καὶ ἐκείνων ποὺ στρατεύονται ὕπουλα καὶ δόλια κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐργάζονται στὸ σκότος τῆς νυκτός, δηλαδὴ τῆς ἀμαθείας καὶ ἁμαρτίας. Αὐτοὶ (οἱ ἰσχυροὶ) κατάγονται ἀπὸ τὸν νέο Ἰσραήλ, ὡς *«ὁρῶντες τὸν Θεὸν διὰ πίστεως καὶ ἀρετῆς θεαρέστου, καὶ τὰς ἐπαγγελίας τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος λαβόντες καὶ τῆς θείας υἱοθεσίας ἀξιωθέντες».* Αὐτοὶ πάντοτε *«ὁπλοφοροῦν»,* φέροντες ρομφαία στὸ χέρι, δηλαδὴ ἀνθιστάμενοι κατὰ τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἄλλη στὸν μηρό, μὲ τὴν ὁποία κόβουν τὶς ἐπαναστάσεις τῶν παθῶν μὲ τὸν

76. Θεοδωρήτου Κύρου, *«Ἑρμηνεία εἰς τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων, Λόγος Δεύτερος»,* PG τ. 81, στλ. 119-124.

σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ βίο τους. Αὐτοὶ ὄχι μόνον τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς ἀποδιώκουν μὲ τὸν ἔλεγχο τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κρυφοὺς ἐπηρεασμούς, τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ ποὺ ρίπτονται στὸ σκότος, διατελοῦντες πάντοτε, ἀκόμη καὶ τὴν νύκτα, ἐγρήγοροι, προσέχοντες τὶς ἐχθρικὲς ἐφεδρεῖες νὰ μὴν τοὺς αἰφνιδιάσουν καὶ πλήξουν[77].

Ὁμολογουμένως, ἡ παρουσίαση εὐρύτερα, μέσῳ τοῦ Περιοδικοῦ, τῆς Πατερικῆς ἑρμηνείας ἑνὸς ἀγνώστου στίχου ἀπὸ τὸ Ἆσμα Ἀσμάτων ἦταν πολὺ καλὴ ἰδέα, γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν θείων νοημάτων ποὺ περικλείει, τῶν τόσο ἀναγκαίων στὴν ποντοπορία μας. Διὰ τῶν Γραφῶν λαμβάνουμε τὴν ἀγαθὴ σπορὰ γιὰ νὰ γεννήσουμε πνεῦμα σωτηρίας στὴν Ἐκκλησία, καλούμενοι νὰ ὑπερμαχοῦμε γιὰ τὴν Πίστη καὶ τὴν Ἀρετή, προασπίζοντες τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὶς δαιμονικὲς καὶ αἱρετικὲς ἐπιβουλές, καὶ διατελοῦντες σὲ διαρκῆ πνευματικὴ ἐγρήγορση μὲ τὰ ὅπλα τῆς Ἀληθείας.

Οἱ εἰκόνες αὐτὲς νομίζουμε ὅτι ἐν πολλοῖς ἔβρισκαν τὴν ἐφαρμογή τους καὶ στὸν Βιογραφούμενό μας, τὸν ἀκαταπόνητο αὐτὸ μελετητὴ τῶν Γραφῶν, τὸν τίμιο καὶ δυνατὸ ἐργάτη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν γενναῖο μαχητὴ ὑπὲρ Πίστεως καὶ Ἀρετῆς.

ΙΣΤ.12. Σημαντικὴ ἐπιστολὴ πρὸς Νεοημερολογίτη ἐπίσκοπο

Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ γενικὰ καὶ τῆς προσπαθείας ἀγαθοῦ ἐπηρεασμοῦ φιλικῶς διακειμένων ἱεραρχῶν αὐτῆς, ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) ἔστειλε ἐπιστολὴ ἐκ Βόλου τῆς 17/30.6.1958, δακτυλογραφημένη, πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἐλασσόνος Ἰάκωβο[78].

---

77. Στὸ Προκοπίου Γαζαίου, *«Εἰς τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων – Ἐξηγητικῶν Ἐκλογῶν Ἐπιτομή»,* PG τ. 87Β, στλ. 1628-1629.

78. Ὁ Ἐλασσόνος Ἰάκωβος, κατὰ κόσμον Δημοσθένης Μακρυγιάννης, γεννήθηκε στὰ Ἀλάτσατα τῆς Μ. Ἀσίας τὸ 1910 (ἦταν δηλ. συνομήλικος τοῦ Βιογραφουμένου μας). Ἐκάρη Μοναχὸς στὴν Σκήτη Καυσοκαλυβίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Σπούδασε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ ὑπηρέτησε ὡς Ἡγούμενος στὴν Μονὴ Πεντέλης Ἀττικῆς. Τὸ 1956 χειροτονήθηκε μητροπολίτης Ἐλασσόνος. Τὸ 1967 ἀναγκάσθηκε σὲ παραίτηση καὶ ἀπεβίωσε τὸ 1971.

Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ ἐπιστολὴ ἀποτελεῖ μία ἀντιπροσωπευτικὴ μαρτυρία γιὰ τὸν τρόπο προσεγγίσεως ὑψηλοβάθμων στελεχῶν τῶν Καινοτόμων, μὲ σεβασμό, σταθερότητα καὶ ἀγαθὲς προσδοκίες. Τοῦ ἐνθυμίζει λοιπὸν ὅτι τοῦ γράφει γιὰ νὰ ἐπαναφέρει τὸ θέμα ποὺ συζήτησαν, ὅταν πρὸ μηνῶν κατὰ καλὴ συγκυρία συνέβη νὰ συνταξιδεύσουν μὲ τὸ τραῖνο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τὸ κύριο μέρος τῆς ἐπιστολῆς παρατίθεται αὐτούσιο:

«Ἐν τῇ συζητήσει τότε συνεφωνήσαμεν ἀπολύτως, ὅτι ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἀπὸ 35ετίας ἀντικανονικῶς καὶ μονομερῶς εἰσαχθεῖσα ὡς πληγὴ μεγάλη πυορροοῦσα διαβιβρώσκει τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ προκύπτει ἀνάγκη, ὅπως διὰ παντὸς τρόπου συντονισθῇ πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια πρὸς ἐπούλωσιν αὐτῆς διὰ τῆς ἐπανόδου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ πατροπαράδοτον ἑορτολογικὸν καθεστώς.

»Ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης παρεδέχθη ὅτι ἡ μὴ συμμόρφωσις πρὸς τὴν ἡμερολογιακὴν καινοτομίαν μεγάλης μερίδος εὐσεβοφρόνων ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου καὶ λαοῦ δὲν τυγχάνει ἀδικαιολόγητος, δεδομένου ὅτι τρεῖς Πανορθόδοξοι Σύνοδοι ἐν ἔτεσι 1583, 1587 καὶ 1593 ἐχαρακτήρισαν τὸ ἡμερολόγιον διὰ τὴν θείαν ἐν Ἐκκλησίᾳ Λατρείαν ὡς Παράδοσιν, ἀφ' ἧς ἡ ἐν Νικαίᾳ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐθεμελίωσε τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα, καὶ ὡς τοιαύτην ἀκαινοτόμητον δεινοῖς ἐπιτιμίοις παραμεῖναι κατωχύρωσαν. Οἱ δὲ κατὰ καιροὺς ἐγερθέντες διωγμοὶ κατὰ τῶν στερρῶς ἐμμενόντων εἰς τὰς ἀκαινοτομήτους ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ὑπῆρξαν ἐνέργειαι ἄστοχοι καὶ αὐτόχρημα ἀντιχριστιανικαὶ τῶν κακῶς διοικησάντων Ἐκκλησίαν καὶ Πολιτείαν, καθ' ὅσον γνωστὸν τυγχάνει ἐκ τῆς Ἱστορίας, ὅτι ἡ βία μετὰ σκληρότητος καὶ κακώσεων ἀσκουμένη φέρει ἀντίθετα ἀπὸ τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, ἐπαυξάνουσα τὰ πείσματα καὶ τοὺς φανατισμοὺς καὶ χαλιβδοῦσα ἐπὶ μᾶλλον τοὺς χαρακτῆρας τῶν διωκομένων μέχρις ἀναδείξεως αὐτῶν εἰς τὸν χορὸν τῶν Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς πίστεως.

»Ἐν τῇ ρύμῃ τῆς συζητήσεως ἡμῶν συνωμολογήθη ὅτι καὶ τὰ ἔκτροπα τῶν τροφίμων τῆς Κερατέας ὀφείλονται εἰς τὴν διάσπασιν τῆς ἐσωτερικῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας συνεπείᾳ τῆς ἑορτολογικῆς καινοτομίας, διότι ὡς εἰκὸς κατὰ τὸ γνωστὸν γνω-

μικὸν "ἑνὸς κακοῦ δοθέντος μύρια ἕπονται". Ἀναμφιβόλως δὲ τὰ ἔκτροπα ταῦτα αὐτομάτως θέλουσι καταπαύσει ἐπανερχομένης τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἑορτολογικὴν παράδοσιν»[79].

Κατόπιν τούτων, ἀπευθύνεται παράκληση ὅπως ὁ Ἐλασσόνος συμβάλει κατὰ τὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τους μὲ κάθε τρόπο στὴν προσπάθεια μαζὶ καὶ μὲ ἄλλους ἀρχιερεῖς ἀγαθῆς διαθέσεως νὰ καταπαύσει ὁ ἐσωτερικὸς σάλος καὶ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ παμπόθητη ἕνωση τῶν διεστώτων μὲ τὴν ἐπαναφορὰ στὴν Ἐκκλησία τῆς ἑορτολογικῆς παραδόσεως.

Καὶ προκύπτει τὸ ἀφελὲς ἐρώτημα: Ἂν στοὺς ἡμετέρους τοῦ Πατρίου ὑπῆρχε ἡ παραμικρὴ πεισμοσύνη καὶ ἰδιοτέλεια, θὰ ἐπιδιωκόταν μὲ τόση ἐπιμονὴ ἡ προσπάθεια γιὰ ἕνωση ἐν ἀληθείᾳ;

ΙΣΤ.13. Ἐνέργειες τοῦ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου ὑπὲρ τοῦ Πατρίου

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1958 βρέθηκε καὶ πάλι στὴν Ἀθήνα ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος, τὸν ὁποῖον ἔσπευσαν νὰ ἐπισκεφθοῦν, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀντιπρόσωποι τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, θεωροῦντες αὐτὸν ὄχι ἁπλῶς *«πολυσέβαστον φίλον»,* ἀλλὰ καὶ *«στοργικὸν συμπαραστάτην»*[80]. Ἡ ἐπίσημη Ἀντιπροσωπία ἀπαρτιζόταν ἀπὸ τοὺς Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομο Κιούση καὶ Θεόφιλο Τσίρμπα, τὸν Ἱερομ. Γρηγόριο Παπαβλάχο, τὸν θεολόγο Σταῦρο Καραμῆτσο καὶ ἕτερο θεολόγο ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας», συνομίλησαν δὲ μαζί του ἐπ' ἀρκετόν[81].

Ὁ Πατριάρχης δήλωσε καθαρῶς: *«Εἶμαι καὶ ἐγὼ Παλαιοημερολογίτης, διότι αὐτὸ θεωρῶ ὡς ὀρθὸν καὶ δίκαιον καὶ διότι φρονῶ, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἀνωμαλία αὐτὴ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ εἰδικώτερον τῆς ἑλληνικῆς ὁμοεθνίας»*[80]. Μάλιστα, παραδέχθηκε ὅτι εὐθύνεται καὶ αὐτὸς γιὰ τὴν μεταβολή, ἀπὸ ὑπερβάλλοντα σεβασμὸ στὸν χρη-

79. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

80. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 295/22.9.1958, σελ. 1: *«Πλησίον τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου».*

81. Αὐτόθι, σελ. 8.

Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος.

ματίσαντα διδάσκαλό του Χρυσόστομο Παπαδόπουλο, ἀλλὰ ὁμολογεῖ ὅτι τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ γίνει. Βεβαίωσε, ὅτι γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἐπισκέφθηκε τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου Ἑλλάδος καὶ σκοπεύει νὰ ὑποβάλει *Ὑπόμνημα.* Σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐξῆρε καὶ πάλι τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, μὲ ζωηρὴ περιγραφὴ τοῦ ἠθικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ μεγαλείου του[80].

Ἐπισκέψεις στὸν Ἀλεξανδρείας πραγματοποίησαν ἐπίσης καὶ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης μὲ τὸν Ἁγιορείτη Ἱερομόναχο Ἰγνάτιο Ἰβηρίτη, καθὼς καὶ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ[81].

Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος τήρησε τὴν ὑπόσχεσή του καὶ προέβη πράγματι σὲ ὑποβολὴ συντόμου *Ὑπομνήματος* στὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Θεόκλητο καὶ τὴν Ἱεραρχία τῶν Νεοημερολογιτῶν τὴν 20.11.1958, τὸ ὁποῖο κοινοποίησε μὲ διαβιβαστικὸ γράμμα του στὴν Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος τὴν 22.11.1958[82].

Εἰς αὐτὸ τονίζεται ἐξ ἀρχῆς ὅτι οἱ διευθύνοντες *«τὴν Ἐκλησίαν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»* παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ ἐπέμβει ὑπὲρ αὐτῶν στὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ γνωστοποίηση ὅσων ἄκουσε καὶ μελέτησε σχετικῶς ἐκ μέρους τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ Πατρίου. Ὁμολογεῖται τὸ ἐπιζήμιον τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου, ἡ ὁποία διήρεσε τοὺς Ὀρθοδόξους Ἕλληνες, μὲ τάσεις ἐξοντώσεως τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἀπὸ τοὺς Νεοημερολογῖτες. Ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὅτι μετανοεῖ γιὰ τὴν ἀποδοχὴ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας

82. Βλ. αὐτὸ στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 302/22.12.1958, σελ. 1 (Διαβιβαστικὸν) καὶ σελ. 4-5 (τὸ *Ὑπόμνημα).* Ἐπίσης στὸ Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ,* Ἀθῆναι 1961, σελ. 319-321. Καὶ στὸ Περιοδ. «Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος», τ. 5/Α´ Ἑξάμηνον 2017, σελ. 26-28.

τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου, καὶ σκέπτεται τὴν ἐπιστροφὴ στὸ Παλαιό. Ἀπευθύνει δὲ προτροπὴ γιὰ ἐπίδειξη *«ἀνοχῆς»* ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ τῶν διϊσταμένων καὶ γιὰ σύσκεψη τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ θέματος στὴν κατεύθυνση τῆς ἐπιστροφῆς.

ΙΣΤ.14. Προτάσεις σοβαρὲς γιὰ κατὰ Θεὸν λύση

Ἐν ὄψει τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1958 καὶ ἐν ἀναμονῇ ἐνασχολήσεως μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως, ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀπηύθυνε ἔκκληση *«Πρὸς Ἅπαντα τὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας»*[83]. Ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἐμμένουν σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα στὰ ὅρια τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἀπονέμουν τὸν βαθύτατο σεβασμὸ *«τοῖς σοφοῖς οἰακοστρόφοις τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν καὶ σεπτοῖς τῶν ὀρθοδόξων λαῶν πατράσι»*· καὶ προβαίνουν στὴν κατάδειξη τοῦ κινδύνου τῆς διαβρώσεως τῶν Ὀρθοδόξων μέσῳ τοῦ προτεινομένου συνεορτασμοῦ μὲ τοὺς Παπικοὺς διὰ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου τους, ἀφοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐπέρχεται ἄμβλυνση τῶν δογματικῶν ἀντιθέσεων καὶ διαμόρφωση ἑνὸς δογματικοῦ συγκρητισμοῦ· γι' αὐτὸ καὶ ἡ Καινοτομία ἀπορρίφθηκε ἐπίμονα ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους Προκαθημένους τοῦ ΙΣΤ´ αἰ. (Ἱερεμία Τρανό, Μελέτιο Πηγᾶ) καὶ καταδικάσθηκε. Οἱ προθέσεις τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως ἀποκαλύφθηκαν στὸ λεγόμενο Πανορθόδοξο Συνέδριο τοῦ 1923 στὴν Κωνσταντινούπολη ἐπὶ Μελετίου Μεταξάκη καὶ τὰ ὅσα βεβαιώθηκαν ἐνώπιον τῶν Ἀγγλικανῶν εἰς αὐτὸ περὶ ἀποδοχῆς Νέου Ἡμερολογίου. Οἱ δὲ Ὀρθόδοξες τοπικὲς Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες δὲν δέχθηκαν τὴν κατάκριτη Και-

83. Βλ. αὐτὴν στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 292/11.8.1958, σελ. 1-2. Ὑπογράφουν ὁ Πρόεδρος Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς, ὁ Γεν. Γραμματέας Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, τὰ Μέλη Ἀρχιμ/τες Παρθένιος Σκουρλῆς, Αὐξέντιος Πάστρας, Μερκούριος Καλοσκάμης, Θεόφιλος Τσίρμπας καὶ Γαβριὴλ Καλαμισάκης, οἱ Ἱερομ. Γρηγόριος Παπαβλάχος, Διονύσιος Καλάργυρος καὶ Πανάρετος Πετρίδης καὶ ὁ Ἱερεὺς Στυλιανὸς Παπαδόπουλος.

νοτομία, ἔπραξαν τοῦτο προφανῶς ἀπὸ σεβασμὸ στὴν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας, στὶς ἀποφάσεις τοπικῶν Συνόδων καὶ στὸ πνεῦμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ συνεχίζει ἡ ἔκκληση: *«Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐπέχει θέσιν ἰδανικοῦ καὶ ἀξίας ἡ χρονικὴ ἀκρίβεια, ἀλλ' ἡ ἑνότης τῶν Ὀρθοδόξων. Διψαλέως αὐτὴν νοσταλγοῦντες καὶ ἡμεῖς ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὰς σεπτὰς κορυφὰς τῆς Οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς ἁγίας αὐτῆς ὑπερεθνικῆς πραγματικότητος, τῆς ὑφ' ἕν σύνταγμα πολιτευομένης, τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ μίαν γλῶσσαν λαλούσης, τῆς ἀγάπης, ὅπως ἀποκαταστήσωσι τὴν ἑνότητα τῶν Ὀρθοδόξων Λαῶν καὶ Ἐκκλησιῶν».* Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνεται παράκληση νὰ τονισθεῖ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ τακτοποιήσει τὸ ἐκκρεμὲς Παλαιοημερολογιτικὸ ζήτημα. Πρόκειται γιὰ θέμα ποὺ δὲν ἀποτελεῖ ἐσωτερικὸ ζήτημα μιᾶς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὑπόθεση Πανορθοδόξου ἐνδιαφέροντος, μὲ ἀναφορὰ σὲ σχετικὴ τοποθέτηση τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Τίθενται δὲ ὡς προτάσεις πρὸς ἐφαρμογὴν ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἡμερολογιακοῦ καθεστῶτος, ἢ ἡ σύσταση μικτῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ ἐξεύρεση λύσεως [84] μέχρι τὴν σύγκληση Πανορθοδόξου Συνόδου [83].

***

Στὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1958 ἐκτυπώθηκε *«Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος – Περὶ τοῦ Παλαιοημερολογητικοῦ»* [85]. Τὸ *Ὑπόμνημα,* γραμμένο προσεκτικά, μὲ τόνο μετριοπαθῆ καὶ γλῶσσα ἀληθείας, ἀπαρτίζεται ἀπὸ τρία κεφάλαια: *«Α΄. Προέλευση καὶ σύντομος ἱστορία τοῦ ζητήματος* [86]*· Β΄. Οὐσία καὶ πραγματικότης· Γ΄. Ἐπιβαλλόμε-*

84. Τὸ ἐνδεχόμενο αὐτὸ εὐνοοῦσε μᾶλλον ὁ προηγούμενος ἀρχιεπίσκοπος Δωρόθεος Κοτταρᾶς († 1957), ὅπως γράφεται σὲ κύριο ἄρθρο τῆς *ΦΟ,* ἀρ.φ. 291/28.7.1958, σελ. 1-2: *«Ἐν ὄψει τοῦ Ὀκτωβρίου».*

85. Πρόκειται γιὰ ὀκτασέλιδο κείμενο τῆς 1.11.1958, ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου). Συνετάχθη ὑπὸ τῶν θεολόγων τοῦ ἱ. Ἀγῶνος καὶ ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 295/22.9.1958, σελ. 8), ὅπως καὶ ἐξετυπώθη (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 296Α/7.10.1058, σελ. 8). Εἰς αὐτὸ ἀναφερθήκαμε στὶς σελ. 469-470 τοῦ Τόμου Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου.

86. Σημειώνεται πολὺ ὀρθά: «***... Οἱ κατὰ καιροὺς Πατέρες καὶ τῆς Ἐκκλη-***

ναι λύσεις». Ὡς λύσεις προτείνονται οἱ ἤδη ἀναφερθεῖσες: ἡ ἐπάνοδος τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας στὸ πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἡμερολογιακὸ καθεστώς, ἤ ἡ σύσταση μικτῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως μέχρι συγκλήσεως Πανορθοδόξου Συνόδου. Τονίζεται βέβαια ὅτι μόνη ὀρθὴ εἶναι ἡ πρώτη λύση καὶ ἄν δὲν τὴν δεχθοῦν, τουλάχιστον νὰ παύσουν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὸ ζήτημα ἀπὸ θέσεως ἰσχύος, ἄνευ ἀγάπης καὶ πατρικότητος.

«Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν Ζήτημα» πρὸς τὴν Σύνοδο τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας ἐξέδωσε καὶ τὸ «Παράρτημα Βόλου» τῆς ΠΘΕΟΚ μὲ ἡμερομηνία 26.10.1958, τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε σὲ Φυλλάδιο[87]. Ὑπογράφεται ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καὶ τὸν Ἐφημέριο Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη, τὸν καὶ συγγραφέα τοῦ κειμένου[88].

Τονίζεται ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ἦταν πράξη χωρὶς τὴν ἔμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι ἐπέφερε ταραχὲς καὶ ὅλα ὅσα εἶναι ἀντίθετα πρὸς τοὺς Καρπούς Του (βλ. Γαλ. ε΄). Οὐσιαστικά, οἱ ὑποστηρικτές της ἐπιθυμοῦσαν τὸν συνεορτασμὸ μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, γιὰ προσέγγιση καὶ ἕνωση μὲ αὐτούς. Τὰ σαθρὰ ἐπιχειρήματα τῶν Καινοτόμων στηλιτεύθηκαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο καὶ ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς Μόσχας τοῦ 1948. Ἡ αὐθαίρετη καὶ μονομερὴς Μεταρρύθμιση ἔφερε ἀναστάτωση στὸ Τυπικὸ τῶν ἱ. Ἀκολουθιῶν καὶ σμίκρυνε ἤ κατήργησε τὴν Νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ὡς πρὸς τὸ Ἡμερολόγιο τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἰσχύει ἀστρονομικὴ ἀκρίβεια, ἡ ὁποία νὰ προτιμᾶται ἀπὸ τὴν ἑνότητά της στὸν ταυτόχρονο καὶ ὁμοιόμορφο ἑορτασμὸ στὴν θεία Λατρεία. Τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο ὡς σχετιζόμενο μὲ τὸν Πασχάλιο Κανόνα ἀποτελεῖ θέσπισμα τῶν Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τρεῖς Πανορθόδοξοι Σύνοδοι τοῦ ΙΣΤ΄ αἰ. ἀπεφάν-

σίας θεόπνευστοι ταγοὶ [ἐφρόνουν], ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποτελεῖ ἀστρονομικὸν ἰνστιτοῦτον, ἐνδιαφερομένη δι' ἀκρίβειαν χρόνων καὶ καιρῶν, ἀλλὰ παλλάδιον χάριτος ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἑνότητα τῶν πιστῶν» (σελ. 2).

87. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀναφορὰ εἰς αὐτὸ ἔγινε στὶς σελ. 454 ἑ. τοῦ Τόμου Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου.

88. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 296Α/7.10.1958, σελ. 8: *«Τὰ Ὑπομνήματα πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν».*

θησαν νὰ παραμείνει ἀκαινοτόμητο, διότι τὴν αὐθεντία ἔχουν οἱ Πατέρες καὶ ὄχι οἱ ἀστρονόμοι καὶ διότι ἡ ἀθέτηση μιᾶς τέτοιας ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως ἐπιφέρει ἀπειλὲς φρικτῶν ἐπιτιμίων. Ἡ δικαιολογία περὶ εἰσαγωγῆς «διορθωμένου Ἰουλιανοῦ» καὶ ὄχι Γρηγοριανοῦ δὲν εὐσταθεῖ, ἐφ' ὅσον τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτό· οὔτε οἱ Ἑορτές, ποὺ θεσπίσθηκαν κατὰ συνθήκην, ἦλθαν στὴν ἀκριβῆ τους ἐπέτειο.

Ἡ δικαιολογία ὅτι ἡ Καινοτομία δὲν προσκρούει στὰ δόγματα τῆς Πίστεως δὲν εἶναι ἰσχυρή, ἀφοῦ προκλήθηκε σχίσμα καὶ διαίρεση, διότι ἡ ἄθεσμη πράξη εἰσαγωγῆς τοῦ *«παπολατινικοῦ ἡμερολογίου»* ἀπορρίφθηκε ὡς ἀπαράδεκτη ἀπὸ τὶς Συνόδους τοῦ ΙΣΤ΄ αἰ.. *«Οἱ Χριστιανοί»,* τονίζεται, *«γνωρίζουσι νὰ τιμῶσι καὶ σέβωνται πάντα ὅσα ἡ Ἐκκλησία ὡς θησαυρὸν πίστεως καὶ ἐξωτερικῆς λατρείας διδάσκει καὶ παραγγέλλει, εἴτε ταῦτα λέγονται δόγματα, εἴτε ἤθη καὶ ἔθιμα διὰ τῆς αἰωνοβίου πράξεως καθιερωθέντα»* (σελ. 10).

Ἡ σημαντικὴ μερίδα Κλήρου καὶ Λαοῦ, ἡ ὁποία ἀρνήθηκε νὰ συμμορφωθεῖ στὴν Καινοτομία, διεχώρισε εὐθῦνες γιὰ νὰ μὴν διατελεῖ ὑπὸ τὰ ἀναθέματα τῶν Συνόδων, ὅπως τοῦ 1848, γιὰ κάθε ἕναν ἀποδεχόμενον *«νεωτερισμόν».*

Ὅσο γιὰ τοὺς φοβεροὺς διωγμοὺς ποὺ ὑπέστησαν οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι καλύτερα νὰ μὴν γίνεται λόγος· ὅμως, χάριν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονηθοῦν. Τὰ τεκταινόμενα διεθνῶς καὶ ἐγχωρίως δὲν δικαιολογοῦν ἐκκλησιαστικὴ διάσπαση ἐξ αἰτίας τοῦ Ἡμερολογιακοῦ. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας συνασπίζονται καὶ κερδίζουν ἔδαφος. Καὶ ἄλλοι δῆθεν «ὑπερορθόδοξοι» αὐθαιρέτως καὶ ἀθεοφόβως σφετερίζονται βαθμοὺς καὶ τίτλους ἐκκλησιαστικούς, ἔχοντες πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν καὶ ἐξαπατοῦντες τοὺς ἁπλουστέρους πρὸς ἐκμετάλλευσιν.

Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνεται ἔκκληση νὰ ἑνώσουν οἱ Καινοτόμοι τὴν Ἐκκλησία διὰ παντὸς τρόπου, στὸ πλαίσιο τῶν Πατρίων Παραδόσεων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων της, μὲ τὴν ἐπαναφορὰ στὴν θεία Λατρεία τοῦ Πατροπαραδότου Ἡμερολογίου.

***

Κατόπιν τόσης προσπαθείας μὲ εἰδικὰ κείμενα, ἐκκλήσεις, συναντήσεις, δραστηριότητες, γεμάτες ἐλπίδες καὶ προσδοκίες

ἀπὸ μέρους τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, **οἱ σύνεδροι τῆς Ἱεραρχίας στὴν σύνοδό τους τῆς 1.11.1958 ἔμειναν κυριολεκτικὰ ἐκτὸς καὶ μακρὰν τῆς πραγματικότητος ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου.** Παρὰ τὴν βοῶσα πραγματικότητα *«ἑνὸς κινήματος εὐσεβείας, τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ (τις) τὰ κανονικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἐρείσματα»*[89], **ἡ κρατοῦσα Ἐκκλησία ἀποφάσισε, ὅτι ἡ μόνη λύση τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ ζητήματος εἶναι ὁ διωγμὸς τῶν Κληρικῶν τοῦ Πατρίου, γιὰ τὶς δῆθεν ἀντικανονικὲς πράξεις τους καὶ ἡ ἐξυπηρέτηση ὅσων ἐμμένουν στὸ Πάτριο ἀπὸ κληρικοὺς Νεοημερολογῖτες[90]!** Ἡ Καινοτόμος Ἱεραρχία ὄντως δὲν εἶδε τὴν πραγματικότητα καὶ ἀπογοήτευσε γιὰ ἄλλη μία φορὰ τοὺς πάντες μὲ τὴν ἀφιλάδελφη, μικρόψυχη καὶ ἐχθρικὴ στάση της. Συνέβη, δυστυχῶς, αὐτὸ ποὺ εἶχε ἐκφρασθεῖ ὡς εὐχὴ πρὸς ἀποφυγὴν ἀπὸ τοὺς Ἀγωνιστὲς τοῦ Πατρίου σὲ μήνυμα ἀποφασιστικότητος μὴ ὑποχωρήσεως λίγο νωρίτερα:

«Οὔτε ὁ διωγμὸς παραλύει τοὺς ἀγῶνας, οὔτε ὁ λαός, ὁ ἐν ἐπιγνώσει ἀκολουθῶν τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς εὐσεβείας κίνημα παρασύρεται εἰς ὡραιοφανεῖς παγίδας θανάτου, ἀλλ᾽ οὔτε καὶ ὁ χρόνος κατασβήνει τὴν ἱερὰν φλόγα τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως, ἔστω καὶ ἂν πνέουν πλεῖστοι ἄνεμοι ἀντιξοοτήτων, ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς προελεύσεως»[91].

Γι᾽ αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν σύνοδο ἐκείνη τῶν Καινοτόμων, δηλώθηκε εὐθαρσῶς: ***«Ἐρίζουσα ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία μεθ᾽ ἡμῶν καὶ διώκουσα ἡμᾶς μόνον ἀδυναμίαν ἀποκαλύπτει καὶ χρεω-***

---

89. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 298-299/10.11.1958, σελ. 7: *«Ἡμεῖς καὶ ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία».*

90. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 300/24.11.1958, σελ. 1-2: *«Ἦλθον, (οὐκ) εἶδον καὶ ἀπῆλθον»* (κύριο ἄρθρο). Συντριπτικὴ ἀπάντηση στὴν ἀπαράδεκτη ἀπόφαση τῆς Νεοημερολογιτικῆς ἱεραρχίας, μὲ δυναμικὴ τοποθέτηση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος στὴν ὁλότητά του καὶ προτάσεις κατὰ Θεὸν λύσεως βλ. βιβλιάριο: Μάρκου Μοναχοῦ (Χανιώτου) καὶ Συνοδίας, *Τὸ «Ποιμαντικὸν Γράμμα» τῆς Ἱεραρχίας καὶ τὸ Σκάνδαλον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ - Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μ. Ἀρχιεπίσκοπον κ.κ. Θεόκλητον καὶ Σ. Ἱεραρχίαν,* Ἀθῆναι 1959, σ.σ. 48, μὲ τόπο καὶ χρόνο: Ἐν Πάρῳ τῇ 18/31 Ἰανουαρίου 1959.

91. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 291/28.7.1958, σελ. 1: *«Ἐν ὄψει τοῦ Ὀκτωβρίου»* (κύριο ἄρθρο).

κοπίαν ὁμολογεῖ. Διότι δὲν εἶναι ἐξουσία δυνάμεως, ἀλλὰ Παλλάδιον χάριτος καὶ ἀγάπης. Ἐπροτείναμεν χεῖρα συνδιαλλαγῆς ἐπὶ ἐδάφους τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ἀναμένομεν ἀπάντησιν» [89] ***!...***

Ἡ στάση τῶν Προπατόρων μας ἦταν ἀξιοθαύμαστη. Δὲν ἔπαυαν, μὲ ἐλπίδα καὶ σταθερότητα, νὰ θέτουν τοὺς διῶκτες Καινοτόμους πρὸ τῶν εὐθυνῶν τους, γιὰ διόρθωση καὶ ἀποκατάσταση τῆς συγχύσεως ποὺ προκάλεσαν, παρὰ τὴν ἀπογοήτευση ἀπὸ τὴν σκληρὴ καὶ ἀνεπίδεκτη διορθώσεως τοποθέτησή τους.

Κάποια ἐλπίδα ἀναφάνηκε ἀπὸ τὴν εἴδηση, ὅτι μὲ ἀξίωση τῆς Κυβερνήσεως (!) ἡ Ἱεραρχία τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας θὰ συνήρχετο καὶ πάλι στὶς 21.1.1959 [92].

Σὲ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ ἔγινε καὶ ἡ προαναφερθεῖσα παρέμβαση τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου, μὲ τὸν *Ὑπόμνημά* του πρὸς τοὺς Καινοτόμους, ὅπως ἐπίσης δημοσιεύθηκε καὶ ἕνα σχετικὸ ἄρθρο, ὑπογραφόμενο ἀπὸ *«ἕναν Ἱεράρχη»* τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας [93], στὸ ὁποῖο κάνει ἔκκληση στὴν σύνοδό του νὰ φροντίσει νὰ ἐπιλυθεῖ τὸ Παλαιοημερολογιτικὸ θέμα. Διότι, δὲν δύνανται νὰ ἀδιαφοροῦν ἐνώπιον χιλιάδων λαοῦ ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ Παλαιό, οὔτε νὰ λάβουν καταδικαστικὲς ἀποφάσεις γιὰ κατὰ πάντα Ὀρθοδόξους· παρὰ ἀπομένει νὰ συγκαλέσουν Μεγάλη Τοπικὴ Σύνοδο ἀπὸ τοὺς Προέδρους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ ἐπιλυθεῖ τὸ θέμα κανονικῶς καὶ ὅλες οἱ τοπικὲς Ἐκκλησίες νὰ ἀκολουθήσουν ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ Ἡμερολόγιο/Ἑορτολόγιο, νὰ παύσει ἡ καταδίωξη τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ὅπως καὶ ὁ ἀντικανονικὸς ἐκτραχηλισμὸς τῶν ἀνθρώπων τῆς Κερατέας, καὶ ὅσων ἐπίσης κληρικῶν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας προσφεύγουν σὲ ἐκείνους, προκειμένου νὰ ἀναρριχηθοῦν ἀντικανονικῶς σὲ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα [93].

92. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 301/8.12.1958, σελ. 1-2: *«Ἡ κυβερνητικὴ πρωτοβουλία»* (κύριο ἄρθρο).

93. Αὐτόθι, σελ. 2-3: *«Ἡ Ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας».* Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ Περιοδ. «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι» τοῦ ὁμωνύμου Συλλόγου τῶν Ἀθηνῶν.

ΙΣΤ.15. Τὸ Β΄ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου Ἑλλάδος δὲν εἰσήκουσε τὶς συνετὲς φωνὲς ἀκόμη καὶ ἐντὸς αὐτῆς, οὔτε πολὺ περισσότερο τὶς κατὰ καιροὺς φιλειρηνικὲς ἐκκλήσεις ἐκ μέρους τοῦ Πατρίου. Συνεπῶς, οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι συνέχισαν ἀπτόητοι τὴν ἡρωϊκὴ πορεία τους πρὸς εὐόδωσιν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς τους.

Τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1958 ἔγιναν προετοιμασίες[94] γιὰ τὴν σύγκληση τοῦ Β΄ Πανελλαδικοῦ Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου ἀπὸ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ, σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, ἕνδεκα χρόνια μετὰ τὸ ἀντίστοιχο πρῶτο τοῦ 1947[95]. Κατ' ἀκρίβειαν, 37 Κληρικοί, συμπεριλαμβανομένων τῶν μελῶν τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ καὶ μὲ συμμετοχὴ καὶ τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, συνῆλθαν στὰ Γραφεῖα στὴν Ἀθήνα στὶς 15.10.1958 καὶ ὑπέγραψαν κείμενο, μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐξέφραζαν ἐπιφυλάξεις γιὰ τὴν σύγκληση τοῦ προετοιμαζομένου Συνεδρίου· γι' αὐτὸ καὶ ζητοῦσαν ἀναβολὴ γιὰ εὐθετώτερο χρόνο, *«καθ' ὅτι ἡ πραγματοποίησίς του ἐγκυμονεῖ κινδύνους διὰ τὴν ὅλην ἱερὰν ὑπόθεσιν τοῦ Ἀγῶνος. Τοῦτο θέλει πραγματοποιηθῇ εἰς χρόνον καὶ μὲ θέματα ὁρισθησόμενα ἐν συνεργασίᾳ Κλήρου καὶ λαοῦ»*[96].

Ὅπως φαίνεται, ὑπέβοσκε δυσαρέσκεια ἔναντι τῆς ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία ἐπιθυμοῦσε νὰ ἔχει τὴν εὐθύνη τοῦ Πανελληνίου Συνεδρίου, τὸν καθορισμὸ τῆς θεματολογίας καὶ τὸν σχεδιασμό του.

---

94. Σύσκεψη προετοιμαστικὴ συνεκλήθη καὶ στὴν Θεσσαλονίκη στὶς 29.9.1958 μὲ συμμετοχὴ τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς ΠΘΕΟΚ, Κληρικῶν καὶ ἀντιπροσώπων 20 Κοινοτήτων καὶ Παραρτημάτων τῶν Γ.Ο.Χ. Μακεδονίας. Γιὰ τὸ ἐπικείμενο Πανελλαδικὸ Συνέδριο ἀνακοινώθηκε ὅτι μποροῦσαν νὰ συμμετάσχουν ἀπὸ τρεῖς τουλάχιστον ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν Κοινοτήτων καὶ Παραρτημάτων τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 158-160).

95. Περὶ τοῦ Α΄ Πανελλαδικοῦ Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου τῆς ΠΘΕΟΚ βλ. σελ. 354-357 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου.

96. Κείμενο χειρόγραφο καὶ δακτυλογραφημένο, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἡ λεπτὴ καὶ εὐαίσθητη ἰσορροπία ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ δοκιμαζόταν γιὰ ἄλλη μία φορά, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐξομαλύνθηκαν κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη συγκυρία.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, στὶς 16.10.1958, συνῆλθαν Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, μαζὶ καὶ οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, στὰ Γραφεῖα στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ ἀποφασίσουν ἀπὸ κοινοῦ γιὰ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα. Συμφωνήθηκε νὰ ρηφθεῖ στὴν λήθη κάθε παρεξήγηση τοῦ παρελθόντος καὶ ζητήθηκε συγγνώμη μεταξὺ ἀλλήλων γιὰ ὅ,τι ἄτοπο ἐπράχθη ἢ ἐλέχθη· καὶ δόθηκε ὑπόσχεση γιὰ συνεργασία στὸ ἑξῆς μὲ πνεῦμα χριστιανικῆς ἀγάπης· οἱ Κληρικοὶ θὰ περιβάλλουν τοὺς λαϊκοὺς μὲ πατρικὴ κατανόηση· οἱ δὲ λαϊκοὶ θὰ θέτουν κάθε ἐνέργειά τους ὑπὸ τὴν ἔγκριση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ***«καὶ οὐδέποτε οὐδαμῶς ἄνευ εὐλογίας ἀνεξαρτήτως καὶ ἀσυδότως θέλουσιν ἐνεργεῖ εἰς ὅτι ἀφορᾶ τὸν κοινὸν ἱερὸν Ἀγῶνα»***[97]. Ἐν τέλει, ἀποφασίσθηκε ὁμοφώνως τὸ Πανελλαδικὸ Συνέδριο νὰ συγκληθεῖ, ἐν ὄψει μάλιστα τῆς συνεδριάσεως τῆς Νεοημερολογιτικῆς ἱεραρχίας, καὶ ὁρίσθηκε Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ διεξαγωγή του, στὴν ὁποίαν συμμετεῖχαν Κληρικοὶ (ἐν οἷς καὶ ὁ π.Χρ.Ν.), ἡ Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ οἱ τρεῖς λαϊκοὶ θεολόγοι (Καραμῆτσος, Μπατιστᾶτος, Βρεττᾶκος). Ὑπεγράφη δὲ σχετικὸ Πρακτικό[97].

Τὸ Β΄ Πανελλαδικὸ Συνέδριο συνῆλθε πράγματι στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας στὴν Ἀθήνα κατὰ τὸ διήμερο 9 καὶ 10 Νοεμβρίου (ν.ἡ.), ἡμέρες Κυριακὴ καὶ Δευτέρα. Προσῆλθαν ἀντιπρόσωποι ἀπὸ 300 καὶ πλέον Παραρτήματα ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν Θράκη μέχρι τὴν μεγαλόνησο Κρήτη, τὰ περισσότερα μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Ἐφημερίους τους[98].

Οἱ ἐργασίες ἄρχισαν τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς μὲ προσευχὴ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ καὶ Χορὸ Ἱεροψαλτῶν ὑπὸ τὸν Μουσικολογιώτατο Γέροντα Δοσίθεο Μοναχὸ τὸν ἀόμματο, ὁ ὁποῖος ἔψαλε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ Δοξαστικὸ «Τῶν Ἁγίων Πατέρων ὁ Χορός».

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης ἐξεφώνησε τὸ *«προσκλητή-*

---

97. Χειρόγραφο «Πρακτικὸν» ὑπογεγραμμένο, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱ. Συνόδου.
98. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 298-299/10.11.1958, σελ. 2-3.

Πανελλαδικὸ Συνέδριο τοῦ 1958.

ριον τῶν νεκρῶν τῶν ἐν Κυρίῳ ἀποθανόντων» στὶς ἐπάλξεις τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, τοῦ Χοροῦ ψάλλοντος τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη»!

Ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος ἐξέφρασε τὴν χαρά του γιὰ τὴν σύγκληση τοῦ Συνεδρίου καὶ τόνισε τὴν σημασία του.

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης ἀναφέρθηκε στὴν συντελούμενη ἀποστασία Πίστεως καὶ ὑπεγράμμισε τὴν ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στὸ πνεῦμα τῆς ἐγκαταλειφθείσης Ὀρθοδοξίας.

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπαρίθμησε τὶς θλιβερὲς συνέπειες τῆς αὐθαιρέτου Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ διεπίστωσε τὴν ζοφερὴ τάση ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ θεολόγοι Σταῦρος Καραμῆτσος καὶ Διον. Μπατιστᾶτος ἀναφέρθηκαν ἀντιστοίχως στὴν θλιβερὴ περίοδο τῶν διωγμῶν καὶ στὴν ἀπόπειρα δῆθεν ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας μέσῳ τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας, 10 Νοεμ., οἱ ἐργασίες συνεχίσθηκαν μὲ τοποθετήσεις στελεχῶν τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ ἐν τέλει μὲ ἀνάγνωση τοῦ «Ψηφίσματος» τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖο ἀναγνώσθηκε καὶ ἐγκρίθηκε. Ἀκολούθησαν εὐχαριστίες[99].

99. Αὐτόθι, σελ. 3-4.

Πανελλαδικὸ Συνέδριο τοῦ 1958.

Στὸ «Ψήφισμα» τονίζεται ἡ ἐμμονὴ στὰ παραδεδομένα, ἡ ἀντικανονικότητα τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, ἡ καταδίκη τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν θεσμῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἐκτροπῶν ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας· ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καλεῖται νὰ ἐπανορθώσει τὴν ἀταξία μὲ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ καθιερωμένου ἑορτολογικοῦ καθεστῶτος, ἤ ἔστω μὲ τὴν σύσταση μικτῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ ἀναζήτηση προσωρινῆς λύσεως μέχρις ὅτου συγκληθεῖ Πανορθόδοξος Σύνοδος. Ἔναντι τῶν λοιπῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπευθύνονται σεβάσματα καὶ παράκληση νὰ ἐνεργήσουν πρὸς σύγκληση Πανορθοδόξου Συνόδου γιὰ τὴν ὁριστικὴ διευθέτηση τοῦ ἐκκρεμοῦντος Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος. Ἡ δὲ Κυβέρνηση καλεῖται νὰ περιφρουρήσει νομικῶς τὸ ἀπαράγραπτο δικαίωμα ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν Συνέδρων καὶ νὰ ἀποφύγει ὁριστικὰ τὴν ἐπανάληψη ἀντιχριστιανικῶν διωγμῶν. Τέλος, ἐξουσιοδοτεῖται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τὸ Δ.Σ. τῆς ΠΘΕΟΚ νὰ ἐνεργήσουν τὰ δέοντα γιὰ τὴν περιφρούρηση τῶν δικαιωμάτων τῆς Παλαιοημερολογιτῶν καὶ νὰ ἐπιδώσουν τὸ «Ψήφισμα» στὴν συνεδριάζουσα Ἱεραρχία τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας, στὴν Βουλή, στὴν Κυβέρνηση, στὰ Πατριαρχεῖα καὶ

τὶς Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, ὅπως καὶ στὸν τύπο[100].

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα, 29.10/11.11.1958, οἱ Σύνεδροι μετέβησαν στὸν Τάφο τοῦ ἀειμνήστου ἁγίου Προέδρου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, στὴν Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων, ὅπου κατέθεσαν στέφανο καὶ ἄκουσαν διδακτικὴ Ὁμιλία τοῦ ἀκάματου Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἐπίσης, μετέβησαν στοὺς βασιλικοὺς τάφους Τατοΐου γιὰ κατάθεση στεφάνου, ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἄξιόν Ἐστιν στὴν Βαρυμπόμπη, καὶ τὸ βράδυ παρεκάθησαν σὲ γεῦμα ποὺ παρέθεσε τὸ Δ.Σ. τῆς ΠΘΕΟΚ. *«Οὕτως ἔληξε τὸ Βον Πανελλαδικὸν Συνέδριον, ὅπερ ἀνεζωπύρωσε τὸ φρόνημα τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐνίσχυσε τὴν ἀγάπην μεταξὺ ὅλων»*[101].

Τὸ Συνέδριο θεωρήθηκε γενικὰ ἐπιτυχὲς καὶ συνέβαλε στὸν τονισμὸ τοῦ κύρους τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ ζήλου τοῦ πιστοῦ λαοῦ[102], ἀναφέρθηκε δὲ ἐπαινετικὰ σὲ αὐτὸ καὶ τὸ ἐν Βόλῳ Περιοδικὸ «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη»[103].

---

100. Αὐτόθι, σελ. 2. Τὸ Ψήφισμα φέρει ἡμερομηνία 28.10/10.11.1958 καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ ὅλους τοὺς Συνέδρους καὶ τὸν ἱ. Κλῆρο.

101. Αὐτόθι, σελ. 4.

102. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Καβάλας θεώρησαν ὅτι τὸ Συνέδριο εἶχε *«πλήρη ἐπιτυχίαν»* (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 160).

103. Βλ. *ΑΒ,* ἔτος ΚΓ΄, τ. 6, ἀρ. 267-268/1958, σελ. 424-426, μὲ παράθεση καὶ τοῦ «Ψηφίσματος».

Τὸ εὐχάριστο καὶ αἰσιόδοξο κλῖμα ποὺ δημιουργήθηκε, παρὰ τὴν ἀπογοήτευση ἀπὸ τὴν ἀπαράδεκτη στάση τῆς Καινοτόμου ἐκκλησίας, ἦλθε νὰ ἐπισκιάσει ἡ διαπίστωση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τοῦ Πατρίου, σὲ σύσκεψη στὶς 18.12.1958, μὲ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ἐκ Βόλου Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὅτι τὸ Δ.Σ. τῆς ΠΘΕΟΚ ἀθέτησε μὲ ἐνέργειές του τὰ πρὸ διμήνου συμφωνηθέντα, φερόμενο ἀνευλαβῶς ἔναντι τοῦ Κλήρου καὶ ἐπιδιώκοντας τὴν ὑποκατάστασή του· γι᾽ αὐτὸ καὶ ζητεῖτο ἡ ἀντικατάσταση τοῦ Προέδρου Δ. Χασιώτου καὶ ἡ πλήρης ἀναγνώριση ὅτι ὁ ἱερὸς Κλῆρος διοικεῖ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα [104].

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἀντηλλάγησαν ἐπιστολὲς τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ἐκπροσώπου κάποιας ἀντικανονικῆς ὁμάδος στὴν Ἀμερική, τοῦ Ἰωακεὶμ Σουρῆ, μέσῳ τῶν ὁποίων κατεβλήθη προσπάθεια νὰ διαγνωσθεῖ ἡ ταυτότητα αὐτῆς καὶ ἡ δυνατότητα πιθανῆς βοηθείας τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου. Πρόσωπο δὲ γνωστὸ ἀπὸ τὴν Ἀμερική, πληροφόρησε ὑπευθύνως τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη γιὰ τὸ ποιὸν τῆς ὁμάδος ἐκείνης, γνωστῆς μὲ τὸν πλέον δύσφημο τρόπο στὴν Ὁμογένεια, ὥστε νὰ προφυλαχθεῖ ἡ Γνησία Ὀρθοδοξία ἀπὸ ἐμπλοκὴ ἐξ ἀγνοίας σὲ θλιβερὲς περιπέτειες μὲ ἀνθρώπους ποὺ καμμία σχέση δὲν εἶχαν μὲ τὴν ἀληθινὴ Ὁμολογία τῆς Πίστεως, τὸ Εὐαγγελικὸ Ἦθος καὶ τὴν Κανονικὴ τάξη τῆς Ἐκκλησίας [104α].

ΙΣΤ.16. Συντονισμὸς ἐνεργειῶν πρὸς τρεῖς κύριες κατευθύνσεις

Ἀρχὰς τοῦ 1960, δημοσιεύθηκε κείμενο ἐν εἴδει ἀπολογισμοῦ γιὰ τὸ ἔτος 1959, μὲ τὴν ἑξῆς βεβαίωση: «*Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐργάζεται μετὰ ζήλου. Ἀντιμετωπίζει χωριστικὰς τάσεις κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐπιτυγχάνει πολυτίμους ἐπαφὰς μὲ παράγοντας τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον Ὀρθοδοξίας καὶ διατηρεῖ πο-*

104. Χειρόγραφο «Πρακτικὸν» ὑπογεγραμμένο, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱ. Συνόδου.

104α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Τὴν σύσταση γιὰ τὴν ὁμάδα ἐκείνη ἔκανε κάποιος Ἕλληνας κληρικὸς μὲ προέλευση ἀπὸ αὐτήν, οἱ δὲ ἐν Ἑλλάδι ἡμέτεροι δὲν γνώριζαν ἀκόμη περὶ αὐτῶν τῶν «ἐξωτικῶν» φαινομένων ἐν Ἀμερικῇ.

λύτιμον μετ᾽ αὐτῶν ἀλληλογραφίαν. Ἀποστέλλει ἀντιπροσώπους της εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ βολιδοσκόπησιν»[105].

Ὅλα αὐτά, τὰ ὁποῖα συνέβησαν καὶ κατὰ τὴν προηγούμενη περίοδο, συνεχίσθηκαν πράγματι ἐπιτελούμενα καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1959 καὶ 1960. Τρεῖς ἦταν οἱ κύριες κατευθύνσεις ἐνεργειῶν: α) Ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, β) Ἔναντι τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ μάλιστα εἰδικῶς τοῦ πρώτου, καὶ γ) δραστηριοποίηση ἐν ὄψει συγκλήσεως ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ὀρθόδοξες ἐκκλησίες τῆς Πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁποία τελικὰ συνῆλθε στὴν Ρόδο τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961, ἐκλαμβανομένη στὴν συνείδηση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ὡς ἡ πιθανῶς ἀναμενομένη «Πανορθόδοξος Σύνοδος» μὲ ἐλπίδες γιὰ ἐπίλυση ἢ ἔστω σοβαρὴ ἐνασχόληση μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα.

Ἐπ᾽ αὐτῶν, βάσει τῶν στοιχείων ποὺ συλλέξαμε, ἔχουμε νὰ ποῦμε τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ προσπάθεια γιὰ ἐπαφὲς μὲ τὴν ΡΟΕΔ συνεχίσθηκε, μὲ βασικὸ σκοπὸ τὴν ἀπόκτηση τῆς Ἀρχιερωσύνης γιὰ τὸ ἀπορφανισμένο Ποίμνιο τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος. Τὸ σημεῖο ἐπαφῆς ἦταν πλέον, ὅπως ἤδη ἐγράφη, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφείμ, μετὰ τοῦ ὁποίου, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Ρώσου Ἀσκητοῦ Ἀντωνίου Σαββαΐτου, εἶχε ἀρχίσει ἀλληλογραφία ὁ θεολόγος Σταῦρος Καραμῆτσος. Αὐτὸς σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ τῆς 24.7.1959, βεβαιώνει ὅτι ὅλες οἱ Κοινότητες τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἑλλάδος ἐξουσιοδότησαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τοὺς τρεῖς λαϊκοὺς θεολόγους νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴν ΡΟΕΔ πρὸς βοήθειάν τους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ συναποστέλλεται Ὑπόμνημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 3.8.1959, μὲ θερμὴ παράκληση χειροτονίας Ἀρχιερέων, ἐν ὄψει τῆς Συνόδου τῶν Ρώσων τὸν Σεπτέμβριο τοῦ ἔτους ἐκείνου. Προτείνεται μάλιστα ἡ ἔλευση, ὡς ἐπισκεπτῶν, τοῦ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ μαζὶ μὲ ἕναν ἀκόμη Ἀρχιερέα στὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν χειροτονία ἐνταῦθα Ἀρχιερέων. Ἀπευθύνονται δὲ προτροπὲς ὁ Σεβ. Σικά-

105. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 329/4.1.1960, σελ. 3: *«Ἀπολογισμὸς ἔτους».*

γου νὰ φανεῖ ἀντάξιος τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, οἱ ὁποῖοι ἀκόμη καὶ γιὰ ἕνα πρόβατο ἦταν ἕτοιμοι νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα ὅπως καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους[106].

Ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφείμ.

Τὸ συναποστελλόμενο ἀπὸ 3.8.1959 Ὑπόμνημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸν Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ εἶναι σύντομο, καὶ παρέχει τὴν βεβαίωση ὅτι: ***«Τὸ ἐνδιαφέρον σας μᾶς συγκινεῖ μέχρι δακρύων. Γνωρίζομεν ὅτι ἀποτεινόμεθα εἰς Ἀρχιερέα ὁμόδοξον καὶ κατὰ πάντα ὁμόφρονά μας, κατανοήσαντα τὴν στέρησιν καὶ κάκωσιν τοῦ εὐσεβοῦς ἐν Ἑλλάδι Ποιμνίου, ἀπορφανισθέντος τελείως, ὅστις Ἀρχιερεύς, ἀναλογισθεὶς τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εὐθύνην, ἀναλαμβάνει ἓν τόσον μέγα καθῆκον διὰ τὸ ὁποῖον ὁ μισθαποδότης Θεὸς θέλει παράσχῃ αὐτῷ πολυπλάσιον τὸν μισθὸν ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδόσεως. Εὐχαριστοῦμεν ἐκ τῶν προτέρων θερμότατα, Ἅγιε Δέσποτα, καὶ εὐχόμεθα ἐκ καρδίας ὅπως ἡ θεία Πρόνοια δι᾽ ὑμῶν οἰκονομήσῃ τὸ τόσον ὑψηλὸν ὑπούργημα»***[107].

Συναποστέλλουν ἐπίσης συνημμένα κατάσταση μὲ τὴν δύναμη καὶ τὴν κίνηση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου. Καὶ κλείνουν: *«Παρακαλοῦμεν δὲ ὅπως διὰ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἔλθητε ἐνταῦθα μετ᾽ ἄλλου Ἀρχιερέως διὰ τὴν χειροτονίαν. Ἅπαντα δὲ τὰ ἔξοδα θέλομεν ἡμεῖς ἀναλάβει ὑπευθύνως»*[108].

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1959, ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Σαββαΐτης ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Στ. Καραμῆτσο γράφει, ὅτι ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ τοῦ ἔγραψε ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀδύνατη ἡ αἰτηθεῖσα παροχὴ βοηθείας: *«Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου πολεμεῖται πολύ. Ὑπάρχουν ἐνέργειαι καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Σοβιετικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ μέρους τῶν ἑλληνικῶν*

106. Βλ. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Αἱ χειροτονίαι...*, ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 30-31.

107. Αὐτόθι, σελ. 32.

108. Αὐτόθι, σελ. 33.

ἐκκλησιῶν, νὰ τὴν καταργήσουν, ἤ καλύτερον νὰ εἴπουμεν, νὰ τὴν διαλύσουν... Εἰς τὸ ἐρχόμενον ἔτος ἑτοιμάζονται νὰ συνάξουν Πανορθόδοξον Σύνοδον, διὰ νὰ ἐξετάσουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ἐκεῖ ἀναμένεται μεγάλη ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς ἀνεξαρτήτου Ρωσσικῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν τῶν προσφύγων θὰ εἶναι πολὺ δύσκολον, νὰ ἐναντιώνεται εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς πανορθοδόξου συνεδριάσεως. Διὰ τοῦτο τώρα ὅλοι φοβοῦνται νὰ κάμουν κάτι τολμηρόν, ἵνα μὴ δώσουν εἰς τοὺς ἀντιπάλους πρόφασιν διὰ τὰς ἐχθρικὰς ἐνεργείας»[109].

Ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος, μὲ ὅλη τὴν ἁπλότητα καὶ εἰλικρίνειά του, ἐκθέτει τὶς ἀντικειμενικὲς δυσκολίες γιὰ τὴν γνωστὴ διστακτικότητα τῆς ΡΟΕΔ στὸ θέμα βοηθείας γιὰ ἀποκατάσταση Ἱεραρχίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος. Ἄλλωστε, ἡ ΡΟΕΔ διατελοῦσε ὑπὸ ἰδιαίτερο καὶ ἰδιότυπο ὄχι μόνον Κανονικὸ καθεστώς, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ ὁμολογιακὸ φρόνημα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο συνεχίσθηκε καὶ στὶς κατοπινὲς δεκαετίες καὶ ἀποτελοῦσε σημεῖο τριβῆς καὶ παρεξήγησεως μὲ τοὺς Ἕλληνες τοῦ Πατρίου. Ὑπῆρχαν οἱ ἀκραιφνεῖς Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Ἱεράρχες, μὲ φρόνημα Ζηλωτικὸ καὶ πλησίον εὑρισκόμενοι στοὺς Ἕλληνες τοῦ Πατρίου. Ὑπῆρχαν καὶ οἱ νοσταλγοὶ ἁπλῶς τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ρωσίας, ὅπως ἀκόμη καὶ οἱ ἐπαμφοτερίζοντες καὶ διατηροῦντες ἐλευθεριάζουσες τάσεις ἔναντι τῶν λοιπῶν τοπικῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν ἤ ἀκόμη καὶ τῶν ἑτεροδόξων. Τὸ ὀρθοφρονοῦν τμῆμα τῆς ΡΟΕΔ ἤθελε νὰ βοηθήσει τοὺς Ἕλληνες ἀδελφούς, ἀλλὰ ἀνέμενε τὴν κατάλληλη στιγμὴ καὶ τὶς κατάλληλες περιστάσεις γιὰ νὰ προβεῖ στὸ τόλμημα. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ τονισθεῖ, ὅπως ἄλλωστε θὰ δοῦμε καὶ στὸ ἑπόμενο Κεφάλαιο, ὅτι οἱ περιστάσεις ἦλθαν κατὰ τέτοιον τρόπο, ὥστε ἡ ΡΟΕΔ καίτοι ἀναγνωρισμένο Ἐκκλησιαστικὸ σῶμα ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπίσημες ἐκκλησίες (μόνον τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας τὴν θεωροῦσε «σχισματική» γιὰ εὐνοήτους λόγους), ἐν τούτοις δὲν διατελοῦσε σὲ ἐπίσημη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μὲ αὐτοὺς ἀκόμη καὶ γιὰ λόγους ὁμολογιακούς, ὅπως προαναφέραμε.

Στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολή του ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος βεβαιώ-

109. Αὐτόθι, σελ. 29.

νει, ὅπως ἔχουμε ἤδη ἐπισημάνει, ὅτι γιὰ χειροτονία Ἱερέων θὰ ἠδύναντο Ἕλληνες τοῦ Πατρίου νὰ μεταβοῦν στὴν Γαλλία, ὅπου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τότε Δυτ. Εὐρώπης Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς) ἦταν πρόθυμος νὰ τοὺς χειροτονήσει στὴν Ἱερωσύνη καὶ νὰ σταλοῦν πίσω στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη, βεβαιώνει ὅτι ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ δὲν δύναται νὰ ταξιδεύσει στὴν Ἀνατολὴ καὶ λόγῳ ποιμαντικοῦ φόρτου στὴν Ἐπαρχία του, πρὸς ἐφαρμογὴν ἀποφάσεων τῆς τελευταίας Συνόδου τους[109].

β) Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος βρέθηκε καὶ πάλι στὴν Ἀθήνα καὶ παρὰ τὶς συστάσεις νὰ μὴν ἐπικοινωνήσει μὲ τοὺς Παλαιοημερολογῖτες, αὐτὸς δέχθηκε τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ καὶ τὸν θεολόγο Στ. Καραμῆτσο, ἐξέφρασε καὶ πάλι τὴν ἐκτίμησή του στὴν κίνηση καὶ ζήτησε νὰ μεταβεῖ στὸν Τάφο τοῦ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου γιὰ νὰ τελέσει Τρισάγιο[110].

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν, τριμελὴς Ἐπιτροπὴ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ, κ. Παν. Κοσσαρᾶ ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ θεολόγο Στ. Καραμῆτσο ἐπισκέφθηκε τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐλθόντας Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο καὶ Ἱεροσολύμων Βενέδικτο, πρὸς ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ ζητήματος. Ἡ συνάντηση διήρκεσε πλέον τῆς ὥρας καὶ διαπιστώθηκε κατανόηση ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχῶν[111].

Στὸ αὐτὸ ὅμως τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ, ποὺ ὑπάρχει ἡ ὡς ἄνω εἴδηση, παρατίθεται ὡς κύριο ἄρθρο ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ *«Πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ.κ. Βενέδικτον»*[112], ὅπου περιγράφεται ὁ ἐκκλησιαστικὸς διχασμὸς στὴν Ἑλλάδα ἐξ αἰτίας τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας καὶ ἐπιρρίπτεται εὐθύνη ἀκόμη καὶ στὸν ἑκάστοτε Προκαθήμενο τῶν Ἱεροσολύμων γιὰ τὸ θλιβερὸ καὶ ἐπικίνδυνο αὐτὸ φαινόμενο· διότι, ἐνῶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων παραμένει στὸ αἰωνόβιο ἑορτολογικὸ καθεστὼς καὶ ἐνισχύει ἠθικὰ τὴν θέση τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅμως ἡ στάση τοῦ Πατρι-

110. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 316/6.7.1959, σελ. 8.
111. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 321/14.9.1959, σελ. 8.
112. Αὐτόθι, σελ. 1-2.

αρχείου ἔναντί τους εἶναι ψυχρὴ καὶ ἀδιάφορη. Ὅταν μετέβη στὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος (τέλη 1935, ἀρχὰς 1936) ἔγινε δεκτὸς σὰν ἐχθρὸς καὶ ἐπίβουλος! Καίτοι ὑπῆρξε ἀνταλλαγὴ σημαντικῶν ἀπόψεων μὲ τὸν τότε Πατριάρχη Τιμόθεο, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ πρώην Φλωρίνης ἔγραψε[113]. Ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου ἔρχονται στὴν Ἀθήνα ἐπικοινωνοῦν ἐκκλησιαστικὰ μὲ τὴν κρατοῦσα Ἐκκλησία, φοβούμενοι νὰ συναντηθοῦν μὲ τοὺς Παλαιοημερολογῖτες [σ.σ. αὐτὸ φυσικὰ δὲν ἴσχυε γιὰ ὅλους τοὺς Κληρικοὺς καὶ Μοναχοὺς τοῦ Πατριαρχείου]. Δὲν ἀποτελεῖ σοβαρὴ δικαιολογία ἡ ἐπίκληση ἁπλῶς «προσκυνηματικῶν λόγων» γιὰ τὴν ἐμμονὴ τοῦ Πατριαρχείου στὸ Πάτριο, ὥστε τὸ θέμα νὰ ὑποβιβάζεται σὲ ἐργαλεῖο ἀνταγωνισμοῦ. Τὰ ἐλατήρια πρέπει νὰ εἶναι βαθύτερα. Γι' αὐτὸ ἀναμένεται ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Βενέδικτο μία γενναιόφρων χειρονομία, ὥστε ἢ νὰ συγκληθεῖ μία Πανορθόδοξη Σύνοδος ἢ νὰ λυθεῖ τὸ θέμα στὸ πλαίσιο τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον βέβαια παύσει ἡ κοινωνία της μὲ τοὺς Καινοτόμους[112].

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνες, κύριο ἄρθρο τῆς «Φωνῆς» ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ εἶναι ἀκόμη πιὸ ἀρνητικό. Ἡ ἔλευση τοῦ Ἱεροσολύμων Βενεδίκτου στὴν Ἀθήνα θεωρήθηκε τότε, ὅτι κόμιζε τὶς Ἐκκλησιαστικὲς Παραδόσεις ποὺ διακρατεῖ ἡ Σιωνίτις Ἐκκλησία. Καὶ ἐνῶ ὁ Πατριάρχης Βενέδικτος ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ποὺ τὸν ἐπισκέφθηκε, βεβαίωσε μὲ στόμφο ὅτι, *«ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»,* μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες συλλειτούργησε στὴν Μητρόπολη Ἀθηνῶν μὲ Νεοημερολογῖτες ἐπισκόπους! Καὶ ἔτσι διέψευσε τὸν ἑαυτό του, παρέβη τὸ καθῆκον του καὶ λύπησε καὶ κατασκανδάλισε τὸν λαὸ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε νὰ ἐνεργήσει αὐτὸς γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ Πατρίου καὶ τὴν ἕνωση τῆς Ἐκκλησίας, συνέβη ὅμως τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο. Ἄρα, ὁ Θεὸς θὰ λύσει τὸ θέμα διὰ τοῦ ἐμμένοντος στὶς ἱερὲς Παραδόσεις πιστοῦ λαοῦ, ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ σφοδρὸ διωγμὸ ἐναντίον του ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους. Ἐμμένοντες μὲ

---

113. Βλ. σελ. 118, 120, 121 Τόμου Α΄ παρόντος ἔργου.

σταθερότητα στὴν ἀλήθεια, προέτρεπε ὁ Γέροντας Ἀκάκιος, ἄς ἀναμένουμε τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ μετὰ πεποιθήσεως, ἐπιτελοῦντες τὸ ἱερὸ καθῆκον μας ἀκαινοτομήτως [114].

γ) Ἤδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1959 ἄρχισε νὰ γίνεται λόγος, ὅπως προαναφέρθηκε, περὶ ἐπικειμένης «Πανορθοδόξου Συνόδου», γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἄγγιξε ἰδιαίτερα τοὺς ὑπευθύνους τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων καὶ τὸ Ποίμνιο. Ἦταν ἐποχὴ ποὺ γινόταν λόγος ἀπὸ μακροῦ γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος μέσῳ Μεγάλης Συνόδου, ἐννοουμένης βεβαίως ἐντὸς Ὀρθοδόξου πνεύματος καὶ πλαισίου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ περίπτωση ἐκείνη θεωρήθηκε ὡς μία εὐκαιρία: Εἶναι καιρός, ἐγράφετο ἀπὸ τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους, νὰ ἑτοιμασθοῦμε κι ἐμεῖς γιὰ τὴν Πανορθόδοξο· καὶ ἡ ἑτοιμασία μας συνίσταται στὴν ἐπαρκῆ διαφώτιση τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν σχετικὰ μὲ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, στὴν καταγγελία τῶν ἀντιχριστιανικῶν διωγμῶν ἀπὸ μέρους τῶν Νεοημερολογιτῶν, στὴν ἐκπόνηση εἰδικοῦ Ὑπομνήματος γιὰ τὴν Σύνοδο καὶ ὅ,τι ἄλλο κριθεῖ ἀναγκαῖο. Στὸ δὲ προσεχὲς τότε ἔκτακτο Ἱερατικὸ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Κληρικῶν μας, θὰ ἔπρεπε νὰ καθορισθεῖ ἡ στάση μας ἔναντι τῆς ἀναμενομένης Συνόδου· μάλιστα, ἐγράφετο ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας κατέστησε σαφὲς πρὸς τὸ Οἰκουμενικό, ὅτι πρόθεσή του ἦταν νὰ συζητηθεῖ ὁπωσδήποτε τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα στὴν προσεχῆ Πανορθόδοξη Διάσκεψη [115].

Οἱ προσδοκίες ἦταν ἔντονες. Ἐγράφετο: *«Τὸ γεγονὸς τὸ ὁποῖον θὰ ρίψῃ τὸν ὄγκον του ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ Ἀγῶνος μας εἶναι ἡ σύγκλησις τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου. Κατὰ συνέπειαν, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ διαφωτίσῃ καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, πότε θὰ ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ τὰς ἀποφάσεις της καὶ τοὺς παράγοντας τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματός μας»* [116].

Ἡ ἔκφραση ὅτι ὑπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις γιὰ

114. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 324/26.10.1959, σελ. 1-2: *«Ἀναίρεσις ὑποσχέσεων καὶ καθηκόντων ἐγκατάλειψις».*

115. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 327/7.12.1959, σελ. 8: *«Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας καὶ ἡμεῖς».*

116. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 329/4.1.1960, σελ. 3: *«Ἀπολογισμὸς ἔτους».*

τὴν ἀποδοχὴ μιᾶς τέτοιας Συνόδου ἤδη τίθεται. Διότι, ἦταν γνωστὸν ὅτι παρὰ τὶς ἐλπίδες γιὰ συζήτηση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος καὶ παρὰ τὸν ὑπολογισμὸ στὴν ὑποστήριξη τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἀπὸ μέρους τουλάχιστον τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου[115], δὲν ὑπῆρχαν βάσιμες ἐλπίδες γιὰ ὄντως Ὀρθόδοξη Σύνοδο. Τὸ κλῖμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἤδη ὑπὲρ τῆς θρυλουμένης «Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν» καὶ ἔπνεε τὸ *«ἐκσυγχρονισμένον»* πνεῦμα τῶν ἀρχαίων καὶ πολυσεβάστων θεσμῶν, οἱ ὁποῖοι θεωροῦνταν ἀπὸ τοὺς μοντερνιστὲς *«ἀπηρχαιωμένοι»*[117]. Τὰ δὲ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα προωθοῦσαν τὴν Σύνοδο, ὅπως ὁ τότε πατριάρχης Ἀθηναγόρας, ἢ ὁ Ἀμερικῆς Ἰάκωβος, μόνον σχέση πρὸς τὸ ἀκραιφνὲς νόημα καὶ φρόνημα τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν εἶχαν! Ὅσο γιὰ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἁγίας Σιών, *«περισσότερον (οὗτος) ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς λίθους καὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ ὀλιγώτερον διὰ τὰς ἰδέας, ποὺ ἐξεπορεύθησαν ἐξ αὐτῶν»*[117]! Ἄλλωστε, τὸ προηγούμενο τοῦ λεγομένου «Πανορθοδόξου Συνεδρίου» τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1923 ὑπὸ τοῦ *«πρωταθλητοῦ τῆς Καινοτομίας»* Μελετίου Μεταξάκη, εἶναι χαρακτηριστικό: ἔλαβε ὁρισμένες ἀντορθόδοξες ἀποφάσεις, ὅπως γάμος κληρικῶν μετὰ τὴν χειροτονία ἢ σχετικὰ μὲ τὴν περιβολὴ καὶ ἐμφάνιση τοῦ κλήρου, τὶς ὁποῖες παρέπεμψε γιὰ ἐπικύρωση σὲ μελλοντικὴ «σύνοδο». Ἄρα, ***«ἔχομεν πάντα λόγον νὰ εἴμεθα ἄκρως ἐπιφυλακτικοί, ἀλλὰ καὶ νὰ διακατεχώμεθα ὑπὸ σοβαρῶν ἀνησυχιῶν διὰ τὸ ἔργον τῆς συνερχομένης Συνόδου... ἐπὶ τοῦ παρόντος συνιστῶμεν προσοχὴν καὶ ἐπαγρύπνησιν»***[118].

ΙΣΤ.17. Τὸ ἔκτακτο Γ΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο

Μὲ αὐτὴ τὴν διάθεση συγκρατημένης προσδοκίας, συγκλήθηκε τὸ ἔκτακτο Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο, τρίτο κατὰ σειράν, γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ ὁποίου ἐστάλη τὸ ὑπ' ἀριθ. 250/30.12.1959 κείμενο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπο-

117. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 327/7.12.1959, σελ. 1: *«Προσοχὴ καὶ ἐπαγρύπνησις»* (κύριο ἄρθρο).

118. Αὐτόθι, σελ. 1-2.

γραφόμενο ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση, πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη στὸν Βόλο, ἐνημερωτικὸ γιὰ τὸ Συνέδριο στὴν Ἀθήνα, τὴν Τρίτη, 13.1.1960, μὲ ἀνάθεση τοῦ θέματος τῆς Ὁμιλίας: ***«Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ Πανορθόδοξος Σύνοδος καὶ ἡ σημασία αὐτῆς».*** Γινόταν ὑπόδειξη ὅτι πρέπει νὰ τονισθεῖ ἡ σπουδαιότητα καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς Συνόδου αὐτῆς, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελοῦν γιὰ τὸν Ἀγῶνα μας σημαντικὸ σταθμό. Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ προετοιμασθεῖ καταλλήλως, ὥστε νὰ κατατοπισθεῖ τὸ Ἱερατεῖο γιὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος καὶ νὰ προετοιμασθοῦμε γιὰ κάθε πιθανὸ ἀποτέλεσμα τῆς μελλούσης Συνόδου [119].

***

Παρενθετικῶς, ἀναφέρεται ὅτι τὰ Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ 1960 ἑορτάσθηκαν στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου στὸν Βόλο μὲ μεγαλοπρέπεια, προεξάρχοντος τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, καὶ συρρευσάντων ἄνω τῶν χιλίων πιστῶν, ὡς καὶ ἐπισήμων [120].

***

Τὸ Γ΄ Πανελλαδικὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο πραγματοποιήθηκε τὴν Τρίτη, 13.1.1960, στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα, μὲ συμμετοχὴ Κληρικῶν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Ἀκάκιος

119. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

120. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 331-332/1.2.1960, σελ. 10, μετὰ φωτογραφιῶν.

Παππᾶς κήρυξε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν καὶ χαιρέτισε τοὺς Συνέδρους. Ὁ Γεν. Γραμματέας Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης ἐξέθεσε τὰ πεπραγμένα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπ' αὐτῶν, ὑπῆρξαν κριτικὲς τοποθετήσεις Κληρικῶν (π. Στυλιανοῦ Μουσᾶ Θεσσαλονίκης, π. Θωμᾶ Παπαδόπουλου Κατερίνης, π. Μιχαὴλ Σαββόπουλου Δράμας, π. Ἀγαθαγγέλου Βούρδουλα, π. Ματθαίου Λαγγῆ κ.ἄ.).

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀνέπτυξε τὸ κύριο θέμα, τὸ ὁποῖο τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφερθοῦμε εἰδικῶς ἐν συνεχείᾳ.

Λαϊκὸς θεολόγος μίλησε γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὑπογράμμισε τὴν εὐθύνη τοῦ Ἱερατείου [121].

Τὸ βάρος τῆς κριτικῆς ἐρρίφθη στὸ γεγονὸς τῆς ἀποστολῆς στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς Ἀρχιερωσύνης. Ἐπίσης, διεξήχθησαν ἀρχαιρεσίες γιὰ τὴν νέα σύνθεση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Οὐσιαστικὰ ἐξελέγησαν τὰ αὐτὰ μέλη, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.).

Τὸ Συνέδριο θεωρήθηκε ἐπιτυχές [122]. Ἐκδόθηκε μάλιστα *«Ἐγκύκλιος πρὸς τὸ εὐσεβέστατον Ἱερατεῖον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας»,* στὴν ὁποία ζητεῖται ἡ ἀρωγὴ στὸ ἔργο τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, μὲ ἀνακοίνωση τῶν κυρίων ἰδεῶν γιὰ τὸ πρόγραμμα τῆς μελλοντικῆς πορείας μας. Ἔναντι τῆς προετοιμαζομένης «Πανορθοδόξου Συνόδου» ὑπάρχει πολὺς σκεπτικισμὸς καὶ ἐπιφύλαξη. Δυσμενεῖς διαγράφονται οἱ καιροὶ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ ὄχι ἀπελπιστικές. Τὸ μεγάλο πρόβλημα ποὺ καταθλίβει τὴν Ἐκκλησία τῶν Γ.Ο.Χ. εἶναι ἡ χηρεία τοῦ Ἐπισκοπικοῦ θρόνου. Τὸ σῶμα ἀλγεῖ καὶ ὀδυνᾶται. Πρωτεύων σκοπὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ ἐξεύρεση ἡγεσίας ἀπὸ νόμιμη καὶ κανονικὴ πηγή, μὲ ἀποστολικότητα καὶ ὀρθοδοξία ἀλώβητη καὶ μεμαρτυρημένη. Τὸ ἔργο εἶναι θεῖο καὶ ἱερὸ καὶ θὰ ὑπερνικηθοῦν οἱ ἀντιξοότητες. Διακρατεῖται ἡ ἀγωνιστικότητα καὶ ἀπορρίπτεται πλήρως κάθε πρόταση γιὰ ἀναγνώριση τῶν ψευδεπισκόπων τῆς Κερατέας. Ἀπευθύνεται

121. Αὐτόθι, σελ. 1-2: *«Τρομακτικαὶ αἱ εὐθῦναι»* (κύριο ἄρθρο).

122. Αὐτόθι, σελ. 67 (ἀνατύπωση: *ΦΟ,* ἀρ.φ. 930/Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 2004, σελ. 12).

ἔκκληση ἀποκρούσεως τῶν ψευδαδέλφων καὶ διατηρήσεως τῆς ἑνότητος, μὲ ἀπόρριψη κάθε αὐτονομιστικῆς καὶ χωριστικῆς κινήσεως. Τὴν Ἐγκύκλιο αὐτὴ ὑπογράφουν ὅλα τὰ μέλη τῆς νεο-εκλεγείσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς[123].

ΙΣΤ.18. Ἡ Εἰσήγηση γιὰ τὴν μέλλουσα Πανορθόδοξη Σύνοδο

Στὴν Εἰσήγηση τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη στὸ Γ΄ Πανελλήνιο Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς 13.1.1960 στὴν Ἀθήνα, μὲ τίτλο: *«Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ Πανορθόδοξος Σύνοδος καὶ ἡ σημασία αὐτῆς»,* προτάσσεται τὸ Γραφικόν: *«Οὗ γάρ εἰσι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν»* (Ματθ. ιη΄ 20)[124]. Τὸ θέμα τοῦτο, γράφει ὁ συγγραφέας μας (π.Χρ.Ν.), *«ἀπασχολεῖ σήμερον τὰς σκέψεις τοῦ πανορθοδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ πέριξ αὐτοῦ ποικίλαι συζητήσεις διεξάγονται, διότι εἶναι θέμα φλέγον καὶ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων»*[125]. Σύμφωνα μὲ εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς, ἡ Σύνοδος ἀνεμένετο νὰ συνέλθει τὸ θέρος τοῦ 1960 στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ σ. μας συνεχίζει γράφων εἰσαγωγικῶς, ὅτι λόγῳ τῶν συνταρακτικῶν γεγονότων τοῦ 20οῦ αἰ., τὰ ὁποῖα ἐπηρέασαν τὴν ψυχοσύνθεση τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, αὐτὸς πλέον σκέπτεται καὶ πράττει κατὰ διαφορετικὸ τρόπο ἀπὸ αὐτὸν τοῦ παρελθόντος. Νέα δεδομένα διαμορφώθηκαν καὶ εἰσῆλθαν «καινὰ δαιμόνια», τὰ ὁποῖα κατευθύνουν τὸν ἄνθρωπο ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς μακραίωνης ἀλήθειας καὶ ὠφελιμότητος τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὡς ἀποτέλεσμα, ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία κινδυνεύει νὰ παρασυρθεῖ σὲ ἀτοπήματα μὲ εἰσαγωγὴ ἑτεροδιδασκαλιῶν στὴν θεωρία καὶ τὴν πράξη. Ὡς πρὸς τὴν ἐξέταση τοῦ θέματος, ὁ σ. τὸ θεωρεῖ δύσκολο καὶ κρίνει ἀναγκαῖο, πρὸς κατανόησιν καὶ ἀνάπτυξίν του, νὰ προτάξει

123. Αὐτόθι, σελ. 2-4.

124. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 331-332/1.2.1960, σελ. 11-15. Ἐπίσης, *ΑΒ,* ἔτος ΚΕ΄, τ. 2, ἀρ. 283-284/1960, σελ. 129-135.

125. Αὐτόθι *(ΦΟ),* σελ. 11.

ἐπιγραμματικὰ τὴν Ὀρθόδοξη διδασκαλία **περὶ Ἐκκλησίας καὶ περὶ Συνόδων.**

Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης.

Μέσῳ τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος, γινόμαστε τέκνα Θεοῦ κατὰ χάριν, *«κοινωνοὶ θείων πνευματικῶν χαρισμάτων καὶ μέτοχοι ἐν οὐρανοῖς βασιλείας αἰωνίου»*[125], ἐὰν περιπατήσουμε *«ἐν καινότητι ζωῆς»*, μὲ ὁμολογία πίστεως στὸν Τριαδικὸ Θεὸ καὶ στὴν ἁγία Ἐκκλησία Του· αὐτὴ διατηρεῖ καὶ διαφυλάττει τὴν θεοδίδακτη περὶ πίστεως καὶ ἀρετῆς ἀλήθεια, καὶ μέσῳ τῶν θείων Μυστηρίων ἁγιάζει καὶ σώζει ὅσους παραμένουν στοὺς κόλπους της[125]. Ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὁποῖος εἶναι καὶ λέγεται Κεφαλή της. *«Κυβερνᾶται δὲ τὸ θεοσύστατον τοῦτο Ἵδρυμα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἄθροισμα ἀνθρώπων εἶναι μὲν κατ᾽ οὐσίαν ἀντιληπτή, ἀλλὰ δὲν εἶναι τὰ πάντα ἐν αὐτῇ αἰσθητὰ καὶ ἀντιληπτά»*[125]. Διότι καὶ ὁ Κύριός μας εἶναι Ἀόρατος καὶ ἡ σώζουσα Χάρη τῆς πίστεως εἶναι ἀόρατη, καὶ ἡ ἁγιάζουσα θεία Ἐνέργεια μέσῳ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων εἶναι ἀόρατη, ὅπως καὶ ἡ κοινωνία τῶν μελῶν τοῦ Σώματος πρὸς τὴν Κεφαλή, τὸν Χριστό, εἶναι ἀόρατη, ἀλλὰ καὶ ἡ μεταξὺ τῶν μελῶν ἑνότητα εἶναι *«μυστικὴ»* καὶ *«ὑπὲρ αἴσθησιν»*. *«Ἄρα ἡ Ἐκκλησία μετέχει ἀμφοτέρων, ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου, θείου καὶ ἀνθρωπίνου στοιχείου, διότι καὶ οἱ ἀπαρτίζοντες τὸ σῶμα αὐτῆς ἄνθρωποι εἶναι σύνθετοι ἐκ νοερᾶς καὶ αἰσθητῆς φύσεως»*[125].

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι καὶ λέγεται Μία, διότι Ἕνας εἶναι ὁ Ἱδρυτὴς αὐτῆς, ἕνα τὸ Βάπτισμα, μία ἡ Πίστη, γι᾽ αὐτὸ καὶ μέλη της εἶναι μόνον ὅσοι διαφυλάττουν ἀδιάσπαστη τὴν ἑνότητά τους, *«ἐκδηλουμένην ἐν τῇ ἑνότητι τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς λατρείας καὶ τοῦ πολιτεύματος, ὡς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος»*[126]. Ὅσοι βρίσκονται ἢ ἀποβάλλονται ἐκτὸς αὐτῆς, δὲν δύνανται νὰ ἔχουν ἐλπίδα σωτηρίας. Ἡ δὲ κατάτμησή της σὲ Αὐτοκέφαλες κατὰ τόπους Ἐκκλησίες ὀφείλεται σὲ αἴτια ἐθνο-

126. Αὐτόθι, σελ. 12.

λογικά, φυλετικά, γλωσσολογικὰ καὶ πολιτικά. Ὅμως, ὁ θεῖος Ἱδρυτὴς μίλησε περὶ Μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι πολλῶν, Καθολικῆς καὶ παγκοσμίου, ἀνεξαρτήτως καὶ ἀδιακρίτως τοπικῶν, ἐθνικῶν καὶ φυλετικῶν διαφορῶν. Παλαιότερα, ὅταν ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἦταν μονοκρατορία, δὲν ὑπῆρχε ἐθνικὸς διαχωρισμός. Αὐτὸς ἀποτελεῖ κατοπινὴ διαμόρφωση, ποὺ ὅμως διατηρεῖ τὴν ἕνωση στὴν αὐτὴ πίστη, λατρεία καὶ ἦθος.

Ἡ θεοπαράδοτη Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἀντλεῖται ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν ἱερὰ Παράδοση. Ὑπάρχει διοικητικὴ τάξη καὶ ἡ διαδοχικὴ μετάδοση τῆς Ἱερωσύνης γίνεται διὰ τῆς χειροτονίας. Ὁ Ἐπίσκοπος ἀποτελεῖ πηγὴ καὶ ρίζα παντὸς ἱερατικοῦ βαθμοῦ. Ὅμως, ἂν ἐκλείψει αὐτὸς ἐξ αἰτίας θανάτου, διωγμοῦ ἢ ἄλλης περιστατικῆς ἀκαταστασίας καὶ δὲν δύναται ἡ θέση του νὰ ἀναπληρωθεῖ ἄμεσα, δὲν ἐκλείπει μαζί του καὶ τὸ θεοπαγὲς Ἵδρυμα. Τὴν ἀνάγκη καλύπτουν οἱ Πρεσβύτεροι, ἐκτὸς τῶν χειροτονιῶν [καὶ τῶν Ἐγκαινίων Ἱερῶν Ναῶν]. Καὶ τοῦτο, διότι *«ἡ Ἐκκλησία μετὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχει καὶ τοῦ ἀοράτου στοιχείου, διότι Κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστός, πᾶς δὲ Ἐπίσκοπος κατ᾽ ἐπιτροπὴν Αὐτοῦ προΐσταται διοικητικῶς ἐπὶ τοῦ ὁρατοῦ στοιχείου τῆς Ἐκκλησίας»*[126].

Ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων, *«πασῶν δὲ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τὸ σύνολον τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν, ὅπερ καὶ συγκροτεῖ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον»*[126]. Οἱ ἀποφάσεις τους εἶναι καὶ θεωροῦνται, ὡς γνωστόν, ἀλάθητες καὶ ὑποχρεωτικές. Εἶναι γνωστὴ ἡ φράση: *«Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν»* (Πράξ. ιε´ 28), ποὺ σημαίνει ὅτι πηγὴ τοῦ ἀλαθήτου εἶναι αὐτὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα, ὅπως καὶ ἡ διοικητικὴ ἐκκλησιαστικὴ αὐθεντία τῶν Ἐπισκόπων[127]. Ὡς γνωστόν, οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἁγίων Συνόδων, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν στὴν δογματικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκαλία τῆς Πίστεως, εἶναι ἀνεπίδεκτες μεταβολῆς ἢ διορθώσεως ἀπὸ μεταγενέστερες Συνόδους. Ὅσες ἀφοροῦν στὴν ἐσωτερικὴ εὐταξία καὶ διοίκηση, εἶναι μὲν ὑποχρεωτικές, ἀλλὰ ὑπόκεινται σὲ ἀλλαγές, ἀνάλογα μὲ τὶς ἐκκλησιαστικὲς καὶ ποιμαντικὲς ἀνάγκες[127].

127. Αὐτόθι, σελ. 13.

Κριτήριο ἐξωτερικὸ μιᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἀποφαίνεται ἀλάθητα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, εἶναι ἡ ἐπικύρωση τῶν ἀποφάσεων ὅλων τῶν προγενεστέρων Ἁγίων Συνόδων, οἱ ὁποῖες διατυπώθηκαν ἐπίσης ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ὅπως καὶ ἡ ἀναγνώριση τῶν ἀποφάσεών της ἀπὸ τὴν ὅλη Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον βέβαια αὐτὲς εἶναι σύμφωνες πρὸς ὅσα ἔχουν δογματισθεῖ προηγουμένως καὶ ὄχι ἐπαναστατικές, καὶ ὅταν ἡ κοινὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησιαστικὴ Συνείδηση ἀποδεχθεῖ καὶ ἐγκρίνει αὐτές. Διαφορετικά, ἔχουμε ἐπαναστατικὲς-ληστρικὲς συνόδους, γνωστὲς στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Ἐφέσου, Ἀριμήνου, Σελευκείας, Τύρου, Δρυός, Ἱερείας, Φλωρεντίας κ.λπ.)[127].

Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ὁ σ. μας παραθέτει χαρακτηριστικὸ χωρίο ἀπὸ τὸν Μέγα Ἀθανάσιο, τὸ ὁποῖο ὁμιλεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲ τὴν σαφήνεια καὶ καθαρότητά του: ***«Πλῆθος δὲ χωρὶς ἀποδείξεων αὐθεντοῦν, φοβῆσαι μὲν ἱκανόν, πεῖσαι δὲ οὐδαμῶς... ἐμοὶ καὶ πλῆθος (ἐπισκόπων) αἰδέσιμον, οὐ τὸ φεῦγον ἐξέτασιν, ἀλλὰ τὸ παρέχον ἀπόδειξιν·... οὐ τὸ χαῖρον καινοτομίᾳ, ἀλλὰ τὸ φυλάττον πατρῴαν κληρονομίαν»***[128]***!***

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων στοιχείων, γιὰ τὴν ὀρθὴ κατανόηση τοῦ θέματος, ὁ Βιογραφούμενός μας συγγραφέας (π.Χρ.Ν.) ἔρχεται στὴν ἀναμενόμενη Σύνοδο λέγοντας:

Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθει Σύνοδος ἔχει τὴν ξενήκουστη ὀνομασία «Πανορθόδοξος» καὶ ὄχι «Οἰκουμενική», διότι προφανῶς δὲν θὰ φέρει τὰ χαρακτηριστικὰ Οἰκουμενικῆς: δὲν θὰ παρακαθήσουν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἤ ἀντιπρόσωποί τους μὲ συμβούλους. Ἐφ' ὅσον βέβαια οἱ περιστάσεις δὲν εὐνοοῦν σύγκληση Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀκόμη καὶ ἡ Πανορθόδοξος χαιρετίζεται ἐν πρώτοις μὲ σεβασμὸ καὶ εὐχὴ νὰ λύσει ἀλάθητα, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, τὰ ἐκκρεμοῦντα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ νὰ διατυπώσει τὴν σῴζουσα καὶ ὑγιαίνουσα πατρώα εὐσέβεια, μὲ ἀποδοκιμασία τῶν αὐθαιρεσιῶν καὶ ἀντικανονικοτήτων, ποὺ κατὰ καιροὺς διέπραξαν ἀνάξιοι ἐπίσκο-

128. Βλ. *«Κατὰ αἱρέσεων διαφόρων λόγοι»: «Διάλεξις πρὸς Μακεδονιανὸν...», Ι: «Πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν»,* PG, τ. 28, στλ. 1340-1341.

ποι, ὥστε νὰ κλείσει ὁριστικὰ τὴν θύρα πρὸς νεωτερισμοὺς καὶ καινοτομίες, ποὺ προσβάλλουν τὴν ἱερὰ Παράδοση στὴν πράξη καὶ θεωρία. Καὶ ἐπίσης, **νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἑνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν ὁποίαν ἔπληξε σοβαρὰ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἑορτολόγιο,** καὶ νὰ ἀποδώσει τὴν πρέπουσα ἰσχὺ στοὺς ἱεροὺς Κανόνες, ὥστε στὸ ἑξῆς οὐδεὶς αὐθάδης νὰ τολμᾶ ἀτιμωρητὶ τὴν καταπάτησή τους· ἀκόμη δὲ νὰ ἐκριζώσει τὰ ἀγκάθια τῶν ποικιλωνύμων αἱρέσεων, σχισμάτων καὶ παρασυναγωγῶν, ποὺ ἀνεφύησαν, καὶ νὰ καλέσει σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφὴ ὅσους ἀποσπάσθηκαν ἀπὸ τοὺς κόλπους της ἀπὸ διάφορες σκότιες δυνάμεις[127]. Νὰ καταδικάσει ἐπίσης καὶ νὰ παραπέμψη στὸ αἰώνιο ἀνάθεμα τὶς ὀλέθριες θεωρίες καὶ πράξεις τοῦ Μασωνισμοῦ, Χιλιασμοῦ, Πνευματισμοῦ, Ροταριανισμοῦ καὶ λοιπῶν συναφῶν ἐξωχριστιανικῶν συγκροτημάτων.

Ἡ σημασία τοῦ ἔργου ποὺ καλεῖται νὰ ἐπιτελέσει ἡ μέλλουσα Πανορθόδοξη Σύνοδος εἶναι ὑψίστη. Ἀναμένονται ἀποτελέσματα σωτήρια, ἐπούλωση πυορροούντων τραυμάτων, ἐκκαθάριση ἀναξίων στελεχῶν, ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἐξύψωση τῆς Παρθενίας καὶ τοῦ Μοναχισμοῦ, ἐμπέδωση τοῦ πρωτοχριστιανικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος, ὁριστικὴ παύση καὶ κατάργηση κάθε ὀθνείου (ξένου) ἐθίμου ποὺ εἰσήχθη ἀντικανονικῶς καὶ ἀνοήτως στὴν Ἐκκλησία[129].

Παρὰ τὶς αἰσιόδοξες αὐτὲς προσδοκίες καὶ προβλέψεις τὸ γενικὸ κλῖμα, ὅπως ἐγράφη νωρίτερα, δὲν εὐνοοῦσε ἰδιαίτερα ὀρθόδοξες προδιαθέσεις. Γι' αὐτὸ ὁ σ. μας (π.Χρ.Ν.) θέτει τὰ πράγματα σὲ ρεαλιστικὴ βάση καὶ κατεύθυνση ὑποστηρίζοντας: Παρὰ τὶς εὐχὲς γιὰ αἴσιο ἔργο, ἐκφράζονται φόβοι, μήπως τελικὰ κληθοῦν νὰ παρακαθήσουν στὴν ἀναμενόμενη Σύνοδο ἐπίσκοποι μὲ νεωτεριστικὰ φρονήματα καὶ ἐλαστικὴ συνείδηση, οἱ ὁποῖοι προβλήθηκαν ἀπὸ τὶς σκότιες δυνάμεις καὶ ἔχουν ἤδη ἐκφράσει καὶ διακηρύξει διαθέσεις περιφρονητικὲς πρὸς τὴν πατρώα εὐσέβεια καὶ ἐθιμοταξία, ὁ δὲ προσωπικὸς βίος τους δὲν εἶναι ἀκατηγόρητος. **Ἂν αὐτοὶ ἐπικρατήσουν, τότε**

129. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 331-332/1.2.1960, σελ. 14.

θὰ ἀπεμπολήσουν τὸν προγονικὸ θησαυρὸ τῆς πίστεως καὶ θὰ ἀποφασίσουν πράγματα σύμφωνα πρὸς τὶς ἀσεβεῖς ἀντιλήψεις καὶ διεφθαρμένες συνειδήσεις τους, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ εὐνοήσουν τὰ συμφέροντα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ τῶν ἐπιβούλων αὐτῆς. Ὁπότε, μία τέτοια σύνοδος θὰ ἔχει τὴν οἰκτρὴ τύχη τῶν ψευδοσυνόδων τοῦ παρελθόντος[129].

Ὁ σ. μας συνεχίζει, τονίζοντας ὅτι ὁ Παπισμὸς καὶ ὁ Προτεσταντισμὸς κάνουν τὰ πάντα γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ Σύνοδο. Ὁ Παπισμὸς ζητεῖ μὲν ἕνωση Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἐπιζητεῖ καὶ ἐπιδιώκει ὑποταγὴ στὶς πλάνες καὶ κακοδοξίες του [ἢ ἔστω στὴν νομιμοποίηση αὐτῶν]. Ὁ Προτεσταντισμὸς ἐπίσης προσποιεῖται φιλία καὶ συνεργασία, μὲ δόλιους ὅμως σκοπούς, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν παύει τὴν προσηλυτιστικὴ προπαγάνδα του [μὴ ἀφιστάμενος ἀπὸ τὶς πλάνες του, παρὰ προσθέτοντας νέες πιὸ φοβερὲς ἰδίως σὲ ἠθικὸ ἐπίπεδο, πέραν τῶν γνωστῶν διαστρεβλώσεων στὴν πίστη].

Εἴθε, εὔχεται ὁ σ. μας, ἡ Σύνοδος νὰ ἀναδειχθεῖ ὄντως «Πανορθόδοξη» καὶ μέσῳ τῶν ἀποφάσεών της νὰ μάθουν Ὀρθόδοξοι καὶ Ἑτερόδοξοι, ὅτι ποθοῦμε τὴν ἕνωση τῶν Ἐκκλησιῶν, **νοουμένη ὡς ἐπιστροφὴ ὅλων τῶν μακρὰν τῆς ὀρθῆς Πίστεως πλανωμένων, σύμφωνα μὲ τὰ παραδεδομένα. Διότι, ἂν πρόκειται γιὰ ἀθέτηση τῆς πατρώας εὐσεβείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τότε ἀπορρίπτουμε αὐτὴν ὡς ἀσύμφορη καὶ ἐπιζήμια[129].**

Τὸ πρόγραμμα αὐτῆς καὶ τὰ πρὸς ἐξέτασιν θέματα, βεβαιώνει ὁ σ. μας, δὲν τὰ γνωρίζουμε, ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι ἀπὸ τὰ πρῶτα μεταξὺ αὐτῶν θὰ προβληθεῖ τὸ Ἡμερολογιακό. Ὅμως, θὰ πρυτανεύσει σὲ αὐτὸ ἡ σύνεση; Ποιά γνώμη θὰ ἐπικρατήσει; Εἶναι γνωστὸν ὅτι στὸ παρελθὸν τρεῖς Μεγάλες Σύνοδοι (ΙΣΤ´ αἰ.) ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ καταδίκασαν κάθε μεταρρύθμιση ἢ διόρθωση, *«διότι ἐπ' αὐτοῦ ἑδράζεται τὸ Πασχάλιον, ὅπερ ἀποτελεῖ θέσπισμα τῆς Α´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ περὶ τοῦ ζητήματος ἐγράφησαν καὶ ἐλέχθησαν πλεῖστα ὅσα ἀντιρρητικὰ καὶ ἀπολογητικά,* ***ἡ δὲ εἰσαχθεῖσα καινοτομία [τοῦ 1924] ἀπεκάλυψε πασιφανῶς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της τὸ ἀσυμβίβαστον καὶ ἀκατάλληλον τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἐν τῷ***

πατροπαραδότῳ ἑορτολογίῳ καὶ πασχαλιοδρομίῳ»*[129]*.

Ὅμως, τὸ πνεῦμα ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα, συμπεραίνει ὁ σ. μας γιὰ τὴν ἐποχή του, δὲν εἶναι συντηρητικό, ἐκτὸς ἐλαχίστων, ἀλλὰ οἱ περισσότεροι [ἐκκλησιαστικοὶ ταγοὶ] **διαπνέονται ἀπὸ τάσεις πρὸς ἀφομοίωσιν καὶ ἕνωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους [δηλαδὴ ἀπὸ τάσεις Οἰκουμενιστικές].** *«Τὸ μεταρρυθμιστικὸν πνεῦμα διακρίνει δυστυχῶς καὶ αὐτοὺς τοὺς Προκαθημένους σήμερον τῶν Ἐκκλησιῶν»*[129], διαπιστώνει θλιβερῶς. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1923, ὑπενθυμίζει, μὲ τὸ λεγόμενο Πανορθόδοξο Συνέδριο στὴν Κωνσταντινούπολη ἐπὶ Μελετίου Μεταξάκη, διατυπώθηκαν ἀπερίφραστα οἱ μεταρρυθμιστικές του ἀποφάσεις, μὲ πρώτη τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ἡ ὁποία καὶ ἐπιτεύχθηκε. ***«Πλὴν ὅμως οἱ ἐμφορούμενοι ὑπὸ τοῦ νεωτεριστικοῦ πνεύματος δὲν παύουσι ζητοῦντες καιρὸν καὶ περίστασιν κατάλληλον, ὥστε νὰ κατορθώσουν τὰ ποθούμενα»*[130]*.***

Ἄρα λοιπόν, ἀφοῦ οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀλιγωροῦμε, ἐπιλέγει ὁ σ. μας. Ἐκφράζονται εὐχὲς γιὰ θεραπεία καὶ ἐπούλωση τῶν τραυμάτων καὶ πληγῶν, ὥστε νὰ τερματισθοῦν μέσῳ αὐτῆς τῆς Συνόδου οἱ ἐσωτερικὲς διαμάχες καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀπολαύσει ἐσωτερικὴ γαλήνη καὶ ἑνότητα, **τὴν ὁποία κατέστρεψαν οἱ αὐθαίρετες καὶ ἀντικανονικὲς Καινοτομίες.** Καὶ τοῦτο θὰ ἐπιτευχθεῖ μόνον ἂν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οἱ ὅροι, κανόνες, ἀποφάσεις καὶ παραγγελίες αὐτῆς στηρίζονται στὶς παρόμοιες ποὺ οἱ Ἅγιες Ἑπτὰ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀλάθητα διατύπωσαν. Μόνον ἔτσι θὰ διαπιστωθεῖ καὶ πάλι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει προορισθεῖ νὰ ἵσταται ὑπεράνω τῶν στοιχείων τῆς ὕλης καὶ φθορᾶς καὶ νὰ διατηρεῖ ἀνόθευτα καὶ ἄχραντα τὰ πυξία (τὶς πυξίδες) τῆς θεοπνεύστου διδασκαλίας, ἐπιπλέουσα ἀνεμπόδιστα σὰν ἀκαταπόντιστη κιβωτὸς σωτηρίας, μὲ περιφρόνηση τῶν ἀντιδράσεων καὶ ἐπιθέσεων τῶν κυμάτων τῆς ματαιοφροσύνης, διαφθορᾶς καὶ ἀπιστίας[130].

Θεωρήσαμε καλὸ νὰ παραθέσουμε τὶς ἀπόψεις τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) ἐπὶ τοῦ κρισίμου αὐτοῦ θέματος,

130. Αὐτόθι, σελ. 15.

κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὴν πληρότητα καὶ ὄχι ἀποσπασματικότητα τῆς θεωρήσεώς του, καὶ γιὰ νὰ παρακολουθήσουμε τὴν βάση τῶν ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν ἑνὸς ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ βεβαίως ἐξέφραζε ἐν γένει τὸ σύνολο καὶ τὴν συνισταμένη τῶν θέσεων Κλήρου καὶ λαοῦ. Εἶναι σαφές, ὅτι ἤθελαν νὰ βλέπουν τὸ γεγονός, βάσει ὅσων λίγων γνώριζαν περὶ τούτου, ὑπὸ συγκρατημένη αἰσιοδοξία καὶ ἰσχνὲς ἐλπίδες, καίτοι τὸ ὀρθόδοξο αἰσθητήριό τους τοὺς προδιέθετε ἀρνητικῶς.

ΙΣΤ.19. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη καὶ συνάντηση μὲ Φαναριῶτες

Ἐν τούτοις, ἐπὶ τῆς ἐλπιδοφόρου βάσεως συνεχίσθηκαν οἱ προσπάθειες τόσο γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καὶ γιὰ τὴν διασφάλιση τῶν διωκομένων Γνησίων Ὀρθοδόξων ἀπὸ τὶς αὐθαιρεσίες τῶν κρατούντων στὴν Ἑλλάδα, ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν.

Γι' αὐτὸ καὶ ἐστάλη μετ' ὀλίγον ἐπιστολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιστροπῆς, τῆς 26.2/10.3.1960, *«Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Νέας Ρώμης Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ.κ. Ἀθηναγόρᾳ, εἰς Κωνσταντινούπολιν»*[131]. Ἡ ἐπιστολὴ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Πρόεδρο Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ καὶ τὸν Γεν. Γραμματέα Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση καὶ ἀποτελεῖ *«προσφυγήν»,* γιὰ προστασία καὶ βοήθεια πρὸς κατάπαυση τῶν διωγμῶν καὶ ἕνωση τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Παρέχεται ἡ βεβαίωση, ὅτι δὲν ἀγωνιζόμαστε γιὰ *«καιροὺς καὶ νουμηνίες»,* γιὰ ὑλικὰ ὀφέλη ἤ γιὰ ἱκανοποίηση ἐγωϊστικῶν πόθων, ἀλλὰ γιὰ τὴν διασπασθεῖσα ἑνότητα τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας στὴν ἐξωτερικὴ θεία Λατρεία, ἐξ αἰτίας τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Νέου Ἡμερολογίου. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὑποβάλλονται δύο *Ὑπομνήματα, «δι' Ὑμᾶς καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Πανορθόδοξον Σύνοδον. Ἕν ἐκ τούτων τοῦ ἀειμνήστου Ποιμενάρχου ἡμῶν κυροῦ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Πανορθόδοξον Σύνο-*

131. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

δον καὶ τὸ ἕτερον, τὸ ὑποβληθὲν ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας»[132]. Οἱ ὑπογράφοντες μάλιστα τὴν ἐπιστολὴ ἐκφράζουν τὴν ἑτοιμότητά τους νὰ παράσχουν κάθε ἐπιπρόσθετη πληροφορία διὰ ζώσης, ἐφ' ὅσον προσκληθοῦν πρὸς τοῦτο, ὡς νομίμως ἐκπροσωποῦντες μέγα μέρος ἀκραιφνοῦς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὑποβάλλουν μάλιστα καὶ τὴν παράκληση *«ὡς πρόβατα ἄνευ ποιμένος, ὡς πρόβατα διωκόμενα καὶ ὀνειδιζόμενα»,* ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης νὰ θέσει τὸ Παλαιοημερολογιτικὸ ζήτημα ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ζητήματα τῆς μελλούσης Συνόδου. Ὁ δὲ Πατριάρχης, ὡς Πρόεδρος τῆς Συνόδου, νὰ ὑπεραμυνθεῖ τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ Παλαιοῦ Ἑορτολογίου, καὶ νὰ ἐφαρμόσει τὴν Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιο τοῦ 1931 πρὸς ὅλες τὶς Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ ζήτημα τοῦ Ἡμερολογίου εἶναι ἐπίδικο καὶ συζητήσιμο ἐνώπιον Πανορθοδόξου Συνόδου καὶ ἐκ τῶν προτέρων καταδικάζεται ἡ μονομερὴς ἐφαρμογὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση διαφωνίας ἔστω καὶ μιᾶς μόνης Ἐκκλησίας, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διασπάσεως τῆς ἑνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν. Δηλώνεται μάλιστα ἡ ἑτοιμότητα ἀποδοχῆς κάθε ἀποφάσεως σύμφωνης πρὸς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὶς ἐκκλησιαστικὲς τῆς Ὀρθοδοξίας Παραδόσεις[131].

Ὅπως βλέπουμε γιὰ ἄλλη μία φορά, οἱ ἰθύνοντες τῆς Ἐκκλησίας μας, παρὰ τὶς ἐπιφυλάξεις τους καὶ τὶς ὀρθὲς ἐπισημάνσεις τους γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὶς διαθέσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ ὁποῖα προδιέθεταν ἀρνητικῶς, δὲν ἔπαυαν νὰ ἐπιδεικνύουν τὴν ἀνοικτότητα, ἐλευθερία καὶ ἑτοιμότητά τους νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς Οἰκουμενιστὰς νὰ θέτουν πρὸ τῶν εὐθυνῶν τους, ὑπενθυμίζοντες διαρκῶς εἰς αὐτοὺς τὸ χρέος τους ἕως ὑστάτης στιγμῆς. Ἐπίσης, καὶ ὅλους

132. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσουμε ὅτι τὸ μὲν κείμενο τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης εἶναι τὸ ἔργο του: *«Ὑπόμνημα ἀπολογητικὸν... διὰ τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Πανορθόδοξον Σύνοδον...»,* στὸ *Ἅπαντα πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου,* τ. 2ος, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, σελ. 29-78· τὸ δὲ *Ὑπόμνημα* πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ τῆς 1.11.1958, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφερθήκαμε προηγουμένως.

νὰ διδάσκουν καὶ φρονηματίζουν, συγχρόνους καὶ κατοπινούς, ὅτι ἐξάντλησαν πλήρως τὶς δυνατότητές τους ἔναντι τῶν ἐκτρεπομένων ἐπισήμων ἐκκλησιῶν, ὥστε οἱ πάντες νὰ κατανοήσουν τὴν συνέχεια ποὺ ἀκολούθησε, καὶ ὅτι οἱ προθέσεις ἦταν ξεκάθαρες, ἀβίαστες καὶ ὀρθόδοξες, ἀγαπητικὲς καὶ ἀληθινές. Ὅ,τι ἔγινε καὶ ὅ,τι ἀκολούθησε ἦλθε ὡς λογικὴ συνέπεια καὶ ἀπόληξη ὁλοκληρωμένης πορείας καὶ διαδικασίας, ὡς ἀναπόφευκτη πλέον «ἀναγκαιότητα». Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὅσοι «κόπτονται» ἀπὸ τότε καὶ μέχρι σήμερα «κανονικοὶ» «Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί», γιὰ τὶς δῆθεν ἀντικανονικότητες τῶν τοῦ Πατρίου, θὰ ἦταν πιὸ δίκαιο, συνετὸ καὶ πνευματικὸ εἴτε νὰ τύπτουν τὰ στήθη τους ἐν μετανοίᾳ, εἴτε νὰ κτυποῦν τὶς ἀσύνετες κεφαλές τους ἐπὶ τοῦ «τοίχους» τῆς ἀφρόνου ἀλαζονείας τους!...

***

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἦλθαν στὴν Ἀθήνα ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, γιὰ συνεννόηση μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σχετικὰ μὲ τὴν πρὸς σύγκληση Πανορθόδοξη Διάσκεψη. Τὴν ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθεῖ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης μαζὶ μὲ τὸν θεολόγο Στ. Καραμῆτσο καὶ ἀνέπτυξαν εἰς αὐτοὺς τὸ θέμα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν ἀνάγκη τακτοποιήσεώς του, σύμφωνα μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες ἀπὸ τὴν συνερχόμενη Σύνοδο[133]. Εἶναι σημαντικόν, ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἀρκοῦνται σὲ ἐπιστολογραφία, ἀλλὰ ἐπιδιώκουν προσωπικὲς συναντήσεις καὶ ἐπαφὲς γιὰ τὴν προώθηση τῶν ἐκκρεμούντων θεμάτων.

Σὲ ἕτερο δημοσίευμα[134], ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης ἔγραψε, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Φαναριωτῶν ἀρχιερέων ἐξέφρασε τὴν δυσφορία της γιὰ τὴν ἐπίσκεψη ἐκείνη, ὀφειλομένη προφανῶς σὲ ἀρνητικὴ προκατάληψη. Μάλιστα, ὁ Πριγκηποννήσων Δωρόθεος σύστησε στοὺς ἐπισκέπτες νὰ ἐμπιστευθοῦν τοὺς ἑαυτούς τους στὴν Κρατοῦσα Ἐκκλησία, ὅπως ὅλοι μας ἐμπιστευόμαστε τὴν ζωή μας στὸν πρῶτο... σοφέρ, καὶ μετα-

133. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 335/28.3.1960, σελ. 4: *«Αἱ εὐθῦναι των».*

134. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 337/25.4.1960, σελ. 6-7: *«Ἐντυπώσεις ἀπὸ μίαν συνάντησιν».*

φερόμαστε μὲ τὸ αὐτοκίνητό του! Τὴν ἄποψη αὐτὴ καὶ ὅσα παρόμοια ἐξέφρασαν οἱ Πατριαρχικοί, ἀντιμετώπισαν δεόντως ὁ π. Χρυσόστομος Κιούσης καὶ ὁ Στ. Καραμῆτσος, ὥστε νὰ φθάσουν οἱ Πατριαρχικοὶ νὰ παραδεχθοῦν γιὰ τὸ ἀψυχολόγητο καὶ ἐπιζήμιο τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως. Ὁμολόγησαν, ὅτι κατ' αὐτοὺς δὲν ὑπῆρχε πρόθεση νὰ συζητηθεῖ τὸ θέμα στὴν Πανορθόδοξη Σύνοδο, ὡς ἀνύπαρκτο! Ὅμως, μετὰ τὴν συζήτηση συνέστησαν στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Πατρίου νὰ ἐμμείνουν σὲ αὐτὸ ποὺ παρέλαβαν καὶ ὑποσχέθηκαν νὰ κάνουν ὅ,τι τὸ δυνατὸν ἀπὸ πλευρᾶς τους, γιὰ τὴν τακτοποίηση τοῦ ζητήματος βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων. Μάλιστα, ζήτησαν σχετικὸ *Ὑπόμνημα* καὶ τοὺς παρεδόθη ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὸν π. Χρυσόστομο Κιούση, χωρὶς νὰ γίνεται ἀναφορὰ περὶ ποίου Ὑπομνήματος ἐπρόκειτο. Ἀπὸ τὴν συνάντηση ἐκείνη ἔγινε ἀντιληπτὴ ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς διαφωτίσεως τῶν ἁρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων. Ἐπ' αὐτοῦ, ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καθ. Παν. Μπρατσιώτης, κατὰ σάρκα θεῖος Κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, συνέστησε τὴν ἀνάγκη γιὰ ἐπιδίωξη ἐπαφῶν[134].

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀναμενομένης Πανορθοδόξου Συνόδου, ὑπάρχει ἡ εἴδηση ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφάσισε σὲ εἰδικὴ Συνεδρίασή της τὴν σύσταση ἁρμόδιας Κληρικολαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν ἐξονυχιστικὴ ἐξέταση τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Σχίσματος στὴν Ἑλλάδα. Ὥστε ἡ διατυπωμένη μὲ σαφήνεια καὶ παρρησία θέση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ὡς ἄποψη τῆς Ὀρθοδοξίας, νὰ καταδεικνύει ἐνώπιον τῆς ἀναμενομένης Συνόδου τὴν λανθασμένη καὶ καταδικαστέα παρέκκληση, καὶ καμμία σοφιστεία νὰ μὴν δύναται νὰ τὴν ἀνατρέψει, χωρὶς νὰ τίθεται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Μιᾶς καὶ ὄχι τῶν πολλῶν ἐκκλησιῶν[135].

ΙΣΤ.20. Μία διωκτικὴ δικαστικὴ δοκιμασία

Ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) προέστη στὴν Νεκρώ-

135. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 343/18.7.1960, σελ. 8 (προσπαθήσαμε νὰ ἀποδώσουμε τὸ πρωτότυπο δημοσίευμα, ἂν καὶ νοηματικῶς εἶναι μᾶλλον προβληματικό).

σιμη Ἀκολουθία τῆς Πολυξένης Παυλῆ, μητρὸς τοῦ Προέδρου τοῦ Παραρτήματος Βόλου Δημ. Παυλῆ, στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Βόλου τὴν 27.3.1960, καὶ ἀπεχαιρέτισε αὐτὴν μὲ ἐμπνευσμένο καὶ συγκινητικὸ ἐπικήδειο λόγο [136].

Λίγο νωρίτερα, στὶς 16.2.1960, ἐκδόθηκε Πιστοποιητικὸ Τύπου Β Στρατολογικῆς Καταστάσεως ἀπὸ τὸ 146 Στρατολογικὸ Γραφεῖο Βόλου, περὶ τοῦ ὅτι ὁ Νασλίμης Χρῆστος τοῦ Ἐμμανουὴλ καὶ τῆς Εὐαγγελίας, κλάσεως 1930, *«τυγχάνει διαγεγραμμένος τῶν Στρατολογικῶν Μητρώων ὡς χειροτονηθεὶς εἰς Πρεσβύτερον τὴν 18ην Ἰουνίου 1936, ὢν ἔφεδρος βοηθητικὸς γεγυμνασμένος στρατιώτης πεζικοῦ»* [137].

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἔλαβε «Κλητήριον θέσπισμα» (135/1960) ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα τῶν ἐν Βόλῳ Πλημμελειοδικῶν, γιὰ νὰ ἐμφανισθεῖ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειοδικείου Βόλου τὴν 18.5.1960 κατηγορούμενος γιὰ «ἀντιποίησιν ἀρχῆς». Διότι ἐνῶ δῆθεν εἶναι «καθηρημένος παλαιοημερολογίτης ἱερεύς» τέλεσε θεῖες Λειτουργίες σὲ παρανόμως ἀνεγερθέντα Ναὸ πρὸς τιμὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιο Καλογερόπουλο στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1957-1959 [138].

Ἐπ' αὐτοῦ, ἑτοιμάσθηκε τετρασέλιδο δακτυλογραφημένο *Ὑπόμνημα* τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, μὲ ἡμερομηνία 2.2.1960, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἔκδοση τοῦ προαναφερθέντος Πιστοποιητικοῦ Στρατολογικῆς Καταστάσεως. Στὸ *Ὑπόμνημα,* ὁ ἀδίκως κατηγορούμενος βεβαιώνει γιὰ τὸ κανονικὸν τῆς Ἱερωσύνης του ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Δημητριάδος Γερμανὸ καὶ βάσει τῶν σχετικῶν ἐπικυρωμένων πιστοποιητικῶν περὶ τούτου, ἐπῆλθε ἀνάλογη μεταβολὴ ἀπὸ τὴν Στρατολογικὴ Ὑπηρεσία Λαρίσης διὰ τῆς διαγραφῆς του ἀπὸ τοὺς στρατευσίμους. Ἀφοῦ δὲ ἱεράτευσε σὲ διάφορες πόλεις καὶ χωριὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐγκαταστάθηκε τὸ 1943 στὸν Βόλο ὡς Ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου. Ἔκτοτε, λειτουργεῖ στὴν περιφέρεια τοῦ

136. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 336/11.4.1960, σελ. 7.

137. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

138. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (τὸ χειρόγραφο μέρος τοῦ κειμένου εἶναι δυσανάγνωστο).

Νομοῦ Μαγνησίας, μὴ ὄντας καθηρημένος, πρὸς ἐξυπηρέτησιν ὅσων Χριστιανῶν τὸν καλοῦν. Μάλιστα, τὴν κανονικότητα καὶ τὸ ἀκώλυτον τῆς Ἱερωσύνης του ἀνεγνώριζε καὶ ὁ προσφάτως τότε ἀποβιώσας μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰωακείμ († 1959), διάδοχος κατὰ τοὺς Νεοημερολογῖτες τοῦ Γερμανοῦ, ὁ ὁποῖος μέσῳ ἐμπίστου προσώπου του, τοῦ κ. Κων. Ζουζούκη, **τοῦ πρότεινε τὴν θέση τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Μητροπόλεως Δημητριάδος καὶ μία θέση ἱερατικῶς προϊσταμένου σὲ Ναὸ τῆς ἀρεσκείας του στὸν Βόλο.** Μέσῳ δὲ τοῦ ἰδίου προσώπου, ὁ π. Χρυσόστομος ἔσπευσε νὰ εὐχαριστήσει τὸν Ἰωακεὶμ γιὰ τὴν τιμὴ πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ δηλώσει εὐθαρσῶς, **ὅτι γιὰ λόγους θρησκευτικῆς συνειδήσεως, δὲν δύναται νὰ ἀνταποκριθεῖ.** Μετά παρέλευσιν χρόνου, **ὁ Ἰωακεὶμ ἐπανέλαβε καὶ πάλι τὶς αὐτὲς προτάσεις, ὅμως ἔλαβε καὶ πάλι τὴν αὐτὴν ἀπάντηση.** Ὁ κ. Ζουζούκης προτείνεται ὡς μάρτυς περὶ τῶν ἀνωτέρω [139].

Ὡς πρὸς τὸ ἀπὸ 10ετίας ἀνεγερθὲν οἴκημα στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου, παρέχεται ἡ ἐξήγηση περὶ τοῦ πῶς προέκυψε Ναΐσκος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ περὶ τοῦ ἰδιοκτησιακοῦ καθεστῶτος. Καὶ ὅτι προσκληθεὶς ἀπὸ τὰ Μέλη τοῦ Θρησκευτικοῦ Σωματείου, τοῦ ἔχοντος τὴν συναδελφικὴ ἰδιοκτησία, ἱερούργησε στὴν Ἑορτὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Μάλιστα, λόγῳ τῶν σεισμῶν τῶν παρελθόντων ἐτῶν, ἀντὶ Πανηγύρεως τελέσθηκε ὁλονύκτιος Ἀγρυπνία. Ἐπὶ δὲ καθιερωμένου Ἀντιμηνσίου δύναται νὰ τελεσθεῖ Θ. Λειτουργία ὁπουδήποτε, ὡς φορητὸ-κινητὸ Θυσιαστήριο. Αἰτεῖται δὲ τὴν ἀπαλλαγή του ἀπὸ κάθε κατηγορία, μὲ ἐπίκληση τεσσάρων μαρτύρων πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω [140].

Τελικῶς, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ καὶ τὴν ἀπόφαση (ἀριθ. 1291) τοῦ Δικαστηρίου τῶν ἐν Βόλῳ Πλημμελειοδικῶν τῆς Συνεδριάσεως τῆς 18.5.1960 (τετρασέλιδο δακτυλογραφημένο κείμενο), ὁ κατηγορούμενος π.Χρ.Ν., ὅπως καὶ ὁ Ἀθαν. Καλογερόπουλος, ἐκρίθησαν ἀθῶοι ἀπὸ κάθε κατηγορία καὶ

139. Χαρακτηριστικὸ τοῦτο τῆς ἐγνωσμένης ἀξίας τοῦ π.Χρ.Ν. καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ φρονήματός του.

140. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

παρεδόθησαν στὸν δεύτερο τὰ κλειδιὰ τοῦ σφραγισθέντος ἀπὸ 15.1.1960 Ναΐσκου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου [141], καὶ ἔτσι ἔληξε σὺν Θεῷ αἰσίως μία ἀκόμη δοκιμασία.

***

Ἡ ἀγάπη τοῦ π.Χρ.Ν. γιὰ τοὺς νέους Ναοὺς στὴν Ἐπαρχία ἦταν δεδομένη καὶ ἀνυπόκριτη. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ νεο-ιδρυθὲν Παράρτημα τοῦ Ἁγίου Κων/νου Φαρσάλων πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, γράφθηκε ὅτι δώρησε μία πλήρη ἱερατικὴ στολή, περὶ τῆς ὁποίας τὸν εὐχαρίστησαν δημοσίως γιὰ τὴν ἔμπρακτη αὐτὴ ἐκδήλωση συμπαραστάσεως καὶ ἐνισχύσεως [142].

Ἐπίσης, ἑόρτιες εὐχὲς δημοσίως στοὺς ἑορτάσαντας Κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, καὶ μάλιστα στὸν π. Χρυσόστομο στὸν Βόλο, ἐξέφρασε ἡ διεύθυνση τοῦ ἐπισήμου Περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας [143].

ΙΣΤ.21. Τὸ Συνέδριο στὴν Θεσσαλονίκη τοῦ 1960

Ἕνα ἀκόμη σημαντικὸ γεγονός, ἦταν τὸ *«Παμμακεδονικὸ-Θεσσαλικὸ-Θρακικὸν Συνέδριον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἑορτολογίου»,* ὅπως ἐπικλήθηκε, τὸ ὁποῖο συνεκλήθη στὴν Θεσσαλονίκη τὴν Κυριακή, 20.11.1960, στὰ Γραφεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης. Τὴν εὐθύνη του εἶχε ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος, καὶ τὸ Συνέδριο ἀποσκοποῦσε στὴν ἐξέταση τῶν ἀπασχολούντων τὸν διεξαγόμενο ἱερὸ Ἀγῶνα ζητημάτων μὲ τὴν ἐπιδίωξη ἐπιλύσεώς τους [144].

Τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας αὐτῆς, τελέσθηκε ἡ Θ. Λειτουργία στὸν Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, μετὰ Μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀοιδήμων Ἱεραρχῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ, πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ Κυκλάδων Γερμανοῦ, ὅπως καὶ τοῦ Ἐφημερίου τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης

141. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

142. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 338/9.5.1960, σελ. 4: *«Πανήγυρις Παραρτήματος Ἅγιος Κων/νος Φαρσάλων».*

143. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 352/22.11.1960, σελ. 8: *«Εὐχαὶ εἰς Κληρικούς μας».*

144. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 353/5.12.1960, σελ. 4 καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 354/19.12.1960, σελ. 5-6. Βλ. καὶ ἐφημ. «Μακεδονία», 3.12.1960.

Ἀρχιμ. Γαβριὴλ Λίβερη. Τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τοῦ ἱ. Μνημοσύνου προεξῆρχε ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος ἐκφώνησε Ὁμιλία [145].

Στὸ Συνέδριο προσῆλθαν καὶ συμμετεῖχαν 10 Ἱερεῖς καὶ 50 λαϊκοί, ὡς ἀντιπρόσωποι 18 Ἐνοριῶν καὶ Κοινοτήτων (Θεσσαλονίκης, Κομοτηνῆς, Λαρίσης, Βόλου, Σερρῶν, Καβάλας, Δράμας, Ναούσης, Πτολεμαΐδος, Ἐπανομῆς, Ἁγ. Πνεύματος Σερρῶν, Βασιλικῶν, Μεσημερίου, Χαλάστρας, Κυμίνων, Ἀρεθούσης, Μεσορόπης καὶ Ποταμιᾶς Θάσου).

Ἐπίσης, προσῆλθαν ὡς Παρατηρητὲς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Ἱερομ. Διονύσιος Καλάργυρος, τῆς ΠΘΕΟΚ ὁ Ἀντιπρόεδρος Κων. Κόμνιος, τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων ὁ Ἱερομ. Μακάριος Ἀλκατσάνος καὶ ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας, ὡς καὶ οἱ θεολόγοι Διον. Μπατιστᾶτος καὶ Στ. Καραμῆτσος.

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης κήρυξε τὴν ἔναρξη τοῦ Συνεδρίου, εὐχηθεὶς εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν [146].

Χαιρετισμὸ ἀπηύθυνε ὁ Πρόεδρος τῆς Διοικήσεως Θεσσαλονίκης κ. Ἠλ. Νικολόπουλος, ὁ δὲ Γεν. Γραμματέας κ. Παν. Βασιλειάδης ἀνεφέρθη στὴν προβληματολογία τοῦ Συνεδρίου, τονίσας τὰ κύρια σημεῖα στὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ ἑστιασθεῖ ἡ προσοχή του [147].

Ἐν συνεχείᾳ, ἀνέπτυξαν τὶς ἀπόψεις τους ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ Αἰδ. Στυλιανὸς Μουσᾶς Θεσσαλονίκης, ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας, ὁ Κων. Κόμνιος τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ οἱ θεολόγοι Μπατιστᾶτος καὶ Καραμῆτσος [147].

Κατόπιν, ἐκτενὴς ἀνάλυση ἀπὸ τὸν Εἰσηγητὴ κ. Παν. Βασιλειάδη ἔγινε ἐπὶ τῶν θεμάτων α) καταργήσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 45/1951 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, βάσει τῆς ὁποίας διενεργήθηκε ὁ φοβερὸς διωγμὸς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, β) ὑποχρεωτικῆς καταχωρήσεως στὰ Ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ Κράτους τῶν Μυστηρίων Γάμων καὶ Βαπτίσεων τῶν τελουμένων ἀπὸ Κληρικοὺς μὴ ὑπαγομένους στὴν δικαιοδοσία

---

145. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 352/22.11.1960, σελ. 8.

146. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 353/5.12.1960, σελ. 4.

147. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 354/19.12.1960, σελ. 5-6.

τῆς ἐπισήμου ἐκκλησίας, καὶ γ) ἀπαλλαγῆς οἱασδήποτε εἰσφορᾶς φόρου καὶ ἐνοριακοῦ δικαιώματος καὶ κληρικοσήμου ὑπὲρ τοῦ κλήρου τῆς κρατούσης ἐκκλησίας[148].

Τέλος, ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα «Ψήφισμα» τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖο περιέχει ὅλα τὰ ἀναφερθέντα καὶ ἀναπτυχθέντα θέματα[149], τὸ ὁποῖο ἀποφασίσθηκε νὰ ἐπιδοθεῖ στὸν Βασιλέα, στοὺς Προέδρους Κυβερνήσεως καὶ Βουλῆς, στοὺς Ὑπουργοὺς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ἐσωτερικῶν, Δικαιοσύνης καὶ Βορείου Ἑλλάδος, στὴν Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, στὴν ΠΘΕΟΚ, στὸ Περιοδικὸ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», καὶ στὶς ἐφημερίδες «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς», «Μακεδονία» καὶ «Βραδυνή»[150].

ΙΣΤ.22. Μέριμνα γιὰ τὴν διασφάλιση τῆς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς

Ὁ Βιογραφούμενός μας (π.Χρ.Ν.) διεκρίνετο ἀπὸ μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὸν ἀφιερωμένο βίο καὶ τὸν Μοναχισμό, ὅπως καὶ ἀπὸ φροντίδα καὶ προνοητικότητα γιὰ τὴν ὀρθὴ καὶ ἀπρόσκοπτη ἐξάσκηση αὐτοῦ. Ἐκτὸς ἄλλων μαρτυριῶν καὶ ἐνδείξεων, τοῦτο φαίνεται καὶ ἀπὸ κείμενο αὐτοῦ τῆς 17.12.1960, ὅπως καὶ τῶν «Διαχειριστῶν» τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Γ.Ο.Χ. Βόλου, πρὸς τὶς Ὁσιώτατες Μοναχὲς Χριστονύμφη Ζαπαντιώτου, Μακρῖνα Ζαπαντιώτου, Θεοδοσία Ζαπαντιώτου καὶ Μυροφόρα Καρατάσου, τὸ ὁποῖο συνυπογράφουν ἐπικυρωτικὰ οἱ Ἀθαν. Καλογερόπουλος καὶ Σοφία Καλογεροπούλου. Σὲ αὐτὸ ἀνακοινώνεται στὶς Μονάζουσες ἡ ἀπόφαση καὶ ἔγκριση τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου Ζωοδόχου Πηγῆς παρὰ τὸ Βελεστῖνο Μαγνησίας ἀπὸ αὐτὲς «ἀμισθί», ὅπως καὶ ἀπὸ ὅσες τὶς διαδεχθοῦν.

Στὸ κείμενο προβλέπονται μὲ λεπτομέρεια ὅσα ἀφοροῦν στὴν ἐξασφάλιση τῶν βιοτικῶν πόρων τῆς Ἀδελφότητος, τῶν

---

148. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 354/19.12.1960, σελ. 6 καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 356-357/16.1.1961, σελ. 3-4.

149. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 356-357/16.1.1961, σελ. 4-5 καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 358/6.2.1961, σελ. 2. Βλ. καὶ Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (πρωτότυπο καὶ διαβιβαστικὸ ἀπὸ 5.12.1960).

150. Βλ. σελ. 4-5 τοῦ «Ψηφίσματος» (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

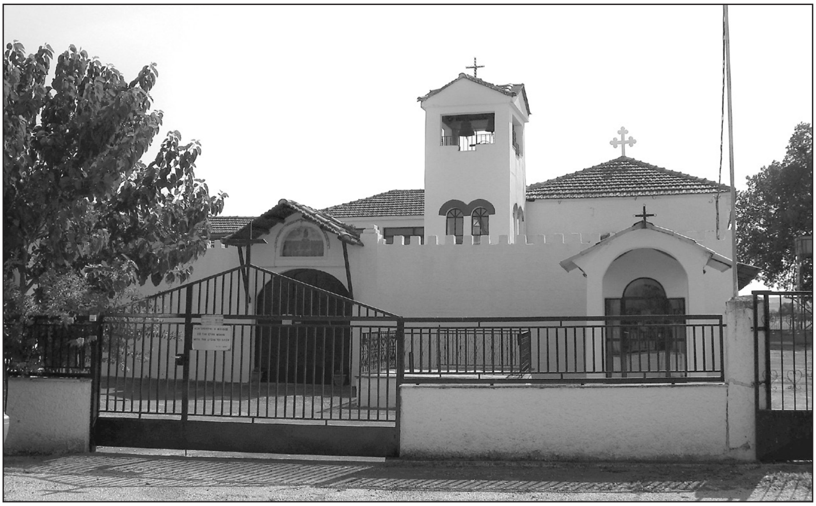

Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου.

ἀπαραιτήτων βιβλίων ποὺ πρέπει νὰ τηροῦνται/κρατοῦνται, τῶν πνευματικῶν ἀρχῶν ποὺ θὰ διέπουν τὴν ζωὴ τῆς Ἀδελφότητος, μὲ ἔμφαση στὸν κοινοβιακὸ χαρακτῆρα, στὴν τήρηση τῆς παραδοσιακῆς Μοναχικῆς ζωῆς ὅπως ὁρίζεται ἀπὸ τοὺς Κανόνες καὶ τὰ θέσμια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα στὴν τήρηση τοῦ Πατρίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου στὴν Θεία Λατρεία, μὲ ἐξυπηρέτηση ἀπὸ ὁμόφρονα Κληρικὸ καὶ ἐκλογὴ Πνευματικοῦ ἐπίσης τῆς αὐτῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως.

Προβλέπεται ἀκόμη τὶ θὰ γίνει σὲ περίπτωση ἑνώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς στὴν Θ. Λατρεία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σύμφωνα μὲ τὴν δωρεὰ τῶν Κτητόρων (μεταβίβαση κυριότητος σὲ κυρίαρχη Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους), ἡ δὲ ἀθέτηση τῶν ὅρων τούτων θὰ ἀκυρώσει τὴν συμφωνία καὶ θὰ ἀνακαλέσει τὸ δικαίωμα τῆς περαιτέρω παραμονῆς τῆς Ἀδελφότητος στὸ Ἡσυχαστήριο.

Ἐκφράζεται δὲ ἡ ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἀδελφότης θὰ καταβάλει κάθε προσπάθεια τόσο ἐπὶ τῶν ὑλικῶν, ὅσο καὶ τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων, ὥστε νὰ ἀξιοποιήσει τὸ Ἡσυχαστήριο καὶ νὰ τὸ καταστήσει ἀντάξιο τῶν προσδοκιῶν τῶν Κτητόρων του, πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ σωτηρίαν ψυχῶν[151].

151. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ὁ τυπικὸς σὲ ὅλα, προνοητικὸς καὶ προβλεπτικὸς π. Χρυσόστομος ἤθελε νὰ διασφαλίσει ἀπὸ κάθε ἄποψη τὴν ἔναρξη τῆς ζωῆς τῆς Ἀδελφότητος στὸ νεόδμητο Ἡσυχαστήριο στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου, γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ ὁποίου εἶχε καὶ ὁ ἴδιος συνδράμει ὑλικὰ ὅσο τοῦ ἦταν δυνατόν. Μία Γυναικεία Μονὴ πλησίον τοῦ Βόλου τὴν θεωροῦσε σίγουρα εὐλογία γιὰ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ κάνει ὅ,τι καλύτερο μποροῦσε γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἀμέριμνη ὡς πρὸς τὰ ὑλικὰ ζωή, χωρὶς ὑπέρμετρες καὶ ἐξαντλητικὲς φροντίδες τῆς Ἀδελφότητος, ὥστε ἡ ἔμφαση νὰ δίδεται στὴν πνευματικὴ καλλιέργεια, βασισμένη στὴν Ὀρθόδοξη Παράδοση καὶ στὸ Ἁγιοπνευματικὸ βίωμα.

Ἡ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς ἀποτελοῦσε μία σοβαρὴ μέριμνά του. Ἐκεῖ ἄλλωστε ἔμελλε νὰ ἀποθέσει λίγα χρόνια ἀργότερα τὸ ταλαιπωρημένο σκήνωμά του στὴν τελευταία κατοικία του. Ἕως ὅτου θὰ μεταφέρονταν τὰ ὀστᾶ του στὴν ἕτερη Μονὴ τῆς μεγάλης πνευματικῆς του ἐπιμελείας, στὴν Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ στὸ Χορτοκόπι Παγγαίου, ὅπου ἀναπαύονται μέχρι σήμερα, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφερθοῦμε σχετικῶς σὲ ἑπόμενα Κεφάλαια τοῦ παρόντος ἔργου.

ΙΣΤ.23. Εὐλογίες καὶ δοκιμασίες τοῦ Ποιμένος καὶ Πνευματικοῦ πατρὸς

Τέλος, πρὶν νὰ κλείσουμε τὸ ἐκτενέστατο αὐτὸ Κεφάλαιο, θὰ ἀναφέρουμε κάποια ἀκόμη σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Βιογραφούμενό μας ὡς Ποιμένα καὶ Πνευματικὸ πατέρα, σχετικὰ μὲ τὸν θετικὸ ἀντίκτυπο τῆς χαρισματικῆς διακονίας του, ἀλλὰ καὶ τοὺς πειρασμοὺς ποὺ ἀντιμετώπιζε.

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἐξωτερικὰ ἦταν ἄνθρωπος μὲ ὡραία μορφή, μέτριος τὸ ἀνάστημα, μᾶλλον κοντός, ἀλλὰ δυναμικός, δραστήριος, μὲ ζῆλο καὶ ἐνέργεια, ἐπίμονος καὶ ἀπαιτητικός, στολισμένος μὲ χαρίσματα καὶ ἀρετές. Γιὰ ὅσους τὸν γνώρισαν καὶ τὸν ἔζησαν ἦταν Ποιμένας ὑποδειγματικός, μὲ μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὸ Ποίμνιό του. Ὅσοι ὅμως τὸν γνώριζαν ἐξ ἀποστάσεως καὶ τὸν παρατηροῦσαν μακρόθεν, τὸν θεωροῦσαν ὡς ἀπρόσιτο καὶ ἐμπνέοντα ἀκόμη καὶ φόβο.

Ὅπως βεβαιώνει ἄνθρωπος ποὺ διετέλεσε πνευματικό του τέκνο: ***«Ἦταν ἕνας Μοναχὸς ἐν τῷ κόσμῳ, παρέμεινε ἀκέραιος στὴν κλήση καὶ ἀποστολή του, βοηθώντας καὶ προσφέροντας θυσιαστικά. Ζοῦσε γιὰ τὸν Θεὸ καὶ γιὰ τὸν πλησίον»*** [152]**.**

Ἄλλος διατελέσας πνευματικό του τέκνο γράφει: *«Ἤμουν δίπλα του τουλάχιστον δέκα χρόνια καὶ ἦταν γιὰ μένα Πνευματικὸς Πατέρας, δάσκαλος καὶ καθοδηγητής. Οἱ πιὸ ὄμορφες ἀναμνήσεις ἦταν τὸ κυριακάτικο κήρυγμά του, ὅπου διδάχθηκα καὶ ἔμαθα πολλὰ θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ἀλλὰ προπάντων διδάχθηκα ἀξίες καὶ ἀρχὲς ζωῆς, τὶς ὁποῖες ἐτίμησε μὲ τὸν διάφανο τρόπο ζωῆς του καὶ αὐτὸ ἦταν μία τρανὴ ἀπόδειξη, σὲ ὅλους μας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ στὰ δύσκολα. Πολλοὶ πιστοί, ὄχι [μόνο] ΓΟΧ, γέμιζαν τὶς Κυριακὲς τὸν Ναό, ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὸ Κήρυγμά Του»* [153].

Καὶ συνεχίζει ὁ πρῶτος: Ἦταν ἰδιαίτερα φιλακόλουθος, τελοῦσε ἀνελλιπῶς τὶς ἱ. Ἀκολουθίες στὸν Ναό, Ἑσπερινούς, Θ. Λειτουργίες, ὅπως καὶ Σαρανταλείτουργα. Πάντοτε ἀναστάσιμο Ἑσπερινὸ τὰ Σάββατα, Ἑσπερινὸ Συγχωρήσεως τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, Κατανυκτικοὺς Ἑσπερινοὺς τὶς Κυριακὲς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὅπου συμμετεῖχε στὴν Ψαλμωδία τοῦ Μ. Προκειμένου ὅπως καὶ τῶν περιφήμων Ἰδιομέλων τῶν ἀποστίχων, στὴν ἀργὴ μουσικὴ ἀπόδοση τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, ὅπως εἶχε διδαχθεῖ ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Γέροντα Δοσίθεο τὸν ἀόμματο χαρισματικὸ Ἱεροψάλτη καὶ Διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς

152. Προφορικὴ μαρτυρία πρὸς τὸν γράφοντα τοῦ κ. Σπυρίδωνος Χεικάρα, συντ. φιλολόγου ἐκ Βόλου, κατοίκου Κάντζας Ἀττικῆς (Κυριακὴ Δ΄ Νηστειῶν 2016). Ὁ γηραιὸς ἱερέας τῆς κρατούσης ἐκκλησίας π. Ἐλευθέριος Παλαμᾶς ἐκ Βόλου καταγόμενος, βεβαίωσε στὸν γράφοντα στὴν Πτολεμαΐδα τὸν Ἰούνιο τοῦ 2019, ὅτι γνώρισε τὸν Βιογραφούμενό μας καλῶς καὶ κάποτε εἶχε παρατηρήσει ὅτι φοροῦσε φθαρμένα ἢ τρύπια ὑποδήματα· σὲ ἐρώτησή του γιατὶ συνέβαινε τοῦτο, λάμβανε τὴν ἀπάντηση ὅτι δὲν εἶχε χρόνο ἢ χρήματα. Ὁ δὲ Ἡγούμενος π. Δωρόθεος Θεμελῆς ἀπὸ τὴν Ἄνδρο, διηγήθηκε στὸν γράφοντα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2019 ὅτι γνώρισε τὸν Βιογραφούμενό μας στὸν Πειραιᾶ ὡς Ἀρχιμανδρίτη καὶ ἀργότερα ὡς Ἐπίσκοπο καὶ τοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ μεγάλη μετριοφροσύνη καὶ ταπείνωσή του.

153. Γραπτὴ μαρτυρία πρὸς τὸν γράφοντα τοῦ κ. Χρήστου Μπαρμπάτσιαλου, ὀδοντιάτρου ἐκ Βόλου (25.1/7.2.2016), σελ. 1-2.

Μουσικῆς. Γενικὰ ἄρεσε στὸν π. Χρυσόστομο νὰ ψάλλει στὶς Ἀκολουθίες, ἐπέμενε στὴν ἀκριβῆ τήρηση τοῦ Τυπικοῦ καὶ στὴν ἐπικράτηση ἡσυχίας καὶ τάξεως στὸν Ναό. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἔκανε κάποτε ἔντονες παρατηρήσεις, γιὰ νὰ συνετίσει ὅσους (καὶ κυρίως ὅσες) παρεκτρέποντο, ἀλλὰ ἐνίοτε παρεξηγεῖτο ὡς ὑπερβολικὸς καὶ ὑπῆρχαν σὲ κάποιους δυσαρέσκειες.

Ὁ π. Χρυσόστομος ἦταν γλυκὺς καὶ μετριόφρων ἄνθρωπος, ταπεινὸς καὶ μετριοπαθής. Ἦταν παράλληλα δυναμικὸς καὶ δραστήριος, ὅπως καὶ ἀπαιτητικός. Στὴν Θεία Λατρεία ἤθελε νὰ δίνεται στὸν Θεὸ τὸ καλύτερο, χωρὶς νὰ εἶναι ἀλαζὼν ἢ ὑπεροπτικός. Ὡς Ἱεροκήρυκας καθήλωνε πράγματι τοὺς ἀκροατές του, παρόλον ὅτι κάποτε πλατείαζε. Τοῦ ἄρεσαν ἰδιαιτέρως οἱ Ἀγρυπνίες, καὶ μάλιστα σὲ Ἐξωκκλήσια. Συγκέντρωνε ὁμάδα πιστῶν καὶ μετέβαιναν στὴν φύση, σὲ Παρεκκλήσια, ὅπου ὁ ἴδιος ἀνέπτυσσε πνευματικὰ θέματα καὶ μὲ τὴν χάρη τῶν λόγων του καὶ τὸ βάθος τῶν νοημάτων του μεταρσίωνε ὅσους ἦταν παρόντες. Οἱ Ἀγρυπνίες ἐκεῖνες ἄρχιζαν στὶς 10 μ.μ. καὶ τελείωναν στὶς 4 τὰ ξημερώματα. Ἐπρόκειτο γιὰ θαυμάσιες εὐκαιρίες προσευχῆς καὶ πνευματικῆς ἐνατενίσεως. Συνήθως, μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας, ξεφοροῦσε τὰ ἄμφιά του ἐπὶ τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι συγκεντρώνονταν πρὸ τῆς Ὡραίας Πύλης γιὰ τὸν λόγο αὐτό [152].

Κατὰ συμπληρωματικὴ μαρτυρία, *«λειτουργοῦσε σχεδὸν καθημερινά, μία Λειτουργία χωρὶς συντομεύσεις, ὅπως ὁρίζει τὸ Τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶχε μικρὲς Εἰκόνες χάρτινες γιὰ κάθε ἑορτάζοντα Ἅγιο στὶς καθημερινὲς ἱερουργίες του, τὶς ὁποῖες τοποθετοῦσε στὸ Προσκυνητάρι. Σὲ κάποια Λειτουργία ἔχω ἤδη σηκώσει τὸ μανουάλιο [μὲ τὴν λαμπάδα] γιὰ τὴν Θεία Κοινωνία, βγαίνει στὴν Ὡραία Πύλη καὶ καλεῖ τοὺς πιστούς: Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε, γιὰ νὰ προσέλθουμε. Μὰ κανεὶς δὲν προσῆλθε. Φανερὰ ἐνοχλημένος μὲ ἐρωτᾶ ἐὰν ἔχω φάει κάτι τὸ πρωὶ καὶ φυσικὰ δὲν εἶχα φάει. Δημόσια εἶπε, ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὅτι μὲ ἔχει ἐξομολογήσει πρόσφατα καὶ ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνη νὰ μὲ κοινωνήσει. Αἰσθάνθηκα πολὺ ὄμορφα καὶ τυχερός. Μετὰ τὴν Ἀπόλυση μᾶς ἐξήγησε, ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔκανε τὸ Ἐκκλησίασμα σήμερα ἦταν σὰν νὰ γυρίσαμε τὴν πλάτη μας στὸν Χριστὸ καὶ βέβαια δὲν ξανάγινε»* [153].

Εἶναι πράγματι ἐπιτυχία τοῦ π. Χρυσοστόμου νὰ προνοεῖ γιὰ ὕπαρξη κοινωνούντων πιστῶν σὲ κάθε Θ. Λειτουργία του, κατόπιν βεβαίως τῆς ἀπαιτουμένης προετοιμασίας, ἔστω κι ἂν γιὰ νὰ ἐμπεδωθεῖ τοῦτο καὶ καθιερωθεῖ, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περιφρονήσεως στὸν Θυόμενο καὶ Προσφερόμενο Κύριό μας, ἔπρεπε κάποτε νὰ χρησιμοποιήσει μὲ πόνο ψυχῆς, καὶ βεβαίως ποιμαντικὴ διάκριση, μεθόδους ὅπως τὴν ὡς ἄνω περιγραφεῖσα.

Σὰν ὑπεύθυνος Ποιμένας, Χριστοκεντρικός, προσπαθοῦσε νὰ ἐμπνεύσει τὴν ἀγάπη τῶν πιστῶν γιὰ τὸ ὑπερφυὲς Μυστήριο τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Κάποιος ἀδελφὸς βεβαίωσε ὅτι εὐτύχησε νὰ ἀκούσει ὡραιότατο κήρυγμα τοῦ Βιογραφουμένου μας στὴν Ἁγία Παρασκευὴ στὸ Μοναστηράκι Ἀθηνῶν, σὲ Ἀκολουθία Χαιρετισμῶν τῆς Παναγίας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἡ Ὁμιλία ἐκείνη εἶχε ἀφορμὴ τὸν στίχο: *«Χαῖρε τρυφῆς τοῦ Μάννα διάδοχε»,* καὶ ἀνέπτυξε γλαφυρὰ τὸ θέμα περὶ συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως [154].

Καὶ συνεχίζει πνευματικό του τέκνο τὴν μαρτυρία του: *«Στὸ Ἱερὸ [Βῆμα] δὲν ἤθελε νὰ βρίσκεται κανεὶς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας, σχεδὸν πάντα ἦταν μόνος. Μία Κυριακή, νομίζω τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἐνῶ ἦταν μπροστὰ στὴν Ἁγία Πρόθεση γιὰ*

154. Μαρτυρία κ. Διον. Μαρίνου ἐξ Ἀμαρουσίου, τὴν ὁποίαν μετέφερε στὸν γράφοντα ὁ κ. Ν.Μ. (14.3.2017).

τὴν ἑτοιμασία τῶν θείων Δώρων, ἀπροειδοποίητα εἰσέρχεται στὸν Ναὸ ἕνας γηραιὸς Ἱερέας, γνωστὸς Ἐφημέριος σὲ Ναὸ τῆς Νέας Ἰωνίας, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ προσκύνησε εἰσῆλθε στὸ Ἱερὸ τοῦ Ναοῦ [Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου]. Ὁ παπᾶ-Χρυσόστομος μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του εἶδε τὸν Ἱερέα καὶ ὅπως μᾶς εἶπε μετά, δὲν διέκοψε παρὰ μόνον ἀφοῦ τελείωσε τὴν Ἁγία Πρόθεση [τότε] καὶ ὑποδέχθηκε τὸν Ἱερέα. Στὸ Κήρυγμά του μετά, πληροφορηθήκαμε ὅτι ὁ Ἱερέας αὐτὸς μόλις εἶχε ἐπιστρέψει ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὅπου βρέθηκε γιὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα καὶ τὴν Ἀνάσταση, καὶ διαπίστωσε ὅτι ἡ ἀληθινὴ Ὀρθοδοξία εἶναι τῶν ΓΟΧ καὶ μὲ τὴν παρουσία του ἤθελε νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσει... Ἔγινε περίφημος γιὰ τὰ Κηρύγματά του[155], γιὰ τὰ Πνευματικά του χαρίσματα, τὴ γλυκύτατη μορφή Του καὶ φωνή Του, ὅλα αὐτὰ παρουσίαζαν ἕνα σύνολο Πνευματικὸ καὶ αἰσθητικὸ ποὺ ἕλκει τὸν πιστό. Θυμᾶμαι πολὺ καλὰ τὸν παπᾶ-Χρυσόστομο νὰ ψέλνει τὰ Ἐγκώμια μαζί μας γύρω ἀπὸ ἕναν πανέμορφο Ἐπιτάφιο καὶ νὰ κλαίει ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα, ποὺ ἕνα μεγάλο ποσοστὸ ἦταν ἐκτὸς ΓΟΧ. Θυμᾶμαι τὸ βράδυ τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ ἡ Λειτουργία διαρκοῦσε μέχρι τὶς 4 τὸ πρωὶ καὶ ἀπὸ παρακείμενο Ναὸ προσέρχονταν πιστοὶ στὴν Ἐκκλησία μας, ἀφοῦ ἐκεῖ διαρκοῦσε μέχρι τὶς 1:30 π.μ. καὶ ἔσπευδαν νὰ προλάβουν τὸ Ἀναστάσιμο Κήρυγμα τοῦ π. Χρυσοστόμου. Οἱ ΓΟΧ στὴν Βολιώτικη κοινωνία εἶχαν πολὺ καλὴ ἀποδοχὴ καὶ ἐκεῖνα τὰ χρόνια γέμιζαν τὸν Ναό μας λόγῳ τῆς παρουσίας τοῦ π. Χρυσοστόμου καὶ μετέπειτα Ἐπισκόπου Μαγνησίας»[153].

155. Σύμφωνα μὲ αὐτόπτες καὶ αὐτηκόους μάρτυρες, τὰ Κηρύγματα τοῦ Βιογραφουμένου μας ἦταν ἔξοχα γιὰ τὸν παλμὸ καὶ τὴν ρητορικότητά τους, κυρίως δὲ διότι περιεστρέφοντο ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ θέματός τους, μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὴν ζωή, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐκτρέπονται σὲ θέματα ἄσχετα ἢ καὶ πολιτικὰ καὶ χωρὶς νὰ χάνουν τὸν στόχο τους, ποὺ ἦταν ἡ οἰκοδομὴ καὶ ὠφέλεια τῶν ἀκουόντων. Νὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ ἀληθινὸ Κήρυγμα ὡς θεῖο χάρισμα καὶ ὄχι ἁπλῶς ὡς ἀνθρώπινος λογισμὸς καὶ ἀνθρώπινη γνώση, φανερώνει ὄχι μόνον παροχὴ θείας *«γνώσεως»,* ἀλλὰ καὶ θείας *«σοφίας»,* κατὰ τὴν θεία Γραφὴ καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (βλ. Ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς, *Κεφάλαια Γνωστικά, θ΄).* Διότι ἐνῶ ἡ *«γνώση»* ἑνώνει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν Θεό, δὲν κινεῖ κατ' ἀνάγκην τὴν ψυχὴ σὲ θεολογία. Ὅταν ὅμως ὑπάρχει καὶ χάρισμα *«σοφίας»,* τότε ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζει ἀπλανῶς τὶς μυστικὲς ἐνέργειες τῆς *«γνώσεως»* πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ χάρισμα τῆς *«σοφίας»* εἶναι ὅμως σπάνιο, διότι πρέπει νὰ τηρηθεῖ ἀκενοδόξως.

Ὁ Βιογραφούμενός μας ἦταν ἄνθρωπος ποὺ ἥλκυε πιστοὺς εὐρύτερα, ὅπως διαπιστώνουμε ἀπὸ τὶς προηγηθεῖσες μαρτυρίες αὐτοπτῶν, καὶ ἦταν στολισμένος μὲ εὐγένεια καὶ διακριτικότητα, ὅπως καὶ μετριοπάθεια, χωρὶς ἀκρότητες καὶ φανατισμούς. Καίτοι πρόθυμος νὰ συζητήσει, νὰ βοηθήσει καὶ νὰ διαφωτίσει κάθε προσερχόμενο, δὲν ἔσπευδε νὰ ἐξυπηρετήσει μυστηριακὰ τοὺς Νεοημερολογῖτες πιστούς, παρὰ τοὺς ἔστελνε γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ στοὺς δικούς τους κληρικούς. Ἂν ἤθελαν ἐξομολόγηση στὸν ἴδιο, ἀλλὰ δὲν ξεκαθάριζαν τὴν θέση τους καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ κοινωνοῦν καὶ στὸ Παλαιὸ καὶ στὸ Νέο, ἢ μόνον στὸ Νέο, τότε ἐξηγοῦσε ὅτι ἀδυνατοῦσε νὰ «καλύψει» τέτοιου εἴδους ἀνάμεικτες καταστάσεις. Ἀκόμη καὶ ἱ. Εὐχέλαιο, ὅπως καὶ Ἁγιασμό, τελοῦσε μόνον σὲ οἰκίες τῶν πιστῶν τοῦ Ποιμνίου του καὶ ὄχι εὐρύτερα. Μάλιστα, τὸ ἱ. Εὐχέλαιο, ὡς Μυστήριο ἐπισφραγιστικὸ τῆς Μετανοίας, συνεδύαζε ἀπαραίτητα μὲ τὴν ἱ. Ἐξομολόγηση καλλιεργώντας στοὺς πιστοὺς μυσταγωγικὴ ἐπίγνωση καὶ μὴ ὑποθάλποντας μηχανιστικὲς/δεισιδαιμονικὲς ἰδέες καὶ καταστάσεις ἐξ αἰτίας ἠθελημένης ἢ ἀθέλητης ἀγνοίας καὶ διαστρεβλώσεως.

Στὸ ποιμαντικό του ἔργο ἰδιαίτερη ἐπιτυχία εἶχε μὲ τοὺς νέους, τοὺς ὁποίους ἐνέπνεε, κέρδιζε τὴν ἐμπιστοσύνη, ἐξομολογοῦσε σὰν Πατέρας πλήρης κατανοήσεως, ἂν καὶ ὅπως εἴπαμε

κάπως αὐστηρὸς καὶ σίγουρα ἀπαιτητικός, τοὺς βοηθοῦσε δὲ καὶ συνέτρεχε ποικιλότροπα πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς[152].

Ἐπίσης, εἶχε γύρω του κύκλο ἀφιερωμένων προσώπων στὴν διακονία τῆς Ἐκκλησίας, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὰ ὁποῖα τοῦ συμπαραστέκονταν σὲ κάθε ἐκκλησιαστικὸ ἔργο, κάποια δὲ ἀπὸ αὐτὰ ἔγιναν Μοναχοὶ καὶ Μοναχές. Μὲ τὴν βοήθειά τους, κατασκευαζόταν στοὺς χώρους τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου τὸ κερὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἁγνᾶ ὑλικὰ (μελισσοκέρι)[152].

Ἦταν ἄνθρωπος προσφορᾶς, ἐλεημοσύνης, ὀργανωμένης μέσῳ τῶν Φιλανθρωπικῶν Συλλόγων ποὺ προαναφέρθηκαν καὶ προσωπικῆς, χωρὶς θόρυβο καὶ προβολή[152].

Ἡ τροφοδοσία του ἡ πνευματικὴ ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου μετέβαινε τουλάχιστον μία φορὰ τὸν χρόνο[152].

Τὶς εὐρεῖες ἐγκυκλοπαιδικὲς γνώσεις του φρόντιζε πάντοτε νὰ ἐμπλουτίζει ἐντρυφώντας ὅποτε ἔβρισκε χρόνο καὶ εὐκαιρία στὴν πλουσιώτατη Βιβλιοθήκη του. Ἀρθρογραφοῦσε τακτικὰ στὸν τοπικὸ τύπο, ὅπως καὶ στὸν ἐκκλησιαστικό. Τὰ χαρίσματα καὶ τὶς γνώσεις του ἤθελε νὰ μεταδίδει καὶ χρησιμοποιεῖ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο, γιὰ τὴν βοήθεια τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερη διεξαγωγή, προβολὴ καὶ μαρτυρία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, τὸν ὁποῖον πίστευε βαθύτατα καὶ ὑπηρέτησε ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς ὁλόψυχα[152].

***

Ὅμως, ἐδῶ χρειάζεται νὰ κάνουμε μία λίγο ἀπότομη ἐναλλαγή. Ὅλα τὰ καλὰ καὶ ὡραῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρέσουν ἢ νὰ γίνονται ἀποδεκτὰ ἀπὸ ὅλους. Καὶ δὲν εἶναι βεβαίως ὁ πόλεμος μόνον τοῦ διαβόλου, ἢ οἱ ἐπιβουλὲς τῶν διαφόρων διωκτῶν. Τὸ πιὸ ὀδυνηρὸ ἦταν ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἀντίδραση ἐντὸς τοῦ Ποιμνίου, ὅταν κάποιοι ἔπιπταν θύματα τοῦ πονηροῦ καὶ συνήθως γιὰ λόγους προσωπικῆς εὐθιξίας, φθόνου, ἢ ἄλλων παθῶν, δροῦσαν ἀντι-εκκλησιαστικά, ἄδικα καὶ ἐχθρικά. Ἴσως γιὰ νὰ δοκιμάζεται ὁ ἐκλεκτὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νὰ παραμένει ταπεινός, νὰ «ψήνεται» στὸ καμίνι τῶν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν, νὰ ἀσκεῖται στὴν ὑπομονὴ καὶ ἀνεξικακία καὶ γενικὰ νὰ σηκώνει τὸν σταυρό του μὲ ἐγκαρτέρηση καὶ ἐλπίδα: *«εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν»* (Ἰωάν. ιε΄ 20).

Ἀναφέραμε ἤδη σὲ κάποια σημεῖα τοῦ ἔργου μας διάφορες δοκιμασίες, πειρασμοὺς καὶ κατηγορίες, τὶς ὁποῖες ὁ π. Χρυσόστομος κατὰ καιροὺς ἀντιμετώπισε. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, δεκαετία τοῦ '50, ἀντιμετώπισε ἰσχυροὺς καὶ ἐπώδυνους πειρασμοὺς στὸν Βόλο.

Ὁ ἕνας καὶ πολὺ βαρὺς εἶχε νὰ κάνει μὲ κατηγορία ἐναντίον του ἀπὸ κάποιον Νικόλαο Πολίτη, ἐργαζόμενο στὴν κρατικὴ ἀσφάλεια, διατελέσαντα μάλιστα Πρόεδρο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου στὸν Βόλο, ὁ ὁποῖος τὸν κατηγόρησε ὡς «ἀνάξιο τῆς ἱερωσύνης», μὲ αἰχμὲς ἐναντίον του ἀκόμη καὶ ἠθικῆς φύσεως μὲ πρόσωπο ἀφοσιωμένο στὴν διακονία τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ αὐτοῦ, τὴν Δέσποινα Μαυροπαπαδοπούλου. Ἦταν τόση ἡ ὀδύνη τοῦ «στύλου» αὐτοῦ σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς, ὥστε νὰ ἀναγκασθεῖ ὡς Ἀρχιμανδρίτης, νὰ προβεῖ σὲ δημόσιο ἀφορισμὸ τοῦ ἀναισχύντου συκοφάντου-κατηγόρου του.

Τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1956 ἔγινε ἀναφορὰ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ στὴν Ἀθήνα μὲ παράπονα κάποιων νεανίδων ἀπὸ τὸν Βόλο, οἱ ὁποῖες ζήτησαν ἄδεια νὰ ἔχουν ἄλλον Πνευματικὸ πατέρα καὶ ὄχι τὸν τοπικὸ π. Χρυσόστομο Νασλίμη. Ὁ δὲ π. Χρυσόστομος ἐνημερωθεὶς περὶ τούτου, προέβη ἐπεξηγηματικῶς στὶς ἀπαραίτητες ἐξηγήσεις μὲ ἀποκάλυψη ὅτι ὄπισθεν κρύπτεται ὁ μοιραῖος κατήγορός του Νικόλαος Πολίτης, ὁ ὁποῖος ἀποβλέπει στὴν δημιουργία ἐντάσεων καὶ ταραχῶν στὸν Βόλο. Ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ δέχθηκε ὅτι δύναται ἕτερος Πνευματικὸς ἄλλης περιοχῆς νὰ ἐξυπηρετεῖ ὅσους λίγους πιστοὺς τὸ ζητοῦν αἰτιολογημένα, καὶ ὅτι χρήζει βαθυτέρας ἐξετάσεως ἡ κατάσταση στὴν Μαγνησία, ὡς πρὸς τὴν ἀνάμειξη στὸ θέμα αὐτὸ τοῦ ταραχοποιοῦ Ν. Πολίτου[155α].

Σὲ ἐπιστολὴ τοῦ π. Χρυσοστόμου πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Θεωνᾶ Μαργαριτόπουλο στὴν Ρευματιὰ Φαρσάλων τῆς 12.10.1956, ἀνέφερε τὰ ὅσα διαδραματίσθηκαν στὴν ὡς ἄνω Συνεδρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἀπολογία του ἔναντι κατηγοριῶν ποὺ ἀντιμετώπισε, ὅτι δῆθεν διεκδικοῦσε

155α. Βλ. Πρακτικὰ 55/5.9.1956 καὶ 61/10.10.1956 τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

πνευματικὴ κηδεμονία, μὲ ἐνημέρωση ὅπως μεταβαίνει αὐτὸς (π. Θεωνᾶς) στὸν Βόλο γιὰ τὴν ἐξομολόγηση καὶ μόνον κάποιων νεανίδων ποὺ συναπάρτιζαν Ἀδελφότητα. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἀνεφέρθη καὶ στὸν Ν. Πολίτη, τὸν ὁποῖον ἀναγκάσθηκε νὰ ἀφορίσει γιὰ τὶς ἐκτροπὲς ἐναντίον του ὅπως καὶ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀφορισμός του ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου. Εὔχεται δὲ στὸν π. Θεωνᾶ νὰ βοηθήσει τὶς νεάνιδες νὰ μὴν σχετίζονται μὲ τὸν δυστυχῆ Ν. Πολίτη, εὐχόμενος νὰ ἔλθει σὲ συναίσθηση καὶ μετάνοια [155β].

Περὶ τῶν ἐπικινδύνων καὶ βλαπτικῶν πράξεων τοῦ ταλαιπώρου Ν. Πολίτου, ὁ ὁποῖος ἐκτόξευε ὕβρεις ἀκόμη καὶ ἐναντίον τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἀποτρέπει τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὸν ἐκκλησιασμὸ στοὺς Ναούς μας, γίνεται λόγος καὶ σὲ προγενέστερη ἀπὸ 6.6.1954 ἐπιστολὴ τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.) πρὸς τὸν Πνευματικό του Ἀρχιμ. Ἀκάκιο Παππᾶ. Ὁ Ν. Πολίτης κατηγοροῦσε τὸν π. Χρυσόστομο ἐπειδὴ στὴν Βιβλιοθήκη του εἶχε καὶ βιβλία τῆς θύραθεν παιδείας, ὅτι δῆθεν μελετοῦσε ἔργα ἰατρικῆς καὶ μαιευτικῆς τὰ ὁποῖα τοῦ μόλυναν τὸν νοῦ καὶ τὸν καθιστοῦσαν ἀνάξιο τῆς ἱερωσύνης! Ἐδῶ ἔγκειται ἡ κακοηθέστατη κατηγορία ὅτι δῆθεν ὁ π. Χρυσόστομος ἠσχολεῖτο καὶ μὲ τὴν... μαιευτικήν! Ἐπίσης, ἐπειδὴ λόγῳ τῆς γνώσεως τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης εἶχε καὶ μερικὰ ξενόγλωσσα βιβλία, ὁ ἀφορισθεὶς κακότροπος Ν. Πολίτης διέδιδε ὅτι ἔχει «τὰ βιβλία τοῦ Πάπα», τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἔπρεπε ὡς Ὀρθόδοξος νὰ ἔχει! Ἐπίσης, ὅτι διατηρεῖ «μυστικὲς σχέσεις» μὲ τὸν Νεοημερολογίτη μητρ. Δημητριάδος Ἰωακείμ, ὅτι μάλιστα τοῦ δίνει λίρες (!), γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸν διώκει καὶ δὲν τοῦ κλείνει τὴν Ἐκκλησία! [155γ]

Ὁ Ν. Πολίτης ὑπέστη ἀφορισμό, ἀφοῦ ἐξαντλήθηκαν ὅλα τὰ μέσα γιὰ τὸν συνετισμό του, καὶ αὐτὸς πεισμόνως χειροτέρευε ἐφευρίσκων καὶ νέες ἀκόμη πιὸ εὐφάνταστες καὶ ἀκραῖες συκοφαντίες τῆς ἐσκοτισμένης διανοίας του...

155β. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

155γ. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ.

Ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνωτέρω Δέσποινα Μαυροπαπαδοπούλου, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται μνεία κυρίως στὸ τελευταῖο Κεφάλαιο τοῦ παρόντος ἔργου, ἀφοῦ ἦταν ἡ νοσοκόμος καὶ διακονήτρια τοῦ ἀσθενοῦντος πλέον Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου (1966 ἑ.), ἦταν πανθομολογουμένως μία ἐκλεκτὴ δούλη τοῦ Θεοῦ, προικισμένη μὲ πολλὲς ἀρετές. Δραστήρια καὶ δυνατὴ ὑπηρετοῦσε σὲ ὅλα ἐκ ψυχῆς, παραβλέποντας τὸν ἑαυτό της, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσει τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν Πνευματικό της. Στολιζόταν μὲ χάρη Θεοῦ, τιμιότητα καὶ ἁγνότητα, γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ τὴν εἶχε στὴν ὑπηρεσία του ὁ κατοπινὸς Ἐπίσκοπος Χρυσόστομος[156]. Γεννήθηκε τὸ 1920 στὶς Γάγγρες τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἦλθε στὸν Βόλο μὲ τὴν χήρα μητέρα της τὸ 1922. Ἡ Δέσποινα ἐργαζόταν ἀπὸ μικρὴ σὲ ἐργοστάσιο μὲ τὴν μητέρα της, φροντίζοντας πτωχοὺς καὶ ἀρρώστους, διότι εἶχε καὶ γνώσεις νοσηλευτικῆς. Ζοῦσε σὰν κοσμοκαλόγρια. Τὸ 1946 συνδέθηκαν μὲ τὴν μητέρα της μὲ τὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως. Κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ '50 αὐτὲς ἐγκαταστάθηκαν στὸ ἰσόγειο τῆς οἰκίας Ζωγράφου στὸν Ναό, προκειμένου νὰ διακονοῦν στὶς ἀνάγκες του, χωρὶς νὰ δώσουν ποτὲ ἀφορμὴ γιὰ κάτι μεμπτὸ ἢ ἀξιοκατάκριτο[157]. Ἡ Δέσποινα, γιὰ τὴν σεμνότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνδροπρεπὲς τοῦ χαρακτῆρος της, ἔχαιρε τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἐκτιμήσεως, γι' αὐτὸ καὶ ἡ βδελυρὴ συκοφαντία τοῦ Ν. Πολίτη ἦταν τόσο ἀνυπόφορη καὶ πλέον φανερὰ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Ὅμως, τὰ προβλήματα συνεχίσθηκαν καὶ μὲ ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως στὸν Βόλο Δημ. Παυλῆς, δικαστικὸς ὑπάλληλος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἤθελε νὰ ἐκφωνεῖ καὶ κηρύγματα στὸν Ναὸ παρακάμπτοντας τὸν ἔξοχο καὶ χαρισματικὸ Ποιμένα καὶ Κήρυκα π. Χρυσόστομο (!), καὶ ἐφ' ὅσον ἡ διαφορά τους ἦταν πέρα καὶ ἀπὸ αἰσθητὴ καὶ ἐμφανέστατη ἀκόμη καὶ στοὺς ἀδαεῖς, ἐστράφη ἐναντίον του γιὰ προσωπικὰ θέματα καὶ ἄρχισε

156. Ἀπὸ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν γράφοντα (Ἀπρίλιος 2015) τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως.

157. Ἀπὸ ἑτέρα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν γράφοντα (ἔτους 2015) τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως.

πολεμική, ἡ ὁποία διήρκεσε ἐπὶ ἔτη. Μάλιστα, συνέπηξε ἄνομη συμμαχία μὲ δυσαρεστημένο κληρικὸ τοῦ κέντρου, τοῦ ὁποίου τὶς ἰδιοτελεῖς ἐπιδιώξεις ἀνέκοψε ἄλλοτε ὁ π. Χρυσόστομος καὶ ἄρα ἔτρεφε ἐναντίον του μένος ἐμπαθείας, ὥστε οἱ δύο αὐτοὶ νὰ βάλλουν ἐναντίον τοῦ Βιογραφουμένου μας μὲ ὅ,τι τρόπο μποροῦσαν, προκειμένου νὰ δημιουργοῦν ταραχὴ καὶ ὀδύνη.

Τὸ εὐχάριστο εἶναι ὅτι μεταγενέστερα, οἱ δύο δεινοὶ πολέμιοι (Πολίτης καὶ Παυλῆς) τοῦ π. Χρυσοστόμου ἔλαβαν λύση καὶ συγχώρηση καὶ ὑπῆρξε ἀποκατάστασή τους, τῇ συνδρομῇ καὶ ἑτέρων προσώπων καὶ δὴ τοῦ Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

***

Τὰ θλιβερὰ αὐτὰ περιστατικά, ὅπως καὶ ὅσα ἀναφέρθηκαν ἢ θὰ ἀναφερθοῦν, δὲν ἄφησαν σκιὲς στὸ καθαρὸ κάτοπτρο τῆς ψυχῆς τοῦ Βιογραφουμένου μας (π.Χρ.Ν.), ἡ ὁποία δὲν ὑπέκυψε σὲ ἰδιοτέλεια καὶ μικρότητα, καίτοι πληγώθηκε καὶ πόνεσε βαθύτατα, ἀλλὰ ἐπάλλετο ὅλη ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τοῦ πλησίον, τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος. Διότι ὁ π. Χρυσόστομος δὲν ἦταν μόνον ἕνας Ἀγωνιστὴς τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ ἕνας θερμὸς Πατριώτης, μὲ μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Σχετικὰ μὲ αὐτὸ τονίζει τὰ ἑξῆς τέκνο του πνευματικό:

«Χάραξε στὶς ψυχὲς τῶν πνευματικῶν του τέκνων Χριστὸ καὶ Ἑλλάδα. Ἐμφύτευσε ἀρχὲς καὶ ἰδανικά. Ἐπιβεβαίωσε μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν θυσία του τὴν πίστη καὶ τὶς ἀρχές του. Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀφοσιωμένος ἀπόλυτα στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας Του, σὲ καιροὺς ἰδιαίτερα δύσκολους καὶ κρίσιμους. Μᾶς ἄφησε βαριὰ κληρονομιά! Αὐτὴ ἡ σπάνια καὶ ἀνεπανάληπτη μορφή! Ἀλησμόνητος!...»[152].

ΙΖ. Ἀπόκτηση ἀρχιερωσύνης καὶ σύσταση Ἱερᾶς Συνόδου

ΔΩΣΑΜΕ πολὺ μεγάλη ἔμφαση στὴν ἐξιστόρηση ὅσων συνέβησαν κατὰ τὴν ἰδιαίτερα κρίσιμη πενταετία 1955-1960, γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ἡ συνέχεια στὴν ὀρθή της διάσταση. Χωρὶς καλὴ γνώση καὶ κατανόηση ὅλων αὐτῶν ποὺ συνέβησαν τότε, θεωροῦμε ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐκτίμηση καὶ ἀξιολόγηση ἐντὸς ὀρθῶν πλαισίων ὅσων ἀκολούθησαν ἐν συνεχείᾳ.

Σὲ κάποια σημεῖα τοῦ προηγουμένου Κεφαλαίου, καὶ ἰδίως στὰ ὅσα διημείφθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1959, παρακολουθήσαμε τὴν προσπάθεια τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ πείσουν μέλη τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς (ΡΟΕΔ) νὰ προβοῦν σὲ χειροτονία Ἐπισκόπου ἢ Ἐπισκόπων, ὥστε νὰ παύσει ἡ ἀγωνιώδης ἀναμονὴ ἀποκτήσεως ὁρατῆς κεφαλῆς. Παρὰ τὴν ἰδιαίτερα δυσχερῆ συγκυρία γιὰ τὴν ΡΟΕΔ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, τόσον ἐξ αἰτίας τῆς ἀναμονῆς μέτρων ἐναντίων της ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ἐκκλησίες, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν συμπερίληψη στοὺς κόλπους της μελῶν ἐμφορουμένων ἀπὸ μία *ἀσύμπτωτη* θεώρηση καὶ νοοτροπία πρὸς αὐτὴν τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τῆς Ἑλλάδος, γιὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους καὶ ὄχι κατ' ἀνάγκην καθαρῶς θεολογικοὺς-ἐκκλησιολογικούς, κάποια Ἀρχιερατικὰ Μέλη της τελικὰ ὑπερέβησαν τὰ ἐμπόδια καὶ ὑπερνίκησαν τὶς ἀπαγορεύσεις καὶ ὑπαγορεύσεις τοῦ «γράμματος», προκειμένου νὰ ὑπηρετήσουν τὸ «πνεῦμα».

Ὅταν ὁ θεσμὸς ἐμποδίζει τὸ χάρισμα, λόγῳ δυσλειτουργίας καὶ ἐλλείψεως χαρισματικῆς εὐστροφίας καὶ εὐελιξίας, τότε χαρισματικοὶ ἄνθρωποι ἐπιστρατεύονται, προκειμένου νὰ ὑπηρετήσουν τὸ θεῖο θέλημα. Ἡ δυσλειτουργία ἔγκειται στὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι καταντοῦν κάποτε στὴν ἀπολυτοποίηση καὶ «ἀπολίθωση» κάποιων θεσμικῶν ἐκφράσεων καὶ ὑπαγορεύσεων κατὰ τέτοιον τρόπο, ὥστε ὅταν χρειασθεῖ νὰ ὑπηρετηθεῖ ὁ «ἄνθρωπος» ὡς πρὸς τὴν σωτηρία του καὶ ὄχι τὸ «σάββατον», αὐτοὶ νὰ ἐπικαλοῦνται ἐπιμόνως τὴν ἐντολὴ διαφυλάξεως τοῦ «σαββάτου», ἔστω καὶ ἂν ὁ «ἄνθρωπος» καὶ ἡ σωτηρία του ἀπαιτοῦν ἄμεση ἀντιμετώπιση καὶ θεραπεία.

Ὅμως, ἀκόμη καὶ ὅσοι αἴρονται στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ ὑπερβαίνουν κάποιες θεσμικὲς «ἀπαγορεύσεις», γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὸ ὕψιστο καὶ μέγιστο τῆς κινδυνευούσης Πίστεως, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι καὶ αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν παραμένουν μὲ τὶς ὅποιες ἀναστολὲς καὶ ἐπιφυλάξεις τους, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν καὶ προφυλαχθοῦν ἀπὸ δυσμενεῖς συνέπειες. Ἀκόμη καὶ αὐτοὶ ποὺ πράττουν κάποτε ἡρωϊκά, δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι πάντοτε ἥρωες ἢ ὅτι ἔχουν νικήσει καὶ ξεπεράσει σὲ ὅλα τὸν ἑαυτό τους.

Γράφουμε εἰσαγωγικὰ αὐτὲς τὶς κάπως ἀσαφεῖς ἐπισημάνσεις, προκειμένου νὰ βοηθηθοῦμε στὴν κατανόηση ὅσων θὰ ἐπακολουθήσουν, ὥστε νὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ ἐκτιμήσουμε καὶ ἔν τινι μέτρῳ νὰ ἑρμηνεύσουμε τὶς ἐπιλογὲς καὶ συμπεριφορὲς τῶν ἐμπλεκομένων προσώπων.

ΙΖ.1. Ἡ χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου στὸ Ντητρόϊτ τῶν Η.Π.Α.

Εἴχαμε μείνει στὸ σημεῖο, στὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος ἔκανε τὴν πρόταση στὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Σικάγου Σεραφεὶμ τῆς ΡΟΕΔ νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλάδα μαζὶ μὲ ἄλλον Ἀρχιερέα, γιὰ νὰ προβοῦν στὴν χειροτονία ὑποψηφίων γιὰ τὴν Ἀρχιερωσύνη, ἐκεῖνος ὅμως διεμήνυσε ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συμβεῖ κατὰ τὴν τότε περίοδο τὸ αἰτηθέν.

Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ Ρῶσοι ἐν Ἀμερικῇ ἀδυνατοῦσαν νὰ ἔλθουν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι εἴχαμε τὴν ἀνάγκη θὰ ἔπρεπε νὰ μεταβοῦμε στὴν Ἀμερική, στοὺς Ρώσους, γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ αἰτήματός μας.

Ὁ τότε Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης γράφει ὅτι εἶχε παράλληλη ἀλληλογραφία καὶ μὲ κάποιον ἐπίσκοπο τῶν Οὐκρανῶν ἐν Ἀμερικῇ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπίσης συγκατανεύσει νὰ βοηθήσει στὴν ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἀπέστειλε ἐπίσημο ἔγγραφο προσκλήσεως [1].

---

1. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου (Κιούση), *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἄ.χ.τ., σελ. 14, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

Τότε, περὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ Φθινοπώρου τοῦ 1960, ἄρχισε ἡ προετοιμασία γιὰ τὸ ταξίδι στὴν Ἀμερικὴ ἑνὸς τουλάχιστον ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐκλεγμένους ὑποψηφίους. Ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς δὲν ἠδύνατο νὰ ταξιδεύσει λόγῳ γήρατος καὶ ἀσθενείας. Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης δήλωνε ἐπίσης παραίτηση ἀπὸ τὸν κόπο τοῦ ταξιδιοῦ λόγῳ σακχαροδιαβήτου, ὁ δὲ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης προσπάθησε νὰ βγάλει βίζα ἐπισκέψεως τῆς Ἀμερικῆς δῆθεν γιὰ κάποια κληρονομικὴ ὑπόθεση, ἀλλὰ τὸ αἴτημά του ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τὶς Ἀρχὲς καὶ τοῦ ἀνακοινώθηκε ἀπερίφραστα, ὅτι εἶναι γνωστοὶ οἱ πραγματικοὶ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀμερική![2]

Κατόπιν τούτου, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποφάσισε, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ θυσιασθεῖ ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος, ὁ ὁποῖος μὲ ἰατρικὴ γνωμάτευση ὅτι χρειαζόταν νὰ ὑποβληθεῖ σὲ ἐγχείρηση προστάτου καὶ ὅτι λόγῳ ἡλικίας μόνον στὴν Ἀμερικὴ θὰ μποροῦσε τοῦτο νὰ συμβεῖ, ἔλαβε πράγματι ἄδεια μεταβάσεως, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἀνεψιό του Ἱερομ. Ἀκάκιο. Τότε ὅμως ἀναγνωρίσθηκε, ὅτι δὲν ὑπῆρχαν καθόλου χρήματα στὸ Γενικὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο γιὰ τὰ ἀπαιτούμενα ἀεροπορικὰ εἰσιτήρια! Μὲ πᾶσα ἐχεμύθεια, ἀποτάνθηκαν στὴν Ἡγουμένη Μελετία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου στὴν Λυκόβρυση Ἀττικῆς, καὶ στὸν ἀγωνιστὴ Κων. Τούτουζα στὴν Θήβα, ἀπὸ ὅπου ἔλαβαν βοηθήματα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν εἰσιτηρίων![3] Διατελούσαμε σὲ πλήρη πτωχεία καὶ ἀδυναμία κατὰ κόσμον, ὡς *«ἀπορούμενοι ἀλλ᾽ οὐκ ἐξαπορούμενοι»* (Β΄ Κορ. δ΄ 8) ἔχοντες ἐμπιστοσύνη στὸ θεῖον Ἔλεος!...

Τὸ ἀεροπορικὸ ταξίδι ἐπιχειρήθηκε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1960 μὲ μικρὸ ἀεροσκάφος τύπου «Ντακότα», τὸ ὁποῖο θὰ πετοῦσε γιὰ τὴν Νέα Ὑόρκη μέσῳ Ἰταλίας. Μέχρι τὸ ἀεροδρόμιο συνόδευσε τοὺς ταξιδιῶτες ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης μὲ ἕναν ἀκόμη Κληρικό, μήπως συμβεῖ κάτι τὸ ἀπευκταῖον, καὶ ἐπὶ τέλους ὅταν τὸ ἀεροπλάνο ἀπογειώθηκε, αὐτοὶ ἔκαναν μετάνοιες στὸν διάδρομο τοῦ ἀεροδρομίου, δοξάζοντες τὸν Θεὸ

2. Αὐτόθι, σελ. 14-15.

3. Αὐτόθι, σελ. 15-16.

καὶ εὐχόμενοι γιὰ αἴσια ἔκβαση τῆς ἀποστολῆς![4]

Σὲ ἐπιστολή του τῆς 4.10.1960, ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Στ. Καραμῆτσο ἐνημερώνει ὅτι ἀναχωρεῖ βεβιασμένα γιὰ Ἀμερική, χωρὶς νὰ προλάβει νὰ εἰδοποιήσει καὶ νὰ χαιρετίσει ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἔμπιστα πρόσωπα, λόγῳ τῆς περιστάσεως, τονίζοντας ὅτι θὰ εἶναι φρίκη ἂν ἀποτύχουμε τοῦ σκοποῦ κατόπιν τόσου κόπου καὶ τέτοιας προσπάθειας, γι' αὐτὸ καὶ προτρέπει: ***«ἀγαπημένοι καὶ ἀδελφωμένοι νὰ προσεύχεσθε ἵνα μᾶς ἐλεήσῃ ὁ Θεὸς καὶ μᾶς δώσῃ τὴν χάριν Του»!***[5]

Σὲ ἑπόμενη ἐπιστολή του πρὸς τὸν αὐτὸν ἀποδέκτη, τῆς 7.10.1960, ὁ π. Ἀκάκιος γράφει ὅτι ἔφθασαν αἰσίως στὴν Νέα Ὑόρκη καὶ πῆγαν ἀμέσως σὲ συνάντηση τοῦ Οὐκρανοῦ ἐπισκόπου, ἀλλ' ἀπεκόμισαν ἀπογοήτευση, λόγῳ μὴ πνευματικῆς συμπτώσεως καὶ ταυτίσεως. Ὁπότε, αὐτὸ ποὺ τοὺς ἀπομένει εἶναι ἡ προσφυγὴ στὴν ΡΟΕΔ ὑπὸ τὸν Μητρ. Ἀναστάσιο, γίνεται δὲ προτροπὴ στὸν Στ. Καραμῆτσο νὰ γράψει σχετικὰ στὸν Σεβ. Σικάγου Σεραφείμ· βεβαιώνει ὅτι φιλοξενεῖται στὸν π. Πέτρο Ἀστυφίδη, ὁ ὁποῖος παρέχει κάθε διευκόλυνση[6].

Ἡ προσφυγὴ ὅμως στὸν Μητρ. Ἀναστάσιο δὲν ἀπέδωσε καρπούς. Αὐτός, ὅπως καὶ ἄλλοτε, συνέχισε νὰ εἶναι ἀνένδοτος καὶ δήλωσε ὅτι ἦταν ἀδύνατον νὰ συγκατανεύσει στὸ αἴτημα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ στενοχώρια τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε νὰ ἐπιδεινωθεῖ ἡ κλονισμένη ὑγεία του καὶ νὰ ὑποστεῖ καὶ μία μικρὴ συμφόρηση[7].

Σὲ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Νέα Ὑόρκη τῆς 1/14.11.1960, κάποια ἑλληνίδα πιστή, ἡ Ἰσμήνη Νικολαΐδου, ἔγραψε στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη ὅτι ἡ εἴδηση τῆς παρουσίας στὴν Ἀμερικὴ τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου ἔφθασε στὰ αὐτιὰ τῶν Ματθαιϊκῶν (!), καὶ ὅτι ἔχει ἤδη εἰδοποιηθεῖ ἡ Γενικὴ Ἀσφάλεια τῆς Ἑλλά-

---

4. Αὐτόθι, σελ. 16.

5. Βλ. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Αἱ χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπὸ κανονικῆς ἐπόψεως (Ἀπάντησις εἰς μίαν βδελυρὰν συκοφαντίαν),* Ἀθῆναι 1997, σελ. 34-35.

6. Αὐτόθι, σελ. 36-37.

7. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 16-17.

δος! Γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχε μεγάλος κίνδυνος καὶ μεγάλη στενοχώρια. Αἴτηση γιὰ τὸ θέμα τῆς χειροτονίας εἶχαν ὑποβάλει τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες καὶ στὸν Μητρ. Λεόντιο (Τουρκέβιτς) τῆς «Μετροπόλια», γνωστὸ τοῦ π. Πέτρου Ἀστυφίδη, καὶ ἀνέμεναν ἀπάντηση [7α]. Ὅμως, τὸ ὅτι δὲν ἀνταποκρίθηκαν οὔτε Οὐκρανοὶ τῆς Ἀμερικῆς, οὔτε ἡ «Μετροπόλια» στὸ αἴτημά μας, ἦταν θεία Οἰκονομία, διότι τότε θὰ δημιουργοῦντο σοβαρὰ προβλήματα ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴ τῆς πράξεως ἐν σχέσει μὲ αὐτὲς τοῦτες τὶς ἀρχὲς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας.

Ὁ Σεβ. Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφείμ.

Στὴν δύσκολη ἐκείνη στιγμή, αὐτὸς ποὺ εἶχε ἐκφράσει προθυμία βοηθείας, ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ τῆς ΡΟΕΔ, κινούμενος ἀδελφικὰ καὶ συμπονετικά, ἀναλογιζόμενος τὴν κρισιμότητα τῆς περιστάσεως καὶ τὴν εὐθύνη του ὡς Ὀρθοδόξου Ἀρχιερέως, ἐκάμφθη καὶ ἀνέλαβε νὰ τελέσει τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία τοῦ Γέροντος π. Ἀκακίου. Ὡς συλλειτουργὸ ἔλαβε τὸν Ἐπίσκοπο Σεβρῶν (Γαλλίας) Θεόφιλο, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε τότε στὴν ΡΟΕΔ καὶ ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὶς ρουμανικὲς Ἐνορίες τοῦ ἐξωτερικοῦ, Δυτ. Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς [8]. Ὁ Ἐπίσκοπος Θεόφιλος μὴ διακρινόμενος γιὰ τὸν ζῆλο του ὑπὲρ Πίστεως ἢ τὴν παραδοσιακότητά του, δέχθηκε προφανῶς νὰ συμμετάσχει στὴν χειροτονία, διότι οἱ Ἐνορίες του στὴν περιοχὴ τοῦ Ντητρόϊτ ἦταν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Σεβ. Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφείμ, τὸν ὁποῖον θεωροῦσε ὡς κυρίαρχο Ἀρχιεπίσκοπό του, σὲ ἐξάρτηση ἀπὸ αὐτόν. Ὁπότε, δέχθηκε ἐξ ἀνάγκης τὴν πρόσκλησή του, στὴν Ἐπαρχία του τότε εὑρισκόμενος, προκειμένου νὰ συμμετάσχει στὴν χειροτονία Ἐπισκόπου γιὰ τοὺς Παλαιοημερολογῖτες τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν

7α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

8. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 17. Βλ. καὶ *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* Ἀθῆναι - Μάρτιος 2015, σελ. 66.

προϋπόθεση, ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ ὅσα συνέβησαν μεταγενέστερα, νὰ μὴν ἀποκαλυφθεῖ ἡ σύμπραξή του.

Ἡ χειροτονία τελέσθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὸ Ντητρόϊτ, στὶς 9/22.12.1960, σὲ νυκτερινὴ Θεία Λειτουργία, παρόντων τοῦ π. Πέτρου Ἀστυφίδη καὶ τοῦ π. Ἀκακίου τοῦ νεωτέρου, μὲ ἀπαγόρευση ἀποκαλύψεως λεπτομερειῶν γιὰ τὸ γεγονὸς ἄχρι καιροῦ, ἕνεκα τῶν τότε περιστάσεων[8].

Γιὰ τὴν χειροτονία δὲν ἐκδόθηκε Χειροτονικὸν ἄμεσα, ἀλλὰ πολὺ ἀργότερα, ἤτοι στὶς 23.9/6.10.1964. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφεὶμ ἐξέδωσε «Πιστοποιητικὸν» ὅτι αὐτὸς μαζὶ μὲ ἕναν ἀκόμη κανονικὸ Ἐπίσκοπο τῆς ΡΟΕΔ χειροτόνησαν Ἐπίσκοπο Ταλαντίου τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο. Ἡ χειροτονία τελέσθηκε στὸ Ντητρόϊτ, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐπαρχίας του, καὶ πρέπει νὰ θεωρεῖται νόμιμη, ἔστω καὶ ἂν ἔγινε ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἀρχιερατικῆς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ[9].

Ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφείμ, τὴν ἑπομένη τῆς χειροτονίας, 10/23.12.1960, ἔσπευσε νὰ πληροφορήσει τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Σαββαΐτη, ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελευταίας Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τους, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἴδιος καὶ τέσσερεις ἀκόμη Ἀρχιερεῖς[10] πάνω ἀπὸ δύο ὧρες παρακαλοῦσαν τὸν Πρόεδρό τους Σεβ. Μητροπολίτη Ἀναστάσιο νὰ συγκατατεθεῖ στὴν ἀποκατάσταση τῆς Ἱεραρχίας τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἑλλάδος, αὐτὸς παρέμεινε ἀμετάπειστος. Ἐν τούτοις, γράφει ὁ Σεβ. Σεραφείμ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιθυμοῦσε κατὰ τὴν στιγμὴ ἐκείνη νὰ ἀποκαλυφθεῖ, ***«ἐπληροφορήθην ὅτι ὁ πατὴρ Ἀκάκιος***

9. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ὁ δεύτερος Ἐπίσκοπος (Θεόφιλος) ἀποκαλύφθηκε ὀνομαστικὰ σὲ ἐπιστολὴ τοῦ Μητροπολίτου Φιλαρέτου στὶς 15/28.12.1967 [μᾶλλον 1966], ὅπως καὶ σὲ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιεπ. Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφεὶμ τὸ 1972. Εἶναι πάντως ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Σικάγου Σεραφεὶμ βεβαίωσε γιὰ τὴν χειροτονία μόνον μετὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ νέου Μητροπολίτου Φιλαρέτου στὸ Πηδάλιον τῆς ΡΟΕΔ (Μάϊος 1964), καὶ ἐπίσης προέβη ὁ αὐτὸς σὲ ἀποκάλυψη τοῦ συμπράξαντος Ἀρχιερέως μόνον μετὰ τὴν ἀποπομπὴ τοῦ Θεοφίλου γιὰ λόγους Πίστεως ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ.

10. Οἱ ἀναμφίβολα θερμοὶ ὑποστηρικτὲς τῶν Ἑλλήνων Γνησίων Ὀρθοδόξων ἦταν ὁ Ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς), ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Συρακουσῶν Ἀβέρκιος, ὅπως καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἐντμόντου Σάββας.

ἐχειροτονήθη μυστικῷ τῷ τρόπῳ παρὰ δύο κανονικῶν Ἀρχιερέων. *Ποῖος ἐνήργησε τὴν χειροτονίαν καὶ πῶς, τοῦτο ἀποτελεῖ μυστικὸν δι᾽ ἐμὲ δεσμευτικόν.* ***Δόξα σοι, Κύριε, εὐχαριστῶ καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐλάχιστον!*** *Ὁ χειροτονηθεὶς ἢ ἀνεχώρησεν ἤδη ἀεροπορικῶς ἢ θ᾽ ἀναχωρήσῃ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν ἐπιστρέφων οἴκαδε. Τώρα θὰ ἠμπορέσῃ τοὐλάχιστον νὰ χειροτονήσῃ ἀριθμόν τινα Ἱερέων καὶ Διακόνων, θὰ ἠμπορῇ νὰ προαγάγῃ εἰς Πρωθιερεῖς, Ἡγουμένους, Ἀρχιμανδρίτας κ.λπ.. Τὸ γεγονὸς τοῦτο θὰ ἐπηρεάσῃ εὐμενῶς τοὺς Παλαιοημερολογίτας.* ***Μετὰ διετίαν θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐξεύρῃ καὶ ἄλλον Ἀρχιερέα διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ καὶ τὴν Ἱεραρχίαν»*** [11].

Γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς χειροτονίας ὑπάρχει τὸ ἔγγραφο τῆς 17.1.1961, ἐπικυρωμένο ἀπὸ Συμβολαιογράφο, μὲ τόπο ἐκδόσεως τὴν Ἀστόρια τῆς Νέας Ὑόρκης τῶν Η.Π.Α., διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀρχιμ. Πέτρος Ἀστυφίδης, ὁ Αἰδ. π. Γεώργιος Μάρκου καὶ ὁ Ἱεροδιάκονος Νικόδημος Καλαντῆς βεβαιώνουν μεθ᾽ ὅρκου, ὅτι ὁ ἐξ Ἑλλάδος Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς χειροτονήθηκε στὶς 9.12.1960 στὶς Η.Π.Α. ἀπὸ δύο κανονικοὺς Ὀρθοδόξους Ἀρχιερεῖς Ἐπίσκοπος Ταλαντίου, σύμφωνα πρὸς τοὺς Κανόνες [καὶ τὸν τύπον] τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως [12].

Ὡς γνωστόν, σὲ καιρὸ ταραχῆς καὶ συγχύσεως στὴν Ἐκκλησία ἀπὸ αἱρετικὴ ἐπιβουλὴ ἢ ἀκόμη καὶ ἀπὸ διωγμὸ Πίστεως, δὲν ἰσχύουν ὅσα προβλέπονται καὶ διαλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες γιὰ εἰρηνικὲς ἐποχές [13]. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἀπο-

---

11. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Τὸ γραφόμενον περὶ τῆς μετὰ διετίαν ἀποκαταστάσεως τῆς Ἱεραρχίας δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως προφητείαν, ἀλλὰ δεικνύει ὅτι εἶχε γίνει συνεννόηση σχετικὰ μὲ τὴν συνέχεια καὶ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, ὅπως ἄλλωστε θὰ δοῦμε νὰ ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὴν περαιτέρω ἀλληλογραφία.

12. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

13. Οἱ ἱεροὶ Κανόνες περὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας ἀποβλέπουν στὴν διατήρηση τῆς εἰρήνης, ἑνότητος καὶ ἀγάπης στὴν Ἐκκλησία. Ὅταν ὅμως ἡ τάξη τῆς Ἐκκλησίας διασαλευθεῖ, δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ ὑπόδικοι γιὰ τὴν ἐκτροπὴ νὰ ἐγκαλοῦν τοὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστὲς γιὰ νὰ τοὺς δικάσουν, γιὰ τὶς πιθανὲς τυπικὲς ἐκτροπές τους κατὰ τὴν διάρκεια τῶν Ἀγώνων τους, καὶ ἔτσι ἀπὸ κατηγορούμενοι νὰ αὐτο-αναγορευθοῦν σὲ κατηγόρους. Στὴν περίπτωσή μας, **οἱ Νεοημερολογῖτες *«καταστάντες ἀντίδικοι ἡμῶν,***

Ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος.

σκοποῦν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ στὸ νὰ διαφυλάξουν τὴν τάξη στὴν Ἐκκλησία, γιὰ διασφάλιση τῆς εἰρήνης καὶ οἰκοδομῆς, καὶ ἀποσόβηση ὅσων αὐθαιρεσιῶν ἐμποδίζουν τὴν ὁμαλὴ πορεία της καὶ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ σωτηριώδους ἔργου της. Ὅταν ὅμως εἰσάγεται Καινοτομία, ἡ ὁποία πλήττει αὐτὴ τούτη τὴν Τάξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Παράδοσή της καὶ προξενεῖ σάλο καὶ ἀκαταστασία, τότε οἱ διασώζοντες τὴν Ἀλήθειά της δὲν πράττουν κακῶς ὅταν χάριν τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ μείζονος, ἀναγκάζονται νὰ παρίδουν τὸ «γράμμα» Κανόνων εὐταξίας, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ «πνεῦμα». Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἔχει νὰ μᾶς ἐπιδείξει «παραβάσεις» Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια τοῦ γράμματος σὲ τέτοιες περιπτώσεις[14], ὅπου ἀκόμη καὶ τὸ «ὑπερόριον» δικαιολογεῖται πλήρως[15].

Πιστεύουμε, ὅτι κατὰ θείαν Πρόνοιαν ἔγινε ὑπὸ τὶς τότε

δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι καὶ δικασταὶ ἡμῶν» (Παύλου Μοναχοῦ, *«Περὶ τὸ θέμα "ἐγκυρότητος" τῶν Μυστηρίων (τῶν Παλαιοημερολογιτῶν)», ΦΟ,* ἀρ.τ. 619-620/15.6.1971, σελ. 1-7).

14. Βλ. τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Εὐσεβίου Σαμοσάτων (23 Ἰουνίου). Ἐν καιρῷ διωγμοῦ οἱ Ἐπίσκοποι τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας χειροτονοῦνται ἀπὸ Ἀρχιερεῖς ἄλλης Ἐκκλησίας ὁμοδόξου, χωρὶς τοῦτο νὰ συνιστᾶ Κανονικὴ παράβαση, ἀλλὰ ἀναγκαία λύση (Βλ. Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Τὸ παλαιοημερολογιτικὸν ἐν περιλήψει,* Ἀθῆναι, 15/28.4.1971, σελ. 3-4, στὸ Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

15. Βλ. Ἐπιστολὴν ΣΙΕ΄: *«Μεθοδίῳ μονάζοντι»* (PG τ. 99, στλ. 1645D-1648A) τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου Στουδίτου, ὁ ὁποῖος βεβαιώνει ὅτι καὶ Ἅγιοι, ὅπως ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, τέλεσαν χειροτονίες *«ὑπερορίως»,* λόγῳ ἀνάγκης, καὶ ὅτι αὐτὸ ἔγινε καὶ στὸν καιρὸ τῆς Εἰκονομαχίας (βλ. καὶ παράδειγμα Ἁγίου Ἰωάννου Γοτθίας, 26 Ἰουνίου).

συνθῆκες τὸ περισσότερο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ γίνει. Λάβαμε τὴν Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ ἀπὸ Κανονικὴ πηγή, στὸν τόπο καὶ μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ μποροῦσε τοῦτο νὰ ἐπιτελεσθεῖ. Ἄλλωστε, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅπως θὰ δοῦμε, ἀκόμη καὶ τὰ φαινομενικῶς/τυπικῶς προβληματικὰ ἢ ἀδύναμα σημεῖα διορθώθηκαν καὶ ἐπιβεβαιώθηκαν.

Θὰ πρέπει μάλιστα νὰ τονισθεῖ ὅτι ἡ χειροτονία τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου γιὰ νὰ κατανοηθεῖ καὶ ἀξιολογηθεῖ ὀρθά, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ ὡς ζήτημα μεμονωμένο καὶ προσωπικό, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς τοῦ πλαισίου περὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς νομιμότητος τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. Ὅποιος δὲν ἐνστερνίζεται αὐτὴ τὴν ἀρχὴ καὶ δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰ ἰσχύοντα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σὲ Ἑλλάδα καὶ ἐξωτερικό, ὅπως τὰ παρουσιάσαμε τόσον ἀναλυτικά, εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοήσει αὐτὸ ποὺ διαπράχθηκε, παραμένοντας ὀρθολογιστικὰ στὶς τυπικὲς «παραβάσεις» καὶ ἄρα ἀπορρίπτοντας τὰ πάντα. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλό: Ἂν δὲν ἀποδέχεσαι τὸν Ἀγῶνα τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἐξ ἀρχῆς, ἂν δὲν κατανοεῖς καὶ δὲν δικαιολογεῖς τὴν ὕπαρξη καὶ παρουσία τους, δὲν εἶναι φυσικὰ δυνατὸν νὰ ἀποδεχθεῖς καὶ τὶς χειροτονίες τους! **Οἱ χειροτονίες μας κατανοοῦνται καὶ γίνονται ἀποδεκτὲς μόνον σὲ σχέση μὲ τὴν νομιμότητα τῆς ὑπάρξεώς μας.**

ΙΖ.2. Ἡ ἔλευση τοῦ νεοχειροτονηθέντος Ἀρχιερέως στὴν Ἑλλάδα

*«**Ἐπέστρεψαν** ὅθεν οἱ ἀποσταλέντες»,* γράφει ὁ μακαριστὸς Χρυσόστομος Κιούσης, *«ἐπιτυχόντες τοῦ μεγάλου σκοποῦ, καὶ τοὺς ὑπεδέχθημεν μετὰ μεγάλης χαρᾶς, εὐφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες διὰ τὴν λαμπρὰν ἐπιτυχίαν»* [16].

Ἡ ἐπίσημη παρουσίαση τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα (Κάνιγγος 32) ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔγινε τὸ ἀπόγευμα τῆς 21.12.1960, ὁπότε ἀναγγέλθηκε ἡ ἀνάδειξή του καὶ ἐπευφημίσθη

16. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 17.

Ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος στὰ γραφεῖα στὴν Ἀθήνα κατὰ τὴν ἄφιξή του.

ἀπὸ τοὺς παρόντας 10 Κληρικούς, θεωρούμενος πλέον ὡς ὁ κανονικὸς Ἐπίσκοπος καὶ Ποιμενάρχης. Μάλιστα, συνετάγη «Πρακτικόν» (ὑπ᾽ ἀριθ. 517), τὸ ὁποῖο ὑπέγραψαν οἱ παρόντες Κληρικοί: Παρθένιος Σκουρλῆς, Χρυσόστομος Νασλίμης, Αὐξέντιος Πάστρας, Θεόφιλος Τσίρμπας, Μερκούριος Καλοσκάμης, Χρυσόστομος Κιούσης, Στέφανος Τσίκουρας, Πανάρετος Πετρίδης, Γρηγόριος Παπαβλάχος, Διονύσιος Καλάργυρος[17].

Αὐθημερὸν ἐξεδόθη καὶ ἡ ὑπ᾽ ἀριθ. 518/21.12.1960 Ἐγκύκλιος ἀπὸ τὴν «τέως Διοικοῦσα Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή» πρὸς τὸν Κλῆρο καὶ Λαὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, στὴν ὁποία περιγράφεται ἐν συντομίᾳ ὁ ἀγῶνας ἐν μέσῳ μυρίων δυσκολιῶν καὶ ἀντιδράσεων γιὰ ἀπόκτηση Ἡγεσίας. Τὸ ποθούμενο ἐπιτεύχθηκε ἐν τέλει μὲ τὴν θεία βοήθεια καὶ ἐπιστασία καὶ ὁ τέως Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Παππᾶς χειροτονήθηκε κανονικὰ Ἐπίσκοπος Ταλαντίου. Κατόπιν τούτου, προτρέπονται ἅπαντες νὰ δηλώσουν στὸν νέο Ἡγέτη τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ὑπακοὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἐξάρτηση, αὐτὸν νὰ μνημονεύουν οἱ Κληρικοὶ στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ ἀπευθύνουν τὶς ἀναφορές τους[18].

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἑπομένης ἡμέρας, 22.12.1960, ὁ νέος Ἀρχιερέας ἔγινε δεκτὸς στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὸν ἱερὸ Κλῆρο. Τὸν σεπτὸ Ποιμενάρχη προσφώνησε ὁ Ἀρχιμ.

17. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

18. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου καὶ *ΦΟ,* ἀρ.τ. 355/2.1.1961, σελ. 2-3.

Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος προέταξε τὸν ἀναστάσιμο ψαλμικὸ στίχο: *«Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ»!* Μὲ γλαφυρότητα καὶ χάρη περιέγραψε τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίσθηκαν, τὴν δοκιμασία τῶν πειρασμῶν, καὶ τὴν αἴσια ἔκβαση γιὰ τὴν πέμψη ἀπὸ τὸν Μεγάλο Ἀρχιποίμενα τῆς Ἐκκλησίας κοινοῦ πατρὸς καὶ ἡγέτου κατὰ πάντα ἀρίστου· καὶ ἐνῶ ἑορτάζοντο τότε τὰ προεόρτια τῶν Χριστουγέννων, ἐπικρατοῦσαν ἕτερα χαρᾶς εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα γέμιζαν τὶς καρδιὲς μὲ διπλῆ χαρά. Γινόταν ἐπίσης προτροπὴ στὸν ἱερὸ Κλῆρο γιὰ ἀποδοχὴ τοῦ Ποιμενάρχου καὶ ἐξάρτηση ἀπὸ αὐτόν, ὡς κοινὸ τῆς Ἐκκλησίας Πατέρα καὶ Διδάσκαλο. Στὸν δὲ σεπτὸ Ποιμενάρχη δινόταν ἡ βεβαίωση: *«Διὰ ταῦτα κύπτομεν πάντες τὸν αὐχένα καὶ δηλοῦμεν ὑποταγὴν εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ὑποσχόμενοι πᾶσαν ὑπακοὴν καὶ πειθαρχίαν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἀνεδείχθητε ὁρατὴ ἡγεσία»*[19].

Ἀκολούθησε προσφώνηση ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση, ὁ ὁποῖος τόνισε μεταξὺ ἄλλων: *«Ἐπείσθημεν πλέον ὅτι τὸ ἱερὸν ἔργον ὅπερ ἀνελάβομεν δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπισκιάζῃ ἡ θεία Πρόνοια· διὸ καὶ ἀκραδάντως πιστεύομεν θεοσύστατον τὸν ἱερὸν τοῦτον Ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἀρχὴ καὶ ἐξουσία ὑπεστήριξεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπολέμησαν λυσσωδῶς ποικιλώνυμοι πολέμιοι, ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοί»*[20].

Ἐνθουσιώδη προσφώνηση ἀπηύθυνε καὶ ὁ θεολόγος Στ. Καραμῆτσος, ὁ τόσον κοπιάσας καὶ συνεργήσας γιὰ τὴν θετικὴ ἔκβαση τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος[21], ὡς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς ΠΘΕΟΚ Γεώργιος Κότης[22]. Ὁ δὲ Ἱεροδιάκονος Σπυρίδων Ἑρμογένους ἀνέγνωσε τὴν ὑπ᾽ ἀριθ. 519/21.12.1960 Ἐγκύκλιο πρὸς

19. *ΦΟ,* ἀρ.τ. 355/2.1.1961, σελ. 5-6: *«Τὸ φρούριον τῆς Ὀρθοδοξίας θὰ παραμείνῃ ἀπόρθητον: Ἡ Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. ἀπέκτησε τὸν Ἡγέτην της».* Ἀπὸ τὸ Πρακτικὸ 608/31.12.1960 τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος Γ.Ο.Χ. Καβάλας πληροφορούμεθα ὅτι ἔλαβαν ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη, διὰ τῆς ὁποίας προτρέπονται νὰ θεωροῦν κεφαλὴ τὸν χειροτονηθέντα Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο (Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* Καβάλα 2007, σελ. 175).

20. *ΦΟ,* ἀρ.τ. 355/2.1.1961, σελ. 6.

21. Αὐτόθι, σελ. 7-8.

22. Αὐτόθι, σελ. 8.

τὸν Κλῆρο καὶ Λαὸ τῆς Ἐκκλησίας μας[23]. Εἰς αὐτὴν περιγράφεται ἡ διαμορφωθεῖσα κατάσταση μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ ἡ δυσκολία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς: *«Ἡ ἔλλειψις Ἐπισκόπου καθίστα οὐ μόνον τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἀγῶνος ζοφερόν. Ὅθεν ἔπρεπε πάσῃ θυσίᾳ ἡ ἀνάδειξις Ἡγεσίας νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ταχύτερον»*. Ἡ ἀγωνιώδης ἀναζήτηση στὸ ἐσωτερικόν, ὅπου μόνον ὑποσχέσεις καὶ ἀοριστολογίες ἀκούγονταν, ἀνάγκασε τὸν Ἀρχιμ. Ἀκάκιο νὰ μεταβεῖ, σύμφωνα μὲ τὴν ψῆφο τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, στὸ ἐξωτερικόν, ἔνθα *«ἐλάβομεν κανονικῶς ἐκ τῶν χειρῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὁμοδόξων κανονικῶν Ἐπισκόπων τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης, διὰ τὴν πάλαι ποτὲ διαλάμψασαν Ἐπισκοπὴν τοῦ Ταλαντίου»*. Αὐτὸς δὲ προβαίνει σὲ διαβεβαίωση τῆς προσφορᾶς τοῦ ἑαυτοῦ του ὡς ὁλοκαυτώματος στὸν βωμὸ τῆς ἱερᾶς ἰδεολογίας μέχρι τελευταίας πνοῆς, γνωρίζοντας τοὺς πειρασμοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν ἀναμένουν, ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴ ἁπάντων, κάνοντας ἔκκληση γιὰ ἑνότητα καὶ συνεργασία πρὸς συνέχισιν τῆς ἐνδόξου πορείας[23].

Ἀπὸ τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 539/3-16.1.1961 «Πρακτικόν», ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο, πληροφορούμεθα ὅτι σὲ σύσκεψη τοῦ Ἐπισκόπου μὲ Κληρικοὺς τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀθήνα, ἀποφασίσθηκε ἡ σύσταση *Ἀρχιερατικοῦ Συμβουλίου* πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων ὑποθέσεων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἄμεσοι βοηθοὶ τοῦ Ἀρχιερέως ὁρίσθηκαν ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, ὡς Πρωτοσύγκελλος, καὶ ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας ὡς Ἀρχιγραμματέας. Σύμβουλοι ὁρίσθηκαν οἱ Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομος Νασλίμης, Μερκούριος Καλοσκάμης, Αὐξέντιος Πάστρας, Θεόφιλος Τσίρμπας, Γρηγόριος Παπαβλάχος καὶ Ἀκάκιος Παππᾶς (ὁ νεώτερος), καθορισθέντος καὶ τοῦ προγράμματος Συνεδριάσεων[24].

23. Αὐτόθι, σελ. 1-2 καὶ Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (ὡς αὐτοτελὲς κείμενο).

24. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ἀρχιερατικὰ εἴδη τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου (μίτρα, ράβδος, δικηροτρίκηρα, σταυρὸς εὐλογίας, ἀρχιερατικὴ φυλλάδα), τὰ ὁποῖα σύμφωνα μὲ τὴν Διαθήκη του ἀποτελοῦσαν περιουσία τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμεί-

ΙΖ.3. Ὁ νεοχειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος διώκεται

Καὶ ναὶ μέν, ἄνεμος ἀνανεώσεως καὶ αἰσιοδοξίας ἔπνευσε στὴν Ἐκκλησίας μας, ἀλλ' ὅπως ἀναμενόταν, δὲν ἄργησαν νὰ ἐπιπέσουν μετὰ μανίας κατὰ τοῦ νέου Ἐπισκόπου ὅλοι ὅσοι δὲν ἐπιθυμοῦσαν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὴν ὕπαρξή του, προκειμένου ὁ ἱερὸς Ἀγῶνας νὰ περιέλθει σὲ ἀδιέξοδο καὶ μαρασμό.

Καὶ πρώτη ἡ κρατοῦσα ἐκκλησία ἔσπευσε νὰ ἐγείρει μέσῳ τῆς κυβερνήσεως κῦμα διωγμοῦ κατὰ τοῦ νέου Ἀρχιερέως, πρὶν νὰ προλάβει κἂν νὰ ἀσκήσει τὰ ὑψηλὰ καὶ ἱερὰ καθήκοντά του, δεικνύουσα μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὴν πραγματική της διάθεση ἔναντι τῶν «μισητῶν» Παλαιοημερολογιτῶν καὶ συνεχίζουσα τὴν γνωστὴ ἀπαράδεκτη τακτική της ἐξοντωτικοῦ διωγμοῦ ἐναντίον τους, ὡς τοῦ πιὸ προσφόρου καὶ ἀποτελεσματικοῦ μέτρου περιορισμοῦ καὶ εἰ δυνατὸν ἐξαλείψεώς τους...

Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ προστεῖ στὰ ἅγια Θεοφάνεια, ὅπως ἀναμενόταν, πρὸς ἀπογοήτευσιν τῶν χιλιάδων τοῦ λαοῦ ποὺ συνέρρευσαν στὴν Φρεαττύδα τοῦ Πειραιῶς γιὰ νὰ λάβουν τὴν εὐχὴ τοῦ νεοχειροτονηθέντος Ποιμενάρχου τους. *«Ἕνεκα ἀνωτέρας βίας»,* εἰπώθηκε, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ παρουσία του[25].

Τὸ δὲ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς ΠΘΕΟΚ προέβη σὲ ἐπίδοση διαμαρτυρίας πρὸς τὸν Ὑφυπουργὸ Δημοσίας Ἀσφαλείας, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὸ αἴτημα παύσεως τοῦ διωγμοῦ τοῦ Σεβ. Ταλαντίου, ὁ ὁποῖος λόγῳ γήρατος καὶ ἀσθενείας ἔχει ἀνάγκη περιθάλψεως καὶ ἰατρικῆς παρακολουθήσεως, καὶ μὴ συνεχίσεως τῆς νέας αὐτῆς ἀδικίας[26].

Ὅμως, καὶ δύο ἀποστάτες κληρικοὶ μὲ λιβελλογραφήματά

ου καὶ φύλασσε ὁ Ἀρχιμ. Μερκούριος Καλοσκάμης, δόθηκαν διὰ εἰδικῆς ἀποδείξεως παραλαβῆς (ἐνυπόγραφο κείμενο τῆς 3.1.1961) στὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο, διότι προφανῶς δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα. Ἀπόδειξη παραλαβῆς ἐγκολπίου τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου ἀπὸ Κληρικοὺς τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου πρὸς ἐπίδοσιν προφανῶς στὸν νέο Ἀρχιερέα, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἐφύλασσε ὁ π. Μερκούριος, ὑπεγράφη τὴν προηγουμένη (2.1.1961), Ἀρχεῖον Μερκουρίου Καλοσκάμη.

25. *ΦΟ,* ἀρ.τ. 356-357/16.1.1961, σελ. 10.

26. Αὐτόθι, σελ. 13, 14.

τους ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου, διαδίδοντες μάλιστα ψευδέστατα ὅτι δῆθεν δὲν ἀναγνώριζαν, οὔτε μνημόνευαν αὐτὸν σεβάσμιοι Πατέρες, ὅπως οἱ Ἀρχιμ/τες Χρύσανθος Βρέτταρος, Παντελεήμων Τσαλούπης, Εὐγένιος Λεμονῆς καὶ Γερόντιος Μαριόλης, ἀλλὰ βεβαίως διαψεύσθηκαν οἰκτρῶς[27].

Τὴν σκυτάλη γιὰ τὴν μανιώδη ἐπίθεση κατὰ τοῦ Ποιμενάρχου τοῦ Πατρίου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπεκάλυπτε δημόσια ποιοὶ τὸν χειροτόνησαν καὶ δὲν εἶχε νὰ ἐπιδείξει χειροτονικό, παρὰ τὸ ὅτι ἦταν γνωστοὶ οἱ λόγοι περὶ τούτου, παρέλαβε ἡ μηνιαία τότε κυκλοφορήσασα ἐφημερίδα «Τύπος Ἑλληνικὸς Ὀρθόδοξος», ἡ μετεξελιχθεῖσα στὸν γνωστὸ «Ὀρθόδοξο Τύπο», ὄργανο τῆς «Πανελληνίου Ὀρθοδόξου Ἑνώσεως» ὑπὸ τὸν ἀρχιμ. Χαράλαμπο Βασιλόπουλο.

Στὴν ἐπαίσχυντη ἐκείνη ἐνέργεια ἀπήντησαν εὐπρεπῶς διαμαρτυρόμενοι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ ἐκπρόσωποι φορέων της, ἤτοι τῆς ΠΘΕΟΚ, τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, τῆς Ἑνώσεως Νέων καὶ τῆς Φιλανθρωπικῆς Ὀργανώσεως «Παναγία Ὁδηγήτρια».

---

27. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 358/6.2.1961, σελ. 8. Ὁ σεβαστὸς Γέροντας π. Χρύσανθος ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά: *«Ἀναγνωρίζω ὡς Ἀρχιερέα μου τὸν Ἅγιον Ταλαντίου κ. Ἀκάκιον καὶ μνημονεύω ἀδιαλείπτως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εἰς ὅλας τὰς σχετικὰς αἰτήσεις τῶν Ἱεροτελεστιῶν μου, παρακαλῶν τὸν Θεὸν ὅπως δι᾽ εὐχῶν αὐτοῦ ἀξιωθῶ καὶ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Διότι ὡς συναγιορείτης τοῦ Ἁγίου Ταλαντίου ἐγνώρισα αὐτὸν ὡς τέλειον ὑποτακτικόν, ἁγνὸν Ἱερέα καὶ διακριτικώτατον Πνευματικόν».* Ἀναφορὰ στὴν δίωξη ἀπὸ μέρους τῶν Νεοημερολογιτῶν καὶ στὴν ἀποτυχία τῆς ἀπόπειρας τῶν ἀποσχιστῶν γίνεται καὶ στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 359/20.2.1961, σελ. 8. Ἐπίσης, στὸ κύριο ἄρθρο *«Ἀπολογισμὸς τοῦ πολέμου» (ΦΟ,* ἀρ.φ. 364/24.4.1961, σελ. 1-2), γίνεται ἀναφορὰ στὴν τρομερὴ θύελλα ποὺ ἠγέρθη ἐξ αἰτίας τῆς ἀναδείξεως τοῦ Ἡγέτου μας ἀπὸ τὴν ἀντίδραση τῶν Καινοτόμων Νεοημερολογιτῶν, ἀπὸ τὴν ἐπίσης ἀντίδραση τῶν τῆς Κερατέας, οἱ ὁποῖοι *«μὲ ὑστερικὰς κραυγὰς μαινάδων ἀγωνίζονται νὰ πείσουν τοὺς ἑαυτούς των μόνον, ὅτι ὁ ἡγέτης μας δὲν εἶναι κανονικός»,* ἀλλὰ καὶ τὴν παρόμοια ἀντίδραση *«δύο ἠθικῶν ἀσημαντοτήτων»* (ἀποσχιστῶν κληρικῶν). Παραδόξως, *«τὸ ἑτερόκλητον πλῆθος τῶν πολεμίων ἐπιδιώκει τὸν αὐτὸν σκοπόν: τὴν ἐκμηδένισίν μας»!* Ὁ πόλεμος ὅμως αὐτὸς εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ παλαιά, ὅταν οἱ ἴδιοι πολέμιοι εἶχαν βασανίσει τὸν γίγαντα πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο. Τὸ πνεῦμα ἐκείνου τηρεῖται, γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ πόλεμος τῶν ἐνόχων μαίνεται.

Μεταξὺ ἄλλων ἔγραφαν: ***«Ἐὰν ὁ ἅγιος Ταλαντίου εἶναι ἢ δὲν εἶναι κανονικὸς Ἐπίσκοπος, αὐτὸ ἀφορᾶ ἡμᾶς –καὶ μόνον ἡμᾶς- τοὺς δεχομένους αὐτὸν ὡς κανονικόν. Οὔτε Ἐκεῖνος οὔτε ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν ἵνα ἐπιβάλλωμεν τοῦτον καὶ ἐκτὸς τοῦ κύκλου ἡμῶν. Νομίζομεν ὅμως ὅτι, ὡς Ἕλληνες πολῖται καὶ ἐκπληροῦντες πάσας τὰς ἔναντι τοῦ Κράτους ὑποχρεώσεις ἡμῶν, ἔχομεν τὸ ἐκ τοῦ Συντάγματος ἀπορρέον δικαίωμα ἵνα θρησκεύωμεν καὶ πιστεύωμεν ὅπως ἡ συνείδησις ἡμῶν ὑπαγορεύει»***[28]. Τίθενται δὲ ἐρωτήματα γιατὶ συνιστᾶται ἡ παρέμβαση τῶν Ἀρχῶν καὶ τῆς Ἀσφαλείας ἐναντίον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ πῶς συμβιβάζεται ἡ προτροπὴ σὲ χρήση βίας μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο· καὶ γιατὶ δὲν ἔγραψαν ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν λειτουργῶν τῶν Οὐνιτῶν ἢ ἄλλων αἱρετικῶν, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν Ματθαιϊκῶν. Πρὶν νὰ ἀντιγράψουν ὅσα οἱ λιβελλογράφοι ἔγραψαν, ἔπρεπε νὰ ἐξακριβώσουν περὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῶν κινήτρων. Καὶ κατακλείουν, ὅτι δὲν μνησικακοῦν γιὰ τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τους, ἀλλὰ εὔχονται[29].

Ἐπειδὴ οἱ διῶκτες δὲν ὑποχωροῦσαν, ὁ γηραιὸς Ἐπίσκοπος Ταλαντίου ἦταν ἀναγκασμένος νὰ κρύπτεται ἐπὶ ἀρκετοὺς μῆνες, γιὰ νὰ ἀποφύγει δὲ τὴν σύλληψη συνέβησαν ἀκόμη καὶ θεοσημεῖες, προκειμένου νὰ μὴν ἐκπληρωθοῦν οἱ ἄνομοι σκοποὶ τῶν ἐπιβούλων καὶ ἐχθρῶν.

***

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο, ὑπάρχουν μαρτυρίες ὅτι κατεβλήθη προσπάθεια γιὰ πιθανὴ χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον καὶ τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη. Σὲ ἐπιστολή του τῆς 31.1.1961 πρὸς τὸν κρυπτόμενο Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο, τοῦ συνιστᾶ νὰ προφυλάσσεται καλῶς γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν πιθανὴ σύλληψη ἀπὸ τοὺς ἀπηνεῖς διῶκτες, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐπέφερε τραγικὰ ἀποτελέσματα. Διότι, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀναμενόταν νὰ προσέλθει κάποιος Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν Ἀμερική, μὲ τὸν ὁποῖον ἤδη ἀλληλογραφοῦσε ὁ π. Πέτρος Ἀστυφίδης, γιὰ νὰ

28. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 361/20.3.1961, σελ. 5: *«Πῶς κακοποιεῖται ἡ Ἀλήθεια».*

29. Αὐτόθι, σελ. 5, 6.

συμπράξει στὶς ἀναμενόμενες Ἐπισκοπικὲς χειροτονίες[29α].

Ἐπειδὴ ὅμως κάτι τέτοιο ἦταν μᾶλλον ἀδύνατον, σὲ ἕτερη ἐπιστολή του τῆς 16.2.1961 ἐξ Ἀθηνῶν, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀπευθύνεται καὶ πάλι στὸν κρυπτόμενο Γέροντα Ἐπίσκοπο καὶ τὸν πληροφορεῖ, ὅτι κατόπιν συζητήσεως μὲ τοὺς συγκεντρωθέντες Πατέρες στὰ Γραφεῖα, κατέληξαν ὅτι αὐτὸ ποὺ ἀπομένει νὰ γίνει εἶναι νὰ μεταβεῖ ὁπωσδήποτε ὁ ἴδιος στὴν Ἀμερική, γιὰ τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του. Λόγῳ τῶν περιστάσεων, ὁ π. Χρυσόστομος δηλώνει ὅτι δὲν ἔχει ἀντίρρηση περὶ τούτου ἂν ἐκδοθεῖ τὸ διαβατήριό του καὶ ἂν τοῦ χορηγηθεῖ ἡ ἀπαιτούμενη χρηματικὴ δαπάνη γιὰ τὸ ὑπερπόντιο ταξίδι, παρακαλεῖ δὲ γιὰ τὴν γνώμη καὶ τὴν ψῆφο τοῦ Σεβ. Ἀκακίου[29α].

Σὲ ἐπιστολή του τῆς 1.4.1961 πρὸς τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης γράφει ἐκ Βόλου γιὰ νὰ πληροφορήσει, ὅτι μόλις ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου εἶχε μεταβεῖ ἐσπευσμένα τὴν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα καὶ Ἀγγελικὸ Σχῆμα. Ἐκάρη στὴν Καλύβη τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου (Βουλευτήρια) στὴν Σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννης, ὅπου ἱερούργησαν δύο Ἱερομόναχοι (π. Μηνᾶς Χιώτης καὶ π. Χρύσανθος Ζαχαρᾶς Νέας Σκήτης) καὶ τὸν ἀνέλαβε ὡς Γέροντας ὁ π. Βικέντιος (83 ἐτῶν). Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ὁ πόθος καὶ τὸ τᾶμα του νὰ γίνει Μοναχὸς στὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας. Ἡ Κουρά του ἔγινε ἀθόρυβα στὶς 31 Μαρτίου, Πέμπτη τῆς Διακαινησίμου. Ἡ διαδικασία γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ διαβατηρίου του προχωρεῖ καὶ χρειαζόταν τὸ Ψήφισμα ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Ταλαντίου. Εἰδοποιήθηκε ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμος γιὰ μετάβαση στὴν Ἀμερική, γι' αὐτὸ καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα Σχῆμα. Στέλνει σχέδιο Ψηφίσματος πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου, γιὰ τὴν προσυπογραφή του, ὅπου καὶ πρότεινε τὸν τίτλο τῆς Ἐπισκοπῆς Καμπανίας, ἄλλοτε ἐξαρτωμένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ὅμως ἂν ὁ Γέροντας Ἐπίσκοπος Ἀκάκιος ἤθελε ἄλλον τίτλο Ἐπισκοπῆς, παρακαλεῖται νὰ βάλει ἐκεῖνον, μόνον νὰ μὴ συμ-

29α. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ. Ὁ Ἀρχιερέας ποὺ ἀναμενόταν ἦταν προφανῶς ὁ Ἀρχ/πος Χιλῆς Λεόντιος, ὁ ὁποῖος τελικὰ κατόρθωσε νὰ ἔλθει, ὅπως θὰ δοῦμε, στὴν Ἑλλάδα μόνον τὸν Μάϊο τοῦ 1962.

πίπτει μὲ τίτλο Τιτουλαρίου Νεοημερολογίτου καὶ ἔχουν δικαστικὲς περιπέτειες[29α].

Τὸ σχέδιο *Ψηφίσματος* χρειαζόταν ὡς Κανονικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν χειροτονία του ἀπὸ Ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους. Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς ὅμως δὲν ἔχουμε κάποιο ἄλλο στοιχεῖο, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρξε οὐσιαστικὴ συνέχεια κατὰ τὴν τότε περίσταση.

***

Ἡ κατάσταση τῆς πιέσεως καὶ τοῦ διωγμοῦ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν ἰδιαίτερα ἔντονη, ἀλλὰ τὸ φρόνημα τοῦ Ποιμνίου παρέμενε ὑψηλὸ καὶ ἀξιοθαύμαστο. Ἐγράφετο χαρακτηριστικά:

«Ἡ ἁγία ἑβδομὰς τῶν παθῶν εὑρίσκει ἐφέτος [1961] τὴν διωκομένην Ἐκκλησίαν τῶν Γ.Ο.Χ. περίλυπον μέχρι θανάτου... Χιλιάδες λογικῶν προβάτων ματαίως ἀναμένουν ν' ἀκούσουν τὴν συγκλονιστικὴν τελετουργίαν τῶν θείων Παθῶν καὶ νὰ μεθέξουν τῆς χαρμοσύνου Ἀναστάσεως. Πάμπολλοι Ἱ. Ναοὶ παραμένουν ἑπτασφράγιστοι, Ἱερεῖς μακρὰν τοῦ Ποιμνίου των, καὶ τὸ μέγιστον πάντων ὁ γηραιὸς Ἐπίσκοπος Σεβ. κ. Ἀκάκιος ἐν διωγμῷ. Οἱ Φαρισαῖοι εὗρον ἀνταξίους μιμητάς. Πατάξωμεν τὸν Ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως δὲν κάμπτεται. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐπισφραγίζει πάντοτε τὴν νίκην της. Τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα δὲν ὑποδουλοῦται»[30].

Καὶ πράγματι, παρὰ τὴν ἔξαρση τῶν διωκτικῶν μέτρων καὶ τῶν περιορισμῶν, τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα τοῦ ἡρωϊκοῦ Ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ὑποδουλωνόταν. Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὰ διωκτικὰ μέτρα νὰ περισταλοῦν καὶ μετὰ διάστημα ἕξι τουλάχιστον μηνῶν νὰ δυνηθεῖ ὁ διωκόμενος Ποιμενάρχης Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος νὰ ἐξέλθει πλέον εἰς τὸ φανερόν. Τὸν

30. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 361/20.3.1961, σελ. 8. Κατὰ τὸν διωγμό του, ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος μὲ μύριες προφυλάξεις προέβαινε σὲ ἀναγκαῖες χειροτονίες Κληρικῶν. Γράφει σὲ ἰδιόχειρη ἐπιστολή του τῆς 2.5.1961 πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Μερκούριο Καλοσκάμη: *«Ἐπειδὴ θέλεις νὰ μὲ συναντήσῃς, ὅπως καὶ ἐγώ, ἄκουσε· τὴν ἐρχομένην Πέμπτην ἑσπέρας, νὰ ἔλθῃς καὶ θὰ ἔχωμεν χειροτονίαν καὶ θὰ λάβῃς καὶ σὺ μέρος καὶ θὰ τὰ εἴπουμε·* ***νὰ μὴ τὸ εἴπῃς μήτε τοῦ ἑαυτοῦ σου, πρόσεξε!»*** (Ἀρχεῖον Μερκουρίου Καλοσκάμη).

Ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες Θεσ/νίκης (28.7.1961).

ἀνέμεναν ἐπιτακτικὰ ἀρχιερατικὰ καθήκοντα καὶ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐπιτελέσει μὲ τὴν συνδρομὴ καὶ τῶν ἀμέσων συνεργατῶν του.

Δημόσια ἐμφάνισή του ἔγινε στὴν Θεσσαλονίκη, ὅπου λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν τὴν Κυριακή, 28.8.1961, μὲ δεκάδα Ἱερέων, παρουσίᾳ μεγάλου πλήθους πιστῶν· κατ' αὐτὴν ἐκφώνησε θεῖο Κήρυγμα, ἐνῷ Ὁμιλία ἐκφώνησε καὶ ὁ θεολόγος Στ. Καραμῆτσος. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας[31] συνῆλθε τὸ «Μακεδονικὸν Συνέδριον», στὸ ὁποῖο παρέστησαν ἀντιπρόσωποι Ἱερεῖς καὶ Μέλη Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἀπὸ 30 Παραρτήματα. Ὁμιλίες ἐκφώνησαν ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος, ὁ Γραμματέας τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης Παν. Βασιλειάδης, οἱ Ἀρχιμ/τες Ἀκάκιος Παππᾶς καὶ Χρυσόστομος Νασλίμης, οἱ Ἱερεῖς Σάββας Παπαδόπουλος καὶ Θωμᾶς Παπαδόπουλος, οἱ θεολόγοι Στ. Καραμῆτσος καὶ Παν. Βρεττᾶκος[32], ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης

31. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 374/11.9.1961, σελ. 2 καὶ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 175 (Πρακτικὸν 614/3.7.1961).

32. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ὁ ἕτερος θεολόγος Διον. Μπατιστᾶτος ἀποστασιοποιήθηκε τότε, διότι εἶχε πιθανὸν διαφωνήσει μὲ τὴν δοθεῖσα λύση τῆς χειροτονίας τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τῆς

Ἠλ. Νικολόπουλος, ὁ Δημ. Παυλῆς ἐκ Βόλου καὶ ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὴν Καβάλα. Τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου ἐπισφράγισε ἡ σύμφωνη ἀπόφαση ὅλων περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου ὡς Ἡγέτου τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ περὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας στὸ πνεῦμα τῆς ἑνότητος[33].

ΙΖ.4. Ἀντιπροσωπία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων στὴν Α΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου

Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961 ἔγινε ἡ Α΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῶν ἐπισήμων τοπικῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν στὴν Ρόδο, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αὐτὴ συνεκλήθη γιὰ νὰ φέρει σὲ ἐπαφὴ τὶς κατὰ τόπους ἐκκλησίες, καὶ γιὰ νὰ καθορίσει καὶ συντάξει κατάλογο θεμάτων ποὺ ἀπασχολοῦσαν αὐτὲς ἐν σχέσει μὲ θεολογικά, λειτουργικά, κανονικὰ καὶ ἄλλα θέματα, κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν μέλλουσα Πανορθόδοξη Προσύνοδο, προκειμένου νὰ ἀποφανθεῖ ὁριστικὰ ἐπ' αὐτῶν καὶ νὰ ἀπευθύνει Μήνυμα στὸν «χριστιανικὸ κόσμο».

Μὲ σκοπὸ προπαρασκευῆς Πανορθοδόξου Προσυνόδου συνῆλθαν παλαιότερα τὸ Συνέδριο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1923 καὶ ἡ Διορθόδοξη Ἐπιτροπὴ τοῦ 1930 στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἔκτοτε, λόγῳ δυσχερειῶν, τὸ θέμα δὲν προήχθη, παρὰ τὸ ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶχε ἐπανέλθει τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1951. Τελικά, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1959 κρίθηκε σκόπι-

---

ΡΟΕΔ. Μόλις δὲ στὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐκείνου (1961) ἀποφασίσθηκε ἡ ἐπαναπρόσληψή του στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας ὡς συντάκτου τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» καὶ Ἱεροκήρυκος στοὺς Ναοὺς ἀπὸ 1.1.1962 (βλ. Πρακτικὸν 2/29.12.1961 Ἀρχιερατικοῦ Συμβουλίου, Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

33. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 378/6.11.1961, σελ. 4-5: *«Μία βαρυσήμαντος μαρτυρία»,* ὅπου τὸ πρωτότυπο Πρακτικὸν ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τοὺς Συνέδρους, στὸ ὁποῖο τονίζεται ἡ διαφύλαξη τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ., στηλιτεύεται κάθε διασπαστικὴ ἢ διαιρετικὴ ἐνέργεια καθὼς καὶ ἡ σπορὰ ἐριστικῶν ζιζανίων, διότι ὑπηρετεῖ τοὺς σκοποὺς τῶν ὑπεναντίων. Διακηρύσσεται ὅτι ὁ παλαιὸς καὶ δοκιμασμένος ἀγωνιστὴς Ἐπίσκοπος Ταλαντίου Ἀκάκιος ἀποτελεῖ τὴν Ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἐπιβεβαιώνεται τὸ ἔγκυρον τῆς χειροτονίας του τόσον ἀπὸ τὴν ὁμολογία τοῦ ἰδίου, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρία ἀξιοπίστων μαρτύρων.

μο νὰ γίνει ἡ σύγκληση Πανορθοδόξου Διασκέψεως στὴν Ρόδο, μὲ ἔκφραση ἐπιθυμίας γιὰ προσέγγιση μὲ τὶς λεγόμενες *«Ἐλάσσονες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς» (Νεστοριανοὺς καὶ Ἀντιχαλκηδονίους), ὅπως καὶ γιὰ παρουσία Παρατηρητῶν «ἀπὸ μέρους καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὡς λ.χ. Ρώμης, Παλαιοκαθολικῆς, Ἀγγλικανικῆς, καὶ εἴ τινος ἄλλης»*[34].

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλαισίου καὶ μὲ αὐτοὺς τοὺς στόχους, οἱ ἐπίσημες ἐκκλησίες βάδιζαν πρὸς τὴν ἐπιθυμητὴ πορεία τους. Οἱ δὲ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων εἶχαν ἐκλάβει τὴν ἑτοιμασία γιὰ τὴν Διάσκεψη αὐτὴ ὡς τὴν ἀναμενομένη Πανορθόδοξη Σύνοδο, παρὰ τὶς σοβαρὲς ἐπιφυλάξεις τους. Γι' αὐτὸ καὶ εἶχαν καταβάλει προσπάθειες γιὰ θετικὸ ἐπηρεασμό της, προτάσσοντας τὸ Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα καὶ ἐλπίζοντας σὲ σοβαρὴ καὶ οὐσιαστικὴ ἐνασχόληση μὲ αὐτὸ στὴν προοπτικὴ ἐπιλύσεώς του.

Ἡ πρόσκληση ἀπὸ τοὺς διοργανωτὲς στὴν Διάσκεψη τῆς Ρόδου παρατηρητῶν «ἀπὸ μέρους καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν» δὲν ἐξυπονοοῦσε βεβαίως τὴν Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἀλλὰ τὶς ἑτερόδοξες-αἱρετικές. Ἐν τούτοις, ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἀρκέσθηκε νὰ στείλει ἁπλῶς κάποιο Μήνυμα ἢ Ὑπόμνημα, ὅπως εἶχε ἐξαγγείλει, ἀλλὰ ἀποφάσισε τὴν ἀποστολὴ ἀντιπροσωπίας. Διαβάζουμε σχετικῶς:

«Χρήσιμος ἀποστολὴ *- Τὸ συνέδριον Ρόδου, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία (ἄς εὐχηθῶμεν ὅτι θὰ εἶναι θετικὴ καὶ ὄχι ἀρνητικὴ) εἶναι ἀναμφισβήτητος, ἀπετέλεσεν καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας ἀφορμὴν προβολῆς τοῦ θέματος τῆς ἡμερολογιακῆς καινοτομίας. Οὕτω τετραμελὴς Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, Βίκτωρος Καθηγουμένου, Καραμήτσου Σταύρου καὶ Βρετάκου Παναγιώτου μετέβη εἰς Ρόδον καὶ ἔσχεν πολλὰς καὶ*

---

34. Βλ. Μητροπολίτου Ζιμπάμπουε Σεραφεὶμ Κυκκώτη, *Πανορθόδοξος Σύνοδος καὶ ἡ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξος Διάσκεψις,* 1961, στὸν ἱστότοπο Amen.gr (25.5.2015). Ἐκτενέστερα βλ. Ἰω. Καρμίρη, *«Α΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις Ρόδου (24 Σεπτεμβρίου – 1 Ὀκτωβρίου 1961)»,* στὸ Περιοδ. *«Θεολογία»,* 32 (1961), σελ. 497 ἑ.. Ἐπίσης, βλ. Ἀνδρέα Μητσίδη, *«Ἡ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξος Διάσκεψις»,* στὸ Περιοδ. *«Ἀπόστολος Βαρνάβας»* (Κύπρου), τ. 9 (1961), σελ. 259 ἑ..

Ἡ Ἀντιπροσωπία τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961 στὴν Ρόδο (α-δ: Βρεττᾶκος, π. Βίκτωρ, π. Χρυσόστομος, Καραμῆτσος).

χρησίμους ἐπαφὰς μετὰ τῶν Συνέδρων. Διεπιστώθη δὲ ὅτι τόση συμπάθεια ὑπάρχει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ ἐπὶ πλέον τόση ἀπέχθεια πρὸς τὸ παπικὸν καλανδάριον, ὥστε ἡ Καινοτόμος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὑρίσκετο ἠθικῶς ἐν ὑποδικίᾳ, ἔναντι τόσων Κληρικῶν ἐκφραζομένων μὲ ἀγανάκτησιν οὐ μόνον διὰ τοὺς διωγμούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λατινικὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἡμερολογιακῆς μεταβολῆς. Βεβαίως, ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία ἦτο ἐγκοσμίως ἰσχυροτέρα ἡμῶν, ἠθικῶς ὅμως ἦτο ἐσπιλωμένη μὲ τὸν ρύπον μιᾶς ἀντορθοδόξου μεταβολῆς καὶ πολλῶν ἀντιχριστιανικῶν διωγμῶν εἰς βάρος μας. Ἡ φωνή μας πάντως ἠκούσθη μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ συμπάθειαν ὑπὸ πολλῶν προσωπικοτήτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἡ διαφώτισις τῶν ὁποίων πλὴν τῶν προφορικῶν συνομιλιῶν, συνεπληροῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ ἐμπεριστατωμένου Ὑπομνήματος τοῦ πατρὸς Χρυσοστόμου Νασλίμη[35]*, καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ κ. Σταύρου Καραμήτσου*[36]*. Ἡ ἀντικειμενικὴ λοιπὸν διαπίστωσις εἶναι, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς απο-*

35. Βλ. *ΦΟ*, ἀρ.φ. 375/25.9.1961, σελ. 4-7: *«Ὑπόμνημα Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐν Ἀθήναις - Πρὸς τὸ Πανορθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον τὸ ἐν Ρόδῳ κατὰ Σεπτέμβριον 1961 συνερχόμενον»*, φέρον ἡμερομηνία 7/20.9.1961 καὶ ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Ταλαντίου Ἀκάκιο καὶ τὸ Ἀρχιερατικὸν Συμβούλιον (Ἀρχιμ/τες Χρυσόστομο Κιούση, Χρυσόστομο Νασλίμη, Μερκούριο Καλοσκάμη, Αὐξέντιο Πάστρα, Θεόφιλο Τσίρμπα, Γρηγόριο Παπαβλάχο, Ἀκάκιο Παππᾶ, Μοναχὸ Βίκτωρα, θεολόγους Στ. Καραμῆτσο καὶ Παν. Βρεττᾶκο, καὶ Κων. Κόμνιο τῆς ΠΘΕΟΚ). Ἡ πατρότητά του ἀνήκει, ὅπως ἀναγράφεται, στὸν π. Χρυσόστομο Νασλίμη.

36. Πρόκειται γιὰ τὸ μόλις τότε κυκλοφορηθὲν βιβλίο: *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ,* Ἀθῆναι 1961, σ.σ. 360.

στολῆς ἐπέτυχεν»[37].

Ἀπὸ τὸ δημοσίευμα αὐτὸ ἐξάγεται ὅτι ἡ παρουσία τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, παρὰ τὸ ὅτι ἦταν ἀπρόσκλητη καὶ παρὰ τὴν πιθανὴ δυσφορία τῶν διοργανωτῶν, ἦταν δυναμικὴ καὶ ἀξιόλογη καὶ δὲν ἔπαιξε καθόλου τὸν ρόλο τοῦ «πτωχοσυγγενοῦς». Ἡ ἐπιδίωξη μάλιστα ἐπαφῶν, συναντήσεων καὶ συζητήσεων, ἡ διανομὴ Ὑπομνημάτων[38], ὅπως καὶ τοῦ μόλις ἐκδοθέντος συγγράμματος τοῦ Στ. Καραμήτσου, ἔδωσαν μία ἀξιοπρόσεκτη μαρτυρία μὲ θετικό, προφανῶς, ἀντίκτυπο.

***

Τὸ *Ὑπομνημα* ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, τὸ ὁποῖο διενεμήθη στοὺς Συνέδρους, ἀρχίζει μὲ προσφωνήσεις εὐγενείας καὶ εὐχὲς γιὰ κατὰ Θεὸν ἀποφάσεις. Ἐκφράζεται ἡ χαρὰ γιὰ τὴν σύγκληση *«τοῦ Πανορθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου»,* τὸ ὁποῖο κάθε ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ψυχὴ ἀνέμενε μὲ πολλὴ ἀνυπομονησία, γιὰ νὰ ἐπιληφθεῖ καὶ ζητημάτων πανορθοδόξου σημασίας καὶ κανονικότητος. Διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι σὲ κάποιες τοπικὲς Ἐκκλησίες διαπράττονται ἀντικανονικότητες καὶ αὐθαίρετες Καινοτομίες, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν στὴν θεία Λατρεία, στοὺς βαθμοὺς συγγενείας γιὰ τὴν ἀκώλυτη σύναψη Γάμου, στὸ Μυστήριο τοῦ Γάμου καὶ τοὺς λόγους διαλύσεως αὐτοῦ, στὴν ἐσωτερικὴ διοίκηση

37. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 375/25.9.1961, σελ. 8.

38. Διενεμήθη ἐπίσης καὶ τὸ «*Ὑπόμνημα Καθηγουμένου Βίκτωρος Ματθαίου - Πρὸς τὸ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Συνέδριον τὸ κατὰ Σεπτέμβριον 1961 συνερχόμενον»,* τὸ ὁποῖο ἐκτυπώθηκε ὡς καλαίσθητο 16σέλιδο φυλλάδιο (ἔκδοση τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Δεσποτικῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κρονίζης – Κουβαρᾶ Ἀττικῆς, 1961). Σημειωτέον, ὅτι ἀνευρέθη δακτυλογραφημένο κείμενο 6 σελίδων ἄνευ χρονολογικῆς ἐνδείξεως (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου), ποὺ ἀποτελεῖ οὐσιαστικὰ τὸ ἐν λόγῳ *«Ὑπόμνημα»* τοῦ Καθηγουμένου Βικτωρος, τὸ ὁποῖο στὴν τελικὴ ἐκτυπωμένη μορφή του ὑπέστη ἀναγκαῖες προσθῆκες προσαρμογῆς. Τὸ ἀρχικὸ ὅμως κείμενο φέρει ὡς ὑπογράφουσα τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπήν» Διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἐγράφη ἐντὸς τοῦ 1960, πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου, καὶ ἀποτελοῦσε τὸ *Ὑπόμνημα* ἐν ὄψει τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου ποὺ εἶχε προεξαγγελθεῖ ἀπὸ τὴν συσταθεῖσα Κληρικολαϊκὴ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1960 (βλ. Κεφ. ΙΣΤ΄, ὑποσ. 135, σελ. 160 παρόντος ἔργου).

καὶ εὐταξία τῆς Ἐκκλησίας κ.λπ., ὅπου παρατηρεῖται παραβίαση τῶν ἱερῶν Κανόνων πρὸς μέγα σκανδαλισμὸ τῶν πιστῶν.

Τὸ κακὸ αὐτὸ ἐπιδεινώνεται λόγῳ καὶ τῶν καιρικῶν περιστάσεων ποὺ διανύουμε ἐκλύσεως τῶν χριστιανικῶν ἠθῶν καὶ πλημμυρίδος τῶν ποικιλωνύμων διαστροφέων τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας. Μάλιστα, ἐκφράζεται ἡ ἐλπίδα τὸ Συνέδριο νὰ ἐπιληφθεῖ καὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος, διότι τὴν Γρηγοριανὴ Μεταρρύθμισή του εἰσήγαγαν αὐθαίρετα κάποιες Ἐκκλησίες, ὅπως ἡ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μονομερὴς αὐτὴ Μεταρρύθμιση ἀποτέλεσε ἄστοχη καὶ ἀντικανονικὴ πράξη, διότι ὅπου ἔγινε δεκτὴ δημιούργησε πολλὲς παρατυπίες καὶ συγχύσεις καὶ μάλιστα στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Πασχαλίου Κανόνος, σύμφωνα μὲ τὴν διατύπωσή του ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, πότε μὲ τὴν φαλκίδευση τῶν 13 ἡμερῶν, δηλαδὴ τὸν περιορισμὸ τῆς ἰσχύος του χωρὶς φαινομενικὴ/τυπικὴ παρανομία, καὶ πότε μὲ τὴν πλήρη ἐξαφάνιση τῆς Νηστείας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Γιὰ λόγους λοιπὸν ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ εὐνομίας στὴν Θ. Λατρεία καὶ γιὰ τὴν ἀκριβῆ τήρηση τοῦ Πασχαλίου Κανόνος ποὺ καταστρέφεται ἀπὸ τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, τρεῖς Πανορθόδοξες Σύνοδοι (1583, 1587, 1593), ἐπὶ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Τρανοῦ, ἀπέκλεισαν μὲ φοβερὰ ἐπιτίμια κάθε Καινοτομία, ἢ μεταρρύθμιση, ἢ διόρθωση ἢ ὅπως καὶ ἂν ὀνομάζεται ἐκκλησιαστικὴ ἡμερολογιακὴ ἀλλοίωση.

Οἱ ἀποδεχθέντες ὅμως τὴν Μεταρρύθμιση προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν τὰ ἀδικαιολόγητα καὶ προβάλλουν προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, οἱ ὁποῖες δὲν εὐσταθοῦν. Ἡ ἐπιζητούμενη χρονικὴ ἀκρίβεια δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν Μεταρρύθμιση, ἀφοῦ εἶναι γνωστὴ καὶ ἡ δική της ἔλλειψη. Ἀλλὰ καὶ ἀκρίβεια νὰ ἐπιτυγχανόταν, ποιὸ τὸ ὄφελος ἀπὸ τὴν παροχὴ ἀφορμῆς κοινοῦ σκανδάλου στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς ἑνότητός της ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς; Πῶς δύναται νὰ δικαιολογηθεῖ τὸ σχίσμα καὶ ἡ διάσπαση τοῦ ἀδελφικοῦ συνδέσμου τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν στὴν Θ. Λατρεία, ἐξ αἰτίας ματαιόφρονος σπουδῆς ποὺ περιεργάζεται τὰ ἐπισφαλῆ;

Ὡς πρὸς τὴν δικαιολογία διευκολύνσεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ὅτι δῆθεν αὐτὲς εἶναι ποὺ ἐπέβαλαν τὴν Μεταρρύθ-

μιση, τοῦτο ἀφορᾶ στὴν Πολιτεία, ὅπως συμβαίνει σὲ κάποια κράτη τὰ ὁποῖα δέχθηκαν τὸ Νέο Ἡμερολόγιο, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία σ' αὐτὰ ἐξακολουθεῖ νὰ τηρεῖ τὴν Παράδοσή της. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ σὲ μὴ χριστιανικοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι τηροῦν τὸ ἰδιαίτερο θρησκευτικὸ ἡμερολόγιό τους, παρὰ τὸ ὅτι χρησιμοποιοῦν ἄλλο γιὰ τὶς συναλλαγές τους.

Ἡ Καινοτομία ὅπου εἰσήχθη δημιούργησε σκάνδαλο, καὶ στὴν Ἑλλάδα μεγάλη μερίδα Κλήρου καὶ λαοῦ, περὶ τὸ ἕνα ἑκατομμύριο, ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ γίνει κοινωνὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀντικανονικότητος Συνοδικὰ κατεγνωσμένης (κατακεκριμένης), διαχώρισε τὶς εὐθῦνες της καὶ ἀποτέλεσε ξεχωριστὴ ἐκκλησιαστικὴ παράταξη, ποὺ ἐκπληρώνει τὰ θρησκευτικά της καθήκοντα σὲ δικούς της Ναούς, κατὰ τὸν Γ΄ Ἱερὸ Κανόνα τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸν ΙΕ΄ τῆς Πρωτοδευτέρας.

Αὐτὴ ἡ στάση ἐξήγειρε τὴν διωκτικὴ μανία τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐξώθησε σὲ αὐτὸ τὴν Πολιτεία. Οἱ Κληρικοί μας ὑπέστησαν καταδίκη καὶ δημόσιο διασυρμό, ἀποσχηματιζόμενοι καὶ ἐμπαιζόμενοι, καὶ ἀπὸ τὰ πολιτικὰ δικαστήρια κατηγορούμενοι γιὰ δῆθεν ἀντιποίηση ἀρχῆς καὶ ἐπιβολὴ ποινῶν φυλακίσεως καὶ χρηματικῶν προστίμων. Οἱ Ναοί μας κλείσθηκαν καὶ ἱερὰ Σκεύη βεβηλώθηκαν. Οἱ Μυστηριακὲς πράξεις Γάμων καὶ Βαπτίσεων ὡς τελεσθεῖσες δῆθεν ἀπὸ καθηρημένους Κληρικοὺς χαρακτηρίσθηκαν ἄκυρες καὶ ἀπαράδεκτες πρὸς καταχώρησιν στὰ Ληξιαρχεῖα τῆς χώρας. Οἱ νέοι μας ἀποκλείσθηκαν ἀπὸ τὴν φοίτηση σὲ ἀνώτατες θεολογικὲς σχολές, ὡς ὀπαδοὶ τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου κ.λπ..

Ἡ Καινοτόμος ἐκκλησία μπροστὰ στὴν ἄκαμπτη στάση τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ἀποφάσισε νὰ ἐγκρίνει τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν τοῦ Πατρίου μὲ δικούς της ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι νὰ μνημονεύουν τὸν οἰκεῖο ἐπίσκοπο τοῦ Νέου Ἡμερολογίου. Ἀλλὰ ἡ λύση αὐτὴ θεωρήθηκε ἀπαράδεκτη, διότι δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπικοινωνία καὶ πνευματικὴ ἐξάρτηση μὲ (ἀπὸ) ἐπισκόπους ποὺ δὲν τηροῦν τὶς ἱερὲς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ διατελοῦν σὲ ὑποδικία γιὰ τὶς διαπραττόμενες Κανονικὲς παραβάσεις τους.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι ποὺ λάβαμε τὸ θᾶρρος νὰ ἐμφανισθοῦμε ἐνώπιόν σας, γράφει τὸ *Ὑπόμνημα,* ζητοῦντες κατανόηση, δικαιοσύνη καὶ βοήθεια, γιὰ τὰ φρονήματα γιὰ τὰ ὁποῖα ἀγωνιζόμαστε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, καὶ γιὰ ὅσα πάσχουμε ἀδίκως ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους.

Παρέχεται καὶ ἡ διευκρίνιση περὶ τοῦ ἀποβιώσαντος Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου, Ἡγουμένου Μονῆς στὴν Κερατέα Ἀττικῆς, ὁ ὁποῖος κινούμενος ἀπὸ ἀδιακρισία διέπραξε πολλὲς Κανονικὲς ὑπερβάσεις, ὅπως καὶ χειροτονίες ἐπισκόπων μόνος του, ἀλλὰ μὲ αὐτὸν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1937 εἶχε διακοπεῖ κάθε ἐκκλησιαστικὴ συνεργασία ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἀρχιεπίσκοπό μας πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο. Οἱ ἀντικανονικοὶ τοῦ Βρεσθένης εἶναι περιορισμένοι στὴν Μονή τους, χωρὶς κάποια ὑπολογίσιμη ἐκκλησιαστικὴ κίνηση μεταξὺ τῶν ὀλιγαρίθμων ὀπαδῶν τους. Ἡ Παράταξή μας, ἡ ὁποία ἀπέχει ἀπὸ κάθε ἀδιάκριτη Κανονικὴ ὑπέρβαση καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν ποιμαντικὴ κηδεμονία τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου, ποὺ διαδέχθηκε τὸν πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο, εἶναι αὐτὴ ποὺ περιλαμβάνει τὸν κύριο ὄγκο τοῦ πλήθους τοῦ ἐμμένοντος στὴν Πατροπαράδοτη εὐσέβεια.

Ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ τὸ Συνέδριο νὰ ὑποδείξει καταλλήλως τὰ πρέποντα, ὥστε οἱ ἀτακτήσαντες νὰ ἐπανέλθουν καλῶς ἀπὸ ὅπου κακῶς ἀπεσκίρτησαν, οἱ δὲ δεινοπαθοῦντες νὰ λάβουν τὴν ὀφειλόμενη δικαίωση γιὰ ὅσα πίστευαν, ὁμολόγησαν καὶ τήρησαν. Ἐκφράζεται ἐπίσης ἐλπίδα γιὰ θεόπνευστες ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖες ὄχι μόνο τὰ μέχρι σήμερα κακῶς πραχθέντα νὰ διορθώσουν, ἀλλὰ καὶ στὸ μέλλον νὰ ἀποτραποῦν παράτολμες ἀπόπειρες ποὺ νὰ θίγουν ἀσεβῶς τὰ κατοχυρωθέντα θέσμια, τὰ ὁποῖα παραδόθηκαν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι στὴν Ἐκκλησία[35].

***

Ἀποδώσαμε νοηματικὰ τὰ βασικὰ σημεῖα τοῦ *Ὑπομνήματος* αὐτοῦ, γιὰ νὰ φανεῖ ὁ τρόπος σκέψεως καὶ ἡ παρρησία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἂν καὶ οἱ περισσότεροι τῶν Συνέδρων πιθανὸν νὰ θεώρησαν τὸ κείμενο ὡς ἐκτὸς πραγματικότητος! Πιθανὸν νὰ νομίσθηκε ἀπὸ ὅσους τὸ παρέλαβαν ὅτι ἀπευθύνεται σὲ λάθος χῶρο καὶ εἰς «ὦτα μὴ ἀκουόντων». Αὐτὰ δυνάμεθα νὰ

Ἡ Ἀντιπροσωπία τοῦ Πατρίου συνομιλεῖ
μὲ Ἀρχιερεῖς τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

ὑποθέσουμε ἐμεῖς σήμερα, διότι γνωρίζουμε τὴν συνέχεια. Ὅμως, τὸ σκεπτικό, ἡ νοοτροπία, οἱ ἐλπίδες καὶ οἱ προσδοκίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ἡ δεινὴ θέση ποὺ ἀντιμετωπίζαμε στὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα, ἔδιδαν στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ σθένος νὰ ἐπιδιώκουν τὸ ἀκατόρθωτο, προκειμένου νὰ γνωστοποιήσουν τὴν ὑπόθεση σὲ εὐρύτερη συνάθροιση πανορθοδόξου χαρακτῆρος. Τὸ Συνέδριο τῆς Ρόδου, ὅπως μάλιστα τὸ ἐξελάμβαναν, πίστευαν ὅτι τοὺς παρέχει μοναδικὴ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο, γι' αὐτὸ καὶ χωρὶς ἀναστολὲς καὶ ἐπιφυλάξεις ἔσπευσαν νὰ καταθέσουν τὴν ἄποψή τους καὶ νὰ διατυπώσουν τὶς θέσεις τους, τὸν πόνο τους, τὰ παράπονά τους, τὶς προσδοκίες τους, τὶς εὐχές τους, τοὺς πόθους τους. Καὶ τοῦτο δεικνύει ἁγνότητα προθέσεων καὶ ἴσως ἀφέλεια, ἀλλὰ αὐτὴ ἀποτελεῖ ἐν προκειμένῳ ἀπαύγασμα θεοφοβουμένων καὶ εἰλικρινῶν ψυχῶν.

Ὅπως ὅμως ἀναφέρθηκε ἀνωτέρω[37], πολλοὶ ἦταν ἐκεῖνοι (ἰδίως μεταξὺ τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν), οἱ ὁποῖοι ἐπέδειξαν συμπάθεια καὶ ἐνδιαφέρον στὴν ὑπόθεσή μας. Πρὸς τοῦτο ὠφέλησαν οἱ κατ' ἰδίαν συναντήσεις καὶ συζητήσεις καὶ ἡ ἐπίδοση τοῦ ἑτοιμασθέντος σχετικοῦ ὑλικοῦ. Ἡ προσωπικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὰ πρόσωπα τῆς Ἐπιτροπῆς μας, ὑπὸ τὸν χαρισματικὸ

π. Χρυσόστομο Νασλίμη, εἶναι βέβαιον ὅτι προξενοῦσε θετικὴ ἐντύπωση. Πέραν ἀπὸ τὰ λόγια, μεγάλη σημασία ἔχουν τὰ πρόσωπα ποὺ ἐκφράζουν καὶ ἐνσαρκώνουν αὐτά.

Ἐπίσης, διενεμήθη καὶ τὸ *Ὑπόμνημα* τοῦ Καθηγουμένου Βίκτωρος Ματθαίου[38], τοῦ γνωστοῦ ἐκδότου τοῦ Μεγάλου Συναξαριστοῦ. Αὐτὸ ἀρχίζει μὲ ὑψηλὲς προσφωνήσεις καὶ τονίζει τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ Μοναχισμοῦ γιὰ τὴν ἁγία Ὀρθοδοξία. Στὸ πλαίσιο δὲ τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ διευκόλυνση στὴν ἐπικίνδυνη προσέγγιση Ὀρθοδοξίας καὶ αἱρεσιάρχου Δύσεως, θεωρήθηκε σημαντικὸ καθῆκον νὰ ἀναπτυχθεῖ τὸ θέμα τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τῶν διαγραφομένων κινδύνων ἐξ αἰτίας τῶν διαφόρων Καινοτομιῶν, παπικῆς ἢ προστεσταντικῆς προελεύσεως, στὴν Ὀρθοδοξία.

Ἡ ἐπακολουθοῦσα ἀνάπτυξη τοῦ θέματος γίνεται σὲ ἐννέα σύντομα Κεφάλαια, καὶ τὸ κείμενο κατακλείει μὲ Ἐπίλογο. Οἱ τίτλοι τῶν Κεφαλαίων εἶναι οἱ ἑξῆς:

Α΄: Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας, Β΄: Ἀπόπειραι κατὰ τῆς ἑνότητος τῶν Ὀρθοδόξων, Γ΄: Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἡμερολογίου καθ᾽ ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει μὲ τὰς ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, Δ΄: Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἡμερολογίου ἀπὸ κανονικῆς πλευρᾶς, Ε΄: Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ Ἡμερολογίου ὡς ἀπόπειρα ἐκλατινισμοῦ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ΣΤ΄: Μερικὰ ἐρωτήματα, Ζ΄: Οἱ Ἕλληνες Παλαιοημερολογῖται καὶ αἱ κατ᾽ αὐτῶν ἐγκληματικαὶ ἀκρότητες τῆς Διοικούσης τὴν Αὐτοκέφαλον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν Ἱεραρχίας, Η΄: Ἡ μόνη λύσις, Ἐπίλογος.

Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ μία μικρὴ πραγματεία μὲ προσεγμένη συστηματικότητα καὶ μεθοδολογία στὴν ἀνάπτυξή του, συμπεριλήφθηκε δὲ στὸ ὑλικὸ ποὺ ἐπιδόθηκε στοὺς Συνέδρους γιὰ τὴν παροχὴ σημαντικῶν καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων σὲ συνοπτικὴ μορφή, ὡς εὑρισκόμενο στὸ μέσον ἀφ᾽ ἑνὸς τοῦ συντόμου *Ὑπομνήματος* τῆς Ἐκκλησίας μας διὰ τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου τοῦ ἐκτενοῦς συγγράμματος τοῦ θεολόγου Στ. Καραμήτσου.

Χωρὶς νὰ γνωρίζουμε κατὰ πόσον ἐλήφθησαν ὑπ᾽ ὄψιν τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας διανεμηθέντα, ξέρουμε ὅτι στὸν Κατά-

λογο θεμάτων ποὺ ἐνέκρινε ἡ Διάσκεψη τῆς Ρόδου τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961, στὸ Κεφάλαιο ΙΙΙ *(«Διοίκηση καὶ ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία»),* συμπεριέλαβε ὡς θέμα θ΄ καὶ τὸ *«Ἡμερολογιακὸν ζήτημα»,* ἤτοι *«Μελέτη τοῦ ζητήματος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν Πασχάλιον ἀπόφασιν τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐξεύρεσις τρόπου πρὸς ἀποκατάστασιν συμπράξεως μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ»*[39].

Βεβαίως, τὸ Οἰκουμενιστικὸ πρόγραμμα καὶ οἱ προοπτικὲς τῆς Διασκέψεως γίνονται φανερὰ ἀπὸ ἄλλες προτάσεις, ὅπως λ.χ. στὸ Κεφάλαιο V *«Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον»,* ὅπου στὸ *«Γ. Ὀρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία»,* διαλαμβάνονται μεταξὺ ἄλλων: *«β. Καλλιέργεια σχέσεων ἐν τῷ πνεύματι τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγάπης, λαμβανομένων ἰδίᾳ ὑπ᾽ ὄψιν τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 προβλεπομένων σημείων»*[39]. Ὅπως καὶ στὸ *«ΣΤ. Ὀρθοδοξία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις»,* ὅπου γράφεται: *«1. Ἡ ἐν τῷ πνεύματι τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 παρουσία καὶ συμμετοχὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει»*[39].

Ὅπως γίνεται ἀντιληπτό, τὸ εὐχολόγιο τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας μας ὀφειλόταν προφανῶς σὲ καλὴ πίστη καὶ σὲ ἀγαθὲς ἐλπίδες ἀπὸ τὴν ἐπικέντρωση ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ κυρίως ζητήματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχαν βάσιμες ἐνδείξεις ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ἐπέλθει διόρθωση καὶ κατὰ Θεὸν λύση. Ὅμως, ἡ Οἰκουμενιστικὴ προοπτικὴ τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιῶν, ἡ ἑδραζομένη στὴν αἱρετικὴ Ἐγκύκλιο τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1920, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε τὴν βάση καὶ γιὰ τὸ 1923 καὶ γιὰ τὸ 1924, ὅπως καὶ γιὰ τὶς κατοπινὲς ἐξελίξεις, διέφευγε μᾶλλον τῆς προσοχῆς τῶν ἐκπροσώπων μας, μὴ οὖσα γνωστὴ καὶ μὴ ἀξιολογηθεῖσα ἀκόμη ὀρθὰ στὴν πραγματική της διάσταση καὶ σημασία. Αὐτὸ ἔγινε σταδιακὰ σὲ μεταγενέστερη ἐποχή, παρὰ τὸ ὅτι στὰ κείμενα τῶν ἀντιπροσώπων μας ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς ἡ καταγγελία καὶ ἀπόρριψη τῆς Οἰκουμε-

---

39. Βλ. Μητροπολίτου Ζιμπάμπουε Σεραφεὶμ Κυκκώτη, ἔνθ᾽ ἀνωτ., *«Κατάλογος θεμάτων ἐγκριθέντος (sic!) ὑπὸ τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου, 1961».*

νιστικῆς σκοπιμότητος τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας, μέσῳ τῆς ἀνεπιτρέπτου ἑορτολογικῆς προσεγγίσεως καὶ ταυτίσεως μὲ τοὺς ἑτεροδόξους. Βρισκόμασταν δηλαδὴ στὸ ὀρθὸ πνεῦμα, ἔστω καὶ ἂν μᾶς διέφευγε ἡ ἀκριβὴς γνώση τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας τῶν δεινῶν ποὺ προέκυψαν.

Ἡ Ἐκκλησία μας, διὰ τῆς παρουσίας καὶ μαρτυρίας τῶν ἐκπροσώπων της στὴν Ρόδο, τόνισε ἀκριβῶς *«δι᾽ ἄλλην μίαν φοράν, ὅτι ἡ ὁδὸς τῶν λύσεων διέρχεται διὰ μέσου τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως. Μόνον ἡ ἀπαρέγκλιτος ἐφαρμογή των ὁδηγεῖ εἰς λύσεις ἀσφαλεῖς. Τὸ ἀδιέξοδον ἄλλωστε ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἐδημιουργήθη ἀφ᾽ ἧς στιγμῆς ἐγένετο προσπάθεια ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμίων. Εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον ὀλέθρια ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπαθείας αὐτῆς. Κάθε ἄλλο παρὰ ἐτόνωσαν τὴν ἑνότητα τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ οὐδόλως ἐλάμπρυναν τὴν δόξαν των»* [40].

Ὅμως, ἡ παρουσία τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Ρόδο κατὰ τὴν Πανορθόδοξη Διάσκεψη, ἀποτέλεσε ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν σχόλια ἀπὸ δημοσιογράφους, γιὰ ἀπόπειρα δῆθεν ἐπιλύσεως τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ θέματος, κατὰ τὴν δική τους ὅμως κρίση καὶ ἀντίληψη, ὥστε νὰ χρειασθεῖ νὰ ἑτοιμασθεῖ ἡ ἀκόλουθη ἐπεξήγηση:

«Ἐπιβαλλομένη Διάψευσις *– Εἰς τὴν ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τετραμελὴς Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν μου, σταλεῖσα ἐπέδωκεν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ὑπόμνημα, εἰς τὸ ὁποῖον διετυποῦντο αἱ ἐπίσημοι ἀπόψεις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. περὶ τῆς εὐκταίας καὶ λυσιτελοῦς διευθετήσεως πάντων τῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐν ἀντικανονικότητι καὶ ἀταξίᾳ διατελούντων Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμερολογιακόν. Κατὰ τὰς ἐν Ρόδῳ ἐπισήμους ἐπαφὰς τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων οὐδὲν διημείφθη ἐκ τῶν γραφέντων εἰς τὸ "Ἔθνος" τῆς 29-9-61 (ν.ἡ.), ἅτινα ἀποτελοῦν ἴσως ἀνευθύνους παρασκηνιακὰς ὁμιλίας καὶ ὑποκειμενικὰς εἰκοτολογίας ἐν τῇ ἐκζητήσει μιᾶς οἱασδήποτε ἐπι-*

---

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 375/25.9.1961, σελ. 1: *«Ἡ Ἐκκλησία προοδεύει ὅταν ἐπιστρέφῃ εἰς τὰς πηγάς της – Κρίσεις ἐπὶ τοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου»* (κύριο ἄρθρο).

λύσεως τοῦ παλαιοημερολογιτικοῦ θέματος. † Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης» [41].

***

Κάτι, τὸ ὁποῖο μᾶς συνδέει μὲ ὅσα προηγήθηκαν καὶ μὲ ὅσα θὰ ἀκολουθήσουν, εἶναι καὶ ἡ εἴδηση ὅτι δύο ἀπὸ τὰ Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος στὴν Ρόδο, σὲ ἐπικοινωνία ποὺ εἶχαν τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (24.9.1961) μὲ τὴν ἀντιπροσωπία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐρώτησαν τὸν ἀρχηγὸ αὐτῆς μητροπολίτη Νικόδημο ἂν στὴν Διάσκεψη παρευρίσκοντο καὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο, καὶ ἔλαβαν ἀρνητικὴ ἀπάντηση· γιὰ τὸν λόγο τῆς μὴ παρουσίας τῆς ΡΟΕΔ εἶπε ὁ Νικόδημος: ***«-Αὐτοὶ εἶναι δι' ἡμᾶς σχισματικοί, διότι δὲν μνημονεύουν οὔτε τὸν Πατριάρχην [Μόσχας] Ἀλέξιον, οὔτε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην»*** [42]. Τὸ βράδυ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἡ Ἐπιτροπὴ συζήτησε μὲ τὸν μητροπολίτη Μύρων Χρυσόστομο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Γραμματέα τῆς Διασκέψεως, καὶ τοῦ ἔθεσε τὸ ἴδιο ἐρώτημα, αὐτὸς δὲ ἀπήντησε ὅπως καὶ ὁ Νικόδημος· εἶπε, δηλαδή, ὅτι **ὁ Ἀναστάσιος δὲν μνημονεύει κάποιον Πατριάρχη καὶ συνεπῶς δὲν ὑπάγεται σὲ κανέναν· αὐτὸ θεωρεῖται ἀπείθεια καὶ τιμωρεῖται μὲ μὴ πρόσκληση στὴν Διάσκεψη** [42].

Ἐνῶ δὲ οἱ ἐργασίες τῆς Διασκέψεως ἔβαιναν πρὸς τὸ τέλος τους, ἔφθασε σὲ αὐτὴν ἀπρόσκλητος κάποιος Πρωτοπρεσβύτερος (Ρωμάνωφ), ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου, γιὰ νὰ μεταφέρει διαμαρτυρία τοῦ Ποιμνίου τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, διότι ἀγνοήθηκαν πλήρως. Ὅμως, οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Διασκέψεως καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ

---

41. Αὐτόθι, σελ. 8. Τὸ συμπέρασμα ποὺ ἐξάγεται εἶναι ὅτι, ἂν ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης δὲν ἦταν ὁ πιὸ ἱκανὸς καὶ ἐμβριθὴς Κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας μας, δυνάμενος νὰ σταθεῖ ἐξ ὀνόματος Αὐτῆς ἐνώπιον ὅλων τῶν μεγάλων ὀνομάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (ἀρχιερέων, ὑψηλοβάθμων κληρικῶν, ἀκαδημαϊκῶν καθηγητῶν θεολογίας καὶ λοιπῶν εἰδημόνων) δὲν θὰ προτιμοῦνταν νὰ ὁρισθεῖ αὐτὸς ὡς Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπιτροπῆς μας στὴν Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου τοῦ 1961.

42. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 378/6.11.1961, σελ. 8.

Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μητροπολίτης Φιλίππων (Καβάλας) Χρυσόστομος δὲν θέλησε νὰ τὸν δεχθεῖ οὔτε σὲ ἀκρόαση, καὶ ἔτσι αὐτὸς ἐπέστρεψε ἄπρακτος στὴν Ἀθήνα. Ἐκεῖ, στὸ ξενοδοχεῖο «Ἀτλαντίς», συναντήθηκε μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ βεβαίωσε σὲ σχετικὰ ἐρωτήματα, ὅτι πράγματι ὁ Μητροπολίτης Ἀναστάσιος τῆς ΡΟΕΔ δὲν μνημονεύει κανέναν ἀπὸ τοὺς Πατριάρχες, οὔτε φυσικὰ τὸν Οἰκουμενικό, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ΡΟΕΔ ἀποκλείσθηκε ἀπὸ τὴν Διάσκεψη [42].

Οἱ διασαφήσεις αὐτὲς ἐγράφησαν μὲ ἔμφαση τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, *«γιὰ νὰ πείσουν τοὺς καλοπίστους, καὶ νὰ συντρίψουν τοὺς κακοπίστους»* [42], διότι δὲν ἀπεκαλύπετο μὲν δημοσίως ἀπὸ ποιοὺς χειροτονήθηκε ὁ Ταλαντίου Ἀκάκιος, ἦταν ὅμως διάχυτο ὅτι τοῦτο συνέβη ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τῆς ΡΟΕΔ καὶ ἄρα ὑπῆρχε ἀπὸ μὲν κάποιους καλοπίστους Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τοῦ Ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ ἐπιφύλαξη, κατὰ πόσον ἡ ΡΟΕΔ βρίσκεται ἢ ὄχι σὲ κοινωνία μὲ τὶς ἐπίσημες Ἐκκλησίες καὶ μάλιστα μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἀπὸ δὲ τοὺς κακοπίστους διεδίδετο ὅτι δῆθεν ἡ ΡΟΕΔ διατελοῦσε σὲ κοινωνία μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συγκυρία τῆς Διασκέψεως στὴν Ρόδο, ὅπως καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Κληρικοῦ τῆς ΡΟΕΔ, ἀποτέλεσαν πολὺ καλὴ εὐκαιρία γιὰ ὀρθὴ διευκρίνιση ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

ΙΖ.5. Περὶ τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς

Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν στὸ θέμα τῆς ἀπομονωτικῆς πορείας τῆς ΡΟΕΔ καὶ τοῦ ἐντελῶς ἰδιαιτέρου καθεστῶτος αὐτῆς [43].

Τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν μεγάλο, πρὸ πάντων μεταξὺ τοῦ Ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας μας, δεδομένου ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἔντονη παραπληροφόρηση ἀπὸ φθοροποιὰ στοιχεῖα. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ δημοσιεύθηκε σὲ συνέχειες στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» εἰδικὸ κείμενο μὲ τίτλο: *«Ἡ Ρωσσικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησίας ἐν Διασπορᾷ»*

43. Βλ. Κεφ. ΙΣΤ΄, ὑποσ. 12, σελ. 80-81 παρόντος ἔργου.

τοῦ γνωστοῦ Μοναχοῦ π. Ἀντωνίου τοῦ Ρώσου Ἀσκητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Σάββα ἐν Ἱερουσαλὴμ[44].

Σὲ γενικὲς γραμμὲς μποροῦμε νὰ ποῦμε σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενό του, ὅτι μετὰ τὴν σύντομη Εἰσαγωγὴ περὶ τῆς παρουσίας τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐκτὸς τῶν συνόρων τοῦ ρωσικοῦ κράτους γιὰ ἱεραποστολικοὺς σκοποὺς (Κίνα, Ἰαπωνία), ἢ πολιτικο-διπλωματικοὺς (Ναοὶ σὲ ρωσικὲς πρεσβεῖες στὴν Εὐρώπη), γίνεται ἀναφορὰ στὴν διαμορφωθεῖσα κατάσταση μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1917. Οἱ ἀθεϊστὲς-κομμουνιστὲς ἐξαπέλυσαν φοβερὸ διωγμὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἕνα τμῆμα λαοῦ στὴν νότια Ρωσία κατόρθωσε νὰ ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τοὺς Κομμουνιστές· οἱ ἐλεύθερες ὅμως Ἐπισκοπὲς τῆς περιοχῆς ἐκείνης δὲν μποροῦσαν νὰ ἔχουν σχέσεις μὲ τὴν Κεντρικὴ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τους στὴν Μόσχα ὑπὸ τὸν Πατριάρχη Τύχωνα.

Οἱ ἐλεύθεροι Ἐπίσκοποι συνέστησαν διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ/Σύνοδο, προσωρινῆς μορφῆς, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Κιέβου Ἀντώνιο, γιὰ τὴν διακυβέρνησή τους, καὶ αὐτὴ ἡ Ἀρχὴ ἀναγνωρίσθηκε ὡς νόμιμη ἀπὸ τὸν Πατριάρχη καὶ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Ἐφ’ ὅσον ὅμως τὸ 1920 οἱ πολέμιοι τοῦ Κομμουνισμοῦ (λευκοὶ) Ρῶσοι ἡττήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τους, ἀναγκάσθηκαν ἑκατοντάδες χιλιάδες Ρώσων μαζὶ μὲ τοὺς Ἱερεῖς καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τους νὰ μεταναστεύσουν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος νοτίου Ρωσίας βρέθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐλήφθη ἄδεια τὴν 29.12.1920 ἀπὸ τὸν τότε Τοποτηρητὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Προύσσης Δωρόθεο νὰ δύνανται (οἱ Ρῶσοι Ἀρχιερεῖς) νὰ κυβερνοῦν τὸ διασκορπισμένο ποίμνιό τους στοὺς διαφόρους τόπους μεταναστεύσεως, ὅπως καὶ πρίν.

44. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 373/28.8.1961, σελ. 4-5 (α΄ συνέχεια), *ΦΟ,* ἀρ.φ. 374/11.9.1961, σελ. 4-6 (β΄ συνέχεια), *ΦΟ,* ἀρ.φ. 375/25.9.1961, σελ. 7-8 (γ΄ συνέχεια) καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 376/9.10.1961, σελ. 6-8 (δ΄ τελευταία συνέχεια). Τὸ κείμενο ἑνιαῖο, δακτυλογραφημένο, 10 σελίδων, χωρὶς στοιχεῖα προελεύσεως, ἀνευρέθη στὸ Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἐπρόκειτο προφανῶς γιὰ τὴν πρώτη του ἐνημερωτικὴ μορφή, διότι στὴν δημοσίευση ἔχει ὑποστεῖ ἐλαφρᾶ γλωσσικὴ ἐπεξεργασία, ὥστε νὰ μὴν παρατηροῦνται γλωσσικὲς ἀδυναμίες. Ἀποτελεῖ δὲ γενικῶς μία καλὴ συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἔκθεση περὶ τῆς ΡΟΕΔ καὶ παρουσιάζεται ἐνταῦθα περιληπτικὰ γιὰ τὴν σημασία του πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ ἀναγνώστου.

Ρῶσοι τῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Κιέβου Ἀντώνιο στὸ Κάρλοβιτς τῆς Γιουγκοσλαβίας τὸ 1921.

Κατὰ τὸ 1921 κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Σερβίας Δημητρίου, οἱ Ρῶσοι ἐξόριστοι μετέβησαν στὴν Γιουγκοσλαβία καὶ ἡ Σύνοδός τους ἐγκαταστάθηκε στὴν πόλη Σρέμσκη Κάρλοβιτς ὡς ἕδρα της, θεωρουμένη ὡς νόμιμη Ἀρχὴ γιὰ τοὺς ἐν διασπορᾷ Ρώσους. Ἤδη στὶς 7.11.1920 εἶχε ἐκδοθεῖ «Ὁρισμὸς» («Οὐκάζιον» ὑπ' ἀριθ. 362) ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Μόσχας Τύχωνα καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, ὅτι ἄν σὲ κάποιες Ἐπαρχίες καταστεῖ ἀδύνατη ἡ ἐπικοινωνία τους μὲ τὴν κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ λόγῳ δυσχερῶν περιστάσεων, ἤ τἀνάπαλιν, οἱ Ἀρχιερεῖς ἐκεῖνοι νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ἐγκατάσταση νέας κεντρικῆς Ἀρχῆς (Συνόδου) γιὰ τὶς Ἐπαρχίες ἐκεῖνες. Αὐτὸς ὁ Ὁρισμὸς θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἐν διασπορᾷ ὅτι τοὺς ἔδιδε τὴν ἄδεια ἱδρύσεως Αὐτονόμου Ἱερᾶς Συνόδου. Εἶχαν ὅμως τὴν αἴσθηση τῆς προσωρινότητος, ἕως ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως στὴν Ρωσία, θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὡς ἀποτελοῦντας τμῆμα ἐλεύθερο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ καὶ μνημόνευαν πρωτίστως τὸν Πατριάρχη Μόσχας Τύχωνα, καὶ μετὰ τὴν κοίμησή του (1925) τὸν Τοποτηρητὴ τοῦ Θρόνου Μητροπολίτη Κρουτίτσκης Πέτρο[45].

Ὅμως, ὁ ἑπόμενος Τοποτηρητὴς μετὰ τὴν φυλάκιση τοῦ

45. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 373/28.8.1961, σελ. 4-5: *«Ἡ Ρωσσικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Διασπορᾷ»* (α΄).

Μητροπολίτου Πέτρου ἀπὸ τοὺς ἀθεϊστές, Μητροπολίτης Σέργιος, ἐξέδωσε Ἐγκύκλιο στὶς 16/29.7.1927, περιέχουσα τὴν προτροπὴ νὰ ἐγκαταλειφθεῖ ἡ διάσταση μὲ τοὺς ἀθέους κρατοῦντας καὶ νὰ ἀρχίσουν νὰ συνεργάζονται μεταξύ τους, θεωροῦντες τους ὡς νόμιμη ἐξουσία, ποὺ ἡ φροντίδα της εἶναι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ: *«Ἡ χαρὰ τῆς ἐξουσίας εἶναι καὶ δική μας χαρά, καὶ ἡ λύπη της καὶ δική μας λύπη»,* ἔγραφε. Μάλιστα, ὁ Μητροπολίτης Σέργιος ὑποσχέθηκε στοὺς κρατοῦντες ὅτι γιὰ κάθε ἐκκλησιαστικὴ πράξη θὰ ζητεῖ πρωτίστως τὴν ἄδεια καὶ ἔγκριση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καὶ θὰ προέβαινε ἀναλόγως στὴν ἐκτέλεσή της. Ἀπὸ τότε, ἡ Ἐκκλησία πέρασε στὸν ἔλεγχο τῶν Σοβιετικῶν, οἱ ὁποῖοι καθόριζαν τὰ πάντα, ὅπως φυσικὰ καὶ τὴν τοποθέτηση ὀργάνων τους ἐντὸς αὐτῆς (Σεργιανισμός).

Κατόπιν τούτου, πολλοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, ὅπως καὶ Ὀρθόδοξος λαός, χωρίσθηκαν ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὑπὸ Σοβιετικὸ ἔλεγχο Ἐκκλησία, καὶ συνέστησαν τὴν μυστικὴ Ἐκκλησία τῶν Κατακομβῶν, ὑφιστάμενοι διωγμούς.

Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς ἐπίσης ἔπαυσε τὴν ὑποταγὴ στὸν Μητροπολίτη Σέργιο. Στὴν Διασπορὰ ὅμως ὑπῆρξαν διαχωρισμοὶ τόσο τοῦ Μητροπολίτου Δυτ. Εὐρώπης Εὐλογίου, ὁ ὁποῖος ἀρχικὰ δέχθηκε τὴν ὑποταγὴ στὸν Σέργιο καὶ τελικὰ ὑπήχθη στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ὅσο καὶ τοῦ Μητροπολίτου Πλάτωνος στὴν Ἀμερική, ὁ ὁποῖος αὐτο-ανακηρύχθηκε αὐτοκέφαλος, ἀλλὰ ὁ διάδοχός του Θεόφιλος μὲ τὴν συνδρομὴ τοῦ Πατριάρχου Σερβίας Βαρνάβα, ἑνώθηκε μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς. Ὅμως, αὐτὸ διήρκεσε μερικὰ μόνον ἔτη, διότι τελικὰ τὸ 1946 ὁ μητροπολίτης Θεόφιλος μὲ ἐπιρροὴ τῆς Σοβιετικῆς προπαγάνδας χωρίσθηκε πάλι καὶ ἔκτοτε μένει ἀνεξάρτητος[46], συστήσας τὴν λεγομένη «Μετροπόλια», ἡ ὁποία μετεξελίχθηκε σὲ «Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐν Ἀμερικῇ» (OCA).

Τὸ 1936 ὁ Πρωθιεράρχης τῆς ΡΟΕΔ στὴν Σερβία Μητροπολίτης Ἀντώνιος ἀπῆλθε πρὸς Κύριον καὶ διάδοχός του ἐξελέγη ὁ Μητροπολίτης Ἀναστάσιος, ὁ ὁποῖος παρέμενε Πρωθιεράρχης κατὰ τὴν ἐποχὴ συγγραφῆς τοῦ παρουσιαζομένου ἄρθρου.

---

46. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 374/11.9.1961, σελ. 4-6 (β΄).

Ρῶσοι Ἀρχιερεῖς τῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Πρωθιεράρχη Μητροπολίτη Ἀναστάσιο στὴν Γερμανία τὸ 1946 (ἔμπροσθεν διακρίνεται ὁ Σεβ. Λεόντιος Φιλίπποβιτς καὶ δίπλα του ὁ Ἐπίσκοπος Σεραφεὶμ Ἰβάνωφ).

Στὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση λόγῳ τοῦ πολέμου μὲ τοὺς Γερμανοὺς τὸ 1941, οἱ Μπολσεβῖκοι ἐξ ἀνάγκης ἐπέτρεψαν τὴν ὑπὸ διωγμὸν θρησκεία, γιὰ νὰ ἔχουν τὸν λαὸ μὲ τὸ μέρος τους στὴν ἀπόκρουση τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως καὶ ἔγινε. Ἐκεῖ κατόπιν ὁ ἀντιθρησκευτικὸς διωγμὸς συνεχίσθηκε μὲ ἄλλους τρόπους.

Ἡ Σύνοδος τῆς Διασπορᾶς μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ στὴν Γιουγκοσλαβία, μὲ τὴν λήξη τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ἀναγκάσθηκε νὰ ἀναζητήσει καὶ πάλι νέο τόπο διαφυγῆς. Κατεβλήθησαν πολλὲς προσπάθειες ὥστε νὰ ὑπάρξει ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση. Σὲ αὐτὴν προστέθηκαν καὶ ὅσοι ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου ἐγκατέλειψαν τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση μὲ προορισμὸ τὴν Δύση. Τὸ νέο αὐτὸ κῦμα προσφύγων ἦταν ἄνθρωποι πτωχότατοι, ἀλλὰ μὲ θαυμαστὴ πίστη, εὐλάβεια καὶ ζῆλο καὶ κόμισαν πνευματικὸ πλοῦτο στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς. Ἡ ἕδρα της μεταφέρθηκε ἐπὶ λίγα ἔτη στὸ Μόναχο τῆς Γερμανίας καὶ λόγῳ μεταναστεύσεως τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῶν Ρώσων στὴν Ἀμερική, ἡ Σύνοδος ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο ἐγκαταστάθηκε ἐπίσης στὴν Νέα

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο (διακρίνονται καὶ οἱ Σεβ/τοι Σεραφεὶμ Σικάγου, Λεόντιος Χιλῆς καὶ Θεόφιλος Σεβρῶν) τὸ 1959 στὶς Η.Π.Α..

Ὑόρκη τῶν Η.Π.Α.[47].

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς ἀναγνωριζόταν ἕως τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπὸ ὅλες τὶς τοπικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ διατηροῦσε καλὲς καὶ εἰρηνικὲς σχέσεις μαζί τους[48], ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Σοβιετικὴ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Οἱ σχέσεις μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας εἰδικῶς, στὸ ἔδαφος τοῦ ὁποίου φιλοξενήθηκε ἐπὶ 25ετίαν, ἦταν πολὺ θερμές. Τὰ δὲ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἔδωσαν ἄδεια στὴν Σύνοδο νὰ κυβερνᾶ τὸ Ποίμνιό της ἐντὸς τῶν ἐδαφῶν τους. Μόνον ἡ Σοβιετικὴ Ἐκκλησία ἦταν ἐχθρικὴ ἀπέναντί της, διότι ἡ ΡΟΕΔ δὲν ἔπαυε νὰ κηρύττει ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ τὸν διωγμὸ τῆς Πίστεως ἀπὸ τοὺς Κομμουνιστὲς στὴν Ρωσία καὶ γιὰ τὴν ὑποδούλωση τοῦ Πα-

47. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 375/25.9.1961, σελ. 7-8 (γ΄).

48. Εἶναι ἀξιοσημείωτο τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ὁ ὁποῖος ἀντιμετώπισε ἐσωτερικὴ ρήξη στὸ Πατριαρχεῖο, προσεκάλεσε τὸν τότε Ἀρχιεπίσκοπο Κισνοβίου Ἀναστάσιο τῆς ΡΟΕΔ, τὸν κατοπινὸ δεύτερο Πρωθιεράρχη της, στοὺς Ἁγίους Τόπους διαμένοντα κατὰ τὸ χρονικὸ ἐκεῖνο διάστημα (1921), προκειμένου νὰ συμπράξει μαζί του στὴν χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Ἰορδάνου Τιμοθέου, ὁ ὁποῖος μεταγενέστερα (1935) ἐξελέγη Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 76-77).

τριαρχείου Μόσχας σὲ αὐτούς, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τους. Ὅμως, ἡ ἐξάπλωση καὶ ἀποδοχὴ τῶν Κομμουνιστῶν σὲ ὅλο τὸν κόσμο, ὅπως καὶ οἱ ἀγαθὲς σχέσεις καὶ ἐπιρροὲς τῆς Σοβιετικῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν λοιπῶν, ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, περισφίγγει τὸν κλοιὸ γύρω ἀπὸ τὴν κηρύττουσα τὴν Ἀλήθεια ΡΟΕΔ. Ὑπάρχει πλέον ἰσχυρὴ πίεση στοὺς Ρώσους πρόσφυγες ἢ νὰ ὑποταχθοῦν στὸν Πατριάρχη Μόσχας Ἀλέξιο (τὸν Α΄) ἢ νὰ ὑποταχθοῦν στὶς τοπικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς ὅπου ζεῖ ἕκαστος, ἡ δὲ ΡΟΕΔ ὡς δῆθεν παράνομη καὶ ἀντικανονικὴ νὰ διαλυθεῖ τελείως[49].

Καὶ τὸ κείμενο τοῦ Μοναχοῦ Ἀντωνίου Σαββαΐτου στὸ σημεῖο αὐτὸ γράφει ὀρθῶς ἐπὶ λέξει: *«Ἡ ἐν Διασπορᾷ Ἐκκλησία ὅμως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ πράξῃ οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλον. Εἰς τὸν Πατριάρχην τῆς Μόσχας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποταχθοῦν, διότι αὐτὸς δὲν εἶναι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ δοῦλος τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δὲ τῆς Ἀνατολῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποταχθοῦν, διὰ τὰ ἀκόλουθα αἴτια:* ***Πρῶτον·*** *ἐπειδὴ τὰ Πατριαρχεῖα αὐτὰ τῆς Ἀνατολῆς ἔχουν φιλικὰς σχέσεις καὶ λειτουργικὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν οἱ Ρῶσσοι πρόσφυγες μισοῦν καὶ ἀποστρέφονται ὡς ἐκκλησίαν πονηρευομένων.* ***Δεύτερον·*** *ἐπειδὴ ἔχουν τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐνῶ οἱ Ρῶσσοι ἔχουν τὸ παλαιόν.* ***Τρίτον·*** *ἐπειδὴ μετέχουν εἰς τὴν Παγκόσμιον Ὀργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν [ἐννοεῖ προφανῶς τὸ «Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν»], καὶ συνεδριάζουν μὲ τοὺς αἱρετικοὺς ὡς ὅμοιος ὁμοίῳ, ἡ ὁποία πρᾶξις δὲν ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους.* ***Διὰ ταῦτα τὰ αἴτια, ἡ Ἐκκλησία ἐν Διασπορᾷ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ»***[50].

Μετὰ τὴν πολὺ ἀναγκαία αὐτὴ ἐξήγηση γιὰ τὴν ἀληθινὴ εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Σαββαΐτης ἀναφέρεται στὴν ὀργάνωση τῆς ΡΟΕΔ, στοὺς Ἀρχιερεῖς, τὶς Ἐπισκοπές, τὸν Κλῆρο καὶ τὸ ποιμαντικὸ καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο σὲ διάφορα κράτη καὶ ἠπείρους, τὸν Μοναχισμὸ καὶ τὶς Μονὲς σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, μὲ ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὴν Ἀνδρώα

49. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 376/9.10.1961, σελ. 6-7.
50. Αὐτόθι, σελ. 7.

Μονὴ Ἁγίας Τριάδος Τζόρντανβιλ, ὅπου ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὸ Τυπογραφεῖο καὶ ἐκδίδονται θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ συγγράμματα, ὅπως καὶ ἐκκλησιαστικὰ Περιοδικά, καθὼς καὶ Ἱερατικὴ Σχολὴ (Θεολογικὸ Σεμινάριο) γιὰ τὴν προετοιμασία τῶν μελλοντικῶν Κληρικῶν. Ἐπίσης, ὑφίστανται δραστήρια Ὀργάνωση Νέων, Φιλόπτωχες Ἀδελφότητες Ναῶν, Ἐνοριακὰ καὶ Κατηχητικὰ Σχολεῖα κ.λπ..

Καὶ τὸ κείμενο κατακλείει: *«Αὐτὴ εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ ζωὴ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐν Διασπορᾷ, ἡ ὁποία Χάριτι Θεοῦ ἐφύλαξε τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν οὐδενὶ ἐξέκλινεν τῆς ὁδοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν»*[51].

ΙΖ.6. Ἀντίθεση στὶς Οἰκουμενιστικὲς ἐξελίξεις

Ἐπισημάνθηκε ἀνωτέρω, ὅτι στὴν Ρόδο οἱ ἐπίσημες τοπικὲς ἐκκλησίες συμπεριέλαβαν κατὰ τὴν Διάσκεψή τους στὴν προτεινομένη θεματολογία τῆς μέλλουσας «Πανορθοδόξου Συνόδου» τους, τὴν *«ἐν τῷ πνεύματι τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 παρουσίαν καὶ συμμετοχὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει»*. Καὶ παρατηρήσαμε, ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας μας ἐπέμεναν κυρίως ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ θέματος, χωρὶς νὰ ὑπεισέρχονται στὴν βαθύτερη κριτικὴ τῆς ἐξελίξεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ὡς ἐκκλησιολογικῆς αἱρέσεως, κάτι ποὺ ἔγινε σταδιακὰ σὲ μεταγενέστερη ἐποχή. Παρὰ ταῦτα ὅμως, τονίσαμε ὅτι εὑρίσκοντο στὸ ὀρθὸ πνεῦμα, ἀντιτασσόμενοι στὴν κατάκριτη διαχριστιανικὴ σκοπιμότητα τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ γενικὰ τοῦ νεωτεριστικοῦ πνεύματος.

Γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχε παρακολούθηση τῶν Οἰκουμενιστικῶν δρωμένων τῆς ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα ἐπεκρίνοντο ἀποφασιστικῶς. Γιὰ παράδειγμα, ἀπὸ 19.11 ἕως 5.12.1961 εἶχε συγκληθεῖ στὸ Νέο Δελχὶ τῶν Ἰνδιῶν ἡ Γ΄ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν» (ΠΣΕ) μὲ κεντρικὸ θέμα: «Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ Φῶς τοῦ κόσμου». Τότε, ἐγράφη γιὰ τὰ *«δυσοίωνα*

51. Αὐτόθι, σελ. 8.

καὶ ζοφερὰ σημεῖα τῶν καιρῶν», ὅτι *«ὁ ἐκτεταμένος χῶρος τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατήντησε μία βάτος οὐ μόνον φλεγομένη, ἀλλὰ καὶ καιομένη»,* ἐξ αἰτίας τῶν διαδόσεων ποὺ ὑπερβαίνουν καὶ τὴν πιὸ τολμηρὴ φαντασία καὶ ἀποδεικνύουν ἀληθινὲς τὶς ἐπικρίσεις *«περὶ ἐκπροτεσταντισμοῦ»* καὶ *«ἐγκαταλείψεως τῶν ὀρθοδόξων δογματικῶν θεμελίων»* ἀπὸ μέρους ἰδίως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· ἐπίσης, ἐξεφράσθη ἀποτροπιασμὸς ἐπὶ τῶν ἀπαραδέκτων δηλώσεων τοῦ πατριάρχου Ἀθηναγόρου ὅτι *«δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀπαιτήσωμεν ἀπὸ τοὺς προτεστάντας νὰ γίνουν ὀρθόδοξοι»* (ἐφημ. «Ἔθνος», 18.11.1961)· ὅπως καὶ περὶ τῆς δηλώσεως σὲ προκαταρκτικὴ διάσκεψη τοῦ «ΠΣΕ» στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Σκωτίας τὸν Αὔγουστο τοῦ 1960, ἐν ὄψει τοῦ Ν. Δελχί, παρουσίᾳ καὶ ἀντιπροσώπων τῶν ἐπισήμων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ὅτι *«ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁμολογεῖται ὡς Θεὸς καὶ ἐπιζητεῖται ἡ ὁλοκλήρωση τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς πρὸς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»·* ἀκόμη καὶ περὶ τῶν ὅσων διαδραματίσθηκαν στὸ Ν. Δελχὶ κ.λπ..

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ συμπεραίνεται ὅτι, *«ἡ Πόλις ἑάλω· αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ἡ ἅλωσις εἶναι φοβερωτέρα, διότι, ἀκριβῶς, ὁ πνευματικὸς θάνατος εἶναι φοβερώτερος».* Ἐκ τούτου δὲ συνάγεται, ὅτι *«τὴν ὀρθοδοξίαν οὐδεὶς ὀφφικιοῦχος προτεσταντόπληκτος ἐκπροσωπεῖ»* καὶ ὅτι *«ἡ εὐθύνη ὅλων ἐκείνων τῶν δυνάμεων τῆς Ὀρθοδοξίας ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν Παράδοσιν εἶναι μεγάλη»,* ὁ δὲ ἐπικείμενος Ἀγῶνας θὰ ἀναδείξει τοὺς πραγματικοὺς καὶ θερμοὺς Ὀρθοδόξους ἀπὸ ἐκείνους *«τῶν γλυκέων ὑδάτων»* [52].

Γιὰ τὴν ἀνάδειξη τότε τοῦ Οἰκουμενιστοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἰακώβου στὸ Προεδρεῖο τοῦ «ΠΣΕ», ἐγράφετο: *«Φοβοῦ τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας - Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἰακώβου εἰς τὸ Προεδρεῖον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἑρμηνεύεται καὶ σχεδὸν πανηγυρίζεται ὡς νίκη. Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως. Ἡ νίκη ὅμως αὐτὴ δὲν εἶναι τοῦ εὐώδους καὶ ἀσκητικοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ τῶν Προτεσταντῶν, εἰς τὸν μύλον τῶν ὁποίων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος*

---

52. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 379/20.11.1961, σελ. 1-2: *«Ἡ Πόλις ἑάλω»* (κύριο ἄρθρο), καὶ ἐπίσης σχετικὲς εἰδήσεις καὶ σχόλια στὶς σελ. 5 καὶ 8.

Ἀμερικῆς ρίπτει ἀρκετὸν ὕδωρ. Ὅταν οἱ Προτεστάνται ὑποστηρίζουν κάποιον, οἱ Ὀρθόδοξοι οὐδένα λόγον ἔχουν νὰ πανηγυρίζουν. Ὁ νοῶν νοείτω»[53].

Ὡς γνωστόν, τότε ἀκόμη, στὴν Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Ν. Δελχί, οἱ ἀντιπροσωπίες τῶν ἐπισήμων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν κατέθεσαν χωριστὴ δήλωση ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Συνελεύσεως –πρᾶγμα ποὺ ἔπαυσε νὰ γίνεται ἐν συνεχείᾳ-, στὴν ὁποίαν ὅμως ὁ Ἀμερικῆς Ἰάκωβος ἀντιτάχθηκε, θεωρῶντας αὐτὴν ἐμπόδιο γιὰ τὴν περαιτέρω συνεργασία μὲ τοὺς Προτεστάντες[54].

Ἐπίσης, τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἦταν ποὺ καὶ οἱ Παπικοὶ ἀνακοίνωσαν τὴν ἔναρξη τῆς Β΄ Βατικανῆς συνόδου τους, τὴν ὁποίαν ἀνήγαγαν (μετριοπαθῶς!) στὴν αὐτὴ «τάξη» μὲ τὶς Συνόδους τῆς Νικαίας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπίσης τὴν δική τους τοῦ Τριδέντου.

Τὸ «ἄνοιγμα» τῶν Παπικῶν «ἀγάπης καὶ κατανοήσεως πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν» ἀποδείκνυε τὴν νέα τακτική τους «ἐπιθέσεως τῆς ἀγάπης» γιὰ τὸν ἐξουνιτισμὸ τῶν ὀρθοδόξων. Ἡ δὲ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν ἄμεση, ἐφ' ὅσον ὁ πατριάρχης Ἀθηναγόρας δήλωσε ἑτοιμότητα μεταβάσεως στὴν ἕδρα τοῦ Πάπα, μὲ τὴν προϋπόθεση ὁ Πάπας νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ Φανάρι. Καὶ ἔτσι ὁ φιλοπροτεστάντης Ἀθηναγόρας ἀνεφάνη αἴφνης φιλοπαπικός, δηλώνοντας ὅτι γιὰ τὸ καλὸ τῆς Χριστιανοσύνης εἶναι διατεθειμένος νὰ κάνει τὸ πρῶτο βῆμα συμφιλιώσεως μὲ τὴν «Καθολικὴν Ἐκκλησίαν» **καὶ νὰ λάβει μέρος σὲ μία συγκαλούμενη ἀπὸ τὸν Πάπα «Οἰκουμενικὴν Σύνοδον», «εἰς σειρὰν δεύτερος μετὰ τὸν Πάπαν».**

Ὅλα αὐτὰ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἀκολούθους τοῦ Πατρίου ἐν Ἑλλάδι σταδιακὴ ἐκδήλωση στρατηγικῆς γιὰ τὴν περικύκλωση

53. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 381/18.12.1961, σελ. 8.

54. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 382/1.1.1962, σελ. 7. Γιὰ τὴν Γ΄ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ «ΠΣΕ» στὸ Νέο Δελχὶ βλ. «WCC Assemblies», στὸ *Dictionary of the Ecumenical Movement,* WCC Publications, Geneva, 1991, p. 1092-1093. Τὴν χωριστὴ Δήλωση τῶν ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν βλ. στὸ *Orthodox Visions of Ecumenism - Statements, Messages and Reports on the Ecumenical Movement, 1902-1992,* Compiled by Gennadios Limouris, WCC Publications, Geneva, 1994, p. 30-31.

καὶ παγίδευση τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Παπικὴ σύνοδος ἐπρόκειτο νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἑνότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ προσκαλοῦσα Παρατηρητὲς ἀπὸ μέρους Ὀρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομένων. Ὅμως, οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι παρατηροῦσαν ὅτι στὰ σχέδια αὐτὰ δὲν προδικάζεται ὀρθόδοξη πορεία καὶ διαδικασία ἑνώσεως, ἀλλὰ διαφαίνονται ἐπικίνδυνες ἐκχωρήσεις ποὺ συσκοτίζουν τὴν ἀλήθεια καὶ ὁδηγοῦν σὲ σύγχυση καὶ προδοσία[55].

Ἐν τούτοις, δὲν θὰ προβοῦμε σὲ παρουσίαση ὅλου τοῦ σχετικοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ τὰ ἐπίσημα μέλη καὶ ὄργανα τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ ὁποῖο εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ πληθαίνει. Παραθέσαμε μόνον κάποια ἐνδεικτικὰ στοιχεῖα, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἀπὸ τοὺς προπάτορές μας δὲν διέφευγε τὸ κύριο θέμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, παρὰ τὴν ἔμφασή τους στὸ Ἡμερολογιακό, ἀφοῦ ἡ γρηγοροῦσα συνείδησή τους καὶ ἡ ὀρθοφρονοῦσα διάθεση καὶ τοποθέτησή τους ἔδιδαν εἰς αὐτοὺς τὴν χάριν τῆς Ὁμολογίας ἔργῳ καὶ λόγῳ.

ΙΖ.7. Χειροτονίες Ἐπισκόπων τὸ 1962 καὶ ἀνάδειξη τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου

Ὡς πρὸς τὴν συνέχεια τῆς διακονίας τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου, εἴδαμε ὅτι μόλις τὸν Ἰούλιο τοῦ 1961 μπόρεσε νὰ ἐμφανισθεῖ δημοσίως γιὰ τὴν ἐνάσκηση τῶν καθηκόντων του, ἀλλὰ γενικῶς ὑπῆρχε ἀνησυχία γιὰ τὸ μέλλον. Ὑφίστατο ἕνας μόνον Ἐπίσκοπος, ἡλικιωμένος καὶ ἀσθενής, σὲ ἐποχὴ ἐπιβουλῶν καὶ διωγμοῦ, καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ συνέχεια. Ὑπῆρξε βέβαια κάποια σχετικὴ ἀνακούφισις, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τὴν χειροτονία νέων Κληρικῶν, γιὰ τὴν κάλυψη ἐνοριακῶν κενῶν καὶ τὴν ἐλάττωση τῶν διαμαρτυριῶν ἀπὸ τὴν Ἐπαρχία ἐξ αἰτίας στερήσεως μέχρι τότε Ἱερέων[56]. Ἡ ἀγωνία ὅμως γιὰ τὸ ἀβέβαιο μέλλον διεζωγραφεῖτο ἔντονα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀλληλογραφία μὲ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ πρωτίστως μὲ τὸν Σεβ. Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφεὶμ τῆς ΡΟΕΔ συνεχίσθηκε.

---

55. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.τ. 382/1.1.1962, σελ. 8: *«Ραδιουργίαι ποὺ θὰ καταρρεύσουν».*

56. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου (Κιούση), *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 18.

Σὲ σύντομη ἀπαντητικὴ ἐπιστολή του τῆς 18/31.8.1961 πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο, ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ βεβαιώνει ὅτι ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴ ποὺ τοῦ ἐστάλη, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναται νὰ παράσχει βοήθεια· *«ὅμως ἡ κατάστασις ἴσως ἀλλάξῃ ἐντὸς τῶν ὀλίγων προσεχῶν μηνῶν ὁπότε θὰ μοὶ εἶναι εὐχερέστερον νὰ βοηθήσω Ὑμᾶς»*[57], ἐπιλέγει.

Τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ 1962 ἑορτάσθηκαν μὲ μεγάλη λαμπρότητα στὸν Πειραιᾶ, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο καὶ συμμετοχὴ 15.000 πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας μας[58].

Ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ στὴν ὑπ' ἀριθ. 207/2-15.3.1962 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο γράφει: *«εἶδον τὰς φωτογραφίας ἐκ τῶν Θεοφανείων ἐν Ἑλλάδι τὰς ὁποίας ἑορτὰς καθοδηγήσατε ὡς Ἐπίσκοπος καὶ μετὰ χαρᾶς διέκρινα τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον συμμετέσχε εἰς τὸν ἑορτασμὸν αὐτόν, καθὼς καὶ τὸ πλῆθος τῶν Κληρικῶν, μέγα μέρος τῶν ὁποίων ὑμεῖς -ὡς ἤκουσα- ἐχειροτονήσατε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἀριθμὸς τῶν καλῶν Ποιμένων ζηλωτῶν τῆς γνησιότητος τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας ἐπολλαπλασιάσθη»*[59]. Εὔχεται δὲ στὸν Σεβ. Ἀκάκιο ἐνίσχυση παρὰ Κυρίου γιὰ περαιτέρω διαποίμανση, ὅπως ἐπίσης ὑγεία, διότι ἔμαθε ὅτι πάσχει ἀπὸ σοβαρὴ

57. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

58. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 383-384/15.1.1962, σελ. 8-9.

59. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

ἀσθένεια, προκειμένου νὰ ἐργασθεῖ ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου Ἑλλάδος ὡς νόμιμος Ἀρχιερεὺς αὐτῆς[59].

Ὅμως, ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ διεμήνυσε ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπαναλάβει τὸ τόλμημά του, γνωρίζει κάποιον θαρραλέο Ἐπίσκοπό τους τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς στὴν Νότιο Ἀμερική, ὀνόματι Λεόντιο, ὁ ὁποῖος εἶναι πιθανὸν νὰ βοηθήσει στὸ πρόβλημα τῶν χειροτονιῶν καὶ ὅτι θὰ γράψη πρὸς αὐτὸν προτρεπτικά, ζητῶντας νὰ τοῦ γράψουν σχετικὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα[60].

Ἡ εἴδηση αὐτὴ ἔγινε δεκτὴ μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἄρχισε πράγματι ἀλληλογραφία μαζί του. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας ἔγραφε πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο, ἐπίλεκτο μέλος τῆς Ἱεραρχίας τῆς ΡΟΕΔ[61], ὁ

---

60. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 18-19. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος τῆς ΡΟΕΔ ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1961 εἶχε ἀρχίσει ἀλληλογραφία μὲ τὸν Ἀρχιμ. Πέτρο Ἀστυφίδη γιὰ τὸ θέμα τρόπου βοηθείας τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου. Ὁ π. Πέτρος σὲ ἐπιστολή του πρὸς αὐτὸν τῆς 27.2.1961 τοῦ ἔγραψε νὰ προβεῖ σὲ χειροτονία Ἕλληνος ὑποψηφίου (προφανῶς τοῦ Βιογραφουμένου μας) συμπράττοντας μὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς ὁμόφρονες Ἀρχιερεῖς τῆς ΡΟΕΔ, ὅπως τελέσθηκε καὶ ἡ χειροτονία τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου. Ὁ δὲ Κύριος θὰ τὸν ἀνταμείψει διότι θὰ στηρίξει τὴν Ἐκκλησία Του (Ἀρχεῖον Πέτρου Ἀστυφίδη). Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος στὴν ἀπάντησή του, τὸ Ἅγιον Πάσχα τοῦ 1961, βεβαιώνει ὅτι δὲν δύναται νὰ βοηθήσει ἄμεσα, χρειάζεται ἀναμονὴ μὲ καλὲς ἐλπίδες καὶ ὁ καιρὸς θὰ ἔλθει γιὰ τὴν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος (Ἀρχεῖον Πέτρου Ἀστυφίδη).

61. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λεόντιος, κατὰ κόσμον Βασίλειος Φιλίπποβιτς, γεννήθηκε στὸ Κίεβο τὸ 1904. Εἰσῆλθε στὴν Λαύρα τῶν Σπηλαίων τοῦ Κιέβου τὸ 1923 καὶ περάτωσε τὴν ἐκεῖ λειτουργοῦσα Ἱερατικὴ Σχολή. Παρακολούθησε τὴν Θεολογικὴ Ἀκαδημία Κιέβου. Ἐκάρη Μοναχὸς τὸ 1925, χειροτονήθηκε Ἱεροδιάκονος καὶ Ἱερομόναχος τὸ 1926 καὶ μετέβη γιὰ σπουδὲς στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Πετρουπόλεως. Ἐκηρύχθη Διδάκτωρ Θεολογίας τὸ 1935. Ὑπηρέτησε ἐφημεριακὰ ὑπὸ συνθῆκες διωγμοῦ σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ρωσίας, ὑπέστη ἐκτοπισμοὺς καὶ φυλακίσεις ἀπὸ τοὺς ἀθεϊστές, ἕως καὶ ἐξορία σὲ κάτεργα, ὅπου κινδύνευσε νὰ ἀποθάνει. Εἰσῆλθε στὴν Λαύρα τοῦ Ποτσάεφ τὸ 1940 καὶ ἔλαβε τὸ ὀφφίκιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου. Χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Ζιτομὶρ τὸ 1941 ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλέξιο τοῦ Γρόδνο καὶ σὲ διάστημα δύο μόλις ἐτῶν χειροτόνησε 100 Ἱερεῖς καὶ καθιέρωσε περὶ τοὺς 300 Ναούς. Στὴν Δύση μετέβη τὸ 1943 καὶ εἰσῆλθε στὴν

Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Ρῶσος Ἀρχ/πος Λεόντιος.

Ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος ἔστειλε ἀπαντητικὸ σημείωμα πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο τὴν 24.3.1962, μὲ τὴν ἔνδειξη «αὐστηρῶς ἐμπιστευτικόν», γράφοντας τὰ ἑξῆς: *«Θεοφιλέστατε, Ἀγαπητὲ Δέσποτα Ἀκάκιε, εὐλογεῖτε! Ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἐπιστολήν σας, ἔλαβα ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Δέσποτα Σεραφεὶμ τοῦ Σικάγου μὲ τὴν αἴτησιν νὰ πράξω σύμφωνα πρὸς τὴν ἰδικήν σας αἴτησιν. Αὐτὸ εἶναι πολὺ καλόν, ὅτι εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Σύνοδον [τῆς ΡΟΕΔ] ὑπάρχουν καὶ ἕτεροι ἐπίσης Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι συμπαθοῦν ἐσᾶς καὶ τὴν κοινήν μας ὑπόθεσιν. Εἶμαι πολὺ χαρούμενος, ὅμως μὴ δείξετε τὴν ἐπιστολήν μου εἰς οἱονδήποτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μας, παρὰ μόνον εἰς τὰ πλέον ἔμπιστα ἐκ τῶν ἰδικῶν σας προσώπων. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς βοηθήσῃ. Εἶναι κρῖμα ποὺ ὑπάρχει τόσον ὀλίγος χρόνος πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα, διότι διαφορετικῶς θὰ ἐπράττομεν ἄνευ καθυστερήσεως. Τοῦτο εἶναι ἔργον Θεοῦ. Νὰ εἶσθε ὑγιὴς καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς προστατεύῃ. Μὲ ἀγάπην ἐν Χριστῷ, Ἀδελφὸς Ὑμέτερος, Ἀρχιεπίσκοπος (Λεόντιος)»*[62].

Ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ στὴν ὑπ' ἀριθ. 254/20.3-2.4.1962 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο πληροφορεῖ αὐτὸν ὅτι ἔγραψε στὸν Σεβ. Χιλῆς Λεόντιο μὲ προτροπὴ νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλάδα ἀεροπορικῶς γιὰ νὰ βοηθήσει· τοῦ διευκρίνισε μάλιστα, ὅτι ὁ Σεβ. Ταλαντίου χειροτονήθηκε ἀπὸ νομίμους καὶ κανονικοὺς Ἀρχιερεῖς, χωρὶς νὰ τοῦ ἀναφέρει τὰ ὀνόματά τους, καὶ τοῦ προτείνει (τοῦ Ἀκακίου) νὰ κάνει τὸ ἴδιο· πιστεύει δὲ ὅτι ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος θὰ κατορθώσει νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλά-

---

ΡΟΕΔ, παραμείνας στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰὼβ Ποτσάεφ στὸ Μόναχο τὸ 1945. Μετέβη στὴν Παραγουάη τὰ ἔτη 1946-1952 γιὰ ἵδρυση Μονῆς, ὅπου καὶ τοποθετήθηκε ὡς Ἐπίσκοπος. Τὸ 1953 διορίσθηκε στὴν Χιλή, ὅπου φρόντισε γιὰ τὴν ἵδρυση Μονῆς καὶ γιὰ τὴν κατασκευὴ Καθεδρικοῦ Ναοῦ στὸ Σαντιᾶγο. Τὸ 1969 διορίσθηκε Ἀρχιερέας στὴν Ἀργεντινή, μὲ εὐθύνη καὶ γιὰ τὴν Χιλὴ καὶ Παραγουάη. Ἐκοιμήθη στὸ Μπουένος Ἄϋρες τὸν Ἰούνιο τοῦ 1971 σὲ ἡλικία 67 ἐτῶν.

62. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

δα μετὰ τὸ Πάσχα, εὐχόμενος ὑγεία καὶ ἐνίσχυση ὑπὲρ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ὑπογράφοντας ὡς *«ἐν Χριστῷ ἀφοσιωμένος Ἀδελφός»*[63].

Βέβαια ἀρχικῶς, ὁ Σεβ. Λεόντιος ζήτησε νὰ μεταβοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι γιὰ χειροτονία στὴν Χιλή, ἀλλὰ τοῦ ἐξηγήθηκε τὸ ἀδύνατο τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, λόγῳ περιοριστικῶν μέτρων. Κατόπιν τούτου, ζήτησε νὰ τοῦ στείλουν τὸ εἰσιτήριο γιὰ νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλάδα, πρᾶγμα ποὺ προξένησε θάμβος καὶ ἔκπληξη στοὺς ἐνταῦθα ἀναμένοντας ἐναγωνίως τὴν ἔκβασιν, οἱ ὁποῖοι προσέφυγαν ἔνδακρεις σὲ προσευχὲς εὐχαριστίας[64].

Χωρὶς ἀναβολὴ χρόνου ἄρχισε ἀμέσως ἡ προσπάθεια γιὰ συγκέντρωση χρημάτων, ἀθόρυβα, γιὰ τὰ εἰσιτήρια καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίσκεψη. Τὸ εἰσιτήριο ἐστάλη ἐν τέλει στὸν Σεβ. Λεόντιο, μὲ τὸ ἑξῆς συνοδευτικὸ γράμμα: *«Ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή, διότι οἱ ἐχθροὶ καιροφυλακτοῦν. Τὰ μέτρα ἀσφαλείας ἔχουν ἐνταθῆ καὶ πρέπει νὰ ἔλθετε μὲ μεγάλην προφύλαξιν. Θὰ ἐμφανισθῆτε κατὰ τὴν κάθοδον ἐκ τοῦ ἀεροπλάνου ὡς ἁπλοῦς Μοναχὸς χωρὶς κανένα διακριτικὸν Ἀρχιερέως καὶ χωρὶς ράβδον. Μετὰ τὴν ἀποβίβασιν θὰ προσπαθήσετε νὰ διακρίνετε τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου σᾶς ἐσωκλείομεν τὴν φωτογραφίαν (ἦτο ὁ Μενεγᾶτος, ταξιτζῆς δικός μας καὶ τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης μας), ὁ ὁποῖος θὰ σᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἐπισκόπου Ἀκακίου»*[65].

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Σεβ. Σικάγου Σεραφεὶμ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 361/17-30.4.1962 ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο εὐχαριστεῖ γιὰ τὸν Πασχάλιο χαιρετισμὸ καὶ ἀνταποδίδει μέσῳ αὐτοῦ πρὸς τὸν Κλῆρο καὶ ὁλόκληρο τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα. Ἐκφράζει τὴν χαρά του διότι ὁ Σεβ. Λεόντιος ἀπὸ τὴν Χιλὴ ἐξέφρασε τὴν προθυμία του νὰ βοηθήσει καὶ πληροφορεῖ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Ἐπαρχία του στὴν Νότιο Ἀμερικὴ εἶναι πολὺ πτωχή,

---

63. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

64. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 19.

65. Αὐτόθι, σελ. 19-20.

ἀποτελεῖ χρέος νὰ τοῦ παράσχουν κάποια ὑλικὴ βοήθεια. Μάλιστα ἐκφράζει καὶ τὴν δική του ἐλπίδα μήπως θὰ μποροῦσε νὰ βοηθηθεῖ τὸ ἔργο μὲ τὴν νεολαία στὴν Ἐπαρχία του στὸ Σικάγο, ἀλλὰ οἱ ἐλπίδες παρέμειναν, χωρὶς βεβαίως αὐτὸ νὰ πειράζει, μὲ τὴν εὐχὴ νὰ γίνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ[66].

Οἱ ἐμπερίστατοι Ρῶσοι ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ἴσως λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν στὴν Ἑλλάδα ποὺ ἔβλεπαν στὶς φωτογραφίες, σχημάτισαν προφανῶς τὴν ἐντύπωση ὅτι ὑπάρχει οἰκονομικὴ ἄνεση ποὺ θὰ ἐπαρκοῦσε ἀκόμη καὶ γιὰ πιθανὴ βοήθεια σὲ ἐπείγουσες ποιμαντικὲς ἀνάγκες τους, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ φαντασθοῦν τὶς στερήσεις καὶ τὴν ἀνέχειά μας, ἀφοῦ ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ εἰσιτηρίου πρὸς ἔλευσιν τοῦ Σεβ. Χιλῆς Λεοντίου χρειαζόταν νὰ γίνει ἔρανος!

Ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, γράφει καλὸς γνώστης αὐτῶν, ὡς αὐτόπτης μάρτυς, τὰ ἑξῆς:

«Ὕστερα ἀπὸ γραπτὸ αἴτημά του, πρὸ τῆς ἐλεύσεώς του στὴν Ἀθήνα, ὁ Ἀρχ/πος κυρὸς Λεόντιος ἔλαβε γραπτῶς τὰ ὀνόματα

---

66. Οἱ φράσεις αὐτὲς τοῦ Σεβ. Σεραφείμ, οἱ ὁποῖες μὲ λεπτότητα καὶ διάκριση θυμίζουν τὸ καλὸ τῆς ἀλληλοβοηθείας σὲ ἔχοντας ἀνάγκη ἀδελφούς, πρᾶγμα γνωστὸ στὴν Ἐκκλησία ἀνέκαθεν, χωρὶς καμμία ὑπόνοια κάποιας ἀθεμίτου συναλλαγῆς, χρησιμοποιήθηκαν πρὶν ἀπὸ μερικὲς δεκαετίες ἀπὸ δεινὸ τότε πολέμιο τῆς Ἐκκλησίας μας, προκειμένου νὰ πληγεῖ τὸ κῦρος τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς τῶν Ἀρχιερέων μας, ὡς δῆθεν «σιμωνιακῶν»! Ἀναφέραμε ἤδη ὅτι διατελούσαμε σὲ πλήρη πτωχεία, ὥστε νὰ καθίσταται δύσκολη ἡ ἀγορὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἰσιτηρίου γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Εὐεργέτου μας Σεβ. Λεοντίου. Ὁ δὲ ἡρωϊκὸς αὐτὸς Ἀρχιερέας διακινδύνευσε τὴν ζωή του σὲ ἕνα τόσο μακρινὸ ταξίδι στὸ ἄγνωστο, ὑπὸ τὶς συνθῆκες τῆς τότε ἐποχῆς, γιὰ μία τόσο ἐπικίνδυνη ἀποστολή, ὥστε νὰ ἀποτελεῖ παραλογισμὸ καὶ ἡ ὑπόνοια ἀκόμη ὅτι εἶχε ὡς κίνητρο χρηματικὲς ἀπολαβές! Ἡ ὅλη σχέση του μὲ τὸ θέμα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου, ὅπως θὰ παρακολουθήσουμε ἐκτενῶς, ἀποδεικνύει ἄνδρα ἔντιμο καὶ Ἀρχιερέα θυσιαστικό, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφερόταν γιὰ τὸν Ἀγῶνα τῆς Πίστεως καὶ μόνον καὶ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, ὅπου αὐτὸ ἦταν δυνατὸν ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὶς πλέον ἀντίξοες συνθῆκες. Βλ. καὶ Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκακίου, *Χάριν τῆς Ἀληθείας - Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ προσβολῆς μνήμης τεθνεῶτος,* Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας, 1985, σ.σ. 30 (βιβλιάριο ἀναιρετικὸ τῆς συκοφαντίας περὶ «σιμωνίας» μὲ ἰσχυρὲς μαρτυρίες καὶ ἀποδείξεις ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας).

τῶν δύο ἐψηφισμένων Πατέρων πρὸς χειροτονίαν, ἀπὸ τὸν ἐν ἰσχύϊ οἰκεῖο κατάλογο τῆς 10ης καὶ 11ης Ὀκτωβρίου 1957, δηλαδὴ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Κιούση καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἐφόσον ὁ πρῶτος τοῦ Ἱεροῦ Καταλόγου ἤδη εἶχε γίνει Ἀρχιερεὺς [ὁ Ταλαντίου Ἀκάκιος].

»Τὸ σπουδαιότατο θέμα τόσο τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀρχ/που κυροῦ Λεοντίου στὴν Ἀθήνα, ὅσον καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν δύο συγκεκριμένων χειροτονιῶν τῶν νέων Ἐπισκόπων εἶχε ἀναλάβει ἡ πρὸς τοῦτο ἰδιότυπη, κυρίως ὅμως μυστικὴ πενταμελὴς Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ἀποτελεῖτο ἐκ τῶν κάτωθι προσώπων, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἔγγραφα τῆς ΠΘΕΟΚ (συνεσκιασμένα): 1. Ἀρχιεπισκόπου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος κυροῦ Ἀκακίου Παππᾶ, Προέδρου, 2. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Κιούση, Πρωτοσυγκέλλου, 3. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, 4. Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ, 5. Κων/νου Κόμνιου, Ἀντιπροέδρου Π.Θ.Ε.Ο.Κ. καὶ ὑπευθύνου Οἰκονομικοῦ καὶ Διοικητικοῦ ὑπαλλήλου τῶν κεντρικῶν Γραφείων τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος.

»Μὲ κάθε μυστικότητα, λόγῳ τῶν σφοδρῶν διωγμῶν, ὑποδέχθηκαν τὸν Ὑψηλὸ ἐπισκέπτη, στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, δύο λαϊκὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. (Π.Θ.Ε.Ο.Κ.) οἱ Κων/νος Κόμνιος καὶ Κων/νος Σιδέρης, μὲ ὁδηγὸ τὸν ἀδελφὸ Νικόλαο Μενεγᾶτο, ἀργότερα Μοναχὸν Ἀντώνιον, καὶ κατευθύνθηκαν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας Ἀττικῆς, τοῦ Ἀρχ/που Ἀκακίου, μὲ τὴν συμμετοχὴ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀρχ/πος Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιος θὰ προέβαινε στὴν πρώτη χειροτονία ἑνὸς ἐκ τῶν δύο ἐψηφισμένων συγκεκριμένων Πατέρων, ἐκείνη τὴν ἴδια ἡμέρα σὲ θεία Ἀγρυπνία ποὺ θὰ ἐτελεῖτο ἀκολούθως» [67].

Μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ, ὅσοι συμμετεῖχαν καὶ εἶχαν ἀγωνισθεῖ ὑπέρμετρα, ὁ κάθε ἕνας μὲ τὸν τρόπο του, γιὰ ὅσα συνέβαιναν καὶ περιγράφουμε, ὁμιλοῦν γιὰ βίωση ἑνὸς θαύματος.

67. *Σεβασμιώτατος Μαγνησίας κυρὸς Χρυσόστομος Νασλίμης,* σελ. 4 (Ἐπιστολὴ κ. Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη, παρόντος στὰ γεγονότα τοῦ 1962, πρὸς τὸν γράφοντα, τῆς 25.3.2015). Σύμφωνα μὲ κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 3/16.10.1964 (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη), ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἀφίχθηκε στὴν Ἑλλάδα καὶ μετέβη στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὴν Παιανία τὸ ἀπόγευμα τῆς 7/20.5.1962.

Τὰ γεγονότα, παρὰ τὸ ἐπικίνδυνον τῶν περιστάσεων, ἐκτυλίχθηκαν κατὰ τέτοιον εὐλογημένο τρόπο, ὥστε νὰ διαλαλοῦν τὴν θεία νεύση καὶ ἐπισκίαση. Τὸ ὅραμα ἀποκαστάσεως καὶ ἐκπληρώσεως ὅσων ἀποφασίσθηκαν καὶ ἀνεμένοντο ἀπὸ μακροῦ μὲ ἀγωνία καὶ δέος, ἦταν πλέον ἕτοιμο γιὰ τὴν πραγμάτωσή του. Ἡ ἐπίγνωση τούτου, προσέδιδε μία αἴσθηση Πεντηκοστῆς[68], ἢ καλύτερα μία Πασχάλια χαρά, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἐκκλησιαστικὰ διανυόταν ἡ χαρμόσυνη περίοδος τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Τότε ὅμως συνέβησαν ἰδιαίτερα λυπηρὰ ἀπρόσμενα γεγονότα, τὰ ὁποῖα προξένησαν μεγάλη ἀπογοήτευση, διότι οἱ τότε χειρισμοὶ θὰ εἶχαν μόνιμο ἀντίκτυπο στὴν διαμόρφωση τῆς πορείας καὶ τῶν πραγμάτων στὴν Ἐκκλησία μας. Ἕνα μοιραῖο πρόσωπο, Κληρικός, ἐκ τῶν προαναφερθέντων τῆς μυστικῆς πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε προφανῶς ἐπιρροὴ ἐπὶ τοῦ Γέροντος Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου, ὡς συγγενής του, «κατόρθωσε» νὰ προετοιμάσει καὶ διαμορφώσει κατὰ τέτοιον τρόπο τὰ πράγματα, ὥστε ὡς ὑποψήφιοι πρὸς χειροτονίαν νὰ ἐμφανισθοῦν ἕτεροι, οἱ ὁποῖοι καὶ νὰ προβληθοῦν καὶ ὑποδειχθοῦν στὸν ἀφιχθέντα Σεβ. Χιλῆς Λεόντιο, οἱ δὲ ὄντως ὑποψήφιοι νὰ παρακαμφθοῦν!

Ἐν τούτοις, οἱ πραγματικοὶ ὑποψήφιοι π. Χρυσόστομος Νασλίμης καὶ π. Χρυσόστομος Κιούσης, ὡς μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ γνῶστες τῆς καταστάσεως, ἀφίχθησαν ἐπίσης πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ προσελθόντος Ρώσου Ἀρχιερέως, ἐν ἀναμονῇ ὅσων ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν!

Τότε, αὐτόπτες μάρτυρες ἐκ τῶν λαϊκῶν βρέθηκαν ἐνώπιον θλιβερῶν συζητήσεων καὶ σκηνῶν, ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸν κυρίως ὑπαίτιο τῆς ἀνατροπῆς, ὥστε νὰ αἰσθανθοῦν ἀπερίγραπτη ὀδύνη· καὶ μάλιστα, ἐνώπιον αὐτοῦ τούτου τοῦ Σεβ. Χιλῆς Λεοντίου, ὁ ὁποῖος ἔφθασε ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης γιὰ νὰ βοηθήσει τὴν Μαρτυρικὴ Ἐκκλησία μας!

---

68. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 19. Ὁ τότε Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης μεταβαίνων ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα στὴν Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀφιχθέντος πολυαναμενομένου Ρώσου Ἀρχιερέως ἀπὸ τὴν Ν. Ἀμερική, ἔψαλε μαζὶ μὲ τοὺς συνοδούς του μὲ συγκίνηση καὶ ἱερὸ ἐνθουσιασμὸ ὕμνους τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς.

Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης προεξάρχει τοῦ Ἐπιταφίου στὸν Βόλο.

Ἀπὸ τὴν ἔνταση ποὺ δημιουργήθηκε κάποιοι ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐξέλθουν τῆς αἰθούσης, ὅπως καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας π. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος μὲ μεγάλη θλίψη καὶ κυριολεκτικῶς αἱματηρὴ ἀγωνία στὸ πρόσωπό του καὶ στὰ πάντοτε ἐκφραστικὰ μάτια του, εἶπε: *«Ἀφοῦ ἔχουν ἀποφασίσει νὰ χειροτονηθοῦν ἄλλοι, τότε γιατί μᾶς κάλεσαν;»* [69]...

Ἔναντι δὲ τοῦ κάπως καθυστερημένα προσελθόντος π. Χρυσοστόμου Κιούση, ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἔκανε λόγο γιὰ *«προδοσία»,* διότι *«ἄλλους ἐπρότεινε τὸ Ἱερατεῖον διὰ τῆς ψήφου του καὶ ἄλλους ἑτοιμάζουν πρὸς χειροτονίαν»* [70]*!*

Ὁ π. Χρυσόστομος Κιούσης κατανοήσας τὸ νόημα τῆς πλεκτάνης, ὅτι «ἄλλοι κουράστηκαν νὰ στρώσουν τὸ τραπέζι καὶ ἄλλοι θὰ φᾶνε» [70], θεώρησε καλύτερο νὰ φύγουν, ἀλλὰ παραδόξως ἐκλήθησαν νὰ εἰσέλθουν ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῶν συνομιλιῶν. Ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος, τὸν ὁποῖον προσεφώνησε

69. *Σεβασμιώτατος Μαγνησίας κυρὸς Χρυσόστομος Νασλίμης,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 4-5. Περὶ τῶν διαδραματισθέντων ὑπάρχουν ἀναφορὲς στὰ κείμενα τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 1/14.8.1964 καὶ τῆς 3/16.10.1964, τὰ ὁποῖα ἀπηχοῦν κατὰ βάσιν τὴν κατάθεση τοῦ ἐπίσης αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου μάρτυρος Κων. Κόμνιου.

70. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου, *Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 22.

ὁ ἀφιχθεὶς π. Χρυσόστομος Κιούσης, ἀφοῦ εἶχε προηγηθεῖ ἀλληλογραφία μεταξύ τους, ἔδειξε ἐνδιαφέρον καὶ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει τὶ συμβαίνει καὶ ὑπάρχει ἀναταραχή, τονίζοντας ὅτι: *«ἐδῶ ἦλθα γιὰ κάποιον σκοπόν!»*[70]. Ὅμως, ἐφ' ὅσον ἔβλεπε ὅτι ἄλλοι ὑποδεικνύονταν ὡς ὑποψήφιοι, καὶ ὄχι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ποὺ εἶχε λάβει πρὶν νὰ ἔλθει, περιέστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς του γιὰ νὰ σχηματίσει ἰδίαν ἀντίληψιν περὶ τῆς καταστάσεως[70]...

Ρῶσος Ἀρχ/πος Λεόντιος.

Κατανοήσας δὲ τὸ ἀδιέξοδον, ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης καὶ ζήτησε νὰ ἐπιστρέψει στὴν πατρίδα του, χωρὶς νὰ προβεῖ σὲ χειροτονίες! Ἀλλὰ τότε οἱ τοῦ Μοναστηρίου ἔπεσαν κυριολεκτικῶς στὰ πόδια του καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μὴν ἀναχωρήσει πρὶν νὰ χειροτονηθοῦν νέοι Ἐπίσκοποι. Ὁ δὲ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος ἐκεῖνο τὸ βράδυ μετέβη στὴν οἰκία τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς ΠΘΕΟΚ Κων. Κόμνιου στὸ Ἡράκλειο Ἀττικῆς, πρὸς συζήτησιν τῶν διαδραματισθέντων καὶ περὶ τῶν χειροτονιῶν[71].

Κατόπιν τούτων, σὲ Ἀγρυπνία τῆς 11/24.5.1962, ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος μετὰ τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου, προέβησαν στὴν χειροτονία τοῦ ἀσθενοῦντος Γέροντος Ἀρχιμ. Παρθενίου Σκουρλῆ, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Πάρνηθος, σὲ Ἐπίσκοπο Κυκλάδων[72], ὥστε νὰ ἐξασφαλισθεῖ διαδοχὴ σὲ περίπτωση ἀπελάσεώς του. Ἡ χειροτονία, ὅπως καὶ ὅσες ἐπακολούθησαν,

71. *Σεβασμιώτατος Μαγνησίας κυρὸς Χρυσόστομος Νασλίμης,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 5.

72. Βλ. Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Ἑορτολόγιον 2012 (Ἀφιερωμένον εἰς τὸν μακαριστὸν Ἐπίσκοπον Κυκλάδων κυρὸν Παρθένιον Σκουρλῆν),* σελ. 48.

τελέσθηκε μυστικὰ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας Ἀττικῆς.

Τὶς ἑπόμενες ἡμέρες, ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος βρέθηκε κατ' αἴτησίν του στὴν Βόρειο Ἑλλάδα γιὰ προσκύνημα, μὲ ἐπιθυμία νὰ μεταβεῖ καὶ στὸν Ἅγιον Ὄρος, τοῦ ὁποίου ἔκανε τὸν περίπλουν. Στὴν Θεσσαλονίκη καὶ τοὺς ἀρχαίους Φιλίππους εἶχε συνοδὸ τὸν Αἰδ. π. Στυλιανὸ Μουσᾶ.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὸ προσκύνημα, ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος διῆλθε ἀπὸ τὸν Βόλο, προκειμένου νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὸν γνωστὸ ὡς ὑποψήφιο γιὰ τὴν ἀρχιερωσύνη Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Νασλίμη καὶ νὰ διαπιστώσει ἰδίοις ὄμμασι γιὰ τὸ πνευματικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο του[73], διότι τοῦ ἔκανε πολὺ θετικὴ ἐντύπωση ἡ πρώτη γνωριμία τους, παρὰ τὴν ἀναστάτωση ποὺ προκλήθηκε ἀπὸ τὴν ἀπρόσμενη παρέμβαση Κληρικοῦ τινος ἀποβλέπουσα στὴν ἀνατροπὴ τῶν ἀναμενομένων τὴν ἡμέρα τῆς ἀφίξεώς του στὴν Ἑλλάδα.

Μετέβη λοιπὸν μὲ διερμηνέα στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως στὸν Βόλο καὶ στὴν οἰκία τοῦ π. Χρυσοστόμου Νασλίμη: *«Ἐξ ἀρχῆς ἀκόμη ἐντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὴν μεγάλην βιβλιοθήκην του καὶ τὸν βρῆκε βαθὺν γνώστην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεολογικῶν θεμάτων. Ἐξετίμησε τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀπέριττον τοῦ χαρακτῆρος του, ἐθαύμασε τὶς ἐκπληκτικὲς γνώσεις του, διέκρινε πόσον μεγάλος θησαυρὸς ἐκρύπτετο εἰς τὴν ψυχήν του· ταπείνωσις, πραότης, σύνεσις. Ἀμέσως ἀπεφάσισε νὰ τὸν χειροτονήσῃ Ἐπίσκοπον μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἀθήνας Ἐπισκόπων»*[74]. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν βραδιὰ ἐκείνη, στὸ δεῖπνο, ὁ Σεβ. Λεόντιος τοῦ εἶπε ὅτι θὰ ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ μεταβοῦν μαζὶ τὴν ἑπομένη γιὰ τὴν Ἀθήνα. Στὴν ἄρνηση τοῦ π. Χρυσοστόμου νὰ κατέλθει γιὰ χειροτονία ἔτσι ὅπως εἶχε ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ τὴν ἀπρόσμενη ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, ὁ εὔστροφος Ρῶσος Ἀρχιερέας ἐπικαλέσθηκε κάποιαν ἄλλην αἰτία, μὲ παραπλανητικὴ ἀπάντηση, προκειμένου νὰ τὸν πείσει νὰ ὑπάγουν μαζὶ στὴν Ἀθήνα[75].

73. *Σεβασμιώτατος Μαγνησίας κυρὸς Χρυσόστομος Νασλίμης,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 5.

74. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (κείμενο δακτυλογραφημένο), ἄ.χ., σελ. 6.

75. Αὐτόθι, σελ. 6-7.

Ὅταν βεβαίως ἔφθασαν, ἔγινε γνωστὸ τὸ «σχέδιο» καὶ ὁ ἐψηφισμένος π. Χρυσόστομος Νασλίμης κατενόησε ὅτι δὲν ἦταν πλέον δυνατὸν νὰ ἀποφύγει τὴν χειροτονία καὶ ὅτι ἐξ ἀνάγκης θὰ ἔπρεπε νὰ «οἰκονομηθεῖ» ἡ «παρασπονδία» προωθήσεως ἄλλων Κληρικῶν ἀντὶ τῶν ἀναμενομένων.

Ὁ π. Χρυσόστομος Νασλίμης ἀναγινώσκει τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο στὴν Λειτουργία στὸν Ἅγιο Μηνᾶ Μονῆς Ἁγίου Νικολάου στὴν Παιανία, παραμονὴ τῆς χειροτονίας του.

Ὁπότε, σὲ Ἀγρυπνία πρὸς τὴν 20ὴ Μαΐου, ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Λεόντιος μὲ τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο προέβησαν στὴν χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Γαρδικίου Αὐξεντίου[76], μὲ συμμετοχὴ στὴν Θ. Λειτουργία καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὅπως ἄλλωστε ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὶς ὑπάρχουσες φωτογραφίες.

Ἀπὸ τὴν χειροτονία τοῦ Ἐπ. Γαρδικίου Αὐξεντίου, ὅπου διακρίνεται καὶ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης.

Στὴν δὲ Ἀγρυπνία τῆς ἑπομένης, ξημερώνοντας τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, 21.5.1962, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος μὲ τοὺς δύο Ἕλληνες Ἐπισκόπους Ταλαντίου Ἀκάκιο καὶ

76. Ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος († 1994), κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος Πάστρας, γεννήθηκε στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους Ἁλμυροῦ Μαγνησίας τὸ 1912.

Γαρδικίου Αὐξέντιο, προέβη στὴν χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Μαγνησίας τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη, ὁ ὁποῖος ἔκλαιε ἀπὸ τὸν συγκλονισμὸ τῆς στιγμῆς καὶ τὴν προσωπικὴ βίωση τοῦ ὑπερτάτου Μυστηρίου[77]. Καὶ τοῦτο, διότι *«ᾐσθάνετο βαθειὰ πόσον βαρειὲς εὐθῦνες ἐπωμίζεται. Μάλιστα τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν [ὁ Σεβ. Λεόντιος] τοῦ ἔδιδε τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ κάτω ἀπὸ τὴν συγκίνησιν. Ὅλοι οἱ πιστοὶ οἱ*

← Ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴν Σχολὴ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ. Ἔγινε Μοναχὸς στὴν Μονὴ Μεταμορφώσεως Κουβαρᾶ Ἀττικῆς, ὅπου χειροτονήθηκε Διάκονος τὸ 1939 καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1940 ἀπὸ τὸν ἀποκομμένο Ἐπίσκοπο Βρεσθένης Ματθαῖο. Τὸ 1946 προχειρίσθηκε σὲ Ἀρχιμανδρίτη καὶ ἐστάλη ὡς Ἐφημέριος σὲ Ναὸ στὸ Ντητρόϊτ τῶν Η.Π.Α.. Τὸ 1949, ἕνα ἔτος μετὰ τὶς ἀντικανονικὲς χειροτονίες τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, ἀποκήρυξε τοὺς Ματθαιϊκοὺς γιὰ προσωπικοὺς μᾶλλον λόγους καὶ ὑπήχθη στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο. Ἵδρυσε τὴν Γυναικεία Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στὴν Πετρούπολη Ἀττικῆς. Διετέλεσε Μέλος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος κατὰ τὰ ἔτη 1955-1960. Διεκρίνετο, σύμφωνα μὲ τοὺς γνωρίσαντας αὐτόν, γιὰ τὴν Μοναχική του συνείδηση καὶ τὴν εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ ἡ Ἀρχιερατική του θητεία καὶ μάλιστα ὡς Ἀρχιεπισκόπου ἦταν προβληματική.

77. Γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατορθώσαμε νὰ ἀνεύρουμε λίγες μὴ καθαρὲς φωτογραφίες, ὑπάρχουν δύο «Πιστοποιητικὰ Χειροτονίας», τὰ ὁποῖα βεβαίως ἑτοιμάσθηκαν ἐξ ὑστέρων. Ἕνα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ., τῆς 1.6.1962, μὲ τὶς ὑπογραφὲς τῶν Ἐπισκόπων Ταλαντίου Ἀκακίου καὶ Γαρδικίου Αὐξεντίου, ὅπου πιστοποιεῖται ὅτι ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Χιλῆς καὶ Περοῦ (Ζιτομὶρ καὶ Μπερίτσεφ) Λεόντιο, μὲ συμμετοχὴ καὶ τῶν ὑπογραφομένων, *«Ἐπίσκοπος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τοῦ Νομοῦ Μαγνησίας»,* καὶ ἕτερο τῆς 1.1.1963, ἀπὸ τὸ Σαντιᾶγο τῆς Χιλῆς, ὑπογραφόμενο στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο, ὅπου πιστοποιεῖται ὅτι *«ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἐν Ἑλλάδι κληρικῶν καὶ λαϊκῶν»* χειροτόνησε τὴν 21.5.1962, τῇ ἐπικλήσει τῆς θείας Χάριτος τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου Παιανίας, τὸν ἐκ Βόλου τέως Ἀρχ/την Χρυσόστομον Νασλίμην εἰς Ἐπίσκοπον τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας Μαγνησίας (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Ὁ νεοχειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος μὲ τὸν τίτλο του ἐννοοῦσε τὴν πάλαι ποτὲ διαλάμψασα Ἐπισκοπὴ Μαγνησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἂν καὶ ἠχητικὰ συνέπιπτε μὲ τὸν Νομὸ διαμονῆς του καὶ γενικὰ στὰ δημοσιεύματα τῆς ἐποχῆς, ὅπως θὰ δοῦμε, χαρακτηρίζεται Ἐπίσκοπος τῶν Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας καὶ εὐρύτερα Θεσσαλίας καὶ Δυτ. Μακεδονίας.

Ὁ χειροτονούμενος Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος γονυπετὴς πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης.

παρευρεθέντες εἰς τὴν [ἐννοεῖται μυστικὴν] χειροτονίαν ἐπανηγύρισαν λαμπρὰ τὴν διπλῆν Ἑορτὴν τῆς ἡμέρας: τὴν Ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Κων/νου καὶ Ἑλένης καὶ τὴν μεγάλην χαρὰν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ νέου Ἐπισκόπου, τὸν ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἀνέμεναν νὰ ἴδουν μὲ τὴν Ποιμαντορικήν, Διοικητικὴν ράβδον. Ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει νέος μεγάλος ἀγώνας διὰ τὸν Ἐπίσκοπον Χρυσόστομον Νασλίμην. Ἀγώνας διὰ νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ συγχρόνως νὰ ἀντεπεξέρχεται μὲ πραότητα τὶς ἀνθρώπινες σμικρότητες»[78].

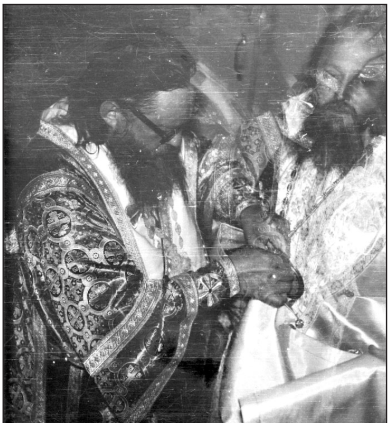

Ὁ χειροτονῶν Ἀρχ/πος Λεόντιος τοποθετεῖ τὸ Μεγάλο Ὠμοφόριο στὸν ἔνδακρυ μόλις χειροτονηθέντα Ἐπίσκοπο Μαγνησίας Χρυσόστομο Νασλίμη.

Μετὰ τὴν κατόπιν τῶν χειροτονιῶν τούτων ἐσπευσμένη ἀναχώρηση τοῦ Σεβ. Χιλῆς Λε-

78. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 7.

οντίου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, λόγῳ ἐκφοβισμοῦ ἀπὸ φῆμες γιὰ σύλληψή του ἀπὸ τὶς ἀρχές, καὶ ἀκολούθως τὴν ἀναχώρηση τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου γιὰ τὸν Βόλο, τελέσθηκαν καὶ ἄλλες δύο χειροτονίες. Ἤτοι, ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος μὲ τὸν ἀσθενοῦντα Κυκλάδων Παρθένιο χειροτόνησαν στὶς 23.5.1962 τὸν Ἐπίσκοπο Διαυλείας Ἀκάκιο, καὶ λίγο ἀργότερα, στὶς 6.6.1962, ὁ Ταλαντίου Ἀκάκιος μὲ τοὺς Γαρδικίου Αὐξέντιο καὶ Κυκλάδων Παρθένιο χειροτόνησαν τὸν Ἐπίσκοπο Σαλαμῖνος Γερόντιο[79].

Οἱ χειροτονίες δὲν προβλήθηκαν ἐπισήμως γιὰ τὸν φόβο νέου κύματος διωγμοῦ ἢ καὶ συλλήψεως καὶ ἐκτοπισμοῦ τῶν νεοχειροτονηθέντων, καθὼς καὶ γιὰ τὸ ἄδηλον τῆς στάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ ἔναντι τοῦ Σεβ. Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεοντίου· παρὰ κυκλοφόρησε ἡ ὑπ' ἀριθ. 1/8.6.1962 *Ἐγκύκλιος* τῆς συγκροτηθείσης Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸν Κλῆρο καὶ Λαὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος· εἰς αὐτὴν γίνεται ἐνημέρωση γιὰ τὴν δύσκολη κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἐξοντωτικὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν διάλυση καὶ τὸν ἀφανισμό μας ἀπὸ διαφόρους ἐξωτερικοὺς καὶ ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς, τὸ εὐτυχὲς γεγονὸς τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1960 στὴν Ἀμερική, τὸ ὁποῖο πανηγυρίσθηκε, ἀλλὰ καὶ κατασυκοφαντήθηκε φρικτῶς ἀπὸ τοὺς ἐπιβούλους· ἐμεῖς

79. Ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος († 2019), κατὰ κόσμον Ἀθανάσιος Παππᾶς, γεννήθηκε στὴν Δεσφῖνα Φωκίδος τὸ 1926. Ἔγινε Μοναχὸς τὸ 1947 ἀπὸ τὸν κατὰ σάρκα θεῖο του Ἀκάκιο Παππᾶ τὸν Γέροντα λαβὼν τὸ ὄνομα Ἀκάκιος. Χειροτονήθηκε Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1954 ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο. Συνόδευσε τὸν Γέροντα Ἀκάκιο στὶς Η.Π.Α. καὶ ἦταν παρὼν στὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του στὸ Ντητρόϊτ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1960. Προχειρίσθηκε ἀπὸ αὐτὸν Ἀρχιμανδρίτης. Ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος († 1994), κατὰ κόσμον Γεώργιος Μαριόλης, γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ τὸ 1920. Μετέβη ἀνήλικος γιὰ νὰ μονάσει στὸ Ἅγιον Ὄρος, σπουδαστὴς ὢν τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς, ἀλλὰ ἐπεστράφη ἀπὸ τὶς ἀρχές. Ὑπηρέτησε ἐθελοντικὰ στὴν Βασιλικὴ Ἀεροπορία. Διάκονος χειροτονήθηκε τὸ 1942 καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1943 ἀπὸ τὸν τότε ἀνεξαρτητοποιημένο Ἐπίσκοπο Κυκλάδων Γερμανό. Προχειρίσθηκε Ἀρχιμανδρίτης τὸ 1945. Τὸ 1948 καὶ ἐπὶ ἕνα ἔτος ἀποσχηματίσθηκε, γιὰ νὰ ὑπηρετήσει στὴν ἀεροπορία στὸν Ἄραξο, διότι δὲν δέχθηκε νὰ ὑποκύψει στὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία. Ἵδρυσε τὴν Ἱερὰ Γυναικεία Μονὴ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου στὴν Νέα Πέραμο Μεγαρίδος Ἀττικῆς.

τότε, βεβαιώνουν οἱ Ἀρχιερεῖς, λόγῳ τῶν περιστάσεων βρισκόμασταν σὲ παθητικὴ ἄμυνα, σιωπὴ καὶ ὑπομονὴ ἕως ἀποστομωτικῆς ἀπαντήσεως ἐν καιρῷ εὐθέτῳ· θείᾳ δὲ οἰκονομίᾳ καὶ προτροπῇ Ἐπισκόπων ἐξ Ἀμερικῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας, ἀπεστάλη καὶ ἦλθε ἐνταῦθα ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Χιλῆς καὶ Περοῦ (Ζιτομὶρ καὶ Μπερίτσεφ) Λεόντιος, *«ἀνὴρ ἐναρέτου πολιτείας, διακεκριμένης θεολογικῆς μορφώσεως*[80] *καὶ πλήρης ἐνθέου ζήλου ὑπὲρ τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, μὲ σκοπὸν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα καὶ κραταιώσῃ αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον διὰ τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπων, ὥστε οὗτος (ὁ Ἀγὼν) νὰ διακατέχῃ πλήρη καὶ ἀναμφισβήτητα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς γνησίας Ἀποστολικότητος τῆς Ἱεραρχίας αὐτοῦ καὶ τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς συγκροτήσεως. Τὸ καλόν, θείᾳ συνάρσει, ἐπετεύχθη καὶ τὸ χαρμόσυνον τοῦτο γεγονὸς ἐξαγγέλλομεν πᾶσι τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς πόρρω, τοῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς γνησίοις Ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς, πρὸς οὓς πέμπομεν τὴν ἀπὸ Θεοῦ εἰρήνην σὺν τῇ ἡμετέρᾳ διαπύρῳ εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ»*[81]. Οἱ ὑπογραφόμενοι Ἀρχιερεῖς βεβαιώνουν, ἐπίσης, ὅτι ἔχουν συναίσθηση τῶν εὐθυνῶν ποὺ ἀναλαμβάνουν καὶ ὅσων δυσχερειῶν τοὺς ἀναμένουν, ἕτοιμοι ὄντες γιὰ ἀντιμετώπιση ἀντιξοοτήτων καὶ λυσσωδῶν ἐπιθέσεων, δίδοντες ὑπόσχεση ὅτι θὰ βαδίσουν μὲ θάρρος καὶ ἑτοιμότητα προσφορᾶς καὶ τῆς ζωῆς τους ἀκόμη, ὡς θυσίας εὐαρέστου στὸν Θεὸ καὶ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ θεολέκτου Ποιμνίου[81].

80. Βλ. «Πιστοποιητικὸν» τῆς 4/17.12.1959, τοῦ Πρωτ. Ἀδριανοῦ Ριμαρένκο, κατοπινοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ρόκλαντ Ἀνδρέου τῆς ΡΟΕΔ († 1978), ἱεροῦ ἀνδρὸς κεκοσμημένου μὲ Ἁγιοπνευματικὰ χαρίσματα, ὁ ὁποῖος βεβαιώνει ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Λεόντιος, ὡς Ἱερομόναχος, ἔλαβε τὸν τίτλο τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογίας τὸν Μάρτιο τοῦ 1935, παρουσίᾳ Ἀρχιερέων, Κλήρου καὶ Λαοῦ, στὴν Μονὴ Κιεβο-Μπράτσκ, παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ βεβαιοῦντος (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

81. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη. Τὴν Ἐγκύκλιο ὑπογράφουν ὁ Ταλαντίου Ἀκάκιος - Προεδρεύων, ὁ Κυκλάδων Παρθένιος, ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος καὶ ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος. Περὶ ἀναγνώσεως τῆς Ἐγκυκλίου αὐτῆς καὶ προτροπῆς συμπνοίας καὶ ὁμονοίας βλ. Πρακτικὸν 630/2.7.1962 Κοινότητος Καβάλας (*Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 176).

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων (Ἰούνιος 1962).

Στὴν ὑπ' ἀριθ. 2/8.6.1962 *Ἐγκύκλιο* τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος πρὸς τοὺς Ἐφημερίους τῶν Ἱερῶν Ναῶν, γνωστοποιεῖται ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς συγκροτήσαντες Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ἀναλαβόντες τὴν διοίκηση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἐξέλεξαν τὸν πρῶτον Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιον ὡς Ἀρχιεπίσκοπον καὶ προεδρεύοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Γιὰ τὸν λόγο τοῦτον, ἐντέλλονται νὰ μνημονεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες καὶ ὁ ἱερὸς Κλῆρος σὲ αὐτὸν νὰ ἔχει τὴν ἀναφορά του γιὰ κάθε ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεση [82].

Σὲ κοινὴ δὲ ἐπιστολή τους (Ἰούνιος 1962) πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο οἱ δύο Ἀκάκιοι, Ταλαντίου καὶ Διαυλείας, προβαίνουν σὲ ἐγκάρδιες εὐχαριστίες: *«Διὰ βίου ἅπας ὁ Παλαιοημερολογι-*

82. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη. Στὴν σύνθεση τῶν Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι ὑπογράφουν τὴν παροῦσα Ἐγκύκλιο, λείπει τὸ ὄνομα τοῦ Διαυλείας Ἀκακίου. Τοῦτο, κατὰ γνώμην πολλῶν, συνέβη λόγῳ τῆς γενικευμένης ταραχῆς σὲ Ναούς, Ὀργανώσεις καὶ Παραρτήματα τῆς Ἐκκλησίας μας ἐξ αἰτίας του, ὡς ὑπαιτίου ἐκτροπῆς (βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 7). Στὴν πραγματικότητα, σύμφωνα μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ, πρὸ τῆς ἐντόνου διαμαρτυρίας Κλήρου καὶ Λαοῦ, ὁ Διαυλείας κηρύχθηκε Βοηθὸς Ἐπίσκοπος, ἀπόφαση ἡ ὁποία ὅμως ἄλλαξε μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸς ἐπανῆλθε στὴν Ἱ. Σύνοδο ὡς κανονικὸ μέλος.

τικὸς κόσμος θὰ σᾶς χρεωστῇ εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ μέγα καλὸν τὸ ὁποῖον ἐποιήσατε εἰς ἡμᾶς. Ὁ Κύριος νὰ σᾶς ἀνταποδώσῃ πλουσιοπαρόχως τὸν μισθόν. Ὅ,τι καὶ ἂν ἡμεῖς ἀνθρωπίνως θελήσομε νὰ σᾶς προσφέρωμεν, εἶναι ἀδύνατον νὰ βγάλωμε τὴν ὑποχρέωσιν». Ἐνημερώνουν δὲ αὐτὸν γιὰ φημολογούμενο διωγμὸ ἐναντίον τους καὶ τοῦ μεταφέρουν τὶς εὐχὲς καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων, ὅπως καὶ ὅσων ἐγνώρισε κατὰ τὴν σύντομη παραμονή του στὴν πατρίδα μας[82α].

ΙΖ.8. Ἡ διαμορφωθεῖσα κατάσταση ἀμέσως μετὰ τὶς χειροτονίες

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες, ἐλήφθη ἡ ὑπ᾽ ἀριθ. 532/7-20.6.1962 ἐπιστολὴ τοῦ Σεβ. Ἀρχ/που Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφεὶμ πρὸς τὸν Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιο. Τοῦ γράφει ἐν πρώτοις ὅτι χαίρει γιὰ τὴν κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, διότι ἵσταται ἤδη ἐπὶ ἰσχυρῶν ποδῶν βελτιωθεῖσα. Καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ βοηθήσει αὐτὴν μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις, ἀλλὰ παραπονεῖται ὅτι τοῦ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ ἀδύνατον [ἴσως ἐννοεῖ τὴν ἀποκάλυψη περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου]. Ἐπίσης, ἀναφέρει ὅτι κάποιος Κληρικός, ὁ ὁποῖος ἀποκαλεῖ τὸν ἑαυτό του ἀρχηγὸ ὁμάδος Ἑλλήνων Παλαιοημερολογιτῶν, ἀναφέρει ὅτι ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος βεβαίωσε δημοσίως μεθ᾽ ὅρκου, ὅτι χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν ἐπιστολογράφο (Σεβ. Σεραφεὶμ) καὶ τὸν Σεβ. Καναδᾶ Βιτάλιο (!), καὶ ἀναρωτιέται πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἰπώθηκε μιὰ τέτοια ἀναλήθεια καὶ μάλιστα μὲ τέτοιον τρόπο, ποὺ παραβιάζει τὴν συμφωνία τους. Βεβαιώνει δέ, ὅτι θὰ ὑπάρξουν πολλὲς δυσαρέσκειες στὴν Σύνοδό τους, ὅταν αὐτὴ θὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὶς χειροτονίες στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Σεβ. Λεόντιο καὶ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος (Σεβ. Σεραφεὶμ) θὰ κινδυνεύσει νὰ ἀποκλεισθεῖ ἀπὸ μέλος τῆς Συνόδου, ὅμως κάτι τέτοιο δὲν θὰ συνέφερε οὔτε τοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνες, γι᾽ αὐτὸ καὶ ζητεῖ κατανόηση καὶ ἀποφυγὴ ἀπὸ μέρους τους αἰτημάτων μὴ δυναμένων νὰ ἐκπληρωθοῦν[83].

82α. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ.

83. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του τῆς 8/21.6.1962 πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο[84], προβαίνει σὲ ἐνημέρωση ὅτι ἐπέστρεψε μὲ ἀσφάλεια στὴν Χιλή, ἂν καὶ σὲ λίγο μεταγενέστερη ἐπιστολή του (7/20.7.1962) πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση[85] ἀναφέρει, ὅτι ἐπέστρεψε ἀεροπορικῶς μέσῳ Παρισίων καὶ γιὰ κάποιον λόγο ἀκύρωσε τὴν ἀρχικῶς κρατηθεῖσα θέση του ἐπιστρέψας μία ἑβδομάδα νωρίτερα· τοῦτο ἀπεδείχθη σωτήριο, διότι τὸ ἀεροπλάνο ποὺ εἶχε κλήσει ἀρχικὰ κατέπεσε στὴν Γουαδελούπη καὶ συνετρίβη μὲ 133 νεκρούς!...

Στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο γράφει, ὅτι ἔγινε δεκτὸς μὲ μεγάλη χαρὰ ἀπὸ τὸ Ποίμνιό του· στὴν δὲ Θ. Λειτουργία ὅπου ἔκανε ἀναφορὰ στὸ Κήρυγμα γιὰ τὴν χειροτονία τῶν Ἐπισκόπων στὴν Ἑλλάδα, οἱ πιστοὶ ἄκουσαν τὴν εἴδηση μὲ δάκρυα στοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ οἱ εὐχαριστίες τους ἦταν ἀτελείωτες. Διότι οἱ ἁπλοὶ πιστοὶ κατενόησαν τὴν σημασία τοῦ γεγονότος αὐτοῦ γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία. Ἐν τούτοις, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἐκφράζει τὴν ἀπορία του σχετικὰ μὲ τὴν στάση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου του γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἐφ' ὅσον οἱ χειροτονίες δὲν πρόκειται νὰ μείνουν κρυφές. Ὅλες ὅμως οἱ χαρὲς καὶ οἱ λῦπες θὰ τοὺς βροῦν μαζί, βεβαιώνει ὁ ἡρωϊκὸς Βλαντίκα (Δέσποτας) Λεόντιος, διότι πλέον ἀνήκουν ὁ εἷς στὸν ἕτερον[84].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του τῆς 20.6/3.7.1962 πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Ταλαντίου Ἀκάκιο, Κυκλάδων Παρθένιο καὶ Διαυλείας Ἀκάκιο, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἐνημερώνει ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο γνωρίζει ἤδη τὰ πάντα γιὰ τὶς χειροτονίες, ἀλλὰ ἐπιθυμεῖ νὰ τὶς ἀντιπαρέλθει σὰν νὰ μὴν τὴν ἀφοροῦν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ ἐπιδιώκει προφανῶς νὰ διατηρεῖ καλὲς σχέσεις καὶ μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες καὶ μὲ ἡμᾶς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, προβαίνει σὲ ἐνδιαφέρουσες ἐπισημάνσεις ὡς πρὸς τὴν ΡΟΕΔ καὶ τὶς σχέσεις της μὲ τὶς λοιπὲς ἐπίσημες ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Εὑρίσκετο ἤδη σὲ κρίσιμο σημεῖο ἰσορροπίας καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιλέξει μὲ ποιοὺς θὰ ἦταν στὸ

84. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

85. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση.

ἑξῆς. Οἱ ἐπίσημες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες εἶχαν ἤδη ὀλισθήσει πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν *«αἱρετιζουσῶν»,* χάρις στὴν ἐπιρροὴ σκοτεινῶν δυνάμεων ὅπως τῆς Μασωνίας, ἤ καὶ τῶν Κομμουνιστῶν, καὶ εἶναι δύσκολο γι' αὐτὲς νὰ ἀπαλλαγοῦν *«ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς δεσμοὺς τοῦ Σατανᾶ».* Οἱ ἐκκλησίες ὅμως αὐτὲς δὲν εἶχαν ἐπίσημα ἀναγνωρίσει τὴν ΡΟΕΔ. Στοὺς Ἁγίους Τόπους ὅπου εἶχε βρεθεῖ τότε πρόσφατα (ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος), θεωρήθηκε ἀπὸ τὸν Ἱεροσολύμων Βενέδικτο ὡς σχισματικὸς καὶ δὲν τοῦ ἐπετράπη νὰ λειτουργήσει στὸν Πανάγιο Τάφο.

Ἡ διαφορὰ ΡΟΕΔ καὶ Ἑλλήνων Παλαιοημερολογιτῶν ἔγκειται (κατὰ τὸν Λεόντιο) στὸ ὅτι οἱ δεύτεροι ἐξ ἀρχῆς βάδισαν ἄνευ συμβιβασμῶν, ἐνῶ ἡ ΡΟΕΔ προσπάθησε νὰ διατηρήσει ἀγαθὲς σχέσεις μὲ τοὺς Προκαθημένους τῶν ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν. Ὅμως, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ λάβει σαφῆ θέση καὶ νὰ ξεκαθαρίσει μὲ ποιὸν εἶναι, καθ' ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διατηρεῖ στάση ἐπαμφοτερίζουσα ἰδίως σὲ θέματα πίστεως. Ὁμάδα Ἐπισκόπων ἐντὸς αὐτῆς, βεβαιώνει ὁ Σεβ. Λεόντιος, εἶναι ὁλοψύχως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Παλαιοημερολογιτῶν. Ἄρα ὁ κύριος ἀγώνας τῆς ΡΟΕΔ εἶναι ἀνάγκη νὰ φανεῖ ὅτι ἀποβλέπει στὴν προστασία τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τὶς αἱρετικὲς διεισδύσεις καὶ ὄχι μόνον κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν μοναρχικῶν δικαιωμάτων, πρᾶγμα ποὺ ὑποστηρίζουν μεμονωμένα κάποιοι Ἐπίσκοποί της, ἀλλὰ τοῦτο *«πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας».* Βεβαιώνει δὲ τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Πατρίου στὴν Ἑλλάδα ὅτι κανένας φόβος δὲν ὑπάρχει γι' αὐτοὺς ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ, καὶ ὅτι ὅποια ἀντίδραση καὶ ἄν ὑπάρξει, αὐτὴ θὰ καταλήξει στὸ κενό. Κάθε μέτρο ποὺ θὰ στραφεῖ ἐναντίον τους, θὰ εἶναι σὰν νὰ στρέφεται καὶ ἐναντίον του (τοῦ Λεοντίου). Καὶ ζητεῖ νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ἐνεργοῦν σὰν μία Ἐκκλησία μὲ αὐτὴν ποὺ διώκεται στὴν Ρωσία [ἐννοεῖ προφανῶς τὴν λεγομένη τῶν Κατακομβῶν, τῆς ὁποίας τὴν νοοτροπία διατηροῦσε ὁ Σεβ. Λεόντιος], ὥστε νὰ αἰσθάνονται τὴν δύναμη τῆς Ὀρθοδοξίας μας[84].

Τὴν δὲ ἑπομένη ἡμέρα, 21.6.1962, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Γαρδικίου Αὐξέντιο, βεβαιώνει ὅτι δέχεται εὐχαριστήριες ἐπιστολὲς ἀπὸ διάφορα μέρη

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων (Ἰούνιος 1962).

τοῦ κόσμου γιὰ τὶς χειροτονίες ποὺ ἐπιτελέσθηκαν. Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ, ἡ ὁποία δὲν εἶχε ἐνημερωθεῖ γιὰ τὴν ἔλευσή του στὴν Ἑλλάδα, τηρεῖ σιωπὴ καὶ δὲν δύναται νὰ πράξει κάτι ἐνάντιο, διότι δὲν χαίρει ἀναγνωρίσεως ἀπὸ τοὺς Προκαθημένους τῶν ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν. Μάλιστα, γράφει χαρακτηριστικά: *«Ἐὰν ἡ Σύνοδος δὲν θὰ ἤθελε νὰ μᾶς ἀναγνωρίσῃ, θὰ ὑποστηρίξωμεν μόνοι μας τὰς χειροτονίας μας χωρὶς αὐτήν, ὑπεραμυνόμενοι τοῦ ἑαυτοῦ μας»*[86].

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 29/22.8.1962 Ἐπιστολῆς της πρὸς τὸν Σεβ. Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο πληροφορεῖ αὐτόν, ὅτι τοῦ στέλνει φωτογραφία τῶν Ἀρχιερέων καὶ σπεύδει νὰ τοῦ ἐκφράσει τὴν βαθυτάτη εὐγνωμοσύνη γιὰ τὶς μεγάλες καὶ πολύτιμες ὑπηρεσίες, τὶς ὁποῖες προσέφερε στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὴν διαφυλάττουσα τὶς ἱ. Παραδόσεις καὶ τοὺς ἱ. Κανόνες. *«Ἐπίσης, διαδηλοῦμεν διὰ τῆς παρούσης ἐπιστολῆς ἡμῶν, ὅτι* ***δὲν θὰ***

86. Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ.

***παύσωμεν νὰ θεωροῦμεν τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, πρεσβύτερον πνευματικὸν ἀδελφόν, σύμβουλον καὶ καθοδηγητὴν εἰς τὰς ἐνεργείας ἡμῶν καὶ ἐπὶ πᾶσι Πνευματικὸν Πατέρα.** Ἐπὶ τούτοις, διατελοῦμεν μετὰ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης»*[87].

Σὲ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο τῆς 12/25.9.1962, ὑπάρχουν σημαντικὰ θέματα, γι' αὐτὸ καὶ παραθέτουμε αὐτούσιο τὸ μεγαλύτερο τμῆμα της:

Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος.

«Σεβ. Ἐπίσκοπον Μαγνησίας Χρυσόστομον, ἐν Κυρίῳ χαίρειν!

*Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἄς εἶναι μεθ' Ὑμῶν **ἀγαπητέ μοι καὶ πλησίον εἰς τὴν καρδίαν μου εὑρισκόμενε ἅγιε Δέσποτα** καὶ ἐν Κυρίῳ σεβάσμιον τέκνον μου Ἐπίσκοπε Χρυσόστομε! Εἰρήνη Ὑμῖν!*

Εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως τὴν Ὑμετέραν ἁγιότητα διὰ τὴν καλὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἐστείλατε[88]*, καὶ διὰ τὴν ἀκριβὴν δι' ἐμὲ φωτογραφίαν Σας, καθὼς καὶ **διὰ τὸ σταλὲν ἐμοὶ ἔγγραφον περὶ τῆς Προεδρίας μου εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἁγίαν Σύνοδον**[89]**.** Εὐχαριστῶ καὶ ὅλους τοὺς ἀγαπητοὺς εἰς ἐμὲ Ἀδελφοὺς ἐν Κυρίῳ Ἐπισκόπους μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότην ἡμῶν Ἀκάκιον. Κύριος ὁ Θεὸς ἄς φυλάξῃ ὅλους Ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς πολλὰ ἔτη καὶ ἄς χαρίζῃ ὑγιείαν καὶ εὐημερίαν καὶ*

87. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

88. Μὴ ἀνευρεθεῖσα ἐπιστολή.

89. Ἐννοεῖ πιθανῶς τὴν ὑπ' ἀριθ. 29/22.8.1962 ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο πρὸς αὐτόν, περὶ τῆς ὁποίας ἔχουμε ἀναφερθεῖ, διότι ἕτερο ἔγγραφο περὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν ἔχουμε ἀνεύρει. Γιὰ τὴν θέση τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου στὰ ἐν Ἑλλάδι πράγματα κατὰ τὰ ἀμέσως ἑπόμενα ἔτη, θὰ ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ πληροφορηθοῦμε ἐκτενῶς στὰ Κεφάλαια ποὺ ἀκολουθοῦν.

ἄνθησιν εἰς τὴν ἡμετέραν Γνησίαν Ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, παρὰ τὸ ὅτι τὰ κύματα τῆς ἀλλοδοξίας, τῆς ψευδο-ορθοδοξίας καὶ τῶν ἄλλων δογμάτων προσπαθοῦν παντοιοτρόπως νὰ βυθίσουν τὸ Ἐκκλησιαστικόν μας Πλοῖον. Ἀλλ᾽ ὁ ἡμέτερος Χριστὸς Σωτὴρ καὶ ἡ Πάναγνος Παρθένος Μαρία μεθ᾽ ὅλων τῶν Ἁγίων θὰ μᾶς προστατεύουν.

Ἄν ὁ Θεὸς τὸ εὐλογήσῃ, μετὰ ὀκτὼ περίπου ἡμέρας ἑτοιμάζομαι νὰ ἀναχωρήσω εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ***εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Σύνοδον, ὅπου θὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον φίλων καὶ ἐχθρῶν μὲ τὴν Ἀπολογίαν μου ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἁγίας Διδασκαλίας της. Προσευχηθῆτε ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως τῶν προσπαθειῶν μου. Θὰ ἵσταμαι εἰς τὴν ὀρθὴν πλευρὰν καὶ δὲν θὰ δεχθῶ οὐδένα συμβιβασμὸν καὶ ἄς μὲ ἀπειλήσουν μὲ ὅ,τι ἐπιθυμοῦν καὶ ὅπως θέλουν, καθ᾽ ὅσον ἡ Ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι μεθ᾽ ἡμῶν[90].***

Ὁ Δεσπότης Σεραφεὶμ τοῦ Σικάγου δύο φορὰς μοὶ ἔγραψεν παρακαλῶν νὰ μὴν ἔλθω ἐκεῖ προφασιζόμενος πολλὰ καὶ διάφορα, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ***δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι κανεὶς διπλόψυχος*** *καὶ νὰ κρύπτεται εἰς τοὺς θάμνους ὅταν εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ διακηρύσσῃ τὴν ἀκράδαντον πίστιν του εἰς τὴν Ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν ἐντελῶς ἀνοικτά[91]. Παρακαλῶ, προσεύχεσθε πάντες δι᾽ ἐμέ[92]...*

Γράφετέ μου, μὴ μὲ λησμονῆτε. ***Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐργασθῶμεν ὁμοῦ καὶ νὰ ζήσωμεν μαζὶ ἐν Ἑλλάδι ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας. Ἐνεργήσατε, ὥστε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐγκατασταθῶ ἐν Ἑλλάδι,*** *καθ᾽ ὅσον εἴμεθα ἀγωνισταὶ κατὰ τῶν σκοτεινῶν ἐρυθρῶν δυνάμεων καὶ τοῦτο θὰ ὠφελήσῃ αὐτούς[93]...*

---

90. Τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ἐκπλήσσουν καὶ τὸν κατατάσσουν στὴν χορεία τῶν Ὁμολογητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὀρθὰ ἀπεκλήθη ὡς «Λέων τῆς Ὀρθοδοξίας»!

91. Εἶναι ἔκδηλη ἡ διαφορὰ χαρακτῆρος, ἀλλὰ καὶ ἀντοχῆς καὶ τόλμης, μεταξὺ τοῦ Λεοντίου καὶ τοῦ Σεραφείμ.

92. Ἡ ἀνδρεία τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου δὲν εἶναι ἁπλῶς ἀνθρώπινο ἰδίωμα, ἀλλὰ χάρις Θεοῦ, γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀσφαλίζεται μὲ τὴν ἁγία ταπείνωση, ἐξ οὗ καὶ ἡ συνεχὴς ἐκζήτηση τῶν προσευχῶν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

93. Ὑπῆρχε ὡς φαίνεται σχέδιο ἢ σκέψη καὶ ἐπιθυμία ἐλεύσεως στὴν

Εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν ὑποστήριξίν σας πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἀκάκιον τὸν μικρόν, τὸν ὁποῖον καὶ νὰ ὑπερασπίζετε. Ὁ Κύριος δὲν θὰ Σᾶς ἐγκαταλείψῃ δι' αὐτό[94]*. Ἐπίσης, διότι βοηθεῖτε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν καὶ διότι περιέρχεσθε ὁλόκληρον τὴν χώραν καὶ ἀνελάβατε τὴν Γραμματείαν*[95]*.*

Πολὺ ἐστενοχωρήθην καὶ λυποῦμαι διὰ τὸν Σεβ/τον Παρθένιον [ἕνεκα τῆς δοκιμασίας τῆς ὑγιείας του] καὶ προσεύχομαι ὑπὲρ Αὐτοῦ... Προσεύχομαι ὑπὲρ τῆς ὑγιείας Σας... Ἄς εἶσθε καλὰ καὶ ὁ Θεὸς ἄς Σᾶς φυλάῃ.

Ὁ Ὑμέτερος ἐν Κυρίῳ εὐχέτης καὶ ἀγαθὰ εὐχόμενος, Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Χιλῆς καὶ τοῦ Περοῦ Λεόντιος.

Υ.Γ. Καλὸν θὰ ἦτο ἄν ὡρίζατε δύο Ἐπισκόπους διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ διὰ τὸν Καναδᾶν. Ἐξετάσατε καὶ σκεφθῆτε το»[96]*.*

***

Στὸ σημεῖο τοῦτο καὶ πρὶν νὰ προχωρήσουμε, θεωροῦμε καλὸ νὰ διευκρινίσουμε δύο θέματα ποὺ τίθενται στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολή:

Πρῶτον, ὅτι πράγματι ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος μετέβη στὴν Ἀρχιερατικὴ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ στὴν Νέα Ὑόρκη τὸν Ὀκτώβριο-Νο-

---

Ἑλλάδα τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, προκειμένου νὰ παραμείνει ἐνταῦθα στὸ πλευρὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ τὴν ὁποία προφανῶς αἰσθανόταν περισσότερη πνευματικὴ ἐγγύτητα ἀπ' ὅτι μὲ τὴν ΡΟΕΔ. Κάτι τέτοιο βεβαίως δὲν θὰ ἤθελαν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ συμβεῖ ἡ Νεοημερολογιτικὴ ἐκκλησία καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

94. Παρὰ τὸ ἀρνητικὸ κλῖμα γιὰ τὸν Διαυλείας Ἀκάκιο στὴν Ἑλλάδα, ἔχει σημασία ἡ κάλυψή του ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, διότι τὸν θεωροῦσε ὡς ἀναγκαῖο βοηθὸ τοῦ Γέροντος Ταλαντίου Ἀκακίου. Μετὰ ἔτη ὅμως, ὅπως θὰ δοῦμε, ἄλλαξε τὴν γνώμη του περὶ τούτου.

95. Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος εἶναι σύντομος, ἀλλὰ ἀκριβὴς στὶς ἐκφράσεις του. Ἐπαινεῖ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο γιὰ τὰ κύρια γνωρίσματα ἐξασφαλίσεως ὁμαλῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ προόδου: μέριμνα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση, ἐκτεταμένη ποιμαντικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ δραστηριότητα, ἀνάληψη τοῦ ὑπευθύνου ἔργου τῆς Γραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

96. Ἡ ἱεραποστολικὴ σκέψη τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου εἶναι ἐμφανής. Ἀφήνει ἐπίσης νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι ἐπιθυμεῖ τὴν προαγωγὴ τοῦ Ἀρχιμ. Πέτρου Ἀστυφίδη ὡς Ἐπισκόπου γιὰ τὴν Ἀμερική, πρᾶγμα τελικὰ ποὺ ἐπιτέλεσε ὁ ἴδιος στὴν Ἀστόρια, χωρὶς ὅμως ἔκδοση ἐπισήμου χειροτονικοῦ, παρὰ μόνον χειρογράφου· τὸ ἐπίσημο ἐκδόθηκε καὶ ἐπιδόθηκε μερικὰ ἔτη ἀργότερα (βλ. Anastasios Hudson, *Metropolitan Petros of Astoria,* 2014, p. 40).

Ἱερὰ Σύνοδος Ρωσικῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀναστάσιο (Νοέμβριος 1962).

έμβριο 1962, παρόντος καὶ τοῦ Σεβ. Σικάγου Σεραφείμ, τὸ δὲ θέμα τῶν χειροτονιῶν στὴν Ἑλλάδα δὲν ἠγέρθη ἐξ ἀρχῆς[96α].

Ὅμως, τελικῶς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέτασε τὸ θέμα τῶν ἑλληνικῶν χειροτονιῶν σὲ δύο Συνεδριάσεις της[96β]. Μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ἐτάχθησαν **ὀκτὼ Ἀρχιερεῖς:** οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Τύχων τοῦ Σὰν Φραντσίσκο, Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς) τῆς Δυτ. Εὐρώπης, Σεραφεὶμ τοῦ Σικάγου, Ἀβέρκιος τῶν Συρακουσῶν, Ἀντώνιος τοῦ Λος Ἄντζελες καὶ οἱ Ἐπίσκοποι Σεραφεὶμ τοῦ Καράκας, Νεκτάριος τοῦ Σηάτλ καὶ Σάββας τοῦ Ἐντμόντου. Ἐνάντιοι ἦταν τέσσερεις Ἀρχιερεῖς: Ἀθανάσιος τοῦ Μπουένος Ἄϋρες, Βιτάλιος τοῦ Μόντρεαλ, Νίκων τῆς Οὐασιγκτῶνος καὶ Ἀντώνιος τῆς Γενεύης. Οὐδέτερη στάση κράτησαν: ὁ Πρωθιεράρχης Μητροπολίτης Ἀναστάσιος, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς Σάββας τῆς Αὐστραλίας, Ἀλέξανδρος τῆς Γερμανίας καὶ Φιλόθεος τοῦ Ἀμβούργου.

Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ θέμα αὐτό: **1)** Νὰ μὴν ἀναμιγνύεται ἡ ΡΟΕΔ στὰ ἐσωτερικὰ τῶν ἄλλων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, **2)** Νὰ ἐκφρασθεῖ ἡ κατανόησις αὐτῆς πρὸς τοὺς Παλαιοημερολογῖτες τῆς Ἑλλάδος, καὶ **3)** Ὡς πρὸς τὶς χειροτονίες ποὺ ἔγιναν, αὐτὲς νὰ παραμείνουν καὶ τὴν εὐθύνη τους θὰ φέρει ὁ χειροτονήσας.

Ὁπότε, κατόπιν τούτου, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος συμπεραίνει: *«Ἐν γένει, ἠμποροῦμεν νὰ δοξάσωμεν τὸν Θεόν, ὅτι ὅλα ἐπῆγαν καλά»!*[96β]

96α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.
96β. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἂν καὶ λίγο ἀργότερα, οἱ ἀρνητικῶς διακείμενοι ἄρχισαν πολεμικὴ ἐναντίον τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, καταβάλλοντας προσπάθεια νὰ μὴν τοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ συμμετάσχει στὴν ἑπομένη Σύνοδο κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Πεντηκοσταρίου τοῦ ἐρχομένου ἔτους, ὅπως καὶ νὰ ἐξευρεθεῖ τρόπος διακοπῆς τῶν σχέσεών του μὲ τοὺς Ἕλληνες τοῦ Πατρίου [96γ].

Δεύτερον, ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου Ἀστορίας Πέτρου, ποὺ μόλις ἀναφερθήκαμε (ὑποσημ. 96), λέγουμε ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑξῆς:

Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Πέτρο Ἀστυφίδη τῆς 29.6.1962 τοῦ προτείνει νὰ ἐνταχθεῖ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Πατρίου ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ ἀνακοινώνει ὅτι δὲν δύναται νὰ προβεῖ σὲ χειροτονία οἱουδήποτε μὴ ἔχοντος κανονικὴ θεμελίωση καὶ ἐξάρτηση [96δ].

Τελικά, πέντε περίπου μῆνες ἀργότερα καὶ χωρὶς νὰ εἶναι σαφὲς τὶ προηγήθηκε καὶ τὶ συνέβη, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἔγραψε στοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερεῖς περὶ τῆς ἐπικειμένης χειροτονίας εἰς Ἐπίσκοπον τοῦ Ἀρχιμ. Πέτρου Ἀστυφίδη, καὶ πιθανῶς ἐπιθυμοῦσε νὰ λάβει τὴν συγκατάθεσή τους ἤ ἔστω νὰ ἀκούσει τὴν γνώμη τους.

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος σὲ ἐπιστολή του ἐξ Ἀθηνῶν τῆς 21.11.1962 πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, γράφει ὅτι τοῦ στέλνει τὴν ἀρνητικὴ ἀπάντηση περὶ τούτου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπισκόπων, προσθέτοντας ὅτι οἱ Ζηλωτὲς Πατέρες τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπέστησαν τὴν προσοχὴ γιὰ τὸ πρόσωπό του, λόγῳ ἀμφιβολιῶν περὶ αὐτοῦ, ὥστε νὰ μὴν συνίσταται ἡ εἰς ἐπίσκοπον χειροτονία του πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλου. Τοῦτο μετέφερε καὶ διὰ ζώσης σὲ τηλεφώνημα ποὺ δέχθηκε τὴν προτεραία ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ἐκφράζοντας ὄχι τὴν προσωπική του γνώμη, ἀλλὰ τὴν γνώμη τῶν Ἀρχιερέων [96ε].

Τελικὰ ὅμως ἡ χειροτονία τελέσθηκε μυστικὰ στὴν Ἁγία

96γ. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

96δ. Ἀρχεῖον Πέτρου Ἀστυφίδη.

96ε. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι χειρόγραφη στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα.

Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Ἀστορίας Πέτρο καὶ ἄλλους Κληρικοὺς στὴν Ἁγία Μαρκέλλα Ἀστορίας Ν. Ὑόρκης τῶν Η.Π.Α.

Μαρκέλλα στὴν Ἀστόρια[96στ], τὴν 29.11.1962, ἀπὸ τὸν Σεβ. Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο καὶ τὸν Σεβ. Καράκας Σεραφείμ, χωρὶς νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ σαφήνεια περὶ τῆς κανονικῆς ἐξαρτήσεως τοῦ Ἐπισκόπου πλέον Ἀστορίας Πέτρου. Διατελοῦσε προφανῶς ὑπὸ τὴν πνευματικὴ προστασία τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ἀφοῦ οἱ τῆς ΡΟΕΔ εἶχαν ἀρνηθεῖ ἄλλοτε τὴν αἴτηση ὑπαγωγῆς του, οἱ ἐν Ἑλλάδι τοῦ Πατρίου ἐξέφραζαν ἀμφιβολίες, ὁ δὲ π. Πέτρος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1961-1962 εἶχε ὑπαχθεῖ ἐπ' ὀλίγον διάστημα ἀκόμη καὶ στὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας[96ζ]!

Τὰ δὲ περὶ τῆς συνεχείας τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀστορίας Πέτρου ἐν σχέσει μὲ τὰ ἐν Ἑλλάδι πράγματα θὰ παρακολουθήσουμε στοὺς οἰκείους τόπους στὴν συνέχεια τοῦ ἔργου μας.

***

Ἐγράφη νωρίτερα ὅτι δὲν ἔγινε ἐπίσημη δημοσίευση γιὰ

96στ. Βλ. Anastasios Hudson, *Metropolitan Petros of Astoria,* 2014, p. 39-40.
96ζ. Αὐτόθι, p. 38.

τὶς ἀρχιερατικὲς χειροτονίες τοῦ Μαΐου τοῦ 1962. Σὲ ἐπιστολὴ ὅμως τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, μεγάλο τμῆμα τῆς ὁποίας παραθέσαμε, εἴδαμε τὴν διαπίστωση ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας περιέρχεται ἀρχιερατικῶς ὅλη τὴν χώρα. Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι παρὰ τὴν μὴ δημοσιοποίηση εὐρύτερα, οἱ νέοι Ἀρχιερεῖς εἶχαν ἤδη ἀρχίσει τὸ ἐκτεταμένο ποιμαντικὸ ἔργο τους, μὲ ἰδιαίτερα ἐνεργὸ σὲ αὐτὸ τὸν ρόλο τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου[97].

Μία σύντομη Ἐγκύκλιος τοῦ Σεβ. Μαγνησίας, ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου[98], γράφει τὰ ἑξῆς γιὰ σημαντικὸ θέμα: *«Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν Ἱερέων καὶ Ἱερομονάχων ἀσκοῦσι τὸ ὑψηλὸν ὑπούργημα τοῦ Πνευματικοῦ Πατρὸς καὶ ἐξομολογοῦσι τοὺς Χριστιανοὺς μὴ λαβόντες τὴν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἱερῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας προβλεπομένην ἰδιαιτέραν χειροθεσίαν παρ' Ἐπισκόπου καὶ τὸ βεβαιοῦν ταύτην ἐνταλτήριον Γράμμα, ἀρκούμενοι εἰς ἐντολὴν προφορικὴν δοθεῖσάν ποτε αὐτοῖς, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ Ἀρχιερέως, ἐντελλόμεθα, ὅπως οἱ τοιοῦτοι παύσωσιν ἐξομολογοῦντες μέχρις οὗ τύχωσι τῆς κεκανονισμένης χειροθεσίας, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὡς ἀκαθιέρωτοι ἐξομολογηταὶ συνεχίζοντες τὴν πνευματικὴν πατρότητα, καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἐξομολογουμένους ἐκθέτουσιν εἰς ἀντικανονικότητας καὶ παραβάσεις θείων ἐνταλμάτων. † Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»*[98].

Γιὰ τὶς χειροτονίες τῶν νέων Ἐπισκόπων καὶ εἰδικῶς τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου ὑπῆρξε δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος «Βραδυνή»[99], ὅπου γράφεται γιὰ χειροτονία νέων Ἐπισκόπων τῶν Ὀρθοδόξων Παλαιοημερολογιτῶν ἀπὸ τὸν Ρῶσο Ἐπίσκοπο Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιο ἀρχὰς Ἰουνίου στὴν Ἀθήνα, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἔχει ἤδη ἔξι Ἐπισκόπους,

---

97. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 398/6.8.1962, σελ. 4, ὅπου φωτογραφία ἀπὸ τὴν πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία *«τῶν Ἀρχιερέων μας Σεβ/των Γαρδικίου κ. Αὐξεντίου καὶ Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου»,* στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴν Θεσσαλονίκη, τὴν 9.7.1962, μὲ συμμετοχὴ πέντε Ἱερέων, χωρὶς ὅμως νὰ γίνεται ἀναφορὰ περὶ τῆς προελεύσεώς τους. Στὰ ἑπόμενα πλέον τεύχη τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» παρατίθενται σποραδικῶς φωτογραφίες ἀπὸ Χοροστασίες καὶ Ἱερουργίες τῶν νέων Ἀρχιερέων.

98. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 401/17.9.1962, σελ. 8.

99. Φύλλον τῆς 23.7.1962. Βλ. ἐπίσης ἐφημ. *«Ἀθηναϊκή»* τῆς 21.7.1962.

Ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος μὲ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο καὶ Κληρικοὺς στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες Θεσσαλονίκης (Ἰούλιος 1962).

οἱ ὁποῖοι ἑδρεύουν προσωρινὰ στὴν Ἀθήνα καὶ μεταβαίνουν σὲ περιοδεῖες στὶς ἐπαρχίες. Ὁ δὲ Βόλος πρόκειται νὰ ὁρισθεῖ ἕδρα Ἐπισκοπῆς γιὰ τὴν περιοχὴ Θεσσαλίας καὶ Δυτ. Μακεδονίας, μὲ Ἐπίσκοπο τὸν νεοχειροτονηθέντα κ. Χρυσόστομο Νασλίμη.

Τὸ Περιοδικὸ ἐπίσης τοῦ Βόλου «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» τοῦ ἐκδότου Σωτηρίου Σχοινᾶ, παραπέμποντας στὸ Περιοδικὸ «Ἀνάπλασις» γράφει, ὅτι ἔγιναν χειροτονίες Ὀρθοδόξων Κληρικῶν Παλαιοημερολογιτῶν σὲ Ἐπισκόπους. *«Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ὁ μέχρι τοῦδε προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Βόλου Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Νασλίμης. Οὗτος ἐλειτούργησε πρὸ ἡμερῶν εἰς Βόλον, φέρων ἀρχιερατικὰ ἄμφια, ἀκολούθως δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Δυτ. Μακεδονίαν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, τῆς ὁποίας προΐσταται ὁ κ. Χρυσόστομος, ἐκτείνεται εἰς ὁλόκληρον τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν. Ὡς λέγεται, ἡ χειροτονία τῶν νέων Παλαιοημερολογιτῶν Ἀρχιερέων ἐγένετο εἰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ λάβῃ δημοσιότητα»*[100].

100. *ΑΒ,* τεῦχος ἔτους 1962, σελ. 352: *«Αἱ νέαι χειροτονίαι τῶν Ἐπισκό-*

Ἕνα ἀκόμη δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος «Μακεδονία» ἔχει ἰδιαίτερη σημασία καὶ βαρύτητα, καθ' ὅσον (ὅπως συνέβη ἄλλωστε καὶ στὰ προηγούμενα) ἐπικεντρώνεται στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, μὲ ειδικὸ τρόπο καὶ ἀναφορὰ στὴν στάση καὶ ἀντίδραση τῆς ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου:

«Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ θέμα τοῦ Παλαιοημερολογιτισμοῦ ἀνεζωπυρώθη αἰφνιδίως, καὶ ἀπασχολεῖ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἡ ὁποία θὰ ζητήσῃ συντόμως τὴν πλήρη ἐκκαθάρισίν του ἀπὸ τὴν Πολιτείαν. Ἀφορμὴν ἔδωσεν ἡ γενομένη τελευταίως χειροτονία νέου Ἐπισκόπου τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου τοῦ Ναοῦ Παλαιοημερολογιτῶν Βόλου, ὅπου καὶ ἐλειτούργησεν, ἐν συνεχείᾳ δὲ περιώδευσε τὴν Θεσσαλίαν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν, περιοχὰς τῆς Ἐπισκοπῆς του. Ἤδη, ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοημερολογιτῶν περιλαμβάνει ἕξ Ἐπισκόπους καὶ ἄνω τῶν ἑκατὸν Ἱερέων»[101].

Εἶναι ἐνδεικτικὴ ἡ ἔμφαση στὸ πρόσωπο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἐφ' ὅσον αὐτὸς φαίνεται νὰ εἶναι ὁ πιὸ ἀξιόλογος ἀπὸ κάθε ἄποψη μεταξὺ τῶν χειροτονηθέντων, ὅπως καὶ ἡ ἐχθρικὴ διάθεση τῆς Καινοτόμου ἱεραρχίας ἔναντί του καὶ ἔναντι ὅλων τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Μάλιστα, τὸ σχετικὸ δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος τοῦ Βόλου «Θεσσαλία» τῆς 29.9.1962 γράφει σχεδὸν τὰ ἴδια μὲ τὰ ἀνωτέρω σχετικὰ μὲ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, μὲ πιὸ λε-

---

πων Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ.» (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως). Βλ. καὶ Περιοδ. *«Ἀνάπλασις»,* Αὐγούστου-Σεπτεμβρίου 1962. Δεῖγμα ὅμως καὶ ἀρνητικῆς τοποθετήσεως ἰδίως κατὰ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἀποτελεῖ τὸ φυλλάδιο τοῦ Βόλου *«Χριστιανικὴ Ἀλήθεια»* (ἀρ.φ. 16/Ἰούλιος-Αὔγουστος 1962), τοῦ ὁποίου οἱ τρεῖς ἀπὸ τὶς τέσσερεις συνολικὰ σελίδες στρέφονται ἐναντίον του. Ὁ ἐμπαθὴς συντάκτης (Δημ. Παυλῆς) κατέρχεται σὲ ἐπίπεδο, τὸ ὁποῖο ἐκφεύγει τῆς σοβαρῆς καὶ παραδεκτῆς κριτικῆς, γι' αὐτὸ καὶ προφανῶς ὁ κατηγορούμενος νέος Ἀρχιερέας ἀπαξίωσε τὴν ὁποιαδήποτε ἀπάντηση εἰς αὐτό. Παρομοίου τύπου παραληρηματικὲς κατηγορίες ἐναντίον του ἀντιμετώπισε ὁ Βιογραφούμενός μας καὶ ἀπὸ ἕτερο φυλλάδιο ἀνεξαρτητοποιημένου Κληρικοῦ τοῦ Πειραιῶς, ἔναντι τῶν ὁποίων πολὺ ὀρθῶς δὲν ἔδιδε τὴν παραμικρὴ σημασία. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ πιὸ ἀποτελεσματικὴ «τιμωρία» τέτοιων δυστυχῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ πλήρης ἀγνόησή τους.

101. Φύλλον τῆς 29.9.1962.

πτομερῆ ὅμως στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴν ἀντίδραση τῆς Νεοημερολογιτικῆς ἐκκλησίας. Ὅτι, δηλαδή, ἀπεφάσισε ἐπιτροπή της μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Προκαθήμενό της Ἀθηνῶν Χρυσόστομο (Χατζησταύρου) νὰ ἐπισκεφθεῖ τοὺς ἁρμοδίους Ὑπουργοὺς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ἐσωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης γιὰ νὰ ζητήσει τὴν ἄμεση ἐφαρμογὴ τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων τοῦ σχετικοῦ νόμου (;), ποὺ προβλέπουν τὸν περιορισμὸ τῶν δραστηριοτήτων τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, τὴν μὴ ἀναγνώρισή τους, τὴν ἀπαγόρευση τελέσεως ἱερουργιῶν καὶ τὴν μὴ παροχὴ ὁποιασδήποτε διευκολύνσεως πρὸς αὐτοὺς ἐκ μέρους τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Ἐπίσης, ὅτι πρόκειται νὰ λάβει «πειθαρχικὰ ἐκκλησιαστικὰ μέτρα» ἐναντίον τῶν Παλαιοημερολογιτῶν κληρικῶν, προκειμένου νὰ ἀνασταλεῖ βαθμιαία ἡ κίνησή τους «καὶ νὰ ἀποκατασταθῆ πλήρως ἡ ἑνότης τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» [101α]...

ΙΖ.9. Γιὰ τὸ ἀνεπίτρεπτο τοῦ γάμου τῶν Ἱερωμένων μετὰ τὴν χειροτονία τους

Τὸ θέρος τοῦ 1962 δημοσιεύθηκε ἕνα ἄρθρο τοῦ Βιογραφουμένου μας μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: *«Οἱ Γάμοι τῶν Ἱερωμένων»* [102]. Πρόκειται γιὰ μία σύντομη Κανονικῆς φύσεως μελέτη μὲ καλὴ τεκμηρίωση καὶ ἄρτια γνώση τῶν δεδομένων ἐπὶ τοῦ θέματος, ὑποστηρίζουσα τὴν προσήλωση στὰ θέσμια τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ὕφος τοῦ λόγου εἶναι ὡς συνήθως ρέον, μὲ ὑψηλὴ καλλιέπεια καὶ γλωσσικὴ χάρη. Τὸ ἐξεταζόμενο θέμα δίνει τὴν εὐκαιρία στὸν συγγραφέα μας νὰ ἐπιστήσει τὴν προσοχὴ στὶς χειροτονίες

101α. Ὁ τίτλος καὶ μόνον τοῦ δημοσιεύματος εἶναι χαρακτηριστικός: *«Τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ἀναζωπυροῦται καὶ ἀνησυχεῖ τὴν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν».*

102. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 396/9.7.1962, σελ. 5-7. Ὁ συγγραφέας παρουσιάζεται συγκεκομμένα ὡς «Σεβασμιώτατος Μ.Χ.», ἴσως διότι οἱ νέοι Ἐπίσκοποι δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀναφερθεῖ μέσῳ τῆς «Φωνῆς» (βλ. ἀνατύπωση ἄρθρου: *ΦΟ,* ἀρ.φ. 787/Δεκέμβριος 1981, σελ. 3-6). Στὴν *«Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη»* (ΑΒ) τοῦ Βόλου (ἀρ. 307-308/Μάρτιος-Ἀπρίλιος 1962, σελ. 88-93), τὸ κείμενο δημοσιεύεται ἐπίσης ὡς *«μία σοβαρὰ μελέτη τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Νασλίμη»,* διότι ὅταν αὐτὸ ἐγράφη καὶ πρωτοδημοσιεύθηκε, ὁ συγγραφέας του δὲν εἶχε ἀκόμη χειροτονηθεῖ Ἐπίσκοπος.

τῶν Κληρικῶν καὶ ἐπίσης στὸ μέγα Μυστήριο τοῦ Γάμου.

Ἀρχίζει λέγοντας ὅτι μεταξὺ τῶν προτεινομένων Καινοτομιῶν τῶν νεωτεριστῶν εἶναι καὶ ἡ πρόταση γιὰ τὸν γάμο τῶν Ἐπισκόπων καὶ τὸν δεύτερο γάμο ὅσων Ἱερέων τελοῦν ἐν χηρείᾳ [ἢ εἶναι διαζευγμένοι]. Διότι, λέγουν, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἐκλείψουν πολλὰ ἄτοπα καὶ σκάνδαλα ποὺ συμβαίνουν καὶ ἔτσι ἄλλωστε γράφεται στὴν Ἀποστολικὴ παραγγελία: *«Δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα εἶναι»* (Α΄ Τιμ. γ΄ 2).

Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος.

Ἀλλ' ἐνῶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾶ ἔνθερμα τὸν παρθενικὸ βίο γιὰ ὅλους (Α΄ Κορ. ζ΄ 25, 40), δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν βεβαίως νὰ προστάζει τὸν ἔγγαμο βίο γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο! Δὲν ἐπιβάλλει τὸν γάμο τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκλείσει τὸ νὰ εἶναι δίγαμος ἢ νὰ ἔχει δύο γυναῖκες, ὅπως συνέβαινε στὴν Ἰουδαϊκὴ ἱερωσύνη. Δὲν νομοθετεῖ, ἀλλὰ προβλέπει ὅτι ἂν ὁ Ἐπίσκοπος προέρχεται ἀπὸ τὶς τάξεις τῶν κοσμικῶν ἐγγάμων, νὰ μὴν εἶναι δευτερόγαμος (Οἰκουμένιος). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀνύψωνε μέχρι καὶ τὸν 7ο αἰ. στὸν βαθμὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἀκόμη καὶ ἐγγάμους, οἱ ὁποῖοι διεκρίνοντο γιὰ ἐνάρετη πολιτεία καὶ ἐξαιρετικὴ μόρφωση. Ὅμως, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔκαναν κατάχρηση τῶν δικαιωμάτων τους καὶ γιὰ τὴν πλούσια ἀποκατάσταση τῶν ἀγαπημένων θυγατέρων τους λεηλατοῦσαν τὴν περιουσία τῆς Ἐπισκοπῆς τους, ἢ φρόντιζαν γιὰ τὴν μετὰ θάνατον διαδοχή τους ἀπὸ τοὺς γυιούς τους, καὶ ἐπίσης ὅταν συνέβαινε τὰ τέκνα τους νὰ μὴν εἶναι εὐλαβῆ ἀλλὰ νὰ περιπίπτουν σὲ πάθη καὶ ἁμαρτή-

ματα τοῦτο γινόταν πρόξενο σκανδάλου στοὺς πιστούς, προέκυψε ἡ ἀνάγκη περιστολῆς τοῦ κακοῦ μέσῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Ἐπισκόπου ἀπὸ τὰ οἰκογενειακὰ βάρη, ὥστε νὰ δύναται ἀπερίσπαστος νὰ ἀφοσιώνεται στὰ ὑψηλὰ καὶ ἐπίμοχθα καθήκοντα τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

Ἔτσι, ὁ ΙΒ΄ Κανόνας τῆς ἐν Τρούλλῳ Κων/λεως Ἁγίας ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸ 680 μ.Χ. ἀπαγόρευσε ὄχι μόνο τὸν γάμο τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴν συνοίκηση μετὰ τῶν πρώην συζύγων τους, σὲ περίπτωση ποὺ μετὰ τὴν χειροτονία τους ὑπόσχονταν τὴν διάζευξη. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἔκτοτε ἡ Ἐκκλησία ἐκλέγει τοὺς Ἐπισκόπους ἀπὸ τὴν τάξη τῶν Μοναχῶν.

Ἀλλὰ βέβαια, θὰ μποροῦσε νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὑπῆρξε ἀπαλλαγὴ μὲν ἀπὸ τὰ πιθανὰ δεινὰ διεφθαρμένης οἰκογενείας σὲ ἕναν ἔγγαμο Ἐπίσκοπο, ὅμως δὲν ἔπαυσαν καὶ οἱ κακοήθειες ἀπὸ μέρους ἀγάμων πλέον Ἐπισκόπων. **Ἐν τούτοις, ἡ ριζικὴ ἐξάλειψη τοῦ κακοῦ ἐπέρχεται μόνον ὅταν στὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἐπισκόπου τηροῦνται οἱ διατάξεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ὅταν δὲν ἐκλέγονται οἱ ἄμεμπτοι, μὲ ἄρτια μόρφωση, ἀλλὰ ἄνθρωποι χωρὶς τὴν ἔξωθεν καλὴν μαρτυρίαν, χωρὶς πειστήρια μιᾶς καλῆς καὶ θεαρέστου ποιμαντικῆς δράσεως μέχρις αὐτοθυσίας, τότε τὸ κακὸ θὰ διαιωνίζεται καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν ἀναξίων ποιμένων θὰ φθείρουν τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἂν δὲν διακατέχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπο, τότε κανένας περιορισμὸς καὶ καμμία ἀπειλὴ δὲν δύναται νὰ συγκρατήσει αὐτὸν ἀπὸ τὰ ἄτοπα**[103]**.**

Ὁ δὲ ἱερὸς θεσμὸς τοῦ γάμου ἀνυψώθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σὲ περιωπὴ Μυστηρίου, γιὰ τὴν ἀναχαίτιση τῆς ἀνηθικότητος καὶ τὴν περιστολὴ τῆς ἀκολασίας. Ἀκόμη καὶ ἀνθρώπινοι νόμοι τιμωροῦν [τουλάχιστον τότε!] μὲ αὐστηρὲς ποινὲς ὅσους βεβηλώνουν τὴν ἱερότητα τῆς συζυγίας. Ἀλλὰ στὴν ἐποχή μας, συμπεραίνει ὁ σ. μας, ποὺ ἔλλειψε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, πόσοι μένουν πιστοὶ στὶς ὑποσχέσεις τῆς ἔννομης συζυγίας; Ὀρθὰ παρατηρεῖ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ὅτι **ὅποιος πορνεύει πρὶν**

---

103. Ἀξιοπρόσεκτη ἡ πολὺ ὀρθὴ ἐπισήμανση τοῦ ὄντως θεοφοβουμένου Βιογραφουμένου μας.

ἀπὸ τὸν γάμο, καὶ μετὰ τὸν γάμο θὰ πορνεύει!

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ δευτέρου γάμου τῶν Ἱερέων καὶ Διακόνων μετὰ τὴν χειροτονία, αὐτὸς ἀπαγορεύθηκε, ὅπως καὶ ἡ ἀνύψωση στὸν Κλῆρο διγάμου (βλ. ΙΖ΄ καὶ ΙΗ΄ Ἀποστολικοὺς Κανόνες, Γ΄ τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς καὶ ΙΒ΄ Μ. Βασιλείου). Ὁ δὲ Ἅγιος Νικόδημος Ἁγιορείτης σὲ σχόλιο στὸν ΙΖ΄ Ἀποστολικὸ ἑρμηνεύει, ὅτι καὶ ἡ ἱερολογηθεῖσα μνηστεία λογίζεται ὡς γάμος, ὥστε οἱ συνάψαντες τέτοια μνηστεία ἂν πεθάνει ἡ μνηστή τους καὶ συνάψουν γάμο μὲ ἄλλη γυναίκα, νὰ λογίζονται ὡς δίγαμοι[104].

Ἐν τούτοις, σὲ κάποιες δυσχερεῖς καιρικὲς περιστάσεις, ἀποτολμήθηκαν χειροτονίες διγάμων, οἱ ὁποῖες ὅμως δὲν ἔγιναν δεκτές[105]. Παρατίθενται δὲ καὶ παραδείγματα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τέτοιου εἴδους ἐκτροπῶν, οἱ ὁποῖες σημειώθηκαν σὲ διάφορες γεωγραφικὲς περιοχὲς κατὰ διαφόρους καιρούς, ἀλλὰ πάντοτε οἱ ἀτακτήσαντες, ὅταν ἐντοπίσθηκαν, ὑπέστησαν τὶς Κανονικὲς κυρώσεις.

Ἐν ὑποσημειώσει, ὁ σ. μας ἀναφέρεται καὶ στὴν Πανορθόδοξη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη τῆς Ρόδου τοῦ Σεπτεμβρίου 1961, στὴν ὁποίαν ἦταν παρὼν καὶ γράφει ὅτι ὑπῆρξαν στιγμὲς ἀγωνίας περὶ τοῦ θέματος τοῦ δευτέρου γάμου τῶν Ἱερέων, δι-

104. Λαμβάνουμε τὴν εὐκαιρία νὰ διευκρινίσουμε ὅτι, ἂν μεταξὺ ζεύγους προηγηθεῖ *«ἱερολογηθεῖσα μνηστεία»* καὶ ὄχι ἁπλὴ ὑπόσχεση ἢ συμφωνία γιὰ γάμο (ἁπλοὶ-συνηθισμένοι ἀρραβῶνες), τότε σὲ περίπτωση θανάτου τῆς μνηστῆς, ὁ ἄνδρας ἂν νυμφευθεῖ ἄλλη γυναίκα, δὲν δύναται νὰ ἱερωθεῖ, ὡς δίγαμος. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἀκόμη καὶ ἡ ἱερολογηθεῖσα μνηστεία εἶναι τέλειος γάμος καὶ ὅτι ἐπιτρέπει ὅλα τὰ τοῦ γάμου. Ἔχει μὲν «τάξιν» γάμου, ἀλλ᾽ εἶναι κατώτερη αὐτοῦ (βλ. ΙΖ΄ Ἀποστ. Κανόνα καὶ ΚΕ΄ Κανόνα τῆς Ἀγκύρας). Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, ἂν ἕνας Ἀναγνώστης συνευρεθεῖ μὲ τὴν μνηστή του πρὶν ἀπὸ τὴν τέλεση τοῦ γάμου τους, μένει ἀργὸς καὶ ἐπιτιμᾶται ἐπὶ ἕνα ἔτος, σύμφωνα μὲ τὸν ΞΘ΄ Κανόνα τοῦ Μ. Βασιλείου, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἱερωθεῖ. Ταῦτα ἐπεξηγηματικά, διότι στὴν ἐποχή μας παρατηρεῖται κάποτε σύγχυση στὸ θέμα αὐτὸ ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν Κληρικῶν καὶ Πνευματικῶν.

105. Παρατίθεται τὸ παράδειγμα τοῦ Δόμνου Ἀντιοχείας (ε΄ αἰ.), ὁ ὁποῖος χειροτόνησε κάποιον δίγαμο, ὀνόματι Εἰρηναῖο, ὡς ἐπίσκοπο Τύρου, καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου νὰ τὸν βοηθήσει διὰ τῆς ἐπικλήσεως παρομοίων παραδειγμάτων (PG τ. 83, στλ. 1305: Ἐπιστολὴ ΡΙ΄ - *«Δόμνῳ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας»).*

ότι ἀνεφάνησαν ἐνδιαφερόμενοι γιὰ τὴν ἀναγραφὴ τούτου πρὸς συζήτησιν στὴν μέλλουσα Προσύνοδο· ὅμως, ἡ σχετικὴ εἰσήγηση ἀπορρίφθηκε ***«καὶ οὕτως οἱ διαφλεγόμενοι διὰ δευτέραν γαμβροποίησιν Κληρικοὶ ἀνεχώρησαν ἀπογοητευμένοι»***[106].

ΙΖ.10. Ἐπίθεση κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λεοντίου καὶ ἀπολογία αὐτοῦ

Ἐν τῷ μεταξύ, ὅπως προκλήθηκε ἰσχυρὴ ἀντίδραση ἐναντίον τῆς χειροτονίας ἐν Ἀμερικῇ τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου, μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἑλλάδα, προκειμένου μετὰ δαιμονικῆς μανίας νὰ πληγεῖ ἡ ἐγκυρότητα καὶ κανονικότητα αὐτῆς, ἔτσι ἀκριβῶς -καὶ χειρότερα, θὰ λέγαμε- συνέβη καὶ στὴν περίπτωση τῶν νέων χειροτονιῶν.

Οἱ αὐτοὶ ἀντιδραστικοὶ κύκλοι, συνασπισμένοι ἀπὸ κοινοῦ, δημοσίευσαν μία φωτογραφία ὅπου μεταξὺ ἑτεροδόξων, κάποιων μὲ ἄμφια, καὶ κάποιου πρώην κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου Ἑλλάδος ποὺ βρέθηκε στὸν νέο κόσμο ὡς δῆθεν ἐπίσκοπος (Νικόλαος Κατσουνάκης), διακρίνεται καθήμενος καὶ Ρῶσος Κληρικός, ὁμοιάζων τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, ὥστε νὰ τοῦ προσάπτεται ἐκ τούτου ἡ μομφὴ τοῦ «Λατινόφρονος»![107]

Ἐπ᾽ αὐτοῦ ἀπαιτήθηκε ἐν τέλει εἰδικὸ δεκασέλιδο τεῦχος τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας»[108], τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε ὡς «Ἔκτακτος Ἔκδοσις», προκειμένου νὰ ἀποκαταστήσει τὰ πράγματα καὶ νὰ ἀναιρέσει τοὺς συκοφάντες, οἱ ὁποῖοι σὲ μία ὀργιαστικὴ ἔκρηξη ἀχαλίνωτης ἐπιθετικότητος, ὅλοι μαζὶ καὶ ὁ καθεὶς χωριστὰ (Νεοημερολογῖτες, ἀποστάτες/ἀνεξάρτητοι,

---

106. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 396/9.7.1962, σελ. 7.

107. Μία πρώτη ἀπολογητικὴ ἀπάντηση ἐπιχειρεῖται στὴν *ΦΟ* (ἀρ.φ. 398/15.8.1962, σελ. 7: *«Ἀποκατάστασις τῆς Ἀληθείας»),* ὅπου ἀρχικῶς ἀμφισβητεῖται ἡ παρουσία τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου σὲ μία ἀδιευκρίνιστη τελετή, καὶ τίθενται ἐρωτήματα πρὸς τὴν συκοφαντικὴ ἐφημερίδα *«Τύπος Ἑλληνικὸς - Ὀρθόδοξος»* πῶς δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὶς πλεῖστες ἐπίσημες φωτογραφίες ὄντως συμπροσευχῶν καὶ συλλειτουργιῶν τῶν ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν μὲ τοὺς κακοδόξους ἢ ἀκόμη καὶ τοὺς ἀλλοθρήσκους!

108. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 402/17.9.1962: *«Καταπέλτης κράτιστος κατὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης - Ἀναίρεσις συκοφαντιῶν».*

καὶ Ματθαιϊκοί) βρῆκαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξεμέσουν ἄφθονο δηλητήριο, γιὰ νὰ πλήξουν τὴν ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ Συνοδικὴ πλέον βάση, καὶ συνακόλουθα τὸ ἀνορθωτικὸ καὶ εὐλογημένο Ὁμολογιακὸ καὶ Ποιμαντικὸ ἔργο της.

Τὸ πρόσωπο τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεοντίου τέθηκε στὸ στόχαστρο, ὥστε νὰ σπιλωθεῖ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ προερχόμενοι ἐξ αὐτοῦ μὲ κάθε εἴδους κακοφημία σχετικὰ μὲ τὴν Ὀρθόδοξη συνείδησή τους, τὴν ἠθικὴ πολιτεία τους καὶ τὴν Κανονικὴ προβολὴ καὶ ἀνάδειξή τους. Βεβαίως, οἱ ἐνσυνείδητοι πιστοὶ ἀντιλαμβάνονται τὶς ἐπιβουλὲς καὶ προθέσεις τῶν μοχθηρῶν. Ὑπάρχουν ὅμως ἁπλοϊκοί, ὅπως καὶ ἐπιπόλαιοι, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς ἐπηρεάζονται σὲ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἀπὸ τὸν καταιγισμὸ τῆς κακίας τῶν ἐπιτηδείων.

Οἱ ἐπιτιθέμενοι χρησιμοποίησαν μία φωτογραφία ἀπὸ τὴν κηδεία ἑνὸς Παπικοῦ ἀρχιεπισκόπου στὸ Καράκας τῆς Βενεζουέλας, ὅπου ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος συνέβη τότε νὰ παρεπιδημεῖ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἐκεῖ Ἐπισκοπῆς τῆς ΡΟΕΔ καὶ ὡς θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ρωσικῆς Παροικίας ἐκλήθη νὰ παρευρεθεῖ στὴν τελετή, γιὰ νὰ ὑποβάλει στὴν Κυβέρνηση τῆς χώρας τὰ συλλυπητήρια τῆς Κοινότητός του, χωρὶς καμμία συμμετοχὴ στὰ δρώμενα. Μάλιστα, ὅταν αὐτὸς καὶ ἡ συνοδία του ἀφίχθησαν στὸν Παπικὸ ναό, ἡ Ἀκολουθία τους εἶχε τελειώσει καὶ ἐκφωνοῦνταν οἱ ἐπικήδειοι λόγοι. Συνελυπήθη, ἀφοῦ κάθησε ἐπ’ ὀλίγον, καὶ ἀνεχώρησε. Αὐτὸ συνέβη κατὰ κοινωνικὸ καθῆκον, ὅπως προβλέπει ἡ ἐθιμοτυπία, καὶ ὄχι ὡς συμμετοχὴ σὲ θρησκευτικὴ ἱεροτελεστία ἢ συμπροσευχή.

Καὶ ἐνῶ ὅλα αὐτὰ εἶναι εὔκολα ἀντιληπτὰ καὶ κατανοητά, ἡ φωτογραφία ἐκείνη ἀποτέλεσε ὑλικὸ γιὰ ἀναίσχυντη δημοκοπία τότε καὶ μετέπειτα, πρὸς κατασυκοφάντησιν προσώπων ἐγνωσμένης ἀκραιφνοῦς Ὀρθοδόξου συνειδήσεως καὶ ἀνεπιλήπτου ἠθικῆς ἀξίας.

Παρατίθεται δὲ στὸ ἐν λόγῳ φύλλο[108] ἡ ὑπ’ ἀριθ. 160/11-24.8.1962 Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ἀπὸ τὸ Σαντιᾶγο τῆς Χιλῆς, πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἀπευθύνθηκαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Μέσῳ αὐτῆς, ὁ σεβάσμιος Ρῶσος Ἀρχιερέας γράφει ἀπολογούμενος

ὅτι ἡ φωτογραφία ἐκείνη, ὅπως χρησιμοποιήθηκε ἄνευ ἐξηγήσεων καὶ μὲ σχόλια τῆς φαντασίας αὐτῶν ποὺ τὴν δημοσίευσαν, δημιούργησε σὲ ὅλους στενοχώρια. Διευκρινίζει, ὅτι τὸ ἔτος 1959, πρὶν νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀρχιερατικὴ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ, διῆλθε ἀπὸ τὴν Βενεζουέλα, προσκεκλημένος ἀπὸ τὸν ἐκεῖ Ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας τους (Σεβ. Καράκας Σεραφείμ) καὶ τὸ Ἐπαρχιακὸ Συμβούλιο. Παρέμεινε μερικὲς ἡμέρες μὲ τὸν ἐπιχώριο Ἐπίσκοπο, τελῶν Θ. Λειτουργίες καὶ ἐπισκεπτόμενος Ναοὺς σὲ πόλεις καὶ οἰκισμούς. Ὁ Σεβ. Καράκας Σεραφεὶμ ὅμως ἀνεχώρησε γιὰ τὴν Σύνοδο νωρίτερα, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος στὸ Τζόρντανβιλ γιὰ νὰ δεῖ καὶ τὸν Πνευματικό του, ἐνῶ ὁ ἴδιος (Σεβ. Λεόντιος) παρέμεινε γιὰ λίγο ἀκόμη στὴν Βενεζουέλα κατ' ἀπαίτησιν Κλήρου καὶ Λαοῦ, καὶ τὴν συμφωνία βεβαίως τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.

Ἀλλὰ τότε ἦταν ποὺ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παπικῶν μὲ τὸν τοποτηρητή του σκοτώθηκαν σὲ αὐτοκινητικὸ δυστύχημα καὶ βυθίσθηκε ὅλη ἡ χώρα στὸ πένθος, ἐφ' ὅσον στὴν Λατινικὴ Ἀμερικὴ ὁ Καθολικισμὸς ἐπικρατεῖ συντριπτικά. Ἀμέσως ἦλθε εἰδοποίηση καὶ στὰ γραφεῖα τῆς Ὀρθοδόξου (Ρωσικῆς) Ἐπισκοπῆς μὲ ὑποβολὴ αἰτήσεως νὰ παραστοῦν οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι στὸν μητροπολιτικό τους ναὸ γιὰ νὰ συμμερισθοῦν τὴν θλίψη ὁλοκλήρου τῆς χώρας τους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ὁ Ἀρχιερέας καὶ μέλη τοῦ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου πῆγαν στὴν κηδεία γιὰ ἔκφραση συλλυπητηρίων τῶν Ὀρθοδόξων ἐκ μέρους τοῦ ἀπουσιάζοντος τοπικοῦ Ἐπισκόπου. Ἡ μετάβαση ἔγινε μετὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς τους, κατὰ τὴν ὥρα τῶν ὁμιλιῶν. Οἱ ὑπεύθυνοι τοποθέτησαν τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο παραπλεύρως τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐκπροσώπων ἄλλων δογμάτων καὶ θρησκειῶν καὶ τοῦ ἔδωσαν ἔντυπο ἀναφερόμενο στοὺς θανατωθέντες καὶ στὴν δράση τους. Τότε τὸν πλησίασε μὲ θράσος κάποιος ρασοφόρος μὲ ἐγκόλπιο καὶ συστήθηκε ὡς Ἕλληνας ἐπίσκοπος, ποὺ τοῦ προξένησε δυσάρεστη ἐντύπωση. Ἔμαθε δὲ ἀπὸ τοὺς συνοδούς του ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἔγγαμο ψευδεπίσκοπο. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ μὲ ἐρώτηση τῶν ἁρμοδίων στὴν Βενεζουέλα.

Ἡ στάση τῶν Νεοημερολογιτῶν, συνεχίζει ὁ Ἀρχ/πος Λε-

όντιος, ἐξηγεῖται καλῶς μετὰ τὶς χειροτονίες τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, γιὰ τὶς ὁποῖες **ἀποκαλύπτεται ὅτι ὑπεβλήθη ἔκθεση παραπόνου στὸ Βατικανὸ (!) καὶ ἔγιναν ἔξω φρενῶν ἐναντίον του. Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι ἐπιτελέσθηκε θεῖο ἔργο καὶ ὄχι τυχοδιωκτικό, ὅπως γράφουν.** ***«Ἐξ ἄλλου πάντοτε ὑπῆρξα ὀρθόδοξος γνήσιος καὶ γνήσιος θὰ ἀποθάνω. Δὲν ἐπρόδωσα τὴν πίστιν μου ὑπὸ συνθήκας τρομερῶν καταδιώξεων εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ τὴν προδώσω οὔτε ἐδῶ. Μετὰ ἀγάπης ἐν Χριστῷ, ὑμέτερος Ἀρχιεπίσκοπος Λεόντιος»*****[109].**

Ἐν συνεχείᾳ, στὸ αὐτὸ φύλλο τῆς «Φωνῆς», δημοσιεύεται καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, τῆς 30.8.1962, πρὸς τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα χαιρετίζει ἕνα πρὸς ἕνα ὀνομαστικά. Εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἀπὸ 22.8.1962 ἔγγραφό τους καὶ γιὰ τὴν φωτογραφία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ποὺ τοῦ ἔστειλαν. Καὶ συνεχίζει:

«Ὅσον ἀφορᾶ τὰς ἐπιθέσεις ἀπὸ παντοῦ, *αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ ἀναμένετε ἀπὸ πρίν. Εἰς τὰς ἐπιστολάς Σας τὰς πλήρεις χριστιανικῆς ἀγάπης εὑρίσκω τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν ἰσχύν μου διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν πειρασμῶν τοῦ διαβόλου. Παρακαλῶ νὰ μὴ μὲ λησμονῆτε καὶ εἰς τὸ μέλλον καὶ νὰ προσεύχεσθε δι' ἐμέ, ὥστε ὁ Κύριος νὰ βοηθήσῃ γρήγορα νὰ ἑνωθῶμεν καὶ σωματικῶς, ἵνα ὁμοῦ λειτουργῶμεν καὶ ὑπηρετοῦμεν Κύριον τὸν Θεόν*[110]*. Χαίρω*

---

109. Αὐτόθι, σελ. 3. Οἱ χειροτονίες πέραν τοῦ Βατικανοῦ θορύβησαν ἰδιαίτερα τοὺς Νεοημερολογῖτες τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἄλλωστε εἴδαμε. Σὲ μεταγενέστερο δημοσίευμα τῆς *ΦΟ* (ἀρ.φ. 417/29.4.1963, σελ. 8), ὑπάρχει ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα *«Ἔθνος»* τῆς 3.5.1963 (ν.ἡ.), ὅπου γράφεται ὅτι τὴν Συνοδικὴ Διοίκηση τῆς Καινοτόμου Ἐκκλησίας *«ἀπησχόλησε χθὲς τὸ θέμα τῶν τελουμένων γάμων ὑπὸ Παλαιοημερολογιτῶν Ἱερέων... Ἐπίσης τὸ θέμα τῶν προσφάτων χειροτονιῶν Μητροπολιτῶν Παλαιοημερολογιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν χειροτονηθῆ ἀπὸ τὸν εὑρισκόμενον εἰς Ἀμερικὴν Ῥῶσον Ἐπίσκοπον Λεόντιον ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Λευκορώσου Ἀναστασίου, τὸν ὁποῖον ἔχει ἀναγνωρίσει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον [ἐννοοῦν ἀπὸ παλαιά]. Σημειωτέον ὅτι* ***τὸ κανονικὸν*** *ἀπὸ Ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς τῆς χειροτονίας τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος καθιστᾷ πλέον ἀκανθῶδες τὸ ζήτημα».* Εἶναι πράγματι ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἡ δημόσια ἐπισήμανση καὶ παραδοχή.

110. Καὶ πάλι τίθεται ἀνοικτὰ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ἐλεύσεως καὶ παραμονῆς στὴν Ἑλλάδα γιὰ κοινὸ Ἀγῶνα Πίστεως.

διότι ἡ ἀποστολική σας ἱεραποστολὴ αὐξάνει. Οἱ Ἐπίσκοποι ἐπισκέπτονται τὰ Ποίμνιά των, εἰρηνεύουν τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ἐνισχύουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ[111]. *Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ὑπόθεσίς μας εἶναι δικαία, παρὰ τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ "ἡμετέρου" τε καὶ "ξένου". Λαμβάνων ἐπιστολὰς ἀπ' ὅλα τὰ μέρη βλέπω καθαρὰ ὅτι παντοῦ οἱ Ὀρθόδοξοι χαίρουν διὰ τὸ μέγα γεγονὸς τῆς ἐπανιδρύσεως (δηλ. ἀποκαταστάσεως) τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τῆς παλαιᾶς καὶ οὐχὶ τῆς τῶν Καινοτόμων, τῆς βυθισθείσης εἰς τὸ τέναγος τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων ὅλων τῶν μὴ ὀρθοδόξων διευθύνσεων διὰ τοὺς ὁποίους κοινὴ πλέον εἶναι ἡ τύχη, ἀπώλεια ἐν Θεῷ καὶ ἐντροπὴ ἐν ἀνθρώποις. Πρέπει νὰ ὑπολογίζωμεν ὅτι* ***τὸ πλεῖστον τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἰδικῆς μας Ἐκκλησίας τοῦ Ἐξωτερικοῦ εὑρίσκονται παρὰ τὸ πλευρόν μας***[112]. *Ὑπάρχουν ὡρισμένοι φοβούμενοι, καὶ δὴ ἐκ τοῦ φόβου μήπως χάσουν τὰς καλὰς καὶ θερμὰς θέσεις των. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποστηρίξω ἀνοικτὰ τὴν ὑπόθεσίν μας μὴ ἀποδίδων σημασίαν εἰς οὐδέν, καθόσον ὁ Κύριος εἶναι μεθ' ἡμῶν»*[113].

Κατόπιν, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος γράφει ὅτι ἀκολουθεῖ βιογραφία του ποὺ συνέταξε ὁ ἴδιος, καὶ παραπέμπει ὀνομαστικὰ σὲ Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ποὺ γνώριζαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν νεότητά του καὶ τώρα (1962) εἶναι καὶ αὐτοὶ στὴν Διασπορά, γιὰ τὴν ἐπαλήθευση ὅσων γράφει, προτείνοντας νὰ διαδώσουν ὅλα αὐτὰ στοὺς πιστοὺς καὶ στοὺς Ἁγιορεῖτες Πατέρες, *«διὰ νὰ μὴ στενοχωρῆται οὐδεὶς καὶ διὰ νὰ μὴ γίνωνται πιστευτὰ τὰ διάφορα κατασκευάσματα τῆς προπαγάνδας τοῦ ἐχθροῦ, εἴτε τοῦ Ματθαίου εἶναι, εἴτε τῶν Νεοημερολογιτῶν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, εἴτε Καθολικῶν, Διαμαρτυρομένων καὶ ἄλλων ἐχθρῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Βεβαίως, αὐτοὶ ὅπως ὁ Σατανᾶς δὲν πρόκειται νὰ ἡσυχάσουν μέχρις ὅτου δεθοῦν ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, πάντως εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀντιδρῶμεν ζωηρῶς,*

---

111. Περιεκτικὴ ἔκφραση, ἡ ὁποία συνοψίζει τὴν οὐσία τῆς ποιμαντικῆς διακονίας στὴν Ἐκκλησία.

112. Τοῦτο διαπιστώσαμε ἀπὸ τὸν συσχετισμὸ τῶν Ἀρχιερέων τῆς ΡΟΕΔ κατὰ τὴν συζήτηση τοῦ θέματος τῶν ἐν Ἑλλάδι χειροτονιῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου.

113. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 402/17.9.1962, σελ. 4.

δι' αὐτὸ καὶ εὐχαρίστως Σᾶς γράφω ὅ,τι γράφω» [113]. Βεβαιώνει ὅμως ὅτι στὸ ἑξῆς δὲν πρόκειται νὰ ἐπανέλθει καὶ νὰ ἀντιδράσει σὲ ὁποιαδήποτε ἐπίθεση, διότι θεωρεῖ κατώτερο τῆς ἀξιοπρεπείας του νὰ ἀπολογεῖται γιὰ τὰ αὐτονόητα καὶ εὐνόητα. Ζητεῖ δὲ καὶ οἱ ἀποδέκτες τῆς ἐπιστολῆς του νὰ κάνουν τὸ ἴδιο.

Σεβ. Ἀρχιεπ. Λεόντιος.

Ὡς πρὸς τὴν Βιογραφία, ἐκτὸς τῶν ὅσων ἐν περιλήψει ἔχουμε ἤδη ἀναφέρει, προσθέτουμε τὶς παρεχόμενες βεβαιώσεις ποὺ τονίζει ἐμφατικὰ ὁ ἴδιος, ὅτι δὲν διετέλεσε ποτὲ νυμφευμένος, ὅπως κατηγορήθηκε, ἀλλὰ ὅσοι τὸν γνωρίζουν ἀπὸ τὴν νεότητά του δύνανται νὰ μαρτυρήσουν γιὰ τὴν καθαρότητα τῆς ζωῆς του. Ποτὲ δὲν παρέλειψε νὰ καταπολεμᾶ κάθε αἵρεση καὶ ποτὲ δὲν πρόδωσε τὴν ἁγία Ὀρθοδοξία. Ποτὲ δὲν σχετίσθηκε μὲ τὸν Ἀμερικῆς Ἰάκωβο, οὔτε μὲ ὁποιονδήποτε ἀποστάτη τῆς Ὀρθοδοξίας. Οὔτε φίλος τοῦ Πάπα ὑπῆρξε ἢ τῶν Παπικῶν, καὶ ἂν λόγῳ ἐθιμοτυπίας καὶ καθήκοντος βρέθηκε κάποτε μὲ Παπικοὺς σὲ κηδεία, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἁμαρτία. Ἀποκρούει κάθε Καινοτομία ἀπὸ ὅπου καὶ ἂν προέρχεται. Οὐδέποτε μετεῖχε σὲ Διαχριστιανικὰ ἢ ἄλλα Συνέδρια, ὡς μὴ ὠφέλιμα γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἀναπτύσσει Ἱεραποστολὴ μεταξὺ Παπικῶν καὶ Οὐνιτῶν καὶ πολλοὺς προσηλύτισε στὴν Ὀρθοδοξία. Τὸ γεγονὸς τῆς ἐξηγηθείσης παρουσίας του στὴν κηδεία στὸ Καράκας τῆς Βενεζουέλας δὲν θεωρεῖ ἁμαρτία ἢ ὅτι ἐπιφέρει σπίλωση. *«Ἰδοὺ ἡ ζωή μου. Ἦλθον δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐχὶ ἀδίστακτος κ.λπ., ὡς γράφει ἕτερον δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῶν Νεοημ/τῶν, ἀλλὰ τῇ αἰτήσει τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων»* [114].

Στὸ αὐτὸ φύλλο τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» παρατίθεται καὶ Ἐγκύκλιος τῆς ΠΘΕΟΚ (ὑπ' ἀριθ. 351), ὅπου περιγράφον-

114. Αὐτόθι, σελ. 5-6.

ται τὰ δεινὰ ἀπὸ τὴν Ματθαιϊκὴ διάσπαση τοῦ 1937, ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ ἀνεξικακία τοῦ Ὁμολογητοῦ Ποιμενάρχου μας πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου κ.λπ.. Κατόπιν, ὅταν ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ μᾶς μετέφερε στὴν λαμπρὴ ἡμέρα τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας τοῦ παλαιμάχου Ἀρχιεπισκόπου μας κ. Ἀκακίου ἀπὸ κανονικοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, τότε ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ Ἅδου ξεσηκώθηκαν ἐναντίον μας. Ὁ νεοχειροτονηθεὶς διώχθηκε ἀπὸ τὶς ἀρχές. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς, ἔγιναν ἀνάστατοι, ἀλλὰ κατόπιν σίγησαν, ὅταν πληροφορήθηκαν ὅτι ὁ χειροτονηθεὶς εἶναι μεγάλης ἡλικίας καὶ ἀσθενής. Ὅταν ὅμως πληροφορήθηκαν γιὰ τὶς χειροτονίες τῶν νέων Ἀρχιερέων μας ἀπὸ τὸν ἐκ Νοτίου Ἀμερικῆς ἐλθόντα Σεβ. Ἀρχ/πο Λεόντιο, τότε ἐξεπλάγησαν καὶ ἐταράχθησαν! Καὶ γνωρίζουμε, γράφουν οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, ὅτι **διενεργεῖται ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιῶν περὶ τοῦ πρακτέου.**

«Διότι, διὰ τῶν γενομένων χειροτονιῶν διαιωνίζεται τὸ ἅγιον ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας κίνημα ἡμῶν ἐπὶ βάσεων κανονικῶν μὲ διαδοχὴν ἀποστολικήν, μὲ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΤΗΤΑ. Τίς ποτε ἐνδιεφέρθη διὰ τὰς χειροτονίας τῶν ψευδεπισκόπων τῆς Κερατέας; Οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας μας, εἰς τοὺς ὁποίους παρεπονοῦντο ὡρισμένοι ἀδελφοὶ διὰ τὸν ἄνισον τρόπον τῆς μεταχειρίσεως, ἀπαντῶσιν: "οἱ τῆς Κερατέας εἶναι πυρεῖα ἀκίνδυνα". Καὶ ὄντως, κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, οἱ κλέπται ἐπιβουλεύονται τοὺς θησαυρούς, τοὺς πολυτίμους λίθους, καὶ οὐχὶ τὰ ἄχυρα καὶ τοὺς κοινοὺς λίθους...» [115]. Ἀκολουθοῦν δὲ τελικὲς προτροπὲς γιὰ συνέχιση τοῦ καλοῦ Ἀγῶνος παρὰ τὸ πλευρὸ τῶν Ἀρχιερέων.

Τέλος, μετὰ καὶ ἕναν κατατοπιστικὸ *«Ἐπίλογον»,* ὑπάρχει καὶ ἀπάντηση σὲ ἀνώνυμη «Διακήρυξη» κάποιας ἀγνώστου δῆθεν «Φιλορθοδόξου Ἀδελφότητος Ὁ Μέγας Φώτιος», χωρὶς κανένα στοιχεῖο ταυτότητος καὶ χωρὶς ὑπογραφὲς συντακτῶν, πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύει τὸ ἄνανδρον καὶ τὸ πραγματικὸ ποιὸν ὅσων κρύπτονται ὄπισθεν. Αὐτοὶ προσάπτουν τὴν βαριὰ κατηγορία ἐναντίον χειροτονησάντων καὶ χειροτονηθέντων ὡς «σιμωνιακῶν», διότι τὰ

---

115. Αὐτόθι, σελ. 7. Βλ. καὶ τὴν ὑποσημ. 109 παρόντος Κεφαλαίου.

χρήματα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος δόθηκαν δῆθεν ὑπὸ ἑνὸς ἢ δύο προσώπων σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς χειροτονήσαντες! Ὅμως, *«τὰ ἔξοδα τῆς τε ἀφίξεως καὶ ἐπιστροφῆς, καὶ τῆς ἐνταῦθα φιλοξενίας τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, συντεταγμένα εἰς ἰδιαίτερον λογαριασμόν, εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ἑκάστου ἀμφιβάλλοντος. Ἐν αὐτῷ οὐδὲ ὀβολὸς ἀναφέρεται ὅτι ἐδόθη εἰς τὸν Ἀρχ/πον Λεόντιον διὰ τὰς χειροτονίας»*[116].

Οἱ Σεβ. Ἀρχ/ποι Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς), Σεραφεὶμ Σικάγου, Λεόντιος Χιλῆς, Ἀβέρκιος Συρακουσῶν, Σάββας Αὐστραλίας καὶ Φιλόθεος Ἀμβούργου.

***

Στὴν παρουσίαση ὅλων αὐτῶν ποὺ διαλαμβάνονται στὸ ἐκτενὲς αὐτὸ Κεφάλαιο, ἐθίγησαν καὶ δυσάρεστα γεγονότα καὶ συμβάντα, προξενοῦντα πιθανὴ ὀδύνη καὶ δυσαρέσκεια. Ὅμως, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν Ἀλήθεια, πρέπει νὰ γνωρίζουμε μὲ τρόπο ἀντικειμενικὸ καὶ τὸν ζοφερὸ πόλεμο ἐναντίον της ἢ ἀκόμη καὶ τοὺς μὴ καλοὺς χειρισμοὺς κάποιων ἀπὸ τοὺς ἀκολούθους της, ὄχι γιὰ νὰ θλιβόμαστε, ἀλλὰ γιὰ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεόν, ὁ Ὁποῖος σὺν τῷ πειρασμῷ δίδει καὶ τὴν σωτηριώδη ἔκβασιν.

Τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ στὴν Ἐκκλησία, σὲ καιρὸ κινδυνευούσης πίστεως καὶ μεγάλης συγχύσεως, κατορθώνονται μὲ πάρα πολὺ μεγάλη δυσκολία ἀπὸ ἡρωϊκὲς καὶ μαρτυρικὲς μορφές, καὶ πολεμοῦνται ἀπὸ ὅσους ἀντιτάσσονται στὸ θεῖο θέλημα, ὅπου καὶ ἂν αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι φαίνεται ἐξωτερικὰ ὅτι ἀνήκουν.

Ἡ ἐπιτέλεση τῶν χειροτονιῶν τὸν Μάϊο τοῦ 1962, καὶ μάλιστα ἡ προαγωγὴ στὴν Ἀρχιερωσύνη τοῦ Βιογραφουμένου μας, τῇ ἐπιμονῇ καὶ πιέσει τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχ/που Λεοντίου, παρὰ τὴν ἐκ τῶν ἔσω ἐπιβουλή, ἀποτέλεσαν νίκη τῆς Πίστεως! Ἄρχιζε ὄντως μία ἔνδοξη, ἀλλὰ καὶ μαρτυρικὴ πορεία...

---

116. Αὐτόθι, σελ. 9. Ἀναφορὰ σὲ αὐτὴ τὴν κατηγορία βλ. καὶ στὴν ὑποσημ. 66 τοῦ παρόντος Κεφαλαίου.

ΙΗ. Ἡ ἀρχιερατικὴ διακονία καὶ δράση τοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου

ΙΗ.1. Ἔναρξη ἀρχιερατικῆς διακονίας

ΕΧΕΙ ἐπισημανθεῖ ὅτι *«οἱ νέοι Ἀρχιερεῖς ἀνέλαβαν τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο τους, ἀνανεώνοντας τὸν ζῆλο καὶ δίδοντας νέα πνοὴ καὶ ζωντάνια στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, μὲ Λειτουργίες, Πανηγύρεις, Ἐπισκέψεις, Χειροτονίες Κληρικῶν, Ἐγκαινιασμοὺς Ναῶν, Ὁμιλίες, Χοροστασίες, Ἐκδηλώσεις κ.λπ.»*[1].

Εἰδικῶς ὅμως γιὰ τὸν Βιογραφούμενό μας παρατηρήθηκε ὀρθά, ὅτι εὐδοκίᾳ Θεοῦ ὁ λύχνος ἐτέθη *«ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ»* (Ματθ. ε΄ 15). Γι᾽ αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ἀνάδειξή του *«ἡ δρᾶσις του ὡς Ἀρχιερέως ὑπῆρξε πολυσχιδής. Ἀπεδύθη εἰς μείζονας ἀγῶνας μετ᾽ αὐταπαρνήσεως πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν καὶ στερήσεων ἐκ τῆς μακροχρονίου ἐλλείψεως κεφαλῆς πανταχοῦ σπεύδων μετ᾽ ἀκαμάτου ζήλου. Ἀλλ᾽ αὐτὸς οὗτος ὁ καθ᾽ ὑπερβολὴν ζῆλος του τὸν συνήρπασε μέχρι σημείου ἀστοχήσεως τῆς προσβεβλημένης ἐπικινδύνως ὑγείας του. Πολλὰς ἀντιξοότητας ἀντιμετωπίσας καὶ πολλὰς πικρίας γευθεὶς εἰς βάρος τῆς σαθρᾶς ὑγείας του, οὐδόλως ὑπεχώρει πρὸ τοῦ καθήκοντος»*[2].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος *«ἐπιθυμοῦσε ὅλους τοὺς κόπους του, ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς του, τὶς σκέψεις, τὶς προσπάθειές του, νὰ τὰς ἀφιερώνει μετὰ Θεὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν της»*[3].

Ἐφ᾽ ὅσον ἀνέλαβε καὶ τὴν Γραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως προαναφέρθηκε, συνέτασσε τὰ κείμενα, διεξῆγε τὴν ἀπα-

---

1. Βλ. *Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς,* ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα - Μάρτιος 2015, σελ. 69.

2. Ἀπὸ τὸν ἐπικήδειο στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο τοῦ τότε Σεβ. Θεσσαλονίκης Χρυσοστόμου, στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973 (ἔκτακτος ἔκδοσις), σελ. 5-6.

3. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (κείμενο δακτυλογραφημένο), ἄ.χ., σελ. 7-8.

ραίτητη ἀλληλογραφία, συνέγραφε τὶς Ἐγκυκλίους γιὰ ποικίλα θέματα, ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1962-1963, ὅταν εἶχε καὶ πάλι ὑπ' εὐθύνη του καὶ τὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας». Πρὸς τοῦτο, λόγῳ τῆς διαμονῆς του κατὰ τὸ περισσότερο διάστημα τοῦ χρόνου στὴν Ἀθήνα, μακρὰν τοῦ Βόλου, λάμβανε κάποιο «σιτηρέσιον» γιὰ τὴν κάλυψη τῶν βασικῶν ἐξόδων του[4].

Μία ἀπὸ τὶς πρῶτες μέριμνες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἦταν ἡ λειτουργία Κατηχητικῶν Σχολείων στὶς Ἐνορίες, ἰδίως ὅπου αὐτὰ δὲν ὑφίσταντο. Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 28/31.8.1962, «ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου» Ἐγκυκλίου του, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπευθύνθηκε πρὸς τοὺς Κληρικοὺς καὶ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε κατὰ τὸ νέο ἐκκλησιαστικὸ ἔτος νὰ λειτουργήσουν Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Σὲ αὐτήν, τονίζει τὴν ἀνάγκη διαδόσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σημασία ποὺ ἐδίδετο ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στὸ θεῖο κήρυγμα. Γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρχαν στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ὀργανωμένα τάγματα Κατηχητῶν, γιὰ τὴν Κατήχηση τῶν προσηλύτων στὴν πίστη καὶ γενικὰ τῶν νέων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐμεῖς σήμερα, γράφει ὁ φέρελπις Ἀρχιερεύς, δὲν θὰ εἴμαστε ἀντάξιοι τῆς κλήσεώς μας ὡς Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἂν δὲν φροντίσουμε γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς Κατηχήσεως στὴν Ἐκκλησία μας. Τὰ τέκνα τῶν πιστῶν μας εἶναι ἐκτεθειμένα σὲ πάρα πολλοὺς κινδύνους κατὰ τὶς πονηρὲς ἡμέρες μας καὶ τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας πλήττεται ἀπὸ λυσσαλέα κύματα. Ἡ ἐγρήγορση καὶ ἡ προσπάθεια ὅλων ἀπαιτεῖται συνεχής: γονέων καὶ κηδεμόνων, ἀλλὰ καὶ νέων καὶ νεανίδων, ἂν θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε ἐλπίδες γιὰ τὴν συνέχιση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας. Ἀπευθύνει μάλιστα ἔκκληση στοὺς δυναμένους νὰ συνδράμουν στὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἔργου στοὺς Ναούς μας, στὸν δὲ ἱερὸ Κλῆρο συστήνει τὴν ἀνάλογη κινητοποίηση γιὰ τὴν ἵδρυση Κατηχητικῶν Σχολείων στὶς Ἐνορίες τους, προτρέποντας: *«Οἱ θέλοντες νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν στρατιὰν τῆς παρατάξεως τοῦ Κυρίου, δύνανται νὰ διέρχωνται τῶν Γραφείων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τὰς*

4. Ἐπιστολὴ Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη τῆς 5/18.2.2016 πρὸς τὸν γράφοντα.

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος στὴν Ἱ. Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου.

πρωϊνὰς ὥρας, ἵνα λαμβάνωσιν ὁδηγίας παρ᾽ ἡμῶν»[5].

Κατὰ τὴν ἔναρξη τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου (1962), ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προβαίνει στὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου στὸ ὁμώνυμο Γυναικεῖο Ἡσυχαστήριο στὴν Μπάλα Ἀττικῆς, τὴν 8η Σεπτεμβρίου, καὶ δέκα ἡμέρες ἀργότερα, στὶς 18 Σεπτεμβρίου, προβαίνει στὸν Ἐγκαινιασμὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ ὁμωνύμου Γυναικείου Ἡσυχαστηρίου στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου Μαγνησίας, γιὰ τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν ἐκοπίασε ἰδιαίτερα καὶ ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο τῆς πνευματικῆς πατρικῆς φροντίδος καὶ ἐπιμελείας του[6].

Τὴν δὲ Κυριακή, 1/14.10.1962, ὁ Σεβ. Μαγνησίας λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος στὰ Σπάτα Ἀττικῆς, καὶ ἐν συνεχείᾳ προέστη τοῦ Μνημοσύνου τῶν Ἰω-

5. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 403/8.10.1962, σελ. 6-7. Ἡ φροντίδα τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου γιὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν δεδομένη. Ἐγκύκλιο σύντομη καὶ περιεκτικὴ γιὰ τὴν ἔναρξη τῆς νέας Κατηχητικῆς περιόδου ἔγραψε καὶ τὴν ἑπομένη χρονιὰ διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 129/1.10.1963 κειμένου του (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου). Ἐπίσης, στὸ Πρακτικὸν 647/4.11.1963 τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος Γ.Ο.Χ. Καβάλας, γράφεται γιὰ τὸν τελέσαντα τὴν Πανήγυρη τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴν Καβάλα Σεβ. Μαγνησίας: *«Ὁ Σεβ/τος μᾶς συνέστησε νὰ διοργανώσουμε κατηχητικὰ διὰ τὴν χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν. Ὑποδεικνύεται ὡς Κατηχητὴς ὁ Γρηγόριος Νταμπαλῆς»* (Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* Καβάλα 2007, σελ. 177).

6. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 403/8.10.1962, σελ. 5: *«Ἐγκαίνια Ἱερῶν Ναῶν»*. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι Ἐγκαίνια Ναῶν Ἐνοριακῶν καὶ Μοναστηριακῶν ἄρχισαν νὰ τελοῦν καὶ οἱ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διότι λόγῳ ἐλλείψεως Ἐπισκόπων κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἄλλωστε οἱ διωκτικοὶ περιορισμοὶ ἦταν συνεχεῖς, πλῆθος Ναῶν παρέμεναν ἀνεγκαινίαστοι.

άννου καὶ Μαρίας Μπέκα, γονέων τοῦ τότε Δημάρχου Σπάτων, ὅπου καὶ παρευρέθη μεγάλο πλῆθος πιστῶν[7].

Τὴν 29.10.1962, ὁ Σεβ. Χρυσόστομος τῆς Μαγνησίας τέλεσε τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Μεσημέριο Χαλκιδικῆς[8], ἐνῶ δύο ἡμέρες νωρίτερα εἶχε προστεῖ τῆς Πανηγύρεως τοῦ Ἁγίου Νέστορος στὴν Θεσσαλονίκη, φωτογραφία ἐκ τῆς ὁποίας δημοσιεύθηκε μεταγενέστερα[9].

Ἐξόδιος Ἀκολουθία Μακαριστοῦ Κυκλάδων Παρθενίου (Δεκ. 1962).

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ ἔτους ἐκείνου, κατὰ τὴν Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐκοιμήθη ἐκ Κυρίῳ στὴν ἡλικία τῶν 72 ἐτῶν, ὁ ἀσθενῶν Ἐπίσκοπος Κυκλάδων Παρθένιος Σκουρλῆς, ἐκ τῶν ἐπιφανῶν Ἀγωνιστῶν καὶ Πνευματικῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει τὴν Ἀρχιερωσύνη τὸν παρελθόντα Μάϊο. Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία του ἐψάλη ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Θρακομακεδόνων Ἀττικῆς, ὅπου καὶ ἐτάφη καὶ προσέδωσε παλαιόθεν καὶ τὴν προσωνυμία του (Μονὴ «Παρθενίου») εἰς αὐτήν[10].

---

7. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 404/22.10.1962, σελ. 2.

8. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 406/19.11.1962, σελ. 6.

9. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 407/3.12.1962, σελ. 7.

10. Βλ. Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Ἑορτολόγιον 2012 (Ἀφιερωμένον εἰς τὸν Μακαριστὸν Ἐπίσκοπον Κυκλάδων κυρὸν Παρθένιον Σκουρλῆν),* σελ. 48-50. Παραδόξως, δὲν γίνεται κάποια ἀναφορὰ περὶ τοῦ γεγονότος τούτου στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Μακαριστὸς

ΙΗ.2. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ 1963

Κατὰ τὴν ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους 1963, τελέσθηκε μὲ ἰδιαίτερη αἴγλη καὶ μεγαλοπρέπεια ἡ Τελετὴ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων στὸν Πειραιᾶ. Ἡ πρώτη σκέψη ἦταν κάποιοι ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ μεταβοῦν σὲ παράλια Παραρτήματα Βορείου καὶ Κεντρικῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἀναπτέρωσιν τοῦ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος τῶν ἐκεῖ Ἀδελφῶν. Ὅμως, τελικὰ προκρίθηκε ἡ λύση ὅπως ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς παραμείνουν στὸ Κέντρο καὶ ἑνωμένοι νὰ διέλθουν ἐπισήμως ἐν μέσῳ τοῦ Κλήρου, ὡς μπροστάρηδες

Ἀρχιερεύς, κατὰ κόσμον Προκόπιος Σκουρλῆς, γεννήθηκε στὸ Ὡρολόγιον Εὐβοίας τὸ ἔτος 1890. Ἦταν πρωτότοκος υἱὸς πολυτέκνου οἰκογενείας. Σὲ ἡλικία 16 ἐτῶν ἐστάλη στὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ ἐργασθεῖ πλησίον συγγενικοῦ προσώπου. Μετὰ τρία ἔτη, μία ἐπιδημία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀσθένησε καὶ ὁ ἴδιος ἐπικίνδυνα, τοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκπληρώσει τὸν πόθο του ἀφιερώσεως στὸν Θεό. Διῆλθε ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ τὸ Σινᾶ. Στὰ σπήλαια τῆς Μονῆς Χοζεβᾶ ἕνας διορατικὸς Γέροντας τὸν προέτρεψε νὰ πάει στὸ Ἅγιον Ὄρος. Μεταβὰς ἐκεῖ ὑποτάχθηκε σὲ αὐστηρὸ Γέροντα στὴν Νέα Σκήτη, ὅπου ἔγινε Μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Παρθένιος. Διετέλεσε 18 χρόνια ὑποτακτικός, χειροτονήθηκε Ἱερομόναχος, ἦταν περίφημος μουσικὸς Ψάλτης, ἐπιδέξιος στὴν ξυλογλυπτικὴ τέχνη, εἰδήμων τοῦ Τυπικοῦ, ἀκουστὸς ψαρᾶς. Ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς Ζηλωτὲς Πατέρες, κατῆλθε τέλη τοῦ 1927 στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ βοηθήσει στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου. Τὸ 1935 συνελήφθη καὶ ἀπελάθη στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὅμως μετὰ λίγο καιρὸ ἐπέστρεψε πλησίον τῶν πνευματικῶν του τέκνων στὸν κόσμο, ἀλλὰ ἔχασε τὴν ὅραση τοῦ ἀριστεροῦ ματιοῦ του. Ἦταν ὁ ἱδρυτὴς τῆς περιφήμου Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στοὺς πρόποδες τῆς Πάρνηθος στὴν Ἀττική, πλησίον Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ ΙΒ΄ αἰ.. Ἡ Μονὴ οἰκοδομήθηκε κατὰ τὰ πρότυπα τῶν παλαιῶν Βυζαντινῶν Μονῶν, τὴν ὁποίαν ἐπισκέφθηκαν οἱ Βασιλεῖς Παῦλος καὶ Φρειδερίκη τὸ 1948 καὶ ἐντυπωσιάσθηκαν. Ὁ Γέροντας Παρθένιος, ὁ ὁποῖος καθοδήγησε τὴν Ἀδελφότητα ἐπὶ 24 ἔτη, ἐκοσμεῖτο μὲ ἔκδηλα πνευματικὰ χαρίσματα. Ἐξέδωσε Πατερικὰ βιβλία. Χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Κυκλάδων τὸν Μάϊο τοῦ 1962, παρὰ τὴν κλονισμένη ἤδη ὑγεία του. Προαισθάνθηκε τὴν κοίμησή του καὶ ἔκανε ὅλα τὰ ἀπαραίτητα. Σὲ μία πιστὴ ποὺ μετέβη νὰ προλάβει γιὰ τὴν εὐχή του, τῆς εἶπε πράγματα σχετικὰ μὲ αὐτὴν καὶ τὴν οἰκογένειά της, ποὺ ἀπεδείκνυαν τὸ διορατικὸ καὶ προορατικό του χάρισμα. Τὸ αὐτὸ πιστοποιήθηκε καὶ ἄλλοτε, ὅταν προεῖπε τὰ περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς τοῦ Σταυλάρχη τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων τοῦ Τατοΐου. Ἐκοιμήθη τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, Προστάτου τῆς Μονῆς, 6.12.1962. Τὴν εὐχή του νὰ ἔχουμε!

Ἅγια Θεοφάνεια τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τὸ ἔτος 1963.

τοῦ ταλαιπωρημένου καὶ συνάμα ἡρωϊκοῦ Ποιμνίου μας, καὶ ἐπίσης γιὰ νὰ δώσουν ἕνα ἠχηρὸ μήνυμα ἐνώπιον φίλων καὶ ἐχθρῶν ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἑνότητος.

Ἡ Θεία Λειτουργία τὸ πρωὶ τῆς 6/19.1.1963 τελέσθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ὑπαπαντῆς Καλλιπόλεως στὸν Πειραιᾶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Σαλαμῖνος Γεροντίου καὶ τριῶν καλλιφώνων Ἀρχιμανδριτῶν. Ὁμιλητὴς ὁρίσθηκε ὁ πλέον εὐφραδὴς καὶ ρητορικὸς Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος συνεπῆρε πράγματι τὰ πλήθη τῶν πιστῶν μὲ τὴν θαυμάσια ἔξαρση τῶν ἑορτίων νοημάτων. Λόγῳ ἀσθενείας τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου, τῆς ἱεροπρεποῦς πομπῆς προΐσταντο οἱ τέσσερεις Ἀρχιερεῖς: Γαρδικίου Αὐξέντιος, Μαγνησίας Χρυσόστομος, Διαυλείας Ἀκάκιος καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος. Χιλιάδες πιστῶν Ὀρθοδόξων ἀκολουθοῦσαν ἐνθουσιῶντες τὴν πομπή, προερχόμενοι ἀπὸ Ἀθήνα, Πειραιᾶ, Μεσόγεια, καὶ τὶς πλησιέστερες νήσους, πρᾶγμα ποὺ εἶχε νὰ συμβεῖ ἀπὸ τὸ ἔτος 1951, ὅταν καὶ πάλι ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο παρίσταντο συνολικὰ τέσσερεις Ἀρχιερεῖς.

Ἡ Ἀκολουθία τῆς Καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τελέσθηκε λαμπρῶς καὶ χαρμοσύνως, μὲ ἀσύγκριτη μεγαλοπρέπεια καὶ χάρη. Μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώθηκε ἡ ἀνασυγκρότηση

τῆς ἱερᾶς πομπῆς γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὸν Ναὸ ἀφετηρίας. Μικροὶ καὶ μεγάλοι «ἐρρίπτοντο» κυριολεκτικὰ ἐπάνω στοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς ζητοῦντες μὲ ἱερὰ συγκίνηση νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Τίμιο Σταυρὸ ποὺ ἕκαστος ἐβάσταζε. Κάθε παρέμβαση τῶν Τελεταρχῶν πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ πλημμυροῦντος ἐνθουσιασμοῦ τῶν πιστῶν ἦταν ἀνίσχυρη!...

Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴ στὸν Ναό, πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀπόλυση, καὶ πάλιν ἡ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ ἁγίου Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀπηύθυνε ρήματα προσηκούσης εὐχαριστίας καὶ ἐμπευσμένων εὐχῶν. Μάλιστα, ἐπειδὴ ἡ σκέψη του δὲν ἔπαυε ἀνέκαθεν νὰ εἶναι καὶ μὲ τοὺς ἀγωνιζομένους Ἀδελφοὺς τῆς Ἐπαρχίας, ἐξέφρασε τὴν συμπαράσταση καὶ ἑνότητα μὲ τοὺς ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἑορταστὲς τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας, εὐχηθεὶς τὴν ἀπὸ Θεοῦ προστασία καὶ ἐνίσχυση. Καὶ ἔτσι ἐπερατώθη ἡ ἀλησμόνητη ἐκείνη Ἑορτή [11].

ΙΗ.3. Σημαντικὸ ἄρθρο γιὰ τὸ φρικτὸ ἔγκλημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σχίσματος

Παράλληλα, στὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Φωνῆς» τῆς Ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, δημοσιεύθηκε ἕνα ἰδιαίτερα σημαντικὸ κείμενο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: ***«Φρικτὸν τὸ ἔγκλημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σχίσματος»*** [12]. Ὁ σ. μας εἶχε ζήσει ἀπὸ τὴν νεότητά του τόσο τὸ Ἡμερολογιακὸ σχίσμα τοῦ 1924, ὅσο καὶ τὸ λεγόμενο Ματθαιϊκὸ τοῦ 1937, ἐντὸς πλέον τοῦ Πατρίου, ὡς νέος τότε Κληρικός. Ἐπί-

11. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 409-410/14.1.1963, σελ. 8-11, μὲ φωτογραφικὸ ὑλικό. Οἱ ἀναφερθεῖσες Ὁμιλίες τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου δὲν δημοσιεύονται, διότι προφανῶς θὰ εἶχαν ἐκφωνηθεῖ ἀπὸ στήθους. Ἐγκύκλιος ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 28.12.1962, ὑπογραφομένη ἀπὸ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, προτρέπει τὸ Ποίμνιο σὲ πάνδημη συμμετοχὴ στὰ ἅγια Θεοφάνεια καὶ ἐπιλέγει: *«Εἶναι ἀνάγκη ὁ ὄγκος τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ νὰ δημιουργήσῃ τὰς ἀναλόγους ἐντυπώσεις παρὰ φίλοις καὶ ὑπεναντίοις, ὅπερ τότε μόνον θὰ ἐπιτευχθῇ ὅταν πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ ἐν τῇ καθόδῳ καὶ ἐν τῇ ἐπανόδῳ παρακολουθήσωσι ταύτην»* (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

12. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 409-410/14.1.1963, σελ. 2-4. Στὸ κείμενο, καὶ ἰδίως στὸ κλείσιμό του, εἶναι σὺν τοῖς ἄλλοις εὐδιάκριτος καὶ ὁ ἀντι-ματθαιϊκός του χαρακτῆρας.

σης, ἔζησε καὶ ἀντιτάχθηκε τόσο στὶς ἀκραῖες ἀπολήξεις τῶν Ματθαιϊκῶν ἐκτροχιασμῶν, ὅσο καὶ στὶς ὀδυνηρὲς διασπάσεις ἐντὸς τῆς ὀρθοφρονούσης μερίδος ὑπὸ τὸν Ἅγιο πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο ἐκ μέρους ἀπειθάρχων κληρικῶν καὶ πεισμόνων λαϊκῶν, ὀργανωμένων ἢ μή. Αὐτὸ ἦταν ἰδιαίτερα αἰσθητὸ καὶ κατὰ τὴν πενταετῆ περίοδο ὀρφανίας μας (1955 - 1960), ἀλλά, δυστυχῶς, καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτήν. Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ στὴν λυσσαλέα ἀντίδραση καὶ «ἐκ τῶν ἔσω» στὴν χειροτονία τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου τὸ 1960 καὶ στὶς χειροτονίες τοῦ 1962 στὸ προηγούμενο μόλις Κεφάλαιο.

Ὁ σ. μας, ὡς ἄνθρωπος διορατικὸς καὶ Πνευματικὸς προνοητικός, μὲ βλέμμα ποὺ δὲν ἔμενε στὴν ἐπιφάνεια τῶν πραγμάτων, οὔτε μόνον στὸ σήμερα καὶ στὸ στιγμιαῖο παρόν, ἀλλὰ ποὺ διείσδυε βαθύτερα καὶ πήγαινε μακρύτερα, αἰσθανόταν μέσα στὴν ψυχή του κάποιαν ἀνησυχία. Ἂν καὶ αἰσιόδοξος καὶ ἐλπιδοφόρος ἐκ χαρακτῆρος, ἐν τούτοις ὡς ὄντως Ἐπίσκοπος, ὡς ἀετὸς ὑπόπτερος τοῦ πνεύματος ποὺ περιπόλευε ὑψηλὰ καὶ ἔβλεπε καθαρότερα τὶς μικρότητες καὶ τὰ πάθη ποὺ ἐμφώλευαν μέσα στοὺς ἀνθρώπους, ἤθελε νὰ προλάβει νὰ καταθέσει κάτι σὰν προειδοποίηση: μία κατὰ Θεὸν ὑπενθύμιση καὶ ὁριοθέτηση, γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἤθελε νὰ δώσει καὶ μία ὑπόσχεση, τὴν ὁποία τήρησε ἀπαρασάλευτα ἕως τέλους: **ὅτι αὐτὸς ὅ,τι καὶ νὰ συνέβαινε, ὅσο καὶ ἂν δοκιμαζόταν ἡ ἀντοχή του καὶ ἡ ὑπομονή του, ὅσο καὶ ἂν «προκαλοῦνταν» ἢ ἀδικοῦνταν, ὅσο καὶ ἂν ἐξωθεῖτο ἀπὸ πρόσωπα, πράγματα καὶ καταστάσεις, δὲν θὰ διενοεῖτο ΠΟΤΕ νὰ προβεῖ σὲ χωρισμὸ καὶ διαίρεση, νὰ ὑποπέσει σὲ ἀντικανονικότητες καὶ αὐθαιρεσίες, καὶ νὰ ἀποτελέσει αἰτία σκανδαλισμοῦ στὸ Ποίμνιο καὶ γενικὰ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.**

Ἂν ὁ λόγος του καὶ τὸ παράδειγμά του συγκινοῦσαν ἢ ὄχι τοὺς ἄλλους, ἂν οἱ ἄλλοι ἔκαναν ἢ δὲν ἔκαναν τὸ ἴδιο, τοῦτο πλέον δὲν θὰ ἐβάρυνε αὐτόν. Αὐτὸς ἐκ Θεοῦ κινούμενος καὶ ὄντως θεοφορούμενος, ἔθεσεν ΕΞ ΑΡΧΗΣ, ἀπὸ αὐτὴ τούτη τὴν νέα Συνοδικὴ συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν ὑγιᾶ βάση, καὶ προσπάθησε ἐπιπροσθέτως, ὅπως θὰ δοῦμε, νὰ θέσει καὶ ἄλλες δικλεῖδες ἀσφαλείας, γιὰ τὴν προφύλαξη τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας ἀπὸ κάθε εἴδους ἐκτροπές.

Φαινομενικὰ δὲν εἰσακούσθηκε. «Ἔφυγε» κατ' ἄνθρωπον περιφρονημένος καὶ ἀδικημένος, χωρὶς ἡ κατὰ Θεὸν προσπάθειά του νὰ δικαιώνεται. Ὅμως, ἡ καλὴ σπορὰ ποτὲ δὲν χάνεται. Μπορεῖ νὰ ἀρχίσει νὰ ἀποδίδει καρποὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς μετὰ παρέλευση δεκαετιῶν. Τί ἄλλο εἶναι καὶ ἀποτελεῖ ἡ παροῦσα ταπεινὴ συγγραφή μας, παρὰ μία «ἀνακάλυψη» καὶ «φανέρωση» αὐτῆς τῆς ἀγαθῆς σπορᾶς καὶ αὐτῆς τῆς πολυτίμου κληρονομίας; Νομίζουμε ὅτι ὁ Ἱεράρχης τοῦ Θεοῦ Μαγνησίας Χρυσόστομος, τὸ Καύχημα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, **ὁμιλεῖ καὶ σήμερα,** καὶ «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω»!

Ἐπὶ τοῦ κειμένου λοιπόν, ὁ σ. μας βεβαιώνει ὅτι καὶ ἄλλοτε εἶχε ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν δημιουργηθεῖσα οἰκτρὴ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεση τῶν Ἀντιοχέων κατὰ τὰ μέσα τοῦ Δ΄ αἰ., ὅταν ὑπῆρχαν σὲ αὐτὴν δύο ἀλληλοεγκαλούμενοι (ἀλληλοκατηγορούμενοι) ἐπίσκοποι ὀρθοδόξων. Διότι, μετὰ τὴν καθαίρεση ἀπὸ τοὺς Ἀρειανοὺς καὶ τὴν ἐξορία τοῦ Ἀντιοχείας [Ἁγίου] Εὐσταθίου, τὸν θρόνο ἀνεπλήρωσε ὁ ἀπὸ Σεβαστείας Μελέτιος. Οἱ ὀπαδοὶ ὅμως τοῦ Εὐσταθίου ὑποψιάζονταν κακῶς τὸν Μελέτιον ὡς δῆθεν ἀρειανίζοντα καὶ δὲν τὸν ἀναγνώριζαν ὡς ἐπίσκοπό τους. Καὶ εἶχαν κάποιους ὁμόφρονες ἱερεῖς, γιὰ νὰ τελοῦν τὶς ἱεροπραξίες τους ἐκτὸς τῆς πόλεως. Ἂν καὶ ὁ ἱερὸς Μελέτιος ἀπέδειξε τὴν Ὀρθοδοξία τοῦ φρονήματός του, καὶ πολλοὶ ἐπίσημοι καὶ ἅγιοι ἄνδρες μεσολάβησαν γιὰ νὰ ὑπάρξει συμφιλίωση, ὅμως τὸ κακὸ ἐξακολουθοῦσε. Καὶ μάλιστα, ὁ δυτικὸς Ἐπίσκοπος Καλάρεως Λουκίφερος ἦλθε στὴν Ἀντιόχεια καὶ διεύρυνε τὸ χάσμα, μὲ τὸ νὰ χειροτονήσει κάποιον Παυλῖνο ἀπὸ τοὺς ἀποσχισμένους σὲ ἐπίσκοπο. Τότε συνέβησαν πολλὰ τραγικὰ ἀπὸ τὶς παρατάξεις τῶν Ὀρθοδόξων, ποὺ εἶχαν ὅμως ἀντιπάλους ἐπισκόπους.

Καὶ ἐνῶ ἡ κατάσταση φάνηκε νὰ βελτιώνεται μὲ τὴν συμφωνία ὁ Παυλῖνος νὰ διαδεχθεῖ τὸν Μελέτιο μετὰ τὸν θάνατό του, ὅμως ὅταν ὁ [Ἅγιος] Μελέτιος ἐκοιμήθη κατὰ τὶς ἐργασίες τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στὴν Κωνσταντινούπολη, δὲν κλήθηκε στὸν θρόνο ὁ Παυλῖνος, ἀλλὰ χειροτονήθηκε ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Συνόδου ὁ Πρεσβύτερος Φλαβιανός, ποὺ συνόδευε στὴν Σύνοδο τὸν Μελέτιο. Ὁπότε ἡ κατάσταση χειροτέρευσε καὶ ἐπιδεινώθηκε ἀκόμη περισσότερο, ὅταν ὁ Παυλῖνος

πρὶν νὰ πεθάνει, χειροτόνησε μόνος ὡς διάδοχό του τὸν ὁμόφρονά του Εὐάγριο.

Τότε ἐπικρατοῦσε φοβερὸ μένος καὶ σκοτασμὸς μεταξὺ τῶν σχισματικῶν, οἱ δὲ συκοφαντίες καὶ διαβολὲς ἦταν καθημερινές, γιὰ νὰ δυσφημισθοῦν πρόσωπα καὶ πράξεις ἀντιθέτου φρονήματος. Τὰ πράγματα μάλιστα περιεπλάκησαν ἔτι περισσότερο, διότι ἀκόμη καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες ὑψηλὰ ἱστάμενοι, ὑποστήριξαν τοὺς πλανωμένους καὶ παρασύρθηκαν σὲ πολλὰ ἄτοπα.

Ὁ Ρώμης Δάμασος ἀπὸ κακὴ πληροφόρηση εἶχε στραφεῖ ἐναντίον τῶν κανονικῶν Ἐπισκόπων Ἀντιοχείας Μελετίου καὶ Φλαβιανοῦ. Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος παρασύρθηκε καὶ τάχθηκε μὲ τὸ μέρος τῶν σχισματικῶν τοῦ Παυλίνου θεωρῶντας ἀρειανίζοντα τὸν Ἅγιο Μελέτιο. Καὶ μάλιστα, δέχθηκε χειροτονία Πρεσβυτέρου ἀπὸ τὸν ἀντικανονικὸ Παυλῖνο, ἀλλὰ ἴσως συναισθάνθηκε τὸ σφάλμα του καὶ ἀπέφυγε στὴν ζωή του νὰ τελέσει ἱερατικὰ καθήκοντα, *«εὐθὺς ἅμα χειροτονηθεὶς καὶ ἅμα παραιτηθεὶς τῆς ἱερωσύνης»*. Αὐτὸ βεβαίως ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τῆς εὐσυνειδησίας του, ἐφ' ὅσον δὲν τόλμησε νὰ ἀσεβήσει *«παίζων ἐν οὐ παικτοῖς, θέτων ἑαυτὸν εἰς μεῖζον κρῖμα καὶ κατάκριμα ἔναντι τῶν Ἱερῶν Κανόνων»*.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Ἀντιοχείας, καὶ Κληρικὸς ὢν ὑπὸ τὸν Μελέτιον ἀρχικὰ καὶ ὑπὸ τὸν Φλαβιανὸν κατόπιν, ἐργάσθηκε ἐπὶ δωδεκαετίαν ὁλόκληρη (386-397) γιὰ τὴν διόρθωση τῆς καταστάσεως μὲ κάθε τρόπο. Ὡς Πρεσβύτερος τοῦ Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες μέσῳ τοῦ θείου Κηρύγματος γιὰ τὴν ἄρση τοῦ σχίσματος. Ἀπέδιδε τὴν αἰτία τῆς διαιρέσεως στὴν φιλαρχία, διότι διαφορὰ Πίστεως μεταξὺ τῶν διϊσταμένων μερίδων δὲν ὑπῆρχε, ἀφοῦ εἶχαν τὰ αὐτὰ δόγματα καὶ μυστήρια. Ἡ διαίρεση ὅμως τῶν Ὀρθοδόξων προξενοῦσε στενοχώρια, διότι ἔδιδε ἀφορμὴ κατηγοριῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες. Ἡ δὲ ἐπίσημη Ἐκκλησία δίσταζε πολλὲς φορὲς νὰ ἐπιβάλλει ἐπιτίμια σὲ ἐκτρεπομένους, ἀπὸ τὸν φόβο ὅτι θὰ σκληρυνθοῦν καὶ θὰ μεταπηδήσουν ὁριστικὰ στὴν παράταξη τοῦ Παυλίνου.

Γιὰ τὸν διχασμὸ ἀκριβῶς τοῦτον ἦταν ποὺ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, προκειμένου νὰ τὸν καυτηριάσει, ἔγραψε τὸ γνωστὸ

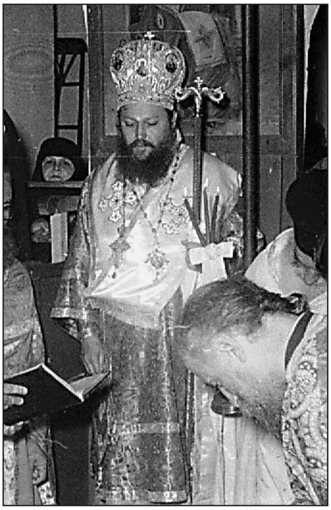

Ἀπὸ τὴν Θ. Λειτουργία τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ στὸ Μεσημέριο Χαλκιδικῆς (Ὀκτ. 1962).

καὶ ἀξιομνημόνευτο: *«οὐδὲ αἷμα μαρτυρίου δύναται τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σχίσματος ἐξαλείφειν»,* καὶ ὅτι *«τοῦ εἰς αἵρεσιν ἐμπεσεῖν τὸ τὴν Ἐκκλησίαν σχίσαι οὐκ ἔλαττόν ἐστι κακόν».* **Τοὺς περὶ τὸν Παυλῖνον ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θεωροῦσε ὀρθοδόξους στὴν πίστη, ἀλλὰ μὴ ἔχοντες κανονικὲς τὶς χειροτονίες καὶ ἑπομένως ἀποσχισμένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Καὶ δυσφοροῦσε πάρα πολὺ ὅταν μάθαινε ὅτι κάποιοι πήγαιναν ἀδιάφορα πότε στοὺς μὲν καὶ πότε στοὺς δέ, χωρὶς νὰ διακρίνουν ποιοὶ ἔχουν κανονικὴ καὶ ποιοὶ ἀντικανονικὴ χειροτονία, μὲ μόνη τὴν πρόφαση ὅτι ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς πίστεως καὶ οἱ δύο πλευρὲς ὀρθοδοξοῦν!**

Τὸ Χρυσοστομικὸ κείμενο, ὡς ἰδιαίτερα ἐκφραστικὸ καὶ ἐνδιαφέρον, παρατίθεται αὐτούσιο, ἂν καὶ ἐμεῖς προτιμοῦμε ἐδῶ τὴν ἁπλούστερη ἀπόδοσή του στὴν καθαρεύουσα, γιὰ τὴν διευκόλυνση τοῦ ἀναγνώστου, ἐνῶ ὁ σ. μας παραθέτει τὸ ἀρχαιοπρεπὲς πρωτότυπο:

«Δύο τρόποι ἀποκοπῆς ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουν· ὁ ἕνας, ὅταν ψυχράνωμεν τὴν ἀγάπην, ὁ δεύτερος δέ, ὅταν τολμήσωμεν πράγματα ποὺ εἶναι ἀνάξια νὰ γίνωνται εἰς ἐκεῖνο τὸ σῶμα· διότι καὶ μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς τρόπους χωρίζομεν τοὺς ἑαυτούς μας ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν δὲ ἐμεῖς, ποὺ ἔχομεν ταχθῇ νὰ οἰκοδομῶμεν καὶ ἄλλους εἰς αὐτό, πρῶτοι γινώμεθα ἐμεῖς αἴτιοι διὰ ν' ἀποσχίζωνται ἀπὸ αὐτήν, τί δὲν θὰ πάθωμεν; Τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ διαιρέσῃ τόσον εὔκολα τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον ἡ φιλαρχία· τίποτε δὲν παροξύνει τόσον τὸν Θεόν, ὅσον τὸ νὰ διαιρεθῇ ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχωμεν πράξει ἄπειρα καλά, δὲν θὰ καταδικασθῶμεν ὀλιγώτερον ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι διεμέλισαν τὸ σῶμα του, ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι διαιροῦμεν τὸ ἐκκλησιαστικὸν πλήρωμα. Διότι ἐκεῖνο μὲν ἔγινε πρὸς ὄφελος τῆς οἰκουμένης, ἂν καὶ δὲν

τὸ ἔκαναν ἀπὸ αὐτὸν τὸν σκοπόν· αὐτὸ ὅμως εἰς τίποτε πουθενὰ δὲν χρησιμεύει, ἀλλ᾽ εἶναι μεγάλη ἡ βλάβη.

Αὐτὰ δὲν λέγονται μόνον πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους. Κάποιος δὲ ἅγιος ἄνδρας εἶπε κάτι τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι τολμηρόν, πλὴν ὅμως τὸ εἶπε. Ποῖον εἶναι δὲ αὐτό; Οὔτε τὸ αἷμα τοῦ μαρτυρίου ἠμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν. Διότι, εἰπέ μου, διατί μαρτυρεῖς; Δὲν τὸ κάνεις αὐτὸ διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ; Σὺ λοιπὸν ὁ ὁποῖος θυσιάζεις τὴν ζωήν σου ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἐξολοθρεύεις τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας πρῶτος ἐθυσιάσθη ὁ Χριστός; Ἄκουσε τὸν Παῦλον ὁ ὁποῖος λέγει· "Οὐκ εἰμὶ ἄξιος καλεῖσθαι ἀπόστολος, ὅτι ἐδίωξα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν". Δὲν εἶναι μικρὰ αὐτὴ ἡ βλάβη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ πολὺ μεγάλη. Διότι ἐκείνη μὲν ἀναδεικνύει αὐτὴν καὶ λαμπροτέραν, ἐνῷ αὐτὴ καταισχύνει αὐτὴν καὶ ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν της, ὅταν δηλαδὴ πολεμῆται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ τέκνα της. Διότι εἶναι μεγάλη ἀπόδειξις ἀπάτης τὸ νὰ μεταβάλλωνται ἔξαφνα καὶ νὰ διάκεινται ὡς ἐχθροὶ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἔχουν γνωρίσει μὲ ἀκρίβειαν τὰ ἀπόρρητα τῆς πίστεως. Αὐτὰ δι᾽ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ ἀδιαφορίαν ἀκολουθοῦν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι διαιροῦν τὴν Ἐκκλησίαν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἔχουν ἀντίθετον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πίστιν, καὶ δι᾽ αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἁρμόζει εἰς ἐκείνους ν᾽ ἀναμιγνύωνται· ἐὰν ὅμως ἔχουν τὴν ἰδίαν πίστιν, τότε πολὺ περισσότερον δὲν πρέπει νὰ ἀναμιγνύωνται. Διατί ἆρά γε; Διότι ἡ νόσος προέρχεται ἀπὸ φιλαρχίαν.

Δὲν γνωρίζετε τί ἔπαθον οἱ περὶ τοὺς Κορὲ καὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρών; Καὶ μήπως μόνον αὐτοὶ καὶ ὄχι καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ αὐτούς; Τί λέγεις; Ἡ ἰδία πίστις εἶναι, ὀρθόδοξοι εἶναι καὶ ἐκεῖνοι. Διατί λοιπὸν δὲν εἶναι μαζὶ μὲ ἐμᾶς; "Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα". Ἐὰν δὲ αὐτὰ ποὺ κάνουν αὐτοὶ εἶναι ὀρθά, τότε τὰ ἰδικά μας εἶναι λανθασμένα· ἐὰν δὲ τὰ ἰδικά μας εἶναι ὀρθά, τότε τὰ ἰδικά των εἶναι λανθασμένα. "Μηκέτι ὦμεν νήπιοι", λέγει, "κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας". Εἰπέ μου, νομίζεις ὅτι ἀρκεῖ αὐτό, τὸ νὰ λέγῃς δηλαδὴ ὅτι εἶναι ὀρθόδοξοι; Τὰ δὲ τῆς χειροτονίας ἔφυγαν καὶ ἐχάθησαν; Καὶ ποῖον τὸ ὄφελος ἐὰν αὐτὴ δὲν ἔγινε κατὰ τρόπον κανονικόν;

Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν διὰ τὴν πίστιν, ἔτσι πρέπει νὰ ἀγωνιζώμεθα καὶ δι᾽ αὐτήν. Διότι, ἐὰν εἰς τὸν καθένα εἶναι δυνατὸν νὰ χειροτονῇ, ὅπως οἱ παλαιοί, καὶ ἔτσι νὰ γίνωνται ἱερεῖς, ἄς γνωρίζουν ὅλοι, ὅτι εἰς μάτην ἔχει οἰκοδομηθῇ αὐτὸ τὸ θυσιαστήριον, εἰς μάτην τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἱερέων· ἄς τὰ καταργήσωμεν αὐτὰ καὶ ἄς τὰ καταστρέψωμεν.

Μὴ γένοιτο, λέγει. Σεῖς τὰ κάνετε αὐτὰ καὶ λέγετε μὴ γένοιτο; Πῶς λέγεις, μὴ γένοιτο, τὴν στιγμὴν ποὺ ἔχουν ἤδη γίνει; Ἐγὼ τὸ λέγω καὶ τὸ ἐπιβεβαιώνω ἀποσκοπῶν ὄχι εἰς ἰδικόν μου συμφέρον, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἰδικήν σας σωτηρίαν· ἐὰν δὲ κάποιος ἀδιαφορῇ, αὐτὸς θὰ κριθῇ· ἐὰν δὲ αὐτὰ δὲν ἐνδιαφέρουν εἰς κάποιον, ἐμᾶς ὅμως μᾶς ἐνδιαφέρουν» [12α].

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Χρυσορρήμονος θείου Πατρός, ἐπιλέγει ὁ σ. μας στὸ ἐν λόγῳ κείμενό του, πληροφορούμαστε γιὰ τὸ μέθεγος τῆς εὐθύνης τοῦ κάθε ἑνός, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἄμεσα, ἀλλὰ καὶ ἔμμεσα δημιουργεῖ σχίσμα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ ὅποιου μὲ κάθε τρόπο ἐνισχύει τὶς τάξεις τῶν σχισματικῶν, καὶ συνεκκλησιάζεται ἀδιάφορα πότε μὲ κανονικὰ καὶ πότε μὲ ἀντικανονικὰ χειροτονηθέντες Κληρικούς, μὲ τὴν πρόφαση ὅτι δὲν ὑπάρχουν δογματικὲς διαφορὲς μεταξὺ τῶν χωρισμένων καὶ καμμία ἐξέταση δὲν κάνει, ὅπως θὰ ἔπρεπε, σχετικὰ μὲ τὴν κανονικὴ ἀποστολικὴ διαδοχὴ ὅσων παρίστανται καὶ ὑπηρετοῦν τὸ ἱερὸ Θυσιαστήριο τῶν Ναῶν [12].

***

Κατόπιν τῆς παρουσιάσεως τοῦ πολὺ σημαντικοῦ αὐτοῦ κειμένου, ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι ἡ ἀποφυγὴ σχισμάτων ἀλλὰ καὶ ἀπροσεξιῶν τοῦ λαοῦ σχετικὰ μὲ τὸν τόπο ἐκκλησιασμοῦ του, προϋποθέτουν Ὀρθόδοξη γραμμὴ καὶ πορεία, ὅπως ἐπίσης καὶ Κανονικὴ εὐθύνη καὶ συναίσθηση αὐτῶν ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν ὀρθοφρονοῦσα μερίδα τῶν Ὀρθοδόξων μὲ τὶς κατὰ τὸ δυνατὸν κανονικὲς καὶ ἀδιάβλητες χειροτονίες· ὥστε οἱ ὀρθοφρονοῦντες νὰ μὴν παρέχουν ἀφορμὴ καὶ πρόσχημα μὲ δικές τους πιθανὲς ἀστοχίες ἢ καὶ ἐμπάθειες, παρὰ τὸ ὅτι ὀρθοδοξοῦν δογματικῶς, σὲ ἄσκοπους καὶ βλαπτικοὺς διαχωρισμοὺς ἀπὸ ὅσους ἐπικα-

12α. Βλ. *«Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους», Ὁμιλία ΙΑ´, §§ δ´, ε´,* PG τ. 62, σελ. 85, 86.

λοῦνται ὅτι δὲν βρίσκουν ἄλλη διέξοδο γιὰ συνέχιση ἐπιτελέσεως τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τους, ἔστω φυσικὰ καὶ ἂν ἔχουν φανερὰ ἢ καὶ συγκαλυμμένα ἄδικο στὴν χωριστικὴ ἐπιλογή τους. Ἡ εὐθύνη βαρύνει ὅλους ὅσοι ἐνέχονται, παρὰ βεβαίως τὸν ἀποφασιστικὰ διαφορετικὸ βαθμό της, καὶ τὸ κριτήριο σὲ τέτοιες περιπτώσεις εἶναι κυρίως καὶ πρωτίστως ἐκκλησιολογικὸ καὶ κανονικό, καὶ κατὰ βάσιν πνευματικό, ΠΟΤΕ δὲ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ. Καὶ οὐσιαστικὰ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ πνευματικὴ ὡριμότητα ἑκάστου.

Εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ καταστεῖ συνείδηση ὅτι ὑπηρετοῦμε ἀνὰ πᾶσα στιγμή, σὲ κάθε περίσταση, ἀκόμη καὶ στὴν πιὸ δύσκολη, τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μὲ ὅ,τι αὐτὸ συνεπάγεται, καὶ ΟΧΙ τοὺς ἑαυτούς μας. Εἴμαστε στρατιῶτες Χριστοῦ ἐντὸς τοῦ ἁγίου Σώματός Του, μὲ τὴν θεόθεν δοθεῖσα Ὀργάνωση καὶ Ἱεραρχία, ἔστω καὶ μὴ ἀνεμπόδιστα καὶ ἀναμφισβήτητα διακρινομένη σὲ καιροὺς μεγάλης κρίσεως καὶ συγχύσεως, καὶ ὄχι «μονομάχοι» ἢ «ἐλεύθεροι σκοπευτὲς» ποὺ πράττουμε κατὰ τὸ δοκοῦν, κατὰ τὴν ὑπόδειξη τοῦ θελήματός μας, τῆς γνώμης μας, ἢ ἀκόμη καὶ τοῦ συμφέροντός μας!...

Ταῦτα ἐν σχέσει βασικῶς καὶ κυρίως μὲ τὴν Ἐκκλησία μας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων.

ΙΗ.4. Ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν φιλανθρωπία καὶ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς στερήσεις, τὴν πτωχεία καὶ τὶς ἀνάγκες της, προσπαθοῦσε ἀνέκαθεν νὰ ἐπιτελεῖ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο, ὅπως ἄλλωστε εἴδαμε, διότι ὡς Ἐκκλησία Χριστοῦ θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ μὴν ἐπαληθεύει ἔμπρακτα τὴν οὐσία τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἀγάπης. Μὲ πρωτοβουλία τοῦ μακαριστοῦ Πρωθιεράρχου Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν ἐπιτέλεση ὀργανωμένου φιλανθρωπικοῦ ἔργου, εἶχε συσταθεῖ ἡ Φιλανθρωπικὴ Ὀργάνωση κυριῶν καὶ δεσποινίδων «Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια», ἐπωνυμία ποὺ δόθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἐμπνευστὴ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς προσπαθείας. Ἡ

Ὀργάνωση πράγματι δραστηριοποιήθηκε ἔντονα σὲ δύσκολες ἐποχὲς καὶ ἀνέπτυξε πλούσια προσφορά: *«πεινῶντας ἔθρεψε, διψῶντας ἐπότισε, ξένους περιέθαλψε, γυμνοὺς ἐνέδυσε, ἀσθενεῖς ἐπεσκέψατο καὶ ἐβοήθησε, φυλακισμένους ἠλευθέρωσε· τὰ πλεῖστα δὲ τούτων ἀθορύβως κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐντολήν»*[13].

Τὴν ἐπομένη λοιπὸν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, 7/20.1.1963, ὀργανώθηκε ἀπὸ τὴν «Παναγία Ὁδηγήτρια» μία σημαντικὴ ἑορτή, ποὺ περιλάμβανε τὴν ἔνδυση καὶ ὑπόδηση πενῆντα ὀρφανῶν ἀπόρων κοριτσιῶν ἀπὸ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας μας στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Πειραιῶς. Παρέστησαν οἱ Σεβ/τοι Ἐπίσκοποι Μαγνησίας Χρυσόστομος, Διαυλείας Ἀκάκιος καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος, πολλοὶ Κληρικοὶ καὶ πλῆθος κόσμου. Τὴν ἔναρξη τῆς ἑορτῆς ἔκανε ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, τοῦ ὁποίου τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα ἦταν γνωστὰ ἀπὸ τὴν σχετικὴ δραστηριότητα στὸν Βόλο. Ἐπίσης, ἐψάλησαν ὕμνοι καὶ ἀπαγγέλθηκαν ποιήματα ἀπὸ παιδιὰ τῶν Κατηχητικῶν, πρὸς συγκίνησιν τῶν παρισταμένων. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας, μετὰ τὴν προσφορὰ τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων στὰ παιδιά, ἐκφώνησε λόγο, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆρε τὴν ποικίλη φιλανθρωπικὴ δράση τῆς «Παναγίας Ὁδηγητρίας», συστήσας σὲ ὅλους τὴν προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια γιὰ τὴν νέα γενιά, ποὺ θὰ διαδεχθεῖ τὴν παροῦσα καὶ θὰ συνεχίσει τὸν ἱερὸ ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας Ἀγῶνα. Τέλος δέ, ἐψάλησαν οἱ «φῆμες» τῶν παρόντων Ἀρχιερέων γιὰ τὴν λήψη τῶν εὐλογιῶν τους καὶ ἔτσι ἔκλεισε ἐκείνη ἡ ἰδιαίτερα ἐπιτυχημένη ἑορτή[13].

***

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀγαθοεργίας, ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας πρωτότυπο χειρόγραφο κείμενο[14], γραμμένο ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, μὲ ἡμερομηνία 22.2.1963, προοριζόμενο προφανῶς νὰ δακτυλογραφηθεῖ πρὸς κυκλοφορίαν/διανομήν. Ἀπευθύνεται *«Πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς»,* κατὰ τὴν ἔναρξη τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τοῦ

---

13. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 409-410/14.1.1963, σελ. 12: *«Ἐπένδυσις ὀρφανῶν καὶ ἀπόρων κορασίδων ὑπὸ τῆς Ὀργανώσεως "Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια"».*

14. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

ἔτους ἐκείνου. Τονίζει, ὅτι ὁ καιρὸς τῆς Νηστείας εἶναι καιρὸς μετανοίας καὶ ἐξιλεώσεως. Καὶ ὅτι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας προτρέπουν σὲ εὐποιΐα, ἐφ' ὅσον ἡ ἐλεημοσύνη ἡ ἀναμεμιγμένη («συγκεκραμένη») μὲ τὴν νηστεία σώζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν θάνατο. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι μακάριος ὅποιος μαζὶ μὲ τὴν ἐγκράτεια καὶ τὶς στερήσεις τῆς νηστείας ἐξοικονομεῖ τὶς ἀνάγκες ὅποιου πτωχοῦ ἀδελφοῦ ἀντιμετωπίζει σοβαρὲς δυσκολίες. Διότι αὐτὸς κατενόησε τὸν πραγματικὸ σκοπὸ τῆς νηστείας καὶ κερδίζει τὰ ὀφέλη της. Γίνεται δὲ σύστασις, ἐν συνεχείᾳ, βοηθείας συγκεκριμένης περιπτώσεως, ὥστε ὁ κάθε ἕνας κατὰ δύναμιν καὶ προαίρεσιν νὰ ἐπιδείξει τὸ ἀγαθὸ τῆς φιλαδελφίας, ἔχοντας τὴν πεποίθηση ὅτι καθαγιάζει τὴν νηστεία του καὶ ἑλκύει μεγαλύτερη σὲ αὐτὸν τὴν θεία εὔνοια.

Σὲ ἄλλο ἀχρονολόγητο χειρόγραφο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, *«Πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς»*[15], τῆς αὐτῆς μᾶλλον χρονικῆς περιόδου, προοριζόμενο προφανῶς καὶ τοῦτο γιὰ δακτυλογράφηση καὶ ἐγκυκλιώδη κυκλοφόρηση, γίνεται λόγος γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καχεξία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἡ ὁποία αὐξάνει λόγῳ καὶ τῆς ἀδιαφορίας ποὺ οἱ Χριστιανοί μας ἐπιδεικνύουν στὶς σχετικὲς ἐκκλήσεις. Εἶναι γνωστὸν ὅτι γιὰ νὰ εὐοδωθοῦν οἱ Ἀγῶνες, χρειάζονται προσφορὲς καὶ ἐνισχύσεις, ὅπως καὶ θυσίες. Ὅσοι συμμετέχουν σὲ αὐτὲς δύνανται νὰ καυχῶνται ὡς Ἀγωνιστές. Σὲ περίπτωση κακοδιαχειρίσεως, οἱ κακῶς κυβερνήσαντες θὰ παρέλθουν μὲ τρόπο ἀνάλογο καὶ θὰ ἀποδώσουν λόγο στὸν Θεό, ἀλλ' ὁ ἱερὸς Ἀγώνας δὲν θὰ παύσει νὰ ὑφίσταται ὡς ἄνωθεν προστατευόμενος. Ὅσοι ὅμως ἐκφράζουν τὴν ἀφοσίωσή τους σὲ αὐτὸν μὲ προσφορὰ θυσίας κατὰ τὴν προαίρεσή τους, θὰ βραβευθοῦν παρὰ Θεοῦ στὴν δικαία Κρίση Του. Οἱ ἐνισχύσεις στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα εἶναι ἠθικὲς καὶ ὑλικές. Γιὰ τὴν ἠθικὴ ἐνίσχυση ἐκ μέρους τοῦ Ποιμνίου, οἱ Ποιμένες δὲν θὰ παύσουν νὰ ζητοῦν τὴν συμπαράσταση τοῦ Ποιμνίου ἐν ὄψει τῶν ἐπιθέσεων ἀπὸ ἐχθροὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικούς, ποὺ ἐπιβουλεύονται τὴν ἀγωνιστικὴ ἑνότητά μας καὶ σὲ τοῦτο ὁμολογουμένως ὑπάρχει ἀμέριστη συμπαράσταση. Ὅμως,

15. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

γιὰ τὶς ὑλικὲς συνδρομὲς ὑπάρχει συνήθως ἀπροθυμία. Βέβαια, οἱ πιστοί μας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πτωχοὶ βιοπαλαιστὲς καὶ οἱ προσφορές τους εἶναι ἐκ τοῦ ὑστερήματός τους. Ἔστω ὅμως κι ἔτσι, ἂν ἐκδηλωνόταν ἐνδιαφέρον συνεχές, μὲ ὑλικὴ βοήθεια γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, τότε ἡ συνεισφορὰ θὰ ἦταν ὄντως σημαντική.

Ἀκόμη καὶ ἡ κηροδοσία τῶν Ναῶν καὶ ἡ διάθεση τοῦ Περιοδικοῦ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἂν διεξήγοντο μὲ προθυμία καὶ κατανόηση, ὅτι ἀποτελοῦν μία σημαντικὴ ὑποστήριξη τῆς Ἐκκλησίας μας, θὰ ἦταν ἀρκετό. Ἄλλοτε ὅμως οἱ πιστοὶ ἀποφεύγουν νὰ πάρουν κεριὰ ἀπὸ τοὺς Ναούς, φέροντες δικά τους ἀπὸ ἀλλοῦ καὶ ἴσως ὄχι καθαρά, **ἡ δὲ «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» εἶναι πράγματι ἀποκαρδιωτικὸ νὰ μένει ἀδιάθετη ἀπὸ καθαρὴ ἀμέλεια τῶν Χριστιανῶν μας,** ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ προμηθεύονται καὶ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ἀντίτυπα γιὰ νὰ τὰ διαδίδουν καὶ σὲ ἄλλους. Ἕνα ἐλάχιστο ποσὸν γιὰ τὸ ἐπίσημο Περιοδικό μας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ ὑπολογίσιμη δαπάνη! Ὅλα αὐτὰ γράφονται μὲ ἐλπίδα γιὰ κατανόηση [16]...

Ἐπίσης, διὰ Ἐγκυκλίου του πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ τὸ Χριστεπώνυμο Πλήρωμα τῆς 12/25.4.1963, ἐκ τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐπανέρχεται στὸ θέμα τῆς ἀρετῆς τῆς ἐλεημοσύνης, ἡ ὁποία συνιστᾶται ὄχι μόνον ἀτομικῶς, ἀλλὰ καὶ σὲ μορφὴ ὀργανωμένη. Γίνεται ὑπενθύμιση τῆς μερίμνης γιὰ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἑπτὰ Διακόνων γιὰ τὴν ὑπηρεσία αὐτή. Μεταγενέστερα, ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἐξαπλώθηκε σὲ ὅλη σχεδὸν τὴν οἰκουμένη, ὑπῆρχαν στὶς κατὰ τόπους Ἐκκλησίες φιλανθρωπικὰ ταμεῖα, προκειμένου οἱ πιστοὶ νὰ καταθέτουν ὅ,τι προαιροῦνταν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Στὸν χῶρο δὲ τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ διακόνημα τῆς ὀργανωμένης φιλανθρωπίας ἀναπληρώνει ἡ Φιλανθρωπικὴ Ὀργάνωση Ἀδελφῶν Γυναικῶν «Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια» (περὶ τῆς ὁποίας ἀναφερθήκαμε ἀνωτέρω). Ἡ δράση της, συνεχίζει ἡ Ἐγκύκλιος, στὴν βοήθεια ἀσθενῶν, φυλακισμένων καὶ

16. Ὡς πρὸς τὴν κυκλοφορία τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» μεταξὺ τῶν πιστῶν, οἱ παρατηρήσεις τοῦ Βιογραφουμένου μας ἰσχύουν καὶ σήμερα ὅπως καὶ τότε καὶ ἀναμένεται ἐπίσης ἡ ἀνταπόκριση τῶν πιστῶν μας στὸ διμηνιαῖο ἐπίσημο δημοσιογραφικὸ ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας μας.

γενικὰ δυστυχισμένων ἀνθρώπων εἶναι δύσκολο νὰ ἀπαριθμηθεῖ, ὥστε νὰ ἔχει ἤδη ἀποσπάσει τὴν εὐαρέσκεια ὄχι μόνον τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν. Γι' αὐτὸ καὶ δίδεται θετικὴ σύσταση ὑπὲρ αὐτῆς, ὅπως καὶ ἐνημέρωση ὅτι θὰ διενεργηθεῖ λαχειοφόρος ἀγορὰ ὑπὲρ τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου της, ὅπως γίνεται κατ' ἔτος, τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων, 13/26.5.1963, καὶ ἀπευθύνεται ἔκκληση στοὺς ἀποδέκτες τῆς Ἐγκυκλίου νὰ συμμετάσχουν εἰς αὐτήν, πρὸς ἀνακούφισιν πασχόντων συνανθρώπων μας[16α].

Θέλουμε νὰ τονίσουμε, ὅτι τὰ σχετικὰ κείμενα τέτοιου εἴδους τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου δὲν εἶναι τυπικὰ καὶ καθηκοντολογικά, ἀλλὰ διέπονται ἀπὸ θέρμη, προσωπικὸ ἐνδιαφέρον, πρωτοτυπία καὶ πληρότητα, μὲ ἀναφορὰ στὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ὅπως καὶ ἀπὸ κατάλληλες καρδιακὲς προτροπές, ὥστε νὰ ἀγγίζουν τὶς ψυχὲς τοῦ Ποιμνίου καὶ νὰ ἐπιτυγχάνουν τὸν ἀγαθὸ στόχο τους.

ΙΗ.5. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ 1963

Ὁ ἑορτασμὸς τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας τὴν Α΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, 18.2.1963 π.ἡμ., ἔδωσε τὴν εὐκαιρία γιὰ ἐπίσημη Συνοδικὴ τελετὴ ὁμολογιακοῦ χαρακτῆρος, πρᾶγμα ποὺ συνέβαινε ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ἀλλὰ μετὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν μακαρία Κοίμησή του εἶχε κάπως ἀτονήσει.

Ἡ μεγάλη ἡμέρα ἑορτάσθηκε μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ κατανυκτικὸ ἐνθουσιασμὸ στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἀπὸ πρωίας. Καὶ τὸ ἀπόγευμα, μὲ πρωτοβουλία τῆς ΠΘΕΟΚ, πραγματοποιήθηκε ἑορταστικὴ συγκέντρωση στὴν Αἴθουσα Ἐμποροϋπαλλήλων στὴν Πλατεῖα Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Παρίσταντο οἱ Ἀρχιερεῖς, ἐκτὸς τοῦ Προεδρεύοντος Ταλαντίου Ἀκακίου, λόγῳ προφανῶς προβλημάτων ὑγείας, τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Ὀργανώσεων τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ διαφόρων Ναῶν, Κληρικοί, Μοναχοὶ καὶ πλῆθος πιστῶν[17].

16α. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

17. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 412/25.2.1963, σελ. 4: *«Ἡ ἐφετεινὴ ἑορταστικὴ Ἐκδήλωσις τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας».*

Ἡ ἔναρξη ἔγινε μὲ προσευχὴ καὶ Χορὸς Ἱεροψαλτῶν ἔψαλε μελωδικὰ κατανυκτικὰ Ἀπολυτίκια καὶ Ἰδιόμελα. Κατόπιν, τὸν Πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 35΄ ἀνέπτυξε γλαφυρὰ τὸ θέμα: ***«Περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως»,*** Ὁμιλία στὴν ὁποία θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενῶς λίγο κατωτέρω.

Κατόπιν, ὁ λόγος δόθηκε στὸν Ζηλωτὴ Μοναχὸ Μᾶρκο Χανιώτη, ὁ ὁποῖος μίλησε ἐπὶ 45΄ μὲ μεγάλη εὐφράδεια ἀγωνιστικῶς. Ἔπειτα, κατὰ σειράν, ὁ Γεν. Γραμματέας τῆς ΠΘΕΟΚ Κων. Σιδέρης ἀναφέρθηκε στὰ περιστατικὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀπόκτηση τῆς Κανονικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας, μὲ ἑόρτιες εὐχὲς εὐχαριστίας. Ἐν συνεχείᾳ, ἐψάλη τὸ δοξαστικὸ «Τῶν Ἁγίων Πατέρων ὁ χορός», καὶ ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἔκανε τὴν Ἀπόλυση *«ὑπὸ τοὺς πολυχρονισμοὺς καὶ τὰς ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίας τοῦ συγκεντρωθέντος πλήθους διὰ τοὺς εὐλογοῦντας αὐτὸ ἁγίους Ἀρχιερεῖς»*[17].

Ὁ «Λόγος Πανηγυρικὸς» τῆς ἡμέρας ἐκείνης δημοσιεύθηκε στὸ Περιοδικὸ «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» τοῦ Βόλου[18] καὶ ἐπίσης κυκλοφόρησε αὐτοτελῶς σὲ μορφὴ μικροῦ φυλλαδίου 16 σελίδων[19], γιὰ τὴν εὐχερέστερη προφανῶς διάδοσή του, καὶ ἐφ' ὅσον θὰ εἶχε τοῦτο ζητηθεῖ ἀπὸ τὸ κοινό. Τοῦ Λόγου προτάσσεται τὸ Γραφικόν: *«Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον ἡ πίστις ἡμῶν»* (Α΄ Ἰω. ε΄ 4). Μὲ τρόπο ρητορικό, ἐκθειάζεται κατ' ἀρχὴν τὸ μεγαλεῖο τῆς ἑορτῆς ὡς νίκης τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τῶν ποικιλωνύμων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν της.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἀνάπτυξη ἀρχίζει μὲ τὴν διαπίστωση ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πλάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸν ὅπως εἶναι σήμερα, διότι λόγῳ τῆς ἀποστασίας του ἀπὸ τὸ θεῖο θέλημα συνετρίβη, ἀμαύρωσε τὸ θεῖο κάλλος καὶ ἀντὶ ἀφθαρσίας καὶ ἀθανασίας, συνάντησε τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Καὶ ἀφοῦ δὲν πραγμα-

---

18. Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου, *«Λόγος Πανηγυρικὸς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως», ΑΒ,* ἔτος ΚΗ΄, ἀρ. 321-322/Μάϊος-Ἰούνιος 1963, σελ. 159-166.

19. Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως,* Ἀθῆναι 1963, σ.σ. 16.

τοποιήθηκε τὸ «προηγούμενον θέλημα» τοῦ Θεοῦ, ἦταν ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ «ἑπόμενον». Τὸ κακὸ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ αἰωνίου θανάτου ἦταν ἀθεράπευτο. Ἡ θεία Εὐσπλαγχνία εὐδόκησε, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθεῖ μὲ τὴν Ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ὁ Ὁποῖος ἐσαρκώθη ἀπὸ Μητέρα ἀπείρανδρο, κήρυξε θεῖες ἀλήθειες, νομοθέτησε κανόνες καὶ ἔδωσε τὸν Ἑαυτό Του τύπο καὶ ὑπογραμμὸ τελειότητος. Προσηλώθηκε στὸν Σταυρὸ προσφερθεὶς θυσία ἐξιλαστήριος γιὰ ὅλο τὸν κόσμο. Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ ἀνελήφθη ἐν δόξῃ, καὶ ἀφοῦ ἔπεμψε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον στοὺς Μαθητὲς καὶ Ἀποστόλους Του, ἀνέδειξε αὐτοὺς πανσόφους καὶ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Ἀπὸ τότε ἡ Ἐκκλησία, ὡς Θεοσύστατος Ὀργανισμός, προορίσθηκε νὰ ὑπάρχει ἀκατάλυτη καὶ ἀσάλευτη ἕως συντελείας τοῦ αἰῶνος. Σπάρθηκε σὰν μικρόκοκκος σινάπεως καὶ βλάστησε καὶ μεγαλύνθηκε σὲ μέγα δένδρο, κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῆς ὁποίας τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, δηλαδὴ μυριάδες ψυχὲς ἀνερχόμενες στὸν οὐρανὸ καὶ ποθοῦσες τὰ ὑψηλά, ἔχουν κατασκηνώσει.

Ἀλλ᾽ ἕνα τέτοιο κοσμοσωτήριο Ἵδρυμα δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀφήσει ἀπρόσβλητο ὁ φθόνος τοῦ μισοκάλου διαβόλου καὶ τῶν ὀργάνων του. Ἀπὸ τὶς θεῖες Γραφὲς εἶναι γνωστὰ ὅσα ὑπέστησαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διωγμὸς ἐναντίον της εἶχε τὰ πρῶτα θύματα: τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανο καὶ τὸν Ἀπόστολο Ἰάκωβο Ζεβεδαίου. Ἀκολούθησε ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος καὶ φυλακίσεις πολλῶν ἄλλων.

Παρὰ τοὺς μανιώδεις διωγμοὺς ἡ ἐξάπλωση τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀνακόπηκε. Ἀφοῦ ἡ Παλαιστίνη πλημμύρισε ἀπὸ τὸν λόγο τῆς Εὐαγγελικῆς Χάριτος, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἔλαβαν μὲ κλῆρο ὁ κάθε ἕνας χωριστὴ κατεύθυνση, ὅπου τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοὺς ὁδήγησε, γιὰ τὸ κήρυγμα καὶ τὸν φωτισμὸ τῶν λαῶν στὴν θεία ἐπίγνωση. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἐπεκτάθηκε σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Ἦταν ὄντως ἔργο θείας δυνάμεως παρὰ τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἐμπόδια.

Ἐξωτερικά, λόγῳ τοῦ πρωτάκουστου τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ποὺ δὲν κολάκευε τὰ πάθη καὶ τὶς σαρκικὲς ἐπιθυμίες,

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ὁμιλῶν σὲ Τελετή.

οὔτε τὶς κακὲς συνήθειες καὶ πλάνες, ὥστε νὰ ἐγερθεῖ ἀμείλικτος πόλεμος ἐναντίον τῆς νέας θρησκείας ἀπὸ τοὺς διεφθαρμένους ἀνθρώπους. Ἔτσι, ἐπὶ τριακόσια περίπου χρόνια ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε σκληροὺς διωγμοὺς ἀπὸ Βασιλεῖς καὶ τυράννους καὶ τὰ τέκνα της σὰν τὰ πρόβατα ὁδηγοῦντο στὴν σφαγή. *«Δὲν ὑπῆρξε τρόπος καὶ μέθοδος καὶ ὄργανον βασάνων, ὅπερ δὲν ἐφηρμόσθη, ἵνα τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας πικρότερον θάνατον μαρτυρικὸν ὑποστῶσι, μὴ θέλοντα νὰ ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν ὑστέρησεν οὔτε ἡλικία γεροντική, οὔτε νεανική, οὔτε παιδική, οὔτε ἀκόμη καὶ νηπιακή, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, εἰς τὸ νὰ συνεισφέρῃ ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῆς βαφὴν πορφυρᾶν εἰς τὸν θεοΰφαντον χιτῶνα τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἐτέθησαν δὲ μόνον ἐν χρήσει οἱ βάσανοι, ἀλλὰ καὶ οἱ δελεάζοντες τρόποι, διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τὴν πίστιν, ἵνα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας λάβωσι χώραν καὶ λιποταξίαι»*[20].

Παρὰ ταῦτα, ἡ Ἐκκλησία ἐξῆλθε ἀνώτερη ἀπὸ τὰ κύματα ποὺ τὴν ἔπλητταν καὶ τὸ δένδρο της, ποὺ ποτίσθηκε μὲ τὰ αἵματα ἑκατομμυρίων Μαρτύρων, ριζώθηκε βαθύτερα, ὁ δὲ Τίμιος Σταυρὸς ὑψώθηκε στὸν θρόνο τῶν Καισάρων καὶ κόσμησε τὸ στέμμα τῶν Αὐτοκρατόρων.

Ὑπῆρξαν ὅμως καὶ τὰ ἐσωτερικὰ ἐμπόδια. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸν ἐσωτερικὸ πόλεμο τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν διάβολο μέσῳ τῶν αἱρέσεων. Ἀπὸ τὰ Ἀποστολικὰ χρόνια ἐνεφανίσθησαν οἱ αἱρέσεις τῶν λεγομένων Γνωστικῶν στὶς διάφορες μορφὲς κακοφροσύνης τους. Καὶ ἀργότερα, δόγματα βλάσφημα καὶ ἀντίθεα ἀπεκάλυψαν τοὺς Ἀρειανούς, Πνευματομάχους, Νεστορι-

20. Αὐτόθι, σελ. 6.

ανούς, Μονοφυσῖτες καὶ Εἰκονομάχους. Γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους συνῆλθαν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι: Ἡ Α΄ στὴν Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὸ 325 κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἡ Β΄ στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 381 κατὰ τῶν Πνευματομάχων, ἡ Γ΄ στὴν Ἔφεσο τὸ 431 κατὰ τῶν Νεστοριανῶν, ἡ Δ΄ στὴν Χαλκηδόνα τὸ 451 κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν, ἡ Ε΄ στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 553 κατὰ τῶν Ὠριγενιστῶν, ἡ ΣΤ΄ στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 680 κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, καὶ ἡ Ζ΄ στὴν Νίκαια τὸ 787 κατὰ τῶν Εἰκονομάχων. Ὥστε διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων *«ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμησε τὸν ἑαυτῆς οἶκον καὶ ὑπήρεισε στύλους ἑπτά»* (Παροιμ. θ΄ 1).

Μάχες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐναντίον ποικίλων ἄλλων κακοδόξων σὲ διάφορες ἐποχὲς συνήφθησαν φοβερές, γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς θείας Ἀληθείας. Τρεῖς μεγάλοι ἐχθροὶ εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερα ἐπικίνδυνοι:

α) Ὁ ἀντίχριστος **Μωαμεθανισμός,** ὁ ὁποῖος ἐξόρμησε ἀπὸ τὴν Ἀραβία τὸν 7ο αἰ. καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀναδειχθεὶς ὁ «Μινώταυρος» τῶν τέκνων αὐτῆς. Πλῆθος Νεομαρτύρων βασανίσθηκαν ποικιλότροπα καὶ ἀναπορφύρωσαν τὴν ἤδη χρυσοπόρφυρη ἁλουργῖδα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ Μωαμεθανισμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ πιέζει τὰ στήθη τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ μόνον ὁ Κύριος γνωρίζει πότε θὰ ποιήσει «κρῖμα τοῖς ἀδικουμένοις».

β) Ἄλλος ἐπικίνδυνος πολέμιος τῆς Ἐκκλησίας φάνηκε ἀπὸ τὸν 9ο ἤδη αἰ. ὁ **Παπισμὸς** καὶ ἀπὸ τὸν 16ο αἰ. ὁ ἀπὸ αὐτὸν ἐκκολαφθεὶς **Προτεσταντισμός.** Πρόκειται γιὰ δικέφαλο θηρίο, τὸ ὁποῖο προξένησε στὴν Ἐκκλησία πολλὴ φθορά. Τὸ ἐπάρατο Πρωτεῖο τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ὅπως ἄλλοτε τὸν Ἑωσφόρο κρήμνισε ἀπὸ τὸν Οὐρανό, ἔτσι καὶ αὐτὸν κατέρριψε στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπωλείας. Ἡ ἀποστασία του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἑνότητα τὸν στέρησε κάθε θείας Χάριτος καὶ ἔτσι ἐκτραχηλίσθηκε σὲ ἀνεκδιήγητες ἀτοπίες στὰ δόγματα τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ στοὺς κανόνες τῆς ἠθικῆς. Ἡ δὲ ἱστορία μαρτυρεῖ μὲ φρίκη γιὰ τὰ ἀνήκουστα ἐγκλήματα τῆς Παπικῆς ἐξουσίας. Ὁ Προτεσταντισμὸς πάλι, στὴν προσπάθειά του νὰ ἀναχαιτίσει δῆθεν τὴν ἀσέβεια καὶ κακοήθεια τοῦ Παπισμοῦ, ἐξώκειλε σὲ πάρα πολλὰ

ἄτοπα, χειρότερα ἐκείνου, καὶ ἐν τέλει διαμελίσθηκε σὲ πάμπολλες ἀλληλοκατηγορούμενες παραφυάδες. Καὶ τοῦτο, διότι ὡς γνωστὸν τὸ ψεῦδος εἶναι πάντοτε πολύμορφον.

γ) Ἐν τέλει, δὲν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ ὁ θεοστυγὴς **Μασσωνισμός,** ἡ ἐπάρατη καὶ σκοτεινὴ αὐτὴ ὀργάνωση, ἡ ὁποία ἀντιστρατεύεται κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τρόπο κρυφὸ καὶ μυστικό, καὶ ἔγινε καὶ γίνεται αἴτιος πολλῶν συμφορῶν ἐναντίον της.

Οὔτε πρέπει νὰ λησμονήσουμε τὸν αἱμοδιψῆ καὶ τυραννικὸ Κομμουνισμό, ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνατρεπτικοὺς ἐθνικούς, κοινωνικούς, οἰκογενειακοὺς καὶ χριστιανικοὺς θεσμούς, δὲν λυπεῖται οὔτε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρωπιστικούς.

Καὶ πῶς νὰ περιγραφθεῖ ἡ γνωστὴ καὶ ἄγνωστη πολεμικὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πλήθους ἄλλων ἐπιδρομέων συμμοριακῆς συγκροτήσεως, ἀπὸ ποικιλώνυμες ἑτερόκλητες ἀντορθόδοξες ὀργανώσεις, ὅπως τῶν Οὐνιτῶν, Πεντηκοστιανῶν, Εὐαγγελικῶν, Ἀντβεντιστῶν, Σαββατιανῶν, Χιλιαστῶν, Ἀγγλικανῶν, Μεθοδιστῶν, Βαπτιστῶν, Κονγκρεσιοναλιστῶν, Ἐπισκοπελιανῶν, Πρεσβυτεριανῶν, Κουακέρων, καὶ λοιπῶν ὁμοίων σατανοκινήτων προπαγανδιστῶν;

Καὶ ἀπὸ ὅλους αὐτούς, παλαιοὺς καὶ νέους ἐπιβούλους, ὅσο ἡ Ἐκκλησία βάλλεται, παραμένει ἄτρωτη καὶ μᾶλλον χαλυβδώνεται, διότι τὰ ριπτόμενα ἐναντίον της βέλη, ρίπτονται στὸν οὐρανὸ καὶ ἐπιστρέφουν στὶς κεφαλὲς τῶν τοξευόντων.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀντιμετώπισε μόνον τὴν βία, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν εἰρωνεία καὶ τοὺς χλευασμοὺς τῆς ψευδοφιλοσοφίας τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. Τὸ δηλητήριο τοῦ Κέλσου, τοὺς σαρκασμοὺς τοῦ Βολταίρου, τοὺς πικρόχολους λυρισμοὺς τοῦ Ρενάν, τὴν ἄρνηση τοῦ Στράους, τὴν ἄθεη κενοφωνία τοῦ Ἔγκελ καὶ τοῦ Μπύχνερ, τὸν ὑλισμὸ τοῦ Δαρβίνου, τὴν ὕπουλη μεγαλοστομία τοῦ Μάρξ, τὴν αἱμοδιψῆ πολιτικὴ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Στάλιν, καὶ ἐσχάτως τὶς ἀνήκουστες βλασφημίες τοῦ Καζαντζάκη. Ἀλλά, ὡς ἀκλόνητος βράχος διέλυσε τὰ κύματα τῶν ἐναντίον της ἐπιθέσεων τῶν ποικιλωνύμων ἐχθρῶν της σὰν ἀφροὺς διάκενους. Ἄλλωστε, *«καὶ πῦλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς»* (Ματθ. ιστ΄ 18).

Στὴν δὲ παροῦσα γενεά, συνεχίζει ὁ ὁμιλητής μας Ἐπίσκοπος, διερχόμαστε χρόνους χαλεπούς, διότι ἄνδρες ἐπιλήσμονες

τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ τους, ἀνέλαβαν τὴν διακυβέρνηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἤδη ἐπὶ 40ετία [τότε, τὸ 1963] ἡ πατρίδα μας σπαράσσεται διηρημένη ἐκκλησιαστικά, ἐξ αἰτίας τῆς κατηραμένης Ἑορτολογικῆς Καινοτομίας, περὶ τῆς ὁποίας ἐγράφησαν πάρα πολλά. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἄστοχης αὐτῆς Καινοτομίας ἀπέδειξε περίτρανα πόσο ἐπιπόλαια σκέφθηκαν αὐτοὶ ποὺ τὴν ἀπετόλμησαν, ἀλλὰ καὶ πόσο ἀσυνείδητοι ἀποδείχθηκαν ἐν συνεχείᾳ· διότι τὰ ἴδια τὰ πράγματα βεβαίωσαν ὅτι τὰ ἀσκηθέντα πιεστικὰ μέτρα γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς αὐθαιρεσίας τους, ὄχι μόνον δὲν μπόρεσαν νὰ καλύψουν τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε, ἀλλὰ ἐξώθησαν τὴν κατάσταση πρὸς τὸ χειρότερο, μὲ ἀνυπολόγιστη ἠθικὴ ζημία τοῦ γοήτρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ἁρμονικὴ ἑνότητα διακυβεύθηκε σοβαρὰ τόσο ἐσωτερικὰ ὅσο καὶ ἐξωτερικά.

Οἱ πρωτεργάτες τῆς Καινοτομίας ἐπικαλέσθηκαν ἐπιστημονικὲς μαρτυρίες. Ὅμως πότε ἀκούσθηκε ἀπ' αἰῶνος ὅτι ἡ Ἐκκλησία ρύθμισε τὰ τοῦ ἑαυτοῦ της βάσει δεδομένων τῆς ἀνθρώπινης ἐπιστήμης; Καὶ πῶς δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ μέγα σκάνδαλο ποὺ θὰ προέκυπτε, ὅπως καὶ προέκυψε, ἀπὸ μία μονομερῆ καὶ αὐθαίρετη Καινοτομία σὲ αἰώνια Παράδοση, ποὺ ἕλκει τὴν ἀρχὴ ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο καὶ τῆς ὁποίας τρεῖς Πανορθόδοξοι Σύνοδοι (1583, 1587, 1593) κατοχύρωσαν μὲ φοβερὰ ἐπιτίμια τὸ ἀκαινοτόμητον; Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφθανε ἡ τεράστια εὐθύνη τους γιὰ τὸ σχίσμα στὴν θεία Λατρεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, διέπραξαν καὶ τὰ ἀπερίγραπτα ἐκεῖνα καὶ ἀνήκουστα ἀντιχριστιανικὰ ἐγκλήματα. Διότι, ἐξώθησαν τὴν κοσμικὴ ἐξουσία σὲ βανδαλισμοὺς καὶ καταδιώξεις, γιὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἱστορία θὰ βάψει μελανοὺς τοὺς χρωστῆρες της: Βεβηλώσεις Ναῶν, κατασκαφὴ Θυσιαστηρίων, δίκη Ἱερέων καὶ Μοναχῶν, μυκτηρισμὸς καὶ ἐπαναλήψεις ἱερῶν Μυστηρίων, καθαιρέσεις ἀθώων Κληρικῶν, συλλήψεις, δίκες καὶ ἄδικες καταδίκες ἔγιναν καὶ ἐκτελέσθηκαν. Καὶ πλεῖστα ὅσα, τὰ ὁποῖα ὅλοι γνωρίσαμε, ζήσαμε καὶ ὑπέστημεν δεινά[21], διότι δὲν θε-

21. Ὁμιλητὴς καὶ ἀκροατήριο (ἔτους 1963) ἔζησαν τὰ διωκτικὰ γεγονότα ἐναντίον τους, ὡς πολὺ πρόσφατα καὶ νωπά, γι' αὐτὸ καὶ ὁ τρόπος ἐκφράσεως καλύπτει τὸ ἐκ τραυματικῆς πείρας κοινὸ βίωμα ὅλων. Περὶ τῆς περιγραφῆς τῶν διωγμῶν ἀπὸ τὸν Βιογραφούμενό μας ἀναφερθήκαμε καὶ ἄλλοτε (βλ. Τόμος Α΄ παρόντος ἔργου, σελ. 472-484).

λήσαμε νὰ συνευδοκήσουμε σὲ μία Συνοδικῶς κατεγνωσμένη ἐκκλησιαστικὴ Καινοτομία, ἀλλὰ διαχωρίσαμε τὶς εὐθῦνες μας καὶ συγκροτήσαμε τὴν φάλαγγα τῆς νέας Παρατάξεως Κυρίου, γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς Πατρώας εὐσεβείας ἀπὸ κάθε ἐπιβουλή. Θεωροῦμε τοὺς ἑαυτούς μας εὐτυχεῖς, ἄν καὶ ἐλάχιστοι καὶ ἄσημοι κατὰ κόσμον, διότι σὲ αὐτοὺς τοὺς χαλεποὺς χρόνους ἐλεηθήκαμε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἤλθαμε σὲ ἐπίγνωση ἀληθείας. Δὲν καυχώμαστε φαρισαϊκὰ ὡς ἀναμάρτητοι. Πταίουμε σὰν ἀδύναμοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καυχώμαστε ὅτι διακρατοῦμε τὴν Ὀρθόδοξη πίστη ἀκέραιη καὶ ἀμόλυντη, στὴν πράξη καὶ θεωρία, *«μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες»* ἐκ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως. Φοβόμαστε ὅσα οἱ Ἅγιοι Πατέρες εἶπαν γιὰ τὴν φοβερὴ εὐθύνη ἀκόμη καὶ τῶν φαινομενικῶς μικρῶν ἀνατροπῶν, οἱ ὁποῖες ὅμως βλάπτουν τὸ πᾶν καὶ ὅτι *«τὸ Εὐαγγέλιον ἀνέτρεψαν οἱ καὶ μικρόν τι καινοτομοῦντες»* (ἱ. Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας, Α΄, 7). Φοβόμαστε τὰ φρικτὰ ἐπιτίμια τῶν Ἱερῶν Συνόδων ἐναντίον ὅσων ἀθετοῦν κάθε ἔγγραφη ἤ ἄγραφη Παράδοση. Φοβόμαστε τὶς κατάρες τῶν θεοφόρων Πατέρων ἐναντίον ὅσων τολμοῦν νὰ δεχθοῦν καινοτομίες καὶ νεωτερισμοὺς στὴν Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ἡ πίστη καὶ ἡ θεία Λατρεία *«ἤδη ἐσφράγισται μὴ ἐπιδεχομένη μήτε αὔξησιν, μήτε ἐλάττωσιν, μήτε ἀλλοίωσιν ἥν τινα οὖν»*. Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ λάβουμε προσθήκη βαρυτέρων ἁμαρτημάτων, ποὺ νὰ ἀφοροῦν τὴν ὀρθὴ πίστη, γι' αὐτὸ διατηροῦμε ἐπιφυλάξεις ἐναντίον κάθε πάντολμης αὐθαιρεσίας, ποὺ θίγει τὴν αἰωνόβια ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση, ὄχι μόνο τὴν γραπτή, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄγραφη.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι, ἐν συντομίᾳ, γιὰ τοὺς ὁποίους ὑφιστάμεθα τὰ πάνδεινα, γιὰ νὰ μὴν καταστοῦμε κοινωνοὶ καὶ συμμέτοχοι τῆς ἐπάρατης Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας. Ἰδοὺ οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους μείναμε ἀπτόητοι στοὺς διωγμοὺς καὶ στὶς κακώσεις, ποὺ οἱ ματαιόφρονες Καινοτόμοι ἤγειραν ἐναντίον μας, γιὰ νὰ κάμψουν τὸν ἔνθεο ζῆλο μας καὶ τὴν πίστη μας στὴν διακράτηση τῆς Πατρώας εὐσεβείας. Ἰδοὺ οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους, σὺν Θεῷ ἁγίῳ, θὰ συνεχίσουμε μὲ τὴν αὐτὴν αὐταπάρνηση τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα ποὺ ἀναλάβαμε, διδαχθήκαμε καὶ μάθαμε μὲ θεόπνευστες παραγγελίες. *«Ἔχομεν δὲ πεποίθησιν*

σταθερὰν καὶ βεβαίαν ὅτι "οὐ κατισχύσει ποτὲ σοφίας κακία". Ἐὰν δὲ "ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν δι' ἀγάπην Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ κολασθῶμεν [τιμωρηθοῦμε ἀπὸ τοὺς διῶκτες], ἀλλ' ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ἀθανασίας πλήρης". Ἡ δὲ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ ἀείποτε νικῶσα· ἡ ἀείποτε δεινῶς χειμαζομένη, ἀλλ' ἀείποτε θριαμβεύουσα, ὡς τεθεμελιωμένη ἐπὶ τὴν Πέτραν τοῦ θείου Ἱδρυτοῦ αὐτῆς, θὰ παραμένῃ ὡς προωρίσθη Καθίδρυμα αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον. Καὶ παρὰ τὰς ἑκάστοτε λυσσώδεις ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων της, Αὕτη θὰ ὀρθοῦται ἄτρωτος καὶ ἀβλαβὴς καὶ θὰ βαίνῃ ἐπὶ τὰ πρόσῳ ὁλοὲν ἐκτεινομένη πρὸς ὁλοκλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ της, πάντοτε μεγαλειώδης καὶ πανίσχυρος, ἕως οὗ καταστῇ κοσμοκράτειρα»[22].

Παραθέσαμε σὲ ἀπόδοση τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ἰδιαίτερα σημαντικοῦ αὐτοῦ Πανηγυρικοῦ Λόγου τοῦ Βιογραφουμένου μας, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε καὶ παρακολουθήσουμε γιὰ μία ἀκόμη φορὰ τὴν καθαρὴ καὶ σαφῆ σκέψη του, τὴν ὀρθὴ κρίση του, τὴν διδακτικότητα καὶ μεταδοτικότητά του, τὴν ὁμολογιακὴ ἀποφασιστικότητά του, τὴν γνώση καὶ πνευματικότητά του, γενικὰ τὴν θεία καὶ ἀνθρώπινη σοφία του, ἡ ὁποία συνάρπαζε καὶ ὁδηγοῦσε σὲ ὁδὸ ἐλευθερίας καὶ ἀπλανοῦς σωτηρίας.

ΙΗ.6. Ἐντατικὸ λειτουργικὸ καὶ ἁγιαστικὸ ἔργο

Ὡς πρὸς τὸ λειτουργικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου, γνωρίζουμε ὅτι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, 25.3.1963, προέστη τῆς μεγαλοπρεποῦς Πανηγύρεως τοῦ ὁμωνύμου Ἱεροῦ Ναοῦ στὸν Καραβᾶ Πειραιῶς, παρουσίᾳ μεγάλου πλήθους πιστῶν, μὲ συμμετοχὴ στὴν ἐντυπωσιακὴ Λιτανεία τῆς Φιλαρμονικῆς Πειραιῶς[23].

Ἐντολῇ δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας μετέβη στὴν Θεσσαλονίκη τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ χοροστάτησε ἐκ περιτροπῆς σὲ ὅλους τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ. Στὴν δὲ λιτάνευ-

22. Σεβ. Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου, *Λόγος Πανηγυρικὸς...,* ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14-15.

23. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 416/15.4.1963, σελ. 5.

ση τοῦ ἱεροῦ Ἐπιταφίου τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν προΐστατο μαζὶ μὲ τὸν Ἐφημέριο Αἰδ. π. Στυλιανὸ Μουσᾶ, μὲ κοσμοσυρροὴ πιστῶν, ἀφοῦ γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος προεξῆρχε Ἀρχιερεὺς στὴν Θεσσαλονίκη στὶς Ἀκολουθίες τῆς Μ. Παρασκευῆς[24], τὶς ὁποῖες ἐλάμπρυνε μὲ τὴν παρουσία καὶ τὸν χαρισματικὸ λόγο του.

Τὴν Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος χοροστάτησε στὸ 40νθήμερο Μνημόσυνο τῆς κεκοιμημένης Ἄννης Χρυσικοπούλου, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Βαρυμπόμπης, ἡ ὁποία μεγάλες ὑπηρεσίες προσέφερε στὸν ἱερὸ τῆς Ὀρθοδοξίας Ἀγῶνα[25].

Στὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Φωνῆς»[26] γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὴν ἠθελημένη παρανόηση κάποιων ἀντιστρατευομένων τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, οἱ ὁποῖοι δῆθεν ἀνεκάλυψαν «ἀσέβειες» στὸ πρὸ 5ετίας ἀπολογητικὸ ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης κείμενό του κατὰ τῆς ταυτίσεως μὲ τὴν φιλόσοφο Ὑπατία ποὺ ἔκανε ὁ θεολόγος Χρ. Ἐνεισλίδης (βλ. σελ. 113-117 παρόντος ἔργου). Ὑπῆρχαν δυστυχῶς καὶ αὐτοὶ οἱ δημόσιοι «κολαφισμοὶ» ἀπὸ φθονεροὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ δοκιμάζεται προφανῶς ὁ κολοσσὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀρετῆς ἅγιος Μαγνησίας Χρυσόστομος.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὅπως καὶ ἕτεροι Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας μας, μετέβη γιὰ περιοδεία στὴν Βόρεια Ἑλλάδα, κατόπιν σχετικῆς Συνοδικῆς ἀποφάσεως. Κατὰ τὴν διέλευσή του ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, προφανῶς τὴν Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου, 22.4.1963. Κατόπιν, μετέβη στὴν Δράμα, ὅπου τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ παλαιοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν τὴν Τετάρτη τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, 25.4.1963, μὲ συμμε-

---

24. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 417/29.4.1963, σελ. 5.

25. Αὐτόθι, σελ. 6.

26. Αὐτόθι, σελ. 7. Σὲ μεταγενέστερο φύλλο (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 422/8.7.1963, σελ. 7) ὑπάρχει παρόμοιο σχόλιο, διότι στὴν φθονερὴ ὁμάδα κατὰ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας προσετέθη καὶ ὁ γνωστὸς Ματθαιϊκὸς Εὐγένιος Τόμπρος, παρέχεται ὅμως ἡ Βεβαίωσις ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὑπάρξει ἕτερη ἀναφορὰ στὸ ἄχαρι αὐτὸ θέμα, ἔστω καὶ ἂν κάποιοι θλιβεροὶ ἄνθρωποι θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ συνεχίσουν τὴν κακοήθειά τους.

Πανήγυρις Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Καραβᾶ Πειραιῶς (1963).

τοχὴ τοῦ Ἐφημερίου Αἰδ. Μιχαὴλ Σαββόπουλου καὶ τριῶν ἀκόμη Ἱερέων, καὶ συρροὴ μεγάλου πλήθους πιστῶν[27] (βλ. φωτ. κάτω).

27. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 418/13.5.1963, σελ. 4-5 καὶ *ΑΒ,* ἔτος ΚΗ΄, ἀρ. 321-322/Μάϊος-Ἰούνιος 1963, σελ. 213. Σημειωτέον, ὅτι στὸν Ναὸ αὐτὸ ὁ γράφων βαπτίσθηκε τρία χρόνια ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ἐφημέριο π. Μιχαὴλ Σαββόπουλο καὶ ἐκκλησιαζόταν κατὰ τὴν παιδική του ἡλικία, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἶχε ὡς Ἐνορία, ὅπου καὶ ἔψαλλε, τὸν ἕτερο Ναὸ τοῦ Πατρίου τῆς αὐτῆς πόλεως πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, ἕως τῆς Μοναχικῆς ἀφιερώσεώς του τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1989. Θεωροῦμε μεγάλη εὐλογία τὸ γεγονὸς ὅτι καθαγιασμένο Ἀντιμήνσιο ἀπὸ τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα Ἐγκαίνια τῆς Δράμας, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἔφθασε στὰ χέρια μας μέσῳ γνωστοῦ μας Κληρικοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ ἀνεῦρε ἀπρόσμενα (ἐκτὸς χρήσεως) σὲ Ναὸ ἄλλου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος τῆς πατρίδος μας.

Δύο ἡμέρες νωρίτερα, στὶς 23.4.1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας εἶχε τελέσει τὴν Πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Μεσημέριο Χαλκιδικῆς, πλησίον τῆς Θεσσαλονίκης[28].

Μετὰ δὲ τὰ Ἐγκαίνια στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες Δράμας, ὁ Σεβ. Μαγνησίας τὴν Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος, 29.4.1963, τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴν Καβάλα[29], ὅπου ὑπηρέτησε ἐπ' ὀλίγον ὡς Ἐφημέριος τὸ ἔτος 1946.

Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Καβάλας (Ἀπρίλιος 1963).

Τὴν δὲ Κυριακὴ τοῦ Τυφλοῦ, 6.5.1963, μετέβη στὶς Σέρρες γιὰ τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ νεοδμήτου τότε Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου[30].

Περὶ ὅλων αὐτῶν ἐγράφετο χαρακτηριστικῶς: *«Κατὰ τὸ καταρτισθὲν πρόγραμμα ἔλαβον χώραν καὶ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν ὄντως ἱστορικά, διότι ἡ ἐμφάνισις Ἀρχιερέως εἰς τὰ Παραρτήματα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας συνήγειρε τὰ πλήθη τῶν ὁμοφρόνων ἀδελφῶν ἀπὸ πάντων τῶν περιχώρων, καὶ ἡ συγκίνησις, ἡ μέχρι δακρύων ἀκατασχέτων, ἐμαρτύρει τὴν βαθυτάτην προσήλωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Πατρώαν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀκλόνη-*

28. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 419/27.5.1963, σελ. 2, 5.

29. Αὐτόθι, σελ. 2, 8. Βλ. καὶ Πρακτικὸν 643/6.5.1963 τοῦ ΔΣ τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος ΓΟΧ Καβάλας, στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 176.

30. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 419/27.5.1963, σελ. 2 (Περὶ Ἐγκαινίων Ναοῦ Σερρῶν βλ. καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 420/10.6.1963, σελ. 4).

Ἀπὸ τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Γενεθλίου τῆς ΘΚ Σερρῶν (Μάϊος 1963).

τον ἐμπιστοσύνην αὐτῶν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, τοὺς κατέχοντας τὴν ὑπεύθυνον Ἡγεσίαν τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἡ κοσμοσυρροὴ κατὰ τὰς ἱερὰς Τελετὰς τῶν Ἐγκαινίων ὑπῆρξε κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν καταπληκτική. Οὐ μόνον οἱ χῶροι τῶν Ναῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ περίβολοι αὐτῶν καὶ αἱ διασταυρώσεις τῶν παρακειμένων ὁδῶν ἀσφυκτικώτατα κατεκλύσθησαν ὑπὸ λαοῦ, τὸ πλεῖστον τοῦ ὁποίου διὰ πρώτην φορὰν ἔβλεπον τὴν ὄντως ἐξαισίαν τελετὴν τῶν Ἐγκαινίων Ναοῦ... Ὁ Σεβ/τος Μαγνησίας ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ παρόντος περιοδικοῦ ἐκφράζει πρὸς ὅλους, Κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς πολυημέρου περιοδείας του τὴν εὐαρέσκειαν, καθὼς καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του διὰ τὰς γενομένας αὐτῷ παντοειδεῖς περιποιήσεις καὶ εὔχεται αὐτοῖς πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ ἀντιμισθίαν»[30].

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος χοροστάτησε στὴν Πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Μπάλας Ἀττικῆς καὶ ἱερούργησε στὸν πανηγυρίζοντα Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Νικαίας Πειραιῶς, ὅπου καὶ προεξῆρχε τῆς ἱερᾶς Λιτανείας[31].

Ἐπίσης, τὴν 4.7.1963, προέστη τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας

31. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 423/22.7.1963, σελ. 4, 6.

Πανήγυρις Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (ὁδοῦ Θηβῶν, Ἰούν. 1962).

τῆς ἐναρέτου Μαρίνης, συζύγου τοῦ Ἀλεξ. Κόντου, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίων Ἀποστόλων (Δάφνης;)[32].

Ἐγκαίνια καὶ Πανήγυρις Προφήτου Ἠλιοὺ Βερδικούσσης (Ἰούλ. 1963).

Τὴν δὲ 20.7.1963, τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ Βερδικούσσης Ἐλασσόνος[33]. Ἔλαβαν μέρος ὁ

32. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 424-425/15.8.1963, σελ. 13.

33. Αὐτόθι, σελ. 15.

Αἰδ. π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος ἀπὸ τὴν Λάρισα καὶ ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ π. Δημήτριος Δαούλας. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας διετέλεσε παλαιότερα Ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ ἐπὶ διετίαν, γι' αὐτὸ καὶ οἱ πιστοὶ κατέκλυσαν ὅλο τὸν εὐρὺ χῶρο τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν πέριξ μὲ ἱερὸ ἐνθουσιασμό [34].

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὴν Εὐαγγελίστρια Χαλκίδος (Αὔγουστος 1963).

Κατὰ τὴν Πανήγυρη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 15.8. 1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὴν Χαλκίδα, μετὰ τοῦ Ἐφημερίου π. Ἰωάννου Φράγκου [35].

Στὴν δὲ Ἑορτὴ τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου, προέστη τῆς Πανηγύρεως τοῦ ἑορτάζοντος Γυναικείου Ἡσυχαστηρίου στὴν Μπάλα Ἀττικῆς, τὴν 8.9.1963, ὅπου πρὸ ἔτους εἶχε τελέσει τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια [36].

Στὰ μέσα Ὀκτωβρίου τοῦ 1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας προέστη τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγιορείτου Ἱερομονάχου Ἀντωνίου Κουτσονικόλα, ὁ ὁποῖος μετέστη πρὸς Κύριον συνεπείᾳ αὐτοκινητικοῦ δυστυχήματος σὲ ἡλικία 80 ἐτῶν, ἀπὸ τοὺς πρώτους

34. Βλ. *ΑΒ,* τ. Ἰουλίου-Αὐγούστου 1963. Ἡ δημοσιευομένη φωτογραφία μᾶς παραχωρήθηκε πρὸς χρῆσιν ἀπὸ τὸν ἐν λόγῳ Ἱερὸ Ναό.

35. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 427/23.9.1963, σελ. 5.

36. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 428/7.10.1963, σελ. 5.

Πανήγυρις Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου Μπάλλας Ἀττικῆς (Σεπτ. 1963).

Πατέρες ποὺ ἐξῆλθαν γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Ἀγῶνος τοῦ Μικροῦ Ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, μὲ μεγάλη δράση καὶ ἀπερίγραπτους κόπους, κακουχίες καὶ βάσανα ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία ἐψάλη στὸν Ναὸ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (προφανῶς στὸ Μοναστηράκι Ἀθηνῶν) καὶ ἔλαβε μέρος δεκάδα Ἱερέων, ὁ δὲ χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς ἐξῆρε διὰ καταλλήλου λόγου τὶς ἀρετὲς τοῦ μεταστάντος ἡρωϊκοῦ Κληρικοῦ μας καὶ τὶς ἀνυπολόγιστες ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ὑπηρεσίες του. Παρὰ τὸ βροχερὸν τοῦ καιροῦ, παρέστη μεγάλο πλῆθος πιστῶν, ποὺ συνόδευσε τὸν κεκοιμημένο ἄξιο Ἀγωνιστὴ μέχρι τὴν Μονὴ «Ἄξιόν ἐστιν» Βαρυμπόμπης, ὅπου καὶ ἐτάφη. Ἐπρόκειτο ὄντως γιὰ πασίγνωστο συμπαθῆ Κληρικό, ἀγαθὸ καὶ ἀνεξίκακο λειτουργό, μὲ μαρτυρικὸ φρόνημα, ἀνώτερο παντὸς πάθους καὶ ἰδιοτελείας[37].

37. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 430/4.11.1963, σελ. 7. Ὁ μεταστὰς π. Ἀντώνιος Κουτσονικόλας ἀνῆκε στοὺς Ζηλωτὲς Ἁγιορεῖτες Πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἐξῆλθαν τὸ 1926 καὶ 1929 γιὰ νὰ συντρέξουν τὸ Ποίμνιο ποὺ διακρατοῦσε τὸ Πάτριο. Στοὺς διωγμοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπέδειξε εὐτολμία ἐκπληκτική, βαστάζων τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ μαρτυρικοῦ σαρκίου του. Ὑπέφερε τόσα καὶ τέτοια δεινὰ ὅσα ἴσως οὐδεὶς ἄλλος Κληρικὸς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἡ μαρτυρικὴ αὐταπάρνηση τοῦ Ὁμολογητοῦ π. Ἀντωνίου τὸν κατατάσσει

Ἐπίσης, κατόπιν προσκλήσεως, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐπισκέφθηκε καὶ πάλι τὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία, ὅπου λειτούργησε στὴν Καβάλα κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, 26.10.1963, στὸν πανηγυρίζοντα Ναὸ τῆς πόλεως, τὸν ὁποῖον εἶχε ἐγκαινιάσει πρὸ πενταμήνου. Τὴν ἑπομένη, 27.10.1963, χοροστάτησε στὸν νεόδμητο Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίας Τριάδος Βαθυχωρίου Κυργίων Δράμας, καὶ τὴν Κυριακή, 28.10.1963, λειτούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀποτομῆς τῆς Κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὴν Μεσορόπη Παγγαίου[38].

Κατὰ τὴν περιοδεία αὐτή, γιὰ τὶς πολυετεῖς καὶ εὐδόκιμες ὑπηρεσίες τους στὸν ἱερὸ Κλῆρο τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Σεβ. Ἀρχιερεὺς προέβη διὰ τῆς κεκανονισμένης χειροθεσίας στὴν ἀπονομὴ τοῦ ὀφφικίου τοῦ Πρωθιερέως στὸν Αἰδ. π. Μιχαὴλ Σαββόπουλο, Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν Δράμας, καὶ τοῦ Οἰκονόμου στὸν Αἰδ. π. Νικόλαο Ἀλεξανδρίδη, Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Μεσορόπης[39].

ΙΗ.7. Σημαντικὰ Ὑπομνήματα πρὸς πολιτικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντες

Κατὰ εἴδησιν περὶ τὸν Μάϊον τοῦ 1963, τὸ Προεδρεῖο τοῦ νεοεκλεγέντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ΠΘΕΟΚ εἶχε τότε ἐπανειλημμένες ἐπαφὲς μὲ ἁρμοδίους Ὑπουργοὺς σχετικὰ μὲ τὴν τακτοποίηση τοῦ ζητήματός μας, ὅπως καὶ μὲ πολιτικοὺς παράγοντες, στοὺς ὁποίους μάλιστα ἐπέδωσε σχετικὸ Ὑπόμνημα, μὲ τὴν προοπτικὴ οἱ ἐπαφὲς νὰ ἐξακολουθήσουν[40].

Χωρὶς νὰ γνωρίζουμε περὶ ποίου ἀκριβῶς Ὑπομνήματος πρόκειται, ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας χειρόγραφο σχέδιο 4σελίδου Ὑπομνήματος ἐκείνης ἀκριβῶς τῆς περιόδου, ἄνευ ἀκριβοῦς χρονολογίας, γραμμένο μάλιστα μὲ κόκκινη μελάνη, ἀπὸ τὸ

μεταξὺ τῶν πρώτων καλῶς ἀθλησάντων καὶ στεφανωθέντων γιὰ τὴν Πατρώα εὐσέβεια! (Βλ. Σταύρου Καραμήτσου-Γαμβρούλια, *Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ,* Ἀθῆναι 1961, σελ. 337-338, καὶ Περιοδ. *«Ἀρχεῖον τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος»,* τ. 9/Ἔτους 2019, σελ. 33-39).

38. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 431/18.11.1963, σελ. 3.

39. Αὐτόθι. Ἐπίσης, *ΑΒ,* τ. Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 1963.

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 418/13.5.1963, σελ. 4.

χέρι τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἀπευθυνόμενο σὲ πολιτικὰ καὶ ὄχι ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα[41], τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ἀποτελεῖ τὴν βάση τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ὑπομνήματος ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Ὑπόμνημα, λόγῳ τῆς πληρότητός του.

Εἰς αὐτὸ γίνεται λόγος γιὰ τὴν Θρησκευτική μας Ὀργάνωση, ἡ ὁποία ὑφίσταται ἀπὸ 40ετίας καὶ ἀπετέλεσε ξεχωριστὴ ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ παράταξη ἐξ αἰτίας τῆς αὐθαιρέτου προσαρμογῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου στὴν πατροπαράδοτη θεία Λατρεία, ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα Ἐκκλησία, ἐπὶ παραβάσει θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων.

Παρὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς ὅτι τὸ Ἡμερολόγιο εἶναι ἀδιάφορο ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένη ὁλόκληρης τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου ἑορτολογικῆς εὐρυθμίας. Γι᾽ αὐτὸ καὶ τρεῖς Πανορθόδοξοι Σύνοδοι τῶν ἐτῶν 1583, 1587 καὶ 1593 ἀπέκλεισαν μὲ φοβερὰ ἐπιτίμια τὴν μεταρρύθμιση ἢ διόρθωσή του, διότι θίγει σοβαρὰ τὴν παραδεδομένη Λατρεία. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸ Κράτος διὰ τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 18.1.1923 ἐπέτρεψε τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου γιὰ τὶς κοσμικὲς συναλλαγὲς καὶ τὸ ἀπαγόρευσε γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

Ἡ αὐθαίρετη Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία τοῦ 1924 στὴν Ἐκκλησία Ἑλλάδος, σκανδάλισε ὅπως ἦταν ἑπόμενο ἀξιόλογη

41. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη. Κείμενα κυρίως τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς πολιτικὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς ἐστέλλοντο πολλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδο, ὅπως καὶ νωρίτερα, καθὼς καὶ μεταγενέστερα (π.χ. Ἐπιστολὴ τῆς 7.2.1962 πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ὑπόμνημα τῆς 20.3.1963, Ὑπόμνημα τῆς 7.6.1963 πρὸς Ὑπουργόν, Ὑπόμνημα τῆς 8.2.1966 πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως Στέφ. Στεφανόπουλο κ.ἄ.), διὰ τῶν ὁποίων ἐζητεῖτο ἡ ἐλευθερία ἐξασκήσεως τῶν Θρησκευτικῶν μας καθηκόντων σὲ ἰδικούς μας Ναοὺς καὶ μὲ ὁμόφρονες Κληρικούς, ἡ κατάργηση τῆς πράξεως 45/51 τοῦ ἐναντίον μας διωγμοῦ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἡ ἐγγραφὴ στὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους τῶν Βαπτίσεων καὶ Γάμων τοῦ Ποιμνίου μας κ.ἄ. Ἡ δὲ κατηγορία περὶ «ἀντιποιήσεως ξένης ἀρχῆς» ἀπὸ τοὺς Κληρικούς μας τονιζόταν ὅτι δὲν εὐσταθεῖ, ἐφ᾽ ὅσον αὐτοὶ ἐξυπηρετοῦν μόνον τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας, σὲ δικούς μας Ναούς, ἐν πλήρει γνώσει τοῦ ποιοῦ καὶ φρονήματός τους ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μας, οἱ ὁποῖοι καὶ τοὺς ἀποδέχονται ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως (Τὰ κείμενα ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

μερίδα τοῦ εὐσεβοῦς Κλήρου καὶ λαοῦ, ἡ ὁποία ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους καὶ ἀπετέλεσε ξεχωριστὴ ἐκκλησιαστικὴ μειονότητα, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι ὄχι μόνο τὴν συνείδησή της τηρεῖ ὀρθόδοξη καὶ ἀκατηγόρητη, ἀλλὰ καὶ διασώζει τὴν ἱερὰ Παρακαταθήκη τοῦ προγονικοῦ θησαυροῦ τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ Λατρείας ἀδιάφθορη καὶ ἀνόθευτη.

Ἐπ' αὐτοῦ, πολλὰ ἐγράφησαν καὶ ἐλέχθησαν γιὰ τὴν ἄθεσμη Καινοτομία σχετικὰ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἑνότητα στὴν θεία Λατρεία, ποὺ προκάλεσε γενικὰ σύγχυση καὶ ἀναστάτωση τῶν Τυπικῶν διατάξεων τοῦ κινητοῦ καὶ ἀκινήτου ἑορτοδρομίου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Α΄ Προσυνοδικὴ Διάσκεψη Ρόδου τὸ 1961 ἔθεσε τὸ θέμα αὐτὸ μεταξὺ τῶν πρὸς συζήτησιν θεμάτων τῆς μελλούσης νὰ συνέλθει Προσυνόδου, καὶ ἔτσι διεκήρυξε οὐσιαστικὰ ὅτι τὴν Πανορθόδοξη Ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπασχολεῖ τὸ ὅτι κάποιες μόνον τοπικὲς Ἐκκλησίες δέχθηκαν αὐθαίρετα τὴν Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση, ἐνῶ ἡ πλειονότης αὐτῶν ἐξακολουθεῖ στὴν Ἀκαινοτόμητη Ἡμερολογιακὴ Παράδοση. Ἄρα, αὐτοὶ ποὺ τὴν δέχθηκαν διέπραξαν παράβαση, μὲ διακύβευση τῆς Ἑνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν ταυτόχρονη καὶ ὁμοιόμορφη τέλεση τῆς θείας Λατρείας.

Ἀλλὰ τὸ κακὸ τῆς Καινοτομίας εἶχε καὶ οἰκτρὲς κοινωνικὲς συνέπειες, διότι ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία ἐλεγχόμενη γιὰ παράβαση Ἱερῶν Κανόνων καὶ στηλιτευόμενη ἀπὸ ὅσους διατήρησαν τὶς σεπτὲς Παραδόσεις, ἀντὶ νὰ διορθώσει τὰ κακῶς πραχθέντα, ἐξετράπη σὲ λάθη, τὰ ὁποῖα τὴν κατέστησαν περισσότερο ἔνοχη Κανονικῶν παραβάσεων. Διότι τοὺς Κληρικοὺς ποὺ δὲν δέχθηκαν τὴν Καινοτομία ἐδίωξε καὶ καθήρεσε καὶ τοὺς λαϊκοὺς καταπίεσε μὲ τὴν λήψη ἐναντίον τους διωκτικῶν καὶ ἀνελευθέρων μέτρων. Καὶ ἔχουμε τὸ θλιβερὸ φαινόμενο ἐπὶ δεκαετίες, στὴν Ἑλλάδα ποὺ εἶναι κοιτίδα πολιτισμοῦ καὶ δημοκρατίας, νὰ ὑφίστανται διωγμοὶ γιὰ θρησκευτικοὺς λόγους, νὰ διαπράττονται ἀδικίες καὶ παραβάσεις συνταγματικές, ποὺ στραγγαλίζουν τὴν θρησκευτικὴ συνείδηση φιλησύχων πολιτῶν, ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ συμμετέχουν σὲ μία παράνομη ἐκκλησιαστικὴ πράξη, ποὺ προσβάλλει θεῖα καὶ ἀνθρώπινα θέσμια.

Δυστυχῶς, ἡ Πολιτεία παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν Κρατοῦσα Ἐκ-

κλησία σὲ πολλὲς ἀντινομίες, τὸ κορύφωμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἡ ὑπ' ἀριθ. 45/51 πράξη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν ἀσκήθηκε διωγμὸς ἐναντίον τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ ἀκόμη σὲ κάποια μέρη ἀσκεῖται (1963) μὲ τρόπο ποὺ προσβάλλει τὴν χώρα, ἀφοῦ δὲν ἀκούγονται διαμαρτυρίες ἀκόμη καὶ γιὰ Ναούς μας ποὺ σφραγίζονται καὶ Κληρικούς μας ποὺ ἀπελαύνονται· οἱ Χριστιανοί μας πάλι στεροῦνται τῶν συνταγματικῶν τους δικαιωμάτων, διότι οἱ δηλώσεις τῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν τους, μέσῳ μυστηριακῶν ἐκκλησιαστικῶν πράξεων, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνονται δεκτὲς καὶ νὰ καταχωρίζονται στὰ Ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ Κράτους [κάτι τὸ ὁποῖο δὲν συνέβαινε τότε πάντοτε καὶ ἀνεμπόδιστα]. Καὶ αὐτά, σὲ ἐποχὴ ποὺ κινοῦνται ἐλεύθερα καὶ τυγχάνουν προστασίας τῆς ἀνεξιθρησκίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ἀκόμη καὶ οἱ ἐγνωσμένες γιὰ ἀντεθνικὴ καὶ ἀντορθόδοξη δράση ξένες θρησκευτικὲς μειονότητες.

Πολλὲς φορὲς ἀπευθυνθήκαμε στὶς ἑκάστοτε Κυβερνήσεις, ζητοῦντες τὴν ἀναγνώριση τῶν συνταγματικῶν μας δικαιωμάτων τοῦ ἐλευθέρως καὶ κατὰ συνείδησιν θρησκεύεσθαι. Πολλὲς φορὲς παρακαλέσαμε γιὰ τὴν ἐξάλειψη τῆς ὑπ' ἀριθ. 45/51 πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἡ ὁποία προέκυψε ἐν συναρπαγῇ, ἐντελῶς ἄκριτα, κάτω ἀπὸ τὴν σφοδρὴ πίεση τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας, καὶ δὲν ἔχει ἀκόμη ἀκυρωθεῖ, ἐξακολουθοῦσα νὰ ἀποτελεῖ μελανὴ κηλῖδα στὴν σύχρονη ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, ἐκθέτουσα σοβαρὰ τὸ φιλελεύθερο καὶ δημοκρατικὸ πολίτευμά της στὴν παγκόσμια ὑπόληψη. Ἀλλά, δυστυχῶς, ἡ φωνή μας ἔπιπτε στὸ κενό, καὶ μόνον κατὰ τὶς παραμονὲς τῶν ἐκλογῶν ἀκούγαμε λόγους συμπαθείας καὶ λαμβάναμε ἄφθονες ὑποσχέσεις καὶ ἐπαγγελίες, ποὺ ὅμως δὲν ἐκπληρώνονταν ποτέ, περὶ τῆς διὰ νόμου κατοχυρώσεως τῶν δικαιωμάτων μας θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ὑπομνηματίζοντες αὐτά, ἔχουμε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ βροῦν εὐμενῆ ἀπήχηση στοὺς παραλῆπτες (πολιτικοὺς) καὶ θὰ κινήσουν τὸ φιλόνομο καὶ φιλοδίκαιο ἐνδιαφέρον τους, γιὰ μία μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία πανθομολογουμένως, παρὰ τὰ ἀκραιφνῆ ἐθνικὰ καὶ ὀρθόδοξα φρονήματά της, ὑφίσταται τὴν χείριστη μεταχείριση στὴν ἀπολαβὴ τῶν ὑψίστων συνταγματικῶν δικαιωμάτων της[41].

Ἀπὸ τὰ Ἐγκαίνια τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν Δράμας (Ἀπρ. 1963).

Καὶ αὐτό, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα κείμενα, ἀποδώσαμε νοηματικὰ σχεδὸν στὴν ὁλότητά του, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης σπουδαιότητός του, γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ὁ ἀγώνας καὶ ἡ ἀγωνία τῶν πρὸ ἡμῶν Ἀγωνιστῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐκτιμηθεῖ τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ Ἀγωνιστοῦ, τοῦ Βιογραφουμένου μας, ὁ ὁποῖος στὴν ἀκρίβεια, γνώση καὶ διακριτικότητά του, ἀποτελοῦσε ἀνεξάντλητο κεφάλαιο μαρτυρίου καὶ μαρτυρίας.

***

Ἀξιοσημείωτο πάντως τυγχάνει, ὅτι ἐκ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ ἀπευθύνθηκε τὸ ὑπ' ἀριθ. 443/19.6-2.7.1963 Ὑπόμνημα *«Πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Ἀθηναγόραν»*[42], μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐξηγεῖται καὶ πάλι τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῆς διαστάσεως, ποὺ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὰ διωκτικὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἐζητεῖτο ἀπὸ τὸν Πατριάρχη νὰ ἐπισπεύσει τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν συντομώτερη σύγκληση τῆς μελετωμένης Πανορθοδόξου Συνόδου, στὰ θέματα τῆς ὁποίας συμπεριελήφθη καὶ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα, καὶ ἐπίσης νὰ συστήσει στοὺς διοικοῦντες τὴν Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία νὰ δείξουν κατανόηση καὶ νὰ παύσουν νὰ εἰσηγοῦνται στὴν Πολιτεία διωκτικὰ μέτρα ἐναντίον τῆς πιὸ ὑγιοῦς καὶ εὐσεβοῦς παρατάξεως Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων πολιτῶν[42].

Τὰ ὅσα ἔχουμε παρατηρήσει καὶ ἄλλοτε σχετικὰ μὲ τὸ νόημα καὶ τὸ σκεπτικὸ παρομοίων ἐνεργειῶν, ἰσχύουν βεβαίως καὶ στὴν παροῦσα περίπτωση, ἀλλὰ καὶ στὶς μέλλουσες τοιαῦτες, οἱ ὁποῖες, ὅπως θὰ δοῦμε, ἐξακολούθησαν νὰ γίνονται καθ' ὅλη τουλάχιστον τὴν περίοδο τῆς δεκαετίας ἐκείνης.

---

42. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 422/8.7.1963, σελ. 1-2.

ΙΗ.8. Ποιμαντική, συγγραφικὴ καὶ φιλομόναχη δραστηριότητα

Μία ἐπιστολὴ τοῦ Βιογραφουμένου μας ἐκ Βόλου, μὲ ἡμερομηνία 24.8.1963, πρὸς κάποιον Εὐθύμιο Καλανταρίδη στὴν Θεσσαλονίκη[43], θίγει ἕνα σπουδαῖο ζήτημα, τὸ ὁποῖο δυστυχῶς εἶχε ταλανίσει καὶ ταλανίζει ἐνίοτε ἀκόμη καὶ τώρα τὸν χῶρο μας: πρόκειται γιὰ τὶς δικαστικὲς διενέξεις, λόγῳ διαφορῶν ἐντὸς τῶν Σωματείων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, οἱ ὁποῖες εἶναι ἐπιζήμιες πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς, καὶ ἀποτελοῦν ὄνειδος γιὰ ὅσους ἐκ τῶν δῆθεν Γνησίων Ὀρθοδόξων ἐπιλέγουν αὐτὴ τὴν κατάκριτη καὶ ἀπορριπτέα ὁδό, μὲ τὸ πρόσχημα διεκδικήσεως τῶν δικαίων τους, τὰ ὁποῖα καταστρατηγοῦνται καὶ καταπατοῦνται ἀπὸ τοὺς ὑποτιθεμένους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς τους, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικρατεῖ σύμπνοια, συνεργασία, ἑνότητα, ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη[43α].

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος γράφει ἀπὸ ποιμαντικὴ μέριμνα, διότι ἄκουσε καὶ τὶς δύο μερίδες τῶν διϊσταμένων καὶ σπεύδει νὰ προτρέψει αὐτὲς συμβουλευτικῶς νὰ σταματήσουν κάθε περαιτέρω ἀντιδικία καὶ νὰ διακόψουν τὸν συνεχιζόμενο δικαστικὸ ἀγῶνα (δὲν εἶναι σαφὲς ποιοὶ ἦταν αὐτοὶ καὶ γιὰ ποιὸν λόγο ἀντιμάχοντο), διότι αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον πρῶτον τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τους, καὶ δεύτερον τὸ γόητρο τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας. Οἱ θεωροῦντες ὅτι ἡ διοίκηση τοῦ Συμβουλίου δὲν ἐργάζεται καλῶς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος, ἔπρεπε νὰ φροντίσουν ἔγκαιρα, ὥστε μὲ τὴν ψῆφο τους νὰ μὴν ἐπέτρεπαν τὴν ἐπανεκλογή της. Καὶ ὅσοι δὲν μποροῦσαν νὰ ψηφίσουν λόγῳ ὀφειλομένων συνδρομῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ βοηθηθοῦν ἀπὸ ἐκείνους

43. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

43α. Εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινισθεῖ ὅτι, ὅταν ὁμάδες ὀργανωμένες ἢ μή, οἱ ὁποῖες ἔχουν διαρρήξει τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἑνότητα, ὑφαρπάζουν ἢ κατακρατοῦν χώρους ποὺ ὅμως ἀποτελοῦν κυριότητα τῆς νομίμου Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἐπαναφορᾶς τῆς ἐννόμου κανονικῆς τάξεως, γίνεται τότε ἐξ ἀνάγκης προσφυγὴ στὴν δικαιοσύνη γιὰ ἀποκατάσταση τοῦ δικαίου, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἀπομένει ἄλλος τρόπος ἀμύνης ἔναντι προσώπων, ποὺ ἀποδεδειγμένα δὲν ὑπολογίζουν τὸν θεῖο νόμο, καὶ ἄρα καθίσταται ἐπάναγκες νὰ μὴν ἀγνοήσουν τουλάχιστον τὸν ἀνθρώπινο νόμο.

ποὺ θὰ μποροῦσαν, ὥστε νὰ μὴν ἀποκλεισθοῦν γιὰ τὸν λόγο αὐτό. Διότι ἄν τότε δὲν ὑπῆρχαν χρήματα γιὰ τὴν συνδρομή τους, πῶς ὑπάρχουν τώρα γιὰ τὰ βαριὰ δικαστικὰ ἔξοδα; Τὰ δικαστήρια, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἔξοδα, περιλαμβάνουν ὅρκους, θλιβερὲς ἀντεγκλήσεις, καὶ ἄλλα ἄτοπα, τὰ ὁποῖα διασύρουν σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ κῦρος τοῦ Ἀγῶνος μας στὴν κοινὴ ὑπόληψη καὶ δημιουργοῦν θανάσιμες ἁμαρτίες εἰς βάρος τῆς ψυχικῆς σωτηρίας πολλῶν ἀδελφῶν. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ δικαστήρια καὶ οἱ ὅρκοι ὁπωσδήποτε καὶ μὲ κάθε θυσία θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφευχθοῦν. Ἄλλωστε, καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ψέγει σὺν τοῖς ἄλλοις τοὺς Κορινθίους, οἱ ὁποῖοι κατήγγειλλαν τὶς μεταξύ τους διαφορὲς στὰ δικαστήρια τῶν εἰδωλολατρῶν (βλ. Α΄ Κορ. στ΄ 1-8).

Καὶ τονίζει ὁ ἐπιστολογράφος Ἀρχιερεύς, ὅτι εἶναι προτιμότερο νὰ ἀδικηθοῦν κάποιοι καὶ νὰ στερηθοῦν δικαιώματά τους, παρὰ νὰ δικάζονται ἀπὸ ξένους πρὸς τὴν Ἐκκλησία δικαστές. Διότι στὴν περίπτωση αὐτή, οἱ δικαστὲς μὴ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸν Θεό, μὲ τὴν ἀπόφασή τους θὰ δευρύνουν τὸ χάσμα τῆς διενέξεως, πρὸς ἀπώλειαν ψυχῶν καὶ καταρράκωσιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀφοῦ δὲν βρέθηκε μεταξὺ τῶν πιστῶν οὔτε ἕνας σοφός, γιὰ νὰ ἐπιληφθεῖ τῆς ὑποθέσεως, ὥστε νὰ μὴν παραπεμφθεῖ σὲ δικαστὲς ποὺ δὲν ἀνήκουν στὴν Ἐκκλησία μας.

Γι' αὐτὸ καὶ συμβουλεύει νὰ ἀποσύρουν ΑΜΕΣΩΣ τὶς μηνύσεις ποὺ ὑποβλήθηκαν γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν οἱ ὅρκοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι δεσμὸς ψυχικὸς ἐν ζωῇ καὶ μετὰ θάνατον δυσδιάλυτος, ἀφοῦ κατὰ τὸν Προφήτη Ζαχαρία ὁ ὅρκος ἀποτελεῖ *«δρέπανον πετόμενον»* εἰκοσάπηχυ (ε΄ 1-3). Παρακαλεῖ δὲ ἡ ἐπιστολή του αὐτὴ νὰ διαβασθεῖ καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ὑπέβαλαν μηνύσεις ἤ σκέπτονται νὰ ὑποβάλουν, καὶ ἀπὸ ὅσους θὰ κληθοῦν νὰ ὁρκισθοῦν ὡς μάρτυρες, εὐχόμενος τὸν ἀπὸ Θεοῦ φωτισμό[43].

***

Ἡ εἰρηνοποιὸς συμβολὴ καὶ διάθεση τοῦ Βιογραφουμένου μας φαίνεται καὶ σὲ ἕνα ἀκόμη περιστατικό, ὅπου προσπάθησε νὰ ἐπιφέρει συμφιλίωση καὶ ἐξάλειψη ψυχρότητος σὲ διένεξη. Μεταξὺ τῶν Ζηλωτῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων δημιουργήθηκε διάσταση ἐξ αἰτίας κάποιου πιθανῶς ἀδιακρίτου ἤ ἀστόχου δημοσιεύματος τοῦ γνωστοῦ Μοναχοῦ π. Ἀντωνίου (Μουστάκα)

ὡς πρὸς τὴν ἱερὰ Εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμος τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων ἐξέφρασε τὴν δυσφορία του καὶ τὸ ζήτημα ἄρχισε νὰ λαμβάνει διαστάσεις.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος διὰ κειμένου του τῆς 6.11.1963 πρὸς τὸν Ἱερὸ Σύνδεσμο τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων[44] γράφει ὅτι, ἐπειδὴ ἡ διάσταση αὐτὴ ἀπασχολεῖ σοβαρὰ τὴν διάσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀποφασίσθηκε ὁμοφώνως νὰ συνταχθεῖ σχέδιο Δηλώσεως, γιὰ νὰ ὑπογράψει ὁ ἐν λόγῳ Μοναχός, ὥστε νὰ κατευνασθοῦν οἱ σκανδαλισθεῖσες συνειδήσεις τῶν Πατέρων τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου, οἱ ὁποῖοι προτρέπονται νὰ δοῦν καὶ νὰ ἐγκρίνουν τὸ σχέδιο, γιὰ νὰ τεθεῖ τέρμα σὲ μία ἄχαρι ὑπόθεση, ἡ ὁποία ἔβλαψε ψυχικῶς πολλούς. Ἂν πάλι ἡ Δήλωση δὲν τοὺς ἱκανοποιήσει, νὰ συντάξουν ἄλλην, ἡ ὁποία νὰ τοὺς ἐκφράζει.

Τὸ συνημμένο κείμενο τῆς Δηλώσεως, ποὺ ἀποτελεῖ χειρόγραφο κείμενο τοῦ Βιογραφουμένου μας, διαλαμβάνει ὅτι κάθε ἀπεικόνιση τῆς Κυρίας Θεοτόκου στὴν ἄφθορη κατὰ σάρκα Γέννηση τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, σὲ ὁποιαδήποτε στάση ἤ ἔκφραση, ποὺ νὰ ὑποδηλώνει ὅτι ὑπέστη καὶ Αὐτὴ ὅσα συμβαίνουν στὰ συνήθη ἀνθρώπινα μὲ τὶς λεχῶνες γυναῖκες, εἶναι ἄστοχη. Ἐπίσης, γίνεται ἀποκήρυξη ὡς ἀσυμβιβάστων μὲ τὴν Ἁγία Γραφὴ τῶν διαλαμβανομένων σὲ ἀπόκρυφα ψευδο-ευαγγέλια, ὅτι ὁ Δεσπότης μας Χριστὸς ἔγινε Ἱερεὺς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δεδομένου ἄλλωστε ὅτι προήρχετο κατὰ σάρκα ἀπὸ τὴν φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ἐνῶ οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἑβραίων προήρχοντο ἀπὸ τὴν φυλὴ τοῦ Λευῒ καὶ ἀπὸ τὴν πατριὰ τοῦ Ἀαρών. Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ παραβεῖ τὸν Νόμο τοῦ Μωυσέως, τὸν ὁποῖον δὲν ἦλθε νὰ καταλύσει, ἀλλὰ νὰ πληρώσει (ἐκπληρώσει καὶ συμπληρώσει)[44].

Δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν κειμένων καὶ ἂν ὄντως ἐπῆλθε εἰρήνευση, ἀλλὰ ἡ διακριτικὴ καὶ ἀξιέπαινη προσπάθεια τοῦ Βιογραφουμένου μας δείχνει τὴν μέριμνά του γιὰ τὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἐπίλυση ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ ἄγνοια ἤ ἡ ἀπολυτοποίηση ἤ ἀκόμη καὶ ἡ ἀδιάκριτη παρουσίαση, ἐπιφέρουν δυστυχῶς τριγμοὺς καὶ προξενοῦν ἄκαιρες λογομαχίες, ἐντάσεις

44. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

ἢ ἀκόμη καὶ σοβαρὲς διενέξεις. Καὶ ὅπως γνωρίζουμε, ὁ χῶρος μας δὲν ἦταν ἄμοιρος τέτοιου εἴδους θλιβερῶν δοκιμασιῶν!

***

Παρὰ τὸ ἰδιαίτερα βεβαρημένο καὶ ἔντονο ποιμαντικό, λειτουργικὸ καὶ γραμματειακὸ ἔργο, ὁ Βιογραφούμενός μας συνέχιζε νὰ βρίσκει χρόνο προκειμένου νὰ ἀρθρογραφεῖ, ὄχι βεβαίως μὲ τὴν παλαιότερη συχνότητα. Σὰν ὑπεύθυνος τῆς Γραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὰ ἔτη 1962-1963 ἦταν καὶ ὁ βασικὸς συντάκτης τοῦ ἐπισήμου Περιοδικοῦ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», ἂν καὶ ὑπεύθυνος ὕλης κατὰ νόμον ἀνεγράφετο ὁ Παν. Βρεττᾶκος.

Μία ἐκτενὴς ἐργασία τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἡ ὁποία δημοσιεύθηκε σὲ 21 συνέχειες (!) στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», τιτλοφορεῖτο: *«Περὶ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ»*[45], ἡ ὁποία ἐνεφανίσθη στὴν πρώτη συνέχεια της τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1963 καὶ ὁλοκληρώθηκε ὡς πρὸς τὸν χρόνο τῆς τελευταίας δημοσιεύσεως τὸν Ἰούνιο τοῦ 1964. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητο ὅτι, ὅπως ἔγραφε γιὰ τὸ Περιοδικὸ καὶ ἄλλα κείμενα χωρὶς νὰ τὰ ὑπογράφει, ὡς κείμενα τῆς Συντάξεως, ἔτσι καὶ αὐτὸ τὸ ἐκτενέστατο κείμενο-πραγματεία δὲν θέλησε νὰ τὸ ὑπογράψει. Τὸ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν χαρισματικὴ γραφίδα του γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ κειμένου καὶ τὴν ἐντυπωσιακὴ καλλιέπεια καὶ ρητορικότητά του, ἀπὸ ἄλλες ἐσωτερικὲς ἐνδείξεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσα γραπτὴ μαρτυρία σὲ μεταγενέστερο ἐγκυκλιῶδες κείμενο τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΘΕΟΚ, ὅπου γράφεται ὅτι πρόκειται γιὰ κείμενο συνταχθὲν *«ὑπὸ τοῦ Ἀειμνήστου κυροῦ Χρυσοστόμου Ἐπισκόπου Μαγνησίας»*[46].

Ἡ Πραγματεία αὐτὴ διακρίνεται γιὰ τὴν καλὴ καὶ ἐπαρκῆ γνώση τῶν περιστατικῶν τοῦ Βίου τοῦ Μεγάλου Θεολόγου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἁγίου Γρηγορίου, μὲ συχνὴ παράθεση ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὰ συγγράμματά του. Τοῦτο δείχνει ἐξοικείωση μὲ τὸ ἔργο του, ὅπως καὶ ἐνημέρωση περὶ τῶν διαφόρων ἐργασιῶν

45. Ἔναρξη: *ΦΟ,* ἀρ.φ. 414-415/1.4.1963, σελ. 8-9, καὶ συνέχειες: ἀπὸ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 416/15.4.1963, σελ. 3-4, ἕως *ΦΟ,* ἀρ.φ. 445/8.6.1964, σελ. 6.

46. Βλ. Ἐγκυκλιῶδες κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 8.11.1979, σελ. 1 (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

καὶ μελετῶν περὶ τοῦ μεγάλου Πατρός, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσο ἰδιόμορφος καὶ ξεχωριστός, τόσο θαυμαστός, δύσκολος, βαθὺς καὶ ἐνδιαφέρων. Μία τέτοια ἐκλαϊκευμένη μέν, ἀλλὰ ἀπαιτητικὴ ἐργασία, εἶναι προφανὲς ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ συνταχθεῖ μόνον ἀπὸ κάποιον καλὸ μελετητὴ τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου καὶ ἱκανὸ χειριστὴ τῆς γραφῖδος τοῦ Βιογραφουμένου μας.

Στὸ κείμενο ἐξιστοροῦνται ἡ γέννηση τοῦ Ἁγίου (328), ἡ ἀνατροφή, τὸ περιβάλλον, ἡ παιδεία, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ συγκρότησή του καὶ ἡ μοναχική του διαμόρφωση, ἡ ἱερατικὴ χειροτονία του καὶ ὅσα ἀκολούθησαν μετὰ ἀπὸ αὐτήν. Ἐπίσης, περιγράφεται ἡ ποιμαντικὴ δράση του, ἡ πρόνοιά του γιὰ τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἡ ἐπίδρασή του σὲ ἄλλες ἱερὲς μορφὲς τῆς ἐποχῆς του. Κατόπιν, περιγράφονται οἱ ἀγῶνες κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἡ συνδρομή του στὸ ἔργο τοῦ γνησίου φίλου του Μεγάλου Βασιλείου, ἡ ἐπισκοπικὴ χειροτονία του, ἡ δράση του ὑπὲρ ἀναστηλώσεως τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν Κωνσταντινούπολη, οἱ πειρασμοὶ καὶ οἱ δοκιμασίες του, ὁ ἀγώνας καὶ ἡ στάση του ἔναντι τῶν φθονερῶν, ἡ παρουσία του στὴν Β´ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ἡ παραίτησή του ἀπὸ τὸν Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως χάριν εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ κατάληξή του στὴν Ἀριανζὸ καὶ κατόπιν στὴν Σελεύκεια, τὸ συγγραφικὸ καὶ ποιητικὸ ἔργο του, τὰ γνωρίσματα τῆς ἁγίας προσωπικότητός του, ἡ κοίμησή του, ὡς καὶ ἡ κοινὴ συνείδηση περὶ τῆς ἁγιότητός του[45].

Πιστεύουμε, ὅτι ἡ ἐνασχόληση μὲ μία τόσο μεγάλη καὶ καθοριστικῆς σημασίας γιὰ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας Πατερικὴ μορφή, δεικνύει αὐξημένη θεολογική, ἀγωνιστικὴ καὶ συγγραφικὴ δεινότητα καὶ εὐαισθησία, φανερώνει ὑψηλὲς δυνατότητες καὶ ἐφέσεις καὶ βέβαια ἐνσταλάζει στὴν ψυχὴ τόσο τοῦ συγγραφέως ὅσο καὶ τῶν ἐπιμελῶν ἀναγνωστῶν του τὸν πλοῦτον θείων μηνυμάτων, δωρεῶν καὶ γνώσεων.

***

Ἕνας σημαντικὸς σταθμὸς στὴν ζωὴ καὶ τὴν διακονία τοῦ Βιογραφουμένου μας ἀπετέλεσε ἡ μετάβασή του, κατὰ τὴν προαναφερθεῖσα περιοδεία του τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1963 στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία, στὴν νεοσύστατη τότε Ἱερὰ Γυναικεία

Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ στὸ Χορτοκόπι Ἐλευθερουπόλεως στὸ Παγγαῖο τοῦ νομοῦ Καβάλας. Ὁ ἴδιος ἔγραψε ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς στὸ Βιβλίο Προσκυνητῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ταύτης:

«Σήμερον 27ην Ὀκτωβρίου 1963 περιοδεύοντες τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, προσκλήσει τῆς Ἀδελφότητος ἤλθομεν εἰς τὴν νεοσύστατον Γυναικείαν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ κειμένην παρὰ τὸ χωρίον Χορτοκόπι - Ἐλευθερουπόλεως - Παγγαίου, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν αἰδεσιμ. Πρωθιερέως Μιχαὴλ Σαββοπούλου καὶ Νικολάου Ἱερέως τοὐπίκλην Ἀλεξανδρίδου καὶ τοῦ ὁσιολ. Ἱερομον. Χαραλάμπους Φουτσιτζῆ. Ἡ Ἀδελφότης τῆς Μονῆς ἀποτελουμένη ὑπὸ Συνοδίας 14 μοναζουσῶν, διακρινομένων ἐπὶ σεμνότητι βίου καὶ ἀκριβεστάτῃ μοναστικῇ πολιτείᾳ, παρατεταγμένη μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὰ προπύλαια τῆς Μονῆς μετὰ πάσης χαρᾶς, εὐλαβείας καὶ συγκινήσεως, ἐνῷ οἱ κώδωνες τῆς Μονῆς ἐξήγγελλον τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς τὴν ἄφιξιν ἡμῶν χαρμοσύνως, καθόσον διὰ πρώτην φορὰν Ἀρχιερεὺς ἐγίνετο δεκτὸς διὰ νὰ εὐλογήσῃ καὶ εὐχηθῇ τὰ προσήκοντα εἰς τὴν νεοπαγῆ ταύτην Μονήν. Ὑπὸ τῆς ὁσίας Προϊσταμένης Γερον. Φεβρωνίας ὡδηγήθημεν εἰς τὸν Ναόν, ὅπου ἐψάλησαν κατάλληλα τροπάρια τῆς ἡμέρας, καὶ κατόπιν εἰς τὸ Ἀρχονταρίκιον ὅπου μᾶς προσεφέρθησαν ἀναψυκτικά. Εἶτα περιήλθομεν τὰ ὑπὸ τελειοποίησιν οἰκοδομηθέντα κελλία τοῦ ἀνωγείου διαμερίσματος τῆς Μονῆς καὶ ἀφ᾽ ὑψηλοῦ ἀπεθαυμάσαμεν τὴν μαγευτικὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τοποθεσίαν τῆς Μονῆς. Κατόπιν ἐλάβομεν μέρος εἰς τὴν παρατεθεῖσαν ἡμῖν πλουσίαν εἰς ἐδέσματα Τράπεζαν, καὶ ἀφοῦ ἐδώκαμεν τὰς δεούσας συμβουλὰς καὶ νουθεσίας εἰς ἅπασαν τὴν συναχθεῖσαν ἀδελφότητα διὰ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ των, ἀπήλθομεν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς προπεμφθέντες μετὰ κωδωνοκρουσιῶν, ἐκφράζοντες τὰς θερμὰς εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας ἡμῶν διὰ τὰς ἐπιδαψιλευθείσας ἡμῖν προφρόνως περιποιήσεις. † Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»[47].

---

47. Τὸ πρωτότυπο χειρόγραφο ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως. Τὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο ὑπογράφεται καὶ ἀπὸ τοὺς παρόντας Κληρικούς, δημοσιεύεται καὶ στὸ *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, 1989, σελ. 55-56.

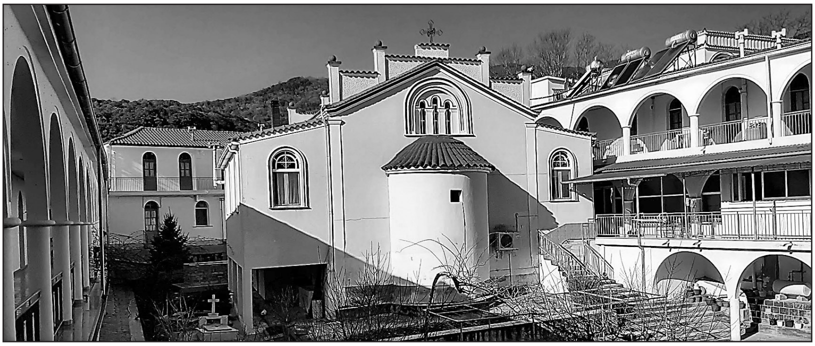

Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (ἐσωτερικὴ ἄποψη, σύγχρονη φωτογραφία).

Ἔκτοτε, μὲ τὴν Ἀδελφότητα τῆς περικλεοῦς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέχρι σήμερα σέμνωμα γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας, συνάφθηκε βαθὺς ἐν Χριστῷ σύνδεσμος. Ἡ Ἀδελφότης ἐπισημαίνει τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης ἐκείνης ἐπισκέψεως ὡς ἑξῆς:

«Οἱ λόγοι του εἶχον βαθεῖαν ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Μοναζουσῶν. Μὲ τὰ σοφὰ διδάγματά του διὰ τὴν Μοναχικὴν Πολιτείαν, μὲ τὰς νουθεσίας του ἑδραίωσεν εἰς τὰς ψυχάς των τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ζῆλον πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ὁ ἑδραῖος αὐτὸς στῦλος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς τῶν οὐρανίων νοημάτων, ὁ ἐπώνυμος τοῦ Χρυσορρήμονος Ἰωάννου διὰ τῶν μελιρρύτων ὑψηγοριῶν του ἐκορύφωσε τὴν ζῶσαν ἀγάπην τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸν Οὐράνιον Νυμφίον, πρὸς τὸ Μοναχικὸν ὑπούργημα καὶ ἀνεπτέρωσε τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς των πρὸς τὰς ὑπερκοσμίους πνευματικὰς σφαίρας. Ἡ πρώτη ἐπίσκεψις τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἔδωσε μίαν νέαν φαιδρὰν ὄψιν εἰς τὴν Μονὴν καὶ μίαν τάσιν πρὸς νέαν δημιουργίαν. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐγνώρισαν ἕνα στοργικὸν κηδεμόνα, ἕνα γνήσιον πατέρα. Ἔκτοτε ὁ καλὸς αὐτὸς πατὴρ μὲ φιλοστοργίαν καὶ μεγάλο ἐνδιαφέρον ἐνίσχυε τὸ Ἱερὸν Κοινόβιον τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς» [48].

Ἦταν φανερόν, ὅτι ἡ Χάρη τοῦ Παναγίου Πνεύματος σύνα-

48. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 57.

ψε σὲ σχέση ἱερὰ Πατέρα Πνευματικὸ καὶ γνήσια πνευματικὰ τέκνα. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας βρῆκε ψυχὲς ποθοῦσες τὰ θεῖα καὶ ἐκτιμῶσες τὸν θησαυρὸ τῆς ψυχῆς του, γι' αὐτὸ καὶ ἔσπευσε νὰ προσφέρει κάθε δόση ἀγαθὴ πρὸς στηριγμὸν καὶ παρηγορίαν τους. Καὶ οἱ Μονάζουσες βρῆκαν ὄντως κατὰ Θεὸν διδάσκαλο καὶ ὁδηγό, γιὰ νὰ τὶς βοηθήσει καὶ παραπέμψει εἰς ὁδὸν σωτηρίας καὶ ἁγιασμοῦ.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὸν Βόλο καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν Ἀθήνα, ἕνα πρῶτο μέλημά του ἦταν νὰ συγκεντρώσει ὑλικὸ ἀπὸ τὴν πλούσια Βιβλιοθήκη του, γιὰ νὰ στείλει στὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς ὅσα ἔκρινε ὅτι ἐχρειάζοντο γιὰ ἀρχή, τόσο γιὰ τὴν κάλυψη λειτουργικῶν ἀναγκῶν, ὅσο καὶ γιὰ τὸν πνευματικὸ καταρτισμὸ τῶν Μοναζουσῶν μὲ τὴν στερεὰ τροφὴ τῶν Ἁγιογραφικῶν καὶ Πατερικῶν θησαυρισμάτων.

Σὲ γράμμα του πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα[49], τῆς 5.11.1963, σπεύδει νὰ εὐχαριστήσει τὴν Προεστῶσα Γερόντισσα Φεβρωνία καὶ τὴν Ἀδελφότητα, γιὰ τὴν καλή τους ὑποδοχὴ καὶ περιποίηση, καὶ νὰ ἐνημερώσει ὅτι ἀπέστειλε ἀπὸ τὸν Βόλο δύο δέματα, ἕνα μεγάλο καὶ ἕνα μικρό, καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἐπίσης ἕνα μικρό, μὲ βιβλία διάφορα, Πατερικά, Μουσικὰ καὶ Ἱεροτελεστικά. Ἐπίσης, Φυλλάδα τῶν Πολυελέων, τοῦ Ἁγιασμοῦ καὶ τοῦ Μνημοσύνου κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καθὼς καὶ βιβλίο Ἀπολυτικίων, Κοντακίων καὶ Μεγαλυναρίων ὅλων τῶν Ἁγίων. Ἀκόμη, τὴν Ἑρμηνεία τῶν 14 Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν 7 Καθολικῶν, διπλὸ Κυριακοδρόμιο Εὐαγγελίων, Ἀποστόλων καὶ πλῆρες Ἑορτοδρόμιο Δεσποτικῶν, Θεομητορικῶν, Προδρομικῶν Ἑορτῶν, καθὼς καὶ τῶν ἐπιφανεστέρων Ἁγίων (προφανῶς ὅλα τοῦ Θεοδ. Ζωγράφου), γιὰ ἀνάγνωση στὴν Τράπεζα καὶ τὶς Ἀγρυπνίες. Ἐπίσης, Ἑορτοδρόμιο καὶ Νέα Κλίμακα Ὁσίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, τὸ Βιβλίο τοῦ Ἁγίου Συμεὼν Νέου Θεολόγου, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἄλλα Πατερικὰ ἔργα πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα. Μάλιστα, ἔλαβε εἰδικὴ μέριμνα, ὥστε νὰ ἐξοφληθοῦν ἀκόμη καὶ τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς μέχρι τὴν Καβάλα, προκειμέ-

49. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

νου νὰ μὴν ξοδευθοῦν σχεδὸν καθόλου, λόγῳ προφανῶς τῆς ὑλικῆς πενίας καὶ ἀνέχειάς τους. Καὶ ἔκλειε χαρακτηριστικά: *«Εἰς ἅπασαν τὴν Ἀδελφότητα εὐχὰς θερμὰς καὶ εὐχαριστίας. Παρακαλῶ, εὔχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ»* [49].

Ὡς γνήσιος Πνευματικὸς Πατέρας ἐνδιαφέρθηκε κυρίως καὶ πρωτίστως γιὰ τὸν πνευματικὸ ἐξοπλισμὸ καὶ ἐμπλουτισμὸ τῆς Ἀδελφότητος, μὲ φροντίδα μάλιστα ἀκόμη καὶ τῶν μεταφορικῶν ἐξόδων, γιὰ νὰ φιλοτιμήσει προφανῶς τὶς ψυχές τους, ὥστε νὰ ἐκτιμήσουν τὴν ἀξία τῶν ἀποστελλομένων ἔργων, νὰ νιώσουν τὴν θυσία τῆς ψυχῆς του καὶ νὰ δρέψουν τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ ψυχικὴ ὠφέλεια.

Καὶ πράγματι, οἱ Μονάζουσες ἦταν ψυχὲς μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ θεία σπορὰ ἔπεσε σὲ γῆ καλὴ καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀπέδιδε καρποφορία πνευματική.

Ὠμοφόριο κεντητὸ Ἱ. Μονῆς Ὑπαπαντῆς (δῶρο στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο).

Ἔγραψαν σχετικὰ μὲ τὸ ἐνδιαφέρον του: *«Πρῶτον μέλημά του ἦτο νὰ πλουτίσῃ τὴν Βιβλιοθήκην, ἡ ὁποία ἦτο πολὺ πτωχὴ ἀπὸ βιβλία. Μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ συγκίνησιν ἤνοιξαν αἱ Μοναχαὶ τὰ δύο [τρία] κιβώτια, τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Βόλου περιέχοντα πολύτιμα Πατερικὰ βιβλία καὶ Ἐκκλησιαστικά»* [50].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο, τῆς 29.12.1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἀπευθύνεται στὴν Ὁσιωτάτη Γερόντισσα Φεβρωνία στὴν Μονή, διὰ τῆς ὁποίας ἐνημερώνει ὅτι ἔλαβε τὴν ἐπιστολή τους καὶ τὸ δῶρο τους -Ὠμοφόριο καὶ Ἐπιτραχήλιο- ποὺ χαρακτηρίζει ὡς *«ἀξιοθαύμαστον ἔργον πρωτότυπον καλλιτεχνικῆς ἐπιδόσεως τῶν Ἀδελφῶν τῆς Μονῆς σας»* [51], γι' αὐτὸ καὶ σπεύδει σὲ ἔκφρα-

50. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 57.

51. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ση εὐχαριστιῶν καὶ εὐχῶν. Ζητεῖ δὲ νὰ τοῦ γράψουν τὶ ἔχουν ἀνάγκη *«εἰς ἐφόδια ἐκκλησιαστικῆς φύσεως»,* ὥστε νὰ φροντίσει προφανῶς γιὰ τὴν κάλυψή τους, εὐχόμενος γιὰ τὶς ἑορτὲς τοῦ Δωδεκαημέρου τὰ δέοντα[51].

Γιὰ νὰ τηρήσουμε ὅμως τὴν ἱστορικὴ συνέχεια τῆς διηγήσεώς μας, τὰ ἀφορῶντα στὴν σχέση καὶ ἀλληλογραφία τοῦ Βιογραφουμένου μας μὲ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ θὰ παρακολουθήσουμε ἐκτενέστερα σὲ εἰδικὴ ἑνότητα στὸ ἑπόμενο Κεφάλαιο τοῦ παρόντος ἔργου μας.

***

Κατὰ διήγησιν τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ Ἐπαμεινώνδα Ἀθ. Πριμάλη[52], ὁ Βιογραφούμενός μας τοῦ ζήτησε σὲ κάποια περίσταση, ἐφ' ὅσον ἐγνωρίζοντο καὶ συνεδέοντο πνευματικῶς, νὰ ὑπάγουν μαζὶ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκείνου (1963) πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ περιφήμου Ὁσίου Γέροντος Ἱερωνύμου τοῦ Καππαδόκου στὴν Αἴγινα[53], προκειμένου νὰ λάβουν τὴν ἁγία εὐχή του καὶ νὰ συνομιλήσουν. Τοῦτο τὸ γεγονὸς ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, διότι ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος διατελοῦσε σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ ἀναστήματα τῆς περιωπῆς ἑνὸς συγχρόνου Ἡσυχαστοῦ Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, στολισμένου ἔκδηλα μὲ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μάλιστα, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς τους ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἀτμοπλοϊκῶς, γευμάτισαν σὲ ἑστιατόριο.

Στὴν Αἴγινα, κατευθύνθηκαν στὸ κατανυκτικὸ Ἡσυχαστήριο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ὅπου ὁ ἅγιος Γέροντας διέμενε ἀσκητικῶς καὶ ὑπεδέχετο τοὺς προστρέχοντας εἰς αὐτὸν μὲ δῖψα πνευματική, ἀλλὰ καὶ ὅπου διεξήγαγε ἕως τέλους, τρία χρόνια ἀργότερα (1966), τοὺς ἀσκητικοὺς κόπους

52. Προφορικὴ διήγησις ἀδ. Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη στὸν γράφοντα (29.4/ 12.5.2015).

53. Περὶ τοῦ Ἁγίου Γέροντος Ἱερωνύμου τῆς Αἰγίνης, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίσημη Διακήρυξη τῆς Ἁγιότητος ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 982/Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 2014, σελ. 4-5, 10-11), εἰδικὰ συγγράμματα βλ. Σωτηρίας Νούση, *Ὁ Γέρων Ἱερώνυμος τῆς Αἰγίνης (1883-1966),* ζ΄ ἔκδ., 2010, σ.σ. 534, καὶ Πέτρου Μπότση, *Γέροντας Ἱερώνυμος ὁ Ἡσυχαστὴς τῆς Αἴγινας,* η΄ ἔκδ., Ἀθήνα 2017, σ.σ. 346. Ἐπίκειται σὺν Θεῷ ἡ συγγραφὴ καὶ ἔκδοση βιβλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας γιὰ τὸν σύγχρονο αὐτὸ μέγα Ὅσιο τῆς Ἐκκλησίας μας.

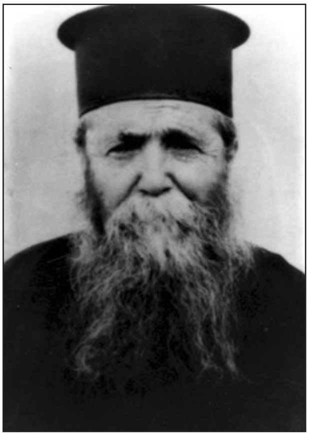

Ὁ Ὅσιος Γέροντας Ἱερώνυμος τῆς Αἰγίνης.

καὶ ἀγῶνες του. Κατὰ τὴν συνάντησή τους ὑπῆρχε μεγάλη οἰκειότητα, καὶ ὁ ὅσιος Γέροντας, ὁ ὁποῖος τιμοῦσε ὑπερβαλλόντως τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ δὴ τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας, ἐπέδειξε τὸν μεγάλο του σεβασμὸ καὶ τὴν τιμὴ στὸν ὑψηλὸ ἐπισκέπτη του Ἐπίσκοπο. Ἀφοῦ προσεκύνησαν στὸν Ναὸ καὶ ἀντήλλαξαν φιλοφρονήσεις, ἀπεσύρθησαν Ἀρχιερεὺς καὶ ἅγιος Γέρων γιὰ νὰ συνομιλήσουν ἰδιαιτέρως μὲ θέρμη καὶ ἐμπιστοσύνη. Τὶ εἶπαν δὲν γνωρίζουμε, ἀλλὰ εἶναι βέβαιον ὅτι ἐδόθησαν κατευθύνσεις φωτισμένες γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ πορεία καὶ τὸν προσωπικὸ πνευματικὸ προσανατολισμό, πρᾶγμα ποὺ συνέβαινε καὶ μὲ ἄλλους Κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ εὐρύτερα.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Ἡσυχαστὴς τῆς Αἰγίνης ἐκτιμοῦσε βαθύτατα τὸν περινούστατο Ὁμολογητὴ Ἀρχιερέα τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ τὸν συνόδευε μὲ τὶς ἅγιες εὐχές του στὸν βαρὺ σταυρὸ ποὺ σήκωνε ἤδη ἀπὸ ἔτους καὶ πλέον στὴν ὑψηλὴ διακονία ποὺ τοῦ ἀνετέθη, ἀλλὰ ἴσως καὶ ὑπὲρ ὅσων δοκιμασιῶν τὸν ἀνέμεναν σὲ σύντομο σχετικὰ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τότε, καὶ οἱ ὁποῖες θὰ ἔπλεκαν τὸν ὀδυνηρὸ καὶ ἔνδοξο ἀμαράντινο στέφανό του.

ΙΗ.9. Κοίμηση τοῦ Προεδρεύοντος Ταλαντίου Ἀκακίου καὶ ἐσπευσμένη ἐκλογὴ νέου Ἀρχιεπισκόπου

Ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ, ὁ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκάκιος ὑπέφερε ἀπὸ διάφορες παθήσεις καὶ ἡ ὑγεία του ἦταν κλονισμένη καὶ ἐπισφαλής. Τοῦτο εἶχε ὡς συνέπεια νὰ ἐπέλθει ἡ Κοίμησή του τὴν 1η Δεκεμβρίου τοῦ 1963 [54].

---

54. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 433/9.12.1963 (ἔκτακτος ἔκδοσις), σελ. 2: *«Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος κυρὸς Ἀκάκιος μετέστη πρὸς τὸν Κύριον».* Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος τὴν ἡμέρα ἐκείνη λει-

Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ θλιβεροῦ ἀγγέλματος, συνέρρευσε πλῆθος πιστῶν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου στὴν Παιανία Ἀττικῆς, προκειμένου νὰ ἀποδώσουν τὴν τιμὴ καὶ τὸν σεβασμό τους στὸν σεπτὸ Ποιμενάρχη, τὸν κοπιάσαντα στὰ ἀθλητικὰ σκάμματα τῆς Μοναχικῆς ζωῆς παιδιόθεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ 34 ἔτη ἀναλωθέντα στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, στὸν ὁποῖον κατέστη ἐν τέλει Κεφαλὴ ἐπὶ τριετίαν, ἐξασφαλίσας θυσιαστικὰ τὴν ἀποστολικὴ διαδοχή, ὅπως προεγράφη.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία του ἐψάλη ὑπαίθρια στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου, λόγῳ τοῦ συρρεύσαντος πλήθους, χοροστατούντων τῶν τεσσάρων Ἀρχιερέων (Γαρδικίου Αὐξεντίου, Μαγνησίας Χρυσοστόμου, Διαυλείας Ἀκακίου καὶ Σαλαμῖνος Γεροντίου), τῇ συμμετοχῇ 30 Ἱερέων καὶ δύο Διακόνων. Ἐπικήδειο λόγο ἐκφώνησε ὁ Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιος, μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπέμνησε τὰ περὶ τῆς Μοναχικῆς ἀκριβείας καὶ τοὺς ὑπὲρ Πίστεως ἀγῶνες τοῦ μεταστάντος Πρωθιεράρχου[55].

Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιερεὺς χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1960 στὸ Ντητρόϊτ τῶν Η.Π.Α., ὅπως παρακολουθήσαμε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιο. Πρόφθασε νὰ χειροτονήσει περὶ τοὺς 20 Ἱερεῖς, παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ περιορισμούς, ἐπιστηρίζοντας τὸ δοκιμαζόμενο Ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας μας.

τούργησε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου στὴν Αἴγινα, ὅπου θὰ εἶχε δεῖ καὶ πάλι τὸν Ὅσιο Γέροντα Ἱερώνυμο, ὅταν ἐλήφθη τὸ τηλεγράφημα μὲ τὸ δυσάρεστο νέο ὥστε νὰ σπεύσει νὰ παραστεῖ (μαρτυρία ἀδ. Παναγιώτου Τόγια στὸν γράφοντα τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2019 στὴν Αἴγινα).

55. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 433/9.12.1963 (ἔκτακτος ἔκδοσις), σελ. 3-7: *«Ὁ ἐκφωνηθεὶς ἐπικήδειος».* Ὁ μεταστὰς Ἱεράρχης, ὁ ὁποῖος ἦταν καὶ ὁ Πνευματικὸς Πατέρας τοῦ Βιογραφουμένου μας, γεννήθηκε τὸ 1888 στὴν Δεσφῖνα Φωκίδος. Σὲ ἡλικία μόλις 16 ἐτῶν, τὸ 1904, μετέβη στὸ Ἅγιον Ὄρος, στὴν Ἰβηριτικὴ Σκήτη τοῦ Τ. Προδρόμου, ὅπου ἐπιδόθηκε στὴν Ἁγιογραφία. Τὸ 1907 ἐκάρη Μοναχός. Διάκονος χειροτονήθηκε τὸ 1914 καὶ Ἱερομόναχος τὸ 1917. Τὸ Μέγα Σχῆμα ἔλαβε τὸ 1920 καὶ ἐπίσης χειροθετήθηκε Πνευματικὸς ἕνεκα τῆς ἀρετῆς του. Τὸ 1929 ἐξῆλθε τοῦ Ἁγίου Ὄρους μὲ Ζηλωτὲς Πατέρες γιὰ νὰ συμμετάσχει στὸν ἱερὸ Ἀγῶνα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου, κοπιάσας ὑπέρμετρα καὶ ὑποστὰς πολλὲς κακουχίες. Τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἔλαβε τὸ 1936. Τὸ 1939 ἵδρυσε τὴν Ἱερὰ Γυναικεία Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὴν Παιανία Ἀττικῆς. Διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐτῶν 1955-1960, ὁπότε καὶ χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος.

Ἐξόδιος Ἀκολουθία Μακαριστοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου (Δεκ. 1963).

Πρὸ τῆς μακαρίας Κοιμήσεώς του, εἶπε ὅτι πλέον ἔχει τελειώσει ἡ ἀποστολή του[56]. Ἡ μνήμη του παραμένει εὐγνωμόνως ζῶσα στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος.

Ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς Κοιμήσεώς του, ἡ τετραμελὴς Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε αὐθημερὸν «Ψήφισμα» περὶ τῆς ἀποφάσεώς της νὰ ἀναλάβει θέσιν Τοποτηρητοῦ ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιος, νὰ παρίσταται (ἡ Σύνοδος) στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία καὶ νὰ ἐκφωνηθεῖ κατάλληλος Ἐπικήδειος, νὰ ἀναρτηθεῖ ἡ φωτογραφία του στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, νὰ δοθεῖ ἐντολὴ στὸν ἱερὸ Κλῆρο νὰ μνημονεύει τοῦ ὀνόματος τοῦ μεταστάντος μὲ τοὺς λοιποὺς τελειωθέντας Ἀρχιερεῖς, νὰ ἐκφράσει τὰ συλλυπητήριά της στοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικολάου καὶ νὰ δημοσιευθεῖ αὐτὸ στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας»[57].

***

---

56. Βλ. Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Ἡμεροδείκτης τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου 2003 (Ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἀοίδιμον Πρωθιεράρχην Ἐπίσκοπον Ταλαντίου κυρὸν Ἀκάκιον),* σελ. 14-19. Στὸν βίο καὶ τοὺς ἀγῶνες τοῦ μεταστάντος ἀνεφέρθη καὶ ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος, ἀνεψιὸς καὶ πνευματικό του τέκνο, μέσῳ τοῦ κειμένου του: *«Ὁ Γίγας τῆς Ὀρθοδοξίας»,* (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 434-435/13.1.1964, σελ. 5-6).

57. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 433/9.12.1963 (ἔκτακτος ἔκδοσις), σελ. 2.

Μετὰ τὴν Κοίμηση καὶ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου, οἱ τέσσερεις ἐναπομείναντες Ἀρχιερεῖς συνῆλθαν προκειμένου νὰ ἀποφασίσουν περὶ τοῦ πρακτέου. Ὅμως, ὑπῆρξε διάσταση ἀπόψεων. Οἱ τρεῖς Ἐπίσκοποι, Γαρδικίου, Διαυλείας καὶ Σαλαμῖνος, ὑποστήριξαν ὅτι πρέπει νὰ ἐκλεγεῖ Ἀρχιεπίσκοπος κάποιος μεταξὺ αὐτῶν, καὶ μάλιστα ἄμεσα, διὰ ψηφοφορίας τους. Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐξέφρασε τὴν σοβαρὴ διαφωνία του.

Σύμφωνα μὲ ἰδιόχειρο Πρακτικὸ τοῦ Γραμματέως Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου[58] τῆς Συνεδριάσεως τῆς 3.12.1963, τὴν 17.00΄, στὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἀθήνα (Κάνιγγος 32), τοποθετηθεὶς πρῶτος ὁ Σεβ. Μαγνησίας ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἀνάδειξη Ἀρχιεπισκόπου πρέπει νὰ γίνει διὰ κοινῆς ψήφου Κλήρου καὶ Λαοῦ, ὅπως συμβαίνει σὲ Ὀρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες. Δηλαδή, κατόπιν προσευχῆς στὸν ἐν Ἀθήναις Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Παρθένων (στὸν Βοτανικό), στὶς 15.00΄, νὰ λάβει χώρα μυστικὴ ψηφοφορία ἐντὸς φακέλου σφραγισμένου, στὸν ὁποῖον νὰ ἀναγράφεται τὸ ὄνομα ἑνὸς μόνον ψηφιζομένου μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων καὶ ὁ φάκελος νὰ ρίπτεται ἐντὸς τῆς ψηφοδόχου (κάλπης). Κληρικοὶ δυνάμενοι νὰ ψηφίσουν νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἀνήκοντες στὴν ἐκκλησιαστική μας παράταξη, λαϊκοὶ δὲ μόνον οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα Διοικητικῶν Συμβουλίων τῆς ΠΘΕΟΚ, τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γ.Ο.Χ. καὶ ὁποιασδήποτε ἄλλης Συλλογικῆς Ὀργανώσεως ποὺ νὰ ἀνήκει εἰς ἡμᾶς. Κάθε Κληρικὸς καὶ κάθε Ὀργάνωση θὰ δικαιοῦνται μιᾶς ψήφου. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου εἶναι ὄχι μόνον σύμφωνος μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση, ἀλλὰ καὶ θὰ περιβάλλει τὸν νέο πνευματικὸ Ἡγέτη τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ ἰσχυρότερη ἐγκυρότητα, γιὰ τὴν ἀποστόμωση τῶν ποικίλων ἐπικριτῶν τῶν Ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄρση τῆς ἐπιφυλακτικότητος ὅσων ἀμφισβητοῦν ἀδικαιολόγητα τὸ κῦρος τῆς χειροτονίας μας καὶ ἀντιλέγουν περὶ τοῦ ἀδιαβλήτου τῆς Ἀρχιερωσύνης μας.

Ἀπὸ τὰ ὑποστηριχθέντα γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνη-

58. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

σίας μετὰ τὰ συμβάντα τοῦ Μαΐου τοῦ 1962 κατέβαλλε πλέον προσπάθειες γιὰ ἐξισορρόπηση τῶν πραγμάτων, ποὺ εἶχαν τότε διασαλευθεῖ, καὶ κατὰ τὴν παροῦσα πάρα πολὺ κρίσιμη περίσταση ἐδίδετο ἡ δυνατότητα καὶ εὐκαιρία νὰ διορθωθοῦν ἔν τινι μέτρῳ, μὲ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων ἔγκριση Κλήρου καὶ Λαοῦ, τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πρώτου καὶ τῆς ἐν γένει ἀποδοχῆς καὶ ἐπιβεβαιώσεως καὶ τῶν λοιπῶν γενομένων, ὥστε νὰ παύσουν πικρίες καὶ ἀντιλογίες. Μόνον ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σκεπτικοῦ κατανοεῖται αὐτὴ ἡ τοποθέτηση, ἡ ὁποία δὲν σκόπευε νὰ εἰσαγάγει καινὰ θέσμια στὴν παγιωθεῖσα κατάσταση ἐκλογῆς Ἐπισκόπου καὶ πολὺ περισσότερον Ἀρχιεπισκόπου.

Ὁ Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιος συμφώνησε, ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος εἶναι ὁ προταθείς, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθεῖ, διότι κατὰ τὰ εἰωθότα τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δὲν ἐκλέγεται μὲ συμμετοχὴ λαϊκῶν. Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει σύμφωνα μὲ τὴν σειρὰ τῶν Προκατόχων μας νὰ προβληθεῖ ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα (δηλαδὴ ὁ ἴδιος!) ἢ μὲ διεξαγωγὴ ψηφοφορίας μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων. Πρότεινε μάλιστα νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ γραφεῖα οἱ ἰθύνοντες τῆς ΠΘΕΟΚ. Ἂν τελικὰ θὰ πρέπει νὰ ψηφίσουν Κλῆρος καὶ Λαός, τότε νὰ ψηφίσουν καὶ οἱ Μονές, καὶ μάλιστα οἱ Γυναικεῖες, ἀφοῦ οἱ γυναῖκες ψηφίζουν καὶ κοσμικοὺς ἄρχοντες. Ἐπίσης καὶ οἱ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τελικὰ ὅμως ἐτάχθη κατὰ τῆς συμμετοχῆς Κλήρου καὶ Λαοῦ.

Ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος εἶπεν ὅτι ἡ ἀξίωση τῶν λαϊκῶν γιὰ συμμετοχὴ σὲ ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου εἶναι παράλογη. Πρότεινε δὲ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ προτιμηθεῖ ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς ἀρχιερωσύνης Σεβ. Γαρδικίου, διευκρινίσας ὅτι ὁ ἴδιος, ἤτοι ὁ Διαυλείας, δὲν δέχεται νὰ ἐκλεγεῖ. **Ἀπὸ τὸ ὑποστηριχθέν, ἀποκαλύφθηκε τὸ γιατὶ καὶ μὲ ποιὸ σκεπτικὸ ἐπιλέχθηκε νὰ χειροτονηθεῖ μία ἡμέρα ἐνωρίτερα, πρὸ τοῦ ἐψηφισμένου Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὁ ἀπρόσμενα καὶ βεβιασμένα τότε προβληθείς, παρὰ βεβαίως τὴν θέλησή του, Γαρδικίου Αὐξέντιος!...**

Ὁ Σεβ. Σαλαμῖνος Γερόντιος ἐπανέλαβε τὰ αὐτά, κακίσας τὴν συμπεριφορὰ τῶν λαϊκῶν τῆς ΠΘΕΟΚ ἔναντι τῶν Ἀρχιερέων.

Ἀπὸ τὰ λεγόμενα τῶν λοιπῶν τριῶν Ἀρχιερέων ἰδίως ἐν σχέσει μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ, διαφαινόταν ἡ προσπάθειά τους νὰ περι-

ορίσουν τὴν δράση καὶ ἐπιρροή της καὶ ἦταν φυσικὰ ἐνήμεροι γιὰ τὴν συμπάθειά της ἔναντι τοῦ κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν φίλων καὶ ἐχθρῶν ἐπιφανεστέρου καὶ ἱκανοτέρου κατὰ πάντα ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς Μαγνησίας Χρυσοστόμου. Ἕνα τέτοιο ὅμως ἐνδεχόμενο ἀναδείξεώς του στὴν Πρωθιεραρχία μὲ τὴν ἀναμενόμενη προφανῆ ὑποστήριξή του ἀπὸ Κλῆρο καὶ Λαό, ὅπου καὶ ἔχαιρε ἀμερίστου ἀποδοχῆς καὶ δημοτικότητος, εἶναι φανερὸν ὅτι δὲν ἦταν ἐπιθυμητὸ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς.

Ἐπιστρέφοντας στὰ τῆς Συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 3.12.1963, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος δευτερολόγησε, ἐπαναλαμβάνοντας **ὅτι ἡ γνώμη του εἶναι ἀμετάθετη καὶ δὲν θὰ συμμετάσχει σὲ ψήφιση Ἀρχιεπισκόπου, τονίζοντας ταυτόχρονα ὅτι ἀκόμη καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ψηφίσουν αὐτὸν τὸν ἴδιον (ποὺ γνώριζε φυσικὰ ὅτι δὲν ἴσχυε), δὲν θὰ δεχόταν νὰ ἀναλάβει τὴν τιμήν.** Ἐπιχειρηματολογῶντας τόνισε ὅτι κατὰ τὴν περίσταση ἐκείνη ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος ἦταν ἀνάγκη νὰ περιβάλλεται μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερη ἐκτίμηση καὶ συμπάθεια, ἐφ' ὅσον μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ προσωπικότητά του θὰ ἔχαιρε ἀπεριορίστου ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ καὶ οἱ ἐντολές του θὰ εὕρισκαν εὐρεῖα ἀπήχηση στὴν συνείδηση τοῦ λαοῦ μας. Ἔναντι δὲ τῶν ὑπεναντίων θὰ ἐνέπνεε τὴν ἀνάλογη ἐπιβλητικότητα. Ἐξ ἄλλου, θεώρησε ὅτι δὲν εἶναι ἐπαρκὴς ὁ ἀριθμὸς τεσσάρων Ἀρχιερέων γιὰ ἕνα τόσο σοβαρὸ ἐγχείρημα, ἐρήμην τῆς γνώμης τοῦ εὐσεβοῦς Κλήρου καὶ Λαοῦ, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύναντο ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἀμφισβητήσουν αὐτήν. Ὅσο γιὰ τὴν συμμετοχὴ Μοναζουσῶν, τοῦτο εἶναι ἄηθες καὶ δὲν ἀκούσθηκε ποτέ. Οἱ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὡς περιοχὴ ἐξωκλιματική, ἀφοῦ ἐκεῖ δὲν μνημονεύεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν, δὲν δικαιοῦνται ψήφου, ἂν ὅμως τελικὰ ἀποφασισθεῖ ἡ συμμετοχὴ τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων, δὲν θὰ ἀντιτασσόταν. Ὡς πρὸς τοὺς λαϊκοὺς τῆς ΠΘΕΟΚ ἔκανε σύσταση γιὰ πατρικὴ ἀνοχή, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκεῖνοι ἦταν αἱρετοί, ἐνῶ οἱ Ἀρχιερεῖς εἶναι ἰσόβιοι.

Ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος εἶπε ὅτι ναί μεν κάποιες τοπικὲς Ἐκκλησίες, ὅπως ἡ τῆς Κύπρου, προβλέπουν συμμετοχὴ λαϊκῶν, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀντικανονικό, προτείνας ἡ ἐκλογὴ νὰ διεξαχθεῖ ἄψογα ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, οἱ δὲ λαϊκοὶ στὶς ἐκλογὲς τῶν διοικήσεών τους δὲν ἐνήργησαν ἀδιάβλητα.

Οἱ Σεβ/τοι Γαρδικίου καὶ Σαλαμῖνος συμφώνησαν γιὰ τὴν ἐκλογὴ ὑπὸ μόνων τῶν Ἀρχιερέων, χωρὶς συμμετοχὴ ἄλλων γιὰ τὴν ἀποφυγὴ φατριασμῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπαίτιοι πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς βλάβης.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας τόνισε τότε *προφητικά,* ὅτι θὰ συμβεῖ τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο, καθ' ἥν στιγμὴν μεταξὺ τῶν τεσσάρων Ἐπισκόπων, τοῦ ἑνὸς ὡς ὑποψηφίου καὶ ἄρα μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ἑτέρου (δηλ. τοῦ ἑαυτοῦ του) ἀπέχοντος τῆς ἐκλογῆς, μὲ δύο οὐσιαστικὰ μόνον ψηφοφόρους Ἀρχιερεῖς [καὶ μάλιστα τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἤδη ἐκδηλώσαντος τὴν ψῆφο του (!)], τοῦτο εἶναι ποὺ θὰ ἀποτελέσει αἰτία μεγάλης ταραχῆς στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μας [καὶ τότε καὶ στὸ ἑξῆς]!...

Ὁπότε, ἕνεκα ἀσυμφωνίας καὶ παρελθούσης τῆς ὥρας, ἀποφασίσθηκε νὰ λυθεῖ ἡ Συνεδρίαση καὶ νὰ ἐπαναληφθεῖ ἡ συζήτηση τοῦ θέματος τὴν 7η Δεκεμβρίου 1963 [58].

Γίνεται ἀντιληπτὸ νομίζουμε, ὅτι **ἡ στιγμὴ ἦταν ὄντως *καθοριστική,* διότι ἐν πολλοῖς θὰ ἔκρινε αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας μας.** Ἤδη στὶς χειροτονίες τοῦ Μαΐου τοῦ 1962 δὲν τηρήθηκαν τὰ ἀναμενόμενα καὶ ὑπῆρξε *ἀνατροπή,* λόγῳ ἐπιβολῆς τῶν ἀπόψεων μιᾶς φωνασκούσης μειοψηφίας [59]. Τοῦτο ἀπετέλεσε ἀπαρχὴ μεγάλης ἀνησυχίας γιὰ τὸ μέλλον καὶ

---

59. Ὁ καίτοι ἐψηφισμένος, ἀλλὰ ἀδικηθεὶς καὶ παραγκωνισθεὶς τότε Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, χαρακτήρισε τὸ γεγονὸς ἐκεῖνο ὡς καθοριστικὸ γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ἱστορίας τοῦ τιμίου Ἀγῶνος μας· ὅτι δηλαδή, ἡ εὐταξία πλέον, ὁ σεβασμὸς στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, τὸ γόητρο τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ποὺ συνέθεταν εἰκόνα ἁγνότητος καὶ αἴγλης, περιφρονήθηκαν· ὥστε ἔκτοτε νὰ ἐπικρατήσουν κάθε εἴδους ἀρνητικὰ φαινόμενα, πρὸς ὑποβιβασμὸν καὶ καταπλήγωσιν τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας (βλ. *«Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου»,* σελ. 21). Ἀπαισιόδοξες σκέψεις καὶ παράπονα πρέπει νὰ εἶχε ἐκφράσει ἤδη ἀπὸ τότε, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν πρὸς αὐτὸν (π. Χρ. Κιούση) ἀπάντηση τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ἐκ Σαντιᾶγο Χιλῆς τῆς 7/20.7.1962. Ὁ Σεβ. Λεόντιος προσπάθησε πατρικῶς νὰ τὸν βοηθήσει νὰ ἐπανεύρει τὴν ψυχικὴ εἰρήνη του, θυμίζοντας τὴν *πνευματικὴ ὡριμότητα* ποὺ ἀπαιτεῖ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, καὶ ὅτι **ἂν ἐμποδίσθηκε τότε, τὸν Μάϊο τοῦ 1962, νὰ τὸν χειροτονήσει, ὅπως σκόπευε, συνέβη λόγῳ περιστατικῶν καὶ ὄχι λόγῳ ἀνθρώπων. Ὅμως, ἐφ' ὅσον ἐργασθεῖ μὲ τοὺς Ἐπισκόπους ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας *«ὁ Κύριος ἡμῶν θὰ σᾶς ἀνυψώσῃ ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα Σας»,* τὸν ἐβεβαίωνε** (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση).

θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρξει τρόπος νὰ τεθεῖ φραγμὸς στὴν διάθεση κάποιων γιὰ *αὐθαιρεσίες*. Ἐκείνη ἡ περίπτωση προξένησε μὲν χαρὰ καὶ ἀνακούφιση γιὰ τὴν χειροτονία νέων Ἀρχιερέων, ἀλλὰ οὐσιαστικὰ ἐπέφερε καὶ *ἀναστάτωση* σὲ μεγάλη μερίδα Κλήρου καὶ Λαοῦ καὶ ἐπῆλθε δυσαρέσκεια, ψυχρότητα καὶ *ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης* ἔναντι κάποιου ἢ κάποιων προσώπων, τὰ ὁποῖα θεωρήθηκαν *ὑπαίτιοι*.

Ἡ ἰσορροπία κρατήθηκε τότε μετὰ βίας, λόγῳ καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἔναντι τοῦ Γέροντος Σεβ. Ταλαντίου Ἀκακίου. Μετὰ ὅμως τὴν Κοίμησή του, χρειαζόταν ἰδιαίτερα προσεκτικὲς καὶ διακριτικὲς ἐνέργειες, γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνοχῆς καὶ ἑνότητος, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ κυρίως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπολογισθεῖ *διορατικῶς* ἦταν ἡ ἐξασφάλιση ὁμαλῆς καὶ εὐλογημένης συνέχειας, ἡ ὁποία νὰ ἐπούλωνε τὰ προκληθέντα τραύματα καὶ νὰ ἔδιδε τὴν δυνατότητα τῆς ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ εὐρείας καὶ ἀντιπροσωπευτικῆς συμμετοχῆς καὶ συνυπευθυνότητος γιὰ τὸ μέλλον, ὥστε νὰ ἀπέτρεπε κάθε πιθανὴ διάθεση γιὰ βλαπτικὲς ἐνέργειες. Ὅμως αὐτὸ τὸ διέβλεπε μόνον ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, ἐνῶ οἱ λοιποὶ τρεῖς Ἀρχιερεῖς εἶχαν ἤδη λάβει τὶς ἀποφάσεις τους καὶ προχώρησαν ὅπως νόμιζαν καλύτερα, μὴ ὑπεισερχόμενοι προφανῶς σὲ τέτοιου εἴδους σκέψεις καὶ ἀνησυχίες.

Γι᾽ αὐτὸ καὶ προέβησαν μόνοι τους στὴν προκαθορισθεῖσα ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου τὴν 7η Δεκεμβρίου 1963, ἐνῶ ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπεῖχε μὴ συμφωνήσας πρὸς τοῦτο.

Σύμφωνα μὲ Ἐγκύκλιο *«Πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους Ἱερεῖς καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος»*, ὑπ᾽ ἀριθ. 136/8.12.1963, ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Σαλαμῖνος Γερόντιο[60], ἡ Ἱερὰ Σύνοδος (χωρὶς φυσικὰ νὰ ἀναφέρεται ἡ ἀσυμφωνία-ἀποχὴ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου), *«συνῆλθε τὴν 7 τρεχ., προεδρεύοντος τοῦ πρώτου τῇ τάξει, ἥτις διαβλέπουσα τὴν κρίσιμον κατάστασιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, ἀπεφάσισε τὴν ἐκλογὴν ὡς Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Σεβασμιωτάτου Γαρδικίου κ. Αὐξεντίου. Ὅθεν δέον, ὅπως τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς μνημονεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ»*[60].

---

60. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

Ἡ Ἐγκύκλιος εἶναι πάρα πολὺ σύντομη καὶ λιτή, χωρὶς νὰ ἀναφέρει τὶ ἀκριβῶς διημείφθη, δίδουσα «λύση» μὲ τρόπο ἁπλούστατο σὲ ἕνα τόσο μεγάλο καὶ σοβαρὸ θέμα, τὸ ὁποῖο θὰ ἐξαρτοῦσε κυριολεκτικῶς τὴν πορεία καὶ τὴν γραμμὴ πλεύσεως τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας!

Στὴν πραγματικότητα, οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἔσπευσαν στὶς 7.12.1963, παρὰ τὴν μὴ συμφωνία τοῦ Μαγνησίας καὶ θεωροῦντες ὅτι ἔχουν *ἐπαρκῆ ἀπαρτία* γιὰ ἕνα τόσο σπουδαῖο θέμα (!), νὰ κάνουν ψηφοφορία γιὰ ἀρχιεπισκοπικὴ ἐκλογή, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν δύο ψῆφοι ὑπὲρ τοῦ Σεβ. Γαρδικίου Αὐξεντίου, καὶ ἕνας ὑπὲρ τοῦ Σεβ. Σαλαμῖνος Γεροντίου. Καὶ τοῦτο θεωρήθηκε *ἱκανὴ πλειοψηφία* γιὰ νὰ ἀναδείξει τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος![61]

Ὁ δὲ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ

---

61. Βλ. ὑπ᾽ ἀριθ. 476/15-28.12.1963 Ἐγκύκλιο ἐμπιστευτικὴ *«Πρὸς τὰς διοικήσεις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀδελφῶν Κοινοτήτων»* τῆς ΠΘΕΟΚ, ὅπου ἐκφραζόταν ἡ ἀπόφαση γιὰ ἀγῶνα *«μὲ χριστιανικὸν τρόπον, διὰ νὰ σπάσῃ ἡ γραμμὴ τῆς δικτατορικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας... ἐν ἀπολύτῳ μυστικότητι, διὰ νὰ μὴ ἐπιχαίρουν οἱ ποικιλώνυμοι ἐχθροὶ ἡμῶν»* (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη). Στὸ δὲ Πρακτικὸν 649/9.12.1963 τοῦ ΔΣ τῆς Κοινότητος Γ.Ο.Χ. Καβάλας ἀναφέρεται ὅτι διὰ τηλεγραφήματος τῆς ΠΘΕΟΚ γνωστοποιήθηκε ἡ ἐσπευσμένη ἐκλογὴ ὡς νέου Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Γαρδικίου Αὐξεντίου, ἀπὸ μόνους τοὺς Ἐπισκόπους Διαυλείας καὶ Σαλαμῖνος, τοῦ Μαγνησίας ἀναχωρήσαντος, καὶ ἀπαιτεῖται διαμαρτυρία γιὰ τὴν παράτυπη αὐτὴ ἐκλογή (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 177). Ἡ Κοινότης αὐτὴ διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 974/28.12.1963 ἐγγράφου της πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος ἐξέφρασε τὴν διαμαρτυρία της γιὰ τὴν περιφρόνηση τῶν Ὀργανώσεων τῶν Γ.Ο.Χ. στὸ κεφαλαιῶδες τοῦτο ζήτημα, καὶ μάλιστα ἐνῶ δόθηκε ἀρχικῶς ἡ ὑπόσχεση γιὰ σύγκληση μετὰ τὶς Ἑορτὲς εἰδικῆς συγκεντρώσεως Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκπροσώπων, τελικὰ οὔτε αὐτὸ συνέβη. Ἡ Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότητα Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης διὰ τῆς ἀπὸ 16/29.12.1963 ἐπιστολῆς της θεώρησε τὴν οὕτω γενομένη ἐκλογὴ ἀντικανονικὴ καὶ ζήτησε ἐπανάληψη ταύτης πρὸς ἀποφυγὴν τῶν χειροτέρων. Ἔκκληση γιὰ ἐπικράτηση συνέσεως καὶ ἀποφυγὴ διαστάσεως ἀπηύθυνε ἀπὸ 16/29.12.1963 πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ὁ ἐκ Λαρίσης Αἰδ. π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος. Τὸ δὲ «Ἐθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν Σωματεῖον Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης» διὰ κειμένου του μὲ ὑπογραφὲς πιστῶν, τῆς 30.12.1963, πρότεινε ὁμόνοια καὶ πειθαρχία διὰ συσπειρώσεως πέριξ τοῦ Ἀρχ/που Γαρδικίου Αὐξεντίου (Τὰ ὡς ἄνω κείμενα ἐκ τοῦ Ἀρχείου Χρυσοστόμου Νασλίμη).

βιαστικῶς, ἐσπευσμένως καὶ προχείρως γενόμενο[61], διατελῶν σὲ περίσκεψη περὶ τοῦ πρακτέου.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ἤδη ἀπὸ τὸ διάστημα τῶν προηγουμένων μηνῶν ὑπέβοσκε κρίση στὶς σχέσεις τῶν Ἀρχιερέων καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναδείξεως διὰ ψηφοφορίας ὡς Ἀντιπροέδρου τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς Συμβούλους τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου. Καὶ ἡ διασάλευση τῶν σχέσεων τῶν λοιπῶν τριῶν Ἀρχιερέων μὲ τοὺς λαϊκοὺς τῆς ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία συστεγαζόταν στὰ γραφεῖα τῆς Κάνιγγος 32, ἐξ αἰτίας ἀναμείξεως κάποιων στὶς πολιτικὲς ἐκλογὲς τῆς 3.11.1963. Ἡ δὲ ἐσπευσμένη ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἐκτέθηκε, δημιούργησε ἤ μᾶλλον βάθυνε τὴν κρίση στὶς σχέσεις μὲ τοὺς ἰθύνοντες τῆς ὅπως φαίνεται ἀρκετὰ ἰσχυρῆς τότε Διοικήσεως τῆς ΠΘΕΟΚ[62].

Στὶς 10/23.12.1963 συνεκλήθη ἐκτάκτως σὲ Συνεδρίαση στὰ Γραφεῖα ἡ Διοίκηση τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου μὲ τὴν συμμετοχὴ Κληρικῶν καὶ πολλῶν ἀντιπροσώπων Παραρτημάτων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ λοιπῆς Ἑλλάδος, ἐν ὄψει τῆς δημιουργηθείσης κρίσεως. Ἐξεφράσθη ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων ἡ ἀνάγκη τακτοποιήσεως τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος διὰ ἐπαναλήψεως τῆς ἐκλογῆς μὲ τὴν συμμετοχὴ τοῦ Ἱερατείου καὶ ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ. Ὁ Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιος ἀναγκάσθηκε ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ δηλώσει στοὺς ἄνω τῶν ἑκατὸ (100) ἀντιπροσώπους, ὅτι τὸ ζήτημα θὰ συζητηθεῖ μετὰ τὶς ἑορτὲς τοῦ Δωδεκαημέρου καὶ ἄφησε στὴν διάθεση τοῦ κάθε Ἱερέως τὸν τρόπο μνημονεύσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἀπὸ αὐτό, συνεπέρανε τότε ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, ἕπεται ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου θεωρεῖται ἐκκρεμές[62α].

Τρεῖς ὅμως ἡμέρες ἀργότερα (13/26.12.1963), μὲ πρωτοβουλία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου

62. Βλ. Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 547/3-16.10.1964 τῆς ΠΘΕΟΚ *«Πρὸς τὸν Πανιερώτατον Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος κ.κ. Αὐξέντιον»,* σελ. 2 (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

62α. Κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ περὶ τῆς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, τῆς 25.3.1964 (χειρόγραφο τοῦ ἀντιπροέδρου αὐτῆς Κων. Κόμνιου), σελ. 13-16.

Ταμείου Σεβ. Γαρδικίου Αὐξεντίου, κλήθηκαν ἐπειγόντως τὰ λοιπὰ μέλη γιὰ ἐκλογὴ Προέδρου. Τὰ μέλη πράγματι συνῆλθαν, ἀλλὰ τέσσερεις λαϊκοὶ ἐξ αὐτῶν κατέθεσαν ἔνσταση ὡς πρὸς τὴν ἐγκυρότητα τῆς Συνεδριάσεως, διότι παραβιάζεται τὸ Καταστατικό, ἀφοῦ ἰσόβιος Πρόεδρος θεωρεῖται ὁ ἑκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλὰ μόλις πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀναγνωρίσθηκε ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ ἐκκρεμεῖ. Ὅμως, ὁ Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιος ὑπεστήριξε ὅτι τέτοιο θέμα δὲν ὑφίσταται, διότι ὁ ἴδιος τυγχάνει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος! Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς παλινωδίας, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος καὶ τὰ τέσσερα λαϊκὰ μέλη ἀπεχώρησαν εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας. Οἱ δὲ ἐναπομείναντες τρεῖς Ἀρχιερεῖς μὲ τρία ἕτερα μέλη (ἕξι ἐν ὅλῳ) προχώρησαν στὴν ἐκλογὴ ὡς Προέδρου τοῦ θεωρουμένου ὡς Ἀρχιεπισκόπου Σεβ. Γαρδικίου Αὐξεντίου καὶ ὡς πρώτη πράξη τους ἦταν ἡ ἀπόλυση τοῦ Διαχειριστοῦ Κων. Κόμνιου, διότι προφανῶς θεωρεῖτο πηγὴ τῆς ἐναντίον τους ἀντιδράσεως. Οἱ δὲ ἀποχωρήσαντες καὶ ὁ ἀδικηθεὶς δὲν προσέφυγαν τότε στὴν δικαιοσύνη πρὸς καταγγελίαν τῶν συμβάντων, γιὰ νὰ μὴν δώσουν ἀφορμὴ δημοσίου διασυρμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ ἀπρόβλεπτα ἀποτελέσματα[62α].

Ἡ διαφωνία καὶ ἀποχὴ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅπως αὐτὴ πραγματοποιήθηκε, τὸν ἀνάγκασε σὲ ἀποχώρηση ἀπὸ τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἀθήνα καὶ ἀπὸ τὴν θέση τοῦ Γραμματέως τῆς Συνόδου, καὶ σὲ ἐπάνοδό του στὸν Βόλο. Καὶ ἔτσι στερήθηκε καὶ τὸ οἰκονομικὸ βοήθημα ποὺ λάμβανε ἀπὸ τὸ Γενικὸ Ταμεῖο, γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς παραμονῆς του στὴν Ἀθήνα. Ἐν τούτοις, αὐτὸς ἐπέδειξε μεγαλεῖο ψυχῆς καὶ ὑψηλὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα. Αὐτὰ ποὺ ἔγραφε καὶ δίδασκε, τὰ ἐφάρμοζε πρῶτος. Γι’ αὐτὸ καὶ **δήλωσε κατηγορηματικὰ ὅτι σὲ καμμία περίπτωση δὲν θὰ δημιουργήσει σχίσμα, παρὰ τὴν διαφωνία του μὲ τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς γιὰ τὸν τρόπο ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου[63].** Βέβαια, θεώρησε τὴν ἐκλογὴ ὡς βεβιασμένη καὶ πάσχουσα, γι’ αὐτὸ πίστευε ὅτι **θὰ ἔπρεπε νὰ συγκληθεῖ**

63. Βλ. Ἐπιστολὴ ὑπ’ ἀριθ. 606/1-14.4.1964 τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Χιλῆς καὶ Περοῦ κ. Λεόντιον (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

Ἀρχιεπίσκοπος Αὐξέντιος.

μεγάλη Κληρικολαϊκὴ Σύναξη, γιὰ νὰ ἐπιληφθεῖ τοῦ θέματος τούτου. Ὅμως, ἀναγνώρισε τὴν οὕτω γενομένη προβληματικὴ ἐκλογὴ ἔστω καὶ *ἐξ ἀνάγκης* καὶ *προσωρινῶς,* μνημονεύοντας κανονικὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Αὐξέντιο[63], καὶ μάλιστα ἔσπευδε νὰ τὸν ἐνημερώσει καὶ νὰ λάβει τὴν εὐλογία του γιὰ ὅλες τὶς μετακινήσεις του ἀπὸ τὸν Βόλο, πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀρχιερατικοῦ-ποιμαντικοῦ ἔργου[64].

Καὶ ναὶ μέν, πολλοὶ Κληρικοὶ καὶ Μοναχοί, Ἐνορίες καὶ Μονές, ὅπως καὶ πιστοί, ἔσπευσαν νὰ συγχαροῦν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Αὐξέντιο[65], ὅμως οἱ τριγμοὶ μὲ τὴν Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία ὡς διαμαρτυρηθεῖσα καὶ μὴ ἀποδεχθεῖσα τὸ γινόμενο ἀναγκάσθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ νὰ ἀναζητήσει ἕδρα ἀλλοῦ, ἦταν αἰσθητοί. Ἰσχυροποιοῦντο μάλιστα ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς στάσεως τοῦ Σεβ. Μαγνησίας καὶ τῶν γενικῶς καλῶν σχέσεων ποὺ διατηροῦσε μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ.

Γι' αὐτό, ἐνῶ συνεχάρησαν γιὰ τὴν ἐκλογή του τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο[66] καὶ ὁ Σεβ. Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεόντιος, καὶ οἱ Ζηλωτὲς Ἁγιορεῖτες Πατέρες[65], οἱ ὁποῖοι βεβαίως δὲν γνώριζαν λεπτομέρειες περὶ τοῦ τὶ ἀκριβῶς συνέβη, ἔσπευσαν ταυτόχρονα μὲ ἐπιστολές τους νὰ ἐπισημάνουν τὸν κίνδυνο πιθανῆς διασπάσεως, διότι προφανῶς δὲν γνώριζαν τὴν εἰλημμένη σταθερὴ καὶ ἀπαράβατη ἀπόφαση τοῦ Σεβ. Μαγνησίας νὰ μὴν προκαλέσει διάσταση.

---

64. Μαρτυρία Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου πρὸς τὸν γράφοντα.

65. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 434-435/13.1.1964, σελ. 16.

66. Ἀπαιτεῖται νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος ἔλαβε μὲν τὸν τίτλο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, χωρὶς ὅμως νὰ ἐγκαταλείψει τὸν τίτλο ποὺ ἔφερε ἀπὸ τὴν χειροτονία του ὡς «Γαρδικίου», ὅπως ἄλλωστε συνέβαινε καὶ μὲ τὸν μακαριστὸ Ταλαντίου Ἀκάκιο. Οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν λάμβαναν τίτλους πόλεων ἑδρῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Νέου Ἡμερολογίου. Τοῦτο ἄρχισε νὰ συμβαίνει περιορισμένα ἀπὸ τοῦ 1971-1972, καὶ ἀνοικτὰ μετὰ τὸ 1973-1974, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ θὰ ἐκθέσουμε στὸν οἰκεῖο χῶρο.

Συγκεκριμένα, οἱ Ζηλωτὲς Πατέρες ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος σὲ ἐπιστολή τους τῆς 20.12.1963 *«Πρὸς τὸν ἅγιον Μαγνησίας κ.κ. Χρυσόστομον»*[67], σπεύδουν νὰ γράψουν ὅτι ἀπὸ πληροφορίες ἔμαθαν γιὰ τὴν *«σοβοῦσαν κρίσιν»* καὶ μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου τὸν παρακαλοῦν νὰ φροντίσει γιὰ τὴν ἀποσόβηση τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ, τονίζοντας: *«συναγάγετε τὰ ἐσκορπισμένα χωρὶς νὰ σκορπισθοῦν τὰ συνηγμένα, διατηρήσατε σῶον τὸ πεπιστευμένον μικρὸν ποίμνιον τῶν Γ.Ο.Χ. διὰ τῆς ἀμοιβαίας ὑποχωρήσεως μεταξὺ τῶν 3 συναρχιερέων Σας διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου»*[67]. Βεβαιώνουν δὲ γιὰ τὶς προσευχές τους, ὥστε νὰ ἐπέλθει καὶ ἐπικρατήσει γαλήνη, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ θείου θελήματος.

Ὁ Σεβ. Χιλῆς Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του τῆς 28.12.1963 πρὸς τοὺς Ζηλωτὲς Πατέρες τοῦ Ἱ. Κελλίου Ἁγίου Γεωργίου Προβάτας Ἁγίου Ὄρους[68], μεταξὺ ἄλλων ἐνδιαφερόντων γράφει, ὅτι μαθαίνει πὼς ἕνας Ἐπίσκοπος δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναγνωρίσει τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Αὐξέντιο, ἀλλὰ προτρέπει τοὺς ἀποδέκτες τῆς ἐπιστολῆς του νὰ δείχνουν εἰς τὸν νεοεκλεγέντα τιμὴ καὶ ὑποταγή. Στὴν αὐτὴ ἐπιστολή, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος θέτει καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἐπισκόπου Ἀστορίας Πέτρου καὶ ἀπορεῖ, διότι ἐνῶ ἀπευθύνεται μὲ ἐπιστολὲς πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο στὴν Ἑλλάδα γιὰ ἀποδοχή του καὶ σύναψη ἀδελφικῶν σχέσεων μετ' αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει ἀνταπόκριση[68].

Στὸ θέμα αὐτὸ ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος θὰ ἐπανέρχεται καὶ σὲ μελλοντικὲς ἐπιστολές του, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τελικὰ ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἔγινε δεκτὸς ὡς μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μόλις τὸ ἔτος 1967[69], καίτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1965 ἐρχόταν στὴν Ἑλλάδα, ὅπως θὰ δοῦμε, καὶ μάλιστα ἐπικοινωνοῦσαν μαζί του ἀκόμη καὶ ἐκκλησιαστικῶς Κληρικοὶ τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος[70].

---

67. Ἡ ἐπιστολὴ ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Ζηλωτῶν Πατέρων Χαράλαμπο Μοναχὸ καὶ τὸν Γραμματέα Ἄνθιμο Μοναχὸ (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

68. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση.

69. Σύμφωνα μὲ σύντομη Ἀνακοίνωση (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 523-524/15.8.1967, σελ. 16), ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἔγινε δεκτὸς τὸ θέρος τοῦ 1967 ὡς ἀντεπιστέλλον Μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Ἔξαρχος αὐτῆς ἐν Ἀμερικῇ.

70. Βλ. Περιοδ. *«Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας»,* ἀρ.φ. 16/19.7.1965, σελ.

Περὶ τοῦ Ἀστορίας Πέτρου σχετικὰ μὲ τὴν παραμονή του στὴν Ἀμερικὴ ὡς Ἀρχιμανδρίτου καὶ τὴν ἐκεῖ δράση του ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ δεκαετίας τοῦ '50, ὑπῆρχαν ἤδη ἐπιφυλάξεις ἕως καὶ ἐπικρίσεις ἀπὸ τὸν Ἅγιο πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομο κατὰ τὸ ἔτος 1954· ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μετὰ τὸ 1955, ἄν καὶ εἶχε ἐπίσης ἐπιφυλάξεις σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπό του, ἐν τέλει δεχόταν ἀκόμη καὶ τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του, ὑπὸ προϋποθέσεις, πρὸς ἠθικὴν ἀνταμοιβήν του γιὰ τὶς προσπάθειές του ὡς πρὸς τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, ἀλλὰ αὐτὴ νὰ πραγματοποιεῖτο ἀπὸ τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερεῖς, ὅταν αὐτοὶ θὰ τὸ ἀποφάσιζαν[71]. Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, ἐκφραζόταν δυσκολία ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς στὴν πρόταση ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου γιὰ ἀποδοχή του. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ κατεβλήθησαν προσπάθειες γιὰ τὴν διευκρίνιση κάποιων πραγμάτων καὶ δι' ἀλληλογραφίας μεταξὺ ἰδίως τῶν Ἀστορίας καὶ Μαγνησίας ἀπὸ τὸ ἑπόμενον ἤδη ἔτος (1964), καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω.

***

Ἡ δυναμικὴ προσωπικότητα τοῦ Βιογραφουμένου μας, ὅπως παρακολουθήσαμε, ἔδωσε σημαντικὰ δείγματα τῆς κατὰ Θεὸν δραστηριότητός του κατὰ τὰ ἔτη 1962 - 1963. Ἡ συμβολή του στὴν ἑδραίωση καὶ ἀνάπτυξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ μαρτυρίας τοῦ Μικροῦ Ποιμνίου τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας σὲ πολλοὺς τομεῖς, ἦταν ἐμφανὴς καὶ αἰσθητή.

Ἡ Κοίμηση τοῦ ἀοιδίμου Ταλαντίου Ἀκακίου καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐσπευσμένα γεγονότα ἐκλογῆς νέου Ἀρχιεπισκόπου, ἐπέφεραν κλονισμὸ καὶ ρῆγμα, ὡς προανάκρουσμα δύσκολης καὶ προβληματικῆς πορείας. Ἡ διαφωνία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου εἶχε διορθωτικὸ καὶ προνοητικὸ χαρακτῆρα καὶ

---

3 καὶ ἀρ.φ. 19/4.10.1965 σελ. 3. Τὰ 20 ἐν ὅλῳ τεύχη τοῦ Περιοδικοῦ αὐτοῦ τῆς ΠΘΕΟΚ (μεταξὺ Αὐγούστου 1964 καὶ Νοεμβρίου 1965) ἔθεσε στὴν διάθεσή μας ἐκ τοῦ Ἀρχείου αὐτοῦ ὁ ἀδ. Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλης, τὸν ὁποῖον καὶ εὐχαριστοῦμε.

71. Πρακτικὸν 35/11.6.1958 Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

δὲν ἀπέβλεπε στὴν ὄξυνση τῶν προβλημάτων, ἀλλὰ στὴν πρόληψη καὶ ἀποσόβησή τους. Ἡ φιλειρηνικὴ πορεία καὶ γραμμή του ἦταν ἀταλάντευτη καὶ δὲν θὰ ἐπηρεαζόταν ἀπὸ τὰ συνεχῆ προβλήματα ὅπως καὶ τὶς ἀρνητικὲς «προκλήσεις» ποὺ θὰ συναντοῦσε στὴν δυσχερῆ πορεία του. Θὰ ἀγωνιζόταν στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων του γιὰ ἐξασφάλιση ὁμαλῶν συνθηκῶν γιὰ τὸ μέλλον, διότι διέβλεπε αὐτὸ νὰ διαγράφεται ὄχι καὶ τόσο αἰσιόδοξο καὶ ἐλπιδοφόρο. Ἀλλὰ περὶ τούτων, στὸ ἀμέσως ἑπόμενο Κεφάλαιό μας.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος στὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν Θεσσαλονίκης (Μ. Παρασκευὴ 1963).

ΙΘ. Ἀγώνας γιὰ διασφάλιση τοῦ μέλλοντος στὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μας

ΙΘ.1. Ἐσωτερικοὶ τριγμοὶ στὴν ἔναρξη τῆς νέας περιόδου

ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΗ τοῦ νέου πολιτικοῦ ἔτους 1964 ὑπῆρξαν προσδοκίες γιὰ ὁμαλοποίηση τῆς καταστάσεως στὴν Ἐκκλησία μας, μετὰ τὴν βεβιασμένη ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου, μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἔχει περιγραφθεῖ.

Κατόπιν τῆς ἐσπευσμένης ἐκείνης ἐκλογῆς τοῦ Γαρδικίου Αὐξεντίου ὡς Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ ἐνώπιον τοῦ διαφαινομένου κλυδωνισμοῦ τῆς ἑνότητος, κάλεσε ἄμεσα διὰ τηλεγραφήματος ἐκπροσώπους τῶν κυριωτέρων Ὀργανώσεων τῆς Ἐπαρχίας καὶ προέβη στὶς ἐνέργειες ποὺ περιγράψαμε στὸ τέλος τοῦ προηγουμένου Κεφαλαίου μας, ὥστε νὰ ληφθεῖ ἡ ὑπόσχεση ἀπὸ τὸν νεοεκλεγέντα ὡς Ἀρχιεπίσκοπο ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς του θὰ συζητηθεῖ μετὰ τὶς ἑορτὲς τοῦ Δωδεκαημέρου [1], παρὰ βεβαίως τὴν ἀθέτηση στὴν ὁποίαν προέβη ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ.

Κατὰ τὴν Ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων τοῦ 1964 ὀργανώ-

1. Βλ. κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 7/20.5.1964 *«Πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους Ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου τοὺς ἐξυπηρετοῦντας τὴν μαρτυρικὴν ἡμῶν Ἐκκλησίαν»* (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη). Στὸ θέμα αὐτὸ ἔχει ἤδη γίνει ἀναφορὰ καὶ στὴν τελευταία ὑποσημείωση τοῦ προηγουμένου Κεφαλαίου.

θηκε λαμπρὰ τελετὴ μὲ Κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸν Πειραιᾶ. Τῆς Θ. Λειτουργίας στὸν Ναὸ τῆς Ὑπαπαντῆς Καλλιπόλεως καὶ τοῦ ὅλου ἑορτασμοῦ προέστη ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος. Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, παρὰ τὴν ἀναφερθεῖσα διαφωνία καὶ ἐπιφύλαξή του, κατῆλθε ἀπὸ τὸν Βόλο στὸν Πειραιᾶ καὶ συλλειτούργησε μὲ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, καὶ ἐν συνεχείᾳ μαζὶ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους δύο Ἀρχιερεῖς Διαυλείας Ἀκάκιο καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιο συμμετεῖχε στὸν κοινὸ ἑορτασμό, στὸν ὁποῖον τὸν ἑόρτιο λόγο ἐκφώνησε ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος[2].

2. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 434-435/13.1.1964, σελ. 1, 3-5, 8-10, 12, 13, 14 (μετὰ φωτογραφιῶν). Γιὰ τὸ θέμα τῆς μεγαλοψύχου καὶ ἑνωτικῆς αὐτῆς στάσεως τοῦ Σεβ. Μαγνησίας ἐλήφθη συγχαρητήριο γράμμα τῆς 20.1.1964 πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ἕνωση Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν «Ζωοδόχος Πηγὴ» Ἁγίου Κων/νου Φαρσάλων (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Σημειωθήτω ἐπίσης, ὅτι τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1963 ἐκτοξεύθηκε ἀπειλὴ ἀκόμη καὶ καθαιρέσεως ἐναντίον τοῦ Βιογραφουμένου μας, προκειμένου νὰ μὴν σπεύσει σὲ γνωστοποίηση καὶ καταγγελία περὶ ὅσων ἀκριβῶς συνέβησαν γιὰ τὴν ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου (βλ. *«Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ»* τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 3/16.10.1964, Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη). Τοῦτο φυσικὰ δὲν ἐπηρέασε αὐτὸν στὴν σταθερὴ γραμμὴ καὶ πορεία του σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές του, ἀλλὰ ἀπεδείκνυε ὅτι τὰ «σπέρματα» τῶν μετὰ ταῦτα πικροτάτων καρπῶν στὴν Ἐκκλησία μας, ἀνευρίσκονται ἀκριβῶς στὶς τότε περιστάσεις, ὅταν ἔδιδαν τὰ πρῶτα δείγματα τῆς ἐπικινδυνότητός τους ἐξ αἰτίας κακοδιαχειρίσεως τῶν ἀναλαβόντων τὰ ἡνία (ὅπως τὰ ἀνέλαβαν) τοῦ δυσμοίρου ἱεροῦ Ἀγῶνος μας!

Τὴν Κυριακὴ μετὰ τὰ Φῶτα δὲν γνωρίζουμε ποῦ λειτούργησε ὁ Σεβ. Μαγνησίας, κηρύττοντας τὸν θεῖο λόγο, ὁ ὁποῖος ἠχογραφήθηκε καὶ ἀποτελεῖ τὴν μόνη ἠχητική του μαρτυρία ποὺ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας[3]. Ἡ ἐκτενὴς Ὁμιλία διαρκεῖ 34΄ καὶ «κόβεται», χωρὶς νὰ ὑπάρχει τὸ τέλος, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο διήρκεσε πλέον τῆς ἡμισείας ὥρας. Ὁ Ἱεροκήρυκας Ἀρχιερεὺς ἀκούγεται μὲ φωνὴ νευρώδη καὶ ζωηρά, ἀναπτύσσοντας τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας (Ματθ. δ΄ 12-17), ἐμπνεόμενος ὅπως ἀνακαλύψαμε ἀπὸ σημεῖα τῆς σχετικῆς ἑρμηνείας τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως Πρωτ. Κων/νου Καλλινίκου[4]. Ὁμιλεῖ βεβαίως ἀπὸ στήθους μὲ τὴν ἄνεση πεπειραμένου ρήτορος, μὲ ὕφος εὐχάριστο καὶ μὲ προεκτάσεις ἐπὶ ἠθικῶν κυρίως θεμάτων τῆς ἐπικαιρότητος καὶ χρήση παραδειγμάτων. Θυμίζει ἐν πολλοῖς τὸν δεσπόζοντα Ἱεροκήρυκα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης π. Αὐγουστῖνο Καντιώτη, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰκάζουμε ὅτι πρέπει νὰ ὑπῆρχε γνωριμία, ἄν καὶ δὲν διαθέτουμε στοιχεῖα περὶ τούτου. Ἔχουμε μόνον ἀκούσει, ὅτι ὅταν ὁ τότε Ἀρχιμ. Αὐγουστῖνος Καντιώτης παρέστη στὸν ἑορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ 1967 τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Ἀθήνα, ἐνδιαφέρθηκε εἰδικῶς γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ἀσθενοῦς ἤδη ὄντος τότε ἀπὸ ἔτους. Ἐπίσης, ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Λεόντιος τῆς ΡΟΕΔ, ὅπως καὶ ἡ ΠΘΕΟΚ, κάνουν περιστασιακὰ λόγο κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη περὶ τοῦ π. Αὐγουστίνου Καντιώτου, μετέπειτα Μητροπολίτου Φλωρίνης τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ πάλι σαφὲς ἂν γνώριζαν τοῦτον προσωπικῶς καὶ εἶχαν σχετισθεῖ μαζί του, ἢ ἂν ἁπλῶς τὸν εἶχαν ἀκουστὰ ὡς ἕναν ἐκ τῶν ἐπιφανῶν καὶ παραδοσιακῶν ἀγωνιστῶν Κληρικῶν τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, ὁ ὁποῖος ἔτρεφε συμπάθεια γιὰ τὸ Πάτριο καὶ θὰ μποροῦσε πιθανὸν νὰ ἀξιοποιηθεῖ μὲ ἀνάδειξή του σὲ ὑπεροχικὴ θέση ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν Κυριακή, 13.1.1964, ἡ Θ. Λειτουργία τελέσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ τὸν Σαλαμῖνος Γερόντιο στὴν Ἱερὰ

---

3. Μαγνητοταινία, μὲ ἔνδειξη 1964, ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

4. Βλ. *Πρακτικαὶ Ὁμιλίαι εἰς τὰ Κυριακὰ Εὐαγγέλια,* ἔκδ. δευτέρα, ἐκδ. οἶκος «Ζωή», Ἀθῆναι 1930, σελ. 138-144 *(«Περὶ Μετανοίας»).*

Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας, χοροστατούντων καὶ τῶν Σεβ/των Μαγνησίας Χρυσοστόμου καὶ Διαυλείας Ἀκακίου, καὶ κατόπιν τελέσθηκε τὸ 40νθήμερο Μνημόσυνο τοῦ Ἀρχ/που κυροῦ Ἀκακίου. Ὁμιλία ἐκφώνησε ὁ Μοναχὸς Μᾶρκος Χανιώτης. Παρέστησαν Κληρικοὶ καὶ πλῆθος λαοῦ[5].

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο δημοσιεύθηκε «Ἀνακοίνωσις Μελῶν Διοικητικοῦ Συμβουλίου Πανελληνίου Θρησκευτικῆς καὶ Ἐθνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινωνίας (ΠΘΕΟΚ)»[6]. Τὰ πέντε Μέλη ποὺ ὑπογράφουν (Βαπορίδης, Ζυγούρης, Γκούμας, Μαΐστρος, Συμεωνίδης) δηλώνουν, ὅτι δὲν ἔχουν καμμία σχέση μὲ τὰ ἔντυπα ποὺ κυκλοφοροῦν τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τῆς ΠΘΕΟΚ, οὔτε μὲ τὴν συνεχιζόμενη τακτική τους ἐναντίον τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας, μετὰ μάλιστα τὴν συμφωνία τῶν Ἀρχιερέων γιὰ τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου· διότι πιστεύουν ὅτι τοῦτο ἀντίκειται στὶς πεποιθήσεις τους, ἀλλὰ καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ Καταστατικοῦ τῆς ΠΘΕΟΚ, ἀποτελεῖ δὲ θέμα ἁρμοδιότητος τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς, σὲ κρίσιμη μάλιστα περίοδο ποὺ ἀπαιτεῖται συνοχὴ καὶ ἑνότητα· γι᾽ αὐτὸ καὶ ὑποβάλλουν τὴν παραίτησή τους καὶ ἀποκόπτουν κάθε συνεργασία μὲ τοὺς λοιποὺς τῆς ΠΘΕΟΚ[6].

Εἴπαμε ὅτι ἐπιτεύχθηκε μία «ἀνακωχὴ» τῶν τριῶν Ἀρχιερέων μὲ ὅσους ἀντέδρασαν στὸν ἐσπευσμένο τρόπο ἀναδείξεως Πρώτου καὶ ὅτι τὸ θέμα θὰ συνεζητεῖτο πρὸς τελικὴν διευθέτησιν. Οἱ τῆς Διοικήσεως τῆς ΠΘΕΟΚ ἔλαβαν τοῦτο σοβαρὰ ὑπ᾽ ὄψιν καὶ ἀπεδύθησαν πράγματι σὲ ἀγῶνα, προκειμένου νὰ ἐξασφαλισθεῖ ὁ κατὰ τὸ δυνατὸν πιὸ παραδοσιακὸς καὶ ἀδιάβλητος τρόπος ἐκλογῆς Ἀρχιερέων καὶ Ἀρχιεπισκόπου. Οἱ βεβιασμένες ἐνέργειες, ἔστω καὶ ἐξ ἀνάγκης στὶς χειροτονίες τοῦ 1962, καὶ κυρίως στὴν προβολὴ Ἀρχιεπισκόπου ἀμέσως μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου, δημιούργησαν εὔλογη ἀνησυχία σὲ μεγάλο μέρος τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ, διότι θεώρησαν ὅτι ἂν δὲν τεθοῦν καὶ ἐξασφαλισθοῦν ὑγιεῖς βάσεις καὶ ἀρχὲς

5. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 436/3.2.1964, σελ. 4-5. Ἂν ἡ Κυριακὴ ἐκείνη ἦταν ἡ Μετὰ τὰ Φῶτα τοῦ ἔτους ἐκείνου, τότε ἡ ἠχογραφημένη Ὁμιλία ποὺ ἀναφέραμε προηγουμένως θὰ πρέπει νὰ ἔγινε σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπόμενα ἔτη 1965 ἢ 1966 καὶ ὄχι τὸ 1964.

6. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 436/3.2.1964, σελ. 8.

στὸ τόσο σημαντικὸ αὐτὸ θέμα, τότε θὰ ὑπάρχει ἀβεβαιότης καὶ ἀνασφάλεια γιὰ τὸ μέλλον, ὡς πρὸς τὸ ποιοὶ καὶ πῶς θὰ προβάλλονται ὡς Ἀρχιερεῖς. Ἐπρόκειτο ὄντως γιὰ μεῖζον θέμα.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἔγραφε τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες χαρακτηριστικὰ σὲ ἐπιστολή του: *«Αὐτὸ δὲ ποὺ γίνεται σήμερον, νὰ ξεφυτρώνουν ἐπίσκοποι ἀγράμματοι, μήτε ἁπλῆν ἀνάγνωσιν ἀνεκτῶς δυνάμενοι νὰ κάμωσι τῶν Ἱ. Γραφῶν (περὶ ἑρμηνείας Γραφῶν δὲν γίνεται λόγος) πρέπει νὰ παύσῃ, διότι γίνεται διακαπήλευσις τοῦ ὑψίστου ἀξιώματος τῆς Ἐκκλησίας»*[7].

Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ σὲ ἐπιστολή τους τῆς 1/14.4.1964 πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχ/πο Λεόντιο, γράφουν μεταξὺ ἄλλων ὅτι κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο κάποιοι Κληρικοὶ ποθοῦντες τὴν ἀρχιερωσύνη, ἐνοχλοῦσαν ἤδη τοὺς Ἀρχιερεῖς γιὰ ἀνάδειξή τους. Ὅμως, τονίζουν, πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν χειροτονίες ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν τὰ ἀνάλογα προσόντα, διότι τὸ κίνημά μας θὰ κατέλθει σὲ βυθὸ ἀνυποληψίας καὶ ἀφανείας[8]. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἐκφράζεται ἡ αἴτηση νὰ ἐξασφαλισθεῖ συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων Κλήρου καὶ Λαοῦ στὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων, κάτι τὸ ὁποῖον ὁ ἀποδέκτης τῆς ἐπιστολῆς (Ἀρχ/πος Λεόντιος) εἶχε γράψει πρὶν νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλάδα, στὶς 24.3.1962: *«Ἡ χειροτονία εἰς ἐπίσκοπον δέον νὰ γίνεται κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν»*.

Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἡ ΠΘΕΟΚ προέβη σὲ κυκλοφόρηση «Πραγματείας», μὲ ἡμερομηνία 17.1.1964, *«Περὶ τῶν σχέσεων κλήρου καὶ λαοῦ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ»*[9]. Τοῦ κειμένου προτάσσεται σύντομο προλογικὸ *(«Ἀντὶ Προλόγου»)* σχετικὰ μὲ τὴν ἐργασία, ἡ ὁποία προστίθεται στὸν λόγο ποὺ γινόταν τότε γιὰ τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς Κλήρου καὶ Λαοῦ στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιεπισκόπου. Ἀποτελεῖ, κατὰ τοὺς συντάκτες, πρωτοβουλία ὥστε νὰ ὑπάρξει ἐπαναφορὰ στὴν ἀρχαία τάξη καὶ νὰ μὴν προβάλλονται πρόσωπα μὴ κατάλληλα ἐξ αἰτίας τῆς συναλλαγῆς μεταξὺ τῶν ἐκλεκτόρων, μὲ ἀπο-

7. Ἐπιστολὴ τῆς 22.2.1964 πρὸς Κων. Κόμνιο (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

8. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

9. Κυκλοφόρησε σὲ ἐγκυκλιώδη μορφὴ 8σελίδου κειμένου καὶ σὲ μικρὸ Φυλλάδιο 19 σελίδων (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

τέλεσμα νὰ παραμερίζονται οἱ καλοὶ καὶ νὰ ἐκλέγονται οἱ ἐπιτήδειοι. Γι' αὐτὸ καὶ ἐκτίθεται περιληπτικὰ ἡ πράξη καὶ συνήθεια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα.

Ἡ ἐργασία περιλαμβάνει τέσσερα σύντομα Κεφάλαια: *Α΄. Περὶ τοῦ Θεοσυστάτου Ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, Β΄. Αἱ σχέσεις κλήρου καὶ λαοῦ, Γ΄. Περὶ συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας, Δ΄. Περὶ τῆς ἐκλογῆς Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων* καὶ τέλος *Ἐπίλογον*.

Κατόπιν παραπομπῆς στὸ ἔργο τοῦ Καθηγητοῦ Νικοδήμου Μίλας, Ἐπισκόπου Ζάρας καὶ Δαλματικῆς τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας[10], ἐκτίθεται ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στὴν διοικητικὴ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τονίζεται ὅτι ἡ Ἱεραρχία ἔχει τὴν ἐξουσία στὴν Ἐκκλησία θείῳ δικαίῳ, ἀλλὰ αὐτὴ τῆς ἀπενεμήθη ὄχι χάριν αὐτῆς τῆς ἰδίας, παρὰ χάριν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν συναπαρτίζουν Ἱεραρχία καὶ πιστὸς λαός. Σύμφωνα δὲ μὲ μαρτυρίες, τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὁ πιστὸς λαὸς συμμετεῖχε μὲ ἔκφραση γνώμης ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν ὑποψηφίων προσώπων[11]. Ἀργότερα, λόγῳ τῶν ἀτόπων ποὺ συνέβαιναν ἐξ αἰτίας τοῦ ὄχλου, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος διὰ τοῦ ΙΓ΄ Ἱεροῦ Κανόνος της ἀπηγόρευσε τὴν συμμετοχὴ καὶ ἐπικράτησε ἡ συνήθεια ἀντιπροσωπευτικῆς γνώμης ἐπιφανῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ ἐπικυρώθηκε μὲ νομικὴ διάταξη ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸ καὶ ἔτσι καταρτιζόταν τὸ τριπρόσωπο τῶν ὑποψηφίων. Σὲ κατοπινὲς ὅμως δύσκολες ἐποχές, γινόταν ὅ,τι οἱ περιστάσεις ἐπέτρεπαν. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγό, στὸ νεοσύστατο Ἑλληνικὸ Βασίλειο ἐπιβλήθηκε στὴν Ἐκκλησία συγκεντρωτικὸ πολίτευμα, ἂν καὶ δὲν ἔλειψαν παραδείγματα ἐκλογῶν Ἐπισκόπων μὲ συμμετοχὴ ἀντιπροσωπευτικῶς λαϊκοῦ στοιχείου, ὅπως γινόταν καὶ σὲ ὁμόδοξες χῶρες (Ρουμανία, Βουλγαρία, Κύπρος). Οἱ ἐκλογὲς δὲ Προκαθημένων σὲ Κωνσταντινούπολη, Ἀλεξάνδρεια καὶ Κύπρο προέβλεπαν ἐπίσης τοῦτο.

---

10. Βλ. *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, Ἐν Ἀθήναις 1906, σελ. 303-317 *(«Αἱ σχέσεις Κλήρου καὶ λαϊκῶν»)*. Ὁ Νικόδημος Μίλας (1845-1915) ἦταν διαπρεπὴς Κανονολόγος.

11. Αὐτόθι, σελ. 502-503.

Ἐπιλέγοντας οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ τονίζουν ὅτι τυχὸν παραγνώριση τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, εἶναι πράξη τυραννικὴ καὶ ἀπαιτεῖται σχετικὴ ρύθμιση νὰ μὴν συμβαίνει αὐτό, ὥστε νὰ ἐκλέγονται οἱ καλοὶ καὶ ἀληθινοὶ Ποιμένες, καὶ ὄχι οἱ ματαιόφρονες. Καλοῦν δὲ τὴν προσπάθειά τους αὐτὴ *«ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ δικαίου»*[9].

Ἔναντι τούτου, ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἐπισκόπους, ἐκτὸς τοῦ Σεβ. Μαγνησίας, προβάλλεται ἡ θέση ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων εἶναι ἀποκλειστικὸ δικαίωμά τους, καὶ σὲ ὑποστήριξη αὐτοῦ προσάγεται ὁ Γ΄ Ί. Κανόνας τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ὅμως ὁμιλεῖ γιὰ ἀπαγόρευση κατὰ δυναστικὸ τρόπο κοσμικῶν ἀρχόντων στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων[12].

Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ κατηγοροῦσαν τοὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς γιὰ ἔλλειψη διοικητικῆς πείρας καὶ γιὰ ἐνέργειες ἐχθρικὲς ἐναντίον τους, ποὺ τοὺς ἀνάγκασαν νὰ βροῦν στέγη ἀλλοῦ καὶ γενικῶς παρεπονοῦντο, ὅτι δὲν παρατηρήθηκε κάποιος ἐλπιδοφόρος προγραμματισμὸς γιὰ οὐσιαστικὴ ἀνάπτυξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς[13].

Παράπονα γιὰ στασιμότητα καὶ φθορὰ ἀπὸ ἀδέξιο χειρισμὸ τῶν Ἀρχιερέων ἐκφράζει καὶ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης σὲ ἐπιστολή του τῆς 19.5.1964 πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχ/πο Λεόντιο[14].

Ὅμως, πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ναὶ μὲν ὁ Βιογραφούμενός μας φαινόταν νὰ συμφωνεῖ στὰ βασικὰ μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ, ἀλλὰ

---

12. Βλ. κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 7/20.5.1964 (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη). Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος σὲ ἐπιστολή του τῆς 22.2.1964 πρὸς τὸν Κων. Κόμνιο ἀσκεῖ κριτικὴ σὲ θέσεις τοῦ Ἁγιορείτου π. Γεωργίου (μᾶλλον Προβατιανοῦ), ὁ ὁποῖος συγχέει τὴν ἀπαγόρευση τῆς συμμετοχῆς *«ὄχλου»* μὲ τὴν ἐπιτρεπόμενη συμμετοχὴ λαϊκῶν μέσῳ ἀντιπροσώπων, διακρινομένων ἐπ᾽ ἀρετῇ, στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων. Ἐπίσης, παρανοεῖ καὶ τὴν ἔννοια τοῦ *«κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος»* τοῦ Λ΄ Ἀποστολικοῦ Κανόνος καὶ τῶν συναφῶν Δ΄ τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς καὶ ΙΒ΄ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, οἱ ὁποῖοι ἀπαγορεύουν τὶς πολιτικὲς μεσολαβήσεις, τὰ πολιτικὰ μέσα, καὶ ὄχι τὴν ἐλεύθερη, ἀβίαστη καὶ ἀνεπηρέαστη ἐκλογὴ μὲ συμμετοχὴ ἀντιπροσωπευτικῶς λαϊκῶν (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

13. Ἐπιστολὴ τῆς 1/14.4.1964 πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

14. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση.

ὄχι καὶ μὲ τὸ «πνεῦμα» της. Σὰν ἔμπειρος ἐκκλησιαστικὸς Ποιμένας γνώριζε ὅτι ἀκόμη καὶ ἕνα τόσο σοβαρὸ ζήτημα, χρειαζόταν ἰδιαίτερα διακριτικὸ χειρισμό, μὲ τὰ πρόσφορα μέσα ποὺ θὰ ἐξέφραζαν ἀγωνιστικότητα καὶ σταθερότητα, ἀλλ' ὄχι ἐριστικότητα, ἐπικριτικότητα ἕως ἀσέβεια καὶ διάθεση γιὰ σύγκρουση. Δὲν ἤθελε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὴν σύσταση ξεχωριστῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, δηλαδὴ πήξεως Παρασυναγωγῆς ἤ τὸ φοβερώτερο Σχίσματος. Σὲ αὐτὴ τὴν συνάφεια σχετίζεται τὸ γραφέν, πὼς ὅταν κάποια στιγμὴ ἡ ΠΘΕΟΚ προέτρεπε ἔντονα τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο νὰ ἡγηθεῖ τῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ ὅτι θὰ εἶναι παρὰ τὸ πλευρόν του: ***«Κλείοντας τὸ τηλέφωνον εἶπε μὲ στενοχωρημένην ἔμφασιν: "Μοῦ ζητοῦν νὰ σηκώσω τὴν σημαίαν. Γνωρίζω, ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος θὰ μὲ ἀκολουθήσῃ. Ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον τί θὰ γίνῃ; Σχίσμα; ΠΟΤΕ!"»*** [15]**...**

Ἀπὸ τὴν ἄλλην οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν ἐνήμερους γιὰ τὰ συμβάντα Κληρικοὺς καὶ Κοινότητες καὶ ἀσκοῦσαν ἐπηρεασμὸ σὲ ἀρκετούς, ἕως σημείου Ἐνορίες ἰδίως τῆς Β. Ἑλλάδος νὰ μὴν μνημονεύουν τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο ἀλλὰ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, εἶχαν τὴν γνώμη ὅτι δὲν ἀρκεῖ κάποια διαμαρτυρία «παθητικοῦ τύπου»· ἐνεφοροῦντο ἀπὸ ἀποφασιστικότητα γιὰ ἀγῶνες καὶ ἀντιδράσεις, προκειμένου νὰ ἀπο-

15. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (κείμενο δακτυλογραφημένο), ἄ.χ., σελ. 8. Καὶ δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ γίνει διαφορετικά, ἀφοῦ ὁ Βιογραφούμενός μας Ἀρχιερεὺς στὸ ἐκδοθὲν Ἡμερολόγιο Τοίχου τοῦ προηγουμένου μόλις ἔτους 1963 τῶν Γραφείων τῆς Ἐκκλησίας μας (φύλλα 8 καὶ 9 Ἰουνίου), δικῆς του ἐπιμελείας, εἶχε ἀκριβῶς δημοσιεύσει τὸ ἀπόσπασμα Ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας τοῦ Ὁμολογητοῦ, τὸ ὁποῖο παραθέτει ὁ Ἅγιος Νικόδημος Ἁγιορείτης σὲ ὑποσημείωση στὴν ἑρμηνεία τοῦ ΛΑ΄ Ἀποστολικοῦ Κανόνος, ὅτι **«πρέπει νὰ πάθῃ τινὰς ὅ,τι κακὸν καὶ ἄν ἦναι, μόνον νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ ὅτι εἶναι ἐνδοξότερον τὸ μαρτύριον, ὅπου ἤθελεν ὑπομείνῃ τινὰς διὰ νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, παρὰ τὸ μαρτύριον ὅπου ἤθελεν ὑπομείνῃ διὰ νὰ μὴν εἰδωλολατρήσῃ. Διότι εἰς μὲν τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰδωλολατρῆσαι μαρτύριον, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς μαρτυρεῖ ὁ μαρτυρῶν· εἰς δὲ τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ σχίσαι τὴν Ἐκκλησίαν μαρτύριον, διὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ ἕνωσιν ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ»** (Ἱ. Πηδάλιον, σελ. 33, ὑποσημ. 2).

φευχθεῖ ἡ κατάπτωση τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, διότι ἐφοβοῦντο χειροτονίες ἀνθρώπων «τοῦ αὐτοῦ φυράματος» μετὰ τῶν λοιπῶν τριῶν[16].

Ὅμως, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος διέβλεπε σὲ ὅλον αὐτὸ τὸν ἀγῶνα, τοῦ ὁποίου βέβαια δὲν ἀμφισβητοῦσε τὴν εἰλικρίνεια καὶ ἀγαθὴ διάθεση, ὅτι ἀπὸ πνευματικῆς πλευρᾶς δὲν ἦταν ἀνακαθαρμένος ἀπὸ κάθε μεμπτὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο καὶ ἐνεῖχε ἐντός του κίνδυνο ἀντι-εκκλησιαστικῆς καταλήξεως. Γι' αὐτὸ ἔγραφε ὀρθὰ στὸν συναγωνιστή του Κων. Κόμνιο τῆς ΠΘΕΟΚ: ***«Τὰ πράγματα μόνον ὁ Θεὸς θὰ τὰ διορθώσῃ, διότι ἡμεῖς περισσότερον μὲ τὸ πεῖσμα μας τὰ χειροτερεύομεν»***[17]. Εἶχε προφανῶς ὑπ' ὄψιν του ἐκ πείρας, ὅτι εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ὁ ἐπαινετὸς κατὰ Θεὸν ζῆλος ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ ἄλλο τὸ ἐγωϊστικὸ πεῖσμα, τὸ ὁποῖο προκαλεῖ περισσότερα καὶ σοβαρώτερα προβλήματα, ἀπ' ὅσα ὑποτίθεται ὅτι προσπαθεῖ νὰ διορθώσει.

ΙΘ.2. Σημαντικὲς διεργασίες καὶ ἐνέργειες

Ἀπ' ὅλα ὅσα προεκθέσαμε, γίνεται κατανοητὸν ὅτι ἐπικρατοῦσε μία ἔκρυθμη κατάσταση ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου.

Ἡ Θρησκευτικὴ Κοινότητα Θεσσαλονίκης ὀργάνωσε συνάντηση στὰ γραφεῖα της τὴν Κυριακή, 20.1.1964, γιὰ τὸ θέμα τοῦ σάλου ποὺ εἶχε ἐκσπάσει ἀπὸ τὸν τρόπο ἐκλογῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἀθέτηση τῆς ὑποσχέσεως γιὰ συζήτηση τοῦ θέματος μετὰ τὶς Ἑορτές. Συμμετεῖχαν ἀντιπρόσωποι τῆς ΠΘΕΟΚ, οἱ Κοινότητες Καβάλας, Σερρῶν, Βόλου, Θηβῶν, Λαρίσης, Δράμας καὶ τὰ Παραρτήματα Μεσορόπης, Ζαγορᾶς Πηλίου, Κυμίνων, Βασιλικῶν, Βερδικούσσης καὶ Τυρνάβου, συνολικὰ 7 Ἱερεῖς καὶ 32 λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι. Αὐτοὶ προέβησαν σὲ συγκεκριμένες θλιβερὲς διαπιστώσεις καὶ ἐξέδωσαν *Ψήφισμα,* ὅτι ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν ὡς νόμιμη καὶ κανονικὴ τὴν ἐκλογή, ζητοῦν ἐπανά-

16. Ἐπιστολὴ Κων. Κόμνιου πρὸς Μαγνησίας Χρυσόστομον τῆς 24.6.1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

17. Ἐπιστολὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Κόμνιον τῆς 4.2. 1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

ληψή της μὲ συμμετοχὴ ἀντιπροσωπευτκῶς Κλήρου καὶ Λαοῦ, τοποθετοῦνται κατὰ τοῦ «συνεισάκτου» καὶ τῆς ἐμπορίας, ἐφιστοῦν τὴν προσοχὴ στὸ ἐνδεχόμενο σχίσματος καὶ ἐξουσιοδοτοῦν τὴν ΠΘΕΟΚ καὶ τὴν Διοίκηση τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης γιὰ τὰ περαιτέρω [17α].

Πρὸς καθησυχασμὸν τῶν συνειδήσεων, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος μὲ τὸν Σαλαμῖνος Γερόντιο ἐπισκέφθηκαν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη Ἐνορίες τῆς Μακεδονίας καὶ ἀνεγράφη, ὅτι ἔγιναν δεκτοὶ μὲ τιμὴ καὶ σεβασμό, ἐκδηλώθηκε ἡ διάθεση συνεργασίας καὶ τονίσθηκε ἡ ἀνάγκη τῆς ἑνότητος [18].

Πανήγυρις Τριῶν Ἱεραρχῶν Δράμας, 30.1.1964.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος βρέθηκε στὴν Μακεδονία, γιὰ τὴν τέλεση τῆς Πανηγύρεως τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴν Δράμα [19] καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς Πανηγύρεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως [20]. Ἦταν ἡ δεύτερη ἐπίσκεψή του στὴν Ἱερὰ αὐτὴ Μονή, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁποίας προχείρισε τὴν Προεστῶσα αὐτῆς Γερόντισσα Φεβρωνία σὲ Ἡγουμένη, δίδοντάς της τὴν

17α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

18. Βλ. *ΦΟ*, ἀρ.φ. 438/2.3.1964, σελ. 7: *«Ἀπὸ τὴν περιοδείαν τῶν Ἀρχιερέων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν»*.

19. Αὐτόθι, σελ. 6.

20. Ἐπιστολὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Κόμνιον τῆς 4.2. 1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

ἡγουμενικὴ ράβδο, πρὸς χαρὰν τῆς Ἀδελφότητος[21]. Ἐπιστρέφοντας στὸν Βόλο, ἔσπευσε διὰ ἐπιστολῆς του τῆς 7.2.1964 νὰ ἐνημερώσει, ὅτι ἔστειλε διὰ φορτηγοῦ δέμα μὲ 20 βιβλία Πατερικά, πνευματικὰ καὶ λειτουργικά, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Μονῆς[22].

Ὁ Βιογραφούμενός μας, ὅπως ἔχουμε ἤδη σημειώσει, παρέμενε πλέον στὸν Βόλο καὶ μάλιστα χωρὶς Ἐφημέριο Ἱερέα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιτελεῖ ἐφημεριακὰ καθήκοντα. Γι' αὐτὸ καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν γνώριμό του Κων. Κόμνιο νὰ ἀναζητήσει κατάλληλο Ἱερέα καὶ ἐφ' ὅσον ἐξεύρει τοιοῦτον, ὁ ἴδιος θὰ φροντίσει γιὰ νὰ λάβει τὴν σχετικὴ ἄδεια ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο[23].

Τὸ ἑπόμενο διάστημα, ἀφοῦ ὅπως φαίνεται δὲν ἦταν εὔκολο νὰ βρεθεῖ εὔκαιρος Κληρικὸς γιὰ τὸν Βόλο, τὰ καθήκοντά του ἦταν αὐξημένα διότι λόγῳ καὶ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἦταν ἀνάγκη νὰ καλύπτει καὶ τὶς Κοινότητες Ἁλμυροῦ καὶ Ζαγορᾶς στὴν Μαγνησία. Ὁπότε, παρέμενε *«ἀπομονωμένος ἀπὸ τὸ κέντρον»*. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐργαζόταν καὶ γιὰ τὴν σύνταξη τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἀφοῦ οὐδεὶς ἄλλος ἀνελάμβανε τὸ ἔργο αὐτό (!), ἀνακοίνωσε ὅτι δὲν θὰ στείλει τὸ ὑλικὸ στὰ γραφεῖα, ἂν πρῶτα δὲν τοῦ στείλουν Ἐφημέριο! Ἀπὸ τὰ γραφεῖα ὅμως ἀρκέσθηκαν νὰ τοῦ στείλουν ἕνα χρηματικὸ ποσόν, εἰς ἔνδειξιν εὐαρεσκείας γιὰ τὴν ἐπιμελῆ ἐργασία του, μὲ πρόθεση νὰ τοῦ στείλουν καὶ πάλιν ὅταν θὰ τὴν ὁλοκληρώσει[24].

---

21. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, 1989, σελ. 59.

22. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

23. Ἐπιστολὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Κόμνιον τῆς 3.3.1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου). Καὶ στὸ θέμα αὐτὸ φαίνεται ἡ βαθιὰ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση τοῦ Βιογραφουμένου μας καὶ ἡ προσήλωσή του στὴν Κανονικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε Κληρικὸ δὲν θὰ λάμβανε ἐξ Ἀθηνῶν, ἄνευ γνώσεως καὶ ἀδείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

24. Ἐπιστολὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Κόμνιον τῆς 12.4.1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου). Ὁ Σύνδεσμος Ζηλωτῶν Πατέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀπέστειλε καὶ νέα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο τὴν 7.3.1964, γνωστοποιῶντας ὅτι μετὰ τὰ ὅσα συνέβησαν προσπαθοῦν νὰ εἰρηνεύουν τοὺς ἀνησυχοῦντας Χριστιανοὺς ὅτι ἡ κρίση εἶναι παροδική, προτρέποντας ταυτόχρονα τοὺς Ἀρχιερεῖς σὲ ἀμοιβαία ὑποχωρητικότητα γιὰ ἀποσόβηση διχασμοῦ (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος κατέβαλε προσπάθειες νὰ βρεῖ ὑποψήφιο πρὸς χειροτονίαν ἀπὸ τὸ Ποίμνιό του στὸν Βόλο καὶ γενικὰ τὴν Μαγνησία, ἀλλὰ βεβαίωνε μὲ πικρία ὅτι οἱ ὑποψήφιοι ἀποφεύγουν τὴν χειροτονία μὲ διάφορα προσχήματα καὶ δικαιολογίες, προκειμένου νὰ καλύψουν βιωτικὲς ἀνάγκες καὶ οἰκογενειακὲς μέριμνες[25].

***

Κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο ἡ ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία ἔβλεπε ὅτι τὰ πράγματα δὲν παρουσίαζαν κάποια βελτίωση σχετικὰ μὲ τὰ αἰτήματά της, ἔκανε προσφυγὴ στὸν Σεβ. Ἀρχ/πο Λεόντιο[26]. Οἱ ἐπιστολογράφοι τοῦ ἐξέφρασαν τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου γιὰ τὴν πρὸ δύο τότε ἐτῶν ἔλευσή του στὴν χώρα μας, θυμίζοντάς του τὰ πρῶτα λόγια ποὺ εἶπε τότε, τὰ ὁποῖα εἶναι ὄντως ἀξιομνημόνευτα:

«Δὲν ἔρχομαι ἐδῶ μὲ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ χειροτονήσω τρεῖς ἢ τέσσαρας Ἐπισκόπους. Ὁ σκοπός μου εἶναι εὐρύτερος. Ἡ Ὀρθοδοξία κινδυνεύει. Διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ δημιουργηθῇ μία ἑστία ἀντιστάσεως ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία νὰ ἐπεκταθῇ συντόμως καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, τὰ ὁποῖα λυμαίνονται οἱ Μασῶνοι»![26]

Ἐπίσης, τοῦ ὑπενθύμισαν τὰ συμβάντα κατὰ τὴν ἄφιξή του καὶ ὅσα τελικὰ ἐπιτελέσθηκαν. Τοῦ ἐξιστόρησαν ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου, μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου, καὶ τὴν λυπηρὰ κατάσταση ποὺ προκλήθηκε. Τοῦ ἔγραφαν δὲ ἐπεξηγηματικά: *«Ἀνεγνωρίσαμεν καὶ πάλιν τὴν κατάστασιν καὶ ἡμεῖς, ἀλλ' ἐζητήσαμεν ἐγγύησίν τινα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὁμαλότητος εἰς τὸ μέλλον»*[26]. Τόνισαν, ὅτι πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν χειροτονίες μὴ καταλλήλων προσώπων, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιωχθεῖ προσεταιρισμὸς δυναμικῶν Κληρικῶν ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ καὶ προβάλ-

25. Ἐπιστολὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς Κων. Κόμνιον τῆς 26.4.1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

26. Ἐπιστολὴ τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς Σεβ. Ἀρχ/πον Λεόντιον εἰς Σαντιᾶγο Χιλῆς τῆς 1/14.4.1964, τεσσάρων σελίδων (ὑπογράφουν οἱ Ἀντ. Ζούλιας Πρόεδρος, Κων. Κόμνιος Ἀντιπρόεδρος καὶ Κων. Σιδέρης Γεν. Γραμματεύς, Ἀρχεῖα Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Κων. Κόμνιου).

λουν τὸ αἴτημα, πρὸς ἀποφυγὴν διαιωνίσεως μιᾶς ὄχι καλῆς καταστάσεως, νὰ ὑπάρχει συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων Κλήρου καὶ Λαοῦ στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων, ὅπως ὁ ἴδιος ἄλλωστε εἶχε διατυπώσει σὲ ἐπιστολή του τῆς 24.3.1962. Προβαίνουν ἐπίσης στὴν βεβαίωση ὅτι ζητοῦν τὴν ὑπογραφὴ ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς ἑνὸς Πρακτικοῦ, στὸ ὁποῖο νὰ ἀναγνωρίζεται ὁ ὡς ἄνω τρόπος ἐκλογῆς Ἐπισκόπων. Καὶ ἐπιλέγουν: *«Οἱ τρεῖς ἅγιοι Ἀρχιερεῖς [ἐκτὸς τοῦ Μαγνησίας] θέλουν νὰ μᾶς διοικήσουν δικτατορικῶς. Ἀλλὰ τότε πρὸς τί ὁ διὰ τὴν διατήρησιν τῶν Παραδόσεων Ἱερὸς Ἀγὼν ἡμῶν; Μόνον διὰ τὰς 13 ἡμέρας τοῦ Ἡμερολογίου;»*[26].

Στὴν ἀπάντησή του ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος τὸ Πάσχα τοῦ 1964 γράφει ὅτι εὐχαριστεῖται ποὺ βλέπει πῶς ἐνθυμοῦνται τὴν ἔλευσή του στὴν Ἑλλάδα, θεωρεῖ ὅτι τὸ κίνημα τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου **ἀποτελεῖ τὴν *«μικρὰ ζύμη»* τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας καὶ ὅτι οἱ λαϊκοὶ ἔχουν δικαίωμα στὸ νὰ ἐκφέρουν γνώμη γιὰ τὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων, οἱ Ἀρχιερεῖς ὅμως ἔχουν τὴν ἀποφασιστικὴ ἄποψη.** Οἱ λαϊκοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλλουν πρόσωπο, τὸ ὁποῖον οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἐπιθυμοῦν. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὀφείλουν νὰ ὑπακούουν, διότι διαφορετικὰ δὲν ἔχουμε Ἐκκλησία ἀλλὰ λαϊκὴ ὀλιγαρχία. Δὲν ἀποτελοῦν οἱ λαϊκοὶ τὸν ἀποφασιστικὸ παράγοντα, οὔτε Ἱερεῖς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιζητοῦν νὰ χειροτονηθοῦν Ἐπίσκοποι. Μόνον ὁ «καλούμενος», καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρών, λαμβάνει τὴν τιμήν. Οἱ Ἕλληνες, ἐνῷ κατὰ τὰ ἄλλα δύνανται νὰ διοικοῦν μόνοι τους, ὅμως σὲ περίπτωση χειροτονίας Ἐπισκόπων ὑπῆρξε δέσμευση νὰ τοῦ γράφουν σχετικῶς ὥστε νὰ λάβουν ἔγκριση. Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, τονίζει ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος, πρέπει νὰ χειροτονηθεῖ[26α]. Στὸ θέμα χειροτονίας Ἐπισκόπων πρέπει

26α. Σὲ ἐπιστολή του ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση τῆς 21.2.1964, μέσῳ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος μάλιστα μετέφρασε αὐτὴν ἀπὸ τὰ ἀγγλικὰ χάριν τοῦ ἀποδέκτου, τὸν προτρέπει νὰ εἶναι φιλικὸς πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς γιὰ νὰ τὸν ἐμπιστευθοῦν καὶ νὰ θέσουν τὶς χεῖρες τους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Ὁ δὲ π. Χρυσόστομος Κιούσης στὴν ἀπὸ 19.5.1964 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο βεβαιώνει, ὅτι πράττει τὸ καθῆκον του ὄχι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ γιὰ τὸν Θεό· τοὺς δὲ Ἐπισκόπους πλησιάζει, ἀλλὰ παραπονεῖται ὅτι αὐτοὶ ἀπὸ ἐμπάθεια οὔτε τὴν χειροτονία του θέλουν οὔτε καὶ τὴν συνεργασία του (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση).

Ἀρχιεπίσκοπος Λεόντιος.

νὰ ὑπάρχει ἁρμονία. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἀναφέρεται καὶ πάλι στὸ θέμα τοῦ Ἐπισκόπου Ἀστορίας Πέτρου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ ὅτι μόχθησε πολὺ γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἀντίθεση τῶν ἐν Ἑλλάδι ἔναντί του· διότι σὲ περίπτωση διωγμοῦ στὴν Ἑλλάδα θὰ μποροῦσε αὐτὸς νὰ προβεῖ σὲ διαβήματα ἐνώπιον διεθνῶν ὀργανισμῶν ὑπὲρ τῶν διωκομένων. Γενικά, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἐκφράζει ἀπαρέσκεια στὴν τάση γιὰ αὐτοπεριορισμὸ στὴν Ἑλλάδα, εἴτε ἀπὸ δειλία εἴτε ἀπὸ ὁποιονδήποτε ἄλλο λόγο, σὰν νὰ ἔχουν ὅλα καλῶς. Ἐπιθυμεῖ οἱ Ἐπίσκοποι νὰ εἶναι δραστήριοι συνεχῶς ποιμαντικά, καὶ ἐπίσης οἱ λαϊκοὶ νὰ μὴν κάνουν κατάχρηση καὶ θεωροῦν τοὺς Ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς ὡς «ὑποτακτικούς» τους, στοὺς ὁποίους νὰ ὑπαγορεύουν τὴν θέλησή τους, πρᾶγμα ἀπαράδεκτον[26β]. Προβαίνει δὲ στὴν πολὺ σπουδαία διαπίστωση, ὅτι ***«ὁ ἀγὼν δὲν συνίσταται εἰς τὸ ζήτημα τῶν 13 ἡμερῶν μόνον, ἀλλὰ διότι οἱ Πατριάρχαι προδίδουν καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς πωλοῦν τὴν Ἐκκλησίαν χονδρικῶς καὶ λιανικῶς».*** Γι' αὐτὸ προτρέπει σὲ συνεργασία καὶ ὁμοφροσύνη μεταξύ τους καὶ σὲ ἐκδίωξη τῶν ἐγωϊστῶν καὶ ματαιοδόξων. **Προτρέπει μάλιστα σὲ σύγκληση Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου** γιὰ ρύθμιση ἐκκρεμοτήτων. **Προβαίνει στὴν παραδοχὴ ὅτι τελικῶς ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐνήργησε ὀρθῶς, ἂν καὶ δὲν ἦταν εὐχαριστημένος,** ἐννοῶντας προφανῶς τὴν μὴ πρόκληση διαστάσεως παρὰ τὴν διαφωνία του. Συμφωνεῖ δὲ νὰ μὴν χειροτονηθοῦν ὀλιγογράμματοι, ἂν καὶ οἱ μορφωμένοι

26β. Στὴν δὲ ἀπὸ 21.2.1964 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος εἶναι ἀκόμη πιὸ περιοριστικός: *«Περὶ τῶν λαϊκῶν, οὗτοι δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ ὑπεισέρχωνται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἐπισκόπων. Αἱ δυνατότητές των εἶναι νὰ ὑπερασπίζωνται τοὺς Ἐπισκόπους καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς πτωχοὺς (τοὺς στερουμένους χρημάτων)»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

πιθανῶς νὰ ἀποβοῦν ἐπίσης ἐπιζήμιοι[27].

Στὴν ἀπὸ 30.4.1964 ἀπάντησή της πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, ἡ ΠΘΕΟΚ γράφει μεταξὺ ἄλλων, ὡς πρὸς τὰ γεγονότα τῶν χειροτονιῶν τοῦ 1962, ὅτι σύμφωνα μὲ ὅσα εἶχαν διαμειφθεῖ καὶ καταλήξει ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους, τὸ ἑσπέρας τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, 7/20.5.1962, θὰ ἐχειροτονεῖτο στὴν τελουμένη Ἀγρυπνία ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Νασλίμης, ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο ἐκεῖ μὲ τὰ ἄμφιά του, τὴν δὲ ἑπομένη ὁ ἕτερος Χρυσόστομος (Κιούσης). Ὅμως, ἡ αἰφνίδια καὶ ἐσκεμμένη ἀνατροπὴ γιὰ λόγους ἰδιοτελεῖς, ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀκακίου τοῦ νεωτέρου, ἡ ὁποία ἦταν ἱκανὴ νὰ ταράξει καὶ Ἁγίους, ἐπέφερε μεγάλη ἀναταραχὴ στοὺς δύο Χρυσοστόμους, ἐνώπιον τοῦ ἀφιχθέντος τότε Ἀρχιερέως ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό. Οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ Μαγνησίας θὰ ἐχειροτονεῖτο τότε, ἄν δὲν μετέβαινε ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος στὸν Βόλο γιὰ νὰ τὸν παραλάβει, στὸ ταξίδι ἐπιστροφῆς του ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη[27α]. Χάριν ὅμως τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας οἱ χειροτονίες ποὺ ἐπιτελέσθηκαν ἔγιναν μὲν ἀποδεκτές, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅμως ὅτι στὸ μέλλον θὰ ἐχειροτονοῦντο καλύτεροι ἀπὸ ἀπόψεως εὐσεβείας, ἤθους καὶ μορφώσεως, γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ Ἀγῶνος καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐν τούτοις, μὲ τὸν τρόπο ἐκλογῆς ὡς Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Γαρδικίου Αὐξεντίου διεφάνη τάση ἐπιβολῆς ἐπὶ τοῦ Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ὑπῆρξε προσωποληψία ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ τοῦ ἀρίστου, ἀλλὰ ζῆλος γιὰ τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ὑπῆρξε συμπάθεια καὶ προτίμηση πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, τοῦτο συνέβη λόγῳ συμπτώσεως ἀπόψεων καὶ ὄχι ἀπὸ προσωπικὴ προσκόλληση. Γιὰ ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου δὲν

27. Ἀρχεῖα Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Κων. Κόμνιου.

27α. Νὰ σημειωθεῖ δέ, ὅτι σὲ ἕτερο κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 7/20.5.1964, γίνεται ἡ ἀποκάλυψις ὅτι, ὅταν μετὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα τὸ βράδυ τῆς 7/20.5.1962 στὴν Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος μετέβη στὴν οἰκία τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτῆς Κων. Κόμνιου, γιὰ συζήτηση περὶ τοῦ πρακτέου μέχρι τὶς πρωϊνὲς ὧρες τῆς ἑπομένης, καὶ ἐρώτησε αὐτὸν ἄν ἐγγυᾶται γιὰ νὰ ἐπιτελέσει τὶς χειροτονίες τῶν δύο Χρυσοστόμων ἄμεσα καὶ νὰ ἀναχωρήσει, ἐκεῖνος ἀπήντησε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναλάβει τέτοια βαρύτατη εὐθύνη. Τοῦτο εἰς ἔνδειξιν ὅτι δὲν ὑπῆρξε κάποια προσωποληψία ἀπὸ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ (Ἀρχεῖα Κων. Κόμνιου καὶ Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

ἰσχύουν βεβαίως τὰ πρεσβεῖα χειροτονίας, ἀφοῦ ὑποψήφιοι δύνανται νὰ εἶναι καὶ οἱ ἄγαμοι Κληρικοί. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἄν καὶ μειοψήφισε στὴν ὑπόθεση τῆς ἐκλογῆς, δήλωσε ὅτι δὲν θὰ προβεῖ σὲ χωριστικὴ ἐνέργεια γιὰ διοικητικῆς φύσεως ζητήματα. Ἐξαναγκάσθηκε ὅμως σὲ φυγὴ ἀπὸ τὰ γραφεῖα, τὴν δὲ φροντίδα ὅσων ἐπεμελεῖτο ἀνέθεσαν μετὰ ταῦτα σὲ Νεοημερολογίτη! Οἱ λαϊκοὶ τῆς ΠΘΕΟΚ βεβαιώνουν ὅτι δὲν διανοήθηκαν νὰ γίνουν «κηδεμόνες» τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ βοηθοὶ σὲ ὅλα μὲ αὐταπάρνηση. Μόνον ὅσα ἔχουν δυσμενῆ ἐπίπτωση γιὰ τὴν Ἐκκλησία εὐρύτερα, αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιπαρέλθουν τῆς προσοχῆς τους. Ὡς πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο, δηλώνουν ὅτι ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ ἕνωση τῶν ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξων Ζηλωτῶν καὶ οὐδεμία ἀντίρρηση ἔχουν περὶ τούτου. Ἐπιμένουν μόνον στὴν ἀξίωσή τους γιὰ ὑπογραφὴ Πρακτικοῦ ἀναγνωρίσεως συμμετοχῆς ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων. Δυστυχῶς ὅμως, ἐπιλέγουν, τὸ θέμα τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ τοῦ Ἀστορίας, τορπιλίζονται ἀπὸ τὸν Διαυλείας Ἀκάκιο. Συμφωνοῦν δὲ ἐπὶ τῆς προτάσεως γιὰ σύγκληση Πανελλαδικοῦ Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου[27β].

Στὴν συνάφεια αὐτή, ἀναφερόμαστε καὶ σὲ δύο ἄλλες ἐπιστολὲς τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου λίγο μεταγενέστερες, ὥστε νὰ ἔχουμε ἑνιαία τὴν τοποθέτησή του.

Σὲ ἐπιστολὴ-«ἔκκληση» τῆς 20.5.1964 πρὸς πάντας τοὺς «λαϊκοὺς Παλαιοημερολογίτας Ὀρθοδόξους Χριστιανούς», ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος θεωρεῖ ὅτι εἶναι χρέος τῶν Ἐπισκόπων νὰ ὑπολογίζουν αὐτοὺς (τοὺς λαϊκοὺς) ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ νέων Ἐπισκόπων. Ὅμως, θυμίζει στοὺς ἀποδέκτες του: ***«Σεῖς ἐξ ἄλλου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπερβάλλητε τὰ λαϊκὰ δικαιώματά σας καὶ νὰ μὴ θέλετε νὰ ὑπαγορεύετε τὴν θέλησίν σας. Ἡ τελευταία λέξις διὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἀνήκει εἰς τοὺς Ἐπισκόπους»***[28]**.** Προτείνει δὲ καὶ πάλι σύγκληση Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου μὲ συμμετοχὴ Κλήρου καὶ λαοῦ, κατόπιν εὐλογίας τῶν Ἐπισκόπων, τονίζοντας: *«ἂν δὲν σᾶς τὴν δώσουν,*

27β. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

28. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

νὰ ὑπομείνητε»[28]. Ἐκφράζει πάντως τὴν θλίψη του διότι δὲν ἐπικρατεῖ μεταξύ τους ἁρμονία. Θέτει δὲ γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸ θέμα τοῦ Ἀστορίας Πέτρου, τὸν ὁποῖον ἐνῶ ἀναγνωρίζουν οἱ Ρῶσοι Ἐπίσκοποι, ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος τῶν Ἑλλήνων δὲν τὸ ἔχει πράξει ἀκόμη καὶ δὲν τὸν συμπεριέλαβε στοὺς κόλπους της. Κλείνει μὲ χαιρετισμὸ ἐπιλέγοντας: *«Ὅλους σᾶς ἀγαπῶ ἐν Κυρίῳ. Παρακαλῶ προσεύχεσθε δι᾽ ἐμέ»*[28].

Στοὺς δὲ Ἀρχιερεῖς, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἔστειλε ἐπίσης ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας (20.5.1964), μέσῳ τῆς ὁποίας τοὺς βεβαιώνει ὅτι τὸν συγκίνησαν τὰ καλὰ λόγια τους σὲ ἐπιστολὴ ποὺ τοῦ ἔστειλαν, ἀλλὰ ἀναμένει καὶ ἔργα· διότι ἐνῶ διατηρεῖ τὸ κῦρος τους ὑψηλά, χωρὶς νὰ ἀδικεῖ καὶ τοὺς λαϊκούς, αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἀκόμη περιλάβει στὴν σύνθεσή τους τὸν Ἀστορίας Πέτρο καὶ τοῦτο τὸν θλίβει. Ἐν συνεχείᾳ, τονίζει ὅτι **δὲν ἔχουν τὴν συγκατάθεσή του ἐπὶ μία διετία νὰ προβοῦν σὲ χειροτονία Ἐπισκόπων, διότι δὲν ζοῦν ἐν εἰρήνῃ.** Νὰ χειροτονοῦν μόνον Ἱερεῖς καὶ νὰ διάγουν ἐν εἰρήνῃ. Ἐπίσης, τονίζει ὅτι δὲν τοὺς εἶχε δώσει τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάσουν κάποιον ὡς Ἀρχιεπίσκοπο μεταξύ τους, πρᾶγμα ποὺ ἴσχυε καὶ γιὰ τὸν Ταλαντίου Ἀκάκιο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀρκετὸ νὰ ὀνομάζεται ὡς «πρῶτος τῇ τάξει». Αὐτοὶ ὅμως χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτήσουν ἔσπευσαν νὰ ἐκλέξουν Ἀρχιεπίσκοπο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ ἀγνοοῦν τὸν Κλῆρο καὶ τὸν λαό, νὰ συγκαλέσουν Κληρικολαϊκὸ Συνέδριο, ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶναι πλήρης. *«Κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας σεῖς ἔχετε δικαίωμα νὰ ἐκφέρητε τὸν τελευταῖον λόγον καὶ ὁ λαὸς καὶ ὁ κλῆρος ὑποχρεοῦνται νὰ εἶναι μαζί σας»*[29].

Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ παρατήρησή του, ὅτι ἐφ᾽ ὅσον δὲν διάγουν ἐν εἰρήνῃ, δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὸ νὰ προβοῦν σὲ χειροτονία Ἐπισκόπων, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐξηγηθεῖ κατωτέρω. Ἐὰν ἡ προτροπή του γινόταν εἰσακουστή, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ μὴ περιφρόνηση τῶν ἐχεφρόνων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ εἶχαν ἄλλη πορεία, σαφῶς καλύτερη καὶ πιὸ εὐλογημένη. Καὶ εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὸ ὅτι, ἂν καὶ ἀρχικῶς ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος συνεχάρη τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο,

29. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

τώρα πλέον ποὺ πληροφορήθηκε καλύτερα τὰ τῆς ἐκλογῆς[30], ἐξέφρασε τὴν ἀντίρρησή του γιὰ τὸν τίτλο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ ὑπενθύμισε ὅτι εἶναι ἀρκετὴ ἡ προσωνυμία τοῦ ἐπικεφαλῆς ὡς «πρώτου τῇ τάξει» ἢ «προεδρεύοντος».

Εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦσε ἠχηροὺς τίτλους στὴν πρώτη ἐκείνη ἀνασυγκροτημένη Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε νὰ διευκολύνει τὴν λειτουργία καὶ δράση της ὡς «μικρᾶς ζύμης», ἱκανῆς νὰ ἐπηρεάσει θετικῶς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ διαδραματίσει στὰ ἑπόμενα δύσκολα χρόνια σημαντικὸ ρόλο, καθοριστικὸ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης, ἐνδιαφερόταν νὰ ἀπαλλάξει τοὺς Ἀρχιερεῖς ἀπὸ ἀντεγκλήσεις καὶ ἔριδες μεταξύ τους ὡς πρὸς τὴν κατάληψη τῆς Πρωτοκαθεδρίας, ἕναν σοβαρὸ πειρασμὸ ἀνασταλτικὸ τοῦ ὡς ἄνω ὁράματος, παρ' ὅλον ὅτι κάποιος προεδρεύων εἶναι βεβαίως ἀπαραίτητος ἐκ τῶν πραγμάτων σὲ κάθε Συνοδικὸ σχῆμα.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ προτροπὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου γιὰ σύγκληση Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου δὲν μποροῦσε νὰ ἀγνοηθεῖ. Ἦταν ἄλλωστε κάτι τὸ ἀναμενόμενο, διότι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθεῖ τρόπος γιὰ ἐξέταση καὶ ἀντιμετώπιση τοῦ σοβαροῦ θέματος ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1963. Ὅμως, τὸ πρόβλημα ἦταν ὅτι ἡ κάθε πλευρὰ σχεδίαζε τὴν σύγκληση δικοῦ της Συνεδρίου καὶ ὄχι ἑνὸς κοινοῦ Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου. Αὐτὸ ἢ δὲν κατορθωνόταν νὰ συμφωνηθεῖ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές, ἢ -τὸ πιθανότερο- δὲν ἦταν ἐπιθυμητὸ τουλάχιστον στὴν μία ἀπὸ τὶς δύο πλευρές. Ἔτσι οἱ ζυμώσεις ποὺ ἔγιναν, ὁδήγησαν τελικὰ στὴν σύγκληση δύο διαφορετικῶν Συνεδρίων, μὲ διαφορὰ μιᾶς ἡμέρας μεταξύ τους.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δημοσίευσε μία «Πρόσκλησιν» πρὸς τοὺς Κληρικούς, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐζητεῖτο νὰ προσέλθουν στὰ γραφεῖα στὴν Ἀθήνα *«διὰ σοβαρωτάτην ὑπόθεσιν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος,*

30. Καὶ ὁ Μοναχὸς Ἀντώνιος Μουστάκας σὲ γράμμα του τῆς 28.3.1964 πρὸς τὴν ΠΘΕΟΚ παραδέχεται, ὅτι ἔστειλε εὐχετήρια ἐπιστολὴ στὸν Γαρδικίου Αὐξέντιο τὴν 25.12.1963 γιὰ τὴν ἐκλογή του, *«ὅτε καὶ δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη ἀκριβῶς τὸν τρόπον τῆς εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν τίτλον προβολῆς του»* (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

τὴν 12/25 Μαΐου, ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 2 μ.μ.. Ἡ παρουσία ὑμῶν θεωρεῖται λίαν ἀπαραίτητος»[31]. Ἦταν φανερόν, ὅτι οἱ τρεῖς τουλάχιστον Ἀρχιερεῖς ἤθελαν μόνον τοὺς Κληρικοὺς καὶ ὄχι τοὺς ἐνοχλητικοὺς λαϊκοὺς καὶ μάλιστα τῆς ΠΘΕΟΚ.

Οἱ λαϊκοὶ τῆς ΠΘΕΟΚ γιὰ νὰ προλάβουν νὰ θέσουν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς τῆς συναντήσεως τὶς ἀπόψεις τους, ὅρισαν δική τους συνάθροιση γιὰ τὴν παραμονή, 11/24 Μαΐου, χωρὶς προφανῶς τὴν εὐλογία τῶν Ἀρχιερέων.

Παραμονὴ τούτου, στὶς 10/23 Μαΐου, ὑπῆρξε συνάντηση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου μὲ ἀντιπροσωπία τῆς ΠΘΕΟΚ στὴν Κυψέλη, ἡ ὁποία τὸν ἀνέμενε *«μὲ χαρὰν καὶ προσδοκίας»*[32], καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας τοὺς ἐξέθεσε τὸ ζήτημα περὶ ἐκλογῆς κατὰ τέτοιον τρόπο, ποὺ δὲν τοὺς ἄφησε ἱκανοποιημένους. Ἐξηγήσαμε νωρίτερα ὅτι εὑρίσκοντο ἐγγὺς στὶς ἀπόψεις, ἀλλ' ὅτι δὲν ταυτίζοντο στὴν θεωρία καὶ ἰδίως στὴν πράξη, στὸν τρόπο δράσεως. Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ τοῦ ἐπέδωσαν τὸ ἤδη ἕτοιμο Ψήφισμά τους [τὸ κείμενο τοῦ ὁποίου δὲν ἔχουμε ἐξεύρει], τὸ ὁποῖο θὰ ἐπικύρωναν στὴν συνάντησή τους τῆς ἑπομένης, μὲ τὴν ἐπισήμανση ὅτι ἂν στὸ Συνέδριο Κληρικῶν ἡ ἀπόφαση *«ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ θέματος»* (τρόπου ἐκλογῆς) θὰ ἐλαμβάνετο *«ἐρήμην τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου»,* δὲν θὰ γινόταν ἀποδεκτή[32].

Στὶς 12/25 Μαΐου πραγματοποιήθηκε τὸ «Πανελλαδικὸν Ἱερατικὸν Συνέδριον»[33], ὅπως εἶχε προεξαγγελθεῖ. Παρέστησαν οἱ τέσσερεις Ἀρχιερεῖς καὶ 70 Ἱερεῖς ἀπὸ Ἀθήνα, Πειραιᾶ καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴ Ἑλλάδα. Μετὰ τὴν καθιερωμένη προσευχή, μίλησε ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, ὁ ὁποῖος εὐχήθηκε γιὰ μία εὐπρεπῆ συνάντηση μὲ τὴν καλὴ θέληση καὶ προσπάθεια ὅλων. Παρουσίασε τὸ θέμα ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου ὅτι ἔγινε μὲ ὑπόδειξη καὶ ἀπαίτηση τοῦ Ἀρχ/που Χιλῆς Λεοντίου[34] (!), ἡ ὁποία καὶ ἀνέδειξε τὸν ἔχοντα τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης (δηλ.

---

31. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 443/11.5.1964, σελ. 7.

32. Ἐπιστολὴ Κων. Κόμνιου πρὸς Μαγνησίας Χρυσόστομον τῆς 24.6. 1964 (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

33. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 444/25.5.1964, σελ. 1-5: *«Πανελλαδικὸν Ἱερατικὸν Συνέδριον».*

34. Αὐτόθι, σελ. 2.

τὸν ἑαυτό του), σύμφωνα μὲ τὰ *«ἐν τῇ πράξει τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος συμβαίνοντα»*[34]. Ἠγέρθησαν ὅμως ἀντιρρήσεις κάποιων παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ὑπέδειξαν ἀνάδειξη Ἀρχιεπισκόπου *«ψήφῳ κλήρου καὶ λαοῦ»*. Καὶ ἐξ αἰτίας κάποιων ζωηρῶν, ἡ ἀντίρρηση μεταβλήθηκε σὲ σάλο καὶ δημαγωγικὸ θόρυβο, ὁ ὁποῖος ζημίωσε τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα καὶ ἀπείλησε αὐτὸν μὲ πρόκληση διαστάσεως. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος γιὰ νὰ ἀποφύγει ναυάγια, ἀνέχθηκε ταπεινώσεις καὶ ἀπρέπειες, τὶς ὁποῖες λησμονεῖ, ἀφοῦ τελικὰ ὅλοι ἀναγνώρισαν τὴν διαμορφωθεῖσα κατάσταση, ὥστε (κατὰ τὴν γνώμη του) *«σήμερον νὰ μὴ ὑφίσταται ζήτημα»*[34].

Κατόπιν τούτων, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος μετέβη *«εἰς τὰ οὐσιαστικὰ προβλήματα τοῦ Ἰ. Ἀγῶνος, ὅπως εἶναι ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν Παραρτημάτων, ἡ διασφάλισις τῶν Κληρικῶν, ὥστε νὰ ἔχουν μίαν ἐλπίδα περιθάλψεως γηρατείων, ἡ κυκλοφορία τοῦ Περιοδικοῦ, ἡ σύστασις Οἰκοτροφείου, Ὀρφανοτροφείου, Γηροκομείου καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἅτινα συνθέτουν τὸν προβληματισμόν»*[34]. Καὶ ἐν συνεχείᾳ προέβη στὴν παρουσίαση τῶν *«ἐπιτευγμάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως»*, ὅπως ἄδεια λειτουργίας Ναῶν, χειροτονίες Ἱερέων, λειτουργία γραφείων, κατάλογος Ναῶν Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, σχέδιο γιὰ ἀνοικοδόμηση Ἱδρύματος σὲ δωρηθεῖσα ἔκταση στὸν Τσακὸ Ἁγίας Παρασκευῆς κλπ.. Καὶ ἐν τέλει ἔγινε ἔκκληση γιὰ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τοὺς Ναούς, ἐλάχιστοι μόνον ἀπὸ τοὺς ὁποίους προβαίνουν σὲ αὐτὸ καὶ μάλιστα ὄχι τακτικά[35].

Στὴν συνέχεια τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ ἐπικεντρώσει τὸ ἐνδιαφέρον στὸ κύριο θέμα, δηλαδὴ ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ γίνεται *«ψήφῳ κλήρου καὶ λαοῦ»*[36].

Ὅμως, δευτερολογῶν ὁ Πρόεδρος ἐξέθεσε τὶς ἀπόψεις του ἐπὶ τοῦ θέματος, οἱ ὁποῖες δὲν ἐκτίθενται, *«ἀπαντήσας καταλ-*

---

35. Αὐτόθι, σελ. 2-3.

36. Αὐτόθι, σελ. 3. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι, ἐνῶ προηγουμένως δημοσιεύεται ὁλόκληρη ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, ὡς πρὸς τὴν τοποθέτηση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου γι' αὐτὸ τοῦτο τὸ κύριο θέμα τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον οὐσιαστικὰ παρέκαμψε ὁ προλαλήσας, γράφονται/ἀφιερώνονται μετὰ βίας δύο μόνον σειρές!

Οἱ Ἀρχιερεῖς στὸ Ἱερατικὸν Συνέδριον, 12.5.1964.

λήλως εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Μαγνησίας λεχθέντα»[37]. Ἐπίσης, ἔλαβαν τὸν λόγο καὶ οἱ ἄλλοι δύο Ἀρχιερεῖς, *«ἀναφερθέντες καὶ οὗτοι εἰς τὰ ὑπὸ συζήτησιν θέματα καὶ ἀναπτύξαντες δυνατὴν ἐπιχειρηματολογίαν ἐπ' αὐτῶν»*[38].

Κατόπιν, τὸν λόγο ἔλαβαν Κληρικοὶ (π. Μιχαὴλ Σαββόπουλος, π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος, π. Κωνσταντῖνος Παπαντωνίου, Ἀρχιμ. Γαβριὴλ Καλαμισάκης, Ἀρχιμ. Ἀνεμπόδιστος Μπότσης, Ἀρχιμ. Χρύσανθος Βρέταρος κ.ἄ.). Καὶ τελικὰ ἐπακολούθησε ψηφοφορία γιὰ τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ἦταν ὅτι τέτοιο δικαίωμα ἔχουν μόνον οἱ Ἀρχιερεῖς[39].

Μετὰ τὴν Ἀπόλυση, ὑπεγράφη σχετικὸ κείμενο: *«Πορίσματα Πανελληνίου Ἱερατικοῦ Συνεδρίου»,* ὅπου μεταξὺ ἄλλων τονίζεται ἡ ἀνάγκη συνοχῆς καὶ συνεργασίας, τὸ ζήτημα διαδοχῆς θεωρεῖται ὁριστικῶς ἐπιλυθέν, μὲ δήλωση ἀφοσιώσεως στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, γιὰ δὲ τὸ ἐπίμαχο ζήτημα γράφεται: *«Ἀποκλείομεν εἰς τοὺς Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζωσι τοὺς πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμους καὶ δίδομεν ἀνεπιφυλάκτως τὸ δικαίωμα τοῦτο μόνον εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ δὲν δεχόμεθα*

37. Αὐτόθι. σελ. 3.

38. Αὐτόθι, σελ. 3-4.

39. Αὐτόθι, σελ. 4.

τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑποβληθέντος ἐν ὥρᾳ συνεδριάσεως σχετικοῦ ψηφίσματος τῆς Π.Θ.Ε.Ο.Κ.» [40].

Ὡς πρὸς τὸν ἀντίκτυπο τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, σημειώνουμε ὅτι ἡ ΠΘΕΟΚ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 520/22.5.1964 γράμματός της «πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος», θεωρεῖ ὅτι τὸ θέμα τῆς διαφωνίας μεταξύ τους δὲν ἔκλεισε μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου, ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐκλογῆς Ἐπισκόπων, ἡ ὁποία θεωρεῖται κατ' αὐτοὺς ἀπαράδεκτη [41]. Ἡ δὲ Κοινότητα Καβάλας ἔγραψε σὲ Πρακτικό της: *«Κατὰ τὴν 11-5-64 ἐγένετο ἐν Ἀθήναις Πανελλαδικὸν Συνέδριον λαϊκῶν, ὅσον ἀφορᾶ τὴν στάσιν τῶν λαϊκῶν ἔναντι τῆς δικτατορικῆς τακτικῆς τῶν ἁγίων τριῶν Ἐπισκόπων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας· καὶ τὴν 12-5-64 ἐγένετο συνέδριον τῶν Κληρικῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἠγνόησε τὰς ἐπιδοθείσας ἀποφάσεις τῶν λαϊκῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἡ κατάστασις ἐκτραχύνεται καὶ ἡμεῖς ἀναγκαζόμεθα νὰ διαμαρτυρώμεθα καθημερινῶς διὰ τὴν τακτικὴν αὐτὴν τῶν ἁγίων τριῶν Ἐπισκόπων»* [42].

Ὅπως καταλαβαίνουμε, οὐσιαστικὴ λύση δὲν δόθηκε ἐφ' ὅσον οἱ δύο πλευρὲς δὲν βρῆκαν σημεῖο ἐπαφῆς. Ὁ «ἐνδιάμεσος» Μαγνησίας Χρυσόστομος δὲν ἦταν πλήρως ἀρεστὸς οὔτε στὴν μία οὔτε στὴν ἄλλη πλευρά, διότι γιὰ νὰ ὑπάρξει σημεῖο

---

40. Αὐτόθι, σελ. 5.

41. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

42. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας* (καὶ ἐσωτερικὸς τίτλος: *Ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρώας Πίστεως Ἀγὼν τῶν Γ.Ο.Χ. Καβάλας, ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος αὐτῶν),* Καβάλα 2007, σελ. 178 (Πρακτικὸν 656/25.5.1964). Ἡ κάπως κουραστικὴ αὐτὴ ἐπιμονὴ τῶν λαϊκῶν, ἡ ὁποία πιθανὸν νὰ παρεξηγεῖται καὶ νὰ θεωρεῖται ἀντικανονική, θὰ πρέπει νομίζουμε νὰ ἰδωθεῖ ἐντὸς τῆς ἰδιαιτερότητος τῆς περιστάσεως στὸν χῶρο μας. Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ ἑτέρων Ὀργανώσεων τόνιζαν μὲ ἔμφαση χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ διαθέτουν προφητικὲς ἱκανότητες, ἀλλὰ λόγῳ γνώσεως ἐκ πείρας προσώπων καὶ πραγμάτων, ὅτι τὸ μέλλον διεγράφετο θλιβερό. Γι' αὐτὸ καὶ ἔγραφαν: *«Ταῦτα δὲ πάντα (ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν Ἐπισκόπων) διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος διὰ τὸ μέλλον. Διότι ἡ ἀνιδιοτελὴς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν διάθεσις τοῦ ἁγίου πληρώματος αὐτῆς εἶναι ἐγγύησις διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα»* (Κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 7/20.5.1964, Ἀρχεῖα Κων. Κόμνιου καὶ Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη).

ἐπαφῆς σὲ μία διάσταση, πρέπει νὰ ἐξευρεθεῖ τρόπος ἐπικοινωνίας καὶ συγκαταβάσεως, ὅπως καὶ ἄρση τῆς ἀκαμψίας καὶ ἀπολυτότητος ὅτι ἡ μία μόνον πλευρὰ ἔχει τὸ ὅλο δίκαιο. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ τὸ θέμα δὲν λύθηκε καὶ ἡ διάσταση συνεχίσθηκε, ὅπως θὰ δοῦμε, ἀμείωτη.

ΙΘ.3. Συνέχιση προσπαθειῶν γιὰ ἐξεύρεση λύσεως

Ἡ ΠΘΕΟΚ σὲ ἐπιστολή της ὑπ' ἀριθ. 517/16-29.5.1964, πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο καὶ τὸν Ἀστορίας Πέτρο, βεβαιώνει ὅτι ἡ ἀπὸ 10/23 Μαΐου ἐπιστολή τους (μὴ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς) ἐλήφθη καὶ τὸ περιεχόμενό της τοὺς ἔδωσε θάρρος. Βεβαιώνουν καὶ πάλι ὅτι ἡ ἀξίωσή τους γιὰ συμμετοχὴ κλήρου καὶ λαοῦ ἀντιπροσωπευτικῶς στὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων ἠγέρθη, διότι διεπιστώθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ σταθερὴ ἀπόφαση τῶν τριῶν Ἐπισκόπων νὰ κρατήσουν αὐταρχικὰ στὰ χέρια τους τὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τούτοις, οἱ μακαριστοὶ Ἀρχιερεῖς μας Χρυσόστομος (Καβουρίδης) καὶ οἱ δύο Γερμανοὶ (Μαυρομμάτης καὶ Βαρυκόπουλος), ἀντιλαμβανόμενοι τὴν θέση τους, ὡς λεόντων ἄνευ ὀδόντων, ἐφέροντο μὲ ἠπιότητα πρὸς ὅλους. Ἐνῶ οἱ τρεῖς Ἐπίσκοποι θεωροῦν τὴν Ἐκκλησία «φέουδό» τους καὶ μετέρχονται κάθε ἀνοίκειο καὶ βίαιο μέσον γιὰ ἐπιβολὴ τῶν ἀπόψεών τους. Οἱ μέθοδοί τους δὲν κοινοποιοῦνται, γιὰ ἀποφυγὴ σκανδαλισμοῦ τῶν ἁπλῶν πιστῶν, ἀλλὰ αὐτοὶ παρουσιάζουν τὰ πράγματα ἀντίστροφα. Συνεκάλεσαν καὶ Ἱερατικὸ Συνέδριο στὶς 12/25 Μαΐου, ἐνῶ τὴν προηγουμένη συνεκλήθη ἕτερο ἀπὸ τὴν ΠΘΕΟΚ μὲ συμμετοχὴ τῶν κυριωτέρων Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος. Τὸ Ψήφισμα αὐτῆς ἀπερρίφθη ἀπὸ τὸ Συνέδριο τῆς ἑπομένης. Στὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο ὑπῆρξε θόρυβος καὶ ἀλληλοκατηγορίες. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ἀνεμένετο, διότι οἱ πλεῖστοι τῶν Κληρικῶν εἶναι περὶ τὸ κέντρο, διατελοῦντες ὑπὸ τὴν ἐξάρτηση καὶ ἐπιρροὴ τῶν Ἐπισκόπων. Διεμηνύθη ὅμως εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ὅτι δὲν γίνεται ἀποδεκτό. Καὶ ἐνῶ ὑπῆρχε πλέον σκέψη παραιτήσεως τῆς Διοικήσεως τῆς ΠΘΕΟΚ λόγῳ τῆς οὕτω διαμορφωθείσης καταστάσεως, ἐλήφθη ἡ ἐπιστολὴ τῶν Ἀρχιερέων Λεοντίου καὶ Πέτρου, ἡ ὁποία τοὺς ἐνθάρρυνε. **Ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐπειδὴ μειοψηφεῖ μόνος**

καὶ λόγῳ τῆς ἀσθενείας τοῦ σακχαροδιαβήτου ποὺ τὸν ταλαιπωρεῖ, δὲν λαμβάνεται ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ὑπ' ὄψιν καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίζει συνεχῶς τέτοιες σκληρὲς καταστάσεις. Ὅμως, οἱ λοιποὶ τρεῖς Ἐπίσκοποι κατόπιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνεδρίου τους εἶναι ἱκανοὶ νὰ προχωρήσουν σὲ χειροτονίες Ἐπισκόπων, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ Ἐκκλησία μας νὰ κατατμηθεῖ σὲ τεμάχια. Κάποιες Κοινότητες πλέον δὲν μνημονεύουν ὄνομα Ἐπισκόπου. Ἄλλοι προτείνουν ὑπαγωγὴ στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων. Καταβάλλεται προσπάθεια ἀποσοβήσεως διασπαστικῶν κινήσεων. Ὡς «σωτηρία» φαίνεται ἡ ἐπέμβαση τοῦ Σεβ. Λεοντίου, γι' αὐτὸ καὶ τοῦ ζητεῖται νὰ προβεῖ σὲ χειροτονία ἑνὸς ἢ δύο Ἐπισκόπων ἡμετέρων, οἱ ὁποῖοι νὰ μεταβοῦν πρὸς τοῦτο στὴν Νέα Ὑόρκη. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, πιστεύουν οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, θὰ ἀναγκασθοῦν οἱ τρεῖς Ἐπίσκοποι νὰ σωφρονισθοῦν καὶ ἡ νέα Συνοδικὴ σύνθεση θὰ φέρει ὁμαλότητα. Μὲ τὴν πρότασή τους συμφωνοῦν οἱ Κοινότητες ποὺ συμμετεῖχαν στὸ Συνέδριο τῆς 11/24 Μαΐου. Καὶ ὅταν ἐξασφαλισθεῖ ἡ κανονικὴ λειτουργία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ πρόσωπα συνετά, τότε εἰς τὸ ἑξῆς θὰ τὰ κανονίζουν ὅλα μόνοι τους[43].

Ἐν τῷ μεταξύ, σὲ ἀχρονολόγητη ἐπιστολή, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ εἶναι τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος γράφει πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο ὅτι ἔναντι τοῦ ἀνενδότου ἀγῶνος τῆς ΠΘΕΟΚ, «ἡμεῖς» ὑποτασσόμενοι καὶ στὸ θέλημά του (τοῦ Λεοντίου) δεχόμαστε νὰ τοὺς δώσουμε δικαίωμα γνώμης σὲ ἐκλογὲς Ἐπισκόπων, ἀλλὰ βεβαίως ὄχι ψήφου. Ζητεῖ δὲ ἀπὸ τὸν ἀποδέκτη του νὰ τοὺς γράψει νὰ παύσουν νὰ «ὑποδαυλίζουν» καὶ «σκανδαλίζουν» τοὺς Χριστιανοὺς γιὰ νὰ ἐπέλθει εἰρήνη στὴν Ἐκκλησία. Ἐπίσης, γράφει ὅτι ἔμαθαν ἐξωδίκως ὅτι οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ ἐνεργοῦν γιὰ χειροτόνηση νέων Ἐπισκόπων ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο καὶ τὸν Ἀστορίας Πέτρο καὶ σπεύδει νὰ γνωστοποιήσει ὅτι, ἂν τοῦτο πραγματοποιηθεῖ, *«θὰ ἀποτελέσῃ τὴν διάλυσιν τοῦ Ἀγῶνος»*[44].

***

43. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

44. Ἀρχεῖον Διαυλείας Ἀκακίου.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ στὴν Νέα Ὑόρκη κατὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Πρωθιεράρχου Μητροπολίτου Φιλαρέτου τὸν Μάϊο τοῦ 1964.

Στὴν Νέα Ὑόρκη, ἐνῶ αὐτὰ συνέβαιναν στὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος λάμβανε μέρος τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες στὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, μὲ κύριο μέλημα τὴν ἐκλογὴ νέου Πρωθιεράρχου, διότι ὁ γηραιὸς Μητροπολίτης Ἀναστάσιος (Γκριμπανόφσκι), 92 ἐτῶν, ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του λόγῳ γήρατος. Ὁ Σεβ. Λεόντιος ἤδη στὴν ἀπὸ 21.2.1964 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο[45] τοῦ ἔγραψε ὅτι μετὰ τὸ Πάσχα θὰ ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τους, πρὸς ἐκλογὴν νέου Μητροπολίτου [στὴν ΡΟΕΔ ὁ Πρωθιεράρχης φέρει τὸν τίτλο τοῦ Μητροπολίτου], ἡ ὁποία καθορίσθηκε γιὰ τὶς 4/17 Μαΐου, Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων (πιθανὸν νὰ ἐννοεῖ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν Ἐνθρόνισή του τὴν ἡμέρα ἐκείνη). Αἰτεῖται μάλιστα οἰκονομικὴ συνδρομὴ γιὰ νὰ ἀγοράσει τὸ ἀναγκαῖο ἀεροπορικὸ εἰσιτήριο, διότι δυσκολευόταν ὡς πρὸς αὐτὸ στὴν πτωχὴ Ἐπαρχία του. Καὶ ἐπιλέγει: ***«Εἶναι σπουδαῖον πρόβλημα τὸ νὰ ἐκλέξωμεν ἕνα ἄνδρα, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐργασίαν μας τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου»***[45].

Καὶ ὅπως γνωρίζουμε, ἡ θεία Πρόνοια φρόντισε, ὥστε καὶ μὲ τὴν συνεργία τοῦ Ἁγίου Ἀρχ/που Ἰωάννου (Μαξίμοβιτς), νὰ ἐκλεγεῖ ὁ Ἅγιος Μητροπολίτης Φιλάρετος στὴν θέση τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς ΡΟΕΔ, ἄνδρας ὁ ὁποῖος πράγματι ὑπερμάχησε τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, ὡς σύγχρονος Ὁμολογητὴς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ὑποστήριξε ἀνοικτὰ τὴν Ἐκκλη-

45. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ὁ νεοεκλεγεὶς Μητροπολίτης Φιλάρετος.

σία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος[46].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος στὴν ἀπὸ 27.3.1964 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, ἐνημερώνει ὅτι ἔστειλε 100 δολλάρια μέσῳ τοῦ κ. Ἰω. Δρίτσα ἀπὸ τὸ Σικάγο, ὡς μικρὴ βοήθεια γιὰ τὸ εἰσιτήριό του πρὸς συμμετοχήν του στὴν τόσο καθοριστικῆς σημασίας Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ πρὸς ἐκλογὴν νέου Μητροπολίτου[47].

Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἀπὸ μέρους του, σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας κατὰ τὸ Ἅγιον Πάσχα τοῦ 1964, εὐχαριστεῖ γιὰ τὴν προσφορά, ἡ ὁποία τοῦ διεμηνύθη ἀπὸ τὸν κ. Δρίτσα ὅτι ἐστάλη ἐξ Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν κ. Κων. Σιδέρη[48].

***

Ἐπανερχόμενοι στὴν ἱστορική μας συνέχεια κατ' ἐκείνη τὴν τόσο κρίσιμη ἐποχή, ὅταν κατ' οὐσίαν κρινόταν τὸ μέλλον τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ὁ Ἐπίσκοπος Ἀστορίας Πέτρος, μὲ συνυπογραφὴ καὶ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ἔστειλε τὴν ἀπὸ 22.5.1964 ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ΠΘΕΟΚ, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐκφράζει τὴν λύπη του γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τοῦ τὴν περιέγραφαν. Πικραμένος εἶναι καὶ ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος. Ὅμως, θεωρεῖ ὅτι **ἐπειδὴ ὑπάρχουν ἐμπάθειες σὲ ἀνθρώπους, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Ἀγώνας ἐγκαταλείπεται.** Προτρέπει σὲ ἐργασία ὑπὲρ εἰρηνεύσεως καὶ προόδου του. **Ἐνῶ οἱ Οἰκουμενιστὲς ἀγωνίζονται γιὰ ἕνωση μὲ τοὺς Παπικοὺς καὶ Προτεστάντες, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐμεῖς νὰ ἐργαζόμαστε γιὰ τὴν διάσπαση**

46. Βλ. ἔργο μας: *Ὁ Ἅγιος Φιλάρετος τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς - Ἕνας Σύγχρονος Ἀσκητὴς καὶ Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης (1903-1985),* Φυλὴ Ἀττικῆς 2015, σελ. 51-54, 60-71.

47. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι γραμμένη χειρογράφως στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα).

48. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἀστορίας Πέτρος καὶ Χιλῆς Λεόντιος.

καὶ ὄχι γιὰ τὴν ἑνότητα τῆς Πίστεως[49]**.** Ἡ γνώμη αὐτοῦ καὶ τοῦ Σεβ. Λεοντίου εἶναι νὰ ἐξευρεθοῦν ἀπὸ τὸν Κλῆρο καὶ τὸν Λαὸ ἄνθρωποι μὲ αὐτογνωσία, ὥστε ἐν καιρῷ νὰ χειροτονηθοῦν ἀκόμη καὶ Ἀρχιερεῖς. **Ὁ Ἀγώνας μας εἶναι ἱερὸς καὶ αἱματοπότιστος καὶ ὄχι ἀτομικὴ κληρονομία ὁποιουδήποτε.** Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύουν ἄνθρωποι ἐμπαθεῖς, μὲ πάθη ὑπερηφανείας, αὐταρχισμοῦ, μισαδελφείας καὶ συκοφαντίας, ἀλλὰ μόνον οἱ ἔχοντες τὸ «γνῶθι σαυτόν». Φοβεῖται δὲ ὅτι στὴν κατάσταση ποὺ περιῆλθε πλέον ὁ ἱερὸς Ἀγὼν θὰ κάνει τὰ ὀστᾶ τοῦ ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου, τοῦ Κυκλάδων Γερμανοῦ, τοῦ π. Μαρτυρίου Ζούλια κ.ἄ. νὰ τρίζουν ἀπὸ ἀγανάκτηση, ἀλλ' εὔχεται νὰ εἰσέλθει σύντομα καὶ πάλι σὲ περίοδο προόδου[50].

Ἡ ΠΘΕΟΚ μὲ ἐπιστολή της τῆς 24.5.1964 πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, τοῦ κοινοποιεῖ τὶς ἀναφερθεῖσες ἔμπροσθεν ἐπιστολὲς τοῦ Σεβ. Λεοντίου περὶ ἀπαγορεύσεως χειροτονίας νέων Ἐπισκόπων γιὰ τὴν ἑπομένη διετία, πρᾶγμα ποὺ θεωρεῖται ἄριστη ἐγγύηση, ὥστε τὰ πάθη νὰ κατευνασθοῦν καὶ συνθῆκες διαφορετικὲς νὰ δημιουργηθοῦν. Προτείνουν δὲ εἰς αὐτὸν νὰ

---

49. Ὀφείλουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε τὴν ὀρθότητα τῆς θέσεως τοῦ Ἀστορίας Πέτρου. Ἂν τὴν ἐσκέπτοντο οἱ προβληματικοὶ στὸ Πάτριο διαχρονικά, δὲν θὰ ἐξαντλοῦνταν στὶς μεταξύ τους διενέξεις γιὰ διοικητικὰ καὶ ἄλλα ζητήματα δῆθεν πίστεως καὶ δικαιοσύνης, ποὺ ἀπολυτοποιοῦσαν γιὰ αὐτοπεριχαράκωση. Ἀλλὰ θὰ ἐστρέφοντο στὴν ὑπὲρ Πίστεως ὄντως κύρια ἀποστολή τους. Πάντως, σὲ κείμενα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στὸν χῶρο μας ἐγίνοντο σποραδικὲς ἀναφορὲς στὴν κρισιμότητα τῶν καιρῶν, λόγῳ καὶ τῆς συναντήσεως τοῦ Πάπα Ρώμης μὲ τὸν Κων/λεως Ἀθηναγόρα στὰ Ἱεροσόλυμα τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1964, ἕνα μεῖζον οἰκουμενιστικὸ γεγονός.

50. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

λάβει πρωτοβουλία γιὰ ἔνταξη τοῦ Ἀστορίας Πέτρου στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, διὰ ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἀρχιερεῖς καὶ κοινοποιήσεως αὐτῆς στὸν Σεβ. Λεόντιο, διότι τὸ κλῖμα εἶναι εὐνοϊκόν. Οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν λήψη τῆς ἀπὸ τὸν Σεβ. Λεόντιο ἀπαγορεύσεως εἶναι κατηφεῖς. Καὶ κλείνουν: *«Ἐλπίζομεν εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου, ὅτι ἡ ὑπόθεσις θὰ λάβῃ τὴν ἀνιοῦσαν»*[51].

Ἡ ΠΘΕΟΚ ἐπίσης στὴν ἀπὸ 29.5.1964 ἐπιστολή της πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς Λεόντιο καὶ Πέτρο γράφει μεταξὺ ἄλλων, ὅτι *«κατὰ τὴν γνώμην μας ὁ Σεβ. Ἀρχιεπ. Λεόντιος ἀπὸ τὸν Θεὸν φωτισθεὶς ἔβαλε τὸν διετῆ περὶ χειροτονιῶν ἐπισκόπων δεσμόν, καὶ ἤγειρε τὴν ἀξίωσιν περὶ ἀμέσου ἀναγνωρίσεως τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου»*[52].

***

Ὅλες αὐτὲς οἱ περιπλοκές, οἱ μέριμνες γιὰ ἐξεύρεση λύσεως στὰ πιεστικὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας ἐξ αἰτίας ἀσυνεννοησίας καὶ πειρασμῶν, δὲν σημαίνει ὅτι ἔκαμπταν τὸν ζῆλο καὶ τὴν θυσιαστικὴ διάθεση προσφορᾶς τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως τῆς Μαγνησίας. Παρὰ τὴν ψυχική του κόπωση καὶ τὴν σωματική του δυσκολία ἐξ αἰτίας ἀσθενείας, προσπαθοῦσε νὰ διατηρεῖ τὴν καλή του πνευματικὴ κατάσταση καὶ νὰ ἀναλίσκεται στὴν στήριξη καὶ οἰκοδομὴ τοῦ Ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ προσευχή του θὰ εἶχε ἐνταθεῖ καὶ τὰ ἀποθέματα τῆς ὑπομονῆς του θὰ εἶχαν ἐνισχυθεῖ, γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ ὑπεύθυνα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ποιμαντικά του καθήκοντα.

Ἀπὸ Πρακτικὸ τῆς Κοινότητος Καβάλας πληροφορούμαστε[53] ὅτι τὴν 1.6.1964, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος εἶχε μεταβεῖ

51. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

52. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

53. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., Καβάλα 2007, σελ. 178 (Πρακτικὸν 657/29.6.1964). Στὴν *ΦΟ,* (ἀρ.φ. 449-450/15.8.1964, σελ. 15) γράφεται ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος τὸν παρελθόντα Ἰούνιο ἐπισκέφθηκε τὶς Κοινότητες καὶ τὰ Παραρτήματα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας (ἄρα ὄχι μόνο τὴν Καβάλα). Καὶ προστίθεται ὅτι οἱ συχνὲς ἐπισκέψεις τῶν Ἱεραρχῶν μας ἀνὰ τὴν ὕπαιθρο τονώνουν πολὺ τὸ ἀγωνιστικὸ φρόνημα τῶν πιστῶν μας.

Προσκυνητὲς ἀπὸ τὴν Βόρειο Ἑλλάδα μὲ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο.

καὶ λειτούργησε στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴν Καβάλα, ὅπου πραγματοποίησε καὶ ἄλλη ἐπίσκεψη μὲ ἐκδρομεῖς-προσκυνητὲς ἀπὸ τὸν Βόλο στὶς 11.6.1964.

Ἕνα ἄλλο σημαντικὸ πνευματικὸ γεγονὸς γιὰ τὴν πόλη τοῦ Βόλου καὶ εὐρύτερα ἦταν τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ Γενεθλίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τὰ ὁποῖα τέλεσε ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος τὴν 22.6.1964, δύο ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν Πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ[54].

Ὁ χῶρος τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ εἶχε διαμορφωθεῖ παλαιότερα σὲ οἴκημα στεγάσεως ἀφιερωμένων γυναικῶν, ὑπὸ τὸν π. Ἐφραὶμ Καραγιάννη, στὴν προοπτικὴ ἱδρύσεως Ἡσυχαστηρίου, ἀλλὰ τελικὰ ἡ ἰδέα δὲν πραγματοποιήθηκε, διότι εὑρίσκετο ἐντὸς πόλεως. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχαν τελεσθεῖ ἱεροπραξίες, θεωρήθηκε χῶρος ἱερός, γι’ αὐτὸ καὶ διαμορφώθηκε σὲ Ἐνοριακὸ Ἱερὸ Ναό. Σώζεται ἐπιστολὴ ἀπὸ 15.7.1962 τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς τὸ Παράρτημα Βόλου, ὅτι λόγῳ ἀνεπαρκείας χώρου τοῦ ὑπάρχοντος Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, δόθηκε ἐντολὴ

54. Εὐχαριστίες ὀφείλονται στὸν Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βόλου γιὰ τὴν ἀποστολὴ φωτογραφίας τοῦ ἱεροῦ Ἀντιμηνσίου τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἀναγράφεται καὶ ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία αὐτῶν.

Ἱερὸν Ἀντιμήνσιον Ἐγκαινίων Ναοῦ Τ. Προδρόμου Βόλου, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο.

στὸν τότε Ἐφημέριο αὐτοῦ Ἀρχιμ. Ἱλαρίωνα Βασίλογλου, ὅπως σὲ μεγάλες συνάξεις Χριστιανῶν σὲ ἐπίσημες Ἑορτὲς νὰ ἱερουργεῖ στὴν ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Καραϊσκάκη-Λ. Βύρωνος οἰκοδομή, ἡ ὁποία δὲν χρησιμοποιήθηκε ὡς ἀποθήκη, ἀλλὰ διαρρυθμίσθηκε κατάλληλα σὲ Ναὸ ἐσωτερικῶς. Πρόκειται ἐφεξῆς γιὰ σκήνωμα ἱερὸ καὶ εὐκτήριο οἶκο, ποὺ θὰ χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικὰ σὲ ὑπηρεσία καὶ χρήση ἐκκλησιαστική. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἱερεὺς ἐφοδιάσθηκε κατάλληλα μὲ καθιερωμένο ἱερὸ Ἀντιμήνσιο καὶ ἱερὰ Μαρτυρικὰ Λείψανα[55].

Ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1964 προχώρησαν καὶ οἱ Ἡμεροδεῖκτες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὸ ἑπόμενο ἔτος, τοὺς ὁποίους εἶχε συντάξει καὶ ἐπιμεληθεῖ ὁ Βιογραφούμενός μας, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὸν ἂν τελικὰ τοῦ εἶχαν στείλει Ἐφημέριο γιὰ τὴν Κοίμηση στὸν Βόλο ἢ ὄχι. Νωρίτερα πάντως, ἐντὸς τοῦ Μαΐου, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος τοῦ εἶχε διαμηνύσει ὅτι προσπαθεῖ νὰ πείσει κάποιον Ἱερέα γιὰ μετάβασή του στὸν Βόλο[56].

***

---

55. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

56. Ἰδιόχειρο σημείωμα τῆς 19.5.1964 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Ὁ Ἀστορίας Πέτρος, ὡς πρὸς τὴν συνέχεια τῆς ἐπικοινωνίας/ἀλληλογραφίας τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀπήντησε στὴν ΠΘΕΟΚ τὴν 5/18.6.1964, μεταφέροντας καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου. Βεβαιώνει γιὰ τὴν σταθερότητά τους σὲ ὅσα ἀπεφάσισαν σχετικὰ μὲ τὸν Ἱερὸ Ἀγῶνα στὴν Ἑλλάδα, προτρέποντας σὲ συνεργασία Κλῆρο καὶ λαό. Ὡς πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐκφράζεται ἡ λύπη γιὰ τὴν στάση τους. Οἱ ὑπάρχοντες πάντως θεωροῦνται ἀρκετοὶ καὶ οἱ περισσότεροι μᾶλλον θὰ βλάψουν. Ὁ ἀποστολέας διεκτραγωδεῖ, ὅπως συνήθιζε γενικὰ νὰ κάνει, τὴν κατάσταση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ βεβαιώνει γιὰ τὴν ὑποστήριξή του ἔναντι τοῦ Σεβ. Μαγνησίας καὶ τῆς ΠΘΕΟΚ. Ὅμως, φοβεῖται ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἔχει πιστεύσει διάφορες ἐναντίον του συκοφαντίες καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν συγκατατίθεται σὲ συνεργασία. Ἀναρωτιέται πάντως ποῦ ἦταν οἱ κατήγοροί του ὅταν αὐτὸς ἐφημέρευε ἐπὶ ἔτη στὴν Ἀθήνα πλησίον τοῦ ἁγίου πρ. Φλωρίνης. Πιστεύει ὅμως ὅτι ὑπάρχουν συκοφάντες ποὺ ἔχουν τὴν «τέχνη» νὰ κατηγοροῦν κάθε ἕναν ποὺ δὲν εἶναι «γιαγιάς», γι' αὐτὸ καὶ κατηγοροῦν καὶ ἄλλους, ὅπως καὶ τὸν Σεβ. Μαγνησίας, τὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Κιούση, τὴν ΠΘΕΟΚ κ.λπ.. Ἐκφράζει δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας θὰ μποροῦσε νὰ συνεργασθεῖ μαζί του ἐὰν διελύοντο οἱ αἰτίες τῶν ἐναντίον του κατηγοριῶν (τοῦ Ἀστορίας), ὥστε νὰ ἐργασθοῦν ἑνωτικὰ γιὰ τὴν συσπείρωση τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ Πατρίου ὁποθενδήποτε προερχομένων, διότι *«ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ ἑνότης καὶ συνεργασία, ἄς μὴ περιμένωμεν πρόοδον. Βαδίζομεν εἰς αὐτοδιάλυσιν. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια γράφω τὴν παροῦσαν, ἀναλογιζόμενος τὸ παρελθὸν καὶ ἀναμετρῶν τὸ παρόν, φοβούμενος τὸ μέλλον»*[57].

Ἐν ὑστερογράφῳ, τονίζει ὅτι ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος καὶ ὁ ἴδιος (ὁ Ἀστορίας) δὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν πρόταση τῆς ΠΘΕΟΚ γιὰ νέες χειροτονίες ἀπεσταλμένων ἐξ Ἑλλάδος στὴν Ἀμερική[57]. Τοῦτο βεβαίως εἶναι πλήρως κατανοητό. Δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος νὰ δίδει ἐντολὴ μὴ ἐπιτελέσεως χειροτονιῶν στὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ παραβεῖ αὐτὴν προβαίνοντας σὲ χειροτονίες Ἐπισκόπων στὴν Ἀμερικὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα!

57. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Στὴν ὑπ’ ἀριθ. 523/11-24.6.1964 ἐπιστολὴ τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, γίνεται ἀναφορὰ στὰ πρόσφατα γεγονότα: στὸ Συνέδριο τῶν λαϊκῶν ὅπου ὑπῆρχε ἀντιπροσώπευση ἀπὸ Κομοτηνῆς μέχρι Κορίνθου, καὶ στὸ Ἱερατικό, τὸ ὁποῖο διὰ πλειοψηφίας ἐξέδωσε τὴν γνωστὴ ἀπόφασή του· στὴν ἐν συνεχείᾳ πίεση τῶν τριῶν Ἀρχιερέων ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Σεβ. Λεοντίου, καὶ στὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῶν τριῶν τοῦ θεολόγου Στ. Καραμήτσου, ὅπως καὶ ἑτέρων ἐπιφανῶν προσώπων, ὥστε νὰ ἀναζητοῦν διέξοδο. Ἀντίθεση μαζί τους ὑπῆρξε ἤδη ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1963 ἐπὶ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Τοῦ ἐκφράζουν (τοῦ Μαγνησίας) τὴν στενοχώρια τους, διότι κατὰ τὴν παροῦσα φάση τῶν πραγμάτων, ποὺ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς τὸν ἐνεθυμήθησαν καὶ ζήτησαν βοήθεια, αὐτὸς ἀνταποκρίθηκε καὶ τοὺς παρέχει διέξοδο. Ὅμως, ἡ πρόσφατη ἐπικοινωνία στὴν Νέα Ὑόρκη τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου μὲ τὸν Ἀστορίας Πέτρο, ἔδωσε τὴν δυνατότητα στὸν Ρῶσο Ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται τόσο ἔντονα καὶ πατρικὰ μὲ τὰ καθ’ ἡμᾶς, νὰ κατανοήσει καλῶς τὶ πραγματικὰ συμβαίνει καὶ νὰ μὴν ἀκούει μόνο τὴν μία πλευρά, ἐμπιστευόμενος αὐτήν. Γι’ αὐτὸ καὶ ἔσπευσε νὰ θέσει περιορισμὸ στὴν πιθανότητα ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν. Ὅμως, τίθεται ἄμεσα τὸ θέμα τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ εἰσδοχῆς τοῦ Ἀστορίας Πέτρου ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὥστε νὰ ἐπιφέρει νέο συσχετισμὸ δυνάμεων καὶ νὰ ἀνακόψει τὴν κυριαρχία τῶν τριῶν. Γι’ αὐτὸ καὶ καταβάλλουν οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ προσπάθεια νὰ πείσουν τὸν Σεβ. Μαγνησίας ὅτι δὲν ἀποτελεῖ πρόβλημα τὸ ὅτι εἶναι «ἐξωκλιματικὸς» ἤ ξένος ὑπήκοος, στὸ νὰ συμπεριληφθεῖ κατὰ τὴν παροῦσα συγκυρία στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος εἰς αὐτήν. Βεβαιώνουν δὲ ὅτι ὁ ἀγώνας τους εἶναι ἰδεολογικός, ἄνευ προσωπικῶν ἐπιδιώξεων ἤ ἀλλοτρίων ἐπηρεασμῶν, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας[58].

Στὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴ ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπήντησε διὰ τῆς ἀπὸ 14.6.1964 δικῆς του ἐκ Βόλου ἐπιστολῆς, ὅπου τονίζει ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ Ἀστορίας Πέτρου δὲν πρέπει

58. Ἀρχεῖα Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Κων. Κόμνιου.

νὰ συνδυάζεται πρὸς τὰ ἀπασχολοῦντα ἡμᾶς ζητήματα. Αὐτὸς ἦλθε πρό τινος στὴν Ἑλλάδα καὶ κατευθύνθηκε στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπιζητῶντας τὴν θέση τοῦ Ἐξάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ ἀπέτυχε τοῦ ποθουμένου. Τοῦ ὑπέδειξα τὰ δέοντα, τονίζει ὁ Σεβ. Μαγνησίας, καὶ μάλιστα ὅτι θὰ ἀναγκασθεῖ νὰ κάνει σοβαρὲς ἀβαρίες στὴν συνείδησή του ἄν ἀναλάβει τὴν Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, ἀλλὰ μὲ ἄκουσε μᾶλλον μὲ ἀδιαφορία. Καὶ συνεχίζει γιὰ νὰ ἀποσαφηνίσει πῶς ἔχουν τὰ πράγματα ἀπὸ Κανονικῆς ἀπόψεως: *«Ἡ Ἀστόρια, ἔξω τῆς Ἑλλάδος εὑρισκομένη, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ Ἐπίσκοπον δικαιούμενον ψήφου διοικητικῆς, εἰμὴ μόνον συμβουλευτικῆς, διότι τοιαύτης ψήφου συμβουλευτικῆς ἔχει καὶ ὁ Χιλῆς Λεόντιος. Ὁ τελευταῖος ὤν μέλος Διοικούσης Συνόδου Ρωσικῆς, δὲν δύναται νὰ ᾖ (νὰ εἶναι) καὶ μέλος Ἱερᾶς Συνόδου Διοικούσης ἀλλοδαπῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ ἀναγνώρισις ὑφ' ἡμῶν αὐτοῦ ὡς Μέλους ἀντεπιστέλλοντος δὲν ἔδωκεν αὐτῷ δικαίωμα ψήφου διοικητικῆς, ἀλλὰ συμβουλευτικῆς. Οἱ ἅγιοι Συνάδελφοί μου ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τοῦτο, κατὰ τὸ συμφέρον των πράττουν, καὶ ἄλλα μὲν ὑπὸ τοῦ Λεοντίου γραφόμενα ἀποδέχονται, ἄλλα δὲ ἀπορρίπτουν, καθ' ὅσον οὐδέποτε ἐδεσμεύθησαν ὑπ' αὐτοῦ νὰ πείθωνται εἰς τὰ κελεύσματά του»* [59]. Ἐν τέλει δὲ σημειώνει ἐν ὑστερογράφῳ τὰ ἑξῆς πολὺ πνευματικά: ***«Ὁ Θεὸς θὰ προστατεύσῃ τὴν Ἐκκλησίαν Του. Συνεπῶς***

---

59. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου. Δὲν πρέπει νὰ ξενίζει ἡ θέση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου περὶ τοῦ Ἀστορίας Πέτρου, διότι αὐτὴ ἦταν ἡ θέση νωρίτερα καὶ τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου· ὅτι δηλαδὴ δὲν ἀποτελοῦμε ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση δυναμένη νὰ ἐκτείνεται γεωγραφικὰ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ μόνον κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐξ ἀνάγκης μποροῦμε νὰ διατηροῦμε Κοινότητες σὲ ἄλλες γεωγραφικὲς τοποθεσίες. Δὲν εἶχε ἀκόμη ἀναπτυχθεῖ ἡ συνείδηση ὅτι στὴν διαφιλονικούμενη Διασπορὰ μποροῦμε νὰ ἔχουμε Κανονικὴ Δικαιοδοσία, οὔτε καὶ πῶς δύναται νὰ καθορισθεῖ ἡ σχέση μας μὲ ἤδη ὑπάρχουσα ὀργανωμένη Ἐκκλησία κοινωνικὴ πρὸς ἡμᾶς στὸν αὐτὸ γεωγραφικὸ χῶρο. Ἄν καὶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἔχει τύχει ἰδιαίτερης ἐκκλησιαστικῆς/κανονικῆς ἐπεξεργασίας στὸν χῶρο τῆς Γνησίας ὀρθοδοξίας, πέραν τυπικῶν διμερῶν συνεννοήσεων, ὥστε νὰ ὑπάρξει μία κοινῶς ἀποδεκτὴ λύση, σύμφωνη πρὸς τὴν Κανονικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἴσως ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο θέμα μιᾶς μελλοντικῆς Μεγάλης-Γενικῆς Συνόδου τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

οὔτε ἐγώ, οὔτε ὁ Πέτρος οὔτε ἕτερός τις ὅμοιος ἡμῶν ἐν συνασπισμῷ θὰ λύσῃ τὴν ἐνεστῶσαν πολύπλοκον ὑπόθεσιν» [59].

Κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο, στὶς 11.6.1964, ἐστάλη ἐπιστολὴ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ζηλωτῶν Πατέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο [60], στὴν ὁποία τοῦ θυμίζουν ἀρχικῶς τὴν πολυχρόνια γνωριμία, συνεργασία καὶ ὁμογνωμία τους στὰ ζητήματα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ὅπως καὶ τὴν πνευματικὴ ἀδελφοσύνη τους. Τοῦ γράφουν ὅτι πληροφορήθηκαν πὼς σὲ γενομένη συζήτηση μὲ τὸν Σεβ. Γαρδικίου Αὐξέντιο καὶ τὸν Παν. Βασιλειάδη, ὑπεστήριξε (ὁ Μαγνησίας) ὅτι ἂν δὲν γίνουν δεκτὰ τὰ αἰτήματα τῶν λαϊκῶν θὰ διαχωρίσει τὴν θέση του ἐκκλησιαστικά. Γι' αὐτὸ καὶ σπεύδουν νὰ τοῦ θυμίσουν ὅτι ὁ ἴδιος παλαιότερα εἶχε ἐξηγήσει ὅτι τὰ δικαιώματα ψήφου τοῦ λαοῦ στὴν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων ἔχουν καταργηθεῖ, σύμφωνα δὲ μὲ ἑρμηνευτὲς τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἡ μὲν Ἱερὰ Σύνοδος ψηφίζει, ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ διάθεση καὶ γνώμη τοῦ λαοῦ. Ὑπάρχει κίνδυνος κατατμήσεως, συνεχίζουν οἱ τοῦ Συνδέσμου, ὁ π. Γρηγόριος Παπαβλάχος ἀνεξαρτητοποιήθηκε, οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ δὲν ἐκφράζουν τὴν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, πρώην σύμβουλοι θεολόγοι ἀπομακρύνθηκαν τῶν γραφείων καὶ ὑπάρχει κίνδυνος ἀποσυνθέσεως. Εἶναι λοιπὸν ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη συνεργασίας τῶν Ἀρχιερέων διὰ κοινῆς συμφωνίας, ὥστε νὰ πειθαρχήσουν οἱ πάντες στὴν ἑνωμένη Ἱερὰ Σύνοδο. Ὁ Σύνδεσμος Ζηλωτῶν παραμένει οὐδέτερος στὴν διαμάχη καὶ συνιστᾶ στοὺς Χριστιανοὺς σεβασμὸ στοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ ἀποχὴ ἀπὸ διαιρέσεις. Παρακαλεῖ δὲ μὲ σεβασμὸ νὰ ὑπάρξει ἐμμονὴ στὰ ἰσχύοντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐπὶ τοῦ θέματος, ποὺ δὲν προβλέπουν ψῆφο τοῦ λαοῦ κατὰ τὶς ἐκλογὲς Ἐπισκόπων, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται ἡ συνεργασία *«καθ' ἑπόμενον λόγον»* μὲ τὴν ἡγεσία τῶν λαϊκῶν [60].

Στὶς 24.6.1964, ὁ Κων. Κόμνιος τῆς ΠΘΕΟΚ, ὁ βασικὸς συντάκτης τῶν κειμένων της καὶ ὁ πιὸ ἔνθερμος ἐκφραστὴς τῶν ἀπόψεών της, ἔγραψε πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο ἐκτενῆ ἐπιστολή, μὲ τὴν ἔνδειξη: *«ἐξομολόγησις ἀπόρρητος»*.

60. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Βιογραφούμενό μας ὡς πρὸς γνωστὸ συναγωνιστὴ ἀπὸ δεκαετίες μὲ βεβαίωση τῆς δεδομένης ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ πρόσωπό του. Προβλήθηκε στὴν ἀρχιερωσύνη παρὰ τὰ ἐμπόδια. *«Τὸ ὄνειρον ἐμοῦ τε καὶ πολλῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἐγένετο πραγματικότης»,* βεβαιώνει. ***«Σᾶς περιεβάλλομεν μὲ ὅλην τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν, διότι εἰς ὑμᾶς ἐβλέπομεν τὸν εὐσυνείδητον ἐργάτην τοῦ Ἀμπελῶνος τοῦ Χριστοῦ, τὸν Ἀρχιερέα τὸν ἔχοντα τὰ οὐσιαστικὰ προσόντα, τὸν ἐγγυόμενον τὴν διατήρησιν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ σωτηρίου διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν κινήματος ἡμῶν».*** Συνεργάσθηκαν στὰ γραφεῖα, ἀλλὰ ἔγιναν στόχος τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων *«διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους».* Τὸν ψήφισαν Ἀντιπρόεδρο τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τόσο γιὰ τὸ ἦθος του, ὅσο καὶ τὶς λογιστικές του γνώσεις, ἀλλὰ τοῦτο ἦταν τὸ ἔναυσμα γιὰ μεγάλη πυρκαϊά. Ὑπῆρξε συμφωνία γενικῶς γιὰ τὸν τρόπο ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου καὶ αὐτὸς ἦταν ποὺ τοὺς παρέσχε ὑλικὸ γιὰ τὴν σύνταξη τῆς «Πραγματείας» τους τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου. Ὅμως, ἔκτοτε ὑπῆρξε διάσταση ἀπόψεων ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω διαχείριση τοῦ ζητήματος, ἀφοῦ αὐτὸς ἀρκέσθηκε σὲ διαμαρτυρία μὲ παθητικὴ στάση γιὰ ἀποφυγὴ σχίσματος, ἐνῶ αὐτοὶ ἀγωνίζονται δυναμικὰ γιὰ ἀποτροπὴ *«ἐξευτελισμοῦ»* τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Γι' αὐτὸ καὶ τὸν ψέγει γιὰ τὴν στάση του στὰ γεγονότα τοῦ περασμένου μηνὸς Μαΐου, ὅταν εἶπε ἢ ἔκανε πράγματα τὰ ὁποῖα τοὺς ἔφεραν σὲ ἀμηχανία, θλίψη ἕως καὶ ἀγανάκτηση. Τὸν προτρέπει δὲ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ἀρχιερεῖς Λεόντιο καὶ Πέτρο ὡς προτιμότερη λύση *«διὰ ἀπαλλαγήν μας ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν τριῶν»*[61].

Ὅμως, ὅπως παρακολουθήσαμε στὴν ὡς ἄνω ἀπάντηση τοῦ Σεβ. Μαγνησίας πρὸς τὴν ΠΘΕΟΚ, τῆς 14.6.1964, αὐτὸς τοποθετεῖται ἐπὶ τῶν θιγομένων ζητημάτων μὲ σαφήνεια. Τὸ ἂν παραθέτουμε τὸ κύριο νόημα αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν-μαρτυριῶν εἶναι χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ δείξουμε καὶ κατανοήσουμε τὸ κλῖμα τῆς ἐποχῆς, τὴν ἔνταση καὶ τὶς προσδοκίες ποὺ ἐπικρατοῦσαν· ὅπως καὶ γιὰ νὰ καταδείξου-

---

61. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

Ἑσπερινὸς Ἀγάπης τοῦ Πάσχα, 20.4.1964.

με τὴν καθοριστικῆς σημασίας συμβολὴ τοῦ Βιογραφουμένου μας, ὁ ὁποῖος βρέθηκε στὴν δίνη τῶν γεγονότων σὲ μία ὄντως ἱστορικὴ καμπή, ἡ ὁποία -ὅπως προαναφέραμε- θὰ ἔκρινε τὸ μέλλον τῆς μετέπειτα πορείας μας.

Σὲ αὐτὲς τὶς στιγμές, ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν πολὺ σημαντικὸ ρόλο εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ λαμβάνει τέτοιες θέσεις καὶ ἀποφάσεις, ποὺ δύσκολα κατανοοῦνται ἢ ἐκτιμῶνται ἀπὸ τὶς διάφορες τάσεις ποὺ διαμορφώνονται, ἀντιμάχονται καὶ προσπαθοῦν νὰ προσεταιρισθοῦν αὐτόν. Ὅμως, ἡ μεγαλοσύνη τοῦ προσώπου ἐκείνου εἶναι ἀκριβῶς ἡ διατήρηση τῶν βασικῶν θέσεών του, ὅπως καὶ τῆς αὐτοκυριαρχίας, αὐτενεργείας καὶ ἀνεξαρτησίας του ἀπὸ ἐπηρεασμούς, συναισθηματισμοὺς καὶ ἀνθρώπινους ὑπολογισμούς. Στὰ πνευματικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ προβλήματα οἱ καθοριστικοὶ παράγοντες δὲν εἶναι ἀνθρώπινες στρατηγικές, πολιτικές, διπλωματίες καὶ ἄλλες κτιστὲς δυνατότητες καὶ τεχνικές. Ὅλα αὐτὰ δὲν ἐπαρκοῦν. Δὲν φθάνει μόνον ζῆλος καὶ καλὲς ἀνθρώπινες θελήσεις, προθέσεις, γνώσεις καὶ δράσεις. Ὁ ἀποφασιστικὸς παράγοντας εἶναι, ὅπως σημείωσε ὁ Σεβ. Μαγνησίας, ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱστορίας, Αὐτὸς ποὺ δίδει *«σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν»* (Α΄ Κορ. ι΄ 13). Καὶ ποὺ θὰ δράσει στὸν βαθμὸ βεβαίως ποὺ οἱ ἄνθρωποι Τοῦ τὸ ἐπιτρέπουν κατὰ τὴν δεκτικότητα καὶ χωρητικότητά τους. Ὅπου πνέει ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ,

ἐκεῖ ἐπέρχεται εἰρήνη, γαλήνη καὶ εὐδία μετὰ τὶς ἀντιξοότητες καὶ δοκιμασίες. Καὶ ὅπου τὰ ἐμπόδια τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν δὲν κάμπτονται, ἀλλὰ πεισματωδῶς ὀρθώνονται καὶ ἐπιμένουν, ἐκεῖ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ «ἐμποδίζεται» καὶ τότε τὰ ἀποτελέσματα εἶναι θλιβερὰ καὶ ἐπώδυνα.

ΙΘ.4. Ἀλληλογραφία μὲ τὸν Ἀστορίας Πέτρο καὶ ἕτερα πρόσωπα

Τὸ διάστημα ἐκεῖνο διημείφθη ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Βιογραφουμένου μας καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀστορίας Πέτρου, κάτι τὸ ἀναμενόμενο, διότι ὅπως εἴδαμε τὸ αἴτημα αὐτὸ ἐπανήρχετο καὶ ἀπαιτοῦσε ἐκπλήρωση.

Ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἔγραψε ἀπὸ τὴν Νέα Ὑόρκη τὴν 30.6.1964 πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, προκειμένου νὰ τοῦ ζητήσει λόγον περὶ τῆς *«ἀδίκου στάσεώς του»* ἔναντί του. Ἀπὸ ἐπιστολὲς καὶ συζητήσεις, γράφει ὁ Ἀστορίας, φαίνεται ὅτι ὁ Μαγνησίας θεωρεῖ αὐτὸν *«ἁμαρτωλὸν»* καὶ *«ἐπιζήμιον»* γιὰ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα. Ὅμως, ὁ ἐπιστολογράφος θεωρεῖ ὅτι τουλάχιστον δὲν ἀμφισβητεῖται ὁ ζῆλος του γιὰ τὸν Ἀγῶνα· ὅσο γιὰ τὰ λοιπά, ἀφήνει τὴν «ἐκδίκησίν του» στὸν Θεό, συγχωρεῖ καὶ προχωρεῖ στὸν σκοπό του, ὁ ὁποῖος εἶναι πῶς θὰ ἑνωθεῖ καὶ συνεχίσει ὁ Ἀγώνας. Γράφει ὅτι τοῦ εἶναι γνωστὴ ἡ διάσταση τοῦ Μαγνησίας μὲ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους στὴν Ἑλλάδα καὶ παρὰ τὸ ὅτι αὐτὸς (ὁ Μαγνησίας) διάκειται ἀρνητικῶς ἔναντί του (τοῦ Ἀστορίας), αὐτὸς τὸν ὑποστηρίζει στὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, ***«διότι πιστεύω εἰς τὴν ἀξίαν σου... Εἶσαι ὁ μόνος ἀπὸ ὅλους μας ποὺ ἀξίως δύνασαι νὰ ἀντιπροσωπεύσῃς τὸν Ἀγῶνα».*** Οἱ ἄλλοι γράφουν στὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο ὅτι ὁ Μαγνησίας καὶ οἱ λαϊκοὶ εἶναι ἐναντίον τοῦ Ἀστορίας, βεβαιώνει ὅμως ὅτι ***«ἐγὼ ἐξακολουθῶ νὰ σὲ ὑποστηρίζω, διότι πιστεύω εἰς τὰ χαρίσματα ποὺ ἔχεις καὶ σὲ θεωρῶ ὡς τὸν ἁρμόδιον νὰ κρατήσῃς τοὺς οἴακας (τὸ πηδάλιον) τῆς πολυβασανισμένης Ἐκκλησίας μας».*** Ἐν τούτοις, τοῦ καταλογίζει ὅτι παρασύρθηκε ἀπὸ φθονεροὺς ψευδαδέλφους ἐναντίον του· διότι, ἀπορεῖ καὶ πάλιν, ὅταν διακονοῦσε ἐπὶ ἔτη πλησίον τοῦ Ἁγίου πρ.

Φλωρίνης δὲν ἀκούσθηκαν κατηγορίες ἐναντίον του περὶ *«ἀτομικῶν του κωλυμάτων»,* οὔτε ὅταν βοηθοῦσε γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου. Γι' αὐτὸ καὶ δέχεται νὰ γίνουν ἀνακρίσεις καὶ ὅποιος ἔχει νὰ τοῦ καταμαρτυρήσει κάτι, νὰ τὸ κάνει ὑπευθύνως καὶ ἐνυπογράφως, ὥστε νὰ ἀντιμετωπισθεῖ. Καὶ ἐρωτᾶ τὸν ἀποδέκτη του Σεβ. Μαγνησίας τί γνωρίζει γι' αὐτόν, πότε τὸν συναναστράφη καὶ τί ἄκουσε ἐναντίον του. Διότι ἄλλοτε (τὸ 1957 καὶ τὸ 1961) τοῦ ζητοῦσε νὰ φροντίσει νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀμερικὴ πρὸς χειροτονίαν του. Ὅλα αὐτὰ βεβαίως δύνανται νὰ τὰ συζητήσουν προσωπικά, διότι τὸ προέχον εἶναι ὁ ἱερὸς Ἀγώνας, ὁ ὁποῖος ἀνήκει σὲ ὅλους, Κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, καὶ μάλιστα σὲ ὅσους φέρουν τὰ στίγματα τῆς Ὁμολογίας. Καὶ ἐπιλέγει: *«Θεοφ/τε Χρυσόστομε, χάριν τοῦ Ἀγῶνος σοῦ προτείνω χεῖρα συνεργασίας· θὰ τὴν δεχθῇς; "Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ"!... Μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἀναμένων ἐπιστολήν σου, † ὁ Ἀστορίας Πέτρος (Τ.Σ.)»*[62].

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἀπήντησε διὰ τῆς ἀπὸ 3.7.1964 ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν *«Σεβασμ. Ἅγιον Ἀστορίας κ.κ. Πέτρον».* Βεβαιώνει ὅτι γιὰ διοικητικὰ ζητήματα διεφώνησε μὲ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς, διότι ὑποστηρίζει τὴν ἄποψη τῆς ἐμμέσου συμμετοχῆς κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μέσῳ ἀντιπροσώπων στὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων, ὅπως πράττουν καὶ ὁρισμένες Τοπικὲς Ἐκκλησίες, ἐξαιρέσει τῆς Ἑλληνικῆς, οἱ δὲ λοιποὶ δὲν τὸ δέχονται αὐτό, ὑποστηριζόμενοι καὶ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς Κληρικούς, οἱ ὁποῖοι *«ὀρέγονται ἐπισκοπῆς»* καὶ ἔχουν τὴν εὔνοια τῶν τριῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ ὄχι τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν προτεινόμενη συνεργασία, ἀναρωτιέται σὲ τί θὰ συντελέσει αὐτὴ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Ἀγῶνος καὶ ὑπὸ ποιές συνθῆκες θὰ διεξαχθεῖ, ἐνῶ βρίσκονται σὲ διαφορετικὲς Ἠπείρους, ***«χωρὶς βεβαίως ἐκ τῆς συνεργασίας ἡμῶν ταύτης νὰ δημιουργηθῇ ΣΧΙΣΜΑ [τὰ κεφαλαῖα στὸ πρωτότυπο], ὅπερ πάντες πάσῃ θυσίᾳ δέον ν' ἀποφύγωμεν ὡς πρόξενον πολλῆς καὶ μεγάλης βλάβης εἰς τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα καὶ τὰς συνειδήσεις***

62. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν Χριστιανῶν» [63].

Σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ἀποδέκτου του (Ἐπισκόπου Ἀστορίας), τοῦ προτείνει νὰ ὑποβάλει Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο μὲ τὶς λεπτομέρειες τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας του, ὥστε βάσει τούτου νὰ συνταχθεῖ σχετικὴ Συνοδικὴ Πράξη, σύμφωνα μὲ τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς πρὸς τὴν κατηγορία ὅτι εἶναι δῆθεν ἐχθρός του, αὐτὴ δὲν εὐσταθεῖ. Ὅταν ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἀνακοίνωσε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1962 περὶ τῆς χειροτονίας του, ζητῶν «σύμψηφον», αὐτὸς (ὁ Μαγνησίας) ὡς Γραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετέφερε τὴν Συνοδικὴ ἄποψη, ὅτι βάσει κατηγοριῶν ἀπὸ μέρους ἄλλοτε συμμοναστῶν καὶ συνοίκων του, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συμμετάσχει ἀμέσως ἢ ἐμμέσως στὴν εὐθύνη τῆς χειροτονίας του, ἡ ὁποία ἄλλωστε δὲν ἀφοροῦσε τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση. Ὁπότε, ἡ ἐπιστολή του ἐκείνη δὲν ἀποτέλεσε ἔκφραση προσωπικῆς ἐμπαθείας, ἀφοῦ οὐδεμία ἰδιαίτερη γνωριμία εἶχαν ποτὲ μεταξύ τους. Ἄρα σὲ ἄλλους θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσει τοὺς τυχὸν κατηγόρους του καὶ ὄχι εἰς αὐτόν. Μάλιστα, τοῦ συστήνει νὰ μὴν κοινοποιεῖ τὴν ἀλληλογραφία τους στοὺς λαϊκοὺς τῆς ΠΘΕΟΚ πρὶν ἀκόμη αὐτὴ νὰ περιέλθει εἰς χεῖρας τοῦ ἀποδέκτου, γιὰ ζητήματα ἐχεμυθείας σχετιζόμενα μὲ ἐκκλησιαστικὰ θέματα. Διότι πρόκειται γιὰ κεφαλαιῶδες θέμα ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας. Πάντως, βεβαιώνει ὅτι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα διαχειρίζονται οἱ τρεῖς συνάδελφοί του, ἐνῶ αὐτὸς ἐκτοπίσθηκε στὸν Βόλο καὶ ἀποτελεῖ μονάδα. Εὐχαριστεῖ τὸν Ἀστορίας γιὰ τὶς κολακευτικὲς κρίσεις του σχετικὰ μὲ τὴν ἐλαχιστότητά του καὶ ὅτι τοῦ ἀναγνωρίζει τὴν ἱκανότητα νὰ ἀναλάβει τὸ Πηδάλιον τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ***«ἀλλὰ τὰ πράγματα ἀποδεικνύουν ὅτι στεροῦμαι τοιαύτης ἱκανότητος καὶ συνεπῶς τῆς Ὑμετέρας καλοκαγάθου φιλαδελφίας αἱ κρίσεις εἶναι ὑπερβολικαί. Ἐπὶ τούτοις, ζητῶ συγγνώμην ἐάν ποτε καθ' οἱονδήποτε***

63. Εἴθε νὰ ὑπῆρχαν τότε καὶ στὶς ἑπόμενες δεκαετίες ἄνθρωποι στὸν χῶρο μας, Κληρικοὶ ἀνώτεροι ἢ κατώτεροι -ποὺ βεβαίως πρέπει νὰ ὑπῆρχαν, οἱ ὁποῖοι νὰ κατανοοῦσαν καὶ νὰ βίωναν αὐτὴν τὴν ΑΡΧΗ, ὅπως συνέβαινε τόσο ἔντονα καὶ ἔκδηλα μὲ τὸν Βιογραφούμενό μας. Εἴθε τὸ «πνεῦμα» του νὰ παραδειγματίζει, προβληματίζει καὶ ἐμπνέει!

τρόπον Σᾶς ἐλύπησα, ἐπικαλοῦμαι τὰς πρὸς Κύριον εὐχάς Σας καὶ διατελῶ, μετ' ἀδελφικῶν ἐν Χριστῷ ἀσπασμῶν, † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»[64].

Εἶναι θαυμαστὸς ὁ χειρισμὸς τῶν θεμάτων ἀπὸ τὸν ξεχωρίζοντα γιὰ τὸ ἦθος του Βιογραφούμενό μας Ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ ἐξισορροπεῖ τὰ προσωπικὰ μὲ τὰ ἐκκλησιαστικά, νὰ μὴν «συναρπάζεται» ἀπὸ τυχὸν εὐμενεῖς κρίσεις, νὰ ἐπικεντρώνεται δὲ στὰ κύρια βλέποντας μακριὰ καὶ παραβλέποντας τὰ μεμπτὰ καὶ προβληματικά. Αὐτοχαρακτηρίζεται ὡς μονάδα καὶ ἐν ἀπομονώσει διατελῶν, ἀλλ' ὄχι σὲ ἀκοινωνησία καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀκαταστασία. Διότι πίστευε ὅτι **τὰ προσωπικὰ δὲν θὰ πρέπει ποτὲ νὰ καθορίζουν τὰ ἐκκλησιαστικά.** Διαφορετικὰ δὲν ὑπερβαίνεται σταυρικὰ τὸ ἴδιον θέλημα καὶ ἡ ἰδιογνωμία, καὶ ἔτσι ἐμποδίζεται ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία καὶ ἁρμονία, ὁ ἐκκλησιαστικὸς τρόπος σκέψεως καὶ δράσεως.

Στὴν ἀπὸ 30.7.1964 ἀπάντησή του, ὁ Ἀστορίας Πέτρος βεβαιώνει τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο ὅτι ἡ προτεινόμενη συνεργασία δὲν ἔχει τὴν ἔννοια προκλήσεως σχίσματος: *«μὴ γένοιτο νὰ θυσιάσωμεν ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐπετελέσαμεν, δι' ἐσπευσμένων καὶ ἀφρόνων πράξεων. Ταπεινή μου γνώμη ἦτο νὰ συνεργασθῶμεν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ διὰ τῆς ἀποκτήσεως πλειοψηφίας, ἀφοῦ χειροτονηθοῦν οἱ ἐψηφισμένοι π. Γεώργιος Ἁγιορείτης καὶ π. Χρυσόστομος Κιούσης, χωρήσομεν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Ἀγῶνος διὰ τῆς καταλλήλου διαποιμάνσεως τοῦ ποιμνίου τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος καὶ Ἀμερικῆς πρὸς δόξαν Θεοῦ»*[65]. Ἐπίσης, προσθέτει ὅτι ἀπὸ τὰ γραφόμενα κατενόησε ὅτι ἐχύθη ἄφθονη χολὴ συκοφαντίας στὸ πρόσωπό του ἀπὸ κάποιους καὶ χάριν τοῦ Ἀγῶνος θυσιάζεται γιὰ νὰ μὴν ἀποτελεῖ

64. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

65. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ ἀναφορὰ στὸν π. Γεώργιο γίνεται διότι εἶχε προταθεῖ γιὰ τὴν ἀρχιερωσύνη σὲ ἔκτακτη σύσκεψη κατὰ τὸν Μάϊο τοῦ 1962, παρουσίᾳ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, σύμφωνα μὲ σχετικὸ κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 25.3.1964. Σὲ μεταγενέστερη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου τῆς 16/29.9.1964, γράφεται ὅτι ὁ π. Γεώργιος δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ γίνει Ἐπίσκοπος καὶ ἔχει ἀρνηθεῖ τὴν πρόταση αὐτὴ ἐπανειλημμένως (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Ὁ Ἀστορίας Πέτρος μὲ τοὺς Ρώσους Ἀρχιερεῖς [Ἅγιο] Ἰωάννη [Μαξίμοβιτς], Λεόντιο, Ἀβέρκιο, Σάββα καὶ Νεκτάριο.

πρόσκομμα. Καὶ κλείνει: ***«Ἐπαναλαμβάνω καὶ τὸ πιστεύω (μὲ μερικὰς ἐπιφυλάξεις) ὅτι θὰ ἔπρεπε ἡ Σεβασμιότης σου νὰ κρατῇ τοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄς ἐλπίζωμεν!»*** [65].

Στὴν ἀπὸ 28.8.1964 ἀπάντησή του, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος γράφει πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο, ὅτι καθυστέρησε νὰ ἀπαντήσει λόγῳ ἀπουσίας ἀπὸ περιοδεία του στὴν ὕπαιθρο. Ἔλαβε τὴν φωτογραφία, στὴν ὁποίαν ὁ Ἀστορίας εἰκονίζεται μὲ Ρώσους Ἀρχιερεῖς *«ὡς Βενιαμὶν ὑστερότοκος ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι Ἀδελφός»*. Ἐνημερώνει ὅτι κατῆλθε στὴν Ἀθήνα γιὰ ἐξέταση διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ὅπως καὶ τοῦ σχετικοῦ μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῆς μετ' αὐτοῦ συνεργασίας. Τὴν φορὰ αὐτὴ μάλιστα βρῆκε τοὺς τρεῖς ἄλλους Ἀρχιερεῖς *«οὐκ οἶδα πῶς»* [65α] μὲ διάθεση συμφωνίας μαζί του, ὡς πρὸς τὸν τρόπο

65α. Ἀπὸ ὅσα συνέβησαν τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες καὶ περιγράφονται ἐν συνεχείᾳ, ἦταν ἀναμενόμενο νὰ ὑπάρξει διαλλακτικότητα. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, σύμφωνα μὲ γραπτὴ μαρτυρία, ἀνεγνώρισε ἐνώπιον Κληρικῶν ὅτι ὁ συνεχὴς ἀγώνας τῆς ΠΘΕΟΚ τοὺς ἀνάγκασε νὰ βάλουν νερὸ στὸ κρασί τους καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν στὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων (βλ. *«Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ»* τῆς ΠΘΕΟΚ *«Πρὸς τὸν Πανιερώτατον Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος κ.κ. Αὐξέντιον»*, 3/16.10.1964, σελ. 4 [Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη]), ἀσχέτως βέβαια ὅτι, ἐν τέλει, στὴν πραγματικότητα τίποτε δὲν ἄλλαξε ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό.

ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπισκόπων «ψήφῳ Κλήρου καὶ Λαοῦ». Τοῦ ἀνέθεσαν μάλιστα καὶ τὴν ἐκπόνηση σχεδίου «Κανονισμοῦ Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος» (περὶ τούτου θὰ ὑπάρξει ἐκτενὴς ἀναφορὰ παρακάτω). Τοῦ ἐδόθη δὲ καὶ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσει τὴν ἄποψή του ὑπὲρ εἰσδοχῆς τοῦ Ἀστορίας Πέτρου στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ὀργανώσεως μὲ τὸν βαθμὸ ποὺ φέρει, ἐφ' ὅσον θὰ ὑποβάλει αἴτηση μὲ ὅλα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, βάσει τῶν ὁποίων θὰ συνταχθεῖ ἡ σχετικὴ Συνοδικὴ Πράξη. *«Οὕτως ἡ συνεργασία μας ἐν τῷ κοινῷ ἱερῷ ἀγῶνι διὰ τῆς φιλαδέλφου ἀλληλουχίας θὰ ἀποφέρῃ, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, πλουσίαν τὴν εὐκαρπίαν ἐν τῇ διαποιμάνσει τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος»* [66].

Ἡ ἀπὸ 2.10.1964 ἀπάντηση τοῦ Ἀστορίας Πέτρου βεβαιώνει τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο ὅτι τὸ φιλάδελφον τῆς ἐπιστολῆς του τὸν ἱκανοποίησε ἰδιαίτερα καὶ ἐξάλειψε μέρος τῶν πικριῶν τοῦ παρελθόντος. Χάρηκε γιὰ τὴν συνεννόηση μὲ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους, ὅπως καὶ μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Διον. Μπατιστάτου [66α]. Ἐπίσης, ἦταν σημαντικὴ ἡ ἀνάθεση εἰς αὐτὸν (τὸν Μα-

---

66. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Σχετικὰ μὲ αὐτὰ ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐνημέρωσε τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο σὲ μεταγενέστερη ἐπιστολή του τῆς 18.9/1.10.1964, γραμμένη ἰδιοχείρως στὰ ἀγγλικά, προτρέποντάς τον νὰ στρέψει τὸν Ἀστορίας Πέτρο πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο στὴν Ἑλλάδα γιὰ ἐκπλήρωση τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς συγκατάλεξίν του ὡς μέλους αὐτῆς, καὶ ὄχι τὸ ἀντίστροφο. Στὴν αὐτὴ ἐπιστολὴ ὁ Μαγνησίας προβαίνει σὲ εὐχαριστία πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο γιὰ τὴν σωτήρια παρέμβασή του πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερεῖς, ὥστε νὰ μὴν ἀποτολμήσουν ἐπισκοπικὴ χειροτονία ἀκαταλλήλων προσώπων (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

66α. Ὅπως ὅμως φαίνεται, ἀπὸ ὅσα γράφονται σὲ κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 7/20.9.1964 *«Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος»* (Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη), ὁ Διον. Μπατιστᾶτος ἐπιστρατεύθηκε ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς προκειμένου διὰ τῆς γραφίδος του νὰ ἀντιμετωπίσει κυρίως τὴν ΠΘΕΟΚ στὸν ἀγῶνα της. Ὅμως, ὁ λογογράφος αὐτὸς πρὸ ὀλίγου μόλις καιροῦ τότε ἦταν συνεργάτης μὲ τοὺς πολεμοῦντας τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἀνεξαρτήτους κληρικούς, πολέμησε τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο καὶ τὶς χειροτονίες τοῦ 1962 πίσω ἀπὸ τὴν ἀνύπαρκτη δῆθεν «Φιλορθόδοξη Ἀδελφότητα Μέγας Φώτιος», καὶ παράλληλα ὡς γνωστὸν προσπαθοῦσε νὰ ἐξεύρει τρόπον ἐξαρτήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. στὴν Καινοτόμο Νεοημερολογιτικὴ Ἐκκλησία, ὅπως λίγο παλαιότερα ἤ ἀκόμη καὶ τότε στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

γνησίας) ἐπεξεργασίας Κανονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος, ὥστε σὲ συνεργασία καὶ μὲ ἄλλα πρόσωπα νὰ λάβει τὴν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερη μορφή. Ὅσον ἀφορᾶ τὴν συμμετοχή του στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἑλλάδος εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ φιλάδελφο τῆς γνώμης καὶ ἐλπίζει στὸ προσεχὲς μέλλον, ἀφοῦ συνεννοηθεῖ καὶ μὲ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, νὰ προσκομίσει τὰ αἰτηθέντα ἔγγραφα γιὰ τὰ περαιτέρω[67]. Ἐπίσης, νὰ διευθετήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὶς διαφορές, οἱ ὁποῖες φθόνῳ τοῦ ἐχθροῦ ἐσπάρησαν πρὸς βλάβην τοῦ Ἀγῶνος. Μετὰ δὲ τὴν συμφωνία Συνόδου καὶ ΠΘΕΟΚ θὰ ἀνατείλει, πιστεύει, ἐποχὴ ἀγάπης καὶ συνεργασίας γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ τῆς χειμαζομένης Ἐκκλησίας μας[67].

***

Ἤδη λίγο νωρίτερα, στὶς 14/27.7.1964, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ γράμμα του πρὸς τὴν ΠΘΕΟΚ ἐξέφραζε καὶ πάλι τὴν ἀπαρέσκειά του γιὰ τὴν στάση τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τους *«τὰς πρὸς τοὺς λαϊκοὺς ὑποχρεώσεις των, ἐπίσης δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν των Πέτρον Ἀστορίας ὑποχρέωσίν των, διὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτησαν τὴν χειροτονίαν ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀναστάσιον τὸ πρῶτον»*[68].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του πρὸς τὴν ΠΘΕΟΚ τῆς 13/26.8.1964, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος ἐπαναλαμβάνει ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προβοῦν σὲ ὁποιαδήποτε χειροτονία Ἐπισκόπου, χωρὶς τὴν ἐνημέρωση καὶ συγκατάθεσή του. Γιὰ τὸν π. Γεώργιο ὅμως ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἂν τὸ θέλει καὶ τὸ ἐπιτρέπει καὶ ὁ Γέροντάς του, ὅπως καὶ γιὰ τὸν π. Χρυσόστομο Κιούση, οἱ ὁποῖοι εἶναι προβεβλημένοι πρὸς χειροτονίαν, ἡ γνώμη του ἔχει ἐκφρασθεῖ καὶ δύνανται νὰ χειροτονηθοῦν. Γενικῶς, φοβεῖται

Ὀρθὰ παρατηρεῖται, ὅτι **τὰ «κατὰ παραγγελίαν λεγόμενα καὶ γραφόμενα» δὲν πληροφοροῦν καὶ δὲν οἰκοδομοῦν.** Ἄρα ἡ «ἐπιστροφὴ» τοῦ Δ.Μ. δὲν εἶναι βέβαιον κατὰ πόσον ἀποτελοῦσε γεγονὸς χαρᾶς. Ἴσως γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπέφυγε τὸ ὁποιοδήποτε σχόλιο ἐπ' αὐτοῦ.

67. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ὁ Ἀστορίας Πέτρος δὲν εἶχε λάβει ἐπικυρωμένο Συνοδικὰ Χειροτονητήριο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο καὶ τὸν Ἐπίσκοπο Σεραφεὶμ κατὰ τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του τὸν Νοέμβριο τοῦ 1962. Τοῦτο συνέβη μόλις τὸ ἔτος 1968 (βλ. Anastasios Hudson, *Metropolitan Petros of Astoria,* 2014, p. 40).

68. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν ἐργάζονται γιὰ τὴν Ἀλήθεια, ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἑαυτούς τους καὶ μάλιστα ἀπειλεῖ ὅτι, ἂν ἐξακριβωθοῦν παραβάσεις, θὰ ἀναγκασθεῖ νὰ τοὺς ἐγκαλέσει καὶ νὰ λάβει μέτρα ἐναντίον τους. Εὔχεται νὰ ὑπάρξει γενικὴ *Κληρικολαϊκὴ Σύναξη,* στὴν ὁποία νὰ συμμετάσχει καὶ ὁ ἴδιος ἢ νὰ ἀντιπροσωπευθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀστορίας Πέτρο, ὥστε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν τὰ ὑφιστάμενα προβλήματα καὶ νὰ ἐπέλθει εἰρήνη καὶ εὐλογία. **Τονίζει καὶ πάλι ὅτι ἀκόμη καὶ τὴν ἀπόδοση τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου στὸν Αὐξέντιο ἔδωσαν μόνοι τους, χωρὶς τὴν εὐλογία του, ἀλλὰ φοβούμενος μὴ τυχὸν ζημιώσει γενικῶς τὴν Ἐκκλησία σὲ τόσο κρίσιμη περίσταση δὲν παρενέβη, ὅμως δὲν παύει νὰ θεωρεῖ τὸ ἐπιτελεσθὲν μὴ κανονικὸ[69] κατ' ἀκρίβειαν.**

Νὰ σημειωθεῖ δὲ ὅτι λίγο νωρίτερα, πιθανὸν στὰ τέλη Ἰουλίου ἢ στὶς ἀρχὲς τοῦ Αὐγούστου, ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος *ὑπογράφοντας ὡς «Πρόεδρος» καὶ ὄχι ὡς «Ἀρχιεπίσκοπος»,* ἀπευθύνθηκε πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο γιὰ νὰ ἐκφράσει παράπονα κατὰ τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ τῆς τακτικῆς της, ὅτι διασαλεύει τὴν τάξη καὶ τὴν συνοχή. Ὡς παράδειγμα τούτου ἀναφέρει τὴν περίπτωση ὑποψηφίου Κληρικοῦ στὴν Δράμα, ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ χειροτονηθεῖ ἀπὸ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἐκεῖνος τελικὰ ἄλλαξε γνώμη καὶ κατόπιν ἐκκλήσεως τῶν ἐνδιαφερομένων μετέβη ὁ ἴδιος (Γαρδικίου Αὐξέντιος) γιὰ ἐξέταση τοῦ θέματος. Τότε ὅμως ἐπενέβη στέλεχος τῆς ΠΘΕΟΚ (ὁ Κων. Κόμνιος) γιὰ νὰ ματαιώσει τὴν παρέμβασή του καὶ τὴν χειροτονία, ἡ ὁποία ὅμως τελικὰ ἐπιτελέσθηκε[70]. Γι' αὐτὸ καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο νὰ συστήσει τὰ δέοντα σὲ αὐτοὺς ποὺ ζητοῦν ἐκλογὴ Ἐπισκόπων ψήφῳ Κλήρου καὶ Λαοῦ καὶ ἀναστατώνουν τὸ

69. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

70. Πρόκειται γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ π. Ἰωάννου Χατζηδιάκου γιὰ τὶς Ἐνορίες Βαθυχωρίου Κυργίων καὶ Ἁγίου Ἀθανασίου νομοῦ Δράμας, ἡ ὁποία τελέσθηκε στὸν παλαιὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴν Δράμα ἀπὸ τὸν Γαρδικίου Αὐξέντιο (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 449-450/15.8.1964, σελ. 9). Στὸ θέμα αὐτὸ μὲ ἐπίκριση κατὰ τῶν Ἀρχ/που Αὐξεντίου καὶ π. Μιχαὴλ Σαββόπουλου Δράμας ἀναφέρεται καὶ τὸ Πρακτικὸ 658/27.7.1964 τῆς Κοινότητος Καβάλας (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 178).

Ἡ τετραμελὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

μικρὸ Ποίμνιο τοῦ Κυρίου ἁμαρτάνοντες, ὥστε νὰ ἔχουν πειθαρχία καὶ ὑπακοὴ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἡ ὁποία ὑφίσταται ταπεινώσεις χωρὶς νὰ προσφεύγει σὲ ἔνδικα μέσα ἐναντίον τους. Διαδίδεται μάλιστα ἡ φήμη ὅτι πρόκειται νὰ ἔλθει ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν Ἀστορίας Πέτρο γιὰ χειροτονία Ἀρχιερέων, ὥστε οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ νὰ ἀπειλοῦν ὅτι θὰ δημιουργήσουν σχίσμα πρὸς διασυρμὸν τοῦ τιμίου ὀνόματός μας[71].

Ἀπὸ πλευρᾶς ΠΘΕΟΚ εἶχε κυκλοφορηθεῖ ἔντυπη Ἐγκύκλιος τῆς 1/14.8.1964 μὲ τὰ ἱστορικὰ τοῦ Ἀγῶνος, τὴν ἔνδοξη ἐποχὴ τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ τὴν Ματθαιϊκὴ ἐκτροπή, ὅπου (στοὺς Ματθαιϊκοὺς) ἐπικρατοῦσε ἡ βία, ἡ σκληρότητα, ἡ καταπίεση τῶν ὑποδεεστέρων καὶ ἡ αὐταρχικότητα ἀπὸ μέρους τῶν ἀξιωματούχων τους, ὅπως καὶ ἡ ἀπόκτηση περιουσιῶν, γι' αὐτὸ καὶ ἐλαχιστοποιήθηκαν. Ὥστε (οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ) νὰ φθάσουν στὰ καθ' ἡμᾶς τονίζοντας, ὅτι σὲ ὅσα μὴ

71. Ἀρχεῖον Διαυλείας Ἀκακίου. Τὰ γραφόμενα βεβαίως ἀποτελοῦν θέσεις τῶν τριῶν Ἐπισκόπων καὶ ἐλέγχονται ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια καὶ ἀξιοπιστία τους. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ διασυρμὸς τοῦ τιμίου ὀνόματός μας δὲν ἔγινε βασικῶς καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ΠΘΕΟΚ, παρὰ τὰ ὅποια λάθη της, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀπετέλεσαν τὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ σὲ αὐτὸ μεγάλο μέρος εὐθύνης ἀποδίδεται στὸν ἀποστολέα τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς.

κανονικὰ συνέβησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπῆρξε ἀποδοχὴ χάριν εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκλογῆς. Καὶ παρέμεινε μία μόνον ἀξίωση, σχετικὰ μὲ τὴν συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τοῦ μαρτυρικοῦ λαοῦ μας στὴν ἐκλογὴ τῶν ὑποψηφίων γιὰ τὴν ἀρχιερωσύνη, ὥστε νὰ προάγονται στὸ μέγιστο τοῦτο ἀξίωμα οἱ ἄριστοι ἀπὸ τοὺς ὑπάρχοντες[72].

Ἕτερη ἀπὸ 7/20.8.1964 ἐπιστολὴ τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρεται στὴν διαμεσολαβητικὴ προσπάθεια τοῦ θεολόγου Στ. Καραμήτσου, ὅπως καὶ σὲ διάφορες ἄλλες, ἀρνητικὲς ἐνέργειες, ποὺ ἐπακολούθησαν ἀπὸ μέρους τῶν τριῶν Ἐπισκόπων, μὲ δήλωση ἀποφασιστικότητος γιὰ κατίσχυση τῆς ἀληθείας[73].

Ἐπιστολὴ τῆς ΠΘΕΟΚ τῆς 9/22.8.1964 πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο καλεῖ καὶ πάλιν αὐτὸν καὶ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο νὰ προσέλθουν στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ δοθεῖ δυναμικὴ λύση στὴν ἐπικρατοῦσα δυσχερῆ κατάσταση. Σὲ αὐτὴν γίνεται ἀναφορὰ καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχιμ. π. Ματθαίου Λαγγῆ, ὁ ὁποῖος ἴσως προτάθηκε γιὰ πιθανὴ προαγωγή, ἀλλὰ οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ ἐφιστοῦν τὴν προσοχὴ λέγοντες ὅτι προτιμοῦν τὴν ἐνεστῶσα κατάσταση, παρὰ τὴν χειροτέρευσή της μὲ μὴ κατάλληλες χειροτονίες[74]. Ἡ ἐπιμονὴ τῆς ΠΘΕΟΚ, ποὺ παρουσιάζουμε ἐν συντομίᾳ, ἡ ὁποία μάλιστα εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὶς 17.8.1964 νὰ ἐκδίδει καὶ τὸ 15νθήμερο 4σέλιδο Δελτίον «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας», παρὰ τὰ τρωτά της σημεῖα, πρέπει νὰ γίνει παραδεκτὸ ὅτι ἐμφοροῦνταν, ὅπως εἴπαμε καὶ ἄλλοτε, ἀπὸ ἀγωνία γιὰ τὰ τεκταινόμενα, ὥστε νὰ ἀποτραποῦν μελλοντικὲς αὐθαιρεσίες καὶ πραξικοπήματα. Καὶ παρὰ τὴν ὑπογραφὴ συμφωνιῶν μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῇ ἐπι-

---

72. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

73. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

74. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ ΠΘΕΟΚ δὲν ἐξηγεῖ τὴν ἀντίθεσή της γιὰ τὴν πιθανὴ χειροτονία τοῦ Ἀρχιμ. π. Ματθαίου Λαγγῆ, ὑποτακτικοῦ τοῦ Μοναχοῦ π. Βίκτωρος ἐκδότου τοῦ Μεγάλου Συναξαριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο καλὸς καὶ σοβαρὸς Κληρικὸς καὶ ἔχαιρε συμπαθείας τόσον ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ὅσο καὶ ἑτέρων πολὺ πνευματικῶν μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας μας (π.χ. τοῦ ὁσίου Γέροντος Ἱερωνύμου τῆς Αἰγίνης).

μονῇ της, ὅπως θὰ δοῦμε κατωτέρω, οἱ ὁποῖες ἔθεταν ὑγιεῖς βάσεις γιὰ τὸ μέλλον, αὐτὲς τελικὰ δὲν τηρήθηκαν ἀπὸ πλευρᾶς Ἀρχιερέων, ὥστε κατὰ φυσικὸ λόγο νὰ μὴν ἀποφευχθοῦν ὅλα ὅσα δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ συμβοῦν στὸ ἀπώτερο μέλλον.

Σὲ σημείωμά του τῆς 4.9.1964, ὁ Κων. Κόμνιος ἀπευθυνόμενος στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο διευκρινίζει, ὡς πρὸς τὴν σύνταξη τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅτι ἐλπίζει νὰ προβλεφθεῖ εἰς αὐτὸν ὁ τρόπος ἐκλογῆς τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἐκφράζει παράπονα γιὰ τὴν ἀγνόηση τῆς ΠΘΕΟΚ[75].

***

Ἐντὸς τῆς ἐντάσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γιὰ τὰ θέματα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὡς καλὸς Ποιμήν, δὲν λησμονοῦσε τὴν ἀγαπητή του Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου Παγγαίου. Σὲ ἐπιστολή του ἐκ Βόλου τῆς 30.7.1964 πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία Μοναχή, γράφει ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ πληροφορεῖται γιὰ τὴν πρόοδο οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ, τοῦ ὁποίου τὸν θεμέλιο λίθο εἶχε καταθέσει[76]. Μάλιστα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπισπευσθοῦν οἱ ἐργασίες καὶ τὸ κτήριο νὰ στεγασθεῖ τὸ συντομώτερο δυνατὸν πρὸς πρόληψιν τυχὸν πειρασμικοῦ κωλύματος, ἀφοῦ τότε οἱ καιροὶ ἦταν δύσκολοι. Ἐκφράζει προθυμία, ἂν χρειασθεῖ, νὰ ἐφοδιάσει τὴν Μονὴ μὲ Ἀρχιερατικὸ εὐχετικὸ γράμμα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ναοῦ τυγχάνει τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ἀρχιερέως, στὸν ὁποῖον ὑπάγονται. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ γιὰ τοὺς ἐγερθέντες Ναοὺς στὰ Κύργια καὶ στὸ Ἄνω Πυξάριο, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν στὶς δικαστικὲς καὶ ἀστυνομικὲς ἀρχὲς τοῦ νομοῦ Δράμας[77].

Σὲ νέα ἐπιστολή του ἀπὸ 1.9.1964 πρὸς τὴν ἐν λόγῳ Μονή, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος εὐχαριστεῖ τὴν Ἀδελφότητα γιὰ τοὺς πόλους μὲ τοὺς 4 Εὐαγγελιστὲς ποὺ τοῦ ἔστειλαν, ὥστε νὰ τοῦ χρησιμεύσουν στὸν ὑπὸ κατασκευὴν ἀρχιερατικό του Μανδύα. Γράφει εὐγνωμόνως: *«Εὐλογημέναι νὰ εἶναι αἱ χεῖρες καὶ οἱ ὀφθαλμοί, οἱ ὁποῖοι ἐφιλοπόνησαν τὰ θαυμαστὰ καὶ ἀνώτερα παντὸς ἐπαίνου ταῦτα κομψοτεχνήματα. Εἴθε ὁ τῶν καλῶν*

75. Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου.

76. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

77. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (σύγχρονη φωτογραφία).

βραβευτὴς δίκαιος Θεὸς νὰ διατηρῇ ἐν ἀμεταπτώτῳ ὑγείᾳ τὰς εὐλαβεῖς ταῦτας ψυχάς, ἵνα ἐπὶ μήκιστον χρόνον ἐργάζωνται εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ λαμπρὰν περικόσμησιν τῶν προσεδρευόντων τῷ Ἱερῷ Θυσιαστηρίῳ Αὐτοῦ. Δὲν γνωρίζω τί ἀντάξιον ἡ ἐμὴ ἐλαχιστότης ν᾽ ἀποδώσῃ ἀνθ᾽ ὧν περ καλῶν αὕτη ἀπήλαυσε παρὰ τῆς ἀγαπητῆς Ἀδελφότητος Ὑμῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποκαρδίους εὐχὰς καὶ δεήσεις πρὸς Θεὸν διὰ τὰ πρὸς σωτηρίαν, βραδύτερον δὲ ὅ,τι δυνατὸν εἰς τὴν ἐμὴν πενιχρὰν ὑλικὴν ἱκανότητα» [78].

ΙΘ.5. Ἀπόπειρα συντάξεως καὶ ἐγκρίσεως Κανονισμοῦ Διοικήσεως

Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ νωρίτερα στὴν ἀνάθεση στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο γιὰ σύνταξη Κανονισμοῦ Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος. Ἡ ἐπίσημη ἀνακοίνωση περὶ τούτου συνέβη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 151/9.9.1964 Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου [79]. Εἰς αὐτὴν γίνεται παραδοχὴ τοῦ ὑφισταμένου κλονισμοῦ τοῦ συνδέσμου ἀγάπης καὶ ὁμονοίας καὶ ὅτι σὲ τοῦτο συντελεῖ πιθανὸν καὶ ἡ ἕως τώρα ἔλλειψη κατοχυρωμένου Ἐκκλησιαστικοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως.

78. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

79. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 452/21.9.1964, σελ. 1-2. Στὸ ἑπόμενο τεῦχος (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 453/5.10.1964, σελ. 8) ἀναδημοσιεύεται θετικὸ σχόλιο τῆς ἐφημερ. «Ἀθηναϊκῆς» τῆς 1.10.1964 περὶ τούτου.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε τὴν σύνταξη τούτου, βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς συγκεκριμένης πραγματικότητος τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος. Συστάθηκε δὲ περὶ τούτου Ἐπιτροπὴ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου. Σημειώνεται μάλιστα ὅτι στὸν Κανονισμὸ θὰ περιλαμβάνεται καὶ τὸ δικαίωμα τῶν λαϊκῶν νὰ ἐκφράζουν τὴν γνώμη τους κατὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων, σύμφωνα μὲ τὶς Ἀποστολικὲς διατάξεις καὶ τὴν μακραίωνη Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Τὸν Κανονισμὸ θὰ ἐπικυρώσει ὁριστικὰ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ θὰ παραδοθεῖ σὲ Σύναξη Κλήρου καὶ Παραρτημάτων, ὥστε νὰ ἐπιλυθοῦν ὁριστικὰ τὰ προβλήματα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἔλλειψή του. Μάλιστα, θὰ ὑπάρξει μελέτη γιὰ ἐπίτευξη ἑνότητος πάντων τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐνῶ εἶναι ἀγαθῆς προαιρέσεως, παρασύρονται ἀπὸ ἄγνοια σὲ παρασυναγωγὲς ἀσυνειδήτων χριστοκαπήλων. Ὅσοι δὲ κατόπιν πάντων τούτων συνεχίζουν νὰ ἐγείρουν στάσεις καὶ ταραχές, θὰ ἐπιτιμηθοῦν αὐστηρὰ σύμφωνα μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ θὰ κηρυχθοῦν ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπίβουλοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τῆς πατρώας εὐσεβείας[79].

Ἡ Μικτὴ Κληρικολαϊκὴ Ἐπιτροπὴ «Συστάσεως Κανονισμοῦ Διοικήσεως» πραγματοποίησε τὴν πρώτη πανηγυρικὴ Συνεδρίασή της στὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας, 29.9/12.10.1964. Καταρτίσθηκε εἰδικὸ Πρόγραμμα μὲ δέηση καὶ εὐχὴ ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, ὁ ὁποῖος κήρυξε τὴν ἔναρξη τῆς Συνεδριάσεως καὶ ἀνέγνωσε λόγο, ἀναφερθεὶς στὴν συγκρότηση τῆς Ἐπιτροπῆς *«ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ζηλευτοῦ καὶ πεπαιδευμένου Ἱεράρχου Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου».* Τόνισε ὅτι ὁ ἀναμενόμενος Κανονισμὸς δὲν θὰ εἶναι ἁπλὸ Καταστατικὸ ἑνὸς Σωματείου, ἀλλὰ ὁ *κώδικας πορείας* τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ τεθεῖ σταθερὴ βάση γιὰ νὰ συντρίβονται ὅλες οἱ ἀπὸ μικρόνοια ἢ ἀσέβεια ἀντιδράσεις.

Ἀντιφώνησε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος τόνισε ὅτι τὸ ἔργο αὐτῆς εἶναι ἰδιαίτερα δυσχερές. Ἐξῆρε τὴν σημασία τοῦ Κώδικος γιὰ τὸ μέλλον τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ ἔκανε ἔκκληση γιὰ εἰλικρινῆ συνεργασία.

Ἐναρκτήρια Συνεδρίαση Ἐπιτροπῆς «Συστάσεως Κανονισμοῦ Διοικήσεως», 29.9.1964.

Στὴν Ἐπιτροπὴ συμμετεῖχαν ὡς Ἀντιπρόεδρος ὁ λόγιος Μοναχὸς Μᾶρκος Χανιώτης, καὶ ὡς Μέλη οἱ Ἀρχ/τες Ἀνεμπόδιστος Μπότσης, Μερκούριος Καλοσκάμης, Διονύσιος Καλάργυρος, Θεόφιλος Τσίρμπας, Γαβριὴλ Καλαμισάκης καὶ Παΐσιος Εὐθυμιάδης, οἱ Πρωτοπρ. Σάββας Παπαδόπουλος (Θεσσαλονίκης) καὶ Μιχαὴλ Σαββόπουλος (Δράμας), καὶ οἱ λαϊκοὶ Στ. Καραμῆτσος (θεολόγος), Παν. Βασιλειάδης (Θεσσαλονίκης), Γ. Πουλαντζακίδης καὶ Ἰω. Μιχαλόπουλος. Ἐπίσης, ὡς Ἀναπληρωματικὰ Μέλη οἱ Ἀρχ/τες Εὐσέβιος Καραγιῶργος (Στυλίδος), Παΐσιος Φινοκαλλιωτάκης, Ἰγνάτιος Τσαντίλης, Ἰουστῖνος Κολοτοῦρος, Ἀγαθάγγελος Δακούσης καὶ Κυπριανὸς Ἀθανασίου, οἱ Ἱερεῖς Ἀντώνιος Παπακαλούσιος (Λαρίσης) καὶ Γεώργιος Σμυράκης, καὶ οἱ λαϊκοὶ Γ. Γκούμας καὶ Στ. Μαγγανάρης.

Πολλὰ δὲ ἀπὸ τὰ Μέλη, τακτικὰ καὶ ἀναπληρωματικά, τοποθετήθηκαν γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν Συνεδρίαση μὲ πνεῦμα ἀγάπης καὶ ἐνδιαφέροντος.

Κατόπιν, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀναφέρθηκε στὸ Σχέδιο Κώδικος, τὸ ὁποῖο εἶχε ἤδη ἐκπονήσει καὶ παρέδωσε ἀντίγραφό του στὰ Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, γιὰ κατ' ἰδίαν μελέτη, ὥστε νὰ σημειώσουν τὶς παρατηρήσεις τους καὶ σὲ προσεχῆ Συνεδρίαση νὰ συζητήσουν κατ' ἄρθρον τὸν Κώδικα καὶ νὰ

ἐγκρίνουν αὐτόν, προκειμένου νὰ τὸν θέσουν στὴν κρίση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ νέα Συνεδρίαση ὁρίσθηκε γιὰ τὸ βράδυ τῆς 3/16 Νοεμβρίου[80].

Τὸ Σχέδιο τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως, τὸ ὁποῖο ἔχουμε στὰ χέρια μας[81], ποὺ συνέταξε ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, εἶναι ἕνα σχετικὰ σύντομο κείμενο, ἀποτελούμενο ἀπὸ 40 ἄρθρα. Φέρει τοὺς ἑξῆς ἐσωτερικοὺς τίτλους: *Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος* (1-13), *Ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπισκόπων* (14-20), *Καθήκοντα καὶ Δικαιώματα τῶν Ἐπισκόπων* (21-33), *Γάμος καὶ Διαζύγιον* (34-37), καὶ *Ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομικὴ Διαχείρισις* (38-40).

Ὡς πρὸς τὴν *Ἱερὰ Σύνοδο,* μετὰ τὴν ἐπίκληση τοῦ Ὀνόματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τὸ ἄρθρο 1 γράφει ἐπὶ λέξει: *«Ἡ κατὰ τὸ 1935 ἱδρυθεῖσα ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, συνεχίζουσα τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀναδιοργανώθη τῷ 1962 ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἑνὸς Ἀρχιεπισκόπου καὶ πέντε Ἐπισκόπων, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας [τότε] ἀρξαμένου ἱεροῦ ἀγῶνος πρὸς φυλακὴν ἀλυμάντου τῆς παραδοθείσης ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἀκαινοτομήτου τῆς θείας λατρείας».*

Τὰ ἐν συνεχείᾳ ἄρθρα προβλέπουν τὴν συγκρότηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ποῦ καὶ πότε συνέρχεται, τὴν νόμιμη ἀπαρτία καὶ τὸν τρόπο λήψεως ἀποφάσεων, τὰ Πρακτικὰ αὐτῆς, τὶς ἁρμοδιότητες, τὴν ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη, τὴν ἐπιβολὴ κανονικῶν ποινῶν, τὴν ἔκδοση δικαστικῶν ἀποφάσεων, τὴν ἐλάττωση ποινῶν καὶ τὴν ἀπονομὴ χάριτος, τὴν ἐκδίκαση κατηγοριῶν κατὰ Ἐπισκόπου καὶ περὶ τῆς σφραγῖδος αὐτῆς.

Σχετικὰ μὲ τὴν *ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπισκόπων,* τὰ ἄρθρα προβλέπουν ποιοί εἶναι ἐκλέξιμοι γιὰ τὴν ἀρχιερατεία, ἡ ἡλικία, τὰ προσόντα αὐτῶν, καὶ ὁ τρόπος ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου· ἐπ' αὐτοῦ, παραθέτουμε ὁλόκληρο τὸ ἄρθρο 15: *«Μετὰ τὸν θάνατον ἤ τὴν παραίτησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὁρίζεται Τοποτηρητὴς αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ ἔχων τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ ἐντὸς 40 ἡμερῶν ἡμέρα ἐκλογῆς Ἀρχι-*

80. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 454/19.10.1964, σελ. 4-7: *«Ἕνας σημαντικὸς σταθμός».*

81. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

επισκόπου συγκαλουμένης κληρικολαϊκῆς συνελεύσεως, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα Παραρτημάτων τῶν Γ.Ο.Χ. Ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλεξίμων τὸν ὁποῖον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος θὰ καταρτίζῃ, ἡ κληρικολαϊκὴ συνέλευσις θὰ προκρίνῃ τρεῖς ὑποψηφίους, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δι᾽ ἰδίας μυστικῆς ψηφοφορίας θὰ ἐκλέξῃ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. Δικαίωμα ὑποβολῆς ὑποψηφιότητος Ἀρχιεπισκόπου ἔχουσι πάντες οἱ Κληρικοί, ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ. Ἄν ὁ ἐκλεγεὶς δὲν τυγχάνει ἐκ τῆς τάξεως τῶν Ἀρχιερέων, τότε τελοῦνται τὰ ἐπὶ τούτῳ νόμιμα καὶ ἐκκλησιαστικῶς διατεταγμένα πρὸς εἰς Ἀρχιερέα προχείρισιν αὐτοῦ καὶ ἐγκαθίδρυσιν ἐν τῷ ἀρχιερατικῷ ἀξιώματι». Ἄρθρο 16: *«Ἡ ἐκλογὴ τῶν Ἐπισκόπων θὰ ἐνεργῆται ὁμοιοτρόπως, ἤτοι τῆς κληρικολαϊκῆς συνελεύσεως διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ὑποδεικνυούσης, καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκ τῶν πλειοψηφούντων ἐκλεγούσης τοὺς Ἐπισκόπους».* Ἄρθρο 17: *«Περὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπισκόπου καθορίζει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος».* Συνεχίζουν τὰ ἄρθρα περὶ τοῦ ποιοὶ Κληρικοὶ στεροῦνται τοῦ δικαιώματος ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι (οἱ εὑρισκόμενοι ἐν ὑποδικίᾳ ἤ ἐκτίοντες ποινήν), καὶ ποιοὶ λαϊκοὶ στεροῦνται δικαιώματος ψήφου (οἱ κάτω τῶν 25 ἐτῶν, οἱ μὴ ἀνήκοντες στὴν Ἐκκλησία μας, ἤ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀφορισμόν). Ἐπίσης, προβλέπεται ἡ δυνατότητα προσχωρήσεως ἐξωκλιματικῶν Ἐπισκόπων ἤ Κληρικῶν.

Σχετικὰ μὲ τὰ *καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν Ἐπισκόπων,* τὰ ἄρθρα προβλέπουν τὶς εὐθῦνες τοῦ κάθε Ἐπισκόπου στὴν Ἐπαρχία του ὡς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς: ἐπιτήρηση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, ἐκδίκαση ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων καὶ ἐκτροπῶν, βαθμοὶ καὶ εἴδη ἐπιβαλλομένων ποινῶν, ποιὲς ἀπὸ αὐτὲς ἐκκαλοῦνται στὴν Ἱερὰ Σύνοδο (ἄσκηση ἐφέσεως), σύγκληση Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, παραπομπὴ κατηγορίας γιὰ καθαίρεση Κληρικοῦ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ποιοὶ γίνονται δεκτοὶ ὡς κατήγοροι Κληρικοῦ καὶ ποιοὶ ὄχι, συστατικὲς ἐπιστολὲς καὶ ἔγγραφα, περὶ ἀδείας γιὰ ἐπιτέλεση ἱεροπραξιῶν, περιαγωγῆς ἱερῶν ἀντικειμένων, κηρύγματος κ.λπ. Ἄδειες Γάμου/Διαζύγια, ἵδρυση Ἱερῶν Μονῶν, Κουρές, χειροτονία

Κληρικῶν, διορισμοὶ Ψαλτῶν, Ἐπιτρόπων, ἀπόλυση ἤ παύση αὐτῶν, Ἐφημέριοι, Ἐφημεριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα.

Γιὰ τοὺς *Γάμους καὶ τὰ Διαζύγια,* τὰ ἄρθρα προβλέπουν τὴν τήρηση τῶν σχετικῶν διατάξεων, τὰ περὶ «μικτῶν γάμων», γιὰ τοὺς ἐπιτρεπτοὺς ἤ μὴ γάμους βάσει βαθμῶν σωματικῆς, ἐξ ἀγχιστείας ἤ πνευματικῆς συγγενείας, γιὰ τὴν εὐθύνη τοῦ Ἱερέως σχετικὰ μὲ τὸν ἄθεσμο γάμο, γιὰ τὴν προσπάθεια εἰρηνεύσεως διϊσταμένων συζύγων ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο, γιὰ τὸ διαζύγιο (ὑποχρέωση τηρήσεως ἀποφάσεως τῆς πολιτικῆς διοικήσεως).

Ὡς πρὸς τὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομικὴ Διαχείριση,* τὰ ἄρθρα προβλέπουν τὴν ἄσκηση ἀνωτέρας ἐποπτείας τοῦ Ἐπισκόπου ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν Ναῶν τῆς Ἐπαρχίας του, τὸν διορισμὸ Ἐπιτρόπων γιὰ συνδιαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ναοῦ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἐφημερίου, τὴν καταχώριση εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν σὲ ἰδιαίτερο βιβλίο βάσει ἀποδείξεων διπλοτύπων εἰσπράξεων καὶ ἐνταλμάτων πληρωμῶν μὲ κοινὴ εὐθύνη ἔναντι Ἐπισκόπου καὶ πολιτικῶν νόμων, τὴν ὑποχρέωση τῶν Ναῶν γιὰ καταβολὴ μηνιαίως ποσοῦ ὑπὲρ συντηρήσεως τῶν γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, περὶ Φιλοπτώχων ταμείων Ναῶν ἀπὸ διαχειριστικὴ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἐφημερίου καὶ ἐποπτεία τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. Ἐπίσης, περὶ πόρων, δωρεῶν, δισκοφοριῶν καὶ ἐπιχορηγήσεων.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν συνοπτικὴ παρουσίαση τοῦ περιεχομένου τοῦ Κανονισμοῦ, ἐξάγεται ὅτι ὁ ἐκπονήσας τὰ ἄρθρα Μαγνησίας Χρυσόστομος ἔλαβε ὑπ' ὄψιν του τὶς κύριες ἐκκλησιαστικὲς διατάξεις γιὰ ἀπαραίτητα ζητήματα ρυθμίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, συνυπολογίσας ἐκτὸς τῆς μακρᾶς ποιμαντικῆς καὶ διοικητικῆς πείρας του καὶ τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν θεμάτων στὸν χῶρο μας, ὅπως καὶ τὴν κάλυψη τῶν διαφόρων τάσεων ποὺ εἶχαν διαμορφωθεῖ κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη. Βεβαίως, σὰν πρώτη καὶ πρωτότυπη τέτοια προσπάθεια στὸν χῶρο μας ἔχρηζε προφανῶς βελτιωτικῶν διατυπώσεων, ἐξηγήσεων ἤ καὶ συμπληρώσεων. Στὴν παράγραφο περὶ γάμων καὶ διαζυγίων, γιὰ παράδειγμα, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποσαφηνισθεῖ τὸ ἄρθρο περὶ «μικτῶν γάμων» ὡς πρὸς τὴν ἔννοιά του, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ παρανοήσεων. Ἐπίσης, ὡς πρὸς τὸ διαζύγιο, ἡ λύση ἐκκλησια-

στικοῦ γάμου ἀπὸ τὰ πολιτικὰ δικαστήρια κατὰ τὸ πολιτικὸ/νομικὸ μέρος δὲν εἶναι ὁπωσδήποτε δεσμευτικὴ γιὰ ἔκδοση ἐκκλησιαστικοῦ διαζευκτηρίου, ἂν καὶ ὁ ἀστικὸς κώδικας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἐνεφορεῖτο ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸ τρόπο σκέψεως βάσει τῶν Κανονικῶν διατάξεων καὶ ἀρχῶν.

***

Ὡς πρὸς τὴν ἀντίδραση ἔναντι τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ, γνωρίζουμε ὅτι πρὶν νὰ συνέλθει ἡ ἐπὶ τούτῳ ὁρισθεῖσα Ἐπιτροπή, ἔσπευσαν ἡ ΠΘΕΟΚ καὶ ἡ Κοινότητα Θεσσαλονίκης, κατόπιν προσκλήσεως καὶ ἑτέρων Κοινοτήτων καὶ Παραρτημάτων, νὰ συγκαλέσουν σύσκεψη γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μελέτη καὶ τροποποίηση τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ στὴν Θεσσαλονίκη, τὴν Κυριακή, 12.10.1964. Ἡ προσοχή τους ἐπικεντρωνόταν στὸ γεγονὸς ὅτι *«πολλὰ ἄρθρα τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ εἶναι ἀκατάλληλα διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ συγκεκριμένως ἡ συμμετοχὴ τῶν Λαϊκῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἐπισκόπων»* [82].

Στὴν σύσκεψη ἐκείνη συμμετεῖχαν, ὅπως ἔγραφαν, ἀντιπρόσωποι τῶν κυριωτέρων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα *«ἱερῶν Κοινοτήτων». «Μετὰ πολύωρον σύσκεψιν συνετάχθη Ψήφισμα, περιλαμβάνον τὰς ἐν ὁμοφωνίᾳ ληφθεῖσας ἀποφάσεις, τὸ ὁποῖον διεβιβάσθη πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Ἐπίσκοπον Μαγνησίας κ. Χρυσόστομον διὰ τὰ περαιτέρω»* [83].

Οἱ ἐκ Καβάλας ἀναφέρουν ὅτι στὸ *«Συνέδριον τῆς Θεσσαλονίκης παρεκάθησαν ἀντιπρόσωποι ὅλων σχεδὸν τῶν Παρ/των Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας, [καὶ] διεπιστώθη μία γνώμη καὶ μία ἀπόφασις»* [84].

Στὶς 13.10.1964, ὁ Παν. Βασιλειάδης ἐκ Θεσσαλονίκης, ὁ

---

82. Βλ. Πρακτικὸν ἐκτάκτου Συνεδριάσεως 661/9.10.1964 Κοινότητος Καβάλας, στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 179.

83. Περιοδ. *«Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας»,* ἀρ.φ. 5/2.11.1964, σελ. 4: *«Σύσκεψις τῶν Ἱερῶν Κοινοτήτων».*

84. Βλ. Πρακτικὸν 662/19.10.1964 Κοινότητος Καβάλας, στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 180.

ὁποῖος ἦταν Μέλος τῆς συσταθείσης Ἐπιτροπῆς γιὰ τὸν Κανονισμὸ Διοικήσεως, ἔστειλε μὲ συνοδευτικὸ ἰδιόχειρο μήνυμα πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, ὡς Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀντίγραφο τοῦ Ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον εἶχε ἐγκριθεῖ τὴν προτεραία σὲ συνέλευση Κοινοτήτων στὴν Θεσσαλονίκη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου [85].

Ὁ δὲ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἀπρόσμενης κινήσεως, ἡ ὁποία οὐσιαστικὰ ἀνέτρεπε τὰ ὁρισθέντα ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ὑφάρπαζε ἁρμοδιότητες ποὺ δὲν εἶχαν παραχωρηθεῖ, διὰ σημειώματός του τῆς 16.10.1964 πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ζητοῦσε νὰ τοῦ κοινοποιηθεῖ ἄμεσα, πρὶν νὰ συνέλθει ἡ Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσα ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν της ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ, τὴν τοποθέτησή της ἐπὶ τοῦ Ψηφίσματος τῆς Θεσσαλονίκης, ὥστε νὰ γνωρίζει πῶς νὰ κινηθεῖ καὶ τί νὰ ὑποστηρίξει [86].

Ἤδη μάλιστα ἡ Κοινότητα Καβάλας, ἡ ὁποία ἔλαβε ἀντίγραφα τῶν Πρακτικῶν καὶ τοῦ Ψηφίσματος τῆς Θεσσαλονίκης, προέβη σὲ ἀποστολὴ διαμαρτυρίας (!) στὸν Πρόεδρο τῆς συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου [87].

Ὡς διαμαρτυρία ἴσως νὰ ἐννοεῖται ἡ ἀπὸ 27.10.1964 ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, στὴν ὁποίαν οἱ τῆς Κοινότητος Καβάλας τοῦ ἐκθέτουν *«σκέψεις»* καὶ *«γνώμας»* ἐπὶ τοῦ σχεδίου «Κανονισμοῦ Διοικήσεως» τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος. Παρὰ τὴν ἄπειρη ἐκτίμηση καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἐπισημαίνουν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ σύσταση τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ κυκλοφορηθὲν δοκίμιο ἔγιναν ἐν σπουδῇ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν διοικήσεων τῶν Ὀργανώσεών τους [87α]. Καὶ

85. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

86. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

87. Βλ. Πρακτικὸν 663/2.11.1964 Κοινότητος Καβάλας, στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἑορτολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 180.

87α. Γνωστὸ παράπονο διαφόρων κύκλων ἀπὸ παλαιὰ στὸν χῶρο μας. Θυμίζουμε ὅμως ὅτι ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν παρανόηση καὶ φαλκίδευση τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀναμονὴ καὶ ἀπαίτηση λαϊκῶν νὰ τίθενται ὑπὸ τὴν κρίση τους, τρόπον τινὰ σὲ «κοινὴ διαβούλευση», ἀποφάσεις καὶ πράξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας.

τονίζουν ὅτι στὸ σχέδιο Κανονισμοῦ ὑπάρχουν κενά, τὰ ὁποῖα μποροῦν στὸ μέλλον νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν ἐπιτήδειοι τόσο στὰ τῆς ἐκλογῆς Ἐπισκόπων, ὅσο καὶ στὸν τρόπο διορισμοῦ διοικήσεων τῶν Ναῶν τῶν Παραρτημάτων γιὰ ἀποδιοργάνωση ἤ καὶ διάλυση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος[88]. Θέτουν δὲ τὴν ἐκτὸς θέματος πρόταση, ἀφοῦ κάτι τέτοιο δὲν προβλέπεται στὸ Σχέδιο Κανονισμοῦ, νὰ μὴν ἀγνοηθοῦν ἤ ἀχρηστευθοῦν τὰ νομικῶς ἀναγνωρισμένα καὶ αὐτοτελῶς δρῶντα Σωματεῖα[89], οὔτε νὰ θιγεῖ ὁ τρόπος διοικήσεώς τους, διότι πιστεύουν ὅτι ὁ Κανονισμὸς μόνον στὰ Καταστατικὰ τῶν Σωματείων μπορεῖ ἤ πρέπει νὰ στηριχθεῖ νομικῶς, σύμφωνα μὲ τὰ διαλαμβανόμενα σὲ αὐτὰ περὶ ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ[90].

Σχετικὰ μὲ τὸ περιεχόμενό του, βεβαιώνουν ὅτι τοὺς ἀπασχο-

---

88. Ὅσοι ὑποστηρίζουν τέτοιες ἀπόψεις, διεπόμενοι ἔστω καὶ ἀπὸ ἀγαθὰ κίνητρα, κάνουν ἕνα θεμελιῶδες λάθος: ἕνα ἔργο ἄν πιστεύουμε ὅτι εἶναι θεοσύστατο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαλυθεῖ ἐπειδὴ κάποιοι Χριστιανοὶ δὲν κατέχουν σημαντικὲς ἐπιτελικὲς θέσεις σὲ ἕνα Σωματεῖο ἤ σὲ μία Ὀργάνωση ἀνθρωποσύστατη. Τοῦτο φανερώνει πρόβλημα Πίστεως στὴν Πρόνοια τῆς Κεφαλῆς τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στοὺς ἀληθινοὺς Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἀντιμετωπίζονται ἐκ προοιμίου ὡς ἀναξιόπιστοι, λόγῳ τοῦ ὅτι κάποιοι ἀπεδείχθησαν πράγματι ἀκόμη καὶ τέτοιοι. Πιθανὸν ἡ θήτευση σὲ διοικητικὰ συμβούλια, τὰ ὁποῖα ἐργάζονται καὶ λειτουργοῦν καθαρὰ ἀνθρώπινα καὶ ὑπολογιστικά, νὰ ἐπηρεάζει ὅσους συμμετέχουν σὲ αὐτὰ στὴν ἀπόκτηση μιᾶς ἀνθρωποκεντρικῆς νοοτροπίας, ἀκόμη καὶ ὅταν πρόκειται γιὰ Ὀργανισμοὺς θείους καὶ ἱερούς. Γνωστὴ παθολογία, δυστυχῶς, στὰ καθ' ἡμᾶς.

89. Ἔκφραση φόβου ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει φόβος, διότι ἁπλούστατα δὲν ἐτέθη κἄν τέτοιο ἐνδεχόμενο καταργήσεως τῶν ὑφισταμένων Σωματείων. Ὅμως, τὰ «αὐτοτελῶς δρῶντα Σωματεῖα», τὰ ὁποῖα ἔχουν συνήθως τὴν τάση νὰ ἐλέγχουν τοὺς πάντες, ἀπὸ ποιόν δέχονται νὰ ἐλεγχθοῦν ἐκκλησιαστικῶς; Διότι εἶναι ἀδιανόητο στὴν Ἐκκλησία νὰ ἔχεις τὴν αἴσθηση ὅτι κρίνεις ἀλλὰ δὲν κρίνεσαι καὶ ὅτι, ἐπειδὴ διαθέτεις κάποια νομικὴ σωματειακὴ ὀργάνωση καὶ μορφή, χαίρεις ἀσυλίας καὶ ἀσυδοσίας ἐκκλησιαστικῆς, ὄντας ὑπόλογος μόνον στὴν ἐποπτεύουσα νομαρχιακὴ ἀρχή!

90. Τότε πράγματι ἔτσι θὰ μποροῦσε νὰ γίνει, ἄν ὁ Κανονισμὸς ἐκεῖνος θὰ ἔπρεπε νὰ προσλάβει καὶ νομικὴ ἰσχύ, μέσῳ πιθανὸν τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ νομικοῦ οἰκονομικοῦ φορέως τῆς Ἐκκλησίας μας, δηλαδὴ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἕτερο θέμα, τὸ ὁποῖο δὲν εἶχε προταχθεῖ στὸ σκεπτικὸ καταρτισμοῦ τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ.

λεῖ μόνον τὸ θέμα τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναδείξεως Ἐπισκόπων. Καὶ ζητοῦν γιὰ τὸ ἀνεπίληπτον τῆς ἐκλογῆς νὰ συμμετέχει ἁρμόζων ἀριθμὸς ἐκλεκτόρων, ἡ ἀνάδειξη τῶν ὁποίων ἐπιβάλλεται νὰ γίνεται *«διὰ τὸ ἔγκυρον καὶ κανονικὸν ἀπὸ τὰς δρώσας Ὀργανώσεις καὶ οὐχὶ ἄλλως»*. Ἐκφράζουν τὴν ὑποστήριξή τους στὸ Ψήφισμα τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 12/25.10.1964 καὶ τὴν συμφωνία τους πρὸς τὸ ὑποβληθὲν ἀναλυτικὸ Ὑπόμνημα τοῦ Παν. Βασιλειάδη μὲ τὶς παρατηρήσεις σὲ κάθε ἄρθρο τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ. Προτείνουν δὲ τὴν λήψη συμβουλῆς ἀπὸ εἰδήμονα εὐσεβῆ νομικὸ γιὰ τὴν διατύπωση διατάξεων ποὺ νὰ μᾶς διασφαλίζουν ἀπὸ ὑπερβάσεις ἤ παραλείψεις ὡς πρὸς τὴν θέση μας στὸ κράτος ὡς Ἑλλήνων πολιτῶν ἀνεξαρτήτων ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐκκλησία. Ἐπίσης, ζητοῦν ἀνασύνθεση τῆς Κληρικολαϊκῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ θέματος μὲ εὐρύτερη συμμετοχὴ ἐκπροσώπων Ὀργανώσεων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐνασχόληση μὲ τὸ ἔργο χωρὶς σπουδή, διότι διαφορετικὰ δὲν θὰ γίνουν δεκτὰ ὅσα ἀποφασισθοῦν[91].

Αὐτὰ οὐσιαστικὰ διελάμβαναν καὶ τὸ ἐκ Θεσσαλονίκης Ψήφισμα[91α] καὶ τὸ Ὑπόμνημα, ὥστε ἀντὶ νὰ κινηθοῦν ἐνισχυτικὰ

91. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

91α. Στὸ Ψήφισμά τους οἱ ἀντιδρῶντες παρατηροῦν ὅτι ἡ ἐπιλογὴ τῶν προσώπων τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὸν Κανονισμὸ διοικήσεως ἔγινε μεροληπτικὰ ὑπὲρ τῶν Κληρικῶν, χωρὶς ὀρθὴ ἀναλογία μὲ τοὺς λαϊκούς, φέροντες ὡς παράδειγμα τὴν ἀνάλογη διεργασία τοῦ σχεδίου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Νεοημερολογιτικῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐπισκόπων θεωροῦν ὅτι ὑπάρχει ἀσάφεια ὡς πρὸς τὴν ἀναλογία μεταξὺ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκλεκτόρων γιὰ τὴν ἔμμεση συμμετοχή τους, κάνοντας παραπομπὴ σὲ Καταστατικὰ ἐπισήμων («ὁμοδόξων» γράφουν) ἐκκλησιῶν, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν λαϊκῶν εἶναι διπλάσιος τῶν κληρικῶν. Γι’ αὐτὸ καὶ ζητοῦν ἀνασύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς μὲ πρόσωπα κατάλληλα. Οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι ἐκλέκτορες νὰ ὁρίζονται ἀπὸ τὶς διοικήσεις τῶν Κοινοτήτων τους καὶ νὰ εἶναι διπλάσιοι τῶν κληρικῶν. Ἡ ὑπόθεση κανονικῆς ἐκλογῆς ἡγεσίας θεωροῦν ὅτι εἶναι ἡ πιὸ θεμελιώδης καὶ ἀποτελεῖ γι’ αὐτοὺς θέμα ζωῆς ἤ θανάτου. Ἂν δὲν γίνει ἀνασύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς, κανεὶς ἀντιπρόσωπος δὲν θὰ συμμετάσχει στὶς συζητήσεις καὶ κάθε μονομερὴς ἀπόφαση θὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ αὐτοὺς ἄκυρη (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου). Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως βρέθηκε ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, ἀφ’ ἑνὸς μὲ τοὺς λαϊκοὺς νὰ ἀπαιτοῦν αὐτὰ καὶ ἀφ’ ἑτέρου μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο νὰ τὸν ἀφήνει νὰ ἐξεύρει κατάλληλη λύση! Ὥστε νὰ προκύπτει σὲ κάποιους τὸ «ἁπλούστατο» ἐρώτημα, γιατί ὁ Μαγνησίας νὰ βρίσκεται πρὸ ἀδιεξόδου καὶ γιατί δὲν συνεχίζει τὸ ἔργο ποὺ τοῦ ἀνετέθη;!...

καὶ συμπληρωματικὰ στὴν ὅλη προσπάθεια, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε σαφῶς ἕνα *ἐπίτευγμα,* μὲ κάποιες διακριτικὲς βελτιωτικὲς προτάσεις τους, ἔσπευσαν νὰ ἀμφισβητήσουν τὰ πάντα ἂν δὲν πετύχαιναν τὴν ἐπιθυμητὴ συμμετοχὴ τόσο στὴν Ἐπιτροπὴ γιὰ τὸν Κανονισμό, ὅσο καὶ στὸ θέμα ἐκλογῆς Ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιεπισκόπου, ὅπου ἀπαιτοῦσαν διπλάσιο ἀριθμὸ λαϊκῶν ἐκλεκτόρων ἔναντι τῶν Κληρικῶν, διοριζομένων ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἐρήμην τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν!

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐξέφραζε καὶ ἡ ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία διὰ μὲν τοῦ ἀπὸ 8/21.10.1964 κειμένου της «Πρὸς τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφοὺς τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἱερῶν Κοινοτήτων» ἔγραφε, ὅτι γίνεται ἤδη *«ἡ καλὴ ἀπαρχὴ τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν»*[92], στὸ δὲ ἀπὸ Νοεμβρίου τοῦ 1964 κείμενό της ὅμως «Πρὸς τὸν ἱερὸν Κλῆρον τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος» ὑποστηρίζει ὅτι ἀπαιτεῖται νὰ κανονισθεῖ ὁ τρόπος συνθέσεως τῆς συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως, μὲ δίκαιη ἀναλογία κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὅπως καὶ τῆς ἐκλογικῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως. Τὸ ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι διόρισαν τὰ μέλη τῆς συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν θεωροῦν ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ *«ἐμπαιγμὸν διὰ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον»,* διότι ὑπάρχει σαφὴς πλειοψηφία Κληρικῶν. Βεβαιώνουν δὲ ὅτι ἡ προσπάθειά τους ἀποβλέπει στὴν ἐμπέδωση τῆς τάξεως στὴν Ἐκκλησία μας καὶ στὴν ἀποτροπὴ πραξικοπημάτων στὸ μέλλον[93].

***

Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος στὴν ἀπὸ 16/29.9.1964 κοινὴ ἐπιστολὴ

92. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀρχικῶς ἡ ΠΘΕΟΚ καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 546/18.9.1964 κειμένου της πρὸς τὶς συνεργαζόμενες Κοινότητες, ἀναφερομένη στὸ σχέδιο Κανονισμοῦ διοικήσεως τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, βεβαιώνει ὅτι κατετέθη στὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ἔγινε ἀποδεκτό. Καὶ ὅτι θὰ τύχει ἐπεξεργασίας ἀπὸ 12μελῆ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ 8 Κληρικοὺς καὶ 4 λαϊκούς, ἐκλεγέντας ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, τοῦτο δὲ θεωρεῖται ἀνεπιφυλάκτως ὡς *ἐπιτυχία.*

93. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ δὲν διευκρινίζουν ὅμως περὶ τοῦ ποιός ἔχει τὸν πρῶτο λόγο ὡς πρὸς τὴν ἐπίτευξη αὐτῶν τῶν καλῶν στὴν Ἐκκλησία, οὔτε μὲ τὴν εὐλογία ποίου ἢ ποίων αὐτὰ κατορθώνονται καὶ εὐοδώνονται.

Ἀρχ/πος Λεόντιος.

του καὶ πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ πρὸς τὴν διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ βεβαιώνει ὅτι ἀπὸ τὰ κείμενα ποὺ λαμβάνει κατανοεῖ πῶς δὲν ὑπάρχει ἀμοιβαία κατανόηση, ἀγάπη καὶ δέουσα ἀντίληψη γιὰ τὶς ὑποχρεώσεις ὅλων ὡς πρὸς τὴν κανονικὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας. Ἀρχηγοὶ τῆς διοικήσεως εἶναι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ τῶν Ἐπισκόπων ὁ Πρόεδρος. Οἱ λαϊκοὶ ἔχουν ὑποχρέωση νὰ βοηθοῦν οἰκονομικῶς τὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ ἐνεργοῦν τὰ πάντα σύμφωνα μὲ τὴν εὐλογία τῶν Ἐπισκόπων. Δὲν εἶναι κανονικὸν οἱ λαϊκοὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν θέλησή τους ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων σὲ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ νὰ ζητοῦν νὰ ἀντικατασταθοῦν οἱ ὑπάρχοντες μὲ περισσότερο μορφωμένους καὶ κατὰ τὴν γνώμη τους ἀξιωτέρους. Ὡς πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν γιὰ τὴν σύνταξη Κανονισμοῦ Διοικήσεως (Καταστατικοῦ χάρτου) τὴν πρωτοβουλία πρέπει νὰ ἔχει ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος. Στὴν Ἐπιτροπὴ αὐτὴ οἱ λαϊκοὶ μὲ τοὺς Ἐπισκόπους δύνανται νὰ εὕρουν τὴν ἴδια γλῶσσα καὶ νὰ παύσει ἡ ἐπιβλαβὴς γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία διαμάχη μεταξύ τους. Οἱ Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ τείνουν τὶς πατρικές τους χεῖρες πρὸς τοὺς λαϊκούς, καὶ χωρὶς νὰ θυσιάσουν τὰ νόμιμα δικαιώματά τους, νὰ συνεργασθοῦν μαζί τους. Παρακαλῶ τοὺς λαϊκούς, τονίζει ὁ ἐπιστολογράφος, νὰ μὴν ὑπερβαίνουν τὰ δικαιώματά τους καὶ νὰ συνεργάζονται μὲ τοὺς Ἐπισκόπους. Οἱ Κληρικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκουν μὲ ὁποιονδήποτε τρόπο νὰ ἀποκτήσουν τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα. Δὲν εὐλογοῦνται ποτὲ οἱ αὐτο-προβαλλόμενοι πρὸς ἐπισκοποίησιν. Γιὰ ὅλα δὲ τὰ ζητήματα παρακαλεῖ νὰ τὸν συμβουλεύονται, διότι ἡ Ἀρχιερατική τους Σύνοδος [τῆς ΡΟΕΔ] τὸν κατέστησε ὑπεύθυνο γιὰ τὴν Ἐκκλησία τους. Καὶ τονίζει ὅτι τώρα ποὺ ὁ σατανᾶς βάλλει πανταχόθεν κατὰ τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας, αὐτοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φιλονικοῦν. Καλεῖ δὲ τοὺς λαϊκοὺς σὲ εἰρήνη καὶ ἕνωση, διότι ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχει ἂν θέλουμε νὰ διατηρήσουμε τὴν ἁγία Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Προτρέπει σὲ ἀνυπακοὴ ἔναντι

ὅσων στρέφονται κατὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Μόνον μὲ εἰρήνη καὶ μὲ εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο δύναται νὰ πραγματοποιηθεῖ Σύναξη, διότι χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ εἶναι νόμιμη[94].

Ἀπὸ αὐτὰ εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος προσπαθοῦσε στὶς κρίσιμες ἐκεῖνες στιγμὲς νὰ δράσει ἑνοποιητικά, μὲ τὸ αὐξημένο κῦρος τοῦ διορισμοῦ του πλέον ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδό του ὡς ὑπευθύνου γιὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι Γνησίους Ὀρθοδόξους, ἀφοῦ ἐπωμίσθηκε τὴν τεράστια εὐθύνη γιὰ τὶς ἀρχιερατικὲς χειροτονίες τους. Ὅμως, οἱ νουθεσίες καὶ προτροπές του, ὅπως ἔχει ἐπισημανθεῖ, ἐγίνοντο ἐπιλεκτικὰ δεκτὲς εἴτε ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους εἴτε ἀπὸ τοὺς λαϊκούς[95].

Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ στὴν ἀπὸ 26.10.1964 ἐπιστολή τους πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο βεβαιώνουν ὅτι δὲν προτίθενται νὰ δημιουργήσουν σχίσμα στὴν ἁγία Ἐκκλησία μας, οὔτε ζητοῦν τὴν ἀντικατάσταση τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων μας, παρὰ ἐπιζητοῦν νὰ ἐφαρμόζονται οἱ κανονικὲς διατάξεις τῆς Ὀρθοδοξίας σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς[96].

Ἡ κάθε πλευρὰ ἔμενε προφανῶς μὲ τὴν ἱκανοποίηση ὅτι ἔκανε τὸ καλύτερο δυνατὸν ἀπὸ μέρους της, ὅπως καὶ μὲ τὸ παράπονο ὅτι δὲν γινόταν κατανοητὴ καὶ εἰσακουστὴ ἀπὸ τοὺς λοιπούς, ὥστε νὰ προκύψουν τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα. Ἔλειπε ἐν πολλοῖς αὐτὸ ποὺ διετύπωνε πολὺ ὀρθῶς ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος, ἡ **«κοινὴ γλῶσσα»** μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων, πρᾶγμα ποὺ κατὰ τὴν γνώμη μας προσπαθοῦσε νὰ ἐπιτύχει ὁ Βιογραφούμενός μας Ἀρχιερέας, χωρὶς ὅμως νὰ γίνεται εἰσακουστός. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καλεῖ καὶ φέρει «εἰς ἑνότητα», ἀλλὰ πρέπει νὰ βρίσκει κατάλληλη ὑποδοχὴ καὶ ἀνάπαυση γιὰ νὰ σκηνώνει.

94. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

95. Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἕτερη ἐπιστολή του τῆς 16/29.9.1964 πρὸς τὸν Διαυλείας Ἀκάκιο (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη), ὑπενθυμίζει ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς πρέπει νὰ κατοικοῦν «ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῶν γυναικείων Μοναστηρίων», καὶ στὸν Βόλο ἡ ὑπηρεσία (γηραιὰ μήτηρ καὶ ἀνδροπρεπὴς κοσμοκαλόγρια κόρη) τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρέπει κανονικὰ νὰ στεγάζεται ἐκτὸς τῆς οἰκίας διαμονῆς του (διέμεναν στὸ ἰσόγειο τῆς οἰκίας Ζωγράφου, ὅπου καὶ γηροκομοῦσαν ἀνήμπορα πρόσωπα καὶ φρόντιζαν τὸν παρακείμενο Ναὸ τῆς Κοιμήσεως).

96. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἂν οἱ ἀντιμαχόμενοι σὲ μία διάσταση μὲ τὸν τρόπο καὶ τὴν στάση τους ἐμποδίζουν τοῦτο, ἡ διάσταση ἀντὶ νὰ σμικρύνεται, μεγαλώνει. Τότε ἀκόμη καὶ οἱ καλὲς προσπάθειες καὶ πρωτοβουλίες εἴτε ἐπειδὴ ἐνέχουν σκοπιμότητα, εἴτε ἀπολυτότητα καὶ ἀδιακρισία, δὲν εὐοδώνονται, ὅπως θὰ ἀναμενόταν.

***

Φθάνουμε ἔτσι στὴν ὁρισθεῖσα συνάντηση τῆς Ἐπιτροπῆς τὴν 3/16.11.1964 στὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἀθήνα γιὰ τὴν μελέτη καὶ ἔγκριση τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως. Σὲ αὐτὴν παρέστησαν 4 Ἀρχ/τες (Ἀνεμπόδιστος Μπότσης, Θεόφιλος Τσίρμπας, Γαβριὴλ Καλαμισάκης καὶ Ἰουστῖνος Κολοτοῦρος), 2 Ἱερεῖς (Μιχαὴλ Σαββόπουλος ἐκ Δράμας καὶ Ἀντώνιος Παπακαλούσιος ἐκ Λαρίσης) καὶ 2 λαϊκοὶ (Γ. Πουλαντζακίδης καὶ Στ. Μαγγανάρης). Ὁ Πρωτοσύγκελλος καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου π. Θεόφιλος εἶπε ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος δὲν παρίσταται, διότι ὑπέβαλε διὰ ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο πρὸ ἡμερῶν τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν προεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Ἰω. Μιχαλόπουλος, ὁ ὁποῖος ταυτοχρόνως ὑπέβαλε καὶ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ. Ὁ Ἀντιπρόεδρος π. Μᾶρκος Χανιώτης ἀπὸ τὴν Πάρο τηλεφώνησε ὅτι δὲν παρίσταται λόγῳ ἀδυναμίας μετακινήσεως ἀπὸ τὴν νῆσο ἐξ αἰτίας θαλασσοταραχῆς.

Ὁ Γραμματέας Γ. Πουλαντζακίδης θύμισε τότε ὅτι, ἐφ’ ὅσον λείπει ὁ Πρόεδρος, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ λοιποὶ ὅμως παρόντες ἀπεφάσισαν νὰ συνεδριάσουν ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ π. Ἀνεμποδίστου καὶ ὁ π. Θεόφιλος ἀνέγνωσε τὸ ἀπὸ 29.10.1964 κείμενο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας λοιπὸν γράφει ὅτι παρουσιάσθηκαν ἀντιδράσεις ἐκ μέρους Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν σχετικὰ μὲ τὸν ὑπὸ ἐπεξεργασίαν Κανονισμόν. Ἄλλοι τὸν ἀποδοκιμάζουν πλήρως, θεωροῦντες ὅτι ἀρκεῖ τὸ Ἱερὸν Πηδάλιον. Καὶ ἄλλοι ἀπαιτοῦν ἡ σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἴσο ἀριθμὸ Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, τῶν Κληρικῶν μόνο διοριζομένων ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἐνῶ τῶν λαϊκῶν διοριζομένων ἀπὸ τὰ διοικητικὰ

συμβούλια τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα Παραρτημάτων. Κάποια δὲ Μέλη παραιτήθηκαν. Κατόπιν τούτων, ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθει Ἐπιτροπὴ ἐπεξεργασίας καλύτερα νὰ ἀναβάλει τὶς ἐργασίες της γιὰ ἀπώτερο χρόνο, προκειμένου νὰ διευθετηθοῦν πρῶτα οἱ ἐνστάσεις ποὺ προέκυψαν καὶ κυρίως νὰ εἰρηνεύσουν τὰ ἐξημμένα πνεύματα, διότι χωρὶς τὴν διευθέτηση καὶ εἰρήνευση κάθε Κανονισμὸς ποὺ θὰ προβληθεῖ, θὰ ἀποβεῖ στὴν πράξη ἀνεφάρμοστος. Γιὰ τὴν ὑπόθεση αὐτὴ κατῆλθε στὴν Ἀθήνα τρεῖς φορὲς καὶ ἀναχωρεῖ μὲ ψυχικὴ πικρία γιὰ τὶς παραιτήσεις καὶ ἀντιθέσεις στὴν ὕπαρξη Κανονισμοῦ Διοικήσεως. Λόγῳ δὲ τῆς ἀσθενείας του[97] ἀναγκάζεται νὰ καταθέσει ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν ἐντολὴ τῆς προεδρίας στὴν Ἐπιτροπὴ καὶ νὰ παρακαλέσει αὐτὴν ὅπως τὸν ἀντικαταστήσει μὲ πρόσωπο τῆς ἐπιλογῆς της. Δηλώνει δὲ πρόθυμος νὰ στείλει ἀπὸ τὸν Βόλο τηλεφωνικῶς ἢ γραπτῶς ὁποιαδήποτε βοηθητικὰ στοιχεῖα ἀπαιτήσει τὸ ἔργο τοῦ Κανονισμοῦ, τὸν ὁποῖον εὔχεται οἱ ἀναπληρωτὲς νὰ ἐπεξεργασθοῦν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, γιὰ τὸ ἀγαθὸ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐν γένει[98].

Στὴν συζήτηση ποὺ ἐπακολούθησε, οἱ παριστάμενοι μέμφθηκαν τὴν στάση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖον ἀνέμεναν νὰ συμμορφωθεῖ πρὸς τὴν δέσμευση ποὺ εἶχε ἀναλάβει. Μόνον ὁ π. Ἀντώνιος Παπακαλούσιος εἶπε ὅτι ἡ ἐνέργειά του εἶναι νόμιμη, ἂν καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ γίνει, καὶ πρότεινε νὰ τοῦ γράψουν ἐπιστολὴ γιὰ νὰ ἀνακαλέσει τὴν παραίτησή του. Τὰ ὑπόλοιπα Μέλη συμφώνησαν νὰ σταλεῖ τέτοια ἐπιστολή, μαζὶ μὲ τὰ Πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως, καὶ ἐπίσης νὰ ἀναβληθοῦν οἱ ἐργασίες τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλλείψει Προέδρου, μὲ ἀναφορὰ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο νὰ ἐνεργήσει γιὰ τὰ περαιτέρω.

---

97. Σὲ ἐπιστολή του τῆς 18.9/1.10.1964 πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, γραμμένη ἰδιοχείρως στὰ ἀγγλικά, ἐνημερώνει ὅτι ἡ ὑγεία του δὲν πηγαίνει καλά, πάσχει ἀπὸ σακχαροδιαβήτη (2,41 ‰ στὸ αἷμα), παρὰ τὴν αὐστηρὴ δίαιτα στὴν διατροφή του, καὶ εὔχεται ὁ Θεὸς νὰ φυλάει καθέναν ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὐτὴ (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

98. Ἡ ἐπιστολὴ περιλαμβάνεται ἐντὸς τοῦ κειμένου τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 3/16.11.1964 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος).

Ὁ Γραμματέας Γ. Πουλαντζακίδης ἔγραψε πράγματι τὴν ἀπὸ 13/26.11.1964 ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, ὑποβάλλοντας αἴτηση ἐκ μέρους τῶν προσελθόντων στὴν συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἀνακαλέσει τὴν παραίτησή του, ἡ ὁποία καθιστᾶ προβληματικὴ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου, ποὺ εἶχε ἀρχικὰ χαιρετισθεῖ μὲ ἐνθουσιασμό. Συνημμένα δὲ ἐστάλη καὶ ἀντίγραφο τοῦ Πρακτικοῦ[99].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπήντησε μὲ σύντομο ἰδιόχειρο γράμμα τῆς 20.11.1964 πρὸς τὸν Γ. Πουλαντζακίδη, ὅπου γράφει ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπέβαλε ἐγκαίρως στὴν Προϊσταμένη του Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν θέση ποὺ αὐτὴ τοῦ ἀνέθεσε, ἐξηγῶντας τοὺς σοβαροὺς πρὸς τοῦτο λόγους, ὁποιαδήποτε κρίση ἤ ἐπίκριση ἐπὶ τῆς παραιτήσεώς του, ἤ σύσταση ἀνακλήσεως, ἡ ὁποία γίνεται ἀπὸ ἀλλοῦ ἐκτὸς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἶναι ἀπαράδεκτη. Τὰ δὲ Πρακτικὰ Συνεδριάσεων, τῶν ὁποίων τὰ Μέλη συνέρχονται αὐθαίρετα, στεροῦνται κύρους[100].

Ὁ Ἀρχ/πος Γαρδικίου Αὐξέντιος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 186/17-30.11.1964 γράμματος ἀπευθύνθηκε πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο ἐπὶ τῆς ἀπὸ 20.10.1964 παραιτήσεώς του. Γράφει ὅτι οἱ ἀντιδράσεις ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κανονισμοῦ ἦταν ἀναμενόμενες, ἡ δὲ ἀπαισιοδοξία τῆς ἐπιστολῆς του ἦταν ἀντίθετη πρὸς τὸν ἀρχικὸ ἐνθουσιασμό, πρᾶγμα ποὺ θεωρεῖ ὅτι ὀφείλεται σὲ ἀλλότριο ἐπηρεασμό. Τοῦ θέτει δὲ τὸ ἐρώτημα γιατί ἀρνεῖται νὰ προσφέρει τὰ πνευματικά του κεφάλαια στὴν θεμελίωση Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποσκοπεῖ στὴν εἰρήνευση καὶ στὴν βοήθεια τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Καταλήγοντας, γράφει ὅτι ἐλπίζει νὰ ἀνακαλέσει τὴν παραίτησή του καὶ νὰ ὑψωθεῖ πάνω ἀπὸ *«μικροφιλοτιμίες»*[101].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπήντησε στὸν «Πανιερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ἅγιον Γαρδικίου κ. Αὐξέντιον» τὴν 22.11.1964, κάνοντας ἀναφορὰ στὴν παραίτηση ἐπιφανῶν μελῶν τῆς ορισθείσης Ἐπιτροπῆς, ποὺ ἐκφράσθηκαν τηλεφωνικῶς ἤ αὐτοπροσώπως, ὅπως τοῦ π. Σάββα Παπαδόπουλου, τοῦ Στ. Καραμήτ-

99. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

100. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

101. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

σου, τοῦ Παν. Βασιλειάδη καὶ τοῦ Ἰω. Μιχαλόπουλου. Αὐτοί, ὅπως καὶ ὁ π. Μᾶρκος, ὁ ὁποῖος δήλωσε προφορικῶς τὴν παραίτησή του, δὲν προσῆλθαν στὴν Συνεδρίαση τῆς 3ης Νοεμβρίου. Ἀπὸ τοὺς προσελθόντες, τρεῖς ἐκ τῶν Ἀρχ/των (Ἀνεμπόδιστος, Θεόφιλος, Ἰουστῖνος) δήλωναν μὲ παρρησία ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν σύνταξη ὁποιουδήποτε Κανονισμοῦ. Τὰ δὲ κοινοποιηθέντα Ψηφίσματα Παραρτημάτων πρόβαλλαν τὴν ἀξίωση συμμετοχῆς περισσοτέρων λαϊκῶν, ἀπὸ ὅσους ὅρισε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, μὲ δικαίωμα ὁρισμοῦ τους ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ Παραρτήματα. Ἄρα τὸ δημιουργηθὲν δυσάρεστο κλῖμα δὲν εὐνοοῦσε ὁμαλὴ διεξαγωγὴ ἐργασίας. Δὲν ἠδύνατο ἀπὸ θέση ἡγεσίας νὰ ἀναλάβει τὶς εὐθῦνες ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ἀδιεξόδου. Πάντοτε ἀνταποκρίνεται σὲ ὅ,τι τοῦ ἀνατίθεται καὶ ἐπωμίσθηκε τὸ βαρὺ ἔργο ἐκπονήσεως καὶ ἐπεξεργασίας πρὸς τὸ καλύτερο τοῦ Κανονισμοῦ. Ἤλπιζε ὅμως ὅτι θὰ ἔβρισκε καλοὺς βοηθούς, οἱ ὁποῖοι νὰ ἐκτιμοῦν τὸ ἔργο καὶ νὰ μὴν τὸ ἀποδοκιμάζουν, ἀλλὰ καὶ τὰ Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἔχουν στοιχειώδεις Νομοκανονικὲς γνώσεις, γιὰ νὰ ὑπάρξει ἁρμονικὴ συνεργασία σὲ ἕνα τέτοιας ὑψίστης σημασίας ἔργο. Πρὸ αὐτῶν τῶν ἀνυπερβλήτων δυσκολιῶν εὑρεθείς, ζήτησε ἀναβολὴ τῆς συνελεύσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, γιὰ νὰ βρεθεῖ τρόπος συμβιβασμοῦ τῶν ἐναντιοφρονούντων, ἀλλὰ καὶ καλύτερης ἀνασυντάξεως τῶν Μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅμως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπέρριψε τὴν αἴτησή του. Δηλώνει προθυμία βοηθείας ἐξ ἀποστάσεως, ἀφοῦ ἄλλωστε καταδικάσθηκε νὰ ἀσκεῖ ἐφημεριακὰ καθήκοντα στὸν Βόλο, γιὰ τὴν εὐόδωση τοῦ ἔργου σχετικὰ μὲ τὸν Κανονισμό. Ἐπίσης, δὲν ἔχει τὴν ἀπόνοια νὰ πιστεύει ὅτι εἶναι ἀναντικατάστατος. Τονίζει δὲ ὅτι ἂν κάποιος Ἀρχιερέας λάμβανε τὸν κόπο νὰ πάει στὸν Βόλο, θὰ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ ποῦν περισσότερα ἀπὸ κοντά[102].

Ὁ δὲ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 202/15-28.12.1964

102. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ τελευταία παρατήρηση ἴσως νὰ ἀποτελεῖ κόλαφο γιὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν φιλοτιμήθηκαν νὰ μεταβεῖ κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς στὸν Βόλο γιὰ τὴν πρὸ ὀλίγων τότε ἡμερῶν ὀνομαστικὴ ἑορτή του, παρὰ ἔστειλαν *«τιμῆς ἕνεκεν»,* ὅπως ἔγραψαν, τὸν αἰδ. Παναγιώτη Παναγιωτόπουλο μετὰ τοῦ Ἱεροδιακόνου Παϊσίου Λουλουργᾶ! (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 456/23.11.1964, σελ. 7).

νέας ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο ἀναφέρει, ὅτι ἡ ἀπάντησή του ἀνεγνώσθη ἐν Συνόδῳ καὶ δημιούργησε πικρία, διότι ἐπτοήθη πρὸ ἀντιδράσεων, ὀφειλομένων σὲ παρανόηση ἢ κακὴ πρόθεση, ὥστε νὰ καταντήσει μία Ἐπιτροπὴ πολλὰ ὑποσχόμενη σὲ ἀδράνεια. Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσεται ποὺ δὲν ἔχουμε πολλὰ Μέλη μὲ Νομοκανονικὲς γνώσεις. Θεωρεῖ ὅτι ἔκρινε συμφέρον νὰ ἀπομακρυνθεῖ γιὰ τοὺς λόγους ποὺ γνωρίζει. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ καλές του προθέσεις εἶναι ἀναμφίβολες, θὰ συζητήσουν ἀπὸ κοντὰ ὅταν θὰ ἔλθει γιὰ τὰ ἅγια Θεοφάνεια στὴν Ἀθήνα[103].

Ἀπὸ τὴν ὅλη ἐξιστόρηση αὐτοῦ τοῦ πολὺ σημαντικοῦ θέματος, ἔχουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ καλὴ πράγματι διάθεση καὶ χρηστὲς ἐλπίδες ἀποπειράθηκε μὲ τὸ σχέδιο Κανονισμοῦ νὰ βοηθήσει σὲ μία κρίσιμη στιγμὴ τὰ πράγματα στὴν Ἐκκλησία μας, παρὰ τὰ αὐξημένα προβλήματα τῆς ὑγείας του. Ὅμως, καὶ πάλι στὸ μέσον εὑρισκόμενος ἀντιρρόπων τάσεων, τὶς ὁποῖες προσπαθοῦσε νὰ ἀμβλύνει, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ὅτι στερεῖται καταλλήλων συνεργατῶν μὲ γνώση καὶ κατανόηση, αἰσθάνθηκε ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀντιπαλέψει μὲ ἀντιξοότητες πέραν τῶν δυνάμεών του.

Οἱ ὁρισθέντες ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο Κληρικοὶ ἦταν μᾶλλον στὴν πλειοψηφία τους τουλάχιστον ἀκατάλληλοι γιὰ σοβαρὸ καὶ ἐποικοδομητικὸ ἔργο στὸ θέμα τοῦ Κανονισμοῦ, οἱ δὲ λαϊκοὶ τῆς ΠΘΕΟΚ, τῶν Ὀργανώσεων, Κοινοτήτων κ.λπ., ποὺ ὀρθῶς μὲν ἐντόπιζαν ὅτι χρειάζεται ἀνασύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀντὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν καλῶς ἐναρξαμένη προσπάθεια, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε ἐλπιδοφόρα ἐξέλιξη στὰ τότε ἰσχύοντα, ἔσπευσαν μὲ τὴν διακρίνουσα αὐτοὺς τραχύτητα (κατὰ τὴν

103. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Σὲ ἐπιστολὴ τῆς 27.12.1964 πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος πληροφορεῖ ὅτι ἑόρτασε τὰ Χριστούγεννα μὲ τὴν συμμετοχὴ τοῦ Αἰδ. π. Στυλιανοῦ Μουσᾶ ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ὅτι ὑπῆρχε πιθανότης νὰ βρίσκεται τὰ Θεοφάνεια στὴν Θεσσαλονίκη ὡς προσκεκλημένος ὑπὸ τῆς ἐκεῖ Κοινότητος (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου). Ὅμως, εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τὸν ἀνέμεναν εἰδικῶς τότε στὴν Ἀθήνα.

γνώμη τους «ἀγωνιστικότητα») νὰ διεκδικήσουν ἐξ ἀρχῆς τὰ μέγιστα, μὴ ἀρκεσθέντες στὰ λίγα καὶ σίγουρα, ὥστε μὲ τὸν καιρὸ νὰ προχωρήσουν σὲ καλυτέρευση τῶν πραγμάτων.

Ἔχουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ στάση τῶν λαϊκῶν ἦταν αὐτὴ ποὺ περισσότερο ἀπογοήτευσε τὸν Βιογραφούμενό μας, ἐφ' ὅσον ἀπαιτοῦσαν ὑπερβολικὰ ἢ ἀδύνατα πράγματα, σὰν νὰ εὑρίσκοντο ἐκτὸς πραγματικότητος, ἀφοῦ τὰ προσφερόμενα ἀποτελοῦσαν ἤδη ὑποχώρηση τῆς μέχρι τότε ἀκαμψίας τῶν τριῶν Ἀρχιερέων. Γι' αὐτὸ καὶ χάθηκε μία καλὴ εὐκαιρία ἂν ὄχι γιὰ *πλήρη τακτοποίηση καὶ ὁμαλοποίηση τῶν πραγμάτων,* ἀλλὰ πάντως γιὰ *ἔναρξη τουλάχιστον μιᾶς θετικῆς διαδικασίας,* ποὺ μὲ ὑπομονὴ καὶ διάκριση θὰ μποροῦσε νὰ ἀποδώσει καρποὺς ἀγαθοὺς μακροπρόθεσμα, ὅπως καὶ νὰ προφυλάξει πιθανῶς ἀπὸ δεινά, τὰ ὁποῖα συνέβησαν ἀργότερα. Διότι, περὶ Κανονισμοῦ δὲν ἔγινε πλέον λόγος τὰ ἑπόμενα χρόνια, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ προσπάθεια ἐγκαταλείφθηκε μόλις εἶχε ἀρχίσει. Δὲν ἤμασταν ὥριμοι ὅπως φαίνεται γιὰ κάτι τέτοιο. Τὸ θέμα αὐτὸ καὶ στὸ μέλλον, ὅποτε ἐπανήρχετο καὶ κατεβάλλοντο σχετικὲς προσπάθειες, ἔβρισκε πάντοτε ἰσχυρὴ ἀντίδραση γιὰ διαφόρους λόγους ἀπὸ διαφόρους παράγοντες, ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις, καὶ ἀκόμη μᾶς ταλαιπωρεῖ, παρὰ τὴν γενναία, ἐπαινετὴ καὶ ἀποφασιστικὴ προώθησή του ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας ἐντὸς τῶν συγχρόνων πλέον νομικῶν πλαισίων.

Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, συνεχίζοντες τότε τὸν *«ἀνένδοτον ἀγῶνα»* τους, ἔγραφαν μεταξὺ ἄλλων σὲ ἀνοικτὴ διακήρυξή τους τῆς 5/18.12.1964 πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο: *«Οἱαιδήποτε προσπάθειαι τακτοποιήσεως τοῦ ὑπὸ συζήτησιν Κανονισμοῦ Διοικήσεως κατὰ τὸ δοκοῦν ὑμῖν, ἐρήμην τῆς νομίμου Ἡγεσίας τῶν λαϊκῶν, πρὸς τὴν ὁποίαν συμπαρίστανται ὡς γνωστὸν ὅλαι σχεδὸν αἱ ἱεραὶ Κοινότητες τῶν ὁμοφρόνων τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ματαιοπονία»* [104].

104. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη. Οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ γράφουν μὲ τέτοιον τρόπο, ὡσὰν «ἡ νόμιμος ἡγεσία τῶν λαϊκῶν» νὰ εἶναι μία ἀρχὴ ἰσοδύναμη πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο! Ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν ποὺ ἔγραφε καὶ τόνιζε ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος; Γι' αὐτὸ πάσχιζε καὶ ἀναλωνόταν ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ὡς εἰρηνοποιός;!...

Σὲ ἄλλη δὲ ἔντυπη διακήρυξή τους τῆς 24.12.1964, οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ γράφουν μὲ καύχηση ὅτι ἡ σύσκεψη τῆς Θεσσαλονίκης τῆς 12/25.10.1964 ἐπέφερε **ματαίωση** τοῦ *«ὑπόπτου σκοποῦ»* τῆς συγκροτηθείσης Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως![105]

Κατόπιν τοιαύτης τακτικῆς καὶ ἀμφισβητήσεως ἀπὸ τοὺς λαϊκούς, ὅπως καὶ ἀδυναμίας κατανοήσεως τῆς δυσχεροῦς θέσεώς του ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, πῶς ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος θὰ ἐπιτελοῦσε ἔργο ἀνορθωτικὸ καὶ ἐξυγιαντικό;

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν ἔκρυπτε τὴν πικρία του ἀπὸ τὸν παραγκωνισμό του ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἂν καὶ προσπαθοῦσε βεβαίως νὰ ἐξισορροπεῖ λεπτὲς καταστάσεις. Γράφει σὲ ἰδιόχειρη κάρτα του πρὸς τὸν π. Ἀντώνιο Μουστάκα στὸ Ἅγιον Ὄρος στὶς 24.11.1964, ὅτι δὲν γνωρίζει τὰ συμβαίνοντα μὲ τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα στὸ Κέντρο, διότι ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1963, *«ἀφ' ὅτου μὲ ἀπεμάκρυναν οἱ Σεβ/τοι συνάδελφοί μου ἐξ Ἀθηνῶν, οὗτοι διαχειρίζονται ἀσυδότως πνευματικὰ καὶ ὑλικὰ ζητήματα. Μὲ περιώρισαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου διὰ νὰ ἐπιτελῶ ἐφημεριακὰ καθήκοντα. Σύντρεις δὲ ἐκεῖνοι ἀποφασίζουν ἐρήμην ἐμοῦ. Ἀλλ' ὄψωνται οἱ αἴτιοι τῆς καταστάσεως»* [106].

ΙΘ.6. Συνοδικὲς παρεμβάσεις ἔναντι πολιτειακῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων

Παρὰ τὴν περιγραφεῖσα κρίση ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ τετραμελὴς Ἱερὰ Σύνοδος προέβη σὲ σημαντικὰ διαβήματα ἔναντι τῆς Πολιτείας, ὅπως καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγῶν, προκειμένου νὰ ὑπενθυμίσει τὰ δέοντα καὶ νὰ ἐπιτύχει ἀποτελέσματα ἀγαθὰ ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας καὶ τὴν κατάπαυση τῶν διωκτικῶν μέτρων ἐναντίον μας.

Μία *«Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ» «Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνον»,* ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του στὸν Θρόνο, εἰς διαδοχὴν τοῦ πατρός του Βασιλέως Παύλου, εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ὑπογραφομένη ἀπὸ τοὺς τέσσε-

105. Ἀρχεῖον Ἐπαμ. Ἀθ. Πριμάλη.

106. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

ρεις Ἀρχιερεῖς μας[107].

Μετὰ τὶς ἀπαραίτητες συστάσεις περὶ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ὅπως καὶ τὶς εὐχὲς πρὸς τὸν Βασιλέα, καθὼς καὶ ὑπενθυμίσεις γιὰ τὰ ἱστορικῶς ἰσχύοντα ὡς πρὸς τὴν στάση τῶν Βασιλέων ἔναντι τῆς Πίστεως, γίνεται ἀναφορὰ στὴν πρὸ 13 ἐτῶν ἔκδοση τῆς Πράξεως 45 τῆς 3.1.1951 τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς τότε Κυβερνήσεως, κατόπιν προτροπῆς τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ ἐξαπολυθεῖ φοβερὸς διωγμὸς ἐναντίον τῶν Παλαιοημερολογιτῶν: *«ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐξωρίσθημεν, ἐφυλακίσθημεν, ἀπεσχηματίσθημεν, διεπομπεύθημεν ὡς κοινοὶ ἐγκληματίαι. Οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ ἡμῶν ἐσφραγίσθησαν, τὰ Ἱερὰ καὶ τὰ Ὅσια ἐποδοπατήθησαν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Χωροφυλακῆς, διότι ἠθελήσαμεν νὰ ἀκολουθήσωμεν συμφώνως πρὸς τὴν συνείδησιν ἡμῶν τὰς Σεπτὰς τῆς Ὀρθοδοξίας Παραδόσεις καὶ τὸ Πάτριον Αὐτῆς Ἑορτολόγιον».* Ἡ ἐμμονὴ αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ παράβαση κάποιου Νόμου οὔτε παραβίαση τοῦ κειμένου Συντάγματος, μάλιστα δὲ τὸ ἀπὸ 18.1.1923 Νομοθετικὸ Διάταγμα «Περὶ τοῦ νέου πολιτικοῦ ἡμερολογίου», τὸ ὁποῖο ὑφίσταται χωρὶς νὰ ἔχει καταργηθεῖ, ἀναφέρει (ἄρθ. 1, παρ. 3) ὅτι διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο ὅσον ἀφορᾶ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶς θρησκευτικὲς ἑορτὲς καὶ ὅτι (παρ. 4) οἱ Ἐθνικὲς Ἐπέτειοι ρυθμίζονται κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο.

Ἡ πράξη 45 τοῦ 1951 προῆλθε κατόπιν τοῦ ἀπὸ 20.10.1950 ἐγγράφου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Ὑπουργὸ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ δίωξή μας. Ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία μᾶς παρέστησε σκοπίμως ὡς δῆθεν σχίζοντες τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος καὶ ὡς δῆθεν ἐγκληματοῦντες κατὰ τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως. Καὶ ἡ Πολιτεία παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν δικαίου καὶ τὴν βασικὴ διάταξη τοῦ Συντάγματος περὶ ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἔδινε τὸν χωροφύλακα στὰ χέρια τοῦ παρανομοῦντος ἐπισκόπου γιὰ νὰ μᾶς καταδιώκει,

---

107. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 447/5.7.1964, σελ. 1-3. Ὁ Κωνσταντῖνος Β΄ ἀνέλαβε τὴν Βασιλεία μὲ τὸν θάνατο τοῦ πατρός του Βασιλέως Παύλου Α΄ τὴν 6.3.1964.

προφυλακίζει καὶ διαπομπεύει. *«Καὶ οὕτως πως τὰ συνταγματικὰ δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν κατεπατοῦντο, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς σνειδήσεως κατηργεῖτο καὶ ἡ ἰσότης τῶν Ἑλλήνων ἐνώπιον τοῦ Νόμου ἔπαυεν. Ἀνενεοῦτο δὲ τὸ κράτος τῆς βίας καὶ τῆς αὐθαιρέτου θελήσεως τῶν Παπῶν τοῦ Μεσαίωνος ἐν 20ῷ αἰῶνι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι δυστυχῶς»*. Τὸ ἀδίκημα λοιπὸν ποὺ διαπράττει ἡ Πολιτεία *«ἐναντίον τῆς ὑγιεστέρας μερίδος τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν πιστοτέρων τέκνων τῆς Ὀρθοδόξου Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας»* εἶναι **προφανές.** Ἡ πράξη 45/51 εἶναι ἐντελῶς ἀντισυνταγματικὴ καὶ παράνομη καὶ ντροπιάζει τὸ εὐσεβὲς Ἔθνος μας. Καὶ ἐνῶ οἱ πάντες ἀπολαμβάνουν ἐλευθερίας, ἀκόμη καὶ θρησκευτικὲς κοινότητες αἱρετικὲς ἤ διάφορες μυστικὲς ἑταιρεῖες ποὺ δροῦν εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως, τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας μας διατελοῦν ὑπὸ τὸν ἐφιάλτη τῆς ὡς ἄνω πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἐνῶ ἀκόμη καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων τὴν 22α Ἰανουαρίου 1931, ἐπὶ κυβερνήσεως Ἐλ. Βενιζέλου, ἀνεγνώρισε τὸ ἀπαραβίαστο συνταγματικὸ δικαίωμά μας νὰ θρησκεύουμε κατ' ἀπαίτησιν τῆς συνειδήσεώς μας.

Θυμίζουν δὲ στὸν νέο Βασιλέα τὶς ὑποθῆκες τοῦ ἀειμνήστου πατρός του νὰ προστατεύσει τὸ δίκαιο τῆς ἀδικουμένης μεγάλης μερίδος τοῦ θρησκεύοντος εὐσεβοῦς λαοῦ, ποὺ ἀγωνίζεται ὄχι ὑπὲρ 13 ἡμερῶν, ἀλλὰ γιὰ τοὺς θεοσύστατους θεσμοὺς τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μας καὶ ὑπὲρ τῆς ἑνότητος αὐτῆς. Ζητοῦν λοιπὸν ἀπόδοση δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ ἔννοια τῆς ἰσοπολιτείας στὴν (τότε) Βασιλευομένη Δημοκρατία μεταξὺ τῶν πολιτῶν της, καὶ αἰτοῦνται νὰ ἀπευθυνθεῖ σύσταση στὴν Κυβέρνηση νὰ γίνουν σεβαστὰ τὰ συνταγματικὰ δικαιώματα ὅλων τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν. Ὑπογράφουν δὲ ὡς *«ταπεινοὶ ὑπήκοοι (τῆς Υ.Μ.) καὶ διάπυροι πρὸς Κύριον εὐχέται, † ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, Πρόεδρος, † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, † ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος καὶ † ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος»* [107].

***

Ἕτερο μεῖζον Συνοδικὸ κείμενο τῆς περιόδου ἐκείνης εἶναι τὸ *«Ὑπόμνημα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος περὶ καταργήσεως τῆς 45/1951 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου,*

ἐν Ἀθήναις τῇ 14/27 Μαΐου 1964»[108]. Τὸ Ὑπόμνημα ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Κυβερνήσεως, μὲ κοινοποίηση στὸν Ἀντιπρόεδρο, στὸν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς, στοὺς Ὑπουργοὺς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Δικαιοσύνης, Προεδρίας, Συντονισμοῦ, Ἀσφαλείας, στοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Κομμάτων καὶ στοὺς Βουλευτὲς τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Ἔθνους.

Οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς ἐκπροσωποῦντες ἑκατοντάδες χιλιάδες Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὑψώνουν τὴν φωνὴ τῆς συνειδήσεώς τους διαμαρτυρόμενοι γιὰ τὴν παραβίαση τῶν συνταγματικῶν δικαιωμάτων μας καὶ ἐλευθεριῶν, ποὺ ἀποτελοῦν στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ἐξηγοῦν δὲ τὸ θέμα τῆς εἰσαγωγῆς/ἐπιβολῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου στὴν Ἐκκλησία, ποὺ συνιστᾶ παράβαση θεοσυστάτων θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ χαρακτηρίζεται δικαίως ὡς ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας. Τὴν πραγματικὴ ὄψη τῆς οὐσίας, θέσεως καὶ σχέσεως ποὺ ἔχει τὸ ἡμερολόγιο μὲ τὴν Ὀρθοδοξία, ὡς ἄρρηκτα συνυφασμένο μὲ τὸ Πασχάλιο καὶ Κυριακοδρόμιο, ὡς καὶ τῶν ἱερῶν νηστειῶν καὶ τοῦ τυπικοῦ αὐτῆς, οἱ τῆς ἐπισήμου κρατικῆς ἐκκλησίας ἀπέφυγαν ἐπιμελῶς νὰ ἀναπτύξουν.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ ἀκρίβεια χρόνου, ὅπως ἐξηγοῦν οἱ Ἅγιοι Πατέρες αὐτῆς καὶ μάλιστα ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. Ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ Πληρώματός της, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἑνότητα τοῦ ὅλου Σώματός της. Τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο ποὺ σχετίζεται μὲ τὴν Ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πάσχα καὶ τοῦ ὅλου Ἑορτολογίου, κινητοῦ καὶ ἀκινήτου, εἶναι ζήτημα ἐκκλησιαστικὸ καὶ ἀφορᾶ ὁλόκληρη τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ δὲν μποροῦσε νὰ μεταβληθεῖ χωρὶς τὴν συγκατάθεση ὅλων τῶν Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συνερχομένων σὲ Πανορθόδοξη Σύνοδο.

Ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι μόνον στὰ δόγματα, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐξωτερικὴ θεία λατρεία, στὶς ἑορτὲς καὶ παραδόσεις, στὸν ὅλο πρακτικὸ βίο τοῦ Πληρώματός της. Γι’ αὐτὸ καὶ ἡ Α´ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καταδίκη τοῦ αἱρε-

108. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 448/20.7.1964, σελ. 1-6.

τικοῦ Ἀρείου, ἐνδιαφέρθηκε καὶ γιὰ τὸν ταυτόχρονο ἑορτασμὸ τοῦ Πάσχα, τὸ ὁποῖο μέχρι τότε ἑορταζόταν διαφορετικὰ στὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴν Δύση. Καὶ διὰ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας **τοποθέτησε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ τὴν ἐαρινὴ ἰσημερία μονίμως στὴν 21η Μαρτίου τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου γιὰ τὸν ταυτόχρονο ἑορτασμὸ τοῦ Πάσχα ἀνὰ τὴν οἰκουμένη.** Ἀπὸ αὐτὸ ἔχουμε τὴν διαμόρφωση τοῦ αἰωνίου Πασχαλίου, ποὺ κυμαίνεται ὡς πρὸς τὸ Πάσχα ἀπὸ 22ας Μαρτίου ἕως 25ης Ἀπριλίου. Ἡ κατοπινὴ ἀνάπτυξη τοῦ Ἑορτολογίου τοποθέτησε τὶς Ἑορτὲς στὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖο προσέλαβε τελετουργικὸ χαρακτῆρα καὶ ἀπετέλεσε πλέον Παράδοση Ἐκκλησιαστική.

Ἡ Ἐκκλησία, κατόπιν προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων, ἀπέκτησε πέραν τῆς ἑνότητος στὴν πίστη, καὶ ἑνότητα στὴν θεία Λατρεία καὶ στὴν ἐξωτερική της ἐκδήλωση. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ δὲν διετέθη εὐμενῶς σὲ προτάσεις μεταβολῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ της ἡμερολογίου, μολονότι ἦταν γνωστὴ στοὺς Ἁγίους Πατέρες ἡ χρονικὴ ἔλλειψη καὶ ἀτέλεια τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου (κατάβαση χρονολογικῶς/ἡμερομηνιακῶς τῆς ἰσημερίας).

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπέρριψε τὴν Παπικὴ Γρηγοριανὴ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση καὶ μὲ τρεῖς Μεγάλες Συνόδους (1583, 1587, 1593) κατεδίκασε αὐτὴν μὲ ἀνάθεμα, ὡς *«παγκόσμιον σκάνδαλον καὶ αὐθαίρετον καταπάτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων»*.

Αὐτὴ τὴν ἐκκλησιαστικὴ σημασία τοῦ Ἡμερολογίου, ὡς ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ πρωτεργάτης τοῦ Σχίσματος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἀπέφυγε νὰ διερμηνεύσει στὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα καὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὸν καινοτόμο σκοπό του, συγκάλεσε τὴν Ἱεραρχία τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1923 γιὰ νὰ ἀποσπάσει τὴν συγκατάθεσή της στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου στὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἱεραρχία βέβαια ἀπεφάνθη ὅτι ἀπαιτεῖται γι' αὐτὸ πλήρης συμφωνία τόσο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅσο καὶ τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὲς ἀπέκρουσαν τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ Παπικοῦ μηνολογίου ὡς «κίνδυνον μέγαν» καὶ ὡς ἀσύμφορη, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἀποφάσισε νὰ τὴν ἐπιβάλει μονομερῶς, πιέζοντας τὸ Οἰκουμενικὸ Πατρι-

αρχεῖο καὶ χρησιμοποιῶντας γιὰ τὸν σκοπὸ τοῦτο τὴν δύναμη τῆς τότε ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁπότε, στὴν Συνεδρία τῆς Ἱεραρχίας τῆς 24ης Δεκεμβρίου 1923, παρέστησαν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως μὲ τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ τὸν Ὑπουργὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὁ ὁποῖος καὶ διεμήνυσε ὅτι ἡ Ἱεραρχία ἔχει ὡς ἔργο τὸν συντονισμὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πρὸς τὸ Πολιτικὸ ἡμερολόγιο, ἔργο κατὰ τὴν γνώμη του ἐπεῖγον καὶ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν πρόληψη τῶν ἀτόπων ἀπὸ τὴν διαφορὰ τῶν Ἡμερολογίων.

Μὲ αὐτὴ τὴν φανερὴ πολιτικὴ πίεση ἐπὶ τῆς Ἱεραρχίας, αὐτὴ ἀποφάσισε νὰ ἀφομοιώσει τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἡμερολόγιο πρὸς τὸ πολιτικὸ μὲ τὸν ὅρο συμφωνίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὁ Ἀρχ/πος μὲ ἐπιστολή του προτείνει καὶ παρακαλεῖ τὸ Πατριαρχεῖο νὰ δεχθεῖ γιὰ μὲν τὶς ἀκίνητες ἑορτὲς τὸ νέο ἡμερολόγιο, γιὰ δὲ τὶς κινητὲς τοῦ ἁγίου Πάσχα τὸ παλαιό, ἂν καὶ τὰ ὑπόλοιπα Πατριαρχεῖα δὲν ἐδέχοντο τὸ Νέο/Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δέχθηκε τὴν πρόταση καὶ ὅρισε ὡς ἀλλαγὴ τὴν 10η Μαρτίου τοῦ 1924, ἡ ὁποία νὰ λογισθεῖ καὶ ἑορτασθεῖ ὡς 23η Μαρτίου *«ἐν πάσαις ταῖς ἀδελφαῖς Ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις»*. Ὅμως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος παρεβίασε τὶς ὁδηγίες γιὰ συνεννόηση καὶ κοινὴ ἀποδοχὴ τῆς Καινοτομίας ἀπὸ ὅλες τὶς Ἀδελφὲς Ἐκκλησίες, τὶς ὁποῖες ἀγνόησε. Καὶ μὲ μία Ἐγκύκλιο (430/1.3.1924) ὅρισε νὰ ὀνομασθεῖ ἡ 10η Μαρτίου ὡς 23η *«χωρὶς νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο οὐδὲν κανονικὸν δικαίωμα καὶ κατὰ προφανῆ παράβασιν τῆς κανονικῆς τάξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»*.

Ἡ εἰσαγωγὴ λοιπὸν τοῦ Νέου Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἦταν βάναυσα ἀντικανονικὴ καὶ αὐθαίρετη καὶ ἦταν ἑπόμενο νὰ δημιουργήσει τὰ σκάνδαλα στὴν συνείδηση τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἀναστάτωση στὶς Ἱερὲς Μονὲς καὶ στὶς οἰκογένειες, τὸν διχασμὸ στὴν κοινωνία καὶ νὰ προκαλέσει ἐκκλησιαστικὸ σχίσμα, ὅπως εἶχε ὁμολογήσει νωρίτερα Ἐπιτροπὴ εἰδικῶν, μὲ συμμετοχὴ τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ὡς Ἀρχιμανδρίτου, τὴν ὁποίαν εἶχε συστήσει ἡ Πολιτεία περὶ τοῦ θέματος τούτου: *«συνεπῶς, οὐδεμία τούτων (τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν) δύναται νὰ χωρισθῇ τῶν*

λοιπῶν καὶ ἀποδεχθῇ νέον ἡμερολόγιον χωρὶς νὰ καταστῇ σχισματικὴ ἔναντι τῶν ἄλλων».

Βάσει αὐτῆς, ἐκδόθηκε τὸ νομοθετικὸ διάταγμα τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄ τῆς 25.1.1923 περὶ τοῦ νέου πολιτικοῦ ἡμερολογίου γιὰ τὴν Πολιτεία, μὲ διατήρηση τῆς ἰσχύος τοῦ Ἰουλιανοῦ Παλαιοῦ ἡμερολογίου γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὶς θρησκευτικὲς ἑορτές.

Ὥστε λόγοι βαθεῖς ἐκκλησιαστικοὶ ἐπέβαλλαν στὴν πολυπληθῆ μερίδα τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τοῦ Πατρίου νὰ μὴν συμμορφωθεῖ στὴν ἐπαναστατικὴ πράξη τῆς Διοικούσης κρατικῆς ἐκκλησίας, οὔτε νὰ ἀποδεχθεῖ αὐτὸν τὸν νεωτερισμὸ ὡς ἀντιορθόδοξο καὶ διασπαστικὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἑνότητος τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας.

Ἐν τούτοις, ἡ κρατοῦσα ἐκκλησία δὲν ἔπαυσε νὰ διώκει ἀμείλικτα τὴν μερίδα αὐτὴ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Καὶ μάλιστα, μὲ προτροπὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν Πολιτεία ἡ πράξη 45 τοῦ 1951 τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, γιὰ ἕναν ἀνήκουστο διωγμὸ ἐναντίον μας μὲ τραγικὰ ἀποτελέσματα. *«Διὰ τοῦ διωγμοῦ τούτου ἀνενεώθη μία σελὶς τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως καὶ τῆς Παπικῆς βίας, ζοφερὰ τοῦ Μεσαίωνος, ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι».*

Γνωματεύσεις ἀνωτάτων λειτουργῶν τῆς Δικαιοσύνης, ὅπως ἡ ὑπ' ἀριθ. 13 τῆς 13.4.1932 τοῦ ἀντιεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου Ἀ. Γιδοπούλου, ἔκριναν ὅτι ἡ σύλληψη καὶ ἀπέλαση τῶν Κληρικῶν μας καὶ ἡ στέρηση τῆς προσωπικῆς τους ἐλευθερίας εἶναι παράνομη καὶ ἀντίκειται στὸ Σύνταγμα.

Καὶ τὸ Ὑπόμνημα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας προτρέπει:

«Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρε, Ἀπόδοτε δικαιοσύνην εἰς τὴν ἀδικουμένην ταύτην πολυπληθῆ μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τῆς ὁποίας ἡγούμεθα πνευματικῶς, τὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ Συντάγματος. Ἀναγνωρίσατε εἰς τὴν μερίδα ταύτην, τήν τε ἐθνικόφρονα καὶ εὐσεβῆ, τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν ἰσότητα τοῦ δικαιώματος τῶν πολιτῶν ἐν τῷ θρησκεύειν· καὶ καταργήσατε τὴν ἀπαισίαν καὶ ἀντισυνταγματικὴν καὶ ἀντιχριστιανικὴν ὑπ' ἀριθ. 45 πρᾶξιν τοῦ 1951 τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου..., καὶ διατάξατε, παρακαλοῦμεν, τὸ ἄνοιγμα τῶν εἰσέτι ἐσφραγισμέ-

νων ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τῶν τελουμένων ἱερῶν Μυστηρίων Γάμου καὶ Βαπτίσεων ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἡμῶν... Διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος διάπυροι πρὸς Θεὸν εὐχέται μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ, † ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, Πρόεδρος, † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, † ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος, † ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος»[108].

Τὰ δύο αὐτὰ σημαντικὰ κείμενα, μὲ τὴν προσεκτικὴ διατύπωση καὶ τὸ ἐν γένει στρωτὸ ὕφος, ὅπως καὶ τὴν οὐσιαστικὴ καὶ εὔστοχη περιεκτικότητά τους, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζουμε ἂν εἶναι ἀπὸ τὴν γραφῖδα τοῦ Βιογραφουμένου μας, καίτοι θὰ μποροῦσαν πιστεύουμε νὰ εἶναι, καὶ ἐπίσης δὲν εἶναι γνωστὸν κατὰ πόσον ἐπηρέασαν τοὺς ἀποδέκτες τους ὑπὲρ ἡμῶν, δὲν παύουν νὰ ἀποτελοῦν ἀξιοπρόσεκτη μαρτυρία τοῦ ὁμολογιακοῦ φρονήματος τῆς Ἐκκλησίας μας, κατὰ τὴν δύσκολη ἐκείνη περίοδο.

***

Δύο ἕτερα γεγονότα στὸν χῶρο τῶν ἐπισήμων λεγομένων ἐκκλησιῶν ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ἀπευθυνθεῖ πρὸς αὐτές.

Τὸ πρῶτο ἦταν ἡ ἄφιξη τῶν Προκαθημένων γιὰ τοὺς βασιλικοὺς γάμους τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1964. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς παρουσίας καὶ διαμονῆς τους σὲ ξενοδοχεῖο στὸ Κεφαλάρι Κηφισιᾶς, ἀπεστάλη πρὸς αὐτοὺς (Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο, Ἀντιοχείας Θεοδόσιο, Ἱεροσολύμων Βενέδικτο, Μόσχας Ἀλέξιο, Σερβίας Γερμανὸ καὶ Ἀρχιεπισκόπους Κύπρου Μακάριο καὶ Ἀμερικῆς Ἰάκωβο) τὸ ἑξῆς Τηλεγράφημα:

«Θρησκευόμενος Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὑπὸ Πανορθοδόξων Συνόδων καταδικασθέντος Νέου Ἑορτολογίου διηρέθη. Χαλεπότης καιρῶν ἐπιβάλλει Ὀρθοδοξίαν ἡνωμένην. Ἐν ὀνόματι Χριστοῦ παρακαλοῦμεν ἐνεργήσατε παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμῳ, ἐπάνοδον Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Πάτριον Ἑορτολόγιον. Ἓν ἑκατομμύριον πιστῶν τέκνων Ὀρθοδοξίας γονυκλινῶς σᾶς ἱκετεύουν, νὰ ἀγωνισθῆτε διὰ τὴν ἑνότητα Ἁγίας Ὀρθοδοξίας. Μὲ ἀγάπην Χριστοῦ οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν (Παλαιοημερολογιτῶν) Ἑλλάδος, † ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, Πρόεδρος, † ὁ Μαγνησίας Χρυσό-

στομος, † ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος, † ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος»[109].

Ἕτερο Τηλεγράφημα ἀπεστάλη «Πρὸς τὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου», τῆς 17/30.10.1964:

«Εὐσεβάστως ὑποκλινόμεθα ἐνώπιον μελῶν συνελθούσης Πανορθοδόξου Διασκέψεως, εὐχόμενοι Δοτῆρι Χριστῷ θείῳ Δομήτορι Ἐκκλησίας, καλὴν εὐόδωσιν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἱκετεύομεν, ὅπως Διάσκεψις ἐξαρθῇ εἰς ὕψος ἀναλόγου θείας Ἐπωνυμίας αὐτῆς καλῶς αἰσθανόμενοι χαλεπότητα καιρῶν, καθ' οὓς ἐχθροὶ Ὀρθοδοξίας ποικιλοτρόπως βυσσοδομοῦσι κατὰ τῆς ἑνότητος αὐτῆς. Πᾶσα παρέκκλισις ἀπὸ Θεοδιδάκτου Διδασκαλίας θεοπνεύστως ἑρμηνευθείσης ἐν τύποις καὶ συμβόλοις ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθὼς καὶ πᾶσα ἀθέτησις Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως διὰ μακραίωνος πράξεως, ἀναμφιβόλως θέλει καταστῇ ἀφορμὴ σκανδάλων καὶ διαιρέσεων. Ἐκκρεμοῦν Ἡμερολογιακὸν ζήτημα διασπᾶσαν Πανορθόδοξον Ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα ἐν θείᾳ Λατρείᾳ, ἀνάγκη συντομώτερον ρυθμισθῇ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς πατροπαραδότου πράξεως. Διαπραγματεύσεις καὶ διάλογοι ἀφορῶντες εἰς ἑνότητα ἢ ἕνωσιν Ὀρθοδοξίας μετ' ἄλλων ἑτεροδόξων θεωροῦνται ἀνεδαφικοὶ μὴ ὑπαρχούσης ἐκδήλου μετανοίας καὶ ἀγαθῆς προθέσεως ἐπανόδου τούτων εἰς κόλπους Ὀρθοδοξίας. Ἐκκλησία Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστανῶν Ἑλλάδος (Παλαιοημερολογιτῶν) † ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, Πρόεδρος, † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, † ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος, † ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος»[110].

Ἐπίσης, ἑτοιμάσθηκε καὶ εἰδικὸ *«Ὑπόμνημα Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐν Ἀθήναις Πρὸς τὸ Γον Πανορθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον τὸ ἐν Ρόδῳ κατ'*

109. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 452/21.9.1964, σελ. 8. Βλ. καὶ «18 Σεπτεμβρίου 1964: *Ὁ λαμπερὸς γάμος τῶν Βασιλέων Κωνσταντίνου & Ἄννας-Μαρίας»,* ὅπου γράφεται: *«Ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, στὴ γαμήλια τελετὴ παρέστησαν 104 πατριάρχες, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἀρχιερεῖς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὰ χρυσοΰφαντα ἄμφιά τους. Ἡ καθολικὴ συμμετοχὴ τῶν ἡγετῶν τῆς ὀρθοδοξίας προσέδωσε πανορθόδοξο χαρακτῆρα στὸ γεγονός, ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντῖνος ἦταν ὁ μοναδικὸς ἐν ἐνεργείᾳ ὀρθόδοξος βασιλιάς»* (ἱστότοπος: royalchronicles.gr τῆς 18/09/2018).

110. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 455/9.11.1964, σελ. 8.

Ὀκτώβριον-Νοέμβριον 1964 συνερχόμενον», μὲ ἡμερομηνία 18/31.10.1964. Τὸ περιεχόμενό του, ὅμοιο ἐν πολλοῖς πρὸς τὸ ἀντίστοιχο τοῦ 1961 (βλ. σελ. 199-202), ὁδηγεῖ ἀβίαστα στὸ συμπέρασμα ὅτι ἀποτελεῖ ἐργασία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος τὸ συνυπογράφει μὲ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ἐπισκόπους.

Μετὰ τὶς εὐχὲς γιὰ ἐπιτυχία στὶς διαβουλεύσεις τῶν Συνέδρων, ἐκφράζεται ἡ ἐλπίδα ἐνασχολήσεως μὲ ζητήματα Πανορθοδόξου σημασίας, ἡ πολυετὴς ἐκκρεμότης τῶν ὁποίων *«ἐπροξένησε πληγὰς ἐπικινδύνως διαβιβρωσκούσας τὸν ὀργανισμὸν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ ἀπειλούσας καὶ αὐτὴν τὴν ἑνότητα αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν ζητημάτων τούτων τὰ ὁποῖα θὰ ἀπασχολήσουν τὸ σεβαστὸν Ὑμῶν Συνέδριον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ εἶναι καὶ τὸ Ἡμερολογιακόν, τοῦ ὁποίου τὴν Γρηγοριανὴν Μεταρρύθμισιν ὅλως αὐθαιρέτως εἰσήγαγόν τινες τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ τῆς Ἑλλάδος»* [111].

Καὶ συνεχίζει τὸ Ὑπόμνημα ὅτι ἡ μονομερὴς καὶ αὐθαίρετη Μεταρρύθμιση ἦταν πράξη ἄστοχη καὶ ἀντικανονική, πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὶς πολλὲς παρατυπίες καὶ συγχύσεις στὴν ἐφαρμογὴ μάλιστα τοῦ Πασχαλίου Κανόνος, ποὺ φθάνει μέχρι τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐξαφανίζεται κάποτε καὶ αὐτὴ ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση γιὰ λόγους ἐκκλησιαστικῆς τάξεως στὴν θεία λατρεία καὶ εὐνομίας στὴν ἀκριβῆ τήρηση τοῦ Πασχαλίου Κανόνος, ἀποκλείσθηκε μὲ δεινὰ ἐπιτίμια ἀπὸ τρεῖς Πανορθόδοξες ἀποφάσεις (1583, 1587, 1593) ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Τρανοῦ, ὅποια ὀνομασία καὶ ἂν αὐτὴ θὰ λάμβανε, ὅπως τῆς διορθώσεως ἢ ἀλλοιώσεως. Καμμία ὅμως ἀπὸ τὶς προφάσεις ποὺ πρόβαλλαν ὅσοι ἀποδέχθηκαν τὴν Μεταρρύθμιση δὲν εὐσταθεῖ, ὅπως π.χ. ἡ τῆς χρονομετρικῆς ἀκριβείας. Ἄλλωστε τὸ προξενούμενο σκάνδαλο, ὥστε νὰ ἀπειλεῖται ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι πολὺ βαρύτερο ἀπὸ τὸ ὅποιο δῆθεν ὄφελος τῆς Μεταρρυθμίσεως. Τὸ σχίσμα καὶ ἡ διάσπαση τοῦ ἀδελφικοῦ συνδέσμου τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐξ αἰτίας ματαιόφρονος σπουδῆς, δὲν δικαιολογεῖται. Στὴν Ἐκκλησία δὲν ὑπερισχύει ἡ ἀνθρώπινη σοφία τοῦ κόσμου

111. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος.

τούτου, οἱ δὲ ἀνάγκες στὶς ἐμπορικὲς συναλλαγὲς ἀφοροῦσαν στὴν ἀποδοχὴ πολιτικοῦ ἡμερολογίου ἀπὸ τὴν Πολιτεία καὶ ὄχι τὴν ἐρειδομένη ἀπαρασάλευτα στὴν Παράδοσή της Ἐκκλησία. Ἀκόμη καὶ οἱ μὴ Χριστιανοὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι διατηροῦν διαφορετικὸ θρησκευτικὸ καὶ πολιτικὸ ἡμερολόγιο, χωρὶς ἀπὸ αὐτὸ νὰ τοὺς δημιουργεῖται ἀνυπέρβλητη δυσκολία.

Στὴν Ἑλλάδα, μεγάλη μερίδα Κλήρου καὶ Λαοῦ, συνεχίζει τὸ Ὑπόμνημα, ποὺ δὲν θέλησε νὰ γίνει κοινωνὸς μιᾶς τέτοιας ἐκκλησιαστικῆς ἀντικανονικότητος, Συνοδικῶς κατεγνωσμένης, διεχώρισε τὶς εὐθῦνες της καὶ ἀποτέλεσε ξεχωριστὴ Ἐκκλησιαστικὴ ὀντότητα (κατὰ τὸν Γ΄ ἱ. Κανόνα τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸν ΙΕ΄ τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου). Μὲ ἀποτέλεσμα ἡ κρατοῦσα Ἐκκλησία νὰ προβεῖ σὲ δῆθεν ἐκκλησιαστικὲς καταδίκες καὶ νὰ ἐξωθήσει τὴν Πολιτεία σὲ ἀνήκουστο δημόσιο διασυρμὸ καὶ σὲ ποινές, μὲ κατηγορία «ἀντιποιήσεως ἀρχῆς». Ὑπῆρξαν βανδαλισμοὶ Ναῶν καὶ ἱερῶν σκευῶν. Καὶ τὰ Μυστήρια δὲν ἐνεγράφοντο στὰ Ληξιαρχεῖα τῆς χώρας. Ἀπὸ τὶς θεολογικὲς σχολὲς ἀποκλείσθηκαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερολογίου.

Ἐκφράζεται δὲ ἡ εὐχὴ τὸ Συνέδριο στὴν Ρόδο νὰ ὑποδείξει τὰ πρέποντα, ὥστε οἱ μὲν ἀτακτήσαντες νὰ ἐπανέλθουν ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου ἀπεσκίρτησαν καὶ ὅσοι δεινοπαθοῦν νὰ λάβουν τὴν ὀφειλομένη τους δικαίωση. Διατηροῦνται ἐλπίδες τὸ Συνέδριο νὰ ἐπιληφθεῖ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖο διαιρεῖ τὴν Ὀρθόδοξη Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία στὴν ἐξωτερικὴ θεία λατρεία καὶ νὰ ὑποδείξει στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐπάνοδό της στὴν Παράδοση τοῦ Παλαιοῦ Ἑορτολογίου.

Καὶ τὸ Ὑπόμνημα καταλήγει: *«Ἅγιοι Σύνεδροι, ἐὰν ἡ ἀγωνία τῆς διαιρέσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡδήγησεν Ὑμᾶς ἐν τῇ ἱερᾷ Συνάξει ταύτῃ, ὅπως εὕρητε τρόπους ἐπανόδου τῆς Δυτικῆς ἀνταρσίας εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἁγίας μητρὸς Ἐκκλησίας, πόση ἀγωνία θὰ πρέπει νὰ διακατέχῃ Ὑμᾶς, διὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Ἁγίας Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, λόγῳ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Νέου Ἑορτολογίου; Ὁ ψίθυρος αὐτῆς τῆς ἀγωνίας, ἅγιοι Σύνεδροι, διακατέχει ἡμῶν τὰς ψυχάς, ἡ διαίρεσις μᾶς τρομάζει, τὸ δημιουργηθὲν ρῆγμα μᾶς ἀνησυχεῖ, μᾶς θορυβεῖ καὶ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς ἀγῶνας μέχρι τέλους. Εἴμεθα πιστὰ τέκνα τῆς Ὀρθοδοξίας ἕτοιμοι διὰ πᾶσαν θυ-*

σίαν· ἀναμένομεν ἀπὸ Ὑμᾶς λύσιν τοῦ φλέγοντος τούτου ζητήματος. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος (Παλαιοημερολογιτῶν), Ὁ Πρόεδρος † ὁ Γαρδικίου Αὐξέντιος, Τὰ Μέλη † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος, † ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος, † ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος»[111].

Τὸ κείμενο αὐτό, ὅπως τονίσαμε καὶ ἄλλοτε, δεικνύει τὶς ἐλπίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως καὶ τὸ σκεπτικό, ὅτι ἀκόμη ὑπάρχουν περιθώρια διορθώσεως τοῦ κακοῦ καὶ ἀνανήψεως τῶν παρανομησάντων μὲ τὴν συμβολὴ ὅσων δὲν παρανόμησαν στὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα. Παρ' ὅλον ὅτι τὸ ὕφος τοῦ κειμένου εἶναι πιθανὸν νὰ θεωρεῖται «ἀφελές», ἀποτελεῖ μαρτυρία τοῦ γεγονότος ὅτι λειτουργούσαμε ὡς «ζύμη» ἐκεῖ ποὺ δὲν φαινόταν νὰ ὑπάρχει ὑλικὸ γιὰ ὀρθόδοξες διεργασίες. Οἱ Διασκέψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχαν προετοιμαστικὸ χαρακτῆρα γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ Οἰκουμενιστικὴ γραμμὴ καὶ πορεία τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιῶν, καὶ ὄχι βεβαίως γιὰ τὴν ἐξεύρεση τρόπων ἐπανόδου τῶν ἀποκεκομμένων αἱρετικῶν στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ Οἰκουμενιστὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνῶ πράγματι περιελάμβαναν τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα στὴν θεματολογία μιᾶς μελλοντικῆς Συνοδικῆς Διασκέψεως, δὲν φαινόταν ὅμως νὰ διακατέχονται ἀπὸ ἰδιαίτερο πόνο καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν ἐπίλυση τοῦ θέματος καὶ μάλιστα γιὰ τὴν σοβαρὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ὑφισταμένου ζητήματος στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τὸ ἔθεταν οἱ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μὲ τὰ Ὑπομνήματα καὶ τὶς λοιπὲς ἐνέργειές τους. Ἡ φωνή μας ὡς ἀδικουμένων καὶ διωκομένων, ποὺ ἦταν ἡ ὄντως Φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ τὰ ἐσωτερικά μας προβλήματα, ἐπέτρεπε ἡ θεία Πρόνοια νὰ φθάνει ἕως τὶς ἀκοὲς τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιῶν μὲ τρόπο σαφῆ καὶ ἐπίσημο, ἀσχέτως ἂν αὐτοὶ στὴν πλειονότητά τους μᾶλλον τὴν ἀπέρριπταν καὶ ἀπωθοῦσαν, διότι τὸ βασικὸ ἐνδιαφέρον τους ἐστρέφετο σταθερὰ πρὸς Δυσμάς, ὄχι γιὰ νὰ δώσουν φῶς ἀληθινόν, ὅπως μέχρι σήμερα διατείνονται γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὰ ἀδικαιολόγητα, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀμαυρωθοῦν ἔτι περισσότερο ἀπὸ τὶς θολερὲς καὶ ἀφεγγεῖς ἀναθυμιάσεις τῶν καθημένων «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου» ποικιλωνύμων αἱρετικῶν.

Δὲν γνωρίζουμε τὸν τρόπο καταθέσεως ἢ παραδόσεως τοῦ ἐν

λόγῳ Ὑπομνήματος στοὺς συγκεντρωθέντες στὴν Ρόδο γιὰ τὴν Προσυνοδικὴ Διάσκεψη τοῦ 1964. Ἀπὸ πλευρᾶς Ἐκκλησίας μας ἐγράφη ὅτι *«Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Σύνοδος δι' ἀντιπροσώπων της παρηκολούθησε μετὰ ζωηροῦ καὶ τεταμένου ἐνδιαφέροντος τὰς ἐργασίας τῆς Γ´ Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀποστείλασα Τηλεγράφημα καὶ Ὑπόμνημα πρὸς τὴν ἐν Ρόδῳ συνελθοῦσαν Πανορθόδοξον Σύνοδον, ἵνα ὑπενθυμίσῃ τοῖς Σεβαστοῖς Συνέδροις τὰ πρὸς τὴν ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν αὐτῶν καθήκοντα καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τῆς ἐμμονῆς εἰς τὰ πατροπαράδοτα θέσμια καὶ πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν κακῶς γενομένην ἡμερολογιακὴν μεταρρύθμισιν»*[112].

Ἐν τούτοις, δὲν ἀνευρέθη κάποιο στοιχεῖο περὶ τοῦ ποιοί μετέβησαν τότε στὴν Ρόδο ὡς ἀπεσταλμένοι τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ὑλικοῦ ἐκ μέρους ἡμῶν. Τὸ πιὸ πιθανὸν εἶναι νὰ περιλαμβανόταν καὶ ὁ ἀνώνυμος συντάκτης τοῦ σχετικοῦ κειμένου στὸ ἐπίσημο Περιοδικό μας, ὁ ὁποῖος ἔγραψε ἴσως αὐστηρά, ἀλλὰ καὶ ἀληθινὰ προειδοποιητικὰ καὶ προφητικὰ τὰ ἑξῆς: *«Κρίνοντες γενικῶς τὴν Γ´ Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου παρατηροῦμεν, ὅτι αὕτη καὶ τὸ συγκαλέσαν αὐτὴν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον οὐδὲν ἔπραξαν ὑπὲρ προβολῆς τοῦ γοήτρου τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκδήλως ἀπεκάλυψαν τὸν φιλοπαπισμόν των καὶ τὰς "προοδευτικὰς" τάσεις των καὶ ἐδημιούργησαν εἰς πάντας τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ ταγοὶ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ "φυσικοὶ ὑπερασπισταὶ" αὐτῆς θὰ παραδώσουν τοὺς πιστοὺς δεσμίους εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ψευδοχρίστου Πάπα»*[113].

---

112. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 455/9.11.1964, σελ. 2 (ἀπὸ τὸ κύριο ἄρθρο: *«Ἡ Γ´ Πανορθόδοξος Διάσκεψις»).*

113. Αὐτόθι, σελ. 1-2. Ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου καὶ πιθανῶς παρατηρητὴς τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Ρόδο ἦταν ἴσως ὁ ἀναφερθεὶς ἀνωτέρω ἐπαμφοτερίζων θεολόγος Διον. Μπατιστᾶτος, ὁ ὁποῖος ἐκεῖνο τὸ διάστημα εἶχε ἀναλάβει γιὰ ἄλλη μία φορὰ ὡς βασικὸς συντάκτης τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας». Τὰ ὅσα ἀναφέρει περὶ φιλοπαπισμοῦ καὶ «προοδευτικῶν τάσεων» ἀνταποκρίνονται πλήρως στὴν πραγματικότητα. Οὐσιαστικά, ἡ Γ´ Πανορθόδοξη Διάσκεψη τῆς Ρόδου ἀποσκοποῦσε στὴν ἐφαρμογὴ καὶ πραγμάτωση τῆς προτάσεως στοὺς Παπικοὺς διαλόγου «ἐπὶ ἴσοις ὅροις» μὲ τοὺς Ὀρθοδόξους. Ἡ ἐκπεφρασμένη πρὸς τοῦτο ἐπιθυμία τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιῶν ἐπαναλήφθηκε καὶ δόθηκε ἡ ἐλευθερία στὶς κατὰ τόπους ἐκκλη-

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προσευχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου σὲ Θεία Λειτουργία.

σίες νὰ καλλιεργοῦν ἀπὸ μέρους τους ἀδελφικὲς σχέσεις μὲ τὴν «Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν» γιὰ τὴν βαθμιαία ἐξουδετέρωση τῶν ὑφισταμένων δυσχερειῶν. Ἐπίσης, ἐλήφθησαν ἐνδεδειγμένα μέτρα γιὰ ἔναρξη διαλόγου καὶ ἀγαθῶν σχέσεων μὲ τοὺς Ἀγγλικανοὺς καὶ Παλαιοκαθολικοὺς (βλ. ἐνδεικτικά, Μητρ. Ζιμπάμπουε Σεραφεὶμ Κυκκώτη, *«Πανορθόδοξος Σύνοδος καὶ Γ΄ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, 1964»,* στὸν ἱστότοπο: «Βῆμα Ὀρθοδοξίας», τῆς 08/06/2015).

Κ. Ὕστατη ὑπὲρ Πίστεως προσπάθεια

Κ.1. Ἐξακολούθηση Μαρτυρίας Πίστεως

ΟΠΩΣ εἴχαμε σημειώσει, στὴν Ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων τοῦ νέου ἔτους 1965 ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀφοῦ ἀνεμένετο στὸ Κέντρο, κατῆλθε γιὰ νὰ συνεορτάσει Συνοδικῶς τὴν μεγάλη Ἑορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Θεία Λειτουργία τελέσθηκε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ στὴν Καλλίπολη Πειραιῶς. Προΐστατο ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ συλλειτουργοὺς τὸν Διαυλείας Ἀκάκιο, τρεῖς Ἀρχιμ/τες (ἐν οἷς καὶ τὸν π. Χρυσόστομο Κιούση), δύο Ἁγιορεῖτες Ἱερομονάχους καὶ τρεῖς Διακόνους. Θεῖο κήρυγμα ἐκφώνησε ὁ λειτουργὸς Σεβ. Μαγνησίας, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγράφη: *«Ὁ λόγος του συνεκίνησε βαθύτατα τὰ πλήθη μὲ τὸ βάθος τῶν θεολογικῶν του ἐννοιῶν καὶ τὴν πανηγυρικὴν ἔξαρσιν»* [1].

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας, σχηματίσθηκε μεγαλοπρεπὴς ἱερὰ πομπή, πέριξ τῶν τεσσάρων Ἀρχιερέων (Ἀρχ/που Αὐξεντίου, Μαγνησίας, Διαυλείας καὶ Σαλαμῖνος), καὶ συμμετεῖχαν χιλιάδες εὐσεβοῦς λαοῦ. Στὴν Φρεαττύδα, σὲ εἰδικὴ ἐξέδρα, ἐψάλη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἁγιασμοῦ καὶ ἐρρίφθη ὁ Τ. Σταυρὸς στὴν θάλασσα, παρουσίᾳ πολλῶν ἐπισήμων. Καὶ πάλιν ὁ Σεβ. Μαγνησίας στὸ τέλος τῆς ἐντυπωσιακῆς τελετῆς εὐχαρίστησε ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὶς πολιτικές, δημοτικὲς καὶ ἀστυνομικὲς ἀρχές, οἱ ὁποῖες συνετέλεσαν στὴν τήρηση τῆς τάξεως γιὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ἑορτασμό.

Στὴν ἱερὰ τελετὴ διενεμήθη πρὸς ἅπαντας ἔντυπο μονοσέλιδο Διάγγελμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς 6/19.1.1965, ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, μὲ ἀγωνιστικὸ καὶ ὁμολογιακὸ περιεχόμενο καὶ μὲ ἀναγκαία πνευματικὴ νουθεσία. Ἐγράφετο μεταξὺ ἄλλων:

«Δὲν ἀνεχόμεθα τοὺς συμβιβασμοὺς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδο-

---

1. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 459-460/18.1.1965, σελ. 2: *«Ὁ ἐπιβλητικὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς ἑορτασμὸς τῆς Καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ».*

ξίας. Δὲν θὰ πρέπει ὅμως νὰ λησμονῶμεν, ὅτι χωρὶς τὴν ἀγάπην εἰς οὐδὲν ὠφελούμεθα. Ἡ ἀγάπη λοιπὸν ἂς εἶναι τὸ πρῶτον μας γνώρισμα. Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ ἀποφύγωμεν ἐντελῶς πᾶσαν κατάτμησιν, πᾶν σχίσμα, πᾶσαν ἀπόπειραν διαιρέσεως τῆς ἑνότητος. Ἂς καταδικάσωμεν τοιαύτας ἀποπείρας καὶ ἂς κωφεύσωμεν εἰς ἐπιζημίους ποὺ μᾶς ὑπενθυμίζουν τὰς συμβουλὰς τοῦ ὄφεως πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους. Ὅσοι πιστεύουν εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὸ μεγαλεῖον του, ἂς πλαισιώσουν μὲ πειθαρχίαν καὶ σεβασμὸν τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σύνοδον. Χωρὶς πειθαρχίαν καὶ σεβασμόν, τίποτε δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν. Κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν στιγμὴν συγχαίρομεν καὶ εὐλογοῦμεν τοὺς εὐσεβεῖς λαϊκοὺς ποὺ συγκροτοῦν τὸν ἀδιάσπαστον ὄγκον τοῦ Ἀγῶνος μας. Δὲν ἀποκρύπτομεν τοὺς φόβους μας ἀπὸ τὰς ἐνεργείας μερικῶν τύπων, οἵτινες ὑπὸ διάφορα προσχήματα καὶ χωρὶς προφανῶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνωνται, ἀπεργάζονται τὸν ὄλεθρον καὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ κινήματός μας. Ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τοὺς τύπους αὐτούς. Τὰ ὅπλα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος εἶναι ΑΓΑΠΗ καὶ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸν Κλῆρον. Ἂς φιλοδοξήσωμεν νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα εἰς τὸ ἐμπρέπον αὐτῷ ὕψος. Ὁ ἱερὸς Ἀγὼν θὰ πρέπει νὰ ἀναδειχθῇ σημαντικὸς συντηρητικὸς παράγων. Σκέψεις ἰδιοτελεῖς, μικροχαρεῖς, ἀλαζονικαί, δὲν πρέπει νὰ ἔχουν θέσιν εἰς

τὴν ψυχὴν τῶν μαχητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ψυχὴ ὅλων ἡμῶν θὰ πρέπει νὰ καταυγάζεται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης»[2].

Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ σχόλιο ἀκόμη καὶ ἀπὸ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ, τὸ ὁποῖο συντονίζεται ὀρθὰ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ὡς ἄνω Διαγγέλματος:

«Ἀπεδείχθη διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ἡ ἀρραγὴς ἑνότης τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ λαοῦ, καὶ ὅτι αἱ ἑκάστοτε ὑπάρχουσαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφοραὶ γνωμῶν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, οὔτε τὸν σύνδεσμον τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἀγάπης, οὔτε τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος διασποῦν»[3].

***

Μία ἐπιστολὴ ἀπὸ 22.1.1965 ἔγραψε ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναχράντου Μεγάρων πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, διαλαμβάνοντας ὅτι παρὰ τὴν συνάντησή τους (καὶ συλλειτουργία τους) στὰ ἅγια Θεοφάνεια, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἔχουν ἰδιαίτερη συνομιλία, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε λόγῳ ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης τῆς παρούσης περιστάσεως τοῦ Ἀγῶνος· καὶ τοῦτο συνέβη διότι δὲν διέκρινε τέτοια διάθεση στὸν ἀποδέκτη του Ἐπίσκοπο. Τοῦ γράφει δέ, ὅτι μᾶλλον δὲν ἔχει ἐκτιμήσει τὴν κρισιμότητα τῶν περιστάσεων, οὔτε ἔχει ἀντιληφθεῖ ὅτι «χάνει» προσωπικὰ καθημερινῶς ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ. Τοῦ ἀπευθύνεται μὲ τὸ θάρρος τῆς παλαιότερης ἀδελφικῆς τους συνεργασίας, ὅπως καὶ τῆς προσφορᾶς του, ἀλλὰ παραπονεῖται ὅτι συνάντησε ἀχαριστία, κυρίως βέβαια ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ἀρχιερεῖς, χωρὶς νὰ ἐξαιρεῖ καὶ τὸν ἴδιο. Ὁ ἀποστολέας ἔχει τὴν ἐντύπωση ὅτι δοκιμάζεται καὶ λυπεῖται ποὺ ὁ Μαγνησίας εἶχε ἄλλοτε ὡς Ἀρχιμανδρίτης φωτεινότερη αἴγλη, ἐνῶ τώρα φαίνεται νὰ μὴν συμβαίνει ἔτσι. Βεβαιώνει ἐν τούτοις γιὰ τὰ ἀναλλοίωτα ἀδελφικὰ καὶ φιλικὰ συναισθήματά του ἔναντί του. Καὶ ὅτι ἐπίσης τοῦ στέλνει καὶ κάποιο σημείωμα ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου[4].

---

2. Αὐτόθι, σελ. 4.

3. Βλ. περιοδ. «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 8/18.1.1965, σελ. 4 (*«Ὁ ἑορτασμὸς τῶν Ἁγίων Θεοφανείων»*). Συγχαρητήριο ἐπιστολὴ πρὸς τὸν «ἅγιον Μαγνησίας» γιὰ τὴν ἑνωτική του στάση καὶ γραμμὴ τοῦ ἀπέστειλε ὁ Μοναχὸς Μᾶρκος Χανιώτης τὴν 19.1.1965 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

4. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση (Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

Ἐπ' αὐτῆς τῆς παραπονετικῆς ἐπιστολῆς, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀπήντησε ἐπιγραμματικὰ καὶ ἀξιοπρόσεκτα ἐκ Βόλου τὴν 5.2.1965:

«Εἰς τὸ μεστὸν σφοδρῶν ἐπικρίσεων κατὰ τῆς ἐμῆς ἐλαχιστότητος περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς σας δὲν ἀπαντῶ, ἵνα μὴ λυπήσω τὴν ὑμετέραν φίλην πανοσιολογιότητα. Ἐπιφυλάσσομαι ὅμως διὰ ζώσης νὰ ἀνατρέψω τὰς κατ' ἐμοῦ οἱασδήποτε κατηγορίας, ***τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἥν ἀκολουθῶ γραμμήν, ἀπέχων τῶν ἀκροτήτων, ἀδιαφορῶν εἰς τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἐπιπολαίως σκεπτομένων καὶ ἀνευθύνως ἀποφαινομένων,*** *μὴ λησμονῶν τὸ τοῦ Ἀποστόλου: "εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἄν ἤμην". Ἐπὶ τούτοις διατελῶ μετ' ἀγάπης καὶ ἐγκαρδίων εὐχῶν, ὑμέτερος, † ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»*[4].

***

Στὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος προέστη τῆς ἱερᾶς Πανηγύρεως τοῦ ὁμωνύμου Ναοῦ στὴν Θεσσαλονίκη, ὅπου τὸν εἶχαν προσκαλέσει. Ἡ παρουσία

του ἐκεῖ θὰ τοῦ ἔδωσε ὁπωσδήποτε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσει μὲ τοὺς ὑπευθύνους τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης καὶ γιὰ τὸ θέμα τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος ὅπως ἀναπτύξαμε στὸ προηγούμενο Κεφάλαιό μας παρεμποδί-

σθηκε οὐσιαστικῶς ἀπὸ τὸ συνέδριο τῶν λαϊκῶν στὴν Θεσσαλονίκη τὸν Ὀκτώβριο τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Κατόπιν, ὁ Σεβ. Μαγνησίας εἶχε σκοπὸ νὰ μεταβεῖ στὴν ἀγαπητή του Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Παγγαίου, γιὰ τὴν ἱερὰ Πανήγυρή της, ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατέστη δυνατὸν λόγῳ χιονοπτώσεως. Ἔγραψε πάντως ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία, ὅτι μετὰ τὸ Πάσχα, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, *«θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν Μονήν σας, ἵνα εὐλογήσωμεν ὑμᾶς καὶ εὐφρανθῶμεν πάντες πνευματικῶς»* [5].

Ἐν συνεχείᾳ, σὲ ἄλλη ἐπιστολή του ἀπὸ τὸν Βόλο τῆς 11.3.1965, πρὸς τὴν Ἡγουμένη τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς, πληροφορεῖ ὅτι ἦταν ἀσθενὴς ἀπὸ γρίπη, ἀλλὰ εὐτυχῶς τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν Χριστιανῶν τῆς Κοιμήσεως ἐπωμίσθηκε Ἱερομόναχος ποὺ ἦλθε ἀπὸ τὴν Εὔβοια, ὥστε νὰ μὴν πιέζεται καὶ ἀπὸ ἐφημεριακὰ καθήκοντα. Ἐν ὄψει δὲ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει ἄν ὑπάρχει Ἐφημέριος γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς Καβάλας, διότι διαφορετικά, βεβαιώνει ὅτι *«δὲν θὰ διστάσω αὐτόκλητος νὰ σπεύσω νὰ ἐξυπηρετήσω τοὺς Χριστιανούς, διότι τοὺς σπλαγχνίζομαι νὰ μείνουν ἐστερημένοι τῶν Ἁγιασμάτων εἰς τοιαύτας ἐπισήμους ἑορτάς, ἐνῶ εἰς ἄλλα μέρη πλεονάζουν οἱ Ἱερεῖς. Δυστυχῶς ἡ κακὴ διοίκησις τῶν Ἀθηνῶν παρέλυσε τὰς ἠθικὰς δυνάμεις τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος»* [6].

Ἡ αὐταπάρνηση τοῦ ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου εἶναι θαυμαστή, ὅταν μάλιστα ἀναλογισθοῦμε καὶ τὴν πρόσφατη ἀντίδραση τῆς Κοινότητος Καβάλας γιὰ τὸ θέμα τοῦ σχεδίου τοῦ Κανονισμοῦ Διοικήσεως. Ὅμως, ὅπως τονίσαμε, ἴσχυε πάντοτε εἰς αὐτὸν ἡ βασικὴ ἀρχὴ ποὺ τὸν διέκρινε: ὅτι δὲν καθόριζε τὴν ἐκκλησιαστικὴ θυσιαστικὴ προσφορά του στὸ Ποίμνιο ἡ προσωπικὴ ἀπογοήτευσή του ἐξ αἰτίας τῆς μὴ καλῆς διαθέσεως ἤ συμπεριφορᾶς τοῦ Ποιμνίου ἔναντι φιλοτίμων προσπαθειῶν του γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο διότι πίστευε ἀκράδαντα στὴν ἱερότητα τοῦ Ἀγῶνος μας παρὰ τὰ συνεχῆ ἐμπόδια ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο παράγοντα ἐντὸς αὐτοῦ.

5. Ἐπιστολὴ τῆς 4.2.1965 (Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου).

6. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Ἐπίσης, στὴν αὐτὴν ἐπιστολή, ὁ Βιογραφούμενός μας ὡς μουσοτραφὴς καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τὴν γλῶσσαν καλλιεπής, ζητεῖ νὰ μάθει ἄν στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς τῆς Ὑπαπαντῆς ἔχουν Λεξικὸν Ἑλληνικῆς Γλώσσης Ἀρχαίας καὶ Καθαρευούσης, γιὰ νὰ φροντίσει νὰ προμηθεύσει αὐτήν, καὶ ἐπίσης σὲ ποιὸ σημεῖο βρίσκεται ὁ νεόδμητος Ναός τους, ἄν ἔγιναν τὰ σοβατίσματα καὶ τὰ κουφώματα (πορτοπαράθυρα)[6].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του τῆς 9.5.1965 πρὸς τὴν αὐτὴ Μονή, ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐρωτᾶ νὰ μάθει γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐργασιῶν στὸν Ναὸ καὶ τὴν πορεία τῆς κατασκευῆς τοῦ ἁπλοῦ Τέμπλου

αὐτοῦ. Ἐκφράζει ἐπιθυμία νὰ περάσει καὶ ἐπιθεωρήσει ἐντὸς τοῦ θέρους τὴν ὅλη κατάσταση, διότι θὰ ἤθελε νὰ τελεσθοῦν τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια καὶ νὰ ἔλθουν ἀρκετοὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸν Βόλο[7].

Νωρίτερα, ἐφ' ὅσον δὲν βρέθηκε Ἐφημέριος γιὰ τὴν Καβάλα γιὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, μετέβη ὁ ἴδιος πρὸς ἐξυπηρέτησίν τους, ὅπως

γράφεται καὶ στὸ σχετικὸ Πρακτικὸ τῆς Κοινότητός τους τῆς 3.5.1965: *«Ὁ Σεβ/τος Ἐπίσκοπος Μαγνησίας κ. Χρυσόστομος Νασλίμης μᾶς ηὐλόγησε ἐπὶ 15νθήμερον ἀπὸ τὸ Σάββα-*

7. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

τον τοῦ Λαζάρου ἕως Κυριακῆς Θωμᾶ, τὸν ὁποῖον εὐχαριστήσαμεν καταλλήλως...»[8].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή του ἀπὸ 4.6.1965 πρὸς κάποιον «Σάββαν» (πιθανῶς τὸν γνωστὸ παλαίμαχο τῆς Καβάλας κ. Κοσμίδη), ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐνημερώνει ὅτι παρήγγειλε σὲ ἐργοστάσιο (χυτήριο) ὀρειχαλκουργίας στὴν Θεσσαλονίκη δύο δεσποτικὰ Μανουάλια μὲ τρεῖς βραχίονες καὶ τρεῖς πολυελαίους (ἕναν μεγάλο καὶ δύο μικρούς), προκειμένου νὰ ἑτοιμασθοῦν ἐντὸς 1,5 μηνὸς καὶ νὰ μεταφερθοῦν γιὰ τοποθέτηση μὲ εἰδικὸ τεχνίτη στὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς. Παρακαλεῖ δὲ τὸν ἀποδέκτη νὰ μεταβεῖ αὐτὸς ἢ ἄλλο πρόσωπο μαζὶ καὶ μὲ τὸν π. Στυλιανὸ Μουσᾶ γιὰ νὰ παραλάβουν τὰ παραγγελθέντα καὶ τὸν τεχνίτη καὶ νὰ συνοδεύσουν αὐτὸν στὴν Μονὴ γιὰ τὴν τοποθέτηση. Αὐτὸς δὲ (ὁ Μαγνησίας) θὰ φροντίσει γιὰ τὴν ἐξόφληση ὅλων τῶν ἐξόδων[9].

Γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος μετέβη καὶ πάλι στὴν Καβάλα, ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ὅπως ἀναφέρουν οἱ τῆς Καβάλας σὲ Πρακτικό

8. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας* (καὶ ἐσωτερικὸς τίτλος: *Ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρώας Πίστεως Ἀγὼν τῶν Γ.Ο.Χ. Καβάλας, ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος αὐτῶν),* Καβάλα 2007, σελ. 180. Σὲ ἀπάντηση ἐπιστολῆς ἀπὸ 11/24.3.1965 τῆς Κοινότητος Καβάλας, ὁ Σεβ. Μαγνησίας τοὺς ἔγραψε στὴν ἀπὸ 14.3.1965 ἀπάντηση ὅτι ἐπειδὴ ἦλθε κάποιος γέρων Ἱερομόναχος στὸν Βόλο, ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως θὰ σπεύσει γιὰ νὰ τοὺς ἐξυπηρετήσει στὴν ἀνάγκη τους, σημειώνοντας: *«Θὰ μείνω εἰς τὸ κελλὶ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν θέλω νὰ σᾶς ἐπιβαρύνω εἰς τίποτε ἀπολύτως. Θὰ ἔλθω τὴν ἑβδομάδα τῶν Βαΐων, ὥστε ἀπὸ τοῦ Λαζάρου νὰ ἀναλάβω ἐφημερίαν μέχρι καὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ. Μόνον εὔχεσθε νὰ κρατηθῶ καλὰ εἰς τὴν ὑγείαν μου... Δώσατε ἐντολὴν νὰ μοῦ ἑτοιμάσουν τὸ κελλί. Κάμετε ὑπομονὴν καὶ ἔφθασα!...»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Ὑπῆρχαν βέβαια καὶ οἱ γνῶμες ὅτι τὸ Ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα πρέπει νὰ διατηρεῖται στὴν τιμήν του καὶ νὰ μὴν «ὑποβιβάζεται» στὴν ἀξία τοῦ ἁπλοῦ Ἐφημερίου, πρᾶγμα ὀρθὸν κατ' ἀκρίβειαν, ὅμως στὴν πραγματικότητα τῆς χειμαζομένης Ἐκκλησίας μας τοῦτο ἦταν καὶ ἐνίοτε εἶναι κάτι τὸ ἀναπόφευκτον.

9. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

τους[10], καὶ διῆλθε ἐπίσης ἀπὸ τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσει τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ναοῦ καὶ γιὰ νὰ δώσει ὁδηγίες σχετικὰ μὲ τὴν συνέχεια τοῦ ἔργου[9].

***

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ θέμα τῶν σχέσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τὸ «λαϊκὸ στοιχεῖο», τὸ ὁποῖο ὅπως παρακολουθήσαμε ἦταν τόσο ἔντονο κατὰ τὸ προηγούμενο ἔτος, παρέμενε ἐν πολλοῖς σὲ ἐκκρεμότητα, διατελῶντας ἐπισήμως σὲ ὕφεση. Ἡ Κοινότητα Θεσσαλονίκης ἀπέστειλε νέο Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο στὶς 2/15.6.1965, προτείνοντας τρόπους γιὰ τὴν ἄρση τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν μεταξύ τους. Καὶ ὅπως φαίνεται, προσεκλήθησαν τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου νὰ μεταβοῦν πρὸς τοῦτο στὴν Θεσσαλονίκη[10α]. Οἱ τρεῖς ὅμως Ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὸ Κέντρο, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ ἔγγραφα τῆς περιόδου ἐκείνης ἀπὸ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ (11/24.6.1965) καὶ τῆς Λαρίσης (16/29.6.1965), ζήτησαν τὴν «παραίτηση» τοῦ ἐκλεγμένου Συμβουλίου τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης καὶ τὴν ἀντικατάστασή του μὲ ἄλλο ποὺ θὰ ὅριζαν· ὅπως καὶ τὴν ἀντικατάσταση τοῦ ἐφημερεύοντος στὸν Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν π. Στυλιανοῦ Μουσᾶ μὲ ἕτερο Κληρικὸ τῆς ἀρεσκείας τους[11].

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς περιόδου ἐκείνης

---

10. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 180-181 (Πρακτικὸν 674/28.6.1965). **Σημειωτέον ὅτι ὑπῆρχαν ἀκόμη καὶ Κληρικοί, οἱ ὁποῖοι παρεξηγοῦσαν αὐτὴ τὴν διακριτικὴ γραμμὴ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας νὰ «οἰκονομεῖ» καὶ αὐτοὺς ποὺ προξενοῦσαν προβλήματα, μὴ κατανοοῦντες ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τοὺς διατηροῦσε στὴν ἑνότητα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ δὲν τοὺς ἐξωθοῦσε σὲ χωρισμό, ὅπως νόμιζαν ἐσφαλμένα οἱ ἐπικριτές του.**

10α. Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος σὲ σχετικὴ διερευνητικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ 7.5.1965 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ μὴ τῆς τοιαύτης ἐκ Θεσσαλονίκης προσκλήσεως, δήλωσε μὲ τὴν ἀπὸ 9.5.1965 ἀπάντησή του *τὴν προθυμία του μεταβάσεως μετὰ τῶν Ἀρχιερέων στὴν Θεσσαλονίκη πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς καταστάσεως.*

11. Στὰ ἀναφερόμενα ἐνταῦθα κείμενα γίνεται μνεία σὲ σχετικὸ Πρακτικὸ (673/31.5.1965) τῆς Κοινότητος Καβάλας (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 181-182), ὅπου οἱ συντάκτες του σημειώνουν τὴν ὑποστήριξή τους στὴν *«ἀδίκως διωκομένην Διοίκησιν Θεσσαλονίκης».*

εὑρίσκετο σὲ μεγάλη κινητικότητα γιὰ τὴν ἔναρξη τῆς ἀνεγέρσεως προτύπου Οἰκοτροφείου σὲ δωρηθεῖσα οἰκοπεδικὴ ἔκταση στὴν τοποθεσία Τσακὸς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς, πλησίον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἔγιναν ἀνακοινώσεις καὶ ἐκκλήσεις γιὰ βοήθεια καὶ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖο διατελοῦσε ὑπὸ τὴν ἐπιστασία τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, ἀπὸ τὸν πιστὸ λαό. Τὸ Οἰκοτροφεῖο, ὅπως τονίσθηκε, θὰ ἀποτελοῦσε ἀναγκαῖο Ἵδρυμα γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας, προκειμένου νὰ ἐξασφαλισθοῦν στελέχη της, Κληρικοὶ παντὸς βαθμοῦ, Ἱεροκήρυκες, Ἱεροψάλτες, καὶ γενικὰ διακονητὲς καὶ ὑπηρέτες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, ὅπως καὶ γιὰ τὴν περίθαλψη παιδιῶν ἀπροστατεύτων καὶ ὀρφανῶν[12].

Ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ κτηρίου ἐτέθη τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων, 7.6.1965, ἀφοῦ προηγήθηκε πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου[13]. Σὲ αὐτὴν προέστη ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ ἔλαβαν μέρος οἱ Ἐπίσκοποι Διαυλείας Ἀκάκιος καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος, πολλοὶ Ἱερεῖς καὶ Ἱεροδιάκονοι καὶ καλλίφωνοι Ἱεροψάλτες. *«Ὁ Σεβ. Μαγνησίας κ.κ. Χρυσόστομος χοροστατήσας ἐξεφώνησε τὸν Πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξάρας μετ' ἰδιαιτέρας καὶ εὐστρόφου εὐγλωττίας τοὺς ἑορταζομένους Ἁγίους Πάντας καὶ τονίσας τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνεγειρομένου Οἰκοτροφείου ἐν τῷ ὑπερτεσσαρακονταετῇ ἱερῷ Ἀγῶνι τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου»*[14]. Ὁμιλία στὸ Κοινωνικὸ ἐκφώνησε καὶ ὁ νομικὸς Νικήτας Ἀναγνωστόπουλος.

Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργία, οἱ τέσσερεις Ἀρχιερεῖς ἐνδεδυμένοι μὲ τὰ ἄμφιά τους, μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ, ἐξῆλθαν ἐπὶ

---

12. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 461/1.2.1965, σελ. 4-5: *«Τὸ Οἰκοτροφεῖον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας Παναγία ἡ Προυσιώτισσα»* μὲ σχεδιάγραμμα τοῦ κτηρίου. Οἱ πρῶτοι καταθέσαντες εἰσφορὲς ἦταν οἱ Ἀρχιερεῖς. Στὰ ἑπόμενα τεύχη τῆς «Φωνῆς» ὑπῆρχαν ἐμφανεῖς ἐκκλήσεις βοηθείας τοῦ ἔργου καὶ παρετίθεντο Κατάλογοι μὲ ἀναφορὰ τῶν προσφερόντων ὑπὲρ τοῦ ἔργου τούτου (ὀνοματεπώνυμο καὶ ποσόν).

13. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 471/1.7.1965, σελ. 1-5: *«Ὁ θεμέλιος λίθος».*

14. Αὐτόθι, σελ. 2. Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος εἶχε λάβει πρόσκληση περὶ τοῦ γεγονότος τούτου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 325/27.5.1965 γράμματος τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, ὅπου καὶ προετρέπετο νὰ ἑτοιμασθεῖ *«διὰ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

τοῦ τόπου ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱδρύματος καὶ τέλεσαν τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ. Κατόπιν, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος κατέθεσε τὸν θεμέλιο λίθο καὶ ἐκφώνησε σχετικὴ γιὰ τὴν περίσταση ὁμιλία[15], κάνοντας ἀναφορὰ στὴν δωρεὰ τοῦ οἰκοπέδου ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. Γρηγόριο Σταθόπουλο καὶ τὴν Συνοδία του. Ὁμιλία ἐκφώνησε καὶ ὁ Γεν. Γραμματέας τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης Παν. Βασιλειάδης, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε ἐπαινετικὰ στὸ ἔργο, ὅπως καὶ στὴν ἔχουσα τὴν ἐποπτεία αὐτοῦ Ἱερὰ Σύνοδο, προβαίνοντας στὴν δήλωση ὅτι ἡ Κοινότητά τους κατέθεσε σεβαστὸ χρηματικὸ ποσὸ στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό, μὲ ὑπόσχεση μηνιαίας χορηγίας μέχρις ἀποπερατώσεώς του, καὶ ἐπέδωσε σχετικὴ ἐπιταγή· ὁ δὲ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος εὐχαρίστησε καὶ συνεχάρη θερμῶς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης[16].

Κατόπιν αὐτῆς τῆς ἐνεργείας, ἀποτελεῖ πράγματι γεγονὸς μεγάλης ἐκπλήξεως καὶ ἀπορίας ὅτι τὶς ἡμέρες ἀκριβῶς ἐκεῖνες, ὅπως προαναφέραμε, ὑπῆρξε ἔντονη διαμάχη μεταξὺ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Κοινότητος Θεσσαλονίκης. Πιθανὸν νὰ ἀγνοοῦμε κάποια σημαντικὰ στοιχεῖα. Μία πιθανὴ ἐξήγησή μας εἶναι ὅτι, τὰ θλιβερὰ γεγονότα ἀκολούθησαν μετὰ τὰ εὐχάριστα τοῦ θεμελίου λίθου, μέσῳ τῶν ὁποίων ἡ Κοινότητα Θεσσαλονίκης ἐπεδίωξε τὴν δημιουργία θετικῆς ἀτμόσφαιρας, γιὰ νὰ γίνουν εὐμενῶς δεκτὰ τὰ αἰτήματα τοῦ Ὑπομνήματός της. Ἀπὸ πλευρᾶς ὅμως Ἱερᾶς Συνόδου δὲν ὑπῆρξε ἡ ἀναμενόμενη θετικὴ ἀνταπόκριση, ἀλλὰ μᾶλλον ἔντονη ἀντίδραση. Ὅμως, στὴν συνέχεια τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς θὰ ἀναφερθοῦμε παρακατιόντες.

Σὲ ἰδιόχειρο σημείωμά του τῆς 4.6.1965 ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος γράφει πρὸς τὸν Μοναχὸ Ἀντώνιο Μουστάκα, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφερόταν νὰ προβεῖ σὲ κάποια ἔκδοση ἐντύπου στὸν Βόλο, καὶ ἀφοῦ τὸν κατατοπίσει γιὰ τὰ δεδομένα, ὁ φιλόξενος Ἀρχιερεὺς προσθέτει: *«Ἡ πτωχική μου οἰκία εὐχαρίστως θὰ διατεθῇ διὰ παραμονήν σας ἐφ᾽ ὅσον χρόνον θὰ ἀπαιτήσῃ ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἐκτυπώσεως. Καὶ εἰς περίπτωσιν ἀπουσίας μου, θὰ δώσω ἐντολὴν νὰ διατεθῇ ἕν δωμάτιον πρὸς ὑμᾶς διὰ νὰ*

15. Αὐτόθι, σελ. 2-3.
16. Αὐτόθι, σελ. 3-4.

μένητε. Ἐὰν οἱ ὅροι ἐν Βόλῳ δὲν σᾶς ἱκανοποιοῦν πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ ἔργου σας, δύνασθε νὰ κατέλθητε εἰς Ἀθήνας»[17].

***

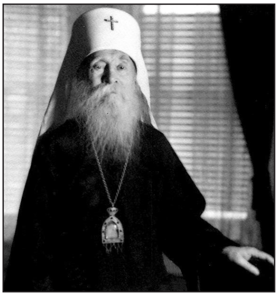

Μητρ. Ἀναστάσιος

Τὴν περίοδο ἐκείνη, ἐγράφη[18] ὅτι ἐλήφθη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Σικάγου Σεραφεὶμ τῆς ΡΟΕΔ σχετικὰ μὲ τὴν κοίμηση τοῦ πρὸ ἔτους παραιτηθέντος ἀπὸ τὴν Πρωθιεραρχία Μητροπολίτου Ἀναστασίου στὴν Νέα Ὑόρκη, στὶς 9/22.5.1965. Ἀπὸ μέρους δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας διεβιβάσθη συλλυπητήριος Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πρωθιεράρχη Μητροπολίτη Φιλάρετο καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱερὰ Σύνοδο· στὴν εἴδηση περὶ τούτου, γινόταν καὶ ἡ ὑπενθύμισις ὅτι ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ λάβαμε τὶς Ἀρχιερατικὲς χειροτονίες μας διὰ τῶν Σεβ/των Ἀρχ/πων Σεραφεὶμ καὶ Λεοντίου.

Σὲ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο τὴν Πεντηκοστὴ τοῦ 1965 στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἐκφράζεται ἡ ἐλπίδα ὅτι μπορεῖ νὰ συναντηθοῦν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς ΡΟΕΔ. Πληροφορεῖ ὅτι ἔλαβε τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου, ἀλλὰ δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ μεταβεῖ γιὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ἐξ αἰτίας μὴ δυνατότητος ἀγορᾶς ἀεροπορικοῦ εἰσιτηρίου. Ἐλπίζει δέ, ὅταν ὑπάγει γιὰ τὴν Σύνοδο, νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ τοῦ καλύψουν μέρος τῶν εἰσιτηρίων εἴτε ἡ Σύνοδος εἴτε γνωστὰ

17. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ὑπάρχουν μαρτυρίες προσώπων γιὰ τὴν παροχὴ προθύμου φιλοξενίας ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας κατὰ τὴν διέλευσή τους ἐκ Βόλου. Ὡς πρὸς τὸ ἔργο τοῦ π. Ἀντωνίου Μουστάκα, πιθανὸν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὸ βιβλιάριό του *«Τρίπλοκος Σφενδόνη, ἤτοι Σύντομος Ἑρμηνεία εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, εἰς τὴν Κυριακὴν Προσευχήν, εἰς τὸν Πεντηκοστὸν Ψαλμὸν καί τινα ἄλλα»,* Ἅγιον Ὄρος (Ἰούλιος) 1965, σ.σ. 76. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἐκδόθηκε ἐμπλουτισμένο καὶ σὲ μεγαλύτερο μέγεθος μὲ τὸν τίτλο *«Σύντομος Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις»,* Λάρισα 1967, σ.σ. 88 (μὲ Παράρτημα ὀκτὼ εἰκονογραφημένων σελίδων).

18. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 469/31.5.1965, σελ. 8.

Ὁ Ἀρχιεπ. Λεόντιος μὲ τὸν Ἅγιο Ἀρχιεπ. Ἰωάννη Μαξίμοβιτς.

φιλικὰ πρόσωπα[19]. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Ἀστορίας νὰ τοῦ περιγράψει τὰ τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἀναστασίου, ὅπως ἐπίσης καὶ τοῦ μητροπολίτου Λεοντίου τῆς «Μετροπόλιας», ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἀπεβίωσε τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ Ἀστορίας ὡς Ἀρχιμανδρίτης ἀνῆκε γιὰ κάποιο διάστημα καὶ εἰς ἐκεῖνον. Τέλος, βεβαιώνει καὶ αὖθις γιὰ τὸν βαθὺ πνευματικό τους σύνδεσμο. Ἐπίσης, γράφει ὅτι στέλνει μέσῳ αὐτοῦ (τοῦ Ἀστορίας) ἐπιστολὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς διευκρίνιση περὶ τίνος πρόκειται, καὶ ἀποστέλλει χαιρετισμοὺς στὸν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο (ἐννοῶν προφανῶς τὸν Κιούση) καὶ στοὺς λαϊκοὺς ἀδελφούς[20].

Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο πράγματι ὁ Ἐπίσκοπος Ἀστορίας Πέτρος ἦλθε στὴν Ἑλλάδα καὶ τέλεσε τὴν Ἑορτὴ τῶν Ἁγίων τῆς Χίου στὴν Ἱ. Μονὴ Ἁγίου Μηνᾶ Ἀνθούσης Ἀττικῆς, τὴν Κυριακὴ Δ´ Ματθαίου, περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου. Στὴν ἑορτὴ ἔλαβαν μέρος ὁ αὐτάδελφός του Ἀρχιμ. Νήφων καὶ ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης[21].

Ὅπως ὅμως ἀναφέρεται σὲ ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ τῆς 13/26.10.1965, ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἐρχόμενος στὴν Ἑλλάδα εἶχε συνάντηση μὲ τοὺς ἐδῶ Ἀρχιερεῖς καὶ βεβαίωσε ὅτι σκοπός του ἦταν νὰ βοηθήσει ὅσους εἶχαν ἀρνητικὴ διάθεση ἔναντι τῆς

19. Οἱ μαρτυρίες αὐτὲς ἐπαληθεύουν ἐκ περισσοῦ γιὰ τὴν μεγάλη ὄντως πτωχεία τοῦ ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου Λεοντίου Φιλίπποβιτς.

20. Ἀρχεῖον Ἀστορίας Πέτρου.

21. Βλ. περιοδ. «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 16/19.7.1965, σελ. 3 καὶ ἀρ.φ. 19/4.10.1965, σελ. 3, ὅπου καὶ φωτογραφίες ἀπὸ ἱεροπραξίες τοῦ Ἀστορίας Πέτρου στὴν Εὐαγγελίστρια Θηβῶν καὶ στὴν Ἁγία Τριάδα (ὁμωνύμου ἱδρύματος) στὰ τότε Νέα Λιόσια Ἀττικῆς.

Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ νὰ ὑποταχθοῦν εἰς αὐτήν. Ὅμως, σχετικὰ μὲ τὸ αἴτημά του νὰ ἱερουργεῖ κανονικὰ ὡς Ἐπίσκοπος στοὺς Ναοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ ὑπεδείχθη ὅτι ἐκκρεμεῖ ἡ γραπτὴ αἴτηση ὑπαγωγῆς του μὲ ὅλα τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά, σύμφωνα μὲ τὴν συνεννόηση ποὺ εἶχε γίνει καὶ μὲ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο, ὥστε κατόπιν τούτου νὰ ἱερουργεῖ ἀνεμπόδιστα ὡς Ἀδελφὸς Ἀρχιερεύς. Ὅμως, τοῦτο δὲν ἔγινε, ὅπως φαίνεται, κατανοητὸ καὶ ἔτσι ὁ Ἀστορίας ἐπικοινώνησε μὲ διαφόρους μὴ φιλικὰ διακειμένους στὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ἱερούργησε χωρὶς τὴν πρὸς τοῦτο ἄδεια σὲ Ναούς μας. Ὑποβάλλεται δὲ παράκληση νὰ τοῦ γίνει ὑπὸ τῆς ΡΟΕΔ ὑπόδειξη περὶ τούτου, ἐν ὄψει μάλιστα φημολογουμένης νέας ἐπισκέψεώς του στὴν Ἑλλάδα[22].

Ὡς πρὸς τοὺς συμπράξαντας Κληρικοὺς μαζί του δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν ἐλήφθησαν πειθαρχικὰ μέτρα ἐναντίον τους καὶ ἄν, σὲ περίπτωση ποὺ αὐτὸ συνέβη, ἐκεῖνοι τὰ σεβάσθηκαν.

Ὁ δὲ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν συνέχειά μας, χοροστάτησε κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου στὸν πανηγυρίζοντα ὁμώνυμο νεόδμητο Ναὸ στὰ Φάρσαλα, λειτουργοῦντος τοῦ Ἐφημερίου Ἀρχιμ. Θεωνᾶ Μαργαριτοπούλου[23].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος στὸν Ναὸ Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου στὰ Φάρσαλα.

22. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

23. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 473-474/1-15.6.1965, σελ. 12.

Κ.2. Ἕνα κείμενο γιὰ σοβαρὸ κοινωνικὸ πρόβλημα

Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ σπάνια ἀρθρογραφήματά του, ἀφοῦ ὅπως γίνεται κατανοητὸ οἱ πολλὲς ὑποχρεώσεις δὲν ἐπέτρεπαν κάτι τέτοιο, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος θίγει ἕνα σημαντικὸ κοινωνικὸ πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, τὸ ὁποῖο ἦταν ἔντονο παλαιότερα καὶ μάλιστα στὴν ἐπαρχία. Πρόκειται γιὰ τὸ σύντομο κείμενο μὲ τὸν ἐκφραστικὸ τίτλο: *«Ἡ παράλογος κρίσις περὶ ἠθικῆς ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς»*[24].

Ὁ Σεβ/τος συγγραφέας μας ξεκινᾶ τονίζοντας ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἔθραυσε τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας τῆς γυναικός. Πλέον, *«οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ... ἀλλ᾽ ἐν Χριστῷ ἕν πάντες ἐσμέν»*.

Πρὸ Χριστοῦ, ἡ γυναίκα διατελοῦσε στὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων σὲ κατάσταση σχεδὸν ζωώδη, ἦταν στερούμενη προσωπικότητος καὶ δικαιωμάτων ἀνθρωπίνου ὄντος. Στὸν Χριστιανισμὸ αὐτὴ ἀνυψώθηκε καὶ περιβλήθηκε τιμὴ ἴση μὲ τὴν τοῦ ἀνδρός, μὲ δυνατότητα διεκδικήσεως ἐλευθερίας βουλήσεως, ὅπως καὶ δικαιωμάτων ἰσαξίων ἠθικὰ μὲ τοῦ ἀνδρός. Καὶ φθάσαμε ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἀνάλογη νομοθεσία καὶ τὰ θεσπίσματα, ὥστε νὰ κατοχυρώνεται ἡ πλήρης ἰσονομία γυναικὸς καὶ ἀνδρός, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ γυναίκα νὰ ἀντικαθιστᾶ πλήρως καὶ ἐπαρκῶς τὸν ἄνδρα ὄχι μόνον σὲ ὅλες τὶς θεωρητικὲς καὶ θετικὲς ἐπιστῆμες καὶ σὲ ὅλες τὶς τέχνες καὶ τὰ βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, ἀλλὰ καὶ νὰ καταλαμβάνει θέσεις διοικητικὲς ὕψιστης σημασίας στὸ κράτος, χωρὶς διόλου νὰ μειονεκτεῖ ἔναντι τοῦ ἀνδρὸς στὴν ὁμαλὴ διεξαγωγὴ τῶν εἰδικῶν ἱκανοτήτων ποὺ ἀπαιτοῦν οἱ ὑπηρεσίες αὐτές.

Ὅμως, παρὰ ταῦτα, στὴν Ἑλλάδα κυρίως, ἐξακολουθεῖ μία δεινὴ προκατάληψη εἰς βάρος τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός. Καὶ αὐτὴ ἔγκειται στὸ νὰ ἀναγνωρίζονται δικαιώματα εὐμενοῦς καὶ συμπαθοῦς κρίσεως γιὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν αὐτὸς ἐκτρέπεται ἠθικῶς, καὶ πάρα πολὺ ἀντιπαθοῦς καὶ ἄσπλαγχνης σὲ περίπτωση ἠθικῆς ἐκτροπῆς τῆς γυναικός.

Συμβαίνουν μάλιστα αἱματηρὰ ἐγκλήματα διαπραττόμενα ἀπὸ ἀδελφό, ὁ ὁποῖος γιὰ νὰ ξεπλύνει τὴν δῆθεν προσβλη-

24. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 473-474/1-15.6.1965, σελ. 9-10.

θεῖσα οἰκογενειακὴ τιμὴ δὲν διστάζει νὰ προβεῖ σὲ ἀποτρόπαιη ἐγκληματικὴ πράξη κατὰ τῆς «παραστρατημένης» ἀδελφῆς του, ἄσχετα ἄν μὲ τὸ ἴδιο μέτρο τῆς ἠθικῆς κρινόμενος καὶ αὐτός, θὰ ἀποδεικνυόταν συνήθως ὅτι διαπράττει τὰ ἴδια καὶ χειρότερα ἔργα ἀτιμίας. Τί ἀθλιότερη καὶ ἐγκληματικότερη ὑποκρισία ὑπάρχει ἀπὸ αὐτήν;

Καὶ ὅσο μὲν ἀφορᾶ στὶς σχέσεις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα του ἡ Χριστιανικὴ ἠθικὴ ἔθεσε ὅμοιο περιορισμὸ καὶ μὲ τὴν αὐτὴν αὐστηρότητα δέσμευσε καὶ τοὺς δύο: *«ἕκαστος τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἐχέτω καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω»* (Α΄ Κορ. ζ΄ 2). Καὶ ἔδωσε τὸ δικαίωμα τοῦ διαζυγίου μόνον γιὰ τὸν λόγο τῆς μοιχείας.

Ὅσον ὅμως ἀφορᾶ στὶς σχέσεις ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὴ δὲν ἀνεγνώρισε καμμία ἐξουσία, διότι καὶ οἱ δύο εἶναι ἀπόλυτα ἴσοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα καὶ τὶς ἴδιες ὑποχρεώσεις. Συνεπῶς, ἄν ἡ ἀδελφὴ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ παραμένει σώφρων καὶ ἁγνή, τίμια καὶ ἀμόλυντη, ἄλλο τόσο καὶ ὁ ἀδελφὸς ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ φυλάει τὴν τιμή του καὶ νὰ εἶναι ἐγκρατής, ἁγνὸς καὶ καθαρός. Ἡ ἠθικὴ τιμὴ καὶ γιὰ τὸν ἀδελφὸ καὶ γιὰ τὴν ἀδελφὴ εἶναι ἴδια, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐξαίρεση. Καὶ ἄν ἡ τιμὴ τῆς ἀδελφῆς εἶναι τιμὴ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ὅλης τῆς οἰκογένειας, τὸ ἴδιο καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι τιμὴ τῆς ἀδελφῆς καὶ ὁλόκληρης τῆς οἰκογένειας.

Εἶναι λοιπὸν στρεβλὴ καὶ λανθασμένη ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη στὴν κοινωνία, ὅτι μόνον ἡ τιμὴ τῆς ἀδελφῆς ἀποτελεῖ τὴν τιμὴ τῆς οἰκογένειας καὶ ὄχι ἡ τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ. Ὥστε αὐτὴ ἡ ἐντελῶς ἀπαράδεκτη ἀντίληψη νὰ παρέχει στὸν ἀδελφὸ τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστη ἐλευθερία-ἀσυδοσία ἠθικῆς διαφθορᾶς, χωρὶς καθόλου δῆθεν νὰ κηλιδώνεται ἡ τιμὴ τῆς οἰκογένειας καὶ χωρὶς ὁ ἠθικὸς νόμος νὰ τηρεῖται γιὰ τὸν παρεκτρεπόμενο ἀδελφό, ἐνῶ ἀντίθετα γιὰ τὴν ἀδελφὴ νὰ πίπτει βαρὺς ὁ πέλεκυς τῆς ἄσπλαγχνης τιμωρίας, ἄν αὐτὴ ὑποπέσει σὲ κάτι τὸ ἀνθρώπινο, ἐπειδὴ ἀπατήθηκε, ὑποκλάπηκε ἤ παρασύρθηκε.

Αὐτὴ εἶναι πολὺ παράδοξη καὶ βεβαίως λανθασμένη ἀντίληψη, τονίζει ὁ σ. μας, σχετικὰ μὲ τὴν ἠθικὴ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς στὴν κοινωνία. Γιὰ τὴν ἀδελφὴ ἰσχύει νόμος ἀδυσώπητος, ποὺ διατάζει καὶ ἀπαιτεῖ τὴν αὐστηρὴ διαφύλαξη τῆς τιμῆς

μὲ ἀπειλὴ οἰκτροῦ θανάτου καὶ σφαγῆς, σὰν τιμωρία γιὰ τὴν ἀπώλειά της. Ἐνῶ γιὰ τὸν ἀδελφὸ φαίνεται νὰ ἰσχύει ἄλλος νόμος, ἀντίθετος, ποὺ εἶναι ἐπιεικὴς καὶ ποὺ δὲν προβλέπει καμμία σχεδὸν ἐπίπτωση σὲ περίπτωση ἠθικῆς παρεκτροπῆς του.

Λοιπόν, ἁμάρτησε, παρεκτράπηκε, ἀπατήθηκε καὶ παραστράτησε ὡς «ἀσθενὲς σκεῦος» ἡ ἀδελφή; Εἶναι ἄξια θανάτου ἀγρίου καὶ φρικτοῦ! Καμμία ἐπιείκεια, κανένα ἐλαφρυντικὸ καὶ καμμία συνηγορία δὲν ἀξιώνεται, παρὰ μόνον: «Σκοτῶστε τὴν ἄτιμη»! Αὐτὴ εἶναι ἡ γενικὴ θηριώδης κατακραυγή. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐνθαρρυντικὴ ὤθησή της, ὁ μαινόμενος ἀδελφὸς μὲ λυσσασμένη ἀσπλαγχνία ὁρμᾶ ἐν ὀνόματι τῆς τιμῆς του, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔχει συνήθως καταρρυπάνει ἐπανειλημμένως, καὶ γιὰ νὰ ἀποπλύνει τὴν «κηλιδωθεῖσα ὑπόληψη» τῆς οἰκογενείας του, τραβᾶ τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ τὸ βυθίσει στὰ στήθη τῆς «ἄτιμης» ἀδελφῆς του.

Καὶ γιὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο δὲν φαίνεται νὰ τὸν κατηγορεῖ κανείς, ὅπως καὶ γιὰ τὶς δικές του ἠθικὲς ἐκτροπὲς δὲν φαίνεται ἐπίσης κανεὶς νὰ τὸν ἐλέγχει! Εἶναι «παιδί», λέγουν, εἶναι «ἄντρας» λέγει ἡ κοινὴ γνώμη πλανῶσα καὶ πλανωμένη. Εἶναι «παιδὶ καὶ ἄντρας» ἐπαναλαμβάνει πιθανῶς μὲ ἡσυχία καὶ ἀπάθεια ἀκόμη καὶ ὁ πατέρας, ὅταν τὸν πληροφορήσουν ὅτι ὁ γυιός του ὀργιάζει καὶ ἀτιμάζει, ἀσελγεῖ, πορνεύει καὶ μοιχεύει, ἀνατρέποντας ἐντελῶς κάθε νόμο ἠθικῆς καὶ εὐπρέπειας. Ὑπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες ὄχι μόνον δὲν αἰσθάνεται ντροπὴ ὁ πατέρας, τοῦ ὁποίου ὁ γυιὸς διέφθειρε, ἀπάτησε ἢ ἀποπλάνησε κόρες, ἀλλὰ καὶ χαμογελᾶ μὲ καύχηση γιὰ τὰ «κατορθώματα» τοῦ ἐκλεκτοῦ του!

Ὅμως αὐτὴ ἡ παράδοξη λογική, συνεχίζει ὁ σ. μας, ἡ διεστραμμένη ἀντίληψη περὶ ἠθικῆς, ποὺ θέλει τὴν μὲν κόρη σώφρονα, καθαρὴ καὶ ἀμίαντη, τὸν δὲ γυιὸ ἀκόλαστο, αἰσχρὸ καὶ ἀκάθαρτο· αὐτὴ ποὺ παρέχει στὸν ἀκόμη καὶ ἄτιμο καὶ ἀχρεῖο ἀδελφὸ τὴν ἐξουσία τοῦ σκληροῦ δικαστοῦ τῆς ἀδελφῆς του ποὺ ἁμάρτησε, εἶναι ἀπαράδεκτη. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνει συνείδηση ὅτι τὸ νὰ τιμωρεῖται μὲ φονικὸ ἔγκλημα μιὰ ἠθικὴ πτώση εἶναι ὕβρις κάθε δικαίου. Καὶ κυρίως, εἶναι ἀσέβεια πρὸς τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, ὁ Ὁποῖος ὅταν τοῦ ἔφεραν μία ταλαίπωρη

γυναίκα ποὺ εἶχε πέσει ἠθικῶς, τὴν ὁποίαν συνέλαβαν ἐπ' αὐτοφώρῳ νὰ μοιχεύεται, ἀπεῖχε ἀπὸ κάθε κατάκρισή της καὶ εἶπε τὸ περίφημο: *«ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω»,* γιὰ νὰ συνδράμει μὲ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐπιείκειάς του στὴν μετάνοια καὶ ἠθικὴ ἀποκατάστασή της. Διότι ὅταν ὅλοι οἱ ὑποκριτὲς-κατήγοροί της ἀπομακρύνθηκαν ἐλεγχόμενοι, τὴν βεβαίωσε ὅτι οὔτε Αὐτὸς τὴν κατακρίνει, ἀλλὰ στὸ ἑξῆς νὰ μὴν ἁμαρτήσει.

Ὅπως γίνεται φανερόν, ὁ Βιογραφούμενός μας ἐκινεῖτο μέσα στὸ εὐαγγελικὸ πνεῦμα τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ συγχωρήσεως. Ἦταν γιὰ τὴν ἐποχή του πολὺ μπροστά, ὑπέρμαχος τῆς ἰσότητος καὶ τῆς πραγματικῆς καὶ δίκαιης θέσεως τῆς γυναίκας μέσα στὴν κοινωνία. Πρὶν ἀπὸ μισὸ καὶ πλέον αἰῶνα, καὶ μάλιστα ἰδίως στὴν ὕπαιθρο, οἱ ἐδῶ περιγραφόμενες καταστάσεις ἀποτελοῦσαν ριζωμένο ἄγραφο νόμο, στηριγμένο φυσικὰ στὴν ὑποκρισία καὶ βασισμένο σὲ μία καθαρῶς ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀπάνθρωπη νοοτροπία.

Σήμερα βέβαια, σὲ ἐποχὴ ἠθικῆς ἀσυδοσίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀδελφῶν καὶ τῶν δύο φύλων ποὺ μᾶλλον «ἀλληλο-καλύπτονται» ἢ καὶ «συναγωνίζονται» στὸν βαθμὸ τῶν ἠθικῶν ἐκτρόπων, τὸ νόημα τοῦ ὡς ἄνω κειμένου ἐντοπίζεται ὄχι στὴν ἀπόρριψη τῆς «τιμωρίας» τους ἀπὸ κάποιο μέλος τῆς οἰκογενείας τους, ἀλλὰ στὴν παραίνεση καὶ προτροπή τους σὲ μετάνοια ἀπὸ πλευρᾶς Ἐκκλησίας καὶ ὅποιου πονάει ἀληθινὰ γιὰ τὴν παρατηρούμενη γενικὰ ἠθικὴ κατάπτωση καὶ ἐξαχρείωση. Καὶ τοῦτο ἐπιτυγχάνεται ὄχι τόσο μὲ αὐστηρὰ λόγια καὶ καταδίκες, ἂν καὶ χρειάζεται ἡ ὑπενθύμιση τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς ἁμαρτίας σὲ ψυχοσωματικὸ ἐπίπεδο, ὅσο μὲ τὴν ἔμπονη καὶ φιλάδελφη προσευχή, καὶ ἐπίσης μὲ τὸ ζωντανὸ καὶ ἀνυπόκριτο παράδειγμα ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἰσορροπίας, συνεπείας καὶ ἀκεραιότητος.

Κ.3. Τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ

Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ στὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου εἰδικῶς γιὰ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς

τοῦ Χριστοῦ στὸ Χορτοκόπι Ἐλευθερουπόλεως Παγγαίου τοῦ νομοῦ Καβάλας. Ἤδη ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ προηγουμένου ἔτους 1964, ὅταν ὁ σεπτὸς Ἱεράρχης βρέθηκε σὲ ποιμαντικὴ ἐπίσκεψή του στὴν Δράμα, ἡ Ἡγουμένη τῆς Μονῆς Φεβρωνία Μοναχὴ ἔστειλε μὲ μία Ἀδελφὴ τὸν θεμέλιο λίθο γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ Καθολικοῦ (κεντρικοῦ Ναοῦ) τῆς νεοσυστάτου Μονῆς, πρὸς εὐλόγησίν του ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα. Ὁ θεμέλιος λίθος εὐλογήθηκε πράγματι ἀπὸ τὸν ἅγιο Μαγνησίας καὶ τὴν 8η Ἰουλίου 1964 τελέσθηκε Ἁγιασμὸς ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ Ναοῦ καὶ τοποθετήθηκε ὁ εὐλογηθεὶς θεμέλιος λίθος.

Ὁ Σεβ. Μαγησίας σὲ ἐπιστολή του ἐκ Βόλου τῆς 30.7.1964 ἔγραψε πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία: *«Εὐχαρίστως ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ὁ λίθος, ὅν ἡ ἐμὴ ἐλαχιστότης ηὐλόγησεν, ἐτέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ ἀνεγειρομένου Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς. Ἐπιθυμοῦμεν πάντως νὰ καθιστάμεθα ἐνήμεροι περὶ τῆς ἀπροσκόπτου προόδου τῆς οἰκοδομῆς, ἡ ὁποία δέον νὰ ἐπισπευσθῇ καὶ τὸ συντομώτερον στεγασθῇ, πρὸς πρόληψιν πειρασμικοῦ κωλύματος, διότι κατὰ τὸ ψαλμικόν, "κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσιν"»*[25].

Τὸ δὲ θέρος τοῦ 1965 βρῆκε τὴν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς σὲ πυρετώδη ἐργασία καὶ προετοιμασία γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐπληροφορεῖτο μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔργου, μέσῳ κυρίως ἐπιστολῶν, ἀλλὰ καὶ προσωπικῆς φροντίδος, ὅπως εἴδαμε, κατεπειγόμενος γιὰ τὴν ἀποπεράτωση, προκειμένου νὰ τελέσει τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια.

Στὶς 21.6.1965 ἔγραψε στὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία, ἀφοῦ τῆς εὐχόταν γιὰ τὴν ἐπικειμένη ὀνομαστικὴ ἑορτή της, ὅτι ὀφείλουν εὐχαριστίες στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ὄχι στὴν ἐλαχιστότητά του, *«τὴν ἐστερημένην πάσης ἀγαθῆς πράξεως»,* σχετικὰ μὲ τὴν προμήθεια τῶν Πολυελαίων καὶ Μανουαλίων, ποὺ εἶχαν παραγγελθεῖ στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸν ἴδιον. Προτρέπει δὲ μόλις ὁ ἀδ. Σάββας λάβει εἴδηση νὰ κατέλθει στὴν Θεσσαλονίκη νὰ παραλάβει αὐτὰ μαζὶ μὲ τὸν τεχνίτη γιὰ νὰ φθάσουν στὴν Μονή. Νὰ τοὺς ἀναμένουν στὴν Ἐλευθερούπολη δύο-τρία ζῶα γιὰ τὴν

25. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, 1989, σελ. 60-61.

μεταφορὰ τῶν κιβωτίων [τότε δὲν ὑπῆρχε ἀσφαλτοστρωμένος δρόμος γιὰ τὴν Μονή, παρὰ μόνον γλιστερὸ καλντερίμι μὲ ἀπότομους μικροὺς βράχους καὶ κενὰ μὲ ἀδιάβατο λασπώδη δρόμο]. Καὶ ὁ ἀποστολέας Ἐπίσκοπος κατακλείει: *«Ὁ τεχνίτης εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ, νὰ συναρμολογήσῃ τὰ τεμάχια, διότι οἱοσδήποτε ἄλλος δὲν θὰ δυνηθῇ. Ἐγὼ ἐντεῦθεν παρακολουθῶ τηλεφωνικῶς συνεννοούμενος μὲ τὸν παπᾶ-Στυλιανὸν περὶ τῆς πορείας τῆς ἐργασίας. Εἰς τὴν Ἀδελφότητα εὐχὰς καὶ εὐλογίας διαπύρους»*[26].

Σὲ νέα ἐπιστολή του τῆς 4.8.1965 πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἐρωτᾶ ἂν θὰ ἔχουν τελειώσει οἱ ἐργασίες τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ Ναοῦ μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς ἐκείνου. Ἐν τῷ μεταξύ, πληροφορεῖ ὅτι ἐκλήθη νὰ μεταβεῖ γιὰ νὰ τελέσει καὶ τὰ ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ νέου Ναοῦ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τῆς Γυναικείας Μονῆς στὴν Πάρο, ἰδιοκτησίας τοῦ Μοναχοῦ Μάρκου Χανιώτου, γιὰ τὴν Κυριακὴ 23 Αὐγούστου[27]. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδό του θὰ μεταβεῖ στὴν Μονή τους καὶ μάλιστα θὰ ἔλθει λεωφορεῖο ἀπὸ Βόλο μὲ 40 περίπου πιστούς, οἱ ὁποῖοι θὰ διανυκτερεύσουν στὴν Μεσορόπη γιὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Ἀποτομῆς τῆς ἁγίας Κεφαλῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ποὺ ἑορτάζει ὁ Ναός τους. Ἂν ὅμως ὑπάρξει πρόβλημα καὶ δὲν θὰ εἶναι ἕτοιμοι, ζητεῖ εἰδοποίηση γιὰ νὰ γίνει ἀναβολή[28].

Ὅπως σημειώνει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς, διακρινόταν στὸν σεπτὸ Ποιμενάρχη μία μεγάλη σπουδὴ γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου καὶ τὴν τέλεση τῶν Ἐγκαινίων: *«Διατί ἆρα γε τόση βιασύνη; Τί προέβλεπεν ὁ Ἅγιος Πατὴρ διὰ τὸ μέλλον, εἰς τὸ*

26. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

27. Γιὰ τὰ Ἐγκαίνια στὴν Μονὴ Ἁγίων Θεοδώρου Πάρου βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 476/15.9.1965, σελ. 7. Σχετικὰ μὲ τὴν τέλεσή τους εἶχε προηγηθεῖ ἀλληλογραφία τῆς Μονῆς τῆς Πάρου μετὰ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας ἀπὸ τὸν Μάϊο τοῦ 1965 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

28. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ μετάθεσις τῶν Ἐγκαινίων; Μήπως τὸ μέλλον θὰ ἔφερε σύννεφα λύπης, τὰ ὁποῖα θὰ συνεσκίαζον τὴν χαρὰν τῶν Ἐγκαινίων ἢ καὶ ἐντελῶς θὰ ἀπέκλειαν αὐτά; Ἡ συνέχεια τῆς διηγήσεως θὰ δείξῃ πόσον δικαιολογημένως ἐβιάζετο ὁ Ἅγιος Πατὴρ καὶ προέβλεπε λυπηρόν τι διὰ τὸ μέλλον. Διὰ τῶν ἁγίων του εὐχῶν ὅλα ἦλθον δεξιά. Ἱερὸν Τέμπλον, σουβάντισμα καὶ μωσαϊκὰ ἐτελείωσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ ὁ Ἱερὸς Ναὸς ἦτο ἕτοιμος καθ' ὅλα διὰ τὰ Ἐγκαίνια»[29].

Ὁ ἴδιος ὁ Δέσποτας, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Πάρο ἔστειλε νέα ἐπιστολὴ ἐκ Βόλου τὴν 26.8.1965 πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ζητῶν νὰ μάθει ἄν τὰ Ἐγκαίνια θὰ τελοῦνταν στὶς 6 Σεπτεμβρίου. Καὶ τοῦτο, διότι τὶς παραμονὲς θὰ εὑρίσκοντο οἱ 4 Ἀρχιερεῖς στὴν Θεσσαλονίκη πρὸς διευθέτησιν τῶν ἐκεῖ ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινοτικῶν θεμάτων (περί τούτου παρακάτω). Ὥστε πρέπει νὰ γνωρίζει πῶς βαίνουν οἱ ἐργασίες γιὰ νὰ κανονίσει τὴν πορεία του[30].

Ἐν τέλει, τὰ ἀναμενόμενα Ἐγκαίνια ὁρίσθηκαν γιὰ τὶς 13 Σεπτεμβρίου 1965, Ἑορτὴ τῶν Ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως Ἱεροσολύμων καὶ παραμονὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τρεῖς ἡμέρες νωρίτερα ὅλη ἡ Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ συγκίνηση ὑποδέχθηκαν τὸν Πατέρα καὶ Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος ἦλθε νωρίτερα γιὰ τὴν κατάλληλη προετοιμασία ὅλων τῶν ἀναγκαίων λεπτομερειῶν.

Τὴν παραμονή, 12η Σεπτεμβρίου, προσῆλθαν στὴν Μονὴ πλήθη εὐλαβῶν πιστῶν ἀπὸ ἐγγὺς καὶ μακρὰν (Καβάλα, Δράμα, Θεσσαλονίκη, Βόλο). Τελέσθηκε ἱερὰ Ἀγρυπνία καὶ τὸν τελετουργὸ Ἱεράρχη πλαισίωναν 4 Ἱερεῖς, ὁ π. Νικόλαος ἀπὸ τὴν Μεσορόπη, ὁ π. Στυλιανὸς ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ὁ Ἱερομ. Χαράλαμπος ἀπὸ τὴν Δράμα καὶ ὁ π. Γεώργιος ἀπὸ τὸ Μεσημέριο Θεσσαλονίκης. Ἐπίσης, προσῆλθαν εὐλαβεῖς καὶ καλλίφωνοι Ἱεροψάλτες γιὰ τὴν ἀπόδοση τῶν ὕμνων τῆς ἱερᾶς Τελετῆς.

Μετὰ τὴν περιφορὰ τῶν πρὸς κατάθεσιν ἱερῶν Μαρτυρικῶν

29. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 63.

30. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Λειψάνων πέριξ τοῦ Ναοῦ καὶ τὴν ἐναπόθεσή τους στὴν ἁγία Τράπεζα, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος *«συνεπῆρε τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν παρευρεθέντων εἰς ὑπερκόσμιον ἐξαΰλωσιν μὲ τὸν μελίρρυτον λόγον του, ἐξάρας κατ' αὐτὸν τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Μοναχισμοῦ»*[31].

Μετὰ τὴν τέλεση τῶν Ἐγκαινίων συνεχίσθηκε ἡ κατανυκτικὴ Θεία Λειτουργία μέχρι τὶς πρῶτες πρωϊνὲς ὧρες, ὅταν μὲ τὶς ὀρθρινὲς ἀνταύγειες τῶν χρυσοειδῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ἄρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν στὰ μέρη τους, πλήρη ἁγιαστικῆς χάριτος καὶ εὐλογίας, μὲ πνευματικὴ χαρὰ καὶ ἱερὸ ἐνθουσιασμό. Καὶ πράγματι, ἡ βραδιὰ ἐκείνη ἦταν πλήρης θείας φωταυγίας καὶ ὅλα εἶχαν λουσθεῖ στὸ ὑπερκόσμιο Φῶς τῆς θείας Χάριτος. Ἰδοὺ πῶς περιγράφεται τοῦτο ζωντανὰ καὶ ἀπροσποίητα, εἰς ἔνδειξιν τοῦ μεγαλείου τῆς Πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῆς πληρότητος τῆς φωτιστικῆς καὶ ἁγιαστικῆς Χάριτος τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς τόσο δεινῶς πολεμουμένης, ὑβριζομένης καὶ κατηγορουμένης ἀπὸ τοὺς σκοτισμένους διῶκτες της:

«Ἀπὸ τὸν ἀντικρυνὸν λοφίσκον ἀγνάντευεν ὁ Μπάρμπα-Νι-

---

31. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 64.

κόλαος, ὁ ἁπλοϊκὸς τσέλιγγας τοῦ Χορτοκοπίου, ἔμπειρος οἰκοδόμος καὶ ἐργολάβος τῶν κτισμάτων τοῦ Ἱ. Ἡσυχαστηρίου, ἀνοιχτόκαρδος καὶ φιλεύσπλαγχνος μὲ ἀβραμιαίας ἐλεημοσύνας, ἔχων ἐζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπόν του τὴν ἁπλοϊκότητα τοῦ Ἁγίου Φιλαρέτου μὲ τὰ ἁπλόχερα καὶ πλούσια δωρήματα.

Ἄφησε πρὸς στιγμὴν τὸ μεγάλον αἰγοποίμνιόν του εἰς τὸν βοσκόν του καὶ ἄρχισε νὰ κατεβαίνῃ τὴν βουνοπλαγιάν.

Ἀπὸ ψηλὰ ἐφώναξεν εἰς μίαν ἀδελφήν, ἡ ὁποία ἔδειχνε τὸν δρόμον εἰς μερικοὺς προσκυνητάς.

–Στάσου, ἀδελφή, νὰ σὲ ἐρωτήσω.

Καὶ ἀφοῦ πλησίασε εἶπε:

–Εἶδα πολὺ κόσμο νὰ κατεβαίνῃ. Τί γιορτὴ εἴχατε; Θὰ πρέπει νὰ ἦταν μεγάλη, ***διότι εἶδα πολὺ φῶς ἐπάνω στὴν σκεπὴ τῆς Ἐκκλησίας ν' ἀνεβαίνῃ ψηλά.***

–Ναί, μπάρμπα-Νικόλα, εἴχαμε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ καὶ πολλοὺς προσκυνητάς, δι' αὐτὸ εἴχομεν πολὺ φῶς εἰς τὸν Ναὸν καὶ εἰς ὅλον τὸ Μοναστήρι.

–Τὸ φῶς ποὺ εἶδα, δὲν ἦταν ἁπλωμένο, ἀλλὰ μιὰ φωτεινὴ κολώνα· ἀπὸ τὴν σκεπὴ φαινόταν νὰ φθάνῃ στὸν οὐρανό!, *ξαναεῖπε ἁπλᾶ ὁ μπάρμπα-Νικόλας καὶ ἐπῆρε τὸν δρόμον τῆς ἐπιστροφῆς. Καὶ ἡ ἀδελφὴ ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν Μονὴν ἐμονολόγει καθ' ἑαυτήν· "Ἀγαθέ, ἁπλοϊκότατε μπάρμπα-Νικόλα, νὰ εἶχαν πολλοὶ ἄνθρωποι τὴν ἁπλότητά σου!"»*[32].

Κατόπιν τούτου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ φορέας τοῦ θείου Φωτὸς τῆς ἀποστολικῆς Χάριτος, εἰρήνης καὶ εὐλογίας, συνέχισε τὴν θυσιαστικὴ διακονία του σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, καθὼς καὶ στὴν συνεχῆ φροντίδα γιὰ τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, στὸ λίγο διάστημα ποὺ τοῦ ἔμενε ἀκόμη ὡς πρὸς τὴν ἐνεργὸ δραστηριότητα, διότι ἡ σοβαρὴ δοκιμασία τῆς ἀσθενείας του πλησίαζε.

Αὐτὸ ἴσως προαισθανόμενος, ἐπέσπευσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς ποὺ τόσο ἀγάπησε, ἀλλὰ καὶ στὴν σύν-

32. Αὐτόθι, σελ. 65. Ἀναφορὰ στὰ Ἐγκαίνια βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 477/1.10.1965, σελ. 8, καὶ στὸ Πρακτικὸ 677/16.9.1965 τῆς Κοινότητος Καβάλας *(Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 182).

ταξη τῆς Διαθήκης του τὸν ἄλλο κιόλας μῆνα, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω.

Κ.4. Συμφωνίες τῆς Ἱ. Συνόδου μὲ τὶς διοικήσεις τῶν λαϊκῶν

Ὅπως ἀναφέραμε, τὸ θέμα καθορισμοῦ σχέσεων μὲ τὶς Ὀργανώσεις καὶ τὶς Κοινότητες τῶν λαϊκῶν παρέμενε ἄλυτο, μετὰ τὴν τόσο ἔντονη κινητικότητα τῆς περασμένης χρονιᾶς (1964) καὶ τὴν προκληθεῖσα ἔνταση μὲ τὴν Κοινότητα Θεσσαλονίκης τὸν Ἰούνιο τοῦ 1965.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ποὺ εἶχε ἀποφύγει νὰ ἀνέλθει στὴν Θεσσαλονίκη τὸν Ἰούνιο, μὴ ἀνταποκριθεῖσα σὲ σχετικὴ πρόταση, τελικὰ μετέβη εἰς αὐτὴν τὸν Σεπτέμβριο, χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὸ τὶ ἀκριβῶς προηγήθηκε, ὥστε νὰ ὑπάρξει τελικὰ συναίνεση.

Σύμφωνα μὲ τὸ δημοσιευθὲν «Πρακτικὸν τῆς Συσκέψεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης»[33], τὴν Παρασκευή, 4/17.9.1965, στὰ γραφεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος τῶν Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης, συνῆλθαν ἐπὶ τῷ αὐτῷ κατόπιν προτάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος, τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, Μαγνησίας Χρυσόστομος, Διαυλείας Ἀκάκιος, Σαλαμῖνος Γερόντιος) μετὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου Ἀρχιμ. Θεοφίλου Τσίρμπα, μὲ τὸν Αἰδ. π. Στυλιανὸ Μουσᾶ, Οἰκονόμο καὶ Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὴν Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος (10 λαϊκὰ Μέλη), σὲ κοινὴ σύσκεψη ἐπὶ θεμάτων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος.

«Μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν προσευχήν, ἀμφότερα τὰ μέρη ταῦτα ἀνέπτυξαν τὰς ἀπόψεις των ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ἅτινα αἱ σύγχρονοι περιστάσεις -ἐκ παραγόντων κακοβούλων καὶ σκοπιμοτήτων ὑπόπτων- ἐδημιούργησαν, καὶ μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν ὅσων ἀτόπως ἐκυκλοφόρησαν εἰς βάρος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἐθεώρησαν ἀπαραίτητον τὴν ὕπαρξιν ἁρμονίας μεταξὺ Ποιμαινούσης καὶ Ποιμαινομένης Ἐκκλησίας διὰ τὴν πρόοδον τῶν Διοι-

33. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 477/1.10.1965, σελ. 4-5 (μὲ φωτογραφίες).

κητικῶν της προβλημάτων, ἄνευ τῆς ἐπιλύσεως τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προχωρήσουν καὶ τὰ πνευματικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σπουδαιοτέραν θέσιν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐν συνεχείᾳ ἠρεύνησαν τὸν τρόπον δι᾽ οὗ ἤθελεν ἐπιτευχθῇ ἐπὶ τὸ συμφερότερον ἡ ὅσον ἔνεστι ὁμαλωτέρα συνεργασία διὰ τὴν εὐόδωσιν καὶ προβολὴν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς τε κανονικότητος καὶ νομιμότητος.

Κατὰ θείαν εὐδοκίαν ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη, ὅπως ἅπαντα τὰ ζητήματα ἀντιμετωπισθῶσιν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν καθ᾽ ὅν τρόπον ἑκάστη τῶν παρατάξεων Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν δύναται καὶ δικαιοῦται νὰ ὑποδείξῃ μετὰ τὴν διαπίστωσιν θείᾳ συνάρσει ὅτι πάντες ἐμφοροῦνται ὑπὸ τῶν αὐτῶν εἰλικρινῶν, ἀνιδιοτελῶν καὶ ἀπροσωπολήπτων αἰσθημάτων καὶ φρονημάτων, διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος.

Κατόπιν τούτων διεπιστώθησαν καὶ ἀπεφασίσθησαν τὰ κάτωθι:

1ον) Ἐπὶ τῆς συνεργασίας τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διεπιστώθη ἀπόλυτος σύμπνοια ἐπὶ τῶν Διοικητικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων καὶ ἀδιάσπαστος ἡ ἑνότης αὐτῶν.

2ον) Ἀπεφασίσθη ὅπως καταβληθῇ σύντονος προσπάθεια

παρὰ τοῖς διαφωνοῦσιν ἰδίᾳ, ὅπως εἰσαχθῇ τὸ μνημόσυνον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

3ον) Ἐξεφράσθη εὐχὴ ὅπως ὁ Σεβ/τος Ἐπίσκοπος Μαγνησίας κ. Χρυσόστομος ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας καὶ ἀναλάβῃ ὑπηρεσίαν, ὡς καὶ πρότερον εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις θέλει διευκολύνει δι᾽ ὅν τρόπον δύναται, τὴν μόνιμον παραμονήν του εἰς Ἀθήνας.

4ον) Ἐπὶ τῆς ἐντάξεως τοῦ Σεβ/του Ἐπισκόπου Ἀστορίας κ. Πέτρου εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σύνοδον[34]*, οἱ Σεβ/τοι Ἀρχιερεῖς ἡμῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἀποδέχονται τὴν ὑποβολὴν ἐγγράφου αἰτήσεως τούτου πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπόν.*

5ον) Ἐπὶ τῆς ἐπανεγκαταστάσεως τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Π.Θ.Ε.Ο.Κ. εἰς τὰ γραφεῖα ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ἡγεσία ἐδήλωσεν ὅτι ἀποδέχεται τοῦτο ὑπὸ τὴν αἵρεσιν, ὅπως πρὸ πάσης ἐπανεγκαταστάσεως διακοπῇ ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας» καὶ ὅπως εἰς πᾶσαν πρᾶξιν τῆς ΠΘΕΟΚ ἀφορῶσαν θέματα Ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἰδεολογικά, παρίσταται καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ἀπόφασις δὲ διὰ νὰ ἔχῃ ἐγκυρότητα, δέον ὅπως λαμβάνηται ἐν ὁμοφωνίᾳ τοῦ τε ἐκπροσώπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ταύτης. Μετὰ ταῦτα δέον ὅπως ἐκδοθῇ κοινὸν ἀνακοινωθὲν διὰ τοῦ ὁποίου θὰ πληροφοροῦνται οἱ Χριστιανοί, ὅτι ἐφεξῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μετὰ τῆς ΠΘΕΟΚ θὰ συνεργάζωνται ἁρμονικῶς καὶ ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς κανονικότητος καὶ νομιμότητος.

6ον) Ἐπὶ τῆς προσελκύσεως τῶν θεολόγων εἰς τὰ Γραφεῖα, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν Ἡγεσία ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ καταβάλῃ πρὸς τοῦτο πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, μὲ πνεῦμα πνευματικῆς πατρικῆς ἰδιότητος, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ κανονικοῦ καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου.

---

34. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι ὁ Ἀστορίας Πέτρος εὑρίσκετο στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Ἰούνιο ἤδη τοῦ ἔτους ἐκείνου, προβαίνοντας μάλιστα καὶ σὲ ἱεροπραξίες μὲ Κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ περὶ τούτου ἔγινε, ὅπως ἀναφέραμε, διαμαρτυρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ, ἄν καὶ αὐτὴ δὲν τὸν θεωροῦσε ἐπισήμως μέλος της οὔτε ἀσκοῦσε κάποια ἐποπτεία ἐπ᾽ αὐτοῦ. Μόνον ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶχε τὴν ἄμεση ἤ ἔμμεση εὐθύνη περὶ αὐτοῦ.

7ον) Ἐπὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν Λαϊκῶν ὀργανώσεων εἰς τὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῶν Ἐπισκόπων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἠτήσατο ὅπως τὸ θέμα τοῦτο ἀναβληθῇ διὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον, ἵνα συζητηθῇ εἰς μίαν κοινὴν σύσκεψιν.

8ον) Ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς νεολαίας καὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐδήλωσεν ὅτι τὰ θέματα ταῦτα εἶναι ἔργον καὶ καθῆκον ταύτης, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια.

9ον) Ἐπὶ τῆς μερίμνης τῶν ἐν ἐνεργείᾳ παραρτημάτων διὰ τῆς συμπληρώσεως τῶν κενῶν θέσεων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐδήλωσεν ὅτι καὶ διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην θὰ καταβληθῇ ἡ προσήκουσα προσπάθεια.

10ον) Ἐπὶ τῆς ἀγαστῆς συνεργασίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῶν ὑπευθύνων Διοικήσεων τῶν ἱερῶν Κοινοτήτων καὶ παραρτημάτων ἡμῶν, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν Ἡγεσία ἐδήλωσεν ὅτι ἐφ' ἑξῆς ἡ συνεργασία αὕτη θὰ εἶναι ἀγαστὴ καὶ ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλουσι τακτοποιηθῇ καὶ τὰ ὑπόλοιπα ζητήματα τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα.

Εἰς πίστωσιν συνετάγη τὸ παρὸν εἰς διπλοῦν, ὅπερ ἀναγνωσθὲν καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρ' ὅλων ὡς ἕπεται, δημοσιευόμενον εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» καὶ «Χριστανικὴ Πορεία».

Τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου: Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Αὐξέντιος, Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος, Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας Ἀκάκιος, Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος Γερόντιος, Ὁ Πρωτοσύγκελλος Θεόφιλος Τσίρμπας,

Ὁ Ἐφημ. Τριῶν Ἱεραρχῶν Στυλ. Μουσᾶς, Ἡ Διοικ. Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλ. Θρησκ. Κοιν. Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης Ἠλίας Νικολόπουλος, Χρ. Χριστοδουλάτος, Παν. Βασιλειάδης, Κων. Κουντουρόπουλος, Ἄγγ. Κάρτας, Ἀν. Πέππας, Ἰω. Χαλβατζῆς, Ζαχ. Κύρτσου, Ἀν. Τρεμόπουλος, Ἀν. Γκελῆς»[33].

***

Πρὶν νὰ προχωρήσουμε στὴν συνέχεια τῶν ἐλπιδοφόρων βημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ ὁμαλότητος στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς πρὸς διοικητικὰ θέματα, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος συνέταξε ἰδιόχειρη Διαθήκη στὸν

Βόλο, μὲ ἡμερομηνία 17.10.1965, ἐπικυρωμένη ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Βόλου[35], πρὸς ἔκφρασιν τῆς τελευταίας ἐπιθυμίας του περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ μετὰ τὸν θάνατό του ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητη περιουσία του θὰ διατεθεῖ.

Τὴν ἐν Ἀθήναις μικρὰ οἰκία του (ὁδὸς Σκοπέλου 4, Κυψέλη), ἐξ ἑνὸς δωματίου καὶ τῶν λοιπῶν παραρτημάτων [τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦσε κατὰ τὴν διαμονή του εἰς αὐτὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη], ἀφήνει στὴν Δέσποινα Μαυροπαπαδοπούλου, μὲ ὅλη τὴν ἐπιπλοσκευή, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης γιὰ ὅλα ὅσα προσέφερε στοὺς οἰκείους του καὶ στὸν ἴδιο[36]. Μία πλήρη Ἀρχιερατικὴ στολὴ ἀφήνει στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου στὸν Βόλο. Οἱ ὑπόλοιπες Ἀρχιερατικὲς στολές, τὰ ἐγκόλπια, οἱ μῖτρες, οἱ ράβδοι κ.λπ. θὰ περιέλθουν ἐξ ἡμισείας στὶς δύο Μονές, τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βελεστίνου) καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Παγγαίου. Ἀπὸ τὰ βιβλία, ἡ μὲν Πατρολογία (ἑλληνολατινικὴ) τοῦ Migne θὰ δοθεῖ στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς, τὰ δὲ λοιπὰ στὴν Ζωοδόχο Πηγὴ Βελεστίνου. Τὴν οἰκία στὴν Ἄλλη Μεριὰ κληροδοτεῖ στὸν ἐν Βόλῳ Ναὸ τῆς Κοιμήσεως ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν ἐφ' ὅρου ζωῆς οἱ κ.κ. Ἰωάννης καὶ Ἑλένη Ντε Γκαινιερόν[36α]. Ὅσα σώματα βρεθοῦν Ἑρμηνειῶν στὶς Ἀποστολικὲς Ἐπιστολὲς καὶ Κυριακοδρομίων ὑπὸ Θεοδ. Ζωγράφου ἀφήνει στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως, γιὰ νὰ ἐκποιηθοῦν πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν. Ἂν βρεθοῦν χρήματα ἢ χρεώγραφα ἢ καταθέσεις σὲ Ταμιευτήρια, μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν ἐξόδων τῆς νοσηλείας, κηδείας καὶ μνημοσύνων του, τὰ ὑπόλοιπα νὰ διανεμηθοῦν ἐξ ἴσου

---

35. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ Διαθήκη δημοσιεύθηκε αὐτούσια λίγες ἡμέρες μετὰ τὸ ἐπίσημο ἄνοιγμά της (18.12.1973) στὸν «Ταχυδρόμο» τοῦ Βόλου (23.12.1973, σελ. 12), πέντε δηλαδὴ μῆνες μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου.

36. Στὴν εὐσεβῆ Δέσποινα ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀναφερθοῦμε στὸ ἑπόμενο τελευταῖο Κεφάλαιό μας, διότι τὴν πιὸ σημαντικὴ καὶ θυσιαστικὴ προσφορά της ἐπέδειξε κατὰ τὴν ἑπτάχρονη σκληρὴ δοκιμασία τῆς ὑγείας τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἕως τῆς Κοιμήσεώς του (1966-1973).

36α. Τοῦτο εἶχε προδηλωθεῖ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10/6-19.8.1965 ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν κα Ἑλένη Ἰω. Ντε Γκαινιερὸν (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

στὴν Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς, στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς, στὴν ἐν Βόλῳ Φιλόπτωχο Ἀδελφότητα «Ὁ Ἱερὸς Πολύκαρπος» καὶ στὴν ἐν Βόλῳ ὁμοία κυριῶν καὶ δεσποινίδων «Ἡ Ταβιθᾶ». Ἡ ἐπιπλοσκευὴ τῆς ἐν Βόλῳ οἰκίας του θὰ περιέλθει στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως καὶ στὴν Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς πρὸς χρῆσιν τῶν ξενώνων τους. Διαχειριστὲς τῆς παρούσης διαθήκης ὁρίζει τοὺς διαχειριστὲς καὶ ἐπιτρόπους τοῦ ἐν Βόλῳ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου. *«Ζητῶν συγχώρησιν παρ᾽ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον ἐν γνώσει ἢ ἀγνοίᾳ, ἐλύπησα, ἐσκανδάλισα ἢ ἠδίκησα, καθὼς καὶ ἐγὼ συγχωρῶ ἀπὸ καρδίας τοὺς καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον λυπήσαντας, σκανδαλίσαντας ἢ ἠδικήσαντάς με. Εὐχαριστῶ τοὺς ἐν τῇ προσκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ εὐεργετήσαντας καὶ διακονήσαντάς με· καὶ εὔχομαι αὐτοῖς πλουσίαν παρὰ Θεοῦ τὴν ἀντιμισθίαν τῆς πρὸς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον φιλαδελφίας των. Παρακαλῶ δὲ καὶ ἱκετεύω πάντας ὅπως εὔχωνται ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. † Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης»*[35].

Ἐντυπωσιακὴ εἶναι τόσο ἡ προαίσθησή του σὲ ἡλικία μόλις 55 ἐτῶν νὰ ἑτοιμάσει τὴν Διαθήκη του, μὲ ρύθμιση κάθε λεπτομέρειας, ὅσο καὶ ἡ πρόβλεψή του γιὰ ἔξοδα «νοσηλείας» του. Τὰ γεγονότα αὐτά, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο τῆς βιασύνης του γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Ὑπαπαντῆς καὶ τὴν τέλεση τῶν Ἐγκαινίων του, μᾶς ὁδηγοῦν στὴν σκέψη πὼς εἶχε «πληροφορηθεῖ» ἐντός του ὅτι δὲν τοῦ ἀπέμενε μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἱκανῆς καὶ ἀνεμποδίστου δραστηριότητος καὶ ἐκκλησιαστικῆς διακονίας· ὅτι κάποιος «σταυρὸς» τὸν ἀνέμενε, ἕνα «ποτήριον πικρὸν» σωτηρίου, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποστεῖ κατὰ τὶς ἀνεξιχνίαστες Βουλὲς τοῦ Κυρίου· καὶ γιὰ τὴν προσωπική του ὠφέλεια καὶ τελείωση, ἀλλὰ καὶ σὰν θυσία ὁλοκαυτώσεως στὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Ἀρετῆς Ἀγῶνα ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς του· ὅπως καὶ σὰν μιὰ πυρωμένη καὶ μυρωμένη προσφορὰ σιωπηλοῦ «κανόνος» καὶ διαμαρτυρίας γιὰ ὅσα συνέβαιναν στὴν ἁγία Ἐκκλησία μας καὶ ποὺ ἔπρεπε νὰ «σηκώσει» καὶ «ἐπωμισθεῖ» ὁ πιὸ δυνατὸς καὶ ἀθῶος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος μας.

Οἱ μεγάλες θυσίες μεγάλων μορφῶν δὲν ἔχουν συνήθως ἄμεσο ἀντίκρισμα καὶ ἁπτὸ ἀποτέλεσμα. Χρειάζεται χρόνος γιὰ νὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ κυρίως νὰ ἀποδώσουν καρπούς. Αἰσθανόμα-

στε ὅτι μὲ τὸ παρὸν ταπεινὸ ἔργο μας ἀνευρίσκουμε τὴν βάση μας, ἀναλογιζόμαστε τὴν πορεία καὶ εὐθύνη μας, ἐκτιμοῦμε τὸν θησαυρὸ τῆς κληρονομίας μας καὶ ἀποτίουμε ἐλάχιστο φόρο τιμῆς σὲ ἕναν μεγάλο Φωτιστή, Ἱερομάρτυρα καὶ Ὁμολογητή!

***

Στὶς 20.10.1965, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προέστη τῆς Πανηγύρεως στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου στὸν Κορυδαλλό, ὅπου καὶ ὁ ἱδρυτὴς αὐτῆς Ἀρχιμ. π. Ἀρτέμιος Νοδαράκης. Παρέστη δεκάδα Κληρικῶν καὶ πλῆθος πιστῶν Χριστιανῶν, ὡς καὶ ἐπίσημοι, ὁ δὲ ἐμπνευσμένος λόγος τοῦ λειτουργοῦντος Ἀρχιερέως *«ἠχμαλώτισε κυριολεκτικῶς τὰ πλήθη»*. Ἀκολούθησε ἱερὰ Λιτανεία καὶ παρετέθη πλούσιο γεῦμα γιὰ τοὺς εὐσεβεῖς Πανηγυριστάς[37].

Μετὰ λίγες ἡμέρες, τὸ Διοικ. Συμβούλιο Θεσσαλονίκης, εἰς ἔνδειξιν προφανῶς εὐαρεσκείας γιὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσα συμφωνία τοῦ παρελθόντος μηνός, προσεκάλεσε τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τοῦ πολιούχου τῆς συμπρωτευούσης Ἁγίου Μεγ/ρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν. Οἱ Ἀρχιερεῖς μετέβησαν πράγματι στὴν Θεσσαλονίκη καὶ δόθηκε ἰδιαίτερη ἔμφαση στὸ γεγονὸς μὲ προσκλήσεις πρὸς τοῦτο καὶ εἰδικὸ δημοσίευμα στὴν ἐφημερίδα «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς». Τὴν παραμονὴ ἐψάλη ὁ Μέγας

37. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 480/15.11.1965, σελ. 2.

Ἑσπερινὸς καὶ ἀκολούθησε λιτάνευση τῆς ἱερᾶς Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου σὲ εὐρυτάτη ἀκτίνα κύκλῳ τοῦ Ναοῦ. Τὴν κύρια ἡμέρα, οἱ 4 Ἀρχιερεῖς συλλειτούργησαν, προεξάρχοντος τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, μὲ συμμετοχὴ 6 Ἱερέων καὶ 2 Διακόνων. Μετὰ τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο, ἐντεταλμένος Ἀρχιερεὺς (παραδόξως δὲν κατονομάζεται!) ἐκφώνησε ἑόρτια ὁμιλία. Ἡ Πανήγυρη τῆς ἡμέρας ἦταν τόσο λαμπρά, ὥστε τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ὁμολογοῦσαν ὅτι ὁ Ἅγιος τιμήθηκε μὲ τὸν πιὸ μεγαλοπρεπῆ τρόπο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Παρετέθη δὲ πλούσια τράπεζα καὶ ἐν γένει ὑπῆρξε ἀναπτέρωση τοῦ θείου ζήλου Κλήρου καὶ Λαοῦ[38].

Γιὰ τὴν μνήμη τοῦ Ἁγίου Νέστορος τῆς ἑπομένης, ὁπότε ἑορτάζει ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου στὴν Θεσσαλονίκη συντιμώμενος καὶ στὸν Ἅγιο Γεώργιο, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ κτήτορος Αἰδ. π. Σάββα Παπαδοπούλου, παρέμειναν οἱ Σεβ/τοι Μαγνησίας Χρυσόστομος καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς Πανηγύρεως, ἡ ὁποία διεκρίθη ἐπίσης γιὰ τὴν λαμπρότητά της[39].

Λίγο ἀργότερα, ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προέστη τῆς κηδείας τοῦ παλαιμάχου Ἀποστόλου Μιχαήλ, ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τοῦ Παραρτήματος τοῦ Ναοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ Δομοκοῦ Φθιώτιδος, τοῦ ὁποίου χρημάτισε καὶ ἱεροψάλτης· ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς *«εἰς κατάλληλον ἐπικήδειον λόγον ἐξῆρε τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος»*[40].

38. Αὐτόθι, σελ. 4-5.

39. Αὐτόθι, σελ. 5.

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 481/1.12.1965, σελ. 7.

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ Κληρικοὺς σὲ Θ. Λειτουργία στὴν Θεσ/νίκη.

Ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προέστη τῆς Πανηγύρεως τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ στὸ Παράρτημα Βιλλίων, στὶς 11/24.11.1965, ὅπως ἀνεγράφη μὲ σχετικὴ δημοσιευομένη φωτογραφία ἀπὸ τὴν ἱερὰ Λιτανεία τῆς Πανηγύρεως[41].

Τὴν δὲ 13.11.1965, κατὰ τὴν ὀνομαστικὴ ἑορτή του, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προχείρισε στὴν Κοίμηση Θεοτόκου Βόλου σὲ Ἀρχιμανδρίτη τὸν π. Ἀντώνιο Παπακαλούσιο, Ἐφημέριο τῆς Εὐαγγελιστρίας Λαρίσης[42].

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ τὸν π. Ἀντώνιο καὶ τὸν π. Μακάριο στὴν Λάρισα.

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες δημοσιεύθηκε τὸ «Εὐχάριστον Γεγονός», ὅτι κατόπιν ἐπισήμου καὶ μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου τηλεφωνικῆς διαταγῆς τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίας Τάξεως κ. Χρ. Ἀποστολάκου, ἄνοιξαν οἱ θῦρες τῶν ἡμετέρων Ἱ. Ναῶν τοῦ Τιμίου Προδρόμου Βόλου καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἁλμυροῦ Μαγνησίας, τὶς ὁποῖες εἶχαν σφραγίσει οἱ τοπικὲς ἀστυνομικὲς ἀρχές, τῇ ἀπαιτήσει τοῦ Νεοημερολογί-

41. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 482-483/15.12.1965, σελ. 8.

42. Αὐτόθι, σελ. 15.

του μητροπολίτου! Καὶ ἤδη οἱ Ναοὶ λειτουργοῦσαν πλέον κανονικά. *«Εἰς τὸν κ. Ἀποστολάκον οἱ ἡμέτεροι Ἀδελφοὶ Μαγνησίας καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῶν κ. Χρυσόστομος ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων ἐκφράζουν εὐγνωμόνως τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας των»,* ἐγράφη τότε στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας[43].

Ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε, ὁ διωγμὸς καὶ τὰ ἀνελεύθερα καὶ περιοριστικὰ μέτρα ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας βρίσκονταν σὲ ἐξέλιξη, μὲ τὴν ἀπαιτητικὴ ὑποκίνηση καὶ πρωτοβουλία τῶν διωκτῶν Νεοημερολογιτῶν, τῶν ὁποίων τὸ μένος ὑποσκέλιζε κάποτε, θείᾳ βοηθείᾳ, ἡ καλωσύνη καὶ μεγαλοφροσύνη κοσμικῶν ἀρχόντων! Ὁποία κατάπτωσις καὶ ὁποῖον ὄνειδος γιὰ τοὺς θλιβεροὺς διῶκτες τῶν Ὀρθοδόξων προπατόρων μας!

***

Ἐπανερχόμενοι στὴν συνέχεια τῆς διηγήσεώς μας, λέγουμε ὅτι μετὰ τὴν ἐπίτευξη συμφωνίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τὴν Κοινότητα Θεσσαλονίκης, εἴχαμε εὐχάριστη πλέον συνέχεια μετὰ τρίμηνον καὶ στὴν Ἀθήνα, μὲ τὴν Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ. Στὸ σχετικὸ Πρακτικό, τὸ ὁποῖο συνυπεγράφη, παρατηροῦμε ὅτι ἐξ ἀρχῆς παρέχεται ἀπὸ ἀμφοτέρους συγγνώμη γιὰ κάθε παρεξήγηση τοῦ παρελθόντος. Τὰ δὲ ἕτερα σημεῖα ἀναφέρονται στὴν ἐκλογὴ Ἀρχ/που καὶ Ἐπισκόπων, στὸ δικαίωμα διοικήσεως ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, στοὺς Ἐπιτρόπους τῶν Ναῶν καὶ στὸ περιοδικὸ τῆς ΠΘΕΟΚ.

Παραθέτουμε αὐτούσιο τὸ κείμενο τῆς 9/21.12.1965, τὸ ὁποῖο παραδόξως δὲν δημοσιεύθηκε στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἴσως διότι εἰσήρχετο σὲ θέματα ἰδιαιτέρως εὐαίσθητα μὲ τρόπο ποὺ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσε μέχρι τουλάχιστον τῆς στιγμῆς ἐκείνης νὰ συμβεῖ καὶ δημοσιοποιηθεῖ. Αὐτὸ ποὺ δημοσιεύθηκε ἦταν μία πρωτοσέλιδη φωτογραφία ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐκείνη Σύσκεψη *«ἐν ὁμοφρόνῳ συνεργασίᾳ», «μετὰ συνδιάσκεψιν νυκτερινὴν ἐπὶ θεμάτων σοβαρῶν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος»*[44].

Τὸ σημαντικὸ ἐκεῖνο κείμενο τοῦ Πρακτικοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν Ἀθήναις σήμερον, 9ην Δεκεμβρίου 1965, οἱ ὑποφαινό-

43. Αὐτόθι, σελ. 16.

44. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 482-483/15.12.1965, σελ. 1.

μενοι Ἀρχιερεῖς, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος, Μ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐξέντιος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας Ἀκάκιος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος Γερόντιος, καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Πανελληνίου Θρησκευτικῆς καὶ Ἐθνικῆς Κοινωνίας, Ἀντ. Ζούλιας, Χρ. Παναγιωτόπουλος, Κων. Νικολακόπουλος, Γεώργ. Νταμπαλῆς, Δημ. Γακῖκος, Δημ. Κοντιζᾶς, Σοφ. Ἀναστασιάδης, Ἀπόστ. Τζοᾶννος, Γεώργ. Σαρλάνης, Θεόδ. Δάνεσης, Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος, Κων. Κόμνιος, συνελθόντες εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Κάνιγγος 32), μετὰ προηγουμένην προσευχήν, ἀπεφασίσαμεν ὁμοφώνως καὶ παμψηφεὶ τὰ κάτωθι:

1) Πᾶσα τοῦ παρελθόντος, διαβολικῇ ἐνεργείᾳ, παρεξήγησις ἐν λόγοις ἢ ἐν ἔργοις, δημιουργήσασα, ὡς μὴ ὤφειλε, πικρίας ψυχικὰς ρίπτεται εἰς τὴν λήθην, διὰ τῆς παροχῆς ἐξ ἐπαμοιβῆς συγγνώμης.

2) Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Ἐπισκόπων θὰ ἐνεργῆται εἰς τὸ μέλλον ψήφῳ ἱεροῦ Κλήρου καὶ λαοῦ, δι᾽ ὧν τρόπων καὶ ποσοστοῦ ἐκλογέων ἐξ ἑκατέρας μερίδος αὐτῶν καθορισθήσεται ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι.

3) Ἐκ τῶν τεσσάρων Ἀρχιερέων τῶν νῦν ἀπαρτιζόντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος οὐδεὶς ἕτερος Ἀρχιερεὺς ἡμεδαπὸς ἢ ἀλλοδαπὸς ἀναγνωρίζεται ὡς κεκτημένος δικαιώματα διοικητικὰ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τοῦ ἱ. ἡμῶν Ἀγῶνος.

4) Τὸ Διοικητ. Συμβούλιον τῆς ΠΘΕΟΚ ὁμολογεῖ καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ ἀπέχῃ ἀπὸ πάσης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν Ἱεροδικῶν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, δικαίωμα ὅπερ κανονικῶς ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς.

5) Οἱ ἐπίτροποι ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ χρηματικοῦ τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Γεν. Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. θὰ ἐκλέγωνται ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν. Οἱ κατὰ ἐνορίαν Κατάλογοι τῶν ἐκλογέων συνταχθήσονται ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι.

6) Ἡ Διοίκησις τῆς ΠΘΕΟΚ ἀποδέχεται τὴν πρόσκαιρον διακοπὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Φάρου τῆς Ὀρθοδοξίας», πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀγαθῶν σχέσεων μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ.

Τὸ παρὸν Πρακτικὸν ἀναγνωσθὲν εὐκρινῶς ἐνώπιον πάντων καὶ ἐγκριθὲν καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται ὡς ἕπεται (ὑφ' ἁπάντων)»[45].

Ὅμως, ἀπὸ τὸ Πρακτικὸ 681/27.12.1965 τῆς Κοινότητος Καβάλας[46] συνάγεται ὅτι τὸ τελικὸ Πρωτόκολλο ποὺ ὑπεγράφη περιλαμβάνει καὶ στοιχεῖα ὄχι μόνον τοῦ γνωστοῦ, τὸ ὁποῖο παραθέσαμε αὐτολεξεὶ ἀπὸ τὸ σχετικὸ χειρόγραφο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἕτερο δακτυλογραφημένο κείμενο[47], τὸ ὁποῖο ἐπίσης ὑπάρχει ὡς Πρα-

45. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ὀφείλουμε νὰ διευκρινίσουμε ὅτι ἡ ΠΘΕΟΚ εἶχε ἀποφασιστικὸ ρόλο στὶς χειροτονίες τοῦ 1962 καὶ στὴν μετέπειτα ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθερίας κινήσεως καὶ δράσεως τῶν χειροτονηθέντων Ἀρχιερέων, τόσο μὲ τὴν κάλυψη τῶν ἐξόδων γιὰ τὴν ἔλευση, τὶς μετακινήσεις καὶ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ὅσο καὶ μέσῳ ἀποφασιστικῶν ἐνεργειῶν στελεχῶν της ἔναντι φίλα προσκειμένων Ὑπουργῶν καὶ Βουλευτῶν, διότι ἀπὸ πλευρᾶς Κρατούσης Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ἄμεση κινητοποίηση, ὅπως εἴδαμε, μὲ σφόδρα διωκτικοὺς σκοπούς, ἀφοῦ **ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τὴν Πολιτεία τὴν σύλληψη, τὸν ἀποσχηματισμὸ καὶ τὴν ἐξορία τῶν χειροτονηθέντων Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας μας!** Οἱ ἐνέργειες τῆς ΠΘΕΟΚ ἦταν καθοριστικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἀποσόβηση τῶν ἐπιβουλῶν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξασφάλιση τῆς σχετικῆς ἐλευθερίας κινήσεως τῶν Ἀρχιερέων μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀνάμειξή της στὰ τῆς συνεχείας τῆς πορείας τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν τόσο ἐνεργὸς καὶ ἐπίμονη (Βλ. ἐνδεικτικὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 474/6-19.11.1963 καὶ 644/13-26.10.1966 κείμενα τῆς ΠΘΕΟΚ ἐκ τοῦ Ἀρχείου Κων. Κόμνιου).

46. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 183.

47. Ἀρχεῖα Χρυσοστόμου Νασλίμη καὶ ΠΘΕΟΚ-Κων. Κόμνιου.

κτικὸ συμφωνίας τῆς 6/19.12.1965, ποὺ ὅμως ἐφ' ὅσον φέρει προγενέστερη ἡμερομηνία εἶναι πιθανὸν νὰ εἶχε προσυνταχθεῖ βάσει συνεννοήσεων τῶν δύο πλευρῶν ἐπὶ τῆς θεματολογίας ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσε. Τὸ κείμενο αὐτὸ περιέχει ὡς πρόσθετα στοιχεῖα τὴν ἀποφυγὴ ἄλλων ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν ἐπὶ τετραετίαν καὶ τὴν κατὰ μῆνα κοινὴ σύσκεψη Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Διοικ. Συμβουλίου τῆς ΠΘΕΟΚ γιὰ ἐξέταση θεμάτων ἀφορώντων τὸν ἱερὸ Ἀγῶνα, ὡς καὶ τὴν λήψη ἀποφάσεων ἐπ' αὐτῶν. Ἀκόμη, ἄλλα δύο θέματα τοῦ Πρακτικοῦ αὐτοῦ ποὺ δὲν ἀναφέρουν οἱ Καβαλιῶτες στὸ δικό τους ὡς ἄνω Πρακτικὸ εἶναι τὸ τῆς ἀποκαταστάσεως στὶς πρότερες θέσεις στὶς Ἐνορίες τους, ἀπὸ ὅπου ἀπομακρύνθηκαν, γνωστῶν Ἀρχ/τῶν, καὶ ἐπίσης ἡ ἐξεύρεση τρόπου συνεργασίας μὲ τὸν ἐν Ἀμερικῇ Ἐπίσκοπο Ἀστορίας Πέτρο.

Τὸ δακτυλογραφημένο αὐτὸ κείμενο τῆς 6/19.12.1965 εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπηχεῖ τὴν θεματολογία ποὺ ἐνδιέφερε περισσότερο τὴν ΠΘΕΟΚ καὶ μᾶς ὁδηγεῖ στὴν σκέψη ὅτι ἀποτέλεσε τὸ πιθανὸ δικό της κείμενο γιὰ τὴν Σύσκεψη τῆς 9/21.12.1965.

Ἐν τέλει ὅμως δὲν εἶναι σαφὲς ποιό ἀκριβῶς ἦταν τὸ τελικὸ κείμενο συμφωνίας, ἀφοῦ οἱ τῆς Καβάλας στὴν ἀναφορά τους περὶ τούτου συνδυάζουν σημεῖα καὶ ἀπὸ τὰ δύο κείμενα! Ἐν πάσῃ περιπτώσει, σημειώνουν ὅτι κατόπιν τῆς συμφωνίας εἰσήγαγαν τὸ μνημόσυνο τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου καὶ θὰ εἶχαν πλέον σύσκεψη καὶ μὲ τὶς Διοικήσεις Δράμας καὶ Μεσορόπης γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀπόφαση καθιερώσεως τοῦ παυθέντος πρὸ διετίας ἀρχιεπισκοπικοῦ μνημοσύνου[46]. Στὴν Καβάλα θὰ εἶχαν μάλιστα ὡς Ἐφημέριο στὸ ἑξῆς τὸν ἐνάρετο Ἁγιορείτη Ἀρχ/τη π. Ἀντώνιο Χαλκιᾶ.

Νὰ σημειώσουμε, ὅτι ἡ συμφωνία γιὰ διακοπὴ τοῦ «Φάρου τῆς Ὀρθοδοξίας» ἀποτελοῦσε βεβαίως ἐπιθυμία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει κάποιο «ἀνταγωνιστικὸ» περιοδικὸ στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο μάλιστα νὰ περιέχει «ἀντιπολιτευτικὴ» ὕλη[48].

48. Τὴν διακοπὴ τῆς ἐκδόσεως γιὰ λόγους ἀνωτέρους τῆς θελήσεώς τους *«ἵνα κρείττονος ἀγαθοῦ ἐπιτύχωμεν»,* ἀνακοίνωσαν οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ τους (βλ. «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀρ.φ. 21/25.12.1965, σελ. 4).

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν τῶν εὐχάριστων ἐξελίξεων θὰ μποροῦσε κάποιος νὰ ὑποθέσει ὅτι τὸ βασικὸ πρόβλημα ποὺ ταλάνιζε τὰ τελευταῖα χρόνια τὸν χῶρο μας ἐπιλύθηκε αἰσίως καὶ τέθηκαν ὀρθὲς καὶ ἀσφαλεῖς βάσεις γιὰ τὸ μέλλον. Ὅμως, τολμοῦμε νὰ σημειώσουμε ὅτι δὲν συνέβη ἔτσι. Ἡ συμφωνία ἤ συμφιλίωση ἐπὶ τοῦ διοικητικοῦ καὶ εὐρύτερα ὀργανωτικοῦ καὶ καθεστωτικοῦ θέματος τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ θὰ καθόριζε τὴν πορεία της στὸ μέλλον, ἦταν μόνον ἐπιφανειακὴ καὶ φαινομενική. Ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, ὅπως θὰ παρακολουθήσουμε ἤδη στὸ ἑπόμενο τελευταῖο Κεφάλαιό μας, ἀπέδειξε ὅτι ἡ σοβοῦσα κρίση ἦταν βαθιὰ καὶ εἶχε νὰ κάνει μὲ πρόσωπα καὶ νοοτροπίες ποὺ ἦταν ἀδύνατον νὰ ὑπερβοῦν τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ συμμορφωθοῦν στὰ θεῖα παραγγέλματα καὶ στὶς ἀνάγκες τῶν καιρῶν. Οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς (κυρίως Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος) κινοῦντο μὲ τρόπο ἀπροσδόκητο καὶ ἐπικίνδυνο. Οἱ λαϊκοὶ ἀγωνίζονταν νὰ συγκρατήσουν τὰ πράγματα ἕως ἐκεῖ ποὺ ἠδύναντο, μὴ ἀποφεύγοντες καὶ αὐτοὶ τὶς δικές τους ἐμμονὲς καὶ ἀδιακρισίες.

Καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας, ὁ ὁποῖος ἐπίσης φαινομενικὰ ἀποδείχθηκε περίπου δικαιωμένος στὸν ἀγῶνα τῶν δύο ἐκείνων τελευταίων ἐτῶν, στὴν πραγματικότητα εἶχε κουρασθεῖ πάρα πολύ, αἰσθανόταν τὶς σωματικὲς δυνάμεις του νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν καὶ εἶχε ἕναν βαθὺ πόνο μέσα του ἀπὸ τὴν διαίσθηση, ὅτι ἡ κατὰ Θεὸν μαρτυρία μας καὶ ὁ κατὰ Θεὸν ἀγώνας μας ἐμποδιζόταν στὴν αἴσια πορεία καὶ ἀποστολή του ἐξ αἰτίας ἐλλείψεως καταλλήλων στελεχῶν στὶς ἀνώτερες βαθμίδες του. Οἱ ὑπάρχοντες δὲν ὑπόσχοντο καλὴ συνέχεια καὶ ἦταν ἀδύνατον νὰ θεωρηθοῦν ἱκανοὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνταπόκρισή τους σὲ ὑψηλὲς ἀπαιτήσεις ἀγῶνος Πίστεως σὲ τόσο κρίσιμες καὶ κοσμογονικὲς στιγμές.

Ὅμως, ἐπειδὴ διέβλεπε ἐπίσης ὅτι ὁ σταυρός του ἦταν πολὺ κοντὰ καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἑτοιμάζεται γιὰ ἕνα *ἰδιότυπο μαρτύριο,* ἔσπευσε νὰ ἀφήσει ἕνα **γραπτὸ μνημεῖο τῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης καὶ κληρονομιᾶς του.** Γνώριζε ἐκ πείρας ὅτι οἱ ἀνθρώπινες ἀτέλειες καὶ ἀνεπάρκειες θὰ συνέχιζαν νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας στὸ μέλ-

λον. Καὶ ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχε σταθερὸ *πνευματικὸ θεμέλιο* καὶ *πνευματικὴ βάση καὶ κατάσταση* στοὺς τότε καὶ στοὺς μελλοντικοὺς ταγοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας, θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐπιτελέσουν ὄντως ἔργον Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἄφησε ἕναν *πολύτιμο θησαυρὸ εὐσεβείας,* τὸν ὁποῖον παρουσιάζουμε λίγο κατωτέρω, μὲ τὴν πρόσκληση στὸν προσεκτικὸ ἀναγνώστη νὰ δώσει τὴν δέουσα σημασία, διότι θὰ ἔχει νὰ λάβει ἀνυπολόγιστη πνευματικὴ ὠφέλεια.

Κ.5. Τελευταῖες δραστηριότητες

Ἡ εἴσοδος στὸ νέο ἔτος 1966, κατόπιν ὅσων εὐχαρίστων εἶχαν συντελεσθεῖ ἕως καὶ τὴν ἐκπνοὴ τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἔδιναν ὁπωσδήποτε σὲ ὅλους τοὺς πονοῦντας γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τῆς Ἐκκλησίας μας ἐλπίδες ἀγαθές. Ὅμως, ὅπως προαναφέραμε, ὁ Βιογραφούμενός μας Ἀρχιερέας ἐπεδείκνυε μία σπουδὴ καὶ φροντίδα, ποὺ ἀπεδείκνυε ὅτι διατελοῦσε ὑπὸ τὴν αἴσθηση ὅτι τοῦ ἀπέμενε ἐλάχιστος ἀκόμη χρόνος ἀνεμποδίστου δράσεως. Ἀνέμενε κάποια δοκιμασία καὶ προετοιμαζόταν προσευχητικῶς, χωρὶς νὰ χάνει τὴν πραγματικότητα. Ἐπέτεινε μάλιστα τὶς προσπάθειές του γιὰ ἀπόδοση προσφορᾶς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Σὰν *στρατιώτης Χριστοῦ* βρισκόταν σὲ διαρκῆ ἑτοιμότητα γιὰ ὅ,τι εἴδους ἀποστολὴ ἢ καὶ δοκιμασία τὸν ἀνέμενε· σὰν *καλὸς Οἰκονόμος* ἐξαγόραζε τὸν καιρόν του ἀκατάπαυστα ἐργαζόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων· καὶ σὰν *εὐγνώμων δοῦλος* δὲν ἔπαυε νὰ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν «ἐν παντί», γιὰ ὅλα ὅσα ἔστελνε ἡ Χάρις Του καὶ γιὰ τὰ εὐχάριστα καὶ γιὰ τὰ δυσάρεστα.

Ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῶν ἁγίων Θεοφανείων κινητοποίησε καὶ πάλι ὅλους τοὺς φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ κοινὴ συστράτευση, γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ προγράμματος καὶ τὴν ἐπίτευξη τοῦ καλύτερου δυνατοῦ ἀποτελέσματος. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε ἡ Θ. Λειτουργία νὰ τελεσθεῖ ἀπὸ τὸν Σεβ. Σαλαμῖνος Γερόντιο μὲ δύο Ἱερεῖς καὶ δύο Διακόνους, ὁ δὲ πανηγυρικὸς νὰ ἀνατεθεῖ στὸν γλαφυρὸ ρήτορα, τολμοῦμε νὰ ποῦμε τὸν καλύτερο Ἱεροκήρυκα τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὸ πιὸ λαμπρὸ ἀνάστημα στὴν πορεία της, ἅγιο Μαγνησίας Χρυσόστομο.

Ἡ Ἑορτὴ τελέσθηκε πράγματι μὲ κάθε μεγαλοπρέπεια, ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν ἀνήρχετο σὲ πολλὲς χιλιάδες, παρέστησαν 60 Ἱερεῖς καὶ εἰκοσάδα Μοναχῶν, ὁ δὲ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος πλαισιωνόταν ἀπὸ τοὺς Σεβ/τους Μαγνησίας Χρυσόστομο καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιο. Ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος εἶχε σταλεῖ στὴν συμπρωτεύουσα, κατὰ παράκληση τῶν ἐκεῖ Ἀδελφῶν, ὥστε νὰ παρίσταται Ἀρχιερέας στὴν τελετὴ αὐτὴ γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Θεσσαλονίκη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας. Μετὰ τὸν Ἁγιασμὸ τῶν Ὑδάτων, ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐξέφρασε, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὴν εὐαρέσκειά της στοὺς συντελέσαντας στὸν ἑορτασμὸ Κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, καθὼς καὶ στὶς ἀρχὲς καὶ ὑπηρεσίες, γιὰ τὴν συμπαράσταση, βοήθεια καὶ παρουσία τους[49].

***

Δύο ἑβδομάδες ἀργότερα, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος σὲ ἐπιστολή του τῆς 23.1.1966 ἀπὸ τὴν Ἀθήνα πρὸς τὴν Ἡγουμένη Φεβρωνία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς, ἐνημερώνει ὅτι ἔλαβε τὴν πρόσκλησή τους γιὰ νὰ παρίσταται στὴν Πανήγυρη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τους. Πληροφορεῖ δὲ ὅτι σύμφωνα μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θὰ ἀνέλθει στὴν Θεσσαλονίκη γιὰ τὴν Πανήγυρη τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὅπου καὶ θὰ παραμείνει *«μέχρι καὶ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω»*[50]. *«Σὺν Θεῷ δὲ τὴν ἐπαύριον Δευτέραν 1 Φεβρουαρίου, μὲ τὸ πρῶτον λεωφορεῖον θὰ ἀναχωρήσω πρὸς Ὑμᾶς. Σκέπτομαι ἀντὶ τῆς Ἐλευθερουπόλεως, νὰ σταθμεύσω εἰς τὸ Μαυροβούνιον, διότι καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν Μονὴν τοῦτο εἶναι, καὶ ὀλιγώτερος θόρυβος γίνεται*[51]. *Κάμετε λοιπὸν ἀγάπην καὶ στείλετε μίαν κατάλληλον ἀδελφὴν εἰς Μαυροβούνιον κατὰ τὰς 9 τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας μὲ δύο ζῶα. Ἴσως ἔλθῃ καὶ ἡ Μαρία μὲ τὴν Δέσποιναν. Μετ᾽ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐγκαρδίων»*[52].

---

49. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 484-485/15.1.1966, σελ. 1, 9-11.

50. Τὸ Ἅγιον Πάσχα τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἦταν πρώϊμο, ἤτοι τὴν 28η Μαρτίου π.ἡ.

51. Οἱ θεοφοβούμενοι Κληρικοὶ εἶναι πάντοτε προσεκτικοὶ καὶ διακριτικοὶ ἀποφεύγοντες εἰ δυνατὸν καὶ τὸν θόρυβο, ὅπως καὶ κυρίως τὴν ἀφορμὴ γιὰ ἀρνητικὰ σχόλια εἰς βάρος τῆς ἀποστολῆς τους, ἀπὸ τοὺς προθύμους στὶς ἐπικρίσεις τῶν ρασοφόρων ἀπροσέκτους ἀνθρώπους.

52. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Ἡ Πανήγυρη τῆς Μονῆς ἦταν πράγματι ἰδιαιτέρως εὐλογημένη. Ἐγράφη ἀπὸ τὴν Μονήν: *«Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς παρευρεθέντας εἰς τὰ Ἐγκαίνια [τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου] ηὐτύχησαν ν' ἀκούσουν ἀκόμη μίαν φοράν, τὸν χειμῶνα κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, τὸν Χρυσορρόα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον Μαγνησίας κ.κ. Χρυσόστομον»*[53].

Ἦταν προφανῶς ἡ τελευταία φορὰ ποὺ εἶδαν καὶ ἄκουσαν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ ὑγιῆ, διότι πλέον θὰ τὸν ξανάβλεπαν καθηλωμένο στὸν σταυρὸ τῆς ἀσθενείας, διδάσκοντα ὄχι μὲ τὴν γλῶσσα, ἀλλὰ μὲ τὴν ὅλη ἐσταυρωμένη ὕπαρξή του.

Ἡ τελευταία του ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς πρέπει νὰ εἶναι ἡ τῆς 23.2.1966 ἀπὸ τὸν Βόλο, ὅπου πληροφορεῖ ὅτι ὁ π. Ἀντώνιος [δὲν διευκρινίζεται ποιός] *«κατόπιν συνεννοήσεως μετ' ἐμοῦ, θέλει ἔλθει εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τὴν προσεχῆ Δευτέραν τῆς Δ΄ Ἑβδομάδος Νηστειῶν, ἤτοι 1 Μαρτίου, διὰ νὰ κείρῃ τὴν δόκιμον Μοναχήν. Θὰ ἔλθῃ εἰς Ἐλευθερούπολιν καὶ φροντίσατε τὴν Δευτέραν νὰ τὸν συναντήσετε. Μετ' εὐχῶν διαπύρων»*[54].

***

Λίγο νωρίτερα, κατὰ τὴν μεγάλη καὶ λαμπρὰ ἡμέρα τῆς Κυ-

53. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 66.
54. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος εἶχε ὁρισθεῖ ὡς ὁ κεντρικὸς Ὁμιλητὴς τοῦ Συνοδικοῦ Ἑορτασμοῦ, ποὺ ἔλαβε χώρα στὴν αἴθουσα τοῦ ἱδρύματος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὴν Ἀθήνα, *«παρουσίᾳ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πολλῶν κληρικῶν, ἐπισήμων, πολιτικῶν καὶ πλήθους εὐσεβῶν χριστιανῶν. Τὰ τῆς εὐταξίας ἀνέλαβε τὸ Διοικ. Συμβούλιον τῆς ΠΘΕΟΚ»*[55]. Μετὰ τὴν εὐλόγηση ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, καλλίφωνοι Ἱεροψάλτες ἀπέδωσαν ὕμνους τῆς περιόδου. *«Κατόπιν ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν Σεβ. Ἐπίσκοπον Μαγνησίας κ. Χρυσόστομον, ὅστις ἀνέπτυξε καταλλήλως τὸ ὑψηλὸν νόημα τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν συσχετισμῷ μὲ τὴν ἠθικὴν χριστιανικὴν πληρότητα»*[55]. Ἐπίσης, μίλησε καὶ ὁ νομικὸς Νικήτας Ἀναγνωστόπουλος περὶ τοῦ παλαιοημερολογιτικοῦ ζητήματος ἀπὸ νομοκανονικῆς καὶ συνταγματικῆς ἐπόψεως. Τέλος, ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐπεσφράγισε τὴν Ἐκδήλωση μὲ εὐχαριστίες στὸν Πρόεδρο τοῦ ἱδρύματος κ. Βαρυμπομπιώτη γιὰ τὴν παραχώρηση τῆς αἰθούσης, ὅπως καὶ εὐχὲς σὲ ὅλους τοὺς προσελθόντες[55].

55. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 488/1.3.1966, σελ. 7. Φωτογραφίες ἀπὸ τὴν Ἐκδήλωση παρατίθενται στὸ ἑπόμενο τεῦχος τῆς «Φωνῆς» (ἀρ.φ. 489/15.3.1966, σελ. 4-5), ἐνῶ αὐτὴ ποὺ ἐμεῖς δημοσιεύουμε εἶναι ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Τὸ κείμενο τῆς τελευταίας αὐτῆς δημόσιας Ὁμιλίας τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως δὲν ἔχουμε, διότι ὅπως διακρίνεται καὶ ἀπὸ τὸ φωτογραφικὸ στιγμιότυπο ποὺ δημοσιεύουμε εἶχε ἐνώπιόν του μόνον κάποιες σημειώσεις καὶ τὸ πιθανότερον εἶναι ὅτι μίλησε ἀπὸ στήθους. Μόνον ἕνας δεινὸς Ὁμιλητὴς καὶ ἄριστος χειριστὴς τοῦ λόγου δύναται σὲ μία τέτοιας σημασίας ἐπίσημη Ἐκδήλωση νὰ μιλήσει χωρὶς κείμενο ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου του.

Τὴν Β΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προχείρισε σὲ Ἀναγνώστη καὶ Ὑποδιάκονο καὶ χειροτόνησε Διάκονο τὸν ἐκ Καλλιφωνίου Καρδίτσης Σεραφεὶμ Παπαϊωάννου στὸν Ἱερὸ Ναὸ Τιμίου Προδρόμου Βόλου[56].

Τὴν δὲ 30.3.1966, Τρίτη τῆς Διακαινησίμου, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου στὰ Φάρσαλα[57], ὁπότε καὶ προήγαγε σὲ Πρεσβύτερο τὸν Διάκονο π. Σεραφεὶμ Παπαϊωάννου. Αὐτὴ πρέπει νὰ ἦταν ἡ πρώτη καὶ μόνη ἱερατικὴ χειροτονία ποὺ ἐπιτέλεσε ὁ Ἱεράρχης τῆς Μαγνησίας, ὁ πολὺ ἀπαιτητικὸς καὶ προσεκτικὸς καὶ στὸ θέμα αὐτό. Τὰ δὲ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῶν Φαρσάλων ἦταν τὰ τελευταῖα ἐκ τῶν ἀρκετῶν ποὺ εἶχε τελέσει, ὅπως προαναφέραμε σὲ διάφορα σημεῖα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Τὸν π. Σεραφείμ, ἔγγαμο καὶ σὲ κανονικὴ ἡλικία, εὐλαβῆ καὶ καλλίφωνο, ὁ Σεβ. Μαγνησίας εἶχε καθοδηγήσει καὶ τοῦ ἐνέπνευσε τὸν ἱερὸ πόθο νὰ ὑπηρετήσει τὴν Ἐκκλησία, ὅπως καὶ ἔγινε[58].

Ὁμοίως συνέβη καὶ μὲ τὸν π. Γεώργιο Κεπάπογλου, τὸν ὁποῖον ἀπὸ ἔφηβο διέκρινε γιὰ τὸν ζῆλο του καὶ τὸν ἐκτιμοῦσε γιὰ τὴν σύνεση, τὶς γνώσεις καὶ τὴν θυσιαστικότητά του, σκο-

---

56. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 489/15.3.1966, σελ. 5.

57. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 492/1.5.1966, σελ. 4.

58. *Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη,* κείμενο δακτυλογραφημένο, Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, ἄ.χ., σελ. 8-9. Ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἔτρεφε συμπάθεια καὶ πρὸς τὸν Ἀθανάσιο Ποστάλα ἐκ Λαρίσης ἀπὸ τὴν νεότητά του, τὸν νῦν γηραιὸ Μητροπολίτη Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος τῆς Ἐκκλησίας μας (μαρτυρία Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου).

πεύοντας νὰ τὸν χειροτονήσει[58]. Ὅμως τὸν πρόλαβε ἡ ἀσθένεια καὶ ἔτσι ὁ π. Γεώργιος χειροτονήθηκε τελικὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὅπως θὰ δοῦμε, ἀπὸ ἕτερον Ἀρχιερέα.

***

Εἴχαμε ἀφήσει καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἀστορίας Πέτρου, τὸ ὁποῖο συνέχισε νὰ ἐκκρεμεῖ. Ὁ Ἀστορίας, ὅπως πληροφορούμεθα ἀπὸ ἐπιστολή του τῆς 17.3.1966 πρὸς τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἔστειλε ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀναρωτιόταν γιατὶ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἀξιωνόταν κάποιας ἀπαντήσεως. Ἐν πρώτοις, εὐχαριστεῖ τὸν ἀποδέκτη του γιὰ τὴν ἀποστολὴ εὐχῶν καὶ γιὰ τὴν προτεινόμενη μελλοντικὴ συνεργασία. Ὑποθέτει ὅμως ὅτι δὲν ἔλαβε ἀπάντηση ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, διότι μετὰ τὴν συμφωνία μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ καὶ τὸν ἀποκλεισμὸ χειροτονίας Ἐπισκόπων, κάποιοι ἐνδιαφερόμενοι ἴσως νὰ στρέφονται ἐναντίον του γιὰ τὴν ματαίωση τῶν ἐλπίδων τους. Ζητεῖ δὲ ἀπὸ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο νὰ προβεῖ σὲ ὑπόμνηση νὰ τοῦ ἀπαντήσουν, δηλώνοντας ὅτι θὰ παραμείνει πάντοτε στὴν πρώτη γραμμή τοῦ Ἀγῶνος, πρὸς λύπην τῶν ψευδαδέλφων, καὶ θὰ δίδει τὸ παρὸν ὅπου τὸν καλεῖ τὸ καθῆκον[59].

Ἐν τούτοις, σὲ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο τοῦ Ἁγίου Πάσχα τοῦ ἔτους ἐκείνου (28.3.1966), ὁ Ρῶσος Ἀρχιερέας παρακαλεῖ τὸν ἀποδέκτη του νὰ μὴν τοῦ ζητεῖ νὰ ὑπεισέρχεται στὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου, διότι αὐτὸ ποὺ προηγεῖται δὲν εἶναι ἡ ἀναμενόμενη συμφωνηθεῖσα χειροτονία τοῦ π. Χρυσοστόμου Κιούση (περὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ ὁποίου ὅπως φαίνεται ἐνδιαφερόταν ὁ Ἀστορίας καὶ ἤθελε τὴν παρέμβαση τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τοῦτο), ἀλλὰ ἡ εἰρηνικὴ καὶ σοβαρὴ πορεία τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοὺς ὑπάρχοντες Ἐπισκόπους στὴν Ἑλλάδα, προτρέποντάς τον νὰ συνδράμει καὶ ὁ ἴδιος σὲ αὐτὸ καὶ νὰ φροντίσει γιὰ τὴν συμφιλίωση ὅλων συνιστῶντας ὑπομονή. Λυπεῖται ποὺ οἱ φιλοδοξίες, ὅπως φαίνεται, συσκιάζουν τὴν πραγματικότητα καὶ παραπονεῖται ἐπίσης ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον του παρεξηγεῖται ἀπὸ πολλοὺς στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ἐπίσης δὲν ἔχει λάβει ἀπάντηση σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, πρᾶγμα ὀφειλό-

59. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

μενον ἴσως στὴν μὴ καλὴ κατάσταση τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι[60].

Κ.6. Κύκνειον Ἆσμα: «Πνευματικὴ Διαθήκη»

Κατόπιν τούτων, καὶ πρὶν νὰ κλείσουμε τὸ παρὸν προτελευταῖο Κεφάλαιο τοῦ ἔργου μας, θὰ ἀναφερθοῦμε στὸ «Κύκνειον Ἆσμα» τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως, στὴν «Πνευματικὴ Διαθήκη» του, στὰ κείμενα ποὺ πρόβλεψε καὶ πρόλαβε νὰ ἑτοιμάσει ἐκεῖνο τὸ πρῶτο τρίμηνο τοῦ 1966, πιθανῶς ἐντὸς τῆς πρωίμου Τεσσαρακοστῆς, γιὰ νὰ τυπωθοῦν στὸ Ἡμερολόγιο Τοίχου τοῦ ἑπομένου ἔτους 1967 τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς καθημερινὰ σύντομα ἀναγνώσματα, πρὶν νὰ καταπέσει ἀσθενής.

Εἶναι θαυμαστὴ ἡ προνοητικότητά του, ἐν μέσῳ τόσο πολλῶν φροντίδων, ἐννοιῶν, ταξιδίων καὶ εὐθυνῶν, νὰ ἑτοιμάσει ἕνα ἰδιαίτερα σημαντικὸ ἔργο, στὸ ὁποῖο ἔδινε ἤδη ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἔτη μεγάλη σημασία καὶ βαρύτητα.

Κάνοντας μία ἐκτενῆ παρέκβαση στὸ σημεῖο τοῦτο, λέγουμε ὅτι ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας, γιὰ παράδειγμα, τὸ Ἡμερολόγιο Τοίχου τοῦ ἔτους 1963, ἐκδόσεως τῶν Γραφείων τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ ὁποῖο περιέχει καθημερινὰ μικρὰ κείμενα, συνήθως σὲ συνέχειες. Αὐτὰ εἶναι γραμμένα πρωτοτύπως, γιὰ τὴν συγκεκριμένη ἔκδοση, καὶ δὲν ἀποτελοῦν ἀντιγραφὴ ἀπὸ κείμενα ἄλλων, ἀκόμη καὶ Ἁγίων Πατέρων, ὅπως γίνεται συνήθως στὶς περιπτώσεις αὐτές. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1962, ὑπεύθυνος στὴν ὑπηρεσία τῶν Γραφείων καὶ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἦταν ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος. Ἀπὸ δὲ τὴν ἔκφραση καὶ τὴν πλοκὴ τοῦ λόγου καὶ τῆς θεμοτολογίας τῶν κειμένων τοῦ Ἡμερολογίου, εἶναι εὐδιάκριτο στὸν γνωρίζοντα ὅτι ἀποτελοῦν προϊόντα τῆς γραφίδος του. Τρία θέματα ποὺ ξεχωρίζουν εἶναι γιὰ τὴν Νηστεία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (φύλλα ἀπὸ 12 ἕως 28 Φεβρουαρίου), γιὰ τὴν Νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου βρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ ψέξει καταλλήλως τὴν Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία (φύλλα ἀπὸ 28

60. Ἀρχεῖον Ἀστορίας Πέτρου (ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση ἐκ τοῦ ρωσικοῦ πρωτοτύπου μᾶς ἐστάλη ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἀμερικῆς κ. Δημήτριο τῆς Ἐκκλησίας μας τὸν ὁποῖον καὶ εὐχαριστοῦμε).

Μαΐου ἕως 4 Ἰουλίου), καὶ ἐπίσης γιὰ τὶς Διαχριστιανικὲς σχέσεις στὰ πλαίσια τοῦ κατακρίτου Οἰκουμενισμοῦ, ποὺ τότε πλέον ἄρχισε νὰ δεικνύει τὸ ἀληθινὸ πρόσωπό του καὶ τὴν ἀποστατικὴ φύση του (φύλλα ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου ἕως 6 Δεκεμβρίου).

Σχετικὰ μὲ τὸ τρίτο αὐτὸ θέμα, γράφει ὅτι οἱ ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστὲς μὲ πρωτοστάτη τὸν τότε Πατριάρχη Κων/λεως Ἀθηναγόρα ἐζήλωσαν «ζῆλον οὐ κατ' ἐπίγνωσιν», γιὰ νὰ ἑνώσουν, δηλαδὴ στὴν οὐσία γιὰ νὰ ὑπαγάγουν, τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ χάος τῶν αἱρέσεων. Ψέγονται οἱ συμπροσευχὲς μὲ τοὺς αἱρετικούς, οἱ ὁποῖες ἀντίκεινται πρὸς τὴν Κανονικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ ἀπομάκρυνση τῶν αἱρετικῶν Παπικῶν καὶ Προτεσταντῶν ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους ὁδήγησε αὐτοὺς σὲ τόση διάσταση, ὅση μεταξὺ Θεοῦ καὶ διαβόλου: *«Ὅταν λοιπὸν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ διάβολος ἡνώθη μὲ τὰ Ἀγγελικὰ Τάγματα σωφρονισθείς, τότε θὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἰλικρινῶς ἑνωθήσονται καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι μεθ' ἡμῶν»!*

Τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, ὅπως καὶ ἄλλα σὲ ἕτερα σημεῖα τοῦ κειμένου του ἐκείνου, ἰδιαίτερα ἔντονα καὶ ἠχηρά, ὅμως ἐντελῶς ἀληθινά, ἐρανίζεται ἀπὸ τὸ βιβλίο ἐκδόσεως τοῦ 1877 στὴν Ἑρμούπολη Σύρου τοῦ Μοναχοῦ Χριστοφόρου: «Θεία Μάστιγξ», ὅπου δίδεται μεγάλη ἔμφαση στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ αἱρετικοί, ὡς φθείραντες καὶ μολύναντες καὶ αὐτὸν τὸν τύπον τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος, εἶναι ἀβάπτιστοι καὶ ἔχουν ἀνάγκη νὰ εἰσαχθοῦν κανονικῶς στὶς Ὀρθόδοξες Κολυμβῆθρες, γιὰ νὰ ἀναγεννηθοῦν πνευματικὰ καὶ νὰ μετάσχουν τῆς θείας Χάριτος. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος γίνεται ἐπίσης παραπομπὴ στὴν ἔκδοση τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τῆς Κων/λεως τοῦ 1755 καὶ στὸν Ὅρο αὐτῆς περὶ Βαπτίσεως τῶν αἱρετικῶν τῆς Δύσεως. Ἄρα, συμπεραίνει ὁ σ. μας (Μαγνησίας Χρυσόστομος), γιὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεται λόγος περὶ ἑνώσεως μὲ τοὺς Ὀρθοδόξους ἀβαπτίστων καὶ ἀνιέρων, θὰ ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ πεισθοῦν πρῶτα νὰ ἀναγεννηθοῦν διὰ τοῦ θείου Βαπτίσματος, *«διότι ἡ ἕνωσις προϋποθέτει ὁμοφροσύνην καὶ ὄχι μωσαϊκὸν θρησκευτικῶν φρονημάτων»*.

Ἀκόμη, μὲ προσφυγὴ σὲ ἀποσπάσματα τόσο ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ ἱστορικοῦ Παπαρρηγοπούλου, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν Ἱστορία

τοῦ Σχίσματος τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως Ἁγίου Νεκταρίου, προβαίνει σὲ περιγραφὴ τῶν δεινῶν ἀπὸ τὶς Σταυροφορίες τῶν Δυτικῶν στὴν Ὀρθόδοξη Ἀνατολή. Καταλήγει δὲ ὡς ἀναγκαία λύση γιὰ εὕρεση τοῦ ποιὸς εἶναι ἀληθὴς καὶ ποιὸς νόθος, μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν, στὴν προτεινόμενη μέθοδο ἀπὸ τὸν ἐπιφανῆ καὶ ὁμολογητὴ Πατριάρχη Κων/λεως Γερμανὸ τὸν Β΄ (ιγ΄ αἰ.): ἄς ἀνακύψουμε ἀπὸ κοινοῦ στὰ ἐμφανέστατα κάτοπτρα (καθρέπτες) τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν Ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν καὶ στὶς Βίβλους τῶν Θεολόγων Πατέρων, γιὰ νὰ μᾶς διδάξουν περὶ τοῦ ἀληθινοῦ φρονήματος τοῦ καθενός. Αὐτὸς ποὺ ἀποφεύγει τὴν δοκιμασία αὐτήν, ὁμολογεῖ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλει τὴν δυσμορφία του.

***

Ἂν ἐπιμείναμε στὴν θεματολογία τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ 1963 ἦταν γιὰ νὰ δείξουμε ὅτι σχετικὰ μὲ τὸν Οἰκουμενιστικὸ παροξυσμό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐκσπάσει τότε ἀσυγκράτητα, χωρὶς ὅμως τὶς Ὀρθόδοξες Παραδοσιακὲς-Πατερικὲς βάσεις καὶ προϋποθέσεις, ὁ κίνδυνος τούτου ἔγινε ἀντιληπτὸς καὶ ἡ ἄμεση ἀπάντηση δόθηκε καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας, μέσῳ τοῦ λαμπροῦ ἐκπροσώπου της Ἀρχιερέως Χρυσοστόμου τῆς Μαγνησίας τοῦ καὶ Ὁμολογητοῦ.

Ὅμως, ἄς ἔλθουμε στὰ κείμενα τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ 1967.

Περὶ τούτου γνωρίζουμε ἀπὸ εἰδικὴ ἔκδοση[61], ἡ ὁποία διέσωσε τὸ περιεχόμενο τῶν φύλλων τοῦ Ἡμερολογίου Τοίχου τοῦ ἔτους ἐκείνου, σύμφωνα μὲ ὅσα ἀναγράφονται στὸν Πρόλογο τοῦ σχετικοῦ βιβλίου: Κάποια νεαρὴ κόρη, ἡ Θέκλα Κοσμίδου ἀπὸ τὴν Καβάλα, ἡ ὁποία ἦταν καρδιοπαθὴς ἀπὸ τὴν γέννησή της καὶ ἔφθανε στὰς δυσμὰς τῆς ὀλιγοχρόνιας ζωῆς της, διάβαζε μὲ προσοχὴ καθημερινὰ τὰ διδάγματα ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιο τοῦ 1967. Καὶ εἶπε κάποια ἡμέρα μὲ ἐνθουσιασμὸ στὸν πατέρα της: ***«Πατέρα, αὐτοὶ οἱ λόγοι τοῦ ἁγίου Μαγνησίας ποὺ διαβάζω ἀπὸ τὸν Ἡμεροδείκτη εἶναι σοφὰ διδάγματα. Θὰ τὰ ἀντιγρά-***

---

61. Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, *365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα,* ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, Θεσσαλονίκη 1978, σ.σ. 144.

ψω, γιὰ νὰ ἐκτυπωθοῦν μιὰ μέρα καὶ νὰ ὠφελήσουν πολλὲς ψυχές»! Καὶ πράγματι, ἔκανε τὴν ἀντιγραφὴ μὲ μεγάλο κόπο, λόγῳ τῆς ἀσθενείας της. Καὶ ὅταν τελείωσε, ἀνήγγειλε μὲ χαρὰ στὸν πατέρα της: ***«Πατέρα, τελείωσα!».*** Καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ «τελείωσε» καὶ ἡ σύντομη βασανισμένη ζωή της[62] καὶ μετέβη στὰ θεῖα Σκηνώματα, τὰ ἀγαπητὰ καὶ παμπόθητα, λαμβάνοντας τὴν θεία ἀντιμισθία γιὰ τὴν ὑπομονή της, ὅπως καὶ γιὰ τὴν διάσωση τοῦ θησαυροῦ ποὺ θὰ παρακολουθήσουμε, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καλοῦ ποὺ πρόλαβε νὰ κάνει καὶ ποὺ τῆς ὀφείλουμε γι' αὐτὸ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη! Ἄς εἶναι ἡ μνήμη της αἰωνία!

Οἱ δὲ οἰκεῖοι της παρέδωσαν τὸ ὑλικὸ στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς, ἡ ὁποία προέβη στὴν ἔκδοση αὐτοῦ σὲ εἰδικὸ βιβλίο μικροῦ σχετικὰ μεγέθους πρὶν ἀπὸ 40 καὶ πλέον ἔτη. Ἐγράφετο δὲ στὸν Πρόλογο: *«Περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του ὡς φιλόστοργος Πατὴρ [ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος] ἐπιθυμῶν νὰ μεταλαμπαδεύσῃ τὸ ἀπαστράπτον φῶς τῆς ἀρετῆς του εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ ὅλους τοὺς πιστούς, συνέγραψε τὸ ἱερὸν τοῦτο πονημάτιον»*[63].

Σὲ τί συνίσταντο τὰ κείμενα αὐτά; Ποιό ἦταν τὸ περιεχόμενο τῶν πνευματικῶν αὐτῶν «σαλπισμάτων», τὰ ὁποῖα στὸν προσεκτικὸ ἀναγνώστη ἠχοῦν παρηγορητικά, διδακτικά, καταρτιστικὰ καὶ ἐλεγκτικά;

Ἐκτὸς ἀπὸ κάποια λίγα καθαρῶς ἑορτολογικὰ μηνύματα κατὰ τὶς ἡμέρες κάποιων μεγάλων Ἑορτῶν, τὰ ὑπόλοιπα, ὡς συνήθως σὲ συνέχειες, ἀναλύουν θέματα ἰδιαιτέρου πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος. Εἶναι ἀποφθεγματικὰ ρητά, ἀξιώματα καὶ συμπεράσματα, βγαλμένα μέσα ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ζωῆς. Ὁ συγγραφέας τους εἶναι ἐμφανὲς ὅτι γράφει γιὰ γνωστὲς εἰς αὐτὸν πραγματικότητες, ὡς πεπειραμένος Γέροντας, μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα, καθὼς καὶ πειστικότητα, καλλιέπεια καὶ χάρη. Διαπνέεται ἀπὸ τὴν Ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀποσκο-

62. Αὐτόθι, σελ. 6.

63. Αὐτόθι, σελ. 5. Μετὰ τὸν *Πρόλογο* στὸ ἐξαντληθὲν ἀπὸ μακροῦ αὐτὸ βιβλιάριο, τάσσεται *«Σύντομος Βιογραφία τοῦ Ἀειμνήστου Ἁγίου Μαγνησίας Κυροῦ Χρυσοστόμου»* ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς (σελ. 7-12), τὴν ὁποίαν χρησιμοποιήσαμε ὡς βασικὸ βοήθημα ἐξ ἀρχῆς τοῦ παρόντος ἔργου μας.

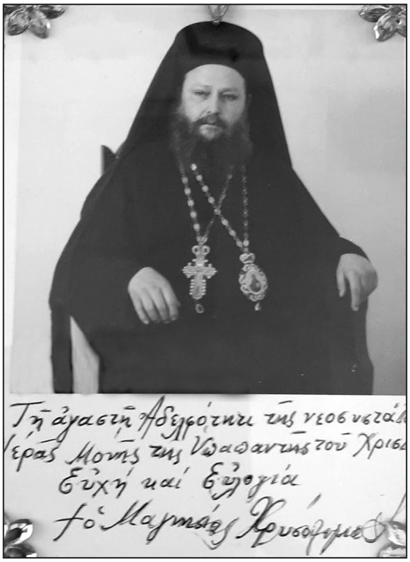

πεῖ στὸ νὰ οἰκοδομήσει, νὰ καλλιεργήσει καὶ νὰ προστατεύσει. Ὅπως στὴν ἀρχὴ τῆς καρποφόρου συγγραφικῆς του δραστηριότητος ἔγραφε παρόμοια ἐπιτυχῆ ἀποφθεγματικὰ κείμενα, ἀπὸ λαϊκὸς ἀκόμη ἀρχὰς τῆς δεκαετίας τοῦ '30, ἔτσι καὶ πρὸς τὸ τέλος, μετὰ μία 30ετία, κατάφορτος ἀπὸ πολύτιμη ἐμπειρία, διατυπώνει μὲ ἄνεση καὶ ἐπίγνωση θεῖες ἀλήθειες, παραθέτει ψήγματα χρυσοῦ, περὶ Ἀρετῶν καὶ Παθῶν, ὡς γινώσκων, ὁρῶν καὶ πάσχων τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα.

Τὰ καθαρὰ ἑορτολογικοῦ περιεχομένου σύντομα περιεκτικὰ μηνύματά του εἶναι γιὰ τὴν Περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ (1 Ἰαν.), τὸν Τίμιο Πρόδρομο (7 Ἰαν.), τὴν Ὑπαπαντὴ (2 Φεβρ.), τὸ Α΄ Ψυχοσάββατον (19 Φεβρ.), τὸν Εὐαγγελισμὸ τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἔθνους μας (25 Μαρτ.), τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων (10 Ἀπρ.), τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα (11-16 Ἀπρ.), τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου (17 Ἀπρ.), τὰ Χριστούγεννα (25 Δεκ.), τὴν Σύναξη τῆς Θεοτόκου (26 Δεκ.), καὶ τὸν Ἅγιο Πρωτομάρτυρα Στέφανο (27 Δεκ.).

Τὰ λοιπὰ θέματα εἶναι αὐτὰ ποὺ ἔχουν πάντοτε ἐπικαιρότητα καὶ σημασία καὶ ἀφοροῦν ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα τοὺς πιστοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς. Θὰ προβοῦμε δὲ σὲ παρουσίασή τους γιὰ τὴν ἀνυπολόγιστη ἀξία τους, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε δὲν κυκλοφοροῦν στὶς ἡμέρες μας, καταχωριζόμενα κατὰ θεματικὴ ἀνάπτυξη. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ διαχωρισμὸς σὲ θέματα καὶ ἡ συστηματικὴ παράθεση τοῦ ὑλικοῦ, πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἀναγνώστου, γίνεται ἀπὸ ἡμᾶς, διότι στὸ πρωτότυπο τὰ κείμενα τοῦ Ἡμερολογίου τίθενται ἁπλῶς κατὰ ἡμερομηνιακὴ σειρά, συνεχόμενα, χωρὶς ἐσωτερικοὺς θεματικοὺς τίτλους.

i) Αὐτογνωσία

Τὰ κείμενα ἀρχίζουν μὲ τὸ σημαντικὸ καὶ θεμελιῶδες θέμα τῆς *αὐτογνωσίας,* ἡ ὁποία θεωρεῖται *«μέγα κατόρθωμα»: «Διότι ἐκεῖνος, ὅστις γνωρίζει καλῶς τὸν ἑαυτόν του, ἤτοι τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀδυναμίας αὐτοῦ, αὐτὸς περιφρονεῖ τὸ ἄτομόν του καὶ δὲν εὐχαριστεῖται ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἀνθρώπων»* (σελ. 13). Ὑπάρχουν πράγματα τῶν ὁποίων ἡ γνώση δὲν ὠφελεῖ καθόλου τὴν ψυχὴ καὶ εἶναι μωρὸς ὅποιος προσέχει σ' αὐτά, παραβλέποντας ἐκεῖνα ποὺ ὁδηγοῦν στὴν ψυχικὴ σωτηρία.

Ὅσο περισσότερα γνωρίζεις, γράφει ὁ σ. μας συνομιλῶντας κατὰ τὴν προσφιλῆ μέθοδό του μὲ τὸν ἀναγνώστη του, τόσο αὐστηρότερα θὰ κριθεῖς, ἄν ἡ ζωή σου δὲν εἶναι ἁγιώτερη. Ἄν ὁ Θεὸς σοῦ ἐμπιστεύθηκε γνώση, δὲν εἶναι γιὰ νὰ ἐγκωμιάζεσαι, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσεις *«πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν». «Διατί θέλεις νὰ συγκρίνῃς τὸν ἑαυτόν σου μὲ ἄλλους κατωτέρους σου, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἄλλοι σοφώτεροί σου καὶ περισσότερον πεπαιδευμένοι; Θέλεις νὰ μάθῃς κάτι ποὺ σὲ ὠφελεῖ; Προτίμα νὰ ζῇς ἄγνωστος καὶ νὰ θεωρῆσαι ἀσήμαντος. Ἡ ὑψηλοτέρα καὶ ὠφελιμωτέρα ἐπιστήμη εἶναι ἡ ἀκριβὴς γνῶσις καὶ περιφρόνησις τοῦ ἑαυτοῦ μας»* (σελ. 14).

Μήπως αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ *«πτωχεία τοῦ πνεύματος»* περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ Κύριός μας στὴν ἀρχὴ τῶν περιφήμων «Μακαρισμῶν» Του; (βλ. Ματθ. ε΄ 3 ἑ.).

Τὸ θέμα τῆς κατακρίσεως σχετίζεται μὲ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ζήτημα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ σ. μας συμβουλεύει: ἄν δεῖς τὸν ἀδελφό σου νὰ ἁμαρτάνει, νὰ μὴν σπεύσεις νὰ τὸν κατακρίνεις, διότι δὲν εἶσαι καλύτερός του, οὔτε γνωρίζεις ἄν λίγο ἀργότερα δὲν περιπέσεις καὶ σὺ στὴν ἴδια ἤ καὶ σὲ χειρότερη ἁμαρτία. *«Ὅλοι εἶναι δυνατὸν νὰ πέσωμεν, καὶ ἕκαστος πρέπει νὰ πιστεύῃ, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ πέσῃ εὐκολώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἄν ὁ Θεὸς δὲν τὸν φυλάξῃ»* (σελ. 15-16).

Ἐν συνεχείᾳ, τονίζεται ὅτι ὁ πιὸ σκληρὸς ἀγώνας καθενὸς εἶναι νὰ νικήσει τὸν ἑαυτό του: *«Ἰδοὺ τί θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελῇ τὴν μοναδικήν μας ἐνασχόλησιν· νὰ νικῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, ν' ἀποκτῶμεν καθ' ἡμέραν περισσοτέραν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ νὰ προοδεύωμεν εἰς τὴν ἀρετήν»* (σελ. 16).

Μέγα πλεονέκτημα καὶ εὐτύχημα γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι νὰ ζεῖ ὑποτασσόμενος σὲ κάποιον ἀνώτερο καὶ νὰ μὴν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. *«Διότι εἶναι πολὺ ἀσφαλέστερον νὰ ὑπακούῃ τις, παρὰ νὰ διατάσσῃ»* (σελ. 16). Αὐτὸς ποὺ ὑπακούει σὲ ἀνώτερο εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ εὐθῦνες καὶ διατελεῖ ἐκτὸς κινδύνου στὸ νὰ γίνει αἴτιος κακῶν.

Χρειάζεται προσοχὴ νὰ μὴν ἐμπιστεύεσαι πολὺ τὸν λογισμὸ καὶ τὴν κρίση σου, συνεχίζει ὁ σ. μας, ἀλλὰ νὰ ἀκοῦς καλύτερα τὶ θὰ σοῦ ποῦν καὶ οἱ ἄλλοι. *«Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διάγωμεν ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ πολλῇ ψυχικῇ, ἄν δὲν ἠσχολούμεθα μὲ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα διὰ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν»* (σελ. 17). Ὅποιος σκορπίζει τοὺς λογισμούς του ἔξω, πολὺ λίγο ἢ σπάνια συμμαζεύεται ἐντός του. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ τονίζει ὁ σ. μας φιλοκαλικὰ-νηπτικά: *«Ἄν ἠδυνάμεθα νὰ νεκρώσωμεν τὰ πάθη μας καὶ νὰ μὴ περισπώμεθα ἀπὸ ἐξωτερικὰ πράγματα, θὰ καθιστάμεθα τότε ἱκανοὶ νὰ γευώμεθα τὰ θεῖα πράγματα καὶ νὰ λαμβάνωμεν πεῖραν οὐρανίου θεωρίας»* (σελ. 17).

Οἱ πόνοι καὶ οἱ ἀντιξοότητες εἶναι εὐεργεσίες, συνεχίζει ὁ σ. μας, διότι μᾶς κάνουν νὰ συμμαζευόμαστε στὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ σκεπτόμαστε ὅτι ἐδῶ εἴμαστε ἐξόριστοι καὶ δὲν πρέπει νὰ στηρίζουμε τὶς ἐλπίδες μας στὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου. Οἱ ἀντιλογίες τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὄχι καλὲς σκέψεις τους γιὰ μᾶς, παρὰ τὶς πιθανὲς καλὲς προθέσεις καὶ πράξεις μας, βοηθοῦν, *«διότι αὐταὶ συντελοῦν νὰ γινώμεθα ταπεινοὶ καὶ νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τὴν ματαίαν δόξαν»*. *«Ὅταν οἱ ἄνθρωποι μᾶς ταπεινώνουν καὶ σκέπτωνται κακὰ περὶ ἡμῶν, τότε προστρέχομεν διὰ προσευχῆς καὶ ζητοῦμεν τὸν Θεόν, ὁ Ὁποῖος γνωρίζει τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας»* (σελ. 18).

ii) Πειρασμοὶ

Τὸ θέμα τῶν *πειρασμῶν* εἶναι τὸ ἑπόμενο, στὸ ὁποῖο στρέφει τὴν προσοχή του ὁ σ. μας, καθ' ὅτι ὁ παρὼν βίος εἶναι *«πειρατήριον»* κατὰ τὸν πολύαθλο καὶ πολυπαθῆ Ἰὼβ (ζ´ 1). Ἀπαιτεῖται ἐγρήγορση καὶ προσευχή, γιὰ νὰ μὴν συλληφθοῦμε στὶς παγῖδες τοῦ διαβόλου. *«Ὑπάρχουν πρὸς τούτοις πειρασμοί, οἱ*

ὁποῖοι μολονότι ὀδυνηροὶ καὶ ἐνοχλητικοί, εἶναι ὡρισμένως δι᾽ ἡμᾶς ὠφέλιμοι· διότι δι᾽ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ταπεινώνεται, καθαρίζεται καὶ διδάσκεται» (σελ. 20).

«Στρέφε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν ἑαυτόν σου καὶ ἀπόφευγε νὰ κρίνῃς τὰς πράξεις τῶν ἄλλων. Κρίνων τις τοὺς ἄλλους συχνάκις πλανᾶται, καὶ ὑποπίπτει εἰς ἁμαρτίαν» (σελ. 21). «Ἂν σὺ δὲν δύνασαι νὰ εἶσαι ὁποῖος ἐπιθυμεῖς, πῶς δύνασαι νὰ περιμένῃς οἱ ἄλλοι νὰ εἶναι τέλειοι; Ἐπιθυμοῦμεν νὰ διορθώνωμεν μὲ αὐστηρότητα τοὺς ἄλλους καὶ μ᾽ ὅλα ταῦτα δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ διορθώνουν οἱ ἄλλοι ἡμᾶς· θέλομεν νὰ δεσμεύωνται οἱ ἄλλοι μὲ αὐστηροὺς κανόνας, ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἀνεχόμεθα κανένα κανόνα. Ἐπὶ τούτου λοιπόν, εἶναι σαφές, πόσον σπανίως ζυγίζομεν τὸν γείτονά μας μὲ τὸν ἴδιον ζυγόν, μὲ τὸν ὁποῖον ζυγίζομεν τὸν ἑαυτόν μας» (σελ. 22).

iii) Περὶ θανάτου

Τὸ θέμα τοῦ *θανάτου* ἀκολουθεῖ. Μᾶς θυμίζει ζωηρὰ ὁ σ. μας ὅτι, ἂν ἄλλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ καὶ ἡ δική μας ἀναχώρησις ἀναβάλλεται, σημαίνει ὅτι δὲν εἴμαστε ἀρκετὰ προετοιμασμένοι καὶ ὅτι εἴμαστε ἀκόμη ἀνάξιοι τῆς δόξης τοῦ Οὐρανοῦ. *«Καὶ συνεπῶς, ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἑτοιμασθῶμεν καλύτερον διὰ τὸν θάνατον»* (σελ. 24).

Νὰ ἐπιζητοῦμε τὴν ἐξέταση τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ νὰ παραλείπουμε τὶς περιττὲς συνομιλίες καὶ τὴν φιλοπερίεργη ἀνησυχία. Οἱ πιὸ μεγάλοι Ἅγιοι ἀπέφευγαν τὶς πολλὲς συναναστροφὲς τῶν ἀνθρώπων, *«δι᾽ αὐτὸ ἠξιώθησαν νὰ ζῶσι μυστικῶς πάντοτε ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Θεοῦ»* (σελ. 25).

Ἡ *ἀληθινὴ ἐλευθερία,* συνεχίζει ἀποφθεγματικὰ ὁ σ. μας, βρίσκεται στὸν *φόβο τοῦ Θεοῦ* καὶ στὴν *ἀγαθὴ συνείδηση* καὶ ὄχι στὴν ζωὴ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν παραλόγων ἐπιθυμιῶν. *«Εὐτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀρνεῖται πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ μολύνῃ ἤ νὰ βαρύνῃ τὴν συνείδησίν του»* (σελ. 26).

Εἶναι μεγάλη ἡ ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, συμπεραίνει διεισδυτικὰ ὁ σ. μας, ἡ ὁποία ρέπει συνήθως πρὸς τὸ κακό. *«Σήμερον ἐξομολογεῖσαι τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ αὔριον σὺ ὁ ἴδιος διαπράττεις τὰς ἰδίας ἁμαρτίας. Τώρα ἀποφασίζεις νὰ*

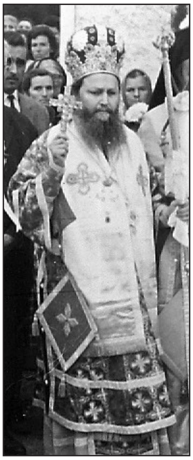

προσέχῃς, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐνεργεῖς σὰν νὰ μὴν εἶχες λάβει καμμίαν ἀπόφασιν» (σελ. 28). Γι' αὐτὸ ἔχουμε λόγους νὰ εἴμαστε ταπεινοὶ καὶ νὰ μὴν ὑψηλοφρονοῦμε ποτέ. Εἶναι μωρία νὰ σκέπτεται ὁ ἄνθρωπος τὰ παρόντα καὶ νὰ μὴν μεριμνᾶ γιὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθά, ἐνῶ σήμερα ὑπάρχει καὶ αὔριο ἀπέρχεται.

«Ἂν ἔχῃς ἀγαθὴν συνείδησιν, δὲν θὰ φοβεῖσαι τὸν θάνατον πολύ. Θὰ ἦτο συμφερώτερον εἰς σὲ νὰ προφυλάττεσαι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, παρὰ νὰ ἀποφεύγῃς τὸν θάνατον. Ἂν δὲν εἶσαι προητοιμασμένος σήμερον, πῶς θὰ εἶσαι αὔριον; Ἡ αὔριον εἶναι ἄδηλος καὶ ἀβεβαία, καὶ πῶς δύνασαι νὰ γνωρίζῃς ὅτι θὰ ζῇς μέχρι τῆς αὔριον; Ποία ἡ ὠφέλεια δι' ἡμᾶς νὰ ζήσωμεν πολύ, ὅταν τόσον ὀλίγον ἐπωφελούμεθα τοῦ χρόνου; Ὢ ἡ μακρὰ ζωὴ δὲν φέρει πάντοτε μαζί της τὴν διόρθωσιν, ἀλλὰ συχνὰ τῆς αὐξάνει τὴν ἐνοχήν. Εἴθε νὰ ἠδυνάμεθα καὶ μίαν μόνον ἡμέραν νὰ ζήσωμεν χωρὶς ἁμαρτίαν» (σελ. 29).

Μετὰ τὴν ἐνασχόληση καὶ πάλι μὲ τὰ θέματα τῆς αὐταρεσκείας, ὑπερηφανείας καὶ ταπεινώσεως, ὁ σ. μας ἐξάγει ἕνα σημαντικὸ Εὐαγγελικὸ συμπέρασμα ἐπὶ τοῦ κυρίου θέματός μας: *«Πλήρης περιφρόνησις πρὸς τὸν κόσμον, ἐπιθυμία προόδου εἰς τὴν ἀρετήν, ἀγάπη πρὸς πάντας, καρποὶ μετανοίας καὶ ὑπακοῆς, αὐταπάρνησις καὶ καρτερία εἰς πᾶσαν ἐναντιότητα διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, θὰ γεννήσουν ἐντὸς ἡμῶν τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἀποθάνωμεν εὐτυχεῖς»* (σελ. 34).

Τὸ θέμα τῆς *ἀξιοποιήσεως τοῦ χρόνου γιὰ τὴν σωτηρία* εἶναι συμπληρωματικό. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀσθενεῖ, τονίζει ὁ σ. μας, δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ μεταβληθεῖ ψυχικὰ πρὸς τὸ καλύτερο, διότι λίγοι μόνον εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὑπόσχονται μετάνοια. Γι' αὐτό, εἶναι ἀναγκαία ἡ τωρινὴ φροντίδα γιὰ τὸ αἰώνιο μέλλον μας. *«Ἂν δὲν μεριμνᾷς σὺ τώρα περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου, ποῖος θὰ μεριμνήσῃ περὶ σοῦ βραδύτερον; Ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι λίαν πολύτιμος... Προσπάθει λοιπὸν τώρα νὰ ζῇς τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ δύνασαι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου νὰ χαίρῃς παρὰ νὰ φοβῆσαι»* (σελ. 35).

Εἶναι ἀνοησία νὰ φαντάζεται κάποιος ὅτι πρόκειται νὰ ζήσει πολλὰ χρόνια, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι βέβαιος οὔτε ἂν θὰ ζήσει μία ἀκόμη ἡμέρα. Ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀπροσδόκητοι καὶ αἰφνίδιοι θάνατοι. Γι' αὐτό, προτρέπει σοφὰ ὁ σ. μας, κάμε τώρα ὅ,τι δύνασαι γιὰ τὴν ψυχή σου, νὰ σκέπτεσαι γιὰ τὴν σωτηρία σου, νὰ ζεῖς σὰν ξένος καὶ ταξιδιώτης στὸν κόσμο τοῦτο. Νὰ διατηρεῖς τὴν καρδιά σου ἐλεύθερη καὶ ὑψωμένη πρὸς τὸν Θεό: ***«Κατεύθυνον πρὸς τὸν Θεὸν καθ' ἡμέραν τὰ δάκρυά σου, τοὺς στεναγμούς σου, τὰς προσευχάς σου, ἵνα ἐπὶ τὸ λαμπρότερον ἐξαγνιζόμενον τὸ πνεῦμα σου μετὰ θάνατον ἄξιον γίνῃ νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ Κυρίου»*** (σελ. 36).

Τότε θὰ ἀποδειχθεῖ ὅτι σοφὸς στὸν κόσμο τοῦτο ἦταν ἐκεῖνος ποὺ εἶχε μάθει νὰ θεωρεῖται μωρὸς γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ περιφρονεῖται χάριν Αὐτοῦ. Κάθε λύπη ποὺ ὑποφέραμε ὑπομονετικά, θὰ φέρει χαρά. Ἡ σιωπὴ καὶ ὄχι οἱ μακρὲς συνομιλίες θὰ φέρουν χαρὰ καὶ θὰ ὠφελήσουν τὰ καλὰ ἔργα, παρὰ οἱ πολλοὶ καὶ ὡραῖοι λόγοι.

Στὸ σημεῖο τοῦτο, εἶναι κατάλληλο νὰ τεθεῖ αὐτὸ ποὺ ὁ σ. μας γράφει γιὰ τὴν μεγάλη Ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως: ***«Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον τῶν θαυμάτων Του καὶ τὴν τρανωτέραν ἀπόδειξιν τῆς θεανδρικῆς ὑποστάσεώς Του. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δίδει ἐγγύησιν περὶ ἀναστάσεως εἰς ζωὴν αἰώνιον πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευσάντων καὶ ἐν ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ τελειωθέντων»*** (σελ. 46).

iv) Ὑπομονὴ

Τὸ θέμα τῆς *ὑπομονῆς* εἶναι σημαντικό, κατὰ τὸν διακριτικὸ σ. μας, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ προσπαθοῦμε νὰ ὑποφέρουμε τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων καὶ τὶς ἀδυναμίες τους, διότι καὶ ἐμεῖς ἔχουμε πολλὲς ἀδυναμίες, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ ὑποφέρουν οἱ ἄλλοι. Καὶ ὅπως παρακολουθοῦμε τοὺς ἄλλους, ἔτσι κι ἐκεῖνοι παρακολουθοῦν ἐμᾶς.

Ἀπαιτεῖται νὰ ἑνωθοῦμε μὲ τὸν Χριστό, τονίζει Χριστοποθήτως ὁ σ. μας, νὰ κατοικήσει ὁ Χριστὸς μέσα μας, ὥστε νὰ φροντίζει καὶ νὰ θεραπεύει τὶς ἀνάγκες μας καὶ νὰ μὴν ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας στοὺς ἀνθρώπους. ***«Ἄνθρωπε, δὸς τόπον ἐν***

τῇ καρδίᾳ σου, ἵνα εἰς αὐτὴν κατοικήσῃ ὁ Χριστός, καὶ μὴ ἐπιτρέπῃς εἰς ἄλλον νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Ὅταν κατέχῃς τὸν Χριστὸν εἶσαι εὐτυχὴς καὶ Αὐτὸς ἀρκεῖ διὰ σέ» (σελ. 38).

Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζουμε σὲ ὁποιονδήποτε ἀσθενῆ καὶ θνητὸ ἄνθρωπο, οὔτε νὰ λυπούμαστε ἂν εἶναι ἀκόμη καὶ ἐναντίον μας, διότι οἱ ἄνθρωποι μεταβάλλονται εὔκολα σὰν τὸν ἄνεμο. Ἀκόμη καὶ ὁ Κύριός μας εἶχε ἐχθροὺς καὶ συκοφάντες καὶ ἄρα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμένουμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι φίλοι καὶ εὐεργέτες μας. Μὲ τὰ ὀδυνηρὰ ποὺ μᾶς συμβαίνουν κερδίζουμε τὸν στέφανο τῆς ὑπομονῆς. ***«Ὑπόμεινον μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὸν Χριστόν, ἂν θέλῃς νὰ βασιλεύσῃς μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὀλίγον νὰ ἐνδιαφέρεσαι ποῖος εἶναι κατὰ σοῦ ἢ ὑπὲρ σοῦ· ἀλλὰ φρόντιζε, ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι μετὰ σοῦ εἰς ὅ,τι δήποτε ἐπιχειρεῖς. Ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων δὲν δύναται νὰ βλάψῃ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους προστατεύει ὁ Θεός»*** (σελ. 40).

Γιὰ τὴν εἰρήνη μὲ τοὺς ἄλλους, μᾶς βεβαιώνει ὁ εἰρηνικὸς σ. μας, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ταπείνωση τοῦ πνεύματος. *«Ἔχε εἰρήνην πρῶτον σὺ εἰς τὸν ἑαυτόν σου καὶ τότε μόνον θὰ δυνηθῇς νὰ εἰρηνεύσῃς καὶ τοὺς ἄλλους. Ἄνθρωπος εἰρηνικὸς κάμνει μεγαλύτερον καλὸν παρὰ ἄνθρωπος σοφός»* (σελ. 40). Τὸ νὰ ζεῖς εἰρηνικὰ μὲ ἀγαθοὺς καὶ εὐγενεῖς ἀνθρώπους εἶναι μὲν εὐχάριστο, ἀλλ' ὄχι μέγα κατόρθωμα. Εἶναι ὅμως μεγάλη χάρη καὶ ἀξιέπαινη ἀρετή, ὅπως καὶ ἰδιαίτερα ἡρωϊκὴ διαγωγὴ νὰ εἶσαι ἱκανὸς *«νὰ ζῇς εἰρηνικῶς μετὰ πεισμόνων, ἀπειθάρχων καὶ σκληρῶν»* (σελ. 42).

Ὀφείλουμε νὰ μὴν ἔχουμε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό μας, διότι πάντοτε ἔχουμε ἀνάγκη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, *«καθόσον στερούμεθα πολλάκις τῆς ἀπαραιτήτου διακρίσεως διὰ νὰ κανονίσωμεν τὰς πράξεις μας»* (σελ. 42).

Ἔχουμε λίγο φῶς μέσα μας, ἀλλὰ μποροῦμε εὔκολα νὰ τὸ χάσουμε ἐξ αἰτίας τῆς ἀμέλειάς μας. Πολλὲς φορὲς κάνουμε τὸ κακὸ καὶ δικαιολογοῦμε τὸν ἑαυτό μας. Ἄλλοτε κινούμαστε ἀπὸ πάθος καὶ θεωροῦμε τοῦτο ζῆλο. Κατακρίνουμε τοὺς ἄλλους γιὰ μικρὰ πράγματα, καὶ παραβλέπουμε τὰ δικά μας τὰ μεγαλύτερα. Ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ κρίνει καλῶς καὶ ὀρθῶς τὶς δικές του πράξεις,

δὲν ὑπάρχει πιθανότητα νὰ κρίνει αὐστηρὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ ἐνθύμιση τῶν μεγάλων δεινῶν τῶν ἄλλων, συνεχίζει μὲ ἁπλότητα καὶ βεβαιότητα ὁ σ. μας, μᾶς καθιστᾶ ἱκανοὺς νὰ ὑποφέρουμε εὐχαρίστως τὰ δικά μας ἐλαφρότερα παθήματα. Αὐτά, εἴτε εἶναι μεγάλα εἴτε εἶναι μικρά, εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ ὑποφέρουμε μὲ ὑπομονή. Ὁ πραγματικὰ ὑπομονετικὸς ἄνθρωπος δὲν ἐξετάζει ποιὸς τὸν δοκιμάζει, ἂν εἶναι ἀνώτερος ἢ κατώτερος, καλὸς ἢ κακός· ἀλλὰ δέχεται τὰ πάντα σὰν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ μὲ εὐγνωμοσύνη, διότι ὁ Θεὸς γιὰ ὅ,τι ὑποφέρουμε δὲν θὰ μᾶς στερήσει ἀμοιβῆς. *«Ἂν ἐπιθυμῇς τὸν στέφανον, ἀγωνίσθητι μὲ θάρρος, ὑπόφερε μὲ ὑπομονήν. Δὲν καταντᾷ τις εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, χωρὶς πόνον, οὔτε εἰς τὴν νίκην χωρὶς ἀγῶνα»* (σελ. 49).

Ἐπίσης, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀνάπαυσή μας δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ κάποιο πρόσωπο, μὲ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ ζοῦμε μαζὶ σὲ συμφωνία αἰσθημάτων, τονίζει ὁ βαθὺς ἀνατόμος τῆς ψυχῆς σ. μας· μόνον ἂν τὸ στήριγμά μας εἶναι ὁ Θεὸς δὲν καταβαλλόμαστε ἀπὸ λύπη ὅταν κάποιος ἀγαπητὸς φίλος ἀπομακρύνεται ἢ ἀποθνήσκει. Καὶ συμπεραίνει: ***«Πᾶσα ἀγάπη τῆς ὁποίας ὁ δεσμὸς δὲν εἶναι ὁ Θεός, δὲν εἶναι οὔτε ἀληθινή, οὔτε καθαρά. Ὅ,τιδήποτε πρᾶγμα ἀγαπᾶται ὑπερβαλλόντως καὶ ἐπιθυμεῖται περιπαθῶς, μολύνει τὴν ψυχὴν καὶ ἀποχωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ὑψίστου ἀγαθοῦ... Ἄνευ τοῦ Θεοῦ ἡ φιλία εἶναι στεῖρα καὶ ὀλίγον διαρκεῖ»*** (σελ. 50).

Συνδέοντας τὸ θέμα μὲ τὴν δυνατότητα μετανοίας, λέγει ὁ σ. μας ὅτι ἡ συνείδησή μας καθαρίζεται μὲ τὴν συντριβὴ καὶ τὴν ταπεινὴ ἐξομολόγηση· ὥστε ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μας νὰ μποροῦμε ἐλεύθερα νὰ ἐρχόμαστε σὲ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό. Νὰ αἰσθανθοῦμε λύπη ζωηρὴ γιὰ ὅλες τὶς ἁμαρτίες μας καὶ νὰ ἐξομολογούμαστε τὶς ἀθλιότητές μας, ποὺ ἀποτελοῦν καρπὸ τῶν παθῶν μας. Νὰ λυπηθοῦμε καὶ νὰ στενάξουμε ποὺ βρισκόμαστε ἀκόμη ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου.

Ὅσο μεγάλος κι ἂν εἶσαι ἀπέναντι τοῦ ἀδελφοῦ σου, μᾶς συμβουλεύει πατρικά, χρεωστεῖς νὰ φέρεσαι ὡς ἴσος καὶ νὰ μὴ φρονεῖς τίποτε τὸ μεγάλο γιὰ τὸν ἑαυτό σου. *«Ἐὰν προσέχωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, ἡ κακία τοῦ πλησίον δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μᾶς ἐκβάλῃ ἀπὸ τὸ ὀχύρωμα τῆς ἀρετῆς τῆς ἰδικῆς μας. Θέλετε ν’*

αὐξήσετε εἰς τὴν δύναμιν; Αὐξήσατε εἰς τὴν ἀγάπην» (σελ. 54).

v) Ἐλεημοσύνη

Ἡ θεία Πρόνοια, γράφει ὁ φωτισμένος πνευματικὸς χειραγωγός μας, διήρεσε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων σὲ πλουσίους καὶ πτωχοὺς γιὰ πολλοὺς λόγους, πρὸς ἀλληλεξάρτηση καὶ συγκρότηση τῆς κοινωνίας, ὥστε ὁ πλούσιος νὰ σώζεται μέσῳ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ὁ πτωχὸς νὰ ἀμείβεται μὲ τὴν ὑπομονή. Τίποτε δὲν εἶναι ἴσο μὲ τὴν ἐλεημοσύνη, κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, διότι φθάνει μέχρις οὐρανοῦ καὶ παρίσταται ἐκεῖ μὲ παρρησία, φέρουσα στὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐλεοῦντας καὶ προσεγγίζουσα αὐτοὺς πρὸς Ἐκεῖνον.

Τοῦτο φανέρωσε ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὸν ἑκατόνταρχο Κορνήλιο (βλ. Πράξ. ι΄ 1-6) γιὰ τὶς προσευχὲς καὶ ἐλεημοσύνες του. Ἡ δὲ Ταβιθᾶ ἀναστήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο γιὰ τὴν δύναμη τῶν ἐλεημοσυνῶν της (Πράξ. θ΄ 36-43).

Καὶ συνεχίζει: *«Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ὁ κάλλιστος δρόμος καὶ γνωστότατος τῆς ἀγάπης καρπὸς καὶ δι᾽ αὐτῆς τρέφεται τῆς ἀγάπης τὸ ὡραῖον φυτόν· αὕτη ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμον πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ βεβαιοῖ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν»* (σελ. 58).

Γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν πτωχῶν καὶ τὴν περίθαλψη τῶν δυστυχῶν θὰ ἐπαρκοῦσαν τὰ ἔξοδα τῶν πολυτελῶν μας καλλωπισμῶν καὶ διασκεδάσεων, ἄν τὰ περικόπταμε καὶ τὰ χρησιμοποιούσαμε φιλαδέλφως, συμπεραίνει ὀρθῶς καὶ πρακτικῶς.

vi) Σκάνδαλα

Τὸ θέμα τῶν *σκανδάλων* εἶναι ὀδυνηρόν, ὅπως γνώριζε ἐκ πείρας ὁ σ. μας. Ἐπικρατεῖ ἡ ἁμαρτία, διότι πολλοὶ ζοῦν σκανδαλώδη ζωή.

Σκάνδαλα ἐμφανίζονται παντοῦ, ὄχι μόνο στὴν οἰκία ἤ στὴν κοινωνία, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ στὴν Ἐκκλησία. Καὶ τοῦτο γιὰ νὰ δείχνουν οἱ ἐργάτες τῆς ἀρετῆς τὴν ἀγαθὴ προαίρεσή τους.

Ἁμαρτάνουν βαρύτερα καὶ θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρότερα ὅσοι δὲν ἀρκοῦνται στὶς κρυφὲς ἁμαρτίες τους, ἀλλὰ διαπράττουν αὐτὲς φανερά, ὥστε νὰ ἐπηρεάζουν ὅλους ὅσοι τοὺς ἀκούουν καὶ βλέπουν καὶ νὰ σύρουν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀστήρικτους

σὲ πτώση, γινόμενοι πρόξενοι σκανδάλου καὶ σὲ ἄλλες ψυχές. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐγρήγορση, γιὰ λύτρωση ἀπὸ αὐτά.

vii) Πανταχοῦ Παρουσία Θεοῦ

Ὁ Θεὸς καὶ Κύριός μας, ὡς Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος, βεβαιώνει ὁ σ. μας, εἶναι πανταχοῦ Παρών. Ἡ Παρουσία Του καθαγιάζει τὴν γῆ καὶ κάθε τόπο τὸν μεταποιεῖ σὲ ναό. Τὸ δὲ βλέμμα Του βλέπει καὶ παρακολουθεῖ τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἀπόκρυφα.

Τοῦτο ἐνισχύει τοὺς ἐναρέτους στὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ τοὺς δίδει παρηγορία καὶ ἐλπίδα θείας ἀντιμισθίας. Ἐνῶ ἀντίθετα, οἱ ἁμαρτωλοὶ φρίττουν καὶ τρέμουν, καὶ μάλιστα ὅσοι φθάνουν σὲ βάθη κακῶν, στὴν ἀπιστία καὶ τὴν ἀθεΐα, στὴν προσπάθειά τους νὰ καθησυχάσουν τὴν ταραγμένη συνείδησή τους καὶ τὴν περίτρομη ψυχή τους γι' αὐτὸ ποὺ τοὺς ἀναμένει.

Ὁ στοχασμὸς περὶ τῆς θείας Πρόνοιας, γράφει ὁ σ. μας, εἶναι πάρα πολὺ ὠφέλιμος, διότι προτρέπει στὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ὅπως καὶ ἀναχαιτίζει τὶς ὁρμὲς πρὸς τὴν κακία, ὅσο βίαιες κι ἂν εἶναι αὐτές.

viii) Προσευχὴ

Τὸ θέμα τῆς *προσευχῆς* ἀκολουθεῖ, ὡς πάρα πολὺ σημαντικό. Γράφει ὁ προσευχητικὸς σ. μας: *«Τί εἶναι προσευχή; Προσευχὴ εἶναι συνομιλία τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Πλάστην αὐτῆς, εἶναι ἀνύψωσις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας εἰς τὸν Θεὸν πρὸς δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν αὐτοῦ, καὶ πρὸς ζήτησιν τῶν πρὸς συντήρησιν καὶ σωτηρίαν ἡμῶν ἀναγκαίων»* (σελ. 63).

Μέσῳ τῆς προσευχῆς ἀναπέμπεται πρωτίστως εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴν χορηγία τόσων πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν ἀγαθῶν. Οἱ δὲ περιστάσεις τῆς ζωῆς καὶ οἱ ποικίλες συμφορὲς ἐπιτάσσουν τὴν ἀνάγκη γιὰ ἐπίκληση θείας βοηθείας καὶ ἐνισχύσεως.

Καὶ ἐνῶ δὲν μποροῦμε νὰ πλησιάσουμε εὔκολα τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἤθελαν ἢ θὰ γνώριζαν πῶς νὰ μᾶς βοηθήσουν, στὸν Παντοδύναμο Θεὸ δύναται κάθε ἄνθρωπος νὰ προσέλθει ἀκώλυτα μὲ τὴν προσευχὴ ἀνὰ πᾶσα στιγμή, γιὰ νὰ λάβει ἐκπλήρωση τῶν αἰτημά-

των του, ἂν αὐτὰ εἶναι γιὰ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς του.

Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ τοῦ γνωστοποιήσουμε μέσῳ τῆς προσευχῆς τὰ αἰτήματά μας, διότι σὰν Παντογνώστης γνωρίζει τὰ πάντα πρὶν νὰ γίνουν. Ὅμως θέλει νὰ Τοῦ ἐκφράζουμε τὸ αἴσθημα τῆς εὐσεβείας καὶ ἀγάπης μας, σὰν παιδιὰ στὸν Πατέρα τους, καὶ νὰ βρισκόμαστε σὲ ἐπικοινωνία καὶ σχέση μαζί Του.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας, θυμίζει ὁ σ. μας, καὶ στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος τῆς Μεσσιακῆς ἀποστολῆς Του, ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, προσευχόταν, ἀλλὰ καὶ μᾶς δίδαξε θαυμάσιους καὶ θεάρεστους τρόπους προσευχῆς. Καὶ τοῦτο γιὰ νὰ μᾶς δείξει τὸ ἀπαραίτητο χρέος τῆς προσευχῆς καὶ ὅτι ὀφείλουμε νὰ προσευχόμαστε καὶ μεῖς ἀπερίσπαστοι, ὥστε νὰ λαμβάνουμε μεγάλες ὠφέλειες.

Μὲ τὴν προσευχὴ μᾶς ἀνοίγονται οἱ πῦλες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, τοῦ ὁποίου εἴμαστε πολῖτες. Ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ γήϊνα καὶ πτερουγίζει στὸν Θρόνο τοῦ Θεοῦ, σὲ κόσμο ἀνώτερο. Συναισθάνεται τὶς ἐκτροπές της καλύτερα καὶ ἐνώπιον τῆς θείας Παρουσίας φρικιᾶ, μετανοεῖ καὶ ἀλλοιώνεται τὴν καλὴ θεία ἀλλοίωση.

Μετὰ τὴν προσευχὴ ὁ πιστὸς εἶναι πιὸ πρόθυμος στὴν καρδιά, πιὸ ὑψηλὸς στὸ φρόνημα, πιὸ φωτεινὸς στὴν διάνοια, γεμᾶτος θεία αἴγλη ποὺ διαχέεται καὶ σὲ ὅσους τὸν πλησιάζουν· ἀναδεικνύεται ἀνώτερος τῆς ὕλης, ἀποβαίνει πνευματικώτερος, γίνεται πρὸς τὸν πλησίον δικαιότερος καὶ φιλανθρωπότερος. Καὶ ὁ σ. μας κατακλείει χαρισματικῶς:

«Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἔχομεν μεγίστην ἀνάγκην τῆς προσευχῆς, ὡς τὰ φυτὰ τῆς βροχῆς. Ὡς τὸ ἄνθος μὴ ποτιζόμενον ἐπὶ πολὺ μαραίνεται, καὶ τὸ δένδρον στερούμενον ὕδατος ξηραίνεται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ προσευχῆς πρὸς ἀπώλειαν φέρεται καὶ ἔρημος μένει παντὸς χαρίσματος πνευματικοῦ. Διότι

ἄνευ προσευχῆς οὔτε ἄνωθεν φωτισμός, οὔτε ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἐνίσχυσις, οὔτε κατὰ τῆς κακίας δύναμις, οὔτε εἰς τὰς θλίψεις παρηγορία, οὔτε εἰς τοὺς κινδύνους καρτερία, οὔτε ἐλπὶς σωτηρίας. Ὅσον δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ κῆπος θαλερός, ἄνευ ὕδατος, ἀέρος καὶ φωτός, ἄλλο τόσον εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἄνευ προσευχῆς βίος πνευματικός» (σελ. 67-68).

ix) Θεία Πρόνοια

Σχετικὰ μὲ τὴν *θεία Πρόνοια,* γράφει καὶ πάλι εὔστοχα ὁ σ. μας, εἶναι γενικὴ πεποίθησις ὅτι ὑπάρχει, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς προνοεῖ γιὰ τὸν κόσμο. Ὅλα τὰ ὄντα, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο μέχρι τοῦ μικροτέρου, μαρτυροῦν εὔγλωττα ὅτι ὑπάρχει ἀγαθὴ καὶ σοφὴ Πρόνοια, ἡ ὁποία μεριμνᾶ γιὰ τὰ πάντα, συγκρατεῖ αὐτὰ καὶ τὰ διοικεῖ σὲ θαυμαστὴ ἁρμονία.

Μόνον ἕνας παράφρων θὰ ἠρνεῖτο τὴν ὕπαρξή της. Διότι εἶναι ὅμοιος πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σὲ πλοῖο καὶ ἐπειδὴ δὲν βλέπει τὸν κυβερνήτη-καπετάνιο, ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὸ μόνο του κατευθύνεται πρὸς τὸν προορισμό του καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ ὁρμητικὰ κύματα. Ὅποιος ἀρνεῖται τὴν θεία Πρόνοια εἶναι καὶ ἀχάριστος. Διότι ἐνῶ ἀπολαμβάνει τὶς δωρεές της, αὐτὸς τὴν ἀρνεῖται καὶ τὴν καταπολεμεῖ. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἡ μὴ τιμωρία του γιὰ τὴν ἀχαριστία του αὐτή, ἔχει αἴτιο τὴν θεία Πρόνοια, ἡ ὁποία τὸν σπλαγχνίζεται καὶ ἐπιδιώκει τὴν σωτηρία του.

Ὁ κόσμος οὔτε πλάστηκε ἀφ' ἑαυτοῦ, μόνος του, οὔτε συντηρεῖται χωρὶς κυβερνήτη καὶ προνοητή. Ὅσο γιὰ τὶς καταστροφὲς ποὺ συμβαίνουν, πρέπει νὰ σκεφθοῦμε ὅτι πολλὰ ποὺ ἐμεῖς ἀπὸ ἄγνοια θεωροῦμε ἄχρηστα καὶ ἐπιβλαβῆ, ἀκόμη καὶ ἡ ἐπιστήμη φθάνει νὰ ἀποδείξει ὅτι εἶναι τελικὰ σκόπιμα καὶ ἐπωφελῆ. Κάποτε, γιὰ νὰ ὑπάρξει ἀνώτερο ἀγαθό, εἶναι ἀνάγκη νὰ προηγηθεῖ παίδευση καὶ σωφρονισμὸς τῶν ἐκτρεπομένων. Ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ ἀκόμη καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, γιὰ νὰ συνεφέρει τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅπως τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ Νῶε καὶ τὸν ἐμπρησμὸ τῶν Σοδομιτῶν.

Ὅσο γιὰ τὴν ἄνιση κατανομὴ τῶν ἀγαθῶν, τοῦτο οὐσιαστικὰ συντελεῖ στὴν σύσφιγξη τῆς κοινωνίας καὶ στὴν διευκόλυνση τῆς σωτηρίας. Τὰ θεῖα δῶρα ἀπαιτοῦν καλὴ διαχείριση, ὥστε μέσῳ αὐτῶν νὰ ἀποκτηθοῦν τὰ αἰώνια ἀγαθά.

x) Χαρίσματα

Ὁ Θεός, συνεχίζει ὁ σ. μας, δίδει κάθε χάρισμα σὲ μᾶς ὄχι ἀποκλειστικὰ γιὰ μᾶς, ἀλλὰ χάριν τοῦ πλησίον καὶ γιὰ νὰ πολλαπλασιασθεῖ μὲ τὴν φιλαλληλία. Εἶναι *«ἀχρεῖος δοῦλος»* ποὺ κρύπτει τὸ *«τάλαντον»* ὅποιος θεωρεῖ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ δικά του, ἀποδίδοντας στὸν ἑαυτό του κάθετι καλὸ ποὺ κατορθώνει καὶ κατακρατῶντας τὰ χαρίσματά του, τὰ ὁποῖα ἔτσι ἀχρηστεύει ἀφοῦ δὲν τὰ πολλαπλασιάζει.

Τὰ *«τάλαντα»* δόθηκαν ἄνισα γιὰ νὰ ἀποβοῦν ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς σωτηρίας καθενὸς καὶ νὰ τεθοῦν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν. Μὲ τὴν διαφορετικότητα ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀλληλοβοήθεια καὶ ἡ ἀλληλεξάρτηση τῶν ἀνθρώπων στὴν κοινωνικὴ ζωή τους. Ὅσο λιγώτερα μᾶς δόθηκαν, τόσο λιγώτερες εὐθῦνες θὰ μᾶς ζητηθοῦν.

Ὅμως, ἐπειδὴ ὅλοι λάβαμε τάλαντα, ὅλοι ὀφείλουμε νὰ τὰ χρησιμοποιήσουμε ὑπὲρ τοῦ πλησίον, διότι μόνον διὰ τῆς κοινωφελοῦς δράσεως τὸ τάλαντό μας θὰ μᾶς προμηθεύσει τὸ εἰσιτήριο γιὰ νὰ δυνηθοῦμε νὰ εἰσέλθουμε στὴν αἰώνιο ζωή.

xi) Θυμὸς

Ἕνα ἀπὸ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, γράφει κατόπιν ὁ σ. μας, εἶναι ὁ θυμός, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ὁρισθεῖ σὰν γρήγορη καὶ ὀξεῖα ἔξαψη τῆς ψυχῆς ἤ καὶ μανία της, ὅπως καὶ παράλογη καὶ σκληρὴ τυραννίδα.

Ὅλοι ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια καταδικάζουν τὸν θυμὸ σὰν φλόγα καταστρεπτική, σὰν θηρίο ἀνήμερο ἤ σὰν ἡφαίστειο φοβερό. Εἶναι πάθος θηριῶδες, ποὺ καθιστᾶ τὸν ὄψη τοῦ ἀνθρώπου ἄγρια καὶ φοβερή. Ὁ θυμώδης ἄνθρωπος ἐξαθλιώνεται καὶ μεταβάλλει πρὸς τὸ χειρότερο τὸν ὀργανισμὸ τοῦ σώματός του, παραμορφώνεται καὶ περιέρχεται σὲ ἐλεεινὴ κατάσταση. Καὶ μάλιστα, ὁ θυμὸς δὲν βλάπτει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ βλάπτει καίρια καὶ τὴν ψυχή, διαφθείροντας ὅλη τὴν δύναμή της.

Ὅταν καταλάβει τὴν ψυχὴ ὁ θυμός, πάσχει τὸ συναισθηματικὸ τόσο, ὥστε ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Ἡ βούληση ἐξασθενεῖ καὶ τὸ λογικὸ ἐπίσης σκοτίζεται τόσο, ὥστε νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση ὁ ἄνθρωπος νὰ σκεφθεῖ ὀρθά· τότε ὁμοιάζει πρὸς μανιακὸ καὶ παράφρονα μὲ τέλεια ἀδιαφο-

ρία γιὰ ὅσα καταστρεπτικὰ προξενεῖ. Ὥστε καὶ τὸ πιθανὸ δίκαιό του νὰ χάνει, καὶ στὸν σκοπό του νὰ ἀποτυγχάνει, ἀλλὰ καὶ μεγάλες βλάβες νὰ ὑφίσταται.

Τὸ ἀποτρόπαιο αὐτὸ πάθος φέρει κακὰ ἀποτελέσματα κατὰ τοῦ πλησίον καὶ προξενεῖ φοβερὲς συμφορὲς στὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἀκόμη καὶ οἱ καρτερόψυχοι Ἅγιοι Μάρτυρες ὑπέφεραν, βασανίσθηκαν καὶ θανατώθηκαν ἐξ αἰτίας τοῦ θυμοῦ τῶν τυράννων διωκτῶν, γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ *«ὅτι ὁ θυμὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπερβαίνει πᾶσαν βαρβαρότητα καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων τὴν ἀγριότητα καὶ οὐδὲ ἐκείνων φείδεται (λυπεῖται) τοὺς ὁποίους καὶ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα σέβονται»* (σελ. 80).

Τὰ ἐλατήρια τοῦ θυμοῦ εἶναι τρία: φθόνος, φιλαργυρία καὶ ὑπερηφάνεια, διότι *«ὁ θυμὸς ἐρεθίζεται ὑπὸ τοῦ φθόνου, τρέφεται ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας καὶ ἐξάπτεται ὑπὸ τῆς ὑπερηφανείας»* (σελ. 80-81). Ἄρα, γιὰ τὴν θεραπεία του χρειάζεται ἡ καταπολέμηση τῶν δεινῶν τούτων.

xii) Θεία Εὐσπλαγχνία

Ὁ Θεός μας, γράφει ἐν συνεχείᾳ ὁ σ. μας, ἔχει *ἄπειρη Εὐσπλαγχνία,* ὥστε κανεὶς νὰ μὴν διστάζει νὰ προσέλθει κοντά Του σὰν τὸ πρόβατο τὸ ἀπολωλός. Δέχεται μετὰ χαρᾶς σὰν Καλὸς Ποιμὴν κάθε ἄσωτο υἱὸ ποὺ ἐγείρεται ἀπὸ τὰ νεκρὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἀγκαλιάζει μὲ ἀγάπη καὶ στοργὴ σὰν εὔσπλαγχνος Πατέρας. *«Πρὸς τοῦτο κατῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα ἐλευθερώσῃ· πρὸς τοῦτο ἐγένετο ἄνθρωπος ἵνα σώσῃ»* (σελ. 81).

Ὁ Θεὸς ἐκτὸς ἀπὸ Εὔσπλαγχνος εἶναι συνάμα καὶ Ἅγιος, καὶ ὡς Ἅγιος τίποτε δὲν μισεῖ τόσο, ὅσο τὴν ἁμαρτία, καὶ κανέναν ἄλλον δὲν ἀποστρέφεται παρὰ τὸν ἀμετανόητο ἁμαρτωλό. Εἶναι Εὔσπλαγχνος ὅπως καὶ Δίκαιος, καὶ ὡς Δίκαιος τὸν ἐπίμονο ἁμαρτωλὸ τιμωρεῖ ὡς ὑβριστὴ καὶ ἀποστάτη τοῦ θείου Νόμου.

Καὶ τὸ ἐρώτημα ποὺ τίθεται εἶναι: πῶς συμβιβάζονται ἡ Εὐσπλαγχνία καὶ ἡ Δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ; Διότι ἐμεῖς ἀδυνατοῦμε νὰ κατορθώσουμε ταυτόχρονα τὶς δύο αὐτὲς ἀρετές, δὲν μποροῦμε νὰ εἴμαστε ἐπιεικεῖς καὶ αὐστηροὶ μαζί. Ὅμως, στὸν Θεὸ ὅλες οἱ ἀρετὲς ἀπαστράπτουν σὲ τέλεια ἁρμονία μεταξύ τους. Ἐμεῖς ἀγνοοῦμε πῶς συμβιβάζεται ἡ Εὐσπλαγχνία καὶ ἡ Δικαιοσύνη Του, ὅμως τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἁρμονικοῦ συμβι-

βασμοῦ τους παρατηροῦμε καὶ μάλιστα μὲ σωτήριο τρόπο καθένας στὴν ἴδια τὴν ζωή του.

Ὁ πάνσοφος αὐτὸς συμβιβασμὸς καταφαίνεται ἀκόμη καὶ στὶς συμφορές, στὶς δεινὲς περιστάσεις καὶ στὶς ἀσθένειές μας. Μέσῳ αὐτῶν ὁ Θεὸς ἐπιδιώκει τὴν σωτηρία μας *«καὶ ἐξ ἀγάπης μᾶς τιμωρεῖ ὡς ὁ φιλόστοργος ἐκεῖνος πατήρ, ὅστις τὸ παρεκτρεπόμενον αὐτοῦ τέκνον ἐξ ἀγάπης παιδεύει, ὅπως εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπαναφέρῃ»* (σελ. 83-84).

xiii) Ἁγία Γραφὴ

Ἕνα ἄλλο σημαντικὸ θέμα, στὸ ὁποῖο ὁ σ. μας δίδει ἰδιαίτερη ἔμφαση, εἶναι αὐτὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὅσο ὁ ἄνθρωπος διέμενε στὸν Παράδεισο καὶ μὲ καθαρὴ ψυχὴ ἀτένιζε καὶ συνομιλοῦσε μὲ τὸν Θεό, καμμία ἀνάγκη δὲν εἶχε τῶν θείων Γραφῶν, γιὰ νὰ μάθει ἀπὸ αὐτὲς σχετικὰ μὲ τὶς τελειότητες τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπίσης σχετικὰ μὲ τὰ καθήκοντά του ἔναντι Αὐτοῦ.

Ὅταν ὅμως μὲ τὴν παράβαση τῆς θείας ἐντολῆς ἐξορίσθηκε ἀπὸ τὸν Παράδεισο καὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, λησμόνησε Αὐτὸν καὶ ἄρχισε νὰ λατρεύει τὴν κτίση ἀντὶ τοῦ Κτίσαντος. Καὶ ἀγνόησε τόσο πολὺ τὰ καθήκοντά του, ὥστε τὴν ἀρετὴ νὰ τὴν ἐκλαμβάνει σὰν κακία καὶ νὰ διαπράττει ἀσύστολα κάθε εἴδους ἁμαρτίας. Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο, παρέστη ἡ ἀνάγκη νὰ φανερώσει ὁ Θεὸς στὸν πλανηθέντα ἄνθρωπο τὸ θέλημά Του. Αὐτὸ ἔγινε πρῶτα συμβολικῶς, ὅταν στὸ Ὄρος Σινᾶ ἔδωσε ἐγγράφως τὶς δέκα Ἐντολὲς καὶ ἀργότερα φώτισε τοὺς Προφῆτες καὶ διετύπωσε μέσῳ αὐτῶν ἐγγράφως τὸ ἅγιο θέλημά Του.

Καὶ ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἀπέστειλε τὸν Υἱό Του, ὁ Ὁποῖος μὲ τὸ σωτήριο Πάθος Του, ἀφοῦ ἐπιτέλεσε τὴν θεία Οἰκονομία, εὐδόκησε ὥστε κάποιοι ἀπὸ τοὺς Μαθητές Του νὰ διατυπώσουν ἐγγράφως τὶς θεῖες Διδασκαλίες Του καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ παρέδωσε στὸν ἄνθρωπο τὴν Ἁγία Γραφή. Καὶ ἔτσι ὁ πρὶν ἀποστάτης ἄνθρωπος μαθαίνει ἀπὸ αὐτὴν ὑπερφυῆ δόγματα καὶ θεῖα διδάγματα, βλέποντας τὸν Ποιητὴ καὶ Σωτῆρα του ποιὸς εἶναι καὶ τὶ ἔπραξε ὑπὲρ αὐτοῦ. Κατανοεῖ δὲ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τί ὀφείλει καὶ αὐτὸς νὰ πράξει, ὥστε νὰ ἀνταποκριθεῖ ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον πρὸς τὶς μεγάλες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Βίβλος τρανότατα μαρτυρεῖ τὴν θεία καταγωγή της ἀπὸ

τὸ ἐξ ἀποκαλύψεως περιεχόμενό της. Κάθε ἄλλου βιβλίου ἄνθρωπος εἶναι ὁ συγγραφέας. Μέσῳ ὅμως τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὄχι ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ καὶ συναρπάζει τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά, ποὺ τὰ ἀναβιβάζει στὰ ὑπερκόσμια.

«Ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι βιβλίον θεῖον δείκνυται καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς. Οὐδὲν ἕτερον βιβλίον ἐνέπνευσε περισσότερον τούτου φόβον εἰς τὰς ἐνόχους συνειδήσεις· καὶ οὐδὲν ἕτερον βιβλίον τοσαύτην ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν ἐφείλκυσε τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν, ὅσην αὐτό» (σελ. 86).

Ὅσοι κατὰ καιροὺς ἐπιχείρησαν τὴν ἀναίρεσή της, ὡς δῆθεν ἀντικειμένης στὴν ἐπιστήμη καὶ τὸν ὀρθὸ λόγο, ἡττήθηκαν καὶ ἔκθαμβοι τὴν ἀκατάβλητη ἀλήθειά της ἀναγνώρισαν. Οἱ δὲ κυριώτερες ὠφέλειες ποὺ προέρχονται ἀπὸ αὐτὴν εἶναι τρεῖς: ***«Δι᾽ αὐτῆς ὁ νοῦς φωτίζεται, ἡ καρδία παρηγορεῖται καὶ εὐφραίνεται, καὶ ἡ ψυχὴ δι᾽ αὐτῆς τὴν σωτηρίαν της ἐπιτυγχάνει»*** (σελ. 87).

«Ἀλλ᾽ ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν εἶναι μόνον γνῶσις· εἶναι καὶ ζωή. Δὲν φωτίζει μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ βάθους τῆς καρδίας εἰσχωρεῖ καὶ δίδει εἰς αὐτὴν παρηγορίαν καὶ φάρμακα καὶ ἀναψυκτικὰ τῶν νοσημάτων καὶ τῶν πόνων αὐτῆς. ***Διότι οἱ λόγοι εἶναι Ἐκείνου, ὅστις ἔπλασε τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ γινώσκει τὰ βάθη αὐτῆς»*** (σελ. 88-89).

Καὶ σήμερα, μᾶς βεβαιώνει ὁ βαθὺς ἁγιογραφικὸς σ. μας, ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς φέρει τὰ αὐτὰ σωτήρια ἀποτελέσματα, ὅσα καὶ πρὶν ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες. Φέρει φῶς, ὅπου σκότος· ζωή, ὅπου νέκρωση· ἀλήθεια, ὅπου πλάνη· εἰρήνη, ὅπου μάχη· ἀγάπη, ὅπου μῖσος· ἁγνότητα ἠθῶν, ὅπου αἰσχρότητα καὶ ἀκολασία· ἐλευθερία καὶ πολιτισμό, ὅπου δουλεία καὶ βαρβαρότητα.

Καὶ ἐνῶ ἡ μελέτη της εἶναι πάρα πολὺ ἀναγκαία, ἐλάχιστοι τὴν ἔχουν καὶ τὴν μελετοῦν. Ἀντίθετα, στὰ σπίτια κυριαρχοῦν ἄλλα ἐπιπόλαια καὶ ἀνήθικα ἀναγνώσματα, ἀκούσματα καὶ θεάματα, μὲ τὰ ὁποῖα μολύνεται ἡ φαντασία καὶ διάνοια νέων καὶ μεγαλυτέρων, καὶ κάθε ἰδέα περὶ θρησκείας καὶ ἠθικῆς ἐκριζώνεται καὶ καταστρέφεται.

Ἂς μάθουμε ὅμως, *«ὅτι μεγάλη προδοσία τῆς σωτηρίας ἡμῶν εἶναι ἡ ἄγνοια τῶν ἱερῶν Γραφῶν»* (σελ. 90). Αὐτὴ ἡ ἄγνοια σχίσματα καὶ αἱρέσεις ἔφερε, πλάνες καὶ δεισιδαιμονίες γέννησε,

διεφθαρμένο βίο εἰσήγαγε, τὰ ἄνω κάτω ἐποίησε, τὴν οἰκτρὰ κατάστασή μας ὡς ἀτόμων καὶ ἔθνους ἔφερε. *«Ἂν, λοιπόν, θέλομεν ἐκ ταύτης τῆς καταστάσεως νὰ ἐξέλθωμεν, ἀνάγκη πάντες μετὰ ζήλου τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς νὰ ἀναλάβωμεν»* (σελ. 91).

xiv) Μέθη

Τὸ θέμα τῆς *μέθης,* ἕνα σοβαρὸ κοινωνικὸ καὶ πνευματικὸ πρόβλημα, θίγεται ἐπίσης ἀπὸ τὸν εὐαίσθητο σὲ αὐτὰ σ. μας.

Ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἔδωσε γιὰ χρήση καὶ ὠφέλεια τῶν ἀνθρώπων πολλὰ ἀγαθὰ ὡς πρὸς τὴν τροφή, τὴν πόση καὶ τὴν περιβολή. Ὅμως, γιὰ ὠφέλιμη χρήση καὶ ὄχι ἐπιβλαβῆ, εἶναι ἀνάγκη νὰ τηροῦνται κανόνες καὶ ὅροι. Ἡ ὑπέρμετρη καὶ ὑπερβολικὴ χρήση ἀκόμη καὶ τῶν μὴ βλαβερῶν τροφῶν καὶ ποτῶν, δύναται νὰ ἀποβεῖ καταστρεπτικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ψυχοσωματικά.

Τὰ ποτὰ εἰδικῶς, καὶ μάλιστα τὰ μεθυστικά, ἔχουν ὀλέθρια ἐπίδραση στὸν ἄνθρωπο σὲ περίπτωση καταχρήσεως, ὥστε νὰ τὸν καταρρίπτουν οἰκτρὰ ἀπὸ τὴν ὑψηλή του θέση στὴν τάξη τῶν κτηνῶν. Ὁ οἶνος δὲν ἀπαγορεύεται στὴν θεία Γραφή, ὅπως φαίνεται στὸ θαῦμα τῆς Κανᾶ καὶ στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο. Ἡ κατάχρησή του ὅμως, ποὺ ἔχει συνέπεια τὴν μέθη, ἀπαγορεύεται ρητῶς (*«προσέχετε ἑαυτούς, μή ποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κρεπάλῃ καὶ μέθῃ»* [Λουκ. κα΄ 44], *«μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία»* [Ἐφ. ε΄ 18]). Καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τῆς Ἁγίας Γραφῆς γίνονται ὑποδείξεις ὅτι ὁ οἶνος παρασκευάσθηκε γιὰ εὐφροσύνη καὶ ἐνδυνάμωση, μέ τὴν ὀρθὴ χρήση, καὶ ὄχι πρὸς μέθην ἐξ αἰτίας καταχρήσεως, ποὺ ὁδηγεῖ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν παράλυση, ἐξασθένηση καὶ σὲ κάθε κακό.

Ἡ μέθη φθείρει τὸν νοῦ, τὸν λόγο, τὴν μνήμη, τὴν κρίση, τὴν θέληση, ὅπως καὶ τὴν συναίσθηση, διότι φαῦλα καὶ χαμερπῆ συναισθήματα κατακλύζουν τὴν ψυχὴ τοῦ μέθυσου, ὁ ὁποῖος οὔτε ὀρθὰ φρονεῖ, οὔτε λογικὰ ὁμιλεῖ, οὔτε τὰ πρέποντα ἐπιθυμεῖ, οὔτε τὸ ἀγαθὸ ὀρέγεται, παρὰ ὁδηγεῖται σὲ βαρύτατα ἁμαρτήματα, σὲ ἀσέλγειες καὶ βλασφημίες, σὲ θυμούς, ὕβρεις καὶ μύρια ἄλλα δεινά.

Ἡ δὲ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ πάθος τοῦτο εἶναι δύσκολη, ὅταν πολυκαιρίσει, καὶ ἡ συνήθεια τοῦ πίνειν γίνεται ἕξις καὶ ἀνάγκη ἐπιτακτική· τὸ πάθος γίνεται ἀκαταμάχητο καὶ ἀποτυγχά-

νουν οἱ συμβουλές, οἱ προσπάθειες καὶ οἱ ἀποφάσεις. Ἡ μέθη εἶναι ἐπικίνδυνη ὄχι μόνον γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐργασία καὶ τὴν οἰκονομία, διότι ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ ἐσχάτη πτωχεία καὶ δυστυχία.

Ὁ μέθυσος ὁποιοδήποτε ἐπάγγελμα καὶ ἂν ἐξασκεῖ καὶ ὁποιαδήποτε θέση στὴν κοινωνία καὶ ἂν κατέχει, πάντοτε δυστυχεῖ. Καὶ ὅταν ἐπιστρέφει στὴν οἰκία του καὶ στὴν οἰκογένειά του, ἐκεῖ ὅλα τοῦ πταίουν καὶ ζητεῖ ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἐπιτεθεῖ καὶ νὰ ξεσπάσει, καὶ ἀλίμονο στὴν γυναῖκα καὶ στὰ τέκνα του. Ἐκεῖ μόνον σύγχυση καὶ ταραχὴ ἐπικρατεῖ. *«Οὐδεμίαν ἀγάπην δύναται νὰ ἔχῃ πρὸς τοιοῦτον θηρίον ἡ ἀτυχὴς αὐτοῦ σύζυγος. Οὐδένα σεβασμὸν δύνανται νὰ τρέφωσι τὰ δυστυχῆ αὐτοῦ τέκνα πρὸς τὸν ἄθλιον τοῦτον πατέρα»* (σελ. 99). Ἡ δὲ μέθη δὲν βλάπτει μόνον τοὺς μέθυσους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπογόνους τους.

xv) Φιλαυτία

Φίλαυτος, ὁρίζει ὁ εὔστοχος σ. μας, εἶναι καὶ λέγεται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πλανεμένη ἰδέα του ὅτι δῆθεν ἀγαπᾶ τὸν ἑαυτό του, καταπνίγει κάθε αἴσθημα ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον. Καὶ ἔτσι ζεῖ καὶ ἐνεργεῖ χάριν μόνον τοῦ ἑαυτοῦ του, τὰ δὲ ἱερὰ καθήκοντά του πρὸς τὸν Θεὸ παραμελεῖ καὶ τὰ χρέη πρὸς τὸν πλησίον του καταπατεῖ.

Ὁ φίλαυτος εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο νὰ καταστεῖ ἀληθινὸς Χριστιανός, ἀφοῦ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον ἀντικατέστησε μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ φιλαυτία εἶναι μητέρα κάθε πάθους καὶ μάλιστα τὰ τρία τέκνα της εἶναι ἡ κοιλιοδουλεία, ἡ πλεονεξία καὶ ἡ κενοδοξία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννιοῦνται καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἁμαρτίες: ἀκολασία, μῖσος, ἀδικία, οἴηση κ.λπ..

xvi) Ἱερὰ Ἐξομολόγησις

Τὸ θέμα τῆς ἱερᾶς *Ἐξομολογήσεως* ἀναπτύσσεται μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση ἀπὸ μέρους τοῦ διακριτικοῦ σ. μας, τοῦ διαπρεπέστατου Πνευματικοῦ πατρός.

Τί εἶναι ἐξομολόγηση; Ἡ ἐξαγόρευση τῶν ἁμαρτιῶν ἐνώπιον πνευματικοῦ πατρός, ἡ ὁποία γίνεται μὲ συντριβὴ καρδιᾶς καὶ ἀπόφαση τέλειας ἀποχῆς ἀπὸ κάθε ἁμαρτία χωρὶς ὑποτρο-

πή· ὥστε νὰ παρέχεται ἡ ἄφεση ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ ὅσων παραπτωμάτων μας ἔχουμε ἐξομολογηθεῖ, διὰ μέσου τοῦ πνευματικοῦ πατρός.

Πρόκειται ὄντως γιὰ κάτι τὸ ἐκπληκτικό. Καὶ μόνον ποὺ ὁ ἄνθρωπος λέγει τὸ ἥμαρτον γιὰ ὅσα ἐξαγορεύεται, καὶ ὁ πνευματικὸς βεβαιώνει γιὰ τὴν ἄφεση μὲ τὴν συγχωρητικὴ εὐχή, εὐθὺς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τῆς ἀφέσεως ἐπισφραγίζει ἄνωθεν καὶ τὶς ἐξομολογηθεῖσες ἁμαρτίες ἐξαλείφει. Μεγάλη ὄντως ἡ δύναμη τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως!

Ἐν τούτοις, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπιτέλεσή της χρειάζεται κατάλληλη προετοιμασία. Ὀφείλουμε νὰ ἐξετάζουμε τὴν συνείδησή μας, νὰ ἀναλογιζόμαστε τὶς ἁμαρτίες μας καὶ νὰ συναισθανόμαστε ὅτι ἐξ αἰτίας τους τραυματισθήκαμε καὶ ἔχουμε ἀνάγκη θεραπείας. Πρέπει νὰ ἀποσυρόμαστε ἀπὸ τὸν κοσμικὸ θόρυβο καὶ νὰ συγκεντρωνόμαστε στὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ ἐξετάζουμε τὶς ἁμαρτίες μας πόσες καὶ ποιὲς εἶναι. Ἔτσι γεννιέται ἡ κατάνυξη καὶ ὁ πόνος τῆς ψυχῆς, στοιχεῖα ἀπαραίτητα μιᾶς εἰλικρινοῦς μετανοίας.

Μὲ αὐτὴ τὴν προετοιμασία πηγαίνουμε γιὰ ἐξομολόγηση στὸν πνευματικό μας πατέρα, μὲ ἀπόφαση νὰ κατακρίνουμε γιὰ τὰ ἁμαρτήματά μας μόνον τὸν ἑαυτό μας· νὰ ζητήσουμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποκαλύψουμε ὅλες τὶς ἄτοπες πράξεις μας, καθὼς καὶ τοὺς λογισμούς, ὅπως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ποὺ γνωρίζει ἀκριβῶς τὰ πάντα.

Ὅταν φθάσουμε στὸν πνευματικὸ δύο πράγματα ὀφείλουμε νὰ τηροῦμε: πρῶτον, νὰ φανερώνουμε ἀπροφάσιστα τὶς ἁμαρτίες μας μὲ κατάκριση τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ ὄχι ἄλλων, ὡς δῆθεν ὑπευθύνων γι᾽ αὐτές· καὶ δεύτερον, νὰ τὶς ὁμολογοῦμε ὅλες εἰλικρινῶς χωρὶς νὰ ἀποκρύπτουμε κάποια ἐξ αἰτίας ἐντροπῆς. Διότι ἐκεῖ εἶναι ποὺ στήνει ὁ διάβολος μεγάλη παγίδα. Ὅλοι σχεδὸν ντρεπόμαστε ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἐγωϊσμὸ νὰ φαινόμαστε στὴν ἐξομολόγηση ἁμαρτωλοί, ἀφοῦ στὸν κόσμο ἀγωνιζόμαστε νὰ φαινόμαστε ἀγαθοί. Ντρεπόμαστε τὸν πνευματικὸ γιὰ νὰ μὴν σχηματίσει γιὰ ἐμᾶς ἄσχημη εἰκόνα. Ὅμως, ἂν ντρεπόμαστε νὰ ὁμολογήσουμε ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ τὰ ἁμαρτήματά μας, τὰ ὁποῖα δὲν ντραπήκαμε νὰ διαπράξουμε, τί

κερδίζουμε ἄν τὰ ἀποκρύψουμε ἐξαπατῶντες τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει; Ἡ μικρὴ αὐτὴ αἰσχύνη ὅμως εἶναι σωτήρια, διότι μέσῳ αὐτῆς θὰ ἀποφύγουμε τὴν μέγιστη αἰσχύνη. Ἄν ἐδῶ, ἐνώπιον ἑνὸς ὁμοιοπαθοῦς ἀνθρώπου μᾶς νικήσει ἡ αἰσχύνη καὶ δὲν ἐξαγορευθοῦμε ἀληθινά, τότε θὰ δοκιμάσουμε τὴν ἔσχατη αἰσχύνη κατὰ τὴν μεγάλη ἡμέρα τῆς Κρίσεως, ἄν φέρουμε τὰ αἴσχη καὶ τοὺς ρύπους τῶν ἁμαρτιῶν μας ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ Κριτοῦ καὶ ἐνώπιον πάσης τῆς οἰκουμένης.

Καὶ ἀφοῦ λάβουμε τὴν συγχώρηση ἀπὸ τὸν πνευματικό, ὀφείλουμε νὰ πιστεύουμε ἀκράδαντα ὅτι οἱ ἁμαρτίες μας συγχωρήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη στὸ ἑξῆς νὰ ἀγαποῦμε Αὐτὸν πολύ, καθὼς Ἐκεῖνος μᾶς ἀγάπησε πολὺ καὶ μᾶς συνεχώρησε ἐνῶ εἴχαμε ἁμαρτήσει.

Τὰ δὲ κατάλληλα φάρμακα ἀπὸ τὸν πνευματικὸ ποὺ μᾶς ὁρίζει, ὅπως προσευχή, ἐλεημοσύνη, νηστεία, ἀγάπη σὲ αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἔπταισαν κ.λπ. πρέπει νὰ ἀποδεχόμαστε πρόθυμα, ὄχι ὡς μέσα ἐξιλεωτικὰ ἤ συντελεστικὰ γιὰ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας, διότι ἡ ἄφεση τελεῖται διὰ τοῦ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀλλὰ σὰν ἰατρικὰ μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖται καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ θεραπεία μας.

Μόνον διὰ τῆς ἐξομολογήσεως οἱ ἁμαρτίες ἐξαλείφονται. Εἶναι δὲ πλάνη σατανικὴ ἡ πρόληψη ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ κάποιους, ὅτι ἀρκεῖ μόνον ἡ ἀνάγνωση ἀπὸ Κληρικὸ τῆς συγχωρητικῆς εὐχῆς, ὥστε νὰ συγχωρηθεῖ αὐτόματα κάθε ἁμάρτημα. Τέτοια μηχανικὴ συγχώρηση εἶναι ἐνάντια πρὸς τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ ἀποτελεῖ ἐπινόημα τοῦ διαβόλου γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι ἀναπόφευκτη ἀνάγκη νὰ ἐξομολογούμαστε ἐνώπιον τῶν πνευματικῶν καὶ ὄχι ἐνώπιον ὁποιουδήποτε ἄλλου. Αὐτοὶ εἶναι πνευματικοὶ ἰατροί, διότι σὲ αὐτοὺς μόνον δόθηκε διαδοχικὰ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους ἡ χάρη τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὶς ἁμαρτίες. Τὴν σωτήρια θεία Χάρη ὁ Κύριός μας ἐμπιστεύθηκε στὴν Ἐκκλησία καὶ παρέχεται στοὺς πιστοὺς διὰ τῶν Μυστηρίων, τὰ ὁποῖα ἐπιτελοῦν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι.

Πρέπει νὰ ἐπικριθεῖ καὶ ἡ τάση ἤ συνήθεια κάποιων νὰ μὴν προσέρχονται στὴν ἐξομολόγηση εὐθὺς μόλις λάβουν τὴν μεγά-

λη πληγὴ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ νὰ ἀναμένουν τὸν καιρὸ τῆς νηστείας καὶ μάλιστα τὴν Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἤ τὸ χειρότερο τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα! Ἀλλὰ τότε οἱ συνθῆκες καὶ ἡ κόπωση τοῦ πνευματικοῦ δὲν βοηθοῦν καθόλου. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ μόνον ὁ τύπος τῆς ἐξομολογήσεως τηρεῖται, μὲ ἁπλὴ διήγηση τῶν παραπτωμάτων, χωρὶς νὰ ἀποκομίζεται ἡ ἀνάλογη ὠφέλεια ἀπὸ τὶς συμβουλὲς τοῦ πνευματικοῦ, ὁ ὁποῖος ἀδυνατεῖ λόγῳ τῶν ἡμερῶν, ἀπὸ ἔλλειψη χρόνου, νὰ συμβουλεύσει τὰ πρέποντα γιὰ τὴν διόρθωση τῶν ἐξομολογουμένων ἁμαρτωλῶν.

Ἐν τῶ μεταξύ, ὅταν εἴμαστε ὑπόδικοι ἕνεκα ἁμαρτιῶν, εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ ἀναβάλλουμε τὴν ἐξομολόγησή μας γιὰ τὶς ἡμέρες τῆς νηστείας, διότι δὲν γνωρίζουμε τὴν ὥρα τοῦ θανάτου μας. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀναβάλλουμε, διότι δὲν γνωρίζουμε τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα.

Ὡς πρὸς τὴν Θ. Εὐχαριστία, γράφει ὁ σ. μας σὲ ἄλλο σημεῖο: *«Ἐν τῷ Μυστικῷ Δείπνῳ ὁ Σωτὴρ παραδίδει τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ πιστοὶ ὀπαδοὶ Αὐτοῦ θὰ ἁγιάζωνται καὶ συσσωματοῦνται μετ᾽ Αὐτοῦ»* (σελ. 45).

xvii) Ταπεινοφροσύνη

Ἡ ταπεινοφροσύνη, βεβαιώνει ἐπιγραμματικὰ καὶ περιεκτικὰ ὁ μετριόφρων σ. μας, εἶναι ἡ ἀρετὴ ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος συναισθανόμενος τὶς ἀτέλειές του, αἰσθάνεται γιὰ τὸν ἑαυτό του φρόνημα ταπεινό.

Αὐτὴν συνέστησε σὰν πρώτη ἀρετὴ ὁ Σωτῆρας μας, διότι εἶναι θεμέλιος λίθος καὶ κρηπίδα (βάση) ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται κάθε ἄλλη ἀρετή. Εἶναι ἡ λυδία λίθος τῆς ἠθικῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσο πιὸ ταπεινός, τόσο πιὸ ἐνάρετος. **Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ μόνο καὶ ἀλάθητο γνώρισμα τῆς γνήσιας ἀρετῆς.**

Μὲ αὐτὴ τὴν ἀρετὴ συμβαίνει ὅ,τι καὶ στὴν μάθηση: *«Ἡ ἡμιμάθεια καὶ ἀμάθεια ἐπαίρει καὶ φυσιοῖ, καὶ ἡ ψευδὴς ἀρετὴ ἀλα-*

ζονεύει καὶ μεγαλαυχεῖ· ἐνῷ ἡ σοφία μετριοφρονεῖ καὶ ἡ ἀρετὴ ταπεινοφρονεῖ» (σελ. 110).

Ὁ πραγματικὰ σοφὸς δὲν θαυμάζει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὶς γνώσεις του, διότι ὅσο προοδεύει στὶς γνώσεις του, τόσο περισσότερα ἀγνοούμενα μυστήρια ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν του. Ἔτσι καὶ ὁ πραγματικὰ ἐνάρετος, ὅσο περισσότερο προχωρεῖ στὴν ὁδὸ τῆς ἀρετῆς, τόσο περισσότερο κατανοεῖ τὶς ἀτέλειές του. Ὅσο προσεγγίζει μὲ τὴν ἀρετὴ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ θεωρεῖ τὴν ἄπειρη τελειότητά Του, τόσο ταπεινώνεται· ἐνῶ αὐτὸς ποὺ μὲ τὴν κακία του ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεό, αὐτοθαυμάζει τὸ εἴδωλό του καὶ αὐτο-υψούμενος πίπτει στὸν κρημνό.

Ὅποιος κατορθώσει ἀρετὴ χωρὶς ταπεινοφροσύνη, συνεχίζει ὁ ἔμπειρος πνευματικὸς χειραγωγός μας, αὐτὴ (ἡ ἀρετὴ) εἶναι φαινομενικὴ καὶ ψευδής. Μάταια καὶ ἄσκοπα κοπίασε, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ οἰκοδόμησε τὴν οἰκία του στὴν ἄμμο, ἀφοῦ δὲν διαθέτει ἀσφαλῆ θεμέλια. Ἡ νηστεία, ἡ προσευχή, ἡ ἐλεημοσύνη καὶ κάθε ἄλλη ἀρετή, χωρὶς ταπεινοφροσύνη δὲν ἔχουν καμμία ἀξία, ὅπως ἀπέδειξε ὁ Κύριός μας στὴν Παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Ὁ στερούμενος αὐτῆς εἶναι βδελυκτὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν θεία Γραφή: *«ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος»* (Παροιμ. γ΄ 32).

Ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ στὴν οὐράνια Βασιλεία εἰσάγει, ἀλλὰ καὶ πλεῖστες ὠφέλειες μᾶς παρέχει στὴν παροῦσα ζωή, ἐφ' ὅσον ἐξασφαλίζει τὴν ἐπὶ γῆς δυνατὴ εὐτυχία μας. *«Διὰ μόνης ταύτης δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ διέλθῃ τὸν βίον του ἐν γαλήνῃ ψυχικῇ»* (σελ. 112).

Ὁ ταπεινὸς δὲν ὀργίζεται οὔτε ταράσσεται ὅταν περιπέσει σὲ συμφορές, ἀλλὰ ὑπομένει ἀγόγγυστα τὶς θλίψεις καὶ τὶς στενοχώριες τοῦ βίου. Δὲν πασχίζει νὰ ἀποκτήσει τὴν δόξα τῶν ἀνθρώπων τὴν ἄστατη καὶ ψευδῆ, διότι ἔχει τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν Γραφή: *«ταπεινοῖς γὰρ ὁ Θεὸς δίδωσι χάριν»* (Παροιμ. γ΄ 34).

Ὁ ταπεινὸς ἔχει ἐντός του πραγματικὴ ἀξία καὶ ἀληθινὴ δόξα, ποὺ δὲν ἀλλοιώνεται οὔτε ἀμαυρώνεται, ἔστω καὶ ἂν περιφρονηθεῖ. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπιζητεῖ τὴν δόξα τῶν ἀνθρώπων, διότι δὲν αἰσθάνεται ἐσωτερικὴ γύμνωση, ἐνῶ ὁ ὑπερήφανος ζητεῖ νὰ καλύψει τὴν γύμνια του μὲ ἐξωτερικὲς τιμὲς καὶ μὲ κάθε μέσο θεμιτὸ καὶ ἀθέμιτο.

Ὁ ταπεινόφρων τρέφει τὴν ἀγάπη στὴν καρδιά του, γι’ αὐτὸ καὶ κανένα δὲν περιφρονεῖ, κανένα δὲν ὑβρίζει, πρὸς ὅλους εἶναι συμπαθής, ὅλους ὅσοι ἔχουν ἀνάγκη βοηθεῖ καὶ αὐτόκλητος σπεύδει καὶ εὐεργετεῖ. Ἂν πάλι σὰν ἄνθρωπος πταίσει, αἰσθάνεται ἀμέσως τὸ πταῖσμα του, μετανοεῖ καὶ ζητεῖ συγχώρηση.

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς, ὡς στηριζόμενη στὸ «γνῶθι σαυτόν», καὶ ὅποιος τὴν ἔχει εἶναι σὲ ὅλους ἀγαπητὸς καὶ ποθητός, ἀκόμη δὲ καὶ οἱ ὑπερήφανοι τοὺς ταπεινοὺς ἀγαποῦν καὶ τὴν συναναστροφή τους ἐπιποθοῦν, ἐνῶ τοὺς ἄλλους ὁμοίους τους ὑπερηφάνους ἀποστρέφονται καὶ ἀντιπαθοῦν.

Μία δοκιμασία, τονίζει ὁ σ. μας, γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχει εἰλικρινὴς ταπείνωση μέσα μας εἶναι ἂν ἔχουμε ἢ ὄχι μάταιη ἐπιθυμία νὰ εἴμαστε ἀρεστοὶ στοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν μᾶς πλήττουν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ λόγια τους, πρέπει νὰ παραμένουμε σταθεροί. Οἱ λόγοι εἶναι θόρυβος κενός, πλήττουν τὸν ἀέρα, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ θραύσουν τὴν πέτρα. Ἂν ἡ συνείδησή μας δὲν μᾶς τύπτει, ἄς ὑποστοῦμε μετὰ χαρᾶς τὸν ὀλίγο αὐτὸν πόνο, χάριν τοῦ Θεοῦ, μὴ φοβούμενοι τὴν περιφρόνηση τῶν ἄλλων ἐξ αἰτίας κενοδοξίας.

Καὶ ὁ σ. μας καταλήγει συμπερασματικῶς: *«Ἡ ψυχὴ τοῦ ταπεινόφρονος εἶναι πάντοτε ἤρεμος καὶ εἰρηνική· οὐδὲν πάθος δύναται ταύτην νὰ ταράξῃ, οὐδεμία θλῖψις νὰ καταβάλῃ, οὐδεμία ἐπίθεσις καὶ προσβολὴ νὰ ἐξοργίσῃ καὶ ἐκνευρίσῃ. Διότι αἰσθανομένη τὰς ἀτελείας της, εὐκόλως τὰς παρεκτροπὰς τῶν ἄλλων ὑπομένει καὶ γενναίως τὰς προσβολὰς καθ’ ἑαυτῆς φέρει»* (σελ. 115).

xviii) Φιλαργυρία

Ἡ *φιλαργυρία,* γράφει κατόπιν ὁ σ. μας, εἶναι τὸ μέγιστο τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἡ ρίζα πάντων τῶν κακῶν, ὅπως βεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: *«Ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς»* (Α΄ Τιμ. στ΄ 10). Ἡ φιλαργυρία, γιὰ ὅσους τὴν ὀρέγονται, ἀποπλανᾶ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πίστη καὶ χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ ὡς ἀκονισμένη μάχαιρα διαπερνᾶ καὶ σπαράσσει τὴν καρδιὰ τοῦ φιλαργύρου μὲ ὀδῦνες πολλές.

Μία μόνον ἐπιθυμία ἔχει ὁ φιλάργυρος, νὰ θησαυρίζει πάντοτε χρῆμα καὶ οὔτε ὀβολὸ νὰ σκορπίζει. Θέλει νὰ βλέπει τὸν μαμ-

μωνᾶ πολλαπλασιαζόμενο καὶ οὐδέποτε ἐλαττούμενο. Καὶ παρὰ τὶς κακουχίες καὶ στερήσεις ποὺ ὑφίσταται ἀπὸ τὴν τσιγγουνιά του, ἐπειδὴ ὅμως ἀναγκάζεται ἔστω καὶ λίγα νὰ ξοδεύει, γι' αὐτὸ καὶ ἡ καρδιά του σπαράσσεται καὶ γιὰ τὰ πρόσωπα ποὺ ξοδεύει ἀκόμη καὶ ἐλάχιστα χρήματα αἰσθάνεται ἐξαιρετικὸ μῖσος.

Αὐτὸς *«λυπεῖται δι' ὅσα δὲν ἔχει, δὲν εὐχαριστεῖται δι' ὅσα ἔχει· φοβεῖται καὶ τρέμει καὶ ὡς ἐπιβούλους του ὑποπτεύεται καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους καὶ αὐτοὺς τοὺς οἰκείους του. Καὶ ἐνῷ ἐν μέσῳ ἀφθόνων ἀγαθῶν ζῇ, στενάζει πάντοτε ὁ δυστυχής. Αἱ ἀγωνίαι καὶ αἱ μέριμναι, οἱ φόβοι καὶ οἱ τρόμοι ὡς μάχαιραι ὀξεῖαι διαπερῶσι τὴν καρδίαν του. Ὁ φιλάργυρος δελεαζόμενος ὑπὸ τοῦ πλούτου χάνει τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἐνῷ πᾶς πιστὸς πιστεύει καὶ ἐλπίζει εἰς τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ὁ φιλάργυρος τοὐναντίον πιστεύει, ὅτι μόνον τὸ χρῆμα εἶναι παντοδύναμον, εἰς αὐτὸ στηρίζει τὰς ἐλπίδας του καὶ αὐτὸ περιπαθῶς ἀγαπᾷ. Ὅθεν, λίαν εὐλόγως ὁ θεῖος Παῦλος τὴν φιλαργυρίαν καλεῖ εἰδωλολατρίαν* [Κολ. γ΄ 5]» (σελ. 117).

Τὰ δὲ ἄσχημα ἀποτελέσματα τῆς φιλαργυρίας στὸν κόσμο εἶναι ἀναρίθμητα. Μεταξὺ ἄλλων *«παλαιαὶ φιλίαι ἐλησμονήθησαν, καὶ ἄρρηκτοι δεσμοὶ συγγενείας διελύθησαν· ἐξ αὐτῆς κατὰ τὸν μερισμὸν τῆς κληρονομίας ἀδελφοὶ ἐγένοντο ἄσπονδοι ἐχθροί, καὶ ἐπωλήθη καὶ αὐτὴ ἡ ἀνεκτίμητος καὶ παντὸς τοῦ κόσμου πολυτιμοτέρα ψυχή. "Ὠνητὴν γὰρ πᾶς φιλάργυρος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔχει", λέγει ὁ σοφὸς Σειρὰχ (ι΄ 9). Ἔχει δηλαδὴ καὶ τὴν ψυχήν του πωλήσει καὶ παραδώσει ὁ φιλάργυρος εἰς τὸν Σατανᾶν. Καὶ παράδειγμα ὁ Ἰούδας ὁ προδότης, ὁ ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων προδώσας τὸν Σωτῆρα ἡμῶν»* (σελ. 118).

xix) Γαστριμαργία

Ἡ ἐπιθυμία τροφῆς, βεβαιώνει ἐν συνεχείᾳ ὁ σ. μας, εἶναι ἡ πιὸ ἀναγκαία ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες, διότι χωρὶς τὴν ἐκπλήρωσή της εἶναι ἀδύνατη ἡ ζωή. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν αἰσθανθοῦμε τὴν ἀνάγκη τῆς πείνας, σπεύδουμε νὰ φᾶμε. Καὶ ὁ Θεὸς ἔδωσε ἄφθονα τὰ μέσα γιὰ τὴν διατροφὴ τῶν ἀνθρώπων.

Ὅμως, ἡ μετάληψη τροφῶν σὲ ἀφθονία καὶ ποικιλία εἶναι ἐπιβλαβής, καὶ δὲν συμφέρει ἡ ἄνευ μέτρου μεταχείρισή τους.

Διότι ἄν ἐξουσιασθοῦμε ἀπὸ τὴν ἀφθονία καὶ ποικιλία τῶν τροφῶν, τότε καταντοῦμε δοῦλοι τῆς κοιλίας (κοιλιόδουλοι). Αὐτὸ ποὺ συμφέρει εἶναι νὰ καταστήσουμε τὸ σῶμα χρήσιμο ὑπηρέτη τῆς ψυχῆς μὲ μέτρια τροφὴ καὶ ὄχι τὸ ἀντίθετο.

Ἡ κοιλιοδουλεία ἤ γαστριμαργία εἶναι πάθος φοβερώτατο καὶ ἐπιβλαβέστατο στὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχή. Ἐπειδὴ συμπλέκεται αὐτὸ στενὰ μὲ τὴν φύση τοῦ ἀνθρώπου, συνεχῶς μᾶς πολεμεῖ καὶ δὲν ἱκανοποιεῖται ὅσο καὶ ἄν θεραπεύεται. Ὥστε νὰ καθίσταται μητέρα τῆς ἀκολασίας, γενέτειρα κάθε κακίας καὶ κακῆς ἐπιθυμίας, πηγὴ ἀπείρων νοσημάτων ψυχοσωματικῶν. Ἐπίσης, φέρνει σκότωση τοῦ νοῦ, διαφθορὰ τῆς καρδίας, ἀφανισμὸ τοῦ χαρακτῆρα, ψυχρότητα σὲ κάθε ἀγαθό, ὑποδούλωση τῆς ψυχῆς στὴν ὕλη, τέλεια ἀποκτήνωση, πρόωρο θάνατο καὶ ἐν τέλει κόλαση αἰώνιο.

Ἡ γαστριμαργία καταστρέφει καὶ τὰ τρία μεγάλα ἀγαθὰ ποὺ ὁ Πλάστης δώρησε στοὺς ἀνθρώπους: τὴν ζωή, τὴν τιμὴ καὶ τὴν περιουσία. Ἡ ζωὴ τοῦ γαστριμάργου εἶναι ἡ κτηνωδέστερη, ἀθλιότερη καὶ ταραχωδέστερη, διότι ὅλη ἡ σκέψη του εἶναι στὸ φαγητό, ὅπως καὶ ὁ πόθος καὶ ἡ ἀσχολία του.

Ὅμως, *«πρὸς κατευνασμὸν τῶν οἰδημάτων τῆς σαρκός, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ νοὸς ἡμῶν, ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἐθέσπισε νηστείας· ἀλλὰ τὰ σωτήρια ταῦτα θεσπίσματα ὑπὲρ πάντα ἁμαρτωλὸν ὁ γαστρίμαργος ἀσυστόλως καταπατεῖ»* (σελ. 124).

xx) Ἀκολασία

Πάθος τὸ ὁποῖο φέρνει φθορὰ καὶ καταστροφὴ στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ἀκολασία, γράφει μὲ σαφήνεια ὁ σ. μας. Ἡ ἀκολασία παραλύει τὸν ἀνθρώπινο ὀργανισμὸ καὶ ἐπιφέρει πλῆθος σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀσθενειῶν. Ἀκόμη καὶ τὰ φρενοκομεῖα γεμίζουν ἀπὸ φρενοβλαβεῖς ποὺ ὑπέπεσαν σὲ σαρκικὲς παραχρήσεις. Διότι αὐτὲς καὶ τὸ πνεῦμα καθὼς καὶ τὸ πιὸ ἰσχυρὸ σῶμα φθείρουν καὶ τὸν πιὸ σώφρονα νοῦ ἀποτρελλαίνουν.

Ὁ Σαμψὼν ἦταν ὁ πιὸ ἀνδρεῖος στὴν ἐποχή του, ἀλλὰ ἡ ἀκολασία τὸν ἐξασθένησε καὶ τὸν κατέστησε παίγνιο τῶν ἐχθρῶν του. Καὶ ὁ Σολομὼν ἦταν ὁ πιὸ σοφός, ἀλλὰ τὸν ἔξοχο καὶ ἐξάκουστο ἐκεῖνον ἄνδρα ἡ ἀκολασία τὸν κατέστησε λάτρη τῶν εἰδώλων, τὸν ἀνέδειξε μιαρότατο καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸ τελείως τὸν

ἐχώρισε. *«Ὥστε ὁ ἀκόλαστος πρὸς ἑαυτὸν φέρεται λίαν ἄσπλαγχνος καὶ σκληρός»* (σελ. 125).

Ὁ ἀκόλαστος ἀποκαλεῖται ὀρθὰ καὶ ἄσωτος, ὡς μὴ σώζων τὸν ἑαυτό του, ἐφ' ὅσον τὸν καταστρέφει ὁλοτελῶς. Καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ὅμως καὶ οἰκογενειακῆς πλευρᾶς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πάθους αὐτοῦ εἶναι ὀλέθρια καὶ ἀνίατα.

«Ὁ κυλιόμενος εἰς τὸν βόρβορον τῶν σαρκικῶν παθῶν, ἐφ' ὅσον εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ εἶναι φύσει ἀδύνατον νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν μὲ τὸν Ἅγιον Θεόν, τελεῖ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, δὲν ὁδηγεῖται ὑπ' Αὐτοῦ, τυφλοῦται ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ ἐν ἑαυτοῖς φθείρων καὶ φθειρόμενος φέρεται κατὰ κρημνόν. Ὁ ἀκόλαστος εἶναι ὁ ἀσεβέστερος πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν!...» (σελ. 127).

Γι' αὐτὸ καὶ ἀνέκαθεν ἡ ἀκολασία ἦταν βδελυκτὴ καὶ αὐστηρὰ ἐτιμωρεῖτο καὶ κατεδικάζετο. Ὅπου ἡ ἀσέλγεια ἐπλεόναζε, ἐκεῖ γίνονταν ἐμπρησμοὶ καὶ καταποντισμοί, σφαγὲς καὶ καταστροφές. *«Οἱ ἐπὶ Νῶε ἀκολασταίνοντες διὰ κατακλυσμοῦ κατεποντίσθησαν, οἱ δὲ ἐν Σοδόμοις ἀσελγαίνοντες διὰ πυρὸς ἐξηφανίσθησαν»* (σελ. 128). Γιὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτὰ ἐπέρχεται ἡ *«θεία ὀργή»*.

Κάθε ἀκόλαστος δὲν κληρονομεῖ τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καταδικάζεται στὸ αἰώνιο σκότος. Ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος ἐπέβαλε αὐστηρότατες ποινὲς κατὰ τῶν ἀκολάστων. Ὁ δὲ Σωτῆρας Χριστὸς κατέκρινε ἀκόμη καὶ αὐτὴ τὴν κακὴ/πονηρὴ ἐπιθυμία (βλ. Ματθ. ε΄ 28). Καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι στὴν Πρώτη Ἀποστολικὴ Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων ἐξέφεραν γιὰ τοὺς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανούς, σὰν ἀπὸ στόμα Θεοῦ, τὴν ἀπόφαση νὰ ἀπέχουν ἀπὸ εἰδωλόθυτα, αἷμα πνικτοῦ καὶ πορνεία.

Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος τὶς σαρκικὲς ἁμαρτίες, ποὺ ἔβλεπε πολὺ διαδεδομένες στὶς εἰδωλολατρικὲς περιοχές, στηλίτευε μὲ κάθε τρόπο καὶ ἀναγκαζόταν κάποτε ὅσους ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὑπέπιπταν σὲ αὐτὲς νὰ τιμωρεῖ αὐστηρά.

xxi) Γάμος

Τὸ εὐκταῖο θὰ ἦταν νὰ ζοῦσαν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς ὡς Ἄγγελοι, γράφει ὁ ἐραστὴς τῆς ἁγνείας σ. μας, ὅπως οἱ Πρωτόπλαστοι στὸν Παράδεισο πρὶν νὰ ἁμαρτήσουν, μὲ καθαρότητα καὶ παρθενία. Ὅμως τοῦτο ἔχει ἤδη καταστεῖ γιὰ τοὺς πολλοὺς

ἀδύνατον. Ἡ παρθενία ὡς μὴ κατορθωτὴ ἀπὸ ὅλους δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ στὶς διατάξεις τοῦ θείου Νόμου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἔχει καθιερωμένο στὴν κοινωνία τὸ Μυστήριο τοῦ Γάμου, μέσῳ τοῦ ὁποίου δύναται ὁ καθένας νὰ συνάψει νόμιμη συζυγία, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, καὶ μέσα στὴν εὐφροσύνη τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου νὰ διατελεῖ ἀσφαλὴς καὶ καθαρὸς ἀπὸ μολυσμοὺς τῆς σαρκός.

«Ὅτι ὁ Γάμος προφυλάττει ἀπὸ πάσης ἀκολασίας, τοῦτο εἶναι προφανές· δὲν εἶναι ὅμως καὶ γενικόν, δὲν συμβαίνει εἰς ὅλους αὐτό. Μένουσιν εἰς τὸν Γάμον τίμιοι καὶ πιστοὶ ὅσοι καὶ πρὸ τοῦ Γάμου ἦσαν ἐγκρατεῖς, ὅσοι φοβοῦνται τὸν Θεόν, ὅσοι πιστεύουσιν εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου, καὶ ὅσοι αἰσθάνονται τὸ μέγα καὶ ἱερὸν καθῆκον νὰ τηρῶσι πάντοτε τὸν Γάμον τίμιον καὶ τὴν κοίτην αὐτῶν ἀμίαντον. Οἱ δὲ πρὸ τοῦ Γάμου ἀκόλαστοι καὶ ἐν τῷ γάμῳ ἀκολασταίνουσιν. "Ὁ πρὸ τοῦ γάμου πορνεύων", λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, "πάντως καὶ μετὰ τὸν γάμον πορνεύει". Δι' αὐτὸ πρέπει ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ν' ἀποκτήσωμεν τὸν βαρύτιμον τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς σωφροσύνης θησαυρὸν καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν σπουδήν, ὅπως μὴ ἐμπέσωμεν εἰς τὸν βόρβορον τῆς διαφθορᾶς» (σελ. 131).

Γιὰ νὰ κασταστεῖ ἡ συμβίωση τῶν συζύγων ἁρμονική, εἶναι ἀνάγκη ὅσοι συνάπτουν Γάμο νὰ γνωρίζουν τὴν ἱερότητα τοῦ δεσμοῦ τούτου. Διότι δὲν πρόκειται γιὰ κάτι σύνηθες, ἀλλὰ γιὰ ἄρρηκτο καὶ διαρκῶς συνδέοντα τοὺς συζύγους δεσμὸ ὄχι μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς. Γι' αὐτὸ καὶ ἂν ὁ Γάμος συνάφθηκε μὲ ἐλατήρια ἐμπαθῆ καὶ ἰδιοτελῆ, καὶ μάλιστα χωρὶς πίστη στὸν Χριστό, ἐλπίδα καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη, τότε θὰ ἀποτύχει.

Πρόκειται γιὰ δεσμὸ ἱερώτατο, συνεχίζει ὁ σ. μας, ὅπως τὸν δεσμὸ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησία. Ὁ ἄνδρας ἔχει τὸν τόπο τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅπως Ἐκεῖνος ἀγάπησε καὶ ἁγίασε τὴν Ἐκκλησία, ἔτσι καὶ ὁ ἄνδρας ὀφείλει νὰ ἀγαπᾶ τὴν γυναῖκα του. Ἡ δὲ γυναίκα ἔχει τὸν τόπο τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως Ἐκείνη ὑπακούει καὶ ὑποτάσσεται στὴν Σωτῆρα Χριστό, ἔτσι καὶ ἡ γυναίκα ὀφείλει νὰ ὑπακούει καὶ νὰ ὑποτάσσεται στὸν ἄνδρα της. *«Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν»* (Ἐφ. ε´ 32).

«Οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸ μέγα τοῦ γάμου μυστήριον ὀφείλουσι μὲ ἁγνότητα καρδίας νὰ δέχωνται τὰς ἐξ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, τὴν ἀμοιβαίαν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν ὄχι ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς· ὄχι μόνον εἰς τὰς εὐτυχίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δυστυχίας. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἕνωσις ἡ ἱερὰ ἐκείνη, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ ἐκείνων, οὓς ηὐλόγησεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τῶν ὁποίων τοὺς ὅρκους ἔλαβεν ὁ ἱερεὺς καὶ ἥνωσε τὰς χεῖρας» (σελ. 132).

Γιὰ νὰ ὑπάρχει ἁρμονικὴ συμβίωση, τονίζει ὁ σ. μας, εἶναι ἀπαραίτητο οἱ ἐρχόμενοι σὲ γάμο νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὶς ἐλλείψεις καὶ ἀτέλειες τοῦ καθενός. Ἔστω καὶ ἂν πρόκειται γιὰ ἔξοχους χαρακτῆρες, μὲ προτερήματα, ὅμως σὰν ἄνθρωποι καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα δὲν εἶναι τέλειοι καὶ ὀφείλουν νὰ ὑποφέρουν τὰ ἀσθενήματα καὶ τὶς ἀδυναμίες ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ὥστε νὰ προλαβαίνουν κάθε διάρρηξη τῆς σχέσεώς τους μὲ τὴν ἀνοχὴ ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ.

xxii) Καταλαλιὰ

Καταλαλεῖ αὐτὸς ποὺ διαβάλλει ἀπόντα τὸν συνάνθρωπό του σὲ τρίτον, συνήθως ψευδόμενος, γράφει ὁ προσεκτικὸς σ. μας, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχουν καὶ στοιχεῖα ἀληθείας σὲ αὐτὰ ποὺ λέγει, καὶ λαλεῖ εἰς βάρος τῆς ὑπολήψεως τοῦ διαβαλλομένου σύμφωνα μὲ τὴν διάθεσή του. Οἱ κατάλαλοι κάθε ἀκαθαρσία τῆς ἀκάθαρτης γλώσσας καὶ καρδιᾶς τους ἐκσφενδονίζουν μὲ μανία ἐναντίον τῶν θυμάτων τους, ὁποιαδήποτε ἠθικὴ μόρφωση καὶ ἂν ἔχουν αὐτὰ καὶ ὁποιαδήποτε θέση καὶ ἂν κατέχουν.

«Ἡ καταλαλιὰ εἶναι πηγὴ ἀναριθμήτων κακῶν. Ἐξ αὐτῆς γεννῶνται δυσπιστίαι, διχόνοιαι, μίση, τοὺς δεσμοὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης θραύει καὶ τοὺς κατεχομένους ὑπὸ τοῦ πάθους αὐτῆς, μάστιγας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ καταστροφεῖς κάμνει» (σελ. 134).

Οἱ κατάλαλοι παντοῦ ταραχὲς καὶ σκάνδαλα ἐγείρουν, συζύγους χωρίζουν, δεσμοὺς συγγενικοὺς καὶ φιλικοὺς θραύουν, ἀθώους σὲ θάνατο παραδίδουν, ἠθικοὶ αὐτουργοὶ καὶ παραίτιοι πολλῶν κακουργημάτων καθίστανται. Ἀλλάζουν δὲ μορφὴ κατὰ τὶς περιστάσεις: ἐνῶ ὁ κατάλαλος εἶναι κακός, προσποιεῖται τὸν ἀγαθό· καὶ ἐνῶ εἶναι πράγματι ἐχθρός, προσποιεῖται τὸν φίλο· καὶ εἶναι ἐχθρὸς διότι κρυφίως κακολογεῖ καὶ πολεμεῖ

ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ ἔτσι προξενεῖ καταστροφὴ πρὶν νὰ μάθει κάποιος ἄλλος τὴν ἐπιβουλή.

xxiii) Ἀγάπη

***«Ὁ Θεὸς** ἀγάπη ἐστί»* (Α΄ Ἰω. δ΄ 8), κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη, γράφει ἐν ἀγάπῃ ὁ σ. μας. Τὸν μεγαλόπρεπο τοῦτο κόσμο ἀπὸ ἀγάπη δημιούργησε καὶ τὸν πλανηθέντα ἄνθρωπο ἀπὸ ἀγάπη τὸν ἐπανέφερε εἰς Ἑαυτόν, ἀφοῦ ἀπέστειλε στὸν κόσμο τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ καὶ τὸν παρέδωσε θυσία ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Γι’ αὐτὸ καὶ τὴν Ἀγάπη ὁ θεῖος Νόμος συνιστᾶ ὡς τὴν **κορυφὴ τῶν ἀρετῶν.**

«Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, ὁ ἔχων ἀγάπην μένει ἐν τῷ Θεῷ καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἔργα ἀγάπης κατορθοῖ καὶ τοὺς πάντας ἀγαθοποιεῖ καὶ μόνον αὐτὸς ἀξιοῦται τῆς αἰωνίου ζωῆς» (σελ. 136).

Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη εἶναι γενική· περιλαμβάνει ὄχι μόνο τοὺς ἐγγὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς μακράν· δὲν περιορίζεται σὲ φίλους καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ περικλείει τοὺς πάντες στοὺς κόλπους της. Εἶναι καὶ ἐνεργός· δὲν εἶναι μόνον αἴσθημα καρδιᾶς, οὔτε μόνον λόγοι, ἀλλὰ δράση, ἐνέργεια καὶ ζωή. Διότι χωρὶς ἔργα, ἡ ἀγάπη εἶναι ψευδὴς καὶ ψυχρή.

Ἡ ἀγάπη ἐπεκτείνεται ἀκόμη καὶ στοὺς ἐχθρούς. Ὁ ἴδιος ὁ Σωτῆρας μας δίδαξε καὶ πρῶτος ἐφάρμοσε στὸν ἐπὶ γῆς βίο Του τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπη. Ὅλους ἀνεξαιρέτως εὐεργετοῦσε, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθρούς Του, καὶ γιὰ τὴν σωτηρία ὅλων ἀνῆλθε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν Του τὸν Οὐράνιο Πατέρα παρεκάλεσε. Γι’ αὐτὸ καὶ δίδει ἐντολὴ αὐστηρὴ καὶ σαφῆ: *«Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν»* (Ματθ. ε΄ 44).

Γιὰ τὸ μεγαλεῖο αὐτὸ τῆς ψυχῆς γράφει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: *«Ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν»* (Ρωμ. ιβ΄ 20-21).

Αὐτὸς ποὺ εὐεργετεῖ τὸν ἐχθρό του ὄχι μόνον ἀναδεικνύεται ὑπέρτερος ἐκείνου καὶ νικητής, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτό του μὲ τὴν

ἀγάπη του αὐτὴ εὐεργετεῖ, ἐφ' ὅσον ἀπαλλάσσει τὴν καρδιά του ἀπὸ τὸ μῖσος: *«Εἶναι δὲ τὸ μῖσος δηλητήριον, εἶναι χολὴ πικραίνουσα τὴν καρδίαν, εἶναι σκώληξ κατατρώγων τὰ σπλάγχνα, εἶναι σκότος, ὅπερ σκοτίζει τὸν νοῦν καὶ τρικυμίας λογισμῶν διεγείρει... Πάντων τούτων τῶν κακῶν τοῦ μίσους, ἀπαλλάττει τὸν ἑαυτόν του ὁ ἀγαπῶν τὸν ἐχθρόν»* (σελ. 138-139).

xxiv) Τέλος τοῦ ἔτους

Ὁ συγγραφέας μας πρόβλεψε νὰ ἀφήσει καὶ λίγες γραπτὲς σκέψεις γιὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, σὰν ὑπόμνηση κάποιων πολὺ σπουδαίων ἀληθειῶν, τὶς ὁποῖες δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος προφανῶς τὶς εἶχε ἐνώπιόν του.

Ἔτσι, μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὅταν βρισκόμαστε στὸ τέλος τοῦ ἔτους, μᾶς φαίνεται ὅτι αὐτὸ παρῆλθε πολὺ γρήγορα. Καὶ πράγματι, ἀπασχολημένοι μὲ τὶς ποικίλες μέριμνες τῆς καθημερινῆς ζωῆς δὲν ἀντιλαμβανόμαστε τὴν γοργότητα ποὺ οἱ ἡμέρες παρέρχονται καὶ τὰ ἔτη διαδέχονται τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, καὶ ἡ ζωή μας ταχύτερα ἀπ' ὅτι φανταζόμαστε βαίνει πρὸς τὸ τέρμα της.

Ὅμως, ἀφοῦ ἐρχόμαστε πλησιέστερα στὸν θάνατο, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἡ κύρια φροντίδα μας θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφορᾶ στὴν ἀπόκτηση τῆς οὐρανίου Βασιλείας καὶ ὄχι σὲ μάταια πράγματα. Διότι διαφορετικὰ θὰ φθάσουμε στὸ τέρμα, ἴσως αἰφνίδια, ἐντελῶς ἀνέτοιμοι γιὰ τὸ ταξίδι τῆς αἰωνίου ζωῆς.

«Πόσοι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἔζων καὶ ἤδη εὑρίσκονται εἰς τὸν τάφον! Καὶ πόσοι κατὰ τὸ ἐρχόμενον νέον ἔτος δὲν θὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν ζωήν, χωρὶς τοῦτο νὰ γνωρίζωσι. Διὰ πόσους τὸ νέον ἔτος θὰ εἶναι τὸ τελευταῖον τῆς ζωῆς των, χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρωσιν. Ἄς μή, λοιπόν, παρασυρώμεθα ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν ἐγκοσμίων τερπνῶν. Καὶ ἄς μὴ ἀφήνωμε τὸν πολύτιμον καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς νὰ παρέρχεται ματαίως. Ἀλλ' ἄς φροντίσωμεν ἕκαστος νὰ ἐγκολπωθῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ ἄς κοσμήσωμεν τὴν λαμπάδα τῆς ἀγαθοεργίας, ἵνα ὅταν λήξῃ ὁ χρόνος τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεως ἡμῶν, ἀξιωθῶμεν ἐν Οὐρανοῖς τῶν θείων καὶ σωτηρίων ἐπαγγελιῶν, ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν» (σελ. 141).

***

Κατόπιν ὅλης αὐτῆς τῆς σύντομης μέν, ἀλλ' ἀρκούντως ἀναλυτικῆς καὶ διαφωτιστικῆς παραθέσεως τῶν θεμάτων τῆς «Πνευματικῆς Διαθήκης» τοῦ ἁγίου Μαγνησίας Χρυσοστόμου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἁπλώθηκε στὴν ψυχή μας ἡ γλυκύτητα θείας εὐλογίας καὶ χάριτος, ἡ προσδοκία τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἡ ἀπόφαση γιὰ ὑπέρβαση τῶν ἐμποδίων, γιὰ ἀποταγὴ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐναγκαλισμὸ τῆς ἀρετῆς, ὥστε νὰ ἀποφύγουμε τὰ καταστροφικὰ τῆς ἁμαρτίας ἀποτελέσματα καὶ νὰ τύχουμε τῆς ποθητῆς σωτηρίας. Κατὰ τὴν δεκτικότητά του ὁ κάθε καλοπροαίρετος ἀναγνώστης ἐλπίζουμε ὅτι θὰ ἔλαβε ἐντός του μικρὴ ἤ μεγάλη σπίθα ἀγωνιστικότητος καὶ θὰ αἰσθάνθηκε στὴν ψυχή του θείους νυγμοὺς κατανύξεως, μετανοίας, ἐλέους καὶ ἀγάπης.

Ἐπειδὴ ὁ θεόσοφος συγγραφέας μας ἔγραψε ἀπὸ τὸ περίσσευμα τῆς καρδιᾶς του μεταδοτικὰ καὶ ἐμπειρικά, μᾶς ἀποκάλυψε οὐσιαστικὰ μέρος τοῦ πλούτου τῆς χαριτωθείσης ψυχῆς του[64]. Ὡς διδάσκαλος χαρισματικὸς μᾶς ἐνστάλαξε θεία εὐωδία, *«ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν»* (Β΄ Κορ. β΄ 16), ἀπὸ τὸν πόθο του νὰ μᾶς καταστήσει μετόχους τῶν θείων δωρεῶν, οἱ ὁποῖες ἀνέβλυζαν ἀπὸ μέσα του καὶ ἐξεχέοντο δαψιλῶς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ συμπυκνωμένη αὐτὴ παράθεση Ἁγιοπνευματικῆς διδαχῆς σὲ ἐκλαϊκευμένη μορφή, σαφὴς στὴν ἁπλότητα καὶ χαριέστατη στὴν διατύπωση, ἀποτελεῖ τὴν πιὸ εὔγλωττη μαρτυρία τοῦ κόπου καὶ ἀγῶνος τῆς ζωῆς τοῦ ἀκαταβλήτου αὐτοῦ Ἀγωνιστοῦ Πίστεως καὶ Ὑπομονῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἀπέμενε πλέον, ἀφοῦ ἑόρταζε καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα τοῦ ἔτους ἐκείνου (1966), νὰ δώσει τὶς τελικὲς ἐξετάσεις τῆς ζωῆς του. Σὰν *«δυνατὸς»* νὰ δοκιμασθεῖ *«δυνατά»,* σὰν γνώστης νὰ ἐξετασθεῖ ἀπαιτητικά, σὰν *«χρυσὸς»* νὰ καθαρισθεῖ καὶ λαμπικαρισθεῖ στὸ χωνευτήριο πολυωδύνου καὶ πολυχρονίου βασανι-

---

64. Ἐγράφη ὀρθῶς, ὅτι *«ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν ἀξιομακάριστον Ἱεράρχην καὶ δι' ὀλίγον μόνον χρόνον, διαβεβαιοῦν μετὰ πολλῆς τῆς πεποιθήσεως, ὅτι ἕκαστον ρητὸν περὶ ἀρετῆς, εἶχε πλήρη ἐφαρμογὴν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἱερὸν συγγραφέα, ἦτο ἕν ζωντανὸν βίωμα τῆς θεοφιλοῦς ἐναρέτου ψυχῆς του»* (Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, *365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 5 [ἀπὸ τὸν *Πρόλογον]).*

στικῆς ἀσθενείας, γιὰ νὰ ἀποτεθεῖ ὥριμος, λαμπρὸς καὶ μεστὸς στὴν οὐράνια Ἀποθήκη, στὴν συγκομιδὴ τῆς Βασιλείας, ἐκεῖ ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται, οἱ παθοφόροι καὶ σταυροφόροι, οἱ ὑπομονετικοὶ ἀγωνιστὲς ποὺ διῆλθαν *«διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος»* καὶ ἐξήχθησαν εἰς ἀναψυχήν.

Κ.7. Τὸ πλῆγμα τῆς ἀσθενείας

Μετὰ τὴν Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πάσχα καὶ μέσα στὴν χαρμόσυνη καὶ φωτόλουστη περίοδο τοῦ ἁγίου Πεντηκοσταρίου, ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοποθήτου Ἀρχιερέως Χρυσοστόμου βίωνε τὴν χαρὰ τῆς εὐφροσύνου Πανηγύρεως. Τὸ σῶμα του ὅμως ἦταν πολὺ κουρασμένο καὶ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῆς ἀσθενείας του εἶχαν μία ἀνησυχητικὴ ἐκδηλωτικότητα καὶ ἔξαρση. Τὸ περιβάλλον του ἀνήσυχο διαπίστωνε ὅτι εἶχε συσσωρευθεῖ μεγάλη κόπωση ψυχικὴ καὶ σωματικὴ καὶ συνιστοῦσε ἐνδεδειγμένα μέτρα γιὰ προστασία καὶ προφύλαξη.

Ὅμως, ἡ ζημία ὅπως φαίνεται ἐντὸς τοῦ ἐξασθενημένου ὀργανισμοῦ τῆς εὐαίσθητης προσωπικότητός του ἦταν ἤδη πολὺ προχωρημένη.

Ὅπως προαναφέραμε, τὴν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου στὰ Φάρσαλα καὶ πρόλαβε νὰ τελέσει τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ π. Σεραφεὶμ Παπαϊωάννου. *«Τὴν Ἑορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς [Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου] ἐπῆγε εἰς τὴν ὁμώνυμον Μονὴν τοῦ Βελεστίνου διὰ τὴν πανηγυρικὴν ἱερουργίαν. Ἐκεῖ [δὲ] ὑπέστη μεγάλην ὑποτροπὴν τῆς ὑγείας του»*[65].

Ἐν τούτοις, παρὰ τὴν δυσκολία καὶ ἐξάντλησή του, ἱερούργησε μὲ κόπο ἀκόμη καὶ τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ στὸν Βόλο. Ὅμως, *«τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας κατέβησαν εἰς Ἀθήνας διὰ ἐξετάσεις. Ἐνοσηλεύθη στὸ Νοσοκομεῖον "Εὐαγγελισμὸς" ἀρκετὲς ἡμέρες· κατόπιν ἐφιλοξενήθη στὴν οἰκίαν τῆς κ. Βασιλικῆς Καπαρελιώτου, τὴν ὁποίαν ἀποκαλοῦσε "Μάμα" καὶ μετὰ ἦλθεν εἰς τὸν Βόλον εἰς ἀναπηρικὸν καροτσάκι μὲ ἡμιπληγίαν ὅλης τῆς δεξιᾶς*

65. Ἐπιστολὴ Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν γράφοντα ἔτους 2015.

πλευρᾶς του καὶ "δεμένης" τῆς εὐφραδεστάτης γλώσσης του»[65].

Οἱ πολλὲς μέριμνες, πικρίες, ἀπογοητεύσεις, ὅπως καὶ στενοχώριες ποὺ εἶχαν ἰδίως μαζευθεῖ κατὰ τὰ τελευταῖα δύο χρόνια, μὲ ὅλες τὶς φθοροποιὲς ἐντάσεις καὶ ἀπολήξεις τους, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀσθένεια τοῦ σακχαροδιαβήτου ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔπασχε, τὸν ὁδήγησαν σὲ μία θλιβερὴ καὶ μοιραία κρίση, ποὺ προξένησε ἡμιπληγία καὶ ἐπέφερε παράλυση ὁλοκλήρου τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς του. Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ πληγεῖ ἡ εὐφραδέστατη γλῶσσα του, ὅπως καὶ ἡ καρπογόνος συγγραφικὴ δεξιά του χεῖρα[66].

Σίγησε τὸ καλλικέλαδο στόμα, σιώπησε ἡ μελίρρυτη καὶ γλυκύλαλη γλῶσσα, ἔπαυσε ὁ ὀξυγράφος κάλαμος, ἡ δυναμικὴ πένα, ἡ κατὰ πάντα ἀξιόλογη καὶ βαθυνούστατη συγγραφικὴ παραγωγὴ τῆς δεξιᾶς του χειρός, ἐνῶ ἡ ἀριστερὴ μετὰ βίας μόλις ποὺ ἐσάλευε!...

Ἀπὸ Πρακτικὸ τῆς Κοινότητος Καβάλας τοῦ Ἀπριλίου 1966 πληροφορούμαστε γιὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας μεταφέρθηκε ἐπειγόντως ἀπὸ τὸν Βόλο στὸν Εὐαγγελισμὸ στὴν Ἀθήνα γιὰ νοσηλεία καὶ ὅτι ἡ κατάστασή του ἐνέπνεε σοβαρὲς ἀνησυχίες. Οἱ ἐκ Βόλου καὶ ὅλων τῶν Κοινοτήτων ἀδελφοὶ ἀνέπεμψαν ἔκκληση συμπαραστάσεως πρὸς σωτηρίαν του. Ὁ Αἰδ. π. Νικόλαος Ἀλεξανδρίδης ἀπὸ τὴν Μεσορόπη ἔσπευσε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ παρασταθεῖ ἐκ τοῦ σύνεγγυς[67].

Καὶ τὸ Πρακτικὸ συνεχίζει, περιγράφοντας ἔκδηλα τὰ ἀγωνιώδη λυπηρὰ συμβάντα: *«Ὁ Σεβ/τος κ. Χρυσόστομος Νασλίμης ὑπεβλήθη εἰς ἐγχείρησιν καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος. Ἡ κατάστασίς του παραμένει κρίσιμος*[68]*. Γίνονται δεή-*

66. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 66, καὶ *Σύντομη Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 9.

67. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 184 (Πρακτικὸν 686/11.4.1966).

68. Ὁ τότε Σεβ. Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος στὸν Ἐπικήδειο Λόγο του κατὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀνέφερε χαρακτηριστικά, ὅτι κατὰ τὴν περίσταση ἐκείνη ὑπεβλήθη ὁ ἀσθενὴς Ἀρχιερεὺς *«εἰς τολμηρὰν χειρούργησιν ἵνα περισωθῇ μία τόσον ἀναγκαία διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας ὕπαρξις. Ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἴσχυσεν ἡ προσπάθεια»* (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 6).

σεις ἀπὸ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας Του. Ἐλλείψει ἀρκετῶν ἰδίων οἰκονομικῶν πόρων ὑπὲρ τοῦ Σεβ/του προσφέρονται προσωπικαὶ ἐνισχύσεις πιστῶν καὶ Ἐκκλησιῶν. Ὁ π. Νικόλαος Ἀλεξανδρίδης τὸν ἐπεσκέφθη εἰς Εὐαγγελισμὸν Ἀθηνῶν. Ὁ Κων/νος Κόμνιος μᾶς ἐνημερώνει συνεχῶς διὰ τὴν κατάστασίν του...»[69].

Στὶς κρίσιμες ἐκεῖνες στιγμὲς οἱ πονοῦντες τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ ἐξέχον πρόσωπο τοῦ ἀγαπητοῦ Ἱεράρχου δραστηριοποιήθηκαν ὅσον ἠδυνήθησαν στὸ μέτρο τοῦ ἐφικτοῦ. Ἐπέδειξαν τὴν ἀγάπη τους ὡς φιλόστοργα τέκνα, αὐτοὶ ποὺ ἔτυχαν τὶς πλουσιόδωρες εὐεργεσίες του ἐπὶ δεκαετίες ὁλόκληρες. Καὶ πραγματοποιήθηκε ὄντως συναγωνισμὸς προσευχῆς, διότι τὸ «μικρὸν ποίμνιον» ἐπιζητοῦσε τὸν Καλὸν Ποιμένα, τὸ στήριγμα καὶ τὴν παρηγορία του σὲ καιροὺς τόσο δυσχειμέρους καὶ σὲ περίοδο τόσο κρίσιμη καὶ καθοριστικὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικά! Τὸ ἀποτέλεσμα βέβαια ἦταν στὰ χέρια τοῦ Κυρίου...

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ τὸν Ἁγιορείτη π. Μακάριο στὰ γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου στὴν Ἀθήνα.

69. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 185.

ΚΑ. Χρόνια ἀσθένεια καὶ κοίμηση

ΚΑ.1. Ἡ ἀσθένεια ὡς δοκιμασία ὑπομονῆς

ΕΙΔΑΜΕ ὅτι τὰ γεγονότα ἦταν ραγδαῖα καὶ ἡ ὑγεία τοῦ Ἀγωνιστοῦ Ἀρχιερέως Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἐπλήγη δεινῶς. Ἐπάνω στὴν ὥριμη δραστηριότητά του, σὲ στιγμὴ ποὺ χρειαζόταν πάρα πολὺ στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Κύριος παρεχώρησε τὴν ἔξοδό του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ δράση. Ἡ δυσχερὴς κατάσταση ἐντὸς τοῦ Πατρίου, ὅπως τὴν παρακολουθήσαμε τόσο ἀνάγλυφα, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐρύτερη ἐξ αἰτίας τῆς ἐκδηλώσεως τῆς Οἰκουμενιστικῆς αἱρέσεως μὲ τρόπο πρωτοφανῆ καὶ ἀπροκάλυπτο, ἀπαιτοῦσαν τὴν παρουσία σθεναρῶν μαχητῶν. Ὁ πιὸ ἄξιος ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας μας ὅμως καμφθεὶς ὡς πρὸς τὴν εὔθραστη ὑγεία του ἐξ αἰτίας ἰδίως τῶν ταλαιπωριῶν τῶν τελευταίων ἐκείνων ἐτῶν, εἰσῆλθε σὲ νέα φάση Ἀγῶνος. Κλήθηκε σὲ ἄλλο ἐπίπεδο δοκιμασίας, ὥστε νὰ προετοιμάζεται καλύτερα γιὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ νὰ διδάσκει πλέον ἀφώνως τοὺς γύρω του καὶ εὐρύτερα.

Δὲν ἦταν στὸ ἑξῆς καιρὸς ἐντόνου δραστηριότητος, ἱερουργιῶν, ὁμιλιῶν, συγγραφῶν, ταξιδίων, περισπασμῶν, συναντήσεων, λόγων καὶ ποικίλων ἐνασχολήσεων. Ἦταν καιρὸς ἔργου· ἀφανοῦς καὶ σιωπηλοῦ, καρδιακῆς διεργασίας, ἐμπόνου ὀδύνης, σταυρικῆς καθηλώσεως. Ἴσως ἔτσι, μὲ τὴν προσευχή του, τὸ πονεμένο βλέμμα του, τὴν ἄφωνη κραυγή του, τὸν στεναγμὸ τῆς ψυχῆς του, θὰ τελεσιουργοῦσε καλύτερα τὴν προσωπική του τελείωση, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους θὰ ὠφελοῦσε μὲ τρόπο ἀπρόσμενο, ὅπως καὶ τὴν Ἐκκλησία θὰ βοηθοῦσε μὲ τρόπο ἀφανῆ καὶ μὴ κατανοητὸ ἄμεσα στὴν ἀνθρώπινη λογική.

Ὁ δοκιμαζόμενος Ἐπίσκοπος προσφέρθηκε θυσία ὁλοκαυτώσεως ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Κρίθηκε ἄξιος νὰ δοκιμάσει τὴν θεία παιδαγωγία γιὰ τὴν χειμαζομένη Ἐκκλησία. Γιὰ τὴν συγχώρηση λαθῶν καὶ ἁμαρτιῶν του, ὅπως καὶ τοῦ Ποιμνίου καὶ τῶν Ἀδελφῶν του γενικότερα. Ὥστε νὰ τονίζει, ὅτι χρειαζόμαστε ὅλοι ἔντονα καὶ ἄμεσα τὴν Μετάνοια καὶ τὴν ἐμπιστο-

σύνη στὸ θεῖον Ἔλεος, ἀπὸ ὅπου ἀναμένουμε τὴν ἐνίσχυση καὶ τὴν δικαίωση. Γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε καλύτερα τὸ δοκιμαστήριον τῆς ὑπομονῆς, τὸ ὁποῖο λησμονοῦμε, ἀφοῦ *«οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς»* (Ρωμ. η΄ 18).

Ἡ ἀσθένεια βάζει σὲ δοκιμασία τὴν λογικὴ καὶ τὴν πίστη τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τούτοις, ἀποτελεῖ τρόπο ὑποταγῆς στὸ θεῖο θέλημα γιὰ νὰ «γεννηθεῖ» ὁ ἄνθρωπος στὴν αἰωνιότητα. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ θείου θελήματος γεννᾶ ὑπομονὴ καὶ εἰρήνη. Τότε διώκεται ὁ φόβος τῆς ἀσθένειας, ὅπως καὶ τοῦ θανάτου.

Εἴδαμε ὅτι στὴν «Πνευματικὴ Διαθήκη» του ὁ Βιογραφούμενός μας Ἐπίσκοπος τόνισε σὲ κάποιο σημεῖο πὼς οἱ πειρασμοὶ τοῦ παρόντος βίου, μολονότι εἶναι ὀδυνηροὶ καὶ ἐνοχλητικοί, εἶναι ὅμως γιὰ μᾶς ὠφέλιμοι, διότι ταπεινωνόμαστε, καθαριζόμαστε καὶ διδασκόμαστε. Καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, προσθέτουμε ἐμεῖς, διδάσκουμε τοὺς ἄλλους καὶ συμβάλλουμε στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τρόπο ἰδιαίτερο καὶ ἴσως πιὸ ἀποτελεσματικό, σύμφωνα μὲ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ ποὺ ἀλλιῶς βλέπει καὶ ἀξιολογεῖ τὰ πράγματα.

Ἡ σοβαρὴ ἀσθένεια, ἡ ὁποία ἀλλάζει πλήρως τὰ δεδομένα στὴν ζωὴ κάποιου ἐπιφανοῦς ἀνθρώπου, ὅπως τοῦ Βιογραφουμένου μας, ἐπιφέρει σίγουρα ψυχικὴ ὠφέλεια, προστατεύει ἀπὸ τὴν κενοδοξία, παιδαγωγεῖ σωτήρια καὶ δικαιώνει: *«ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς (τοὺς δικαίους) καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς»* (Σοφ. Σολ. γ΄ 5-6).

Ὁ Ψαλμωδὸς βεβαιώνει ὅτι *«πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ρύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος»* (Ψαλμ. λγ΄ 20). Σώζει εἴτε ἐπαναφέροντας τὴν ὑγεία, εἴτε προσλαμβάνοντας τὸν δοκιμαζόμενο στὴν θεία κατάπαυση τῆς αἰωνιότητος, ἀφοῦ ἡ ἀσθένεια ἀποτελεῖ τὴν σταδιακὴ προετοιμασία γιὰ τὴν μετάβαση ἀπὸ τὸν ἐπίγειο Ναὸ στὸ Οὐράνιο Θυσιαστήριο.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀγαθὴ συνείδηση στὸν ἄνθρωπο καὶ ἡ προφύλαξή του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, δὲν ἀπαιτοῦνται πολλὰ χρόνια. Ἀπαιτεῖται κατάλληλη προετοιμασία πίστεως καὶ ὑπομονῆς, ὥστε νὰ καταστεῖ ἄξιος μετοχῆς στὴν θεία δόξα. Εἶναι

γνωστόν, ὅτι δὲν γινόμαστε οἰκητήρια καθαρὰ Πνεύματος Ἁγίου ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ χωρὶς τὴν γενναία καὶ πρόθυμη ὑπομονετικὴ ἀντιμετώπιση τῶν δοκιμασιῶν, πόνων καὶ πειρασμῶν, ποὺ θὰ χαρίσουν πνευματικὴ αὔξηση καὶ προκοπή, χαρίσματα πνευματικά, πλοῦτο οὐράνιο καὶ κληρονομία ἀφθάρτου Βασιλείας, κατὰ τὸ Ἅγιο Μακάριο τὸν Μέγα[1].

ΚΑ.2. Πρῶτος χρόνος τῆς ἀσθένειας

Στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου τὸν Ἰούλιο τοῦ 1973, ὁ τότε Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος ἀνεφέρθη στὸν Ἐπικήδειο λόγο του, καὶ στὴν μετὰ τὴν ἐγχείρηση ἐπιστροφή του στὸν Βόλο καὶ στὴν ζωή του μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν δύσκολη κατάσταση τῆς ἀσθενείας του: ***«Ὁ ἀκέραιος Ἱεράρχης ἐπέπρωτο περαιτέρω νὰ δοκιμασθῇ ὡς χρυσὸς ἐν καμίνῳ διὰ πολυχρονίου ὀδυνηρᾶς νόσου παραλύσεως, ἵνα καὶ μαρτυρικῶν στεφάνων ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἀξιωθῇ. Καὶ ὑπέμεινεν ἀγογγύστως...»[2].***

Στὸν μαρτυρικὸ σταυρὸ ποὺ σήκωσε ὁ ὑπομονετικὸς Ἱεράρχης, Κυρηναίους εἶχε πρόσωπα τοῦ στενοῦ περιβάλλοντός του, ἐκ τῶν πνευματικῶν του τέκνων στὸν Βόλο, καὶ κυρίως τὴν Μυροφόρο Δέσποινα Μαυροπαπαδοπούλου, στὴν ὁποίαν ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν[3].

Ἡ εὐσεβὴς κοσμοκαλόγρια Δέσποινα ἔμενε ἤδη ἀπὸ ἀρκετῶν χρόνων στὸ ἰσόγειο τῆς οἰκίας Ζωγράφου στὸν περίβολο τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως στὸν Βόλο μὲ τὴν ἐπίσης εὐσεβῆ μητέρα της κα Μαρία. Τὰ πρῶτα χρόνια, ἕως ὅτου ζοῦσε ἡ ψυχομητέρα

1. Βλ. *«Ὁμιλίαι Πνευματικαί»,* Ι΄, § ε΄, PG τ. 34, στλ. 544C. Καὶ ὁ νεώτερος Ἅγιος Ἐπίσκοπος Ἰγνάτιος στὴν Ρωσία γράφει, ὅτι οἱ δοκιμασίες τοῦ δικαίου εἶναι **ἀναβαθμοὶ** πρὸς τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, ποὺ συνίστανται στὴν πλήρη ὑποταγὴ στὸν Θεό· καὶ σὲ αὐτὴν φθάνει κάποιος ὅταν ἀποκτήσει στὸν ὕψιστο βαθμὸ τὴν θεογνωσία καὶ τὴν αὐτογνωσία μὲ τὴν ἐπίγνωση τῆς μηδαμινότητός του (βλ. *«Θρῆνος ἑνὸς Μοναχοῦ...»,* Ἔργα 10, *Προσφορὰ στὸν σύγχρονο Μοναχισμό, Β΄,* ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, 2018, σελ. 244).

2. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973 (ἔκτακτος ἔκδοσις), σελ. 6.

3. Βλ. σελ. 176 παρόντος ἔργου.

τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀσπασία (Ἐλευθερία Μοναχή), ἡ Δέσποινα ἦταν πιστὴ βοηθός της στὴν ὑπηρεσία τῆς οἰκίας καὶ τοῦ Ναοῦ, ὅπως καὶ τῶν πτωχῶν εὐρύτερα. Ἦταν τόσο φιλάνθρωπη, ποὺ περιποιεῖτο κάποιες ἀνήμπορες γερόντισσες, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐπίσης μεταφερθεῖ στὴν ἰσόγειο οἰκία, ποὺ λειτουργοῦσε καὶ σὰν μικρὸ ἄτυπο γηροκομεῖο, ὅπως καὶ στὴν νοσηλεία γενικότερα καὶ ἄλλων πτωχῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ φιλάνθρωπη Δέσποινα εἶχε γνώσεις παροχῆς πρώτων βοηθειῶν καὶ νοσηλευτικῆς περιθάλψεως καὶ ἔτσι γνώριζε νὰ περιποιεῖται ἀσθενεῖς, νὰ χρησιμοποιεῖ ἀλοιφὲς καὶ φάρμακα, νὰ κάνει ἐνέσεις κλπ., καὶ μάλιστα προσέφερε τὶς ὑπηρεσίες της δωρεὰν ὅπου τὴν καλοῦσαν. Ἐπίσης, εἶχε πάρει πλεκτομηχανὴ γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν ὅσων φρόντιζε[4].

Αὐτὴ λοιπὸν ἦταν καὶ ὁ πιὸ κατάλληλος ἄνθρωπος γιὰ τὴν διακονία τοῦ ἀσθενοῦντος πνευματικοῦ πατρός της Ἀρχιερέως. *«Ὡς ἡ πιστὴ Διακόνισσα Ἁγία Ὀλυμπιάδα [μαθήτρια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου] ἔτσι καὶ ἡ Δέσποινα ἐξυπηρέτησε τὸν ἀσθενῆ Δεσπότην μὲ ὅλην τὴν ἀφοσίωσίν της, μὲ ἀνυπολογίστους κόπους μέχρι τοῦ ἔτους 1973, ὁπότε ὁ σεπτὸς Ἱεράρχης ἐκλήθη εἰς τὰς Αἰωνίους Μονάς»*[4].

Στὴν συνεισφορὰ τῆς εὐλογημένης αὐτῆς ψυχῆς κατὰ τὴν μακρὰ περίοδο ἀσθενείας τοῦ σεπτοῦ Ἱεράρχου Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἔχει ἀναφερθεῖ ἐπίσης: *«Ἡ ἀφιερωμένη ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πνευματικόν τέκνον Δέσποινα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας του μεγάλως τὸν ἀνεκούφιζε μὲ τὴν συμπαράστασιν, τὴν περιποίησιν καὶ τὶς ἀκάματες καὶ ἀνυπολόγιστες φροντίδες της. Ἀνδροπρεπὴς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐσωτερικὴν διακόσμησιν τῆς ἐλεήμονος ψυχῆς της, εἶχε ἀνδρεῖον τὸ φρόνημα καὶ πρόθυμον*

4. Στοιχεῖα περὶ αὐτῆς γνωστοποιήθηκαν στὸν γράφοντα σὲ ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ πρὸς αὐτὸν τοῦ ἔτους 2015. Ἡ εὐλαβὴς Δέσποινα εἶχε ἐν τέλει μαρτυρικὸ θάνατο, φονευθεῖσα σὲ δυστύχημα ἀπὸ διερχόμενο ὄχημα, ἐνῶ πήγαινε στὴν Θ. Λειτουργία στὴν Ἱ. Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς στὸν Ριζόμυλο Βελεστίνου, στὴν Ἑορτὴ τῆς Ἁγίας Θεοπρομήτορος Ἄννης, τὴν 9.12.1998 π.ἡ., εἴθε δὲ ὁ Κύριος νὰ ἀναπαύσει τὴν θεοσεβῆ ψυχή της!

Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος.

τὴν θέλησιν νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς πάντας, ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας, τοὺς γηραιοὺς καὶ ἀνήμπορους ἀσθενεῖς. Διέθετε ἰδικούς της οἰκονομικοὺς πόρους διὰ τὴν ἐξυπηρέτησίν τους. Ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἦταν τὸ δεξὶ χέρι τοῦ Ἁγίου Πατρὸς νὰ δίδῃ ἀφθονοπαρόχως ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἀνακουφίζῃ πάσχοντας. Ἡ ἐλεήμων καὶ πονόψυχος Δέσποινα, καίτοι μεγάλη εἰς τὴν ἡλικίαν, δὲν ὑπελόγιζε τοὺς κόπους της, καὶ ἔπασχε περισσότερον βλέπουσα τὸν ἀσθενῆ Ἅγιον Πατέρα καὶ προσπαθοῦσε μὲ ὅλην τὴν δύναμίν της νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὴν ταλαιπωρίαν ἐκ τῆς ἀσθενείας. Θὰ ἦτο δίκαιον καὶ πολὺ ἁρμόδιον νὰ τὴν ὀνομάσωμεν δευτέραν Ὀλυμπιάδα καὶ πιστὴν μαθήτριαν»[5].

Ἀπὸ τὸν Μάϊο λοιπὸν τοῦ 1966, ὁ ἀσθενὴς Ἱεράρχης παρέμενε πλέον καθηλωμένος στὴν οἰκία τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, χωρὶς δυνατότητα κινήσεως, ἱερουργίας, ὁμιλίας, συνομιλίας, γραφῆς, ἀναγνώσεως κ.λπ. Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ κινηθεῖ, ἦταν ἀνάγκη νὰ τοποθετηθεῖ σὲ ἀναπηρικὸ καροτσάκι, ἀφοῦ πρῶτα ἐτοποθετεῖτο στὸ δεξί του πόδι εἰδικὸς μεταλλικὸς ἀνατομικὸς σφιγκτῆρας καὶ τοῦ φοροῦσαν εἰδικὰ παπούτσια. Ἂν ἐπρόκειτο νὰ συνεννοηθεῖ μὲ ἀρκετὴ προσπάθεια, δήλωνε ἀρχικῶς αὐτὸ ποὺ ἤθελε νὰ ἐκφράσει μὲ ἕνα νεῦμα, μὲ ἕνα «ναὶ» ἢ «ὄχι»[6] ἢ μὲ μία συμβολικὴ λέξη. Αὐτὰ μποροῦσαν νὰ ἀποκωδικοποιήσουν οἱ γύρω του, ὅσοι ἦταν πολὺ κοντά του. Ἡ ἄποψή του ἐν τούτοις εἶχε μεγάλη

Μεταλλικὸς ἀνατομικὸς σφιγκτῆρας δεξιοῦ ποδιοῦ μὲ εἰδικὸ ὑπόδημα (σήμερα στὴν Ἱ. Μονὴ Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου).

5. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (κείμενο δακτυλογραφημένο), ἄ.χ., σελ. 10.

6. Αὐτόθι, σελ. 9-10.

βαρύτητα καὶ ἦταν σεβαστή, διότι ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ νοῦς του καὶ ἡ ἀντίληψή του λειτουργοῦσαν ἄψογα καὶ οἱ ἀποφάσεις του συνέχισαν νὰ διακρίνονται ἀπὸ μεγάλη σύνεση καὶ κατὰ Θεὸν φρόνηση.

Στηρίγματα γιὰ τὴν διευκόλυνση τοῦ ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου.

***

Τὸ Ποίμνιο τοῦ ἀσθενοῦντος Ἐπισκόπου, τὰ πνευματικά του τέκνα στὸν Βόλο καὶ εὐρύτερα, τὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως καὶ μεγάλος κύκλος ἀνθρώπων ποὺ τὸν γνώριζαν, ἐκτιμοῦσαν καὶ σέβονταν, ὅλοι λυπήθηκαν κατάβαθα γιὰ τὸ ἀπρόσμενο συμβὰν καὶ συνέπασχαν ἀκόμη καὶ μὲ τὴν προσευχή τους[7].

Ἐπισήμως, ἀπὸ πλευρᾶς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ καὶ Ἐπισκοπῆς Μαγνησίας, δὲν ὑπῆρξε ἀπ' ὅσο γνωρίζουμε κάποια δημόσια Ἀνακοίνωση ἢ ἐνημέρωση. Ἴσως διότι ἀνεμένετο ἡ ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως, ἢ καὶ διότι δὲν ἤθελαν νὰ «ἐπισημοποιήσουν» ἔναντι φίλων καὶ ἐχθρῶν τὴν ἀπώλεια ἑνὸς τόσον ἐκλεκτοῦ Ἀγωνιστοῦ, αὐτοῦ τούτου τοῦ καυχήματος καὶ πολυτιμοτέρου κοσμήματος τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας.

Ὁ σεπτὸς Ἀρχιερεύς, ὁ ὁποῖος ἐπὶ δεκαετίες δὲν ἔπαυσε κάτω ἀπὸ τὶς πιὸ ἀντίξοες συνθῆκες νὰ συνεχίζει ἀπτόητος τὴν ἐξαγγελία τοῦ θείου λόγου, σιώπησε, περιορίσθηκε καὶ φάνηκε σὰν νὰ «τιμωρήθηκε». Θὰ πρέπει ὅμως νὰ τονίσουμε ὅτι ἡ ἀσθένεια δὲν λογίζεται σὰν τιμωρία, ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση μεγάλων ἁμαρτωλῶν, πόσῳ μᾶλλον δικαίων τῆς περιωπῆς τοῦ Βιογραφουμένου μας. Ἀλλὰ ἀποτελεῖ οἰκονομία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν καλύτερη προετοιμασία τοῦ ἀσθενοῦντος, μέσῳ τοῦ ἐξαγνισμοῦ καὶ τῆς ταπεινώσεως, τῆς βαθύτερης μετάνοιας καὶ τῆς ὑπομονῆς, προκειμένου νὰ περάσει στὴν αἰωνιότητα δικαιωμένος.

Ὅταν γράφει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὅτι *«ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξα-*

7. Ἔχει περιέλθει εἰς γνῶσιν μας ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἔζησαν τὰ γεγονότα, ὅτι ὑπῆρχαν καὶ κακεντρεχεῖς γλῶσσες ποὺ σχολίαζαν ἀρνητικὰ τὸ «πάθημα» τοῦ «ἐνοχλητικοῦ» Ἀρχιερέως! Εἶναι γεγονὸς ὅτι τέτοιου εἴδους ὀδυνηρὰ συμβάντα ἀποκαλύπτουν διαλογισμοὺς καρδιῶν καὶ ὁ κάθε ἕνας ἐκφράζεται ἀπὸ τὸ «περίσσευμα» τῆς καρδίας του.

Ἐπίσκεψη Ἀρχ/που Αὐξεντίου, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη.

σθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Πέτρ. δ΄ 17), θέλει νὰ πεῖ πὼς ὅταν ὁ δίκαιος περιπέσει σὲ πικρὴ δοκιμασία, αὐτὴ εἶναι κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ. Ὄχι γιὰ νὰ ἐξάγουν οἱ λοιποὶ ἄστοχα συμπεράσματα, παρὰ γιὰ νὰ σπεύσουν νὰ διορθωθοῦν, διότι ἂν ὁ δίκαιος πάσχει βαριὰ δοκιμασία, τί θὰ συμβεῖ μὲ τοὺς ὑπόλοιπους; Ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ ξεκινᾶ ἀπὸ τὸν οἶκο Του, διότι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰσχυρός. Τέτοιος εἶναι ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, στὸν ὁποῖον κατοικεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἂν αὐτὸς δοκιμάζεται ἰσχυρά, πόσο πρέπει νὰ προσέχουν καὶ νὰ φοβοῦνται καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι στὰ αὐτὰ μέτρα;

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀσθενῶν Ἐπίσκοπος συνέχισε, ὅπως εἴπαμε, νὰ διδάσκει ἔμπρακτα μὲ τὴν ἴδια τὴν εὐλογημένη καὶ θεάρεστη στάση του στὸ μεγάλο καὶ σκληρὸ δοκιμαστήριο τοῦ πόνου καὶ τῆς ὀδύνης: *«Ὅλα τὰ πνευματικὰ τέκνα, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸν πνευματικόν τους Πατέρα ἀντλοῦσαν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἰωβείου ὑπομονῆς του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μακρόχρονης ἀσθενείας του ἰσοδύναμον καὶ βροντόφωνον κήρυγμα διδακτικόν, ἄφθονα καὶ πλούσια ἐφόδια διὰ τὴν ζωήν τους»* [8].

8. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 10.

Ἐκεῖνο τὸ πρῶτο διάστημα τῆς ἀσθενείας, ὅταν ἐπικρατοῦσε γενικὰ ἡ αἴσθηση τῆς ἀπορίας καὶ ἀμηχανίας ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως, μὲ προσευχὴ βεβαίως διακαῆ καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴ ἀναρρώσεως, ἡ Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τόσο εἶχε εὐεργετηθεῖ καὶ τόσο ἀγαπήσει τὸν ἐξέχοντα Πνευματικὸ πατέρα καὶ Ἱεράρχη, περιέπεσε σὲ μεγάλη λύπη καὶ δυσθυμία. Ὅμως, ὁ πόθος διακριβώσεως τῆς καταστάσεως ὁδήγησε στὴν ἀπόφαση ἐπισκέψεως τοῦ ἀσθενοῦς.

«Ἡ Ἡγουμένη Φεβρωνία –καίτοι τὸ μακρινὸν ταξείδιον ἦτο πολὺ δύσκολον εἰς τὴν ἀσθενικὴν κρᾶσιν της- ἐπεσκέφθη μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς Μοναχῆς τὸν ἀσθενῆ ἅγιον Πατέρα. Ὁποία συγκίνησις, ὅτε εἶδε διὰ πρώτην φορὰν τὸν ἀκούραστον ἐργάτην τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν στερρὸν ἀδάμαντα τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸν μέγαν Ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας, καθηλωμένον μετὰ Ἰωβείου ὑπομονῆς εἰς τὴν κλίνην τῆς ἀσθενείας του; Ἓν ἀθόρυβον δάκρυ ἐπεσφράγισεν αὐτὴν τὴν σιωπηλὴν συγκινητικὴν στιγμήν. Ὁ πλουσιόδωρος Θεός, ὁ Ὁποῖος ἐνέπλησε πολλῶν θείων χαρισμάτων τὸν νοήμονα Ἱεράρχην, ἄφησε διαυγεστάτην τὴν διάνοιάν του. Ἐντὸς ὀλίγου ἐξεφώνησε μετὰ χαρᾶς μίαν λέξιν "Λείψανα!". Τοιουτοτρόπως ἐξεδήλωνε τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ φυλαχθοῦν τὰ Ἅγια Λείψανα [ποὺ εἶχεν] εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι ἕνας σπόνδυλος τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου καὶ ἄλλων Ἁγίων μικρὰ τεμάχια»[9].

***

Τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο πέρασε σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση, καὶ ἀπὸ τὴν περίοδο ἤδη ἐκείνη διασώθηκαν κάποια περιστατικὰ καὶ περιγραφὲς ἐν εἴδει Ἡμερολογίου σχετικὰ μὲ τὴν κατάσταση τοῦ ἀσθενοῦς, τὰ ὁποῖα κατέγραφε σὲ ἐπιστολές της ἡ εὐσεβὴς νοσοκόμος του Δέσποινα, καὶ ἔτσι δυνάμεθα νὰ ἐντρυφήσουμε μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ εὐλάβεια σὲ αὐτά, γιὰ νὰ καρπωθοῦμε ὠφέλεια καὶ γνώσεις[10].

9. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, 1989, σελ. 67.

10. Ὁ γράφων αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφράσει τὶς θερμὲς εὐχαριστίες του πρὸς τὴν Ἡγουμένη καὶ τὴν Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως, γιὰ τὸν κόπο τῆς ἀντιγραφῆς τῶν πολυτίμων αὐτῶν ἀποσπασμάτων τῶν ἐπιστολῶν καὶ τὴν κοινοποίησή τους πρὸς αὐτόν.

Πολυθρόνα ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου.

Γράφει ἡ διακονήτρια Δέσποινα σὲ ἐπιστολή της πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τὴν 1.8.1966, πρώτη ἡμέρα τῆς Νηστείας τοῦ Δεκαπενταυγούστου καὶ ἔναρξη τῶν Παρακλήσεων στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο: *«...Τώρα αὐτὴν τὴν στιγμὴν κάθεται εἰς τὴν καρέκλαν πλησίον εἰς τὸ παράθυρον ποὺ εἶναι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρακολουθεῖ τὴν Παράκλησιν, ἀλλὰ πολὺ σιγὰ-σιγὰ βελτιοῦται ἡ κατάστασίς του· ὁ Θεὸς καὶ ἡ Παναγία νὰ τοῦ δίδουν ὑπομονὴν καὶ τὸ συντομώτερον νὰ μᾶς τὸν κάμουν καλά... Συμψάλλει πολὺ ὡραία χωρὶς νὰ χάνῃ οὔτε κἂν τὸν χρόνον ἀπὸ τὰ μουσικὰ καὶ πολὺ λίγα λέγει μόνος του. Ἐνῶ ἀπὸ πεζὲς λέξεις λέγει πολὺ λίγες, αὐτὴ εἶναι μέχρι σήμερα ἡ κατάστασίς του. Ἀπὸ τὸ κρεβάτι βασταζόμενος κάνει 5-6 βήματα. Τὸ χέρι ἀκόμη τίποτε, μόνον τὸ αἰσθάνεται περισσότερον. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἰδικά μας...»*[11].

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, μετὰ τῆς Παναγίας, στὶς 17.8.1966, γράφει καὶ πάλι ἡ εὐλαβὴς Δέσποινα:

«...Τὴν ἡμέραν τῆς Παναγίας ἐζήτησε μόνος του νὰ τοῦ φορέσω τὰ καλά του ροῦχα, Ἐγκόλπιον καὶ Σταυρόν, καὶ παρηκολούθησεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ σπιτιοῦ ποὺ εἶναι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τὴν ἐπαύριον τὴν Θείαν Λειτουργίαν. Καὶ μετὰ στὸ σαλόνι ἐδέχθη ὅλους τοὺς Χριστιανούς· κανένας δὲν πίστευε ὅτι εἶναι ἄρρωστος, μόνον ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὁμιλήσῃ, ἐνῶ μαζί τους ἔψαλε ὅλα τὰ τῆς Παναγίας[12]. *Τοῦ ἔψαλον καὶ*

11. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου. Ὡς πρὸς τὸν τρόπο βοηθήσεως τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως στὶς κινήσεις του, ἔχουμε ἀκούσει ἀπὸ αὐτόπτες μάρτυρες, ὅτι ἡ προσεκτικὴ καὶ διακριτικὴ διακονήτρια Δέσποινα ἔπιανε τὸν ἀδυνατοῦντα νὰ κινηθεῖ ἀσθενῆ ἀπὸ τὴν καλογερική του ζώνη ποὺ φοροῦσε πάντοτε, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν σήκωνε, ὑποβάσταζε καὶ μετακινοῦσε μὲ σταθερότητα, δύναμη καὶ σέβας, ὡς Θεοῦ κατοικητήριον.

12. Εἶναι παράδοξο καὶ ἀξιοπαρατήρητο ὅτι, ἐνῶ δὲν ἠδύνατο νὰ μιλήσει ἀνεμπόδιστα, μποροῦσε νὰ συμψάλλει τὰ Τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας χωρὶς δυσκολία! Ἡ ζωή του διήρχετο κυρίως μὲ προσευχὴ καὶ θεία ἐντρύφηση, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο πλέον οὔτε νὰ διαβάζει τὰ ἀγαπητά του βιβλία. Τὸ λειτουργοῦν ἀριστερὸ χέρι του δὲν ἠδύνατο νὰ χειρισθεῖ κομβοσχοίνι, ὁπότε ἡ

Ἐπίσκεψη Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη.

Πολυχρόνιον καὶ τὴν Φήμην καὶ συνεκινήθησαν ὅλοι, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος. Ἔστω καὶ τόσο περάσαμε καλά, δόξα τῷ Θεῷ, ἄς παρίδῃ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ νὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὴν τελείαν χαράν. Ἔχετε τὰς εὐχὰς τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τὰς εὐχαριστίας του...»[11].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή, ἀπὸ 20.10.1966, γράφεται:

«...Ἄς ἐλπίζωμεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἰδοῦμεν γρήγορα ὑγιαίνοντα, καίτοι ἄρρωστος τὸ μυαλό του τρέχει παντοῦ· γιὰ ὅλα φροντίζει, γιὰ ὅλα προνοεῖ, μόνον ποὺ δυσκολεύεται μέχρις ὅτου μοῦ δώσῃ νὰ καταλάβω τί θέλει...»[11].

***

Ἐν τῷ μεταξύ, δημόσια ἀναφορὰ στὴν ἀσθένειά του, γενικόλογη καὶ ἄνευ ἐξηγήσεων, ἔγινε μόλις τὸ Φθινόπωρο τοῦ ἔτους ἐκείνου (1966) σὲ εἴδηση γιὰ περιοδεία τοῦ Σεβ. Σαλαμῖνος Γεροντίου στὴν Μακεδονία, ὅπου λειτούργησε στὶς Σέρρες, στὴν Θεσσαλονίκη καὶ στὴν Θεσσαλία, χωρὶς ἔνδει-

---

προσευχή του γινόταν νοερῶς. Ἱερὲς Ἀκολουθίες τοῦ διάβαζε ἡ Δέσποινα, ἤ τὶς ἄκουγε ἀπὸ τὸν Ναό. Ποθοῦσε νὰ κοινωνεῖ τὰ Ἅγια Μυστήρια καὶ ὁ Ἱερεὺς τοῦ μετέδιδε τὰ θεῖα Δῶρα μὲ τὴν ἁγία Λαβίδα εἴτε στὸ δωμάτιό του, στὸ σπίτι, εἴτε στὸν Ναό, ὅταν μετέβαινε, ἐπὶ τοῦ Δεσποτικοῦ θρόνου, διότι ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ εἰσέλθει στὸ Ἱερὸ Βῆμα λόγῳ τῶν σκαλοπατιῶν.

ξη ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας. Ἐγράφη: *«Ἀκολούθως ἐπεσκέφθη... τὸν ἀσθενοῦντα Ἅγιον Μαγνησίας κ.κ. Χρυσόστομον εἰς Βόλον καὶ ἐτέλεσεν ἐν συνεχείᾳ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Λαρίσης»*[13].

Στὶς 20.10/3.11.1966 ἡ τριμελὴς πλέον Ἱερὰ Σύνοδος συνεκάλεσε ἔκτακτη Κληρικολαϊκὴ Σύναξη ἀντιπροσώπων τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Καρελᾶ Ἀττικῆς, μὲ σκοπὸ τὴν ἐνημέρωση γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, τὴν κατοχύρωση τῆς συνοχῆς καὶ ἑνότητος καὶ τὴν ἐν γένει προαγωγὴ αὐτοῦ. Προηγήθηκε τέλεση ἱερᾶς Παρακλήσεως στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο *«ὑπὲρ ἀναρρώσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου»*[14], καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Πρόεδρος τῆς Συνάξεως Ἀρχ/πος κ. Αὐξέντιος κήρυξε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν της μὲ εἰσαγωγικὴ ὁμιλία. Εἰς αὐτήν, ἀνέφερε μεταξὺ ἄλλων: *«Λυπούμεθα, διότι δὲν εὑρίσκεται παρὼν καὶ ὁ ἀγαπητός μας καὶ σεβαστὸς Ἱεράρχης κ.κ. Χρυσόστομος, κλινήρης ὤν, καὶ διὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ προσευχώμεθα, ὅπως τὸν θεραπεύσῃ ὁ Κύριος, ἵνα συνεχίσῃ καὶ πάλιν τοὺς ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγῶνας του»*[15].

Δὲν θὰ ὑπεισέλθουμε στὴν θεματολογία, παρὰ μόνον εἰς συνέχειαν τοῦ ἀπὸ μακροῦ ταλανίζοντος τὸν χῶρο μας θέματος σχέσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῆς ΠΘΕΟΚ, διαβάζουμε ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς ἐξέφρασαν παράπονα γιὰ τὴν τακτικὴ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου της, λόγῳ τῆς ἐξακολουθούσης ἀντιπαλότητος, παρὰ τὴν ὑποτιθέμενη ἐπιτευχθεῖσα συμφωνία τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1965. Γι’ αὐτὸ καὶ πρότειναν τὴν ἐκλογὴ «Μεγάλης Πανελλαδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος» ἀπὸ Κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, γιὰ τὴν συνεργασία μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς στὴν ἀντιμετώπιση τῶν

13. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 504/1.11.1966, σελ. 8. Τὰ ἀναφερόμενα Ἐγκαίνια τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στὴν Λάρισα τελέσθηκαν στὶς 19.9.1966, ὁπότε ἡ περιοδεία ἐκείνη ἔγινε ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου. Τὴν ἡμέρα μάλιστα τῶν Ἐγκαινίων χειροτονήθηκε Διάκονος ὁ π. Εὐριπίδης Νικολακούλης, ὁ ὁποῖος τὴν ἑπομένη χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 507/1.12.1966, σελ. 8).

14. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 505-506/15.11.1966, σελ. 2.

15. Αὐτόθι, σελ. 2-3. Στὸ αὐτὸ φύλλο (σελ. 8) δημοσιεύονται εὐχαριστίες καὶ ἔπαινοι πρὸς ὅσους ἀδελφοὺς ἐπέδειξαν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ βαρέως ἀσθενοῦντος Σεβ. Μαγνησίας κ. Χρυσοστόμου.

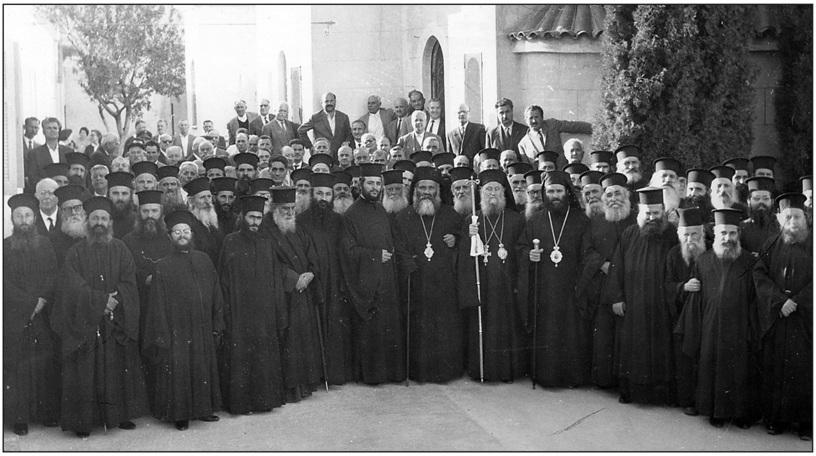

Κληρικολαϊκὴ Σύναξη τοῦ 1966.

ἀναφυομένων ζητημάτων [16].

Ἡ ἔκτακτη Κληρικολαϊκὴ Σύναξη ἐξέδωσε *Ψήφισμα* πρὸς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, τὴν Πολιτικὴ Ἡγεσία, τὶς Ἐφημερίδες καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνες καὶ τὶς Ἑλληνίδες, γιὰ τὸ ἀπασχολοῦν θέμα τῆς καταχωρίσεως τῶν Μυστηρίων Γάμων καὶ Βαπτίσεων τῶν Μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας στὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους, διότι τὸ θέμα παρέμενε σὲ ἐκκρεμότητα [17].

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη νομοθετικὴ κατοχύρωση τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐζητεῖτο καὶ ἡ ἠθικὴ ἐπικουρία τῆς κρατούσης Ἐκκλησίας, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἐπέφερε ἀγαθὴ πνευματικὴ προσέγγιση *«μεταξὺ Ἐπισήμου Ἐκκλησίας καὶ Παλαιοημερολογιτῶν»* [17].

Ψήφισμα ἐξεδόθη καὶ ἔναντι τῆς ΠΘΕΟΚ σχετικὰ μὲ τὴν μὴ ἀποδεκτὴ ἐπανεκλογὴ τῶν μελῶν τοῦ ΔΣ αὐτῆς καὶ τὴν συνεχιζόμενη ἀπείθειά της πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἀλλὰ καὶ ἕτερη ἐπιλήψιμη ἐνέργειά της. Ἐζητεῖτο δὲ ἡ παραίτηση τῆς Διοικήσεώς της, ἡ διενέργεια κανονικῶν ἐκλογῶν καὶ ἡ ἀποκατάσταση ὁμαλῶν σχέσεων μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, στὸ πλαίσιο τῆς ἐπιτευχθείσης συμφωνίας [18].

16. Αὐτόθι, σελ. 3-4.

17. Αὐτόθι, σελ. 8.

18. Αὐτόθι, σελ. 11, 14.

Τὸ «ἄνοιγμα» ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου εἶχε συνέχεια, ὅπως βλέπουμε στὸ σχετικὸ ὑπ' ἀριθ. 560 τῆς 20.11.1966 Ὑπόμνημα, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ ἀπευθυνόμενο *«Πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας»*[19].

Εἰς αὐτό, κατόπιν βεβαιώσεως εἰλικρινοῦς ἀγάπης ἔναντι τοῦ Προκαθημένου καὶ τῶν Μελῶν της, καὶ λησμοσύνης τῶν πικρῶν κρίσεων καὶ σκληρῶν ἐνεργειῶν της κατὰ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, γιὰ νὰ διευκολυνθεῖ δὲ *«μία ἀμοιβαία προσέγγισις»,* ἀπευθύνετο τὸ κείμενο ἐκεῖνο. Γινόταν ὑπενθύμιση γιὰ τὴν ἀντικανονικὴ ἐπιβολὴ τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως, ἡ ὁποία προκάλεσε τὴν σθεναρὴ ἀντίδραση καὶ διαμαρτυρία τῶν συντηρητικῶν Χριστιανῶν. Κάποιοι μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ἱεράρχες ἐπικρότησαν τὴν διαμαρτυρία τῶν πιστῶν καὶ κάποιοι ἐντάχθηκαν *«εἰς τοὺς ἐνισταμένους, ἵνα τὴν θέσιν των ἐκκλησιαστικῶς ἐνισχύσωσιν»*[19]. Ἡ προκληθεῖσα ἔκτοτε διάσταση καὶ πόλωση ὀφείλετο κυρίως στὴν σκληρότητα τῶν ἀστυνομικῶν μέτρων τῆς Ἱεραρχίας, τὰ ὁποῖα ἐκάκισαν ἀκόμη καὶ μέλη της. Αὐτὴ ἡ τακτικὴ ὤθησε ἕως καὶ ἐπιφανῆ μέλη ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρο, νὰ συστήσουν πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν ἀγάπῃ προσέγγιση τῶν Παλαιοημερολογιτῶν. Εἶναι καιρὸς ἐξευρέσεως ὁδοῦ εἰρήνης καὶ κατανοήσεως πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος, ἐγράφετο. Ἐπιβάλλεται ἡ ἀξιοποίηση τῶν συντηρητικῶν στοιχείων τῆς πατρίδος μας. Τὸ πιὸ κανονικὸ θὰ ἦταν ἡ ἐπάνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸ πρὸ τῆς ἐπαράτου Μεταρρυθμίσεως ἑορτολογικὸ καθεστώς, ὁπότε ἐπήρχετο αὐτομάτως ἡ λύσις. Ἂν τοῦτο δὲν γίνεται, συνέχιζε τὸ κείμενο, θεωρεῖται σκόπιμο ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν κατοχύρωση ἀπὸ νομικὴ ἄποψη τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, θεωροῦσα ὡς ἔγκυρες τὶς ἱεροπραξίες τῶν Κληρικῶν τους, πρᾶγμα ἄλλωστε τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζει στὴν πράξη μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῶν δύο Ἐπισκόπων (Χριστοφόρου καὶ Πολυκάρπου), οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἀπὸ τὸ Παλαιό, ὅπως καὶ διὰ τῆς ἐπικοινωνίας της μὲ τὶς Ἐκκλησίες

19. Αὐτόθι, σελ. 15-16.

ποὺ τηροῦν τὸ Παλαιὸ Ἡμερολόγιο. Ἡ λύση αὐτὴ δίδει ἀφορμὴ γιὰ μία προσέγγιση ἐν ἀγάπῃ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱεραρχία θὰ μποροῦσε μέσῳ ἁρμοδίων Ὑπουργείων νὰ καταστήσῃ τὴν Σύνοδο τῶν Παλαιοημερολογιτῶν Ἐπισκόπων *«ὑπεύθυνον Ἡγεσίαν, ὥστε νὰ ἀποτραπῇ πᾶσα ἐκτροπὴ καὶ ἐκμετάλλευσις τοῦ πληρώματος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»* [19]. Μὲ λίγη καλὴ θέληση, ἐβεβαιώνετο, προσφέρεται λύση στὸ ἐπίμαχο ζήτημα, ποὺ δὲν προσέφερε ὁ χρόνος καὶ ἡ βία. Ἐγίνετο δὲ μνεία ἐμμονῆς στοὺς Κανόνες καὶ τὶς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἐκ μέρους τοῦ Πατρίου, ἀγάπης πρὸς τὶς ἐκκλησιαστικὲς καὶ πολιτικὲς ἐξουσίες τῆς πατρίδος καὶ ἐκφράζετο ἐλπίδα κατανοήσεως, διὰ τῆς κατακλεῖδος *«μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης»* [19].

Θελήσαμε χάριν τῆς ἀληθείας, ὅπως καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας, νὰ παραθέσουμε τὰ κύρια σημεῖα τοῦ δημοσιευθέντος ἐπισήμως Ὑπομνήματος ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπίπτωση ἀγνοοῦμε. Ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία δὲν ἔδωσε προφανῶς κάποια προσοχὴ στὸ καλῆς διαθέσεως αὐτὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο βεβαίως σήμερα δὲν θὰ ἦταν νοητὸ νὰ ἀπευθύνουμε κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπο πρὸς τοὺς Καινοτόμους, ἂν καὶ ἡ καλὴ διάθεση γιὰ κατὰ Θεὸν προσέγγιση ἰσχύει πάντοτε ἐπὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἀσαλεύτου βάσεως τοῦ Κανόνος Πίστεως καὶ Παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Γιὰ τὸ κλῖμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν μὲν κάτι ὁπωσδήποτε τολμηρό, ἀλλ' ὅμως πιὸ εὔκολα κατανοητό. Παρόμοιες ἐκκλήσεις ἐπανελήφθησαν καὶ ἀργότερα. Ὅμως, οἱ Καινοτόμοι ἐπιδεικνύοντες περιφρόνηση, καθὼς πάντοτε ἔκαναν ἐκ συστήματος ἔναντί μας, διατείνονται καὶ ἐν πολλοῖς ἐξακολουθοῦν νὰ λέγουν ὅτι ἐμεῖς οἱ τοῦ Πατρίου εἴμαστε αὐτοὶ ποὺ στερούμεθα ἀγάπης, ἐνῶ αὐτοὶ ἀπὸ θέσεως ἰσχύος ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν λύση τοῦ ζητήματος, δηλ. γιὰ τὴν «ἀπορρόφησή» μας ἐντὸς αὐτῶν. Θυμίζουμε λοιπὸν ὅτι ἡ ἱστορία τοὺς διαψεύδει. **Δὲν ἐπέδειξαν ἔναντί μας οὔτε κατανόηση, οὔτε σύνεση, οὔτε εἰλικρίνεια, οὔτε ἀγάπη.** Εἴθε νὰ ἀνανήψουν, ἂν ἀπέμεινε τέτοια πιθανότητα σὲ αὐτούς, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ἀλλάξουν στάση καὶ τακτική!

Ὡς πρὸς τὴν συνεχιζόμενη ἐσωτερικὴ διένεξη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ, ἀπὸ Πρακτικὸ τοῦ ΔΣ τῆς Κοινότητος

Καβάλας[20] πληροφορούμαστε γιὰ τὴν ἀντίδραση Παραρτημάτων, ὅπως τῆς Καβάλας καὶ Δράμας, ἔναντι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι κάποια Παραρτήματα στὸν χῶρο μας εἶχαν τὴν αἴσθηση ὅτι ἀνῆκαν οὐσιαστικῶς σὲ «Κοινότητα» ἤ «Κοινωνία» ἐκπροσωπουμένη καὶ διοικουμένη ἀπὸ λαϊκούς, καὶ ὄχι στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὴν διοικουμένη ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων. Ἐπρόκειτο βεβαίως γιὰ παθολογία παλαιά, δικαιολογημένη ἐν μέρει λόγῳ τῶν περιστάσεων, ἀλλὰ βεβαίως μὴ καλυπτομένη Κανονικῶς, ἡ ὁποία κατὰ διάφορες περιστάσεις καὶ βαθμοὺς συνέχισε νὰ ὑφίσταται καὶ μεταγενέστερα καὶ ἴσως ἕως τῆς σήμερον.

Βέβαια, ἡ παρέμβαση τῆς Κοινότητος Καβάλας εἶχε φιλειρηνικὸ σκοπὸ γιὰ τὴν ἐξεύρεση λύσεως στὴν ὑφισταμένη διάσταση, ὅμως ἡ θέση της ταυτίζεται μὲ ἐκείνην τῆς ΠΘΕΟΚ καὶ ὄχι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Προβαίνει δὲ στὴν πληροφόρηση ὅτι συνεκλήθη σύσκεψη στὴν Θεσσαλονίκη στὶς 31.10.1966 ἐκπροσώπων ἀπὸ 26 Ὀργανώσεις Γ.Ο.Χ. Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, μὲ ἔκδοση Ψηφίσματος ὅτι δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ ἡ Κληρικολαϊκὴ Συνέλευση τῆς 21.10.1966 ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅτι θεωρεῖται ἀπαράδεκτη ἡ προσπάθεια «καθυποτάξεως» τῆς ΠΘΕΟΚ ἤ «καταργήσεως»/«διαλύσεως» τῶν Κοινοτήτων τους καὶ ὅτι εἶναι διατεθειμένοι ἀκόμη καὶ νὰ διαχωρισθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ νὰ ἐξεύρουν ἄλλον τρόπο διαποιμάνσεώς τους (!), ἄν καὶ βεβαιώνουν ὅτι ἀγωνίζονται γιὰ εἰρηνικὴ διευθέτηση πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος![20]

Ἡ σύγχυση καὶ ἡ ἔλλειψη ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος μόλις ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐντοπισθεῖ σὲ τέτοιου εἴδους ἀπειλητικὰ κείμενα. Ἀκόμη καὶ ὁ ἀγῶνας μιᾶς ὁλοκλήρου ζωῆς τοῦ ἀσθενοῦντος πλέον ἁγίου Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὅπως φαίνεται, δὲν ἄγγιζε εὔκολα τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, οὔτε φυσικὰ ἐπηρέαζε σημαντικὰ τὴν νοοτροπία τους. Εἶναι θλιβερὴ αὐτὴ ἡ διαπίστωσις, ὅπως καὶ ὅτι ἡ φυσικὴ παρουσία του πλέον ἐξέλι-

20. Βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας* (καὶ ἐσωτερικὸς τίτλος: *Ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρώας Πίστεως Ἀγὼν τῶν Γ.Ο.Χ. Καβάλας, ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος αὐτῶν),* Καβάλα 2007, σελ. 185-186.

πε μὲ συνακόλουθη καὶ τὴν στέρηση τῆς διαλλακτικῆς του παρεμβάσεως ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ τὴν ἀποσόβηση τέτοιων κρίσεων.

Πάντως, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε κείμενο ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, διὰ τοῦ ὁποίου ἐτοποθετεῖτο καταλλήλως ἔναντι τῶν αἰτιάσεων τοῦ Ψηφίσματος τῆς συσκέψεως τῆς Θεσσαλονίκης[21].

***

Τὴν 13.11.1966, Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὁ ἀσθενῶν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἑόρτασε τὰ ὀνομαστήριά του στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως Θεοτόκου στὸν Βόλο, καὶ τοῦ ἐξεφράσθησαν ἐγκάρδιες εὐχὲς γιὰ ταχεῖα θεραπεία καὶ ἀνάρρωση[22].

Γιὰ τὴν ἑόρτια ἐκείνη Θ. Λειτουργία μετέβη στὸν Βόλο ὁ Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιος, ὁ ὁποῖος προέβη σὲ χειροτονίες τοῦ μὲν Διακόνου Σταματίου Μαγκανάρη ἐκ Νάξου σὲ Πρεσβύτερο καὶ τοῦ Ἀναγνώστου Γεωργίου Κεπάπογλου ἐξ Ἁγίου Κων/νου Φαρσάλων σὲ Διάκονο[23]. Τὸν π. Γεώργιο προχείρισε σὲ Πρεσβύτερο ὁ αὐτὸς Ἀρχιερεὺς τὴν ἑπομένη, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίας Παρασκευῆς στὸν Ἀμπελῶνα Λαρίσης[23], ὅπου ὁ π. Γεώργιος ἐφημερεύει.

Εἰδικῶς γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ π. Γεωργίου ὁ ἀσθενῶν Ἀρχιερεὺς αἰσθάνθηκε ὁπωσδήποτε μεγάλη πνευματικὴ ἱκανοποίηση, διότι ὅπως προαναφέρθηκε τὸν συμπαθοῦσε ἰδιαιτέρως καὶ τὸν προετοίμαζε γιὰ χειροτονία, ὡς ἔμπιστο πνευματικό του τέκνο. Ἦταν ἄλλωστε βασικὸς συνεργάτης του ἕως τῆς μακαρίας Κοιμήσεώς του· ὁ π. Γεώργιος ἦταν ποὺ μαζὶ μὲ τὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου διετήρησαν ἄσβεστη τὴν μνήμη τοῦ σεπτοῦ Ἱεράρχου, τοῦ λησμονημένου εὐρύτερα καὶ ἀγνοημένου, καὶ ποὺ μᾶς βοήθησαν καθοριστικὰ στὴν συγγραφὴ τοῦ παρόντος δίτομου ἔργου μας.

Ἔγράφη χαρακτηριστικὰ γιὰ τοὺς ἀγαπητοὺς Ἱερεῖς τοῦ ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου: *«Τὰ πνευματικά του τέκνα, οἱ Ἱερεῖς π.*

---

21. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 507/1.12.1966, σελ. 3-4: *«Ὀφειλομένη Ἀπάντησις».*

22. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 504/1.11.1966, σελ. 8.

23. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 507/1.12.1966, σελ. 8. Φωτογραφικὸ στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν Ἑορτὴ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου παρατίθεται στὸ ἑπόμενο φύλλο τοῦ Περιοδικοῦ (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 508/15.12.1966, σελ. 4).

Γεώργιος καὶ π. Σεραφείμ, τὸν περιστοιχοῦσαν μὲ ἀγάπην καὶ ἀνεκουφίζετο, ὅταν τοὺς ἔβλεπε καὶ ἔχαιρεν ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἱερουργοῦν μὲ ἀκρίβειαν καὶ ἐξυπηρετοῦν τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τοῦ Βόλου ἀόκνως καὶ μὲ ζῆλον, μὲ ὅλον τὸ ἐνδιαφέρον τους καὶ μὲ εὐσεβῆ καὶ ἀκριβῆ τήρησιν ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων»[24].

Στὴν πρώτη ἐκείνη ὀνομαστικὴ ἑορτὴ τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως καὶ Πνευματικοῦ πατρός, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς εἶχε ράψει ἕναν χρυσοκέντητο Ἀρχιερατικὸ Σάκκο, τὸν ὁποῖον μετέβησαν καὶ τοῦ προσέφεραν δύο Μοναχὲς ἐκ μέρους τῆς Γεροντίσσης καὶ τῆς Ἀδελφότητος τῆς Μονῆς. Στὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀναφέρεται ἡ χαριτωμένη ἐπιστολὴ τῆς εὐλαβοῦς Δέσποινας, ἀπὸ 29.11.1966, πρὸς τὴν Ἱερὰ αὐτὴ Μονή:

«Ὁσιωτάτη Γερόντισσα, δὲν θὰ μπορέσω νὰ σᾶς περιγράψω τὴν χαρὰν ποὺ ἐδώσατε εἰς τὸν Σεβασμιώτατον μὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν δύο Ἀδελφῶν Μαγδαληνῆς καὶ Συγκλητικῆς. Διὰ τὸν Σάκκον δὲ ἔτι περισσότερον ἐχάρη, παρ' ὅλον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν φορέσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος· καὶ τώρα ἀκόμη καίτοι

---

24. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 10. Νὰ σημειώσουμε ἐνταῦθα ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε ἀρχίσει ἤδη νὰ ἐκδηλώνεται ἡ ἰδιαίτερη τιμὴ στὸν Νεοφανῆ Ἅγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως τὸν ἐν Αἰγίνῃ τὸν Θαυματουργὸ († 1920), καὶ οἱ πιστοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας στὸν Βόλο ἐπιθυμοῦσαν νὰ τὸν ἑορτάζουν. Ὁ δὲ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος ἔδωσε εὐλογία στοὺς Ἱερεῖς π. Σεραφεὶμ καὶ π. Γεώργιο νὰ ἑορτάζουν τὸν Ἅγιο, παρ' ὅλον ὅτι ἡ τιμή του δὲν εἶχε ἀκόμη ὁρισθεῖ ἐπισήμως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο (1961), γνωστοῦ ὄντως ὅτι οἱ πράξεις καὶ ἀποφάσεις καὶ μάλιστα οἱ ἁγιοκατατάξεις τῶν ἐπισήμων λεγομένων Ἐκκλησιῶν δὲν ἀφοροῦν τὴν Ἐκκλησία μας δεσμευτικῶς. Ἐν τούτοις, τονίζουμε τὴν εὐλογία τῆς τιμῆς περὶ τοῦ πανθομολογουμένως μεγίστου Ἁγίου Νεκταρίου καὶ ἀπὸ τὸν Βιογραφούμενό μας Ἀρχιερέα, διότι λόγῳ τῆς σχέσεως ποὺ διατηροῦσε γιὰ κάποια ἔτη μὲ τὴν Μονὴ Ἀναλήψεως Κοζάνης, πρὶν ἡ Ἡγουμένη αὐτῆς ἀρχίσει τὴν ἀνίερη πολεμικὴ κατὰ τοῦ Ἁγίου, κάποιοι ὑπέθεσαν λανθασμένα ὅτι ὁ ἅγιος Μαγνησίας ἦταν κατὰ τῆς τιμῆς τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου. Ἄλλωστε, ὅπως εἴδαμε καὶ στὸν Τόμο Α΄ τοῦ ἔργου μας (σελ. 443), ὁ ἤδη ἀσθενὴς Ἀρχιερεὺς τῆς Μαγνησίας ἀπεμακρύνθη ἐσπευσμένως τῆς Μονῆς τῆς Κοζάνης σὲ τελετὴ τὸν Μάϊο τοῦ 1971, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας γιὰ τὴν ἐπιμονὴ τῆς Ἡγουμένης νὰ λάβει μέρος εἰς αὐτὴν καὶ ἀντικανονικὸς Ματθαιϊκὸς ἱερέας.

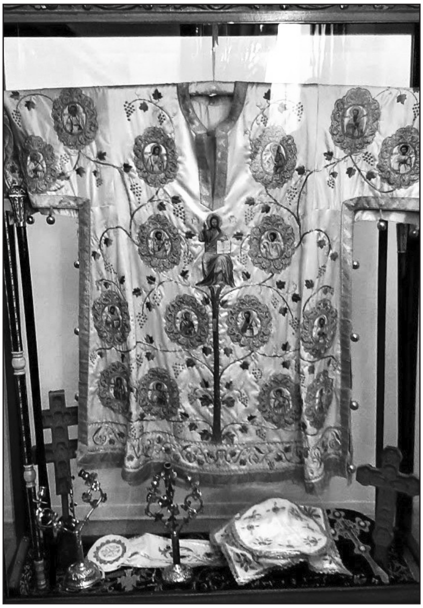

Κεντητὸς Σάκκος, δῶρο τῆς Μονῆς Ὑπαπαντῆς στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη.

ἄρρωστος διατηρεῖ τὴν ἰδίαν διάθεσιν διὰ τὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν τῆς Ἐκκλησίας. Χαίρεται μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ γίνῃ καλὰ καὶ θὰ τὸν φορέσῃ. Ἡ Παναγία μας νὰ μὴν τὸν διαψεύσῃ... Εἰς τὸν Ἅγιον Πατέρα ἐδιάβασα τὴν ἐπιστολήν σας. Χάρηκε καὶ συγκινήθηκε καὶ σήμερα ἀπὸ τὸ πρωὶ μοῦ ἔλεγε: "πόσο", "πόσο", ἀλλὰ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τί ἤθελε νὰ μοῦ πῇ. Τέλος μετὰ τὴν χαρὰν ποὺ πῆρε μὲ τὸ γράμμα σας καὶ ἐνῶ ἔτρωγε γιὰ μεσημέρι, μοῦ εἶπε ὅλην τὴν φράσιν "πόσο ἔχει ὁ μῆνας;". Κάθε τόσο σημειώνει καὶ κάποια πρόοδον, ὁ Θεὸς βοηθός, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ νὰ μᾶς τὸν χαρίσῃ, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι θέλημά Του, διὰ τὴν ἀδυναμίαν μας νὰ μᾶς συγχωρήσῃ καὶ νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπόφασίν Του...»[25].

***

Σημαντικὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονὸς εὐρυτέρων διαστάσεων ἀποτέλεσε ἡ λήψη ἐπιστολῆς κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη ἀπὸ μέρους τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς ΡΟΕΔ Μητροπολίτου Φιλαρέτου, στὴν ὁποίαν ἀναφέρθηκε ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος σὲ Σύσκεψη Κληρικῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ περιχώρων στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἀθήνα στὶς 12.12.1966. Μεταξὺ ἄλλων, *«ἀνέγνωσε τὴν πρό τινος σταλεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ Μητρ. Φιλαρέτου, Προέδρου τῆς ἐν διασπορᾷ Ρωσικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀρχιεπίσκοπον, εἰς ἥν ἀναφέρει ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως,* ***ὅτι ὁ ἀείμνηστος τέως Ταλαντίου Ἀκάκιος ἐχειροτονήθη κανονικῶς ὑπὸ δύο Ἀρχιερέων τῆς ὑπ' Αὐτὸν Ἱερᾶς Συνό-***

25. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

δου, τοῦ Σεβ/του Ἀρχιεπ. Σικάγου κ. Σεραφεὶμ καὶ τοῦ Σεβ/του κ. Θεοφίλου τοῦ Ρουμάνου καὶ οὐδεὶς πρέπει ν' ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς Κανονικότητος τῆς χειροτονίας ταύτης»[26].

Ὁ Ταλαντίου Ἀκάκιος.

Ἐπρόκειτο πράγματι γιὰ μία ἀναγκαία δήλωση ἀπὸ τὸν Πρωθιεράρχη τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, ὥστε νὰ μὴν αἰωρεῖται ὁποιαδήποτε ἀμφιβολία περὶ τῆς Κανονικῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ χώρου μας. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἀποτέλεσε προανάκρουσμα γιὰ τὴν ἐπίσημη Συνοδικὴ ἀναγνώριση τοῦ 1969, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφερθοῦμε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Ἡ λήψη τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1966 εἶναι ἐντυπωσιακή, ἂν ἀναλογισθοῦμε ὅτι τὸ κλῖμα τῶν σχέσεων μὲ τὴν Ρωσικὴ Διασπορὰ δὲν ἦταν ἰδιαίτερα θετικό, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ ἐπιστολὴ[27] τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου πρὸς τὴν διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ ἀρχὰς τοῦ 1967. Εἰς αὐτὴν ὁ Σεβ. Λεόντιος ἐκφράζει τὴν θλίψη του γιὰ τὸν τρόπο διοικήσεως τῶν τριῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπισκόπων καὶ κυρίως τὴν δι' ἐπιστολῶν τους πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ καταφορά τους ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ εὐεργέτου τους, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ διάθεση τοῦ Πρωθιεράρχου τους Μητρ. Φιλαρέτου νὰ ἔχει ἀλλάξει ἔναντί τους, ἀλλὰ καὶ νὰ ληφθεῖ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τους ποὺ νὰ ἀπαγορεύει τὴν ἀνάμειξη τοῦ Σεβ. Λεοντί-

Ὁ Μητρ. Φιλάρετος (τῆς ΡΟΕΔ) μὲ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο καὶ τὸν Ἀστορίας Πέτρο.

26. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 509-510/15.1.1967, σελ. 16.

27. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

ου στὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ θὰ ἤθελε νὰ βοηθήσει. Ἐξ Ἑλλάδος φαίνεται νὰ ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Σεβ. Σικάγου Σεραφείμ, ἀλλ' οὔτε εἰς αὐτὸν ἐπέτρεψε ἡ Ἱερὰ Σύνοδός τους τὴν ὁποιαδήποτε ἀνάμειξη. Ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικριτικὸς κατὰ τοῦ Διαυλείας Ἀκακίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται ἀρνητικά, μὲ ὄχι καλὲς προβλέψεις σχετικὰ μὲ τὴν πορεία του καὶ τὸ μέλλον του, μὴ κρύβοντας τὴν ἀπογοήτευσή του καὶ θεωρῶντας γενικὰ ὅτι οἱ τρεῖς Ἐπίσκοποι στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἄξιοι ἐπιτιμίου καὶ θὰ πρέπει νὰ περιορισθοῦν στὶς Μονές τους γιὰ μετάνοια! Γνώμη του εἶναι γιὰ διέξοδο ἀπὸ τὴν κρίση, ὅπως καὶ ἄλλοτε τόνισε, νὰ συγκληθεῖ Πανελλαδικὸ Συνέδριο μὲ συμμετοχὴ τῶν Ἐπισκόπων, ὅπως καὶ τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου[28], Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐπιμένει στὴν μὴ χειροτόνηση νέων Ἐπισκόπων γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ταραχῶν καὶ ἐχθροτήτων τοπικὰ καὶ εὐρύτερα καὶ δὲν παραλείπει νὰ στείλει τὶς ἐγκάρδιες εὐχές του στὸν ἀσθενῆ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο[27].

ΚΑ.3. Πλησμονὴ ὑπομονῆς καὶ παρηγορίας

Στὰ Θεοφάνεια τοῦ 1967, στὰ ὁποῖα συμμετεῖχαν στὸν ἐπίσημο ἑορτασμὸ στὸν Πειραιᾶ οἱ τρεῖς ἕτεροι Ἀρχιερεῖς, σημειώθηκε χαρακτηριστικά: *«Μόνον μία λύπη συνεῖχε τὰς ψυχὰς ὅλων, ἡ ἀπουσία τοῦ ἀσθενοῦντος Σεβασμιωτάτου Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου»*[29].

Ἐν τούτοις, πληροφορούμαστε ὅτι ἐνῶ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἔστελναν κάποιο χρηματικὸ ποσόν, ὡς συνεισφορὰ στὰ ἔξοδα νοσηλείας τοῦ ἀσθενοῦντος Ἐπισκόπου στὸν Βόλο, αὐτὸ εἶχε ὑποστεῖ περικοπὴ τὸ διάστημα ἐκεῖνο, πρᾶγμα ποὺ δημιούργησε δυσφορία καὶ διαμαρτυρία, ὅπως καὶ αἴτηση τὸ βοήθημα νὰ

28. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ἀστορίας Πέτρος βοήθησε στὴν δημιουργία καλῆς διαθέσεως τῶν Ρώσων ἔναντι τῶν Ἑλλήνων, παρὰ τὰ προβλήματα, καὶ τοῦτο προφανῶς ἐκτιμήθηκε δεόντως γι' αὐτὸ καὶ κατόπιν αἰτήσεώς του, ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν Ἑλλάδι ὡς «ἀντεπιστέλλον» Μέλος καὶ Ἔξαρχος αὐτῆς ἐν Ἀμερικῇ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1967, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 523-524/15.8.1967, σελ. 16).

29. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 509-510/15.1.1967, σελ. 10.

αὐξηθεῖ *«ἔναντι τοῦ ἀναπήρου καταστάντος Ἱεράρχου»*[30].

Ἀπὸ τὸν Βόλο, ἡ εὐσεβὴς νοσηλεύτρια Δέσποινα γράφει στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς στὶς 23.2.1967, σχετικὰ μὲ τὶς προσπάθειες γιὰ τὴν βοήθηση τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως:

«...Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἐπιμένουν νὰ πᾶμε διὰ νὰ κάμῃ (ὁ Σεβ/τος) μαθήματα ὁμιλητικῆς ἀπὸ κάποιον ἰατρόν. Τί νὰ κάνωμεν δὲν ξεύρομεν· πότε θέλει καὶ πότε λέει ὄχι. Σκέπτεται τὸν Βόλον νὰ μὴν γίνουν πάλιν ἄνω-κάτω, διότι δυστυχῶς οἱ Χριστιανοί μας δὲν ἔχουν τὴν κατάλληλον συμπεριφορὰν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ οἱ ἐγωϊσμοὶ τὰ μεγαλώνουν περισσότερον· ***ἐνῶ ὅταν εἶναι ὁ Δεσπότης ἐδῶ, τίποτε κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ καὶ νὰ κάμῃ χωρὶς τὴν γνώμην του καὶ δόξα τῷ Θεῷ ἔχομεν ἡσυχίαν...»***[31].

Εἶναι καὶ πάλι ἐντυπωσιακὴ καὶ ἄξια τονισμοῦ ἡ ποιμαντικὴ πατρικὴ εὐθύνη, ὅπως καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως· παρὰ τὶς οἰκονομικὲς δυσχέρειες, ἂν καὶ τοῦ γίνεται πρόταση γιὰ βελτίωση τῆς ἱκανότητος ὁμιλίας του, αὐτὸς τελικὰ διστάζει νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀθήνα, ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ παραμείνει γιὰ κάποιο διάστημα, σκεπτόμενος τὴν ὠφέλεια τῶν Χριστιανῶν· ἀφοῦ ἡ ἀπουσία του θὰ τοὺς βλάψει, ἐνῶ ἡ παρουσία του ἔστω καὶ σιωπηλὴ τοὺς προστατεύει ἀπὸ ἐκτροπές, προτιμᾶ νὰ παραμείνει ὡς ἔχει, ἐμπιστευόμενος τὴν θεία Πρόνοια.

Τὸ καθημερινὸ πρόγραμμα τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως ἦταν προφανῶς ὀδυνηρό, διότι ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν πολλὲς πρακτικὲς δυσκολίες σχετικὰ μὲ τὴν νοσηλεία καὶ ἐξυπηρέτησή του· παράλληλα, δὲν ἔπαυε νὰ τὸν ἀπασχολεῖ ἡ ἔγνοια γιὰ τὴν κατάσταση τῶν Ναῶν καὶ τῶν πιστῶν. Συνήθως ἦταν σκυφτός, μὲ γερμένη ἐλαφρῶς τὴν κεφαλήν, παραδομένος σὲ θεῖες ἀδολε-

30. Πρακτικὸν 698/30.1.1967 Κοινότητος Καβάλας, κατὰ ἐνημέρωσιν ὑπὸ τῆς ΠΘΕΟΚ (στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 186-187). Ἀναφορὰ στὸ θέμα αὐτὸ γίνεται στὸ ὑπ' ἀριθ. 664/23.12.1966 κείμενο τῆς ΠΘΕΟΚ σχετικὰ μὲ τὴν περικοπὴ τοῦ χρηματικοῦ βοηθήματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη καὶ γίνεται προτροπὴ γιὰ ἔκφραση διαμαρτυρίας πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἀτόπου τούτου. Νέα διαμαρτυρία τῆς Κοινότητος Καβάλας πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ἔγινε καὶ στὶς 19.3.1967 (βλ. *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 189).

31. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

σχίες, στὴν προσευχὴ ὑπὲρ αὐτοῦ, τοῦ Ποιμνίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀναμένων τὴν θεία παρηγορία καὶ ἐνίσχυση. Ἀνθρωπίνως, εἶχε τὴν παρηγορία τῶν δύο καλῶν Ἱερέων, π. Σεραφεὶμ καὶ π. Γεωργίου, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν καὶ βοηθῶν του, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἐπεδείκνυαν θυσιαστικὴ ἀγάπη καὶ σεβασμό. Ὅμως ἡ ἄνωθεν παρηγορία ἦταν ἡ πιὸ σημαντική, ἡ ὁποία τοῦ ἔδιδε καρτερία καὶ αὔξηση τῆς ὑπομονῆς στὴν δοκιμασία του. Παρηγορία του ἦταν καὶ ἡ ἐπίσκεψη ἀπὸ μακριὰ ἀγαπητῶν προσώπων, ὅπως τῶν Μοναζουσῶν τῆς Μονῆς τῆς Ὑπαπαντῆς. Γράφει ἡ νοσηλεύτρια Δέσποινα πρὸς τὴν Μονὴ στὶς 19.7.1967:

«...Χάρηκε πολὺ ὁ Σεβασμιώτατος ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι μπορεῖ νὰ ἔλθουν οἱ Μοναχὲς ἀπὸ τὴν Ἱ. Μονὴ Ὑπαπαντῆς στὸν Βόλο γιὰ ἐπίσκεψιν. Εἰς ἀπάντησιν μοῦ εἶπε: - Ἄ! ἔτσι, καὶ σὲ λίγο: Πᾶμε; Πᾶμε, τοῦ λέγω, Σεβασμιώτατε, ποῦ θέλετε στὴν Καβάλα στὰ κορίτσια; - Ναί, μοῦ εἶπε, καὶ σὲ λίγο καιρὸ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ πᾶμε καὶ χαιρόταν, καὶ σὲ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπογεύματος ἐψέλιζε τὰ ὀνόματα: Συγκλητική, Μαγδαληνή, Κυριακή, Ἄννα, Θεονύμφη, Φεβρωνία... Σᾶς τὰ γράφω κατὰ σειράν, ὅπως τὰ ἐπρόφερε...»[32].

***

π. Αὐγουστῖνος Καντιώτης.

Ὅμως, τοὺς προηγουμένους μῆνες συνέβησαν σημαντικὰ γεγονότα. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν 19.3.1967, ἑορτάσθηκε στὸ κινηματοθέατρο «Ἀκροπὸλ» στὴν Ἀθήνα, μὲ πολὺ ἔντονο ὁμολογιακὸ φρόνημα διαμαρτυρίας γιὰ τὴν συνεχιζόμενη ἀδικία, μὲ διωκτικοὺς σκοπούς, εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀρχιερεῖς, Κλῆρος καὶ λαὸς ἐξέφρασαν μὲ δυναμικὸ τρόπο τὴν δυσαρέσκειά τους, ὅπως καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα γιὰ συνέχιση τοῦ Ἀγῶνος μέχρις ἐσχάτων. Ἡ ἔκπληξις ἦταν ὅτι προσῆλθε καὶ ὁ ξακουστὸς Ἱεροκήρυκας Ἀρχιμ. Αὐγουστῖνος Καντιώτης, ὁ ὁποῖος χαιρέτισε τὴν Ἐκδήλωση, ξεσηκώνοντας τὰ πλήθη μὲ τὸν ἀγωνιστικὸ παλμό του, ἂν καὶ τόνισε ὅτι δὲν προσῆλθε γιὰ νὰ μιλήσει, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀναπνεύσει κοντά τους *«ὀλίγον ὀξυγό-*

32. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

νον γῆς Ὀρθοδοξίας»[33]. Ἑτοιμάσθηκε μάλιστα Ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἐστάλη σὲ κάθε ἐνδιαφερόμενο καὶ δημοσιεύθηκε[34].

Τὸν Ἀπρίλιο ἐπιβλήθηκε ὡς γνωστὸν ἡ δικτατορία, ἡ ὁποία χρησιμοποίησε κατὰ κόρον ἐθνικοθρησκευτικὰ συνθήματα καὶ σύμβολα γιὰ νὰ ἀποκτήσει λαϊκὸ ἔρεισμα. Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας προσπάθησε νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπὸ τὸ γεγονός, προβάλλοντας τὰ δίκαια καὶ τὰ αἰτήματά της στοὺς κρατοῦντες καὶ αἰτουμένη ἐκπλήρωσή τους. Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔτυχε τῆς προσοχῆς τῶν τότε κρατούντων, στοὺς ὁποίους κατετέθησαν σχετικὰ Ὑπομνήματα[35] καὶ ἔγιναν συναντήσεις, μὲ ἐλπίδες ἀγαθὲς ὅτι θὰ ὑπῆρχε ἡ δέουσα κατανόηση.

Τὸ ὄνομα τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου συμπεριελήφθη σὲ δύο Εὐχετήρια τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνο καὶ πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς τότε λεγομένης Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως Κων/νο Κόλλια[36].

---

33. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 514-515/1.4.1967 (Ἀφιέρωμα 16σελίδου τεύχους στὸν ἑορτασμὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας).

34. Αὐτόθι, σελ. 14.

35. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 522/15.7.1967, σελ. 1-3, Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνηση, ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο. Εἰς αὐτὸ τονίζεται μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ὁ κύριος ὄγκος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ἀκολουθεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία μας, ἡ ὁποία διακρατεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου *«ταμεῖσαν ὁδὸν τῆς μετριοπαθείας· ὑπάρχουν καὶ ἀνεξάρτητοι ἀφ᾽ ἡμῶν ὁμάδες τινές, δικαιολογοῦσαί πως τὴν διαπίστωσιν ἀσυδοσίας τινός»* (σελ. 2). Προτείνονται ὡς λύσεις εἴτε ἡ ἐπαναφορὰ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου γιὰ νὰ παύσει τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα, εἴτε ἡ σύσταση ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση διερευνητικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία νὰ προβεῖ στὴν ἀναγνώριση τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ὡς *«Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνίας ὑπὸ Ποιμένας καὶ Ἀρχηγούς»,* ποὺ νὰ ἀναφέρονται περὶ τῆς ἐνασκήσεως τῶν καθηκόντων τους στὶς ἁρμόδιες πολιτικὲς ἀρχές, ὥστε νὰ διασφαλισθεῖ ἡ ἰδεολογική τους αὐτονομία (σελ. 2-3). Δύο χρόνια ἀργότερα, κύριο ἄρθρο (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 567/1.6.1969, σελ. 2-3: *«Ἡ ἀξία τοῦ Ἀγῶνος τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»)* προτρέπει τὴν Κυβέρνηση νὰ βοηθήσει στὴν *«λείανσιν τῶν σχέσεων»* Πατρίου καὶ Κρατούσης Ἐκκλησίας, γιὰ *παράλληλη ὅδευση* πρὸς τὴν μέλλουσα νὰ συνέλθει Πανορθόδοξη Σύνοδο, μόνη ἁρμοδία νὰ ἐπιλύσει τὸ σοβοῦν ζήτημα, τὸ ὁποῖο εἶναι ἐγγεγραμμένο στὸν Κατάλογο τῶν Θεμάτων της. Ὅπως διαπιστώνουμε, οἱ ἐλπίδες αὐτὲς συνεχίζουν νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ ἐκφράζονται ἐπίσημα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας.

36. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 519/1.6.1967, σελ. 8.

Εἶναι πάντως ἐντυπωσιακόν, ὅτι ἡ χειροτονία τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μεταξὺ ἄλλων καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Αὐγουστίνου Καντιώτου ὡς Μητροπολίτου Φλωρίνης ἀπὸ τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο τῶν Νεοημερολογιτῶν Ἱερώνυμο καὶ τὴν Ἀριστίνδην Σύνοδό του, χαιρετίσθηκε μὲ ἰδιαίτερα θερμὸ τρόπο διὰ σχετικοῦ δημοσιεύματος στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας[37].

Ἀργότερα ὅμως, ὅταν ὁ Φλωρίνης Αὐγουστῖνος ἐστράφη δυστυχῶς ἐναντίον τοῦ Πατρίου, ἴσως διότι θίχτηκε ἀπὸ κείμενα σχετικὰ μὲ τὴν ἀσυνέπειά του σὲ θέματα Πίστεως λόγῳ τῆς κοινωνίας του μὲ τοὺς Οἰκουμενιστάς, ἦταν ἀνάγκη νὰ ὑπάρξει ἐπίσημη διαμαρτυρία ἔναντί του[38].

Στὰ τέλη Ἰουλίου μὲ ἀρχὲς Αὐγούστου τοῦ 1967, προσῆλθε στὴν Ἑλλάδα ὁ Ἐπίσκοπος Ἀστορίας Πέτρος, ὁ ὁποῖος κατόπιν αἰτήσεώς του ἔγινε πλέον δεκτὸς ὡς «ἀντεπιστέλλον» μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Ἔξαρχος αὐτῆς στὴν Ἀμερική[28]. Καὶ ἀμέσως, πρώτη ἐνέργειά του ἦταν νὰ μεταβεῖ στὴν γενέτειρά του νῆσο τῆς Χίου μαζὶ μὲ τὸν αὐτάδελφό του Ἀρχιμ. Νήφωνα. Κατὰ τὴν ἐκεῖ δεκαήμερη παραμονή του τέλεσε Θεία Λειτουργία στὴν Μονὴ

37. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 521/1.7.1967, σελ. 8. Μερικοὺς μῆνες ἀργότερα, δημοσιεύθηκε Ὑπόμνημα πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα ὁμάδος Κατηχητῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τοῦ Νέου Ἡμερολογίου (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 529/1.11.1967, σελ. 1-4), ὅπου γίνεται ἔκκληση γιὰ ἐπάνοδο στὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο μὲ ἐντυπωσιακὴ ἐπιχειρηματολογία καὶ ἐπίκληση ἀκόμη καὶ τοῦ Θαύματος τοῦ Τ. Σταυροῦ τοῦ 1925! Γράφουν ὀρθά: *«Ἡμεῖς θεωροῦμεν τοὺς Παλαιοημερολογίτας ὡς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ἀδελφούς μας καὶ ὡς δογματικῶς ἐν τάξει. Αἴσθημα δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας μᾶς ἀναγκάζει νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀντίδρασίν τους ὡς ἁγίαν θρησκευτικὴν ἀντίληψιν καὶ ὡς ἐκδήλωσιν νὰ διατηρήσουν ἀμετακίνητον τὴν περιοχὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, καὶ ὡς ζήτημα συνειδήσεως. Δὲν εἶναι σχίσμα περὶ Ἡμερολογίου, ἀλλὰ περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἑορτολογίου ποὺ ἔχει δογματικὸν χαρακτῆρα ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς».* Θυμίζουν ἀκόμη στὸν Οἰκουμενιστὴ Πατριάρχη ὅτι πρὶν ἀπὸ κάθε ἑνωτικὴ προσπάθεια μὲ τοὺς ἔξω, προέχει ἡ ἀνάγκη συμφωνίας καὶ ἑνώσεως τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ζητοῦν τὴν ἐπαναρραφὴ τοῦ διασχισθέντος Χιτῶνος τοῦ Κυρίου διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς στὴν προτέρα Ἑορτολογικὴ τάξη. Διαφορετικά, ὁ εὐσεβὴς λαὸς θὰ πρέπει νὰ πράξει τὸν καθῆκον του γιὰ ἐπιστροφὴ καὶ περιφρούρηση τοῦ πολυτίμου θησαυροῦ τῆς Πίστεως. Ἀπὸ μέρους μας θὰ ἀναφωνούσαμε ἀκόμη καὶ σήμερα: Γένοιτο!

38. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 582/8.1.1970, σελ. 1-4.

τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, Τρισάγια στοὺς Τάφους τῶν ἁγίων Γερόντων Παχωμίου τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Δαμασκηνοῦ τῆς Ἐλεούσης, πραγματοποίησε προσκυνήματα κ.λπ.. Οἱ πιστοί μας τῆς νήσου ἐνισχύθηκαν πάρα πολύ, διότι πρώτη φορὰ ἐπισκεπτόταν τὴν νῆσο καὶ ἱερουργοῦσε Ἀρχιερεὺς τοῦ Πατρίου ἀπὸ τὸ Ἡμερολογιακὸ σχίσμα τοῦ 1924![39]

Ὁ Ἀστορίας Πέτρος προέστη τῆς Πανηγύρεως τῆς Μεταμορφώσεως στὴν Κυψέλη Ἀθηνῶν καὶ λειτούργησε στὸ Πυρὶ Θηβῶν[40], ἔλαβε μέρος στὴν Πανήγυρη τῆς Παναγίας Προυσιωτίσσης στὸν Τσακὸ Ἁγίας Παρασκευῆς μὲ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο[41] καὶ ἐπίσης μετέβη στὶς Σέρρες γιὰ τὴν Πανήγυρη τοῦ Ναοῦ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅπως καὶ στὴν Θεσσαλονίκη[42].

Ἅπαντες δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου, *«ἐπεσκέφθησαν εἰς Βόλον τὸν ἀσθενοῦντα συνάδελφόν των Σεβ. Μαγνησίας κ.κ. Χρυσόστομον»*[43]. Περὶ τούτου, ἔχουμε σχετικὴ ἀναφορὰ ἀπὸ τὴν νοσηλεύτρια Δέσποινα, σὲ ἐπιστολή της πρὸς τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τῆς 7.9.1967:

«...Εἰς τὰς 30 Αὐγούστου, ἐπεσκέφθησαν τὸν Σεβασμιώτατον ἡ Ἁγία Σύνοδος, ἦλθον στὰς 10 ἡ ὥρα τὸ πρωὶ καὶ στὰς 2 τὸ ἀπόγευμα ἔφυγαν. Χάρηκε πολὺ ὁ Σεβασμιώτατος καὶ ἔβγαλαν ὅλοι μαζῖ φωτογραφίαν, ὅπως θὰ τὴν δῆτε· ἀλλὰ μόλις ἔφυγαν καὶ ἐγὼ θὰ πήγαινα στὸ φωτογραφεῖον νὰ δώσω τὶς παραγγελίες, μοῦ λέγει ὁ Σεβασμιώτατος: -Καὶ γιὰ τὰ κορίτσια, ἐννοοῦσε ἐσᾶς, νὰ βγάλω περισσότερες γιὰ νὰ στείλωμεν καὶ σὲ σᾶς. Πόσο συγκινοῦμαι τὶς στιγμὲς αὐτὲς ποὺ αὐθόρμητα ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπην του πρὸς ὅλους Σας καὶ ὁπόσον ἐκτιμᾶ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ποὺ ἐξελέξατε! Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ εἶπα χθὲς βράδυ ὅταν ἐπῆρα τὶς φωτογραφίες: -Πατέρα μου εἶσθε πιὸ λαμπερὸς ἀπὸ ὅλους, παρ' ὅλον ποὺ εἶσθε καὶ μεγα-

---

39. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 525/1.9.1967, σελ. 8.

40. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 526/15.9.1967, σελ. 4, 8.

41. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 530/15.11.1967, σελ. 4.

42. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 527/1.10.1967, σελ. 8.

43. Αὐτόθι. Φωτογραφία ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη δημοσιεύθηκε πρωτοσέλιδη ἀργότερα, εἰς ἔνδειξιν καὶ ἔκφρασιν Συνοδικῶν ἑορτίων εὐχῶν (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 531-532/15.12.1967).

Ἱερὰ Σύνοδος Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (Βόλος, Αὔγουστος 1967).

λύτερος ὅλων[44]*, ἀλλὰ καὶ τόσον ἡ ἀσθένεια σᾶς ἔχει ταλαιπωρήσει...»*[45].

Σὲ ἕτερη ἐπιστολὴ τῆς διακονήτριας Δέσποινας τῆς 26.9.1967 γράφονται καὶ τὰ ἑξῆς: *«...Χθὲς Κυριακὴ πρωί, μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, εἶχε ὁ π. Σεραφεὶμ βάπτισμα καὶ ζήτησε (ὁ Σεβ/τος) νὰ πάῃ κάτω νὰ τὸν παρακολουθήσῃ· καὶ ἀφοῦ τὸν παρακολούθησε, δὲν τοῦ εἶπε τίποτε αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ τὸ ἀπόγευμα ποὺ ἦλθε γιὰ τὸν Ἑσπερινόν, τοῦ εἶπε νὰ πάρῃ τὸ βιβλίον καὶ νὰ διαβάσῃ στὸ σημεῖον ποὺ ἀντελήφθη ὅτι ἐνῷ ἐφύσηξε τρεῖς φορὲς στὸν ἁγιασμὸν τοῦ ὕδατος, δὲν ἔκαμε κατόπιν καὶ διὰ τῆς χειρός του τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὅπως διαλαμβάνει ἡ Ἀκολουθία καὶ τὸ κατάλαβε καὶ ὁ Παπᾶς καὶ τοῦ εἶπε: -Ναί, Σεβασμιώτατε, τὸ*

44. Ὁ Μαγνησίας γεννήθηκε τὸ 1910, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος τὸ 1912, ὁ Ἀστορίας τὸ 1915, ὁ Σαλαμῖνος τὸ 1920 καὶ ὁ Διαυλείας τὸ 1926.

45. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

θυμήθηκα κατόπιν, ἀλλὰ εἶχα προχωρήσει. Ἐκεῖνο ποὺ διαβλέπω Γερόντισσά μου, εἶναι ὅτι εἰς τὸν βασανισμένον Πατέρα μας, ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐξουσίαν εἰς τὸν Σατανᾶν νὰ τὸν πειράζῃ, διὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ ἴσως, ἀλλὰ τοῦ ἔβαλε καὶ περιορισμὸν λέγοντάς του ὅτι: δὲν θὰ πειράξῃς τὸ μυαλό, ὅπως καὶ τὸν Ἰώβ. Ἂς εὐχηθοῦμε νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὴν Ἰώβειον ὑπομονήν...»[46].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή της ἡ ἐπιμελὴς Δέσποινα γράφει ἀπὸ τὸν Βόλο στὶς 27.10.1967 πρὸς τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς:

«...Πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ Σεβασμιωτάτου ἦλθεν ἀπὸ τὴν Πάρον ὁ Ἡγούμενος τῆς γυναικείας Μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ὁ π. Μᾶρκος Χανιώτης. Ὅπου ἡγουμένευσεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν μία Βολιώτισσα κόρη, Ἐγγλέζου τὸ ἐπώνυμον καὶ ἡ ὁποία ἐμεγάλωσε σχεδὸν τὸν Δεσπότην, διότι ἦτο μὲ τὴν ψυχομητέρα του φίλες καὶ ὁμόφρονες καὶ σὲ μία γειτονιά· καὶ τὴν λέει ὁ Δεσπότης ψυχομάννα, τόσον τὴν ἐκτιμᾶ, διότι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐγνώρισαν μικρὸν καὶ τὸν ἐβοήθησαν ἡ ἐπιζῶσα εἶναι αὐτὴ 100 χρονῶν τώρα. Καὶ μόλις ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος ἔκαμε ἀμέσως ταξείδι νὰ πάῃ νὰ πάρῃ τὴν εὐχήν της καὶ νὰ τὴν ἰδῇ· διότι μαθητὴς ὤν ὁ Σεβασμιώτατος, τῆς ἔλεγε: Θεία Σοφία, ἐγὼ θὰ γίνω Δεσπότης καὶ θὰ μοῦ φιλᾶς τὸ χέρι. Καὶ τώρα τοῦ παρήγγειλε μέσῳ τοῦ π. Μάρκου ὅτι εἶπε ἡ ψυχομάννα νὰ σοῦ βάλω τρεῖς μετάνοιες καὶ ὅτι δὲν θὰ πεθάνῃ ἕως ὅτου γίνῃς καλὰ καὶ ἔλθῃς νὰ σὲ ἰδῶ καὶ τότε θὰ πῇ τὸ Νῦν ἀπολύεις τὴν δούλην σου, Δέσποτα[47]*. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 28/10 ν.ἡ., ἦλθαν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ οἱ λίαν προσφιλεῖς ἀδελφοὶ τῆς Καβάλας καὶ χάρηκε πολύ. Γιὰ πρώτη φορὰ ζήτησε νὰ κατέβῃ στὴν Θεία Λειτουργία, τὴν ὁποία παρηκολούθησε ἀπὸ τὸ Ἱερόν, ἀλλὰ πολὺ συγκινήθηκε ὅταν τὸν χαιρέτισε ὁ κ. Στεφανίδης (ἐκ Καβάλας)· καὶ οἱ δύο ἀνελύθησαν εἰς δάκρυα.*

---

46. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

47. Τελικὰ ἡ ἐνάρετη Γερόντισσα Συγκλητική, Προηγουμένη τῆς Μονῆς στὴν Πάρο, ἐκοιμήθη τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ μεθεπομένου ἔτους 1969 (α΄ Σάββατο Νηστειῶν), ἀφοῦ κοινώνησε καὶ προεῖπε ὅτι θὰ τὴν παραλάβουν οἱ Ἅγιοι Καβαλλάρηδες· ὅταν δὲ ἡ ψυχή της ἐξήρχετο, τὸ πρόσωπό της ἄστραψε μὲ ἐξαίσια λάμψη κατὰ μαρτυρία τῶν παρόντων (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 564/15.4.1969, σελ. 4). Τέτοια Ὁσία καὶ Ὁμολογήτρια ἦταν καὶ αὐτὴ ἡ ψυχομητέρα τοῦ Βιογραφουμένου μας.

Παρ' ὅλον ποὺ συγκινήθηκε, μετὰ εἶχε μεγάλην χαράν»[47α].

Γιὰ τὴν ἐπίσκεψη ἀπὸ τὴν Καβάλα γίνεται ἀναφορὰ καὶ σὲ Πρακτικὸ τῆς Διοικήσεως τῆς Κοινότητος[48], ὅπου ἀναγράφεται ὅτι οἱ Νικ. Στεφανίδης, Ἀχ. Δημητριάδης, Ἀχ. Θεοδωρίδης, Ἰσ. Καλτσίδης καὶ Κων. Εὐστρατίου *«ἐπεσκέφθησαν εἰς Βόλον τὸν ἀσθενοῦντα Σεβ/τον Ἐπίσκοπον κ.κ. Χρυσόστομον Νασλίμην. Ἡ συγκίνησις τοῦ Σεβ/του ἦτο ἀπερίγραπτος μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ θερμὴν ἀγάπην. Ἐκεῖ εὑρίσκετο καὶ ἐξ Ἀθηνῶν ὁ π. Μᾶρκος Χανιώτης, ὅστις παρεκινήθη ὅπως φροντίσωσιν ἐκ τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τὴν καλυτέραν περίθαλψιν τοῦ ἀνιάτως ἀσθενοῦντος Ἐπισκόπου μας»*[48].

Σὲ νεώτερη ἐπιστολὴ τῆς θεοσεβοῦς Δέσποινας τῆς 20.11. 1967 πρὸς τὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς, διαβάζουμε:

«...Καὶ τώρα σᾶς γράφω τὰ νέα μας ἀπὸ τὴν ἑορτὴν (τοῦ Σεβ/του). Περάσαμε πολὺ ὡραία, παρ' ὅλον ποὺ ἦταν κακοκαιρία, ἔρριχνε χιονόνερο καὶ [ὅταν] ἐξηντλήθη καὶ τὸ τελευταῖον λεπτὸν καὶ ἤρχισεν ὁ Ἑσπερινός, ἐζήτησε νὰ κατέβῃ κάτω στὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀνεβῇ στὸν θρόνον, ἀφοῦ δὲν μᾶς ἐτίμησε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀδελφούς, γιατὶ ὅλο καὶ κάποιον περίμενε. Ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα συγκινήθηκε καὶ ἔκλαιγαν ὅταν τὸν εἶδαν. Ἀλλὰ πιὸ συγκινητικὴ ἦταν ἡ στιγμὴ ὅταν ὁ π. Σεραφεὶμ ἐξῆλθε πρὸς προϋπάντησίν του μὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἔξω τῶν θυρῶν τοῦ Ναοῦ μὲ πνιγμένην φωνὴν καὶ μὲ λυγμοὺς ἔκαμε τὴν αἴτησιν καὶ ὁ Δεσπότης ἔκλαυσε καὶ βοηθούμενος ἀνέβη στὸν θρόνον καὶ ἀπὸ χαρὰν ἔκλαιον ὅλοι. Αὐτὸ ἔγινε καὶ τὴν ἐπαύριον τὸ πρωί, δόξα τῷ Θεῷ ἐφέτος καλύτερα ἀπὸ πέρυσι...»[49].

Ἐντὸς τοῦ 1968 μαθαίνουμε ἀπὸ ἐπιστολὲς τῆς Κοινότητος τῶν Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης, ὅτι ἡ Κοινότητά τους συμμετεῖχε μηνιαίως σὲ οἰκονομικὴ εἰσφορὰ συμβολικῆς συμπαραστάσεως, διὰ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν *«ἔναντι τῶν ὑμετέρων (τοῦ Σεβ/του) πολλαπλῶν ἰατροφαρμακευτικῶν δαπανῶν»*[50]. Οἱ οἰκονο-

47α. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

48. Πρακτικὸν 710/30.10.1967, στὸ *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 190.

49. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

50. Ἐπιστολὲς ὑπ' ἀριθ. 15/25.3.1968, 44/14-27.9.1968, 46/13-26.11. 1968 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

μικὲς αὐτὲς εἰσφορές, συνοδευόμενες ἀπὸ εὐχὲς ἀγάπης, σεβασμοῦ καὶ ἐνδιαφέροντος, ἀποδεικνύουν ὁπωσδήποτε τὴν ἐκτίμηση ποὺ ἔτρεφαν ἔναντι τοῦ ἀσθενοῦντος ἀγωνιστοῦ Ἀρχιερέως στελέχη τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Παρὰ τὶς ἐνίοτε πικρίες ποὺ ἀνεφύοντο, ὅμως δὲν ἐπηρέαζαν τὰ βαθιὰ ἀμοιβαῖα αἰσθήματα χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, καὶ τοῦτο εἶναι δίκαιο νὰ προβάλλεται καὶ νὰ ἐπαινεῖται.

Ὁ Ζηλωτὴς Ἱερομόναχος π. Γεώργιος ἀπὸ τὴν Προβάτα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο τῆς 13.4.1968, ἀποστέλλει ἀναστάσιμες υἱικὲς εὐχὲς *«ὁμοῦ μὲ τὴν ἔκφρασιν τῆς συμπαθείας μου διὰ τὴν πάσχουσαν ὑγείαν σας. Εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς δοκιμασίας σας δὲν σᾶς λησμονῶμεν, Σεβασμιώτατε, πάντοτε παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν νὰ παρέχῃ Ὑμῖν τὴν σωτήριον ὑπομονήν, καὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἴασιν τῆς πασχούσης ὑγείας σας»*[51].

Τέτοιου εἴδους εἰλικρινεῖς ἐκφράσεις προσευχητικῆς συμπαραστάσεως καὶ μάλιστα ἀπὸ σεβαστοὺς Ἁγιορεῖτες Πατέρες, ἀνεπτέρωναν ὁπωσδήποτε τὸ ἠθικὸ τοῦ ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου καὶ τοῦ ἔδιναν πνευματικὴ δύναμη καὶ αἰσιοδοξία.

Κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονίας του (21.5. 1968) ἐπισκέφθηκαν τὸν ἀσθενοῦντα Ἀρχιερέα στὸν Βόλο ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, μὲ τὸν Αἰδ. π. Στυλιανὸ Μουσᾶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τὸ Προεδρεῖο τῆς ἐκεῖ Κοινότητος[52].

Κατόπιν τούτου, οἱ τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης ἀπέστειλαν ἀπὸ 23.5.1968 εὐχαριστήριο ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ περιποίηση ποὺ ἔτυχαν κατὰ τὴν ἐπίσκεψή τους στὸν Βόλο. Ὑπόσχονται ὅτι θὰ συνεχίσουν νὰ προσεύχονται γιὰ τὴν πολύτιμη ὑγεία του, *«ἥτις εἶναι λίαν ἀπαραίτητος, διὰ τὸν ὑφ᾽ ἡμῶν διεξαγόμενον Ἱερόν μας Ἀγῶνα»,* καὶ ἐκφράζουν τὴν εὐχὴ νὰ ταξιδεύσει εἰ δυνατὸν στὴν Θεσσαλονίκη, *«ἐφ᾽ ὅσον καὶ ὁ Ἅγιος Πρόεδρος ἐξεδήλωσεν ἐπιθυμίαν ὅπως προσέλθῃ ἐνταῦθα κατὰ τὸν χρόνον τῆς Ὑμετέρας ἀφίξεως»*[53].

51. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

52. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 544/15.6.1968, σελ. 4.

53. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἐπίσκεψη Ἀρχ/που Αὐξεντίου, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη.

Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν μέχρι τότε, δύο ἤδη χρόνια ἀπὸ τῆς ἀσθενείας του, εἶχε ταξιδεύσει ἐκτὸς Βόλου, πρᾶγμα ποὺ ἔκανε ἀργότερα, ὅπως θὰ ἀναφέρουμε, κυρίως πρὸς Βόρειο Ἑλλάδα. Ὅμως, δὲν ἔχουμε πληροφορίες γιὰ μετάβασή του στὴν Θεσσαλονίκη εἰς ἀνταπόκρισιν τῆς προσκλήσεως ἐκείνης, τῆς ὁποίας ἐπίσης ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι γνωστός.

Ἐπιστολὴ φιλικὴ συμπαραστάσεως ἀπὸ 12/25.7.1968 ἐλήφθη ἀπὸ τὸν «Παπα-Στέφανον», χωρὶς νὰ εἶναι σαφὲς ἂν ἐπρόκειτο γιὰ τὸν Ἀρχιμ. π. Στέφανο Τσίκουρα ἢ κάποιον ἄλλον. Αὐτὸς ἐκφράζει τὴν χαρά του ποὺ εἶδε τὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη μὲ ἐπισκέπτες του σὲ φωτογραφία στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», τοῦ διαβεβαιώνει ὅτι φυλάσσει τὴν φωτογραφία του ποὺ ἔχει μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ παρακαλεῖ νὰ δεχθεῖ κάποια μικρὴ χρηματικὴ προσφορὰ *«εἰς ἀνάμνησιν τῆς συνεργασίας μας, διότι κἂν τῇ ψάμμῳ ἐὰν προσφέρω, οὐδὲν ἄξιον τελῶ ὅσων ὑμεῖς ἐποιήσατέ μοι»*, εὐχόμενος νυχθημερὸν *«ὑπὲρ ἀναρρώσεως ὑμετέρας ἀσθενείας»*[54].

Ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ Δημ. Μηλιώνη ἀπὸ τὴν Βερδικοῦσσα

54. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἐλασσόνος τῆς 14.7.1968 πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο γράφει ὅτι, ἐνθυμοῦνται παλαιὲς ἡμέρες δόξης καὶ ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, καθὼς πλησιάζει ἡ Ἑορτὴ τοῦ Ναοῦ τους τοῦ Προφήτου Ἠλιού. Καὶ παρακαλοῦν νὰ τιμήσει τὴν Ἑορτή τους μὲ τὴν παρουσία του γιὰ νὰ συνευφρανθοῦν πνευματικῶς[55].

Δὲν γνωρίζουμε ἐπίσης ἐὰν ὁ ἀσθενῶν Ἱεράρχης ἦταν εἰς θέσιν νὰ μεταβεῖ σὲ Πανήγυρη Ναοῦ, πρᾶγμα ὁπωσδήποτε δύσκολο καὶ ἀπαιτητικό, ἐφ' ὅσον πέραν τοῦ προβλήματος δυσκινησίας, ἀδυνατοῦσε νὰ ὁμιλήσει δεόντως ὅπως ἀπαιτεῖται σὲ τέτοια ἐπίσημη καὶ χαρμόσυνη περίσταση.

Ἔχουν διασωθεῖ ἐπιστολὲς πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο Ἐργαστηρίου Ἐκκλησιαστικῶν Εἰδῶν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου (1968) σχετικὰ μὲ ἀργυρᾶ ἅγια Ποτήρια, περὶ τῶν ὁποίων, ὡς φαίνεται, ἐνδιαφερόταν νὰ προμηθευτεῖ ὁ ἀσθενῶν Ἐπίσκοπος, ἄγνωστο γιὰ ποιὸν λόγο καὶ προορισμό. Σὲ ἐπιστολὴ τῆς 2.11.1968 βεβαιώνουν εἰς αὐτὸν ὅτι τὸ ἅγιο Ποτήριο τῆς παραγγελίας του ἀποστέλλεται, τοῦ προτείνουν δὲ καὶ ἕτερο ἐξόχου τέχνης, ὡς αὐθεντικὸ ρωσικὸ κειμήλιο, μὲ χρηματικὴ ἔκπτωση. Καὶ τοῦτο, *«ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης ἐκτιμᾶ τὸ ὡραῖον ἰδιαιτέρως»*[56].

Ἡ ἔκφρασις αὐτὴ δὲν τυγχάνει ἁπλῶς κολακευτική, ἄνευ ἀντικρίσματος, ἀλλὰ ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ ὁ εὐλαβὴς Ἱεράρχης παρὰ τὴν οἰκονομικὴ δυσχέρειά του καὶ τὴν ἰσορροπημένη μετριοφροσύνη του, ἦταν πράγματι θιασώτης τοῦ ὡραίου καὶ ποιοτικοῦ στὴν ἐκκλησιαστικὴ διακόσμηση καὶ γενικὰ στὰ ἐκκλησιαστικὰ εἴδη. Σὲ ἑτέρα ἐπιστολὴ (13.11.1968) παρέχεται ἡ βεβαίωσις ὅτι τελικῶς τοῦ ἐστάλη τὸ ρωσικὸ κειμηλιῶδες ἅγιο Ποτήριο, μὲ μιὰ ἀργυρᾶ ρωσικὴ λαβίδα ὡς δῶρο. *«Ἐλπίζομεν ὅτι τοῦτο θὰ ἤρεσεν εἰς τὴν Ὑμετέρα Σεβασμιότητα. Ἐν ἀναμονῇ τῶν καλῶν Σας εἰδήσεων, παρακαλοῦμεν δεχθῆτε τὰς εὐχαριστίας μας καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ μας»*[56].

Στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ

---

55. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

56. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

τὸ προηγούμενο ἔτος 1967 νὰ ἀνεγείρεται Παρεκκλήσιο τῶν Ἁγίων Θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης, μὲ προτροπὴ καὶ δωρεὰ κάποιας πιστῆς ἀπὸ τὴν Ἀμερική. Τὸ Παρεκκλήσιο ἑτοιμάσθηκε τὸ ἔτος 1968, ἀλλὰ ἔσπευσε ἡ ἀστυνομία καὶ ζήτησε ἄδεια ἀνεγέρσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, μὲ τὴν ἀπειλὴ μάλιστα κατεδαφίσεως· οἱ δὲ Μοναχὲς ἀπήντησαν ὅτι ὡς ἀκολουθοῦσες τὸ Πάτριο ἔχουν ἄδεια ἀπὸ τὸν Ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπό τους, ἤτοι τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο. Ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης π. Στυλιανὸς Μουσᾶς, ὁ ὁποῖος συνέβη νὰ διέλθει ἐκεῖνο τὸ διάστημα ἀπὸ τὴν Μονή, συμβούλευσε τὶς Μοναχὲς νὰ κάνουν Τοιχογραφία ἐντὸς τοῦ Παρεκκλησίου μὲ τοὺς Ἁγίους Θεοπάτορες καὶ νὰ τοποθετήσουν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ φορητὲς ἱερὲς Εἰκόνες, ὅπως καὶ ἔγινε.

Ἐν τέλει, στὶς 13.11.1968, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, στὴν δίκη ποὺ ἔγινε γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἡ Ἡγουμένη Φεβρωνία ἐπανέλαβε τὴν θαρραλέα ἀπάντηση ὅτι ἄδεια ἔχουν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο τῶν Παλαιοεορτολογιτῶν Μαγνησίας Χρυσόστομο, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας. Ὅταν μάλιστα γνωστοποιήθηκε ἡ ὕπαρξη Τοιχογραφιῶν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, τότε οἱ δικαστὲς ἐξέδωσαν τελικὰ ἀθωωτικὴ ἀπόφαση καὶ ὁ πειρασμὸς αὐτὸς εἶχε αἴσια κατάληξη [57].

***

Ὁ Ἀστορίας Πέτρος μέσῳ ἐπιστολῆς του τῆς 4.12.1968 πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἐνημερώνει ὅτι ἐν ὄψει τῶν Ἑορτῶν ἐσωκλείει *«μικρὰν ἐπιταγήν, τὴν ὁποίαν ἀγάπης ἕνεκεν ἀποστέλλω ὡς Χριστουγεννιάτικο δῶρον, μετὰ τῶν θερμῶν μου εὐχῶν»* [58].

Λίγους μῆνες νωρίτερα, ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Λεόντιος ἔστειλε ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο (25.8/7.9.1968) σχετικὰ μὲ τὴν ἀποδοχή του ὡς μέλους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου ἐν Ἀμερικῇ (τὸ παρελθὸν ἤδη ἔτος), κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο τόσον εἶχε ἐπιμείνει νὰ συμβεῖ ἀπὸ τῆς χειροτονίας του. Ὅμως, ἐκφράζει καὶ πάλι τὴν δυσαρέσκειά του γιὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἐπι-

57. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 73-74.
58. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

Ἀρχ/πος Λεόντιος.

σκόπους, οἱ ὁποῖοι ὅσο εἶχαν τὴν ἀνάγκη του τὸν ἐλάμβαναν ὑπ' ὄψιν τους, ἐνῶ πλέον συμπεριφέρονται ἐντελῶς ἀνεξάρτητα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιπίπτουν σὲ λάθη. Μάλιστα, γράφει ὅτι εἶχαν συνάντηση τὸ θέρος τοῦ ἔτους ἐκείνου μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Διονύσιο τῶν «Ἐλευθέρων Σέρβων» ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὁ ὁποῖος ὅμως διατελεῖ ὑπὸ ἐπιτίμιο, καὶ τὸν ἐπίσκοπό του Εἰρηναῖο, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ὡς ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντα ἀπὸ μὴ ἀποδεκτοὺς Οὐκρανοὺς ἐπισκόπους τῆς Διασπορᾶς. Καὶ ἐπίσης, πληροφορεῖ ὅτι ὑπεγράφη μεταξύ τους συμφωνία προσευχητικῆς κοινωνίας, τονίζοντας ὅτι τοῦτο καθιστᾶ καὶ αὐτοὺς ἀκοινωνήτους. Γι' αὐτὸ καὶ σπεύδει νὰ προτρέψει τὸν Ἀστορίας νὰ ἐπικοινωνήσει πάραυτα μὲ τοὺς Ἐπισκόπους στὴν Ἑλλάδα, προκειμένου νὰ παύσει αὐτὴ ἡ κατάσταση καὶ νὰ ἀκυρωθεῖ, ἂν πρέπει νὰ λογίζονται ὡς Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι. Διευκρινίζει βεβαίως ὅτι γράφοντας αὐτὰ δὲν σημαίνει ὅτι ὑποστηρίζει τὸν Πατριάρχη τῶν Σέρβων Γερμανό, μὲ τὸν ὁποῖον δὲν διατηρεῖ κοινωνία, οὔτε φυσικὰ καὶ μὲ τὸν Σοβιετικὸ Πατριάρχη Μόσχας Ἀλέξιο[59].

Ἡ προφανῶς πρόχειρη καὶ ἀνεπίγνωστη ἐκείνη ἐνέργεια περὶ

59. Ἀρχεῖον Ἀστορίας Πέτρου. Ἤδη ἀπὸ τοῦ Πάσχα τοῦ 1966, ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀστορίας Πέτρο εἶχε θίξει τὸ θέμα μὴ ἀναγνωρίσεως τῶν «Ἐλευθέρων Σέρβων» Διονυσίου καὶ Εἰρηναίου, ἀφοῦ ὁ δεύτερος προέκυψε μὲ σύμπραξη «αὐτοχειροτονήτων» Οὐκρανῶν ἐπισκόπων· ὅπως ἐπίσης καὶ τῆς μὴ παραδοχῆς τοῦ Σέρβου Πατριάρχου Γερμανοῦ, γι' αὐτὸ καὶ θεωροῦσε ὅτι ἡ ΡΟΕΔ θὰ ἔπρεπε νὰ προβεῖ στὴν χειροτονία Ἐπισκόπου καὶ γιὰ τοὺς Σέρβους (προφανῶς τῆς Διασπορᾶς). Ἡ δὲ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ διὰ τοῦ ἀπὸ 9/22.8.1968 γράμματος πρὸς κάποιον Ἕλληνα Κληρικό, θεωρεῖ τοὺς «Ἐλευθέρους Σέρβους» ὡς σχισματικὴ ὁμάδα μὲ μὴ ἀναγνωρισμένες χειροτονίες, οἱ ὁποῖες ἐπιτελέσθηκαν μὲ σύμπραξη ἀντικανονικῆς Οὐκρανικῆς ὁμάδος. Ὁμολογεῖται δὲ ὅτι ἀπὸ λάθος πληροφόρηση ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος ἦλθε σὲ κοινωνία μὲ τὴν ὁμάδα αὐτὴ καὶ ἄρα κατέστησε εαυτὸν ἀκοινώνητον ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ ἕως ἀποκηρύξεως τοῦ λάθους του.

δῆθεν κοινωνίας μὲ τοὺς «Ἐλευθέρους Σέρβους», χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὸν πῶς προέκυψε καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους καὶ μάλιστα πότε καὶ ἀπὸ ποιοὺς ἀκριβῶς ὑπεγράφη, ὡς μὴ ἀπαντωμένη σὲ κάποια ἑλληνικὴ πηγή, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ναυάγησε ἐξ ἀρχῆς χωρὶς νὰ δοθεῖ συνέχεια κατὰ τὴν ἑπομένη τουλάχιστον δεκαετία[60].

Ὅπως σημειώσαμε καὶ ἄλλοτε, τὰ δείγματα τῆς πλημμελοῦς διοικήσεως στὴν Ἐκκλησία μας μὲ κύρια εὐθύνη σὲ αὐτὸ τοῦ θεωρουμένου ὡς Πρώτου καὶ τοῦ ἑκάστοτε περιβάλλοντός του ἦταν ἤδη ἱκανά, ὥστε καὶ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο νὰ στενοχωροῦν καὶ ἀπογοητεύουν, καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους λαϊκοὺς νὰ ἐπαληθεύουν στὶς δυσοίωνες προβλέψεις τους, ἀλλὰ καὶ κάθε ἐχέφρονα σοβαρὰ νὰ προβληματίζουν. Τὰ ὅσα ἀκολούθησαν κατὰ τὶς ἑπόμενες δεκαετίες, κάποια ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ προφθάσουμε νὰ δοῦμε, καὶ τὰ ὁποῖα ὁδήγησαν σὲ μεγάλη καὶ δεινὴ κρίση στὸν χῶρο μας, εἶχαν ἤδη δυστυχῶς προδιαγραφθεῖ ἀπὸ τότε. Καὶ τὸ σωτήριο Μήνυμα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας συσκοτίσθηκε ἐξ αἰτίας κακοδιαχειρίσεως ἀπὸ τοὺς ὑποτιθέμενους ἀνωτάτους ἐκπροσώπους αὐτοῦ.

ΚΑ.4. Ἐπίμοχθη συνέχεια

Κατὰ τὸ ἔτος 1969 ἔχουμε τὴν εἴδηση ὅτι μετὰ τὸ Πάσχα ὁ ἀσθενὴς Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς Φεβρωνία νὰ στείλει

60. Μὲ τοὺς «Ἐλευθέρους Σέρβους» στὴν διασπορὰ ὑπὸ τὸν μητρ. Εἰρηναῖο (Κοβάσεβιτς), ἀποβιώσαντος τοῦ Διονυσίου νωρίτερα, φαίνεται νὰ ὑπεγράφη παραδόξως στὶς 11.9.1981 ἐγκαθίδρυση κοινωνίας (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 786/Ὀκτώβριος-Νοέμβριος 1981, σελ. 9), κατόπιν μάλιστα *χειροθεσίας* τοῦ Εἰρηναίου, χωρὶς ὅμως καμμία περὶ τούτου διευκρίνιση ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ λάβει γνῶσιν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Κοινωνία μαζί τους φαίνεται νὰ ὑπῆρξε στὶς ΗΠΑ τὸν Μάρτιο τοῦ 1982 (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 789/Φεβρουάριος-Μάρτιος 1982, σελ. 9-13), στὴν Ἀθήνα τὸ 1985 (βλ. *«Φῶς Ὀρθοδοξίας»,* Ἁγίας Τριάδος Ν. Λιοσίων, 15.10.1985), καὶ στὶς ΗΠΑ τὸ 1988 καὶ 1990. Οἱ «Ἐλεύθεροι Σέρβοι» ἑνώθηκαν ἐν τέλει μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας τὸ 1992, τὸ ὁποῖο τοὺς ἔκανε ἀποδεκτοὺς στὸν ἱερατικὸ βαθμὸ ποὺ ἔφεραν. Τμῆμα αὐτῶν στὴν Αὐστραλία ἀπέρριψε τὴν ἕνωση μὲ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἑνώθηκε στὴν Ἐκκλησία μας, καὶ τελικῶς πέρασε στὴν ΡΟΕΔ (Μάϊος 2019) ὑπὸ τὸν Μητρ. Ἀγαθάγγελο, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς ὁποίας χειροτόνησε γι᾽ αὐτοὺς Ἐπίσκοπο.

ἐπειγόντως δύο Ἀδελφὲς στὸν Βόλο, ὅπως καὶ ἔγινε. Ὅταν οἱ Μοναχὲς ἔφθασαν καὶ ἔλαβαν ἐν συγκινήσει τὴν εὐχὴ τοῦ καταπονημένου Ἀρχιερέως, ἐκεῖνος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμία ὁ πολύτιμος θησαυρός του, τὸν ὁποῖον σὲ ὅλη τὴν σχετικὰ σύντομη ζωή του εἶχε ὡς τὸν πλέον ἐπέραστο καὶ ἀχώριστο σύντροφο, τ.ἔ. ἡ μεγάλη Βιβλιοθήκη του, νὰ δοθεῖ στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς[61]. Προαισθανόμενος ὅτι τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου παροικίας του πλησιάζει καὶ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὰ βιβλία, ποὺ συγκέντρωνε μὲ ἐπιμέλεια καὶ φροντίδα ἀπὸ τὴν νεότητά του, νὰ φυλαχθοῦν στὴν Ἱερὰ Μονὴ ποὺ τόσο ἀγάπησε, προέβη στὴν ἐνέργεια ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ἑτοιμάσθηκε σχετικὸ γράμμα ἔχον ὡς ἑξῆς:

Ἀρ. Πρωτ. 17 *Ἐν Βόλῳ τῇ 6ῃ Μαΐου 1969*

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Μονὴν «Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ»
Χορτοκοπίου - Ἐλευθερουπόλεως, εἰς Χορτοκόπιον

Χάρις καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ, παρ᾿ ἐμοῦ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι.

Ἡ ἀπὸ καιροῦ ἐπιθυμία μου, ὅπως δωρήσω ὅλα τὰ εἰς τὴν κατοχήν μου βιβλία εἰς τὴν Ἱερὰν Μονήν, χάριτι Θεοῦ ἐπραγματοποιήθη. Πλὴν ὅμως ἐντελλόμεθα καὶ ἀπαγορεύομεν τὴν ἔξοδον καὶ τὸν δανεισμὸν τῶν βιβλίων ἐκτὸς τῆς Μονῆς.

Ἡ παράδοσις καὶ ἡ παραλαβὴ ἑκάστου βιβλίου δέον ὅπως τυγχάνῃ ἐλέγχου καὶ παρακολουθήσεως παρὰ ἐντεταλμένης Μοναχῆς, ἵνα μὴ ἀφαιροῦνται φύλλα ἐξ αὐτοῦ. Ἡ ἀνωτέρω ἐντολή μου δέον ὅπως τηρηθῇ ἀπαρεγκλίτως παρὰ τῶν διαδόχων τῆς Μονῆς.

Εὐχόμεθα, ὅπως ὁ σκοπὸς τῆς δωρεᾶς τῶν βιβλίων μου συντελέσῃ εἰς ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν ἐνασκουμένων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ καὶ τῶν μελετώντων αὐτά.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν
† Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος

(Ἐντολῇ τοῦ Σεβ/του, ὁ Ἀρχιερατικὸς Γραμματεύς,
Ἱερεὺς Γεώργιος Κεπάπογλου) [62].

Τὰ βιβλία ἀνέρχονται περίπου σὲ χίλια σώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ἡ δυσπρόσιτη γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη

---

61. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς...*, ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 73-74.
62. Αὐτόθι, σελ. 75.

Μέρος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὴν Ἱ. Μονὴ Ὑπαπαντῆς.

Ἑλληνικὴ Πατρολογία τοῦ Migne (161 τόμοι).

Γιὰ τὴν ἀσφαλῆ μεταφορά, μὲ ὑπόδειξη τοῦ δωρητοῦ Ἀρχιερέως, τὰ βιβλία καὶ τρεῖς ξύλινες βιβλιοθῆκες τοποθετήθηκαν σὲ φορτηγὸ αὐτοκίνητο, μὲ τὸ ὁποῖο ταξίδευσαν καὶ οἱ Μοναχές, ὥστε νὰ συνοδεύσουν τὸ πολύτιμο φορτίο ἀπὸ τὸν Βόλο μέχρι τὴν Ἱερὰ Μονὴ στὸ Χορτοκόπι.

Στὸ Μοναστήρι ἀνεγέρθηκε εἰδικὴ εὐρύχωρη αἴθουσα, ὥστε νὰ ἀποτελέσει τὴν Βιβλιοθήκη, ἐντὸς τῆς ὁποίας τοποθετήθηκαν τὰ βιβλία. Καὶ ἔτσι, μὲ κάποια καθυστέρηση ἕως ὅτου ὁλοκληρωθοῦν οἱ ἐργασίες, τὰ βιβλία *«ἀνηγέρθησαν ἀπὸ τὰ κατάκλειστα ἐλλείψει χώρου κιβώτια καὶ ἔλαβον ζῶσαν παρουσίαν εἰς τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν τῆς Βιβλιοθήκης καί, ὡσὰν νὰ ὡμίλουν μυστικῷ τῷ τρόπῳ, προσεκάλουν εἰς τὰς σωτηρίους πηγάς των τὰς Μοναχὰς διὰ ψυχωφελῆ ἀνάγνωσιν»* [62].

***

Χειρόγραφη ἐπιστολὴ ἀπὸ 11/24.5.1969 πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Ἀντώνιο Παπακαλούσιο, Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὴν Λάρισα, γράφει ὅτι κατόπιν αἰτήσεώς του παρέχεται ἡ εὐλογία καὶ ἄδεια νὰ μεταβῇ στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ νὰ προσκυνήσῃ ὅσα ἀπὸ τὰ ἱερὰ προσκυνήματα τῶν ἐκεῖ Ἱερῶν Μονῶν δυνηθεῖ, ὥστε τὴν 17/30.5.1969 νὰ εὑρίσκεται ἤδη πίσω στὴν θέση τῆς ἐφημερίας του. Στὸ ἔγγραφο τίθεται σφραγίδα τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας, ἡ δὲ ὑπογραφὴ εἶναι ἐνσφράγιστη ἀπὸ πραγματικὴ χειρόγραφη τοιαύτη, ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἀσθενὴς Ἐπίσκο-

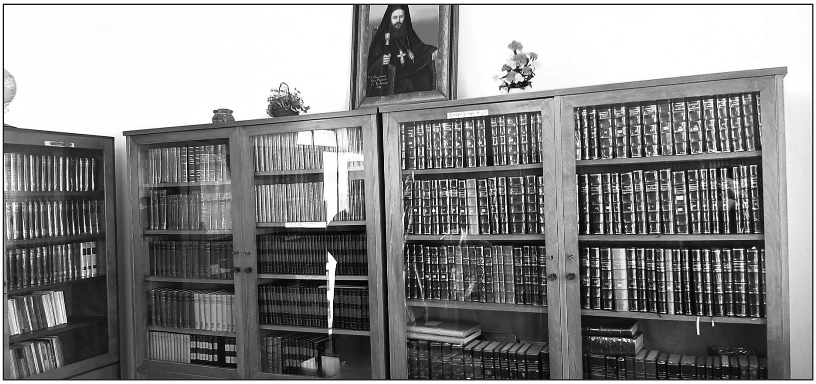

Μέρος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὴν Ἱ. Μονὴ Ὑπαπαντῆς.

πος ἀδυνατοῦσε νὰ ὑπογράψει μὲ τὴν ἡμιπαράλυτη ἀριστερά του χεῖρα, τῆς δεξιᾶς του οὔσης ἀκινητοποιημένης[63].

***

Ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ Ρωσικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Διασπορᾶς (ΡΟΕΔ), Ἀρχιερεῖς τῆς ὁποίας μετέδωσαν τὴν Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ στὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας, προέβη τὴν ἐποχὴ αὐτὴ καὶ στὴν ἐπίσημη Συνοδικὴ ἀναγνώριση τούτου περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὅμως, ἤδη ἀπὸ τὴν 30.6.1969, ὁ Πρωθιεράρχης αὐτῆς Μητροπολίτης Φιλάρετος ἀπέστειλε προσωπικὴ ἐπίσημη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, ὅπου ἔγραφε:

«Μακαριώτατε·

Ἐν σχέσει μὲ τὴν εὐγενῆ ἀδελφικήν σας ἐπιστολὴν τῆς 12ης Μαΐου 1969, ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσετε, ὅτι ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς ἀναγνωρίζει τὸ κῦρος τῶν ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν τοῦ προκατόχου τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος τέως Ἀρχιεπισκόπου Ἀκακίου, καὶ τῶν ἐπακολουθησασῶν χειροτονιῶν τῶν Ἐπισκόπων τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ λαμβάνοντες ὑπ᾽ ὄψιν διαφόρους ἄλλας περιστάσεις, ἡ ἡμετέρα Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων θεωρεῖ τὴν ὑμετέραν Ἱεραρχίαν ὡς ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ, οἱ ὁποῖοι

63. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

θὰ εἶναι ἐν πλήρει κοινωνίᾳ (in full communion) μεθ' ἡμῶν.

Εἴθε αἱ εὐλογίαι τοῦ Κυρίου νὰ εἶναι μὲ ὅλον τὸν κλῆρον καὶ τὸν πλήρη πίστεως λαὸν τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας.

Ἐξαιτούμενος τὰς ὑμετέρας ἁγίας εὐχάς,
διατελῶ ὑμέτερος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Μητροπολίτης Φιλάρετος»[64].

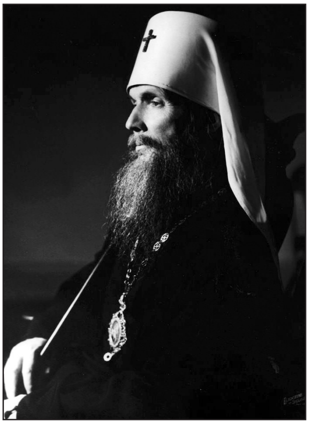

Μητρ. Φιλάρετος, Πρωθιεράρχης τῆς ΡΟΕΔ.

Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος γνωστοποιεῖ τὸ κείμενο μὲ συνοδευτικὸ σημείωμά του καὶ πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα Ἀρχιερέα τῆς Μαγνησίας μὲ τὴν χειρόγραφη προσφώνηση: *«Σεβασμιώτατε Ἅγιε Ἀδελφὲ κ. Χρυσόστομε»,* προτρέποντας αὐτὸν νὰ ἀποστεί-

64. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (τυπωμένο δισέλιδο μὲ τὸ ἀγγλικὸ πρωτότυπο καὶ τὴν ἑλληνικὴ μετάφρασή του). Βλ. καὶ *ΦΟ,* ἀρ.φ. 569/1.7.1969, σελ. 4 (ἀγγλικὸ πρωτότυπο), σελ. 5 (ἑλληνικὴ μετάφραση). Εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον νὰ ἀναφερθοῦμε ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ καὶ στὸ γεγονός, ὅτι στὸ αὐτὸ τεῦχος τῆς «Φωνῆς» (σελ. 3), παρατίθεται ἔντονη *Διαμαρτυρία* τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου γιὰ δημοσίευμα ποὺ ἐμφανίσθηκε σὲ πέντε μεγάλες καθημερινὲς ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν παραθέτουμε αὐτούσια, διότι ὅπως φαίνεται ὁ τότε διαμαρτυρηθεὶς λησμόνησε μετὰ 15ετίαν περίπου τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του καὶ προξένησε μέγα σάλο στὴν Ἐκκλησίας μας: ***«Διαμαρτυρόμεθα ἐντόνως καὶ διαψεύδομεν ἐν ἀγανακτήσει τὰς ψευδολογίας τοῦ Δωροθέου Τσάκου εἰς τὸ ὅτι οὗτος εἶναι Παλαιοημερολογίτης Κληρικὸς καὶ ὅτι λειτουργεῖ εἰς Ναοὺς Παλ/τῶν καὶ τελεῖ Μυστήρια. Πάντα ταῦτα εἶναι ἀσύστολα ψεύδη, διότι οὐδέποτε ὑπῆρξε Παλ/της, οὐδὲ εἰς Ναοὺς καὶ πιστοὺς ἡμῶν ἐτέλεσε Μυστήρια. Ὁ Δωρόθεος Τσάκος (κατὰ κόσμον Ἰωάννης) ἦτο Κληρικὸς τῆς Κρατούσης Ἐκκλησίας καὶ ὑπηρέτησε ἐν αὐτῇ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ὑπ' αὐτῆς καθηρέθη. Οὐδεμίαν λοιπὸν σχέσιν καὶ ἐπαφὴν εἶχε ἢ ἔχει ὁ ἐν λόγῳ Κληρικὸς μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν τῶν Παλαιοημερολογιτῶν… Ὁ Ἀρχ/πος Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος Αὐξέντιος».*** Ἂν τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι λίγο παλαιό, πληροφοροῦμε ὅτι δημοσιεύθηκε μεταγενέστερα καὶ ἡ Ἐγκύκλιος ὑπ' ἀριθ. 1526/6-19.2.1981, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου βεβαιώνουν ὅτι **Ψευδεπίσκοποι, δῆθεν Παλαιοημερολογῖτες, μὲ πρῶτον κατονομαζόμενο τὸν Δωρόθεο Τσάκο, εἶναι κατὰ βάσιν καθηρημένοι Κληρικοὶ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, οἱ ὁποῖοι ἀπεσκίρτησαν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ αὐτο-ανακηρύχθηκαν δῆθεν Παλαιοημερολογῖτες ἐπίσκοποι** (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 781/Φεβρουάριος 1981, σελ. 14-15).

λει εὐχαριστήριο ἐπιστολὴ γιὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο, μὲ παράθεση ἀγγλιστὶ τῶν στοιχείων τοῦ ἀποδέκτου Πρωθιεράρχου τῆς ΡΟΕΔ στὸ Συνοδικὸ Μέγαρο στὴν Νέα Ὑόρκη, τονίζοντας ὅτι μὲ κάθε θυσία πρέπει νὰ φανοῦμε δόκιμοι καὶ ἄξιοι *«οἰκονόμοι»* τῆς συνεργασίας αὐτῆς, *«ἐν καιρῷ τόσων ποικίλων καὶ ἀντιχρίστων συνασπισμῶν καὶ ἁμαρτωλῶν οἰκουμενικῶν καινοφωνιῶν»*[65].

Ὑπακούοντας στὴν προτροπὴ αὐτή, ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος προέβη στὴν ἀποστολὴ γράμματος πρὸς τὸν Πανιερώτατο Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ, ὅπου γράφει:

«Πανιερώτατε·

Εὑρισκόμενος ἐπὶ ἔτη ἀρκετὰ ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην τοῦ πόνου, καὶ μὴ ὢν εἰς θέσιν νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὴν χειμαζομένη Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡμῶν[66]*, παρὰ τὸν δι-*

---

65. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, ὁ ὁποῖος γράφει αὐτὴ τὴν ὀρθὴ προτροπή, αὐτὸς ὁ ἴδιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων λαθῶν στὰ κατοπινὰ χρόνια, κατεπάτησαν αὐτὴν μὴ ἀποδειχθέντες δόκιμοι καὶ ἄξιοι οἰκονόμοι. Καὶ τοῦτο, διότι μετὰ δεκαετίαν περίπου, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καί τινες Ἀρχιερεῖς προέβησαν στὴν χειροτονία τοῦ Μητροπολίτου Πορτογαλίας Γαβριὴλ στὶς 5.6.1978, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἀναλήψεως Καπανδριτίου, πρώην Κληρικοῦ τῆς ΡΟΕΔ, χωρὶς Ἄδεια καὶ Ἀπολυτήριο ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς κάποια κατανοητὴ ἐξήγηση περὶ τούτου στὴν Ἑλλάδα (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 753/Αὔγουστος 1978, σελ. 10-11, ὅπου μόνον κάποιες φωτογραφίες ἀπὸ τὸ γεγονός). Σὲ σύντομη δὲ ἀναφορὰ στὴν Πορτογαλία τρία χρόνια ἀργότερα (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 782/Μάρτιος 1981, σελ. 8-10), καὶ πάλι οὐδεμία οὐσιαστικὴ ἐξήγηση παρέχεται περὶ τοῦ ἐγχειρήματος τούτου. Οἱ δὲ ἐν συνεχείᾳ ἀνεξέλεγκτες πλέον χειροτονίες ἀπὸ ἐκείνους, ἀφοῦ ἀπέκτησαν καὶ δεύτερο ἐπίσκοπο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, ὅπως καὶ ἡ ἐξέλιξή τους στὰ ἑπόμενα χρόνια, ἀπέδειξαν τὸ ἐπιζήμιον τῆς ὑποθέσεως ἀπὸ κάθε ἄποψη καὶ τὸ πλήρως ἀσύμπτωτον αὐτῶν μὲ τοὺς ἐν Ἑλλάδι Γνησίους Ὀρθοδόξους. Ἂν κάποιοι λοιπὸν στὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν λαϊκῶν ἔκαναν τόσον ἀγῶνα γιὰ τὸ θέμα διασφαλίσεως τοῦ τρόπου τῶν μελλοντικῶν ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν, εἶχαν κάθε λόγο νὰ ἐπιμένουν φορτικὰ στὸ θέμα, διότι ἡ προκύψασα Ἡγεσία μόνον ἐμπιστοσύνη δὲν ἐνέπνεε ἐπ᾽ αὐτοῦ.

66. Τότε ἀκριβῶς ἦταν ἐποχὴ ἐξάρσεως τῆς αἱρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ ἐχρειάζοντο Ὀρθόδοξοι Μαχητές. Ὁ Ἅγιος Μητροπολίτης Φιλάρετος ἔγραψε ὡς γνωστὸν μνημειώδη κείμενα Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας, τὰ ὁποῖα δημοσιεύοντο καὶ στὰ ἑλληνικὰ στὸν τύπο τῆς ἐποχῆς (βλ. Ἐπισκόπου Γαρδικίου Κλήμεντος, *Ὁ Ἅγιος Μητροπολίτης Φιλάρετος τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς,* Φυλὴ Ἀττικῆς 2015, σελ. 135-162). Σχετικὴ ἀρθρογραφία ὑπῆρχε καὶ στὴν

ακαῆ πρὸς τοῦτο πόθον μου, ᾐσθάνθην μεγάλην χαρὰν λαβὼν γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ πρὸς τὸν Πανιερώτατον Πρόεδρον τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Συνόδου ἀποσταλέντος Συνοδικοῦ γράμματος ὑμῶν. Σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ βάθους ψυχῆς διὰ τὴν Συνοδικήν σας ταύτην πρᾶξιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγνωρίζεται ὡς κανονικὴ ἡ ὑπόστασις τῆς Μαρτυρικῆς ἡμῶν ἁγίας Ἐκκλησίας.

Ἡ πρᾶξις αὕτη, προστιθεμένη εἰς τὰς τόσας ἄλλας πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας σας, καθιστᾶ τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑποχρέωσιν ἡμῶν κολοσσιαίαν.

Μὲ τὴν βεβαίαν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς πλήρους εἰς τὸ ἑξῆς ἐπικοινωνίας[67] *καὶ συνεργασίας τῶν ἡμετέρων ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, θὰ ἐπιτύχωμεν ἀσφαλέστερον καὶ πληρέστερον τὸν κοινὸν ἱερὸν σκοπὸν ἡμῶν, κλείω τὴν παροῦσαν μου συγκεκινημένος.*

Ἐξαιτούμενος τὰς ὑμετέρας ἁγίας εὐχὰς διά τε τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικήν μου ἀνάρρωσιν, διατελῶ μετὰ τοῦ προσήκοντος πρὸς ὑμᾶς σεβασμοῦ καὶ πολλῆς τῆς ἀγάπης.

Ὑμέτερος ἐν Χριστῷ ἀδελφός, † Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»[68].

«Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» ἀπὸ τὸν ὑπέρμαχο τοῦ Πατρίου Εὐάγ. Τομαρᾶ, ὑποναύαρχο καὶ πολιτευτή, τὸν τότε προσχωρήσαντα στὸ Πάτριο Ἀλ. Καλόμοιρο κ.ἄ. Σημαντικὴ ἦταν μετ' ὀλίγον καὶ ἡ δημοσιευθεῖσα «Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ» (Μάρτιος 1970) Ἁγιοσαββιτῶν Πατέρων καὶ ἄλλων Ἐρημιτῶν τῶν Ἁγίων Τόπων, πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους Ἀρχιερεῖς, σχετικὰ μὲ τὴν ἀντικανονικὴ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση τοῦ Μεταξακικοῦ Συνεδρίου τῆς Κων/λεως τοῦ 1923 καὶ τὴν Οἰκουμενιστικὴ τακτικὴ τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, ποιοῦντες ἔκκλησιν ἀποσοβήσεως τῆς ἀνατροπῆς τῆς Ὀρθοδοξίας διὰ ἐπανόδου στὴν προ-μεταξακικὴ ἑορτολογικὴ ἑνότητα, γιὰ σωτήριο φραγμὸ στοὺς παρανομοῦντες (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 590-591/15.5.1970, σελ. 1-5).

67. Ἀπὸ μὴ καλὴ κατανόηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρολογίας ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ, τὸ «πλήρης κοινωνία» (full communion) τοῦ ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου μεταφράσθηκε σὲ «πλήρης ἐπικοινωνία», πρᾶγμα ποὺ διαιωνίσθηκε, ὅπως βλέπουμε. Ὅμως ὁ ὅρος «κοινωνία» ἐκκλησιαστικῶς/μυστηριολογικῶς εἶναι πολὺ πιὸ ἀκριβὴς καὶ περιεκτικὸς τοῦ ὅρου «ἐπικοινωνία», ποὺ δηλώνει τὴν ὁποιασδήποτε μορφῆς ἁπλὴ ἢ καὶ οὐσιαστικὴ ἐπικοινωνία δύο μερῶν.

68. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ διασώθηκε στὸ πρωτότυπο χειρόγραφο (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη) καὶ ὄχι σὲ ἀντίγραφο τοῦ ἐπισήμου ἀποσταλέντος γράμματος. Ἀπὸ τὸν γραφικὸ χαρακτῆρα, ἐξάγεται ὅτι συντάκτης εἶναι ὁ Κων. Κόμνιος τῆς ΠΘΕΟΚ, συνεργάτης ἀπὸ παλαιὰ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου καὶ ἰδιαίτερα ἱκανὸς χειριστὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γραπτοῦ λόγου. Γι' αὐτὸ καὶ τοῦτον προτίμησε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ ἀσθενῶν Ἱεράρχης ὡς γραμματέα-ἐκφραστή του, κατόπιν βεβαίως τῆς σχετικῆς συνεννοήσεως.

Τελικῶς, ὅπως εἴπαμε, ἐξεδόθη τὴν 18/31.12.1969 ἡ ἐπίσημη Συνοδικὴ Πράξη ἀναγνωρίσεως τῶν χειροτονιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ, παρέχουσα τὴν βεβαίωση ὅτι διατελοῦμε Ἀδελφὲς Ἐκκλησίες σὲ πλήρη ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία, τὴν ὁποίαν ὑπογράφουν ὁ Πρωθιεράρχης Μητροπολίτης Φιλάρετος καὶ δέκα ἀκόμη ἐπίλεκτοι Ἀρχιερεῖς *«τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀπὸ ὅλους ἀναγνωρισμένης αὐτῆς ὡς ἔγκυρης Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς»*[69].

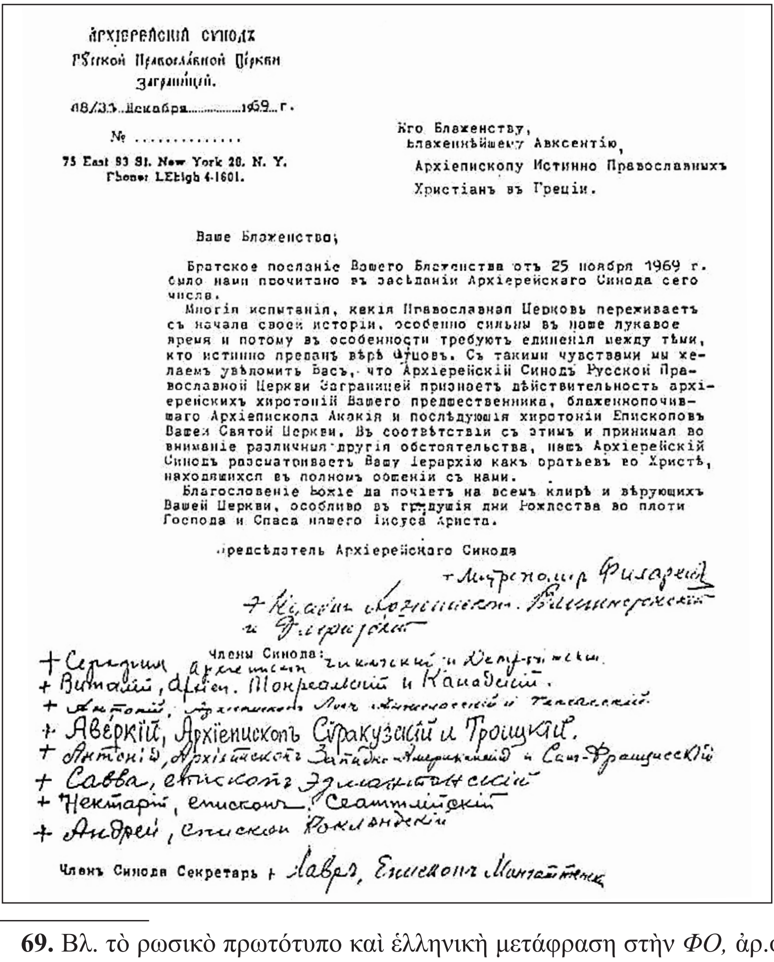
Архіерейскій Синодъ
Русской Православной Церкви
заграницей.

18/31 Декабря 1969 г.

№ ....

75 East 93 St. New York 28. N. Y.
Phone: LEhigh 4-1601.

Его Блаженству,
Блаженнѣйшему Авксентію,
Архіепископу Истинно Православныхъ
Христіанъ въ Греціи.

Ваше Блаженство;

Братское посланіе Вашего Блаженства отъ 25 ноября 1969 г. было нами прочитано въ засѣданіи Архіерейскаго Синода сего числа.

Многія испытанія, кекія Православная Церковь переживаетъ съ начала своей исторіи, особенно сильны въ наше лукавое время и потому въ особенности требуютъ единенія между тѣми, кто истинно преданъ вѣрѣ Отцовъ. Съ такими чувствами мы желаемъ увѣдомить Васъ, что Архіерейскій Синодъ Русской Православной Церкви Заграницей признаетъ дѣйствительность архіерейскихъ хиротоній Вашего предшественника, блаженнопочившаго Архіепископа Акакія и послѣдующія хиротоніи Епископовъ Вашей Святой Церкви. Въ соотвѣтствіи съ этимъ и принимая во вниманіе различныя другія обстоятельства, нашъ Архіерейскій Синодъ разсматриваетъ Вашу Іерархію какъ братьевъ во Христѣ, находящихся въ полномъ общеніи съ нами.

Благословеніе Божіе да почіетъ на всемъ клирѣ и вѣрующихъ Вашей Церкви, особливо въ грядущія дни Рождества во плоти Господа и Спаса нашего Іисуса Христа.

Предсѣдатель Архіерейскаго Синода
+ Митрополит Филарет

Члены Синода:

+ Аверкій, Архіепископъ Сиракузскій и Троицкій.
+ Савва, епископ Эдмонтонский
+ Нектарий, епископ Сеаттлийский
+ Андрей, епископ Рокландский

Членъ Синода Секретарь + Лавр, Епископ Манхаттенский

---

69. Βλ. τὸ ρωσικὸ πρωτότυπο καὶ ἑλληνικὴ μετάφραση στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 585-586/1.3.1970, σελ. 7-8. Τὸ κείμενο αὐτὸ λόγῳ τῆς σημασίας του δημοσιεύθηκε σὲ πολλὰ βιβλία καὶ ἔντυπα παλαιὰ καὶ νεώτερα, ὡς ἀναμφισβήτητο ἀποδεικτικὸ τοῦ ἐγκύρου τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Νωρίτερα τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἐκοιμήθη στὸν Βόλο[70] ὁ ἀρχικῶς συνεργάτης τοῦ Βιογραφουμένου μας χρηματίσας καὶ κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία δεινὸς πολέμιός του ἀναδειχθεὶς Δημήτριος Παυλῆς, κατόπιν καὶ αὐτὸς μακροχρονίου ἀσθενείας, ἀφοῦ προηγουμένως ὅπως εἴχαμε σημειώσει προσῆλθε καὶ ἔλαβε τὴν συγχώρηση τοῦ πονεμένου Ἀρχιερέως γιὰ ὅσα δεινὰ τοῦ προξένησε, λαβὼν ἄφεση καὶ λύση, τῇ ἐπιτυχῇ παρεμβάσει τοῦ Αἰδ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου.

***

Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος μὲ τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο.

Κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη περίοδο, ἡ Ἐκκλησία μας ἔτυχε ἀνελπίστου ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως, πρᾶγμα ἐντυπωσιακό, καὶ παράλληλα ἀγωνιζόταν σὲ πολλὰ ἐπίπεδα γιὰ παροχὴ Ὀρθοδόξου μαρτυρίας καὶ ἐκπληρώσεως τῶν στόχων της. Παρὰ τὶς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ τὰ λάθη, ἐγράφετο ὅτι ἡ παρουσία της ἀποβαίνει ἰδιαίτερα σημαντικὴ γιὰ ὅλη τὴν Ὀρθοδοξία, ἀφοῦ ἀναχαιτίζει τοὺς ἐναντίον της ὁρμητικοὺς ἀνέμους κακοδοξίας καὶ πλάνης (βλ. Ματθ. ζ´ 25), καὶ ἔτσι πραγματώνει τὸν ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος στὸν φραγμὸ τῶν Καινοτομιῶν, πρᾶγμα ποὺ ὁμολογεῖτο ἀπὸ στελέχη καὶ αὐτῶν τῶν Καινοτόμων[71]. Ἄρα, ἡ προσφορά της εἶναι ἀνεκτίμητη, ὅπως καὶ ὁ μελλοντικὸς προορισμός της. Διότι εἶναι ἐλευθέρα καὶ ζῶσα Ἐκκλησία, ἀνεπηρέαστη ἀπὸ σκοτεινὲς δυνάμεις (ἀθέων, μασώνων, διεθνιστῶν) ποὺ ἐπηρεάζουν ἄλλους, καὶ δύναται νὰ κινηθεῖ ἐλεύθερα καὶ ἀνεπηρέαστα, στηριζομένη στὴν δύναμη τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ. Καὶ γιὰ τὸν

70. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 573-574/15.9.1969, σελ. 15.

71. Ἔγγραφο ὑπ' ἀριθ. 725/9.7.1969 τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

λόγο αὐτὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιὰ καλύτερη ὀργάνωση καὶ ἀνύψωσή της, γιὰ νὰ ἀποτελεῖ φωτεινὸ ὁδοδείκτη σωτηρίας[72].

Ἐτίθετο δὲ ἡ σκέψη, ἂν συμφωνοῦσαν καὶ οἱ ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, γιὰ σύγκληση Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου, ὥστε κατόπιν καλῆς προετοιμασίας νὰ ὑπάρξει σημαντικὴ ἐπιτυχία[73]. Τοῦτο ἀποτελοῦσε, ὅπως εἴδαμε, καὶ συμβουλὴ/προτροπὴ τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου γιὰ τὴν ἐξομάλυνση ἐσωτερικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα παρέμεναν σὲ ἐκκρεμότητα καὶ ἂν δὲν ἐλαμβάνετο ἡ προσήκουσα μέριμνα, τὸ μέλλον δὲν θὰ προδιεγράφετο φωτεινό, παρὰ τὶς θετικὲς διαπιστώσεις καὶ ἐλπίδες.

Ἐν τούτοις, ἡ ἐναγώνια αὐτὴ φωνὴ συνέσεως καὶ φροντίδος δὲν φαίνεται νὰ ἐλήφθη σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν ἀπὸ τοὺς ταγοὺς αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι ἤδη ἀντιμετώπιζαν πρόβλημα στὶς σχέσεις τους, γι' αὐτὸ καὶ σχετικὰ σύντομα θὰ ἀκολουθοῦσαν σοβαροὶ ἐσωτερικοὶ κραδασμοὶ μὲ ὄχι καλὴ ἐπίδραση γενικότερα.

***

Ἐπιστρέφοντες στὸν ἀσθενῆ Ἀρχιερέα μας, μαθαίνουμε ἀπὸ ἐπιστολὴ τῆς εὐλαβοῦς Δέσποινας τῆς 6.12.1969 πρὸς τὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς τὰ ἑξῆς:

«...Ἐλάβομεν τὴν ἐπιστολήν Σας, καθὼς καὶ τὸ τηλεγράφημά Σας διὰ τὴν ὀνομαστικὴν ἑορτὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἐκ μέρους τοῦ ὁποίου καὶ σᾶς εὐχαριστῶ· ἀντεύχεται εἰς ὅλους Σας καλὴν πρόοδον εἰς τὴν πνευματικὴν ζωήν. Καὶ τώρα διὰ τὴν Ἑορτὴν μοῦ λέγουν μερικοί: -Ἀφοῦ ὁ Δεσπότης εἶναι ἄρρωστος γιατί κάμεις τέτοιες φασαρίες; Νομίζοντες ὅτι δὲν θέλει ἐκεῖνος καὶ τὰ κάμω ἐγὼ μόνη μου. Πρῶτον, καὶ ἔτσι νὰ ἦτο ἀκόμη ἔπρεπε ἐγὼ νὰ τὸ κάμω πάλιν, παρ' ἐκτὸς ἐὰν

---

72. Ἔγγραφο ὑπ' ἀριθ. 732/12.11.1969 τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

73. Ἔγγραφο ὑπ' ἀριθ. 733/13.11.1969 τῆς ΠΘΕΟΚ πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Καὶ σὲ λίγο μεταγενέστερο κείμενο τῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης (71/4.8.1970) ὑπάρχει ἡ αὐτὴ διαπίστωσις, ὅτι **παρὰ τὸν ἅγιο σκοπὸ ποὺ ὑπηρετοῦμε, ἂν δὲν ληφθεῖ σοβαρὴ μέριμνα διοικητικῆς ὀργανώσεως σὲ ὀρθὲς καὶ σταθερὲς βάσεις, ποὺ νὰ ἐξασφαλίζει κατ' ἄνθρωπον ὁμαλὴ συνέχιση τῆς πορείας, οἱ δυσκολίες θὰ καταστοῦν ἐσωτερικῶς ἀνυπέρβλητες** (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

ὁ ἴδιος μόνος του μοῦ τὸ ἀπηγόρευεν. Ἐνῶ ἀπεναντίας ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἑβδομάδα ἕνα βράδυ ποὺ καθόμαστε μὲ τὴν μητέρα μου μετὰ τὸ φαγητόν του, μᾶς λέγει: "Ζηλέδες", ἐννοῶντας τί θὰ κεράσουμε στὴν ἑορτήν του, ἐπειδὴ εἶναι ἡμέρα νηστήσιμος καὶ νὰ πάρω καλαμάρια καὶ πίττα μὲ χόρτα καὶ ψάρια γιὰ τὴν ἐπαύριον, διότι οἱ Ἀρχιερεῖς δὲν τρώγουν κρέας καὶ ὅτι θὰ κατέβῃ στὴν Ἐκκλησίαν καὶ θὰ φορέσῃ καὶ τὸν Μανδύαν, νὰ παραγγείλω Ἄρτους, γιὰ ὅλα! Τίποτε δὲν ἄφησε ποὺ νὰ μὴν τὸ θυμίσῃ. Λοιπὸν μετὰ ἀπὸ αὐτὰ πῶς ἐγὼ νὰ κλείσω τὸ σπίτι, σύμφωνα μὲ ὅσα μοῦ ἔλεγον μερικοί, εἰς τοὺς ὁποίους εἶπα ὅλα τὰ παραπάνω; Δὲν κουράζομαι ἐγὼ ὅταν χαίρεται καὶ εὐχαριστεῖται ὁ Δεσπότης, ποὺ τοῦ κάμει πολὺ καλὸν ἡ χαρὰ γιὰ τὴν ἀσθένειαν ποὺ ἔχει. Κλείνοντας τὸ σπίτι τὸν καταδικάζομεν εἰς μαρασμόν... Παρ' ὅλη τὴν κούρασιν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἦτο στὸ πόδι καὶ ἦτο ὅλος χαρὰ καὶ ἔλαμπε τὸ πρόσωπόν του, καὶ γιὰ μεσημέρι ἔφαγεν ἡ ὥρα 4, διότι ἤθελε νὰ περιμένῃ τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ τὸν ἐτίμησαν καὶ ἦλθον καὶ ἀπὸ τὴν Βερδικοῦσσαν... καὶ ἔκλαιγαν ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν τιμὴν ποὺ τοὺς ἔκαμεν ὁ Δεσπότης νὰ τοὺς περιμένῃ· καὶ ὅλοι τοῦ ἔλεγαν: -"Σεβασμιώτατε, κουρασθήκατε, νὰ ξαπλώσετε!", -"Ὄχι!", τοὺς ἔλεγεν ὅλος χαρά, "μὰ ἀφοῦ ἑορτάζομεν...", ἀπαντοῦσε ὁ Σεβασμιώτατος. Περάσαμε πολὺ καλὰ καὶ καλὰ εἴμασθε· ὅλα τὰ Σάββατα καὶ τὶς Ἑορτὲς καὶ ἂν βρέχῃ ἀκόμη κατεβαίνει στοὺς Ἑσπερινοὺς καὶ βιάζεται νὰ πηγαίνῃ πρῶτος. Δόξα τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ αἱ προσευχαί Σας δὲν πηγαίνουν χαμέναι»[74].

Ὁ ἀσθενῶν Ἱεράρχης εὐλογεῖ πιστή.

Καὶ σὲ ἕτερη ἀπὸ 22.12.1969 ἐπιστολὴ τῆς Δέσποινας πρὸς τὴν Μονὴ διαβάζουμε:

«...Ἐλάβομεν τὴν σεβασμίαν ἐπιστολήν σας, τὴν ὁποίαν μετὰ ἐνδιαφέροντος ἀνεγνώσαμεν. Ἐπίσης ἐλάβομεν καὶ τὴν ἐπιταγὴν

74. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ἐκ 2.000 δραχμῶν καὶ διὰ ὅλα σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ὁ Κύριος νὰ σᾶς τὰ ἀνταποδώσῃ πλουσιοπαρόχως εἰς τὴν οὐράνιον Βασιλείαν Του. Πλὴν ὁ Σεβασμιώτατος ὅταν τοῦ τὸ πῶ θλίβεται καὶ ἕνα δάκρυ κυλάει ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ μόνον αὐτὸ θὰ φθάνῃ σὰν προσευχὴ στὸν Θρόνον τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ ὑπὲρ ὑμῶν... Πρὸ ἡμερῶν τοῦ εἶχα εἰπῆ νὰ σᾶς στείλω ταχυδρομικῶς καὶ τὰ ὑπόλοιπα βιβλία ποὺ εἶχε πάρει μαζί του ὅταν ἦτο στὴν Ἀθήνα στὸ σπίτι ὅ,τι τοῦ χρειάζετο καὶ τὰ φέραμε τώρα. -Ὄχι, μοῦ ἀπήντησεν. Ὅταν ἔλθουν ἀδελφὲς ἐδῶ, τότε θὰ τὰ πάρουν. Φοβεῖται μήπως χαθοῦν, διότι τὰ περισσότερα εἶναι βιβλία ποὺ ὅσα νὰ δώσῃ κανεὶς δὲν τὰ βρίσκει διὰ νὰ τὰ ἀγοράσῃ· ἡ ζωή του (ἦταν) τὰ βιβλία»[75].

Στὴν ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους, στὶς 6.1.1970, ἡμέρα τῶν ἁγίων Θεοφανείων, ἔγραφε καὶ πάλι ἡ εὐλαβὴς Δέσποινα ἀπὸ τὸν Βόλο πρὸς τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς:

«...Ὅλες τὶς ἅγιες ἡμέρες ὁ Πατέρας μας ζητοῦσε νὰ κατεβαίνῃ στὴν Ἐκκλησίαν, παρ' ὅλο ποὺ καὶ ὁ καιρὸς δὲν ἦτο καὶ πολὺ καλός. Πλὴν σήμερα εἶναι χαρὰ Θεοῦ... Ἐζήτησε νὰ τοῦ φορέσουν τὸ Ἐγκόλπιον ποὺ ἔχει ὡς Εἰκόνα τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Ἡ μητέρα μου ἀφοῦ τὸ φόρεσε τοῦ λέγει: -"Ὅλα τὰ εἶχες καὶ ὅλα ἤξερες πότε πρέπει νὰ τὰ φορέσῃς· τὴν σειρά σου κανένας δὲν τὴν εἶχε καὶ τώρα ἀκόμη ξεχωρίζεις ἀπὸ ὅλους!". Καὶ ἀπὸ χαρὰ γελοῦσε καὶ ἔκλαιε μαζί, ἀλλὰ ἔδειχνε πολὺ εὐχαριστημένος. Ἐδέχθη μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ τὸν Ἁγιασμὸν πάλι τοὺς Χριστιανοὺς στὸ σπίτι του καὶ ἀφοῦ ξεκουράσθηκαν λίγο, λέει στὸν παπα-Σεραφεὶμ νὰ φύγῃ γιὰ νὰ πάῃ στὰ σπίτια νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ κάμῃ στὶς 5 Ἑσπερινὸν καὶ ὅλοι γέλασαν μὲ τὴν πρόνοιαν ποὺ λαμβάνει γιὰ ὅλα καὶ ὁ ἴδιος καμάρωνε εὐχαριστημένος. Σὲ λίγο καταφθάνει καὶ ὁ πατὴρ Γεώργιος ἀπὸ τὴν ἄλλην Ἐκκλησίαν (Τ. Προδρόμου) καὶ τοῦ λέει: -"Σεβασμιώτατε, ἐγὼ χωρὶς νὰ θέλω θὰ ἀρχίσω νὰ ζηλεύω. Νὰ τιμήσετε καὶ ἐμᾶς καμιὰ ἡμέρα, νὰ πάρωμε τὴν εὐλογίαν σας". Τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ πήγαινε καὶ ἀφοῦ τὰ εἶπαν γιὰ λίγο καὶ μοῦ ἔκανε νεῦμα νὰ τὸν περιποιηθῶ, καὶ εἰς αὐτὸν πάλι τοῦ εἶπε νὰ πηγαίνῃ νὰ φωτίσῃ καὶ ὅλοι ἔμειναν μὲ τὸ στόμα ἀνοικτό, διὰ τὸ ὅτι δὲν τοῦ ξεφεύγει τίποτε καὶ τὸ μυαλό του δου-

75. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

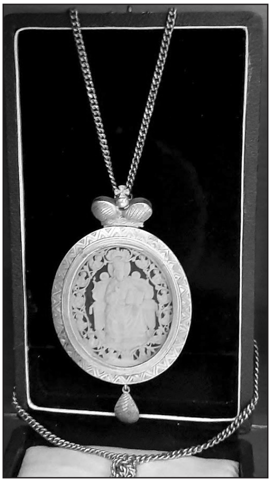
Έγκόλπιο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου (ξυλόγλυπτο-μικροτεχνία).

λεύει ρολόϊ... Ἡ ἀσθένεια πλὴν ἀπὸ τὴν ζημίαν ποὺ ἔκαμε στὸ σῶμα, τὰ ψυχικά του χαρίσματα ἔχουν ὅπως καὶ πρίν...»[76].

Οἱ ἐπιστολὲς συνεχίζονται τὸ ἀμέσως ἑπόμενο διάστημα μὲ ἀρκετὸ ἐνδιαφέρον. Γράφεται στὶς 31.1.1970:

«...Εἴχαμε καὶ ἐπισκέπτας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, τὸν π. Διονύσιον Καλάργυρον ποὺ ἔχει τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Ἁγία Τριάς, μὲ τὸν π. Δοσίθεον, ἕνα τυφλὸν Μοναχόν, ἀλλὰ πολὺ καλὸν Ψάλτην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄν ποτε ἀκούσατε νὰ σᾶς διηγῆται ὁ Σεβασμιώτατος ἔμαθε τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν καὶ τὸν ὁποῖον πολὺ ἀγαπᾶ ὁ Δεσπότης. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος πολὺ τὸν ἀγαπᾶ, ἀφοῦ λέει ἄς μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ κάτι ποὺ νὰ μὲ πικράνῃ εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν διάρκειαν τῶν ἐτῶν ποὺ συνεργασθήκαμε μαζὶ νὰ μὴν τὸν ἀγαποῦσα τόσο πολὺ καὶ νὰ λυποῦμαι γιὰ ὅτι ἔπαθε τέτοια μεγάλη ζημιά! Τὸν εἶχε Ψάλτην ὅταν ἦτο Ἐφημέριος εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀλλὰ ψάλλει ὑπέροχα, νὰ ἔχῃ κανεὶς τέσσερα αὐτιὰ καὶ νὰ τὸν ἀκούῃ! Κάθησαν δύο ἡμέρες καὶ ἔφυγαν· ἦλθαν ἀποκλειστικὰ διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Δεσπότη...»[77].

Στὴν ἀπὸ 12.2.1970 ἐπιστολὴ ἀπὸ Βόλου πρὸς τὴν Μονὴ στὸ Χορτοκόπι, διαβάζουμε:

«...Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του τὸν τελευταῖον καιρὸν ἔχει πολὺ καλά· λέει περισσότερα καὶ μὲ πιὸ μεγάλην εὐχέρειαν καὶ ἔχει καλυτέραν διάθεσιν· ἀλλὰ ἐγὼ τὸν χαίρομαι ποὺ παρ' ὅλην τὴν κατάστασιν ποὺ ἔχει τῆς ἀσθενείας του, ἔχει πάντοτε τὸ ἐπιβλητικὸν καὶ θέλει ἡ παρουσία τῆς Ἀρχιερωσύνης του νὰ γίνεται αἰσθητὴ καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει μεταδίδοντας αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Εἴτε στὴν Ἐκκλησίαν κατεβαίνει στὶς Ἀκολουθίες, εἴτε στὸ σπίτι ἐπάνω δέχεται γνωστοὺς καὶ φίλους. Ἀλλοίμονό τους ἄν τυχὸν δὲν τοῦ ἀποδώσουν τὰς κεκανονισμένας τιμὰς πρὸς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης του· ὄχι ἀπὸ ἀσέβειαν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κα-

76. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.
77. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

Ὁ ἀσθενῶν Ἱεράρχης ἐπὶ τοῦ Θρόνου ἐπευλογεῖ πιστούς.
Διακρίνονται ὁ π. Γεώργιος Κεπάπογλου καὶ ὁ καλλικέλαδος
τυφλὸς Ἱεροψάλτης Μοναχὸς Δοσίθεος.

θημερινὴν συνήθειαν· τοὺς ἐπιπλήττει ἀμέσως εἴτε Παπᾶς εἶναι, εἴτε Ψάλτης. Τὴν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους τὸν ἐπεσκέφθη ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ νύφη τοῦ νῦν Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γρηγορίου, μαζὶ μὲ ἕναν κύριον Παρίσην Οἰκονομάκην, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς παλαιὰν ἀρχοντικὴν οἰκογένειαν τοῦ Βόλου καὶ εἶναι εὐεργέται μεγάλοι τῆς περιοχῆς. Ζήσαντες εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔχοντες προσωπικὰς γνωριμίας μὲ τὸν Πατριάρχην, ὁσάκις ἔρχεται εἰς Βόλον ἐκκλησιάζεται εἰς τὴν Κοίμησιν· ὁ ὁποῖος τὸν εἰδοποίησεν ἀπὸ τὴν παραμονὴν ὅτι θὰ ἤρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπαύριον καὶ κατόπιν θὰ ἔκαμαν καὶ τὴν ἐπίσκεψιν. Τὸ βράδυ μετὰ τὸ φαγητὸν μοῦ λέει: -"Αὔριον, ἐγκόλπιον", γελῶντας. Τοῦ λέω: "Διὰ τὴν ὑψηλὴν ἐπίσκεψιν γιὰ νὰ τοὺς τιμήσετε". -"Βεβαίως", μοῦ ἀπήντησε. Καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους τοὺς ἐδέχθη μὲ χαρὰν καὶ οἱ ἐπισκέπται ἀφοῦ κάθησαν 1 ½ καὶ πλέον ὥραν, ἔφυγαν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ ὅλην του τὴν ἔκφρασιν· καθότι ἔχουν ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος ἔχει πάθει τὴν κατάστασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὶν 6 μῆνες ἀπὸ τὸν Δεσπότην, καὶ αὐτὸς δεξιά, καὶ δὲν ὁμιλεῖ τελείως· οὔτε μίαν λέξιν τραυλήν· μόνον ποὺ κά-

μει νεύματα καὶ ἔχει πάθει καὶ ἀγκύλωσιν. -"Τώρα, τοῦ ἔλεγον, Σεβασμιώτατε, θὰ τὰ λέμε στὸν Διονύση ὅτι ἐσεῖς κάμετε προσπάθειαν καὶ βοηθᾶτε καὶ ὅτι εἶσθε πολὺ καλά". Ἡ νύφη δὲ τοῦ Πατριάρχου τὸν ἐγνώριζεν ἀπὸ πρίν, ἀλλὰ δὲν εἶχε καταλάβει ὅτι ὁ ἄρρωστος ἦτο αὐτὸ τὸ πρόσωπον. Ἔφυγε πολὺ συγκινημένη λέγοντας: -"Δὲν θὰ ἤθελα ποτὲ νὰ ἰδῶ ἔτσι αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον!", καὶ μὲ δυσκολίαν κρατοῦσε τὰ δάκρυά της...» [78].

Καὶ σὲ ἑπόμενη ἐπιστολὴ τῆς 9.3.1970 γράφονται τὰ ἑξῆς χαριέντως:

«...Σᾶς γράφω καὶ ἕνα ὡραῖο ποὺ εἶχε διαμειφθῆ μὲ τὸν Σεβασμιώτατον πρὸ ἐτῶν μὲ ἕναν πρῶτον του ἐξάδελφον ἀπὸ μητέρας, ποὺ εἶχεν ἔλθει νὰ κάμῃ παράπονα στὸν ἐξάδελφόν του. Διότι ὁ Ἁγιογράφος είς τὸν ὁποῖον εἶχον παραγγείλει τὶς Εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας τους, ἔκαμεν τοὺς Ἁγίους Δημήτριον καὶ Γεώργιον πεζοὺς καὶ ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχοντο νὰ τὶς βάλλουν στὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ Δεσπότης τότε τοῦ εἶπε: -"Καλά, Χαράλαμπε, ὅλο καβάλα ἦταν οἱ Ἅγιοι, δὲν ξεπέζευαν καθόλου;". Καὶ μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ἁπλότητα ποὺ τὸν διέκρινε ἀπήντησε: -"Καλά, Χρυσόστομε, καὶ στὸ δικό μας τὸ χωριὸ ἦλθαν νὰ ξεπεζέψουν;". Καὶ ὁ Δεσπότης γέλασε πολὺ καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ θυμηθῇ γελάει...» [79].

***

Τὸν Ἰούνιο τοῦ ἔτους ἐκείνου (1970), ἕνα ἀπόγευμα, ἔφθασε ἀπρόσμενα στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς στὸ Χορτοκόπι ὁ ἀσθενὴς Ἱεράρχης καὶ Πατέρας Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος, πρὸς μεγίστην εὐχάριστον ἔκπληξιν τῶν Μοναζουσῶν. Ἦταν μεγάλη θυσία ἡ ἀπόφαση νὰ ὑποβληθεῖ στὸ κοπιαστικὸ ταξίδι, σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, παρὰ τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας του. Ἀλλὰ ὅπως φαίνεται, ἡ ἀγάπη τοῦ Καλοῦ Ποιμένος νίκησε τοὺς δισταγμοὺς τῆς φύσεως καὶ ἔγινε

78. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου. Τὸ ὄνομα τοῦ τότε Ἀλεξανδρείας εἶναι μᾶλλον λανθασμένο, ἐφ᾽ ὅσον ἤδη ἀπὸ τὸ 1968 Πατριάρχης ἦταν ὁ Νικόλαος ὁ ΣΤ΄. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας Νικόλαος προέβη τὸ θέρος τοῦ 1972 σὲ δηλώσεις κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου καὶ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 634-635/15.9.1972, σελ. 16).

79. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

τὸ θαῦμα. Ἔγραφαν δὲ περὶ τούτου οἱ Μοναχές, οἱ ὁποῖες ὠφελήθηκαν τὰ μέγιστα ἀπὸ τὴν σιωπηλὴ ὑπομονετικὴ διδαχή του:

«Ἡ ὀλιγοήμερος παραμονή του μὲ τὴν σιωπηλὴν ὑπομονήν του εἰς τὴν ἀσθένειαν, ἔδωσεν εἰς τὰς Μοναχὰς πολλὰ ὑψηλὰ διδάγματα ὑπομονῆς καὶ θάρρους νὰ συνεχίσουν τὸν ἐπίμοχθον δρόμον τῆς ἐπιγείου ζωῆς μέχρι νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἄνω Ἱερουσαλήμ»[80].

***

Νὰ σημειωθεῖ δὲ ἐν παρενθέσει, ὅτι τὸν Αὔγουστο τοῦ 1970 ἦλθε στὴν Ἑλλάδα ὁ Ἐπίσκοπος Μανχάταν Λαῦρος, Γραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο, παρουσίᾳ καὶ τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου,

καὶ συλλειτούργησε μὲ τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερεῖς ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, ἐκτὸς βεβαίως τοῦ ἀσθενοῦντος ἁγίου Μαγνησίας, στὴν Πανήγυρη τῆς Παναγίας Προυσιωτίσσης (22.8.1970) στὸν Τσακὸ Ἁγίας Παρασκευῆς, εἰς ἔνδειξιν καὶ διατράνωσιν τῆς κοινωνίας τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας[80α].

***

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ Νοεμβρίου, σὲ ἐπιστολὴ τῆς Νοσηλεύτρι-

80. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς...,* ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 77.
80α. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 600/20.9.1970, σελ. 4-5.

Ἀπὸ τὴν ὀνομαστικὴ ἑορτὴ τοῦ ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου στὸν Ἱ. Ναὸ Τιμίου Προδρόμου Βόλου.

ας Δέσποινας τῆς 25.11.1970 πρὸς τὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς, διαβάζουμε μεταξὺ ἄλλων:

«...Εἴμεθα ὅλοι καλὰ δι᾽ εὐχῶν Σας ἁγίων, τὸ αὐτὸ εὐχόμεθα καὶ δι᾽ ὅλους ὑμᾶς. Ἐλάβομεν ἐγκαίρως τὴν σεβασμίαν ἐπιστολήν Σας ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ὀνομαστικῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Πατρός μας καὶ θερμῶς σᾶς εὐχαριστοῦμε. Σᾶς εὔχεται καὶ ὁ Σεβασμιώτατος τὰ κατὰ Θεὸν καὶ ἐκ Θεοῦ ἀγαθά. Περάσαμε πολὺ ὡραία, καθ᾽ ὅτι τὴν ἑορτὴν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των οἱ τρεῖς Ἀρχιερεῖς (Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, Διαυλείας Ἀκάκιος, Ἀστορίας Πέτρος), τοῦ Σαλαμῖνος (Γεροντίου) κωλυομένου διὰ ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν. Ἐλειτούργησαν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (Προδρόμου) ὅπου μετέβη καὶ ὁ Σεβασμιώτατος, ἦτο πολὺ ὡραία. Ἐθαύμασαν δὲ ὅλοι τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος ποὺ διακρίνει τὸν Σεβασμιώτατον μετὰ ἀπὸ μία τέτοια μεγάλη ἀρρώστια ποὺ πέρασε καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀκόμη ὑποφέρει. Τοῦ ἔλεγαν οἱ Ἀρχιερεῖς: -"Ἅγιε Ἀδελφέ, δὲν βγαίνομεν κανένας μπροστά σου!". Καὶ πράγματι, ἔλαμπε τὸ πρόσωπόν του καὶ τὰ μάτια σπινθηροβόλα σὰν μαργαριτάρια ἄστραφταν. Ἦτο δὲ ὅλος χαρά, δόξα τῷ Θεῷ, ***καὶ ὁ ἴσκιος του πολλὰ κακὰ τὰ ἀφήνει***

θαμμένα ἐν τῇ γενέσει τους μεταξὺ τῶν ἐδῶ ἀδελφῶν· ἀπὸ φόβον μὴν τὸ μάθῃ ὁ Δεσπότης, καὶ ἔτσι ὅλα πᾶνε καλά!...» [81].

Σὲ ἄλλη ἐπιστολή, τὰ Χριστούγεννα, 25.12.1970, γράφει ἡ καλὴ Δέσποινα πρὸς τὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα:

«...Ὁ Ἅγιος Πατέρας μας ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τῶν χαρμοσύνων ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου Σᾶς ἀποστέλλει τὰς πατρικάς του εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ εὔχεται ὅπως καὶ τὸ νέον μέλλον ποὺ ἀνοίγεται μπροστά σας νὰ εἶναι μεστὸν ἀγαθῶν καὶ καρπῶν εὐκλεῶν, ὅπως καὶ τὸ παρελθόν. Ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ σᾶς χαρίζῃ χρόνια πολλὰ μὲ ὑγείαν, διὰ νὰ ὁδηγήσετε τὰς ψυχὰς ποὺ ἀνελάβατε εἰς εὔδιον λιμένα. Χάρηκε πολὺ διὰ τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐγὼ πάντοτε τὴν ἀφήνω τελευταίαν καὶ διαβάζω τὰ ἄλλα ποὺ εἶναι ὀλιγόλογα καὶ ὄχι τόσον ἐνδιαφέροντα. Ὅταν ὁ Σεβασμιώτατος ἰδῇ τὸ σχέδιον τοῦ φακέλου καὶ μόλις τὸ ἀντικρίσῃ καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ τὸ διαβάσω, τὸ πρόσωπόν του φωτίζεται ἀπὸ χαράν· πρᾶγμα ποὺ καὶ τυχαίως ἂν εὑρεθῇ κανεὶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Ὅσον χαίρεται διὰ τὰς ἐπιστολάς, τόσον λυπεῖται καὶ θλίβεται ὅταν τοῦ δείξω τὰ χρήματα τῆς ἐπιταγῆς· τὰ ἀντικρίζει μὲ βαθείαν συγκίνησιν, διότι ἀλλιῶς ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἱερὰν Μονήν σας, ἀλλὰ ἡ ἀσθένειά του τὸν ἐμπόδισεν. Ἀλλὰ ἐγὼ πάντοτε τοῦ λέγω: -“Σεβασμιώτατε, μὴ λυπῆσθε, καὶ μόνον αἱ εὐχαί Σας θὰ τὸ προαγάγουν τὸ Μοναστήρι· ποὺ καὶ ἐσεῖς καὶ ὅλοι μας εἴδομεν μὲ πόσην στοργὴν ἡ ὁσία Μητέρα (Φεβρωνία) φροντίζει γιὰ τὰ παιδιά της καὶ μὲ πόσην ὑπακοὴν ἐργάζονται μεταξύ των ὅλαι αἱ Ἀδελφαὶ σὰν μία ψυχὴ μέσα σὲ πολλὰ σώματα, πρᾶγμα πολὺ δύσκολον, ἀλλὰ αἱ εὐχαί Σας τὸ κάμουν κατορθωτὸν καὶ ἔτσι βλέποντας καὶ μανθάνοντας τὰ νέα των, κάθε τόσον νὰ χαίρεσθε!”...

...Σήμερον, ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων καὶ μετὰ τὸν Ἑσπερινόν, ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβασμιωτάτου, διὰ νὰ τοῦ εἰπῇ τὰ χρόνια πολλά, ὁ Νεοημερολογίτης Δεσπότης Ἠλίας μαζὶ μὲ ἕνα νέον Κληρικόν. Κάθησε κάπου μίαν ὥραν· χάρηκε πολὺ ὁ Σεβασμιώτατος, πρᾶγμα ποὺ τὸ κατάλαβε καὶ ὁ ἴδιος (ὁ ἐπισκέπτης)· ἀλλὰ κτυποῦσε τὸ στόμα του ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ τοῦ εἰπῇ ὅ,τι ἤθελε. Διότι εἶπεν (ὁ Δεσπότης Ἠλίας) ὅτι δὲν

81. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ἔχει ἀσχοληθῆ ποτὲ καὶ διαβάσει γιὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ Ἡμερολογίου· ἀλλὰ τελευταία εἶδε ἕνα βιβλίον ποὺ περιέγραφε τὴν ἀλλαγήν· -"καὶ βλέπω, εἶπεν, λόγοι μᾶλλον σκοπιμότητος καὶ συμφέροντος ὑπαγόρευσαν τὴν ἀλλαγήν, δὲν ξέρω καὶ περισσότερα· ἄς εὐχηθοῦμε διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Ὀρθοδόξων ὅλων κατὰ τὸ νέον ἔτος"»[82].

Ὁ Δημητριάδος Ἠλίας.

Ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴ τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ στὸν Βόλο, ὑπάρχει ὡραῖο Ἐνθύμιο Κατηχητικῶν τοῦ ἔτους 1970-1971 τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς ΓΟΧ Μαγνησίας, μὲ σύντομο κείμενο τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἐπικολλημένη Εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Μάρκου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ. Στὸ κείμενο, ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἀναφέρεται στὸν ὁμολογιακὸ Ἀγῶνα τοῦ Ἁγίου Μάρκου ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ κατὰ τῶν Παπικῶν, καὶ κατακλείει ἀπευθυνόμενος στὸ κατηχητόπουλο ποὺ θὰ τὸ ἐλάμβανε: *«Ἕνας ἦταν, παιδί μου, ὁ Ἅγιος Μᾶρκος, ἀλλ' ἔσωσε τὴν Ἐκκλησία μας. Μὴν ἀκοῦς, λοιπόν, αὐτοὺς ποὺ λένε: ὅπου οἱ πολλοὶ ἐκεῖ καὶ ἐμεῖς, ἀλλὰ ὅπου ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ καὶ ἐμεῖς, (διότι) ὅπου ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ καὶ ὁ Χριστός μας... Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν, † Ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος»*[82α].

---

82. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου. Ὁ Ἠλίας Τσακογιάννης (1917-1990) διετέλεσε Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἁλμυροῦ ἀπὸ τὸ 1968 ἕως τὸ 1974, ὁπότε κηρύχθηκε ἔκπτωτος. Ἦταν προφανῶς ἄνθρωπος εὐγενὴς καὶ μὲ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα. Σίγουρα πολλὰ θὰ εἶχε νὰ μάθει γιὰ τὸ Ἡμερολογιακὸ θέμα ποὺ ἀγνοοῦσε ἀπὸ τὸν βαθυνούστατο Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἀλλὰ τότε πλέον ποὺ γνωρίσθηκαν δὲν ὑπῆρχε αὐτὴ ἡ δυνατότητα. Ἡ ἐκτίμηση τοῦ Νεοημερολογίτου Ἐπισκόπου παρέμενε πάντως ἀμείωτη γιὰ τὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη, στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἀνεγνώριζε προφανῶς τὸ πνευματικό του μεγαλεῖο καὶ τὴν ἀνωτερότητα καὶ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του. Περισσότερα περὶ αὐτοῦ θὰ δοῦμε στὰ περὶ τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ Βιογραφουμένου μας. Γιὰ τὸν Δημητριάδος Ἠλία βλ. ἔργο Γεωργίου Κρουσταλάκη, *Ὁ Γέρων Ἠλίας Τσακογιάννης - Ἐπίσκοπος Μοναχός,* ἔκδ. Ἱ. Ἡσυχαστηρίου «Ἡ Μήτηρ τοῦ Ἠγαπημένου», Κλειδὶ Θηβῶν, 2000, σ.σ. 640, ὅπου παρουσιάζεται ἡ σημαντικὴ μορφή του.

82α. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

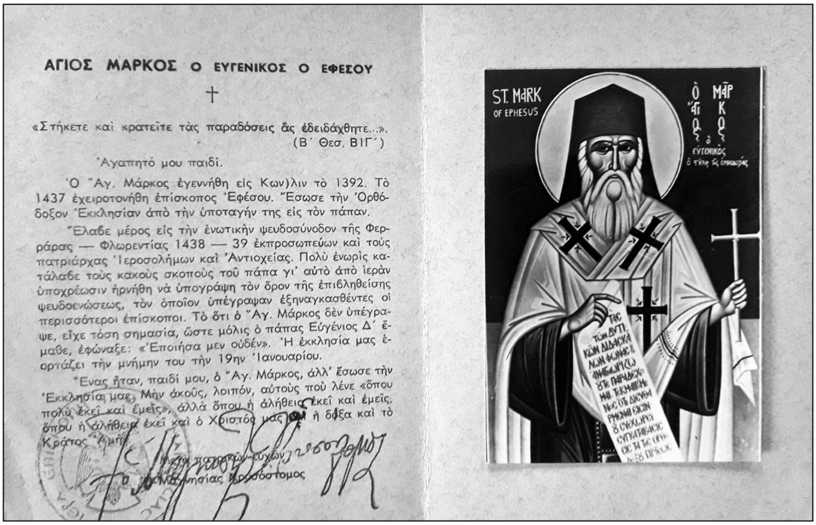

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ Ο ΕΥΓΕΝΙΚΟΣ Ο ΕΦΕΣΟΥ

†

«Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδειδάχθητε...».
(Β΄ Θεσ. ΒΙΓ΄)

Ἀγαπητό μου παιδί.

Ὁ Ἅγ. Μάρκος ἐγεννήθη εἰς Κων)λιν τὸ 1392. Τὸ 1437 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Ἔσωσε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὴν ὑποταγήν της εἰς τὸν πάπαν.

Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἑνωτικὴν ψευδοσύνοδον τῆς Φερράρας — Φλωρεντίας 1438 — 39 ἐκπροσωπεύων καὶ τοὺς πατριάρχας Ἱεροσολήμων καὶ Ἀντιοχείας. Πολὺ ἐνωρὶς κατάλαβε τοὺς κακοὺς σκοποὺς τοῦ πάπα γι' αὐτὸ ἀπὸ ἱερὰν ὑποχρέωσιν ἠρνήθη νὰ ὑπογράψη τὸν ὅρον τῆς ἐπιβληθείσης ψευδοενώσεως, τὸν ὁποῖον ὑπέγραψαν ἐξηναγκασθέντες οἱ περισσότεροι ἐπίσκοποι. Τὸ ὅτι ὁ Ἅγ. Μάρκος δὲν ὑπέγραψε, εἶχε τόση σημασία, ὥστε μόλις ὁ πάπας Εὐγένιος Δ΄ ἔμαθε, ἐφώναξε: «Ἐποιήσα μεν οὐδέν». Ἡ ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 19ην Ἰανουαρίου.

Ἕνας ἦταν, παιδί μου, ὁ Ἅγ. Μάρκος, ἀλλ' ἔσωσε τὴν Ἐκκλησία μας. Μὴν ἀκοῦς, λοιπόν, αὐτοὺς ποὺ λένε «ὅπου πολὺ ἐκεῖ καὶ ἐμεῖς», ἀλλὰ ὅπου ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ καὶ ἐμεῖς, ὅπου ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ καὶ ὁ Χριστός μας ᾯ ἡ δόξα καὶ τὸ Κράτος. Ἀμήν.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν
ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος

Ἐνθύμιο Κατηχητικοῦ Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Μαγνησίας.

ΚΑ.5. Ἀντίδραση στὴν ἐπιθετικότητα τῶν Καινοτόμων

Καὶ ἐνῶ ὑπῆρχαν κάποιες συνετὲς φωνές, καθὼς καὶ ἄνθρωποι διαλλακτικοὶ καὶ καλοπροαίρετοι ἐντὸς τῶν Καινοτόμων, ὅπως ὁ Δημητριάδος Ἠλίας, ἡ ἐπίσημη θέση τῶν Νεοημερολογιτῶν δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι ἀπορριπτικὴ καὶ διωκτικὴ ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων καὶ τοῦ Θεοφιλοῦς Ποιμνίου της. Οἱ κατηγορίες ἦταν συνεχεῖς, ὥστε ἡ μὲν Κυβέρνηση νὰ μὴν προχωρεῖ σὲ βελτιωτικὰ τῆς καταστάσεώς τους μέτρα, τὸ δὲ ποίμνιο τοῦ Νέου νὰ λαμβάνει συστάσεις οὔτε κἂν νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς χώρους Λατρείας καὶ μάλιστα τὰ Μοναστήρια τῶν «Παρασυναγώγων» κατ' αὐτοὺς «Παλαιοημερολογιτῶν»[83].

83. Ἀπὸ μέρους τῆς ΠΘΕΟΚ διακηρύχθηκε ὅτι ἡ ὕπαρξή μας ὡς ὀργανωμένης Θρησκευτικῆς Κοινωνίας εἶναι μία **βοῶσα πραγματικότητα,** ποὺ μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νὰ τονίσουμε ἰσχυρὰ πρὸς κάθε κατεύθυνση ὅτι δὲν εἴμαστε «παρασυνάγωγοι», οὔτε βεβαίως «σχισματικοὶ καὶ ἀντικανονικοί», ἀλλὰ **συνεχιστὲς τῆς αἰωνοβίου Παραδόσεως, τῆς ἐπικυρωμένης διὰ τῆς συνεχοῦς πράξεως τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, στὴν ὁποίαν καὶ ἀνήκουμε χάριτι Χριστοῦ** (Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 765/16-19.3.1971, πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Γιὰ τὸν λόγο τοῦτο ἀπευθύνθηκε *Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ* ἀπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ ἐπισήμου Περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὴν Νεοημερολογιτικὴ Ἱεραρχία, ὅπου ὑπενθυμίζετο ὅτι τὰ σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων τοῦ Πατρίου **διευρύνουν τὸ μεταξύ μας χάσμα καὶ τὸ καθιστοῦν ἀγεφύρωτο ἐξ ὑπαιτιότητός τους.** Αὐτὴ ἡ *«βανδαλικὴ»* συμπεριφορὰ ἔναντι Κλήρου καὶ Λαοῦ τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, προκαλεῖ εἰς αὐτοὺς ἀγανάκτηση κατὰ τῶν ἀνηλεῶν διωκτῶν τους καὶ ὡς ἐκ τούτου θεωροῦν τοὺς ἑαυτούς τους δικαίως ὡς Ὁμολογητὰς τῆς Ὀρθοδοξίας. Τὰ διωκτικὰ μέτρα τῶν Νεοημερολογιτῶν οὔτε σύμφωνα μὲ τὶς ἑνωτικὲς προσπάθειες τῆς τότε Πολιτείας ἦταν, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐπρόκειτο νὰ μᾶς διαλύσουν. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνετο προτροπὴ νὰ ἀλλάξουν τακτικὴ οἱ ὑπεύθυνοί τους χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ νὰ ἐπαναφέρουν τὸ Πάτριο Ἡμερολόγιο στὴν Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Ἂν πάλι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, *«ἄς συζητήσωμεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ εἰς τὴν Μαρτυρικὴν Ἑλλάδα μας, ἕως ὅτου μία Πανορθόδοξος Σύνοδος τακτοποιήσῃ τὸ θέμα ὁριστικῶς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι»* [84].

Ἔναντι τῶν φιλειρηνικῶν αὐτῶν ἐκκλήσεων τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ Νεοημερολογῖτες συνέχιζαν νὰ παραμένουν τὸ ἴδιο ἀνάλγητοι καὶ ἀσυγκίνητοι, ὥστε νὰ δημιουργεῖται μεγίστη ἀπορία περὶ τοῦ γιατὶ μέχρι σήμερα νομίζουν οἱ Καινοτόμοι –στὴν ἄγνοια ἢ στὴν προκατάληψή τους- ὅτι οἱ τοῦ Πατρίου εἶναι οἱ ἔνοχοι γιὰ ἀδιαλλαξία καὶ οἱ στερούμενοι Χριστιανικῆς Ἀγάπης!

---

84. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 612-613/15.3.1971, σελ. 2-3. Ἐν τούτοις, στὸ ἑπόμενο μόλις φύλλο τῆς ΦΟ (ἀρ.φ. 614-615/1.4.1971) καὶ στὸ κύριο ἄρθρο μὲ τίτλο: *«Φύλακες Γρηγορεῖτε!»,* περιγράφονται μὲ μελανὰ χρώματα τὰ Οἰκουμενιστικὰ δρώμενα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων καὶ γίνεται παραδοχὴ *«σχεδὸν πλήρους κοινωνίας»* τῶν ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστῶν μὲ τοὺς Παπικούς, ὡς ἔνδειξη τοῦ *«μυστηρίου τῆς ἀνομίας»,* κηρυττομένου γυμνῇ τῇ κεφαλῇ. Οἱ πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποθρασύνθηκαν, ἐτονίζετο, καὶ ἐπιχειροῦν νὰ κατεδαφίσουν ὅ,τι αἰῶνες μακροὶ οἰκοδόμησαν. Ὁ δὲ ἐφησυχασμὸς ἐνώπιον τούτου, ἰσοδυναμεῖ μὲ ἄρνηση. Γι' αὐτὸ καὶ ἐβεβαιώνετο ὅτι θὰ ἐκσφενδονίσουμε μὲ τὴν σφενδόνη τοῦ βραχύσωμου Δαυῒδ τὸν *«λίθον κατὰ τοῦ γίγαντος»* Οἰκουμενισμοῦ γιὰ νὰ καταπέσει, μὲ τὴν θεία δύναμη καὶ βοήθεια (σελ. 2-3).

Ἐπιμένουμε στὴν παράθεση τῶν στοιχείων αὐτῶν, γιὰ νὰ ἀποδείξουμε βάσει ἐπισήμων στοιχείων ποιοὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ ἔνοχοι καὶ ποιῶν ἡ ἀδιάλλακτη, ἀκατάδεκτη καὶ ἀπαράδεκτη στάση διεύρυνε τὸ χάσμα μεταξὺ ἀμφοτέρων.

Ἐπὶ τῆς γνωστῆς κατηγορίας ὅτι εἴμεθα «σχισματικοὶ καὶ ἀντικανονικοί», οἱ ἡμέτεροι ἀπολογητὲς ἔθεταν τὸ ἐρώτημα στοὺς ἀναιδεῖς κατηγόρους μας: πῶς τότε ἔγιναν δεκτοὶ στὸν βαθμό τους ἄνευ ἀναχειροτονίας οἱ ἐκ τοῦ Πατρίου χειροτονημένοι Ἐπίσκοποι Χριστοφόρος Χατζῆς καὶ Πολύκαρπος Λιώσης; Ἐπίσης καὶ οἱ εἰς τὸ Πάτριο χειροτονηθέντες καὶ πρὸς τὸ Νέο αὐτομολήσαντες Ἀρχιμ/τες Κοσμᾶς Καράμπελας, Ἱλαρίων Ἀθανασίου, Ἀγαθάγγελος Παπαγεωργίου κ.ἄ.; Ὅπως ἐπίσης, πῶς ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία, χωρὶς κάποια «ἀποκατάσταση», κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1971) Κληρικοί, οἱ ὁποῖοι εἶχαν χειροτονηθεῖ νωρίτερα ἀπὸ δικούς μας Ἀρχιερεῖς[85]; Γινόταν μάλιστα ὑπενθύμιση, ὅτι εἶχε τότε πρόσφατα πραγματοποιηθεῖ ἐπίσκεψη στὴν Ἀθήνα τοῦ Γραμματέως τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς Ἐπισκόπου Μανχάταν Λαύρου, ὁ ὁποῖος διεκήρυξε μὲ τὸν πιὸ ἐπίσημο τρόπο, ἤτοι διὰ Συλλειτουργίας, τὸν ἀδελφικὸ ἀδιάρρηκτο σύνδεσμο τῆς ΡΟΕΔ μὲ τὴν Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος.

Εἶναι βεβαίως κατανοητὴ ἡ ἀπεγνωσμένη προσπάθεια τῶν Νεοημερολογιτῶν τότε νὰ ἐξουθενώσουν μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐπιρροὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία εἶχε λάβει τόσο ἐπίσημη ἐπικύρωση κανονικότητος καὶ νομιμότητος· ἡ ἐπιθετικότητά τους ὅμως ἐπέφερε μεγάλο πρόβλημα εἰς τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους καὶ ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπισθεῖ.

Στὶς 29.4.1971 (ν.ἡ.) ὀργανώθηκε εἰδικὴ συνέντευξη τύπου

---

85. Αὐτόθι, σελ. 7: *«Ὀφειλομένη ἀπάντησις πρὸς τὸν κ. Σπ. Ἀλεξίου Δημοσιογράφον».* Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου χειροτονηθεὶς Διάκονος ὀνόματι Ἄνθιμος ἔγινε κανονικὰ δεκτὸς στὴν Μητρόπολη Πατρῶν τοῦ Νέου Ἡμερολογίου. Ἐπίσης, ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Διαυλείας Ἀκακίου χειροτονηθεὶς Διάκονος Ἀκάκιος, ἔγινε κανονικὰ δεκτὸς στὸν βαθμό του καὶ προήχθη ἀπὸ Νεοημερολογίτη Ἀρχιερέα Πρεσβύτερος μὲ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός του (ἐπρόκειτο γιὰ τὸν Ἀρχιμ. Παντελεήμονα Ποῦλο, βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 621-622/25.6.1971, σελ. 15).

στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Ἀθήνα, ὅπου ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος ἀνέγνωσε σύντομη Εἰσήγηση περὶ τῶν καταπατουμένων δικαίων μας, ὡς ἐλευθέρων Ἑλλήνων πολιτῶν, ποὺ ἐμμένουν ὄχι ἀπὸ ἀμάθεια καὶ φανατισμό, ἀλλὰ μὲ πλήρη ἐπίγνωση τῆς σημασίας τοῦ παραδοσιακοῦ καὶ δογματικοῦ περιεχομένου τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ πρότασή μας εἶναι: *«Ἡ μόνη δικαία καὶ ἐφαρμόσιμος λύσις αὐτοῦ εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῆς Πολιτείας τῆς Συνταγματικῶς κατωχυρουμένης ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως ἡμῶν μὲ ὅλα τὰ παρεπόμενα εἰς αὐτὴν δικαιώματα, τῆς ἀποσφραγίσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἡμῶν, τὴν καταχώρησιν εἰς τὰ Ληξιαρχεῖα τοῦ Κράτους τῶν τελουμένων ὑπὸ τῶν ἡμετέρων κανονικῶν Ἱερέων γάμων κ.λπ.»*[86].

Ἐπὶ τοῦ θέματος εἰδικῶς καταχωρίσεως στὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τῶν Γάμων καὶ Βαπτίσεων ἀπὸ «Παλαιοημερολογῖτες Ἐφημερίους», δημοσιεύθηκε ἡ Ἐγκύκλιος 62 τῆς 5.4.1969 τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν (Τμῆμα Μητρώων), ἡ ὁποία δέχεται ὅτι οἱ Γάμοι εἶναι ἔγκυροι διότι ἡ διαφωνία τους (τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου) δὲν θίγει τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας *«εἰς ἥν ἀνήκουσιν οὗτοι καὶ τῆς ὁποίας κατὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἀκολουθοῦσι τοὺς λειτουργικοὺς*

86. Βλ. *«Ἐκκλησία τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος: Εἰσήγησις»* (24.4.1971), Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Στοὺς παρισταμένους δημοσιογράφους διενεμήθη τὸ κείμενο τοῦ Παν. Σμαΐλη, Δ/ντοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, *«Ἔγκυρα τὰ Μυστήρια τῶν Παλαιοημερολογιτῶν»* (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 617-618/15.5.1971, σελ. 1-4). Ἐπίσης, τὸ ἀπὸ 15/28.4.1971 ἑπτασέλιδο κείμενο ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος *«Τὸ παλαιοημερολογιτικὸν ἐν περιλήψει»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη), ἕνα καλὰ συγκροτημένο καὶ περιεκτικὸ κείμενο, τοῦ ὁποίου εἶναι ἀξιοπαρατήρητη ἡ κατάληξη: *«Ἄς μᾶς ἀφήσῃ λοιπὸν ἡσύχους ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἀναμένομεν τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Ὀρθοδοξίας, τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὁποίας, πᾶσα καθ' ἡμῶν κύρωσις εἶναι πρᾶξις παράνομος καὶ τυραννική»* (σελ. 7). Ἔστω καὶ γιὰ λόγους καλῶς ἐννοουμένης σκοπιμότητος, ἡ ἐκφραζόμενη ἐδῶ ἰδέα εἶναι ἀκόμη παροῦσα ἐπισήμως, συστοιχοῦσα στὴν τοποθέτηση τοῦ Ἁγίου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου (Ἀναφορὰ στὴν συνέντευξη Τύπου καὶ σὲ χαρακτηριστικὰ δημοσιεύματα ἐφημερίδων βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 617-618/15.5.1971, σελ. 8-11).

καὶ ἐκκλησιαστικοὺς τύπους καὶ κανόνας»[87].

Βάσει αὐτῆς τῆς Ἐγκυκλίου, ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 14209/ 14.6.1971 Ἐγκύκλιος ἀπὸ τὸ αὐτὸ Τμῆμα τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Γ.Ο.Χ. στὴν Ἀστόρια (ὑπὸ τὸν Σεβ. Ἀστορίας Πέτρο), μὲ τὸ αὐτὸ θέμα, ὅπου βεβαιώνεται ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν *«παλαιοημερολογιτῶν ἱερέων»* τελούμενα Μυστήρια (Γάμου καὶ Βαπτίσεως) ***«εἶναι ἔγκυρα καὶ καταχωριστέα ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι οἱ τελέσαντες ταῦτα ἱερεῖς δὲν ἔχουν ἀμετακλήτως καθαιρεθεῖ»***[88].

ΚΑ.6. Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Κυπριανοῦ Φυλῆς

Κάτι σημαντικὸ γιὰ τὸν γράφοντα, ἀποδεικτικὸ τῆς σχέσεως τῆς Μονῆς τῆς Μετανοίας του τῶν Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης παρὰ τὴν Φυλὴν Ἀττικῆς καὶ τοῦ Μακαριστοῦ Κτήτορος καὶ πρώτου Καθηγουμένου Αὐτῆς Κυπριανοῦ Ἀρχιερέως (†2013) μὲ τὸν Βιογραφούμενό μας Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο, ἀποτελεῖ μία ἀξιοπρόσεκτη μαρτυρία. Ὑπάρχει ἰδιόχειρος ἀναστάσιμος χαιρετισμὸς μὲ καλλιτεχνικὴ γραφὴ τοῦ τότε Ἀρχιμ. Κυπριανοῦ, ἐπὶ τῇ τιμητικῇ ἀποστολῇ πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη στὸν Βόλο τοῦ Τόμου Γ´ (1969-1970) τοῦ Περιοδικοῦ «Ἅγιος Κυπριανός». Σὲ αὐτὸν γράφεται:

«Πάσχα 1971 - "Δεῦτε πόμα πίωμεν καινὸν..." – Σεβασμιώτατε, ἐπιτρέψατε ἡμῖν ὅπως ταπεινῶς προσκαλέσωμεν Ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀναστάσιμον τράπεζαν καὶ ἀπὸ κοινοῦ πίωμεν τὸ "καινὸν πόμα" συνανιστάμενοι, συνανακαινιζόμενοι καὶ συναφθαρτιζόμενοι μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν Χριστῷ, "θανάτου ἑορτάζοντες νέκρωσιν καὶ ᾅδου τὴν καθαίρεσιν, ἀπαρχὴν δὲ ἄλλης βιωτῆς αἰωνίου", σκιρτῶντες, ἀγαλλόμενοι καὶ συμπανηγυρίζοντες ταῖς φιλεόρτοις τάξεσιν. Ταπεινῶς ὑποβάλλω τὰ σέβη μου καὶ ἀσπαζόμενος τὴν χαριτόβρυτον δεξιάν σας, Ὁ Καθηγούμενος (Τ.Σ.)»[89].

Ὁ Ἡγούμενος π. Κυπριανὸς τοῦ νεοσυστάτου τότε Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου στὴν Φυλὴ εἶχε προφανῶς διακρίνει τὴν ἐξέ-

87. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 621-622/25.6.1971, σελ. 9.

88. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 623-624/15.7.1971, σελ. 10.

89. Ἀρχεῖον ἡμέτερον.

χουσα πνευματικότητα τοῦ ἀσθενοῦντος Ἀρχιερέως Χρυσοστόμου τῆς Μαγνησίας, τὸν ὁποῖον καὶ ἐπισκέφθηκε αὐτοπροσώπως τουλάχιστον δύο φορὲς κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη, προκειμένου νὰ λάβει ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ὑπομονετικὴ ἄρση τοῦ σταυροῦ τῆς ἀσθενείας του, ὅπως καὶ νὰ τύχει τῶν θεοπειθῶν εὐχῶν του· τοῦτο συνέβη σὲ συνδυασμὸ μὲ ἐπισκέψεις ποὺ πραγματοποιοῦσε στὴν Γερόντισσα Μακρῖνα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας στὴν Πορταριὰ Πηλίου[90], ὅπου καὶ συνεδέετο φιλαδέλφως μὲ τὸν Ἱερομ. π. Ἐφραίμ Ἁγιορείτη, μετέπειτα Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Φιλοθέου Ἁγίου Ὄρους, καὶ τέλος Ἀριζονίτη ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ π. Ἐφραὶμ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν μνημόνευε τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ὅταν ἐξήρχετο στὸ Μετόχι στὴν Πορταριὰ μνημόνευε λειτουργικῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου.

Ἐνθρόνισις Ἡγουμένου π. Κυπριανοῦ ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο στὴν Ἱ. Μονὴ Ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης Φυλῆς Ἀττικῆς (Ἀπρίλιος 1969).

Ὑπενθυμίζουμε ἐπίσης, ὅτι ὁ τότε Ἀρχιμ. π. Κυπριανὸς μὲ τὴν Ἀδελφότητα τῆς ὑπ' αὐτὸν Ἱερᾶς Μονῆς εἶχε προσχωρήσει

90. Μαρτυρία στὸν γράφοντα τοῦ τότε ὁδηγοῦ τοῦ Καθηγουμένου π. Κυπριανοῦ, Δημητρίου Μαρίνου καὶ νῦν Μοναχοῦ Δημοσθένους, Ἱεροῦ Μετοχίου Τιμίου Προδρόμου Εὐβοίας (Αὔγουστος 2019).

στὴν Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος τὴν 3/16.1.1969, κατόπιν Ἀποτειχίσεως ἀπὸ τὴν Νεοημερολογιτικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος γιὰ λόγους Πίστεως. Μάλιστα, στὶς 15 καὶ 16.4.1969 τελέσθηκε στὴν Μονὴ ἡ χειροτονία τοῦ Ἀδελφοῦ αὐτῆς Ἱερομονάχου Καλλινίκου ἐκ Καλύμνου ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο [91].

Ὁ π. Κυπριανὸς προχειρίσθηκε καὶ ἐνθρονίσθηκε ἐπίσημα Ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο τὴν 16/29.4.1969, παρουσίᾳ καὶ τοῦ Καθηγουμένου π. Βίκτωρος Ματθαίου, μετὰ τοῦ ὁποίου διατηροῦσε βαθὺ ἐν Χριστῷ σύνδεσμο [92].

Στὴν Πανήγυρη τῆς Μονῆς τοῦ ἔτους ἐκείνου (2/15.10.1969), προέστη ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος [93] (βλ. φωτογρ. κάτω).

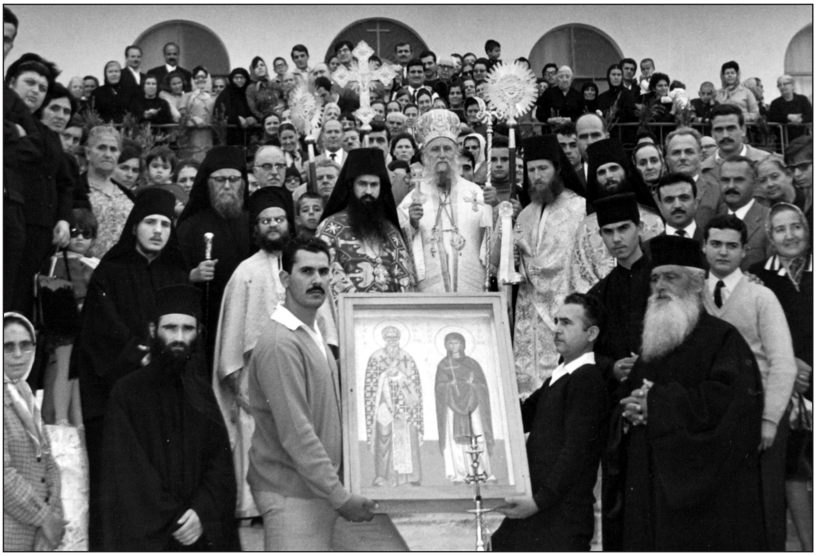

91. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 570/15.7.1969, σελ. 8.

92. Βλ. Περιοδ. *«Ἅγιος Κυπριανός»,* τ. 28/Ἰούνιος 1969, σελ. 29 (μὲ φωτογραφίες).

93. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 578/15.11.1969, σελ. 4. Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι στὴν δημοσιευμένη φωτογραφία ποὺ παραθέτουμε ὁ ἕνας ἐκ τῶν δύο φερόντων τὴν ἱ. Εἰκόνα τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων κατὰ τὴν Λιτανεία εἶναι ὁ ἔμπροσθεν λαϊκὸς ἀκόμη τότε Κων. Σαραντόπουλος, νῦν Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος κ. Καλλίνικος (2010 ἑ.)· διακρίνεται ἐπίσης καὶ ὁ τότε Μοναχὸς Κυπριανός, νῦν Σεβ. Μητροπολίτης Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς (2013 ἑ.), εἰς διαδοχὴν τοῦ Μακαριστοῦ Γέροντος καὶ Καθηγουμένου Μητροπολίτου Κυπριανοῦ († 2013).

Ἡ Καινοτόμος Ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου Ἑλλάδος ἐδίωξε, ἤτοι καθήρεσε ἀντικανονικῶς καὶ παρανόμως τὸν Ἡγούμενο π. Κυπριανὸ δύο ἔτη ἀργότερα, τὸ 1971, περὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρξαν δημοσιεύματα διαμαρτυρίας καὶ συμπαραστάσεως στὸν δεινὸ καὶ ἄδικο ἐκεῖνον διωγμὸ Πίστεως ἀπὸ μέρους τῶν Καινοτόμων Οἰκουμενιστῶν[94].

ΚΑ.7. Ἐσωτερικὴ διάσταση στὸ Πάτριο

Στὴν πολὺ δύσκολη ἐκείνη ἐποχή, τὴν καθοριστικὴ μποροῦμε νὰ ποῦμε γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, συνέχιζε στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων νὰ ἰσχύει τὸ Ἀποστολικόν: *«ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι»* (Β´ Κορ. ζ´ 5). Σὲ περίοδο ποὺ ἦταν ἀνάγκη νὰ διατηρεῖται πάσῃ θυσίᾳ ἡ ἑνότητα τῆς Ἱεραρχίας, ὑπῆρξε διασάλευση.

Εἴχαμε ἀναφερθεῖ νωρίτερα στὴν ὄχι καλὴ πρόβλεψη γιὰ τὸν Διαυλείας Ἀκάκιο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Λεόντιο. Ὁ Σεβ/τος Ἀκάκιος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν μοιραία καθοριστικὴ «παρέμβασή» του ἔδωσε ἄλλη ὤθηση σχετικὰ μὲ τὰ πρόσωπα τῶν χειροτονηθέντων τὸ 1962, ὅπως καὶ σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπο ποὺ τοποθετήθηκε (μὲ παρωδία ἐκλογῆς) Ἀρχιεπίσκοπος, αὐτὸς ὁ ἴδιος –σύμφωνα μὲ τὸν «πνευματικὸ νόμο» ποὺ ἰσχύει σὲ τέτοιου εἴδους ἀνεπίτρεπτες ὑπερβάσεις, ἦταν καὶ τὸ μοιραῖο πρόσωπο ποὺ *διέρρηξε* τὸν σύνδεσμο τῶν μέχρι τότε ἑνωμένων τριῶν Ἐπισκόπων.

Καὶ ἐνῶ ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἦταν αὐτὸς ποὺ ξεχώριζε καὶ διεχώριζε τὴν θέση του ἀπὸ τὰ κακῶς κείμενα, ὅπως εἴδαμε τόσο ἀνάγλυφα στὰ προηγούμενα Κεφάλαια, διατηρῶντας ὅμως ἀνέπαφο τὸν σύνδεσμο τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἑνότητος, ἄλλος ἐπέπρωτο νὰ ἔχει τὴν πρωτοβουλία γιὰ χωρισμὸ καὶ διαίρεση. Δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξουμε, ὅτι **ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος δὲν ἔγινε δυστυχῶς κατανοητὸς στὸν Ἀγῶνα του γιὰ ὑγιεῖς ἀρχὲς διοικήσεως, οὔτε καὶ στὴν ἀγωνία του γιὰ ἀποφυγὴ τῆς ὁποιασδήποτε διασπάσεως στὴν Ἐκκλησία μας.** Καὶ τὸ πρόβλημα ἦταν, ὅτι λόγῳ τῆς ἀσθενείας του

94. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 614-615/1.4.1971, σελ. 16· ἐπίσης, ἀρ.φ. 617-618/15.4.1971, σελ. 6 καὶ ἀρ.φ. 619-620/15.6.1971, σελ. 11-13.

ἀδυνατοῦσε νὰ σπεύσει καθοριστικὰ γιὰ νὰ ἀποσοβήσει κάθε διασπαστικὴ ἐνέργεια ἐν τῇ γενέσει της.

Ἔτσι, ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο εἶχε ἀποδυθεῖ σὲ προσπάθεια ἐνημερώσεως Ἐνοριῶν καὶ Παραρτημάτων γιὰ παραβάσεις τόσο τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, ὅσο καὶ ἄλλων Κληρικῶν, μὴ προσερχόμενος μάλιστα στὶς Συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου[95]. Γι' αὐτὸ τοῦ ἀπεστάλη τὸ ὑπ' ἀριθ. 999/6.5.1971 ἔγγραφο, διὰ τοῦ ὁποίου τοῦ ἐκοινοποιεῖτο νὰ περιορισθεῖ στὴν ἄσκηση τῶν ἀρχιερατικῶν του καθηκόντων στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας καὶ στὴν Ἐπαρχία του, μὴ ἐκτεινόμενος πέραν τῶν ὁρίων τούτων. Ἐκαλεῖτο μάλιστα νὰ προσέλθει ἕως τὴν 12η Μαΐου στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὥστε ἢ νὰ καταθέσει ἐνυπογράφως τὶς καταγγελίες του μὲ ἐπίκληση ἀξιοπίστων μαρτύρων, ἢ νὰ ἀναιρέσει αὐτὲς μὲ εἰλικρινῆ μεταμέλεια[96].

Ὁ Διαυλείας ὅμως ἀπέστειλε τὴν ἀπὸ 8/21.5.1971 *«Ἐξώδικον δήλωσιν καὶ διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος Αὐξεντίου Πάστρα»* σχετικὰ μὲ τὸ *«ἀθεμελίωτον κανονικῶς»* ἔγγραφο ποὺ ἔλαβε, προβαίνοντας σὲ ὑπόδειξη τῶν οὐσιαστικῶν παραλείψεών του, ἀλλὰ καὶ τοῦ *«ψευδεστάτου καὶ κακοηθεστάτου»* χαρακτῆρος του, πρᾶγμα ποὺ ἐμπίπτει στὸ ἀδίκημα τῆς συκοφαντικῆς δυσφημίσεως καὶ διώκεται ποινικῶς. Περὶ τούτων δὲ ἐκφράζει τὴν διαμαρτυρία του[97].

Κατόπιν, κυκλοφόρησε τὸ ὑπ' ἀριθ. 103/13-26.5.1971 Ὑπόμνημα, μὲ θέμα: *«Σύντομος ἐπισκόπησις Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ προτάσεις ὀργανώσεως αὐτοῦ»,* τεσσάρων σελίδων, μὲ θλιβερὰ συμπεράσματα γιὰ τὴν διοικητικὴ καὶ πνευματικὴ ἀπραγία, ἀλλὰ καὶ ἕξι προτάσεις ἀνασυγκροτήσεως, γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν ὁποίων προτείνει συγκρότηση μεγάλης Ἐπιτροπῆς Κληρικῶν καὶ ἐπιφανῶν λαϊκῶν, ὅπως καὶ ὀργάνωση Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου. Κοινοποιεῖ δὲ τοῦτο στοὺς κυρίους φορεῖς

95. Ἐπιστολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπ' ἀριθ. 997/1-14.5.1971, μὲ τοὺς λόγους γιὰ κλήση πρὸς ἀπολογίαν τοῦ Διαυλείας Ἀκακίου (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

96. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

97. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

καὶ ἐκφραστὲς Κλήρου καὶ Λαοῦ τοῦ Πατρίου[98].

Ἐν τῷ μεταξύ, ἐνεφανίσθη ἕνα σημείωμα στὴν «Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» περὶ *«Συγκλήσεως τοῦ Ἱερατείου»* στὸ Ἵδρυμα στὸν Τσακὸ γιὰ τὶς 22.6.1971, *«πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς πορείας τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ ἐπίλυσιν ἐκκρεμούντων θεμάτων»*[99].

Ἡ ἀναφορὰ ὅτι ἡ ἀπόφαση γιὰ τὴν σύναξη αὐτὴ ἦταν «Συνοδική», ἀνάγκασε τὸν ἀποστασιοποιημένο Διαυλείας Ἀκάκιο νὰ κυκλοφορήσει τὸ ὑπ' ἀριθ. 106/5-18.6.1971 ἐγκυκλιῶδες γράμμα του πρὸς τὸν Κλῆρο τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, μὲ κοινοποίηση στοὺς ἀπόντες Ἀρχιερεῖς (Μαγνησίας καὶ Ἀστορίας), στὶς Μονές, στοὺς Ζηλωτὲς Πατέρες καὶ στὶς κυριώτερες Ὀργανώσεις, προκειμένου νὰ θέσει τὸ ἐρώτημα ἂν δύο Ἐπίσκοποι δύνανται ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λοιπῶν νὰ ἀποφασίζουν Συνοδικά. Διαμαρτύρεται γιὰ τὴν κατὰ τὴν γνώμη του καταβαλλόμενη προσπάθεια νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐπιστράτευση τοῦ μύθου ὅτι συκοφαντεῖ. Καὶ παραπονεῖται ὅτι δὲν δόθηκε κάποια ἀπάντηση στὸ Ὑπόμνημά του, ἀναρωτώ-

98. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι εἶναι παράδοξος ὁ τρόπος καὶ ἡ στιγμὴ ποὺ ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος ἐπέλεξε νὰ προβεῖ σὲ αὐτὸ τὸ σοβαρὸ διάβημά του. Ἕως τότε, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν προηγουμένων ἐτῶν, δὲν ἐτέθησαν Συνοδικῶς αὐτὰ τὰ ζωτικῆς φύσεως θέματα; Καὶ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθοῦν τώρα μὲ τὴν διαδικασία τοῦ κατεπείγοντος, κατὰ τὴν ἤδη βεβαρημένη περίσταση διασαλεύσεως τῆς ἑνότητος τῶν τριῶν Ἀρχιερέων;!

99. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 619-620/15.6.1971, σελ. 16. Σὲ ἐπιστολὴ ἄνευ ἡμερομηνίας τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο γράφεται ὅτι στὴν Συνεδρίαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 13/25.5.1971 ἀποφασίσθηκε ἡ πρόσκληση σὲ Σύναξη τοῦ Ἱερατείου πρὸς ἐνημέρωσιν αὐτοῦ ἐπὶ σοβαρῶν θεμάτων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος γιὰ τὶς 9/22.6.1971 στὸ νεόδμητο Ἵδρυμα-Οἰκοτροφεῖο στὸν Τσακὸ (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Σὲ νεώτερη ἐπιστολὴ τῆς 30.5.1971 πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας, γίνεται ἐνημέρωση ὅτι σύμφωνα μὲ Συνοδικὴ Πράξη τῆς 29.5/11.6.1971, ἡ ὁρισθεῖσα Σύναξη τοῦ Ἱερατείου ἀνεβλήθη, λόγῳ σοβαρῶν λόγων, γιὰ τὶς 23.7/5.8.1971 (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Ἐν τούτοις, στὴν ὡς ἄνω παραπομπὴ τῆς *ΦΟ* ὡς νέα ἡμερομηνία τῆς Συνάξεως ἀναγράφεται ἡ 22.6.1971! Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἶναι τελικὰ ἀβέβαιο τί πραγματικὰ ἔγινε καὶ πότε. Καὶ μόνον τοῦτο τὸ ἁπλὸ γεγονὸς τῆς τόσης περιπλοκῆς γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἀποδεικνύει πράγματι τὸ μέγεθος τῆς κρίσεως στὴν ὀργάνωση καὶ διοίκηση τῶν Γ.Ο.Χ. κατὰ τὴν τότε περίοδο καὶ κατὰ τὶς ἀμέσως ἑπόμενες 2-3 δεκαετίες.

μενος ποιά εἶναι τὰ θέματα γιὰ τὰ ὁποῖα καλεῖται τὸ Ἱερατεῖον, προβαίνει δὲ καὶ σὲ κατάλληλη ὑπόμνηση νὰ μὴν παρεκτραποῦν ἐναντίον του, καταγγέλλοντας τὴν Σύναξη ὡς παράνομη [100].

Νέα ὑπ' ἀριθ. 108/24.6.1971 ἐπιστολὴ τοῦ Διαυλείας Ἀκακίου πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο βεβαιώνει ὅτι οἱ ἐναντίον του ἐπιθέσεις συνεχίζονται, μὲ ὑποθάλποντα αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀρχιεπίσκοπο. Συγκροτοῦνται σὲ διάφορα μέρη «παρασυναγωγὲς» μὲ κατηγορίες ἐναντίον του, πρᾶγμα ποὺ ψέγει καὶ θεωρεῖ ***«κακὸν προηγούμενον φατριασμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς μίαν ἡμέραν θὰ ἐπιπέσῃ καὶ ἐπὶ τῶν σχόντων τὴν πονηρὰν πρωτοβουλίαν».*** Συνεχίζει δὲ νὰ παραπονεῖται γιὰ μὴ ἀπάντηση στὸ Ὑπόμνημά του σχετικὰ μὲ τὴν ὀργάνωση τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος· βεβαιώνει ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείψει τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον κάθε αὐθαιρεσίας, ***«ἐν ἐπιγνώσει ὅτι θὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἕρπουσαν δολιότητα ἐκμεταλλευτῶν, οἵτινες παρεισέφρησαν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐσεβείας, εἰς τὰς τάξεις τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος»,*** καλῶντας τὸν Ἀρχιεπίσκοπο νὰ διαγνώσει τὶς προθέσεις τῶν κακῶν ζιζανίων καὶ νὰ κωφεύσει στὶς φωνές τους [101].

Ἀνεξάρτητα τοῦ ἂν εἶχε ἢ δὲν εἶχε δίκαιο ὁ Σεβ. Διαυλείας στὴν ἐπιλογὴ ὅσων ἔπραξε τότε, στὸ τελευταῖο αὐτὸ κείμενό του θίγει κάτι τὸ πολὺ σημαντικὸ σχετικὰ μὲ τὸ κακὸ τοῦ φατριασμοῦ καὶ τὴν διείσδυση στὶς τάξεις μας δολίων ἐκμεταλλευτῶν, οἱ ὁποῖοι κατόρθωσαν νὰ «πλευρίσουν» σὲ ποικίλο βαθμὸ αὐτοὺς ποὺ ἀπέμειναν ὡς βασικοὶ διαχειριστὲς τῆς διοικήσεως καὶ πορείας τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ὥστε ἡ συνέχεια νὰ προδιαγράφεται ζοφερή.

Ὁ πιὸ βασικὸς παράγοντας καὶ στυλοβάτης ἰσορροπίας, ἑνότητος, κανονικότητος καὶ πνευματικότητος Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος εἶχε ἐκ τῶν πραγμάτων παραμερισθεῖ, ἕνεκα τῆς ἀνιάτου ἀσθενείας του, καὶ ἀπέμειναν *ἄνθρωποι κατώτεροι τῶν περιστάσεων* γιὰ νὰ διαχειρισθοῦν τὰ ὕψιστα καὶ ἱερὰ ἑνὸς αἱματοβαμμένου καὶ θεαρέστου Ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἀντὶ νὰ

100. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

101. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

ὑπηρετήσουν καὶ ἀναδείξουν θεοπρεπῶς, αὐτοὶ τὸν **ἀδίκησαν καὶ μείωσαν καιρίως!** Μὲ τοῦτο ποὺ γράφουμε δὲν παραθεωροῦμε τὴν ὅποια συνεισφορὰ ἑκάστου κατὰ τὶς δυνάμεις του, ἀλλὰ τονίζουμε τὴν *ἐκτροπὴ* ἀπὸ ὄχι καλὴ πρόβλεψη καὶ χειρισμό, ἐξ αἰτίας ἀσθενοῦς κρίσεως, ἐπηρεασμοῦ ἐπιτηδείων καὶ ἄλλων μεμπτῶν παραγόντων. Οἱ δὲ συγκυρίες ποὺ ἀκολούθησαν ἦταν καθοριστικὲς γιὰ ὤθηση σὲ θλιβερὴ συνέχεια.

***

Σημειωτέον, ὅτι τὸν Μάϊο τοῦ 1971 ἔγιναν τὰ Ἐγκαίνια τοῦ κτηρίου τοῦ Πτωχοκομείου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀναλήψεως στὴν Κοζάνη ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, ὅπου μετέβη ἐπίσης ὁ ἀσθενῶν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος μὲ πιστοὺς ἀπὸ τὸν Βόλο, γενόμενος δεκτὸς μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη ἀπὸ ὅλους, ἀλλὰ συνέβη θλιβερὸ περιστατικὸ ποὺ τὸν ἀνάγκασε νὰ ἀποχωρήσει διαμαρτυρόμενος, ὅπως ἔχουμε γράψει στὸν Τόμο Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου [102].

Ἐπίσης, στὶς 19.6/2.7.1971, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ στὴν Ἀργεντινὴ ἀπὸ ἀσθένεια ὁ εὐεργέτης τῆς Ἐκκλησίας μας ἡρωϊκὸς Ἀρχ/πος Χιλῆς Λεόντιος, σὲ ἡλικία 67 ἐτῶν, ὁ τόσο πολὺ κοπιάσας, ὅπως παρακολουθήσαμε, προκειμένου νὰ βοηθήσει στὴν ὀργάνωση καὶ πρόοδο Αὐτῆς, ἂν καὶ εἶχε ἐν πολλοῖς ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ τὴν πορεία τῶν πραγμάτων στὴν Ἑλλάδα ἐξ αἰτίας τῆς στάσεως κάποιων ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς. Εἶναι πάντως χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐκοιμήθη τὴν αὐτὴ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχε κοιμηθεῖ ὁ ἐγκάρδιος φίλος καὶ ἀδελφός του Ἅγιος Ἀρχ/πος Ἰωάννης (Μαξίμοβιτς) πρὶν ἀπὸ πέντε ἀκριβῶς ἔτη [103].

---

102. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 619-620/15.6.1971, σελ. 10. Θυμίζουμε ὅτι στὸν Τόμο Α΄ τοῦ παρόντος ἔργου (σελ. 442-443) ἀναφέραμε καὶ τὸν λόγο τῆς ἐσπευσμένης ἀναχωρήσεως τοῦ ἀσθενοῦντος Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν τελετὴ ἐκείνη, ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιμονῆς τῆς Ἡγουμένης Μαγδαληνῆς νὰ λάβει μέρος καὶ ἕνας Ματθαιϊκὸς ἱερέας, πρᾶγμα ἀντικανονικὸ καὶ ἀπαράδεκτο.

103. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 623-624/15.7.1971, σελ. 8, ὅπου ὅμως δίδεται λανθασμένη ἡμερομηνία κοιμήσεως (18.5.1971).

Καὶ ἐνῶ, ὅπως εἴδαμε, ἡ πάγια θέση τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου ὅσο ζοῦσε ἦταν ὅτι δὲν πρέπει νὰ χειροτονηθοῦν νέοι Ἐπίσκοποι στὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς τοῦ ψηφισθέντος Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Κιούση, ὅσο οἱ Ἐπίσκοποι δὲν διάγουν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, μόλις ἐκοιμήθη συνέβη καὶ τοῦτο! Καὶ μάλιστα σὲ ἐποχὴ ἀνοικτῆς διαστάσεως, ὅταν ὁ μὲν Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀσθενοῦσε καὶ εἶχε δηλώσει τὴν ἀπόλυτη συμφωνία του πρὸς τὴν γνώμη τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ὁ δὲ Διαυλείας Ἀκάκιος βρισκόταν ἤδη ἀποστασιοποιημένος, χωρὶς νὰ ἔχει διευκρινισθεῖ καὶ ἐξασφαλισθεῖ ἡ διαμόρφωση τῆς ὀργανωτικῆς καὶ διοικητικῆς ρυθμίσεως τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος διὰ κοινῶς ἀποδεκτοῦ τρόπου. **Οἱ αὐθαίρετες ἐνέργειες ὀλίγων μόλις προσώπων γιὰ τὸ ὑψίστης σημασίας αὐτὸ θέμα χειροτονίας Ἀρχιερέων στὴν Ἐκκλησία μας, ἔκαναν δυστυχῶς τὴν ὄχι ἁπλῶς *κακὴ ἀπαρχή* τους, διότι τοῦτο συνέβη ἤδη νωρίτερα, ἀλλὰ τὴν *ἔκνομη καθιέρωσή* τους, ὥστε ἡ καταιγιστικὴ συνέχεια νὰ διαφαίνεται καὶ «διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ» ὡς πρὸς τὴν τραγικὴ ἐξέλιξή της.**

Ἡ δὲ ΠΘΕΟΚ διὰ ἐπιστολῆς τοῦ Κων. Κόμνιου τῆς 29.4.1971, πρὸς τὸν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομο βεβαίωνε ὅτι, *«μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν καὶ τὰς εὐχάς σας, ἀνεκόπη πρὸς τὸ παρὸν ἡ ὁρμὴ πρὸς τὰς ὁμαδικὰς εἰς Ἐπισκόπους χειροτονίας»,* καὶ τὸν προέτρεπε νὰ μὴν στενοχωρεῖται ὅποια τροπὴ καὶ ἂν λάβει ἡ κατάσταση, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἥσυχος καὶ εἰρηνικός[104].

Ἐν τούτοις, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος μὲ τὸν Σαλαμῖνος Γερόντιο *«καὶ μὲ σύμψηφον τοῦ Σεβ. Ἀστορίας κ. Πέτρου καὶ ἐνυπόγραφον συγκατάθεσιν εἰς κληρικολαϊκὰς συνάξεις ἁπάντων τῶν κληρικῶν ἡμῶν καὶ ἐνίων λαϊκῶν, ἐχειροτονήθησαν οἱ ἀκόλουθοι Ἐπίσκοποι ἡμῶν. Τὴν 7-7-1971 εἰς Ἐπίσκοπον Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας ὁ Ἀρχιμ. Παΐσιος Εὐθυμιάδης, τὴν 8-7-1971 εἰς Ἐπίσκοπον Θεσσαλονίκης ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κιούσης, τὴν 9-7-1971 εἰς Ἐπίσκοπον Θαυμακοῦ ὁ Ἀρχιμ. Καλλίνικος Χανιώτης καὶ τὴν 23-9-1971 εἰς Ἐπίσκοπον Καναδᾶ ὁ Ἀρχιμ. Ἀκάκιος Ντοῦσκος»*[105].

104. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

105. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 629-630/15.10.1971, σελ. 16. Οἱ χειροτονίες παρουσιάσθηκαν ὡς ἁπλὸ εἰδησάριο στὴν στήλη «Γεγονότα καὶ κρίσεις», καὶ μάλιστα μετὰ πάροδον τριμήνου ἀπὸ τὴν μᾶλλον μυστικὴ τέλεσή τους! Ὁ δὲ λόγος περὶ «Κληρικολαϊκῶν συνάξεων» ἐτέθη προφανῶς χάριν ἐντυπωσιασμοῦ καὶ ἀποτελοῦσε ὑπερβολή.

Ὁ Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος (Κιούσης).

Ἐπὶ τοῦ αἰφνιδίου καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεξηγήτου αὐτοῦ γεγονότος, ὡς πρὸς τὸν τρόπο καὶ χρόνο τελέσεώς του, ἔσπευσε ὁ ἀσθενῶν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος νὰ ἀποστείλει ἐκ Βόλου τὴν ὑπ' ἀριθ. 29/3-16.8.1971 ἐπίσημη Ἐπιστολή του πρὸς τὸν Πρωθιεράρχη τῆς ΡΟΕΔ Μητροπολίτη Φιλάρετο σχετικὰ μὲ τὶς ἀντικανονικὲς πράξεις τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου ὡς πρὸς τὶς χειροτονίες Ἀρχιερέων, ἀγνοῶντας τὴν γνώμη του ποὺ ἦταν σαφῶς ἀρνητική: ***«Συγκατετέθην μόνον διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Κιούση καὶ τοῦτο διότι ἦτο ἐψηφισμένος ὑπὸ Κλήρου καὶ Λαοῦ πρὸ τῶν ἡμετέρων χειροτονιῶν. Ὄχι μόνον ἠγνοήθην διὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν οὐδεμία γνωστοποίησις μοὶ ἐγένετο παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου»*** [106]. Μάλιστα, γίνεται ἀναφορὰ σὲ κείμενο-δήλωση ἀποδοχῆς «ὅρων» ποὺ ἀναγκάσθηκαν οἱ ὑποψήφιοι νὰ ὑπογράψουν, πρᾶγμα ἀπαράδεκτο ἀπὸ κάθε ἄποψη.

Ἀπὸ τὴν Κοινότητα Θεσσαλονίκης ἀπεστάλη πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἡ ὑπ' ἀριθ. 161/6.9.1971 ἐπιστολή, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐκφράζεται ἡ ἀντίθεσή της ὡς πρὸς τὶς χειροτονίες, ἀφοῦ εἶχε ἀποφασισθεῖ παλαιότερα ὅτι μελλοντικὴ χειροτονία Ἐπισκόπων θὰ γίνεται μόνον κατόπιν ὁμοφώνου ψήφου Κλήρου καὶ λαοῦ [107]. Γιὰ δὲ τὸν Θεσσαλονίκης Χρυσόστομο βεβαιώνουν ὅτι τοὺς εἶναι συμπαθὴς καὶ ἱκανώτατος γιὰ τὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα ποὺ τοῦ ἀνετέθη, ὅμως ἐφ' ὅσον ἀγνοήθηκαν Κλῆρος

106. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

107. Ἂν ἐννοοῦν τὸ κείμενο συμφωνίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τὴν Διοίκηση τῆς ΠΘΕΟΚ τοῦ Δεκεμβρίου 1965, εἶχε πράγματι συναποφασισθεῖ τοῦτο, τῶν λεπτομερειῶν ὅμως γιὰ τὸν τρόπο ἐκλογῆς παραπεμφθεισῶν σὲ μελλοντικὴ ρύθμιση. Καὶ ὅπως φαίνεται, τέτοια ρύθμιση δὲν ἔγινε· ἢ ἂν ἔγινε σὲ κάποια ἄλλη στιγμή, σίγουρα ἀγνοήθηκε, ἐφ' ὅσον ἀγνοήθηκαν ἀκόμη καὶ Ἀρχιερεῖς!

καὶ λαός, ἡ χειροτονία του *«δὲν τυγχάνει κανονική»* καὶ δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν σχεδιαζομένη ἐνθρόνισή του στὸν Ναό τους τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν. Εὔχονται δὲ νὰ βρεθεῖ ὁ συντομώτερος δρόμος τῆς ὁμονοίας, ἀγάπης καὶ συνεργασίας, γιὰ ἀντιμετώπιση τῶν κοινῶν προβλημάτων [108].

Ἐν τούτοις, οἱ πέντε Ἀρχιερεῖς (Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, Σαλαμῖνος Γερόντιος, Εὐρίπου Παΐσιος, Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος καὶ Θαυμακοῦ Καλλίνικος) συλλειτούργησαν τὴν 30.8.1971 στὴν Εὐαγγελίστρια Καραβᾶ Πειραιῶς καὶ τὴν 1.9.1971 στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Περιστερίου. Τὴν δὲ 6.9.1971 ἔγινε ἡ ἐνθρόνιση τοῦ Θαυμακοῦ Καλλινίκου στὸν Ἅγιο Σπυρίδωνα Λαμίας. Τὴν 8.9.1971 οἱ πέντε Ἀρχιερεῖς παρέστησαν στὴν Πανήγυρη τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου στὶς Σέρρες καὶ τὴν 13.9.1971 ἔγινε ἡ ἐνθρόνιση τοῦ Θεσσαλονίκης Χρυσοστόμου στὸν μικρὸ Ναὸ Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ στὴν Θεσσαλονίκη. Τὴν 14.9.1971 οἱ πέντε Ἀρχιερεῖς συλλειτούργησαν στὸν Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Λαρίσης. Τὴν δὲ 27.9.1971, μετὰ τὴν χειροτονία καὶ τοῦ Καναδᾶ Ἀκακίου ποὺ τελέσθηκε στὶς 23.9.1971, ἐνθρονίσθηκε στὴν Εὐαγγελίστρια Χαλκίδος ὁ Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας Παΐσιος [109].

Ἡ ἐνθρόνιση ὅμως αὐτὴ στὴν Χαλκίδα ἦταν ἐπεισοδιακὴ καὶ δημιούργησε μεγάλο σάλο εὐρύτερα, προκειμένου νὰ πληγεῖ τὸ κῦρος τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ἐξ αἰτίας τῆς ἀδιακρισίας τινῶν. Ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος γράφεται ὅτι ἐπέφερε ταραχὴ καὶ σκανδάλισε πολλοὺς μὲ τὴν ἀντιεκκλησιαστικὴ στάση του ἔναντι συνεπισκόπων του [110].

---

108. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Ἡ ΠΘΕΟΚ ἔσπευσε τότε νὰ τονίσει ὀρθῶς στὴν Κοινότητα Θεσσαλονίκης, ὅτι ὁ Χρυσόστομος Κιούσης ἦταν ἀπὸ ἐτῶν ἐψηφισμένος καὶ ἄρα ἦταν ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ κατηγορεῖται περὶ ἀντικανονικότητος. Οἱ Κοινοτικοὶ τῆς Θεσσαλονίκης γνώριζαν προφανῶς τοῦτο, ἀλλὰ ἡ ἀντίδρασή τους ὠφείλετο στὸ γεγονὸς ὅτι ἀγνοήθηκαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἐπισκόπου τους. Βέβαια, μετὰ πάροδον κάποιου διαστήματος, ἐδέχθησαν ἐν τέλει τὸν Θεσσαλονίκης Χρυσόστομο (Κιούση) ὡς Ποιμενάρχη τους.

109. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 629-639/15.10.1971, σελ. 5-7.

110. Αὐτόθι, σελ. 15.

Ὁ Διαυλείας Ἀκάκιος δὲν φαίνεται νὰ ἦταν ἀντίθετος στὸ ἐνδεχόμενο χειροτονίας νέων Ἐπισκόπων πρὸς καλυτέρα Συνοδικὴ συγκρότηση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ὅπως ἔγραφε σὲ κείμενά του[111]. Ὅμως, τοῦτο δὲν θὰ ἦταν βεβαίως δυνατὸν νὰ συμβεῖ χωρὶς τὴν γνώμη καὶ συμμετοχή του καὶ μάλιστα στὴν θλιβερὴ κατάσταση ποὺ εἶχαν περιέλθει τὰ πράγματα κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη.

Σὲ Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγράφετο ὅτι ὁ Σεβ. Διαυλείας προξενοῦσε προβλήματα μὲ τὴν ἀρνητικὴ στάση του ἔναντι τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, ἐγκατέλειπε κατὰ διαστήματα αὐτὴν καὶ ἐσχάτως ἐγκατέλειψε καὶ πάλι τὴν Σύνοδο ἀφοῦ προηγουμένως ἀπέτυχε στὸν σκοπό του νὰ χειροτονηθοῦν Ἐπίσκοποι ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Ἀρχ/που[112]. Μεταξὺ ἄλλων, ὁ Διαυλείας χαρακτήρισε τὶς νέες χειροτονίες ἀντικανονικὲς καὶ προέβη σὲ πολεμικὴ ἐναντίον τους, ἀποστείλας ὑλικὸ ἀκόμη καὶ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ στὴν Ἀμερική. Τὸ ἀποκορύφωμα ἦταν

111. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει τόσο στὸ προαναφερθὲν ἐντὸς τοῦ κειμένου ὑπ' ἀριθ. 103/13-26.5.1971 Ὑπόμνημά του, ὅσο καὶ στὴν ὑπ' ἀριθ. 104/16-29.5.1971 ἐπιστολή του (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

112. Ὁ Διαυλείας μετέβη στὸν Βόλο μαζὶ μὲ ἕναν Ἀρχιμανδρίτη (χειροτονηθέντα ἐν τέλει στὶς «μαζικὲς» χειροτονίες τοῦ 1979 ἀπὸ τοὺς Αὐξέντιο-Γερόντιο) καὶ ζήτησε τὴν σύμπραξη τοῦ ἀσθενοῦντος Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου γιὰ τὴν χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον τοῦ Κληρικοῦ, ποὺ εἶχε μαζί του, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου! Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι ἀποκρούσθηκε καταλλήλως καὶ ἐκδιώχθηκε πρεπόντως ἀπὸ τὸν Στῦλο τῆς Κανονικότητος ἅγιο Μαγνησίας Χρυσόστομο (Μαρτυρία στὸν γράφοντα Αἰδ. Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου). Τὸ περιστατικὸ τοῦτο πρέπει νὰ συνέβη κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη ἐποχὴ περὶ τὰ μέσα τοῦ 1971. Ψέγοντας αὐτὸ τὸ συμβάν, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίσουμε ὅτι οὔτε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶχε τὸ δικαίωμα τότε ἢ ἀργότερα νὰ ἀποφασίζει μόνος ἢ μὲ κάποιους μόνον ἐκ τῶν Ἀρχιερέων σχετικὰ μὲ τὴν ἐκλογὴ καὶ χειροτονία Ἐπισκόπων. **Τὸ θέμα αὐτὸ ἀποδείχθηκε ἡ «ἀχίλλειος πτέρνα» τῆς Ἐκκλησίας μας, ἰδίως κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θητείας τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, ἀφοῦ ἀποτέλεσε τὴν κύρια αἰτία περαιτέρω διασπάσεως καὶ ἀποδυναμώσεως τοῦ ἱ. Ἀγῶνος, ὥστε καὶ ἄλλοι κατόπιν νὰ περιπέσουν σὲ τέτοιου εἴδους αὐθαιρεσίες, γιὰ νὰ μὴν «ὑστερήσουν» στὴν διαιώνιση τῆς τραγικότητος! Καταλαβαίνουμε λοιπὸν καλύτερα γιατὶ οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ, ὅπως καὶ ὁ Σεβ. Μαγνησίας, ἠγωνίζοντο μὲ σθένος κατὰ τὰ ἔτη 1964-1965 γιὰ τὴν ἐξασφάλιση ἀδιαβλήτου τρόπου ἐκλογῆς Ἐπισκόπων, καὶ δὲν εἶναι χωρὶς λόγο ποὺ παρουσιάσαμε ὅλα αὐτὰ ἐκτενῶς σὲ προηγούμενα Κεφάλαια τοῦ ἔργου μας.**

ἡ πρόκληση ἐπεισοδίων ἀπὸ μέρους του γιὰ τὴν παρεμπόδιση ἐνθρονίσεως τοῦ Σεβ. Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας Παϊσίου στὴν Εὐαγγελίστρια Χαλκίδος, γι' αὐτὸ καὶ ἀποφασίσθηκε ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς τῆς «ἀργίας ἐπ' ἀόριστον» ἐναντίον του, καὶ γινόταν προτροπὴ στὸ Ποίμνιο ἀποφυγῆς κοινωνίας μαζί του [113].

Ἐν τέλει δέ, συμφιλίωσις ἐπῆλθε μόλις τὸ θέρος τοῦ ἑπομένου ἔτους 1972, μὲ συλλείτουργο ποὺ τελέσθηκε στὶς 2.7.1972 στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Περιστερίου [114]. Ὅμως, ἡ ἀπαρχὴ ἀταξίας καὶ διαστάσεως, καταγγελιῶν, ἐσπευσμένων καὶ μᾶλλον μυστικῶν χειροτονιῶν, χωρισμῶν καὶ ἐπανενώσεων κάτω ἀπὸ ἀσαφεῖς συνθῆκες, εἶχαν ἤδη ἀρχίσει νὰ ἐκδηλώνονται ἰδιαίτερα ἀνησυχητικά. Σὲ ἀντίθεση βεβαίως μὲ τὴν Κανονικὴ τάξη τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὶς ὑποδείξεις καὶ τοὺς καθορισμοὺς τοῦ Ἀρχ/που Λεοντίου, ὅπως καὶ μὲ τὴν σαφῆ στάση, τοποθέτηση καὶ κληρονομία τοῦ Βιογραφουμένου μας Ἀρχιερέως Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη. **Εἰκάζουμε ὅτι ἴσως ὁ Κύριος τὸν ἀπέσυρε τῆς ἐνεργοῦ δράσεως γιὰ νὰ μὴν ζήσει τὰ χειρότερα**

---

113. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 631-632/15.11.1971, σελ. 8-9, 14. Ἡ Ἐγκύκλιος δὲν φέρει ἡμερομηνία, ἀλλὰ ἀπὸ μεταγενέστερο κείμενο μαθαίνουμε ὅτι ἦταν τῆς 28.9.1971. Τὰ πράγματα ὀξύνθηκαν κατὰ πολὺ καὶ διάφοροι πονοῦντες τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας (ΠΘΕΟΚ, Ζηλωτὲς Πατέρες, Κοινότητες καὶ Παραρτήματα) ἔσπευσαν νὰ συμβάλλουν στὴν ὁμαλοποίηση τῶν πραγμάτων καὶ στὴν ἀποκατάσταση τῆς τάξεως. Τελικά, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1046/23.12.1971 Ἐγκυκλίου της ἀνακοίνωσε τὴν ἄρση τῆς «ἀορίστου ἀργίας» στὸν Διαυλείας Ἀκάκιο (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Τὴν Ἐγκύκλιο ὑπογράφουν καὶ οἱ νέοι Ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ παραλείπεται ὁ θεωρούμενος ὡς Κανονικὸ μέλος της ἀσθενῶν Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος (τοῦτο ὁδήγησε σὲ διαμαρτυρία πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδο ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ ἀσθενοῦντος ἀγωνιστοῦ Ἀρχιερέως καὶ θεωρήθηκε ὡς ἔλλειψη τιμῆς καὶ ἀναγνωρίσεώς του). Ἡ ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία κατέβαλλε κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἄρση τῆς τότε ἀντιδικίας, ἔγραφε στὸ ὑπ' ἀριθ. 791/18-31.12.1971 κείμενό της πολὺ ὀρθά: ***«Δὲν εἶναι λογικὸν καὶ δίκαιον νὰ ταλαιπωροῦνται ἑκατοντάδες χιλιάδες ζηλωταὶ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, διὰ τὰ πείσματα ἐλαχίστων, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι εἶναι Ἐπίσκοποι»*** (Ἀρχεῖον Χρυσοστομου Νασλίμη). Ὅμως οἱ ὑπαίτιοι δὲν φάνηκε νὰ πτοοῦνται στὶς πεισματώδεις χωριστικές τους τάσεις οὔτε τότε οὔτε ἀργότερα, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἡ κεντρικὴ Συνοδικὴ διοίκηση μὲ τὴν ἐν γένει κακοδιαχείρισή της «εὐνοοῦσε» τὶς τάσεις αὐτές...

114. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 649-650/15.7.1972, σελ. 1, 16.

ποὺ ἀκολούθησαν, ἐξ αἰτίας κατὰ μέγα μέρος τῆς ἀβουλίας καὶ ἐλλείψεως δυναμισμοῦ, ὑπευθυνότητος καὶ συνεπείας τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου[114α], ὁ ὁποῖος σὺν τοῖς ἄλλοις περιέπιπτε καὶ στὸν ἐπηρεασμὸ ὄχι καλῶν συμβούλων, ποὺ κατόρθωναν νὰ κερδίζουν τὴν ἐμπιστοσύνη του, ἐκμεταλλευόμενοι τὶς περιστάσεις, πρὸς ἴδιον ὄφελός τους καὶ βεβαίως πρὸς καίριαν ζημίαν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος...

ΚΑ.8. Ἐπίσκεψη ἀντιπροσωπίας στὴν Ἀμερικὴ

Ἀξιοσημείωτη εἶναι καὶ ἡ ἐπίσκεψη στὶς ΗΠΑ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1971 τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου καὶ τοῦ Σαλαμῖνος Γεροντίου, ὅπου ἔτυχαν ὑποδοχῆς καὶ φιλοξενίας ἀπὸ τὸν Σεβ. Ἀστορίας Πέτρο.

Ὁ Μητρ. Φιλάρετος μὲ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ τοὺς Ἐπισκόπους Σαλαμῖνος Γερόντιο καὶ Ἀστορίας Πέτρο (Νέα Ὑόρκη, Αὔγουστος 1971).

Τὴν 21.7.1971 μετέβησαν στὸ Συνοδικὸ Μέγαρο τῆς ΡΟΕΔ στὴν Νέα Ὑόρκη καὶ εἶχαν συνάντηση μὲ τὸν Πρωθιεράρχη Μητροπολίτη Φιλάρετο, παρόντων καὶ τοῦ Ἀρχ/που Νίκωνος ὅπως καὶ τοῦ Γραμματέως Ἐπισκόπου Λαύρου. Τὴν ἑπομένη, 22.7, τέλεσαν τὴν Πανήγυρη τῆς Ἁγίας Μαρκέλλης στὴν Ἀστόρια. Κατόπιν, μετέβησαν στὸ Μόντρεαλ, σταθμεύοντας στὴν Ρωσικὴ Μονὴ τοῦ Νόβο-Ντιβέγιεβο, ὅπου εἶχαν συνάντηση μὲ τὸν ἀσθενοῦντα ἐνάρετο καὶ χαρισματικὸ Ἐπίσκοπο τοῦ Ρόκλαντ Ἀνδρέα († 1978), Μαθητὴ τοῦ τελευταίου Στάρετς τῆς Ὄπτινα Ὁσίου Νεκταρίου († 1928). Αὐτὸς τοὺς ἀνέφερε πολλὰ γιὰ τὸν μα-

114α. Δὲν ἐννοοῦμε ὅτι μόνον ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος εἶχε τὴν ἀποκλειστικὴ εὐθύνη, ἀλλὰ ὅτι κυρίως αὐτὸς ἔφερε τὸ μεγάλο βάρος της, ποὺ ἦταν φανερὸν ὅτι δυστυχῶς τὸν «ὑπερέβαινε» κατὰ πολύ.

καριστὸ ἤδη πρὸ μηνὸς τότε κοιμηθέντα Ἀρχ/πο Λεόντιο, τὸν ὁποῖον γνώριζε ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, σχετικὰ μὲ τὴν μαρτυρικὴ ζωή του καὶ ἀνεφέρθη ἔνδακρυς στὴν κοίμησή του.

Στὸ Μόντρεαλ, οἱ δύο ἐξ Ἑλλάδος Ἀρχιερεῖς εἶχαν συνάντηση μὲ τὸν Ἀρχ/πο Βιτάλιο τῆς ΡΟΕΔ καὶ τὴν ἑπομένη λετούργησαν (προφανῶς στὸν Ἑλληνικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου), ὅπου ἔκειραν στὸ Μέγα Σχῆμα τὸν Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ π. Ἀκάκιο Ντοῦσκο καὶ τὸν προχείρισαν σὲ Ἀρχιμανδρίτη[115]. Ἐπίσκεψη πραγματοποίησαν καὶ στὴν νεοϊδρυθεῖσα τότε Ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στὸ Τορόντο, ὑπὸ τὸν Αἰδ. π. Παναγιώτη Καραθανάση, ἀνήκοντα στὴν Δικαιοδοσία τῆς ΡΟΕΔ.. Ἀκόμη, ἐπίσκεψη πραγματοποίησαν καὶ στὴν Ρωσικὴ Μονὴ Ἁγίας Τριάδος στὸ Τζόρντανβιλ τῆς Νέας Ὑόρκης.

Τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς 28.7.1971, εἶχαν συνάντηση μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο, παρόντων τῶν Σεβ/των Ἀρχιερέων Νίκωνος, Σεραφεὶμ (Σικάγου), Βιταλίου, Ἀντωνίου (Λος Ἄντζελες), Σεραφεὶμ (Καράκας) καὶ Λαύρου, τοῦ Γραμματέως Πρωθ. Γεωργίου Γκράμπε, χρέη διερμηνέως τελοῦντος τοῦ λαϊκοῦ τότε Ἀντωνίου Γαβαλᾶ. Συζητήθηκαν θέματα ἀφορῶντα τὶς δύο Ἐκκλησίες. Συνάντηση ὑπῆρξε σὲ ἄλλη εὐκαιρία μὲ τὸν Ἀρχ/πο Ἀβέρκιο, ὅπως καὶ πάλι μὲ τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο καὶ τὸν π. Γεώργιο Γκράμπε.

Μάλιστα, στὶς 9.8.1971 οἱ ἐξ Ἑλλάδος Ἀρχιερεῖς πραγματοποίησαν ἐπίσκεψη καὶ στὸν Ἐπίσκοπο Διονύσιο τῶν «Ἐλευθέρων Σέρβων» στὴν ἕδρα του, στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Σάββα στὸ Λίμπερτβιλ τοῦ Ἰλλινόϊς, ὅπου ξεναγήθηκαν. Ἐπίσης, μέσῳ Ντητρόϊτ, ἔγινε ἐπίσκεψη τὴν 17.8.1971 στὴν Μονὴ Μεταμορφώσεως στὴν Βοστώνη καὶ τελικά, στὶς 19.8, ἀφοῦ ἀποχαιρέ-

115. Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴν σταθοῦμε στὸ γεγονὸς τῆς «πρωτοτυπίας» αὐτῆς, νὰ γίνεται ἡ Κουρὰ εἰς Μεγαλόσχημον Ἱερομονάχου σὲ Κυριακάτικη Θ. Λειτουργία καὶ ταυτοχρόνως νὰ ἀπονέμεται στὸν Νεόκουρο τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου! Καὶ δύο μῆνες ἀργότερα, κάτω ἀπὸ πλήρως ἀδιευκρίνιστες συνθῆκες, νὰ χειροτονεῖται ὁ αὐτὸς (Ἀκάκιος Ντοῦσκος) Ἐπίσκοπος (στὴν Ἀθήνα;) στὶς 23.9.1971, μὲ τίτλο: «Καναδᾶ», ἄνευ προφανῶς ὁποιασδήποτε συνεννοήσεως μὲ τὴν ΡΟΕΔ, ἡ ὁποία εἶχε ἀνέκαθεν Ἀρχιερέα ἤ καὶ Ἀρχιερεῖς στὸν Καναδᾶ!

τισαν τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Νέα Ὑόρκη ἀεροπορικῶς γιὰ τὴν Ἑλλάδα [116].

ΚΑ.9. Ἀποκατάσταση Ματθαιϊκῶν καὶ νέα δεινὰ

Ἕτερο σημαντικὸ θέμα τὴν περίοδο ἐκείνη ἦταν καὶ τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου εἰσδοχῆς Κληρικῶν προερχομένων ἀπὸ τοὺς Ματθαιϊκούς. Ὑπῆρχε διστακτικότητα ἐπ' αὐτοῦ, λόγῳ καὶ τῆς ἐπικλήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τῆς 15/28.7.1954 [117]. Εἰς αὐτήν, ἐγράφοντο τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ θέμα τῶν ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ὑπὸ μόνου τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου τὸ 1948:

Ὁ Ἅγιος πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

«Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἐπισκοπικὴν καὶ ποιμαντορικὴν αὐτῶν ἰδιότητα, κτηθεῖσαν διὰ μέσων ἀντικανονικῶν καὶ προσωπικῶν, πρὶν ἢ μία Πανορθόδοξος Σύνοδος καθορίσῃ τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ προσδώσῃ ἐκ τῶν ὑστέρων τὴν Ἀρχιερατικὴν καὶ ποιμαντορικὴν ἰδιότητα καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ποιμαίνειν Ἐκκλησίαν, ἐὰν βεβαίως ἔχωσι τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα προσόντα» [118].

Ἐν εἴδει δὲ Ὑποσημειώσεως στὸ τέλος τῆς Ἐγκυκλίου, ἐγράφετο περὶ τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης βάσει ὁρισμένων οὐσιωδῶν προϋποθέσεων, ἡ παράλειψη τῶν ὁποίων ἐπηρεάζει τὴν ἐγκυρότητα αὐτῆς, καθιστᾶ ἀνενέργητη τὴν

116. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 629-639/15.10.1971, σελ. 2-4 καὶ 12.

117. Βλ. Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Πανιερωτάτου Προέδρου τῆς Ἐκκλησίας Παλαιημερολογιτῶν κ.κ. Χρυσοστόμου πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον Χριστεπώνυμον Πλήρωμα,* Ἀθῆναι 1954, σ.σ. 8. Ἐπίσης, βλ. αὐτὴν στὸ *Ἅπαντα πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου,* Τόμος Β΄, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997, σελ. 455-463.

118. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἐγκύκλιος...,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 6, καὶ *Ἅπαντα...,* τ. Β΄, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 460.

ἐπέκταση καὶ παρακωλύει τὴν χορήγηση τῶν ἀπαραιτήτων χαρισμάτων γιὰ τὴν ἄσκηση τῶν ἐπισκοπικῶν καθηκόντων ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα. Ὅταν ἀκόμη καὶ ἐξωτερικὲς συνθῆκες καὶ ὁρατὰ σημεῖα δὲν τηρηθοῦν, τότε ἡ χειροτονία δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ πλήρης καὶ ἑπομένως παραμένει ἀνύπαρκτη· ὅπως στὴν Βάπτιση ἐὰν δὲν ὑπάρξει τρισσὴ κατάδυση καὶ ἀνάδυση δὲν ἔχουμε τέλειο βάπτισμα, ἔτσι ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ στὴν χειροτονία Ἐπισκόπου ἂν δὲν ἔχουμε τρεῖς ἢ τουλάχιστον δύο Ἐπισκόπους. Ἂν δὲν τηρηθοῦν τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων προβλεφθέντα (βλ. Α΄ Ἀποστ., Δ΄ τῆς Α΄ Οἰκ., Γ΄ τῆς Ζ΄ Οἰκ., ΙΘ΄ τῆς Ἀντιοχ., ΙΒ΄ τῆς Λαοδ., Ε΄ τῆς Σαρδ.), τότε *«μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν»* (ΙΘ΄ Ἀντ.). **Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ προϋποθέσεις συνιστοῦν οὐσία καὶ ἀποτελοῦν δόγμα, οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μᾶς ἐμποδίζουν ἀκόμη καὶ νὰ συζητήσουμε γιὰ τὴν παράβαση τῶν ἐκνόμων καὶ ἀντικανονικῶν χειροτονιῶν τοῦ Τιτουλαρίου Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου[119].**

Ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, ἐν ὄψει τοῦ αἰτήματος ἐντάξεως Ματθαιϊκῶν Κληρικῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1970 καὶ γιὰ τὴν μελέτη τοῦ προβλήματος, ὑπῆρξε σύσταση 15μελοῦς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1971, ἡ ὁποία συνῆλθε στὸ νεοανεγερθὲν Ἵδρυμα στὸν Τσακὸ Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς τὴν 11/24.5.1971. Σὲ αὐτήν, ὁ Καθηγούμενος π. Βίκτωρ Ματθαίου, παρουσίασε «ἀκοινολόγητο» μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης στοιχεῖο, ἤτοι ἕνα χειρόγραφο ἀπὸ τὴν γραφίδα προφανῶς τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, ἀποτελοῦν ὅμως σχέδιο προχείρου κειμένου, χωρὶς συγκεκριμένη ἡμερομηνία, σφραγίδα, ὑπογραφὴ ἢ ἔνδειξη προελεύσεως, τὸ ὁποῖον ὁ π. Βίκτωρ χρονολόγησε ὡς κείμενο τοῦ 1950. Σὲ αὐτὸ ἀναγράφεται ἀπόφαση γιὰ τὸ θέμα εἰσδοχῆς Κληρικῶν ἀπὸ τοὺς Ματθαιϊκούς, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ πρώην Φλωρίνης ἐνεργοῦσε, ἀποδεχόμενος καὶ προάγων Κληρικοὺς προερχομένους ἀπὸ τὴν Παράταξή τους[120].

---

119. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἐγκύκλιος...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 8, καὶ *Ἅπαντα...*, τ. Β΄, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 462-463.

120. Βλ. Τεῦχος τῆς ΠΘΕΟΚ, *Ὀφειλομένη ἀπάντησις εἰς τὸ ἔντυπον «Χαρούμενα Μηνύματα»* (17/30.11.1971), Ἀθῆναι 1971, σελ. 9.

Ὁ δὲ π. Βίκτωρ κυκλοφόρησε 12σέλιδο Φυλλάδιο σχετικὰ μὲ τὴν Πρότασή του[121] στὴν σύσκεψη ἐκείνη, ὡς Μέλος τῆς ὁρισθείσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, στὸ ὁποῖο δημοσίευσε τὸ ἄγνωστο μέχρι τότε κείμενο τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, στὸ χειρόγραφο πρωτότυπό του καὶ μὲ τυπογραφικὰ στοιχεῖα (σελ. 3-12)[122]. Στὰ Προλεγόμενά του, ὁ π.Β. ἀποκαλύπτει ὅτι λόγῳ διαφωνιῶν τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς στὴν συνάντηση τοῦ Μαΐου τοῦ 1971 στὸν Τσακό, ὑποβλήθηκαν πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο δύο χωριστὰ Πορίσματα. Καὶ ἐπειδὴ σὲ αὐτὰ περιέχονται, κατὰ τὸν π.Β., καὶ πράγματα ἀπαράδεκτα, τὰ ὁποῖα ὁδηγοῦν σὲ ἐπιζήμιες γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος λύσεις, θεώρησε ἐπιβεβλημένο νὰ γνωστοποιήσει Γνωμοδότηση τοῦ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου τοῦ ἔτους 1950 (σελ. 2).

Σὲ αὐτὴν γίνεται ἐπίκληση τῆς ἀναγνωρίσεως ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τῶν χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ἀπὸ τὸν Σχισματικὸ Μελίτιο ***«δι' ἁπλῆς χειροθεσίας, ἤτοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ κυριάρχου Μητροπολίτου καὶ ὄχι δι' ἀναχειροτονίας»*** (σελ. 4). Βάσει δὲ ἐπικλήσεως καὶ ἄλλων στοιχείων, ὅπως καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος (ὑπὸ τὸν πρώην Φλωρίνης) *«κηρύττει ἀντικανονικὴν καὶ ἀνενέργητον τὴν ὑπὸ τοῦ μεταστάντος Ἐπισκόπου Βρεσθένης γενομένην αὐτοβούλως καὶ ἄνευ συμψήφου χειροτονίαν τῶν Ἐπισκόπων Θεσσαλονίκης Δημητρίου, Πατρῶν Ἀνδρέου, Κορινθίας Καλλίστου καὶ Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνος καὶ παραπέμπει αὐτοὺς εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν μείζονος Συνόδου»* (σελ. 9). Ὡς πρὸς τὸ κῦρος τῶν μυστηριακῶν πράξεων αὐτῶν, γίνεται δεκτὸν ὅτι κατ' ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἀναγνωρίζεται τὸ κῦρος τους, ἔστω καὶ ἂν αὐτὲς τελοῦνται ἀπὸ Ἐπίσκοπο ἀμφιβόλου καὶ ἐπιδίκου κύρους. Τοῦτο ἄλλωστε ἐφάρμοσε ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἕως καὶ πρόσφατα στὸ πνεῦμα τῆς Οἰκονομίας της (σελ. 9-10). Καὶ καταλήγει: *«Ὅθεν, ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος, προκειμένου περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν χειρο-*

121. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη.

122. Πλήρης τίτλος: *«Γνωμοδότησις τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου περὶ τῆς Κανονικότητος τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπων ὑπὸ τοῦ ἐκλιπόντος Ἐπισκόπου Βρεσθένης Ματθαίου καὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τῶν ὑπὸ ἑνὸς Ἐπισκόπου χειροτονηθέντων Ἐπισκόπων».*

τονιῶν τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν εἰρημένων Ἐπισκόπων, θὰ ἀναγνωρίσῃ ἐκείνας μόνον τὰς χειροτονίας κατ᾽ ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν καὶ δι᾽ ἁπλῆς χειροθεσίας, δι᾽ ὅσας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς συντρέχουν καὶ συνευδοκοῦν πάντα τὰ κανονικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ προσωπικὰ προσόντα τὰ προϋποτιθέμενα ὡς ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἐγκυρότητα καὶ κανονικότητα τῆς χειροτονίας» (σελ. 11)[123].

Ὁ δὲ π.Β. στὸ τελικὸ συμπέρασμα τοῦ Φυλλαδίου του, σπεύδει νὰ δηλώσει ὅτι ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀναφέρονται καὶ σὲ ἄλλα Ὑπομνήματα καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων συνευδοκεῖ καὶ ἡ ΡΟΕΔ[124], πείθουν ὅτι ἡ μόνη ἐνδεικνυόμενη λύση εἶναι ἡ δι᾽ ἁπλῆς χειροθεσίας ἀποδοχὴ τῶν Κληρικῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη Παράταξη ποὺ προσέρχονται εἰς ἡμᾶς (σελ. 12).

Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἐστάλησαν στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἐπιστολὲς ἀνησυχίας, οἱ ὁποῖες προέτρεπαν σὲ ἐμμονὴ στὴν θέση τοῦ Ἁγίου πρώην Φλωρίνης ἔναντι τῶν Ματθαιϊκῶν (ἐννοοῦντες προφανῶς τὴν γνωστὴ Ἐγκύκλιο τοῦ 1954), ἀπὸ τὶς Κοινότητες Καβάλας (416/7.6.1971) καὶ Μεσορόπης (36/13.7.1971)[125].

123. Οἱ παραπομπὲς γίνονται στὸ δημοσίευμα ποὺ προέβη ὁ π. Βίκτωρ, μὲ τὴν δεδομένη ἐπιφύλαξη ὅτι δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν τὸ κείμενο ἦταν ἁπλῶς σχέδιο προσωπικῶν σκέψεων τοῦ πρώην Φλωρίνης, οἱ ὁποῖες δὲν ἐτέθησαν πρὸς Συνοδικὴν ἔγκρισιν, ἢ σὲ περίπτωση ποὺ ἐτέθησαν, ἂν ἔτυχαν ἢ ὄχι ἐγκρίσεως. Διότι, τέτοιου εἴδους Συνοδικὴ ἀπόφαση δὲν εἶχε ἀκουσθεῖ ἢ δημοσιευθεῖ στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας μας. Καμμία ἄλλωστε μνεία δὲν γίνεται περὶ τούτου στὴν ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσα Ἐγκύκλιο αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ πρώην Φλωρίνης τοῦ 1954.

124. Ὁ π. Βίκτωρ θεωρεῖ ὡς δεδομένη τὴν συνευδοκία τῆς ΡΟΕΔ ἐπὶ τῆς λύσεως ταύτης, ὅπως καὶ πραγματικὰ συνέβη, ὅπως θὰ δοῦμε λίγο κατωτέρω. Πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι εἶχαν γίνει σχετικὲς διαβουλεύσεις, ἡ δὲ παρουσία τοῦ π. Βίκτωρος τὸ θέρος τοῦ 1971 στὴν Νέα Ὑόρκη τῶν Η.Π.Α. «κατὰ σύμπτωσιν» (!) μὲ τὴν ἐπίσκεψη τῶν δύο Ἀρχιερέων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (Αὐξεντίου καὶ Γεροντίου), μὲ ἐπίκληση κάποιας ἄλλης αἰτιολογίας, δὲν ἦταν βεβαίως ἄσχετη μὲ αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἑτοιμαζόταν ὡς πρὸς τοὺς Ματθαιϊκούς, σχετικὰ μὲ τὴν «θεραπεία» τῶν ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν τους.

125. Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη. Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος στὴν προαναφερθεῖσα ἀπὸ 3/16. 8.1971 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο τῆς ΡΟΕΔ, σπεύδει νὰ τονίσει ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν χειροτονιῶν ὑπὸ μόνου τοῦ Βρεσθένης Ματθαίου, ὅτι ἡ γνώμη του ταυτίζεται μὲ αὐτὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία

Ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ πλευρᾶς Ματθαιϊκῶν ὁ ἐκ Πειραιῶς π. Καλλιόπιος Γιαννακουλόπουλος, ὁ ὁποῖος κατέληξε καὶ πάλιν εἰς αὐτοὺς μετὰ μακρὰν περίοδον (1957 ἑ.) ἀνεξαρτήτου καὶ περιπετειώδους πορείας, θέλησε νὰ συμβάλλει στὴν ἕνωση τῶν τοῦ Πατρίου μέσῳ τῆς ΡΟΕΔ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ταξίδευσε στὴν Εὐρώπη, γιὰ νὰ διαπιστώσει τὸ φρόνημα καὶ τὴν πρακτική τους, καὶ συνέταξε σχετικὴ Ἔκθεση τὸν Μάρτιο τοῦ 1971. Ἐν συνεχείᾳ, μετέβη στὶς Η.Π.Α. γιὰ νὰ ἐκθέσει στοὺς Ρώσους τὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ προτείνει ἁρμόζουσα λύση, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως Βοστώνης π. Παντελεήμονα[126]. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφή του, ἔπεισε τὴν ἀντικανονικὴ Σύνοδο τῶν Ματθαιϊκῶν νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς ἐν Ἀμερικῇ Ρώσους Ἐπισκόπους καὶ νὰ ζητήσουν τὸ πιστεύω τους. Καὶ ἂν ἱκανοποιηθοῦν, νὰ θέσουν ὑπὸ τὴν κρίση τους τὴν ἐκδίκαση τῆς ὑποδικίας τους[127]. Ἔτσι καὶ ἔγινε, γι' αὐτὸ καὶ κλήθηκαν στὴν Ἀμερικὴ πρὸς ἀποκατάστασίν τους, μὲ τὴν μέγιστη συμβολὴ τοῦ π. Παντελεήμονος τῆς Βοστώνης[127].

Ὅταν λοιπὸν εἶχαν βρεθεῖ στὴν Ἀμερική, λίγο νωρίτερα, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ ὁ Σαλαμῖνος Γερόντιος, μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συναντήσεώς τους μὲ τοὺς Ρώσους Ἀδελ-

---

οὐδέποτε δέχθηκε τέτοιες ἀντικανονικὲς πράξεις ὡς ἔγκυρες, καὶ μάλιστα ἐνῶ δὲν ὑφίστατο κάποια πρὸς τοῦτο πιεστικὴ ἀνάγκη· γι' αὐτὸ καὶ ἐφιστᾶ τὴν προσοχὴ στὸ θέμα αὐτό, γιὰ ἀποφυγὴ ἐνεργειῶν ποὺ δὲν προάγουν τὸν Ἀγῶνα, ἀλλὰ τὸν διαιροῦν βαθύτερα καὶ ἐπιφέρουν καταστροφικὰ ἀποτελέσματα (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

126. Οἱ πληροφορίες ἐξάγονται ἀπὸ σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ ἰδίου τοῦ π. Καλλιοπίου τῆς 24.3.1974, ἡ ὁποία δημοσιεύεται στὸ τεῦχος: *«Οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν»,* Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1974, σελ. 17-18. Τὸ δύο κατονομαζόμενα πρόσωπα νομίζουμε ὅτι εἶναι τὰ πιὸ καθοριστικὰ ὡς πρὸς τὰ ὅσα συντελέσθηκαν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ μετέπειτα ἐπὶ τῶν ἐδῶ ἀναφερομένων θεμάτων.

127. Αὐτόθι, σελ. 18. Οἱ Ματθαιϊκοὶ εἶχαν ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ '50 ἀποδεχθεῖ τὴν ὑποδικία τους καὶ δήλωσαν προθυμία νὰ προσέλθουν ἐνώπιον Κανονικῆς Ὀρθοδόξου Συνόδου γιὰ νὰ λογοδοτήσουν καὶ νὰ κριθοῦν (βλ. Τόμο Α΄ παρόντος ἔργου, σελ. 438). Παρ' ὅλον τοῦτο, διεκδικοῦσαν τὴν ἀπόλυτη «ἀποκλειστικότητα τῆς Ὀρθοδοξίας» καὶ καλοῦσαν τοὺς πάντες νὰ ὑποταγοῦν εἰς αὐτούς. Ἕνα ἀπὸ τὰ παράδοξα καὶ ἀθεράπευτα συμπτώματα τῆς Ματθαιϊκῆς παραλογίας.

Ὁ Μητρ. Φιλάρετος μὲ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο.

φούς, ἔθεσαν πρὸς αὐτοὺς σὲ κείμενό τους τῆς 24.7.1971 μερικὰ ἐρωτήματα, γιὰ νὰ τοὺς ἀπαντήσουν μὲ γραπτὴ Συνοδικὴ διαγνώμη περὶ τούτων. Μεταξὺ αὐτῶν, ἐρωτοῦσαν καὶ γιὰ τὸν τρόπο προσλήψεως Κληρικῶν ποὺ χειροτονήθηκαν ἀντικανονικὰ ἀπὸ Ἐπισκόπους, ποὺ προῆλθαν ἀπὸ ἕναν μόνο Ἐπίσκοπο[128]. Μάλιστα, δηλωνόταν ὅτι ἡ πρόσληψη ἤ χειροθέτηση Ἑλλήνων Κληρικῶν, ἤτοι Ματθαιϊκῶν, ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ δημιουργεῖ προβληματισμὸ στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος καὶ τοὺς ζητοῦσαν νὰ ἀποφεύγουν τέτοιες πράξεις στὸ ἑξῆς. Τονίσθηκε δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ προφορικῶς ὅτι ἡ αἴτησή τους ἀφορᾶ μόνον στοὺς ἐν μετανοίᾳ προσερχομένους Ἱερεῖς καὶ Διακόνους καὶ ὄχι στοὺς Ἐπισκόπους[128]. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἐξάγεται ὅτι οἱ Ρῶσοι εἶχαν ἤδη ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ εἶχαν καταλήξει στὸν τρόπο προσλήψεως Κληρικῶν ἀπὸ τοὺς Ματθαιϊκούς.

Τὴν δὲ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεώς τους ἀπὸ τὴν Ἀμερική, οἱ Ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (Αὐξέντιος καὶ Γερόντιος) καὶ ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἐπέδωσαν στὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο καὶ νέο ἀπὸ 18.8.1971 ἔγγραφό τους, ὅπου τόνιζαν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: *«Ἐπειδὴ ἐπληροφορήθημεν ὅτι ἐν τῇ συνερχομένῃ ἐντὸς τοῦ πρώτου 15νθημέρου τοῦ Σεπτεμβρίου Μεγάλῃ Συνόδῳ ὑμῶν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῆτε, σὺν τοῖς ἄλλοις, μὲ προβλήματα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ἄνευ [ὅμως] τῆς παρουσίας καὶ ἡμῶν ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, παρακαλοῦμεν ὅπως μὴ ἐπηρεασθῆτε ἀπὸ τυχὸν σταλέντα πρὸς ὑμᾶς*

128. Βλ. Τεῦχος τῆς ΠΘΕΟΚ, *Ὀφειλομένη ἀπάντησις...*, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 12.

ἔγγραφα ἀνευθύνων προσώπων. ***Χωρὶς τὴν γνώμην ἡμῶν, οἵτινες ἔχομεν ἐπωμισθῆ ὅλον τὸ βάρος καὶ τὴν εὐθύνην ὅλων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλοδαπῇ ὑποθέσεων, παρακαλοῦμεν μὴ λαμβάνητε ἀποφάσεις, διότι προβλέπομεν ζημίαν καὶ ὄχι ὠφέλειαν»*** [129]**.**

Σημειωτέον, ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἔθεσαν στοὺς Ρώσους θέμα ἑνώσεως μὲ τοὺς Ματθαιϊκούς, ἀλλὰ ζήτησαν ἁπλῶς γνώμη γιὰ τὸν τρόπο προσλήψεως Κληρικῶν τους· οὔτε ἐπίσης τοὺς εἰπώθηκε κάτι ἀπὸ πλευρᾶς Ρώσων γιὰ ἐπικείμενη προσφυγὴ εἰς αὐτοὺς τῶν Ματθαιϊκῶν, ἐντὸς ὀλίγου, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ὑποδικίας τους· καὶ ἀκόμη, ζητήθηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους νὰ μὴν λάβουν ἀποφάσεις ἀφορῶσες στὴν Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Ἑλλάδος, χωρὶς τὴν συμμετοχὴ ἀντιπροσώπων τους ἤ χωρὶς τὴν γνώμη τους.

Ἐν τούτοις, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1971 ἀφίχθησαν στὶς Η.Π.Α. οἱ Ματθαιϊκοὶ Ἐπίσκοποι Κορινθίας Κάλλιστος καὶ Κιτίου (Κύπρου) Ἐπιφάνιος, ὁ πολὺς Πρωτοσύγκελλός τους Εὐγένιος Τόμπρος καὶ ὁ ἰθύνων νοῦς Ἀρχιμ. Καλλιόπιος. Συνάντηση αὐτῶν μὲ τοὺς Ρώσους ἔγινε στὶς 15/28.9.1971 στὸ Συνοδικὸ Μέγαρο αὐτῶν στὴν Νέα Ὑόρκη, ὑπῆρξε ἱκανοποίηση γιὰ τὸ φρόνημά τους[129α], καὶ ὑπεβλήθη αἴτηση ἐκδικάσεως τῆς ὑποδικίας

129. Αὐτόθι, σελ. 11-12. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ ἐπικείμενη ἔλευση τῶν Ματθαιϊκῶν ἀνεμένετο. Ἡ προετοιμασία γιὰ τὸ γεγονὸς γινόταν ἀπὸ καιρὸ καὶ ἀποτελοῦσε ὅπως φαίνεται «κοινὸ μυστικό».

129α. Οἱ Ματθαιϊκοὶ εἶχαν ἑτοιμάσει πολυσέλιδο κείμενο τοῦ π. Εὐγενίου Τόμπρου ὡς Ὁμολογία, τὸ ὁποῖο θὰ ἔθεταν στοὺς Ρώσους, μὲ τὴν προμετωπίδα: *«Ἐκκλησία, δεχθεῖσα τὸ Γρηγοριανὸν (Παπικὸν) Ἡμερολόγιον, κατέστη Σχισματικὴ καὶ τὰ Μυστήριά της, ὡς ἐκ τούτου, στεροῦνται τῆς Θ. Χάριτος» («Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος [Κυροῦ Ἀρχ/που Ματθαίου]»,* Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος κατὰ παραχώρησιν ἐκ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχείων τῆς ΡΟΕΔ). Καὶ διετείνοντο ὅτι αὐτὴ ἀνεγνώσθη καὶ ἔγινε δῆθεν δεκτὴ ἀπὸ τοὺς Ρώσους Ἀρχιερεῖς μὲ ἱερὸ ἐνθουσιασμό! **Ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως δὲν συνέβη.** Παρουσιάσθηκε σὲ μετάφραση κάποια σύντομη περίληψη, ἡ ὁποία δὲν συμπεριέλαβε τὸ εὐαίσθητο θέμα ὑπάρξεως ἤ μὴ Χάριτος στοὺς Νεοημερολογῖτες, διότι οἱ Ρῶσοι κατὰ πάγιαν τακτικήν τους δὲν ἐλάμβαναν θέσιν ἐπ᾽ αὐτοῦ. Ἡ ΡΟΕΔ ἀρκέσθηκε στὴν βεβαίωση ὅτι δὲν δέχθηκε τὸ Νέο Ἡμερολόγιο ὡς παραβίαση τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως,

τους ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προελεύσεως χειροτονίας τους ἀπὸ ἕναν μόνο Ἐπίσκοπο, μὲ δήλωση ἐκ τῶν προτέρων ἀποδοχῆς ὁποιασδήποτε ἀποφάσεως[130]. Καὶ ἔτσι, ἡ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο Σύνοδος κατόπιν τριώρου συσκέψεως, ἐξέδωσε τὴν ὑπ' ἀριθ. 16-ΙΙ Ἀπόφαση τῆς αὐτῆς ἡμέρας (15.9.1971)[131].

Ἡ «Ἀπόφασις» τῆς ΡΟΕΔ, γραμμένη ἀπὸ τὸν π. Γεώργιο Γκράμπε καὶ ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Μανχάταν Λαῦρο, δημοσιεύθηκε[132] καὶ ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ παρα-

---

καὶ ὡς πρῶτο βῆμα στὸν μοντερνισμό, **χωρὶς καμμία ἀναφορὰ στὸ θέμα τῆς Χάριτος** (βλ. κείμενο τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως Βοστώνης, *«On the Cheirothesia of the Mattewite Bishops»,* στὸ Φυλλάδιο *«Orthodox Christian Witness»,* June 2003, No 6 [1525], p. 14). Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἦταν προφανέστατα γνωστὸ στοὺς πρωτεργάτες τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος δύο Κληρικούς. Τὸ τί σήμαινε τοῦτο γιὰ ὅλες τὶς ἐνεχόμενες/ἐνδιαφερόμενες πλευρές, τότε καὶ μετέπειτα, εἶναι νομίζουμε εὐνόητον. Κάθε πλευρὰ νόμιζε ὅτι πέτυχε τὸ καλύτερο δυνατόν, ἕως ὅτου ἡ πικρὴ πραγματικότητα ἀπέδειξε τὴν μὴ σύμπτωση τῶν «νομισμάτων» μὲ συνεχεῖς ἀπογοητεύσεις, ἕως σημείου τοῦ μὴ περαιτέρω. Χωρὶς τὴν ἐξ ἀρχῆς διασφάλιση τῶν βασικῶν πεποιθήσεων ἑκάστου πρὸς ἐπίτευξιν συμφωνίας καὶ ἑνώσεως, πρὶν ἀπὸ ὁποιαδήποτε λήψη πρακτικῶν πλέον μέτρων, εἶναι αὐτονόητον ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθεῖ κατὰ Θεὸν εἰρήνη, εὐλογία, οἰκοδομή, ἐπιτυχία καὶ διάρκεια.

130. Εἶναι παράδοξο τὸ πῶς οἱ Ματθαιϊκοὶ «παραδόθηκαν» στὴν κρίση τῶν Ρώσων, λησμονῶντας διὰ μιᾶς τὶς ἀπὸ μακροῦ ἀκατάπαυστες καὶ ἀνηλεεῖς κατηγορίες ἐναντίον τους καὶ συνολικῶς, καὶ κατὰ τῶν Ἀρχιερέων τους ποὺ προέβησαν στὶς χειροτονίες τῶν Ἐπισκόπων τῶν κατ' αὐτοὺς «μισητῶν Φλωριναίων» καὶ «σχισματο-αιρετικῶν Ἀκακιο-Αυξεντιανῶν» (!), ἤτοι τῶν Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφείμ, κανονικοῦ μέλους τῆς ΡΟΕΔ, τοῦ Ρουμάνου Σεβρῶν Θεοφίλου, ὁ ὁποῖος τυπικῶς ἀνῆκε ἀκόμη στὴν ΡΟΕΔ (καθηρέθη τὸ ἑπόμενο ἔτος), καὶ μάλιστα τοῦ Χιλῆς καὶ Περοῦ Λεοντίου, ὁ ὁποῖος (εὐτυχῶς γι' αὐτούς!) ἐκοιμήθη τρεῖς μόλις μῆνες νωρίτερα! Εἶναι ἐν τούτοις ἀξιοπερίεργο πῶς δὲν τόλμησαν νὰ ἀπαιτήσουν τὴν μετὰ θάνατον «καταδίκην» του, γιὰ νὰ «ἱκανοποιήσουν» τὸ ἀβυσσαλέο «μένος» τους ἐναντίον τοῦ Ὁμολογητοῦ καὶ Ἁγίου ἐκείνου Ἀρχιερέως! Ἁπλῶς, ἐρωτήματα θέτουμε, ἐν ἀπορίᾳ διατελοῦντες γιὰ τὸν τρόπο λειτουργίας τῆς Ματθαιϊκῆς «μνήμης» καὶ «ἀμνησίας»...

131. Βλ. *«Οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν»,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 18-19.

132. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 633/1.12.1971, σελ. 3-5. Βλ. αὐτὴν καὶ στὸ ἔντυπο: *Χαρούμενα Μηνύματα,* σελ. 3-8, μὲ παρενθετικὲς σημειώσεις τοῦ ἐκδότου π. Βίκτωρος σὲ σημεῖα τοῦ κειμένου τῆς Ἀποφάσεως, στὰ ὁποῖα κατὰ τὴν γνώμη του χρειάζονταν διευκρίνιση ἢ καὶ «διόρθωση» ὡς πρὸς τὴν κατανόησή τους ἀπὸ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστη.

τηρήσει ὅτι περιέχει ἱστορικὰ λάθη γιὰ τὶς ἀπαρχὲς τῶν ἀκολούθων τοῦ Πατρίου στὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν Συνοδική τους συγκρότηση, γιὰ τοὺς χωρισμοὺς ποὺ συνέβησαν καὶ γιὰ τὶς συνθῆκες ποὺ ἔφθασε ὁ Βρεσθένης Ματθαῖος νὰ χειροτονήσει μόνος του ἐπισκόπους τὸ 1948, ἐνῶ ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι τέσσαρες καὶ ὄχι δύο Ἀρχιερεῖς, ὅπως γράφεται, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀρχικὰ βασικὸς συνεργάτης του Κυκλάδων Γερμανός [132α].

Ὁ Μητρ. Φιλάρετος μὲ τοὺς χειροθετηθέντες Ἐπισκόπους Κορινθίας Κάλλιστο καὶ Κιτίου Ἐπιφάνιο.

Ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἡ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ στηρίχθηκε βασικῶς ἐπὶ τοῦ Η΄ Ἱ. Κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν σχισματικῶν Μελιτιανῶν ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν δεκτοὶ κατόπιν *«χειροθεσίας»* καὶ ὄχι χειροτονίας, ἀλλὰ διὰ *«ἐπιθέσεως χειρῶν»,* ὅπως γινόταν στὴν μετάνοια, καὶ ἀνάγνωση καταλλήλων εὐχῶν, πρὸς ἕνωσίν τους μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ αὐτὴ τάξη τηρεῖτο καὶ στὴν Καρθαγένη, σύμφωνα μὲ τοὺς Ἱ. Κανόνες ΟΘ΄ καὶ ΟΖ΄ αὐτῆς, ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴ τῶν Δονατιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν πιὸ πικροὶ σχισματικοὶ ἀπὸ τοὺς Νοβατιανοὺς ἢ Καθαροὺς Μελιτιανούς.

Οἱ προερχόμενοι ἐκ τοῦ Ματθαίου, λέγει ἡ ἀπόφασις, δὲν δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς σχισματικοὺς Δονατιστὲς ἢ Νοβατιανούς. Ὅμως, στὸν ζῆλο τους γιὰ διαφύλαξη τῆς κατ’

132α. Αὐτὸ ποὺ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ καὶ δὲν ἀναφέρεται στὴν Ἀπόφαση, ἀφοῦ τὸ ἀγνοοῦσαν προφανῶς οἱ Ρῶσοι, εἶναι ὅτι **ἀκόμη καὶ τὶς παραμονὲς τῶν ἀντικανονικῶν χειροτονιῶν, τόσο τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1947, ὅσο καὶ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1948, οἱ Ματθαιϊκοὶ ἀνεγνώρισαν ἐγγράφως τὴν Ὀρθοδοξία τοῦ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων, ὅμως ὅλα τορπιλίσθηκαν ἀπὸ τὸν «χειραγωγό» τους θλιβερὸ Εὐγένιο Τόμπρο ὅπως καὶ τὴν θλιβερὴ Ἡγουμένη Μαριὰμ Σουλακιώτου τῆς Μονῆς τους στὴν Κερατέα** (βλ. τὸ ἀποκαλυπτικὸ Φυλλάδιο 22 σελίδων τοῦ Ἀρχιμ. Ἀκακίου Παππᾶ, *Ἀπάντησις εἰς Λιβέλλους,* Ἀθῆναι 1957, σελ. 1 καὶ 9).

αὐτοὺς «ἀκριβείας» τῆς Πίστεως, παραβίασαν τὴν Ἱεραρχικὴ/Κανονικὴ τάξη τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ μία ἁπλῆ ἀναγνώριση τῆς χειροτονίας τους θὰ γίνει αἰτία σκανδάλου ὡς ἀθέτηση τῶν Ἱερῶν Κανόνων (Α΄ Ἀποστ., Δ΄ τῆς Α΄ Οἰκ. καὶ Γ΄ τῆς Ζ΄ Οἰκ.). Ἐν τούτοις, δύναται σὲ αὐτοὺς νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ Οἰκονομία τοῦ Η΄ Ἰ. Κανόνος τῆς Α΄ Οἰκ. καὶ τοῦ ΟΘ΄ τῆς Καρθαγένης. Ἔτσι, ἀποφασίσθηκε νὰ γίνει δεκτὴ ἡ αἴτηση τῶν Ἀρχιερέων Καλλίστου καὶ Ἐπιφανίου ***«διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ δύο Ἐπισκόπων»***[133]**. Κατόπιν, οἱ δύο χειροθετηθέντες νὰ πράξουν τὸ αὐτὸ γιὰ τοὺς ἀδελφούς τους Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς στὸν ὑπ' αὐτοὺς Κλῆρο. Μάλιστα, νὰ ὑποχρεώσει (ἡ ΡΟΕΔ) τοὺς χειροθετηθέντες νὰ πράξουν τὸ πᾶν ὥστε νὰ ἑνωθοῦν Κλῆρος καὶ Λαὸς μὲ αὐτούς, στοὺς ὁποίους ἡγεῖται ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος**[134]**.** Ἐπίσης, ἀπεφασίσθη νὰ ἐνημερωθεῖ περὶ τούτου ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος[135] καὶ ἐν τέλει ὡς ἐκτελεστὲς

133. Τὸ σημαντικὸ αὐτὸ στοιχεῖο ἀποδεικνύει περίτρανα τί ἀκριβῶς συνέβη: Κάθε Ματθαιϊκὸς Ἐπίσκοπος σὲ χωριστὴ Θεία Λειτουργία, δέχθηκε στὸ σημεῖο ἀκριβῶς τῆς χειροτονίας Ἀρχιερέως (μετὰ τὸν Τρισάγιο ὕμνο), γονατιστὸς ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, εὐχὴ χειροθεσίας (ἀποκαταστάσεως τῆς χειροτονίας) μὲ ἐπίθεση χειρῶν ἀπὸ δύο Ρώσους Ἀρχιερεῖς, χωρὶς νὰ φορεῖ ἀκόμη τὰ πλήρη ἄμφια καὶ τὰ διακριτικὰ τοῦ Ἐπισκόπου. Ὅλα αὐτὰ δὲν ἔχουν σχέση μὲ ἀνάγνωση ἁπλῆς συγχωρητικῆς εὐχῆς. **Στοὺς Ματθαιϊκοὺς δόθηκε αὐτὸ ποὺ τοὺς ἔλειπε, δηλαδὴ ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων Μυστηριακὴ πληρότητα στὸ ἀντικανονικὸ καὶ ἀμφίβολο ποὺ εἶχαν.** Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀλλοπρόσαλλος Εὐγένιος Τόμπρος ἀποκάλεσε τὴν χειροθεσία τους «Σφραγῖδα δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου»! Ἂν καὶ αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε συμβεῖ ἀπὸ τὸν κυρίαρχο Προκαθήμενο τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς τους, καὶ ὄχι ἀπὸ ἕτερη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή. Ὅμως τότε, ἡ ὤθηση πρὸς ἑνότητα στὴν Ἑλλάδα διακονεῖτο ἀπὸ κοινῶς ἀποδεκτὴ Ἀρχὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ (τὴν ΡΟΕΔ), χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων ἐξασφάλιση τῆς ἐπιτυχίας της, παρὰ μόνον μὲ εὐχὴ καὶ ἐλπίδα ἐκπληρώσεώς της, κάτι δηλαδὴ τὸ ἐντελῶς ἀμφίβολο καὶ ἀβέβαιο.

134. Οἱ Ρῶσοι γιὰ νὰ προβοῦν στὴν Ἀπόφασή τους, ἐπικαλέσθηκαν καὶ τὴν ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου γιὰ ἐπίτευξη ἑνώσεως πάντων τῶν ἀφοσιωμένων στὴν Ὀρθοδοξία. Ἄρα, Κεφαλὴ τῆς Ἱεραρχίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων στὴν Ἑλλάδα θεωρεῖται σαφῶς ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, στὸν ὁποῖον καὶ παραπέμπονται οἱ Ματθαιϊκοί.

135. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ μία ἰδιαίτερα πρωτότυπη «διαιτησία» τῶν Ρώσων ἔναντι τῶν Ἑλλήνων, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἰδιαίτερα περίπλοκης καταστάσεως τῶν πραγμάτων στοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους

τῆς ἀποφάσεως χειροθετήσεως ὁρίσθηκαν ὁ Σεβ. Ἀρχ/πος Βερολίνου καὶ Γερμανίας Φιλόθεος καὶ ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Βρισβάνης Κωνσταντῖνος, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Μεταμορφώσεως Βοστώνης[132]. Οἱ χειροθεσίες τελέσθηκαν πράγματι στὶς 17 καὶ 18 Σεπτεμβρίου καὶ ὑπεγράφη σχετικὴ «Πρᾶξις» περὶ τούτου.

Οἱ Ματθαιϊκοὶ Ἐπίσκοποι, ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ τους, χειροθέτησαν ἀρχικὰ τὸν Πατρῶν Ἀνδρέα στὴν Μονὴ Ταξιαρχῶν Ἀθικίων ἀρχὰς Ὀκτωβρίου τοῦ 1971, καὶ στὶς 15.10.1971 χειροθετήθηκαν στὸν Ναὸ Κοιμήσεως Καλλιθέας καὶ οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποί τους Δημήτριος, Βησσαρίων καὶ Γρηγόριος δημοσίως καὶ πανηγυρικῶς, ὄχι ὅμως καὶ ὁ ὑπ' αὐτοὺς Κλῆρος. **Ἡ «συμμόρφωση» τῶν Ματθαιϊκῶν στὴν Συνοδικὴ ἐντολὴ τῆς ΡΟΕΔ ἔφθασε μέχρις ἐκείνου τοῦ σημείου καὶ δὲν προχώρησε οὔτε βῆμα περαιτέρω, προδιαγράφοντας ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀποτυχία τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος, ἕνεκα βεβαίως τῆς πεισμοσύνης καὶ ἀδιαλλαξίας τους.**

Ὁ Πρωθιεράρχης τῆς ΡΟΕΔ Μητροπολίτης Φιλάρετος ἀπέστειλε τὴν ἀπὸ 18.9/1.10.1971 ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο γιὰ νὰ τὸν ἐνημερώσει περὶ τῆς Συνόδου τους. Γράφει, ὅτι ἡ Σύνοδός τους ἐνημερώθηκε γιὰ τὴν ἐπίσκεψη αὐτοῦ (τοῦ Αὐξεντίου) καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὡς πρὸς τὸ ἐρώτημα σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο ἀποδοχῆς «Ματθαιϊκῶν» Κληρικῶν, ἀποφασίσθηκε ἡ διὰ «χειροθεσίας», ὅπως εἶχε προτείνει καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος κατὰ τὴν συζήτησή τους. Ἡ δὲ δικαιολόγηση περὶ τούτου περιγράφεται σὲ ξεχωριστὴ ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τοὺς προσελθόντες Ματθαιϊκοὺς Ἐπισκόπους Κάλλιστο καὶ Ἐπιφάνιο, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν τὸ ἐρώτημα γιὰ τὴν ἐγκυρότητα τῆς Ἱεραρχίας τους καὶ ἐμπιστεύθηκαν τοῦτο στὴν κρίση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ΡΟΕΔ. *Ἔτυχαν ἀδελφικῆς μεταχειρίσεως μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βοηθηθεῖ ἡ κοινὴ ἕνωση, ἐφ' ὅσον μάλιστα συνεφώνησαν νὰ προβοῦν σὲ κάθε δυνατὴ ἐνέργεια πρὸς ἕνωσιν στὴν Ἑλλάδα.* Καὶ αὐτὸ ποὺ φαινόταν ἀκατόρθωτο, συνέβη. Ἡ ἔνδει-

στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ὅμως οἱ Ρῶσοι δὲν γνώριζαν ἐπακριβῶς καὶ μᾶλλον τόσον αὐτοὶ ὅσο καὶ οἱ Ματθαιϊκοὶ περιεπλάκησαν βάσει ἀνεπαρκοῦς πληροφορήσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβαν ἀπὸ αὐτὸν ἢ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ κινοῦσαν ἀφανῶς ἢ καὶ ἐμφανῶς τὰ νήματα.

ξη ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν δύο πλευρῶν στὴν Ἑλλάδα θὰ ἐπιφέρει τὴν ποθητὴ ἕνωση. Οἱ δύο αὐτοὶ Ματθαιϊκοὶ Ἐπίσκοποι, βεβαιώνει ὁ Μητρ. Φιλάρετος, ἔγιναν δεκτοὶ διὰ χειροθεσίας ἀπὸ δύο Ρώσους Ἀρχιερεῖς στὴν Μονὴ Μεταμορφώσεως Βοστώνης. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, κατεστάθησαν πλέον «συνάδελφοι» ἐν Χριστῷ. Ἐπίσης, ἀναφέρεται ὅτι ἐλήφθη ἐπιστολὴ παραπόνων ἀπὸ τὸν Σεβ. Διαυλείας Ἀκάκιο, τὴν ὁποίαν κοινοποιεῖ στὸν ἀποδέκτη του (Ἀρχ/πο Αὐξέντιο), δηλώνοντας ὅτι δὲν θὰ κάνουν κάτι ἐπ' αὐτοῦ χωρὶς κοινὴ συμφωνία[135α].

Ἡ Ἀπόφαση τῶν Ρώσων τῆς 15/28.9.1971 σχολιάσθηκε στὸ ἐπίσημο Περιοδικὸ τῆς Ἐκκλησίας μας[136], ὅπου παρετέθη τὸ πρωτότυπο καὶ ἡ μετάφραση τοῦ Η΄ Ἱ. Κανόνος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου σχετικὰ μὲ τὸ Μελιτιανὸ σχίσμα. Καὶ γινόταν ὑπενθύμιση τῶν πολὺ ὀρθῶν ἀρχῶν ὅτι γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης συμπάρεδροι ἦταν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ ἐκτέλεση τῆς ἀποφάσεως ἀνατέθηκε στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν ὁποίαν ἀφοροῦσε καὶ ἡ ὁποία γνώριζε καλύτερα παντὸς ἄλλου τὴν ποιότητα καὶ τὴν δράση τῶν Μελιτιανῶν, ἡ δὲ κανονικὴ Ἐκκλησία δὲν προσέλαβε τοὺς σχισματικοὺς ὡς ὀργανωμένη φατρία, ἀλλὰ ἔθεσε κάθε ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς στὴν ἐπιτήρηση τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου κάθε Ἐπαρχίας ὡς «δεύτερο» καὶ βοηθό του. Ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἦταν ἡ ἀφομοίωση τῶν σχισματικῶν στὸ κανονικὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ προσληφθέντες Ἐπίσκοποι ἀποτελοῦσαν ἐλάχιστη μειοψηφία καὶ ὑπῆρχε δυνατότητα ἐλέγχου τους. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς τοῦ σχίσματος Μελίτιος ἐτέθη σὲ ἰσόβια ἀργία[136].

Παρὰ αὐτὴ τὴν δημόσια καὶ ἐπίσημη ἀρνητικὴ ἔκφραση περὶ τοῦ γενομένου, ὁ πρῶτος ποὺ ἔσπευσε νὰ χαιρετίσει τὸ γεγονὸς ἦταν ὁ π. Βίκτωρ Ματθαίου, διὰ τοῦ Φυλλαδίου του «Χαρμόσυνα Μηνύματα» τῆς 17/30.10.1971, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπήντησε ἡ ΠΘΕΟΚ[137], ἡ ὁποία προέβη σὲ ἐξήγηση περὶ τοῦ πῶς ἀκριβῶς

135α. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

136. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 633/1.12.1971, σελ. 5-7.

137. Βλ. *Ὀφειλομένη Ἀπάντησις εἰς τὸ Ἔντυπον Χαρούμενα Μηνύματα,* ἔνθ' ἀνωτ., Ἀθῆναι, 17/30.10.1971. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς ΠΘΕΟΚ Ἰω. Τούτουζας ἔστειλε ἐπεῖγον τηλεγράφημα στὴν Ἱερὰ Σύνοδο

ἔχουν τὰ πράγματα, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ προειλημμένης ἀποφάσεως στὰ παρασκήνια καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀποδέχεται ὁποιαδήποτε ἀπόφαση τῶν Ρώσων ἐρήμην της, ὅταν μάλιστα κάποια οἰκονομία προξενεῖ ἐν τέλει ζημία. Ὅμως, αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ προηγηθεῖ πρῶτα, εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τῆς ὑποχρεώσεως τῶν Ματθαιϊκῶν νὰ ἔλθουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ τὴν Ἱερὰ Σύνοδό μας, ὥστε αὐτὴ νὰ ἀποφανθεῖ περὶ τοῦ γενομένου, στὴν γραμμὴ σκέψεως τοῦ Ὁμολογητοῦ Ποιμενάρχου ἡμῶν πρώην Φλωρίνης κυροῦ Χρυσοστόμου [137].

Οἱ δὲ Ματθαιϊκοὶ κατηγορήθηκαν δικαίως ὅτι δὲν ἐφάρμοσαν τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ τοὺς ἔθεσε ἡ Συνοδικὴ Ἀπόφαση τῶν Ρώσων, ἤτοι οἱ Ἀρχιερεῖς τους νὰ χειροθετήσουν ἐπίσης τοὺς Κληρικούς τους, ὅπως προαναφέρθηκε, ἀλλὰ καὶ νὰ κάνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὴν Ἱεραρχία ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο. **Μᾶλλον, ἔκαναν τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τὴν ἕνωση [138].**

τῆς ΡΟΕΔ τὴν 17/30.9.1971, ἡμέρα ποὺ ἐχειροθετεῖτο ἤδη ὁ Κορινθίας Κάλλιστος, στὴν Μονὴ τῆς Βοστώνης, προκειμένου νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἀναγνώριση τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Ματθαίου, *«προμηνύουσαν ἀνυπολόγιστον βεβαίαν ζημίαν εἰς κοινὸν ἱερὸν Ἀγῶνα καὶ ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

138. Βλ. *«Οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν»,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 22-23. Γιὰ ὅλα ὅσα συνέβησαν τὸ 1971 σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση τῶν Ματθαιϊκῶν καὶ γιὰ ὅσα ἀκολούθησαν προκειμένου νὰ δικαιωθοῦν οἱ ἔνοχοι ἔναντι τῆς κανονικῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο (ἀσχέτως ἂν καὶ αὐτὴ δὲν ἵστατο στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ πρίν, καὶ τότε, καὶ κατόπιν), καταγγέλλεται μὲ ἀκράδαντα στοιχεῖα ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως Βοστώνης Ἀρχιμ. Παντελεήμων (βλ. Θεοδωρήτου Μοναχοῦ Ἁγιορείτου, *Ἀναίρεσις ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων,* Ἅγιον Ὄρος-Ἀθῆναι 1973, σ.σ. 32). Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος στὴν ὑπ' ἀριθ. 1092/23.8.1972 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβ. Σικάγου καὶ Ντητρόϊτ Σεραφείμ, θεωρεῖ ὅτι ἡ ΡΟΕΔ στὸ θέμα τῶν Ματθαιϊκῶν ἐνήργησε μὲν *«ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος»,* ὅμως **παρασύρθηκε ἀβασανίστως ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο Παντελεήμονα.** Οἱ δὲ Ματθαιϊκοὶ ἀντὶ νὰ κάνουν προσέγγιση, ὅπως προετρέποντο, ἄρχισαν μέσῳ τοῦ καθοδηγοῦ τους Εὐγενίου Τόμπρου χειρότερη πολεμικὴ ἐναντίον τῆς κανονικῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου). Αὐτὴ εἶναι ἡ πικρὴ ἀλήθεια. **Ἀξίζει νὰ γράψουμε καὶ τὸ ἑξῆς ἀποκαλυπτικώτατο ὡς πρὸς τὴν διάθεση τῶν Ματθαιϊκῶν: Ἡ ΠΘΕΟΚ σὲ προγενέστερο ἔγγραφό της (541/18-31.8.1964, σελ. 5) σημειώνει ὅτι <u>ὑπάρχουν δύο ἀξιόπιστες μαρτυρίες ἀπὸ τὸν Μάϊο τοῦ 1935,</u> τοῦ παλαιμάχου Κων. Νικολακόπουλου καὶ ἑτέρου Μοναχοῦ ἀρχικῶς μὲ τὸν**

Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ ἑξῆς ἄρχιζε στὴν Ἑλλάδα ἕνας ἀγῶνας ἀφ' ἑνὸς γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ἕνωση τῶν δύο πλευρῶν, ὡς ἀναγνωριζομένων ἀπὸ τὴν αὐτὴ Ἀρχή, τὴν ΡΟΕΔ, ἀλλὰ καὶ ἡ προσπάθεια τῶν Ματθαιϊκῶν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ γεγονὸς πρὸς ὄφελός τους, χωρὶς καμμία διάθεση ὑπαναχωρήσεως. Ὁ αὐτοδικαιωτισμός τους ὄχι μόνον δὲν περιεστάλη, ἀλλὰ καὶ αὐξήθηκε στὸ ἔπακρο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρξει μεγάλη ταλαιπωρία καὶ ὀδύνη στὴν Ἐκκλησία μας, καὶ οὐσιαστικὰ **νὰ ἐπαληθεύονται διαρκῶς ὅσοι γνώριζαν πολὺ καλῶς ὅτι οἱ Ματθαιϊκοὶ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ τηρήσουν τὶς διατάξεις ποὺ τοὺς ὅρισαν οἱ Ρῶσοι.**

Ἐξ ἄλλου, ἄρχισε σύντομα καὶ ἕτερος ἀγῶνας τῶν Ματθαιϊκῶν ἔναντι τῶν Ρώσων πλέον, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν Ὁμολογία ποὺ θὰ τοὺς καθησύχαζε τόσον ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν Μυστηρίων, ὅσο καὶ τῶν πιθανῶν συμπροσευχῶν, σχετικὰ μὲ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν. Καὶ σὲ ὅλα αὐτὰ ὑπῆρξε βεβαίως παταγώδης ἀποτυχία. Οἱ Ρῶσοι ποτὲ δὲν εἶπαν ἢ ἀποδέχθηκαν, οὔτε ἦταν διατεθειμένοι νὰ ποῦν, ὅσα οἱ Ματθαιϊκοὶ θεωροῦσαν καὶ θεωροῦν ὡς τὸ «πενταπόσταγμα» τῆς κατ' αὐτοὺς Ὀρθοδοξίας. Οἱ καθοριστικὲς φράσεις «Ἄκυρα», «Ἄκυροι» κ.λπ., οἱ ὁποῖες γιὰ τοὺς Ματθαιϊκοὺς καὶ τοὺς Ματθαιΐζοντες περικλείουν ὅλη τὴν οὐσία τῆς πίστεως (!), δὲν εἶχαν καμμία ἀπολύτως σχέση μὲ τοὺς Ρώσους στὴν ἱστορία τους.

Πρὸς τί λοιπὸν τότε ὅλη ἡ τραγικὴ περιπέτεια μὲ τοὺς ταλαίπωρους Ματθαιϊκούς; Πρός τί ὅλη αὐτὴ ἡ ἐμπλοκή, ἡ ὁποία ἀντὶ νὰ βοηθήσει, περιέπλεξε ἔτι περισσότερο τὰ ἐν Ἑλλάδι πράγματα; Δὲν γνωρίζουμε ἂν στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἔδωσαν ποτὲ σοβαρὲς καὶ πειστικὲς ἀπαντήσεις οἱ ἐγκέφαλοι τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς δύο προαναφερθέντες Κληρικοί, ὁ ἐκ Βοστώνης

Ματθαῖο καὶ κατόπιν μὲ τὸν πρώην Φλωρίνης, ὅτι <u>ἦταν προσχεδιασμένη ἐξ ἀρχῆς ἡ ἀποκήρυξη τῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ καὶ πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου, μόλις αὐτοὶ θὰ χειροτονοῦσαν «δικούς» μας Ἀρχιερεῖς.</u> Μάλιστα, οἱ προσχεδιαστὲς ὑποστήριζαν ὅτι ἡ χειροτονία τοῦ Ματθαίου ἔγινε μέ «θεία νεύση», ὥστε νὰ ὑπάρξει αὐτὸς ποὺ θὰ ἀπεδεικνύετο «σωτῆρας» (!) τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι οἱ χειροτονήσαντες θὰ ἐπανήρχοντο στὴν πλάνη τοῦ Νέου! (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου-ΠΘΕΟΚ).

καὶ ὁ ἐκ Πειραιῶς. **Διότι σὲ ἀμφοτέρους ἦταν γνωστὸ τὸ πλήρως ἀσύμπτωτον τῆς ΡΟΕΔ μὲ τὴν Ματθαιϊκὴ ἰδεολογία.** Πίστευαν λοιπὸν ἀφελῶς ὅτι θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ «διευρυνθοῦν» οἱ Ματθαιϊκοὶ ἢ νὰ «στενέψουν» οἱ Ρῶσοι;! Ἦταν ποτὲ δυνατὸν νὰ ἐξυπηρετηθεῖ καὶ νὰ βοηθηθεῖ ἡ κατὰ Θεὸν ἕνωση τῶν ἐν Ἑλλάδι Γνησίων Ὀρθοδόξων, χωρὶς νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἐκ τῶν προτέρων καὶ ὄχι ἐκ τῶν ὑστέρων ἡ διασφάλιση τῆς ἑνώσεως μὲ αὐτοὺς τούτους τοὺς «ἐνδιαμέσους» Ρώσους ἐπὶ σταθερᾶς καὶ ἀρραγοῦς βάσεως;!...

Ὡς πρὸς τὴν προσπάθεια ἑνώσεως ἐν Ἑλλάδι, ἀντηλλάγησαν πράγματι ἐπιστολές, ἔγιναν ἀπόπειρες γιὰ διευκόλυνση πιθανῆς προσεγγίσεως, συνεστήθη Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ Ἑνώσεως Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος μὲ δεκάδες λαϊκὰ μέλη κ.λπ., χωρὶς νὰ ὑπάρξει κάποιο οὐσιαστικὰ θετικὸ ἀποτέλεσμα.

Καὶ οἱ μὲν Ματθαιϊκοὶ ἐξέλεξαν τὸ θέρος τοῦ 1972 ὡς «Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος» τὸν μέχρι τότε Ἐπίσκοπό τους Πατρῶν Ἀνδρέα, καὶ ἐν συνεχείᾳ, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1973 προέβησαν στὴν χειροτονία Ἐπισκόπων σὲ Πειραιᾶ, Ἀττικὴ/Μεγαρίδα καὶ Φθιώτιδα, ὅπου ὑπῆρχαν ἤδη Ἐπίσκοποι τῆς κανονικῆς Συνόδου[138α], καὶ μάλιστα γιὰ πολὺ μικρότερο ἀριθμὸ πιστῶν καὶ ἐνοριῶν. Παράλληλα, ἀπαιτοῦσαν «Ὀρθόδοξη Ὁμολογία» ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ, καθὼς προαναφέραμε, ὅπως συνέβη διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1007/1-14.5.1974 συνοδικοῦ γράμματός τους[138β], μὲ «Ὑπόμνημα Ἀναλυτικὸν» περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, ὅπου ἔθεταν ἁπλουστευτικὰ ἐρωτήματα πρὸς ἀπάντησιν, ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε καὶ ὁ Πάτρωνάς τους Ματθαῖος ἔναντι τοῦ Ἁγίου πρώην

138α. Οἱ τῆς Κανονικῆς Συνόδου ἔσπευσαν τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1972 νὰ ὀνομάσουν Μητροπολῖτες τοὺς μέχρι τότε Ἐπισκόπους, μὲ προσαύξηση μάλιστα τίτλων (Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος, Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας, Φθιώτιδος καὶ Θαυμακοῦ), ἂν καὶ τοῦτο δηλώθηκε ἀνοικτὰ καὶ δημόσια μόνον ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1974 καὶ ἑξῆς. Οἱ δὲ Ματθαιϊκοὶ προέβησαν στὴν ἐκλογὴ Μητροπολιτῶν γιὰ τὶς αὐτὲς ἕδρες τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1973! Ὁ ἀνορθόδοξος αὐτὸς ἀνταγωνισμὸς ἦταν πέρα καὶ ἀπὸ ἐνδεικτικὸς ὡς πρὸς τὶς Ματθαιϊκὲς διαθέσεις καὶ ἐπιδιώξεις.

138β. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ παραχώρησιν ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχείου τῆς ΡΟΕΔ.

Γενικὴ Σύνοδος τῆς ΡΟΕΔ στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Τριάδος Τζόρντανβιλ (Σεπτέμβριος 1974).

Φλωρίνης Χρυσοστόμου τρεῖς περίπου δεκαετίες νωρίτερα.

Ἡ ἀπάντηση τῶν Ρώσων, διὰ κοινοποιήσεως τῆς Συνοδικῆς ἀποφάσεώς τους τῆς 12/25.9.1974, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἦταν λάθος, ἐπέφερε ἀναστάτωση καὶ δημιούργησε σχίσμα, καὶ ὅτι δὲν τὸ δέχθηκαν οὔτε θὰ τὸ ἐδέχοντο καὶ ὅτι ἀποφεύγουν συλλειτουργίες μὲ Νεοημερολογῖτες, χωρὶς νὰ τοποθετοῦνται ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὑπάρξεως ἢ μὴ Χάριτος στοὺς Καινοτόμους, ἀφοῦ αὐτὸ ἀνήκει στὴν κρίση Μεγάλης, ἤτοι Οἰκουμενικῆς, Συνόδου[139], δὲν κάλυπτε βεβαίως τοὺς «ξεκάθαρους» Ματθαιϊκούς.

Ἐν τέλει δέ, οἱ πιὸ μετριοπαθεῖς ἀπὸ αὐτούς, ὅπως ὁ Κιτίου Ἐπιφάνιος, ἠρκοῦντο στὴν δήλωση ἀπὸ πλευρᾶς Ρώσων ὅτι ἡ Ἑορτολογικὴ Καινοτομία ἐπέφερε σχίσμα στὴν Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία τὸ 1924 καὶ ἡ εὐθύνη αὐτοῦ βαρύνει ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς Καινοτόμους, πρᾶγμα ποὺ ὁ Μητροπολίτης Φιλάρετος ἔκανε διὰ τῆς ἀπὸ 7/20.9.1975 ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Κιτί-

139. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

ου [140]. Ἀλλ' ὅμως, συνέχισαν νὰ ἐκζητοῦν διευκρίνιση ὅτι οἱ Ρῶσοι ὄχι μόνο δὲν συλλειτουργοῦν μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες, ἀλλὰ ὡς σχισματικῶν τούτων δὲν ἐπιτρέπεται καμμία συμπροσευχή [141]. Καὶ τοῦτο, πρὸς διάσωσιν τῆς ἑνότητος τῶν ἁπανταχοῦ Γνησίων Ὀρθοδόξων.

Ἐν τούτοις, ἡ πλειοψηφία τῶν Ματθαιϊκῶν εἶχε ἤδη καταλήξει καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1158/20.2.1976 ἐπιστολῆς τους πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς ΡΟΕΔ, ἔγραψαν ὅτι ἐφ' ὅσον αὐτὴ θεωρεῖ τὸ Ἡμερολογιακὸ ζήτημα ὑπόδικο καὶ σὲ ἐκκρεμοδικία, ἐνῶ τυγχάνει κατ' αὐτοὺς τελεσιδίκως προδεδικασμένο ἀπὸ τὶς Πανορθόδοξες Συνόδους τοῦ ΙΣΤ´ αἰ., καὶ δὲν δέχονται ὅτι οἱ σχισματικὲς Νεοημερολογιτικὲς ἐκκλησίες στεροῦνται θείας Χάριτος, πρᾶγμα ποὺ κατ' αὐτοὺς δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὁποιαδήποτε ἀπόφαση τῆς ΡΟΕΔ ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης Ἐκκλησίας [ἀλλὰ ἰσχύει προφανῶς ἐξ ἑαυτοῦ!] ἐφ' ὅσον οἱ Σχισματικοὶ εἶναι ἐξ ὁρισμοῦ ἐκτὸς Ἐκκλησίας καὶ οὐδεμία συμπροσευχὴ ἐπιτρέπεται μὲ αὐτούς, προάγονται σὲ διακοπὴ κοινωνίας μὲ τὴν ΡΟΕΔ, ὅπως εἶχαν ἤδη ἀποφασίσει ἀπὸ τῆς 2.5.1975 [142].

Ἡ δὲ ΡΟΕΔ στὴν Συνοδικὴ Ἀπόφαση 273/Α τῆς 28.4/11.5.1976 ἀπεφάνθη: *«Ἐὰν αὐτοὶ (οἱ Ματθαιϊκοὶ) θεωροῦν τὴν Σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μὴ Ὀρθόδοξον, τότε λογικῶς* ***ἡ πρᾶξις τῆς χειροθεσίας (τοῦ 1971) γίνεται ἄκυρος»*** [143].

---

140. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ παραχώρησιν ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχείου τῆς ΡΟΕΔ. Σημειωτέον ὅτι στὴν ὅλη αὐτὴ διαδικασία ἐνεργὸ ρόλο εἶχε ὁ τότε Πρωτοσύγκελλος τοῦ Κορινθίας Καλλίστου Ἀρχιμ. Καλλίνικος Σαραντόπουλος, νῦν Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας μας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος.

141. Ἐπιστολὴ τῶν Κορινθίας Καλλίστου καὶ Κιτίου Ἐπιφανίου τῆς 1.10.1975 πρὸς τὸν Μητροπολίτη Φιλάρετο τῆς ΡΟΕΔ (Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ παραχώρησιν ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχείου τῆς ΡΟΕΔ).

142. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ παραχώρησιν ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχείου τῆς ΡΟΕΔ. Μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἐπιπρόσθετα στὴν ὅλη βεβαρημένη κατάσταση, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὴν γραμματειακὴ «ἔκφραση» τῶν Ματθαιϊκῶν εἶχαν ἀρχίσει νὰ καταλαμβάνουν κάποια σκληροπυρηνικὰ νέα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα συνέβαλαν στὴν περαιτέρω ἄκαμπτη στάση τους, ἕως αὐτοδιαλύσεώς τους μετὰ δύο δεκαετίες.

143. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ παραχώρησιν ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχείου τῆς ΡΟΕΔ.

Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος στὴν ὑπ' ἀριθ. 1200/5-18.9.1974 ἐπιστολή του πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ΡΟΕΔ ἔγραψε, ὅτι ἡ ἀπόφασή τους ἐν σχέσει μὲ τοὺς Ματθαιϊκοὺς τοῦ 1971, ἄν καὶ ἐλήφθη ἐρήμην τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅμως χάριν τῆς ἀγάπης καὶ ἑνότητος ἔγινε ἀποδεκτή. Ἐν τούτοις, παρὰ τὶς ἑνωτικὲς προσπάθειες, δὲν ἐπιτεύχθηκε ὁ σκοπὸς τῆς Ἀποφάσεως ἕνεκα τῆς Ματθαιϊκῆς ἀδιαλλαξίας. Δὲν ἦταν ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν δύο παράλληλες Κανονικὲς Ἐκκλησίες Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ γι' αὐτὸ **οἱ Ρῶσοι Ἀδελφοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ παρέμβουν γιὰ ἐπίλυση τοῦ *ἐσωτερικοῦ σχίσματος* στὴν Ἐκκλησία μας καὶ νὰ κρίνουν τὴν ὑπόθεση μὲ παράσταση ἐνώπιόν τους τῶν Ἀντιπροσωπιῶν καὶ τῶν δύο πλευρῶν**[144]**.**

Φυσικὰ αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθεῖ διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ Ματθαιϊκὴ πλευρὰ δὲν εἶχε πεισθεῖ, ἐκπροθέσμως, γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία τῆς ΡΟΕΔ καὶ προσπαθοῦσε ἀπεγνωσμένα νὰ τὴν εἰσαγάγει στὸν Ματθαιϊκὸ τρόπο σκέψεως, ἢ ἔστω νὰ ἐκμαιεύσει μία δήλωση ποὺ νὰ εἶναι κάπως «συμβατὴ» μὲ τὴν Ματθαιϊκὴ ἰδεολογία· ἀφ' ἑτέρου, ἡ ΡΟΕΔ κατόπιν ὅλης τῆς προκληθείσης ἀναστατώσεως, δὲν εἶχε ἐκφράσει τέτοιου εἴδους ἐπιθυμία γιὰ περαιτέρω ἐνεργὸ ἀνάμειξή της στὰ τῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητος. Διότι, παρὰ τὴν ὅποια ἀγαθὴ διάθεσή της, κατενόησε ὅτι περιεπλάκη στὴν δίνη μιᾶς διαστάσεως, τὴν ὁποίαν ἀδυνατοῦσε νὰ παρακολουθήσει καὶ νὰ διαχειρισθεῖ[145].

---

144. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

145. Ἡ ΡΟΕΔ ἐκινεῖτο σαφῶς σὲ ἄλλο ἐπίπεδο σκέψεως καὶ δράσεως, στὴν προοπτικὴ ἐξαντλήσεως ὅλων τῶν μέσων ἔναντι τῶν Οἰκουμενιστικῶν ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν, ὅπως γιὰ παράδειγμα φαίνεται ὁλοκάθαρα στὴν μνημειώδη «Δευτέρα Ἐπιστολὴ Πόνου» τοῦ Μητροπολίτου Φιλαρέτου πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τοῦ 1972 (βλ. αὐτὴν στὸ ἔργο μας, *Ὁ Ἅγιος Φιλάρετος τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς,* Φυλὴ Ἀττικῆς 2015, σελ. 163-197). Τὸ μόνο βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν εἶχε καμμία σχέση μὲ τὴν πνιγηρὴ Ματθαιϊκὴ θεώρηση, ὅπως γράψαμε κατ' ἐπανάληψιν καὶ δὲν παύουμε νὰ τὸ τονίζουμε, ὅπου ἡ Ὀρθοδοξία προσμετρᾶται βάσει αὐτομάτων/μηχανικῶν ἀπαντήσεων τύπου «ἄσπρο-μαῦρο», «ἔγκυρο-ἄκυρο», κατάλληλες περισσότερο γιὰ πεισματώδη ἀνώριμα παιδιὰ προεφηβικῆς ἡλικίας. Κατὰ τὴν γνώμη μας, χωρὶς καμμία διάθεση ὑποτιμήσεως οἱουδήποτε παρὰ σὰν θλιβερὸ συμπέρασμα, κάποιοι πνευματικῶς

Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν προσπάθειά της νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν διαμορφωθεῖσα κατάσταση, προέβη σὲ ἐνέργειες γιὰ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς ἀπαιτήσεις αὐτῆς. Καὶ τοῦτο εἶχε ὡς συνέπεια νὰ κλίνει πρὸς τὸ μέρος τῆς Ματθαιϊκῆς ἰδεολογίας ἔκδηλα, τουλάχιστον σὲ ὀργανωτικὸ καὶ θεωρητικὸ ἐπίπεδο, ἐνῶ μέχρι τότε διακρατοῦσε ὅπως εἴδαμε μία ἀρκετὰ ἀνοικτὴ καὶ διαλλακτικὴ γραμμή ἔναντι τῶν Καινοτόμων.

Ἔτσι, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἐγκύκλιο τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1972, ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος ὑπογράφει ὡς «Ἀθηνῶν»[146]. Τοῦτο εἶναι σαφὲς ὅτι ἀποτελοῦσε ἀνοικτὴ κίνηση ἔναντι τῶν Ματθαιϊκῶν, γιὰ νὰ τοὺς θυμίσει ὅτι αὐτὸς εἶναι ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. στὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ὄφειλαν νὰ προσφύγουν εἰς αὐτόν, ὅπως τοὺς προέτρεψαν οἱ Ρῶσοι. Ὅμως οἱ Ματθαιϊκοί, οἱ ὁποῖοι κατενόησαν πολὺ καλὰ τὸ νόημα τῆς πράξεως αὐτῆς, ἔσπευσαν ἐντὸς τοῦ θέρους τοῦ ἔτους ἐκείνου νὰ ἐκλέξουν καὶ αὐτοί, ὅπως εἴπαμε, Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος τὸν ἀπὸ Πατρῶν Ἀνδρέα, γιὰ νὰ στείλουν τὰ σαφέστατο μήνυμα πρὸς τὴν ἑτέρα πλευρὰ τῆς ἀπολύτου «αὐταρκείας» καὶ «αὐτοδυναμίας» τους καὶ ὅτι αὐτοὶ ἀνέμεναν νὰ συμβεῖ μᾶλλον τὸ ἀντίθετο, ἀφοῦ ποτὲ δὲν παραιτήθηκαν ἀπὸ τὴν παράλογη ἀξίωσή τους, ὅτι αὐτοὶ καὶ μόνον ἀποτελοῦν τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἔστω καὶ ἂν ἀποδέχθηκαν ἀπὸ τοὺς Ρώσους μόλις τότε πρόσφατα τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἀρχιερατικῆς τους χειροτονίας!

Παράλληλα, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς αὐστηρᾶς ἐκκλησιολογικῆς γραμμῆς, γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν οἱ Ματθαιϊκοὶ ποὺ ἐνεφανίζοντο ὡς δῆθεν ἐκκλησιολο-

---

καὶ θεολογικῶς ἀδυνατοῦν νὰ «ἐνηλικιωθοῦν» καὶ νὰ ὡριμάσουν *«εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»* (Ἐφ. δ΄ 13), ἕνεκα ἀγκυλώσεων, μὴ συντελοῦντες στὴν αὔξηση καὶ οἰκοδομὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἐν ἀγάπῃ (Ἐφ. δ΄ 16). Πρόσφατο χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τούτου ἀποτελοῦν τὰ ἐντελῶς αὐθαίρετα καὶ προσωπικὰ «ἐξηγητικὰ» σχόλια στὸ ἱερὸ κείμενο τῆς Ἀποκαλύψεως Ἁγιορείτου τινὸς Μοναχοῦ, μετὰ τὴν παράθεση μάλιστα σχετικῆς ἑρμηνείας ἱεροῦ Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας, προκειμένου νὰ διαδοθοῦν θέσεις τῆς βασικῆς ἰδεολογίας συγκεκριμένου ἀκραίου Ζηλωτικοῦ χώρου! Στὴν περίπτωση αὐτή, τὸ πρᾶγμα ἐκτὸς ἀπὸ θλιβερό, καταντᾶ καὶ ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνο...

146. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 643/20.4.1972, σελ. 3.

γικὰ ἀκριβεῖς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἑλκυσθοῦν οἱ Ματθαιόφρονες, ἄρχισε μία κίνηση στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γιὰ ἔκδοση Ἐγκυκλίου, ἡ ὁποία νὰ θέτει τὸ θέμα τοῦ κύρους τῶν Μυστηρίων τῶν Καινοτόμων καὶ νὰ καθορίζει τὸν τρόπο εἰσδοχῆς τους, στὴν γραμμὴ κειμένων τῆς πρότερης ἱστορικῆς φάσεως (1937, 1945-1950).

Ἂν οἱ Ματθαιϊκοὶ ἦταν τόσο ἐπίμονοι γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἀκόμη καὶ ἔναντι τῶν Ρώσων, προκειμένου νὰ ἀποσπάσουν τὶς δηλώσεις ποὺ θὰ τοὺς καθησύχαζαν, εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ πίεσή τους στὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα θὰ ἦταν ἀκόμη πιὸ αἰσθητή, προκειμένου νὰ ὑπάρχουν ἰσχνὲς ἐλπίδες προσεγγίσεώς τους ἤ ἔστω κάποιας ἱκανῆς ἀντιμετωπίσεώς τους.

Καὶ οἱ μὲν Ρῶσοι ἦταν ἀναμενόμενο νὰ μὴν εἰσέλθουν στὸ Ματθαιϊκὸ σκεπτικό. Οἱ ἡμέτεροι ὅμως Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι μάλιστα (ἐκ τῶν τεσσάρων πρώτων οἱ τρεῖς τουλάχιστον ἐκτὸς τοῦ Σεβ. Μαγνησίας) εἶχαν περάσει ἀπὸ τὸν χῶρο τῶν Ματθαιϊκῶν γιὰ λίγα ἤ περισσότερα ἔτη, εἶχαν τὴν σχετικὴ προδιάθεση. Καὶ βέβαια, δὲν διέθεταν τὶς προϋποθέσεις οὔτε καὶ τὴν ἐμβέλεια τῶν Ἱεραρχῶν τῆς ΡΟΕΔ, ἀλλὰ καὶ ἐπίσης πρέπει νὰ ἀναγνωρισθεῖ ὅτι ἀντιμετώπιζαν στὴν Ἑλλάδα μία ἀρκετὰ διάφορη κατάσταση ἀπὸ αὐτὴν τῶν Ρώσων στὴν Διασπορά.

Ἤδη ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1971 ἡ Νεοημερολογιτικὴ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποκαλοῦσε μέσῳ Ἐγκυκλίου της τοὺς Γνησίους Ὀρθοδόξους «Παρασυναγώγους» καὶ μέσῳ Ἀνακοινωθέντος τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου της τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1971 **χαρακτήριζε ἐντελῶς ἀπαραδέκτως, ἀθεολογήτως καὶ παραλόγως τὸ ἱερὰ Μυστήρια τῶν Παλαιοημερολογιτῶν ὡς «ἄκυρα».** Μάλιστα, ἡ δημοσίευση στὸ ὑπ’ ἀριθ. 103/30.6.1972 ΦΕΚ, τοῦ Κανονισμοῦ 39 «περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξων Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἡσυχαστηρίων» (ἄρθρο 5) προέβλεπε σοβαρὲς κυρώσεις καὶ οὐσιαστικὰ διωγμὸ καὶ ὑφαρπαγὴ ὅσων Ἡσυχαστηρίων δὲν εἶχαν ἀναγνωρισθεῖ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἄν ἐντὸς ἑξαμήνου δὲν ὑπαχθοῦν στοὺς Ἐπισκόπους τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας! Τοῦτο σήμαινε ἄμεσο κίνδυνο ἐν συνεχείᾳ καὶ γιὰ τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τοῦ Πατρίου. Ὁ Κανονισμὸς ὅμως αὐτός, διετείνοντο οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, δὲν δύναται νὰ ἔχει ἐφαρμογὴ εἰς ἡμᾶς, διότι ἔχουμε διακόψει κάθε

σχέση καὶ ἀναφορὰ μὲ τὴν Διοικοῦσα Ἐκκλησία ἐδῶ καὶ δεκατίες γιὰ λόγους πίστεως καὶ συνειδήσεως. Γι' αὐτὸ καὶ ἐκαλεῖτο τὸ Ποίμνιο τοῦ Πατρίου σὲ προσευχὴ καὶ ἀποστολὴ τηλεγραφημάτων διαμαρτυρίας πρὸς τοὺς πολιτικοὺς ἰθύνοντες[147].

Ὁπότε, ἐκτὸς τῆς Ματθαιϊκῆς πιέσεως καὶ τοῦ ἐπηρεασμοῦ, ὑπῆρχε καὶ ἡ ἀντιμετώπιση μιᾶς ἔντονα ἐπιθετικῆς τακτικῆς ἐκ μέρους τῶν Καινοτόμων, ἀλλὰ καὶ μιᾶς ἰδιαίτερα αὐξημένης δραστηριότητος τῆς Παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, στὴν ὁποίαν ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία συμμετεῖχε ἀμέσως ἢ ἐμμέσως[147α].

---

147. Ἐγκύκλιος Ἀρχ/που Αὐξεντίου ὑπ' ἀριθ. 572/25.7.1972: *«Πρὸς τὸν ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὸ εὐσεβέστατον Πλήρωμα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας»* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Πρὸ τοῦ διαγραφομένου κινδύνου, ἐστάλη τὸ ὑπ' ἀριθ. 574/3-16.8.1972 *Ὑπόμνημα* πρὸς τοὺς Κυβερνῶντας, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο (κείμενο τοῦ κ. Παν. Σμαΐλη), σχετικὰ μὲ τὴν *«κατάχρηση ἐξουσίας»* τῶν Νεοημερολογιτῶν καὶ τὸν μισαλλόδοξο σκοπό, ὅπως καὶ τὴν ἀντισυνταγματικότητα τῆς διατάξεως, ἡ ὁποία ἀποσκοποῦσε στὴν διάλυση τῶν Ἱερῶν Μονῶν μας καὶ στὸν σφετερισμὸ τῶν περιουσιῶν τους. Ἐζητεῖτο δὲ ἡ προστασία τῆς Πολιτείας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀδικίας καὶ νομικὴ κατοχύρωση τῶν ἀναφαίρετων δικαιωμάτων μας (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 652-653/15.8.1972, σελ. 1-5, στὶς δὲ σελ. 6-14 πλῆθος τηλεγραφημάτων διαμαρτυρίας, ὅπως καὶ σχετικὰ δημοσιεύματα τοῦ ἡμερησίου τύπου γιὰ τὸ θέμα αὐτό). Σημειωτέον ὅτι ὁ ὑπαρκτὸς αὐτὸς κίνδυνος ἀνάγκασε πολλὲς Ἱερὲς Μονὲς τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος ἐκείνη τὴν ἐποχὴ νὰ στραφοῦν στὴν λύση τῆς Μετοχιοποιήσεως κυρίως στὴν Ζηλωτικὴ πλέον Μονὴ Ἐσφιγμένου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γιὰ νὰ ἀποφύγουν ἁρπακτικὲς ἐπιβουλές, χωρὶς ὅμως νὰ προΐδουν ὅσα διαδραματίζονται στὶς ἡμέρες μας καὶ τὶς θέτουν καὶ πάλι σὲ ἄμεσο κίνδυνο, ἂν δὲν υἱοθετήσουν τὸν τρόπο νομικῆς καλύψεώς τους, τὸν ὁποῖον ἔχει ἤδη προσλάβει ἡ Ἐκκλησία μας (2014 ἑ.), γιὰ τὴν διασφάλισή τους. Ἔνιοι δὲ ἐκ τῶν Ζηλωτῶν Ἁγιορειτῶν δὲν θὰ πρέπει (μιμούμενοι τοὺς ἐπιβούλους Μνημονευτὰς συναδέλφους τους) νὰ διεκδικοῦν ὀψίμως «Ἁγιορειτικὰ προνόμια» σὲ δῆθεν Μετόχιά τους, Καθιδρύματα καὶ κλεΐσματα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ ἐξ Ἁγίου Ὄρους οὔτε ἔκτισαν, οὔτε αὔξησαν, οὔτε διηύθυναν, οὔτε καὶ ἔχουν ἐκκλησιαστικῶς-κανονικῶς τὴν πνευματικὴ ἐποπτεία καὶ εὐθύνη τους, στρεφόμενοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀγνωμόνως ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία τοὺς ἔδωσε τὴν ἀνεκτίμητη καὶ ἀτίμητη Χάριν τῆς Ἱερωσύνης.

147α. Ὁ «Πατριάρχης τῶν Οἰκουμενιστῶν» Ἀθηναγόρας «ἀπέθανε καὶ ἐτάφη» στὶς 7.7.1972. Στὸ δὲ Περιοδικὸ τῆς Μονῆς τῆς Μετανοίας μας «Ἅγιος Κυπριανός» (τ. 63-64/Ἰούλιος-Αὔγουστος 1972, σελ. 47), ὑπῆρξε χαρακτηριστικὸ σχόλιο γιὰ τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου τοῦ *«αἱρετικοῦ καὶ*

Γι' αὐτὸ καί, ἐπιπρόσθετα σὲ ὅσα προαναφέραμε, **κρίθηκε κατάλληλη ἡ περίσταση γιὰ διακήρυξη ὅτι ἡ Καινοτόμος Ἐκκλησία τοῦ Νέου Ἡμερολογίου κατέστη Σχισματική, καὶ ὡς τέτοια πάσχει ἀπὸ «ἐπίσχεση» Χάριτος, δηλαδὴ τελεῖ Μυστήρια στερούμενα ἁγιαστικῆς Χάριτος.** Ἡ δὲ Ἐκκλησία μας ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία ἐξέκλινε διὰ τοῦ ἀντορθοδόξου Νεωτερισμοῦ τοῦ Παπικοῦ Ἑορτολογίου[148] καὶ τῆς συμμετοχῆς της στὴν κατάκριτη Οἰκουμενικὴ Κίνηση.

Ἐν τέλει, ἑτοιμάσθηκε ἡ ἀπὸ 7.3.1973 «Ἐγκύκλιος πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας», διὰ τῆς ὁποίας ἐντέλλοντο οἱ Κληρικοὶ νὰ ἐξυπηρετοῦν μυστηριακῶς μόνον τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὄχι τοὺς Νεοημερολογῖτες. Προκειμένου δὲ νὰ εἰσέλθει κάποιος ἐκ τοῦ Νέου στὶς τάξεις μας χρειάζεται Ὁμολογία Πίστεως καὶ ἀποκήρυξη τῶν Καινοτόμων, διότι ἡ Καινοτόμος Ἐκκλησία κατέστη σχισματικὴ καὶ τὰ Μυστήριά της στεροῦνται τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος. Οἱ ἐπιστρέφοντες λοιπὸν ἐξ αὐτῆς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναμυρώνονται μὲ

κακοδόξου» Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐγράφετο καυστικά: *«Δὲν ὑπάρχει (στοὺς κοινωνοῦντας μὲ τοὺς Οἰκουμενιστὰς "ἀγωνιστὰς") συναίσθησις βαθεῖα περὶ τοῦ τί εἶναι αἵρεσις. Διότι ἐὰν κατὰ τὴν ἁγίαν Ὀρθόδοξον Παράδοσιν ὁ αἱρετικὸς χωρίζεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποκόπτεται τοῦ ἁγίου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἐρωτῶμεν ἐμπαιγμὸς καὶ προσβολὴ δεινὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ αἱ ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις ὑπὲρ τοῦ αἱρετικοῦ ἀνδρός; Τότε διατί κόπτονται κατὰ τῶν μνημοσύνων τῶν ἀθέων Μασώνων; Ἀλλὰ καὶ γενικῶς αἱ δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀθηναγόρου ὑπὸ τοῦ Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου [Κοτσώνη] καὶ λοιπῶν ἱεραρχῶν καὶ ἐπισήμων προσώπων δεικνύουν δύο τινά: Πρῶτον, ἡ διάβρωσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ εἶναι μεγίστη καὶ δεύτερον, τὰ "ἄχρι καιροῦ" πρέπει νὰ παύσουν διότι πλέον ἡ Κρατοῦσα Ἐκκλησία ἀπεδείχθη ὅτι δὲν οἰκονομεῖ τοὺς αἱρετικοὺς Οἰκουμενιστάς, ἀλλὰ τοὺς θεραπεύει καὶ στοιχεῖ ἀδεῶς ταῖς ἰδέαις αὐτῶν»* (ἀναδημοσίευση στὴν *ΦΟ,* ἀρ.φ. 659-660/15.11.1972, σελ. 16). Ἐπίσης, *«δικαιολογημέναι ἀνησυχίαι»* ἐκφράσθηκαν γιὰ τὸν διάδοχό του Οἰκουμενιστὴ Πατριάρχη Δημήτριο (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 656-657/15.10.1972, σελ. 1-2).

148. Οἱ θέσεις αὐτὲς ὑπάρχουν σὲ σχέδιο ἀρχικῆς Ἐγκυκλίου, ἀχρονολόγητης, τῆς ἐποχῆς πάντως ἐκείνης (τέλη 1972 - ἀρχὲς 1973), Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἅγια Θεοφάνεια Γνησίων Ὀρθοδόξων στὸν Πειραιᾶ (Ἰανουάριος 1973).

ἅγιο Μῦρο κανονικῆς προελεύσεως. Οἱ παραβάτες Κληρικοὶ θὰ ἐπισύρουν ἐφ᾽ ἑαυτοὺς τὶς Κανονικὲς κυρώσεις[149].

Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτή, ἡ ὁποία δὲν κυκλοφόρησε ἅμεσα λόγῳ ἀναμονῆς προσυπογραφῆς της καὶ ἀπὸ τὸν Σεβ. Ἀστορίας Πέτρο, γνωστοποιήθηκε καὶ στὸν ἀσθενοῦντα Βιογραφούμενό μας Ἀρχιερέα Μαγνησίας Χρυσόστομο στὸν Βόλο, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴν ἀποδοκιμασία του· τοῦτο ἀφοροῦσε ὄχι ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐξυπηρέτηση τῶν Καινοτόμων, τὴν ὁποίαν πιστὰ τηροῦσε, ἀλλ᾽ ὡς πρὸς τὴν τοποθέτηση γιὰ τὰ Μυστήρια τῶν Καινοτόμων καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἀναμύρωσή τους[150]. Γιὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους εἶχε ἐκφράσει ἐπίσης τὴν ἀντίθεσή του παλαιότερα, ὡς Ἀρχιμανδρίτης, καὶ ἔναντι τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 13 / 26.4/9.5.1950 Ἐγκυκλίου τῆς ὑπὸ τὸν πρώην Φλωρίνης Χρυσόστομο Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας[151].

Εἶναι ἀνάγκη βεβαίως νὰ τονισθεῖ, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως, ὅτι ὁ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσόστομος δὲν ἐπιθυμοῦσε οὔτε τὴν διακήρυξη ἐγκυρότητος τῶν Νεοημερολογιτῶν ἤ

149. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

150. Βεβαίωσις περὶ τούτου στὸν γράφοντα ἀπὸ τὸν Αἰδ. Πρωτ. π. Γεώργιο Κεπάπογλου.

151. Ὑπάρχει περὶ τούτου δυσανάγνωστη χειρόγραφη ἐπιστολὴ τοῦ τότε Ἀρχιμ. π. Χρυσοστόμου Νασλίμη (Ἀρχεῖον Κων. Κόμνιου).

Ὁ Μητρ. Φιλάρετος μὲ τὸν Ἀστορίας Πέτρο.

ἐγκρίσεως καὶ νομιμοποιήσεως τῆς ἐκκλησιαστικότητός τους, προσεγγίζων στὸ θέμα αὐτὸ τὴν γενικὴ καὶ «οὐδέτερη» τοποθέτηση τῆς ΡΟΕΔ, ὅπως αὐτὴ ἐκφράσθηκε στὴν Συνοδικὴ Ἀπόφασή της τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1974, ἤ καὶ αὐτὴν τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου. Καὶ τοῦτο, ἀπὸ καθαρὴ ἐκκλησιαστικὴ διαίσθηση διακρίσεως, ποιμαντικῆς εὐαισθησίας, ὅπως καὶ ἱεραποστολικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἔκδηλη ἀποστροφὴ ἔναντι τῶν Ματθαιϊκῶν ἀκροτήτων, ἀπολυτοτήτων καὶ ἁπλουστευτικῶν λύσεων γιὰ ζητήματα τόσο μεγάλα καὶ σοβαρά. Γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ ὁ Σεβ. Μαγνησίας ἐπιθυμοῦσε μετριοπαθῆ στάση καὶ προσεκτικὴ ἔκφραση, καὶ πάντως ἀποφυγὴ τελεσιδίκων ἀποφάνσεων καὶ διακηρύξεων, οἱ ὁποῖες διεύρυναν τὸ χάσμα, ἐπέφεραν «κλείσιμο» καὶ ὄχι «ἄνοιγμα» στὴν ἐπέκταση/διάδοση τῆς μαρτυρίας καὶ δραστηριότητός μας καὶ γενικὰ δὲν συνέβαλαν στὴν προσέλκυση τῶν καλοπροαιρέτων ἀπὸ τοὺς Καινοτόμους, οἱ ὁποῖοι ἀνησυχοῦσαν βαθιὰ ἀπὸ τὴν ἔξαρση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἰδίως ἐκείνη καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ βροῦν σοβαρὸ τόπο/χῶρο ἀσφαλοῦς ἐκκλησιαστικῆς καταφυγῆς. Ἡ εὐελιξία ἄλλωστε καὶ ἡ εἰδικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ εὐρύτερο ἐπίπεδο πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς πατρίδος μας, ὅπως τὴν ὁραματίζετο καὶ ὁ ἡρωϊκὸς Ἀρχ/πος Χιλῆς Λεόντιος τῆς ΡΟΕΔ, προέβλεπε τέτοια ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση καὶ ὁρολογία, ποὺ δὲν εὐνοοῦσε Ματθαιϊκοῦ τύπου διακηρύξεις καὶ ἐνέργειες[151α].

151α. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ὁ Ἀρχ/πος Λεόντιος σὲ ἐπιστολή του τῆς 1/14.9.1962 πρὸς τὸ ζεῦγος Κων/νου καὶ Μαρίας Κόμνιου ἔγραφε καὶ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά: *«Οἱ Ματθαιϊκοὶ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλον ἀπὸ αἱρετικοὶ καὶ ἔτσι νὰ τοὺς παίρνετε (θεωρεῖτε)»!* (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη).

Γι’ αὐτὸ καὶ μόνο μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ ἁγίου Μαγνησίας Χρυσοστόμου, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφερθοῦμε κατωτέρω, ὁ Σεβ. Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος[152] ἔσπευσε πρῶτος νὰ κυκλοφορήσει τὴν ἀπὸ 18.9.1973 Ἐγκύκλιό του, ὅπου ἔγραφε ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Μηνολογίου τῶν ἀθέων ἀστρονόμων τοῦ Πάπα *«κατέστησε τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν Σχισματικὴν ἔναντι ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ οὕτως αὕτη ἐστερήθη ἀκαριαίως τῆς θείας Χάριτος. Ἡ παράνομος αὕτη εἰσαγωγή, ὑπὸ τῆς Παρασυναγωγῆς ἐκείνης οὐδέν τι ἄλλον ἦτο, εἰ μὴ ἕν βῆμα πρὸς τὸν Οἰκουμενισμόν, τὴν παναίρεσιν αὐτήν, ἥτις ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Τὴν παναίρεσιν τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἀκολουθεῖ σήμερον ἡ Καινοτομήσασα Ἐκκλησία ἀπὸ Ἀρχιεπισκόπου ἕως ἁπλοῦ Μοναχοῦ, φθά-*

152. Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1973 ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος ὑπογράφει πλέον ὡς «Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος», καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, ὅπως εἴπαμε, ἐξονομάζονται Μητροπολῖτες. Ἡ διοικητικὴ αὐτὴ δομὴ διαμορφώθηκε, ὅπως τονίσαμε, ἐν σχέσει βασικῶς καὶ κυρίως πρὸς τοὺς Ματθαιϊκούς, οἱ ὁποῖοι ὅμως συνέχισαν ἀνένδοτοι τὴν ἀνταγωνιστική τους στάση. Σημειωτέον ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο (δηλαδὴ μέρος αὐτῆς χωρὶς τὴν γνώση καὶ συμφωνία ὅλων τῶν Ἀρχιερέων κατὰ τὰ ἤδη «καθιερωθέντα» στὸν χῶρο μας!), προέβη στὴν χειροτονία τῶν Ἀρχιερέων Κυκλάδων Γαβριὴλ καὶ Μεγαρίδος Ἀντωνίου στὶς 12 καὶ 13 Ἰανουαρίου 1973, καὶ τοῦτο παρουσιάσθηκε ὡς ἁπλὸ εἰδησάριο, ἄνευ περαιτέρω ἐξηγήσεων (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 663-664/25.1.1973, σελ. 16). Ἡ δὲ ΠΘΕΟΚ διὰ τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 817/10.1.1973 γράμματος πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο εἶχε σπεύσει νὰ ἐκφράσει τὴν δυσάρεστη ἔκπληξή της στὸ αἰφνίδιο ἄκουσμα νέων χειροτονιῶν, ὅπως καὶ τὴν ἀπορία της περὶ τῆς σκοπιμότητος τούτων. Ἐπέστησε τὴν προσοχὴ στὸ ποιὸν τῶν χειροτονουμένων καὶ ἔκανε λόγο γιὰ πραξικόπημα μὲ πλήρη ἄγνοια τοῦ λαοῦ, γι’ αὐτὸ καὶ ἐγκαλοῦσε αὐτοὺς ποὺ προχωροῦσαν σὲ τέτοιες πράξεις στὸ φοβερὸ Κριτήριο τοῦ Κυρίου, γιὰ τὴν διαγραφόμενη ζημία ποὺ θὰ προέκυπτε στὴν ἁγία Ἐκκλησία (Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη). Τὸ ἀξιοπερίεργον εἶναι ὅτι, παρὰ τὴν οὕτω γενομένη χειροτονία Ἐπισκόπων τὸν Ἰούλιο τοῦ 1971 καὶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1973, γεγονὸς ὑποτίθεται καλυτέρας Συνοδικῆς συγκροτήσεως, τὰ Ἐγκόλπια Ἡμερολόγια τῆς Ἐκκλησίας μας τῆς δεκαετίας τοῦ ’70 ἀρκοῦνταν νὰ ἔχουν ἀρχικῶς μόνον τὴν φωτογραφία τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου, χωρὶς καμμία ἀναφορὰ σὲ Ἱερὰ Σύνοδο καὶ στὰ Μέλη ποὺ ἀπαρτίζουν αὐτήν! Τὸ Ἡμερολόγιο τοῦ 1969 ἔκανε λόγο γιὰ Συνοδικὴ ὀργάνωση καὶ τοῦ 1970 εἶχε ἁπλῶς φωτογραφία τῆς πενταμελοῦς τότε Ἱ. Συνόδου, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου, ὅπως καὶ τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου. Ἔκτοτε, τίποτε ἀπολύτως! Ἐνδεικτικὸ καὶ τοῦτο τῆς Συνοδικῆς κρίσεως ποὺ ὑφίστατο καὶ ποὺ ἀντὶ νὰ ἐλαττώνεται, μᾶλλον προσαύξανε.

σαντες δὲ οἱ ταγοὶ αὐτῆς εἰς τὸ σημεῖον νὰ κακουργοῦν εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδοξίας... Τὰ ὑπὸ τῶν Σχισματικῶν τελούμενα Μυστήρια στεροῦνται τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος»[153].

Σημειωτέον, ὅτι ὁ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρος εἶχε προσέλθει στὴν Ἑλλάδα τὸ θέρος τοῦ 1973 καὶ ἔλαβε μέρος στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου[154], προφανῶς δὲ θὰ τοῦ ἐτέθη ἐν Συνόδῳ καὶ τὸ θέμα προσυπογραφῆς τῆς ἀπὸ 7.4.1973 ἑτοιμασθείσης Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου, τὴν ὁποίαν ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει. Ἐν τέλει, ἡ Ἐγκύκλιος ἐκείνη κυκλοφόρησε τὴν 5.6.1974 (ὑπ' ἀριθ. 1191), μὲ τὴν ὑποσημείωση ὅτι ὁ Ἀστορίας Πέτρος ἐκλήθη ἐπανειλημμένως νὰ τὴν προσυπογράψει, ἀλλὰ δὲν δέχθηκε, γι' αὐτὸ καὶ διεγράφη ἀπὸ Μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἤρθη ἀπὸ αὐτὸν ἡ Ἐξαρχία τῶν Γ.Ο.Χ. Ἀμερικῆς[155].

---

153. Ἡ ἰδιαίτερα ἔντονη στὴν φρασεολογία της ἕως καὶ αὐτοματιστικῆς Ματθαιϊκῆς ὑπερκαλύψεως («ἀκαριαία στέρησις Χάριτος») αὐτὴ Ἐγκύκλιος εἶναι ἀπορίας ἄξιον γιατί κυκλοφορήθηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. Γερόντιο. Μία ὑπόθεσις εἶναι ἡ πρόσφατη τότε τοποθέτηση στὴν αὐτὴ πόλη Ματθαιϊκοῦ ἐπισκόπου (Πειραιῶς καὶ Νήσων Νικολάου). Ὑπάρχει ὅμως διάχυτη ἡ φημολογία, διατυπωθεῖσα καὶ γραπτῶς, ὅτι ἡ Ἐγκύκλιος αὐτὴ ἐξεδόθη χάριν ἰδιοτελοῦς σκοπιμότητος.

154. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 8.

155. Βλ. *«Οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν»,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 9-10. Τὴν Ἐγκύκλιο ὑπογράφουν ὁ Πρόεδρος Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος, Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος, Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας Παΐσιος, Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος, Θαυμακοῦ Καλλίνικος, Καναδᾶ Ἀκάκιος, Κυκλάδων Γαβριὴλ καὶ Μεγαρίδος Ἀντώνιος. Ἡ Ἐγκύκλιος διευκόλυνε προφανῶς τὴν ἔνταξη κάποιων Κληρικῶν ποὺ ἀνῆκαν στοὺς Ματθαιϊκούς, ἀλλὰ δημιούργησε κρίση συνειδήσεως σὲ πολλούς, ἐντὸς τῆς κανονικῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, Κληρικούς, Μοναχοὺς καὶ λαϊκούς, οἱ ὁποῖοι ἐνεφοροῦντο ἀπὸ πιὸ μετριοπαθεῖς ἀρχές (βλ. ἐφημ. *«Ὀρθόδοξος Λόγος»,* ἀρ.φ. 7/Ἰούλιος 1974, σελ. 4, ἀρ.φ. 8/Αὔγουστος 1974, σελ. 4, καὶ ἀρ.φ. 11/Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1974, σελ. 1 καὶ 4). Ὁ Πρόεδρος τῆς ΠΘΕΟΚ Ἰω. Τούτουζας στὴν ὑπ' ἀριθ. 854/1.7.1974 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο ἐκφράζει τὴν εὐχὴ τὸ περιεχόμενο τῆς Ἐγκυκλίου νὰ μὴν δημιουργήσει σκανδαλισμὸ στὸ Ποίμνιο καὶ ἀποτελέσει αἰτία διωκτικῶν μέτρων ἐναντίον μας ἀπὸ τὴν Πολιτεία, διότι θὰ ἀναγκασθοῦν (οἱ τῆς ΠΘΕΟΚ) νὰ τὴν ἐπικρίνουν, ζητῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ παύσει ἡ κυκλοφορία της ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐκτὸς τῶν δημοσίως διαμαρτυρηθέντων, ὑπῆρχαν πολλοὶ περισσότεροι τότε καὶ μετά, ποὺ ἁπλῶς δὲν ἔκριναν σκόπιμο νὰ εἰσέλθουν σὲ

Λίγο ὅμως ἀργότερα, ἀπεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο δυσαρεστημένοι ἀπὸ τὴν ἀταξία γιὰ διοικητικὰ θέματα, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν συγκάλυψη σοβαρῶν ἠθικῶν σκανδάλων ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχ/που Αὐξεντίου καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων, οἱ Σεβ/τοι Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος, Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος καὶ Κυκλάδων Γαβριήλ, οἱ ὁποῖοι εἰσῆλθαν χωρὶς κανένα πρόβλημα σὲ συνεργασία καὶ κοινωνία μὲ τὸν Σεβ. Ἀστορίας Πέτρο, τὸν ὁποῖον ἄλλωστε ἀποδεχόταν καὶ ἡ ΡΟΕΔ. Ἡ μὴ ἀπόλυτη ἐκκλησιολογικὴ σύμπτωση, ταυτότητα καὶ συμφωνία γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ ἔθετε ἡ Ἐγκύκλιος ὑπ’ ἀριθ. 1191 τῆς 5.6.1974, **κατανοήθηκε συνετῶς ὅτι δὲν παρέβλαπτε τὰ κύρια καὶ καίρια τῆς Πίστεως, ἐφ’ ὅσον ὑπῆρχε βασικὴ σύμπτωση ἀρχῶν ὡς πρὸς τὴν ὑπόσταση, ἀποστολὴ καὶ πορεία τῆς Ἐκκλησίας μας.**

Αὐτὸ ἄλλωστε ἴσχυε ὀρθῶς καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο ἔναντι τῆς ΡΟΕΔ. Παρ’ ὅλον ὅτι πιστοποιήθηκε *ἡ μὴ ἀπόλυτη σύμπτωση* τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Ἰουνίου 1974 μὲ τὴν Συνοδικὴ Ἀπόφαση τῶν Ρώσων τοῦ Σεπτεμβρίου 1974, **τοῦτο δὲν ἀποτέλεσε διαφορὰ καὶ διάσταση Πίστεως, ὥστε νὰ τεθεῖ ζήτημα ἀμφισβητήσεως τῆς Ὀρθοδοξίας τοῦ ἑνὸς ἔναντι τοῦ ἄλλου, διασπάσεως τῆς ἑνότητος, ἢ πολὺ περισσότερο καταγγελίας γιὰ μειοδοσία Πίστεως[155α]!**

ἀντεγκλήσεις γιὰ τὸ εὐαίσθητο καὶ ἐπικίνδυνο αὐτὸ θέμα, πονοῦντες τὴν δοκιμαζομένη ποικιλοτρόπως καὶ κλονιζομένη ἀνησυχητικῶς Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄξιον τονισμοῦ ἐπίσης τυγχάνει τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ματθαιϊκοί, οἱ ὁποῖοι πίεζαν τοὺς Ρώσους γιὰ μία τέτοιου εἴδους διακήρυξη προκειμένου νὰ διατηρήσουν τὴν ἐπισφαλῆ κοινωνία μαζί τους, παρέβλεψαν πλήρως τὴν διακήρυξη αὐτὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, σὰν νὰ μὴν ὑπῆρξε, προκειμένου νὰ ἀποφύγουν κάθε πιθανότητα προσεγγίσεως. Ἔχουμε τὴν πεποίθηση ὅτι ἀκόμη καὶ τέτοιου εἴδους ἠχηρὲς διακηρύξεις χρησιμοποιοῦνται κατὰ περίστασιν ἀπὸ τοὺς ἐκδότες ἢ ἀποδέκτες τους, ἀνάλογα μὲ τὶς ἑκάστοτε σκοπιμότητες καὶ ὄχι ἀνάλογα μὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ περιεχόμενό τους. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὴν πικρὴ ἱστορικὴ πεῖρα στὸν ταλαίπωρο χῶρο τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας ἐν Ἑλλάδι καὶ εὐρύτερα.

155α. Οἱ Σεβ/τοι Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος, Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος καὶ Κυκλάδων Γαβριὴλ ἔγραψαν πολὺ ὀρθῶς ὅτι δὲν ὑφίσταται λόγος διακοπῆς κοινωνίας μὲ τὸν Σεβ. Ἀστορίας Πέτρο, τὸν μὴ ὑπογράψαντα τὴν Ἐγκύκλιο τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1974, οὔτε καὶ μὲ τὴν ΡΟΕΔ, τῆς ὁποίας ἡ τοποθέτηση δὲν συνέπιπτε μὲ αὐτὴν τῶν Ἑλλήνων (βλ. *«Ὀρθόδοξος Λόγος»,*

Οἱ ἀρνητικὲς αὐτὲς ἐνέργειες, οἱ τόσο βλαπτικὲς σὲ καιροὺς ἰδιαίτερα κρίσιμους, ἀποτελοῦν σαφῆ γνωρίσματα ὅσων ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὴν ἄτεγκτη/ἄκαμπτη Ματθαιϊκὴ ἐπιδημιολογία καὶ παθολογία, καὶ ὄχι τῶν ὄντως Γνησίων Ὀρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι ἐναβρύνονται νὰ διατείνονται ὅτι ἀποτελοῦν διαδόχους καὶ συνεχιστὰς τοῦ Ὁμολογητοῦ Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου τῆς Ἐκκλησίας μας Ἁγίου Χρυσοστόμου πρώην Φλωρίνης!

Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος, ἐν τούτοις, προέβη διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1194/16.7.1974 γράμματος σὲ ἐνημέρωση τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς ΡΟΕΔ Μητροπολίτου Φιλαρέτου σχετικὰ μὲ τὴν Ἐγκύκλιο τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1974, τὴν ὁποίαν ὁ Σεβ. Ἀστορίας ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει, γι' αὐτὸ καὶ λόγῳ σκανδαλισμοῦ σὲ συνειδήσεις Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν αὐτὸς διεγράφη ἀπὸ Μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ Ἐξαρχία Ἀμερικῆς καὶ δὲν ὑφίσταται πλέον πνευματικὴ κοινωνία μαζί του[156].

Συνοψίζοντες ὡς πρὸς τὸ θέμα ἀποκαταστάσεως τῶν Ματθαιϊκῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ὄχι καλὰ ἀποτελέσματα, ἐπισημαίνουμε ὅτι τὰ κύρια πρόσωπα ποὺ ἀναμείχθηκαν εἶχαν ὅπως φαίνεται τοὺς σκοπούς τους, οἱ ὁποῖοι δὲν πρέπει νὰ ἦταν ἀπόλυτα ἀνιδιοτελεῖς ἢ θεάρεστοι, γι' αὐτὸ καὶ ἡ προσπάθεια μόνον ζημία ἐπέφερε στὴν ὅλη ὑπόθεση τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος[156α]. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι, ἂν

ἀρ.φ. 14/Μάϊος 1975, σελ. 4). Ἐπρόκειτο οὐσιαστικῶς γιὰ παραδοχὴ ρευστότητος στὸ θέμα τοῦτο τῆς Χάριτος, καὶ παραπομπῆς του γιὰ τελεσίδικη λύση σὲ Μεγάλη Σύνοδο Ὀρθοδόξων, ὥστε νὰ μὴν ἀποτελεῖ αὐτό, ὅπως ἐπιμένουν Ματθαιϊκοὶ καὶ Ματθαιΐζοντες, ΚΡΙΤΗΡΙΟΝ Ὀρθοδοξίας καὶ διακοινωνίας μεταξὺ τῶν κανονικῶν, σοβαρῶν καὶ ἐν ἐπιγνώσει Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

156. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

156α. Ὡς μόνο θετικὸ ἀποτέλεσμα, παρὰ τὰ ὅσα προέκυψαν μεταγενέστερα (1979 ἑ.), θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ θεωρηθεῖ ἡ προσχώρηση τοῦ Κορινθίας Καλλίστου στὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο Ἱερὰ Σύνοδο, τὴν ἀποσταθεροποιημένη ἤδη ἀπὸ ἐσωτερικοὺς κλονισμούς, ὅπως ἀνακοινώθηκε σὲ Ἐγκύκλιο ποὺ κυκλοφόρησε (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 741/1.8.1977, σελ. 11), ὅπου ψέγονται ὡς αἴτιοι τοῦ συνεχιζομένου χωρισμοῦ οἱ «σχισματο-αιρετικοὶ» Ματθαιϊκοί! Ἡ ἕνωση ἐπισφραγίσθηκε μὲ συλλείτουργο τὴν 1.9.1977 στὴν Κοίμηση Θεοτόκου Πειραιῶς (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 743/1.10.1977, σελ. 1-7). Γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐκφράσθηκαν καὶ ἀντιρρήσεις, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ΠΘΕΟΚ, ἡ ὁποία διέβλεπε δεινὰ ἐξ αὐτοῦ.

ὁ Βιογραφούμενός μας Ἀρχιερέας ἦταν στὴν ἐνεργὸ δράση, θὰ κατέβαλλε μεγάλη προσπάθεια γιὰ νὰ ἀποσοβηθοῦν ὅσα συνέβησαν ὡς πρὸς τὶς θλιβερὲς μάλιστα ἐπιπτώσεις τους.

Αὐτὸς ποὺ εἶχε εἰλικρινεῖς διαθέσεις καὶ ἐλπίδες, παρὰ τὶς ὑπερβολὲς ποὺ τοῦ καταλογίσθηκαν, ἦταν ὁ Καθηγούμενος π. Βίκτωρ Ματθαίου, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμοῦσε μὲ πλήρη ἀνιδιοτέλεια τὴν ἕνωση τῶν Ματθαιϊκῶν μὲ τὴν κανονικὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ ἰσχυρισθοῦμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ἄλλα πρόσωπα, ὅπως τὸν π. Εὐγένιο Τόμπρο. Αὐτὸν κατηγορεῖ δριμύτατα ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος στὴν ὑπ' ἀριθ. 1099/23.8.1972 ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἀρχ/πο Σικάγου Σεραφεὶμ τῆς ΡΟΕΔ ὡς **ἐγκάθετο τῶν Νεοημερολογιτῶν, ὁ ὁποῖος παγίωσε τὸ Ματθαιϊκὸ σχίσμα, ὡς ἰθύνοντα νοῦν τῆς Ματθαιϊκῆς Παρατάξεως, ποὺ χρησιμοποίησε ἀκόμη καὶ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ 1971 γιὰ διεύρυνση καὶ ὄχι γιὰ ἐπούλωση τῆς ὑφισταμένης διαστάσεως**[157]. Στὴν αὐτὴ ἐπιστολὴ **ψέγεται καὶ ἡ στάση τοῦ Ἀρχιμ. Παντελεήμονος τῆς Βοστώνης, ὡς ὑπευθύνου ἐμπλοκῆς τῆς ΡΟΕΔ στὴν ὅλη αὐτὴ ἱστορία διὰ τῆς ἐπιλεκτικῆς ἀπὸ μέρους του παρουσιάσεως τῶν πραγμάτων**[157]. Ὁ π. Παντελεήμων κατηγορεῖται ἔντονα γιὰ τὸν τρόπο δράσεως καὶ τοὺς σκοπούς του στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὸν γνώστη τῶν πραγμάτων λόγιο Ἁγιορείτη Μοναχὸ π. Θεοδώρητο[158].

Ἐφ' ὅσον ὅλα σχεδὸν τὰ ἐμπλεκόμενα πρόσωπα βρίσκονται πλέον στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, εὐχόμαστε νὰ προσμετρηθοῦν ἀπὸ τὸν Ἐλεήμονα Κύριο οἱ πιθανὲς ἀγαθὲς διαθέσεις καὶ πράξεις τους, καὶ ὄχι τὰ ἐμφανῆ ἢ ἀφανῆ λάθη τους, τὸ ὁποῖα ὅμως συνέβαλαν στὴν μὴ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

ΚΑ.10. Ἡ μακαρία Κοίμηση τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου

Εἶχαν ἤδη περάσει ἑπτὰ ἔτη ἀπὸ τὴν ἀπαρχὴ τῆς σοβαρῆς νόσου τοῦ μέχρι τότε ἀεικίνητου καὶ ἀκούραστου Ἐργάτου στὸν θεῖο Ἀμπελῶνα τῆς Ἐκκλησίας Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου.

157. Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου.

158. Βλ. *Ἀναίρεσις ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων,* ἔνθ' ἀνωτ., σ.σ. 32.

Ὁ ἀσθενῶν Ἱεράρχης τοῦ Βόλου βαδίζων πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1973 εἶχε πλέον πιὸ ἔκδηλη καὶ ἔντονη τὴν δοκιμασία ἀπὸ τὴν ἀνίατη ἀσθένειά του καὶ τοῦτο προξενοῦσε ἀνησυχία καὶ ἀγωνία στὸ περιβάλλον του. Πέρασαν ἀρκετὰ ἔτη ὑπομονετικοῦ ἀγῶνος, μὲ προσευχὴ καὶ ἄμετρη ταλαιπωρία καὶ προσπάθεια. Γιὰ ἄνθρωπο εὑρισκόμενο οὐσιαστικὰ σὲ παραλυσία ὁ χρόνος «παραλύει» ἐπίσης καὶ οἱ ὧρες καὶ στιγμὲς κυλοῦν βασανιστικὰ ἀργά. Χρειάζεται πνευματικὴ κατάσταση ὑψηλή, ὅπως καὶ ψυχοσωματικὸ σθένος ἰσχυρό, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει κανεὶς τὰ δεινὰ ἐπακόλουθα μιᾶς τόσο μακρᾶς καὶ ἐπώδυνης ἀσθένειας.

Ὁ Κύριός μας ἔκρινε ὅτι ὁ ἐκλεκτὸς δοῦλος Του δοκιμάσθηκε ὑπέρμετρα, *«ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ»,* γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀγάπησε ἔτσι κεκαθαρμένο καὶ τὸν ἐξέλεξε, γιὰ νὰ τὸν διαχωρίσει σὲ σχετικὰ νέα ἡλικία, 63 μόλις ἐτῶν, ἀπὸ τὸν μάταιο τοῦτο βίο. Ἡ ἐπίγεια παροικία του καὶ οἱ σκληρὲς δοκιμασίες του ἔφθασαν σὲ αἴσιο πέρας. Ἡ ἀπαρχὴ τῆς αἰωνιότητος διανοιγόταν μπροστά του, ὅπου τὸν ἀνέμενε ἡ ἀμοιβὴ τῶν κόπων του καὶ τὰ βραβεῖα τῆς νίκης. Τοὺς μόχθους καὶ τοὺς ἄθλους ὑπὲρ Πίστεως καὶ Ἀρετῆς τοῦ παρόντος πολυστενάκτου βίου, ἀνέμεναν τὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου τὰ ἀγαπητά, ἔνθα ἡ αἰώνιος χαρά, μακαριότης καὶ ἀνάπαυσις.

Ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν καὶ τὴν καρδίαν Ἱεράρχης τῆς Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης ὕπνωσε τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου τὰ ξημερώματα τῆς 13ης Ἰουλίου 1973 (π.ἡ.), στὶς 6 π.μ., μὲ τέλος ὁσιακό, καὶ κατέλιπε πένθος ἀλγεινὸ στὰ πνευματικά του τέκνα καὶ μεγάλο ἕως δυσαναπλήρωτο κενὸ στὴν Μαρτυρικὴ Ἐκκλησία μας. Ἔμειναν πίσω τὸ θαυμαστὸ παράδειγμα ἀρετῆς, ἡ ἀνδρεία στὴν δοκιμασία, ἡ ἀγόγγυστη ὑπομονή, ἡ

μετὰ πολλῆς εὐχαριστίας καρτερία, τὸ πάντοτε γαλήνιο, φαιδρό, χαρωπὸ καὶ πλῆρες θείας Χάριτος πρόσωπό του[159], στὸ ὁποῖο ἀποτυπωνόταν γλυκύτητα, ὅπως καὶ βαθὺς πόνος.

Χαρακτηριστικὸ δεῖγμα τῆς καθαρότητος τῆς ψυχῆς του καὶ τοῦ θείου Ἐλέους, ἦταν ὅτι προγνώρισε τὴν θανή του λίγες ἡμέρες νωρίτερα, προετοιμάσθηκε δεόντως καὶ ἐκδήλωσε τὴν ἐπιθυμία μετὰ τὴν ἐκδημία του, ἡ ταφή του νὰ γίνει στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς στὸ Χορτοκόπι. Ὅμως, τὰ πλέον ἀγαπητὰ καὶ ἀφοσιωμένα πνευματικά του τέκνα, οἱ Ἱερεῖς π. Σεραφεὶμ καὶ π. Γεώργιος, καὶ ἡ ἀδ. Δέσποινα ἡ νοσοκόμος του, πρότειναν χάριν τῆς εἰρήνης καὶ διευκολύνσεως ἡ ταφή του νὰ γίνει στὴν πλησιέστερη Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου καὶ μετὰ καιρόν, κατόπιν τῆς ἐκταφῆς του, τὰ ἱερὰ Λείψανά του νὰ ἀποδοθοῦν πρὸς φύλαξιν καὶ ἀνάπαυσιν στὴν Μονὴ Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου Παγγαίου, καὶ αὐτὴ ἡ λύση προκρίθηκε ὡς καλύτερη[160].

Τὴν ἡμέρα τῆς Κοιμήσεώς του, 13/26 Ἰουλ., ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὑπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο συνεδρίαζε στὸ Ἵδρυμα στὸν Τσακὸ Ἁγίας Παρασκευῆς[161], πρὸς ἐπίλυσιν σοβαρῶν ζητημάτων τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἅμα δὲ τῷ δυσαρέστῳ ἀγγέλματι διέκοψε τὶς ἐργασίες της καὶ τὸ ἀπόγευμα μὲ λεωφορεῖο, τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πολλοὶ Κληρικοί, Μοναχοὶ καὶ Μοναχές, ὅπως καὶ λαϊκοί, ἀφίχθησαν στὸν Βόλο γιὰ νὰ τιμήσουν τὸν κεκοιμημένο Ἱεράρχη[162].

Τὴν ἑπομένη, 14/27 Ἰουλ., τελέσθηκε ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία τοῦ μεταστάντος Ἀρχιερέως στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θε-

159. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, 1989, σελ. 81. Στὴν ἐκδημία τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀφιερώθηκε ἔκτακτο τεῦχος τοῦ ἐπισήμου Περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας (*ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 1-8).

160. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως (κείμενο δακτυλογραφημένο), ἄ.χ., σελ. 11 (χειρόγραφη προσθήκη).

161. Τὸ Ἵδρυμα εἶχε ἐγκαινιασθεῖ ἐπισήμως τὴν 25.1.1972 (π.ἡ.) διὰ Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας καὶ Ἁγιασμοῦ ἐνάρξεως λειτουργίας (βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 637-638/15.2.1972, σελ. 8-10).

162. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 2.

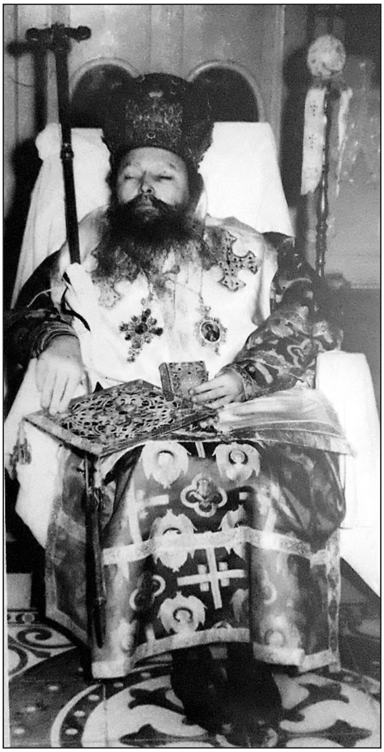

Ἡ σεπτὴ σορὸς τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου.

οτόκου. Ὁ σεπτὸς νεκρὸς τοποθετήθηκε κατὰ παράδοσιν καθήμενος ἐπὶ πολυθρόνος στὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, θερμὸς καὶ εὔκαμπτος, ἐνδεδυμένος ἅπασα τὴν ἀρχιερατικὴ ἀμφίεση, μὲ πρόσωπο γλυκύ, ἤρεμο καὶ γαλήνιο, ὡσὰν ζῶν καὶ κοιμώμενος[162].

Ἐγράφη χαρακτηριστικὰ περὶ τούτου: ***«Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου εἶχαν στηριχθῆ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πολλαὶ ἐλπίδες διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος. Ὁ μεταστὰς Ἱεράρχης ὑπῆρξε κολοσσὸς μαθήσεως, πολυχεύμων ποταμὸς θείων διδαχῶν, ἀκαταπόνητος κῆρυξ τοῦ ἐνθέου λόγου, ἄφθαστος ἑρμηνευτὴς τῆς Ἁγιοπατερικῆς Διδασκαλίας, ἀκάματος συγγραφεὺς συγγραφῶν καὶ ἄρθρων περὶ Ὀρθοδοξίας, Ὀρθοπραξίας καὶ Παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρότυπον Ποιμένος λόγῳ τε καὶ ἔργῳ κατηχοῦντος καὶ οἰκοδομοῦντος τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν. Ἱστορικοί, ἀνεπανάληπτοι καὶ ἀνεξίτηλοι θὰ παραμείνουν οἱ ἀπ' ἄμβωνος λόγοι του ὡς Ἀρχιμανδρίτου καὶ εἶτα ὡς Ἐπισκόπου, λόγοι ρητορικοί, ἀπολογητικοί, μαχητικοί, οἰκοδομητικοὶ καὶ ἡφαιστειώδεις ἰδίως εἰς τὸ θέμα τῆς Πατρώας Πίστεως καὶ τῶν σεπτῶν τῆς Ἐκκλησίας Παραδόσεων. Ἅπασα ἡ ἐν Θεῷ ἁγία βιοτή του ὑπῆρξεν μία "μαρτυρία", μαρτυρία προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ μαρτυρία ἁγίων ἐσωτερικῶν βιωμάτων του καὶ συναισθημάτων. Ὁ ἐκδημήσας Ἱεράρχης ἠγωνίσθη ὅσον ἐλάχιστοι διὰ τὸ θέμα τοῦ Ἑορτολογίου λόγοις τε καὶ συγγραφαῖς. Δικαίως λοιπὸν ἐτιμήθη τοσοῦτον ἐν τῇ κηδείᾳ του ὑπὸ κλήρου καὶ***

λαοῦ ἐξ ὁλοκλήρου τῆς χώρας καὶ ἀξίως προσεφωνήθη ὑπό τε τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κ.κ. Αὐξεντίου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης κ. Χρυσοστόμου»[162].

Ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος[163] στὸν Ἐπικήδειό του εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: *«Ὁ πρὸ ἡμῶν κείμενος νεκρὸς Ἱεράρχης καὶ συνάδελφος προξενεῖ εἰς τὴν ἐμὴν ψυχὴν ὀδύνην ἀλγεινὴν καὶ πόνον δυσβάστακτον, καθότι ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ δημιουργεῖ κενὸν ἀναντικατάστατον, εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ Κλήρου καὶ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος. Ὁ ἐκ μέσου ἡμῶν ὑφαρπαγεὶς Ἱεράρχης ὑπῆρξε κληρικὸς μεγάλης ἀρετῆς καὶ ἐξόχου μορφώσεως, μὲ σπάνια ἐκ φύσεως καὶ προαιρέσεως προσόντα καὶ χαρίσματα, ἅτινα ἐπέβαλον τοῦτον εἰς τὴν συνείδησιν πάντων καὶ τὸν καθίστων ἄξιον πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως... Ὁ ἀείμνηστος συνιεράρχης καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν ὑπῆρξεν ὁ αἰθὴρ τῆς φιλομαθείας, ἐξ ἧς, ὡς ἦτο φυσικόν, ἀπέκτησε καὶ τὴν πολυμάθειαν καταστὰς ἄξιος εἰς τὸ χειραγωγεῖν τὰς ψυχὰς πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα. **Ἡ ἀπώλεια ὅθεν, ἑνὸς τοιούτου μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς μᾶς δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἄλγος καὶ λύπην ἀνείκαστον, ἀλλὰ καὶ τὴν γλυκεῖαν καὶ παρήγορον ἐλπίδα τῆς ἀπελεύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον, εἰς τὴν "πόλιν τοῦ ζῶντος Θεοῦ", κατὰ Παῦλον, ἔνθα θὰ μεσιτεύῃ τῷ Θεῷ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν».***

Καὶ κατέκλεισε εὐχετικά: *«Ἀπόδος αὐτῷ, Θεέ, ἐν χάριτι πᾶν ὅ,τι οὗτος ἐν πίστει καὶ χριστιανικῇ ἀγάπῃ, ὡς Ἀρχιερεὺς καὶ πιστὸς τῶν ψυχῶν σου οἰκονόμος ἐν τῷ βίῳ τούτῳ εἰργάσατο. Συγχώρησον αὐτῷ, πᾶν ὅ,τι οὗτος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ αὐτοῦ ὑστέρησε, καὶ πλήρωσον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκεῖ ἄνω ἐν τῇ αἰωνίῳ πατρίδι πάντων, ὅσα ἐν πίστει μετὰ πόθου σφοδροῦ ἤλπιζε καὶ προσεδόκα καὶ τάξον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων»*[164].

Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος (Κιούσης) εἶπε μεταξὺ ἄλλων: *«...Βαρὺ τὸ πένθος δι᾽ ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πληρω-*

---

163. Προέστη ὁ Ἀρχ/πος Αὐξέντιος καὶ ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ/τοι Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκάκιος, Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος, Ἀστορίας Πέτρος, Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας Παΐσιος, Θεσσαλονίκης Χρυσόστομος, Θαυμακοῦ Καλλίνικος, Κυκλάδων Γαβριὴλ καὶ Μεγαρίδος Ἀντώνιος.

164. Βλ.*ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 2-4.

μα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας. Ὁ μεταστὰς ὑπῆρξε κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν ἡ προβολὴ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος ἔκ τε τῆς ποικίλης μορφώσεως, ἔκ τε τοῦ ἤθους, τῶν αὐστηρῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ὑποδειγματικῆς ἀφιερώσεώς του εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Θυσιαστηρίου ἐκ νεότητός του· κυρίως ὅμως ἐκ τῆς βαθείας προσηλώσεώς του εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, ὅν κατέστησε βίωμά του ἀναλώσας ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἔργῳ καὶ λόγῳ. Βαθὺ ὑπάρχει τὸ χάραγμα τῆς ἀποτυπώσεως τῆς σεπτῆς μορφῆς του εἰς τὰς διανοίας τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ῥήτορος Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Νασλίμη μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας, ὅν ἐπαξίως ἡ θεία Πρόνοια ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατικῆς καθέδρας... ***Τὰ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντα σοφὰ διδάγματα περὶ παραδόσεων καὶ ἡ ὀρθὴ τοποθέτησις τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος πρὸ τῆς εἰσόδου του ἔτι εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον, ἔθεσαν τὰς βάσεις τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος καὶ περιφρούρησαν αὐτὸν ἀπὸ ἀκρότητας καὶ παράλογον φανατισμόν.*** *Οὕτως, ἐγένετο στήριγμα τῶν πιστῶν καὶ ὁ φωτισμὸς τῶν ἐν πλάνῃ· ὡσαύτως καὶ τῶν μεμακρυσμένων καὶ ἀδιαφόρων περὶ τὴν πίστιν, ὥστε πολλοὶ ὡδηγήθησαν εἰς τὴν ἀλήθειαν δι'*

Ἀπὸ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία αὐτοῦ.

αὐτοῦ. Ὁ νοσταλγὸς τῆς αἰωνιότητος ἐφλέγετο ἐκ τῆς πρὸς τὸν συνάνθρωπον ἀγάπης ἐπιποθῶν καὶ ἐπιδιώκων κατὰ Παῦλον "ἵνα πάντας κερδίσῃ καὶ Χριστῷ προσαγάγῃ"...»[165].

Κατέληξε δὲ ὡς ἑξῆς: *«Ἀλλ' ἡμεῖς, ὕπτιόν σε βλέποντες, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ὀδύνῃ καρδίας τὴν στέρησίν σου θρηνοῦμεν καὶ τὴν νεκρικήν σου κλίνην κυκλοῦντες, κλῆρος καὶ λαός, τὸ συντελεσθὲν μελετῶμεν ἐν ἑαυτοῖς καὶ διαλογιζόμεθα, ἀπορίᾳ καὶ θαυμασμῷ συνεχόμενοι: Πῶς; Ὁ πυρίπνους ἄπνους;... Ὁ τοῦ συνωνύμου σου Ἁγίου τὸ πολύτιμον τάλαντον κατὰ μίμησιν ἐργασθείς, σιγᾷς διὰ παντός; Ὁ ἐγκυκλοπαιδικὸς νοῦς ὁ ἐπὶ τῶν ποικίλων ἀνθέων τῆς σοφίας φιλοπόνως ὡς φίλεργος μέλισσα ἐγκύψας καὶ τὸ πολύτιμον μέλι τῶν γνώσεων συλλέξας εἰς ἑαυτοῦ καὶ πολλῶν ὠφέλειαν, εἰς οὐδὲν ἀποκρίνῃ;* ***Ἀλλὰ κἂν τὰ πυρίπνοα χείλη σου σιγοῦν, ὁμιλεῖ ὅμως ὁ χρόνος· ὁμιλεῖ ὁ σὸς βίος, ὁμιλοῦν τὰ πεπραγμένα... Ἡμεῖς διαβεβαιοῦμεν σε ὅτι θὰ διατηρῶμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν ἀνεξίτηλον τὴν σεπτὴν μορφήν σου καὶ εἰς τὰ ὦτα μας θέλει ἀντηχεῖ πάντοτε ἡ ῥητορικὴ εὐφράδεια καὶ ἑτοιμολογία σου· τὸ δὲ παράδειγμα τῆς πίστεώς σου εἰς***

165. Αὐτόθι, σελ. 4-5.

τὸν ἡμέτερον Ἀγῶνα καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν βιοτῆς σου, θέλει καταστεῖ φάρος πορείας ὅλων ἡμῶν. Ἄπελθε οὖν, ἀδελφέ, εἰς τὰς αἰωνίους ἀναπαύσεις καὶ ὅταν προσκλητήριον σάλπισμα καὶ ἡμᾶς καλέσῃ ἐκεῖσε, ὑποδέχου εἰς τὰς πύλας τῆς αἰωνιότητος. *Καὶ νῦν ἀποχαιρετοῦμεν σε τῷ τελευταίῳ ἀσπασμῷ καὶ ἐμπόνως προσφωνοῦμεν σοι περίδακρεις πάντες οἱ παρεστῶτες τῇ κηδείᾳ σου. Αἰωνία σου ἡ μνήμη πεφιλημένε νεκρέ!»* [166].

Στὴν Ἐξόδιο αὐτὴ Ἀκολουθία παρέστησαν πολλοὶ Κληρικοὶ καὶ μεγάλο πλῆθος λαϊκῶν πιστῶν ἀπὸ πολλὰ μέρη. Διότι, ὅλα σχεδὸν τὰ Παραρτήματα τῆς Ἑλλάδος μέσῳ ἐκπροσώπων ἔδωσαν τὸ παρὸν στὴν Κηδεία τοῦ Ἀγωνιστοῦ Ἱεράρχου, τοῦ τόσον ἀγαπητοῦ καὶ θαυμαστοῦ. Ἂν καὶ ἀσθενὴς καὶ ἐκτὸς δράσεως ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη, ἡ μορφή του παρέμενε ζωντανὴ στὶς συνειδήσεις πάντων, ποὺ τὸν ὑπολήπτονταν καὶ σέβονταν ὑπέρμετρα γιὰ τὴν προσφορά του καὶ τὸ ἀκεκτίμητο πνευματικὸ μεγαλεῖο του. Προσῆλθαν καὶ ἡ Ἡγουμένη τῆς Μονῆς Ὑπαπαντῆς Φεβρωνία Μοναχὴ μὲ ἐννέα ἀκόμη Ἀδελφὲς καὶ τὸν Αἰδ. π. Νικόλαο Ἀλεξανδρίδη ἀπὸ τὴν Μεσορόπη [167].

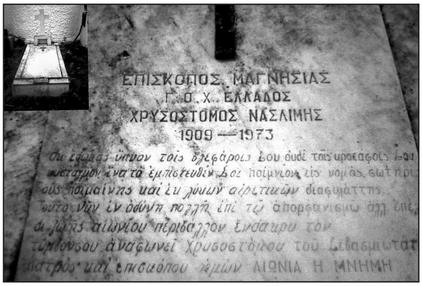

Ὁ Τάφος τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου.

Μετὰ τὸν τελευταῖο ἀσπασμὸ τοῦ σεπτοῦ Σκηνώματος τοῦ κεκοιμημένου Ἱεράρχου ἀπὸ ὅλους, δημιουργήθηκε μεγάλος συνωστισμὸς στὸν αὔλειο χῶρο τοῦ Ναοῦ καὶ στὸν δρόμο πρὸ αὐτοῦ, στὴν προσπάθεια νὰ ἐξέλθει τὸ πλῆθος καὶ νὰ ἐπιβιβασθεῖ σὲ αὐτοκίνητα γιὰ νὰ μεταβοῦν γιὰ τὴν ταφὴ στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου στὸ Βελεστῖνο Μαγνησίας. Ἐκεῖ, ὄπισθεν τῆς κόγχης τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ Ναοῦ, ἐτάφη ἡ σορὸς τοῦ ἁγίου Ἀρχιερέως, 33 ὁλόκληρες ὧρες μετὰ τὴν ἐκπνοή του. ***«Μέχρι δὲ τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου του***

166. Αὐτόθι, σελ. 6.

167. Βλ. *Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 81.

ἤρεμη καὶ φωτεινὴ ἔδειχνε ὡς νὰ ἐκοιμήθη πρό τινων λεπτῶν. Ἤ ὀρθότερον ἐφανερώνετο, ὅτι μετέβη ἀπὸ τὴν μίαν ζωὴν εἰς τὴν ἄλλην, τὴν Αἰώνιον, τὴν λαμπρὰν καὶ φωταυγῆ, ὅλος λαμπρὸς καὶ φωτεινός» [168].

Ὁ Σεβ. Δημητριάδος Ἠλίας τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, ὁ ὁποῖος διαμαρτυρήθηκε ὅτι δὲν ἐνημερώθηκε ἐγκαίρως γιὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ἔσπευσε μὲ αὐτοκίνητο στὴν Μονὴ τοῦ Ριζομύλου γιὰ νὰ προλάβει τουλάχιστον τὴν ταφὴ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιερέως, τὸν ὁποῖον σεβόταν καὶ τιμοῦσε πάρα πολύ. Στὴν ἐπιστροφή, πῆρε στὸ αὐτοκίνητο τὸν ἐκ Μεσορόπης Αἰδ. π. Νικόλαο Ἀλεξανδρίδη. *«Καθ' ὁδὸν εἶπεν ὁ Μητροπολίτης: "Τὸν ἐγνώρισα τὸν μεγάλον Ἱεράρχην, ὅταν ἦταν ἀσθενής. Ἦταν πάντοτε καλωσυνᾶτος καὶ ἐφανέρωνε τὴν ἐξαιρετικὴν εὐγένειάν του καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας καὶ ὅλους γενικῶς. Ἡ μονόλεκτος ἀπάντησίς του καταφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ πρὸς τὰ ἀκουόμενα ἔδειχνε τὴν σύνεσιν καὶ εἰρηνικὴν διάθεσίν του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόλυτον σταθερότητα. Δίκαιος εἶναι ὁ ἀγῶνας σας καὶ τὸν ἐκτιμῶ. Πλὴν ὅμως ἔχετε ἕνα τρωτὸν σημεῖον. Ἤ ἀναφύονται ἀναμέσά σας αὐτοκακόβουλα ζιζάνια, ἢ εἰσχωροῦν μασῶνοι καὶ δημιουργοῦν διαιρέσεις· τεχνιεύεται ὁ διάβολος τὸ διαίρει καὶ βασίλευε. Θὰ ἠμπορέσετε νὰ ἐπιτύχετε εἰς τὸ τέλος ν' ἀνακόψετε τὴν ραγδαιώδη καταφορὰν τῆς νεωτεριστικῆς κινήσεως τῆς [Κρατούσης] Ἐκκλησίας; Τὸ εὔχομαι μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν"!»* [169]. Ἐπέστησε δὲ τὴν προσοχὴ στὶς προσλήψεις ἰδίως Κληρικῶν προερχομένων ἀπὸ ἄλλους χώρους καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ Νέου, πρὸς διαφύλαξιν ἀπὸ ἐσωτερικὴ φθορὰ καὶ ζημία [170].

168. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 11. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ὀλιγόλεπτο στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία καὶ τὴν Ταφὴ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιερέως μαγνητοσκοπήθηκε μὲ φροντίδα τοῦ Σεβ. Ἀστορίας Πέτρου καὶ εἶναι διαθέσιμο στὸ διαδίκτυο, στὸν τηλεοπτικὸ δίαυλο τοῦ YouTube, *"Greek Orthodox Christian Television: The Funeral of Bishop Chrysostomos of Magnesia (1910-1973)".*

169. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 10-11.

170. Μαρτυρία στὸν γράφοντα κ. Γεωργίου Ἀλεξανδρίδη στὴν Καβάλα, υἱοῦ τοῦ Αἰδ. π. Νικολάου ἐκ Μεσορόπης.

Τὴν ἑπομένη τῆς Κοιμήσεως τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως ἔγιναν δημοσιεύματα στὸν τοπικὸ τύπο τοῦ Βόλου περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἐφημερίδα «Θεσσαλία» τῆς 27.7.1973 ἔγραψε μεταξὺ ἄλλων:

«Ἀπέθανε χθὲς τὴν 6ην πρωϊνὴν ἐκ καρδιακῆς προσβολῆς εἰς ἡλικίαν 63 ἐτῶν, ὁ Ἐπίσκοπος Παλαιοημερολογιτῶν Χρυσόστομος, ὁ κατὰ κόσμον Χρῖστος Νασλίμης... Δραστήριος, σταθεροῦ χαρακτῆρος καὶ μὲ εὐρεῖαν μόρφωσιν, ὑπῆρξεν ἄριστος καθοδηγητὴς τοῦ ποιμνίου του. Δημιούργησε δύο φιλόπτωχα ταμεῖα καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ του ἀνηγέρθη ἡ ἐκκλησία τῶν παλαιοημερολογιτῶν Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου... Διέθετε πλουσίαν βιβλιοθήκην... Ἐξέδωσε δὲ καὶ διάφορα συγγράμματα. Τὸ ἔτος 1966 ὑπέστη ἡμιπληγίαν καὶ ἔκτοτε παρέμεινε κλινήρης, ὅτε καὶ τὸν εὗρεν ὁ θάνατος ἐκ καρδιακῆς συμβολῆς...»[171].

Ἡ δὲ ἐφημερίδα «Ταχυδρόμος» Βόλου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας (27.7.1973), στὴν ὁποίαν ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης ἀρθρογραφοῦσε μεταπολεμικῶς ὡς Ἀρχιμανδρίτης, ἔγραψε τὰ βασικὰ βιογραφικά του, μὲ διευκρίνιση ὅτι δὲν ἔλαβε πτυχίο ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, παρὰ τὶς σπουδές του, *«ἐπειδὴ ἦτο Παλαιοημερολογίτης»*. Τὸ 1962 χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Μαγνησίας, *«ἐπιδείξας καθ' ὅλον τὸ διάστημα προσήλωσιν εἰς τὸ καθῆκον, σύνεσιν, πραότητα καὶ σταθερότητα χαρακτῆρος.* ***Δι' ὅσους τὸν εἶχον γνωρίσει, ὑπῆρξε προσωποποίησις τῆς ἁγιότητος καὶ ὑπόδειγμα ἀρετῆς...*** *Ὑποστὰς συμφόρησιν πρὸ ἑπταετίας, παρέμεινε κλινήρης εἰς τὴν οἰκίαν του, παραπλεύρως τοῦ Ναοῦ, παρακολουθῶν ὡστόσον ὅλα τὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον...»*[172].

Στὸ δὲ ἀφιερωματικὸ φύλλο τῆς «Φωνῆς τῆς Ὀρθοδοξίας» ἐγράφετο ἐν κατακλεῖδι γιὰ τὸν σεπτὸ Ἱεράρχη: ***«Ἀλησμόνητος θὰ παραμείνῃ ἡ ἐκλεκτὴ καὶ ἁγία μορφή του εἰς ἅπαντας, ἀλλ' ἰδιαίτερα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοχρίστου ποιμνίου του, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ προσώπῳ του εὕρισκεν τὸν Πνευματικὸν Πατέρα, τὸν Διδάσκαλον, τὸν Κατηχητήν, τὴν Παρηγορητήν, τὸν γινόμενον τὰ πάντα, ἵνα πάντας σώσῃ. Εἴη ἡ μνήμη Αὐτοῦ αἰωνία!»***[173].

---

171. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 7.

172. Αὐτόθι, σελ. 8.

173. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 679/10.8.1973, σελ. 2. Βλ. καὶ ἐφημ. *«Ὀρθόδοξος Λόγος»,* ἀρ.φ. 1/Ὀκτώβριος 1973, σελ. 4.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς εἶχε γράψει ἕνα Ποίημα ἀφιερωμένο στὸν Σεβ/το ἅγιο Μαγνησίας Χρυσόστομο τὸ ἔτος 1971, ποὺ μετὰ τὴν Κοίμησή του συνεπλήρωσε καταλλήλως, καὶ τὸ ὁποῖο παραθέτουμε πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης αὐτοῦ, ὡς δεῖγμα εὐλαβείας τῶν ψυχῶν ποὺ τὸν ἀγάπησαν καὶ ἀγαποῦν καὶ διατηροῦν τὴν ἀλησμόνητη μορφή του ζωηρὴ μέσα τους:

(Ψάλλατε φαιδραὶ παρθένοι)

Εἰς τὸν Βόλον ἐκατοίκει πρὸ καιροῦ μιὰ Μοναχή* ἔτρεφε καὶ ἐγαλούχει* μιὰ ψυχὴ μοναδική.*

Ὁ μικρὸς ἐκραταιοῦτο καὶ ἐλάμβανε ἰσχὺν* καὶ οὐδεὶς ἑώρα τοῦτον* εἰς τῶν παίδων τὴν ζωήν.*

Τὸ περικαλλὲς παιδίον ἔλαμπε ἐν ἀρετῇ* κι᾽ ἀπὸ ὅλους ἠγαπᾶτο* ἡ ἁγία του ψυχή.*

Ὡς χρυσοὶ αὐτοῦ οἱ λόγοι ἔρρεον ποταμηδόν* καὶ οἱ πάντες ἐκαρποῦντο* ἀρετῶν πνευματικῶν.*

Λάμπει ἐν τῇ Μαγνησίᾳ ὥσπερ ἥλιος λαμπρός* καὶ ἐκπέμπει τὰς ἀκτῖνας* εἰς τὸ ποίμνιον φαιδρῶς.*

Ἔφθασε τὸ κήρυγμά του ὡς νεφέλη φωτεινή* στὰς ὑπωρείας τοῦ Παγγαίου* ἔνθα κεῖται ἡ Μονή.*

Ἀπέλαβε τὰς δωρεάς του ἡ Μονὴ Ὑπαπαντῆς* κι᾽ εἶδε ἡμέρας εὐτυχίας* καὶ χαρᾶς πνευματικῆς.*

Κι᾽ ἡ Μονὴ τοῦ Βελεστίνου Ζωοδόχου τῆς Πηγῆς* ἔχει ζωντανὴν εἰκόνα* τῆς ἁγίας του μορφῆς.*

Ὡς πολλὰ καὶ θαυμαστά σου τὰ πρακτέα ἐφ᾽ ἡμᾶς* διὰ τοῦτο καὶ αἰτοῦμεν* τὰς ἁγίας σου εὐχάς.*

Πολυέλαιοι, λαμπτῆρες εὐκοσμοῦσι τὸν Ναόν* οἱ ὁποῖοι μαρτυροῦσι* ψυχικὸν τὸν φωτισμόν.*

Εἰς τὰς βίβλους του τὰς θείας κοινωνοῦσι δαψιλῶς* ὥσπερ ἔλαφοι διψῶσαι* αἱ Μοναχαὶ διηνεκῶς.*

Ἐκ τοῦ στόματος ἐκβαίνουν εὐχαριστίαι πρὸς Θεόν* διότι αἱ πτωχαὶ ἀνεῦρον* τοιοῦτον Πατέρα σπλαγχνικόν.*

Ἐζήλωσεν ὁ δολιόφρων καὶ κοινὸς βροτῶν ἐχθρός* καὶ σοφίζεται νὰ ρίψῃ* ἀνδριάντα τοῦ Πατρός.*

Τοῦ Ἰὼβ τοῦ πολυάθλου δὲν περίμενε νὰ ἰδῇ* τὴν τοσαύτην καρτερίαν* καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ νικηθῇ.*

Προσωπογραφία τοῦ μακαριστοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου. Ἔργον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου.

Τὸ αὐτὸ θὰ πάθῃ πάλιν ὁ ἀνόητος ἐχθρός* καὶ χωρὶς νὰ καταλάβῃ* θὰ ριφθῇ στὸν λάκκον αὐτός.*

Διότι ὅλοι ἱκετεύουν τὴν Θεοτόκον Μαριάμ* καὶ δὲν θ' ἀργήσουν ν' ἀπολαύσουν* τὸν Ποιμένα ὑγιᾶ.*

Ἐξ ἐμῶν δὲ τῶν χειλέων ἀποδίδεται εὐχή* ἵνα ἀκούσωμεν καὶ πάλιν* τὴν ἁγίαν του φωνήν.*

Νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρόνον ὁ Πατήρ μας ὡς καὶ πρίν* νὰ κουφίσῃ πάντα πόνον* ὁ καλός μας ὁ Ποιμήν.*

Καὶ τὰ ἔτη ὅπου ἦτο εἰς τὸν οἶκον ἀσθενής* ἀγωνιοῦσε διὰ ὅλα* νὰ τακτοποιοῦνται εὐθύς.*

Ἡ διάνοιά του ἦτο καθαρὴ καὶ διαυγής* ἔδινε λύσεις σ' ἀπορίες* καὶ ζητήματα λογῆς.*

Ἕνα ναὶ καὶ ἕνα ὄχι ποὺ ἐκστόμιζε αὐτός* ἐτελειοῦντο ὑποθέσεις* ἀσυζητητὶ κι' ὀρθῶς.*

Ἦτο ἡ γνώμη του πυξίον καὶ τὰς κρίσεις του ὀρθάς* τὰς ἐξέφραζε διότι* μελετοῦσε τὰς Γραφάς.*

Ἄλλαι αἱ βουλαὶ ἀνθρώπων κι' ἄλλη ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ* ὅπου ἠθέλησε νὰ λάβῃ* τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου Αὐτοῦ.*

Ἐδοκιμάσθη ὡς χρυσίον εἰς τὴν κάμινον πυρός* καὶ ἐξέλαμψεν ἀξίως* ὡς ἀδάμας λαμπερός.*

Εὔχου Ἅγιε Πατέρα δι' ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεόν* διὰ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ* Βασιλείας Οὐρανῶν. Ἀμήν!...*[174]

174. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου.

ΚΑ.11. Τὰ μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου

Τὸ Τεσσαρακονθήμερο Μνημόσυνο τοῦ ἐκλιπόντος Ἀρχιερέως τελέσθηκε στὸν Βόλο ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας Ἀκάκιο καὶ Θαυμακοῦ Καλλίνικο, ὅπως καὶ ἄλλους Κληρικούς, στὶς 20.8.1973 [175].

Στὸν Πειραιᾶ, ὁ Σεβ. Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδυνήθη λόγῳ ὑποχρεώσεων νὰ μεταβεῖ στὸν Βόλο, ὅρισε δι' Ἐγκυκλίου τὴν τέλεση Μνημοσύνου στὸν τότε Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς Μητροπόλεώς του, στὴν Εὐαγγελίστρια Καραβᾶ. Ἔγραφε δὲ προτρεπτικῶς γιὰ συμμετοχὴ στὸ Ποίμνιο: *«Εἶναι περιττόν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα, νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἀγωνιστικὴν αὐτὴν μορφὴν τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον καὶ οἱ λίθοι μαρτυροῦν εἰσέτι τὴν Ὁσίαν καὶ Χριστομίμητον αὐτοῦ βιοτὴν καὶ τὰς θεαρέστους πράξεις του. Ὅθεν, καθῆκον πάντων ἡμῶν εἶναι νὰ τιμήσωμεν τὸν ἀγωνιστὴν Ἱεράρχην»* [175].

Τὴν 20.8.1973, ὁ Ναὸς εἶχε ὑπερπληρωθεῖ ἀπὸ εὐλαβεῖς πιστούς. Ἱερούργησε ὁ Σεβ. Εὐρίπου καὶ Εὐβοίας Παΐσιος. Πρὸς τὸ τέλος, ἀφίχθη καὶ ὁ οἰκεῖος Ἱεράρχης Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος μὲ Κληρικοὺς καὶ στὶς 10:30΄ π.μ. ἐψάλη τὸ Ἱερὸ Μνημόσυνο, μὲ βαθιὰ συγκίνηση, *«ὡς φόρον τιμῆς πρὸς τὸν ὑπέροχον τῆς Ἐκκλησίας Ἱεράρχην, τὸν κλεΐσαντα οὐ μόνον τὸν Ἀρχιερατικὸν Θρόνον τῆς Ἐπαρχίας Μαγνησίας, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος. Τὸ Ποίμνιον τῆς θεοσώστου Μητροπόλεως Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος μετ' ἰδιαιτέρας ἀγάπης καὶ ἰδιάζοντος σεβασμοῦ πάντοτε περιέβαλλε τὸν ἅγιον Μαγνησίας, ὁ δὲ θάνατος Αὐτοῦ προὐξένησεν εἰς τὰς καρδίας αὐτοῦ μεγίστην λύπην, διότι ἐχάθη εἷς ἀναντικατάστατος Ἱεράρχης εἰς ἡμέρας, καθ' ἅς ἡ Ἁγιωτάτη Ὀρθοδοξία ὑπὸ ποικιλωνύμων προβατοσχήμων λύκων ἀπηνῶς βάλλεται, καὶ ὁ Ἱερὸς ἡμῶν Ἀγὼν διέρχεται κρισίμους στιγμὰς διὰ τὴν ὑπόστασίν του, πληττόμενος ἐντέχνως ὑπὸ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐπιβούλων»* [176].

Ὁ δὲ Σεβ. Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος Γερόντιος ἀνέφερε στὴν ἐκφωνηθεῖσα ὁμιλία του μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: *«...Ἀσθενεῖ*

---

175. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 686-687/1.11.1973, σελ. 4.

176. Αὐτόθι, σελ. 5.

μου ὁ νοῦς καὶ ἡ γλῶσσα εἰς τὸ συλλαβεῖν ρήματα, ἵνα ἐξάρωμεν τὴν μαρτυρικὴν αὐτὴν μορφὴν τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, διότι ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἀνεδείχθη ὄντως ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος καὶ ἐπίγειος ἄγγελος, χελιδὼν ἡ εὔλαλος καὶ πολύφωνος, τῶν ἀρετῶν τὸ θησαύρισμα, ἡ πέτρα ἡ ἄρρηκτος, τῶν πιστῶν ὑπογραμμός, τῶν Μαρτύρων ἐφάμιλλος. Πλεῖστα ὅσα ὑπήνεγκεν ὁ ἀγωνιστὴς Ἱεράρχης χάριν τῆς θεοσδότου ἡμῶν Πίστεως, ὑπομείνας τὰ πάντα καρτερικώτατα, ὑπείκων οὕτω τῇ Κυριακῇ ἐντολῇ: "Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται"... Ὡς Ἱερεὺς ὁ Χρυσόστομος οὐκ ἔδωκεν ὕπνον τοῖς βλεφάροις καὶ νυσταγμὸν τοῖς κροτάφοις του, θεραπεύων τὰς ἀνάγκας τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ποιμνίου, καὶ περιοδεύων καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν ἐστήριζε τὸ Ποίμνιον εἰς τὴν Πίστιν τῶν Πατέρων ἡμῶν... Ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος κυρὸς Χρυσόστομος (ὁ πρ. Φλωρίνης) τοσοῦτον ἐξετίμα τὸν Χρυσόστομον Νασλίμην, ὥστε... τὸν ἐτοποθέτησεν Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον Θεσσαλίας... Ὡς Ἐπίσκοπος ὁ Χρυσόστομος ἐπεσκέπτετο ὅλας τὰς περιφερείας Θεσσαλίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης... ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τῶν Δημοσθενείων κηρυγμάτων του ἐνεψύχωνε τὸ Ποίμνιον, ἵνα παραμείνῃ ἀκλόνητον "ἐν οἷς ἔμαθε καὶ ἐπιστώθη". Δὲν δυνάμεθα εἰς τὰ στενὰ αὐτὰ ὅρια τοῦ χρόνου νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὴν συγγραφικήν του δραστηριότητα, διὰ τὴν δημιουργίαν εὐαγῶν ἱδρυμάτων, διὰ τὴν δρᾶσιν του εἰς τὸν τομέα τῆς φιλανθρωπίας καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν»[176].

Καὶ κατέκλεισε εὐχετικῶς: *«...Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνάπαυσον τὸν δοῦλόν Σου, ὅν ἐξέλεξας μετὰ πολυετῆ καὶ εὔορκον ὑπηρεσίαν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ. Ἀνάπαυσον αὐτὸν ἐν κόλποις Ἀβραὰμ μετὰ τῶν Ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων καὶ Μαρτύρων, διότι καὶ οὗτος πλεῖστα ὅσα ὑπέμεινε χάριν Σοῦ.* ***Σὺ δὲ ἀείμνηστε Ἱεράρχα καὶ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ Χρυσόστομε, παριστάμενος ἕνεκα τῶν ἄθλων Σου τῷ Κυρίῳ, ἱκέτευσον Αὐτὸν διὰ τὸν Ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα, ὅστις διέρχεται κρισίμους στιγμάς...*** *Εἴη ἡ μνήμη Σου ἀγήρως καὶ αἰνετὴ πεφιλημένε ἀδελφέ!»*[177].

---

177. Αὐτόθι, σελ. 14. Ἡ πρωτοβουλία ὁμολογουμένως γιὰ τὸ Μνημόσυνο καὶ γιὰ ὅσα τιμητικὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν, εἶναι ἄξια ἐπαίνου καὶ δεικνύουν τόσο τὴν ἐπαινετὴ εὐαισθησία τῆς τοπικῆς Μητροπόλεως, ὅσο καὶ τὴν καλὴ σχέση ποὺ ὑπῆρξε μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου κατὰ τὴν ὄντως ἰδιαίτερα δύσκολη ἐκείνη ἐποχή.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐπαινετικὰ ποὺ ἐκφωνήθηκαν καὶ κατὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία καὶ κατὰ τὸ Ἱερὸ Μνημόσυνο, ἀπὸ τοὺς ἀμέσους συνεργάτες καὶ συναγωνιστὲς τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου, παρὰ τὶς διαφορὲς ποὺ κάποτε ἀνεφύοντο μεταξύ τους, πιστεύουμε ὅτι δὲν ἀποτελοῦν τυπικοὺς λόγους καθήκοντος καὶ καλολογίας, παρὰ ὅτι ἐκπηγάζουν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν μακρὰ πεῖρα τους, ἀπὸ τὴν συναναστροφὴ μαζί του καὶ ἦταν ἀπόλυτα ἀληθινοὶ καὶ πραγματικοί. Ὅλοι γνώριζαν ὅτι ἀπῆλθε γιὰ τὴν αἰωνιότητα ἕνας σπάνιος καὶ μοναδικὸς Ἱεράρχης, ἐντελῶς ξεχωριστὸς γιὰ τὰ δεδομένα τοῦ χώρου μας, σέμνωμα καὶ κορυφὴ Ἀγώνων καὶ Ἀρετῆς, γι' αὐτὸ καὶ ἐνσυνείδητα αἰτοῦντο μὲν παρὰ Κυρίου τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν συγχώρηση γιὰ τὰ τυχὸν πταίσματά του, ἀλλὰ ταυτόχρονα, βέβαιοι ὄντες γιὰ τὴν ἐν Οὐρανοῖς παρρησία του, ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Μεταστάντα νὰ δέεται στὸ Οὐράνιο Θυσιαστήριο γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας, γιὰ τὸ Ἱερὸ Ἀγῶνα μας γιὰ τὸν ὁποῖον ἀναλώθηκε καὶ θυσιάσθηκε, καὶ γιὰ τὸν κάθε ἕναν χωριστά· ὥστε νὰ συνεχισθεῖ ἡ ἱερὰ ἀποστολή του καὶ νὰ διακρατηθεῖ ἡ ἱερὰ Παρακαταθήκη καθ' ὅμοιον τρόπον μὲ τὸν Ἀγωνιστὴ Πίστεως καὶ Ὑπομονῆς, ποὺ ἔφερε εἰς πέρας αὐτὸν ἐπαξίως!

***

Στὶς 15.7.1974, στὸν Ἱερὸ Ναὸ Τιμίου Προδρόμου Βόλου τελέσθηκε τὸ ἐτήσιο Μνημόσυνο τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεράρχου Χρυσοστόμου ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου[178].

Στὶς 13.11.1975 τελέσθηκε Μνημόσυνο γιὰ τοὺς ἀειμνήστους Ὁμολογητὰς Ἱεράρχας Χρυσόστομο πρώην Φλωρίνης καὶ Χρυσόστομο Μαγνησίας, ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, στὸν νεόδμητο Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὴν Ἀνθούπολη Περιστερίου, ἀναγνωσθέντων συγχωρητικῶν εὐχῶν[179].

Στὶς 13.7.1977 τελέσθηκε Μνημόσυνο ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τῆς μακαρίας ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὸν Ἱερὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βόλου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Φθιώτιδος καὶ

178. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 700/1.7.1974, σελ. 16 (ὅπου Ἀνακοίνωση γιὰ τὸ Μνημόσυνο ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τελεσθεῖ καὶ πρόσκληση συμμετοχῆς Κλήρου καὶ Λαοῦ).

179. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 720/25.12.1975, σελ. 16.

Θαυμακοῦ Καλλινίκου, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου[180].

Στὶς 13.11.1979 τελέσθηκε μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία στὴν Κοίμηση στὸν Βόλο, ἱερὸ Μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως Μαγνησίας Χρυσοστόμου ἀπὸ τὸν Σεβ. Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος Ἀθανάσιο καὶ συμμετοχὴ τῶν Ἱερέων π. Σεραφεὶμ Παπαϊωάννου καὶ π. Γεωργίου Κεπάπογλου. Ἐν συνεχείᾳ, ἐψάλη Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ Τάφου του στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου[181].

Τὴν 24.6.1983, στὸν πανηγυρίζοντα Ναὸ Γενεθλίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸν Βόλο, ἔλαβε χώρα ἡ Ἐνθρόνιση τοῦ νέου Μητροπολίτου Μαγνησίας καὶ Δημητριάδος Μαξίμου, ἀπὸ τὸν Ἀρχ/πο Αὐξέντιο, παρουσίᾳ καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων. Στὸ σχετικὸ δημοσίευμα, ἐγράφετο: *«Δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μαγνησίας ἐποιμαίνετο ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου κυροῦ Χρυσοστόμου (Νασλίμη), ἐκ τῶν ἀκραιφνῶν τηρητῶν τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως, ἀναλώσαντος ὅλον τὸν βίον του διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ γοήτρου τῆς χειμαζομένης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἦτο γνωστὸς τοῖς πᾶσι διὰ τὰ ἀξέχαστα καὶ μελίρρυτα κηρύγματά του καὶ γενικὰ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος. Δυστυχῶς, ὁ Πανάγαθος Θεὸς τὸν ἐκάλεσε προώρως πλησίον Του, ἀφήνοντας μέγα κενὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν»*[182].

Λίγο ἀργότερα, πραγματοποιήθηκε ἡ Ἀνακομιδὴ τοῦ Λειψάνου τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὁ μὲν Αἰδ. π. Γεώργιος Κεπάπογλου κράτησε τὴν Κάρα του ἐντὸς κυτίου, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ὀστᾶ του μεταφέρθηκαν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου. Τὴν Κάρα ὁ π. Γεώργιος διεφύλαξε στὸ ἱ. Βῆμα τοῦ Ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸν Βόλο, ἀποδίδοντας τὴν ὀφειλομένη τιμὴ μὲ Μνημόσυνα καὶ Τρισάγια.

Ἐν τέλει δέ, γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Μακαριστοῦ Ἱεράρχου, ὁ π. Γεώργιος μετέφερε καὶ τὴν ἱερὰ Κάρα στὴν Μονὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ ἔτος 2008, μὲ

180. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 741/1.8.1977, σελ. 14-15.

181. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 768/Δεκέμβριος 1979, σελ. 8.

182. Βλ. *ΦΟ,* ἀρ.φ. 800/Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 1983, σελ. 10.

Ἡ Κάρα τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου καὶ ὀστᾶ αὐτοῦ, στὸ Ὀστεοφυλάκιον τῆς Μονῆς Ὑπαπαντῆς.

εὐλάβεια καὶ ἀνακούφιση ποὺ ἀξιώθηκε νὰ ἐπιτελέσει τὸ ἱερὸ χρέος του. Μεταβαίνει δὲ ἔκτοτε ὅποτε δύναται στὴν Ἱερὰ Μονὴ γιὰ ἐφημεριακὴ ἐξυπηρέτηση καὶ γιὰ νὰ ἀποτίσει φόρον τιμῆς καὶ ἀγάπης στὸν ἀείμνηστο Ἀρχιερέα Μαγνησίας Χρυσόστομο, τὸ Καύχημα καὶ Σέμνωμα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μας. Τὰ ἱερὰ Λείψανά του, ὠχροκίτρινα καὶ ἀποπνέοντα λεπτὴ εὐωδία, ἀναπαύονται στὸ Ὀστεοφυλάκιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς, ἀναμένοντα τὴν Κοινὴν Ἀνάστασιν. Ἡ δὲ μακαρία αὐτοῦ ψυχὴ ἔχουμε τὴν πεποίθηση ὅτι ἀναπαύεται ἐν Σκηναῖς Δικαίων, δίδουσα ἐνίοτε κάποια δείγματα τῆς κατὰ Θεὸν παρρησίας του.

Πνευματικὰ τέκνα τοῦ μακαριστοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου.

Εἴθε δὲ ἀπὸ τὰ αἰώνια Σκηνώματα νὰ δέεται πρὸς Κύριον γιὰ ὅλα τὰ πνευματικά του τέκνα, καὶ γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς! [183]

Συμπληρώνουμε, εἴθε νὰ πρεσβεύει καὶ γιὰ ὅλους ὅσοι τὸν γνώρισαν ἀπὸ τὸ παρὸν ὀγκῶδες δίτομο ἔργο καὶ τὸν εὐλαβήθηκαν ὡς σύγχρονη μεγάλη Πατερικὴ μορφὴ τῆς ἀγωνιζομένης Ὀρθοδοξίας μας! Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας νὰ δέεται καὶ ἱκετεύει στὸν Θρόνο τῆς Μεγαλωσύνης, ὥστε νὰ βαδίζει ἀπρόσκοπτα καὶ νὰ ὁμολογεῖ μετὰ παρρησίας, ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ λάθη τοῦ παρελθόντος, ἐνισχυμένη καὶ ἀνακαινισμένη ἐν Πνεύματι, γιὰ νὰ ἀποτελεῖ ἀληθινὴ ἐλπίδα καὶ λιμένα σωτηρίας!

---

183. Βλ. *Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κ.κ. Χρυσοστόμου Νασλίμη,* ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 11-12 (χειρόγραφη προσθήκη).

Ἀπὸ ἐπίσκεψη Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τῶν προηγουμένων ἐτῶν στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη.

Βιτρίνα μὲ Ἀρχιερατικὰ εἴδη τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου στὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου.

Ἐπίλογος

Παρακολουθήσαμε, μέσῳ τῶν δύο Τόμων τοῦ ὀγκώδους ἔργου μας, τὴν Βιογραφία τοῦ Μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου Νασλίμη, ἑνὸς σπανίου ἀνθρώπου, Κληρικοῦ καὶ ἐπιφανοῦς Ἀρχιερέως τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. Ἑνὸς κατὰ κόσμον ὀρφανοῦ, ἀγωνιζομένου ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας νὰ τὰ καταφέρει στὴν ζωή, προικισμένου μὲ ἰδιαίτερα χαρίσματα, μὲ διάθεση γιὰ δημιουργία καὶ κυρίως μὲ πάθος γιὰ τὴν Ἀλήθεια. Ἡ θεία Πρόνοια ὁδήγησε κατὰ τέτοιον τρόπο τὰ διαβήματά του, ὥστε νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ βαθύτεροι πόθοι καὶ οἱ ἐφέσεις του, νὰ λάβει τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια γιὰ τὴν ζωή, νὰ γνωρίσει τὴν βιοπάλη, νὰ ἱκανοποιήσει τὴν φιλομάθειά του, μὲ δυνατότητα νὰ ἐξασφαλίσει ἕνα φωτεινὸ μέλλον στὴν ἀναπτυσσόμενη πόλη τοῦ Βόλου στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰῶνος.

Πολὺ νέος ἀκόμη, ὁ τότε Χρῆστος Νασλίμης συνδέθηκε μὲ παραδοσιακὸ χῶρο, μὲ τοὺς ἀκολούθους τοῦ Πατρίου Ἡμερολογίου καὶ τὴν Κοινότητα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν οἶκο τῶν γνωστῶν Ἀδελφῶν Ζωγράφου στὸν Βόλο. Ἀναμείχθηκε ἐνεργὰ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωή, δόθηκε ὁλόκαρδα στὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑπηρεσία, ἐξέφρασε τὴν εἰς Χριστὸν πίστη του καὶ τὴν ὁμολογιακὴ θέση του, συγκακουχούμενος μὲ τὸ *μικρὸν Ποίμνιον* τῶν περιφρονημένων καὶ διωκομένων Παλαιοημερολογιτῶν μετὰ παρρησίας δημοσίως. Ἀνέλαβε τὸ ἐκπληκτικὸ καὶ ἀπαιτητικὸ ἔργο ἐκδόσεως τῶν ἑρμηνευτικῶν συγγραμμάτων στὶς Ἐπιστολὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου θεολόγου καὶ διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου Θεοδώρου Ζωγράφου († 1920) σὲ ἡλικία μόλις 22 ἐτῶν, τὸ ὁποῖο καὶ ἔφερε εἰς αἴσιον πέρας ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος. Ἄρχισε νὰ ἀρθρογραφεῖ στὸν τύπο τῆς ἐποχῆς ἔφηβος σχεδὸν ἀκόμη, ἐπιδεικνύοντας θαυμαστὸ ἐπίπεδο πνευματικῆς γνώσεως, καλλιεργείας καὶ πείρας, ἐντυπωσιακῆς γλωσσικῆς καλλιεπείας καὶ ρητορείας, ἀλλὰ καὶ ἀπρόσμενης γιὰ τὴν ἡλικία του ποιμαντικῆς ὡριμότητος.

Ἐμβάθυνε στὸ Ἡμερολογιακὴ θέμα ὅσον ὀλίγοι καὶ κατέγραψε τὶς τεκμηριωμένες ἀπόψεις του σὲ εἰδικὸ σύγγραμμα, μὲ τρόπο σαφῆ καὶ συστηματικό.

Οἱ δυσκολίες καὶ οἱ διωγμοὶ ἀπὸ μέρους τῶν Καινοτόμων τοῦ Νέου Ἡμερολογίου οὔτε τὸν ἔκαμψαν, οὔτε καὶ τὸν ὁδήγησαν σὲ ἀντιδραστικὴ μικρόψυχη στάση καὶ ἀντιμετώπιση. Μᾶλλον τὸν στερέωσαν ἀκόμη περισσότερο στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ Ἀληθείας καὶ Δικαίου, μὲ διατύπωση ἀποφασιστικῶν καὶ ταυτόχρονα εἰρηνικῶν καὶ μετριοπαθῶν θέσεων. Σὲ αὐτὸ συνέτεινε καὶ ὁ ἐξαιρετικὸς χαρακτῆρας του καὶ τὸ ἀδαμάντινον τοῦ ἤθους του.

Ἡ προσχώρηση τριῶν Ἀρχιερέων στὸ Πάτριο τὸν Μάϊο τοῦ 1935, ὑπὲρ ἐπαναφορᾶς τούτου στὴν Ἐκκλησία, διότι ἡ Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση ἐπιτελέσθηκε πραξικοπηματικὰ καὶ ἀντικανονικά, καὶ μάλιστα μὲ πολιτικὴ ὑπόδειξη καὶ πίεση, στὰ πλαίσια «ἐκσυγχρονιστικοῦ» προγράμματος, ἔδωσε νέα πνοὴ καὶ ὤθηση στὸν ἐναρξάμενο σὺν Θεῷ ἱερὸ Ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924 ὅσων ἐνέμειναν στὰ πατροπαραδότως παραδεδομένα.

Ὁ Βιογραφούμενός μας ἦταν ὁ πρῶτος Κληρικὸς ποὺ χειροτονήθηκε γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Δημητριάδος Γερμανὸ (Μαυρομμάτη), τὸν Ἰούνιο τοῦ 1936, παρὰ τὴν θέλησή του, διὰ αἰφνιδιαστικῆς πιέσεως.

Ἔκτοτε, ὁ νεαρὸς Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος πλέον Νασλίμης, ἀποδύθηκε σὲ ἔργο πλούσιο καὶ καρποφόρο ποιμαντικό, πνευματικό, κηρυκτικό, ἐξομολογητικό, συγγραφικό, ἀπολογητικό, ἀντι-αιρετικό, κατηχητικὸ καὶ ἐφημεριακὸ σὲ ὅλη σχεδὸν τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια. Γεμᾶτος ἀγάπη, θυσία, ζῆλο, κόπους, ἀγῶνες, προσφορά. Μὲ διαρκῆ ἀντιμετώπιση πολλῶν καὶ ποικίλων πειρασμῶν καὶ ἐμποδίων. Χωρὶς καθόλου νὰ χάνει τὸν στόχο του, παρὰ τὴν πίκρα καὶ τὴν ὀδύνη του, ὅπως καὶ τὴν ἐλπιδοφόρα προοπτική του, τὴν προσοχή του, τὴν προσευχή του, τὴν μετριοφροσύνη του, τὴν ταπείνωσή του, τὴν γλυκύτητα καὶ ἁγνότητά του, τὴν εὐπροσηγορία καὶ ἐγρήγορσή του, τὴν ἐλπίδα καὶ ὑπομονή του, τὴν μοναχικὴ οὐρανοδρόμο πορεία του. Ἐντὸς τοῦ κόσμου μὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ μὲ τὸν Κύριο καὶ τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Νασλίμης χαρακτηριζόταν ἀπὸ τὴν διάκριση, τὴν κεφαλαιώδη αὐτὴ ἀρετὴ ποὺ τὸν καθιστοῦσε ἄνθρωπο καὶ Κληρικὸ μέτρου καὶ ἰσορροπίας. Γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν παρασύρθηκε στὶς ἐσωτερικὲς διασπάσεις ἐντὸς τοῦ Πατρίου σὲ φατριασμούς, παραμένοντας πάντοτε στὴν ὁδὸ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν χαρακτηριζόμενη ἀπὸ φρόνηση καὶ κατὰ Θεὸν σοφία καὶ ἔλεος.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σὲ δύσκολους καιροὺς πολλαπλῶν πιέσεων, ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἄκρων εἶναι δυσχερής, καὶ λίγοι εἶναι ὅσοι δὲν ὑποκύπτουν στὸν πειρασμὸ τῆς «ἐκ δεξιῶν» ἢ «ἐξ ἀριστερῶν» ὀλισθήσεως. Ἡ «ἐξ ἀριστερῶν» ἐκτροπὴ ἀφορᾶ στὴν σταδιακὴ ἀλλοίωση τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἤθους μὲ ἀνεπίτρεπτες Καινοτομίες καὶ Μεταρρυθμίσεις, οἱ ὁποῖες ὀφείλονται σὲ ἔλλειψη φόβου Θεοῦ καὶ σὲ σκοτασμὸ ὑπερηφανείας καὶ οἰήσεως. Τοῦτο συνέβη μὲ τὴν προαναφερθεῖσα Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία ὡς ἀπαρχὴ τοῦ κατακρίτου Οἰκουμενισμοῦ.

Τὰ «ἐκ δεξιῶν» ἄκρα, ὅπως τὸ Ματθαιϊκὸ σχίσμα τοῦ 1937, τὸ ὁποῖο ἐπισημοποιήθηκε τὸ 1948, στὸ ὄνομα τῆς ὑποτιθέμενης τέλειας ἀκρίβειας τῆς Πίστεως, ἐμφανίζονται ἀπὸ ἔλλειψη διακρίσεως, ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης. Οἱ κορυφαῖες αὐτὲς ἀρετές, ὅπου ὑπάρχουν, δὲν ὁδηγοῦν σὲ αὐτονόμηση καὶ παράχρηση τῶν χαρισμάτων. Ἀκόμη καὶ χαρισματικὲς κατὰ τὰ ἄλλα μορφές, ὅταν μάλιστα ὑπόκεινται σὲ ἰσχυρὴ ἐπίδραση μὴ καταλλήλου περιβάλλοντος καὶ συμβούλων, ἀλλὰ καὶ ὑστεροῦν κατὰ βάθος σὲ κάποια ἀπὸ τὶς ὡς ἄνω ἀρετές, τότε συνήθως τείνουν νὰ αὐτο-περιχαρακωθοῦν, ἀδυνατοῦν νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀσκήσουν ὀρθῶς τὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομία,* νὰ οἰκειωθοῦν ὑπαρξιακὰ τὴν *Ἀγάπη* καὶ νὰ ὑπηρετήσουν θυσιαστικὰ τὴν *Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.*

Ὅσοι δὲν δύνανται νὰ χειρισθοῦν τὴν *Οἰκονομία* στὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σὲ ἄλλα ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοὺς θείους Πατέρες *«πρὸς καιρὸν»* καὶ σὲ ἄλλα ἔχει *«τὸ διηνεκές»,* προκειμένου νὰ διαφυλαχθεῖ ἡ Ἑνότητα στὰ κύρια, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχουν κάποιες διαφορές, τότε αὐτοὶ ὡς *«ἄτεχνοι» (ἀδέξιοι)* δὲν εἶναι

ἀληθινοὶ Οἰκονόμοι τῶν τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων[1]. Καὶ μὲ μεγάλη εὐκολία προβαίνουν σὲ διαστάσεις, διαιρέσεις καὶ διασχίσεις, νομίζοντας ὅτι ἔτσι ὑπηρετοῦν τὴν ἀκρίβεια τῆς Ἀληθείας, χωρισμένη ὅμως ἀπὸ τὴν διάκριση καὶ οἰκονομία τῆς Ἀγάπης.

Αὐτοὶ ἀγνοοῦν, ὅτι ἡ Ἀγάπη εἶναι ὁ σπουδαιότερος *δεσμὸς* Ἑνότητος στὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία (ἀγάπη) *«τὰ διεστηκότα συνάπτειν καὶ συνδεῖν εἴωθε»,* κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο[2]. Γι' αὐτὸ καὶ χωρὶς τὴν Ἀγάπη, ἡ Πίστη εἶναι νεκρὴ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἐξωτερικὴ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση ἀποδεικνύεται *ἀνίσχυρη* γιὰ νὰ συγκρατήσει τὴν Ἑνότητα: *«Οὐ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον ἁπλῶς, εἰ μίαν Ἐκκλησίαν ἔχομεν ἢ ἓν δόγμα... Ἐπιδέσμων χρεία καὶ ἐλαίου... Ἐννοήσωμεν, ὅτι γνώρισμά ἐστιν ἡ ἀγάπη τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ταύτης χωρὶς οὐδὲν ἰσχύει τὰ ἄλλα»*[3].

Ἄρα, καταλαβαίνουμε ὅτι στὶς περιπτώσεις ποὺ προκύπτουν ζητήματα ἐντὸς ἀκόμη καὶ τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων, δὲν διατηρεῖται ἡ *Ἑνότητα,* οὔτε αὐτὴ ἀποκαθίσταται σὲ ὑφιστάμενες διαιρέσεις, μὲ τὴν ἐπίτευξη ἁπλῶς μιᾶς θεωρητικῆς συμφωνίας καὶ συνυπογραφῆς κάποιων τυπικῶν κειμένων, χωρὶς βεβαίως νὰ παραθεωρεῖται ἡ σημασία ἀκόμη καὶ τούτων τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων. Μόνον ὅμως ἡ γνήσια καὶ εἰλικρινὴς *Ἀγάπη* πληροφορεῖ τὶς καρδιὲς καὶ ἐξαλείφει τὶς ἀντιθέσεις, ἐμπνέοντας ὁμόνοια καὶ ἑνότητα κατὰ Θεόν.

Ἡ Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὁμολογητοῦ Πρωθιεράρχου μας Ἁγίου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου ὑπηρέτησε μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις καὶ ὁ Βιογραφούμενός μας ἀπὸ τοῦ 1962 ἤδη Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης, ἔχει μέγιστη σημασία γιὰ τὴν πορεία καὶ μαρτυρία Αὐτῆς· γιὰ τὸν λόγο τοῦτο καὶ ἡ εὐθύνη καὶ ἐνοχὴ τῶν διασπαστῶν της εἶναι τεράστια: *«Οὐδὲν χεῖρον φιλονεικίας*

---

1. Βλ. Ἁγίου Θεοδώρου Στουδίτου, *«Ἐπιστολὴ ΜΘ΄: Ναυκρατίῳ τέκνῳ»,* PG τ. 99, στλ. 1085D, 1088C.

2. Βλ. *«Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Ῥωμανὸν α΄»,* PG τ. 50, στλ. 607.

3. Βλ. Ἰ. Χρυσοστόμου, *«Ὑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων: Ὁμιλία Μ΄, § γ΄»,* PG τ. 60, στλ. 285. Βλ. ἀναφορὰ ἐπὶ τοῦ θέματος στὸ Κων. Δ. Μουρατίδου, *Ἡ Οὐσία καὶ τὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,* Διατριβὴ ἐπὶ Ὑφηγεσίᾳ, Ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 184 ἑ.

καὶ μάχης καὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διασπᾶν, καὶ τὸν χιτῶνα, ὅν οὐκ ἐτόλμησαν οἱ λησταὶ διαῤῥῆξαι, τοῦτον εἰς πολλὰ κατατεμεῖν μέρη», κατὰ τὴν βεβαίωση καὶ πάλι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου[4].

Γράφοντες πάντα τὰ ἀνωτέρω δὲν σημαίνει ὅτι ἀντιφάσκουμε ἔναντι πλέον τῶν Καινοτόμων Νεοημερολογιτῶν, τῶν ὁποίων ἡ Ἡμερολογιακὴ Καινοτομία, ὅπως εἰσήχθη καὶ ἐπεβλήθη, δημιούργησε σχίσμα, βάσει ὅσων σὲ πλεῖστα μέρη ἐντὸς τοῦ ἔργου μας ἀναπτύχθηκε μὲ πᾶσα λεπτομέρεια καὶ ἀκρίβεια. Καὶ μόνον ὅτι ἔπληξε τὴν Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας στὸν συνεορτασμὸ τῶν Ἑορτῶν, διαιρῶντας τοὺς Ὀρθοδόξους χάριν συνεορτασμοῦ μὲ τοὺς κακοδόξους, γιὰ νὰ ἀνοίξει τὴν ὁδὸ στὴν ἐπέλαση τῆς ἐκκλησιολογικῆς Οἰκουμενιστικῆς αἱρέσεως καὶ ἀποστασίας, Διαχριστιανικῆς καὶ Διαθρησκευτικῆς, δικαιώνει πλήρως τὴν προβληθεῖσα ἐπαινετῶς ἀντίσταση τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

Ἡ σύμφωνη μὲ τὴν Ἐκκλησιαστική, Κανονικὴ καὶ Συνοδικὴ Παράδοση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπιδειχθεῖσα ἀντίδραση ἔναντι τῆς Ἡμερολογιακῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀντιμετωπίσθηκε ἀπὸ πλευρᾶς ἐνόχων μὲ φοβεροὺς σὲ ἔνταση καὶ μανία διωγμούς, γεγονὸς ἀποδεικτικὸ τῆς ἀδικαιολογήτου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐνοχῆς τους. Ἔναντι τούτου, ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς Προπάτορές μας ἀπαντοχὴ καὶ καρτερία ἀνυπέρβλητη, ἕως καὶ αὐτοῦ τοῦ μαρτυρίου. Προκειμένου ὅμως νὰ ἐπέλθει προσέγγιση τῶν διεστώτων, οἱ ταγοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν πρόθυμοι νὰ λησμονήσουν κάθε ἀδικία ἐναντίον τους, γιὰ νὰ ἐπανεύρει ἡ Ἐκκλησία τὴν Εἰρήνη καὶ Ἑνότητά της, μὲ ἀπόρριψη τῆς βεβιασμένης καὶ λανθασμένης ἐπιβολῆς τῶν Μεταρρυθμιστῶν.

Ἡ πρόοδος ὅμως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἡ ὁποία σημειώθηκε στὸ μεταξύ, δὲν ἄφησε περιθώρια γιὰ ἐπαναφορὰ τῶν ἐκτρεπομένων, οἱ ὁποῖοι ὅλο καὶ περισσότερο ἀποστασιοποιοῦντο καὶ τὸ χάσμα διευρύνετο, ἀντὶ νὰ σμικρύνεται. Καὶ γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν εὐθύνοντο οἱ Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι παρέμεναν πάντοτε ἀνοικτοὶ σὲ ἐλπιδοφόρες ἐξελίξεις, πρᾶγμα ποὺ ἐπεδί-

4. Βλ. *«Εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύντας, Λόγος τρίτος, § α΄»,* PG τ. 48, στλ. 863.

ωκαν γραπτῶς καὶ προφορικῶς, ἐνῶ οἱ ἀνάλγητοι διῶκτες τους συνέχισαν τὴν ἀφιλάδελφη καὶ περιφρονητικὴ στάση τους, ἀναγκάζοντάς τους νὰ ἀπολογοῦνται δικαίως καὶ ὀφειλετικῶς ἔναντι τῆς ἀσυνεπείας καὶ σκληρότητός τους.

Στὸ ἔργο μας καταρρίπτεται ὁ μῦθος ὅτι ἐμεῖς οἱ τοῦ Πατρίου ἤμασταν οἱ ἀδιάκριτοι καὶ φανατικοί. Αὐτὸ ποὺ ἰσχύει εἶναι τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο. Ἡ παραδοχὴ τούτου ἀπὸ μέρους τῶν ὑπαιτίων, θὰ ἀποτελοῦσε ἴσως ἕνα καλὸ καὶ ἐλπιδοφόρο σημεῖο ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῶν δεδομένων ὡς πρὸς τὴν ὑφιστάμενη διάσταση, μὲ πιθανὲς θετικὲς περαιτέρω ἐξελίξεις. **Ἡ ἀληθινὴ πίστη πάντα ἐλπίζει, καὶ ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη ποτὲ δὲν ἀπελπίζει.**

Ἡ Ἐκκλησία μας κατέβαλε ἐπανειλημμένες προσπάθειες καλῆς θελήσεως καὶ ἐξέφρασε τὴν ἑνωτική της διάθεση τόσο κατὰ τὴν περίοδο τῆς «ὀρφάνιας» της (1955-1960), ὅσο καὶ ὅταν εὐδοκίᾳ Θεοῦ ἀπέκτησε τὴν κανονικὴ Ἱεραρχία της (1960, 1962) καὶ ἐπὶ μία τουλάχιστον δεκαετία ἐν συνεχείᾳ δὲν ἔπαυε νὰ ἀπευθύνει ἐπισήμως καὶ ἀνεπισήμως τὶς ἐκκλήσεις της, χωρὶς καμμία οὐσιαστικὴ ἀνταπόκριση ἀπὸ μέρους τῶν ἄτεγκτων Καινοτόμων, τῶν θυμάτων τῆς ἀγνοίας ἢ ἀλαζονείας τους. Αὐτοὶ σὲ τίποτε ἄλλο δὲν ἀπέβλεπαν ἀνέκαθεν, παρὰ στὴν μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσον «ἀπορρόφησή» μας ἐντὸς αὐτῶν. Ἐμεῖς, Χάριτι Θεοῦ, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Χρυσοστόμων μας, Ἁγίου πρώην Φλωρίνης καὶ Μαγνησίας, ὅπως καὶ ἑτέρων, δὲν πρόκειται νὰ ἀπεμπολήσουμε τὴν ἱερὰ Παρακαταθήκη κάτω ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, ἐπαναλαμβάνοντες εὐθαρσῶς ὅτι **ἔστω καὶ ἂν μείνουμε τελείως μόνοι, θὰ πέσουμε ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ τιμίου Ἀγῶνος μας, καὶ αὐτὸ θὰ ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς τὴν πιὸ μεγάλη καὶ ἔνδοξη τιμὴ καὶ εὐλογία.-**

Ἡ ἀναφερθεῖσα ἀνάκτηση τῆς Ἱεραρχίας μας, γεγονὸς κεφαλαιώδους σημασίας γιὰ τὴν συνέχιση τῆς ἴδιας τῆς ὑπάρξεώς μας, θεωρεῖται ἀπὸ ἐμᾶς θαυμαστὴ ἐνέργεια τῆς θείας Προνοίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ παρουσιάσθηκε στὸ ἔργο μας μὲ κάθε λεπτομέρεια ὡς πρὸς τὴν ἐπιτέλεσή της, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία περὶ τοῦ τί πραγματικὰ συνέβη καὶ πῶς ἀκριβῶς συνέβη. Ἡ δὲ ἀναφορὰ στὴν δραστηριότητα τοῦ ἡρω-

ϊκοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χιλῆς Λεοντίου Φιλίπποβιτς τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, ἔχει τὴν ἰδιαίτερη σημασία της, διότι *ἀποτέλεσε τὸ ὄργανο τῆς θείας ἐκλογῆς* γιὰ τὴν ἐκπλήρωση ἔργου ἱστορικῆς σημασίας. Ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ εὐχαριστία μας γιὰ τὴν συμβολή του εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθεῖ ἐπαξίως τοῦ μεγέθους τῆς συνεισφορᾶς του [5].

Παρὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς προβλήματα ὡς πρὸς τὴν ἐπιλογὴ τῶν προσώπων ποὺ χειροτονήθηκαν τότε, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ ἀναμενομένου καὶ ἀπὸ ἐτῶν ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Μαγνησίας Χρυσοστόμου (Μάϊος 1962), ἡ ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων ἦταν καθοριστικῆς σημασίας. Ἡ μὴ ἐκλογὴ τοῦ κατὰ πάντα ὑπερτέρου τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων Χρυσοστόμου τῆς Μαγνησίας στὴν θέση τοῦ Πρώτου, μετὰ τὴν Κοίμηση τοῦ Ταλαντίου Ἀκακίου (Δεκέμβριος 1963), ἦταν ἀποτέλεσμα ἐμπαθῶν κριτηρίων καὶ ἀρχῶν, μὴ συμφώνων πρὸς τὸ θεῖον Θέλημα. Δὲν κρύπτουμε τὰ λάθη καὶ τὶς ὑπερβάσεις ποὺ διεπράχθησαν ἀπὸ μικροπρεπῆ ἐλατήρια. Ὁ φθόνος δυστυχῶς ἅπτεται καὶ τῶν τελείων, ὅπως καὶ ἡ ἐπικράτηση τῆς λογικῆς τοῦ κοντόφθαλμου συμφέροντος καὶ ὄχι τοῦ καλοῦ τῆς Ἐκκλησίας, σὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ συμβαίνει αὐτό.

Τέτοια συμβάντα, τὰ ὁποῖα ἀδικοῦν μεγάλες μορφές, οὐσιαστικὰ συντελοῦν νὰ ἀναδειχθεῖ ἀκόμη περισσότερο ἡ μεγαλοσύνη τους, ἡ ἀρετή τους καὶ τὸ γνήσιο ἐκκλησιαστικὸ φρόνημά τους. Σὲ τοῦτο ὁ Μαγνησίας Χρυσόστομος ἔδωσε σκληρὲς ἐξετάσεις καὶ πῆρε ἄριστα, μόνον ποὺ αὐτὸ εἶχε ὡς τίμημα τὴν ταχεῖα φθορὰ τῆς πολυτίμου ὑγείας του, ὥστε νὰ ἀσθενήσει σοβαρὰ καὶ νὰ δοκιμασθεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, σύμφωνα μὲ τὶς ἀνεξιχνίαστες βουλὲς τοῦ Κυρίου.

Αὐτὸ ποὺ ἀνέδειξε καὶ μέσῳ τοῦ ὅλου ἔργου μας ἀναδεικνύει τὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο ὡς μέγιστη μορφὴ στὸν χῶρο μας, εἶναι ἀκριβῶς ἡ συνειδητὴ ὑποταγὴ τῆς προσωπικῆς διευκολύν-

5. Κατὰ τὸ πέρας σχεδὸν τοῦ ἔργου μας, ἐνημερωθήκαμε περὶ εἰδικῆς ἐργασίας ποὺ ἐκπονεῖται γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ἑλληνικά, σχετικὰ μὲ τὸν Βίο τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λεοντίου Φιλίπποβιτς τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς († 1971) ἀπὸ ἐν Χριστῷ Ἀδελφό, γεγονὸς ἐξαιρετικῆς σημασίας καὶ βαρύτητος.

σεως καὶ προτιμήσεώς του στὸ κοινὸ συλλογικὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Προκειμένου νὰ ἀποφευχθοῦν τὰ χειρότερα καὶ ἰδίως **νὰ ἀποτραπεῖ πάσῃ θυσίᾳ ὁ ἐσωτερικὸς διχασμός,** εὐχαρίστως ὑποχωροῦσε καὶ ὑφίστατο κάθε εἴδους περιφρόνηση καὶ ἀδικία, **μόνον νὰ μὴν παρέβλαπτε τὴν εὔθραυστη Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας.** Ἔστω καὶ ἄν τοῦτο, ἐν τέλει, κόστισε τὴν πρόωρη καθήλωσή του σὲ ἀναπηρία καὶ τὴν ἴδια τὴν θυσία τῆς ζωῆς του σὲ ἡλικία μόλις 63 ἐτῶν, **ὥστε νὰ βοᾷ τὸ παράδειγμά του, ἡ ὅλη ἀναστροφή του, τὰ γραπτά του, τὰ ἔργα του, ἡ ἁγία πονεμένη μορφή του, ὅτι ἀξίζει νὰ μαρτυρεῖς γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν Ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας! ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΙΟ ΙΣΧΥΡΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ. Ἕνα μέτρο καὶ κριτήριο γιὰ ὅλους μας, ὅ,τι θέση καὶ ἄν ἔχουμε ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος.**

Ἔφυγε φαινομενικὰ λησμονημένος καὶ ἀδικημένος, παρ' ὅλον ὅτι Κλῆρος καὶ Λαὸς τὸν ἀγάπησαν βαθιά, τὸν σεβάστηκαν καὶ τὸν τίμησαν. Ἡ δυναμικὴ παρουσία του στὸν χῶρο τῆς Γνησίας Ὀρθοδοξίας καὶ εὐρύτερα, στὴν πιὸ δύσκολη περίοδο δοκιμασίας της (1930-1970), δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴν ἀφήσει ἀνεξίτηλη σφραγίδα καὶ ἐκκωφαντικὸ ἀπόηχο. Ἕνα *«σέλας φαεινότατον»* ἐκπληκτικῆς λάμψεως πέρασε καὶ ἡ φεγγοβολή του δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴν ἀφήσει τὶς πιὸ ἰσχυρὲς ἐντυπώσεις καὶ νὰ μὴν διασωθοῦν ζωντανὲς σπίθες ἀπὸ τὴν λάμψη του στὶς ψυχὲς τοῦ Ποιμνίου του, τῶν πνευματικῶν τέκνων του, σὲ ὅλο τὸ Ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ πολὺ εὐρύτερα, σὲ ὅσους ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τὸν γνώρισαν καὶ τὸν σεβάσθηκαν, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅσους ἀκόμη τὸν ἐχθρεύθηκαν ἤ καὶ τὸν πολέμησαν, γιὰ τὴν ἀκηλίδωτη καὶ ἀσυμβίβαστη πορεία του καὶ τὸν ἀκατάβλητο ἀγῶνα του.

Ὅμως, ἤδη κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀσθενείας του ἄρχιζε νὰ ἐπικαθίζει σαθρὸ ἔμψυχο ὑλικὸ στὸν ἀμπελῶνα τῆς Ἐκκλησίας μας. Σὲ πολλὰ ἐπίπεδα ποὺ ὁ Μαγνησίας κοπίασε καὶ ἵδρωσε, ὥστε νὰ καλλιεργήσει καὶ διατηρήσει, ὅπως καὶ ἐπαυξήσει ὅ,τι τὸ θεῖον, ὑψηλὸν καὶ σωτήριον, ἀναπτύχθηκαν ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὴν ἀπουσία του ζιζάνια ἀκαταστασίας, ἀταξίας καὶ

παρανομίας σὲ θέματα διοικήσεως, ὀργανώσεως, μαρτυρίας καὶ ὁμολογίας, ποιμαντικῆς δράσεως καὶ φροντίδος κ.λπ.. Ἀπὸ ἔλλειψη ἐπίσης προσοχῆς στὶς χειροτονίες ἤ στὶς προσλήψεις Κληρικῶν ἀπὸ ἄλλους χώρους, ξέσπασε κρίση δεινὴ ἐκ τοῦ ὅτι εἶχαν κατορθώσει νὰ εἰσδύσουν καὶ νὰ καταλάβουν θώκους ὑψηλοὺς πρόσωπα ὄχι μόνον κατώτερα τῶν περιστάσεων, ἀλλὰ καὶ διαβεβλημένα ἠθικῶς καὶ ἄλλως, τὰ ὁποῖα συνέτειναν σὲ διχαστικὰ καὶ ἀποστατικὰ ἀποτελέσματα· λείψανα παρασιτικὰ καὶ ὑπολείμματα θλιβερὰ τῶν ὁποίων συνεχίζουν ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα νὰ ὑφίστανται στὸ περιθώριο τοῦ χώρου μας, σὲ πλήρη ἀνυποληψία καὶ νοσηρότητα.

Ἡ μὴ καλὴ κατάσταση στὴν κορυφὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ἀντανακλοῦνταν σὲ ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι κατὰ τὴν ταπεινή μας γνώμη δύο βασικά στοιχεῖα, στὰ ὁποῖα ὁ Βιογραφούμενός μας ἀποτέλεσε πρότυπο ἤθους, συμπεριφορᾶς καὶ δράσεως, δὲν προσέχθηκαν καὶ ἔτσι εἴχαμε φαινόμενα θλιβερὰ καὶ δυσάρεστα, ὅπως καὶ παρεμποδιστικὰ κατ᾿ οὐσίαν τῆς ὁμαλῆς πορείας καὶ μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας μας τότε καὶ ἀργότερα:

α) Τὸ ζήτημα τῆς ὀρθῆς διαχειρίσεως τῶν χαρισμάτων στὴν Ἐκκλησία. Τὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα χορηγεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθοῦν καὶ διασφαλισθοῦν γιὰ τὸ καλὸ ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Ἀγάπης, καὶ ὄχι γιὰ τὸ προσωπικὸ ὄφελος, τὴν προβολὴ καὶ τὴν ἰδιοτελῆ ἐκμετάλλευσή τους, πρᾶγμα ἐγωπαθὲς καὶ διαιρετικό. Ἄν ἀπεμποληθεῖ ὁ σύνδεσμος τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Ἀγάπης, ἄν κυριαρχήσει ἡ διάθεση ἐπιβολῆς, τότε ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἔξοχα χαρίσματα χάνουν τὴν ὀρθὴ καὶ ζωογόνα λειτουργία τους, τὴν ἁρμονικὴ συνεργασία τους μὲ τὰ λοιπὰ τῶν ὑπολοίπων, καὶ μετατρέπονται σὲ μέσα ἀρνητικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἀντιδικίας καὶ ζημίας. Γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τούτου, δὲν πρέπει νὰ προτάσσεται τὸ «προσωπικὸ δίκαιο», ἡ προσωπικὴ γνώμη, τὸ προσωπικὸ θέλημα, ἀλλὰ ἡ ἀπὸ κοινοῦ εὕρεση τοῦ θείου Θελήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅπου **γνῶμες,** ἔστω καὶ φαινομενικὰ ὀρθὲς σὲ ὁποιοδήποτε ἐκκλησιαστικὸ θέμα, **ἀπολυτοποιοῦνται** καὶ

δογματίζονται, ἔστω καὶ ἄν ἐπ' αὐτῶν ἐκφράζεται σοβαρός, ἰσχυρὸς καὶ οὐσιαστικὸς ἀντίλογος ἀπὸ ἐν Χριστῷ Ἀδελφούς, καὶ ὄχι ἀπὸ ὑπεναντίους, οἱ δὲ ἀπολυτοποιήσεις ἀνάγονται αἴφνης σὲ **κριτήρια** Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνίας, τότε ἀναπόφευκτα ἐπέρχεται ἀνισορροπία καὶ κατὰ πᾶσα πιθανότητα διάσπαση. Θυμίζουμε ἐδῶ ὅσα γράψαμε λίγο πρὶν περὶ τῆς *διακρίσεως* στὴν ἐφαρμογὴ τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας*.

β) Ἐπίσης, ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ διάκριση ἀπαιτεῖται στὸν καθορισμὸ τῆς εὐαίσθητης σχέσεως μεταξὺ Κλήρου καὶ Λαοῦ, γεγονὸς τὸ ὁποῖον, ὅπως εἴδαμε, ταλαιπώρησε ἰδιαίτερα τὸν χῶρο μας ἀνέκαθεν. Στὴν Ἐκκλησία ἔχουμε Ἱεραρχικὸ Πολίτευμα, ἡ εἰδικὴ Ἱερωσύνη εἶναι θεοσύστατη καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθεῖ ἡ Ἐκκλησία ἄνευ τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Ὅμως, δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονεῖται ὅτι λόγῳ τοῦ κοινοῦ Βαπτίσματος καὶ Χρίσματος καὶ τῆς κοινῆς μετοχῆς στὴν Θεία Εὐχαριστία, ἰσχύει ταυτοχρόνως καὶ ἡ βασικὴ ἀρχὴ τῆς *ἰσότητος πάντων*.

Ἡ κεφαλὴ ἔχει ἀνάγκη τοῦ σώματος καὶ τῶν ποδῶν προκειμένου νὰ σταθεῖ, ὅπως καὶ οἱ πόδες τῆς κεφαλῆς γιὰ νὰ λειτουργήσουν. Ὅπως τονίζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, *«οἱ λαϊκοὶ δέονται (χρειάζονται) ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ πάλιν δι' αὐτούς ἐσμεν»*[6].

Ἡ διάκριση Κλήρου καὶ Λαοῦ καὶ γενικὰ οἱ διακρίσεις διακονιῶν καὶ χαρισμάτων στὴν Ἐκκλησία ὑφίστανται ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ Ἅγιον Πνεῦμα γιὰ τὴν ἐπίτευξη καὶ τὴν διατήρηση τῆς Ἑνότητος τῶν μελῶν της καὶ ὄχι γιὰ τὴν διαίρεση, διαμάχη καὶ σύγκρουσή τους. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ὅλοι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου εἴμαστε ***«ὁμόδουλοι»***[7]. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἰδεώδης σχέση Κλήρου καὶ Λαοῦ ἀπὸ τὰ Ἀποστολικὰ χρόνια εἶναι ἡ σχέση ἑνότητος καὶ συνεργασίας.

Χρειάζεται ἡ συμπαράσταση ὅλων στὸ Ἱεραρχικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἱεραρχία ἔχει τὸν βασικὸ καὶ κύριο λόγο, ἀλλὰ

---

6. Βλ. *«Ὑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων: Ὁμιλία ΛΖ΄, § γ΄»,* PG τ. 60, στλ. 266.

7. Βλ. Ἰ. Χρυσοστόμου, *«Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστήν: Ὁμιλία ΟΑ΄, § α΄»,* PG τ. 59, στλ. 385.

δὲν ἀγνοεῖται τὸ «κοινὸν τῶν Ἐκκλησιῶν», τὸ ὁποῖο καθορίζει τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Συνείδηση», δηλαδὴ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν *ὁμόφωνη γνώμη* Κλήρου καὶ Λαοῦ στὰ βασικὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα. Οἱ λαϊκοὶ χρειάζονται ὡς πολύτιμοι συνεργάτες στὴν διάδοση τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, στὴν ἱεραποστολὴ καὶ στὴν κατήχηση, στὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἁγιαστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ ἔργου, στὴν γνώμη γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν ὑποψηφίων Κληρικῶν ἀκόμη καὶ τῶν Ἀρχιερέων, στὴν ἐπιτέλεση τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου κ.λπ.. Ἀλλὰ βεβαίως οὔτε καὶ αὐτοὶ (οἱ λαϊκοὶ) εἶναι ἀποδεκτὸ νὰ ὑπερβαίνουν τὰ ὅριά τους καὶ νὰ ἀπαιτοῦν νὰ ἐπιβάλλουν τὸ θέλημά τους στὴν Ἱεραρχία μὲ τρόπο ἐπιτακτικὸ καὶ μὲ ἐκτροπὴ ἀσεβείας καὶ ἰταμότητος.

Ἔχουμε τὴν ταπεινὴ γνώμη ὅτι, ἄν ἡ μαρτυρία ἔργοις καὶ λόγοις τοῦ ἀδαμαντίνου Μαγνησίας Χρυσοστόμου γινόταν καλύτερα κατανοητή, εἰσακουστὴ καὶ ἀποδεκτή, θὰ εἴχαμε πολὺ θετικότερη πορεία καὶ ἐξέλιξη στὰ καθ’ ἡμᾶς, θὰ ἀποφεύγονταν πολλὰ καὶ σοβαρὰ λάθη, καὶ θὰ διαδραματίζαμε πολὺ πιὸ ἐπιφανῆ ρόλο στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ τότε καὶ τώρα.

Θυμίζουμε ἐπίσης κάτι τὸ **πολὺ σημαντικό:** Ὅσοι ἀπὸ τὸν χῶρο μας, εἴτε ὅσοι εἰσῆλθαν εἰς αὐτὸν κατὰ διάφορες ἐποχές, Κληρικοὶ ἤ κυρίως λαϊκοί, μὲ καλὲς προφανῶς γνώσεις καὶ διαθέσεις, ἀλλ’ ὅμως μὲ τὴν αἴσθηση ταυτόχρονα τοῦ «διορθωτοῦ» καὶ «ἀναμορφωτοῦ», **χωρὶς ἐν τούτοις νὰ γνωρίζουν καλῶς καὶ ἐπαρκῶς αὐτὴν ταύτην τὴν ἱστορία μας,** καὶ μάλιστα πῶς ἐντὸς ἡμῶν ἀνέκαθεν, ἀπὸ πρόσωπα σὰν τοῦ Βιογραφουμένου μας καὶ ἑτέρων Ἀγωνιστῶν, **εἶχε ἐπιτευχθεῖ ἡ κρίσιμη ἰσορροπία σὲ ἰδιαίτερα εὐαίσθητα θέματα,** ἡ παρέμβασή τους ἀντὶ νὰ ἀποφέρει καλύτερη τάξη καὶ πρόοδο, ἐπέφερε μᾶλλον μεγαλύτερη διάσταση, ἀποξένωση καὶ ἔνταση. Κάποιοι δὲ συνεχίζουν τὴν ἴδια ἐριστικὴ καὶ μὴ οἰκοδομητικὴ τακτική, ἀποκαλύπτοντες οὐσιαστικῶς τὴν δική τους θλιβερὴ ἐμμονὴ καὶ μάλιστα τὴν ἐσωτερική τους ἀνασφάλεια καὶ ἀκαταστασία.

Συνεχίζοντες ἐπ’ αὐτοῦ, λέγουμε πὼς ὅ,τιδήποτε ἀγνοεῖ τὴν πραγματικὴ καὶ ὄχι τὴν πλαστὴ ἤ φανταστικὴ ἱστορικὴ πραγματικότητά μας, καὶ προσπαθεῖ ἀκόμη καὶ νὰ «ἐπιβληθεῖ» καὶ

«καθιερωθεῖ», εἶναι ἀταίριαστο καὶ μὴ ἀφομοιώσιμο στὸν Ὀργανισμό μας, ὡς στοιχεῖο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παρέμβλητο καὶ ἀλλότριο. Γι' αὐτὸ χρειάζεται κατάλληλη ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία καὶ διαρρύθμιση ἐν συμφωνίᾳ μὲ τὸ ὅλον Σῶμα, ἂν πρέπει νὰ ἀποτελεῖ δομικὸ στοιχεῖο στὴν ἤδη ὑφισταμένη καὶ διαμορφωμένη ἐκκλησιαστική μας πραγματικότητα. Δὲν ὁμιλοῦμε ἐδῶ γιὰ νομικὰ θέματα, πρὸς ἀποφυγὴν πιθανῶν λανθασμένων συμπερασμάτων ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη, ἀλλὰ γιὰ καθαρῶς ἐκκλησιαστικά.

Ἂς κατανοήσουμε ὅτι ἡ φθορὰ ἀπὸ τὴν αἵρεση καὶ τὴν ἐκκοσμίκευση εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ ὁ πρώτιστος σκοπός μας εἶναι νὰ ἀποτελοῦμε τὸ ἀνάχωμα καὶ τὴν καταφυγὴ τῶν ποθούντων καὶ ἀναζητούντων τόπον ἀσφαλῆ μετανοίας καὶ σωτηρίας. Ὁ δὲ πολύπαθος πιστὸς λαός μας ἔχει ἀνάγκη εὐσεβοῦς τροφοδοσίας καλοῦ παραδείγματος καὶ στερεᾶς ὀρθοδόξου διδαχῆς καὶ καταρτίσεως, χωρὶς τὶς προσμείξεις στοιχείων ποὺ ἐπαναφέρουν ἐποχὲς καὶ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀποδεδειγμένα μόνον ταραχὴ προξένησαν καὶ σάλο προκάλεσαν! Ὅσοι δύνανται νὰ ἐνωτισθοῦν τὶς ἀνάγκες τῶν καιρῶν, νὰ συμβάλουν καὶ νὰ συνεισφέρουν σὲ ἔργο φιλόθεο καὶ φιλάνθρωπο, μὲ εὐλογία καὶ διάκριση, ἂς λάβουν ὑπ' ὄψιν τὶς σοβαρὲς ἐπισημάνσεις μας, ὡς προερχόμενες ἀπὸ ἐνδελεχῆ καὶ ἐξαντλητικὴ μελέτη τῶν πηγῶν καὶ τῆς ἱστορίας μας. Ἂν δὲν διδαχθοῦμε, ἂν δὲν συνετισθοῦμε καὶ ἂν δὲν κάνουμε τὸ πᾶν γιὰ νὰ ἀναδειχθοῦμε καλοὶ Οἰκονόμοι ποικίλης Χάριτος Θεοῦ, τότε θὰ εἴμαστε ἀδιόρθωτοι φορεῖς παλαιῶν ἀγκυλώσεων καὶ θὰ περιπέσουμε μοιραία στὰ ἴδια καὶ χειρότερα λάθη ὅσων στὸ παρελθὸν δὲν ἀπετέλεσαν παραδείγματα πρὸς μίμησιν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγήν! Τὸ παράδειγμα πρὸς μίμησιν, ὅπως τοῦ Βιογραφουμένου μας, λάμπει ἐνώπιόν μας καὶ ἂς μὴν φανοῦμε ἀδιάφοροι ἢ ἀχάριστοι καὶ ἀγνώμονες, ἀνεπίδεκτοι καὶ ἀδιόρθωτοι...

Τὸ ὅτι ὁ Πανάγαθος Κύριός μας ἐπέτρεψε νὰ ἀνεύρουμε, νὰ ἐπεξεργασθοῦμε καὶ νὰ *«ἀνακαλύψουμε»* τὸ λαμπερὸ αὐτὸ ὑπόδειγμα, τὴν ἐντελῶς σπάνια καὶ ἐξέχουσα μορφὴ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου, καταχωσμένη σὲ σκονισμένα καὶ λη-

σμονημένα ἑρμάρια τῆς ἱστορίας, μισὸ περίπου αἰῶνα μετὰ τὴν ἐκδημία του, εἶναι καὶ αὐτὸ ἀπὸ μόνο του ἕνα ἐξαιρετικὸ δῶρο τῆς Χάριτος Αὐτοῦ.

Τώρα εὐδόκησε ἡ Ἀγαθότης Του νὰ βροῦμε καὶ νὰ ἐκτιμήσουμε τί ἄνθρωπο, στέλεχος, Κληρικὸ καὶ Ἀρχιερέα εἴχαμε, τί αὐτὸς ἐπιτέλεσε, σὲ τί ἐπέμεινε καὶ τί εἶπε καὶ ἔκανε, ἀλλὰ καὶ **τί μᾶς λέγει στὸ σήμερα,** διότι ὅπως φαίνεται **ΤΩΡΑ** εἶναι ποὺ ἔχουμε πολὺ μεγάλη ἀνάγκη τοῦ σπουδαίου *Μηνύματός* του.

Δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ ἐνστερνισθοῦμε τὴν στάση του, τὸ πνεῦμα του, ὅ,τι διαχρονικῆς ἀξίας καὶ θείας εὐλογίας ἔχει νὰ μᾶς μεταφέρει στὴν σημερινὴ δεινὴ πραγματικότητα.

Στὰ θέματα *Πίστεως,* τὴν σταθερότητα καὶ ἀγωνιστικότητα ἕως ἐσχάτων, χωρὶς ἀκρότητες καὶ ἐκτροπές.

Στὰ θέματα *Ἤθους,* τὴν καθαρτικὴ ἀρετή, τὴν συνέπεια καὶ εὐσέβεια, τὴν ὑπομονὴ ἐν πᾶσι.

Σὲ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐν γένει, τὴν κατὰ Θεὸν σοφία καὶ φρόνηση, τὴν καλὴ καὶ συνετὴ πρόνοια καὶ ὀργάνωση, καὶ κυρίως τὰ καλύτερα ἔργα, πράξεις καὶ καρπούς.

Καὶ ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ διερχόμαστε περίοδο δοκιμασίας ἀπὸ ἀσθένειες, *πανδημίες,* καὶ *κινδύνους ἀπὸ ἐπιπλοκὲς τῆς ὑγείας,* τὸ ἐπίκαιρο Μήνυμα τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιερέως εἶναι ἡ ἐξακολούθηση τοῦ Ἀγῶνος μας κάτω ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, ἡ εὐχαριστία καὶ ἐγρήγορση, ἡ ἑτοιμότητα ἀκόμη καὶ γιὰ διωγμούς, κακουχίες καὶ μαρτύριον, ὅπως καὶ ἡ ἀπόλυτη πεποίθηση καὶ ἐμπιστοσύνη στὴν θεία Βοήθεια.

Ὥστε καὶ ἐμᾶς νὰ ἐλεήσει ὁ Κύριος, χωρὶς νὰ ὑποκύψουμε καὶ νὰ πλανηθοῦμε, χωρὶς νὰ περιπέσουμε στὶς παγῖδες τῶν προδρομικῶν καταστάσεων τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, γιὰ νὰ μὴν ὑστερηθοῦμε τῆς αἰωνίου Βασιλείας τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ!

Κλείνουμε ἐν συγκινήσει μὲ ὅσα γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸν Μαθητή του Ἀπόστολο Τιμόθεο, τὰ ὁποῖα θεωροῦμε ὅτι ἀκοῦμε νοερῶς καὶ εὐκρινῶς νὰ μᾶς μεταφέρει καὶ τονίζει ὁ σύγχρονος Ἀπόστολος καὶ Ἱεράρχης τοῦ Χριστοῦ Μακαριστὸς Ἐπίσκοπος Μαγνησίας Χρυσόστομος Νασλίμης πρὸς ὅλους μας, ὡς τέκνα του πνευματικὰ καὶ ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ:

«Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ... δίωκε (νὰ ἐπιδιώκεις) δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα· ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ (κράτησε) τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἥν καὶ ἐκλήθης... παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὅν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν!» (Α΄ Τιμ. στ΄ 11-16).

Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα καὶ εὐχαριστία!

Πηγὲς καὶ Βοηθήματα

Ἀρχεῖα Ἐπιστολῶν - Ἐγγράφων - Κειμένων

– Ἀρχεῖον Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου (Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Κάνιγγος 32, Ἀθήνα).

– Ἀρχεῖον Διαυλείας Ἀκακίου.

– Ἀρχεῖον Ἐπαμεινώνδα Ἀθ. Πριμάλη.

– Ἀρχεῖον Εὐλογίου Κουρίλα (Κορυτσᾶς).

– Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γ.Ο.Χ. Δημητριάδος.

– Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Χορτοκοπίου Ἐλευθερουπόλεως.

– Ἀρχεῖον Κων/νου Κόμνιου (ΠΘΕΟΚ).

– Ἀρχεῖον Μερκουρίου Καλοσκάμη (Κνωσοῦ).

– Ἀρχεῖον Πέτρου Ἀστυφίδη (Ἀστορίας)

– Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Κιούση (Ἀρχ/που, Γραφείων Ἱερᾶς Συνόδου).

– Ἀρχεῖον Χρυσοστόμου Νασλίμη (Μαγνησίας, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γ.Ο.Χ. Δημητριάδος καὶ Πρωτ. π. Γεωργίου Κεπάπογλου).

– Ἀρχεῖον Ταλαντίου Ἀκακίου Παππᾶ (Ἀρχ/που).

Βιβλία - Ἐργασίες - Φυλλάδια

– Ἀκακίου Παππᾶ Ἀρχιμανδρίτου, Ἀπάντησις εἰς Λιβέλλους, Ἀθῆναι 1957.

– Ἀκακίου Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Ἀττικῆς καὶ Διαυλείας, Χάριν τῆς Ἀληθείας - Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ προσβολῆς μνήμης τεθνεῶτος, Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας, 1985.

– Anastasios Hudson, Metropolitan Petros of Astoria - A Microcosm of the Old Calendar Movement in America, 2004.

– Ἀντωνίου Μουστάκα Μοναχοῦ Ἁγιορείτου, Τρίπλοκος Σφενδόνη, ἤτοι Σύντομος Ἑρμηνεία εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, εἰς τὴν Κυριακὴν Προσευχήν, εἰς τὸν Πεντηκοστὸν Ψαλμὸν καί τινα ἄλλα, Ἅγιον Ὄρος 1965.

– Ἀντωνίου Μουστάκα Μοναχοῦ Ἁγιορείτου, Σύντομος Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις, Λάρισα 1967.

– Ἅπαντα Πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου Καβουρίδου (1871-1955), τ. Α΄ καὶ τ. Β΄, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Νικοδήμου Ἑλληνικοῦ Γορτυνίας, 1997.

– Ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀριθ. πρωτ. 16-ΙΙ, τῇ 15ῃ/28ῃ Σεπτεμβρίου 1971 (ἡμέτερον Ἀρχεῖον).

– A Time to Choose-The Truth about the Free Serbian Orthodox Dioceses, Monastery of the Holy Mother of God, Third Lake, Illinois, 1981.

– Βίκτωρος Ματθαίου Καθηγουμένου, Χαρούμενα Μηνύματα, 17/30 Ὀκτωβρίου 1971.

– Διασάφησις περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, Σεβ/των Μητροπολιτῶν Δημητριάδος Γερμανοῦ, Πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου, Ἀθῆναι 1935.

– Dominique Beaufils ἱερέως ἰατροῦ ὀγκολόγου, Ὀρθόδοξη προσέγγιση στὴν ἀσθένεια καὶ τὸ θάνατο, ἐκδ. «Παρρησία», Ἀθήνα 2017.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Πανιερωτάτου Προέδρου Ἐκκλησίας Παλαιοημερολογιτῶν κ.κ. Χρυσοστόμου - Πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον Χριστεπώνυμον Πλήρωμα, Ἀθῆναι 1954.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἑορτολόγιον 2012 (Ἀφιερωμένον εἰς τὸν μακαριστὸν Ἐπίσκοπον Κυκλάδων κυρὸν Παρθένιον Σκουρλῆν).

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἡμεροδείκτης (Τοίχου) ἔτους 1963.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἡμεροδείκτης τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου 2003 (Ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἀοίδιμον Πρωθιεράρχην Ἐπίσκοπον Ταλαντίου κυρὸν Ἀκάκιον).

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἡμερολόγια Ἐγκόλπια ἐτῶν 1969-1979.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ὁ Νόμος 4301/2014 γιὰ τὴν Νομικὴ μορφὴ τῶν Θρησκευτικῶν Κοινοτήτων στὴν Ἑλλάδα, Ἀθῆναι 2019.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, «Οὕτω φρονοῦμεν οὕτω λαλοῦμεν», Ἀθῆναι 1974.

– Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ., Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ Παλαιοημερολογιτικοῦ, Ἀθῆναι 1958.

– Ἐνισλείδου Μ. Χρήστου, Αἰκατερίνα ἡ Ἁγία καὶ πάνυ ὡραία Ὑπατία, Ἀθῆναι 1954.

– Ἐπιτροπῆς Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ., Ἡ Πέτρα τῆς Ἀμωμήτου Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς ἡμῶν Πίστεως - Ὁ Ἀγὼν καὶ ἡ Ἀλήθεια περὶ τοῦ Πατρίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, Ἀθῆναι 1953.

– Εὐθύμιος Μπαρδάκας Ἀρχιμανδρίτης, Ὁ Δρόμος τῶν Ὀρθοδόξων, Ἀθῆναι 1980.

– Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀγὼν κατὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, Παιανία 2008.

– Θεοδωρήτου Μοναχοῦ Ἁγιορείτου, Ἀναίρεσις ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων, Ἅγιον Ὄρος-Ἀθῆναι 1973.

– Ἱερὰ Σύναξις Ἐφημερίων-Ἐπιτρόπων-Ἱεροψαλτῶν καὶ Συνεργατῶν Ι.Μ.Π.&Σ., ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γ.Ο.Χ. Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος, Ἐν Πειραιεῖ 1973.

– Ἱερὲς Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, τὴν Μυροβόλο Χίο καὶ τὴν Ἀμερική, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀστορίας κ. Πέτρου, Ἀθῆναι 1990.

– Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πατρίου Ἡμερολογίου Καβάλας - Ὁ ὑπὲρ τῆς Πατρώας Πίστεως Ἀγὼν τῶν Γ.Ο.Χ. Καβάλας, ἐκ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Ἑλληνικῆς Θρησκευτικῆς Κοινότητος αὐτῶν, Καβάλα 2007.

– Ἱστορικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, ἔκδ. Ἀδελφότητος Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, ἄ.τ., 1989.

– Καραμήτσου-Γαμβρούλια Σταύρου, Ἡ Ἀγωνία ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ, Ἀθῆναι 1961.

– Καραμήτσου-Γαμβρούλια Σταύρου, Αἱ χειροτονίαι τῶν Γ.Ο.Χ. ἀπὸ Κανονικῆς Ἐπόψεως - Ἀπάντησις εἰς βδελυρὰν συκοφαντίαν, Ἀθῆναι 1997.

– Κλήμεντος Ἐπισκόπου Γαρδικίου, Ὁ Ἅγιος Φιλάρετος τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς - Ἕνας Σύγχρονος Ἀσκητὴς καὶ Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης (1903-1985), Φυλὴ Ἀττικῆς 2015.

– Κρουσταλάκη Γεωργίου, Ὁ Γέρων Ἠλίας Τσακογιάννης - Ἐπίσκοπος Μοναχός, ἔκδ. Ἱ. Ἡσυχαστηρίου «Ἡ Μήτηρ τοῦ Ἠγαπημένου», Κλειδὶ Θηβῶν 2000.

– Κωνσταντίνου Ν. Καλλινίκου Πρωτοπρεσβυτέρου, Πρακτικαὶ Ὁμιλίαι εἰς τὰ Κυριακὰ Εὐαγγέλια, ἔκδ. δευτέρα, «Ζωή», Ἀθῆναι 1930.

– Λόη Γεωργίου Νεκταρίου, Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων Γερμανός. Βίος-Δράση (1958-1990), Διδακτορικὴ Διατριβή, Θεσσαλονίκη 2006.

– Μάρκου Μοναχοῦ (Χανιώτου) καὶ Συνοδίας, Τὸ «Ποιμαντικὸν Γράμμα» τῆς Ἱεραρχίας καὶ τὸ Σκάνδαλον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ - Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μ. Ἀρχιεπίσκοπον κ.κ. Θεόκλητον καὶ Σ. Ἱεραρχίαν, Ἀθῆναι 1959.

– Μουρατίδου Δ. Κων/νου, Ἡ Οὐσία καὶ τὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διδασκαλίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Διατριβὴ ἐπὶ Ὑφηγεσίᾳ, Ἐν Ἀθήναις 1958.

– Νικοδήμου Μίλας Ἐπισκόπου Ζάρας καὶ Δαλματικῆς, Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου, Ἐν Ἀθήναις 1906.

– Παρθενίας Μοναχῆς, Ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Μερκούριος, ἔκδ. Μερκουρείου Ἱδρύματος, ἐπιμελ. Διον. Μπατιστάτου, Πειραιεὺς 1989.

– ΠΘΕΟΚ, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ τρόπου τῆς Χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Γ.Ο.Χ. τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1964 (χειρόγραφο κείμενο).

– ΠΘΕΟΚ, Ὀφειλομένη ἀπάντησις εἰς τὸ ἔντυπον «Χαρούμενα Μηνύματα», Ἀθῆναι 1971.

– ΠΘΕΟΚ, Πραγματεία Περὶ τῶν Σχέσεων Κλήρου καὶ Λαοῦ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθῆναι 1964.

– Σύντομος Βιογραφία τοῦ Ἀειμνήστου Ἁγίου Μαγνησίας Κυροῦ Χρυσοστόμου, στὸ ἔργο Ἐπισκόπου Χρυσοστόμου, 365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα, ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, Θεσσαλονίκη 1978.

– Σύντομος Βιογραφία τοῦ Μαγνησίας κυροῦ Χρυσοστόμου Νασλίμη, Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, ἄ.χ. (δακτυλογραφημένο κείμενο).

– Σύντομη Ἱστορία τῆς Μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς Αὐτῆς, ἔκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, Ἀθήνα - Μάρτιος 2015.

– Ὑπόμνημα Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐν Ἀθήναις - Πρὸς τὸ Πανορθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον τὸ ἐν Ρόδῳ κατὰ Σεπτέμβριον 1961 συνερχόμενον (7/20 Σεπτεμβρίου 1961).

– Ὑπόμνημα Καθηγουμένου Βίκτωρος Ματθαίου - Πρὸς τὸ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Συνέδριον τὸ κατὰ Σεπτέμβριον 1961 συνερχόμενον, ἔκδ. τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Δεσποτικῆς Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κρονίζης-Κουβαρᾶ Ἀττικῆς, 1961.

– Φιτζέραλδ Θωμᾶ, Οἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἐκτὸς Ρωσίας Ρωσικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες κατὰ τὴν χρονικὴ περίοδο 1921-1971, Διδακτορικὴ Διατριβή, Θεσσαλονίκη 1985.

– Χρυσοστόμου Κιούση Ἀρχιμανδρίτου (κατόπιν Μητροπολίτου Γ.Ο.Χ. Θεσσαλονίκης καὶ ἐν τέλει Ἀρχιεπισκόπου Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος), Τὰ Ἀπομνημονεύματά μου, ἄ.τ.χ..

– Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης, Κρίσεις ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας, Βόλος 1952.

– Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Πρώην Φλωρίνης, Διαλέξεις περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως καὶ περὶ τῆς θείας ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων, Βόλος 1953.

– Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ ἡμερολογιακὴ καινοτομία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀρθοδόξῳ ἑορτολογικῇ λατρείᾳ, Εἰσήγηση στὸ Β΄ Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Γ.Ο.Χ. στὴν Ἀθήνα τὴν 27.10.1958 (δακτυλογραφημένο κείμενο).

– [Χρυσοστόμου Νασλίμη Ἀρχιμανδρίτου], Ὑπόμνημα ἀφορῶν τὸ Παλαιοημερολογιτικὸν ζήτημα - Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. ΠΘΕΟΚ Παραρτήματος Βόλου, Βόλος 1958.

– Χρυσοστόμου Ἐπισκόπου, 365 Ψυχωφελῆ Σαλπίσματα, ἔκδ. Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς «Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ» Ἐλευθερουπόλεως, Θεσσαλονίκη 1978.

– Χρυσοστόμου Σεβ/του Ἐπισκόπου Γ.Ο.Χ. Μαγνησίας, Λόγος Πανηγυρικὸς περὶ τῆς θριαμβευτικῆς νίκης τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως, Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθῆναι 1963.

Ἐγκυκλοπαιδεῖες

– Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. 7, «Στρατηγικὲς Ἐκδόσεις», Ἀθήνα 2012.

Ἐφημερίδες - Περιοδικὰ

– «Ἁγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» Βόλου (ἐτῶν 1954, 1955, 1958, 1962, 1963).

– «Ἅγιος Κυπριανός» (ἐτῶν 1969, 1970, 1972).

– «Ἀθηναϊκή» (ἐτῶν 1962, 1964).

– «Ἀνάπλασις» (ἔτους 1962).

– «Ἀπόστολος Βαρνάβας» Κύπρου (ἔτους 1961).

– «Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος» (ἐτῶν 2015, 2017, 2019).

– «Ἔθνος» Ἀθηνῶν (ἔτους 1963).

– «Ἑλληνικὴ Ἡμέρα» Ἀθηνῶν (ἐτῶν 1951, 1952).

– «Ἐμπρὸς» Ἀθηνῶν (ἔτους 1951).

– «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας», Ἐπίσημον Δελτίον Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος (ἐτῶν 1949 ἑ.).

– «Θεολογία» (ἔτους 1961).

– «Θεσσαλία» Βόλου (ἔτους 1962).

– «Κοινωνία» - Π.Ε.Θ. (ἔτους 1991).

– «Μακεδονία» Θεσσαλονίκης (ἐτῶν 1960, 1962).

– «Ὁ Φάρος τῆς Ὀρθοδοξίας» - ΠΘΕΟΚ (ἐτῶν 1964-1965).

– «Orthodox Christian Witness» Σηàτλ Η.Π.Α. (ἔτους 2003).

– «Ὀρθόδοξος Λόγος» (ἐτῶν 1973-1975).

– «Τὰ Πάτρια» (τ. 13/1979).

– «Ταχυδρόμος» Βόλου (ἐτῶν 1955, 1973).

– «Φῶς Ὀρθοδοξίας» Ἁγίας Τριάδος Ν. Λιοσίων (ἔτους 1985).

– «Χριστιανικὴ Ἀλήθεια» Βόλου (ἔτους 1962).

Ἱστότοποι-Ἱστολόγια (Διαδίκτυο)

– Aspromavro.net .

– Βῆμα Ὀρθοδοξίας.

– Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος.

– Greek Orthodox Christian Television: The Funeral of Bishop Chrysostomos of Magnesia (1910-1973).

– Ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου.

– Ὀρθόδοξη Ὁμάδα Δογματικῆς Ἔρευνας.

– Πεμπτουσία.

– Royalchronicles.gr .

Πίνακας Ὀνομάτων καὶ Θεμάτων

(Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου)

Ἀβέρκιος Ἀρχ/πος Συρακουσῶν (ΡΟΕΔ) 183 (ὑποσημ.), 242, 553.

Ἀγάπη Θεοῦ 66, 67, 71, 93, 168, 177, 285, 477.

Ἀγάπη πλησίον 66, 68, 71, 168, 177, 457, 461, 471, 477-478, 588.

Ἀγάπη Χριστιανικὴ 32, 76, 130, 136, 139, 181, 255, 270 (ψύχρανση), 273, 298 (ὄχι δικαστήρια), 313, 339, 370 (κλονισμός), 404 (ἔκκληση), 456, 457, 466 (φιλαυτία), 476, 477-478, 482, 496, 536 (ἔκκληση πρὸς τοὺς Νεοημερολογῖτες), 549, 565, 571, 586, 590, 592, 594.

Ἁγία Γραφὴ 124, 125, 463-465, 593.

Ἅγιος Ἀπόστολος Νέος (Ναὸς Βόλου) 56, 174.

Ἅγιος Γρηγόριος Θεολόγος 301-302 (πραγματεία σὲ συνέχεια ἄρθρων).

Ἀθανάσιος Ποστάλας Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος 443 (ὑποσημ.), 597 (Μνημόσυνο κυροῦ Χρυσοστόμου Μαγνησίας).

Ἀθηναγόρας Πατριάρχης Κων/λεως 38, 57 (ὑποσημ.), 147, 157-158, 216, 217, 349 (ὑποσημ.), 446, 506 (ὑποσημ., ἔνθα ὑπόμνημα Κατηχητῶν Ἀθηνῶν μὲ Ὀρθόδοξες προτάσεις), 522 (ὑποσημ.), 574 (ὑποσημ., θάνατος αὐτοῦ), 575 (ὑποσημ.).

Αἰκατερίνη πάνσοφος Ἁγία 113-117, 286.

Αἵρεση/αἱρετικοὶ 23, 24, 26, 28, 31, 47, 124, 125, 154, 192, 197, 204, 214, 257, 270, 280-281, 391, 392-393, 400, 464, 575 (ὑποσημ.), 577 (ὑποσημ.).

Ἀκάκιος Ντοῦσκος Ἐπίσκοπος Καναδᾶ 547 (χειροτονία), 549, 553 (καὶ ὑποσημ.), 579 (ὑποσημ.).

Ἀκάκιος Παππᾶς Ἀρχιμανδρίτης, εἶτα Ἐπίσκοπος Ταλαντίου 60, 74, 84, 86, 102, 103, 105, 106, 108, 109-110, 129 (ὑποσημ.), 135, 136, 137, 144-146, 148-149, 157, 175, 180, 181, 183-184 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Ταλαντίου), 186, 187, 189, 190-194 (διωγμός), 194 (χειροτονίες Κληρικῶν, ὑποσημ.), 198 (ὑποσημ.), 199 (ὑποσημ.), 202, 208, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 227, 229, 232, 233 (ὑποσημ.), 234 (ὁρισμὸς ὡς Ἀρχιεπισκόπου), 235, 236, 239 (ὑποσημ.), 241 (ὑποσημ.), 252, 258, 265, 267, 277, 308 (κοίμηση), 309 (ἐξόδιος), 310, 311, 315, 321, 326 (μνημόσυνο), 334, 339 (κατὰ Ἀρχ/πο Λεόντιο: Πρῶτος τῇ τάξει καὶ ὄχι Ἀρχ/πος), 360, 500 (πιστοποίηση ἀπὸ τὴν ΡΟΕΔ τῆς κανονικότητος τῆς χειροτονίας του).

Ἀκάκιος Παππᾶς (νεώτερος), εἶτα Ἐπίσκοπος Διαυλείας 122 (ὑποσημ.), 180, 183, 189, 195, 198 (ὑποσημ.), 224, 225, 232 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Διαυλείας), 233 (ὑποσημ.), 234 (ὑποσημ.), 236, 241 (καὶ ὑποσημ.), 265, 274, 309, 310 (ὑποσημ.), 311, 312, 313, 316 (ὑποσημ.), 324, 326, 338, 346, 382 (ὑποσημ.), 403, 411, 425, 428, 432, 435, 438, 440, 498, 502 (δυσάρεστες προρρήσεις Ἀρχ/που Λεοντίου), 532, 537 (ὑποσημ.), 542, 543 (διασπαστικὴ τακτική), 549 καὶ 551 (παρέμβαση ἐπεισοδιακὴ στὴν ἐνθρόνιση Χαλκίδος), 550 (καὶ ὑποσημ., ἔνθα ἐκδίωξή του ἀπὸ τὸν Σεβ. Μαγνησίας στὴν πρόταση γιὰ μυστικὴ προαγωγὴ κληρικοῦ), 551 (καὶ ὑποσημ., ἐπιβολὴ Συνοδικῆς ποινῆς καὶ εἶτα ἄρση καὶ ἐπανένωση), 565, 579 (ὑποσημ.), 580 (καὶ ὑποσημ., ἀποχώρηση ἀπὸ τὴν Σύνοδο γιὰ κακοδιαχείριση), 586 (ὑποσημ.), 594.

Ἀκολασία 473-474.

Ἀλέξανδρος Γερμανίας (ΡΟΕΔ) 121, 242.

Ἀλήθεια 35, 47, 92, 113, 125, 146, 150, 151, 218, 223, 259, 281, 284, 292, 366, 496, 534, 587, 598.

Ἀμερικὴ 57-58, 61, 80, 81, 87, 101 (καὶ ὑποσημ.), 110, 111, 118, 121, 140, 179, 180, 181, 183, 184, 192, 193, 211, 212, 213, 223, 232, 233, 241 (καὶ ὑποσημ.), 243, 255, 264 (ὑποσημ.), 309, 321, 353, 360, 437, 506, 514, 515, 550, 552-554, 557 (ὑποσημ.), 558, 559, 560, 579, 581.

Ἀμπελῶνας Λαρίσης 41, 42, 498.

Ἀναγνωστόπουλος Νικήτας (νομικὸς) 411, 442.

Ἀναστάσιος Μητροπολίτης Πρωθιεράρχης ΡΟΕΔ 80, 81, 85, 122 (ὑποσημ.), 142, 181, 183, 207, 208, 211, 212, 213 (ὑποσημ.), 236, 242, 255 (ὑποσημ.), 347 (παραίτηση λόγῳ ἡλικίας), 365, 413 (κοίμηση), 414.

Ἀνδρέας Ἐπίσκοπος Πατρῶν 556, 564 (χειροθεσία), 568 καὶ 572 (Ἀρχιεπίσκοπος Ματθαιϊκῶν).

Ἀνδρέας Ἀρχ/πος Ρόκλαντ (π. Ἀδριανὸς Ριμαρένκο) ΡΟΕΔ 233 (ὑποσημ.), 552-553.

Ἀνεμπόδιστος Μπότσης Ἀρχιμανδρίτης 343, 372, 383, 386.

«Ἀντιοχειανὸ Σχίσμα» 268-272.

Ἀντώνιος Θανάσης Μεγαρίδος 578 (ὑποσημ., χειροτονία), 579 (ὑποσημ.), 586 (ὑποσημ.).

Ἀντώνιος Κουτσονικόλας Ἱερομόναχος 291-292 (καὶ ὑποσημ.).

Ἀντώνιος Μητροπολίτης Κιέβου (ΡΟΕΔ) 209, 211.

Ἀντώνιος Μουστάκας Μοναχὸς 57, 58, 65, 75, 79 (ὑποσημ.), 84 (ὑποσημ.), 164, 189, 299-300, 340 (ὑποσημ.), 389, 412, 413 (ὑποσημ.).

Ἀντώνιος Παπακαλούσιος Ἱερεὺς 106, 108, 291, 316 (ὑποσημ.), 343, 372, 383, 384, 433 (χειροθεσία σὲ Ἀρχιμανδρίτη), 518.

Ἀντώνιος Ρῶσος Μοναχὸς Σαββαΐτης 120, 121, 123 (ὑποσημ.), 141, 142-144, 183, 209, 214.

Ἀντώνιος Χαλκιᾶς Ἱερομόναχος 437 (Ἐφημέριος Καβάλας).

Ἀπόστολοι Ἅγιοι 25, 72, 104-105, 112-113, 279, 474.

Ἀρειανοὶ 280, 302, 392-393.

Ἀρετὴ 43, 167, 176, 583, 591 (ὑπόδειγμα).

Ἀρσένιος Σάλτας Μπροῦκλιν 57-58, 61-63.

Ἀσθένεια 33, 87, 220, 346, 350, 384 (καὶ ὑποσημ.), 424, 441, 445, 448, 453, 463, 480-482 (πνευματικὸ νόημα), 484, 487, 488 (ὄχι «τιμωρία»), 489, 491 ἑ., 521, 524, 583, 586, 590.

Αὐγουστῖνος Καντιώτης Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Μητροπολίτης Φλωρίνης) 325, 504-505, 506 (χειροτονία του ὡς Φλωρίνης).

Αὐξέντιος Πάστρας Ἀρχιμανδρίτης, εἶτα Ἐπίσκοπος Γαρδικίου (Ἀρχιεπίσκοπος ΓΟΧ) 74, 84, 106, 117, 129 (ὑποσημ.), 187, 189, 198 (ὑποσημ.), 229 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Γαρδικίου), 230, 232, 233 (ὑποσημ.), 237, 245 (ὑποσημ.), 265, 309, 310 (Τοποτηρητής), 311-320 (τὰ τῆς ἐκλογῆς του ὡς Ἀρχιεπισκόπου), 323, 324, 325, 330, 331, 332, 337, 340 (ἀντίρρηση Ἀρχ/που Λεοντίου γιὰ τὸν τίτλο τοῦ Ἀρχ/που), 340 (ὑποσημ.), 341-342, 352, 356, 363 (ὑποσημ.), 366 (ἐπίκριση ἀπὸ Ἀρχ/πο Λεόντιο γιὰ βαθμὸ Ἀρχ/που), 366 (καὶ ὑποσημ., γιὰ χειροτονία Ἱερέως ἐν Δράμᾳ), 371, 381, 382, 385, 386, 403, 411-412, 413, 425, 428, 435, 437, 438, 440, 442, 493, 498, 500-501, 505 (ὑποσημ.), 507, 511, 515 (ὑποσημ., ἔνθα ἐπίκριση ἀπὸ ΡΟΕΔ κοινωνίας αὐτοῦ μετὰ «Ἐλευθέρων Σέρβων»), 519, 520 (καὶ ὑποσημ., ἔνθα διαμαρτυρίες αὐτοῦ γιὰ τὸν Δωρόθεο Τσάκο), 521 (ὑποσημ., ἔνθα ἀναφορὰ στὸ θέμα τοῦ Πορτογαλίας Γαβριὴλ ποὺ στοίχισε τὴν διακοπὴ κοινωνίας μὲ τὴν ΡΟΕΔ), 532, 537 (ὑποσημ.), 538, 540-541 (στὴν προσχωρήσασα στὸ Πάτριο Μονὴ Ἁγίου Κυπριανοῦ), 543, 546, 547 (νέες χειροτονίες), 548 (διαμαρτυρία ἐναντίον του ἀπὸ Σεβ. Μαγνησίας), 549 (συλλείτουργα, ἐνθρονίσεις), 550 (ὑποσημ., αὐθαιρεσία στὶς χειροτονίες), 552 (ἀστάθεια χαρακτῆρος πρὸς ζημίαν ἱ. Ἀγῶνος), 552-554 (ταξίδι στὶς Η.Π.Α.), 557 (ὑποσημ.), 558, 559, 563 (ὑποσημ.), 564, 565, 566 (ὑποσημ.), 571 (πρὸς Ρώσους ἐπὶ τῆς χειροθεσίας Ματθαιϊκῶν), 572 (ὑπογραφὴ ὡς «Ἀθηνῶν»), 574 (ὑποσημ.), 578 (ὑποσημ., νέες χειροτονίες, ἔλλειψη Συνοδικότητος), 579 (ὑποσημ.), 580 (καὶ ὑποσημ.), 581 (ἐνημέρωση Ρώσων περὶ Ἀστορίας Πέτρου,

καὶ ὑποσημ., προσχώρηση Κορινθίας Καλλίστου), 582 (ἐπίρριψη εὐθυνῶν σὲ Εὐγένιο Τόμπρο καὶ Παντελεήμονα Βοστώνης), 584, 586 (ἐπικήδειος στὸν Μαγνησίας Χρυσόστομο), 594 (40νθήμερο Μνημόσυνο κυροῦ Χρυσοστόμου Μαγνησίας), 596 (Μνημόσυνα), 597.

Αὐτογνωσία 349, 450-451, 485 (ὑποσημ.).

Ἄφεση ἁμαρτιῶν 24-30.

Ἀφορισμὸς 174-175 (ἐπιβολὴ σὲ συκοφάντη), 374.

Βάπτισμα ἅγιο 104, 113, 151, 287 (ὑποσημ.), 446, 508-509, 555 (τύπος) – ἐν διωγμῷ 40.

Βασιλειάδης Παν. Γεν. Γραμματεὺς Κοινότητος Θεσ/νίκης 164-165, 195, 356, 372, 376-377, 379, 386, 412, 428.

Βενέδικτος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων 87 (ὑποσημ.), 89 (ὑποσημ.), 90, 91, 119, 144-145, 147, 237, 396.

Βενιζέλος Σοφοκλῆς 38 (ὑποσημ.), 54, 55.

Βιβλιοθήκη/βιβλία 59, 173, 228, 305, 306, 408, 429, 491 (ὑποσημ.), 517-518, 527, 591.

Βίκτωρ Ματθαίου Καθηγούμενος Ἐκδότης 76, 197, 198 (ὑποσημ.), 199 (ὑποσημ.), 204, 368 (ὑποσημ.), 541, 555, 556, 557 (καὶ ὑποσημ.), 565, 582.

Βιτάλιος Ἀρχ/πος Καναδᾶ (ΡΟΕΔ) 120, 235, 242, 553.

Βόλος 40, 43, 49, 56, 61, 70, 78, 94, 95, 96, 105, 125, 139, 140, 161, 162, 163, 167, 171, 174, 176, 193, 228, 232, 246, 247, 274, 278, 305, 306, 318, 319, 324, 333-334, 337, 351, 352, 354, 361, 382 (ὑποσημ.), 384, 386, 406, 407, 408, 412, 413 (ὑποσημ.), 421, 422, 429, 430, 441, 480, 481, 485, 488, 493, 498, 502, 503, 507, 511, 512, 516, 517, 524, 528, 529, 534, 539, 548, 576, 592, 594, 596, 597 – σεισμοὶ 64-66, 162, 164.

Βούνενα Λαρίσης 65 (ὑποσημ.).

Βρεττᾶκος Παν., θεολόγος 111, 118, 136, 195, 197, 198 (ὑποσημ.), 301.

Γαβριὴλ Καλαμισάκης, Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Κυκλάδων) 106, 129 (ὑποσημ.), 343, 372, 383, 578 (ὑποσημ., χειροτονία), 579 (ὑποσημ.), 580 (καὶ ὑποσημ., ἀποχώρηση ἀπὸ τὴν Σύνοδο γιὰ κακοδιαχείριση), 586 (ὑποσημ.).

Γαβριὴλ Λίβερης Ἀρχιμανδρίτης 62 (ὑποσημ.), 164 (Μνημόσυνο Θεσ/νίκης).

Γάμος 199, 248-252 (ἀπαγόρευση γιὰ Κληρικοὺς μετὰ τὴν χειροτονία), 474-476.

Γαστριμαργία 472-473.

Γενικὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο 64, 180, 189-190 (ὑποσημ.), 191, 317-318, 342, 357, 378 (ὑποσημ.), 436.

Γερμανὸς Βαρυκόπουλος Ἐπίσκοπος Κυκλάδων 35 (ὑποσημ.), 36, 37, 163 (Μνημόσυνο Θεσ/νίκης), 232 (ὑποσημ.), 345, 349, 562.

Γερμανὸς Μαυρομμάτης Μητροπολίτης Δημητριάδος 92-96, 161, 163 (Μνημόσυνο Θεσ/νίκης), 345, 567 (ὑποσημ., περὶ τῆς προσχεδιασμένης ἀποκηρύξεως ἀπὸ τοὺς Ματθαϊκούς).

Γερόντιος Μαριόλης Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος) 191, 232 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Σαλαμῖνος), 233 (ὑποσημ.), 265, 274, 309, 311, 312, 314, 315, 316, 324, 325, 332, 403, 411, 425, 428, 435, 439, 440, 492-493, 532, 547, 549, 552-554 (ταξίδι στὶς Η.Π.Α.), 557 (ὑποσημ.), 558, 559, 568 (ὑποσημ., γιὰ τίτλο «Πειραιῶς καὶ Σαλαμῖνος»), 578-579 (ἐγκύκλιος γιὰ θέμα Χάριτος, καὶ ὑποσημ.), 586 (ὑποσημ.), 594-595 (40νθήμερο Μνημόσυνο κυροῦ Χρυσοστόμου Μαγνησίας στὸν Πειραιᾶ).

Γεώργιος Γκράμπε Πρωθιερεὺς (ΡΟΕΔ) 553, 561.

Γεώργιος Κεπάπογλου Ἱερεὺς 28 (ὑποσημ.), 177, 443-444, 498 (χειροτονία), 499 (καὶ ὑποσημ.), 504, 517, 524, 527, 584, 597, 598.

Γεώργιος Μεταλληνὸς Ἱερεὺς-Καθηγητὴς 115 (ὑποσημ.).

Γεώργιος Προβάτας Ἁγ. Ὄρους Ἱερομόναχος 329 (ὑποσημ.), 362 (καὶ ὑποσημ.), 511.

Γεώργιος πρώην Νευροκοπίου 118 (καὶ ὑποσημ.).

Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ 56, 57-58 (ὑποσημ.), 73, 78, 79 (ὑποσημ.), 86, 91, 98 (ὑποσημ.), 99, 132, 133, 141, 146, 157, 160, 178, 183 (ὑποσημ.), 186, 218, 233, 247, 257, 261, 298-299 (προτροπὴ ἀποφυγῆς δικαστικῶν διενέξεων), 348, 353 (ἀνάγκη ἑνότητος), 371, 382, 392, 495, 515, 535, 536, 549, 560, 568, 570, 571, 573, 580 (ὑποσημ.), 581.

Γρηγόριος Παπαβλάχος Ἱερομόναχος 75, 84, 106, 127, 129 (ὑποσημ.), 187, 189, 198 (ὑποσημ.), 356 (ἀνεξαρτοποίηση).

Γυναίκα 28, 33, 42-43 (πονηρή), 44, 416, 419 (χριστιανικὴ ἐξύψωση-κοινωνικὴ προκατάληψη), 475, 476.

Δαμιανὸς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων 213 (ὑποσημ.).

Δημήτριος Πατριάρχης Σερβίας 210.

Διαθήκη Μαγνησίας Χρυσοστόμου 428-430.

Δίκη γιὰ «ἀντιποίηση ἀρχῆς» 161-163, 294 (ὑποσημ.), 399.

Διόδωρος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων 91.

Διονύσιος Ἐπίσκοπος Σέρβων ἐν Ἀμερικῇ 81-82 (καὶ ὑποσημ.), 83, 84, 85, 515 (καὶ ὑποσημ., ἐπικεφαλὴς τῶν «Ἐλευθέρων Σέρβων»), 516 (ὑποσημ.), 553.

Διονύσιος Καλάργυρος, Ἀρχιμανδρίτης 106, 129 (ὑποσημ.), 164, 187, 372, 528.

Διωγμοὶ/διώξεις κατὰ Γνησίων Ὀρθοδόξων 30, 32, 34-41, 44-45, 46, 50-52, 55, 99, 119, 126, 128, 132, 133, 138, 145, 146, 157, 158, 164, 190-194, 198, 201, 247, 248, 255, 279, 280, 283, 284, 292, 295-296, 297, 390-391, 395, 399, 433-434 (ἀποσφράγιση Ναῶν), 495, 535, 536, 542, 573-574 (καὶ ὑποσημ.).

Δοσίθεος Μοναχὸς Ἀόμματος Ἱεροψάλτης 136, 168, 528, 529.

Δωρόθεος Πριγκηπονήσων 159-160.

Δωρόθεος Κοτταρᾶς Ἀθηνῶν (ἀπὸ Λαρίσης) 78, 79 (ὑποσημ.), 89, 99, 117, 130 (ὑποσημ.).

Ἐγκαίνια 262 (Γενεθλίου Θεοτόκου Μπάλας καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου), 263 (Ἁγίου Γεωργίου Μεσημερίου Χαλκιδικῆς), 286-287 (Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν Δράμας), 288 (Ἁγίου Δημητρίου Καβάλας), 288, 289 (Γενεθλίου Θεοτόκου Σερρῶν), 290-291 (Προφήτου Ἠλιοὺ Βερδικούσσης), 351 (Τ. Προδρόμου Βόλου), 421 (Μονῆς Ἁγίων Θεοδώρων Πάρου), 421-424 (Μονῆς Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου), 443, 480 (Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Φαρσάλων), 546 (Πτωχοκομείου Κοζάνης).

Εἰρήνη 123, 124, 298-299 (προτροπὴ ἀποφυγῆς βλαπτικῶν δικαστικῶν διενέξεων), 299-300 (συμβολὴ στὴν ἀποφυγὴ διενέξεως γιὰ Εἰκονολογικὸ καὶ Χριστολογικὸ θέμα), 339 (ἀπαραίτητη γιὰ χειροτονία Ἐπισκόπων), 346, 371, 382, 455, 561.

Ἐκκλησία Χριστοῦ 113, 123, 124, 151-153, 279, 285 – διωγμοὶ 90, 184, 185 (ὑποσημ.), 212, 213, 255 (στὴν Ρωσία), 279, 280 – δόγμα ἑνότητος 127, 131 (ὑποσημ.), 151-152, 154, 155, 273, 392, 393 – κακὸ διασπάσεως 119, 144, 157, 200, 267, 269, 271, 283, 398, 543-545.

Ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα/συνείδηση 63, 273, 333 (ὑποσημ.), 361 (ὑποσημ.), 362, 407, 497 (ἔλλειψη).

Ἐλεημοσύνη 34, 37, 275, 276, 457.

Ἑλλάδα/Πατρίδα 32, 37, 83, 85, 86 (ὑποσημ.), 88, 89, 90, 91, 105, 116 (ὑποσημ.), 121, 122 (καὶ ὑποσημ.), 128, 129, 141, 148, 177, 203, 217, 219, 220, 221-222, 223, 230 (ὑποσημ.), 232, 235, 236, 238, 240, 243, 244, 252, 255 (καὶ ὑποσημ.), 257, 264, 266, 321, 336, 340, 341,

348, 353, 354, 359, 361, 365, 368, 382, 400, 414, 415, 416, 444, 445, 502, 515, 546, 554, 558, 559, 560, 562, 563 (ὑποσημ.), 564, 567, 568, 571, 572, 573, 574 (ὑποσημ.), 575, 579, 589.

Ἑλλάδος Ἐκκλησία 44, 50-51, 52, 89, 98, 99, 198, 201, 247, 248, 255, 297, 573-574 – μονομερὴς ἡμερολογιακὴ καινοτομία 126-127, 131-132, 157-158, 200, 283, 294-295, 393-394, 398, 569, 575-579 (ἀποτελέσματα σὲ μυστηριακὸ ἐπίπεδο).

Ἑλληνικὴ Θρησκευτικὴ Κοινότητα ΓΟΧ Θεσσαλονίκης 163-165, 195-196, 316 (ὑποσημ.), 331-332 (συνάντηση γιὰ τὴν βεβιασμένη ἐκλογὴ Ἀρχ/που καὶ Ψήφισμα), 376 (σύσκεψη γιὰ τὸ σχέδιο Κανονισμοῦ Διοικήσεως), 379 (Ψήφισμα ἐπὶ τοῦ θέματος, καὶ ὑποσημ.), 387 (ὑποσημ.), 389, 406, 410, 412, 425-428 (Πρακτικὸ Συσκέψεως), 431-432 (Ἑορτὴ Ἁγίου Δημητρίου), 497 (σύσκεψη), 510-511 (οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου Βόλου), 525 (ὑποσημ.), 548 (μὴ ἀποδοχὴ Θεσσαλονίκης Χρυσοστόμου), 549 (ὑποσημ., ἀποδοχὴ αὐτοῦ ὡς Ποιμενάρχου).

Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση/Πολιτεία 34, 35, 36, 37, 38, 50-51, 53-54, 55, 63 (ὑποσημ.), 98 (καὶ ὑποσημ.), 99-100, 102, 118, 134, 138, 165, 190, 201, 240, 247, 248, 283, 293, 294-296 (ὑπόμνημα πρὸς πολιτικούς), 297, 505 (ὑποσημ.), 535, 536, 538-539 (Βεβαίωση καταχωρήσεως Μυστηρίων), 574 (καὶ ὑποσημ.).

Ἐνεισλίδης Χ., θεολόγος 113-117, 286.

Ἑνότητα ἐκκλησιαστικὴ 52, 98, 130, 131 (ὑποσημ.), 157-158, 391, 405, 561, 565 – ὑπομνήματα 53-54, 119, 128-129, 129-130, 130-132, 391-396, 396 (τηλεγράφημα) – οὐνιτικὴ λύση ἀπαράδεκτη 38, 53, 88, 99, 100, 133, 201, 364 (ὑποσημ.), 496.

Ἐξομολόγηση 24-30, 42, 172, 245.

Ἐπιφάνιος Κιτίου Κύπρου 560, 563 (καὶ ὑποσημ., χειροθεσία), 564, 569-570 (ὑποσημ.).

Εὐγένιος Τόμπρος Πρωθιερεὺς 60 (ὑποσημ.), 80, 100, 286 (ὑποσημ.), 560 (καὶ ὑποσημ., στοὺς Ρώσους ἐν Ἀμερικῇ), 562 (ὑποσημ., ἀποτροπὴ ἑνότητος), 563 (ὑποσημ., παραδοχὴ λήψεως σφραγῖδος δωρεᾶς διὰ χειροθεσίας), 582 (μοιραῖο πρόσωπο/ἐγκάθετος Νεομ/τῶν).

Εὐλόγιος Κουρίλας Κορυτσᾶς 57, 62 (ὑποσημ.), 75, 76-79, 80, 85, 88 (ὑποσημ.).

Εὐχέλαιο ἱερὸ 42, 172.

Ἐφραὶμ Καραγιάννης Ἀρχιμανδρίτης 60-61, 80 (ὑποσημ.), 81, 82, 83, 84, 101-102 (καὶ ὑποσημ.), 351.

Ζαγορὰ Πηλίου 92, 331, 333.
Ζηλωτὲς Πατέρες Ἁγιορεῖτες 61, 79 (ὑποσημ.), 105, 164, 243, 264 (ὑποσημ.), 292 (ὑποσημ.), 299-300, 313, 319, 320, 333 (ὑποσημ.), 356, 544, 551 (ὑποσημ.), 574 (ὑποσημ., διεκδικήσεις ἀνοίκειες).
Ζούλιας Ἀντ. (Πρόεδρος ΠΘΕΟΚ) 334 (ὑποσημ.), 435.
Ζωγράφου Ἀδελφοὶ/Οἰκογένεια/Οἰκία 40, 176, 382 (ὑποσημ.), 485.
Ζωγράφος Θεόδωρος 305, 429.

Ἠθικὴ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς 416-419.
Ἠλίας Τσακογιάννης Δημητριάδος 533-534 (ἐπίσκεψη ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου), 535, 590 (στὴν ταφὴ τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου).
Ἡμερολόγιο ἐτήσιο 333, 352, 445, 447, 578 (ὑποσημ.).
Ἡμερολογιακὴ Μεταρρύθμιση/Καινοτομία 50-51, 88, 90, 102, 119, 126-127, 131-132, 137, 144, 200, 204, 206, 266, 283, 284, 294-295, 297, 393-394 (ἀντικανονικὸς τρόπος ἐπιβολῆς), 398, 445, 569 (ἀπόρροιες), 570, 587 – κατὰ Θεὸν λύση 98, 127, 129, 130, 131, 132, 134, 138, 154, 155, 156, 158, 202, 206, 215, 232 (ὑποσημ.), 399, 495, 496, 505 (ὑποσημ.), 506 (ὑποσημ.), 536.

Θάνατος 32, 51, 68, 70, 452-454, 478, 484, 486 (ὑποσημ.), 509 (ὑποσημ.), 524, 546, 583 (κοίμηση Μαγνησίας Χρυσοστόμου).
Θεία Εὐχαριστία/Κοινωνία 170, 469, 492 (ὑποσημ.), 509 (ὑποσημ.), – ἐν διωγμῷ 40, 44.
Θέκλα Κοσμίδου (Καβάλα) 447-448.
Θεοφάνεια Πατρίου 35 (ὑποσημ.), 117, 118, 148 (στὸν Βόλο), 190, 219, 264-266, 274, 323-324, 387 (καὶ ὑποσημ.), 403, 439-440, 502, 527.
Θεοφάνης Ταυρομενίας 112-113.
Θεόκλητος Ἀθηνῶν 117, 118 (ὑποσημ.), 128, 133 (ὑποσημ.).
Θεόκλητος Μοναχὸς Διονυσιάτης 101 (καὶ ὑποσημ.).
Θεόφιλος Ἰονέσκου Ἐπίσκοπος Σεβρῶν (ΡΟΕΔ) 182, 183 (ὑποσημ.), 501 (πιστοποίηση τῆς συμμετοχῆς του στὴν χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Ἀκακίου), 561 (ὑποσημ., οὗτος μέλος εἰσέτι τῆς ΡΟΕΔ κατὰ τὴν διάρκεια ἀποκαταστάσεως Ματθαιϊκῶν).
Θεόφιλος Τσίρμπας, Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Πατρῶν) 106, 117, 122 (ὑποσημ.), 127, 129 (ὑποσημ.), 187, 189, 198 (ὑποσημ.), 372, 383, 386, 425, 428.
Θεωνᾶς Μαργαριτόπουλος Ἀρχ/της Φαρσάλων 174-175, 415.
Θυμὸς 461-462.

Ἰάκωβος Ἀμερικῆς 81 (ὑποσημ.), 147, 216-217, 257, 396.
Ἰάκωβος Ἐλασσόνος 125 (καὶ ὑποσημ.), 126, 127.
Ἰγνάτιος Τσαντίλης (Ἰβηρίτης) Ἱερομόναχος 128, 372.
Ἰγνάτιος Μπέτσης Ἱερομόναχος 121 (καὶ ὑποσημ.).
Ἵδρυμα-Οἰκοτροφεῖο (Τσακὸς Ἁγ. Παρασκευῆς) 342, 411-412 (θεμέλιος λίθος), 544 (καὶ ὑποσημ.), 555, 556, 584 (καὶ ὑποσημ., ἔνθα ἀναφορὰ στὰ ἐγκαίνια ἐπισήμου ἐνάρξεως λειτουργίας του).
Ἱερατικὸ Συνέδριο Πανελλήνιο (Α΄) 74, (Β΄) 105-110, 112, (Γ΄) 147-150.
Ἱερεμίας Β΄ Κων/λεως Τρανὸς 129, 200, 398.
Ἱερώνυμος Ὅσιος τῆς Αἰγίνης 307-308, 368 (ὑποσημ.).
Ἱερωσύνη/Ἱερωμένοι 29, 149, 161-162, 174, 245, 248-252 (ἀνεπίτρεπτον γάμου μετὰ τὴν χειροτονία), 152, 269, 272, 333-334, 339, 554-555, 574 (ὑποσημ.).
Ἰουστῖνος Κολοτοῦρος Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Εὐρίπου) 372, 383, 386.
Ἰσίδωρος Ναζαρὲτ 91.
Ἰωακεὶμ Δημητριάδος 162, 175.
Ἰωάννης Βατάτζης Δούκας Ἅγιος 48-49.
Ἰωάννης Μαξίμοβιτς Ἀρχ/πος Ἅγιος (ΡΟΕΔ) 121 (καὶ ὑποσημ.), 122 (καὶ ὑποσημ.), 123 (ὑποσημ.), 144, 183 (ὑποσημ.), 242, 347 (συνεργία γιὰ ἐκλογὴ Μητρ. Φιλαρέτου), 546.

Καλλίνικος Σαραντόπουλος Ἀρχιεπίσκοπος ΓΟΧ Ἑλλάδος 541 (ὑποσημ.), 570 (ὑποσημ.).
Καλλίνικος Χανιώτης Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ 547 (χειροτονία), 549 (ἐνθρόνιση), 579 (ὑποσημ.), 586 (ὑποσημ.), 594, 596-597.
Καλλιόπιος Γιαννακουλόπουλος Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Πενταπόλεως) 75, 84, 558 (προώθηση Ματθαιϊκῶν πρὸς ΡΟΕΔ γιὰ ἀποκατάσταση ὑποδικίας τους), 560, 568.
Κάλλιστος Κορινθίας 556, 560, 563 (καὶ ὑποσημ., χειροθεσία ἀπὸ ΡΟΕΔ), 564, 566 (ὑποσημ.), 570 (ὑποσημ.), 581 (ὑποσημ., προσχώρηση στὴν Ἱερὰ Σύνοδο Ἐκκλησίας ΓΟΧ Ἑλλάδος).
Καλογερόπουλος Ἀθανάσιος 161, 162, 165 (καὶ Καλογεροπούλου Σοφία).
Καραμῆτσος Στ., θεολόγος 88 (ὑποσημ.), 91, 106, 112, 118 (ὑποσημ.), 119, 120, 121, 123 (ὑποσημ.), 127, 136, 141, 142, 144, 159, 160, 164, 181, 188, 195, 197, 198 (καὶ ὑποσημ.), 199, 204, 354, 368, 372, 385-386.

Κατάκριση/Καταλαλιὰ 450, 476-477.

Καταχώρηση Μυστηρίων (Βαπτίσεων, Γάμων) 51, 164-165, 201, 294 (ὑποσημ.), 296, 396, 494, 538-539 (καταχωριστέα ἀπὸ τὴν Πολιτεία).

Κατηγορίες ἄδικες 59-60, 92-96, 173-177, 223 (ὑποσημ.), 247 (ὑποσημ.), 252-259, 286, 353, 406, 537.

Κατηχητικὰ 215, 261, 262 (καὶ ὑποσημ.), 274, 428, 534, 591 (κατηχητής).

Κηδεῖες 253, 254, 257, 289-290, 291-292, 432, 584-589 (ἐξόδιος Μαγνησίας Χρυσοστόμου).

Κήρυγμα/Ὁμιλία 104, 168, 169, 171 (καὶ ὑποσημ.), 176, 177, 265, 266 (ὑποσημ.), 269, 274, 325, 326, 403, 411, 412, 423, 431, 432, 439, 441, 442-443, 489 («ἄφωνο» ὑπομονῆς στὸν πόνο), 585, 592, 597.

Κοίμηση Θεοτόκου (Ναὸς Βόλου) 39, 40, 56, 64-65, 66 (ὑποσημ.), 74 (ὑποσημ.), 161, 165, 170, 171, 173, 174, 176, 228, 351, 352, 382 (ὑποσημ.), 407, 429, 430, 433, 484, 487, 498, 529, 584-585, 596, 597.

Κοινότητα ΓΟΧ Βερδικούσσης 41, 331, 512-513, 525.

Κοινότητα ΓΟΧ Δράμας 103, 164, 286-287, 293 (Ἁγία Τριάδα Βαθυχωρίου), 331, 332, 366 (καὶ ὑποσημ. γιὰ χειροτονία Ἱερέως), 369, 437.

Κοινότητα ΓΟΧ Καβάλας 103, 164, 188 (ὑποσημ.), 196, 233 (ὑποσημ.), 262 (ὑποσημ.), 288, 293, 316 (ὑποσημ.), 331, 344, 350-351, 366 (ὑποσημ.), 376, 377-378, 407, 408-410, 436-437, 481-482, 496-497, 503 (ὑποσημ.), 509 (ἐπίσκεψη στὸν ἀσθενοῦντα Ἱεράρχη στὸν Βόλο), 557.

Κοινότητα ΓΟΧ Ροδόπης 103, 164 (Κομοτηνῆς).

Κοινότητα ΓΟΧ Σερρῶν 103, 164, 288, 331, 507, 549.

Κοινωνία ἐκκλησιαστικὴ Ἑλλήνων τοῦ Πατρίου καὶ Ρωσικῆς Διασπορᾶς 84, 123 (ὑποσημ.), 143, 182-184, 208, 215, 227, 229-231, 236, 239, 242, 255 (καὶ ὑποσημ.), 256, 500-501, 519-520, 521 (ὑποσημ., θλιβερὸ θέμα Πορτογαλίας Γαβριήλ), 523 (Συνοδικὴ βεβαίωση κοινωνίας), 531 (συλλειτουργία μὲ Ἐπίσκοπο Λαῦρο), 537, 563, 564-565, 571, 580 (ἡ μὴ ἀπόλυτη σύμπτωση ἐκκλησιολογικῶν διακηρύξεων δὲν τὴν ἐπηρέασε).

Κόμνιος Κων/νος (ΠΘΕΟΚ) 164, 198 (ὑποσημ.), 224, 226 (ὑποσημ.), 227, 318, 329 (ὑποσημ.), 331, 333, 334 (ὑποσημ.), 337 (ὑποσημ.), 356-357, 366, 369, 435, 482, 522 (ὑποσημ.,), 547, 577 (ὑποσημ.).

Κορδάτος Γιάννης, ἱστορικὸς 92-95.

Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας (ἑορτασμὸς) 277-285 (ἔτους 1963), 325, 504-505 (1967), 442-443 (1966).

Κύριλλος Ἀλεξανδρείας Ἅγιος 114, 115.

Κωνσταντῖνος Βασιλέας Ἑλλήνων 389-391 (Συνοδικὴ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν), 396, 397 (ὑποσημ.), 505.

Κωνσταντῖνος Ἐπίσκοπος Βρισβάνης (ΡΟΕΔ) 564.

Κωνσταντῖνος Καλλίνικος Πρωτοπρεσβύτερος 325.

Κωνσταντῖνος Παπαντωνίου Ἱερεὺς 74, 75, 77, 78, 84, 86, 87, 101, 106, 343.

Λαϊκοὶ 55, 103, 136, 336 (θέση τους στὴν Ἐκκλησία), 338 (δικαιώματα καὶ ὄχι ὑπερβολές), 339, 344, 356, 363 (ὑποσημ.), 371, 381 (θέση τους στὴν Ἐκκλησία), 388 (ἀρνητικὲς ὑπερβάσεις), 410, 425, 516, 544, 545, 547, 568, 578 (ὑποσημ.), 589.

Λαμπάκης Γεώργιος βυζαντινολόγος 116 (καὶ ὑποσημ.).

Λάρισα 41, 164, 331, 410, 433, 493 (καὶ ὑποσημ.), 518, 549.

Λατῖνοι 48-49 – διωγμοὶ κατὰ Ὀρθοδόξων 30-32, 101 (ὑποσημ.), 198.

Λαῦρος Ἐπίσκοπος Μανχάταν (ΡΟΕΔ) 531 (συλλειτουργία στὴν Ἑλλάδα), 552, 553, 561.

Λεόντιος Ἀρχιεπίσκοπος Χιλῆς καὶ Περοῦ (ΡΟΕΔ) 183 (ὑποσημ.), 193 (ὑποσημ.), 220 (καὶ ὑποσημ.), 221, 222, 224 (καὶ ὑποσημ.), 225, 226, 227, 228 (ἐπισκέψεις Β. Ἑλλάδος, Βόλου), 229 (χειροτονία Γαρδικίου Αὐξεντίου), 230-231 (χειροτονία Μαγνησίας Χρυσοστόμου), 232, 233 (εὔσημα), 234, 235, 236, 237, 238, 239-241, 242, 243-244 (χειροτονία Ἀστορίας Πέτρου), 245, 252-259 (ἀναίρεση συκαφαντιῶν ἐναντίον του), 314 (ὑποσημ.), 318 (ὑποσημ.), 319, 320, 321, 325, 327, 329, 334 (καὶ ὑποσημ.), 335 (περὶ «μικρᾶς ζύμης» τοῦ Πατρίου, περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων καὶ περὶ μὴ ἀποδοχῆς τῶν ἐπιζητούντων ἀρχιερωσύνη), 336 (περὶ Ἀστορίας Πέτρου, θέσεως λαϊκῶν στὴν Ἐκκλησία, νοήματος ἀγῶνος Πατρίου, Κληρικολαϊκοῦ Συνεδρίου), 337 (καὶ ὑποσημ.), 338, 339 (ἀντίθεση στὴν χειροτονία νέων ἐπισκόπων), 341, 345-346, 347 (γιὰ Σύνοδο ἐκλογῆς νέου Πρωθιεράρχου ΡΟΕΔ), 348 (εὐχαριστία γιὰ βοήθημα ὑπὲρ συμμετοχῆς του), 349, 350, 353, 354, 355 (Κανονικὴ θέση του ὡς πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι Σύνοδο τοῦ Πατρίου), 357, 359, 361, 362 (ὑποσημ.), 364 (ὑποσημ.), 365 (καὶ ὑποσημ.), 366 (ἐπίκριση Αὐξεντίου γιὰ βαθμὸ Ἀρχ/που), 368 (καὶ ὑποσημ.), 380-382 (ὁδηγίες σοφές), 384 (ὑποσημ.), 388 (ὑποσημ.), 413-414, 427 (ὑποσημ.), 436 (ὑποσημ.), 444, 501-502 (ἐπίκριση τῶν τριῶν Ἐπισκόπων ἐν Ἑλλάδι), 514-515 (ἐπίκριση τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐπισκόπων γιὰ ὑπογραφὴ κοινωνίας μὲ τοὺς «Ἐλευθέρους Σέρβους»), 516, 542, 546 (κοίμηση), 547, 551, 553 (ἀναφορὰ

Ἐπισκόπου Ρόκλαντ Ἀνδρέου), 561 (ὑποσημ.), 577 (καὶ ὑποσημ.).
Λεόντιος Μητροπολίτης (τῆς «Μετροπόλια») 80, 81, 85, 182, 414 (κοίμηση).
Λογγῖνος Χατζηστεφάνου Ἀρχιμανδρίτης 75, 88 (ὑποσημ.), 106.

Μαγγανάρης Στ. 372, 383, 498 (χειροτονία).
«Μακεδονικὸν Συνέδριον» (1961) 195-196.
Μᾶρκος Χανιώτης Μοναχὸς 133 (ὑποσημ.), 278, 372, 383, 386, 405 (ὑποσημ.), 421, 509.
Μαρξισμὸς 92, 282.
Μασωνία/μασῶνοι 154, 237, 282, 334, 524, 575 (ὑποσημ.), 590.
Ματθαιϊκοὶ 34, 80, 100, 105, 106, 108, 181, 192, 252, 256, 258, 266, 367, 499 (ὑποσημ.), 546 (ὑποσημ.), 554, 555, 557, 558, 559, 560, 561 (ὑποσημ.), 563 (ὑποσημ.), 564, 566-567 (καὶ ὑποσημ., προσχεδιασμένος ὁ χωρισμός τους), 568, 570 (καὶ ὑποσημ., ἡ χειροθεσία τους ἄκυρη), 571 (καὶ ὑποσημ.), 572, 573, 574, 577 (ὑποσημ.), 578 (ὑποσημ.), 579 (ὑποσημ.), 580 (ὑποσημ.), 581 (καὶ ὑποσημ.), 582.
Ματθαῖος Βρεσθένης 98, 202, 230 (ὑποσημ.), 554, 556, 557 (ὑποσημ.), 560 (ὑποσημ.), 562, 567 (ὑποσημ.), 568.
Ματθαῖος Λαγγῆς Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Οἰνόης) 75, 86, 149, 368 (καὶ ὑποσημ.).
Μαυροπαπαδοπούλου Δέσποινα 74 (ὑποσημ.), 174, 176, 429, 485-487, 490 ἑ. (ἡμερολογιακὲς σημειώσεις περιόδου ἀσθενείας νοσοῦντος Ἱεράρχου), 584.
Μέθη 465-466.
Μελετία Ἡγουμένη Μονῆς Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου 180.
Μελέτιος Μεταξάκης 50, 119, 129, 147, 156, 522 (ὑποσημ.).
Μελέτιος Πηγᾶς Ἀλεξανδρείας 129.
Μενεγᾶτος Δημήτριος 222, 224.
«Μετροπόλια» 80, 81, 85, 211.
Μερκούριος Καλοσκάμης Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος) 74, 84, 86, 106, 129 (ὑποσημ.), 187, 189 (καὶ ὑποσημ.), 190 (ὑποσημ.), 194 (ὑποσημ.), 198 (ὑποσημ.), 372.
Μετάνοια/Ἐξομολόγηση 29, 42, 159, 172, 175, 456, 466-469, 484, 502, 562.
Μιχαὴλ Ἀμερικῆς 81.
Μιχαὴλ Σαββόπουλος Ἱερεὺς Δράμας 106, 149, 287 (καὶ ὑποσημ.),

293 (Πρωθιερεύς), 303, 343, 366 (ὑποσημ.), 372, 383.

Μιχαλόπουλος Ἰω. 372, 383, 386.

Μνημόσυνα 163, 262-263, 286, 326, 594-597 (40νθήμερα κυροῦ Χρυσοστόμου Μαγνησίας), 596-597 (ἑπομένων ἐτῶν).

Μνηστεία ἱερολογηθεῖσα 251 (καὶ ὑποσημ.).

Μοναχὸς/Μοναχισμὸς 46, 88 (ὑποσημ.), 90, 165, 166, 168, 173, 193 (Κουρὰ Μεγάλου Σχήματος Βιογραφουμένου μας στὰ Βουλευτήρια Ἁγίας Ἄννης), 204, 214, 250 (ἀπὸ τὶς τάξεις του οἱ Ἐπίσκοποι), 303-305, 309, 423, 592.

Μονὴ Ἁγίας Αἰκατερίνης Σινᾶ 116.

Μονὴ Ἁγίου Κυπριανοῦ Φυλῆς 539-541.

Μονὴ Ἁγίου Μηνᾶ Ἀνθούσης 414.

Μονὴ Ἁγίου Νικολάου Παιανίας 60, 224 (καὶ ὑποσημ.), 225 (ὑποσημ.), 228-231 (χειροτονίες στὸν Ναὸ Ἁγίου Μηνᾶ), 309 (καὶ ὑποσημ.), 310, 326, 337 (ὑποσημ.), 543.

Μονὴ (Λαύρα) Ἁγίου Σάββα ἡγιασμένου 119, 209, 522 (ὑποσημ.).

Μονὴ Ἁγίου Σάββα Σερβίας Ἰλλινόϊς Η.Π.Α. 81, 553.

Μονὴ Ἁγίας Τριάδος Τζόρντανβιλ (ΡΟΕΔ) 121 (ὑποσημ.), 215, 254, 553, 569.

Μονὴ Ἁγίων Θεοδώρων Πάρου 421 (ἐγκαίνια), 509 (καὶ ὑποσημ.).

Μονὴ Ἄξιόν Ἐστιν Βαρυμπόμπης 139, 292.

Μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Ριζομύλου Βελεστίνου 161-163, 165-167, 262 (ἐγκαίνια), 429, 430, 480, 486 (ὑποσημ.), 550 (ὑποσημ.), 584, 589 (ταφὴ Μαγνησίας Χρυσοστόμου), 590, 592, 597.

Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Θρακομακεδόνων 68, 109, 139, 227, 263, 264 (ὑποσημ.), 286.

Μονὴ Μεταμορφώσεως Βοστώνης 553, 558, 561 (ὑποσημ.), 564 καὶ 565 (χειροθεσίες), 566 (ὑποσημ.).

Μονὴ Παναγίας Κερατέας (Ματθαιϊκῶν) 34, 53, 106, 126, 134, 149, 191 (ὑποσημ.), 202, 258, 562 (ὑποσημ.).

Μονὴ Παναγίας Ὁδηγητρίας Πορταριᾶς Πηλίου 40, 540.

Μονὴ Παναχράντου Μεγάρων 405.

Μονὴ Ταξιαρχῶν Ἀθικίων 564.

Μονὴ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Χορτοκοπίου 167, 303-307, 332-333, 369-370, 387 (ὑποσημ.), 407, 408, 409, 419, 420 (θεμέλιος λίθος Ναοῦ), 420-421 (φροντίδα διακοσμήσεως Ναοῦ), 422-424 (Ἐγκαίνια καὶ θαυμαστὸ σημεῖο), 429, 430, 440-441, 448 (ἔκδοση «Ψυχωφελῶν

Σαλπισμάτων»), 490, 498, 499-500, 503, 504, 507, 513-514 (Παρεκκλήσιο Ἁγίων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης), 516-518 (παράδοση βιβλιοθήκης τοῦ ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου ἐκ Βόλου), 525, 530-531 (ἐπίσκεψη ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου ἐκ Βόλου), 533, 584, 589 (συμμετοχὴ στὴν ἐξόδιο τοῦ Μαγνησίας), 592-593 (ποίημα στὴν μνήμη του), 597, 598 (διαφύλαξη Λειψάνων κυροῦ Χρυσοστόμου Μαγνησίας).

Μονὴ Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης 36, 38 (ὑποσημ.), 43-44, 49.

Μπατιστᾶτος Δ., θεολόγος 86 (καὶ ὑποσημ.), 87, 88 (ὑποσημ.), 89, 90, 91, 118 (καὶ ὑποσημ.), 136, 137, 164, 195-196 (ὑποσημ.), 364 (καὶ ὑποσημ.), 401 (ὑποσημ.).

Μπρατσιώτης Παν., καθηγητὴς 160.

Μωαμεθανισμὸς 281.

Ναὸς Ἁγίου Νέστορος (καὶ Ἁγίου Γεωργίου) Θεσσαλονίκης 263, 432.

Ναὸς Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Φαρσάλων 415, 480.

Ναὸς Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν Θεσσαλονίκης 163, 195, 245 (ὑποσημ.), 286, 406, 431-432 (ἑορτὴ Ἁγίου Δημητρίου), 440, 549.

Ναὸς Τιμίου Προδρόμου (Γενέθλιον) Βόλου 351 (ἐγκαίνια), 352, 433, 443, 527, 532, 591, 596, 597.

Ναὸς Ὑπαπαντῆς Καλλιπόλεως 265, 324, 403.

Νεκτάριος Πενταπόλεως Ἅγιος ἐν Αἰγίνῃ 447, 499 (ὑποσημ.).

Νεοημερολογῖτες/Καινοτόμοι 36, 38-39, 53-54, 55, 98, 128, 157-158, 191 (ὑποσημ.), 208, 236, 252, 254, 255 (ὑποσημ.), 256, 257, 434, 506 (ὑποσημ.), 535, 536, 537, 542, 560 (ὑποσημ.), 569, 570 (διαφορὰ ἐκτιμήσεως ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τους), 573-574 (καὶ ὑποσημ., ἐπιβουλὴ κατὰ Γνησίων Ὀρθοδόξων διὰ «καταχρήσεως ἐξουσίας»), 575-579 (μυστηριολογικά).

Νεστόριος Κων/λεως – διωγμοὶ κατὰ Ὀρθοδόξων 47.

Νηστεία 26, 131, 200, 398 (κατάργηση διὰ τοῦ Νέου Ἡμερολογίου – Ἁγίων Ἀποστόλων), 275, 445, 469, 473.

Νήφων Ἀστυφίδης Ἀρχιμανδρίτης 414, 506.

Νικόδημος Μίλας Ἐπίσκοπος Ζάρας καὶ Δαλματικῆς (Σερβίας) 328 (περὶ ἐκλογῆς Ἐπισκόπων).

Νικόλαος ΣΤ´ Ἀλεξανδρείας 530 (ὑποσημ.).

Νικόλαος Ἀλεξανδρίδης, Ἱερεὺς Μεσορόπης 109, 293 (Οἰκονόμος), 303, 422, 481, 589, 590.

Νικόλαος Βελιμίροβιτς Ἀχρῖδος 82-83 (καὶ ὑποσημ.), 84, 85.

Νίκων Οὐασιγκτῶνος (ΡΟΕΔ) 242, 552, 553.

Νομοθετικὸ Διάταγμα Βασιλέως Γεωργίου Β΄ (1923) 390, 395.

Οἰκουμενισμὸς/«Ἕνωση τῶν Ἐκκλησιῶν» 77 (ὑποσημ.), 81 (ὑποσημ.), 91, 129, 131, 147, 156, 158, 205-206, 215-218, 252 (ὑποσημ.), 257, 348, 349 (ὑποσημ.), 400, 401, 446, 447, 521-522 (ὑποσημ.), 530 (ὑποσημ.), 536 (ὑποσημ.), 542, 571 (ὑποσημ., ὀρθόδοξη ἀντιμετώπιση), 574, 575 (καὶ ὑποσημ., ὀρθόδοξη ἀποτίμηση), 577, 578.

Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι 29, 152, 156, 281, 555.

Ὀνομαστήρια 163, 498, 510, 525-526, 532.

Ὀργάνωση Ἐκκλησίας ΓΟΧ 53-54, 55, 57, 61-63, 74-76, 97-98, 106, 107-108, 111-112, 117 (ἐγκαίνια νέων γραφείων), 142, 183-184 (χειροτονία Ἐπισκόπου Ταλαντίου), 187-189, 196 (ὑποσημ.), 201, 215, 232-233 (συγκρότηση Ἱερᾶς Συνόδου), 234 (ὁρισμὸς Ἀρχιεπισκόπου), 235, 236, 238, 239, 241 (καὶ ὑποσημ.), 245 (καὶ ὑποσημ.), 246, 247, 255 (καὶ ὑποσημ.), 256, 258, 259-262, 267, 273, 276, 284, 294, 301, 308 (κοίμηση Ταλαντίου Ἀκακίου), 309, 310, 311-320 (τρόπος ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου Αὐξεντίου), 324 (ὑποσημ.), 335-340 (θέσεις/προτροπὲς Ἀρχ/που Λεοντίου), 342-343, 356, 362, 364, 365, 367, 370-371, 426-428 (Πρακτικὸ Συσκέψεως Θεσ/νίκης), 434-436 (Πρακτικὸ συμφωνίας μὲ τὴν ΠΘΕΟΚ), 438 (ἀρνητικὲς προοπτικές), 493-494, 501, 502, 514-516, 519-520, 523, 524-525, 535, 543-544 (καὶ ὑποσημ.), 545, 547, 550 (καὶ ὑποσημ.), 551 (καὶ ὑποσημ.), 568 (καὶ ὑποσημ., συγκρότηση ἔναντι Ματθαιϊκῶν), 572 (διοικητικὴ διάρθρωση καὶ ἀθέμιτος Ματθαιϊκὸς ἀνταγωνισμός), 575-579 (Μυστηριολογικά), 578 (ὑποσημ., διάρθρωση/νέες χειροτονίες), 580-581 (ἡ μὴ ἀπόλυτη σύμπτωση ὡς πρὸς διακηρύξεις δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία) – κανονισμὸς διοικήσεως (σύνταξη) 364, 365, 369, 370-389 – νομικὴ κάλυψη/ἀναγνώριση 98 (καὶ ὑποσημ.), 99, 102 (ἰ. Σύνδεσμος), 112, 138, 378 (ὑποσημ.), 495, 505 (ὑποσημ.), 538-539, 574 (ὑποσημ., ἔκκληση ἀναγνωρίσεως).

Ὅρκος 299 (ἀποφυγή).

Οὐκρανοὶ ἐν Ἀμερικῇ 179, 181, 182, 515 (καὶ ὑποσημ.).

«Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν» (ΠΣΕ) 214, 215-217.

Παΐσιος Εὐθυμιάδης Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Εὐρίπου) 372, 547 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον), 549 καὶ 551 (ἐνθρόνιση ἐπεισοδιακή), 579 (ὑποσημ.), 586 (ὑποσημ.), 594.

Παλαιοημερολογῖτες 23, 51-52, 53-54, 79 (ὑποσημ.), 81, 82 (καὶ ὑποσημ.), 89, 90, 98, 122, 127, 128, 129, 138, 144, 145, 182, 184,

186, 190, 201, 234-235, 237, 242, 248, 297, 390, 506 (ὑποσημ.), 530 (ὑποσημ.), 535, 536, 573, 591.

«Παναγία Ὁδηγήτρια» Φιλανθρωπικὴ Ὀργάνωση 191, 273-274, 276-277.

Παναγιωτάκος Π., Καθηγητὴς 86, 88, 89, 90.

Πανάρετος Πετρίδης Ἱερομόναχος 129 (ὑποσημ.), 187.

Πανηγύρεις 66 καὶ 74 (Κοιμήσεως Θεοτόκου Βόλου), 263 (Ἁγίου Νέστορος Θεσ/νίκης), 285 (Εὐαγγελιστρίας Καραβᾶ), 288 (Ἁγίου Γεωργίου Μεσημερίου), 289 (Ἁγίας Τριάδος Μπάλας καὶ Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Νικαίας), 291 (Κοιμήσεως Θεοτόκου στὴν Χαλκίδα), 291 (Γενεθλίου Θεοτόκου Μπάλας), 293 (Ἁγίου Δημητρίου Καβάλας), 332 (Τριῶν Ἱεραρχῶν Δράμας), 332 (Μονῆς Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου), 406 (Τριῶν Ἱεραρχῶν Θεσ/νίκης), 415 (Ἀπ/λων Πέτρου καὶ Παύλου Φαρσάλων), 431 (Μονῆς Ἁγίου Ἀρτεμίου Κορυδαλλοῦ), 432 (Ἁγίου Νέστορος Θεσ/νίκης), 433 (Ἁγίου Μηνᾶ Βιλίων), 440-441 (Μονῆς Ὑπαπαντῆς Χορτοκοπίου), 552 (Ἁγίας Μαρκέλλης Ἀστορίας).

«Πανορθόδοξον Συνέδριον» Κων/λεως (1923) 119, 129, 147, 156, 196, 522 (ὑποσημ.).

Πανορθοδοξοι Σύνοδοι (ΙΣΤ΄ αἰ.) 126, 129, 131-132, 155, 200, 283, 294, 393, 398, 570.

Πανορθόδοξος Σύνοδος (1848) 132.

Πανορθόδοξος (Μεγάλη) Σύνοδος (Μέλλουσα) 52, 53, 90, 98, 99, 102, 111, 130, 131, 134, 138, 141, 143, 145, 146-147, 149, 150-157 (εἰσήγηση περὶ αὐτῆς), 157-158 (ὑπομνήματα), 159, 160, 196, 197, 297, 392, 505 (ὑποσημ.), 536, 538 (ὑποσημ.), 554 (γιὰ θέμα Ματθαιϊκῶν χειροτονιῶν), 569 (γιὰ θέμα Χάριτος), 581 (ὑποσημ., γιὰ τελεσίδικη λύση).

Παντελεήμων Μητρόπουλος Ἡγούμενος Μονῆς Μεταμορφώσεως Βοστώνης 558 (διευκόλυνση προωθήσεως Ματθαιϊκῶν στὴν ΡΟΕΔ ἐν Ἀμερικῇ γιὰ θέμα ὑποδικίας τους), 566 (ὑποσημ., κατηγορίες κατ' αὐτοῦ ὡς ὑπαιτίου δεινῶν), 567-568, 582 (ψέγεται ἡ στάση του).

Παντελεήμων Τσαλούπης Ἀρχιμανδρίτης 74, 86, 102, 191.

Παπικὸ/Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο 106, 128-129, 132 («παπολατινικό»), 155-156, 198, 294, 392, 398, 560 (ὑποσημ.), 575.

Παπισμὸς/Παπικοὶ («Καθολικοί») 48, 49, 155, 217, 218, 253, 254, 256, 257, 281, 348, 401 (καὶ ὑποσημ.), 446 (δεκτοὶ διὰ βαπτίσματος), 534, 536 (ὑποσημ.).

Παράρτημα ΓΟΧ Ἁγίου Κων/νου Φαρσάλων 163, 324 (ὑποσημ.).

Παράρτημα ΓΟΧ Βόλου 59, 331, 351.
Παράρτημα ΓΟΧ Μεσορόπης 164, 293, 331, 421, 437, 557.
Παρασυναγωγὴ/Παρασυνάγωγοι 154, 330, 535, 545, 573, 578.
Παρθένιος Σκουρλῆς Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Κυκλάδων) 74, 84, 86, 106, 129 (ὑποσημ.), 187, 227 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Κυκλάδων), 232, 233 (ὑποσημ.), 236, 263 (κοίμηση), 264 (ὑποσημ., βιογραφικό).
Πασχάλιος Κανόνας 126, 131, 155-156, 200, 205, 392, 393, 398.
Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων 85-91, 119, 144-145, 147, 346, 364 (ὑποσημ.).
Πατριαρχεῖο Μόσχας 207, 209, 213, 214, 244, 515.
Πατριαρχεῖο Σερβίας 82 (καὶ ὑποσημ.), 83, 85, 120 (ὑποσημ.), 213, 515, 516 (ὑποσημ.).
Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος (1920) 205, 215.
Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος (1931) περὶ ἐπιδικίας Ἡμερολογιακοῦ 158.
Πάτριο Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιο 77 – προσπάθεια ἐπαναφορᾶς 98, 130, 132 – στοιχεῖο Παραδόσεως 132, 201, 392-393, 587.
Παυλῆς Δημήτριος 74 (ὑποσημ.), 161 (κηδεία μητρὸς αὐτοῦ Πολυξένης), 176-177, 196, 247 (ὑποσημ.), 524 (θάνατος).
Παῦλος Ἅγιος Ἀπόστολος 73, 103-104 (χειροτονία), 249, 271, 299, 474, 586, 588.
Πειρασμοὶ 42-43, 167, 255, 259, 350, 451-452.
Πέτρος Ἀστυφίδης, Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Ἀστορίας) 80 (ὑποσημ.), 110, 181, 182, 183, 184, 192, 220 (ὑποσημ.), 241 (ὑποσημ.), 243-244 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον Ἀστορίας), 320 (καὶ ὑποσημ.), 321, 336, 338, 339, 345, 346, 348-349, 350, 353, 354, 355 (Κανονικὴ θέση του ὡς πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι), 356, 357, 359, 360, 361, 363 (μὲ Ρώσους Ἀρχιερεῖς), 364, 365 (καὶ ὑποσημ.), 367, 368, 413, 414-415 (ἐπίσκεψη Ἑλλάδος), 427 (καὶ ὑποσημ.), 437, 444, 502 (καὶ ὑποσημ.), 506 (ἀποδοχή του ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων), 506-507 (ἐπίσκεψη στὴν Χίο καὶ πανηγύρεις), 514-515 (καὶ ὑποσημ.), 531, 532, 539 (Βεβαίωση ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία γιὰ τὴν καταχώρηση Μυστηρίων τοῦ Πατρίου στὰ Ληξιαρχεῖα), 547, 552-553, 559, 576, 577 (ἐξήγηση μετριοπαθοῦς στάσεως), 578 (ὑποσημ.), 579 (ἄρνηση ὑπογραφῆς ἐγκυκλίου καὶ ἄρση ἐξαρχίας Ἀμερικῆς), 580 (ἐξακολούθηση κοινωνίας μὲ ἀποχωρήσαντας ἀπὸ τὴν Σύνοδο Ἀρχιερεῖς), 581, 586 (ὑποσημ.), 590 (ὑποσημ.).
Πέτρος Μητροπολίτης Κρουτίτσκης Ἅγιος 210, 211.
ΠΘΕΟΚ 55, 74, 77, 102, 103, 131 (Παράρτημα Βόλου), 135, 138, 139, 140, 164, 165, 188, 190, 191, 224, 226 (ὑποσημ.), 227, 257, 277,

278, 293, 294 (ὑποσημ., ἔνθα ἀναφορὰ ὑπομνημάτων πρὸς πολιτικὰ πρόσωπα), 297 (ὑπόμνημα πρὸς Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα), 301, 311, 312, 313, 316 (ὑποσημ.), 317 (καὶ ὑποσημ.), 319, 323, 324 (ὑποσημ.), 325, 326, 327-329 (περὶ συμμετοχῆς Κλήρου καὶ λαοῦ στὶς ἐκλογὲς Ἐπισκόπων), 330, 331, 332, 334, 337-338 (πρὸς Ἀρχ/πο Λεόντιο γιὰ τὰ συμβάντα 1962-1964), 341 (συνέδριο Μαΐου 1964), 344 (καὶ ὑποσημ.), 345-346, 348, 349, 350, 353, 354, 356, 357, 361, 362 (ὑποσημ.), 363, 364 (ὑποσημ.), 365, 366, 367 (καὶ ὑποσημ.), 368 (καὶ ὑποσημ.), 369, 376, 380 (καὶ ὑποσημ.), 381, 382, 383, 387, 388 (καὶ ὑποσημ.), 389, 405, 410, 413, 427, 434-436 (Πρακτικὸ συμφωνίας μὲ τὴν Ἱ. Σύνοδο), 437, 436 (ὑποσημ., ἐνεργὸς ἀνάμειξη στὰ τῶν χειροτονιῶν τοῦ 1962 καὶ ἐξασφάλιση ἐλευθερίας Ἀρχιερέων), 442, 444, 493, 494, 496, 497, 501, 503 (διαμαρτυρία γιὰ περικοπὴ βοηθήματος ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου), 524 (ὑποσημ.), 524-525 (ὀρθὲς διαπιστώσεις/προτάσεις), 535 (ὑποσημ.), 547 (προσπάθεια ἀποσοβήσεως νέων χειροτονιῶν), 549 (ὑποσημ.), 550 (ὑποσημ., δίκαιον ἀγῶνος γιὰ τρόπο διασφαλίσεως ἀδιαβλήτων χειροτονιῶν), 551 (ὑποσημ.), 565 (καὶ ὑποσημ.), 566 (ἐπὶ τῆς χειροθεσίας Ματθαιϊκῶν), 578 (ὑποσημ., ἐπὶ τῶν νέων χειροτονιῶν), 579 (ὑποσημ., ἐπὶ ἀμφιλεγομένης ἐγκυλίου), 581 (ὑποσημ.).

Πιστοποιητικὸ Στρατολογικῆς Καταστάσεως 161.

Πνευματικὸς Πατέρας 26-28, 33, 167-177, 174, 245, 254, 267, 305, 306, 466-469, 591.

Ποιμένες Ἐκκλησίας/Κληρικοὶ 66-68, 93, 97, 167-177, 249, 250, 261, 272, 275, 293, 294 (ὑποσημ.), 363 (ὑποσημ.), 371, 543, 544, 547, 575-576 (ὁδηγίες σχετικὰ μὲ Καινοτόμους), 589, 590 (προσοχὴ στὶς προσλήψεις).

Πολίτης Νικόλαος (Βόλου) 174, 176, 177.

Πολύκαρπος Διαυλείας 36, 37, 53, 55, 59, 121, 495, 537.

Πολύκαρπος Ἱερὸς Σύλλογος 32-34, 430.

Πουλαντζακίδης Γ. 372, 383, 384.

Πράξη Διωκτικὴ 45/1951 Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου 35 (καὶ ὑποσημ.), 164, 294 (ὑποσημ.), 296, 390, 391, 395.

Πραξικόπημα Ματθαιϊκὸ 100 (καὶ ὑποσημ.), 105, 106, 202, 554, 555, 556-557, 562 (καὶ ὑποσημ.), 571, 572.

Πρόνοια Θεία 56, 63, 185, 188, 458, 460, 503, 587.

Προσευχὴ 26, 30, 31, 181, 241, 458-460, 482.

Προσπάθεια ἑνωτικὴ ἐντὸς τοῦ Πατρίου 562 (ὑποσημ., ἀποτροπὴ συμφωνίας ἀπὸ Εὐγένιο Τόμπρο), 563 (προτροπὴ ἀπὸ Ρώσους ἑνώσεως Ματθαιϊκῶν μετὰ τῆς κανονικῆς Ἱεραρχίας), 564-565 (ἐλπίδα

ΡΟΕΔ γιὰ ἕνωση ἐν Ἑλλάδι), 566-567 (καὶ ὑποσημ., Ματθαιϊκὴ ἀδιαλλαξία), 568-569 (ἀδύνατον ἑνώσεως), 570 (ἐλπίδες διαφυλάξεως ἑνότητος καὶ ἀποκήρυξη Ματθαιϊκῶν), 571 (ἐξήγηση ἀποτυχίας), 581 (ὑποσημ., προσχώρηση Κορινθίας Καλλίστου).

Προσυνοδικὴ Διάσκεψη Ἁγίου Ὄρους (1930) 83, 196.

Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξη Διάσκεψη Ρόδου [Α΄-1961] 141, 196-207 (ὑπομνήματα ἡμέτερα 199-202, 204), 215, 251-252 (περὶ β΄ γάμου κληρικῶν), 295 (ἐκκρεμοῦν Ἡμερολογιακὸ θέμα), [Γ΄-1964] 397 (τηλεγράφημα), 397-401 (ὑπόμνημα), 401 (κρίσεις).

Προτάσεις προσεγγίσεως μὲ τοὺς Νεοημερολογῖτες 53-54, 129-134, 157-159, 396-397, 494, 495-496, 505 (ὑποσημ.), 533-534, 536.

Προτεσταντισμὸς 155, 216, 217, 218, 256, 281-282, 348, 447 – πλάνες «Εὐαγγελιστῶν» 24-30.

Ρωσικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Διασπορᾶς (Ὑπερόριος-ΡΟΕΔ) 80, 81 (καὶ ὑποσημ.), 85, 110, 112, 120, 121, 122, 123 (ὑποσημ.), 141-144, 178, 181, 182, 207, 208, 209-215, 218, 220, 221, 232, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 253, 254, 256 (ὑποσημ.), 347-348, 381-382 (ὁρισμὸς Ἀρχ/που Λεοντίου ὡς ὑπευθύνου γιὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ΓΟΧ), 413, 414, 415, 427 (ὑποσημ.), 500, 501-502 (ἄρση ὑπευθυνότητος Ἀρχ/που Λεοντίου), 515 (ἀρνητικὴ θέση ἔναντι «Ἐλευθέρων Σέρβων»), 516 (ὑποσημ.), 519-520, 521-522, 523 (Συνοδικὴ βεβαίωσις κοινωνίας), 537, 550, 552-553, 557 (καὶ ὑποσημ.), 558, 559, 560 (καὶ ὑποσημ.), 561 (καὶ ὑποσημ.), 562, 563 (καὶ ὑποσημ., χειροθεσία Ματθαιϊκῶν), 564, 565, 566 (καὶ ὑποσημ.), 567, 568, 569, 570 (καὶ ὑποσημ., ἄκυρη ἡ χειροθεσία), 571 (καὶ ὑποσημ.), 573, 577, 580 (καὶ ὑποσημ.), 581, 582.

Σάββας Ἐπίσκοπος Ἐντμόντου (ΡΟΕΔ) 183 (ὑποσημ.), 242.

Σάββας Παπαδόπουλος, Ἱερεὺς Θεσσαλονίκης 106, 195, 372, 385, 432.

Σεραφεὶμ Ἀρχ/πος Σικάγου (καὶ Ντητρόϊτ ΡΟΕΔ) 120 (καὶ ὑποσημ.), 141, 142, 144, 179, 181, 182, 183-184, 218, 219, 220, 221, 222, 235, 240, 242, 413, 501, 502, 553, 561 (ὑποσημ., οὗτος κανονικὸν μέλος τῆς ΡΟΕΔ κατὰ τὴν διάρκεια ἀποκαταστάσεως Ματθαιϊκῶν).

Σεραφεὶμ Ἐπίσκοπος Καράκας (ΡΟΕΔ) 242, 254, 365 (ὑποσημ.), 553.

Σεραφεὶμ Παπαϊωάννου Ἱερεὺς 443, 480 (χειροτονία), 499 (καὶ ὑποσημ.), 508-509, 510, 527, 584, 597.

Σέργιος Μητροπολίτης («Σεργιανισμός») 211.

Σιδέρης Κων/νος 63 (ὑποσημ.), 80 (ὑποσημ.), 83, 84, 224, 278, 334 (ὑποσημ.), 348.

Σιμωνία 223 (ὑποσημ.), 258-259.
Σκάνδαλα 25, 28, 95, 98, 133 (ὑποσημ.), 145, 200, 201, 243, 249, 250, 267, 283, 294, 300, 324, 345, 346, 393, 397, 398, 430, 457-458, 476, 563, 579 (ὑποσημ.), 580, 581.
Σοβιετικὴ ἐξουσία 211, 212, 214.
«Σολομῶντος κλίνη» (ἑρμηνεία) 123-125.
Σπυρίδων Βλάχος Ἀθηνῶν (διώκτης) 37, 50-52, 76, 78, 395.
Στέφανος Γάζης 89.
Στέφανος Τσίκουρας, Ἀρχιμανδρίτης (εἶτα Ἐπίσκοπος Χίου) 106, 187, 512.
Στυλιανὸς Μουσᾶς Ἱερεὺς 149, 164, 228, 286, 387 (ὑποσημ.), 409, 410, 421, 422, 425, 428, 511, 514.
Σύναξη Κληρικολαϊκὴ (1966) 493-494.
Συνέδριο Θεσσαλονίκης (1960) 163-165.
Συνέδριο Πανελλαδικὸ Ἱερατικὸ (1964) 341-344, 345.
Συνέδριο Πανελλαδικὸ Κληρικολαϊκὸ Β΄ (1958) 135-139.
Σύνοδος Μόσχας (1948) 131.
Σύσκεψη Θεσσαλονίκης (1966) 497, 498.
Σχίσμα/Σχισματικὸς 28-29, 32, 78 (ὑποσημ.), 81 (ὑποσημ.), 132, 143, 154, 200, 237, 266-273 (εἰδικὸ ἄρθρο), 330 (ἀποφυγὴ πάσῃ θυσίᾳ), 332, 360 (ἀποφυγὴ πάσῃ θυσίᾳ), 382, 390, 394-395 (Ἡμερολογιακό), 464, 506 (ὑποσημ.), 507, 515 (ὑποσημ.), 537, 556 (Μελίτιος), 560 (ὑποσημ.), 562, 565 (πῶς ἀποκαταστάθηκαν οἱ Μελιτιανοί), 569, 570, 571 (ἀδυναμία ὑπερβάσεως ἐσωτερικοῦ – ἐν Ἑλλάδι), 578, 582.
Σχοινᾶς Σωτήριος ἐκδότης ἐν Βόλῳ 114, 246.
Σωματεῖα/Κοινότητες 33, 298, 378 (καὶ ὑποσημ.), 497.

Ταβιθᾶ Ἁγία Σύλλογος 34, 430.
Ταπείνωση 228, 469-471, 484.
Τιμόθεος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων 86, 145, 213 (ὑποσημ.).
Τούτουζας Ἰω. (ΠΘΕΟΚ) 565 (ὑποσημ.), 579 (ὑποσημ.).
Τούτουζας Κων/νος 180.
Τύχων (Ἅγιος) Πατριάρχης Μόσχας 209, 210.

Ὑπατία φιλόσοφος 113-116, 286.
Ὑπομονὴ 454-457, 484, 489-490 («ἰώβειος»), 531, 583 (ἀγόγγυστη), 595.

Φαναριῶτες Ἀρχιερεῖς 159-160.

Φατριασμὸς 545.

Φεβρωνία Γερόντισσα Μονῆς Ὑπαπαντῆς 303, 305, 306, 332-333 (ἡγουμένη), 369, 387 (ὑποσημ.), 407, 420, 421, 440, 490 (ἐπίσκεψη ἀσθενοῦντος Ἱεράρχου στὸν Βόλο), 504, 516, 533, 589 (συμμετοχὴ στὴν ἐξόδιο τοῦ Μαγνησίας Χρυσοστόμου).

Φιλανθρωπία 32-34, 66, 74 (ὑποσημ.), 95, 173, 273-277, 486, 487, 595.

Φιλαργυρία 471-472.

Φιλάρετος Ἅγιος Πρωθιεράρχης ΡΟΕΔ 183 (ὑποσημ.), 347-348 (ἐκλογὴ ὡς Πρωθιεράρχου), 413, 500-501 (ἐπιστολὴ ἀναγνωρίσεως Κανονικότητος χειροτονίας ΓΟΧ Ἑλλάδος), 519-520 (ἐπιστολὴ ἀναγνωρίσεως/κοινωνίας), 521-522 (ἐπιστολὴ τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου), 523 (Συνοδικὴ ἐπιστολὴ ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας), 548 (ἐπιστολὴ διαμαρτυρίας τοῦ Σεβ. Μαγνησίας Χρυσοστόμου γιὰ τὶς νέες χειροτονίες στὴν Ἑλλάδα), 552-554 (συναντήσεις μὲ ἐξ Ἑλλάδος Ἀρχιερεῖς), 557 (ὑποσημ.), 559, 561, 564-565 (ἐνημέρωση Ἀρχ/που Αὐξεντίου γιὰ τὴν χειροθεσία τῶν Ματθαιϊκῶν), 569-570 (πρὸς Κιτίου Ἐπιφάνιον περὶ Καινοτόμων, καὶ ὑποσημ.), 571 (ὑποσημ., ἀντι-οικουμενισμὸς αὐτοῦ), 581.

Φιλόθεος Ἀμβούργου (ΡΟΕΔ) 242, 564.

Φόβος Θεοῦ 250.

Χαράλαμπος Βασιλόπουλος Ἀρχιμανδρίτης («ΠΟΕ») 191.

Χαράλαμπος Φουτσιτζῆς Ἱερομόναχος 303, 422.

Χειροτονίες ὑπερόριες 185 (καὶ ὑποσημ.).

Χριστοφόρος Ἀλεξανδρείας 52, 58 (ὑποσημ.), 62, 63 (ὑποσημ.), 102, 127-129 (ὑπόμνημα ὑπὲρ Πατρίου), 131, 134, 144, 147, 396, 495.

Χριστοφόρος Μεγαρίδος (Χριστιανουπόλεως) 36, 38, 53, 55, 121, 495, 537.

Χριστοφόρος Μοναχὸς («Ἡ Θεία Μάστιγξ») 446.

Χρύσανθος Βρέτταρος Ἀρχιμανδρίτης 191 (καὶ ὑποσημ.), 343.

Χρυσόστομος Ἅγιος Πρώην Φλωρίνης 34, 36-39, 43-46, 49-56, 58-59 (προσδοκία), 61-63, 64-65, 74, 76, 102, 106-107, 109-110, 118 (ὑποσημ.), 128, 139, 144, 145, 157, 158 (ὑποσημ.), 163 (Μνημόσυνο Θεσ/νίκης), 175, 189 (καὶ ὑποσημ.), 191 (ὑποσημ.), 202, 230 (ὑποσημ.), 232 (ὑποσημ.), 265, 267, 273, 314 (ὑποσημ.), 321, 345, 349, 353, 355 (ὑποσημ.), 359-360, 367, 505 (ὑποσημ.), 538 (ὑποσημ.), 554 καὶ 555, 556, 557 (ὑποσημ., κρίση περὶ Ματθαιϊκῶν χειροτονιῶν), 562 (ὑποσημ., οἱ Ματθαιϊκοὶ ἀναγνώρισαν τὴν Ὀρθοδοξία του), 566, 567 (ὑποσημ., περὶ τῆς προσχεδι-

ασμένης ἀποκηρύξεως ἀπὸ τοὺς Ματθαιϊκούς), 576 (ἀναφορὰ στὴν περὶ Μυστηρίων ἐγκύκλιο τοῦ 1950), 581, 595 (ἐκτίμηση γιὰ Χρυσόστομο Νασλίμη), 596 (Μνημόσυνο) – κοίμηση 68, 73 – ἐπικήδειος αὐτοῦ 69-73.

Χρυσόστομος Κιούσης Ἀρχιμανδρίτης, εἶτα Μητρ. Θεσσαλονίκης (ἐν τέλει Ἀρχ/πος ΓΟΧ Ἑλλάδος) 88 (ὑποσημ.), 106, 108, 117, 127, 129 (ὑποσημ.), 136, 137, 148, 157, 159, 160, 179, 180, 186, 187, 188, 189, 198 (ὑποσημ.), 221, 224, 225 (καὶ ὑποσημ.), 226, 227, 236, 314 (ὑποσημ.), 329, 335 (συμφωνία Ἀρχ/που Λεοντίου γιὰ προαγωγή του), 337 (καὶ ὑποσημ.), 353, 362, 365 (συμφωνία προαγωγῆς του), 403, 405, 414, 444 (μὴ πρόταξη προαγωγῆς), 484, 547 (χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον), 548 (συγκατάθεση Μαγνησίας Χρυσοστόμου), 549 (ἐνθρόνιση), 579 (ὑποσημ.), 580 (καὶ ὑποσημ., ἀποχώρηση ἀπὸ τὴν Σύνοδο γιὰ κακοδιαχείριση), 586-589 (ἐπικήδειος Μαγνησίας Χρυσοστόμου).

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος Ἀθηνῶν 50, 128, 393-394 (τρόπος ἐπιβολῆς τῆς Καινοτομίας).

Χρυσόστομος Χατζησταύρου Ἀθηνῶν (ἀπὸ Φιλίππων) 208, 248, 396.